

THE HOLY QUR'AN

ARABIC TEXT AND KIKAMBA TRANSLATION

Published under the auspices of:

HADHRAT MIRZA TAHIR AHMAD

Fourth Successor of the Promised Messiah and The Head of the World-wide Ahmadiyya Muslim Community

2002
Islam International Publications Limited

KULANI NTHEU

MAANDIKO MA KIALAVU NA UALYULO KWA KIKAMBA

Yîandîkîtwe uungu wa ÜÜngamîi wa:

HADHRAT MIRZA TAHIR AHMAD

MŰtiĩwa Wakana wa Masia Ula Wathaniwe na MŨtongoi MŨnene wa nthĩ yonthe wa Ngwatanĩo ya Masilamu Waahmadiyya

> YîalyÜlîtwe nî: Mwl. Naaman Nthenge Lukindo.

> > 2002

Islam International Publications Limited

THE HOLY QUR'AN ARABIC TEXT AND KIKAMBA TRANSLATION

First published in Qadian (India) in 2002

© Islam International Publications Limited

Published by:

Ahmadiyya Muslim Jamaat, Kenya.

East Africa

Printed in India at: Printwell, Amritsar.

You may contact the following for further instructions:

1. Ahmadiyya Muslim Mission

PO Box 40554

Muranga Road, Nairobi

Kenya

Tel/Fax: 00254 2 764226, 765452

2. Ahmadiyya Muslim Mission

PO Box 376

Dares Salaam

Tanzania

Tel: 022-2110473

Fax 022-2121744

3. The London Mosque

16 Gressenhall Road

London SW 18 5QL

England

Tel: +(0) 181 870 8517

Fax: +(0) 181 874 4779

ISBN: 1 85372 655 9

KULANI NTHEU

MAANDIKO MA KIALAVU NA UALYULO KWA KIKAMBA

Mbee yaandīkīwe India mwaka wa 2002

©Islam International Publications Limited

Published by:

Ahmadiyya Muslim Jamaat, Kenya East Africa

Yīandīkīwe India: Printwell, Amritsar.

Nīmūtonya kūandīkīa kūndū kūū mwenda ūvoo mwingī:

2. Ahmadiyya Muslim Mission.

Dares - Salaam Tanzania.

Tel: 022-2110473

Fax 022-2121744

P. O BOX 376,

Ahmadiyya Muslim Mission,
 P.O BOX 40554,
 Murang'a Road,
 Tel / Fax: 002542 764226, 765452

Tel / Fax: 002342 /04220, 765452

Nairobi - Kenya.

 The London Mosque 16 Gressenhall Road London SW 18 5QL

England. Tel: +(0) 181 870 8517

Fax: (0) 181 874 4779

ISBN: 1 85372 655 9

Publisher's Note

The Holy Qur'an is the word of God and was revealed to the holy prophet of Islam, Muhammad (may peace and blessings of Allah be upon him), word by word. This revelation continued for twenty three years. Among all the scriptures, it is only the Holy Qur'an which claims that it is revealed word by word by God. This is the sacred book of Muslims and there is a complete guidance in it not only for Muslims but for others as well for ever. God has promised that He will safeguard its text for ever and that is why there is no change in the original Arabic text and it is exactly the same today as it was revealed to Muhammad (may peace and blessings of Allah be upon him), more than 1400 years ago.

To translate the Holy Word of God is not an easy task. The world-wide Ahmadiyya Muslim Community has taken the responsibility to translate the Holy Qur'an faithfully into different languages of the world so that the message could be conveyed to different People in their own language. The current Kikamba translation is rendered from the English translation which has been rendered directly from the original Arabic text by a board of various Ahmadi scholars (who benefited from the English translation by Maulawi Sher Ali as well), under the supervision and direction of the present Head of the Ahmadiyya Muslim Community, Hadhrat Mirza Tahir Ahmad, Fourth successor of the Promised Messiah, The Founder of the Community.

May Allah make this translation the source of guidance for those who do understand Kikamba language and may He open their hearts towards this wonderful message of the Holy Qur'an. Amen

The Publishers

Kulani Ntheu ni ndeto ya Ngai na yavuaniw'e Mwathani mutheu wa Isilamu, Muhammad muuo na mauathimo ma Ngai Mwene Vinya W'onthe syiihwe iulu wake, ndeto kwa ndeto. Uvuany'o uu waendeele kwa myaka miongo ili na itatu. Kati wa maandiko matheu onthe, no Kulani Ntheu tu ila yaasya kana yo ivuanitw'e ndeto kwa ndeto ni Ngai.

Yīī nī Ivuku ītheu ya Masilamu na ve ūtongoi mwīanīu nthīnī wayo ti kwoondū wa Masilamu tū īndī ona kwa ala angī ota ūu tene na tene. Ngai nīwathanīte kana We akasūvīa maandīko mayo tene na tene na nīkyo kītumi vataī ūalyūko nthīnī wa maandīko ma Kīalavu na nūndū ūmwe vyū ūmūnthī tondū mavuaniw'e kwa Muhammad mūuo na maūathimo ma Ngai syīthwe nake, mbee wa myaka 1400 mīvītūku.

Kūalyūla Ndeto Ntheu ya Ngai ti wīa mūvūthū. Nguthu ya Ahmadiyya Muslim Community lūlū wa nthī nīyosete mwanya wa kūalyūla Kulani Ntheu yīna mūlkīlo nthīnī wa ithyomo syīna kīvathūkany'o sya nthī nīkana ūtūmane ūtonye kūnyalīkw'a kwa Andū me kīvathūkany'o nthīnī wa ithyomo syoo ene. Ualyūlo ūū wa yu wa Kīkamba umītw'e kuma kwa ūalyūlo wa Kīngelesa ūla na w'o umītw'e kuma kwa maandīko ma Kīalavu ala ma mwambīlīlīlyo nī nzaama ya asomi anene ma Kī-ahmadiyya ala matethekie kuma ualyūlo wa Kīngelesa wa Maulawi Sher Ali ota ūu, uungu wa ūūngamīi wa ūtongoi wa Mūtongoi wa Ahmadiyya Muslim Community nthī yonthe ūla wīvo yu Hadhrat Mirza Tahir Ahmad, mūtiīwa Wa-Kana wa Masia ūla Wathaniwe, Mwambīlīlya wa Ngwatanīo Ino.

Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūtw'īkīthye ūalyūlo ūū uumo wa ūtongoi kwa asu ala mesī kīthyomo kya Kīkamba na We navingūe ngoo syoo kūwelekela ūtūmane ūū wa ūsengy'o wa Kulani Ntheu. Amen.

Aandîki

KIVUIO KYA MAVUKU

UTALO WA ILUNGU ITHANGU	UTALO WA ILUNGU ITHANGU
1. AL-FATIHA 1	31. LUQMAN 613
1. AL-FATIHA	32. AL-SAJDAH 620
3. AALI-'IMLAANI 71	33. AL-AHZAAB625
4. AL-NISAA 112	34. AL-SABA640
5. AL-MAAIDAH156	35. AL-FATIR650
6. AL-AN'AAM 187	35. AL-FATIR650 36. YAASIIN659
7. AL-A'RAAF220	37. AL-SAAFAAT 668
8. AL-ANFAAL255	38. SAAD 683
9. AL-TAUBA270	39. AL-ZUMAR 693
10. YUNUS 298	40. AL-MU'MIN 707
11. HUD 318	41. HAA MIIM SAJDA 721
12. YUSUF 341	42. AL-SHUURAA 730
13. AL-RA'D 361	43. AL-ZUKHRUF 741
14. IBRAHIM 370	44. AL-DUKHAN 751
15. AL-HIJR 379	45. AL-JATHIYAH 757
16. AL-NAHL387	46. AL-AHQAF 763
17 RANI ISRAII. 407	47 MIHAMMAD 770
18. AL-KAHF422	48. AL-FATH
19. MARYAM 440	49. AL-HUJURAAT 784
20. TAA HAA452	50. QAF 788
21. AL-ANBIYA 470	51. AL-DHARIYAT 794
22. AL-HAJJ485	52. AL-TUUR 800 53. AL-NAJM 805
23. AL-MUMINUUN 500	53. AL-NAJM 805
24. AL-NUR 514	54. AL-KAMAR
25. AL-FURKAAN528	55. AL-RAHMAAN 817
26. AL-SHU'ARAA 540	56. AL-WAAKIAH 824
27. AL-NAML560	57. AL-HADIID 832
25. AL-FURKAAN528 26. AL-SHU'ARAA540 27. AL-NAML560 28. AL-KASAS575 29. AL-'ANKABUUT591	58. AL-MUJAADILAH 839
29. AL-'ANKABUUT 591	59. AL-HASHR845
30. AL-RUUM 603	60. AL-MUMTAHANAH 850

UTALO WA ILUNGU	ITHANGU	UTALO WA ILUNGU	ITHANGU	
61. AL-SAFF	854	88. AL-GHAASHIYA	88. AL-GHAASHIYAH946	
62. AL-JUMU'AH.	857	89. AL-FAJR	948	
63. AL-MUNAAFI	KUUN. 859	90. AL-BALAD	951	
64. AL-TAGHAAB	UN 862	91. AL-SHAMS	953	
65. AL-TALAAK	866	92. AL-LAIL	955	
66. AL-TAHRIIM.	870	93. AL-DUHAA	957	
67. AL-MULK	873	94. AL-INSHRAA	958	
68. AL-KALAM	877	95. AL-TIIN	959	
69. AL-HAAKKAH	ł 883	96. AL-'ALAK	960	
70. AL-MA'ARIJ	888	97. AL-KADR	962	
71. NUH		98. AL-BAYYINA		
72. AL-JINN		99. AL-ZILZAAL	965	
73. AL-MUZZAMI	MIL899	100. AL-AADIYAAT		
74. AL-MUDDATI	HTHIR 902	101. AL-KAARI'A	967	
75. AL-KIYAAMA	.H907	102. AL-TAKAATHU	JR 968	
76. AL-DAHR		103. AL-ASR		
77. AL-MURSALA	AT 915	104. AL-HUMAZA		
78. AL-NABA'		105. AL-FIIL		
79. AL-NAAZIAA		106. AL-KURAISH		
80. ABASA		107. AL-MAA'UUN.		
81. AL-TAKWIIR.		108. AL-KAUTHAR.	974	
82. AL-INFITAAR		109. AL-KAAFIRUU		
83. AL-TATFIIF		110. AL-NASR		
84. AL-INSHKAAI		111. AL-LAHAB		
85. AL-BURUUJ		112. AL-IKHLAAS		
86. AL-TAARIK		113. AL-FALAK		
87. AL-A'LAA	944	114. AL-NAAS	980	

AL - FATIHA (Wavuaniw'e Makka)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Üla Usüîtwe ni ülau. Usüitwe ni tei.

المسجرالله الزّخلين الزّحينيون

2.Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa nthi syonthe.

ٱلْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعُلَمِينَ ﴿

3. Ūla Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nī tei,

الزَّحْمٰنِ الزَّحِيْمِ ﴿

4. Mwiai wa Muthenya wa utwio.

ملك يَوْمِر الدِّيْنِ أَنْ

5. We wi weka Nue ithvi tùthaithaa na We wi weka Nue ithvi twitasya utethyo.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ٥

6. Tūtongoesye nzĩanĩ īla ya w'o-----

إهٰدِنا القِمُ إظ الْسُتَقِيْمُ ٥

*17.Nzĩa ya asu ala We ûmanengete maŭathimo Maku, asu ala matakwatītwe nī Uthatu, na asu ala mate athyoeku.

صراط الذنن أنعنت عليهمرة غيرالكغض عُ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ٥

^{1 *}Mūsomi ndakathyoekw'e nī ndeto 'Waku' etīkīle kana 'maghzoob' nī Othatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wi w'oka ûla weekiwe ni Ayuti. Üneeni 00 ni müvingue na ndüüweta üthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wi w'oka indi ni Othatu wa andu ala angi ota uu ala matonya küükwata.

AL – BAKARA (Wavuaniw'e Medina)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ûla Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إسم الله الرّحلن الزّحير

611

- 2.Alif Laam Miim. Nyie nĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ũla Ūmanyi-W'onthe.
- 3.Yīī nī īvuku yīanīu; vatiī nzika nthīnī wayo; nī ūtongoi kwa ala alūngalu,

ذٰلِكَ الْكِتُّ لَا رَبِّ عَ فِيهِ ﴿ هُدًى الْمُتَعَانَى ۗ

4.Ala metīkīlaa maūndū ala matonekaa, na malūmasya Mboya, na ala maumasya katī wa syīndū ila Ithyī tūnenganīte kwoondū woo; اَلَٰوَیْنَ یُوُمِنُوْنَ بِاَلْعَیْبِ وَیُقِینُوْنَ الصَّلُوةَ وَمِیّاً ؍َزَقُنٰهُمْ یُنُفِقُوْنَ ۖ

5.Na ,mametīkīlaa maūndū ala mavuanītw'e kwaku we, na ala mavuaniw'e mbee waku, na mo mena mūīkīlo mūlūmu wa maūndū ala matanamba kūvika.

وَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ النِّكَ وَكَا أَنْزِلَ مِنْ قَبَلِكَ وَكَا أَنْزِلَ مِنْ قَبَلِكَ وَكَا أَنْزِلَ مِنْ قَبَلِكَ وَكَا أَنْزِلَ مِنْ قَبَلِكَ وَبِالْأَخِرَةِ هُمْ يُوْقِئُونَ أَنْ

6.Mo nīmo ala maatīīaa ūtongoi wa Mwīai woo na mo nomo makaīla.

ٱولَٰلِكَ عَلَى هُدَّى مِنْ وَتِبِهِمْ ۖ وَٱولِيِكَ هُمُ الْمُفْلِحُنَ۞

7. Asu ala maleete kwitikila----no undu umwe kwoo wamakaany'a kana walea kumakaany'a----mo maiketikila.

إِنَّ الَّذِيْنَ كُفُهُ وَا سُوَاءٌ عَلِيَّهِمْءَ ٱنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِنْ هُمُ لَا يُغْمِنُونَ ۞

8:Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīkītte ūsiīlo īūlū wa ngoo syoo na matūnī moo, na īūlū wa metho moo ve kīsiīli; naw'o nī ūsilīlo mūnene kwoo.

خَتَمَ اللهُ عَلَى قُلُوْدِيهِ مَر وَعَلَى سَنْجِهِمْ وَعَلَى ﴿ اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ۚ وَلَهُمْ مَنَابٌ عَظِيْمٌ ۞ 9.Na katî wa andû ve amwe ala maasya, 'Ithyî nîtûmwîtîkîlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûthenya wa Mûminukîlyo; ovîla mo ti etîkîli ona vanini.

10.Mo nīmatonya kwenda kūmūkenga Ngai Mwene Vinya W'onthe na ala metīkīlaa, Indī mo matiī ona ūmwe ūla makengaa ateo nīmo mekengaa ene; Indī mo nokwona matonaa tū.

11.Nthĩnĩ wa ngoo syoo vaĩ ùwau, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩwongeleele ûwau woo; na nĩ ûsilĩlo mwai kwoo, nûndû mo nĩmakenganaa.

12.Na yīla mo matavw'a, 'Mūikaseūvye kīthokoo īūlū wa nthī,' mo maasya, 'Ithyī twī atwaīla ma mūuo tū.'

13.Isûvîei! vate nzika mo nîmo maseûvasya kîthokoo, îndî mo mayonaa.

14.Na yīla matavw'a, 'ītīkīlai ūndū andū ala angī metīkīlīte,' mo maasya, 'Ithyī twīītīkīla ūndū andū ala atumanu metīkīlīte?' īsūvīei! Vate nzika, mo nīmo atumanu, īndī mo mayīsī.

15.Na yīla mo makomana na ala metīkīlaa, mo maasya, 'Ithyī nītwītīkīlaa;' Indī yīla mo me oka vamwe na ila mbinga syoo, maasya, 'Ithyī vate nzika, twī vamwe nenyu; ithyī no ngūī tūvūaa tū.'

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ امَنَا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْخِوِ الْخِوْدِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴾

يُخْدِعُونَ اللهَ وَالْذِيْنَ أَمَنُواْ وَمَا يَخْدَعُونَ الْاَ ٱنْفُسِهُمْ وَمَا يَشْغُرُونَ۞

فِي تُلُوبِهِمْ مُرَثِّ فَزَادَهُمُ اللهُ مُرَثَّا وَكَهُمْ عَذَابٌ النِيْرَةِ بِمَا كَانُوا يَكُنِ بُونَ ۞

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِيِّ قَالُوْآ اِنْكَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿

اَلاَ إِنْهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُ وْنَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ۞ وَإِذَا قِبْلَ لَهُمْ امِنُوا كُمَّا امْنَ النَّاسُ قَالُوْآ اَنُوْمِنُ كُمَّا امْنَ الشُّفَهَا أَوْ الْآ اِنْهُمُ هُمُ الشُّغَهَا فَ وَلَكِنْ كُمَّا امْنَ الشُّفَهَا أَوْ الْآ اِنْهُمُ هُمُ الشُّغَهَا فَ وَلَكِنْ كَا يَعْلَمُونَ ۞

وَإِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ امَنُوا قَالُواْ امْنًا ﴿ وَإِذَا خَلُوا إِلَىٰ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللّ تَسْلِطِنْهِامْ قَالُوْا إِنَّا مَعَكُمُ لا إِنَّنَا غَنَنُ مُسْتَهْ إِزُونَ ۞ 16. Ngai Mwene Vinya W'onthe akamīsilīla ngūī yoo na kūmaeka maendee nthīnī wa wīki-wa-naī woo, makyanganga ta ilalinda.

17.Aa nīmo ala mosete īvītyo makayīkūany'a na ūtongoi; īndī ūtandīthya woo ndūmaetee ūtandīthyo, ona mo maitongoew'e nesa.

18. Ngelekany'o yoo ni ta ya mundu ula wavuvie mwaki, na yila wamulikile ndeeni syake syonthe, Ngai Mwene Vinya W'onthe niwavetangie kyeni kyoo na kumatia kivinduni kinene; mo mayonaa nthi.

19.Mo mayīī matū, maineenaa na nī ilalinda; kwa ūu mo maikasyoka. 1*

20.Kana nī ta mbua nene kuma mathweonī, nthīnī wayo ve kīvindu kīnene na kītalalīki na ūtisi; mo mekīaa syaa syoo nthīnī wa matū moo nūndū wa kītalalīki maikīa kīkw'ū, na Ngai Mwene Vinya W'onthe amathyūlūlūkīte alei.

21.Nī vakuvī ūtisi kūvulya woni woo, o yīla w'o wamatisīa, maendelaa nthīnī waw'o; na yīla w'o wamatukīa maungamaa ki. Na takethwa Ngai اَللهُ يُسْتَهٰذِئُ بِهِمْ وَيَدُنُ هُمْ فِي طُغْيَا نِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞

اُولَيْكَ الَّذِيْنَ اشْتَرُوُا الضَّلْلَةَ بِالْهُدَٰى ۖ فَهَا رَبِيكَ الْهُدَٰى ۗ فَهَا رَبِيكُ الْمُدَّنِينَ ﴿ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِيْنَ ﴿ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِيْنَ ﴾

مَثَلُهُمُ كُنَّلُ الَّذِي اسْتَوْقَلَ نَارُّأُ فَلَنَّا آضَا أَثَّ اَصَّارُتُ مَا حُوْلَهُ ذَهَبَ اللهُ بِنُوْدِهِمْ وَتَرَكُهُمْ فِي ظُلْنَتٍ لَا يُبْصِهُونَ ۞

مُوْرُ بِكُوْرُونُ فَهُمْ لاَ يَرْجِعُونَ ﴿

اَوْكَمَيْنِ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمْتُ وَرَعَكُ وَ بَرَقُ يَجْعَلُونَ اَصَابِعَهُمْ فِي اَذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَلَّدَ الْهُوتُ وَاللَّهُ مُحِيْظٌ بِالْكِفِدِيْنَ ﴿

يُكَاذُ الْبَرْثُى يَعْطَفُ اَنْصَارُهُمْ كُلْمُنَا اَضَاءُ لَهُمْ مَشُوْا فِيْكِ وَإِذَا اَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُواْ وَلَوْشَاءُ اللّهُ لَدُهَبَ إِسَنْمِعِهِمْ وَانْصَارِهِمْ وَإِنَّ اللّهَ عَلَى كُلِّ ثُنُّ فَلِكُ ۖ

¹ *Müsoa üü nütonya kwithwa Qineena iQiQ wa müthemba Ümwe wa angangani ala vaa mekwiwa kana mayii matQ, maineenaa na ni ilalinda nQndQ wa künyuva kwoo kwa kQlea kwithukiisya Qla w'o, kQlea kQneena Qla w'o na kQlea kQwona. Kwa uu, mo nimaivatie iiiko syoo kQmanya kwa kwiyendea na mo ene meevingia nthini.

Mwene Vinya W'onthe n'wendie, We a' atonya kwosa kwona kwoo na kwiw'a kwoo; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Ena utonyi wa kwika 0nd0 w'onthe 0la We wendaa.

LUKU 3

- 22. Inyw'i ando, mothaithei Mwiai wenyu Ūla wamombie inyw'i na asu ala mai mbee wenyu; nikana motonye kwithwa alongalu;
- 23. Ula wamītwīkīthīsye nthī kwīthwa ûkomo kwondū wenyu, na ītu nayo ta kīala, na atūma kīw'ū kītheea kuma mathweonī, na kwoondū wakyo, nīwaetie matunda kwoondū wa ûtethyo wenyu; kwa ūu, mūikamwīanany'e Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingī omwīsī.
- 24. Na ethwa inyw'i mwina nzika 1010 wa kila ithyi tutheetye kwa muthukumi Waito, indi etei kilungu kiilyi takyo, na metei atetheesya menyu utee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa inyw'i mwi ma w'o.
- 25. Indī inyw'ī mwalea kwīka ūu--- na mūikeka ūu ona Indīī---- Indī Isūvīei Mwaki, ūla ngū syaw'o nī andū na mavia, ūla ūseūvītw'e kwoondū wa alei.
- 26. Na tavany'ai ûvoo mûseo kwa ala metîkîlaa na kwîka mawîa maseo, kana ve Mîûnda îla îvîtîlaa tûlûsî katî wayo kwoondû woo. O yîla mo manengwe,

يَايُّهُا النَّاسُ اغْبُدُوا رَكِّلُمُ الذِّيْ خَلَقُكُوْ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَنْلِكُمْ لَعَلَكُمْ تَتَقَوْنَ ﴿

الَّذِي جَمَلَ لَكُو الْاَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءُ بِنَا مُ وَ وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا أَهُ فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَاتِ وِذَقًا لَكُوْ فَلَا تَجْعَلُوا لَهِ آنْدَادًا وَاَنْتُمْ تَعْلُونَ ﴿

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَبْيٍ قِمَا نَزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأَتُوْا بِسُوْرَةٍ مِنْ فِثْلِهُ وَادْعُوْا شُهَكَاءَ كُمْ مِّنْ دُوْنِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ صَٰدِقِيْنَ ۞

فَإِنْ لَمْ رَّفُعُلُوا وَلَنْ تَفْعُلُوا فَالْتَعُوا النَّارُ الْتِي وَقُوْدُهَا النَّارُ الْتِي وَقُوْدُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارُةُ ﴿ لُعِدَتْ لِلْكَفِرِيْنَ ۞

وَ بَشِي الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَعَيلُوا الضَّالِحَةِ اَنَّ لَهُمْ جَنْتٍ تَجْرِئ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهُارُ كُلْمَا دُرِتُوْا مِنْهَا مِنْ kīlungu kīmwe kya matunda kuma vo, mo makaasya: 'Kīī nīkyo ithyī twanengetwe mbee,' Oyīla no syīndū ivw'anene na isu tū ila ikaetwe kwoo. Na mo makeethwa na endwa atheu vyū, na vau nthīnī nīvo mo makekalaa.

ثُمُرَةٍ نِزِفًا ۚ قَالُوا هٰلَهُ اللّذِى دُزِفُنَا مِن قَبْلُ ۗ وَ اكُوْرِهِهِ مُتَشَابِهَا ۗ وَلَهُمْ فِيهَاۤ الْزُواجُ مُّطَهَرَةً ۖ ثُوَمُمُ فِيهَا خُلِدُونَ۞

27. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndasonokaa kunengane ngelekany'o ona ya umuu ona kana nini kuvita uu. Ala metikilaa nimesi kana yo ni w'o kuma kwa Mwiai woo, oyila asu ala maleaa kwitikila maasya: 'Ngai Mwene Vinya W'onthe eenda ata na wonany'o uo?' Ni aingi ala We umatwilaa kwithwa na mavityo nundu wa w'o, nani aingi We umatongoeasya nundu waw'o, na vatii onaumwe ula We umutw'ilaa kwithwa na mavityo ateo ila mbaa-matu.

إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَخَى آَنَ يَخْمِ بُ مَثَلًا مَا بُغُوضَةً فَمَا فَوَقَهَا كُامَّا اللَّهِ يْنَ الْمُنُوا فَيَعْلَمُونَ اللَّهُ الْحَقَّ مِنْ تَافِهِ مَرْ وَامَّا اللَّهِ يَنَ كَفَرُ وَا فَيَقُولُونَ مَا ذَا آرَا دَاللهُ لَيْ فِيهُ لَا مَثَلًا يُضِلُ بِهِ كَشِيْرًا وَيَهْدِى بِهِ كَشِيْرًا وَمَا يُضِلُ بَهِ إِلَّا الْفُسِقِةِ فَنَ فِي

28. Ala manangaa ütianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ītina wa kütianīa na matilanganasya maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wiyīaīte makwatanw'e na küseūvya kīthokoo īolū wa nthī; aa nīmo mena wasyo.

الَّذِيْنَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِنْ اللهِ مِنْ الْخُوسُ وَنَ الْأَرْضِ اللهِ اللهِ مُمُ الْخُوسُ وْنَ ﴿

29. Inyw'I mūtonya ata kūmūlea Ngai Mwene Vinya W'onthe? YIla inyw'I mūtaī thayū, We nīwamūnengie inyw'ī thayū, na īndī we akamūkw'Ithya inyw'I, na īndī akamūtūnga inyw'I mwīthwe thayū, na īndī kwake nīkw'o inyw'I mūkatw'Ikīthw'a ma kūsyoka.

كِنْفَ تَكُفْرُونَ بِاللهِ وَكُنْتُمْ اَمُواتًا فَأَخْيَا كُثْرُ ثُمْرً يُمِنْتُكُمْ ثُمَّرَيُحْسِنْكُمْ ثُمَّرً النَّهِ تُرْجَعُونَ ۞

30. We nī We ūla wamūmbīie inyw'ī syonthe ila syī īūlū wa nthī; na īndī We eelekela ītunī na ameanīīsya ta matu mūonza; na We nūsyīsī syīndū syonthe.

هُوَ الَّذِئ خَلَقَ لَكُوْمَنَا فِي الْاَرْضِ جَبِيْعُاة ثُخَرَ اسْتَوْلَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوْنِهُنَّ سَبْعَ سَلْوْتٍ وَهُوَ يَّ بِكُلِ ثَنْئَ عَلِيْدًا عَ بِكُلِ ثَنْئَ عَلِيْدًا

LUKU 4

31. Na yīla Mwīai waku wamatavisye alaīka: 'Nyie ngilīīlye kūmūnyuva mūtongoi īūlū wa nthī,' mo maisye: 'We ūkamw'ia vau ūla wīete kīthokoo nthīnī wayo, na kwīta nthakame?--- na ithyī nītūūtaīaa We na ndaīa Syaku na kūnenevya ūtheu Waku.' We amasūngīie, 'Nyie nīnīsī ūndū inyw'ī mūtesī.'

وَإِذْ قَالَ رَنَّكَ لِلْمَلْيِكَةِ إِنِّى جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِفَةً قَالُوْاَ اَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يَغْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الرِّمَاَةً وَخَنُ الْسَبِحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكُ قَالَ إِنْيَ اَعْلَمُ مَا كَا تَغِلَمُونِي ۞

32. Na We niwamumanyiisye Atamu masyitwa onthe, na indi aia syindu ila syai na masyiiwa asu mbee wa alaika na asya, 'Ndavyai Nyie masyitwa ma syindu ii, ethwa inyw'i mwi ma w'o.

وَعَلْمَ اٰدَمُ الْاَسْمَاءَ كُلْهَا ثُمَّرَ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلْيِكَةِ

فَعَالَ انْفِئْنِي إِنْمَا إِنْ فَوُلَا إِنْ كُنْتُمْ صَلَّا الْمَلْيِكَةِ

فَعَالَ انْفِئْنِي إِنْمَا إِنْ فَوُلَا إِنْ كُنْتُمْ صَلَّاتِينَ

33. Mo maisye, 'Ütheu nī Waku We! Ithyī tūi na ūmanyi ateo ūla We ūtūmanylītye;' vate nzika, We Nue Ūmanyi-W'onthe, Ūla-Mūī.

قَالْوَا سُبْغَنَكَ لَا عِلْمَ لِنَا اللهِ مَا عَلَيْتَنَا أَنْكَ أَنْتَ الْعَلَنْمُ الْعَكِيْمُ

34. We aisye, 'We Atamu, matavye masyītwa masyo;' Na yīla we waminie kūmatavya masyītwa masyo, We aisye 'Nyie ndyaamūtavya kana Nyie nīnīsyīsī syīmbithī sya matunī na sya īūlū wa nthī, na kana Nyie nīnīmesī maūndū ala inyw'ī mumbūlaa na ala mūvithaa?'

قَالَ يَادَمُ اَنَئِهُمُمُ مِالْسَكَابِهِمْ فَلَنَّا اَنْبَاهُمُ مِالْسَكَامِهُمْ قَالَ المُمْ اَتُلُ لَكُمُ إِنِّيَ اَعُلَمُ غَيْبَ السَّمُونِ وَالْأَمْنِ وَاعْلَمُ مَا تُبُدُونَ وَمَاكُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴾

35. Na lilikanai ivinda, yila Ithyi twamatavisye alaika: 'Mwinyivisyei Atamu,' na onthe nimeenyivisye ateo Ivilisi. ndaamyivya We niwaleile na

وَاذْ قُلْنَا لِلْمَنْدِكَةِ اشْجُدُوا لِأَدَمَ فَسَجَدُوَا لِلَاَ الْمِلْيُسُ أَنِي وَاشْتُكُبُونُ وَكَانَ مِنَ الْكُفِرِيْنَ ۞ eethwa na Ong'endu; na we al katl wa alei.

- 36. Na ithyl twaisye, 'We Atamu, Ikala we na mûkau nthini wa mûûnda, na Isaai kuma vo kwa wingi o vala mûkwenda, Indi mûikaûthengeee mûti ûû mûikese kwithwa kati wa eki-ma-nai.
- 37. Indī Satani nīwatumie mati00ka me eli n0nd0 wa w'o, na nīwamaumisye mwīkalonī 0la mo maī nthīnī waw'o. Na Ithyī nītwamatavisye: 'Umai vaa, amwe menyu nī amaitha ma ala angī, na ve ut0o wenyu ī0lū wa nthī, na kyaūya kwa īvinda.'
- 38. Na Indi Atamu niweemanyiisye ndeto imwe sya mboya kuma kwa Mwiai wake, kwa 0u, We niweethi0ie komwekela we na tei. Vate nzika, We ni Mwelekeanili-wa-Kaingi ena 0uu, na Ausoitwe ni tei.
- 39. Ithyl twaisye, 'Umai vaa inyw'onthe. Na ethwa Otongoi Okooka kwenyu kuma kwakwa, Indl Ola Okaoatila Otongoi wakwa, vaikethwa wia 1010 woo, ona maikakwatwa ni kyeva.'
- 40. Indī mo asu ala makalea kwītīkīla, na kwitw'īkīthya Syana Syakwa ta ūvūngū, aa nīmo makethwa me ekalima-Mwakinī; na vo nīvo mo makekalaa.

وَقُلْنَا يَاٰذِمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزُوْجُكَ الْجَنَّةَ وُكُلامِنْهَا رَخُلُّا حَيْثُ شِنْتُكَا وَلا تَقْرَبًا لهٰذِهِ الشَّجُوةَ فَكُلُّوْنَا مِنَ الظَّلِمِيْنَ

فَازُلُهُمُّنَا الشَّيْطُنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَّا مِثَا كَانَا فِيهُ وَ وَقُلْنَا اهْمِطُوْا بَعْضُكُمْ لِبَعْضِ عَدُوَّ وَ لَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرُّ وَ مَتَاعُ إِلَى حِيْنِ ۞

نَتُكَفَّ اندُمِن زَيْهِ كِلْنَتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيْمُ۞

قُلْنَا الْهِوْ لَوْا مِنْهَا جَيِيْعًا قُوامًا يُأْتِيَنَكُمُ مِنْ هُدَّى اللهُ الْمُولِدُ اللهُ الل

وَالَّذِيْنَ كُفُوْا وَكُذَّا اِلْمِيْنَا الْوَلِمَا الْمُعَلِّ التَّالِرُ وَالْمُؤَا وَكُذُوا بِالْمِيْنَا الْوَلَمِيِّ الْمُعَالِّ التَّالِرُ عَلَى اللَّهُ اللْ

LUKU 5

41. Inyw'ī Aana-ma-Isilaeli! Lilikanai īnee yakwa yīla Nyie naiie īūlū wenyu, لِلَهِينَ السَّرَآءِ فِيلَ اذْكُرُوا لِعْمَتِينَ الْتِنَّ ٱلْعَنْتُ عَلَيْكُمْ

na lanlisyai tianlo wenyu Nakwa ngeanlisya tianlo Wakwa nenyu, na inyw'i nlimwallitwe nli kungla Nyie Ninyioka.

42.Na îtîkîlai maûndû ala Nyie ntheetye ala meanîlasya maûndû ala me vamwe nenyu, na mûikethwe mwî ma mbee kûmalea, na mûikaikûany'e Syama Syakwa na thooa mûvûthu, na osai ûsûvîo kuma nthînî Wakwa Nînyioka.

43.Na műikavulany'e w'o na űvűngű kana kűvitha üla w'o oműwísű

44.Na ûngamyai Mboya, na ĩvai Saka, na kumanai vamwe na ala makumanaa.

45.Inyw'ī mūmeyīaīaa andū ala angī meke maūndū maseo na mūkolwa nī inyw'ī ene, omūiyīsoma īvuku? Indī inyw'ī nomūmanyaa?

46.Na manthai ūtethyo mwīna ūmīīsyo na Mboya; na ūu ow'o wī vinya ateo ala mena thayū wa kwīnyivya,

47. Ala mesi naw'o kana nimakakomana na Mwiai woo, na kana Kwake mo nimakasyoka.

LUKU 6

48.Inyw'i Aana-ma-Isilaeli! Lilikanai inee Yakwa yila Nyie naiie iulu wenyu na kana Nyie ninamunenevisye inyw'i mbee wa andu onthe.

دَ أَوْفُوا بِعَهْدِيْ أُوفِ بِعَهْدِكُورُ وَالَّآيَ فَالْفَرُونِ ٣

وَاٰمِنُوا بِمَآ اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَكُو تَكُوْنُوٓ اَ اذَكَ كَافِوْ بِهُ ۗ وَلَا تَشْتَرُوا بِالِينِي ثَمَنَا قَلِيلًا فَاتَلَىٰ فَاتَقُوْنِ ۞

وَ لَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَ تَكْتُنُوا الْحَقَّ وَالْلَهُ تَعْلَمُونَ ۞

وَ اَقِيْمُوا الصَّلَوٰةَ وَالْتُوا الزَّكُوةَ وَازْكُوْا مَعَ الرَّكِوْيَنَ اَتَّالُمُوُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّوْ تَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَ اَنْتُمْ تَتْلُوْنَ الْكِتْبُ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿

وَاسْتَعِيْنُوا بِالصَّنْرِوَالصَّلُوةِ وَإِنْهَا لَكَمِيْرَةً إِلَّاعَلَى الْعُشِعِيْنَ ﴾

الَّذِيْنَ يَظُنُّوْنَ اَنَّهُمْ مَثَلَقُوا رَبِّهِمْ وَانَّهُمْ اِلَيْهِ إِلَيْ الْحِثُونَ ﴾

يٰئِنِيَ إِسْرَاءِيْلَ اذْكُرُواْ يِعْمَتِيَ الْتِيَّ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمُ وَانِي فَضَلْتُكُمُ عَلَى الْعَلِمِينَ۞ 49. Na kiai mūthenya ūla thayū ūtakekala vandū va thayū ūngi ona vanini, ona ūvoyanii ndūketikilwa kwoondū wa w'o; ona ituvi yiikoswa kwoondū waw'o; ona mo maikatetheew'a.

وَاتْقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِىٰ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَ لَا يُقْبُلُ مِنْهَا عَذَلُّ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَذَلُّ وَلَامُمْ فَيُعَانُونَ ﴿ يُغْمَرُونَ ﴿ اللَّهُ مَا اللَّهُ مَا اللَّهُ اللّلَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّ

50. Na lilikanai vinda yila Ithyi twamumisye inyw'i kuma kwa andu ma Valao, ala mamuthinisye inyw'i na usililo mwai, makisyuaa syana syenyu sya ivisi na kutia iveti syi thayu, nthini wa undu uu, vai utato munene kwenyu kuma kwa Mwiai wenyu.

وَ اِذْ نَجَيْنَكُمْ وَمِنْ الِي فِرْعَوْنَ يَسُوْمُونَكُمْ شُوْءَ الْعَلَامِ يُذَيِّ يَحُوْنَ اَبْنَاءَ كُمْ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَاءً كُمْرُو فِيْ ذَالِكُمْ بَكَاءً مُّمِنْ تَرْبِّكُمْ عَظِيْمُ۞

51. Na lilikanai vinda yila Ithyi twauaanisye ukanga kwoondu wenyu, na nitwamutangilie inyw'i, na twamanyw'ithya kiw'u andu ma Valao, o musyaiisye.

وَإِذْ فَرَثْنَا بِكُو الْبَعُرَ فَأَغِينَنَكُمْ وَٱغْرَقْنَاۤ الَ فِرْعَوْنَ وَٱنْتُوْ تَنْظُرُوْنَ ۞

52. Na lilikanai vinda yila Ithyi twamunengie Mose watho wa motuku miongo ina; na indi inywii mwoosa kasau kwoondu wa uthaithi we atevo na inywii mwai eki-ma-nai.

وَاذِ وْعَدْنَا مُوْسَى اَدْبَعِيْنَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُدُ الْجِلْكَ مِنْ بَعْدِهٖ وَ اَنْتُمْ ظِلِمُوْنَ۞

53. Na îtina wa ûu, Ithyî nîtwamûekeie inyw'î, nîkana mûtonye kûtûnga mûvea.

ثُمْرَ عَفُونَا عَنَكُمْ مِنَ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَكُمْ تَشَكُرُونَ ۞ وَلِذُ أَيْنَا مُوْسِي الْكِتْبُ وَالْفُذَقَانَ لَعَلَّكُمْ تَفْتَدُونَ ۞

54. Na *lilikanai vinda* yila Ithyi twamunengie Mose Ivuku na Kivathukany'a, nikana inyw'i mutonye kutongoew'a nesa.

وُاذْ قَالَ مُوْسَى لِقَوْمِهِ لِقَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَنَتُمْ اَنْفُسَكُمْ مِاتِّحَاذِكُمْ الْمِجْلَ فَتُوْنُوۤ إِلَى بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوۤ اَنْفُسُكُمْ

55. Na *lilikanai vinda* yila Mose wamatavisye andu make: 'Inyw'i andu makwa, nimwivitisye inyw'i ene muno

nundu wa kwosa kasau kwoondu wa فَلِكُوْ خَيْرٌ لَكُوْ عِنْكَ بَارِيكُوْ فَتَابَ عَلِيْكُوْ إِنَّهُ هُوْ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ عَنْدُ اللَّهُ عَنْدُ اللَّهُ اللَّالِي اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللّل ūthaithi; kwa ūu īthiuei inyw'ī kwa Mûmbi wenyu, na moaei andû menvu ene; ũũ nĩw'o úseo mũno kwenyu;' Indī We niweethivie komwelekela inyw'i E-Vate nzika. Mūsvokeania-Wa-Kaingi ena ūuu na Ausūītwe nī tei.

التُّوَّاثُ التَّحْدُمُ هِ

56.Na lilikanai yila inyw'i mwaisye, 'We Mose, ithvî tûjûkwîtîkîla we ona vanini, kuvika tumwone Ngai Mwene Vinya W'onthe ūthyū kwa ūthyū; na Indī kîtetemo kva nthî nîkvamûkwatie invw'î oműketee.

وَإِذْ قُلْتُمْ يِبُولِي لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نُرَى اللهُ تَحْمِدًا فَأَخِنَاتُكُمُ الصِّعقَةُ وَانْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿

57.Na Indī Ithyī nītwamūthayūūkisye inyw'î îtina wa kîkw'û kyenyu, nîkana inyw'ī mūtonye kūtūnga mūvea.

ثُمَّ بَعَثْنَكُمْ مِّنَ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشَكُّرُونَ ٥٠

Ithvĩ nîtwatumie mathweo 58.Na muunyl lülü wenyu twamútheesye inyw'î Manna na Salwaa ĩulu wenyu tukvasva, 'Yai katî wa nzeo ila Ithvī tūnenganīte svĩndũ kwoondū wenyu,' namo mayaatūvītīsya Ithyi, indi mo nimo meevitiisye ene.

وَظَلَنَا عَلَنَكُو الْغَمَامُ وَانْزَلْنَا عَلَيْكُو الْمَنَّ وَ السَّلُويُ كُلُوا مِن كِيتِبْتِ مَا رَزَقَنْكُمْ وَمَاظُلُمُوْنَاوَ لكن كَانُوا الْفُسِيمُم يُظْلِمُونَ ﴿

59. Na lilikanai vinda yila Ithyi twaisye, 'Likai nthînî wa ndûa îno na yai kîla inyw'ī mukwenda - nthīnī wayo - kwa wingi; na likilai mbingiloni mwinyivitye na asyai, 'Ngai tūekee ithyl nal sitū.' Ithyî tükamüekea inyw'î naî syenyu na tūkanengane wongeleku kwa asu ala mekaa maŭseo.

خط لُكُمْ وسَنَزيلُ الْمُحْسِنِينَ @

60.Eki-ma-naī nīmamīalyūlile *ndeto* eka īla mo matavītw'e. Kwa ūu, Ithyī nītwatheeisye ūsilīlo īūlū wa eki-ma-naī kuma ītunī, nūndū mo maī mbaa-matū.

فَهَكَّ لَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلاً غَيْرُ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ فَأَنْزُلْنَا عَلَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا غَ كَانُوْا يَفْسُقُوْنَ ﴿

LUKU 7

61.Na lilikanai vinda yīla Mose wavoyie kīw'ū kwoondū wa andū make, na Ithyī twamwīie: 'Kūna īvia na ndata yaku,' navo vauma mbuluti īkūmi na ilī, na kwa ūu kīla mbaī nīyamanyie vandū vayo va kūnyw'īla.' 'Yaī na nyw'ai katī wa kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūnenganīte, na mūikeke ūthyoeku lūlū wa nthī, mūkīseūvasya kīthokoo.'

62.Na lilikanai *īvinda* yīla inyw'ī mwaisye: 'We Mose, ithyl tuitonya kwianiwa ni liu wamuthemba umwe: voya, îndî, kwa Mwîai waku kwoondû witū nīkana atūeteae ila imeaa lūlū wa nthī--- ta nyūnyi syayo, na malenge mayo na nganû yayo na kîtûngûû 'Invw'ī We akūlya, kyayo.' mwīkūany'a syīndū ila syī vinya na ila ite vinya? . Theeai nthĩnĩ wa ndũa ĩmwe, na syīndů ila inyw'i můkwitya, Namo nimakūniwe na sví vo.' kūnvivw'a na ūkya, na nīmakwatiwe nī úthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe: kĩtumi nũndũ nĩmaileile Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmoaa Athani vate Ülüngalu mo nîmaleile kwīw'a na nīmeekie mothūku.

وَإِذِ اسْتَسْفَى مُوْلِى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْمِبْ بِتَحَمَاكَ الْحَجَرُ فَالْنَا اضْمِبْ بِتَحَمَاكَ الْحَجَرُ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنُتَا عَشْهَاةً عَيْنَا * قَلْ عَلِمَ كُلُّ الْوَاشَرَ يُوْامِن زِنْقِ عَلِمَ كُلُّ اوْاشْرَ يُوْامِن زِنْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۞

وَاذْ قُلْتُمْ يَلُوْلَى لَنْ نَصْرِعَلَى طَعَامِ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُغَذِّ لَنَا مِنَا ثَنْيَتُ الْاَرْضُ مِنَ بَقَلِهَا وَ وَتَنَايِّهَا وَ فُوْمِهَا وَ مَلَ سِهَا وَبَصَرِلِهَا قَالَ اَسَتَبْدِ لُوْنَ الّذِي هُو اَذْ فَى بِالَّذِي هُو خُدُيرً الْهِ مُظْوَامِضُمًّا فَانَ لَكُمْ مَا سَأَلْتُهُ وُ فُمِرَبَتُ عَلَيْهُمُ الذِّلَةُ وَالْسَكَنَةُ وَبَاءُ و بِغَضَدٍ فِنَ اللهِ ذٰلِكَ بِاللَّهُ مُكَاثُوا يَكُفُورُنَ بِأَيْتِ اللهِ وَيَقْتُلُونَ النّبِينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذٰلِكَ بِمَا بِأَيْتِ اللهِ وَيَقْتُلُونَ النّبِينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذٰلِكَ بِمَا

LUKU 8

63. Vate nzika, Etīkīli, na Ayuti, na Aklisto na Asavii---- nguthu ona yīva kuma katī wa ii īla yītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na w'o, na Mūthenya wa Mūminūkīlyo, na yīkaa meko maseo, īkeethwa na Ituvi īseo kwa Mwīai woo, na vai wia Okoka Tūlū woo, ona maikakwatwa nī kyeva.

64.Na lilikanai vinda yila Ithyi twoosie ûtianio kuma kwenyu na twookilya Kilma lulu wenyu tukyasya "Kwatai mulumitye maundo ala Ithyi tumunengete inyw'i, na lilikanai maundo ala mevo, nikana mutonye kutangilwa.'

65.Na Itina wa uu, inyw'I nimwasyokie Itina; na takethwa ti undu wa Inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe kumwelekela inyw'I na tei Wake, vate nzika, inyw'I mwithwa mwai kati wa ala mai na wasyo.

66.Na vate nzika, inyw'î nîmûmanyîte mûminûkîlyo wa asu katî wenyu, ala mavîtisye îûlû wa ûvoo wa Savato. Kwa ûu, Ithyî nîtwamatavisye mo: 'Inyw'î tw'îkai malaî, mûsonoketw'e'.

67. Uu Ithyi nitwamitw'ikithisye isu ta ngelekany'o kwa ando ma ivinda yu yayo na asu ala mookie itina wayo, na ta omanyisyo kwa asu ala mamokiaa Ngai.

68.Na lilikanai yila Mose wamatavisye andû make: 'Ngai Mwene Vinya

اِنَ الَّذِيْنَ أَمُنُوا وَ الَّذِيْنَ هَادُوْا وَ النَّصْدِ الْ وَ النَّصْدِ وَ النَّصِيدِ فَ النَّفِيدِ وَعَمِلَ النَّمِيدِينَ مَنْ أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْاَنْجِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأَهُمْ أَجُوهُمْ عِنْدَ رَتِيهِمْ الْوَرَقَ فَكَ فَلَيْمِ مَا لَكُمْ فَمُ مَعْدَدُونَ فَي اللَّهِمْ وَلَا فَرَقَ فَكُونَ فَي اللَّهِمُ اللَّهُمْ وَلَا فَكُونَ فَي اللَّهِمُ اللَّهُمْ وَلَا فَكُونَ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُمُ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِنِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُؤْمِ الْمُنْ الْمُنْلُولُوالِمُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْأُولُولُ الْمُنْ الْمُنْالِلْمُ الْمُنْ الْ

دَادُ اَخَلْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوَكُمُ التَّلُورُخُدُوْا مَّا اَيَّنَكُمْ بِقُوَةٍ وَاذْكُرُوْا مَافِيْهِ لَعَلَّكُمْ تَتَقَوْنَ ۞

ثُمَّ تُوَلَّيَنُوْ مِنَ بَعْدِ ذَلِكَ ۚ فَلُوْلَا فَضَلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْ تُمُوضَ الْحَسِي نِنَ ۞

وَلَقُدُ عَلِمْنُهُمُ الَّذِيْنَ اعْتَدُوْا مِنْكُمْ فِي السَّبَنتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُوْنُواْ قِرَدَةً كُسِينِينَ ﴿

فَجَعَلْنُهُا كَالَّا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَ مَوْعِظُهُ لِلْمُتَّقِيْنَ ۞

وَاذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهَ إِنَّ اللَّهَ يَامُوكُمْ انْ تَذْ بَكُواْ

W'onthe emwiyiaia inyw'i mong'ee ng'ombe,' namo mamokolya, 'We wivoa ngoi naito?' We asya, 'Nyie nimantha wivitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndikethwe omwe wa ala atumanu.

بَقَرَةٌ ۚ قَالُواۤ اَتَقِّنَٰنَا هُزُرًا ۚ قَالَ اَعُوٰذُ بِلِقْهِ اَنُ ٱلْوَٰنَ مِنَ الْجَهِلِيْنَ ۞

69.Namo mamwīa, 'Tūvoyee kwa Mwīai waku nīkana atūvathūkanīsye nī ng'ombe yīilyīata.' We amasūngīie, 'Ngai easya nī ng'ombe īte ngūū na īte nini ya mūika, yī vu katī wa syelī na nima; yu īkai ūndū mwīyīaīwe.'

قَالُوا انْحُ لَنَا رَبَكَ يُمُرِينَ لَنَا مَاهِىٰ قَالَ إِنَهَ يُقُولُ إِنْهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَ لَا بِكُونُهُ عَوَانٌ بَيْنَ ﴿ لِكَ * فَافْعَلُوْا فَعَا فُؤْمَرُوْنَ ۞

70.Na mo mamwīa, 'Tūvoyee kwa Mwīai waku nīkana atūtheesye ithyī nī ya langi mwaū.' Nake amea: Ngai easya: 'nī ng'ombe ta nziu vanini, ntheu yīna ūito mūseo; ya kwendeesya amīloeli.'

قَالُوا اذْعُ لَنَا رَبُكَ يُبُيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنْهَا بِقُرَّةً صُفْمًا ۚ إِنَّ فَإِنَّعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّطِينِينَ ۞

71. Namo mamwīa, 'Tūvoyee kwa mwīai waku atūvathūkanīsye nī yīva, nūndū ng'ombe syonthe syīoneka ivw'anene kw'itū, Ngai Mwene Vinya W'onthe akenda, ithyī ow'o nīkūtongoew'a nesa.'

قَالُوا ادُعُ لَنَا رَبُكَ يُبَيِّنُ لَكَا مَا هِيِّ إِنَّ الْبَقَرَ تَشْبَهَ عَلَيْنَا ۗ وَإِنَّا إِنْ شَاءً اللَّهُ لُلْهَتَكُ وْنَ۞

72. We asûngĩa, 'Ngai easya nĩ ng'ombe Îtaaĩma na mūlaŭ kana kûng'ithya mĩūnda; Ĩte ūsuke; ya mwĩĩ ūmwe.' Namo maasya, 'Yu nĩndĩ waete ūla w'o.' Na ĩndĩ mo nĩmamĩng'eie, ona kau kavaa ta kethwa mo mayaaĩka ūu.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَهَا بَقَهَةٌ لَا ذَلُولٌ ثُثِيْرُ الْاَمْضَ وَلَا تَشْقِى الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيْئَةً فِيْهَا قَالُوا الْخُنَ غِ جِئْتَ بِالْمِتِّ فَذَيْمُوْهَا وَمَا كَادُوا يَغْعَلُوْنَ ۚ

LUKU 9

73. Na lilikana ñinda yila we wamuaie mundu na mweethwa na kivathukany'o kati wenyu nundu wa uu; na Ngai Mwene Vinya W'onthe akaete kyenini maundu ala inyw'i mwavithie.

ۅؙٳۮٙ قَتُلْتُمْ نَفْنَا فَاذْرَرُتُمْ فِيهَا وَاللهُ مُغَرِجٌ مِنَا كُنتُمْ تَكُنتُونَ ﴿

74.Na îndî Ithyî twaisye, 'Mûkûnei we muaani kwoondû wa kîlungu kya îvîtyo yîla mûawa wîkîtwe, 'ûu nîw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûnengae thayû ûla mûkw'û na amwonasya inyw'î Syama syake nîkana mûtonye kûmanya.

نَغُلْنَا اَضْ ُرُوْهُ بِيَغْضِهَلَاكُذْ إِلَى يُغِي اللهُ الْمَوْثَىٰ * وَيُونِكُمُ الْيَحِهُ الْمَوْثَىٰ * و

75.Na Îndî Îtina wa ûu ngoo syenyu nîsyeethîiwe syûmîthîtw'e ta îvia kana mbûmangû mbee; nûndû katî wa mavia ve amwe mavîtîlasya tûlûsî nthînî wamo, na ve amwe ala katî wamo maumasya kiw'û yîla maatûka. Na mûno katî wamo ve ala menyivasya ene nûndû wa w'ia wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kûmanya maûndû ala inyw'î mwîkaa.

ثُمَّ مَسَنُ قُلُوْ بُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِى كَالْحِجُلَةَ أَوْ اَشَكُ تَسُوَةٌ وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لِكَا يَتَفَجُرُونِهُ الْاَنْهُنُ وَإِنَّ مِنْهَا لَكَا يَشَقَّقُ فَيَخُرُثُ مِنْهُ الْمَاثِةُ وَإِنَّ مِنْهَا لَكَا يَهْمِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللهُ وَمَا اللهُ مِعَافِلٍ عَنَا تَعْمَلُوْنَ ۞

76.Inyw'i mwina wikwatyo kana mo makamwitikila inyw'i oyila nguthu imwe kuma kati woo yithiitwe yiimithyoekya ndeto ya Ngai Mwene Vinya W'onthe itina wa mo mamina kumiw'a na indi kumimanya yo na nimamimanyie yo nesa muno.

اَفَتَظْمُعُوْنَ اَنْ يَّغُومُنُوا لَكُوْوَقَكُ كَانَ فَرِيْنَ مِنْهُمْ يَسْمَعُوْنَ كَاٰحَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحُرِّفُوْنَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوْءُ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ۞

77.Na yila mo makomana na ala metikilaa maasya, 'Ithyi nitwitikilaa,' na yila makomana mundu na ula ungi me oka, maasya, Inyw'i mumamanyiasya maundu ala Ngai Mwene Vinya

وُلِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ اَمُنُوا قَالُوا آمَنَا ﴿ وَإِذَا ثَمَا لَهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُمُ اللَّهُ اللّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ

W'onthe umuthaïsye inyw'i nikana mo matonye kukaanania nenyu mbee wa Mwiai wenyu? Indi inyw'i nomukamanya?'

78.Mo nomesī kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī maūndū ala mo mavithaa na ala maumbūlaa?

اوُلَا يَعْلَمُونَ أَنَ اللهُ يَعْلَمُ وَا يُسِرُونَ وَ مَا يُعْلِنُونَ ۞

79.Na amwe moo mayisi kusoma; mo mayisi ivuku ateo mawoni *moo ene* ma uuungu, na vai undu mo mekaa ateo kutalithya.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتْبَ الَّا أَمَانِيَ وَانْ هُمْ لَدَّ الَّذِي يُظْنُونَ ۞

80.Kwa ûu, woo nī wa asu, ala maandīkaa īvuku na moko moo ene, na īndī makyasya, 'Yīī yumīte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe,' nīkana matonye kūkwata thooa mūvūthū nūndū wayo, woo nī woo īndī, nūndū wa maūndū ala moko moo maandīkīte, na woo nī woo nūndū wa maūndū ala mo ene mekaa.

مَوْيِلٌ لِلَذِيْنَ يَكُتُبُونَ الْكِتْبَ بِالِينِيْمَ ثُمُ يَعُونُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَكُونا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ اللهُ مُرْقِمًا كُتَبَتْ أَيْدِيْمَ وَوَيْلٌ لَهُمْ فِيَنَا يَكْفِئُونَ ۞

81.Namo maasya: 'Mwaki ndūkatūkiita ithyl ateo kwa matukū mavūthū' Asya: 'Inyw'l nlimwosete watho kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Indl Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakananga watho Wake ona Indll. Kana inyw'l mwlneena lulu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe maundu ala inyw'l mutamesi?

وَقَالُوْا لَنْ تَسَنَا النَّالُ الْآ اَيَّامًا مَعْدُوْدَةً * قُـلُ اَتَّنَوْ تُمْرِءِنْدُ اللهِ عَهْدًا فَلَنْ يُغْلِفَ اللهُ عَهْدَ ﴿ اَلْمُذْ تَتُمُولُونَ عَلَى اللهِ مَا كَا تَعْلُمُونَ ۞

82.II, úla ona wiva wikaa ûthúku na úthyúlúlúkitwe ni nai syake--- asu nimo ekali-ma-Mwakini; vo nivo mo makekalaa.

كِلَّى مَنْ كُسُبَ سَنِيْعَةً وَاحَاطَتْ بِهِ خَوَلَيْعَتُهُ فَأُولِيكَ اَحْمُهُ الدَّالِاَ هُمُ فِيْهَا خَلِكُ وْنَ۞ 83.Indī mo ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo-asu nīmo ekali-ma-ītunī; vo nīvo mo makekalaa.

وَالَّذِيْنَ اَمَنُوا وَعَمِلُوا الضَّلِحْتِ اُولِيَهِ اَصَّفُ الْجُنَّةُ عِلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمَ الْمُثَاثِّةِ عَلَمْ الْمُثَاثِّةِ عَلَمْ الْمُثَاثِّةِ عَلَمْ الْمُثَاثِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَالِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَالِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَالِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقُ الْمُثَانِقُ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَانِقُ الْمُثَانِقِينَ الْمُثَلِينَ الْمُثَلِّقِينَ الْمُثَلِّقِينَ الْمُثَلِّقِينَ الْمُثَلِّقِينَ الْمُثَلِّقِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُثَانِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُلِيلِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُنْعِلِقِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُنْعِلِقِينَ الْمُلِيلِينَا الْمُثَلِقِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُنْعِلُونَ الْمُنْلِقِينَا الْمُثِلِقِينَ الْمُثَلِقِينَ الْمُنْعِلُ الْمُنْلِقِينَ

LUKU 10

84.Na lilikanai vinda yīla Ithyī twoosie ūtianīo kuma kwa Aana-ma-Isilaeli: Inyw'ī mūikathaitha kīndū kīngī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe na onany'ai ūseo kwa asyai menyu; na andū ma mūsyīna ndiwa na ngya; na neenai na andū nesa na lūmyai Mboya, na īvai Saka; īndī inyw'ī nīmwaalyūkile na ūemu, ateo avūthū menyu.

دَاذَ أَخَذَنَا مِيْفَاقَ بَنِيَ إِسْرَآمِنِلُ لَا تَعْبُدُوْنَ الْآلَا الله وَبِالْوَالِدُيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبِي وَالْيَهْلِي وَالْسَلْكِيْنِ وَتُوْلُو الِنَاسِ حُسْنًا وَآتِيْمُوا الصَّلُوةَ وَانْوَا الرَّكُوةَ مَنْ مُوَلِّدَ لِلنَّاسِ حُسْنًا وَآتِيْمُوا الصَّلُوةَ وَانْوَا الرَّكُوةَ مَنْ مُوَرِّقُولَيْتُمُ إِلَا قِلْيُلَا فِيْكُوْ وَآنَتُمُ مُعْرِضُونَ فَي

85.Na lilikanai vinda yila Ithyi twoosie ūtianio kuma kwenyu: kana inywii mūiketa nthakame syenyu kana kūmalūngya andū menyu kuma misyini yenyu; na inywii nimwalūlūmiilye ūu; na nimwithiitwe mwi ngūsi ya ūu.

وَإِذْ اَخَلُنَا مِيْثَا تَكُوْلَا تَسْفِكُوْنَ دِمَآ اَكُوْرَ وَكَا تُخْدِجُونَ اَنْفُسَكُومِنْ دِيَارِكُوْ ثُمْ اَقْرَرْتُورُواَنْمُ تَشْهَدُونَ

86.Na no inyw'î mūkūmoaa anaaîthe menyu ene na kūlūngya nguthu Imwe ya andū menyu kuma mīsyīnī yoo, mūkītetheanīsya mūndū na ūla ūngī lūlū woo na wathavu na wīki-wa-naī. Namo mooka kwenyu ta ngombo nīmūmovoasya, oyila kūlūngw'a kwoo kwaī kūvatane kwenyu. Indī inyw'ī mwītīkīlaa kīlungu kīmwe kya Ivuku na kūkīlea kīla kīngī? Kwa ūu, vai ītuvi kwa ala mekaa ūu katī

ثُمُّ اَنْتُوْ هَوُلُاءً تَقْتُلُوْنَ اَنْفُسُكُمْ وَتَغِيْمُونَ فَرِنَقُلَا فِنْكُمْ فِينَ دِيَارِهِمْ نَتَظْهُرُوْنَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُنْ وَانْ وَإِنْ يَأْتُوُلُّهِ أَلْسُؤَى تَقْلُوْهُمْ وَهُوَ مُحَوَّمُ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَنْتُونُمِنُونَ بِبَغْضِ الْكِتْبِ وَتَكَلَّفُهُ أَوْنَ بِبَغْضِ فَكَاجُزَاءُ مَن يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ الْلَاجْزَتُ فِي الْجَيْوةِ الدُّنْيَا وَيُورَ الْقِينَةِ wenyu, ateo nthoni nthini wa thayū ūū wa yu; na Mūthenya wa ūtwio mo makatwawa ūsililoni ūla mwai vyū; na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kūmanya maūndū ala inyw'i mwikaa.

يُرَدُّوْنَ إِلَى اَشَدِ الْعَذَابِ وَمَا اللهُ بِعَافِلِ عَبَا تَعْمَلُونَ ﴿ وَمَا اللهُ بِعَافِلٍ عَبَا

87.Aa nīmo ala mendie thayū wa nthī īno mbee wa Itu. Kwa ūu ūsilīlo woo ndūkavūthangw'a ona mo maikatetheew'a kwa nzīa īngī ona yīva.

أُولَيْكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْحَيْوَةَ الدُّنْيَا بِالْخِورَةِ فَلَا يَعْدُ الدُّنْيَا بِالْخِورَةِ فَلَا

LUKU 11

88.Na ow'o, Ithyi nitwamunengie Mose Ivuku na twamuatiisya Athani angi itina wake maatiie nyaii syake; na Isa Yesu mwana wa Malia, Ithyi nitwamunengie Syama syiyonanitye, na twamwikia vinya na Veva wa Utheu. Kwa uu Indi, kila ivinda Mutumwa wamuvikia ena maundu ala inyw'i ene mutekwenda, mukeekathiia na kumatw'ikithya amwe ta akengani na kumoaa angi?

وَكُفَدْ الْتَيْنَا مُوْسَى الْكِتْبَ وَقَفَيْنَا مِنْ بَعْدِمْ وِالوَّيُّلُ وَاٰتَيْنَا عِنْسَى ابْنَ مَرْيَكُمْ الْبَيِّنَٰتِ وَاَيَّدُنْهُ بِرُوْحَ الْقُدُّمِثِ اَفَكُلْمَا جَاَءِكُمُ رَسُوْلٌ مِمَا لاَ تَهْنَوَى انْفُسُمُمُ اسْتُلْبَرُنَٰمَٰ فَفَيْنِقًا كُذَ بَنُمْزُ وَفَوْنِقًا تَقْتُلُونَ ﴿

89.Mo maisye, 'Ngoo situ nivw'īkītwe nī ivw'īki.' 'Aiee, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmaumanīe mo nūndū wa ūlei woo. Mo metīkīlaa maūndū o mavūthū.

وَقَالُوا قُلُوْبُنَا غُلُفٌ بَلْ نَعَنَهُمُ اللهُ بِكُفْرِهِمْ نَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ۞

90.Na yīla Ivuku yookie kwoo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, yīkīanīīsya maūndū ala me vamwe namo---- na mbee wa ūu mo nīmavoyete methwe na ūkīlyo īūlū wa alei----- īndī kīla mo meesī kyamavikīie, mo nīmakīleile. Kīumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīthwe īūlū wa alei.

وَلَذَا جَاءَهُمْ كِتَبُّ قِنْ عِنْدِاللهِ مُصَدِّقٌ لِمَامَعُهُمُّ وَكَانُوْا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَكَالَاَمِيْنَ كَفَرُوا ﷺ فَلَتَا جَاءَ هُمْ مَا عَرُفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعَنَةُ اللهِ عَلَى الْكَفِدِيْنَ ﴿ 91.Kīla mo mathooetye mathayū moo nakyo nī kīthūku: nī kana matonye kūmalea maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvuanītye, makīmena Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakatheesye mumo Wake īūlū wa athūkūmi Make o ūla We wendaa. Kwa ūu, mo nīmakwatie ūthatu īūlū wa ūthatu; na ve ūsililo ūthīnasya kwoondū wa alei.

92.Na yīla mo matavw'a: 'Itīkīlai maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtheetye, mo maasya: 'Ithyī twīltīkīla maūndū ala matheetw'e Ītina wa asu, oyīla nīw'o W'o, ūkīanīsya kīla mo mena kyo. Asya: 'Nīkī, īndī,inyw'ī mwatatie kūmoaa Athani ma Ngai Mwene Vinya W'onthe mbee wa ūu, ethwa inyw'ī mwaī etīkīli?

93.Na Mose niwookie kwenyu ena Syama syiyonanitye, na indi inyw'i nimwoosie kasaû kwoondû wa ûthaithi we atevo, na inyw'i mwai eki-ma-nai.

94.Na lilikanai vinda yila Ithyi twoosie ütianio kuma kwenyu, na twookilya Kiima iülü wenyu, tükyasya, 'Kwatai mülümitye maündü ala Ithyi tümünengete inyw'i na ithukiisyei; namo maisye 'Ithyi nitükwiw'a na nitüülea; na ngoo syoo nisyausüitwe ni wendo wa kasaü nündü wa ülei woo. Asya: 'Kila müikiio wenyu ümwiyiaiaa ni kithüku, ethwa mwina müikiio ona ümwe!'

بِنْسُكَا اشْتَرَوْا بِهَ اَنفُسَهُمْ اَنْ يَكُفُهُ وَاعِكَ اَنزَل اللهُ اللهُ اللهُ عَلْمَنْ يَشَاءُ مِنْ اللهُ عِلْمَنْ يَشَاءُ مِنْ عَضْرِلهُ عَلْمَنْ يَشَاءُ مِنْ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَةً مَنْ يَشَاءُ مِنْ اللهُ ال

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ اٰمِنُوا بِمَا آنزَلَ اللهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ قَالُوا نُوْمِنَ الْحَقُّ الْنَالَ عَلَيْنَا وَكُلُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُو الْحَقُّ مُصَالِمً قَالُونَ اَنْفِيا اللهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْ تُمُوْمِنِيْنَ ﴿

وَ لَقَدُ جَاءَ كُمْ مُمُوْسَى مِالْبَيِنَاتِ ثُمَّ اتَّكَنْتُمُ الْفِلُ مِنْ بَعْدِةٍ وَ ٱنْتُمْ لِخَلِمُوْنَ ۞

وَإِذْ اَخُذَنْنَا مِيْمَاكَكُوْ وَرَفَعْنَا فَوْتَكُوُ الطَّوْرُ خَذَوْا مَا اَكِيْنَكُوْ بِعُوَّةٍ وَاسْمُعُوا وَالْوَاسَيِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرِهُوا فِي قُلُومِهِمُ الْمِجْلَ بِكُفْهُمْ قُلْ مِنْسَنَا يَامُورُكُو بِهِ إِنْهَاكُكُو إِنْ كُنْنُو مُعْوَمِيْنَ ۞ 95.Asya: 'Ethwa Ütüo wa Ituni, wina Ngai Mwene Vinya W'onthe ni kwoondü wenyu mwi inyw'oka andü ala angi onthe mate vo, Iliilei kikw'ü indi, ethwa mwi ma w'o.

96. Indī mo maikakī liīla ona Indī, nūndū wa maūndū ala moko moo matongoisye mbee woo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī nesa eki-ma-naī.

97.Na vate nzika, ükamona mo mena Itomo yingī ya thayū mbee wa andū ala angī, ona kūvītūka asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī. Kīla ūmwe woo endaa takethwa nūnengwe ūkūū wa myaka ngili Imwe, Indī kūmengwa ūkūū ūsu ndūkamūvetanga kuma Ūsilīlonī; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmonaa maūndū onthe ala mo mekaa.

LUKU 12

98.Asya: 'Ūla ona wīva mūmaitha wa Kavilieli---- nūndū we nī we watumie yītheea īūlū wa ngoo yaku kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īla yīanīīasya kīla kyayītongoesye, na nī ūtongoi na Ūvoo Mūseo kwa etikili---

99.Nî 'Üla ona wîva nî mûmaitha wa Kavilieli, na Mîkaeli, îndî vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî mûmaitha wa alei ta asu.

100.Na vate nzika, Ithyi nitütheetye Syama syiyonanitye kwaku, na vai ona umwe wileaa ateo ila mbaa-matu. قُلُ إِنْ كَانَتْ نَكُمُ الدَّارُ الْاِثِرُةُ عِنْدَ اللّٰهِ عَالِصَةٌ فِنْ دُوْنِ النَّالِسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صْلِيقِيْنَ ۞

وَكَنْ يَتَكُنَّوَهُ اَبَدُّا بِمَا قَلَكُمَتْ آيْدِيْهِ فَالْوَلَهُ عَلِيْكُرُ بِالظَّلِدِيْنَ ۞

وَكَيْكَنَانُهُمْ آخُوصَ النَّاسِ عَلَى عَلِيَ وَقِ وَ مِنَ الَّذِينَ ٱشُرَّكُوْا فَي يَوَدُّ اَحَدُ هُمْ لَوْ يُعَمَّرُ الْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُنْ زَحْزِهِ مِنَ الْعَذَابِ آنْ يُعْتَرَ وَاللهُ بَعِيْنُ إِمْ يَعْمَلُونَ فَى

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوَّا لِجَهْدِيْلَ فَانَهُ نَزَلَهُ عَلْ قَلْمِكَ مِإِذْتِ اللهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدَّى وَبُشْهُ الْمُذْوِينِيْنَ @

مُنْ كَانُ عَدُقًا لِلهِ وَمَلْمِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِنْرِنِلَ وَمِيْكُلُلُ فَإِنَّ اللهَ عَدُوُّ لِلكِفِينِينَ

وَلَقَدُ ٱنْزَلْنَاۤ النَّيَكَ الْيَوْ بَوِّنْقٍ ۚ وَمَا يُلْفُرُ بِهَاۤ اِلَّا الْغُسِقُونَ ۞ 101.Kya0! Kīla īvinda mo meethwa na ūtianīo, nguthu īmwe katī woo īwīkasya ūtee? Aiee, aingī mūno moo mai na mūīkīlo.

102. Na yu yila Mütümwa ükite kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, akianiisya maündü ala me vamwe namo, nguthu imwe ya andu ala manangetwe ivuku ya Ngai Mwene Vinya W'on the nimayikitye itina wa miongo yoo, ta mataamba küyimanya.

103. Namo maatījaa īla nzīa yaatījwe nī andū aemu nthīnī wa ūsumbī wa Solomoni. Na Solomoni ndaalea kwitikila: Indi no andu aemu nimo maleile kwītīkīla. makimamanvisva andů ůvůngů na ůkengani. maatilaa maondo ala mavuaniw'e ala alaīka elī kūva Mbavilonī. Aaluuta na Maaluuta. IndI asu eli mayaamūmanyīsya ona ūmwe kūvika vila mo maitve, 'Ithvi twi ūtato, kwa ūu mūikalee kwītīkīla.' Kwa ūu andū nīmeemanyīisye kuma kwoo lūlū wa maundu ala meeklie klvathukany'o katl mündü na mūka, IndI wa mo mayaamwika mundu nai, ateo kwa mwlao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. *Îngî* andû kwa ngal nîmekwîmanvîsva maûndû matameka nali kana kûmeka nesa----Na nîmamanyîte na w'o vyû kana we 0la ūtwallaa maundu aa ndena klanda klseo Ituni: na vate nzika, kila mathooisve mathavū moo nakyo nĨ kîthûku: takethwa mo nimamanyite!

اُوكُلْمُنَاعٰهَدُوْاعَهٰدُّانْهُدُوْ فَوِيْقُ مِنْهُمْوْ بَلْ ٱلْثَرُهُمُولَا يُؤْمِنُونَ ۞

وَكِتَاجَآءَهُمْ رَسُوْلٌ قِنْ عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبُدُ فَرِيْقٌ فِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِلْبُ فَي كُمْبُ اللهِ وَرَاءٌ ظُهُوْرِهِمْ كَانَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ الْ

وَاتَّبُعُواْ مَا تَتْلُوا الشَّيْطِيْنُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْهُنَ وَ مَا كُفُرَ سُلَيْهُنُ وَكِنَّ الشَّيْطِيْنَ كَفُرُوا يُعَلِّمُوْنَ النَّاسَ السِّحْوَة وَمَا أَنْزِلَ عَلَى الْمُلَكَيْنِ بِبَايِلَ هَارُوْتَ وَمَارُوْتَ وَمَا يُعَلِّمُنِ مِنْ اَحَدِي خَفْ يَقُولاً إِنْمَا يَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكُفُنُ فَيْ يَتَعَلَّمُونَ مِنْ اَحَدِي خَفْ مَا يُفَرِقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْو وَزُوجِهُ وَكُافُمْ مِثَالَوْنَ مِنْ اَعْدِي بِهِ مِنْ اَحْدِ إِلَا بِإِذْنِ اللّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَعْنُمُ مُ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِيُوا لَمَنِ اشْتَوارِهُ مَا لَهُ فِي الْانِورَةِ مِنْ خَلاقٍ تَفْ وَلَهِ فَيَا السَّرَادِهُ مَا لَهُ فِي الْانِورَةِ مِنْ خَلاقٍ تَفْ وَلَهِ فَيْسَ مَا شَرُوا بِهُ الْفَعُمُمُ 104.Na takethwa mo nimeetikilite na kwika ulungalu, vate nzika, methwa na ituvi iseo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, takethwa mo nimamanyite!

وَلَوْاَنَّهُمُ اٰمَنُوا وَالتَّقَوَالَكَثُوْبَةٌ مِنْ عِنْدِاللهِ خَيْرُهُ عُ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ شَ

LUKU 13

105.Inyw'l ala mwltlklaa! Mûikasye, 'Raaina' Indl asyai, 'Unzurnaa,' na Ithukllsyei. Na ve üsillo wl woo kwa alei.

106.Mo ala matetīkīlaa katī wa Andū ma Ivuku, kana kuma katī wa ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī, mayendaa ūseo ona wīva ūitheew'a kwenyu kuma kwa Mwīai wenyu, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe anyuvaa kwa tei Wake o ūla We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī wa wingīvo mwingī.

107.Mûsoa ona wîva ûla Ithyî tûtumaa ûûla kana tûkaûveta, Ithyî nîtûetae ûngî mûseo kûvîta ûsu kana ûvw'anene naw'o. We nowîsî kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ûtonyi wa kwîka ûndû w'onthe ûla We wendaa?

108. We nowisi kana üsumbi wa matu na nthi ni wa Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka? Na vai müsüvii kana mütetheesya kwoondu waku ütee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

يَّانَيُّهَا الَّذِيْنَ امَنُوْا لاَ تَقُونُوا رَاعِنَا وَقُولُوا اِنظُرْنًا وَاشْبَعُوْا ۗ وَلِلْكُفِدِيْنَ عَذَابٌ اَلِيْمُ

مَا يُودُ الذِيْنَ كَفُرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِنْبِ وَلَا الْشُهِ كِنْنَ اَنُ يُنْزَلَ عَلَيْنَكُوْ مِنْ خَيْدٍ مِنْ ذَيْكُوْرُوا اللهُ يُعْتَعَنَّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْدِ

مَا كَنْسَعُ مِنْ أَيْةٍ أَوْ نُنْسِهَا كَأْتِ بِعَنْدٍ فَنِنْهَا آوُ مِثْلِهَا المَرْتَعْلَمُ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَنَّ قَدِيْدُ؟

ٱلَهُ تَعْلَمُ أَنَّ اللّهَ لَهُ مُلْكُ السَّنَاوِتِ وَالْاَرْضِ * وَ مَا كُلُّمْ فِينَ دُوْنِ اللهِ مِنْ قَالِيّ وَكَا نَصِيغٍ۞ 109.Inyw'î mûkamûkûlya Mûtûmwa ûla ûtûmîtwe kwenyu tondû Mose wakûlilw'e vau mbee? Na ûla ona wîva wosaa ûlei akaûkûany'a na wîtîkîlo, vate nzika, we nîwathûkîte kuma nzîanî îla ya w'o

اَمْ تُونِيدُوْنَ اَنْ تَسْتَكُواْ رَسُوْلَكُمْ كُمَا شَهِلَ مُولِى مِنْ تَتَلُ وَمَنْ يَتَبَكْلِ الْكُفْرَ بِالْإِنْسَانِ فَقَلْ ضَلَّ سَوَاءً السَبِيْلِ @

110.Aingī katī wa Andū ma Ivuku, nūndū wa kīw'ĭu kuma katī woo ene, mendaa ītina wa inyw'ī mwamina kwītīkīla, matonye kūmūtūnga inyw'ī īngī nthīnī wa alei ītina wa ūla w'o komevuanīsya mo. Indī ekeai na umai kati woo kūvika Ngai Mwene Vinya W'onthe aete ūtwio Wake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtonyi wa kwīka ūndū w'onthe ūla We wendaa.

وَذَ كُثِيْدٌ فِن اَهْلِ الْكِتْبِ لَوْ يُرُدُّ وْ نَكُمْ فِن اَهْلِ الْكِتْبِ لَوْ يُرُدُّ وْ نَكُمْ فِن اَهْلِ الْكِتْبِ لَوْ يُرُدُّ وْ نَكُمْ فِن اَهْلِهِ مَا اللّهُ عَسَدًا فِن عِنْدِ اَ نَفْسِهِ مَ فَيْنَ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ اللّهُ عَلَىٰ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ

111.Na syaīīsyai Mboya na īvai Saka; na ūseo ona wīva ūla inyw'ī mūūvītūkya mbee wenyu ene, mūkawīthīa vamwe na Ngai Mwene Vinya W'onthe: vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmonaa maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.

ۗ وَاقِيْهُوا الصَّلُوةَ وَأَتُوا الزَّكُوةَ * وَمَا ثَتَايِّهُ وَالْاَنْفُيكُمُ مِنْ حَنْدٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللهِ * إِنَّ اللهُ عِنَا تَعَلُّونَ بَصِنْدً ۞

112.Namo maasya, 'Vayīī ona ūmwe ūkalika Itunī ona vanini ateo ethwe e Mūyuti kana Mūklisto!' Aa nī mawendi moo mathūku Asya: 'Umyai ūkūsī wenyu, ethwa mwī ma w'o.

وَقَالُوْا لَنْ يَثَلْخُلَ الْجُنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًّا ٱوْ نَطْرَىٰ تِلْكَ اَمَانِتُهُمْ ۚ قُلْ هَاتُوا بُرْهَا سَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ طِدِقِيْنَ ۞

113.Aiee, üla ona wiva winyivasya wemwene vyū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe we e nthini wa mwikalo

بَلْنَّ مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلْهِ وَهُوَ غُنِينٌ فَلَهُ آجُوْهُ إِلَّا عِنْدَ رَبِّهٌ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يُعْزَنُونَ شَيْ mūseo vyū, akeethwa na ītuvi yake yīna Mwīai wake. Vai w'ia *ūkoka* īūlū wa ta asu, ona mo maikew'a kyeva.

LUKU 14

114.Na Ayuti maasya, 'Aklisto maungeme lolo wa vathei; na Aklisto namo maasya, 'Ayuti maungeme lolo wa vathei; oylla i-nguthu syellisomaa Ivuku oylimwe. Na ota uu now'o ala maatal na umanyi maneenie, undu mo maasya. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe akatw'a kati woo Muthenya wa Uthayuukyo lulo wa maundu ala mo mateetikilanaa nthini wamo.

115.Na n00 0la 0te mulungalu munene kuvita ula uvatanaa syitwa ya Ngai Mwene Vinya Wonthe yitaiwa nthini wa makalu ma Ngai MweneVinya Wonthe na umanthaa kumananga? Kuyaaile andu ta asu kulika vau ateo mena wia. Ni nthoni kwoo uilu wa nthi ino; na usilio munene ukeethwa wi woo nthini wa Nthi ila ingi.

116.Na Umīlonī na Uthūīlonī nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu o vonthe vala inyw'ī mweelekela, ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkeethīawa vo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene Mawingīvo, Umanyi-W'onthe.

117.Namo maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwïyosee mwana We – Mwene,' We nī Mūtheu! Aiee, kīla kīndū kī matunī na īūlū wa nthī nī Kyake. Syonthe nimwīw'aa We.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لِيُسَتِ النَّصٰرِي عَلَى شُوْء وَقَالَتِ النَّصٰرِي لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَنْ الْوَهُمْ يَتْقُونَ الْكِتْبُ كُذْلِكَ قَالَ النَّيْنِ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۖ قَاللَهُ يَعْلُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيْمَةِ وَفِيّا كَانُوا فِيْهِ يَعْتَوْفُونَ ۞

وَمَنْ اَظْلَمُ وِمَنْ مَنْكَ مَسْعِمَ اللهِ اَنْ يُذَكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَلَى فِي خَوَالِهِ الْهَ الْوَلِيكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَدْخُلُوْمَا إِلَّا خَانِفِيْنَ أَهُ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْقٌ وَلَهُمْ فِي الْاَخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿

وَ يِلْهِ الْسَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَالَيْنَا ثُوَلُواْ فَتُثَمَّ وَجُهُ اللهِ * إِنَّ اللهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ۞

وَقَالُوا اثَّمَانُ اللهُ وَلَدُّا أَسْبَعْنَهُ ۚ بَلْ لَهُ كَافِي التَّمَوْتِ وَالْاَرْضِ كُلُّ لَهُ قَٰنِتُونَ۞ 118.We nī We Mwambīlīīlya wa matu na nthī; yīla We watw'a ūndū, aŭtavasya tū, 'Tw'īka!' naw'o ūitw'īka.

119.Na asu ala matena ūmanyi makūlasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe aleaa kūneena naitū nīkī, kana Kyama kīkoka kw'itū?' Ala maī mbee woo nīmaneenie ūneeni ūilyī ota ūsu. Ngoo syoo nivw'anene . Vate nzika, Ithyī nītūsyonanītye Syama ūtheinī kwa andū ala metīkīlaa malūmītye.

120.Ithyī nīdūtūmīte we na ūla W'o, ta mūeti wa Ūvoo Mūseo na mūkaanany'a. Na we ndūkakūlw'a īūlū wa ekali-ma-Ngienanī.

121.Na Ayuti maikendeew'a nue kwa nzīa ona yīva, ona kana Aklisto, ateo we uatīle witikīlo woo. Asya, 'Vate nzika, utongoi wa Ngai Mwene Vinya W'onthewī w'oka nīw'o utongoi.' Na ethwa we ukaatīla mawendi moo mathuku Itina wa umanyi ula ukuvikīe we, ndukethwa, na munyanyau kana mutetheesya kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

122.Mo asu ala Ithyi tümanengete Ivuku nimayiatiiaa kwianana nondü yailite ni küatiiwa; aa nimo asu ala mayitikilaa. Na üla ona wiva ütayitikilaa, aa nimo ala mena wasyo.

بَدِيْعُ السَّلُوتِ وَ الْأَرْضِ وَ إِذَا تَضَى أَمْزًا فَإِنْهُا ۚ يَقُولُ لَهُ كُنُ فَيَكُونُ ۞

وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يُكُلِّنُنَا اللهُ اَوْ تَأْنِيْنَاۗ ايَةٌ ۚ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبَالِهِمْ وَثِنْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلْزُمُهُمْ قَلْ بَيْنَا الْالِيْ لِقَوْمٍ يُوْقِئُونَ۞

إِنَّا ٱرْسَلْنَكَ بِالْكُنِّ بَشِيْرًا وَنَذِيْرًا * وَلَا تُسَنَّلُ عَنْ آمْلِ الْجَحِيْمِ

وَكَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُوْدُ وَكَا النَّعْلَى حَتَّى تَلَّبُعَ مِلْتَهُوْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ هُوَالْهُدَى * وَ لَهِنِ الْبُعْتَ اَهْوَا مُهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَ كَ مِنَ الْعِلْمِ * أَنَّهُ عَلَى مِنَ اللهِ مِنْ وَلِيْ وَلَا نَصِيْرِ ﴿

ٱلْذِيْنَ التَيْنَهُمُ الْكِتْبَ يَتْلَوْنَهُ حَقَّ تِلَافَوَةُ أُولَيِكَ يُّ يُوْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكُفُهُ بِهِ فَأُولِيكَ مُمُ الْخِفُونَ۞

LUKU 15

123.Inyw'I Aana-ma-Isilaeli! Lilikanai Inee Yakwa yIla Nyie naiie Iūlū wenyu, na kana Nyie nInamūnenevisye inyw'I Iūlū wa andū onthe.

124.Na kīai mūthenya ūla thayū ūtakaūngama vandū va thayū ūngī ona vanini, ona kyovosya kīiketīkīlwa kuma kwa w'o, ona ūvoyanīi ona wīva ndūkauna, ona mo maikatetheew'a.

125.Na lilikanai yila Mwiai wake wamutatie Avalamu na miao mina ila we weaniisye. We aisye 'Nyie ngautw'ikithya we Mutongoi wa andu.' Avalamu amukulya, 'Ona kuma-kati wa nzyawa yakwa?' We aisye, 'Utianio Wakwa ndumakumbatilasya eki ma nai.'

lilikanai *īvinda* vīla 126.Na Ithyĩ twamītw'īkīthisye īla Nyūmba yīthwe vandů va kůendawa ní andů na vandů va muuo: na vala Avalamu waungeme vosei ta vandū va Mboya. Na Ithví nîtwamwîvîaîe Avalamu na Isumaeli, tūkvasva 'Mīthesyei Nyúmba Yakwa kwa asu ala mamīthvūlūlūkaa, na ala matiawa nthini wavo kwoondu ŭthaithi, na asu ala makumanaa matulītye-ndu na kūvalūka-nthī na mothyū moo nthīnī wa Mboya.

127.Na lilikanai yila Avalamu waisye, 'Mwiai wakwa, ūtw'ikithye mūsyi ūū withwe wa mūuo na manenge matunda ekali maw'o ala kati woo mamwitikilaa

يُدِينَ إِسْرَآءِنِلَ اذَكُرُوْا نِعْمَتِى الَّتِيَّ اَنْسَتُ عَلَيْكُمْ وَ إِنِّى فَضَّلْتُكُوْعِلَ الْعٰلَمِيْنَ ۞

وَاقَقُوْا يَوَمَّا لَا تَجْزِئُ نَفْشُ عَنْ تَفْسِ شَيِّهُا وَ لَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَذَلُّ ذَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَهُ ۚ ذَلَا هُمْ يُنْصُرُونَ۞

وَاوْ اِنْتَكَ (اِرْهِمَرَدُبُهُ بِكِلْتِ فَأَتَتَهُنَّ قَالَ الْيَ جَاعِلُكَ لِلتَّاسِ إِمَامًا * قَالَ وَمِنْ ذُرْيَتِيْ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِى الظَّلِمِيْنَ @

وَاذْجَعَلْنَا الْهَيْتَ مَثَالِهُ ۗ لِلنَّاسِ وَامْنَا ۗ وَاتَّجِنْ وَا مِنْ مُتَعَامِ الْبُلهِمَ مُصَلَّ ۗ وَعَهِدْنَا ۚ اِلْى الْبِلْهِمَ وَالسَّلِعِيْلَ اَنْ كُلِهِمَ الْهَيْقَ لِلطَّآ بِفِيْنَ وَالْفِكِفِيْنَ وَالزُّكِعُ الشُّجُوْدِ۞

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِمُ رَبِ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدُا أَمِنَا وَأَرْفَىٰ اَهْلَهُ مِنَ الشَّكَرْتِ مَنْ أَمَنَ مِنْهُمْ وَإِلَٰهِ وَالْبَوْمِ Ngai Mwene Vinya W'onthe na Muthenya wa Muminukilyo,' We aisye 'Na ona ula utamwitikilaa ota uu Nyie ngamunenge motandithyo kwa kavinda kanini; na indi Nyie ngamutwaa we usililoni wa Mwaki, naw'o ni wikalo muthuku.'

الْاٰخِرِ ۚ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأَمْرِهُ لَهُ وَلِيٰلًا ثُمْ اَضْطَرُهُ ۗ إلى عَذَابِ النَّالِ وَبِنْسَ الْمَصِيْرُ۞

128.Na lilikanai vinda yīla Avalamu na Isumaeli mookīlilye myambīlīīlyo ya īla Nyūmba, makvoya, 'Mwīai Waitū, mītīkīle mo kuma kwitū; nūndū We Nue Wīw'i-W'onthe Umanyi -W'onthe.

ُوَاذْ يَرْفَعُ إِبْرُهِمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمِعِيْلُ وَبَيْنَا تَعَبَّلُ مِنَا ۖ إِنَّكَ اَنْتَ السَّمِنِيعُ الْعَلِيْمُ ۞

129. 'Mwīai Waitū, tūtw'īkīthye ithyī kwīthwa twī ewi Maku na matw'īkīthye ma nzyawa sitū andū menyivītye Kwaku. Na twony'e ithyī na nzīa sitū sya ūthaithi, na twīthiūīe ithyī na tei; nūndū We Nue Mwelekanīli-wa-Kaingī wīna ūuu na Usūītwe nī tei.

رَبُنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنَ ذُرِّيَ تِنَا أَمَّلُهُ مُسْلِمَةً لَكَ وَآرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِلَّكَ آنْتَ التَّوَّابُ الرَحِيْدُمُ

130.'Na Mwiai waitū, ūkilya Mwathani kuma kati woo ene, ūla ūtonya kūmasomea Misoa Yaku na kūmamanyisya mo Ivuku na Ūi na atonye kūmathesya mo; vate nzika, We Nue wi-Vinya, Ūla Mūi.'

رُثِنَا وَابْعَثْ فِيْهِمْ رَسُوْلًا فِنْهُمْ رَبَعْلُوْا عَلَيْهِمْ الْيَوْكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتْبَ وَالْجِكْمَةَ وَيُزَكِّيْهِمِمْ عُمَّى اِنْكَ اَنْتَ الْعَرْيُمُو الْعَكِيْمُونَ

LUKU 16

وَ مَنْ يَزِعُبُ عَنْ قِلَةِ إِنْهِمَ الْأَمَنْ سَفِهَ تَعْسُهُ أَ وَلَقَدِ اصْطَغَيْنُهُ فِي المُّنْيَاءَ وَ إِنَّهُ فِي الْاَحْدَةِ لِدَنَ الصَّلِحِيْنَ ﴿

131.Na nûû ûla ûkasyoka îtina na kûtia ndîni ya Avalamu ateo we ûla mûtumanu kîlîko? We nî we Ithyî twamûnyuvie îûlû wa nthî îno, na nthîniî wa Nthî îla yûkîte vate nzika, we akeethwa katî wa ala alûngalu.

132.Yīla Mwīai wake wamūtavisye we, 'Inyivye,' we aisye, 'Nyie nīnīnyivītye kwa Mwīai wa nthī syonthe.'

133.Na ota ūu nīw'o Avalamu wayīaie īūlū wa aana make----na ota ūu now'o Yakovo weekie--- akyasya; 'Inyw'ī aana makwa, kwa ūla w'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmīnyuvīte ndīni īno kwoondū wenyu; kwa ūu mūikaeke kīkw'ū kīmūkwate ateo mwī nthīnī wa mwīkalo wa wīnyivyo.

134.Inyw'ī mwaī vo īvinda yīla kīkw'ū kyamūvikīie Yakovo, yīla wamakūlilye aana make, Inyw'ī mūkathaithaa kyaū ītina wakwa?' Na mo mamūsūngīie 'Ithyī tūkamūthaithaa Ngai waku, Ngai wa maaīthe maku, Avalamu na Isumaeli na Isaaka, Ula Ngai Umwe; na ithyī ene nītwīnenganae Kwake.

135.Asu nī andū ala makw'ie; maūndū ala moo meekie nīmo moo na maūndū ala inyw'ī mwīkaa makeethwa me menyu; nenyu mūikakūlw'a īūlū wa maūndū ala mo meekie.

136.Namo maasya, 'Tw'īkai inyw'ī Ayuti kana Aklisto nīkana mūtonye kūtongoeaw'a nesa.' Asya, 'Aiee, inyw'ī atīīai ndīni ya Avalamu ūla weenenganīte kwa Ngai kīla īvinda; we ndaī katī wa asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī.

137.Inyw'ī asyai, 'Ithyī nītūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na maūndū ala mavuanītw'e kw'itū, na ala mavuanīw'e Avalamu na Isumaeli, na إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ آسُولُمْ قَالَ ٱسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَلَمِيْنَ @

وَوَضْى بِهَا ٓ إِنْوَهِمُ بَنِيْهِ وَكَيْفُونُ لِللَّهِ إِنَّ اللَّهُ الْمَهُ الْمِنْ اللَّهُ اللَّهُ الذَّال اللَّهُ اللَّهُ الذَّالُ وَاللَّهُ اللَّهُ الذَّالُ وَاللَّهُ اللَّهُ الذَّالُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللّهُ اللَّهُ اللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ ا

اَمْ كُنْتُمْ شُهَكَ آءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوْبَ الْمَوْتُ آِذْ قَالَ لِبَنْيُهِ مَا تَعُبُدُوْنَ مِنْ بَعْدِى قَالُوْا نَعْبُدُ الْهَكَ وَالْهَ اٰبَالِكَ اِبْرُهِمَ وَاسْلِعِيْلَ وَالْعَلَى الْهَا وَالِمِدُّا وَكُنْ فَنْ لَكُ مُسْلِمُوْنَ ﴿

تِلْكَ أُمَّةٌ تَلْ خَلَتْ لَهَا مَا كُسَبَتْ وَ لَكُمْ مَنَا كَسُبُتُمُةً وَلَا تُسْكُنُونَ عَمَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿

وَقَالُوْا كُوْنُواْ هُوْدًا اَوْ نَطَّرَى تَهْتَدُواْ قُلْ بَلْ مِلْهُ اِبْرَاهِمَرَ عِنِيْقًا ۗ وَكَاكَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۞

قُوُلُوْ الْمَنَا بِاللهِ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ اِلَّيَ إِبْرُهِمَ وَ اِسْلُونِيلَ وَاسْطَى وَيَنْقُوْبُ وَالْاَسْبَاطِ وَمَا اَوْتِيَ مُوْلِمِي وَعِيْلِي وَمَا اُوْتِي البَّيْتُوْنَ مِنْ ذَيْرُمْ Isaaka, na Yakovo na syana syake na ala manengiwe Mose na Yesu, na ala manengiwe Athani ala angī onthe kuma kwa Mwiai woo. Ithyi tuyikiaa kivathukanyo kati wa umwe woo ona umwe, na ithyi ene nitwinenganae Kwake

138.Na ethwa mo nimekwitikila ûndû inyw'i mwitikilite, îndî mo vate nzika, nimatongoew'e nesa; îndî masyoka na îtina, îndî mo meseûvya ūaanîku, na Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, akakwiania we lûlû woo nûndû We wi Wiw'i-W'onthe, Umanyi W'onthe.

139.Asya, 'Ithyī tūkalūmya ndīni ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na nūū ūla mūseo kūvīta Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa kūmany kya ndīni, na We eweka ithyī nītūmūthaithaa. *2

140.Asya, 'Inyw'I mwIkaanania naitū lūlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyila We ni Mwiai waitū na Mwiai wenyu? Na mawia maitū ni kwoondū witū, na mawia menyu ni kwoondū wenyu; na ithyi nitwinenganite kwake eweka twina ūlkiiku.'

141.Inyw'ī mwīasya kana Avalamu na Isumaeli na Isaka, na Yakovo na syana syake maīAyuti kana Aklisto? Asya 'Inyw'ī ninyw'ī mwīsī nesa kana nī Ngai MweneVinya W'onthe? Na nūū ūla mwīki-wa-naī mūnene kūvīta we ūla

لَا فَيْرِقْ بَانِ الْهَدِ وَنْهُمْرِ اللهِ وَهُونَا لَهُ مُسْلِمُونَ @

وَإِنْ أَمُنُوا بِيثْلِ مَنَا أَمَنْتُمْ مِهِ فَقَدِ اهْتَدُوا وَإِنْ تَوَلَّى الْمُتَدُوا وَإِنْ تَوَلِّى الْمُتَدُوا وَإِنْ تَوَلِّى الْمُتَدُوا اللَّهُ وَهُو تَوَلِّي اللَّهِ مُعْدَدُ اللَّهُ وَهُو اللَّي مُعْدَدُ اللَّهُ وَهُو اللَّي مُعْدَدُ اللَّهُ وَهُو اللَّي مُعْدَدُ اللَّهُ وَهُو اللَّي مُعْدَدُ اللَّهُ وَهُو اللَّهِ مِنْ الْعَلِيمُ اللَّهِ الْعَلِيمُ اللَّهِ اللَّهِ الْعَلِيمُ اللَّهِ الْعَلِيمُ اللَّهِ اللَّهِ الْعَلِيمُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ الْعَلَيْمُ اللَّهُ الللِّهُ اللَّهُ اللْمُلِلْمُ اللَّهُ اللَّهُ الللللِّهُ الللللِّهُ الللْهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ الللِّهُ اللَّهُ الللللِّهُ الللللِّهُ الللللِّهُ الللللِّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ الللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُؤْمِنِ اللللللِّلْمُ اللللللِمُ اللللْمُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُؤْمِنِ اللللْمُ الللْمُ اللللْمُ الللِمُ الللْمُ الللْمُ اللْمُؤْمِنِ الللللْمُ اللْمُؤْمِنُ الللِمُ الللللْمُ الللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللْمُ الللْمُ اللللْمُ الللْمُ اللللْ

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللهِ صِبْغَةُ دُوَّنَحُنُ لَهُ عَٰبِدُوْنَ ۞

قُلْ اَتُحَاَّجُوْنَنَا فِي اللهِ وَهُوَ رَبُنَا وَرَبُكُمْ ۚ وَكُنَّا وَرَبُكُمْ ۚ وَكُنَاۤ اللهِ وَهُوَ رَبُنَا وَرَبُكُمْ ۚ وَكُنآ المُعْالِكُمْ ۚ وَغَنْ لَهُ مُخْلِصُوْنَ ۖ

اَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِمَ وَ اِسْلِعِيْلُ وَ اِسْلِحَىٰ وَ يَعْفُونِ وَ الْاَسْبَاطُ كَانُوا هُودًا اوْ نَصْلَى * قُلْ ءَ اَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمِ اللهُ * وَمَنْ اظْلَمُ مِثَنْ كَتَمَ شَهَادَةٌ عِنْدَكَ لَا مِنَ اللهِ * وَمَا اللهُ بِعَافِلٍ عَتَا تَعْمَلُونَ *

Ndîni ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ti kwasya kana Ngai aatīfaa ndini ona yiva, Indi no ndini ila ivuanitw'e niNgai Mwene Vinya W'onthe t0.

0vithaa 0k0sî 0la wîna w'o kuma kwa Ngai MweneVinya W'onthe ndaleaa k0manya ma0nd0 ala inyw'î mwkaa.

142.Asu nī andū ala makwie na maūndū moo nī ala mo meekie, na maūndū menyu makeethwa ala inyw'ī mwīkaa; nenyu inyw'ī mūikakūlw'a ūndū mo meekie.

تِلْكَ أُمَّةً ۚ تَدْ خَلَتْ ۚ لَهَا مَا كَسُبَتُ وَ لَكُمْ فَى اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّه إِنَّى كُسَبْتُمُ ۚ وَلَا تُسْعَلُونَ عَمَا كَالُوْا يَعْمَلُونَ ۖ

LUKU 17

143.Ala atumanu katī wa andū makakūlya, 'Nī kyaū kīmaalyūlīte kuma Kīvula kyoo kīla mo maatīle? Asya, 'Umīlonī na Uthūīloonī nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe. We amūtongoeasya ūla We wendaa nzīanī īla yaw'o.

﴿ سَيَعَوُلُ الشَّفَهَا أَ مِنَ التَّاسِ مَا وَلْمَهُمْ عَنْ
 وَبْلَتِهِمُ الْكِنْ كَانُوا عَلِيْهَا * قُلْ اللهِ الْمَشْدِقُ وَ
 الْمُغْدِبُ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ إلى وَالطِ مُسْتَوَيْمٍ ﴿

144.Na ou Ithyi nitomotw'ikithitye inyw'i kwithwa mbai nenevye nikana můtonye kůtw'íka asůvíi ma andů, na Motumwa wa Ngai atonye kwithwa mūsūvii wenyu. Na Ithvi tūvaakinyuva Kīvula kīla inyw'ī mwaatīle, ateo nīkana Ithyî tûtonye kûmûmanya ûla we ûmûatîlaa Mûtûmwa wa Ngai na ûla ŭalyŭkaa Itina na itiinyo syake. Na ŭu vate nzika wi vinya muno, ateo kwa ala Ngai Mwene Vinva W'onthe ūmatongoesye. Na kuimwallīte Ngai Mwene Vinya W'onthe kueka mulkilo wenyu wae mana, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muuu, na Usûîtwe nî tei kwa andû.

وَكُذُ إِلَى جَعَلْنَكُمْ أَمْلَةٌ وَسَطًا إِتَكُوْنُوا شُهُكَآءُ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيْدًا أَوْمًا جَعَلَكَا الْقَاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيْدًا أَوْمًا جَعَلَكَا الْقَبْلَةَ الَّتِيَ كُنتَ عَلَيْهَا إِلَّه لِيَعْلَمُ مَنْ يَتَبِمُ الرَّسُولُ مِننَ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهُ وَإِنْ كَانَتُ لَكُمِيْرَةً إِلَا مِننَ اللهُ وَمَا كَانَ اللهُ لَيُغِيْعَ إِنْمَاكُمُ عَلَى اللهُ وَمَا كَانَ اللهُ لَيُغِيْعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ لِيُغِيْعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ لِيُعْفِيعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ لِيُغِيْعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ لِيُعْفِيعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ اللهُ لِيُعْلِمُ اللهُ لِيُعْفِيعَ إِنْمَاكُمُ اللهُ اللهُهُ اللهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللللّهُ الللللّهُ الللللّ

145.Nīw'o, ithyī nītūkwonaa we welekelye ūthyū waku ītunī kīla īvinda, vate nzika, īndī, Ithyī tūkatuma welekela Kīvula kīla we wendete. Kwa ūu, thiūa ūthyū waku kwelekela Mūsikiti Mūtheu, na ovala inyw'ī mūī, thiūai mothyū menyu kūwelekela w'o. Namo ala Ivuku yanenganiwe kwoo nīmesī kana ūu nī w'o kuma kwa Mwīai woo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kūmanya maūndū ala mo mekaa.

قَلْ نَرَى تَقَلَّبُ وَجْهِكَ فِي الشَّمَآءِ فَكَنُولِينَكَ وَبُهِكَ فِي الشَّمَآءِ فَكَنُولِينَكَ وَبُلُولُ وَجُهِكَ شَطُواً السَّيْهِدِ الْحَوَاقِ وَبُحُوهَكُمْ شَطُواً * وَإِنَّ وَجَنِفُ مَا كُنْ تُمْ فَوَلُوا وُجُوهَكُمْ شَطُواً * وَإِنَّ اللَّهِ مِنْ أَوْتُوا اللَّهُ بِعَالَمُونَ اَنْهُ الْحَقَّ مِنْ ذَوْرَانً وَمُعَالِلُونَ اَنْهُ الْحَقَّ مِنْ ذَوْرَانًا وَمُعَالِدُنَ ﴿ وَمَا اللَّهُ بِعَافِلٍ عَبَا يَعْمَلُونَ اَنْهُ الْحَقَى مِنْ ذَوْرَانًا وَمُعَا اللَّهُ بِعَافِلٍ عَبَا يَعْمَلُونَ ﴾

146.Na ona we ûkaete Kyama ona kīva kwa asu ala manengetwe Ivuku, mo maikatīīa Kīvula kyaku ona īndīī; onaku ndûkaatīīa Kīvula kyoo; ona amwe menyu maikaatīīa Kīvula kya ala angī. Nawe ûkaatīīa mawendi moo ītina wa ûmanyi ûla ûkûvikīe we, īndī we wīthwa katī wa eki-ma-naī.

147.Asu ala Ithyi t0manengete Ivuku nimayimanyaa tayo w'o tondu mo maimanyaa syana syoo sya ivisi, indi vate nzika, amwe moo nimauvithaa 0la w'o omawisi.*

وَلَكِنْ اَتَئْتُ الَّذِيْنَ اُوتُوا الْكِتْبَ بِكُلِّ اِيَةٍ مَّا لَيَّعُوا قِبْلَتُكَ * وَمَّا اَنْتَ بِتَالِيعِ قِبْلَتَكُمْ * وَكَابَعْضُهُمْ بِتَالِيعِ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَهِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ فِيْنَ بَعْدِ مَا جَاّ يَكُ مِنَ الْوِلْمِ لِأَنِّكَ إِذَا لِينَ الظَّلِينِينَ ﴾

الَّذِيْنَ الْيَنْهُمُ الْكِلْبَ يَعْرِفُونَهُ كَمَّا يَعْرِفُونَ ابْنَا يَهُمُّ الْكِلْبَ يَعْرِفُونَهُ كَمَّا يَعْرِفُونَ الْمَثَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿

^{1 *} Ndeto Ino 'yo' mūno mūno ylweta movano ma w'o ala makūsīlaa mwīkalo wa Mūtūmwa Mūtheu mūno wāhwe iūlū wake. Nī ūtheinil kana we nī mūndū wa kīūngai nūndū we onanasya ndala na nguma sya Ngai. otondū mo maimanyaa syana syoo sya ivlšī kwa movano na nūūma sya mwīkalīle wasyo lūlū wasyo, na nīmaimanyaa kana ow'o nī syoo, kwa Ūu mūndū wa Ngai nokvika amanyike na ndala sya Ngai ila sylyonanasya nthīnī wa mwīkalo wake na mīendele ya thayū yake.

148.Nīw'o, kuma kwa Mwīai waku, kwa uu, īndī we ndūkethwe katī wa asu ala mena nzika.

مُ الْحَقُ مِنْ زَيْكِ فَلَا تَكُونَنَ مِنَ الْمُعْتَدِينَ فَي

LUKU 18

149.Na kīla ūmwe e kīeleelo kyake kīla kīmūsumbīkaa we; kīlany'ai, īndī, mūndū na ūla ūngī nthīnī wa mawīa maseo. Ovala vonthe mūī, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūete inyw'onthe vamwe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtonyi wa kwīka maūndū onthe ala We wendaa.

150.Na ovonthe vala we umīte, thiūa ūthyū waku kwelekela Mūsikiti Mūtheu; nūndū ūsu nīw'o kuma kwa Mwīai waku. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kūmanya maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

151.Na ovonthe vala we umīte, thiūa ūthyū waku kwelekela Mūsikiti Mūtheu; ona vala mwīlthwa mūl, thiūai mothyū menyu kūwelekela w'o nīkana andū maikethwe na ngaananīo nenyu, ateo asu ala mate alūngalu-kwa ūu, mūikamakie mo, ngiei Nyie-na nīkana Nyie ndonye kwīanīsya īnee Yakwa īūlū wenyu; na nīkana inyw'ī mūtonye kūtongoew'a nesa.

152.Otondů Ithyl tůmůtůmle inyw'l Můtůmwa kuma katí wenyu ene, ůla úmůsomeaa inyw'l Mlsoa Yaitů, na ůmůtheasya inyw'l, na ůmůmanylasya inyw'l Ivuku na ůl, na ůmůmanylasya maůndů ala inyw'l můtamesl.

جُرْدِ: وَيُكُلِّ زِجْهَةُ هُوَ مُولَيْهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرُاتِ مَ آيَنَ اللهُ عَلَى كُلِّ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ اللهُ عَلَى كُلِّ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ اللهُ عَلَى كُلِنْ اللهُ عَلَى كُلِّ اللهُ عَلَى كُلِي اللهُ عَلَى كُلِي اللهُ عَلَى كُلِي اللهُ عَلَى اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَى اللّهُ عَلَيْ عَلَى كُلِي عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَى كُلِي عَلَيْ عَلَى اللّهُ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَى كُلِي عَلَيْ عَلِي عَلَيْ عَلِي عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلِي عَلَيْ عَلَيْ عَ

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِ وَجْهَكَ شَطْرَ الْسَنْجِ لِا الْحَوَامِرُ وَ إِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ زَبِّكُ وَمَا اللهُ بِغَافِيلِ عَمَّا تَهْمُؤُنَ ۞

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِ وَجْهَكَ شَطْوَ الْسَنْجِهِ الْحَوَامِرُ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُوا وُجُوهَكُمْ شَطْوَالْ يَثَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ مَلَيْكُوْمُ جَهَ اللَّهِ الَّذِينَ كَلَمُوا مِنْهُ مُرْفَلًا تَخْشُوهُمْ وَاخْشُونِيْ ۚ وَلِأَلِيمَ لِغَمَّى يُعْمَى مُنْكُوْ وَلِالْتِمْ لِغَمَّى مُمَنَكُو

كُنَّ أَنْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُّولًا فِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ الْلِيْنَا وَيُنَكِّ فِيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُّ الْكِتْبُ وَالْعِلْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مُنَاكَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ۞ 153.Kwa ûu, ndilikanai Nyie, Nakwa ngamûlilikana inyw'T; na ndûngTei Nyie mûvea na mûlkethwe mûteûtûnga mûvea Kwakwa-Nyie.

عُ فَاذَكُرُونِي آذَكُو كُمْ وَاشْكُو وَإِنَّى وَلَا تَكُفُّونِ فَ

LUKU 19

154.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Manthai ūtethyo na ūmīīsyo na Mboya; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe e vamwe na ala mena ūmīīsyo.

155.Na mūikasye kana ala me kūawa nthĩnĩ wa nzĩa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ akw'ū; aiee, mo me thayū; inyw'ĩ nokwona mūtonaa tū.

156.Na Ithyī tūkamūtata inyw'ī na ūndū wa wia, na nzaa, na wasyo wa ūthw'ii na wia na mathayū, na matunda; īndī matavyei ūvoo mūseo ala momīīasya,

157.Ala, yila kyeva kyamakwata mo, maasya, 'Vate nzika ithyi twi ma Ngai Mwene Vinya W'onthe na Kwake We nikw'o ithyi tukasyoka.'

158.Aa nomo maūathimo kuma kwa Mwiai woo na tei syi iūlū woo, na no aa ala matongoew'e nesa.

159.Vate nzika, Savaa na Malwa nī katī wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu, vai īvītyo kwa ūla ūendete Haji vala ve īla Nyūmba kana kwīka Umūla, kwithyūiūlūka ṣyeli. Na ūla wīkaa nesa mbee wa ūndū kwathītwe, īndī vate nzika, Ngai

نَاتَهُا الَّذِيْنَ أَمَنُوا اسْتَعِيْنُوا بِالصَّنْوِ وَالصَّلُوةِ * إِنَّ اللهُ مَعَ الصَّلِوةِ * إِنَّ اللهُ مَعَ الصَّلِيدُنَ ﴿

وَلاَ تَغُولُوا لِمِنْ يُقَتُلُ فِي سَبِيْلِ اللهِ اَمْوَاتُ مِلْ اللهِ اَمْوَاتُ مِلْ اللهِ اَمْوَاتُ مِلْ ا

وَ لَنَبْلُونَكُو بِثَنَيُّ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوْعِ وَلَقْصِ مِّنَ الْآمُوالِ وَالْاَنْفُسِ وَالتَّهَوٰتِ وَبَيْتِوالصَّبِينِ ثَنَّ

الَّذِيْنَ إِذَا اَصَابَتْهُمْ مُصِيْبَةٌ لَا قَالُوْآ إِنَّا اللهِ وَإِنَّا الَّذِيْنَ الْحَوْنَ ۞

اُولَيِكَ عَلَيْهِمُ صَلَوْتُ مِنْ ثَرِيْهِمْ وَرَحْمَهُ الْهُ وَرَحْمَهُ الْهُ وَلَيْكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿ اُولِيكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَةُ مِنْ شَعَالِمِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْمَيْتُ الصَّغَا وَالْمُرُوةُ مِنْ شَعَالِمِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتُ اللّٰهُ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتُ اللّٰهِ اللّٰهِ اللّٰهُ اللّٰل Mwene Vinya W'onthe nī Mūtanīi-wa-Moseo, Umanyi-W'onthe.

160. Asu ala mavithaa maūndū ala Ithyī tūtheetye ma Syama na ūtongoi ītina wa Ithyī kūmatheesya andū nthīnī wa Ivuku, aa nīmo Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmaumanīaa; na ota ūu nūmaumanīaa ala maumanīaa.

161.Indi mo ala melilaa na kūseūvya na kūtavany'a *Ola w'o* ūtheinī, aa nīmo Nyie nīmelekelaa na ūekeo, na Nyie nī Mwelekanīli-Wa-Kaingīnīna *Ouu* na Usūītwe nī tei.

162.Asu ala maleaa kwitikila na maikw'a me alei, kiumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kikeethwa iolo woo na kya alaika na ando onthe vamwe.

163.Mo makekalaa uungu wakyo. Usililo ndukavuthangw'a kwoo, ona mo maikanengwa Ivinda.

164.Na Ngai wenyu ni Ngai Umwe; vai Ngai ateo We, Ula Usuitwe ni ulau, Usuitwe ni tei.

LUKU 20

165. Nīw'o nthīnī wa kūmbwa kwa matu na nthīna nthīnī wa mūalyūkīle wa ūtukū na mūthenya, na nthīnī wa ngalawa ila syīsīlaa ūkanganī ikuīte syīndū ila imatandīthīasya andū, na nthīnī wa kīw'ū kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtheeasya kuma Ītunī na kūmīṭhayūūkya nthī ītina wa kūkw'a

إِنَّ الَّذِيْنَ يُكُمُّنُونَ مَا آنَزُلِنَا مِنَ الْبَيِّنْتِ وَالْمُنْكِ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَٰهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتْبِ ٱولَيْكَ يُلْعَثُمُّمُ اللهُ وَيُلْعَنُهُمُ اللَّوِئُونَ ﴿

إِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا وَ اَصْلَحُوْا وَ بَيْنُوْا فَأُولِيِكَ اَثْرُبُ عَلَيْهِمِمْ ۚ وَ اَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيْدُ۞

اِنَّ الْذِيْنَ كَفَرُوْا وَمَا تُوَا وَهُوْكُفَازُ أُولِيكَ عَلَيْمٌ لَعْنَةُ اللهِ وَالْكَلْمِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ۖ خُلِدِيْنَ وَيْهَا ۚ لَا يُحَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظُوُونَ ۚ يُعْ وَالْهُكُوْ الْهُ وَاحِدً ۚ لَا إِلَهُ إِلَّهُ هُوَالرَّحْلُ الْوَيْدُ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّلُوبِ وَالْاَرْضِ وَ الْحَيِلَافِ الْيَلِ وَ النَّهَارِ وَ الْفُلْكِ الَّتِیْ تَعْمِیٰ فِی الْبَحْدِ بِسَا سَنَفَعُ النَّاسُ وَمَا اَنْزُلَ اللهُ مِنَ السَّسَاءِ مِنْ مَا ﴿ فَاكْمَيَا بِهِ الْاَدْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ وَابَتَةٍ kwayo; na anyaīīkasya mīthemba yonthe ya nyamu nthīnī wayo; na nthīnī wa mīalyūkīle ya iseve, na mathweo ala mekīītwe wīanī katī wa ītu na nthī-ow'o nī Syama kwa andū ala mamanyaa. وَ تَصْيِيْفِ الرِّيْحِ وَالسَّمَابِ الْسُخَوِ بَيْنَ السَّمَّامِ وَالْاَصْ فَي بَيْنَ السَّمَامِ

166. Na katī wa andū ve ala meyoseaa ene syīndū sya ūthaithi ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, maisyenda ūndū maĭlītwe nī kūmwenda Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī asu ala metīkīlaa mena vinya mbee nthīnī wa wendo woo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na takethwa asu ala mekaa naī yu nīmatonya kwona īvinda yīla mo makawona ūsilīlo, mo nīūmanya kana ūtonyi w'onthe nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwai-mūno kwa kūsilīla.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَخَفِدُ مِنْ دُوْتِ اللهِ اَنْدَادُا يُجِبُونَهُمْ رَكُوْتِ اللهِ وَالْذِيْنَ اَمَنُواْ اَشَدُ حُبُّا لِلهِ وَلَوْ يَرَى الْذِيْنَ ظَلَمُواْ إِذْ يَدُوْنَ الْعَدَابَ لا اَنَّ الْتُعَوَّةُ لِلْهِ جَيْنِعًا لا وَ اَنَ اللهُ شَدِيْدُ الْعَذَابِ @

167. Kwa Ola w'o, mo ow'o makamanya yila makamona ala maatiiwe maimalea aatiii moo na makawona Usililo, na nzia syonthe sya kUkiila ikatilwa.

إِذْ ثُكُولًا الَّذِيْنَ الْمُبِعُوا مِنَ الْإِنْنَ الْبَعُوَا وَزَازًا الْعَلَابَ وَتَعَطَّعُتُ بِهِمُ الْوَسْبَابُ ۞

168.Na asu ala maatīle makasya, 'Mwa takethwa ithyl nītūtonya kūsyoka tū, ithyl nīŪmalea mo tondū mo matūleete ithyl.' Uu nīwo Ngai Mwene Vinya Wonthe ūkamony'a mo mawla moo ta ūthatyo kwoo, namo maikauma nthinl wa Mwaki.

وَقَالَ الْآِيْنَ اتَّبَعُوا لَوْاَنَ لَنَا كُنَّةً فَنَتَكَبَرَا مِنْهُمْ كُنَا تُنَزَّدُوا مِثَنَا * كُذْلِكَ يُونِهِمُ اللهُ أَعَالَمُهُمْ مَنْهُمْ عُمَّ عَلَيْهِمُ وَمَا هُمْ يِطْرِجِيْنَ مِنَ النَّادِ ﴿

LUKU 21

169.Inyw'l andū! Yai katlwa sylndū ila mbltlklye na nzeo lūlū wa nthl; na mūikaatle nyall sya Satani; vate nzika, we nl mūmaitha wl ūtheinl kwenyu. *2

170.We amwlylalaa inyw'l maundu mathuku na ma nthoni tu, nlkana muneene maundu ala inyw'l mutamesl lulu wa Ngai MweneVinya W'onthe.

171.Na ylla mo matavw'a: 'Atllai maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtheetye, mo maasya: 'Aiee, ithyl twlatalla maūndū ala ithyl tweethlie aalthe maitū me nthlnl wamo.' Ata! Ona vanini na vate ūtongoi?

172.Na ngelekany'o ya andū ala matetīkīlaa nī ta mūndū ūla ūkīlonzanīlasya kīndū kīla kītew'aa nthī ateo mbu na kīlonzo. Mo mayīī matū, maineenaa na nī ilalinda ----kwa ūu mo maimanyaa.

173.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yai katī wa syīndū nzeo ila Ithyī tūnenganītewoondū wenyu, na tūngai mūvea kwa Ngai يَّايَّهُمَّا النَّاسُ كُلُوَّا مِمَّا فِي الْاَرْضِ حَلِلاً طَيِّبَآ أَوَّلاً تَثَيِّعُوا خُطُوٰتِ الشَّيْطِينُ إِنَّهُ كُلُّهُ عَدُوَّ مُعِينَّ ۞

إِنَّهَا يَاْمُؤُكُمْ بِالسُّوْءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُواْ عَلَى اللهِ مَا لا تَعْلَمُونَ ۞

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ التَّبِعُوا مَا آنَزَلَ اللهُ قَالُوا بَلَ مُتَّبِعُ مَا آنفَيْنَا عَلَيْهِ إِبَالَيْنَا اوَلَاكَانَ ابَآوُهُمْ لَا يُعْقِلُونَ شَيْئًا وَلا يَهْتَدُونَ ﴿

وَمَثَلُ الْمَانِينَ كُفُهُوْا كَمَنَكِ الَّذِينَ يَنْعِقُ بِمَا لاَيَنَهُعُ إِلَّا دُعَآءً وَمِنِدَآءً صُفَّرً بِكُمَّ عُنَى ۖ فَهُ خَرَكَا يَغْقِلُونَ ۞

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوْا كُلُوا مِنْ كِلِيّباتِ مَا سَرَزَقْنَكُمْرُ وَاشْكُرُواْ لِلهِ إِنْ كُنْتُمْرُ اِيّاهُ تَعْبُكُونَ ۞

Ndeto ino 'tayyib' nītonya kūthūkīma kwīanana na ūnyuvi wa mūndū na mwīkalo mūseo lūlū wa līu ūla mwītīkīlye. Mbee, o līu ūsu mwītīkīlye nūtonya kwīthwa wī mūseo kwa andū amwe na ūkethwa wī mūthūku kwa andū angī kwīanana na ūnyuvi wī ivathūkany'o, wa andū wa mūsamo waw'o, na mūthemba wa w'o. Undū wa keli, nī mwīkalo wa līu ūsu ūndū ūlyī; nūndū ona wī mwītikīlye, etīkīli nīmatonya kwenda kūya līu mūseo, wī mūsamo mūseo, mūtheu na wa kwongela vinya mwīī na ūkīthwa wīna mwīkalo mūseo.

Mwene Vinya W'onthe, ethwa We nī We Ūla inyw'ī mūthaithaa.

174.We novatanīte kīla kyonthe kīyoaīte to, na nthakame na nyama sya ngoloe, na kīla kīsomewe syītwa yīngī ona yīva yīte ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī ola onokoingīīw'a niī ondo otomīīka, ate kwīthwa mbaa mato kana kokīla mīvaka, ndīkethwa yī naī kwake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Moekanīi-Mono Vyo wa naī, Usoītwe nī tei.

175.Asu ala mavithaa maûndû ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ûtheetye nthînî wa Ivuku na kûmakûany'a kwa thooa mûvûthû, mo mayusûasya mavu moo na kîndû kîngî ateo Mwaki. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaneena namo Mûthenya wa Uthayûûkyo, ona We ndakamathesya mo. Na ve ûsilîlo mwai kwoondû woo.

176.Mo nīmo ala mosete īvītyo makayīkūany'a na ūtongoi na ūsilīlo makaūkūany'a na ūekeo. Mo mena ūmīīsyo mūnene ata wa Mwaki!

177.Kītumi nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nūtheetye Ivuku yī na ūla w'o, na vate nzika, ala matew'anaa īūlū wa Ivuku nīmalikīte ūmaithanī wī vaasa.

LUKU 22

178.Ti ülüngalu kwenyu küthiüa mothyü menyu kwelekela Umiloni kana Uthüiloni. indi üla mülüngalu w'o ni üla إِنْهَا حَزْمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْنَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِرِ وَمَا الْهِلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ قَلْنِ اصْطُرَّ غَيْرَ بَاغِ قَ لَاعَادٍ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهُ إِنَّ الله عَفُوزٌ سَرَحِيْمُ

إِنَّ الَّذِيْنَ يُكَتُنُوْنَ مَا اَنْزَلَ اللهُ مِنَ الْحِتْبِ وَ يَشْتَرُوْنَ بِهِ ثَمَنَا قَلِيْلًا أُولَيِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِى بُكُوْنِهُمْ إِلَّا النَّارَوُلا يُكِلِّمُهُمُ اللهُ يُومَ الْقِيْمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يُؤمِّرُ الْقِيْمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يُؤمِّرُ الْقِيْمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيْمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ وَلَا يُنَكِّمُهُمُ اللهُ يَامِنَا اللهُ اللّهُ اللّ

اُولَيِكَ الَّذِيْنَ اشْتَرُوا الضَّلْلَةَ فِالْهُلْى وَالْعَذَابَ بِالْمُغْفِرَةِ فَكَمَّ اَصْبَرِهُمْ عَلَى النَّادِ@

ذٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهُ نَزَّلَ الْكِتْبُ بِالْتِقِّ وَرَانَ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُوا رَبِّ إِنِّ فِي الْكِتْبِ لَغِيْشِعَاقٍ بَعِيْدٍ ۞

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ الْمُشْرِقِ وَ

Úmwľtľkľlaa Ngai Mwene Vinva W'onthe na Müthenya wa Müminükilyo na alaīka na Ivuku na Athani, na ūla umasva mbesa svake kwoondů wa wendo Wake We, na kwa andu ma mūsyl na ndiwa na ngva na mūendi wa kyalo, na ala metasya útethyo, na kwovosya ngombo, na ūla ūlūmasya Mboya, na Saka; na ala meanīfasya motianio moo yila matiania, na ala momīlasya nthīnī wa Okya na mathīna na ala momīīasya īvinda ya kaū; aa nomo monanîtye kana nî ma w'o na aa nomo akli-ma-Ngai.

179.Inyw'ī ala mwītīkīlaa, Nīmūandīkīwe ūīvanīsyo īūlū wa ala moaītwe: mūndū mūthasye kwa mūndū mūthasye, na ngombo kwa ngombo, na mūndū mūka kwa mūndū mūka. Indī ethwa mūndū nīwaekewa katī wa ndīvi kya maambo nī mwanaa nyinyia wa ūla mūae, īndī ūvoo ūsu nūatīlwe nīkana kūmanyīke nī ndīvi myaū na kūtwaīīwa na nzia nzeo vate kwendeesya na mūaani nīaīve mbesa sya nthakame na nzīa nzeo na ya mūuo.3 *

180.Na ve thayû ûsu nî ûekeo kuma kwa Mwîai wenyu na tei wake. Na ûla ona wîva wîkaa naî îtina vakeethwa na ûsilîlo wî woo kwake. kwoondû wenyu nthînî wa mwîao waûîivanîsyo, inyw'î andû mwîna kîlîko, nîkana mûtonye kûtanîa mûuo.

الْمَغْدِبِ وَلَكِنَّ الْبِدَّ مَنْ أَمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْرِ الْلَحْدِ
وَالْمَلْمِكَةِ وَالْكِتْبِ وَالنّبِبْنَ وَأَنْ الْمَالَ مَلْ
حُنِهِ ذَوِى الْفُولُى وَالْيَهْ فَي وَالْسَلْكِيْنَ وَإِنْ النّبِيلِ وَالسّكَلِيْنَ وَابْنَ النّبِيلِ وَالسّكَلِيْنَ وَابْنَ النّبِيلِ وَالسّكَلِيْنَ وَابْنَ النّبِيلِ وَالسّكَانِينَ وَإِنْ النّبِيلِ وَالسّكَانِينَ وَفَى الزّفَانِينَ وَالسّكَانَ وَ السّكَانَ وَالسّلَوةَ وَ الشّهِينِ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّ

يَّا يَهُا الَّذِيْنُ الْمُنُوا كُنِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِ الْقَطَّةُ الْمُوْدِ الْقَطَّةُ الْمُنْفَعُ فَنَنَ الْمُنْفَعُ وَالْمُنْفَعُ الْمُنْفَعُ الْمُنْفَعُ الْمُنْفَعُ الْمُنْفَعُ وَالْمُنْفَعُ الْمُنْفَعُ وَالْمَافَعُ الْمُنْفَعُ وَالْمَافَةُ وَالْمَافَعُ اللّهُ اللّهُ وَالْمَافِقُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ ا

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيْوةٌ يَّأُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ حَتَّقُونَ

³ * Uu nīkwasya kana mbesa sya nthakame nīsyaīlīte nī kūsūanīwa nesa na kwa ūtheu na ikiivwa kwa andū ala maa mūndū ūla mūae.

181.Nīmwīyīaīwe inyw'ī yīla kīkw'ū kyooka kwa ūmwe wenyu ona wīva ethwa we nīwatia ūthwui mwingī, na atia wīyīai kwa asyai make na andū ma ndūū sya mūkautī eke nesa na ūlūngalu; ūsu nī ūtwio kwa asu ala mamūkīaa Ngai.

182.Na we üla üalyülaa wiyiai üsu itina wa küwiw'a, nai isu vate nzika ikeethwa iülü wa asu maüalyülaa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

183.Indī ūla wīna nzika īūlū wa mwīyīai kwīthwa na īvītyo kana ūthyoeku, na aimew'anīthya katī woo ngalī syelī, isu ndīkethwa yī naī kwake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Vyū, Usūītwe nī tei.

LUKU 23

184.Inyw'î ala mwîtîkîlaa; nîmûthing'îlw'e kûtîla kûya, tondû mathing'îlw'e ala mal mbee wenyu, nîkana mûtonye kwîthwa alûngalu.

185.Kūtīīa kūya kūla kwītīkīlye nī kwa matukū matale, īndī ūla katī wenyu nī mūwau, kana e kyalonī akatīla kūya matukūnī angī meana ta asu; īndī asu ala matatonya kūtīla kūya ateo kwa thīna mūnene tū ve ūīvanīsyo---- kūīthya mūndū ngya-Na ūla wīkaa wīa mūseo ena wendo wa wīw'i, nūseo mbee kwake. Na kūtīla kūya nī kūseo kwenyu, takethwa inyw'ī nīmūmanya tū.

كُتِبَ عَلَيَكُوْ إِذَا حَفَّرُ أَحَدُّكُمُ الْمُوْثُ إِنْ حَرَكَ عَيْرِا ۗ إِلْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَيِيْنَ وِالْمَعْرُونِ ۚ حَقًّا عَلَى النَّتَوِيْنَ ۞

فَكُنْ بَدُلُهُ بَعْدُ مَا سَمِعَهُ فَإِنْكَا إِثْدُ عَلَى الَّذِيْنَ يُبُلِّ لُوْنَهُ ۚ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيْكُ

فَكُنْ خَافَ مِنْ مُوْصِ جَنَفُا أَوْ اِثْمًا فَأَصْلِحَ يَيْنَهُمُ كُمَّ الْمُرَمَلَيْةِ إِنَّ اللهُ عَفُوْرٌ مَرِحِيْمٌ ﴿

ڲٲؽۿٵ الَّذِيْنَ امُنُوْا كُنِبَ مَلَيْكُوُ الضِّيَامُرُكَا كُنِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ تَبَيْكُمْ لَعَلَكُوْ تَتَّعُوْنَ لِهِ

اَيُّامًا مَعْدُهُ وُدْتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مُّرُيْضًا اَوْعَظَ الْمَاعَ مُعْدُومً مُرْفِضًا اَوْعَظ سَفَدٍ فَعِدَ الْمَاعْ مُونَ اَيَّامٍ الْحَرَدُ وَعَلَمُ الْمَاعْ يُطِيْقُونَهُ فِدْكَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُو خَيْرٌ فَكُنْ اللَّهُ وَانْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿ وَانْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ لَهُ وَانْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿ وَانْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

186.Mwei wa Lamathani ni Ola Kulani Ntheu vatheeiw'e ta Otongoi kwa ando onthe ma nthi na mokūsi matheu ma Otongoi na klvathOkany'a. Kwa Ou, Ola w'onthe wenyu ona wiva wi mūsyi nthini wa mwei 00, natile kuya nthini waw'o. Indī ūla mūwau kana wī kyalonī akatīja kūva matukūnį angi meana ta asu. Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa kûmûnenge invw'î ûthei ndamwendethasva invw'l wla wl vinva nīkana inyw'ī mūtonye kwīanīīsya ūtalo matukū. na nIkana mūtonve kūmūnenevya Ngai Mwene Vinya W'on the nundo wa-Wake kumutongoesya invw'î na nîkana invw'î mûtonye kwīthwa na mūvea.

187.Na yīla athūkūmi Makwa maūkūlya we ūvoo Wakwa, asya 'Nyie nī vakuvī. Nyie nīnzūngīaa mboya ya mūvoyi yīla we ūnūūmboya Nyie. Kwa ūu mo nīmaīlītwe nī kūmbīthūkīīsya Nyie, na kūmbītīkīla Nyie nīkana matonye kūatīla nzīa īla ya w'o.

188.Nīkwītīkīlītw'e inyw'ī kulika kwa iveti syenyu útuků úla mútíle kůya. Syo ní kitonyeo kwoondú wenyu, nenyu mwi kitonyeo kwoondu wasyo. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kana inyw'ī nîmweethîiwe mûîkîka ûla ûte ûlûngalu We kwenvu ene. ona kan nīwamwelekele invw'ī na tei na nīwamūnengie inyw'ī ūkiakisyo.4

وُاذَا سَالَكَ عِبَادِىٰ عَنِّىٰ فَالِّنِ قَرِيْكِ الْجِيْبُ دَعُوَةً الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا فِي وَلْيُوْمُوْا فِي مَالِيُوْمُوْا فِي مَعْلَكُمْ يَرْشُدُونَ ﴿

أَخِلُ لَكُوْ لِيَلَةَ الضِيَامِ الزَّفَ إِلَى نِسَالَهِ كُوْرُ هُنَ لِبَاسُ لَكُوْ وَانْتُوْرِ ابَاسُ لَهُنَ عَلِمَ اللهُ اسْكُوْرُ كُنتُمْ تَخْتَالُوْنَ انْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُوْ وَعَمَا عَنكُوْرٌ فَالْنَ بَاشِوْرِهُنَ وَابْتَعُوْا مَا لَكَبَ اللهُ لَكُوْ وَكُلُوْا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُسَبَيْنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَفُ مِنَ الْخَيْطِ الْاَسُودِ مِنَ الْفَجْرِ ثُورٌ أَيْدُ التَّعُوا القِيبَامُ

Kwa ūu, yu nīmūtonya kūlika kwasyo na kūmantha kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtw'īte kwoondū wenyu; na yai na nyw'ai kūvika ūla ūlii mweū wīvathūkany'e kwenyu na ūlii ūla mwiū wa masangya. Na īndū īanīīsyai kūtīla kūya kūvika ūtukū. Na mūikalike kwasyo yīla mwī nthīnī wa Mūsikiti kwoondū wa ūthaithi. Ino nīyo mīvaka īla Ngai Mwene Vinya W'onthe wiīte, kwa ūu, mūikamīthengee. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtheasya mīao Yake kwa andū nīkana mo matonye kwīvathana na ūla ūte ūlūngalu.

189.Na mūikaisanīe ūthwui wenyu katī wenyu kwa ūvūngū, na mūikaumye mūnengane kwa ala mena ūkūmū ta kwīsūvana nīkana mūtonye kūya kīlungu kya ūthwui wa andū angī na nzīa nthyoeku omwīsī. *5

LUKU 24

190.Mo meūkūlya ūvoo wa myei myeū. Asya, 'Yo nzīa sya kūmanya īvinda kwoondū wa *ūseo wa* andū onthe ma nthī na kwa Haji. Ona ti ūlūngalu kwenyu kūlika nthīnī wa nyūmba syenyu kwīsīla mīomo ya ītina; īndī ūla mūlūngalu w'o nī we ūla ūmūkīaa Ngai. Na inywi'ī mwaīlītwe nī kūlika nyūmbanī syenyu kwīsīla mīomonī; na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkana mūtonye kwaīla.

191.Na ūkitai kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe mwīna ala إِلَى الْيَئِلِ ۚ وَلَا تُبَاشِوُوْهُنَ وَانْتُمْ عِلَفُونُ فِي الْسَهِيرِ وَلَكَ حُدُودُ اللهِ فَلَا تَقْرَأُوْهَا مَكْ لِلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ الْيَهِ لِلنَّاسِ لَعَلَهُمْ يَتَقَوْنَ ﴿

وَلاَ تَأْكُلُوْاَ اَمُوالكُمْ بَيْدَنكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُلُولُوا بِهَا إِلَى الْكُنَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيْقًا مِنْ آمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِنْمِ مَن اَنْتُهُ تَعْلَمُونَ ﴾

يُسَّنُكُوْنَكَ عَنِ الْاَهِلَةُ قُلْ هِى مَوَاقِيْتُ لِلثَّاسِ وَ الْحَجِّ وَكِيْسَ الْهِزُّ مِإَنْ تَأْتُوا الْبُيُوْتَ مِنْ أَلْمُؤْرِهَا وَ لَكِنَّ الْهِزَمَنِ الثَّقَٰ وَأْتُوا الْبُيُوْتَ مِنْ اَبْوَابِهَا وَ اتَّقُوا اللهَ لَعَلَكُمْ تُقُلِّحُوْنَ ۞

وَ قَاتِلُوْا فِي سَبِيْلِ اللهِ الْذِيْنَ يُقَاتِلُوْ سَكُمْ وَ لَا تَعْتَدُونُوا وَ إِنْ اللّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ﴿

^{5 *}Vaa ndeto ino 'angi' yioneka ite ya vata muno nundu musoa uu wioneka ukoneny'e muno muno na mbesa sya andu onthe kana uthwii wa mbai.

mekūkita nenyu, īndī mūikeke naī; Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamenda eki-ma-naī.

192.Na moaei ovonthe vala mwamethla na malûngyei kuma vala mo mamûlûngîtye inyw'l, nûndû ûthlny'o nî mûthûku mûno kûvîta kûaa. Na mûikokitle namo vakuvî na nthlnî, wa Mûsikiti Mûtheu okûvika nemo mambe kûmûkitla vo. Indî mo mamûkita inyw'l, indî mokitei: yu nîyo îtuvi ya alei.

193.Indī mo maeka inyw'ī īndī vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Wa-Naī Mūno, Usūītwe nī tei.

194.Na mavűei mo kűvika vaikethwe műthínany'o, na ndíni nítavanw'e ve Othasyo kwoondű wa Ngai Mwene Vinya W'onthe tű; índí mo maeka, índí lilikanai kana vaylí űng'endu mwitikílye ateo júlú wa avithűki.

195. Uvītanu wa Mwei Mūtheu waīle nī kūīvanīw'a nthīnī wa Mwei Mūtheu; na syīndū syonthe ila ntheu ve mwīao wa ūīvanīsyo. Kwa ūu, ūla ūmūvītīasya inyw'ī, mūsilīlei kwīanana na ūthūku wake ūla we ūmwīkīte inyw'ī. Na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe vamwe na asu ala mamūkīaa We.

196.Na umyai kwoondú wa nzĩa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na وَاقْتُلُوْهُمْ حَيْثُ تَقِفْتُنُوْهُمْ وَ اَخْرِجُوْهُمْ وَا اَخْرِجُوْهُمْ وَنَ حَيْثُ اَخْرَجُهُكُمْ وَ الْفِتْنَةُ اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَ لَا تُقْتِلُوْهُمْ عِنْدَ الْسَنجِدِ الْحَرَامِ حَتَى يُقْتِلُوْكُمْ فِيْلَةٍ وَإِنْ فَتَلُوْكُمْ فَاقْتُلُوهُمُ اللَّهِ الْحَرَامِ حَتَى الْعَلِيْنِ الْحَرَامِ عَلَيْهُ اللَّهِ

فَإِنِ انْتُهُوا فَإِنَّ اللَّهُ غَفُوْرٌ شَحِيْمُ

وَ تَٰتِلُونُهُمْ حَتَٰى لَا تَكُوْنَ فِتْنَهُ ۚ وَيَكُوُنَ الدِّنِيُ لِلْهُ وَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدُوانَ إِلَّا عَلَى الظّٰلِينِينَ ۞

وَ اَنْفِقُوا فِيْ سَيِيْلِ اللهِ وَلَا تُلْقُوا بِالْدِيْكُمُ إِلَى التَّهَلُكُةُ وَاحْمِنُوا ۚ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿ mūikeyīkye inyw'ī ene wanangīkonī na moko menyu ene, na īkai moseo; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amenda ala mekaa ūseo.

na Umula 197.Na îanîîsyai Haji kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe: Indi ethwa nimwasiiiwa, Indi umyai nthembo îla yoneka kwa ūvūthū ona ylva; na muikenze mltwe yenyu okūvika I-nthembo Ivike vandū vayo. Na üla ona wīva mūwau katī wenyu kana wina uwau wa mutwe, niwaile ni kūva ndivi-kwa kūtila kūya kana kwa kûnengane ûtethyo kana nthembo ya nyamů. Indí yíla mwina můuo, we indi, ūla ūtonya kwiyumya mwene kwa Umula vamwe na Haji, nīwaīle kumya nthembo ona yīva īla ītonya kwoneka kwa ūvūthū. Indī ala menyu matatonya kwona nthembo ona yiva nimailwe ni kūtīja kūya kwa matukū atatū me nthini wa Haji na matukū mūonza masyoka műsyí; asu ní matuků íkůmi ki. Uu ní kwake we üla andü make matatwie vakuví na Můsikiti Můtheu. Na můkíei Ngai Mwene Vinya W'onthe na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwai kwa kūsilīla.

LUKU 25

198.Myei ya Haji nīyīsīkīe nesa; kwa ūla ūtusaa kūthi Haji nthīnī wa myei īno, aīlītwe nī kūlilikana kana vayaīlītwe kwīthīwa na ngewa nthūku kana wīkiwa-naī ona wīva; kana kūthokoana nthīnī wa Haji. Na ūseo w'onthe ona وَاَيْتُوا الْحَجْ وَالْعُمْرَةَ يِلْهُ فَإِنْ الْحِيْرَةُ فَالْالْيَهُمْ وَالْعُمْرَةُ يِلْهُ فَإِنْ الْحِيْرَةُ فَالْالْيَهُمْ مِنَ الْهَدْيِّ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَضِّينُكُمْ الْهُدْيُ الْمُدْيُ الْمُدْيُ فَيَالُهُ الْمُدْيُ فَيَالُهُ الْمُدْيُ الْمُدْيَةُ الْمُدْيَةُ وَلَا الْحَجْ فَكَ الْسَيْسَدُ مِن فَعَنْ تَمَتَّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجْ فَكَ السَيْسَدَ مِن الْهَدْيُ فَكَنْ تَمَتَّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجْ فَكَ السَيْسَدَ مِن الْهَدْيُ فَكَنْ تَمَتَّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجْ فَكَ السَيْسَدِ مِن الْهَدْيُ فَكَنْ آلِهُ إِلَيْهُ الْمُحْتِي الْعَلْقُ اللهُ الْمُحْتِي الْمَدْيِقِ الْعُلَاثَةِ اللهُ الْمُحْتِي الْمُحْتِي الْمُحْتِي الْمُحْتَامِ اللهُ الْمُحْتَالُولُولُ اللهُ الْمُحْتَامِ اللهُ الْمُحْتَامِ اللهُ ال

ٱلْحَجُّ ٱشْهُرَّ مَعْلُوْماتٌ فَمَنْ فَرَضَ وَيُهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَتَ وَكَافُسُوقَ ۗ وَلَاجِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا وَإِنَّ تَفْعَلُوا مِن خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللهُ ۗ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ حَيْرً wīva ūla inyw'ī mwīkaa, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūwīsī. Na kuai syīndū mbīanu inyw'ī ene na ila mbaīlu, na vate nzika, kīndū kīla kīseo vyū nī ūlūngalu. Na ngīei Nyie Nīnyioka, inyw'ī andū mwīna kīlīko.

الزَّادِ التَّفْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿

199.Ti īvītyo kwenyu kūmantha mumo wa Mwīai wenyu. Indī yīla mwoombūūka kuma Alavaati, lilikanai Ngai Mwene Vinya W'onthe mwavika Masalili Alaamu; na mūlilikanei we tondū ūmūtongoesye inyw'ī, ona kau mbee wa ūu, inyw'ī mwaī katī wa ala maaīte.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا نَضْلًا فِنْ زَيِكُمْ كَاذَا اَفَضْتُمْ فِنْ عَرَفْتٍ فَاذْكُرُوا الله عِنْدَ الشَّعَ، الْحَدَاثِرَ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدُد كُمُّ وَإِنْ كُنْتُمْ فِنْ فَبْلِهِ لِينَ الضَّالِيْنَ ﴿

200.Indī īyonoeesyei vala andū meyonoeeasya, na manthai ūekeo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; vate nzika,Ngai Mwene Vinya W'on the nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

ثُمَّ اَفِيْضُوا مِنْ هَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغُفِرُوا اللهُ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ تَحِيْدُنَ

201.Na mwamina kwianiisya meko ma ûthaithi ala inyw'i mwiyiaiwe, taniai ndaia sya Ngai Mwene Vinya W'onthe tondu mwaitaniie ndaia sya maaithe menyu, ona kana mbee wa uu. Na kati wa andu ve ala maasya, 'Mwiai waitu, tunenge ithyi syindu nzeo iulu wa nthi ino; na ta asu maikethwa na kianda Ituni. فَإِذَا قَضَيْتُمْ مِّنَاسِكُكُمْ فَأَذُكُوا اللَّهُ كَذِكُوكُمْ ابَآءَكُمْ أَوْ اَشَدَّ ذِكُرُا * فِينَ النَّاسِ مَنْ يَقَعُولُ رَبَنَا ۚ إِنِنَا فِي الدُّنْيَا وَ مَالَهُ فِى الْاَخِرَةِ مِنْ خَكْلِقِ؈

202. Na katī woo ve amwe ala maasya: 'Mwīai waitū, tūnenge ithyī moseo īūlū wa nthī īno oūndū ūmwe na moseo nthīnī wa Nthī īla īkoka, na tūvathane ithyī na ūsilīlo wa Mwaki.'

وَمِنْهُمُ مَنْ يَقُولُ رَبَنَا اَتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ إِنَّ فِي الْاَخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّادِ ﴿ 203.Kwa asu vakeethwa na kianda kiseo nundu wa maundu ala mo mekite. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe e mituki kwa kutala

204.Na mülilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe nthini wa matuku ala manyuvitwe; Indi üla wikalaataa kuma vu kwa matuku eli; vaikethwa ve nai iulu wake; na üla ütiawa itina, ota uu vaikethwa ve nai iulu wake. Uu ni kwa üla ümükiaa Ngai. Na mükiei Ngai Mwene Vinya W'onthe na manyai kana inyw'i mükaetwe vamwe mbee Wake.

205.Na katī wa andū ve ūla ngewa yake ya thayū ūū ītonya kūkwendeesya we, na we nūtonya kwīta Ngai Mwene Vinya W'onthe kūkūsīīa maūndū ala me nthīnī wa ngoo yake, kaī nī mūkaananīi mūnene mūno katī wa ala mathokoanasya.

206.Na yīla we wī nthīnī wa ûkûmû, asembaa īûlū wa nthī aseūvītye kīthokoo nthīnī wayo na kwananga imea na nzyawa sya andū; na Ngai Mwene Vinda W'onthe ndendaa kīthokoo.

207.Na yīla we watavw'a,'Mūkīe Ngai Mwene Vinya W'onthe, ngathīlo nimūthing'īlasya we kwongeleela naī. Kwa ūu, Iia-ya- Mwaki yīkeethwa yī Ituvi yake yīmwīanīe; na vate nzika, vo nī vandū vathūku va kūthūmūa.

208.Na katî wa andû ve we ûla ûtonya kwîthoosya we mwene akîmantha ûla we

أُولِيْكَ لَهُمْ نَصِيْبٌ مِّمَا كَسُبُواْ وَاللهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ⊖

وَاذَكُرُوا اللهَ فِنَ آيَامِ مَعْلُودُتُ فَسَنَ تَعَجَّلَ فِيَ يُوْمَيْنِ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْاةٌ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهُ لِ لِئِنَ اتَّعَلَٰ وَاتَّقُوا اللهُ وَاعْلُمُواۤ أَنْكُمُ إِلَيْهِ تَخْشُرُونَ ۖ

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ تَغِيِّبُكَ قُولُهُ فِي الْحَيْوةِ اللَّنْيَا وَيُشْهِدُ اللهَ عَلَا مَا فِي قَلْمِهُ وَهُوَ اللَّهُ الْخِصَامِ

وَإِذَا تَوَلَىٰ سَلَى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهُا وَيُمْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسَلُ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿

وَإِذَا قِيْلَ لَهُ انْتِي اللهَ اَعَذَتْهُ الْعِزَةُ بِالْإِنْمِرِ فَتَسْبُهُ الْعِزَةُ بِالْإِنْمِرِ فَتَسْبُهُ الْمِهَادُ ﴿

وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشُرِىٰ نَفْسَهُ ابْتِغَآ مُوْضَاتِ اللهُ وَاللهُ دَدُوكُ ۚ بِالْعِبَادِ۞ ŭtanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūuu, kwa athūkūmi Make.

209.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Likai vyū nthīnī wa wīnyivyo na mūikaatīle nyalī sya Satani; vate nzika, we nī mūmaitha wenyu wī ūtheinī.

210.Indī mwatiūūka ītina wa Syama ntheu ila syūkīte kwenyu inyw'ī, īndī manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūī.

211.Mo nīmeteele kīndu ataeo Ngai Mwene Vinya W'onthe oke vala mo maī e nthīnī wa syuu sya mathweo vamwe na alaīka, na uvoo uituwa? Na syindu syonthe isyokaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

يَأَيُّهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِرَكَا أَفَ مَّ وَ لَا يَتَا لَكُمْ الْمُؤَا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِرَكَا أَفَ مَن وَ لَا تَتَبَعُوا خُطُوتِ الشَّيْطُنِ أَنِّهُ لَكُمْ عَدُوٌ تُمِينَ ۖ

فَإِنْ زَلْلَثُوْمِّنَ بَعْدِ مَا جَآءُ ثُكُمُ الْبَيِّنْتُ فَاعْلَمُوْآ اَنَّ اللهُ عَزِيْزُ كَلِيْمُرُ۞

هَلْ يَنْظُونُونَ إِلَّا اَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلِ مِنَ الْفَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلِ مِنَ الْفَهُمُ اللَّهُ فَي ظُلَلِ مِنَ الْفَهُمُ وَالْ اللهُ تُرْجَعُ الْأَمُومُ وَالْ اللهُ تُرْجَعُ الْأَمُومُ ﴿ الْلَهُ وَالْكَالِمُومُ ﴿ اللَّهُ مُومُ اللَّهُ اللَّهُ مُومُ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ مُومُ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ مُومُ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ مُومُ اللَّهُ اللَّهُ مُومُ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّا الللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّلْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا الل

LUKU 26

212. Makülye Aana ma Isilaeli nī Syama ntheu sylana ata ila Ithyī twamanengie mo. Indī üla ona wīva üalyūlaa mūthīnzīo wa Ngai Mwene Vinya

W'onthe îtina wa kûmûvikîa we, vate nzika, indî, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî mwai kwa kûsilîla.

213. Thayû wa nthî îno nûseûvîtw'e kwoneka wî wa kwendeesya kwa asu ala matetîkîlaa; namo mamavûîaa ngûî asu ala metîkîlaa. Indî asu ala mamûkîaa Ngai makeethwa îûlû woo Mûthenya wa Uthayûûkyo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe amûnengae mîthînzîo Yake

مَعَلْ بَنِيْ إِنْسَزَاءِيْلَ كَمْ التَّيْنَاهُمْ قِنْ الْكَابِ بَيْنِكَةٍ مُ وَمَنْ يُبَاذِلْ نِعْمَةُ اللهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتُهُ فَإِنَّ اللهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ

ذُنِّنَ لِلَّذِیْنَ كَفُرُوا الْحَیْوةُ النَّنْیَاوَیَسْخُرُوْنَ مِنَ إِنَّ الْلَاِیْنَ اَمَنُوْاً وَالَّذِیْنَ اتَّقُواْ فَوْفَهُمْرِیُوْمَ الْقِیلَمَةِ ﴿

وَ اللَّهُ یَرُذُقُ مَنْ یَشَا ﴿ بِغَیْرِحِسَابٍ ﴿ ona wiva We ûmwendaa vate kûtala.

214. Andu onthe ma nthi mai nguthu o īmwe, na īndī mavathūkangana katī woo ene, kwa ūu Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamokililye Athani ta aeti ma ūvoo mūseo na ta akaanany'a, na amatheesva vamwe na Ivuku vi na ūla w'o nîkana We atonye kûtw'a katî wa andū maûndûnÎ ala mo Indĩ vu mavathukanganiie. mo nīmambīlīīlve kūvathūkangana īūlū wa Ivuku, na vai angl mavathūkanganiie ĩulu wayo ateo ala mayinengetwe, itina wa Syama ntheu kumavikia mo. nundu wa kwiw'ania kiw'iu mondo na ola ongi. Yu Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa mwlao Wake, nûmatongoesye etîkîli nthĩnĩ wa w'o ĩulu wa maundu ala mo alei mavathūkanganīaa: Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amūtongoeasye ula ona wiva We wendaa nziani ila ya w'o.

215.Inyw'ī mwīsūanīa kana nīmūkalika Itunī mwīkalo ūla wookie īūlū wa asu ala makwie mbee wenyu ūtamūkwatīte? Ukya na mathīna nīsyamakwatie mo, na nīmathingithangiw'e na vinya o kūvika Mūtūmwa na ala meetīkīlīte vamwe nake maasya, 'Utethyo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe *Okavika* Indīl? Iī, vate nzika ūtethyo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wī vakuvī.

216.Mo meūkūlya we kīla mo makaumya. 'Asya, 'Kīla kīseo ona kīva na ūthw'ii mwingī ūla inyw'ī mumasya waīle kwīthwa wī wa asyai na andū ma ndūū sya mūkautī na ndiwa na ngya na mūendi-wa-kyalo. Na ūseo ona wīva ūla inyw'ī mwīkaa, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūwīsī nesa.'

كَانَ النَّاسُ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ تَنْ فَعَكَ اللَّهُ النَّيسِينَ مُمُشْرِئُنَ وَمُنْ إِلِنَ مَنْ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتُ بِالْحَقِّ مُمُشْرِئُنَ وَمُنْ إِلَيْنَ مَا اخْتَلَفُوا فِيلِةً وَمَا اخْتَلَفَ فِيلِهِ الْاَ الَّذِيْنَ النَّاسِ فِيمًا اخْتَلَفُوا فِيلِةً وَمَا اخْتَلَفَ فِيلِهِ اللَّا النَّذِيْنَ النَّالَةُ اللَّذِيْنَ امْتُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيلِهِ مِنَ الْحَقِيقِ بِإِذْ فِلِهُ وَاللَّهُ يَهُولِى مَنْ يَشَالُهُ اللَّهِ مِنَ الْحَقَلُقُوا فِيلِهِ مِنَ الْحَقِيقِ بِإِذْ فِلِهُ وَاللَّهُ يَهُولِى مَنْ يَشَالُهُ اللَّهُ مَنْ يَشَالُهُ اللَّهُ مَنْ يَشَالُهُ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَالُهُ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْحَلَى مَنْ يَشَالُهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْحَلَقُوا اللَّهُ عَلَى اللَّهُ الْمُنْ عَلَيْ عَلَى الْحَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ

اَمُرْحَسِبْتُمُ اَنْ تَذْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَنَا يُأْتِكُمْ فَشُلُ الْذِيْنَ خُلُوا مِنْ قَبْلِكُمْ مُسَنَّهُ مُ الْبَالْسَاءُ وَالضَّزَاءُ وَ ذُلْوِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالْذِيْنَ أَمَنُوا مَعَهُ عَتْحُ نَصْمُ اللهِ اَلَا إِنْ نَصْرَاللهِ قَدِيْدٍ ﴿

 217.Invw'l nimwathiwe kokita, ona kao invw'î mûikwendeew'a: Indî

nīvatonveka invw'ī mūkakīmena kīndūkī kīseo kwenyu; na nīvatonyeka inyw'ī mūkakyenda kindū oyila ni kithūku kwenyu. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī svīndū svonthe, na inyw'ī mūvīsī.

LUKU 27

218.Mo meûkûlya ûyoo wa kûkita nthînî wa Mwei Mûtheu. Asya: 'Kûkita nthînî waw'o ni nai nene indi kumasiiia andu nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kûlea kûtûnga mûvea Kwake na kūmasi lia and ūkūlika nthini wa Mūsikiti Mütheu, na kümalüngya andü kuma nthĩnĩ wa w'o, nĩ naĩ nene mũno kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; můthínany'o ní můthůku můno kůvíta kūaa.' Namo maikaeka kūmūkita invw'ī mamůtůnge invw'7 kuma okűvika mūlkiloni wenyu, ethwa mo nimatonya. Na katī wenyu ūla ūalyūkaa akasvoka îtina kuma mûlkîlonî wake na ûkusaa e nīmo ala mawīa mūlei: asu makethwa me vathei lolo wa nthi ino na īla īngī. Aa nī ekali ma Mwakinī navo nivo mo makekalaa.

219.Asu ala metîkîlaa asu ala na mathamaa na kwithing'ilsya na vinya nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, no asu ala mekwatasya tei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii-wa-nai Mūno, Usūltwe nī tei.

220.Mo meŭkülya we Tülü wa ükī na kvůthí kva mbesa. Asya: isu syell ve nal nene na ota uu ve motandIthyo amwe kwa andů. Indi nai vasyo ni nene kůvita ūtandīthyo wasyo.' Na mo meūkūlya we kīla mo maīlītwe nī kumya. Asya: 'Kīla můtonya kůtialya. Uu níw'o Ngai Mwene

كُتِبَ عَلَيْكُو الْقِتَالُ وَهُوَكُونٌ لَكُونٌ وَعَنَى آنَ تَكْرَهُوا شَيِكًا وَهُوَ خَبُرُ لَكُوْ وَعَلَے اَن تُحِبُوا الله مَنْكَا وَهُو شَدُّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلُمُ وَالنَّمُ لَا تَعْلَمُونَ فَيَ

يَسْعُلُونَكَ عَنِ الشَّهُ والْحَوَامِ قِتَالَ فِينَا وَقُلْ قِتَالٌ فِيْهِ كِمَنِرٌ وَصَلَّ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ وَكُفُورٌ بِهِ وَ الْسَنْجِدِ الْحَوَاقِرُ وَإِخْوَاجُ آغِلِهِ مِنْهُ ٱكْبُرُ عِنْدُ الله و الفِتْنَةُ أَكْثِرُ مِنَ الْقَتْلُ وَلَا يَوَالُونَ نْقَاتِلُوْنِكُمْ حَتَّى يَرُدُّوْكُمْ عَنْ دِنْيَكُوْلِانِ انْتَطَاعُواْ وَمَنْ يَرْتَكِ دُ مِنْكُمْ عَنْ دِيْنِهُ قِيَبُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولِيكَ حَبِطَتْ آعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاخِرُةُ وَاولِيكَ أَعْلَمُ النَّادُّ هُمْ فِيهَا خُلِلُ وْنَ ١

إِنَّ الَّذِيْنَ امْنُوْا وَ الَّذِيْنَ هَاجُوُوْا وَجِهَدُوْا فِي سَوِينِكِ اللهِ أُولَيِكَ يُرْجُونَ رَحْمَتَ اللهِ ﴿ وَاللَّهُ مُعَنِّ رَحِنَهُ

يَسْكُلُونِكَ عَنِ الْحَمْرِ وَالْمَيْسِيُّ قُلْ فِيهِمَ ۖ إِثْمُ كَيْرُوْمُنَا فِعُ لِلْقَاسِ وَإِنْهُمُنَّا ٱلْبُرُمِن تَفْمِهِمَا وَ يَسْكُونَكُ مَا وَا يُنْفِقُونَ أَهُ قُلِ الْعَفُو ُ كُذٰلِكَ يُبَيْنُ اللَّهُ كُلُ الْآتِ لَكُلُّدُ تُنْكُذُ زُنَ لِمُ 48

Vinya W'onthe ūmūvuanīasva mīao Yake ni kana inyw'i mûtonye kûsoanîa. 221 Iūlū wa nthī îno na îla îngī. Namo meŭkūlya ĩolū wa ndiwa. Asva: 'Kûkîlya mwîkalo wasyo nî kîko kya úseo mûnene. Na ethwa nîmwavulana nasvo, svo ni anaaîthe Na Ngai Mwene Vinya menyu. W'onthe numwisi ula mwanangi na ula mwlki wa nesa. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwendie uu. We ethwa amūlikilye inyw'i nthini wa wīa mūmū. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Vinya Mwingl, Můl. 222.Na mūikatwae iveti ithaithi sva mĩvw'anano, okūvika svītīkīle; kīveti kītīkīli ngombo nī kīseo kūvīta kīthaithi kya mīvw'anano, ona kau nīkītonya kūmwendeesya mūno inyw'ī. Na muikanengane iveti mbītīkīli kwa mīvw'anano athaithi ma okůvika metíkíle: ona ngombo mbítíkůli kűvíta műthaithi nzeo wa mívw'anano, ona kau we nútonya kûmwendeesya mûno invw'ĩ. metanîaa Mwaki. Îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe etaniaa Itu na ūekeo kwa mwiao Wake. Na We amiyuanasya Mîsoa Yake ûtheinî kwa andû nîkana mo matonye külilikana.

LUKU 28

223.Na mo meŭkülya we üvoo wa nthakame ya mwei ya iveti. Asya: 'Nī üvuku, kwa üu īvathanei na iveti ila syīna mwei, na müikalike kwasyo oküvika ithee. Indī syamina kwīthesya syo mbene, îndī likai kwasyo kwīanana nondū Ngai Mwene Vinya W'onthe ümwīyīale inyw'ī. Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala

فِ اللَّهُ نَيَا وَالْاَخِرَةِ لَا يَسْعَلُونَكَ عَنِ الْيَهَٰى قُلْ إِلَّهُ كُلُمُ لَلَهُ مَعْلَمُ لَلَهُ مَعْلَمُ لَكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ لَلْهُ مَعْلَمُ وَالْحُوانَكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ اللهُ مَعْلَمُ اللهُ مَعْلَمُ اللهُ مَعْلَمُ اللهُ عَنْدَكُمُ إِنَّ اللهُ عَنْدَكُمُ إِنَّ اللهُ عَنْدُ وَاللهُ يَعْلَمُ اللهُ عَنْدَلُمُ اللهُ عَنْدَكُمُ إِنَّ اللهُ عَنْدَلُمُ اللهُ عَنْدُ وَاللهُ عَنْدُ وَلَا شَاءً اللهُ لَاعْدَدُ وَاللهُ عَنْدُ اللهُ عَنْدَلُمُ اللهُ اللهُ عَنْدُ وَلَا اللهُ عَنْدُ اللهُ اللهُلهُ اللهُ ا

وَ يَشَكُونَكَ عَنِ الْمَحِيْضِ أَفُلْ هُوَ اَذَى لَا فَاعَنَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيْضِ وَلَا تَقْرَبُوْهُنَ حَفَّ يَطْهُدُنَ ۚ فَإِذَا تَطَهَّرُنَ فَأْتُوهُنَّ مِن حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوَالِيْنَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَلِهِدِئْنَ ۞ mamwīthiūīaa We na amendete asu ala metheasya ene. ⁶

224. Iveti syenyu ni muunda kwoondu wenyu; kwa uu uthengeei muunda wenyu yila na undu mukwenda, na tongosyai useo-umwe mathayuni menyu ene; na mukiei Ngai Mwene Vinya Wonthe na manyai kana inywi mukakomana Nake; na matavyei uvoo museo asu ala mew'aa.

225.Na mūikamūtw'īkīthye Ngai Mwene Vinya W'onthe kīeleelo kya ithitū syenyu nīkana matonye kūeka kwīka nesa na kwīka ūlūngalu na kūseūvya mūuo katī wa andū. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-Wonthe.

226. Ngai MweneVinya W'onthe ndakamwita inyw'i kwoondu wa mawivito ta asu menyu ma mana, indi We akamwita inyw'i kwoondu wa maundu ala ngoo syenyu syikite. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii-Muno vyu, Mumiisya.

227.Kwa asu ala mekwivita kwivathana na iveti syoo, ivinda yila yianie ya kweteela ni myei ina; na indi mo mauma wivitoni, vate nzika, Ngai Mwene Vinya Wonthe ni Muekanii-Wa-Nai Muno, Usuitwe ni tei.

228.Na ethwa mo nimatwa kutaanisya, indi vate nzika, Ngai Mwene Vinya Wonthe ni Wiwi-Wonthe.

229.Na iveti ila inengetwe talaka ikeeteela vandū va mavinda atatū *myei*

نِسَآؤُكُمْ حَذْثُ لَكُمُّ فَأَتُوَا حَرْثَكُمْ اَلَىٰ شِثْنَتُمْ وَ قَذِمُوا لِإَنْفُسِكُمْ وَاتَقُوا اللهَ وَاصْلُواۤ اَنْكُوۡ اَنْكُوۡ مُلْقُوٰهُ وَبَشِواْلٰهُ وَمِذِيٰنَ ۞

وَ لَا تَجْعَلُوا اللهَ عُرْضَةُ لِآيُمْ كَانِكُمُ إِنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقَفُوا وَ تُصُلِحُوا بَيْنَ النَّالِينُ وَاللهُ سَيِمِينٌ عَلِيْدُ ﴿

لَا يُوَاخِذُ كُمُراللهُ بِاللَّغِوفِيِّ آيَمَانِكُمْ وَلِانَ يُوَاخِذُكُوْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوْيُكُمْ وَاللهُ عَقُودٌ كِينِيرُ

لِلَذِيْنَ يُوْلُونَ مِن نِسَأَيْهِمْ تَرَبُّضُ اَرْبَعَ تَواشَهُرٍّ اللَّذِيْنَ يُولُونَ اللَّهَ عَفُوزً سَهِمِيْدُ

وَإِنْ عَزَمُوا الظَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِنيعٌ عَلِيدُ

⁶ Ndeto Ino 'Uvukyo' ndIkwoneka IkIlika kwa Ulungalu kwa KIalavu "Azzam" nthInI wa ngewa Ino. Ndeto 'Azzan' yaIle nI kumanyIka ta uvuku na mwikalile ute museo wa kavinda. Uu nitonya kwonany'a kana Ngai nIwoombie kIndu kya muisyo kwa iyeti o yIla uu tiw'o.

îtatû nûndû wasyo mbene: kwianana na miao kwasyo kuvitha kila Ngai Mwene Vinya W'onthe umbîte nthînî ethwa wa mavu masyo, nîmwîtîkîlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûthenya wa Mûminûkîlyo; na aŭme masyo mena ŭtonyi mūnene wa kwitunga ivindani yu, ethwa nikwenda wiw'anithyo. Nasyo iveti syina ūtonyi ota ūsu wa aūme asu lūlū wasyo kwianana na miao; indi aume mena kīvīla kīmwe īūlū wasyo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwene-Vinya Műĭ.

LUKU 29

kuu

230.Kutaanisya ta nikutonya k Ütavanw'a kelî; na îndî syîkalyei syo na Mwîkalo mûseo kana mûieke ithi kwa useo. Na ti kwitikilye inyw'i kwosa kındı kuma kwasyo katı wa ila inyw'ı mwinengete iveti svenyu ateo me ell makakīa kūlea kūsūvīa mīvaka Ila ĩtw' ĩtwe ni Ngai Mwene Vinya W'onthe .Indī, inyw'ī mwakīa kana mo maitonya külümya mīvaka īla ītw'ītwe nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, kûikethwa kwl īvītyo katī woo kwosa kīla kīveti kīkwīyovosya nakyo. Ino nīyo mīvaka îtw'îtwe nî Ngai Mwene Vinya W'onthe, kwa 0u, moikamīkīle; na 0la 0mīkīlaa

231. Na we amina kûkînenge kñveti talaka ñinda ya katatū, indi yu kyo ti kitikilye kwake îtina wa ûu, okuvika kîtwawe nî mūndū ūngī, na ethwa asu nīwataanīsya nakyo ota ūu; Indī kūsyokeanīa kwoo îngî küikethwa kwî îvîtyo, ethwa nîmesî nesa kana nîmeŭsŭvia mivaka ila Ngai Mwene Vinya W'onthe wife. Na Ino El mīvaka īla ītw'ītwe nī Ngai Mwene

mīvaka īla Ngai Mwene Vinya W'onthe

ůtw'îte, asu nîmo ala eki ma naî.

لَا يَعِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكُنُّونَ مَاخُلُا إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بَاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْأَخِرُّ وَكُوْلَتُمْ بِرَ ذِهِنَ فِي ذَٰلِكَ إِنْ اَدَادُوْاَ اِصْلَاهًا ۚ وَلَكُنَ مِثْلُ الّذي عَلَيْهِنَّ بِالْمُعُرُّونِ وَ لِلزِجَالِ عَلَيْهِ عُ وَاللَّهُ عَنِيْلًا حَكِيْمٌ ﴿

ٱلطَّلَاقُ مَزَنْنَ فَأَحْسَاكُ بِمَعْرُوْفِ ٱوْتَسَمِيحُ وَلا يَعِلْ لَكُمْ إِنْ تَأْخُذُوا مِنَّا ٓ اتَيْتُمُوْهُنَّ شَيْعًا إِكَّا أَنْ غَنَافًا آلَا يُقِينُهَا حُدُودَ اللَّهُ فَأَنْ خِفْتُمْ ٱلَّهُ حُدُودَ الله لا فَلا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيْمَا افْتَدَنْ بِهُ تِلْكُ حُدُودُ اللَّهِ فَلاَ تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَنْعُكُّ حُدُودَ اللَّهِ مُأُولِيكَ هُمُ الظُّلِمُونَ @

فَأَنْ طَلْقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ نَعْدُ حَتّْمَ تَنْكُحَ زَوْكًا غَيْرَةُ فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَاجُنَّاحَ عَلَيْهِمَا آنَ يُتَرَاجَعَا إِنْ ظُنَّا آنَ يُقِيما حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبِينْهُا لِقُومِ يَعْلَمُونَ 🕝

Vinya W'onthe îla We ûmîvuanasya kwa andû ala mena ûmanyi.

232.Na yila inyw'i mwainenge iveti asyenyu talaka ya kavinda na iithengeea můminůkilyo wa ivinda yasyo yila vítw'ítwe: Indi sylkalyei kwa mwikalo mūseo; kana mūeke ithi kwa mwīkalo mūseo; îndî mūikaisille kwa nzia nthūku nīkana mwīke naī. Na ūla ona wīva wīkaa ūu, vate nzika aūvītīasya thayū wake mwene. Na můikavůe ngůl na mĩao ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na lilikanai Ineee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe vîla vî îûlû wenyu na Ivuku na ul vila We Otheetye kwenyu, akimotaa inyw'ī nayo. Na mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nûsyîsî syîndû syonthe nesa.

LUKU 30

233.Na yīla inyw'ī mwainenge iveti syenyu talaka na syavika īvinda yasyo ya mūminūkīlyo, mūikaisīle kūtwawa nī aa mūūme masyo, ethwa nīmekwīw'ana katī woo ene kwa nzīa nzeo. Uu nī ūtao kwa ūla we katī wenyu Ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo. Uū nī ūathimīku kwenyu na nī ūtheu vyū; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī īndī inyw'ī mūyīsī.

234.Na iveti ikoongasya syana syasyo kwa myaka III miima *UU ni* kwa ala mendaa kwianiisya kwongya. Na ithe wa kana akamanenge kana na nyinyia ngua na liu kwianana na mieele. Vai thayu wailite ni kukuithw'a muio ula utatonya kuvikya. Nyinyia wa kana ndakatume *ithe* wako athina iulu wa kana ndakatume nyinyia wako athina iulu wa,

وَإِذَا طَلَقَتُمُ النِسَآءُ فَبَلَغَنَ اَجَاهُنَ فَآمَسِكُوْهُنَ بِمَعْرُونِ اَوْ سَذِحُوهُنَ بِمَعْرُونِ ۖ وَ لَا تُسِكُوهُنَ ضِرَارًا لِتَعْتَدُنْ وَأَ وَمَنْ يَغْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَةُ ضِرَارًا لِتَعْتَدُنْ وَأَ وَمَنْ يَغْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَةُ وَلا تَنْجَدُنُوا اللهِ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتْبِ وَالْحِكْمَةِ يَوَظُلُمُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتْبِ وَالْحِكْمَةِ يَوَظُلُمُمْ إِنَّ يَجْ اللّهِ وَانْعُوا الله وَاعْلُمُوا آنَ الله بِكُلِ شَيْعً عَلِيْمٌ ﴿

وَإِذَا طَلْقُتُمُ النِّمَاءَ فَبَكُغْنَ اَجَلَعُنَ فَلَا تَعْضُلُوهُنَ اَنْ يَنَكِحْنَ اَذَوَاجَهُنَ إِذَا تَوَاضُوا بَيْنَهُمُ مِالْمَعُونِيْ ذَلِكَ يُوْعَظُوبِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُوْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاخِدُ ذَٰلِكُمْ اَذَٰلَى لَكُمْ وَاطْهَرُ ۗ وَاللّهُ يَعْلَمُ وَالْتُوْمِ لَا تَعْلَمُونَ ﴿

وَالْوَالِدُتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ اَلَادَ اَنْ يُنْتِمَّ الرَّضَاعَةَ ﴿ وَعَلَى الْمَوْلُوْدِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسُوَتُهُنَ بِالْمَعْرُوفِ ۖ لَا تُكَلَّفُ نَفْنَ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُصَادَ وَالِدَةُ ۚ بِوَلَدِهَا وَلَامَوْلُودُ لَهُ بِوَلَدِهٖ ۗ وَعَلَى الْوَادِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۚ فَإِنْ اَسَهَا وَالْمَاوَا فِصَالًا عَنْ تَوَاضٍ فِنْهُمَا وَ تَشَاؤُرِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِماً وَعَالَا عُنْ مَا عَلَيْهِماً وَكُنْ المَاوَا kana kake, na ĩulu wa mutiĩwa no to du. Na ethwa elĩ meenda kukatilĩthya ĩia, kwa kwĩw'ana na kwĩtĩkĩlana, vai uthuku ĩulu woo. Na ethwa mwienda kwimanthĩa syana syenyu iveti sya kwongya, kuikethwa kwĩ nthoni kwenyu ethwa nĩmukuĩva kĩla mwĩw'anīte kuĩva kwa nzĩa nzeo. Na mukiei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩwonaa undu inyw'ĩ mwĩkaa.

235.Na asu ala menyu makusaa na kūtia iveti, iveti isu nomūvaka syeteele kwa myei īna na matukū īkūmi. Na yīla syavikya mūminūkīlyo na īvinda yasyo, vai naī īkethwa īūlū wenyu nthīnī wa ūndū ona wīva syīkwīka syo mbene kwīanana na ūla ūseo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanyaa maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

236.Ona vaikethwa nthoni kwenyu kūtwaa ūvoo wa kwīvasya iveti ii kana kwia wendi ūsu ūvithītwe ililikanonī syenyu. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kana inyw'ī mūkasūanīa ūvoo wasyo undūnī uu īndī mūikew'ane nasyo na kīmbithī, ateo mūineena ndeto nzeo. Na mūikatw'e kūtwaana kūvika īvinda yīla yītw'ītwe yīvike mūthya wayo. Na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kīla kī ilīkonī syenyu; kwa ūu īsūvīanei naw'o.Na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-wa-Naī Mūno, Mūmīsya.

LUKU 31

237.Kûikethwa kwî îvîtyo kwenyu kw'inenge iveti talaka mûtaikiitîte, kana kwinenge ngaasya yasyo. Indî inengei, mûthw'ii kwîanana na ûthw'ii wake na

وَإِنْ اَرَدْ تُثُمْ اَنْ تَسْتَرْضِعُوْ آ اَوُلِادُكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلْنَتُمْ مَّا اَتَيْتُمْ بِالْمَعُرُونِ وَ اتَّقُوا الله وَاعْلَمُوا آنَ الله بِمَا تَعْدُلُونَ بَصِيْرٌ ﴿

وَالَّذِيْنُ يُتُوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَ يَنَدُّدُوْنَ اَذُوَاجُا يَّرَبُّضَ بِأَنْفُسِهِنَّ اَرْبَعَةَ اَشْهُرِ وَعَشْمًا ۚ فَإِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا فَعَلْنَ فِيُ اَنْفُسِهِنَ إِلْفَوُوْنِ وَاللّٰهُ بِمَا تَغْمَلُوْنَ خَيِنْدُ

وَلاَ جُنَاحَ عَلَيُكُمْ فِيُمَا عَزَضْتُمْ يَهِ مِن خِطْهَةِ النِّيَاءَ اَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي اَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللهُ انَكُمْ سَتَذَكُرُونَهُنَّ وَلِكِنْ لاَ تُواعِدُوهُنَّ سِوَّا إِلَّا اَنْ تَقُولُوا قَسُولًا مُعْدُوفُنَاهُ وَلاَ تَعْنِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاجِ عَتْ يَبْلُغَ الْكِتْبُ اَجَلَهُ * وَاعْلَمُوا اَنَ الله يَعْدُمُوا فِي اَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا اَنَ الله عَفُودٌ حَلِيْمٌ ﴿

لَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَآءَ مَا لَوَتَسُوْهُنَّ الْمِسَاءَ مَا لَوَتَسُوْهُنَّ الْمُنْتِع

ngya kwianana na ûkwati wayo--ûtethyo kwa nzia nzeo ni mwiao iûlû wa ala alûngalu

238.Na ethwa inyw'l nlmwainenge iveti talaka mūtaikiitīte, na nīmwinengete ngaasya syasyo, indi nyunzu ya kila we umītye kīkeethwa kī kyaku ateo syo syamûekea, kana ûla we, wovano wa mūtwaano wī mokonī make, nīwaīle nī kūekea. Na inyw'ī mūkaeka, kūu nī kūthengeanīa na ūlūngalu mūno. můjkolwe ni kwika nesa můndů na ůla ungi. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe niwonaa undu invw'i mwikaa. 239. Syaīīsyai īūlū wa Mboya, na Mboya ya katī, na ûngamai mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mwinyivitye. 240.Ethwa inyw'i mwi mwikaloni wa w'ia. Indī neenai Mbova svenvu müüngeme kana müllsite nyamü; indi yıla mwina muuo, mulilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe kwlanana nondû We ûmûmanyîîtye inyw'î maûndû ala inyw'î mûtamesî.

241.Na asu ala menyu makusaa na kūtia iveti, makeeyĩaĩa atiĩwa moo ĩūlū wa iveti syoo kyaūya kya mwaka ūmwe mbee wa itanamba kuma vo. Indĩ iveti mbene syeeyumya vo nesyo, kūikethĩwa na ūthūku ĩūlū wenyu nūndū wa maūndū ala maw'o syo syĩkwĩka maikony'e syo mbene. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Mwene-Vinya, Mūĩ.

242.Na kwa iveti ila inengetwe talaka ota uu nivailite ni kwithiwa na kianda kya kyauya kwianana na ula useo----- ni utw'io kwa ala mamukiaa Ngai.

تَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُكُ مَّتَاعًا بَالْمُعُونُونِ حَقًا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿

وَإِنْ كَالْقَتْمُوْهُنَ مِنْ قَبْلِ آنْ تَسُفُوهُنَ وَقَلْ فَوَضْتُمْ لَهُنَ فَرِيْضَةً فَرَصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآنَ يَعْفُوْنَ آوْ يَعْفُوا الَّذِئ بِيدِهِ عُقْدَةُ الْفِكَاحُ وَ آنُ تَعْفُوا آقُرَبُ الِتَقُوٰى وَلَا تَسُوُا الْفَضُل يَيْنَكُمُ الْفَصُل يَيْنَكُمُ الْفَائِل يَيْنَكُمُ الْ

خفظُواْ عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلَوٰةِ الْوُسُطَةَ وَقُومُوْا لِلهِ قَنِيتِيْنَ ﴿ قَانَ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ ذُكْبَانًا ۚ قَاذَا آمِنْتُمُ فَاذَّكُوا اللهُ كَنَا عَلَىكُمْ مَا لَمُ تَكُوْفُواْ تَعْلَمُوْنَ ﴿

وَ الْذِيْنَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمُ وَيَذَارُونَ اَزْوَلِجُاجُ وَصِيئَةٌ لِإِذْوَاجِهِمْ مُتَنَاعًا إِلَى الْمُوْلِ غَيْرَ إِخْوَاتٍ * وَكَانُ خَرَجْنَ فَلَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِى مَا فَعَلْنَ فِنَ الْفُهِمِّنَ مِنْ مَعْدُوْفِ وَ اللّٰهُ عَزِيْزُ حَكِينِهُ ﴿

وَ لِلْمُطَلَقَتِ مَتَاعٌ إِلْمَعُونُونِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿

243.Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütheeasya inyw'i miao Yake nikana mütonye kümanya.

عَ كَنْ اللَّهُ يُكِنُّ اللَّهُ لَكُوْ إِنَّهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿

LUKU 32

244.Inyw'ī nomūmesī asu ala maumie mīsyīnī yoo, namo maī makili, maikīa kīkw'ū? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamatavisye: 'Kw'ai' na īndī We nīwamatūngie thayū īngī. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūnengani wa syīndū kwa andū, īndī andū aingī mūno maitūngaa mūvea.

245.Na ûkitai nzĩanĩ ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na manyai kana Ngai Vinya W'onthe nĩ Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

246.Nūū ūla ūkamūtw'īla Ngai Mwene Vinya W'onthe kīmonze kīseo kya ūthw'ii wake nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūmwingīvīsya kyo kūndū kwilī? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwosaa na nūthanthaasya, na Kwake nīkw'o inyw'ī mūkatuwa ma kūsyoka.

247. We nowiw'ite uvoo wa anene ma Aana ma Isilaeli itina wa Mose, yila mo mamutavisye Mwathani woo: 'Tunyuvie ithyi musumbi nikana tutonye kukita nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe? We aisye,

ٱلْمُرْثُورُ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَالِهِمْ وَهُمَّ ٱلْوُلْثُ حَذَّدُ الْمُوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللهُ مُوثُوا ثُمُّ الْمُعَلَمُ إِنَّ اللهُ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَ آحَتُ ثُرَ النَّاسِ لَا يُشْكُرُونَ ﴿

وَقَاتِلُوا فِي سَمِينِلِ اللهِ وَاعْلَكُوۤ اَنَ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيْدُ

مَنْ ذَا الَّذِئ يُقْرِضُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْحِعَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثِيْرَةً * وَاللهُ يَغْبِضُ وَيَبْضُطْ " وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞

ٱلْمُرَّكُولِكَ الْمُكِلِامِنَ كَنِيَ الْسُوَآءِنِيلَ مِنْ بَعْدِ إِنَّ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِئِنِي لَهُمُ الْعَثُ لَنَا مَلِكًا ثَقَاتِلُ فِي سَبِينِ اللهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمْ الْقِتَّالُ الْا تُقَاتِلُواْ قَالُوا وَمَا لَنَا الْاَ تُقَاتِلَ فِي 'Titakwonany'a kana inyw'i mūikokita mwatw'iiwa kūkita?' Namo masūngia: 'Twina kitumi kyaū ithyi kya kūlea kūkita nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe o yila ithyi nitūlūngitw'e kuma misyini yaitū vamwe na syana situ sya aūme? Indi yila mo matw'iiwe kūkita, nimaalyūkile na masyoka na itina ateo andū avūthū kati woo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesi nesa-eki ma nai.

248. Na Mwathani woo niwamatavisve: W'onthe 'Ngai Mwene Vinya nůmůnvuvle invw'7 Taluuti ta mūsumbī.' Namo makūlya: 'Atonya ata we kwithwa na ūsumbi lūlū waitū ovila nithví twallite kwithwa na úsumbí mbee wake, na we ndanengetwe mwingi? We asya: 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amunengae usumbī ula We wendaa, na Ngai Mwene Mwene-Mumo, Vinya W'onthe nĨ Umanyi-W'onthe.

249.Na Mwathani woo niwamatavisye mo: 'Na ûvano wa ûsumbi wake ni kana inyw'i mûkanengwe ngoo yina ûuu kuma kwa Mwiai wenyu, na matialyo ma maundu maseo ala andu ma Mose matiie na andu ma Aluni---- alaika mamakuite, Vate nzika, nthini wa ûndu ûu ve Kyama kwoondu wenyu ethwa mwi etîkili.'

سَمِيْكِ اللهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَ أَبْنَابِئَا وَلَمْنَا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيْلًا مِنْهُمُو وَاللهُ عَلِيْمٌ إِلْفُلِدِيْنَ ﴿

وَكَالَ لَهُمْ نَئِيتُهُمْ إِنَّ اللهُ قَلْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَيْكًا لَوْلَا اللهُ قَلْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَيْكًا وَاللهُ عَلَيْنًا وَ نَحْنُ الْمَالِثُ عَلَيْنًا وَ نَحْنُ الْمَالِ ثَلَيْ إِلْمُلْكِ مِنْ لُهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنْ الْمَالِ ثَقَلَ إِنَّ اللهُ اصْطَفْهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَة بَسُطَةً فِي اللهُ إِنَّ اللهُ اصْطَفْهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَة بَسُطةً فِي الْمِلْهِ وَاللهُ يُؤْتِي مُلْكَة مَنْ يَشَكَاهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَيْكُمْ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَيْكُمْ وَاللهُ وَاللّهُ وَلِلْهُ وَلِلْمُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلِلْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلّهُ وَاللّهُ وَلِلْهُ وَلِلْهُ وَلِلْمُ وَاللّهُ وَلِلْمُ و

وَقَالَ لَهُمْ نَيْدُهُمْ اللَّهُ اللَّهُ مُلْكِمْ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ مُلَكِمْ اللَّهُ عَالَتِ المُمُمُّ الطَّابُونُ فِينِهِ سَكِينَكَ أَمِنْ زَيْكُمْ وَرَبَعْنَهُ أَمْثَ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّلِمُ اللَّهُ اللْمُوالِمُ اللَّهُ اللْمُوالْمُ اللَّهُ اللْمُؤْمِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُواللَّةُ اللَّهُ اللْمُولُولُولُ اللْمُولُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُولُ اللَّهُ الل

LUKU 33

250.Na vila Taaluuti waumaalile na nguthu sya ita aisye; 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe emûtata na ûsî. Ula ûnûûnyw'a na kanyw'a akûmanîîe ti wakwa: na 0la we 0tekisama kwa 0la w'o nī wakwa, ateo ûla ûnûûnyw'a atavíte na kw'oko kwake. nīmanyw'ie namo moko ateo avūthū Na vila mo maingie ūsi-we vamwe na asu ala meetīkīlile maisve: 'Ithvī tūi na vinya ūmūnthī w kūkomana na Yaaluuti na nguthu syake sya ita.' Indī asu ala meesī naw'o kana mo mūthenya ūmwe nīmakakomana na Ngai Mwene Vinya W'onthe maisye: 'Nī nguthu nini sylana ata ila syaikīlilye vinya nguthu nene kwa mwlao wa Ngai Mwene Vinva W'onthe! Na Ngai Mwene Vinva W'onthe E-vamwe na ala momīlasva.'

فَكْتَا فَصُلَ طَالْوَتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَ اللهُ بُتَكِينَةُ مِنْهُوْ فَمَنْ شُرِبَ مِنْهُ فَلِنَسَ مِنْيَ وَمَنْ لَمْ يَشْهَدُهُ فَإِنَّهُ مِنْيَ إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ عُرْفَةٌ بِيدِهُ مَشْهِ أَلَا مِنْهُ إِلَا قَلِيلًا فِنْهُمْ فَلَلَنَا جَاوَزَهُ هُو مَشْهِ أَلَا مِنْهُ إِلَا قَلِيلًا فِنْهُمْ فَلَنَا جَاوَزَهُ هُو وَالْمِينَ امْنُوا مَعْهُ * قَالُوا لاطاقة كنا الْهَوْمَ عِالُوتَ وَجُمُوهِ فَقَالَ الّذِينَ يُظَنُونَ الْهُمُ مُلْقُو الله كُورَةُ فَمْ قِنْ فِعَةٍ قِلِيلَةٍ غَلَيْتُ فِينَا فَيْهُمْ مُلْقُوا الله كُورَةُ الله مَعَ المُعْيِدِينَ ۞ 251.Na yıla mo maumie kükita Yaaluuti na nguthu syake sya ita, maisye: 'Ame Mwlai waitu, onoeesya umlisyo lulu waitu, na lulumlilya matambya maitu, na tutetheesye ithyl lulu wa andu alei.'

وَكَنَا بَرُزُوْا لِجَالُوْتَ وَجُنُوْدِهِ قَالُوْارَبَّنَاۤ اَخْدِخَ عَلَيْنَا صَبْرًا وَكَيْتُ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْفَا عَلَى الْعَوْمِ الْسَخِوِيْنَ ﴾

252.Kwa uu, mo nimamalungilye kwa mwlao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Ndaviti nĩwamûaie Yaaluuti na Na Ngai Mwene Vinya Ngoliathu. W'onthe niwamunengie we usumbi na ui na nīwamūmanvīisve we maundu ala We Na takethwa ti Ngai Mwene wendie. Vinya W'onthe kûmasianîa andû na ala angī, nthī yīthwa yausūīwe nī kīthokoo. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Münengani-Mülau, kwa andu ma mbal syonthe.

فَهُزَمُوْهُمْ بِاذِنِ اللَّةِ وَ قَتَلَ دَاوَدُ جَالُوتَ وَ اللهُ اللهُ الْمُلْكَ وَ الْحِلْمَةَ وَعَلْمَهُ مِثَا يَشَاءُ وَ لُوُلًا دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضِ لَفُسَدَتِ الْوَرْضُ وَلَكِنَ اللهَ ذُوْ فَضْلٍ عَلَى الْعَلَمِيْنَ ﴿

253.Ino nī Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; Ithyī tūūkūsomea we na ūla w'o. Vate nzika, we wī *ūmwe* wa ala Atūmwa.

ثِلْكَ اللهُ اللهِ مَثَاثُومًا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَلِنَّكَ لِمِنَ الْمُؤْمِّ وَلِنَّكَ لِمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿

254. Atūmwa aa Ithyl tūmanenevetye amwe moo ĩulu wa ala angĩ: Katĩ woo Ngai Mwene Vinya W'onthe niwaneenie namo*1 na amambatīsya amwe moo nthînî wa ûnene wa ivîla. Na Ithvi nîtwamûnengie Isa Yesu mwana wa Malia. Svama ntheu na nitwamwikiie vinva na Veva wa útheu. Na takethwa Ngai Mwene Vinva W'onthe niwendete ūu, asu ala mookie Itina woo mayIthwa mokitie ene kwa ene Itina wa Svama kūmavikla mo: IndI ntheu nîmavathûkanganie. Katî woo ve ala meetīkīlile na katī woo ve amwe ala Na takethwa Ngai maleile kwîtîkîla. W'onthe nīwendete Mwene Vinya mavíthwa mokitie mundu na ula ungí Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ekaa ûndû we wendaa.

إِنَّ إِلَى الرَّسُلُ فَضَلَنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضَ وَنَهُمْ مَنْ كَلَمَ اللهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ وَمَهُمْ عَلَى بَعْضَ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ وَمَرَجْتٍ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مَا اقْتَتَكَ اللَّهِ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِهُمْ مِنْ بَعْدِهُمْ مِنْ بَعْدِهُمْ مَنْ بَعْدِهُمْ مَنْ اللَّهُ مَا اقْتَتَكُ اللَّهِ اللَّهُ مَا اقْتَتَكُ اللَّهُ مَا اقْتَتَكُ اللَّهُ مَا اقْتَتَكُوا فَي نَهُمُ مَنْ اللَّهُ مَا اقْتَتَكُوا اللّهُ مَا اللّهُ مِنْ اللّهُ مَا اللّهُ مِنْ اللّهُ اللّهُ مَا اللّهُ مَا

LUKU 34

255.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Umyai katī wa syīndū ila Ithyī tūmūnengete inyw'ī mbee wa ūtanavika mūthenya ūla nthīnī waw'o vatakethwa kūthooa kana kūthoosya, ona kana ūnyanya, ona

يَّايُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوَّا اَنْفِقُوْ مِتَّا رَزَقْنَكُمْ وَّنْ قَبَلِ اَنْ يَاْنِى يَوْمُّ لَا بَنَعُ فِينهِ وَلَاخُلَةٌ ۚ وَلَا شَعَاعَةُ ۗ وَالْكُوْرُونَ هُمُ الظِّلِمُونَ۞

Nīwa manengie mwīao mweū Mūsoa ūū nūtonya kūalyūlwa kwa kūūngama vanini ītina wa 'Minhum' na ti mbee wa 'Minhum' nīkana ūalyūlo wayo ūsomeke na kūmanyīka nesa mbee. Na waīle kūsomeka ta ūū;- Atūmwa aa ala ithyī tūmanenevetye amwe īūlu wa angī. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwaneenie namo na amanenevya na ūnene wa ivīla.

Wiw'anithya, na no asu ala matetikilaa mevitiasya mo ene.

256.Ngai Mwene Vinya W'onthe Vai Ngai ateo We. Ula-Wi-Thay0, Mwitethva. Wikwatvo-W'onthe, na kwombosya kuimukwataa We, kana too. Svonthe ona svīva ila svī matunī na svonthe ila svī Tūlū wa nthī nī Syake. Nûû ûla ûtonya kûvoyanîa mbee Wake ateo kwa ŭthei Wake? We numesi maŭndû ala me mbee woo na ala me îtina woo; namo maithyūlūlūkīte kīndū nthînî wa ûmanyi Wake ateo ûndû We wendaa. Umanyi wake ünyalikite lülü wa matu na nthī; ona Osūvīi wasyo ndumuthinasya We nongi; Nake ni Ula-Wi-Iûlû Ula-Mûnene. *2

257. Vaya'lle kwithwa na kuingianisya nthini wa ndini. Vate nzika Ulungalu niwivathukanitye na uthyoeku; kwa uu, ula ona wiva, uleaa kutongoew'a ni asu ala mekaa nai, na umwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, we niwikwatile ngwatilo ila yi vinya itatonya kutulika. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

258.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī mūnyanyae wa asu ala metīkīlaa: we amaumasya mo kuma nthīnī wa kīla mūthenya wa kīvindu kūmatwaa

اللهُ لَا إِلهَ إِلاَ هُوَ النَّئُ الْقَيْوُمُوةَ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةً وَلاَ الْكَرْضِ مِنَ وَكَا فَا الْكَرْضِ مَنَ وَلَا الْكَرْفِ مِنَ السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مَنَ ذَا الْمَرْئَ يَشْفَعُ عِنْكَةَ إِلَّا بِإِذْ نِهُ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ الْمَالِقِي يَشْفَعُ عِنْكَةَ إِلَّا بِإِذْ نِهُ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ الْكَلُونَ يَشْفُ مِنْ مَنْ الْمَالِقِ وَالْاَفْنَ عِلْمَهُ التَّمُونِ وَالْاَفْنَ وَلاَ يَحْدِيلُونَ التَّمُونِ وَالْاَفْنَ وَلاَ يَكُونِ وَالْاَفْنَ وَلاَ يَكُونُ وَالْعَلَى الْمَالِي وَالْاَفْنَ وَلاَ يَكُونُ الْعَلَى الْعَلَيْمُ فَى وَلاَ يَكُونُ الْعَلَى اللَّهُ اللَّهُ الْعَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللل

لَّا إِكْرَاهَ فِي الذِيْنِ اللهِ قَلْ تَبَكِنَ الزُّشُلُ مِنَ الْفِيُّ قَسَنَ يَكُفُهُ بِالطَّاغُوْتِ وَيُؤْمِنَ بِاللهِ فَقَالِ اسْتَنْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوَثْفَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللهُ سَمِنْيُ عَلِيْمٌ

اَنَّهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اَمْنُواْ أَيْخُوِجُهُمْ رَفِّنَ الظُّلُلْتِ إِلَى
التُّوْرِهُ وَالَّذِيْنَ كَفَرُواْ اَوْلِيَّهُمُ الطَّاعُوْتُ لا
التُّوْرِهُ وَالَّذِيْنَ كَفَرُواْ اَوْلِيَّهُمُ الطَّاعُوتُ لا
يُخْرِجُونَهُمْ رَفِينَ النُّوْرِ إِلَى الظُّلُلَّ اَوْلِكَ آخَلُهُ

عَلَى الظَّارَ هُمْ فِيْهَا خَلِلُ وْنَ أَهُ

Ndeto Ino: 'Kursi' mūno yaasya, kIvīla kya utonyi kana kya usumbī. uaiyulo wa ndeto Ino nī muthanthau na ndīuneena Iulu wa umanyi wiw'oka tu Indī ona motonyi angī ma kisilikalī.

Kyeninī. Na asu ala maleaa kwītīkīla, anyanyae moo nī eki-ma-naī ala mamaumasya kyeninī kūmatwaa nthīnī wa kīla mūthemba wa kīvindu. Aa nīmo ekali ma Mwakinī; vo nīvo mo makekalaa.

LUKU 35

259. We nowaaïw'a ûvoo wa we ûla wakaananiie na Avalamu lülü wa Mwiai wake nundu Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamunengete usumbi? Yila Avalamu waisye: 'Mwlai wakwa ni We Ula ûnenganae thayû na ûetae kîkw'û, we aisye, 'Nyie onakwa nininenganae' thayū na ngaete kīkw'ū.' Avalamu asya. Núseo, Ngai Mwene Vinya W'onthe aetae syūa kuma Umīlonī, we yīete yume Uthūīlonī.' Ula mūvovi wa mľyw'anano nľwasonokie múno. Ngai Mwene Vinva W'onthe ndamatongoeasya andū mate alūngalu.

260.Kana ta we Ola wes'lle vakuv'i na mūsyi Ola wavalūkite nthi na iala syaw'o, na aseng'a, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe akaūtūnga thayū Indii Itina wanangiko waw'o? Na indi Ngai Mwene Vinya W'onthe amūkw'ithya kwa myaka iana yimwe; na indi

اَلَمْ تَزَالَى الَّذِى حَلَّى إِبْرَاهِمَ فِي دَيْهَ اَنْ الْسُهُ أَذُ اللهُ الْمُلْكُ إِذْ قَالَ إِبْرُهِمُ رَبِيَ الَّذِي بُنِي وَيُبِيئًا قَالَ انَا أَنْهِ وَأُمِيثُ قَالَ إِبْرُهِمُ وَقَاتَ اللهَ يَأْتِ قِالشَّسُسِ مِنَ السَّدِقِ قَالَتِ بِهَا مِنَ السَّدِي قِالشَّسُسِ مِنَ السَّدِقِ قَالَتِ بِهَا مِنَ السَفْدِي

ٱوُ گَالَّذِي مَزَعَلْ قَرْبَةٍ وَهِيَ خَادِيةٌ عَلَى عُلُوكِةٌ عَلَى عُوْدِيةٌ عَلَى عُرُونِهَا اللهُ بَعْدُ مَوْنِهَا اللهُ بَعْدُ مَوْنِهَا اللهُ مِائَةُ مَامِرُنُمَ بَعَثَهُ قَالَ كُمْرِلَمِثْتُ قَالَ كُمْرِلَمِثْتُ قَالَ كَمْرَلَمِثْتُ قَالَ لَهِ ثَلَهُ لَيْفَتُ

We niwamothayookisye, na amokolya, 'wikalite nthini wa mwikalo 00 kwa Ivinda ylana ata?' We asunglie 'Nyie nīkalīte kwa mūthenva ūmwe kana kīlungu kya mūthenya.' We amwīie, Aiee, we wikalite nthini wa mwikalo OU kwa myaka lana ylmwe. Yu kwa sisya IIu waku na kya0nyw'a kyaku; syo iyaaoa. Na kwa sisya Ing'oi yaku. Na Ithyi twikite UU nikana Ithyi tutonye k00tw'īkīthya we Kyama kwa andū. Na sisya mavindi, undu Ithyi tumeananasya na Indī tūkamavw'īka na nyama. vila 0nd0 00 wamwivuanisye we, we aisye, 'Nyie ninisi kana Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi wa kwika ûndû W'onthe ûla We wendaa.'

مِائَةَ عَامِرِ فَانْظُوْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَكَّةً وَانْظُوْ الْنَ يَتَسَكَّةً وَانْظُوْ الْنَ الْمُوَالِكَ وَإِنْجُعَلَكَ أَيَّةً لِلنَّاسِ وَانْظُولِكَ وَإِنْجُعَلَكَ أَيَّةً لِلنَّاسِ وَانْظُولِكَ الْمُعَلِّكُ أَلْنَا اللَّهُ عَلَى أَنْ اللَّهُ عَلَى كُلِ شَيْ قَلْهِ يَوْنَ الله عَلَى كُلِ شَيْ قَلْهِ يَوْنَ

261.Na lilikanai yIla Avalamu waisye, 'Mwlai wakwa mbony'a undu We umanengae thayu ala akw'u.' We amukulya, 'We nowitikilite?' We asungla, 'Il Indi Nyie nikulya uu nikana ngoo yakwa yithiwe uthumuoni.' We musunglie, 'Osa nyunyi inya umanyisye kwikala vau kwaku mwene na Indi ukimia kila Imwe lulu wa kilma; na Indi uisyita, nasyo nikuka vala we ui syikalaatite. Na manya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Vinya, Mui.

وَإِذْ قَالَ إِبْرُهِمُ رَبِّ آدِنِيْ كَيْفَ ثُخِي الْمُوثَىٰ قَالَ آوَلَمْ نُوْمِنْ قَالَ بَلْهُ وَلَانْ لِيَكْنَدِنَ قَلْمِىٰ قَالَ فَخُذْ آرَبَعَةٌ فِنَ الظَائِرِ فَصُّهُمُنَ النَّيْكَ ثُغَرَاجُعَلْ صَلَّ كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءً الثُمَّ ادْعُهُنَّ كَأْتِيْنَكَ عَلَى مُعَيَّا وَاعْلَمْ إِنَّ اللَّهُ عَنِهُنَّ مَكِيْدًا فَمُ

LUKU 36

262.Ngelekany'o ya asu ala maumasya ŭthwii woo kwoondū Ngai Mwene Vinya W'onthe nl ta ngelekany'o ya mbeke limwe ya mbemba lla yumasya iia muonza, na kila kiia kiyumya mbeke lana. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausulitwe nl mumo, Umanyi-W'onthe.

مَثُلُ الْوَيْنَ يُنْفِقُونَ اَمُوالَهُمْ فِي سَبِيْلِ اللهِ كُنْكُلِ حَبَّةٍ انْنِكَتْتُ سَبِّعَ سَنَابِلَ فِي كُلِ سُنْتُلَةٍ فِسَاحَةُ حَبَّةٌ وَاللهُ يُضْعِفُ لِمَنْ يَشَكَاءُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهِ عَلَيْمُ 263.Mo ala maumasya üthwii woo kwoondü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na mailea küatīſa kĨla maumītye na wai kana kĬthokoo, mo mena Ĩtuvi yoo kwa mwlai woo, namo maikethwa na w'ia ona maikakwatwa nī kyeva.

264.Ndeto nzeo na ūekeo nī nzeo kūvīta nthembo iatīīw'e kīthokoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīyīanītye-We-Mwene Mūmīīsya.

mwîtîkîlaa! 265.Inyw'î Mūikatw'īkīthye nthembo syenyu sya mana na wai na kithokoo, ta úla we umasya üthwii wake nikana oneke ni andū, nawe ndamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Můminůkilyo. Ngelekany'o yake ni ta ya Ivia yîtendeu yñw'îkîtwe ni ndaka, yıla mbua nene yayula lyıtiaa yı-ıthei, vítendeu na vůmů. Mo maikakwata kîndû katî wa ila mombanasya. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū alei.

266.Na ūvoo wa asu ala maumasya ūthwii woo kūmantha ūtanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwīkīa mathayū moo vinya nī ta ūvoo wa mūūnda wī vandū vokīlīīlu. Mbua nene nī yuaa īūlū waw'o na īetae matunda kūndū kwīlī. Na ethwa mbua nene ndīnaua īolū waw'o, Indī ona mbua nini nīwīanīaa. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwonaa ūndū inyw'ī mwīkaa.

اكذِيْنَ يُنْفِغُونَ امُوالَهُمْ فِي سَبِيْلِ اللهِ ثُمَّرَ لَا يُشْبِعُونَ مَا اَنْفَعُوا مَنَّا وَلاَ اَذَى لَهُمْ اَجُوهُمْ عِنْكَ دَنِهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَهُمْ يَعَزَنُكَ۞

قَوَّلُ مَعَدُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ قِنْ صَدَقَةٍ يَتُبُعُهَا ۗ اَذَّى وَاللهُ عَنِيُّ حَلِيْمُ ۞

يَايَهُمَا الَّذِيْنَ امَنُوا لا تُبْطِلُوا صَلَ فَتِكُمْ بِالْمَتِ وَالْاَذِٰى ۗ كَالَّذِی يُنْفِقُ مَالَهُ دِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاحِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ مَعْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَامِلٌ فَتَرَكُ صَلْدًا وَلا مَلْيَهِ تُرَابٌ مَلْ مَنْ مَنْ مَنْ مَنَا كَسَبُوا فَ اللهُ لا يَهْدِى الْقَوْمُ الْكِفِي يُنَ ⊕

وَمَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُونَ اَمُوالَهُمُ الْيَغَا َ مُوْطَاتِ اللهِ وَ تَثْنِينَتَا مِنْ اَنْفُسِهِمْ كَشَلِ جَنَّةٍ بِرُنْدِةٍ اَصَابَهَا وَالِلَّ فَالْتُ الكُهَا ضِغْفَيْنَ فَانْ لَمَ يُصِبُهَا وَابِلُ فَطَلَّ وَاللهُ بِمَا تَغَمَّلُونَ بَصِيْرً 267.Umwe wenyu niwendaa kwithwa na muunda wa minathi na misavivu wina tulusi tuvitile uungu waw'o, na mithemba yonthe ya matunda kwoondu wake nthini waw'o---- oyila ukuu umukwatite, nake ena syana mbonzu, na kiuutani kinene kya mwaki kiiukima muunda usu na vinya w'onthe uivya? Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe utheasya Misoa Yake kwenyu nikana mutonye kusuania.

اَيُودُ اَحَدُكُو اَنْ تَكُوْنَ لَهُ جَنَّهُ مِنْ نَجَيْلٍ وَاَعْتَالِهِ تَجْدِى مِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُولَا لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِ الشَّمَائِةُ وَاصَابُهُ الْكِبُرُ وَلَهُ ذُنْهِيَةٌ ضُعَفَا أَرْضٌ فَاصَابَهَا إِعْصَادُ فِيهُ نَادُ فَاحْتَرَقَتْ اللّه لِلهَ يُبَرِّنُ اللهُ لَكُمُ إِنَّ الْالِيَةِ لَعَلَكُمْ تَتَفَكُرُونَ ۞

LUKU 37

268.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Umyai katī wa syīndū nzeo ila inyw'ī mūmanthīte, na katī wa ila Ithyī tūmumīasya mūthanganī na mūikamanthe ila nthūku sya kumya katī wasyo ila inyw'ī ene mūtasyosa ateo mūkumanīe na nthī nī nthoni. Na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīyīanītye-We-Mwene.Ula-Waīlīte nī Kūtaīwa.

269.Satani amūteelemasya inyw'ī na ūkya na amwīyīaīaa inyw'ī maūndū ala mathe, oyīla Ngai Mwene Vinya W'onthe amwathaa inyw'ī ūekeo kuma Kwake-Mwene na mumo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausūītwe nī mumo, Umanyi-W'onthe.

270.We amûnengae ûl ûla We wendaa, na ûla ona wîva ûnengetwe ûl vate nzika, we anengetwe ûseo mw'ingl; na vai ûtonya kûlilikanw'a ateo asu ala manengetwe kîlîko kya ûmanyi.

271.Na kyonthe ona kĩva kĩla inyw'ĩ mūkumya, kana wĩvĩto ona wĩva 0la

يَّانَهُمَا الَّذِيْنَ امَنُوَّا انْفِقُواْ مِنْ كِلِيّهٰتِ مَا كُسَبْتُمُ وَمِثَاً اخْرَجْنَا لَكُمْرْفِنَ الْاَرْضِ وَلاَيْمَتُواالْخِينِيْ مِنْهُ تُنْفِقُوْنَ وَلَسْتُمْ فِإِخِدِيْنِهُ الْآاَنْ تُغْفُوْافِيْهُ وَاعْلَنُوْا انَّ اللهَ غَنْ كَيْدُنْ ۞

ٱشَيْطَنُ يَعِنُ كُمُ الْفَقْرَوَ يَاْ مُرُكُمْ بِالْفَشَآةَ وَاللهُ يَعِنُ كُمْ مَغْفِرَةً قِنْهُ وَفَضَلًا وَاللهُ وَاسِعٌ عَلِيْمُ ﴿

يُّؤْقِ الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاآءُ ۚ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَلْ اُوْقِيَ خَيْدًا كَتِبْوَلُوْمًا يَذَكُوُ الْآ اُولُوا الْاَلْبَاهِما۞

وُمَا ۗ اَنَّهُ عَٰهُ ثُمُ فِنْ نَقَعُهُ إِوْنَدُانُكُونُونُ نَنْهُم عَلَىٰ اللهِ عَلَىٰ اللهِ عَلَىٰ اللهُ يَعْلَمُهُ * وَمَا اللهُ عَلَىٰ اللهُ عَلَيْهُ * وَمَا اللهُ عَلَىٰ اللهُ عَلَيْهُ * وَمَا اللهُ عَلَيْهُ * وَمَا اللهُ عَلَيْهُ * وَمَا اللهُ عَلَيْهُ مِنْ اللهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمَا اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْنَ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمُنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمُعْلَمُ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمُؤْمِنُ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَالْمُعُلّمُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْكُوالِمُوالْمُوالِمُ عَلَيْكُوا اللّهُ عَلّمُ وَمِنْ اللّهُ عَلَيْكُوا مِنْ اللّهُ عَلَيْكُولُ وَاللّه

mūkwīvīta, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūwīsī; na vaikethwa atetheesya kwa eki-ma-naī.

272.Mwaumya nthembo ütheini ni wailu na üseo; indi mwaivitha syo na kw'inenge ngya, ni üseo müno mbee kwenyu; na We akavetanga nai nyingi kuma kwenyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi ündü inyw'i mwikaa.

273.Ti wia waku kutuma mo maatīla nzīa īla ya w'o; īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe amutongoeasya ula ona wiva We wendaa. Na uthw'ii ona wiva ula inyw'ī mukumya, nī kwoondu wenyu ene, oyīla mumasya kwa kumantha īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na uthw'ii ona wiva w'onthe ula inyw'ī mukumya, mukaīvwa mutungīwe wi musuu na muikavitīw'a.

274.Nthembo ii nī sya ngya ila ithamītw'e kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na itatonya kwanganga īūlū wa nthī. Mūndū mūtumanu asūanīaa kana mo mai na vata nūndū wa kūlea kūvoya kwoo. We ūkamamanya mo na mwīkalīle woo; mo maimetasya andū motethyo na kīthing'īīsyo. Na ūthwii ona wīva ūla inyw'ī mūkumya, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūmanyi mwīanīu waw'o.

LUKU 38

275.Asu ala maumasya ûthwii woo ûtukû na mûthenya, kîmbithînî na ûtheinî,mena îtuvi yoo kuma kwa Mwîai

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَفْتِ فَنِعِنَا هِيَ أُولِنَ تُخْفُوْهَا وَ تُؤْتُوهَا الْفُقَوَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُو وَيُكَفِّمُ عَنْكُمْ فَنْ سَيْأْتِكُمْ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خِينِرُ اللهِ

لَيْسَ عَلِيْكَ هُلْ مِهُمْ وَكِكَنَ اللهَ يَفْدِى مَنْ يَثَارُّ وَمَا تُنْفِقُوا مِن خَيْرٍ فَلاَ نْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِعُونَ الْآ ابْتِغَاءً وَجُواللهِ وَمَا تُنْفِغُوا مِنْ خَيْرٍ بُوتَ إِلَاَكُمْ وَانْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ۞

لِلْفُقُرَآءِ الَّذِيْنَ أَحْصِرُوا فِي سَبِيْلِ اللهِ لَا يَسْتَطِيْعُونَ فَعُرِيَّا فِي الْاَرْضُ يَحْسَبُهُمُ الْبَاهِلُ اغْنِيكَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْدِفُهُمْ بِسِيمُهُمْ ۖ لَا يَسْتَكُونَ النَّاسَ إِنَّ الْكَافَا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ غَيْرِ قَانَ اللهَ بِهُ عَلِيْمٌ ﴿

ٱلَّذِيْنَ يُنْفِقُونَ آمْوَالَهُمْ بِالْيُّلِ وَالنَّهَارِسِـزًّا وَ عَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجُوهُمْ عِنْدَ رَنِّهُمْ وَكَخُفُ عَلَيْهُمْ إِنَّا وَلَاهُمْ يَحْزَنُونَ ۞ woo, vaikoka w'ia lulu woo, ona maikakwatwa ni kyeva.

276.Asu maisaa liva Osyao wa mbesa maikaendeea ateo ûndû ûla ûkûnîtwe ni Satani akekîw'a ndüüka üendeeaa. Kītumi nūndū mo maasya, 'Utandīthya onaw'o no undu umwe na liva; o vila Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwītīkīlītve ūtandīthva na akavatana liva. Kwa ûla ûtao ûkaa kwake kuma kwa mwiai wake na akieka kwika uu. Indī kīla we wakwatie mbee kīkeethwa kī kyake: na ūvoo wake wina Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na asu ala masyokeaa liva, mo nī ekali-ma-Mwakinī; vo nīvo mo makekalaa.

277.Ngai Mwene Vinya W'on the akaananga liva na akatuma nthembo yongeleka. Na Ngai Mwene Vinya W'on the ndamwendaa ona 0mwe 0la ni mulei mukiiku na mwiki-wa-nai munene. *3

278. Vate nzika asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo, na kūlūmya Mboya, na kūlva Saka, makeethwa na Ituvi yoo kuma kwa mwlai woo, na vai w'ia *Ukoka* lūlū woo, ona mo maikakwatwa ni kyeva.

279.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe na minai

يُنْحَقُّ اللهُ الزِلوا وَيُزبِ الصَّكَ تَٰتُ وَاللهُ لَايُحِبُ كُلَّ كَفَادٍ اَثِيْدِهِ

إِنَّ الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَيِلُوا الضِّلِحَتِ وَاَقَامُوا الصَّلَةَ وَالتَّمُوا الصَّلَةَ وَالتَّمُوا الصَّلَةَ وَالتَّمُوا التَّلُوةُ وَالتَّمُوا التَّلُوةُ وَالتَّمُونُ التَّلُوةُ وَلَائَوْنُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ وَيَخْزُنُونَ ﴿ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ وَيَخْزُنُونَ ﴿

يَّاكَيْهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللَّهُ وَذَرُوْا مِنَا بَقِيَ مِنَ الدِّيَوَا اِنْ كُنْتُمُ مُّؤُمِنِيْنَ۞

kūlūmya Mboya, nwa na Ituvi yoo na vai w'ia *Ukoka* naikakwatwa nī laa! Mūkiei Ngai na minai

اَلَيْنِنَ يَأْكُونَ الزِبُوا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كُمَا يَقُومُ الْآَيْ يَغَنَّبُطُهُ الشَّيَطُنُ مِنَ الْسَيِّ ذَٰلِكَ بِإِنَّهُمُ قَالُوۤ الْفَهُ الْبَيْعَ وَحَوْمَ الزِبُوا وَ اَحَلَ اللهُ الْبَيْعَ وَحَوْمَ الزِبُوا وَ اَحَلَ اللهُ الْبَيْعَ وَحَوْمَ الزِبُوا وَ اَحَلَ اللهُ الْبَيْعَ وَحَوْمَ الزِبُوا وَ اَعْمَلُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ وَمَنْ عَادَ فَالُولِيكَ اَضْعُبُ النّاارِ وَ اَمْرُهُ فَيْهًا خُلِلُونَ ﴿

Můsoa 00 winengane útwio můkuvi na můtheu kana ûkwati wa mbesa ila syûmbanitw'e na liva na ûthyoeku ndwi ndii ya kûlea kwanangika oyila mokwati ala nthembo ilûlûmīliw'e nthini wamo makaaila.

kīla kītiele kya liva ethwa inyw'ī mwī etīkīli.

280.Indī inyw'ī mwalea kwīka ūu, īndī īsūvīei kaŭ kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake; īndī inyw'ī mweelila, mūkeethwa na motalo menyu ala ma mwambīlīlyo; ūu inyw'ī mūikavītya onenyu mūikavītīw'a.

281.Na ethwa mūkovi ena maūndū mamūvinysie, indī mūnengei vinda kūvika yila wiithwa e vaseo. Ona inyw'i mūkaeka thii ūsu ta nthembo, kwithwa kwi ūseo mūno kwenyu, takethwa inyw'i nimūmanya.

282.Na kīai mūthenya ūla inyw'ī mūkatw'īkīthw'a ma kūsyoka kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na īndī kīla thayū ūkaīvwa vyū kwīanana nondū w'o wīkīte, namo maikavītīw'a.

LUKU 39

283.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla mwakovana mūndū na ūla ūngī kwa īvinda yītw'e, īndī andīkai vandū. Na mūandīki nīaandīke nesa na ūīkītīku inyw'ī mwīvo, na vai mūandīki waīlīte nī kūlea kūandīka, nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmūmanytītye we, kwa ūu, we nīaandīke; na ūla ūkovethanītye namūsomee; na we nīwaīlīte nī kūmūkīa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wake, no ti kūola kīndū kuma vo. Na ethwa ūla ūnūūkovethany'a ena kīlīko

فَإِنْ لَمْ تَغْعَلُوْا فَأَذَنُواْ بِحَرْبٍ مِنَ اللهِ وَرَسُولِمْ وَإِنْ تُبُنَّمُ فَكُمْ زُءُوسُ آمْوَالِكُمْ ۚ لَا تَظْلِمُونَ وَكِنْ تُظْكُنُونَ۞

وَ إِنْ كَانَ ذُوْ عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ ۚ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَانْ تَصَلَّدُ قُواْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۞

وَ اتَّقَوُّا يَوْمًا تُرْجَعُوْنَ فِيْهِ إِلَى اللّهِ فَهُ ثُوَّ تُوَفَّى كُلُّ عُمَّ لَفُسٍ مَّا كُسَبَتْ وَهُمْ كَا يُظْلَمُوْنَ ﴿

يَّاتَهُا الَّذِيْنَ امْنُوْ الدَا تَدَايَنْتُمْ بِدُنْ إِلَى آجَلِ عُسَدٌ فَالْنُبُولُا وَلَيَكُنُ بَيْنَكُمْ كَاتِ بَالْعَدَلِ وَ لا يَأْبَ كَاتِ كَاتِ أَن يُكْنُبُ كَمَا عَلْمَهُ الله فَلْيَكُمْ بَنَ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُ وَلْهَتَقِ الله رَبّه وَلا يَبْحُسُ مِنْهُ شَيْئًا الْحَالَ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ لِكُنْ مِنْهُ وَلا ارْضَعِيْهًا أَوْ لا يُسْتَطِيْعُ أَن يُمِلَ هُو فَلْيُمُ لِلْ وَلَيْهُ إِلْعَدُ إِلَا يُسْتَطِيْعُ أَن يُمِلَ هُو فَلْيُمُ لِلْ

kîte kîanîu kana ena ûmanyi mûvuthû kana útatonya kûsomanîa we mwene, Indi mundu ungi umwe ula utonya kûmûûngamîa asome kwa ûlûngalu. Na îtai ngūsī ilī katī wa aūme menyu; na ethwa aume ell maikwoneka. Indi mūndūūme ūmwe na iveti ilī ala invw'ī mûkwenda nîmatw'îke ngûsî, nîkana kīveti kīmwe nthīnī wasyo kyesa kūlwa kīla kīngī nīkītonya kūkīlilikany'a. Na ngūsī iyaīlītwe nī kūlea syeetwa. műikew'e ta műűnoa ylla műkűandlka ûndû ûsu, wî mûnini kana wî mûnene, vamwe na īvinda yaw'o yīla yītw'ītwe ya ndīvi. Undū ūū nī mūlūngalu mbee wa metho ma Ngai Mwene Vinya W'onthe na núlůlůmíilasya úkůsí, na kūmwīkalya inyw'ī mūtena nzika; kwa Ou, mūikalee kūandīka ateo ethwa nī sylndû ila mûûnengane vau kwa vau na kwa nzla lsu moikethwa na lvltvo mwalea kūandīka. Na īthīwai na ngūsī vîla müüthooanîsya mündü na üla üngi: na mūandīki kana ngūsi maikavītīw'e. Na inyw'i mweeka Ou, indi ûkeethwa wî ûemu ngalî îla yenyu. Na můklei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amunengae inyw'i umanyi na Ngai Mwene Vinya W'onthe nusylsi syindu syonthe nesa.

284.Na ethwa inyw'i mwi kyaloni, na muilea kwona muandiki, indi nivaumw'e kindu kinengwe mukovethany'a kitw'ike ta utianio. Na ethwa umwe wenyu niwamuikiithya ula ungi na kindu, indi

وَانْ تَمْ يَكُوْنَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلُّ وَامْرَا فِي مِثَنْ تَرْضُونَ مِنَ الشَّهَدَاءِ آنَ تَخِلَ إِحْلَى هُمَا اَنْتُلُرِ إِحْلَى هُمَا اللهُ هَدَامُ اللهُ ا

وَ اِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَغَمِ وَكُمْ رَبَّحِكُوا كَاتِبًا فَرِهِنَّ مَعْبُوضَةً مُ فَإِنْ آمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلِيُوَدِ الَّذِي اوْتُيْنَ امَانَتَهُ وَلَيْتَقِ اللهَ رَبَّهُ * وَلَا تُلْمُوا الشَّهَادَةُ ūla waikīīthw'a nanengane kīndū kyu na namūkīe Ngai Mwene Vinya W'onthe,Mwīai wake. Na mūikavithe ūkūsī, na ūla ona wīva ūvithaa w'o, vate nzika, ngoo yake yīna naī. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa ūndū inyw'ī mwīkaa.

وَمَنْ يَكُلُنَّهَا لِمَانَةَ الْهُرُّ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلَيْهُ ۚ عَلِيْهُ ۚ

LUKU 40

285. Kīla ona kīva kī matunī na kīla ona kīva kī īŪlŪ wa nthī nī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na ona mwaumbŪla maŪndŪ ala me ilīkonī syenyu kana mwamaia me mavithe, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamwīta inyw'ī na kŪmŪkŪlya Ūtalo wamo; na īndī We akamŪekea Ūla We wendaa na kŪmŪsilīla Ūla We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na Ūtonyi wa kwīka ŪndŪ w'onthe Ūla We wendaa.

286.Mūtūmwa ūū waitū nūmetīkīlaa maūndū ala matheetw'e kwake kuma kwa Mwīai wake, na etīkīli namo ota ūu: mo onthe nīmamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na alaīka Make, na Mavuku Make, na Athani Make makyasya, 'Ithyī tūyīkīaa kīvathūkany'o ona kīmwe katī wa Atūmwa Make; namo maasya, Ithyī nītwīw'aa na nītwītīkīlaa. Ithyī twītasya ūekeo Waku, Ame Mwīai waitū, na ūalūko nī Kwaku.'

287.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaŭkulthasya thayū mūio ūla ūtatonya kūvikya. W'o ūkeethwa na Ituvi ya

لِيهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِن تَبُنْ وُا مَا فِنَ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُونُهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللهُ لَيَنْفِضُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ عَلَيُمْ فَلَى اللهُ عَلَيْلِ ثَنْيُ قَدِيْرُ

اُمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ الِبَهِ مِنْ ذَتِهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ اَمَنَ بِاللهِ وَمَلَيْكَتِهِ وَكُنْبِهِ وَرُسُلِهُ لاَنْفَرْقُ بَيْنَ اَحَدٍ قِنْ رُسُلِهُ وَقَالُوا سَيِعْنَا وَاطْعَنَا تُغْفُوانِكَ رَبُنَا وَ الْيَكَ الْمُصِيْرُ۞

َلاَ يُكِلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلَا وُسْعَهَا ۗ لَهَا مَا كُسُبُتْ وَعَلِيْهَا مَا اكْتُسَكِتْ وَيَنَا لَا تُؤَاخِذُنَاۤ إِنْ نَشِيئِنَاۤ اَوْ اَخْطَانَاۤ maundu ala w'o wikaa, na ukakwata ūsilīlo ūla ūwaīlīte, Mwlai ndūkatūsilīle ithyī yīla twoolwa kana kūlika īvītyonī, Mwlai waitű. na ndűkatw'ilîîle ithvĩ **űtonvi** tondû wamailīīle ala maī mbee waitū. Mwīai waitū, ndūkatwalkye ithyl mūjo ūla tūtena vinva wa kūkua; na tūvetangle nal sitů, na tůnenge ithyl ůekeo, na twlw'le tei: We Nue Mwlai waitu: kwa uu tütethye ithyi jülü wa andu alei. 4

رَثَيْنَا وَلَا تَخْمِلُ عَلَيْنَاۤ إِنْكُرَاكُمَا حَمَلْتَهُ عَلَىٰ الْلَهِ مِنْ مِنْ تَبُلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحْتِلْنَامَا لَاطَاتَةَ لَنَا بِهِ ۚ وَ اغْفُ عَنَا ۚ ثُوَاغْفِرْ لَنَا ۚ وَارْحَمْنَا ۗ أَنْتَ مَوْلَىٰنَا عَلَى الْقُوْمِ الْكَفِهِ مِنْ هَٰ

Mūsoa ūū wīweta ūvoo wa andū ala maī mbee ala manengetwe motonyi manene ma kindini na malea kûmanenge ndaîa na mamatw'îkîthya mo kwīthwa mūio. Na ota ūu, atongoi ma ndīni ta asu ala ma ivīla sya ītheo manengwe kūkua mūio ūsu ituoni syoo na nguthu ya atongoi ma ndini vasyalka ila yeeyumbilie umanyi wa ndini oyila momatai matonya kwika ülüngalu wianie kwayo. Nzīa īno vate nzika, yaetie ūtongoi wa ndīni ūla wai na ûmanyi mûnini, wina ngathilo na ûte na ůmílsvo na avůthů katí woo nimamanyie Umanyîsyo na Unene wa Ndeto ya Ngai. Utongoi wa ndini ta Usu Uvw'ananitw'e na mang'oi nthini wa 62 : 6 Al-jumu'ah ala mlongo yoo lkulthitw'e mavuku ma ndini indi mo mamanyaa o vanini kila makuaa. Kwa ūu ndeto 'Isran'yalle kūmanylka ta w'o Qalyūlo wa vo nūndū ūtonyi ūla wiltwe nī Ngai ndūtonya kwoswa ta mūio ūla etīkīli maw'o mendaa küweleva.

AALI 'IMRAAN

(Wavuaniw'e Medina)

 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūîtwe ni ūlau, Usūitwe ni tei.

2.Alif Laam Miim. Nyie ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umanyi-W'onthe.

3.Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We Ula vate Ngai ūtee Wake, Ula-Wi-Thayū, Mwitethya na Mūsūvii wa tene na tene.

4.We nûkûtheesye we Ivuku yîna ûla w'o na yîkûyîîkîîthya yîla yayîtongoesye yo; na We nîwatheeisye Tola na Uvoo-Mûseo mbee wa yîî, ta ûtongoi kwa andû; na We nûtheetye Kîvathûkany'a. *¹

5.Vate nzika, asu ala maileaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, makeethwa na üsililo mwai. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Vinya, Mwene-Utonyi wa küivanisya. ** الغرض

اللهُ لَا إِلٰهُ إِلَّا هُو اللَّهُ الْعَيُّومُ أَنْ

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتْبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِنَمَا بَيْنَ يَدُيْهِ وَانْزَلَ التَّوْرِمَةَ وَالْإِنْجِيْلَ ۞

مِنْ قَبْلُ هُٰذَى لِلنَّاسِ وَٱنْزَلَ الْفُرْوَانَ هُٰ إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَهُوا بِالنِّتِ اللهِ لَهُمْ عَدَابٌ شَدِيْدٌ ۖ وَاللَّهُ عَزِيْزٌ ذُو انْتِقَامِ ۞

إنسوالله الرّخسن الرّحيسور

^{1 * &}amp; ** 'Kīvathūkany'a nī w'o ūla ūtakaananīīka nūndū ūmwe na kīndū kīla kīvathūkanasya ūtheinī kīndū na kīla kīngī; na kyu kīthūkūmaa ta kyo kya kūtw'a.

^{*} Ndeto Ino 'Musaddiqan' külülümillya yina üito münene küvita ndeto 'Kwianiisya' ila landikitwe nthiini wa üalyülo wa mbee. Yiasya ni külülümiilya U-w'o wa movuany'o ala mai mbee oündü ümwe na wianiu na üvathükany'a wa movuany'o ala mai nthini wamo. Nündü wa kitumi kii müsoa üü wailite ni küalyülwa tondü üalyülitwe vaa iülü. 'AL-Furqan' ni Ü-w'o üla ütaalyülika na ota üu ni kindü kila kivathükanasya kindü na kila kingi; na ta üu kithükümaa ta ütwio.

6. Vate nzika, vai kindû ki iûlû wa nthi kana ki nthini wa itu kivithiku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

7.We nī We Ula ūmūseūvasya inyw'ī mwīthwe na mūmbīlwe nthīnī wa mavu ūndū We wendaa; vai Ngai ateo We, Ūla-Wī-Vinya, Ūla Mūī.

8.We ni We Ula Otheetye Ivuku; nthini wayo ve Mîsoa îtaalyûlîka Muhkam---nīyo myambīlīīlyo ya Ivuku--na ve īngī yīna moalyūlo mena kīvathūkany'o mutashaabihaat. Indî asu ala mena úthyoeku ngooní syoo maatílaa isu yina moalyūlo me kīvathūkany'o, maimantha ūaanīku na ūalyūlo mūthūku wayo. Na vai wīsī ūalyūlo ūla wa w'o ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe na asu ala maungeme malumīte nthīnī wa umanyi; mo maasya, 'Ithyī nītūyītīkīlaa yo; yonthe yumîte kwa Mwîai waitů.' Na maisūvīaa ateo asu ala manengetwe mîthînzîo ya ûmanyi.

9.Mwiai waitu, ndukaeke ngoo situ ithyoeke itina wa We kututongoesya ithyi; na tunenge tei iulu waitu kuma Kwaku-Mwene, vate nzika, We wi Weka Nue Munengani.

10.Mwīai waitū, We vate nzika, ūkamombany'a andū onthe vamwe nthīnī wa mūthenya ūla ūte nzika nthīnī waw'o, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndanangaa ūtianīo Wake.

LUKU 2

11. Asu ala matetīkīlaa – syīndū syoo, na syana syoo iikamauna ona vanini mbee

إِنَّ اللَّهُ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَىٰ الْحَرْضِ وَلَا فِي السَّمَا يَا أَنْ اللَّهُ لَا يَعْدُ السَّمَا يَا أَنْ

هُوَ الَّذِي يُصَوِّدُكُمْ فِي الْاَرْحَامِرِكَيْفَ يَشَاءُ لُوَالُهُ إِلَّا هُوَ الْعَزِيْنُو الْحَكِيْمُ۞

هُو الَّذِي اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتْبَ مِنْهُ الْتَ تَعْكَلْتُ
هُنَّ اُمُ الْكِتْبِ وَ اْخَرُ مُتَشْبِهَتُ عَامَا الَّذِينَ فِي

عُلْنَ الْمُ الْكِتْبِ وَ اْخَرُ مُتَشْبِهَتُ عَامَا الَّذِينَ فِي

عُلْمُ الْمَنْ اللهِ اللهُ الْمُنْ الْمَنْ اللهُ الْمُنْ الْمَنْ اللهُ اللهُ اللهُ الْمُنْ اللهُ الله

رَبَّنَا لَا ثُنِغَ قُلُوْبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَنَا وَهَبْ لَنَامِنَ لَكُنْكَ رَحْمَةً ﴿ إِنَّكَ أَنْتُ الْوَهَابُ ۞

رَتُنَآ إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمُ لَا رَبِّ فِيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهُ عِ لَا يُغْلِفُ الْمِيْعَادَ ۞

إِنَّ الَّذِينَ كُفُرُوا لَنْ تُغْنِى عَنْهُ وَالْفُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ فِنَ اللَّهِ شَيْئًا * وَأُولَيْكَ هُمْ وَقُوْدُ النَّالِ (أَ wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, namo nimo ngu sya *Ula* Mwaki.

12. Ngewa yoo nī ta ngewa ya Andū-ma-Valao na asu ala maī mbee woo; mo nīmaileile Syama sitū; kwa ūu Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamasilīle mo nūndū wa naī syoo, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwai kwa kūsilīla.

13.Matavye asu ala matetikilaa, inyw'i mūkakilw'a vinya na kūmbanw'a nthini wa Ngiena; na ni vandū vathūku va kūthūmūa.

14. Vate nzika, vaĭ Kyama kwoondū wenyu yīla nguthu ilī sya ita syokomanie ila syokitie imwe na ila ingī, nguthu īmwe īkyūkita na īla īngī kwoondū nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'on the na īla īngī kwoondū wa alei ala mamonie me aingī kūmavīta mo ene kūndū kwīlī, īndī mūno kwa metho moo. Ūu Ngai Mwene Vinya W'onthe amwīkīaa vinya na ūtethyo Wake ūla ona wīva We wendaa. Nthīnī wa ūndū ūū vate nzika, ve kīsomo kwa ala mena metho.

15. Aŭme nīmanakavīw'e kwīthwa na wendi wa syīndū ila syendekaa — iveti na syana na mbumbu syūmbītwe sya ng'ombe na indo na imea; kyu nī kyaūya kya thayū ūū wa yu; īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We wīna mūsyī ūla mūseo mūno vyū.

16. Asya, 'Nyie ngamūmanyīthya kīndū kīseo kūvīta kyu?' Kwa asu ala mamūkīaa Ngai, ve Mīūnda kwa Mwīai woo, īla īvītīlaa tūlūsī uungu wayo; vau nīvo mo makekalaa; na ve iveti

كُنَاْبِ أَلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَنَالُهُ بِالْتِنَا ۚ فَاَخَذَهُمُ اللهُ بِذُنْوْبِهِمْ وَاللهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿

كُلْ لِلَّذِيْنَ كُفُرُوا سَتَغُلَبُوْنَ وَتَغْتَرُوْنَ إِلَّ جَهَلُوَّ وَبِنْسَ الْبِهَادُ۞

قَدْكَانَ لَكُوْرَ أَيَهُ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا وَفَهُ ثُقَاتِلُ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَ أُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَ وَنَهُ وْ يَفَا يُشَارِهُ اللهِ وَ أُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَ وَنَهُ وْ وَفَكُورُ وَفَلَكُمْ وَفَلَكُمْ وَاللهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاكُو اللهَ فِي ذَلِكَ لَمِنْهُ وَاللهُ يَعْدَدُ اللهَ لَا فَرَائِهُ الْأَنْصَارِ @ لَوْفِرَةً لِأُولِي الْأَنْصَارِ @

زُنِنَ النَّاسِ حُبُ الشَّهَوٰتِ مِنَ اللِّسَآءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيْرِ الْمُقَنْطَوَةِ مِنَ اللَّهَبِ وَالْفِضَةِ وَالْبَنِينَ النَّسُوَمَةِ وَالْاَنْعَامِ وَالْحَذِثِ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الْحَلِوةِ الذُّنْيَا ۚ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسُنُ الْمَابِ

الذُّنْيَا ۚ وَاللَّهُ عِنْدَةَ حُسُنُ الْمَابِ

قُلُ اَوُنَا يَتَكُو بِعَنْدِ فِنْ ذَٰلِكُمْ لِلَّذِينَ الْقَوْا عِنْدَةَ وَلَوْلَجُ مُعَلَّمُونَ وَوَضُوانٌ فِنَ اللَّهِ وَ الله بَعِيلُونَ فَي اللَّهِ وَ الله بَعِيلُونَ فَي اللَّهِ وَ الله بَعِيلُونَ اللّهِ وَ اللّهُ بَعِيلُونَ اللّهِ وَ الله بَعِيلُونَ اللّهِ وَ اللّهُ بَعِيلُونَ اللّهِ وَ الله بَعِيلُونَ اللّهِ وَ الله وَاللّهُ الْعَالَةِ وَاللّهُ الْعَالَةِ وَاللّهُ الْعَالَةُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ الْعَالَةُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ الْعَالَةُ اللّهُ اللْعَلَالَةُ اللّهُ اللْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللْمُلْعُلِيلُولُ اللّ itheetw'e ni Ngai Mwene Vinya W'onthe na ûtanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwoni wa athûkûmi Make.

17. Asu ala maasya, 'Mwlai wait0, ithyl nliwlilkilaa; kwa uu tuekee ithyl, nal situ na tutangile ithyl kuma usilloni wa Mwaki.

18.Ala mena 0mīlsyo, na ala ma w'o, na auu, na ala maumasya syind0 nziani ya Ngai, na asu ala mamanthaa 0ekeo mbee wa kilungu kya mbee kya 0tuk0.

19.Ngai Mwene Vinya W'onthe ena 0k0si kana vai Ngai ateo We--- na ota 0u alaika na ala mena 0manyi---- M00ngamii wa 0l0ngalu; vai Ngai ateo We, Ula-Wi-Vinya, Ula --- Moi. *

20 Vate nzika, ndini ila ya w'o mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Isilamu! winvivvo w'onthe vv0. Na asu ala manengiwe Ivuku ateo matvaalea kwlw'ana Indi **Omanvi** Itina wa kūmavikīa mo, nūndū wa kīw'īu kīla kyal katl woo ene. Na 0la w'onthe 0leaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe kütala.2 E-mîtûkî kwa

ٱلَّذِيْنُ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَمَنَا فَاغْفِوْ لِنَا ذُوْبِنَا وَقِنَا مَذَابَ النَّارِيْ

ٱلصَّٰدِينِ^نَ وَالصَٰدِقِينَ وَالْقَٰنِـتِينَ وَالْكُنُفِقِينَ وَالْسُتَغْفِهِيْنَ بِالْاَسْحَارِ۞

شَهِدَ اللهُ أَنَّهُ لَآ إِلٰهُ إِلَّا هُوَ ۗ وَالْمَلْإِكَةُ وَاوُلِواالْهِمْ إِنَّ كَالْمِكَا بِالْقِسُطِ ۗ لَآ إِلٰهُ إِلَّاهُوَ الْعَذِيْزُ الْعَكِينَـُهُ ۗ

اِنَّ الدِّيْنَ عِنْدَ اللهِ الْوِنَكَامُرُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِيْنَ أُفْتُوا الْكِتْبَ اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ هُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمُ مُ وَمَنْ يَكُفُو بِالنِّتِ اللهِ فَإِنَّ اللهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ

² * Ow'o ûneeni wa Kîalavu 'Qaiman bil qist'yina vinya mûno mbee wa ûalyûlo ûû wa 'Mûûngamîi wa ûlûngalu' Mavinda onthe kûûngamîa ûlûngalu' nîw'o ûalyûlo ûla waîle.

21.Indî ethwa mo nîmeûkaananîa naku asya, 'Nyie nînînyivîtye mwene kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na asu ala mambikîlaa nyie ota Ou. Na asya kwa asu ala manengetwe Ivuku na ala mate asomu, 'Inyw'î nîmwînyivîtye?' Ethwa mo nîmekwînyivya, îndî mo vate nzika, makatongoew'a; îndî mo masyoka îtina, îndî wîa waku no kûvikya ûtûmane tû. Na Ngai Mwene Vinya W'on the nî Mûsyaîîsya wa athûkûmi Make.

وَانْ حَانَجُوكَ فَقُلْ اَسْلَنْتُ وَجْهِى اللهِ وَمَنِ الْبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِيْنَ أُونُوا الْكِتْبَ وَالْأَقِبْنَ مَاسْلَتُمُ فَإِنْ اَسْلَمُواْ فَقَدِ الْهَتَدَواْ وَإِنْ تُولُواْ فَإِنْمَاعَلِيَّكَ الْبَلْةُ إِنَّهُ وَاللَّهُ بَصِيْنٌ بِالْوِبَادِ ﴿

LUKU 3

22. Vate nzika, asu ala mamīleaa Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmantha kūmoaa Athani vate ūlūngalu, na kūmantha kūmoaa andū ala meyīaa kwīkwe maūndū ma ūlūngalu, matavye mo ūvoo wa ūsilīlo wī woo.

23. Asu nīmo ala meko moo makatw'īka vathei īūlū wa nthī īno na īla īngī, namo maikethwa na atetheesya.

24.We noūmesī asu ala manengetwe kīlungu kyoo kya Ivuku? Mo nīmetawa maende vala ve Ivuku ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkana yo yītonye kūtw'a katī woo, īndī nguthu īmwe yoo nīalyūkaa ūtee yīna ūlei.

25. Kītumi nūndū mo maasya, 'Mwaki ndūkatūkiita ithyī, ateoo kwa matukū mavūthū matw'ītwe.' Na ūndū ūla mo meeseūvīsya nūmakengete mo īūlū wa ndīni yoo.

26.Mo makeeka ata yīla Ithyī tūkamombany'a mo vamwe nthīnī wa Mūthenya ūla ūte nzika nthīnī waw'o; na

إِنَّ الْذَيْنَ يَكُفُهُ فَى بِالْتِ اللهِ وَيَقْتُلُؤْنَ النَّهِ بِنَّ بِغَيْرِحَتِيِّ وَيَقْتُلُؤْنَ الَّذِيْنَ يَأْمُزُوْنَ بِالْقِسُطِ مِنَ النَّامِنُ جَشِّرْ هُمْ يَعِذَابٍ اَلِيْمِ

اُولَيْكَ الْذَيْنَ حَبِطَتْ اَعْمَا لُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاِحِرَةُ وَ مَا كُهُمْ فِينَ نُوعِ نِنَ ۞

ٱلُمْرَثُوَ إِلَى الْآيِنِيَ ٱوْتُواْ نَصِيْبُنَا فِنَ الْكِتْبِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتْبِ اللهِ لِيَحْكُمُ بِينَهُمْ رُثُمْ يَتُوَلَّى فَرِيْقٌ فِنْهُمْ وَ هُمْرِمُنْعِي خُونَ ﴿

ذٰلِكَ بِأَنْهُمْ قَالُوا كَنْ تَسَنَا النَّارُ الْآَايَّا كَامَّهُ لُولَةٍ وَعَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُوْنَ۞

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنٰهُمْ لِيَوْمُ لَا رَبِّيَا فِيْلِقُ وَوُقِيَتُ كُلُّ لَفُسٍ قَاكَسُكَتْ وَهُمْ كَا يُظْلَمُوْنَ۞ yı̃la kila thayu ukalvwa vyu kwlanana nondu wikite, namo maikavitiw'a?

27. Asya, 'Ame Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa usumbi, We umunengae usumbi ola We wendaa; na We wosaa usumbi kuma kwa ula We wendaa. We umunevasya ula We wendaa, na We umunyivasya ula We wendaa. Useo w'onthe wi mokoni Maku. Na We vate nzika wina utonyi wina utonyi wa kwika syindu syonthe.

28.We ûtumaa ûtuku wîsîla nthînî wa mûthenya na We ûtumaa mûthenya wîsîla nthînî wa ûtuku. Na We umasya ûla wî thayû kuma kwa ûla mûkw'û. Na We ûmumasya ûla mûkw'û kuma nthînî wa ûla wî thayû. Na We ûmûnengae ûla w'onthe ona wîva We wendaa vate kîthîmo.

29.Etīkīli maikamose alei kwīthwa anyanyae mbee wa etīkīli---- na Ūla ona wīva wīkaa Ūu, nde ngwatanīo na Ngai Mwene Vinya W'onthe –ateo īsŪvīanei namo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amŪtaaainyw'ī īŪlŪ wa Ūsilīlo Wake;*3 na kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkw'o ūalūko.!

30.Asya, 'Ona inyw'ī mûkavitha maŭndû ala me ithûinî syenyu kana mûkamaumbûla, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesî mo; na We nûkîsî kîla

نُوْلِجُ النَّكَ فِي النَّهَارِوَ ثُوْلِجُ النَّهَادَ فِي الْيَكِلُ وَ ثُخْوِجُ الْحَنَّ مِنَ الْمِيَّتِ وَتُخِرِجُ الْمَيْتَ مِنَ الْهِيُّ وَتُوْذُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِحِسَابٍ۞

قُلْ إِنْ تُخْفُواْ مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ اَوْتُبُدُوهُ يَعَلَهُ اللهُ * وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّلُوٰتِ وَمَا فِي الْآرْضِ * وَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَيْعً قَدِيْرُ ۞

قُلِ اللَّهُ ذَمْ لِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِ الْمُلْكَ مَنْ تَشَا َذُوَتَنِعُ الْمُلْكَ مِنَنْ تَشَا َ وُ تُعِزُّ مَنْ تَشَاءَ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشَا َ الْمُلِكِ لِكَ الْخَدُو اللَّكَ عَلَا كُلِ شَى قَ قَدِيْرُهِ

Ndeto Ino ya Kialavu 'yuhazziro kumullaho nafsa hu' yaasya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe n\u00fam\u00fakanasya inyw'i mwis\u00faviane Nake We-Mwene na \u00fau ni kwasya kana We n\u00fam\u00fakanasya m\u00faikey\u00edelele miao Yake na We n\u00fakandiaa.

kyonthe kĩ nthĩnĩ wa matū ona kĩva na kĩla kyonthe kĩ ĩūlū wa nthĩ ona kĩva. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi wa kwĩka syĭndū syonthe.

31. Isūvīei Mūthenya ūla kīla thayū ūkethwa woloelwe nī maūndū maseo onthe ala w'o wīkīte na maūndū mathūku onthe ala w'o wīkīte. W'o ūkenda vethwe ūtaanīu mūnene katī wa w'o na ūthūku ūsu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amūtaa inyw'ī īūlū wa ūsilīlo Wake. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūuu, kwa athūkūmi Make.

يُوْمَ بَجِدُكُلُ نَفْسٍ مَا عَمِلَتُ مِنْ خَيْرِ فَخُضَّا اللهُ وَمَا عَلِتْ مِنْ سُوَةٍ لَا تَوَذُلُوْاَنَ بَيْنَهَا وَبَيْنَةَ اَمَدًا اَبِيْدُلُ أَوَ يُحَذِّذُكُمُ اللهُ نَفْسَهُ وَاللهُ وُوْنَى عَلَمْ اللهِ اللهِ اللهِ عَلَيْهِ أَوْ

LUKU 4

32.Asya, 'Ethwa inyw'i nimumwendaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, mbikilai nyie: na mdi Ngai Mwene Vinya W'onthe akamwenda inyw'i na kumuekea inyw'i mavityo menyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii-Muno Vyu, Usuitwe ni tei.

33.Asya, 'Mwiw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa;' Indī ethwa mo nīmaathūka ūtee, Indī *lilikanai* kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa alei.

34.Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwamunyuvie Atamu na Noa na musyî wa Avalamu na musyî wa Imulaani îulu wa mbaî syonthe—

35.Mbaĩ, ĩtaeny'e na ĩla ĩngĩ kĩmúkautĩ. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe. قُلْ إِنْ كُنْتُكُمْ تُحِبُّوْنَ اللهَ فَاتَبِعُوْنِيْ يُحْمِبِنَكُمُ اللهُ وَيُغْفِرْنَ يُحْمِبِنَكُمُ اللهُ وَيُغْفِرُ اللهُ عَفُوْرٌ مَرَجِيْمٌ ۞

قُلُ اَطِيْعُوا اللهُ وَالرَّسُولَ ۚ فَإِنْ تَكُولُوا فَإِنَّ اللهُ لَاغِيْبُ الْكِفِيمُنَ ۞

إِنَّ اللهُ اصْطَفَى أَدُمُرَوَ نُوْعًا وَالَ اِبْرُهِيْمَ وَالَ عِمْرُنَ عَكَ الْعُلِمَيْنَ ﴿

ذُنْرِيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَنِيعٌ عَلِيْمٌ ﴿

36.Lilikanai yila kiveti kya Imulaani kyaisye, 'Mwiai wakwa, nyie ninivitite Kwaku kana kila ki nthini wa ivu yakwa kithwe kinenganite wiani Waku. Kwa uu, kitikile kyo kuma kwakwa nyie, niwo, We Wi-Weka Nue Wiwi-Wonthe, Umanyi-Wonthe.

37.Indi yıla kyo kyasyaie, kyasya, 'Mwlai wakwa, nyie ninasyaa mundu muka'----oyila Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa vyu ula kyo kyasyaite na munduume ula kyo kyasulaa ndai undu umwe na mundu muka ula kyasyaite-----

38.Kwa ûu Mwlai wakyo niwakitikilile kyo na kwitikila kwina ulau, na atuma we Malia eana na kwiana kuseo vyu na amūtw'īkīthva Sakalia kwūthwa mūsūvīi Kīla īvinda Sakalia wake. kasūmbanī kwake. nīweethīaa kyaŭya vo. Akakūlya, 'We Malia, umîtye va kîl?' We Malia akasûngîa. 'NI kuma kwaNgai Mwene Vinya W'onthe.' Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amunengae ula w'onthe ona wiva We wendaa vate kithimo.

39.Ovau kwa vau Sakalia niwamuvoyie Mwiai wake akyasya, 'Mwiai wakwa, nenge nyie mwana mutheu kuma kwaku; vate nzika, We wi Mwiw'i-wa-Mboya.'

40.Na alaīka mamūtavya we o aūngeme nyūmbanī: 'Ngai Mwene Vinya W'onthe ekūtavya we ūvoo mūseo wa Yahya Yoana, ūla ūkakūsīla ūla w'o wa ndeto kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe — mūtaīīku, na mūtheu na Mwathani, kuma katī wa ala alūngalu.'

اِذْ قَالَتِ امْرَاتُ عِنْرُنَ رَبِ اِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُكَرَّدُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُكَرَّدًا فَتَقَبَّلُ مِنِيْءَ إِنَّكَ اَنْتَ التَمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿

فَكُنَّا وَضَعَتُهَا قَالَتُ رَبِّ إِنِّى وَضَعَتُهَا أَنْتُ وَاللهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَ لَيْسَ الذَّكُوُ كَالْائْتُ فَى وَإِنِّى سَنَيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّى أَعِيْدُهَا بِكَ وَ ذُسْرِيَتَهَا مِنَ الشَّيُطُنِ الرَّحِيْمِ ()

فَتَقَبَّلَهَا رَبِّهَا بِقَبُولِ حَسَنِ وَ اَنْبَتَهَا بُنَاتَا اَحَسَنًا وَكَفَلَهَا زَكِرِيَا ﴿ كُلْمَا دَخُلَ عَلِيْهَا زَكِرِيَا الْبِحُوابُ مَجَدَ عِنْدَ هَا رِزْقًا * قَالَ لِيُمْ يَهُ اللهِ اللهِ هَلَهُ اللهِ هَا لَنْ اللهُ يَوْدُونُ مَنْ يَشَالُهُ قَالَتْ هُو مِنْ عِنْدِ اللهِ لِنَّ اللهُ يَرْدُونُ مَنْ يَشَالُهُ بِغَيْرِحِسَابٍ ﴿

هْنَالِكَ دُمَّا زَكَدِيًّا رَبَّهُ ۚ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَكُنْكَ ذُنِرَيَّةٌ كَلِيْبَةً ۚ إِنَّكَ سَمِيْحُ اللُّ عَآءِ ۞

عَنَادَثَهُ الْمَلْمِكَةُ وَهُوَ قَآمِهُ يَصْلِقُ فِي الْمِحْوَابِ اَنَّ اللهَ يُبُشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكِلِمَةٍ فِنَ اللهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَ نَبِيَّا فِنَ الصَّلِحِيْنَ ۞ 41.We Sakalia asya, 'Mwlai wakwa, nyie ngeethwa na mwana ata, oyila ūkūū nūminite kūngwata nyie, nakyo kiveti kyakwa ni ngūngū?' We asūngiie, 'Isu niyo nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe: We ekaa ūndū wendaa.'

مَّالَ رَبِ اَنَّى يَكُوْنُ لِىٰ غُلْمٌ وَ قَلْ بَلَغَنِىَ الْكِبُرُ وَامْرَاتِیْ عَاقِرٌ ﴿ قَالَ كَذٰلِكَ اللهُ يَفْعَلُ مَا يَشَانِهُ

42.We Sakalia asya, 'Mwīai wakwa, nyuvie nyie ūvano. We amwīa, 'Uvano waku nī kūlea kūneena na andū vandū va matukū atatū ateo kwa kwonany'a na moko. Na mūlilikane Mwīai waku mūno na mūtaīe We I-ya wīoo na kīoko tene.'

قَالَ رَتِ اجْعَلُ لِنَّ أَيَةً ۚ قَالَ اَيَتُكَ ٱلَا تُكِمَّ النَّاسُ ثَلْثَةَ اَيَّامِ اِلْاَ رَمُزًا ۗ وَاذْكُنْ زَبَكَ كَشِيْرًا وَ سَنِحْ بِالْفَشِيْرِ عَنْ وَالْدِبْكَارِشَ

LUKU 5

43.Na lilikanai yīla alaīka maisye, 'We Malia, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūkūnyuvīte we, na kūūthesya we na nūkūnyuvīte we mbee wa iveti sya andū onthe.

وَإِذْ قَالَتِ الْهَلْمِكَةُ يُعَزِيُهُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفْيكِ وَ طَهْرَكِ وَاصْطَفْيكِ عَلَى نِسَآءِ الْعُلَمِينَ۞

44. 'We Malia, îthîawa wî mwîw'i kwa Mwîai waku na ivalûkye-nthî we mwene na ûthyû waku na mûthaithe Ngai eweka vamwe na asu ala mathaithaa.

يْمَزْيَمُ اقْنُبِيْ لِرَبِّكِ وَاسْجُدِيٰ وَ ازْكِنِي مَعَ الزُّكِوِيْنَ ﴿

45.Ul ni kati wa movoo ma kimbithi ula Ithyi tuukivuanisya we. Na we ndwal vamwe namo yila mo malimanaa, mamanye ula witwika musuvii wa Malia, ona we ndwal namo yila mo makaananiaa mundu na ula ungi.

ذٰلِكَ مِنْ ٱنْبَكَأَ الْغَيْبِ نُوْحِيْهِ اِلَيْكَ ۗ وَ مَاكُنْتَ لَكَنْهِمُ اذْ يُلْقُوْنَ ٱقْلَامَهُمْ اَيْهُمْ يَكُفُلُ مَرْيَمٌ ۗ وَمَاكُنْتَ لَكَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِئُونَ۞

46.Yīla alaīka maisye, 'We Malia, Ngai MweneVinya W'onthe ekūtavya ūvoo mūseo wa ndeto kuma kwake; syītwa yake *yīkeethwa* nī Masia, Yesu *Isa,* mwana wa Malia, mūtaīīku lūlū wa nthī

إِذْ قَالَتِ الْمَكَلِّمِكَةُ يُلَمُزْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُمَثِّوُكِ بِكِلِمَةٍ فِنْهُ فَى السَّمُهُ الْسَيِيْحُ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيْهًا فِي الدُّنْيَا وَالْاَحْرَةِ وَمِنَ الْمُقَزِّبِيْنَ ﴾ îno na îla îngî, na wa asu ala manengetwe kûthengeanîa na Ngai;

47. Na akaneena na andū e kaūkenge na e nthele, na akeethwa katī wa ala alūngalu.'

48.We Malia asya, 'Mwiai wakwa, nyie ngeethwa na mwana wa kavisi ata oyila vai mundu ungiitite nyie? 'We asya, 'Isu nyo nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, We ombaa kila We wendaa. Yila We watw'a undu, We autavasya w'o, 'Tw'ika!' na w'o uitw'ika.*4

49. 'Na We akamūmanyīsya we Ivuku na Uī na Tola na Uvoo-Mūseo;

50.'Na We akam Ūtw' īk īthva we Mwathani kwa Aana-ma-Isilaeli kwasva. 'Nyie nÜkîte kwenyu nîna Kyama kuma kwa Mwiai wenyu; kila ni kana nyie ngam Ümbîa inyw'î Ky Ümbe nthînî wa vÜmba mÜvw'anano wa nyÜnyi na indi ngaveveea nthini waw'o veva mwe $\tilde{U}$ na kīkatw'īka kīndŪ kīŪveva kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinva W'onthe: Nvie ngavosya ilalinda na kŪmavosya ala mena Ükoma, na ngamathayÜÜkva ala akw'Ü kwa mwiao wa Ngai Mwene Vinva W'onthe, na nvie ngamŪtavva inyw'l sylndÜ ila inyw'l mwllsaa na ila mwliaa nthini wa nvUmba svenvu. Vate nzika, nthînî wa ŨndŨ ŨŨ, ve Kyama

قَالَتْ رَبِّ اَنَّى يَكُوْنُ لِنَ وَلَدُّ وَ لَوْ يَمْسَمُونَى بَشَـُرُهُ قَالَ كَذَٰ لِكِ اللهُ يَخْلُقُ مَا يَشَا أُوْ إِذَا قَضَى اَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۞

وَيُكِنِّنُهُ الْكِنْبُ وَالْحِكْمَةُ وَالتَّوْدُمةُ وَالْإِنْجِيْلَ ﴿
وَرَسُولًا إِلَى بَنِيَ إِسْرَآءِنِلَ لَهُ آنِي قَدْجِ مُثَلِّكُمُ وَإِلَيْةٍ وَرَسُولًا إِلَيْ فَيْنَ قَدْ حِمْثُكُمُ وَإِلَيْةٍ فِينَ فَيْنَ وَلَا يَعْمُ وَاللَّهُ وَنَ اللَّهِ وَالْمَارِينَ كَمَيْنَةُ الطَّلِا وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهِ وَاللَّهُ وَا اللَّهُ وَاللَّهُ وَا اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْتُواللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمِنِينَ وَاللْمُؤْمِنُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللْمُوالِمُ اللْمُؤْمِنُونَ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمِنُونُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمِنُونُ وَاللَّهُ وَاللْهُ وَالْمُؤْمِنُونُ وَالْمُؤْمُونُ وَالْمُؤْمُونُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمُونُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمُونُ وَاللَّهُ وَالْمُلْمُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْمُونُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَالِ

وَيُكِلْمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلَّا وَمِنَ الطَّيلِحِينَ

^{4 *} Uneeni 00 'Tw'īka' na 0itw'īka ndūkwonany'a kana kīndū kītw'īkaa kwa īvinda īasa, īndī no kavinda o kau waneena kīkambīlīīlya kūtw'īka kuma vathei na kūtw'īka kīndū. Uu nīkwasya kana yīla Ngai wamina kūneena, wendi Wake wambīlīīlasya kwīthwa na mūmbīlwe na mūminūkīlvonī kīitw'īka ūndū We wendaa.

kwoondū ethwa inyw'i wenyu, műkeethwa mwl etlkili.

51.'Na nyie nokite nglanilsya kila ki mbee wakwa, kikwitwa, Tola; kûmwîtîkîlya inyw'î katî wa syîndû ila inyw'î mwavatiwe; na nyie nûkîte kwenyu nina Kyama kuma kwa Mwiai wenyu, kwa ûu, mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mbīw'ei nyie.'

وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَى مِنَ التَّوُرِٰمَةِ وَلِأُحِلَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي خُزِمَ عَلَيْكُمْ وَجِتْ ثَكُمُ إِلَيْةٍ مِنْ زَيِكُمْ فَأَتْقُوا الله و أطِيعُونِ @

52. 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwiai wakwa na Mwiai wenvu: kwa ŭu, mūthaithei We: Ino nīvo nzĩa va w'o.'

إِنَّ اللَّهُ رَبِّنُ وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُ وَدُّ ﴿ هَٰذَا صِرَاظٌ مُسْتَقِنْمُ ۞

53. Na yıla Yesu Isa woonie ülei woo, asya, 'Naaū ala makethwa me atetheesya makwa nzĩanĩ ya Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Amanyīw'a make mamūsūngīa, 'Ithyī twī atetheesya ma Ngai Mwene Vinya W'onthe ithyl nītūmwītīkīlīte Ngai Mwene Vinva W'onthe. Na we îthwa na ūkūsī kana ithvī twī ew'i.'

فَلَنَّا آحَسَ عِيْسى مِنْهُمُ الْكُفْرُ قَالَ مَنُ ٱلْصَادِيْ إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيْنُونَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللَّهِ أَمَنَا بِأَلَّهُ وَاشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

54. Mwiai waitū, ithyi nitūkitikilaa kila We ûtheetye, na nîtûmûatîle Mûtûmwa 00. Kwa 0u, t0andîke katî wa asu ala mena üküsî.'

رَبُّنَا أَمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعُنَا الرَّسُولَ قَاكُتُنِينًا مَعُ الشُّهِدِينَ

55.Na Ayuti nîmalanilye walany'o Nake Ngai Mwene Vinva W'onthe niwalanilye ota ou: Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We Mwalany'a Ula-Mûseo Mûno Vyû katî wa alany'a.

إِنَّ عِنْ وَمَكَّرُوْا وَمَكَّرَ اللَّهُ وَ اللَّهُ خَيْرُ الْلَكِوِيْنَ هُ

LUKU 6

waisye, 'We Yesu Isa, Nyie

ngaûkw'îthya ûkw'e o kîkw'û kîla kya mûyawa, na ngakûkîlya we Kwakwa-Mwene, na ngaûthesya we kumana na maûndû mathûku asu ala alei makwilîllaa, na ngamaia ala makûatîlaa îûlû wa ala matetîkîlaa, kûvika Mûthenya wa Uthayûûkyo; na îndî ûalûko wenyu ûkeethwa wî kwakwa, na Nyie ngamûsilany'a katî wenyu îûlû wa maûndû ala inyw'î mûvathûkanganîaa.

57.Indî kwa asu ala matetîkîlaa, Nyie ngamasilîla na ûsilîlo mwai îûlû wa nthî îno na îla îngî, namo maikethwa na atetheesya.

58.Na kwa asu ala metikilaa mawia na kwika mawia maseo, We akamaiva matuvi moo meaniu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa eki-ma-nai.

59.Kyu nîkyo kîla Ithyî tüüküsomea we kya Mîsoa na Kîlilikany'a kyûî.

60. Vate nzika, mwikalo wa Yesu *Isa* mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ni ta mwikalo wa Atamu. We amumbie we kuma kitooni, na indi We amwia, 'Tw'ika!' na we eethwa vo.

61. *Uu nī* w'o kuma kwa Mwīai waku, kwa ūu we ndūkethwe katī wa asu ala mena nzika.

62. Yu úla ona wīva ūkaananīaa naku we īúlū wake we, ītina wa kīla kīvikīte kwaku kya ūmanyi, mūtavye we, 'Uka twīte syana sitū na syana syenyu, na iveti sitū na iveti syenyu, na andū maitū na andū menyu; na īndī tūivoya na kīthing'īīsyo na tūkītya kīumo kya Ngai

وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِيْنَ كُفُرُوا وَجَاعِلُ الَّذِيْنَ كُفُرُوا وَجَاعِلُ الَّذِيْنَ الْمَدِيْنَ الْمُؤْوَا وَجَاعِلُ الَّذِيْنَ كُفُرُوا وَجَاعِلُ الَّذِيْنَ أَثُمَّرُ اللَّهُ عُلَا مُؤْمِنًا كُنْ مُرْجِعُكُمْ فَاخَكُمُ بِينْنَكُمْ وَمِيْمَا كُنْتُمْ وَفِينَهِ اللَّهُ مُنْ فَاضَا مُؤْمَنَ فَا اللَّهُ مُنْ فَالْمُؤْمِنَ فَا اللَّهُ مُنْ فَالْمُؤْمَنِ فَالْمُؤْمَنِ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنِينَ اللَّهُ مُنْ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنِ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَا فِي فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَا فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَا فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمُ فَالْمُؤْمِنَ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِلُومُ فَالْمُؤْمِنُ فَالْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِلُومُ فَالْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِ الْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِ وَالْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِ فَالْمُؤْمِ

عَامَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوا فَأَعَذِبُهُمُ عَذَابًا شَدِيْدًا فِي النَّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَوَمَا لَهُمْرِقِنْ نُصِدِيْنَ ۞

وَامَّا الَّذِيْنَ امَنُوْا وَعَمِلُوا الفُولِ حُتِ ثَمُوَيْفِهُمُ الْجُرَاثُمُّ وَاللهُ لَا يُعِبُ الفُولِدِينَ

ذٰلِكَ نَتْأَوْهُ مَلِيْكَ مِنَ الْالِيِّ وَالذِّكْوِ الْحَكِينِمِ

إِنَّ مَثَلَ عِيْلِى عِنْدَ اللَّهِ كَشَكِلِ ادَمُ خَلَقَكَ مِنْ ثُرَابٍ ثُمْ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۞

ٱلْحَقُّ مِنْ زَبِّكَ فَلَا سَكِّنْ مِنَ الْمُنتَدِّئِنَ ۞

فَمَّنُ حَأَجَكَ فِيْهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِن الْعِلْمِر فَقُلْ تَعَالُوَا نَدْعُ اَبْنَآءَنَا وَابْنَآءُكُمْ وَنِسَآءَنَا وَ نِسَاءَ كُمْ وَانْفُسَنَا وَانْفُسَكُمْ ثُثَّ ثُمَّرَ بُنْتِهِلْ فَنَجْعُلْ لَقَنْتَ اللهِ عَلَى الْكُذِيئِينَ۞ Mwene Vinya W'onthe kîthwe îûlû wa ala makenganaa.'

63.Uū vate nzika nī ūtato wa w'o. Vai ona ūmwe waīlītwe nī kūthaithwa ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe; na vate nzika, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula Mwene-Vinya, Ula-Mūī.

64.Indi mo masyoka na itina, *lilikanai* indi kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesi nesa eki-ma-mawathe.

LUKU 7

65. Asya, 'Inyw'ī Andū ma Ivuku! Ukai ndetonī īla mbaīlu katī waitū nenyu – nīkana ithyī tūikamūthaithe ūngī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kana ithyī tūikamwīanany'e We na ngai Ingī, kana amwe maitū maikamatw'īkīthye angī Eīaīi vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indī mo maalyūka na kūthi, īndī asya, 'Ithīwai na ūkūsī kana ithyī nītwīnenganīte kwa Ngai;

66.Inyw'ī Andū ma Ivuku! Inyw'ī mwīkaananīa īūlū wa Avalamu nīkī, oyīla Tola na Uvoo Mūseo ītyaavuanw'a ateo ītina wake? Inyw'ī īndī nomūmanyaa?

67. Sisyai! Inyw'î ninyw'î mwakaananîie maûndû ala mwaî na ûmanyi wamo. Nîkî îndî yu mûûkaananîa maûndû ala mûtena ûmanyi wamo ona vanini? Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîsî îndî inyw'î mûyîsî.

68. Avalamu ndaĩ Mūyuti kana Mūklisto, ĩndĩ we nĩweenenganĩte vyū mavinda

إِنَّ لِهُ لَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقَّ ۚ وَمَا مِن الِهِ إِلَّا اللهُ وَإِنَّ اللهَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْهُ ۖ

﴿ فَإِنْ تُولُوا فَإِنَّ اللَّهُ عَلِيْمٌ إِلْمُفْسِدِينَ ﴿

قُلْ يَاْهُلُ الْكِتْبِ تَعَالَوْا إِلَى كِلِمَةٍ سَوَا ۚ بَهُنْنَا وَبَيْنَكُمُ الْاَنْعُبُدُ إِلَّا اللهُ وَلَا نُشْدِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّيِّذُ بَعُضُنَّ بَعْضًا اَزَيَابًا مِنْ دُوْنِ اللهُ فَإِنْ تَوَلّواْ فَقُولُوا النَّهُلُا بِأَنَا مُسْلِئُونَ ۞

يَأَهُلَ الْكِتْكِ لِمَ ثُمَّا نُخُونَ فِيَّ إِبْرْهِيْمَ وَمَّا أُنْزِلَتِ التَّوْلُولةُ وَالْإِنْجِيْلُ اِلْاَمِنْ بَعْدِهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ۞

هَانَتُهُ هَوُلَاهُ عَاجَجُهُمُ فِيْمَا لَكُونِهِ عِلْمُ فَلِمَ ثُخَاجُونَ فِيْمَا لَيْسَ لَكُوْبِهِ عِلْقُ وَاللّهُ يَعْلَمُ وَ اَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ۞

مَا كَانَ إِبْلِهِيْمُ يَهُوْدِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلاِنْ كَانَ

onthe kwa Ngai na mwiwi Wake, na we ndai umwe wa asu ala mamwiananasya Ngai na ngai ingi.

69. Vate nzika, andû ala mamûthengeee Avalamu mûno vyû nî ala mamûatiie we, na Mwathani ûû na asu ala metîkîlaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî mûnyanyae wa etîkîli.

70.Nguthu Tmwe ya Andu ma Ivuku nomende kumuthyoekya inyw'i, Indi mai ona umwe mathyoekya ateo mo ene, Indi no kumanya mo matamanyaa tu.

71.Inyw'ī Andū ma Ivuku! Inyw'ī mwīmīlea Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkī, oyila mwī ngūsī syayo?

72.Inyw'l Andu ma Ivuku! Nîkî muuvulany'a w'o na uvungu na kuvitha ula w'o o muwisi?

LUKU 8

73.Na nguthu Imwe ya Andū ma Ivuku yaasya, 'Itīkilai maūndū ala mavuaniw'e etīkili, kilungu kya mbee kya mūthenye na mūimalea kilungu kya mūminūkilyo kyaw'o; vangī mo nimatonya kūsyoka.

74. 'Na ndŪkamwīw'e ona Ūmwe ateo we Ūla, Ūatīlaa ndīni yenyu asya, "We MŪtŪmwa, vate nzika, Ūtongoi nī Ūtongoi kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ŪndŪ We wendaa. Kīla kya vata nī kana kīla Ūmwe nīwaīle nī kŪnengwe Ūmanyīsyo ta Ūla inyw'ī mwanengiwe mbee; Ate Ūu, mo makeethwa mena kītumi kya kŪkaananīa naku mbee wa Mwīai waku-

كِنِيْفًا مُسْلِمًا ومَمَا كَانَ مِنَ الْنُشْرِكِيْنَ @

إِنَّ ٱوْلَى التَّالِسِ بِإِبْرُهِيْمَ لَلَّذِيْنَ اتَّبُعُوْهُ وَ هٰذَا النَّبِئُ وَالْكِائِنَ امْنُوْاْ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِيْنَ ۞

وَدَّتْ ظَالَإِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتْبِ لَوْيُضِلُّوْنَكُمْٰدُونَا يُضِلَّوُنَ الْكَرَانِٰهُمُمُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ⊙

يَّاهُلَ الْكِتْبِ لِهَرِ تَكْفُرُونَ بِأَيْتِ اللهِ وَ أَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ۞

يَّاكُهُلَ الْكِتْبِ لِمَ تَلْمِسُونَ الْحَقَّ بِإِلْمَاطِلِ وَتُلْمُّؤُنَ عُمَّ الْحَقَّ وَ ٱنْتُمْر تَعْلَمُوْنَ أَنْ

وَ قَالَتُ ظَا بِفَةٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتْبِ امِنُوا طِالَدِينَ اُنْزِلَ عَلَى الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكَفُرُ فَا الْخِرَهُ نَكَلَّهُمُّ يَرْجِعُونَ أَنَّ

وَلَا تُوْمِئُواۤ إِلاَ لِمَنْ تَبْعَ دِيْنَكُمْ قُلُ إِنَّ الْهُدَٰى هُدَى اللهِ اَنْ يُوْتَى اَمَدٌ مِّشُلَ مَاۤ اُوْتِيْتُمْ اَوْ يُخَاجُوُكُمْ عِنْدَ دَشِكُمْ فُلُ إِنَّ الْفَضْلَ بِيدِ اللهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَشَاكِمُ وَاللّٰهُ وَالسُّعُ عَلِيْهُ ﴾ ---' Asya, 'Mumo w'onthe wī mokonī ma Ngai Mwene Vinya W'onthe. We amūnengae oūla ona wīva We wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausūītwe nī mumo mwingī, Umanyi-W'onthe.*5

75. We amunyuviaa tei Wake ula ona wiva We wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwiai wa mumo mwingi.,

76.Katī wa Andū ma Ivuku ve we ūla, wamūīkīla lūlū wa klnandū, akaūtūngla; na katī woo ve we ūla, wamūlkīla na ndinalī līmwe, ndakaūtūngla we ateo wīkale ūmūūngamle. Kltumi nūndū mo maasya, 'Ithyī tūyalle kūtūlwa mūtī lūlū wa sylndū sya ala mate asomu;' namo maneenaa ūvūngū lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe o mesl.

77. Aiee, Indi oʻula wianiasya wivito wake na umukiaa Ngai---niw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa akiima-Ngai.

78. Iúlů wa asu ala mosaa thooa můvůthů makaŭkůany'a na ŭtianio woo na Ngai

يُخْتَثُ يِرْحَمَتِهِ مَثَنَّ تَشَآكُو ۗ وَ اللّٰهُ ذُو الْفَضٰلِ الْعَظِيْمِ @

بَلْي مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَ اتَّقَى فَكَانَّ اللهَ يُحِبُّ النُتَقَانَ ؟

إِنَّ الَّذِيْنَ يَشُنَّرُوْنَ بِعَهْدِ اللهِ وَٱيْمَانِهِمْ ثُمَّنًا وَلِيْلًا اُولَيْكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْاَخِرَةِ وَلَا يُكِلِّمُهُمْ

^{5 *} Uu wīonany'a kana ti Ayuti oka ala maī na ūvoo wa kūkaananīa na Mūtūmwa s.a.w kītumi nūndū maūndū ala we wanengetwe mayaī Ondū ūmwe vyū na ala moo. Kwa ngalī Ingī, kwaī kūtonya kwīthwa kwī kwaīlu kwa andū ma Isilamu kūkaananīa namo takethwa nīmavenetwe ūmanyīsyo wa kīveva w'on the vamwe ūkyonany'a kyende kya Ngai akīmendeesya andū ma Ivuku. Kīvathūkany'o nthīnī wa kūmanyīsya kīla Ayuti maleaa kīikwosana.

Mwene Vinya W'onthe na mawīvīto moo, maikethwa na kīanda nthīnī wa thayū ūla ūkoka, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaneena namo ona ndakasisya īūlū woo nthīnī wa Mūthenya wa Uthayūūkyo, ona We ndakamathesya mo; na vakeethwa na ūsilīlo ūthatasya kwoo.

79.Na vate nzika, katī woo ve nguthu ila ithyoekasya nīmī syoo yīla meūsoma Ivuku; nīkana inyw'ī mūtonye kūsūanīa kana nī kīlungu kya Ivuku, oyīla ti kīlungu kya Ivuku. Namo maasya, 'Yo yumīte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, namo maneena ūvūngū īūlū wa Ngai MweneVinya W'onthe omesī.

80.Kūitonyeka kwa mūndū, Ngai Mwene Vinya W'onthe kūmūnenge Ivuku na ūl na wathani, na lndī aimatavya andū, 'Ithīwai mwī athūkūmi makwa no ti ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indī we atonya kwasya, Ithīwai tū mwīnenganīte kwa Mwīai nūndū inyw'ī nīmūmanyīasya Ivuku na nīmūyīsomaa.'

81.Ona kûitonyeka kwake we kûmwîyîaîa kûmosa alaîka na Athani ta Eaîi. We nûtonya kûmwîyîaîa inyw'î kûlea kûmwîtîkîla îtina wa mwînenganîte kwa Ngai?

LUKU 9

82.Na lilikanai ñinda yıla Ngai Mwene Vinya W'onthe woosie ütianıo kuma kwa andü kwisıla kwa Athani, akyasya, 'Kyonthe ona kıva kıla Nyie nımunengae kya Ivuku na Uı na ındı Mütümwa wenyu aimuvikıa, akıanıısya maundu ala me vamwe nenyu,

اللهُ وَلَا يَنْظُوْ اِلِيَهِمْ يَوْمَ الْقِلْمَةِ وَلَا يُزَكِّنِهِمْ ۗ وَلَهُمْ عَذَابٌ النِيعُ۞

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَوِيْقًا يَنْوَنَ ٱلْسِنَتَهُمْ بِالْحِيْنِ لِتَحْسَبُونَهُ مِنَ الْكِنْنِ وَمَا هُوَمِنَ الْكِنْنِ وَيُقُولُونَ هُوَمِنْ عِنْدِ اللهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَيُقُولُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۞

مَا كَانَ لِبَشَرِ اَنْ يُؤْتِيهُ اللهُ الْكِتَبُ وَالْحُكُمْ وَ النَّبُوَّةَ ثُغَرَيَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوا عِبَادًا إِنْ مِن دُوْنِ اللَّهُ وَلِكِنْ كُوْنُوا دَبِّنِهِ بِمَا كُنْتُهُ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتْبُ وَ بِمَا كُنْتُمْ تَكُ زُسُوْنَ ﴿

وَلَا يَأْمُوكُمْ إَنْ تَتَخِذُوا الْمَلْمِكَةَ وَالنِّيبِّنَ ٱرْبَابًا ﴿ ﴿ كَانُمُوكُمْ مِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ ٱنْتُمْ تَمْسُلِمُونَ ﴿

وَاذْ اَخَذَ اللهُ مِيْنَاقَ النَّمِيِّنَ لَمَا آلَيْنَكُمُ وَفِنَ كِتْبِ وَحِكْمَةٍ ثُمَّرَجَاءَكُمْ رَسُوْلٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمُ لِتُوْمِنُنَ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَكُ قَالَ ءَاقُورُتُهُ mūkamwītīkīla we na kūmūtetheesya we.' Na We asya, 'Inyw'ī nīmūkwītīkīla, na kwosa ūtonyi ūla Nyie ngw'ia lūlū wenyu ūndūnī ūū?' Mo maisye, 'Ithyī nītweetīkīla;' We amea, Indī Ithīwai na ūkūsī, na Nyie nī vamwe nenyu katī wa ngūsī.'

وَ اَخَذْتُمْ عَلَى ذٰلِكُمْ اِصْرِئْ قَالُوْاۤ اَقُوَوْنَا ۗ قَالُ فَاشْهَلُ وْا وَانَا مَعَكُمْ فِينَ الشَّهِدِيْنَ ۞

83. Yu ūla ona wīva ūalyūkaa ītina wa ūu, vate nzika, īndī, asu nīmo atūli-mamīao.

فَنْ تَوَلِّى بَعْدَ ذٰلِكَ فَأُولِّيكَ هُمُ الْفْسِقُونَ

84.Mo memantha ndīni īngī eka ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyīla w'onthe ona wīva ūla wī matunī na ūla wī īūlū wa nthī amwīnyivīasya We, akyenda ūu na atekwenda, na Kwake nīkw'o mo makatūngwa?

ٱفَغَيْرُ دِيْنِ اللهِ يَبْغُوْنَ وَلَهَ ٱسُلَمَوَنْ فِي الشَّمُونِ وَ الْأَرْضِ طَوْعًا وَكُنْهًا وَ النَّهُ وَالْيَهُ وَيُرْجَعُونَ ﴿

85. 'Asya, 'Ithyī nītūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na maūndū ala mavuanītw'e kwitū, na ala mavuanūw'e Avalamu na Isumaeli na Isaaka na Yakovo na ila Mbaī, na ala manengiwe Mose na Yesu na Athani angī kuma kwa mwīai woo, na ithyī twīnenganae Kwake.'

قُلْ أَمَنَا بِاللهِ وَمَآ أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ أُنْزِلَ عَلَىۤ إِنْهِيْمُ وَاسُلِعِيْلَ وَاسْلَحْقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَاۤ اُوْتِيَ مُوْسَى وَعِيْسَى وَالنِّيشَيُّوْنَ مِن وَيَرْمٌ لَا لُمُؤْتُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمُ وَ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُوْنَ ۞

86.Na üla ona wīva ümanthaa ndīni īngī eka Isilamu, yo ndīketīkīlwa kuma kwake, na nthīnī wa thayū üla ükoka we akeethwa katī wa ala mena wasyo.

وَ مَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِنِيًّا فَكَنْ يُقْبَلُ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْأَخِرَةِ مِنَ الْخَسِمِ نِينَ ۞

87.Ngai Mwene Vinya W'onthe akamatongoesya ata andu ala maleete kwitikila itina wa kwitikila na ala methiitwe na ukusi kana Mutumwa ai wa w'o na ala movano matheu mamavikiite? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andu eki-manai.

گَیْفَ یَهٔدِی اللهُ قَوْمًاکَفُرُوْا بَعْدَ اِیْمَانِهِمْ وَ شَهِدُوَّا اَنَ الرَّسُوْلَ حَقَّ وَجَاءَهُمُ الْبَیِّنَاتُ وَاللهُ لا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّلِمِیْنَ ﴿ 88. Iŭlû wa asu îtuvi nî kana kîumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kîkeethwa îûlû woo na kya alaîka na kya andû, onthe vamwe.

89.Mo makekalaa uungu wakyo. Usililo woo ndūkaleelangw'a ona maikathūmūw'a;

90.Ateo asu ala melilaa Itina na kūseūvya. Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

91. Vate nzika, asu ala maleaa kwitikila itina wa metikilite, na indi makyongeleka nthini wa ülei, wililo woo nduketikilwa, na aa nimo ala maite.

ٱولَيِكَ جَزَّاؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللهِ وَالْعَلَمِكَةِ وَالنَّاسِ ٱجْمَعِيْنَ ۞

خٰلِدِیْنَ فِیْهَاءَ لَا یُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَلَىٰابُ وَ لَا هُوْ یُنْظُرُوْنَ ﴿

اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوا مِنَ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَاصَّلَحُوا ۖ فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ تَحِيْمُ۞

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ الْاُدُواكُفُوا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ ۚ وَاُولِيكَ هُمُ الضَّٱلُّوٰنَ ۞ 92.Na îūlū wa asu ala maleete kwitīkīla, na maikw'a me alei, ona thaavu usūīte nthī yonthe ndūketīkīlwa kuma kwa ūmwe woo ona wīva, ona we aumya ta kyovosya. Aa nīmo ala ūsilīlo wī woo ūkethwa kwoondū woo, namo maikethwa na atetheesya.

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفُرُوْا وَ مَاتُوْا وَ هُمْرُكُفَارُّ فَكُنْ يُقْبُلُ مِنْ اَحَلِ هِمْرِفِيْ لُ أَلْاَدْضِ دَهُبَّا وَلَوِافْتَلَى بِهِ إِنَّ اُولَيِكَ لَهُمْ مَذَابٌ الِيْمُ وَمَالُهُمْ مِنْ لَحِينِنَ هَ

LUKU 10

93.Inyw'î mûikaûvikîa ûlûngalu ona vanini okûvika mumye katî wa syîndû ila inyw'î mûsyendete, na kîla ona kîva mûkumya, ow'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nûkîsî nesa.

94.Līu w'onthe waī mwītīkīlye kwa Aana-ma-Isilaeli, ateo ūla Isilaeli wavatanie we mwene mbee wa Tola ītanatheew'a. Asya, 'Etei, īndī, Tola na mūimīsoma yo, ethwa inyw'ī mwī ma w'o.'

95. Yu üla ona wiva üseüvasya üvüngü lülü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Itina wa üu, aa Indi nimo eki ma nai.

96.Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe aneenete w'o; kwa ūu, atīlai ndini ya Avalamu, ūla weenenganīte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe mavinda onthe; na we ndal ūmwe wa ala mamwiananasya Ngai na ngai ingl.

97. Vate nzika, Nyūmba īla yaakiwe mbee kwoondū wa andū onthe ma nthī nī īla yī Bakka, *mwanda wa Makka* yusūītwe nī maūathimo na ūtongoi kwa mbaa andū onthe.

لَىٰ تَنَالُوا الْبِرَّحَتَّى تُنْفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ أَهُ وَكَا تُنْفِقُوا مِن شَقَّ فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيْمُ ﴿

كُلُّ الطَّعَامِرِكَانَ حِلَّا لِبَرِنَى إِسْكَاءِ يُلُ اللَّا مَاحَدَمُ اِسْرَاءِ يُلُ عَلَّى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ اَنْ تُنَزَّلُ التَّوْرُلهُ * ثُلُ فَأَنُوا بِالتَّوْرُلةِ فَاتُلُوْهَا إِنْ كُنْتُمْرِ طِي قِيْنَ ۞

فَيْنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ الكَّذِب مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَأُولِيكَ اللهِ الكَّذِب مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَأُولِيكَ اللهِ الكَّذِب مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَأُولِيكَ اللهِ الْكَذِب مَنْ الْعَلِمُونَ فَقَ

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ ۚ فَاتَبِعُوا مِلَّهُ ٓ اِبْوهِ نِعَرَ حَنِيْفًا * وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۞

إِنَّ ٱَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبْرَكًا وَهُدُّى لِلْعَلِمِيْنَ ﴿ 98.Nthīnī wayo ve Syama ntheu, nī vandū va Avalamu; na ūla ona wīva ūmīlikaa yo, alikaa mūuonī. Na kūthi Haji Nyūmbanī īsu, nī īūlū wa kīla andū matonya kwona nzīa ya kūthi kw'onīkūmwaīlīte Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ūla ona wīva ūleaa kwītīkīla, we nalilikane kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndekwatasya syūmbe syonthe kwa ūndū ona wīva.

99. Asya, 'Inyw'i Andû ma Ivuku! Inyw'i mwimilea Misoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe niki, oyila Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Musyaiisya wa undu inyw'i mwikaa?

100.Asya, 'Inyw'i Andu ma Ivuku! Niki inyw'i muumasiila etikili nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, muimantha kumithyoekya, oyila mwi ngusi syayo? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kumanya undu inyw'i mwikaa.'

101.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Ethwa inyw'ī mūkamīw'a nguthu īmwe katī wa asu ala manengetwe Ivuku, mo makamūalyūla inyw'ī īngī nthīnī wa alei ītina wa inyw'ī kwītīkīla.

102.Na inyw'î mûkalea kwîtîkîla ata, oyîla mwîna Mîsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe mîtûngîlîîle, na Mûtûmwa Wake evo katî wenyu? Na we ûla ûkwataa alûmîtye kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ow'o nûtongoew'e nzîanî îla ya w'o.

فِيْهِ أَيْثًا بَيِّنَٰتٌ مَقَامُ اِبْرِهِيْمَ أَهُ وَمَنْ دَخُلُهُ كَانَ أَمِنًا * وَلِلْهِ عَلَى النَّاسِ حِنْجُ أَلْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيْلًا * وَ مَنْ كَفُرَ فَإِنَّ اللَّهُ غَيْثٌ عَنِ الْلِكِيْنَ ۞

قُلْ يَاكُفُلُ الْكِتْبِ لِمَرتَكُفُورُونَ بِالنِّتِ اللَّهِ ﴾ وَ اللهُ شَهِيْكُ عَلَى مَا تَعْمَكُونَ۞

قُلْ يَاْهُلُ الْكِتْبِ لِمَ تَصُلُّوْنَ عَنْ سَبِينْكِ اللهِ مَنْ أَمَنَ تَبْغُوْنَهَا عِوجُا وَ أَنْتُمْ شُهَلَا أُوْوَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْدُلُونَ

يَّا يَّهُا الَّذِيْنَ امَنُوَّا إِنْ تُطِيْعُوْا فَوْيَقًا فِنَ الَّذِيْنَ اُوْنُوا الْكِتْبَ يُرُدُّوُكُمْ بَعْلَى إِنْهَا يِكُوْكُونِيْنَ ۞

وَكَيْفَ ثَكُفُهُوْنَ وَانْتُمْرَتُكُ عَلَيْكُوْ اللهُ اللهِ وَ فِيْكُوْرَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللهِ فَقَدْ هُدِي غُ إلى حِمَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ ﴿

LUKU 11

103.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe ûndû We waîlîte nî kûkîwa; na mûikaeke kîkw'û kîmûkwate inyw'î ateo mwî mwîkalonî wa wînyivyo.

104.Na kwatai ülii wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mülümītye inyw'onthe vamwe, na müikaanīke; na lilikanai īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yīla We waiie īūlū wenyu yīla mwaī amaitha na nīwamūkwatanisye ngoo syenyu na wendo, mwatw'īkie masyaanīo; na inyw'ī mwaī ūtee wa iīma ya mwaki na We nīwamūtangīle kuma vo. Uū nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūvathūkanīasya inyw'ī mīao Yake kana mūtonye kūtongoew'a.

105.Na nīvethwe nguthu īmwe ya aûme katī wenyu īla yīītanīaa ūseo, na kwīyīaa ūlūngalu na kūvatana ūthūku. Na asu nomo makaīla.

106.Na müikethwe müilyi ta asu ala maaanikie na ala maleile kwiw'ana kati woo ene itina wa mokusi matheu kumavikia mo. Na mo nomo ala usililo munene ukethwa kwoondu woo.

107.Mûthenya ûla mothyū amwe makethwa me meū, na mothyū amwe makethwa me maiū, kwa asu mothyū makethwa maiūmoo me makataww'a: 'Invw'i nîmwaleile kwîtîkîla îtina wa kwîtîkîla? Samai. Indī, ūsilīlo, nūndū inyw'ī nīmwaleile kwîtîkîla.'

يَّاَيُّهُمَّا الَّذِيْنَ إِمَنُوا اتَّقُوا اللهَحَقَّ تُفْتِهٖ وَكُلُّ تَمُوْثُنَّ إِلَّا وَإَنْتُوْمُسْلِمُوْنَ ⊕

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللهِ جَيْنِعًا وَلاَ تَفَرَّقُوْاَ وَافْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْ تُمُ اَعْدَاَمُ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْ تُمُ اَعْدَاَمُ فَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبَحْتُ مُ بِنِعْمَتِهَ إِنْحَاكُاْ وَكُنْ تُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَانَقَدَاكُمْ فِنْهَا وَكُذْ اللهَ يُبَهِنُ اللهُ لَكُمْ المِيْهِ لَعَلَكُمْ تَفْتَكُ وُنَ هَ

وَنَتَكُنْ فِنَكُوْ أُمَّةٌ كَنْ عُونَ إِلَى الْغَيْدِوَيَأَمَّوُونَ بِالْمَعْدُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكِرُ وَ اُولِيكَ هُمُ

وَلَا تَكُوْنُواْ كَالَّذِيْنَ تَفَوَّقُواْ وَاخْتَلَفُوْا مِنْ بَعْدِ مَا جَا ۚ هُمُ الْبَيْنَاتُ * وَ اُولِيكَ لَهُمُ عَلَابُ عَظِيْمٌ فِي

يَوُمُ تَبْيَضُ وُجُوٰةٌ وَ تَنُودُ وُجُوٰةٌ ۗ فَأَهُا الّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوْهُهُمْ ۚ الْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيْدَائِمُ ۚ فَكُوْوُا الْعَدَّابَ بِمَا كُنْتُمُ تَكُفْهُوْنَ ۞ 108.Na kwa asu ala mothy0 moo makethwa me me0, mo makeethwa nthini wa tei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; vo nivo mo makekalaa.

109.Ino nī Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ithyī tūūkūtūngīlīīla we oyīla yo yīna w'o; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndendaa ūthūku ona wīva kwa syūmbe Syake.

110.Na nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ona syīva syī matunī na ila ona syīva syī lūlū wa nthī, na maūndū onthe makatūngwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwoondū wa ūtw'io.

LUKU 12

111.Inyw'i mwi ando aseo vyo ala mokilitw'e kwoondo wa oseo wa mbaa ando onthe ma nthi; inyw'i mwiyiaa kwoondo wa kila kiseo na kovatana othoku na komwitikila Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na takethwa kwai oseo kwoo. Amwe moo ni etikili, indi aingi mono moo ni mbaa-mato.

112.Mo maitonya kūmūkita inyw'ī mūno ateo ūkite mūnini, na mo mamūkita inyw'ī, makamwony'a inyunyu syoo. Indī mo maikatetheew'a.

113.Mo makeethwa me akuniku kusonokw'a ovala vonthe meethiilwa ateo methwe na usuvio kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana usuvio kuma kwa andu. Mo nimakwatite uthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mo nimakunitwe na ukya. Kitumi nundu mo ni mai matonya kumilea Misoa ya Ngai

وَاَمَّا الَّذِيْنَ ابْيَضَّتْ وُجُوْهُهُمْ فَغِيْ رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيْهَا خِلِدُوْنَ⊙

تِلْكَ أَيْتُ اللهِ نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ وَالْحِقِّ وَمَا اللهُ يُونِيُهُ ظُلُمًا لِلْعُلِمِيْنَ ﴿

وَ لِلهِ مَا فِي السَّلُوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضُ وَلِلَ اللَّهِ تُرْجُعُ عِنْ الْاُمُوْدُرُ ﴿

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُوْنَ بِالْفَوْفِ وَ تَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِّ وَتُوْمِئُوْنَ بِاللَّهِ وَلَوْ امْنَ آهُلُ الْكِتْبِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ أُ مِنْهُمُ الْمُؤْمِئُوْنَ وَ ٱلْشُرْهُمُ الْفَيِقُونَ @

كَنْ يَغُوُّرُوكُمُ إِلَّا اَذَى مَانَ يُقَاتِلُوَكُمْ يُولُوكُمْ . الْآذَيْارَتِ ثُمَّرَ لَايُنْصُرُونَ۞

خُعِرِتُ عَلَيْهِمُ الذِّلَةُ أَيْنَ مَا تُقِفُواْ إِلَّا بِحَسْبٍ مِّنَ اللهِ وَحَبْلٍ مِِّنَ النَّاسِ وَبَا أَوْ يِغَضَى مِّنَ اللهِ وَ حُسْرِ بَتْ عَلَيْمُ الْسَكَنَةُ ذٰلِكَ بِأَنَّمُ كَانُوا يَكُفُرُونَ بِأَيْتِ اللهِ وَيُشْتُلُونَ Mwene Vinya W'onthe na kūmoaa Athani vate ūlūngalu. Kītumi nūndū mo nīmaleile kwīw'a namo nīmeekaa mothūku.

الْاَنْئِيكَا يَغِيْرِكُمْ ذَٰلِكَ بِمَاعَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَكُونَ ۖ

114.Katī wa Andū ma Ivuku ve nguthu Ila īūngamaa na ūlūmu nthīnī wa *Otianīo wayo;* mo nīmawetaa ndeto ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nthīnī wa mavinda ma ūtukū na kwīvalūkya-nthī na mothyū matulītye-ndu mo ene mbee Wake.

لَيْسُوا سَوَآءُ مِنْ اَهُلِ الْكِتْبِ أَمَّلَةٌ قَا بِمَتَهٌ يَسَلُونَ الْيَالِدِ اللهِ اللهُ اللهِ المِلْ المِلْ المِلْمُ اللهِ اللهِ المِلْ المِلْمُ اللهِ المِلْمُ

115.Mo nīmamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa' Mūminūkīlyo na meyīaa maūndū ala maseo, na matanaa maūndū ala mathūku, na kwīkalaataa, maikīlany'a mūndū na ūla ūngī, nthīnī wa mawīa maseo. Na aa nī katī wa ala alūngalu.

يُوْمِنُوْنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْاَخِوِ وَيَأْمُوُوْنَ بِالْمَعُرُونِي وَيَنْهُوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُوْنَ فِي الْحَيُواتِ. وَاوُلَيْكَ مِنَ الضّٰلِحِيْنَ

116.Na ûseo ona wîva w'onthe ûla mo mekaa, maikavatwa îtuvi mo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesî nesa ala akîi-ma-Ngai. وَمَا يَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَكَنْ يُكُفَرُونُهُ ۚ وَ اللَّهُ عَلِيْتُمْ ۗ بِالنَّتَقِيْنَ۞

117.Na kwa asu ala matetīkīlaa, mothwii moo na syana syoo iikamauna na kīndū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na aa nīmo ekali ma Mwakinī; vo nīvo mo makekalaa.

إِنَّ الَّذِيْنُ كَفَرُوا لَنْ تُغَنِّى عَنْهُمْ آمُوالُهُمْ وَكُمَّ ٱوْلَادُهُمْ مِنْ اللهِ شَيْئًا وَاُولِيكَ آصَلْحُ النَّالَا هُمْ فِيْهَا خِلِدُونَ ﴿

118.Ngelekany'o ya syindu ila mo maumasya kwoondu wa thayu wa nthi ino ni ta ngelekany'o ya kiseve kila kina mbevo nyingi na mbai nthini wakyo kila kikunaa ngetha sya andu ala meevitisye mo ene, na kiimyananga. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaamavitisya mo, indi nimo meevitiasya mo ene.

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰنِهِ الْحَيْوةِ الدُّنْيَاكُتُلِ رِنْجَ فِيْهَا حِرُّ اَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمُ ظَلَّوْا اَنْفُهُمْ فَاَهْلَكُنْهُ وَمَا ظَلْمَهُمُ اللهُ وَلَكِنَ اَنْفُهُمُ يَظْلِمُونَ صَ 119.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamose andū angī mate menyu kwīthwa anyanyae menyu anene; mo maikalea kūmūthyoekya inyw'ī. Mo nīmendaa kūmwona inyw'ī mwī thīnanī. Kīmena nīkīminīte kwīyonany'a kyo mbene kwīsīla mīneenelenī ya makanyw'a moo, na maūndū ala ithūi syoo ivithaa nī manene mbee. Ithyī nītūmūvuanītye mīao Yaitū kwenyu ethwa inyw'ī mūkamanya.

يَّأَيُّهُا الَّذِيْنَ امْنُوْالا تَغَيِّنُوْا بِطَانَةٌ فِنْ دُوْنِكُمْ لاَيْالُوْنِكُمْ خَبَالاً وَذُوْامَاعَتِثُوْ قَدْ بكت لاَيْالُوْنِكُمْ عِنْ اَفُواهِمِهُمْ فَحَوْمَا تُغْفِىٰ صُدُوْرُهُمْ الْبَغْضَاءُ مِن اَفُواهِمِهُمْ فَرَالاً يَعْنَى صُدُورُهُمْ اَكْبُرُهُ قَدْ بَيْنَا لَكُمُ اللايتِ إِنْ كُنْتُرُ تَعْقِلُوْنَ اللهِ

120.Sisyai, inyw'ī ninyw'ī mūmendaa mo, Indī mo maimwendaa inyw'ī. Na inyw'ī nīmūyītīkīlaa Ivuku yonthe. Yīla mo makomana nenyu maasya, 'Ithyī nītwītīkīlīte;' Indī yīla mo me oka, maūmangaa mīthya ya syaa syoo nūndū wa ūthatu wenyu. Asya, 'Thelai na ūthatu wenyu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa maūndū ala mavithītwe nthīnī wa ithūi syenyu.

هَانُتُمْ اُولَاءً تُحِبُّوْنَهُمْ وَلَا يُحِبُّوْنَكُمْ وَلَا يُحِبُّوْنِكُمْ وَتُوْمِنُونَ بِالْكِتْبِ كُلِّهَ وَإِذَا لَقُوْلُمْ قَالُوٓا أَمْقَا عَ وَإِذَا خَلُوّا عَضْوًا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْعَيْظِ ثُمُّلَ مُوثُوْا بِعَيْظِكُمْ لِإِنَّ الله عَلِيْحٌ بِذَاتِ الضُّدُودِ ﴿

121 Ethwa Üseo nīwamūvalūkīla inyw'ī, nūmamakasya mo; na ethwa inyw'ī nīmwakwatwa nī ūthūku, mo nīmaūtanīaa. Indī ethwa inyw'ī mwī omīīsya na alūngalu, mawalany'o moo maikamūthūkya inyw'ī ona vanini; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmathyūlūlūkīte maūndū ala onthe mo mekaa.

اِنْ تَسْسَلُمْ حَسَنَةٌ تَسْنُوهُمْ لُوَانِ تُصِبْكُمْ سَنِيْنَةٌ يَّفْرَحُوا بِهَا لَوَ إِنْ تَصْلِرُوا وَتَتَقَوُّا لاَ يَضْنُ كُمْ كَيْدُ هُمْ شَيْئًا وَإِنَّ اللّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيْطُ شَ

LUKU 13

122.Na lilikana vinda yīla we waendie kīoko tene kuma nyūmba kwaku, kūmaia nesa etīkīli vandū va kūkitīa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'I-W'on the, Ūmanyi-W'onthe.

وَاذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِيْنَ مَقَالِمِلَ لِلْقِتَالِ وَاللّٰهُ سَمِنْيَعٌ عَلِيْمٌ ﴾ 123.Yīla nguthu ilī syenyu syendie kwonany'a w'ia, onakau Ngai Mwene Vinya W'onthe aī munyanyae woo. Na etīkīli nīmaīle nī kumwīkwatya Ngai Mwene Vinya W'onthe.

124.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamūtethetye inyw'ī nthīnī wa kaū wa Vatili yīla inyw'ī mwaī onzu. Kwa ūu mwosei Ngai Mwene Vinya W'onthe kwīthwa Mūsūvīi wenyu nīkana inyw'ī mūtonye kūtūnga mūvea.

125.Yīla we wamatavisye etīkīli: 'Kūimwīanīa inyw'ī Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūtetheesya inyw'ī na alaīka ngili itatū matūmītwe kuma īolo?

126.Iī, ethwa inyw'ī mwī omīīsya na alūngalu, namo mayūka na mītūkī īūlū wenyu mekalaatīte, Mwīai wenyu akamūtetheesya inyw'ī na alaīka ngili itano, mavithūkīte na vinya mūno.

127.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe aûtw'īkīthītye w'o ta ûvoo mûseo kwenyu tû na nīkana ngoo syenyu itonye kwīthwa na ûthūmūo nūndū waw'o; na ûtethyo umaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe Eweka, Ula-Wī-Vinya, Ula-Mūī.

128.Ngai akeeka ûû nīkana We atonye kûtila kīlungu kīmwe kya alei kana amanyivye mo, nīkana matonye kûsyoka na ītina me asonokye.

129. We ndwîna ûndû ûndûnî ûû; We nûtonya kûmethiûîa mo na tei kana kûmasilîla, nûndû mo nî eki-ma-naî.

اِذْ هَنَتْ طَآ إِفَاتِٰن مِنْكُمْ اَنْ تَفْشُكَلَا وَاللهُ وَلِيَّهُمَّا وُ عَلَى اللهِ فَلْيَتُوكِّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ۞

وَلَقَدْ نَصَّرُكُمُ اللهُ بِنَدْدِ وَ ٱنْتُمْ آذِلَهُ ۗ فَالْفَوْدِ اللهُ لَعَلَمُ اللهُ مِنْدِ وَ ٱلنَّمْ آذِلَهُ ۗ فَالْفَعُوا

اِذْ تَقُوْلُ لِلْمُؤْمِنِيْنَ اَلَنْ يَكُلِفِيكُوْ اَنْ يُمُولَدُكُمْ رَجُكُوْ مِثَلْثَةِ الْفِ فِنَ الْمَلْبِكَةِ مُنْزَلِيْنَ ۖ

بَكَىٰ إِنْ تَصْبِرُوْا وَ تَتَفَوُّا وَ يَأْتُوُكُوْ مِنْ فَوْرِهِمْ هٰذَا يُدُوذَكُمْ رَبُكُوْ بِخَنْسَةِ الْفِ فِنَ الْمَلْإِكَةِ لَهِ مُسَوْمِيْنَ ﴿

وَمَاجَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَا بُشُهٰى لَكُمْ وَلِتَطْمَيِنَ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْمُ اِلاَ مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِنْوِ الْحَكِيْدِي

لِيقْطَعُ طَرُفًا هِنَ الَّذِيْنَ كَفَهُ أَواْ اَوْ يَكُمِ تَكُمْ فَيَنْقَلِمُوْا خَالْمِيْنَ۞

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِشُئُّ أَوْ يَتُوْبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَلِّبُهُمْ كَانَهُمْ ظٰلِمُوْنَ ۞ 130.Na ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe syonthe ona sylva ila syl matunī na ila syī Tūlū wa nthī. amüekeaa naī ona wīva w'onthe ūla We wendaa na amūsilīlaa ūla ona wīva We wendaa, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

وُ لِلَّهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضُ يَغْفِرُ لِمَنْ يٌّ يَشَاكُمُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُوْزٌ مَنْ

LUKU 14

- 131. Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikaye يَاتِيهُا الَّذِينَ امَنُوا لا تَأْكُلُوا الرِّبُواافُهَا فَامُعُنَّعُهُ لا Liva asyao wa mbesa mūkingīvīisya motalo; na mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe nîkana mûtonye kwaîla.
- 132. Na mwiw'ei Ngai Mwene Vinya Műtűmwa nīkana W'onthe na mwīw'īwe tei.
- 133.Na mwlw'ei Ngai Mwene Vinya Műtűmwa nīkana W'onthe na mwïw'ïwe tei.
- 134.Na kîlany'ai mûndû na ûla ûngî kwa kwitva ūekeo kuma kwa mwiai wenyu, na kwa Itu yila thooa wayo ni matu na nthĩ, vĩla yĩ se ũ vĩ w'e akĩ i-ma-Ngai.----
- 135.Asu ala maumasya ivindani ya ūthw'ii na ya ūkya, na ala masillaa ŭthatu na kūmaekea andū; na Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala mekaa űseo:
- 136.Na asu ala, yīla meeka kīko kīthūku kana meevîtîsya mo ene, mamülilikanaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwitya ūekeo wa naĩ syoo.....na nũủ úla ûtonya kůekea naî ateo Ngai Mwene

وَاتَّقُوا اللَّهُ لَعُلَّكُمْ تُفْلُمُ نُنَامُ أَنَّ أَنَّ

وَاتَّقُوا النَّارُ الَّتِينَ أُعِدَّتُ لِلْكُفِرِيْنَ ﴿

وَالْطِيْعُوا اللَّهُ وَالرُّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْجَبُونَ ﴿

وَ سَالِئُوْٓ الِل مَغْفِرة ِ فِنْ زَيِّكُمْ وَجَنَّة ۚ عَرْضُهَا السَّلُوتُ وَ الْأَرْضُ أَعِنَّ تَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَ الْكَظِينِينَ الْغَيْظُ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُعِبُّ الْخِينِينَ

وَالَّذِينَ إِذَا نَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْظَلُمُوا انْفُسَهُمْ ذَكُرُوا اللَّهُ فَاسْتَغَفَّرُوا لِذُنُوْيِهِمُ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلْااللهُ مِنْ وَكَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلْوا وَهُمْ يَعِلَمُونَ ۞

Vinya W'onthe? Na műikaendeee omwisi maundu ala mo mekite...

137.Aa nimo ala ituvi yoo ni ūekeo kuma kwa Mwiai woo, na Miunda ila īvītīlaa mbūsī uungu wayo; vala nīvo mo makekalaa; na nī ītuvi īseo ata kwa asu ala mathûkûmaa!

138. Vate nzika, kwal sylthlo nyingi ila قُلْ خَلَتْ مِنْ قَبُلِكُمْ سُنَنَ لَفِينَرُوا فِي الْأَرْضِ syaī mbee wenyu; kwa u angangai Tulu nthl mwone ûndû wathūkite můminůkilyo asu ala mamatw'īkīthisye athani ta akengani.

139.Kulani, mo ni otavany'a motheu kwa andů, na útongoi na útao kwa aklima-Ngai.

140.Müikaleele, ona müikamake; na inyw'i vate nzika, mūkeethwa na ūkilyo, ethwa inyw'i mwi etikili.

141.Ethwa inyw'i nimûkwatîte ûkite ona ūmwe onamo alei nīmaminīte kūkwata ükite üilyi ota üsu. Na mithenyani ta Isu, na matuků ma můthemba ůů ithyl tūmaetae katī wa andū kwa mavinda me klvathůkany'o níkana matonye kůtalka, na nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kûvathûkany'a asu ala metîkîlaa na atonye kwosa ngūsī kuma katī wenyu; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa andū mate alūngalu.

142.Na kana Ngai Mwene Vinva W'onthe atonye kūmathesya asu ala metîkîlaa na kûmaananga alei.

143.Inyw'i mwisuania kana nimukalika Ituni Ngai MweneVinya W'onthe

ٱولَيْكَ جَزَآوُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِن رَّبِهِمْ وَجَنْتُ بَيْنِي مِن تَخْتِهَا الْأَنْهُو خُلِدِيْنَ فِنِهَا ۚ وَ نِعْمَ اَجْدُ الْعٰيلِينَ ﴿

فَانْظُوْوْ لَيْفَ كَانَ عَاقِمَةُ الْمُكَذِّبِينَ @

هٰلَا بَيْكُ لِلنَّاسِ وَهُدَّى وَمُوعِظَةٌ لِلْنُتَقِيْنَ ۞

وَلَا تَهِنُوْا وَلَا تَحْزُنُواْ وَ ٱنْتُكُمُ الْٱعْلَوُنَ إِنْ كُنْتُمُ مُؤْمِنان @

إِنْ يَنْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَلْ مَسَى الْقَوْمُ قَرْحٌ فِيثُلُهُ ۗ وَ تِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بِيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلُمُ اللَّهُ الَّذِينَ أَمَنُوا وَ يَتَّخِنَ مِنكُمْ شُهَلَاءً وَاللَّهُ لَا عُبُ الظلمين لي

وَ لِيُبَحِّصَ اللهُ الَّذِيْنَ أَمَنُوْا وَيَنْحَقَ الْح اَمْ حَسِينَتُمْ اَنْ تَلْخُلُوا أَلِحَنَّةَ وَلَمَّا يَغُلُمِ اللَّهُ الَّذَيْنَ atambîte kûvathûkany'a asu ala katî wenyu mokitaa kwoondû wa nzĩa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na atambîte kûmanya ala momîlasya?

144. Na inyw'î mweeliïlaa kîkw'û kîi mbee wa mütakomanîte nakyo, yu nündû nîmûkyonete müminûkîlyonî, inyw'î müüngeme ta mwî ovee vo.

LUKU 15

145.Na Mūamati nī Mūtūmwa tū. Nīw'o Atūmwa onthe ala maī mbee wake nīmakw'ie. Ethwa īndī we nūnūūkw'a, kana oawe, mūkakīa mūsyoke na ītina na itiinyo syenyu? Na ūla ūsyokaa ītina na itiinyo syake nde ūthūku ūkamwīka Ngai Mwene Vinya W'onthe ona vanini. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, akamatuva asu ala matūngaa mūvea.

146.Na vai thayū ūtonya kūkw'a ateo kwa ūthei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ---ūtw'io wina ivinda yitw'e. Na ūla ona wiva wendaa ituvi ya thayū ūū wa nthi ino, Ithyi tūkamūnenga w'o; na ūla ona wiva wendaa ituvi ya thayū ūla ūkoka, vate nzika Ithyi tūkamatuva ala mena mūvea.

147. Na níveethíítwe Athani aingí ala katí woo mokitie nguthu nyingí sya aatíii moo.

جُهُدُ، وَا مِنْكُورَ يَعْلَمُ الضِّيدِيْنَ ۞

وَلَقَانَ كُنْتُوْ تَكَنُوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبُلِ اَنْ تَلْقَوْهُ إِنَّ فَقَدْ رَايْتُكُوْهُ وَانْتُهْ تَنْظُونُونَ ﴿

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّارَسُوْلُ قَدُ خَلَتْ مِنْ تَبَاهِ الرُّمُّلُ اللهُ الْمُثَلُّ اللهُ الْمُثَلُّ اللهُ عَلَى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْفَرَ عَلَى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْفَرَ الله سَيُّنَا أُوَيَعَتِنِ عِلَى اللهُ اللهُ عَلَى عَل

وَمَا كَانَ لِنَفْسِ أَنْ تَنُوْتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ كِتُبَا مُوكَجُلًا وَمَنْ يَبُودْ ثَوَابَ الدُّنِيَا نُوْتِهِ مِنْهَاء وَمَنْ يَبُودُ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُوْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِى الشَّكِرِيْنَ

وَكُايِّنْ مِّنْ ثَيِّيٍ فَتَلُّ مَعَهُ رِيِّيَّوْنَ كَثِيْرُكَ فَهَا وَهُنُوا لِنَا آصَابَهُ مِ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَمَا صَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُواْ وَاللهُ يُحِبُّ الضّرِيزِيْنَ ﴿ Mo mayaaleela nundu wa maundu ala mamakwatie nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona mayaaithwa me onzu, ona mayaaithiny'a mo ene mbee wa mumaitha. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala mena umiisyo.*

148.Na mo mayaaneena ndeto Indī maisye; 'Mwlai waitu, tuekee ithyī mavītyo maitu na kuvīta kīthimo kw'itu nthīnī wa mwlkalo witu, na lulumīlya matambya maitu na tukeethwa ithyī Iulu wa andu alei."

149. Kwa ûu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwamanengie îtuvi ya thayû wa nthî îno, na ota ûu îtuvi îseo mûno ya Nthî îla îngî, na Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala mekaa ûseo.

LUKU 16

150.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Ethwa inyw'ī nīmūūmew'a asu ala matetīkīlīte, mo makatuma inyw'ī mūsyoka ītina na itiinyo syenyu, na mūkeethwa na wasyo

151.Aiee, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī 'Mūsūvīi wenyu, na nī We Mūtetheesya Ula-Mūseo Vyū.

152.Ithyī tūkeekla wia nthini wa ngoo sya asu ala matetikilite nūndū mamwiananasya Ngai na atindany'a angi ala We ūtamatheesye mwiao. Utūo woo

قَائَتُهُمُ اللهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاِخِورَةُ ﴿ وَاللّٰهُ يُحِبُ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿

يَّأَيُّهُمَّا الَّذِيْنَ امَنُوَّا إِنْ تُطِيعُوا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُرُدُّوُلُمْ عَلَى اعْقَا بِكُوْنَتَنْقَلِبُوْا خُسِدِنِنَ ۞ بَلِ اللَّهُ مَوْلَكُمْزُ وَهُوَ خَيْرُ النَّصِيرِيْنَ ۞

سَنُلِقَىٰ فِي قُلُوْبِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا الرُّعْبَ عِمَّا أَشْرَكُوا عِالْلُهِ مَا لَمُ يُنَزِّلْ بِهِ سُلُطْنًا ۚ وَمَا وْنَهُ مُ النَّالُّ وَ فِلْسَ مَثْوَى الظِّلِدِيْنَ ۞

وَمَا كَانَ كُوْلُهُمْ إِلَّا اَنْ قَالُوٰ رَبَّنَا اغِمْ لِنَا ذُوْبَنَا وَالسَّرَافَنَا فِيَ آمْرِنَا وَثَيِّتُ آثْنَ آمَنَا وَانْتُمْ زَنَا عَلَى الْعُوْمِ الْحَلْفِينَ ﴿

Ndeto 'Ribbiiyun' yo Talyūlītwe ta nguthu sya aatīīi moo---- vate ngwatanīo ya ūngai Ila yīkwoneka ndetonī īno "Ribbiyun' Ithyī twīetē kīosyo kya ūalyūlo ūngī na wa mwanya ta ūū:-- ūtee wa ūla wokitie ūtalo mūnene wa andū ma Ngai."

nī Ola Mwaki; na wīkalo wa eki-ma-naī nī mūthūku.

153.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika niwamūseūvisye invw'ī **Ũtian**ĩo Wake yīla inyw'ī mwamatemangaa na kumananga mo kwa Wake, kūvika vīla. mwaleelile ûndûnî ûkoniî wîwi wenyu kwa Mwathani Mutheu, muuo withwe *ĩũlũ wake*, na mwambîliīlya kūkaananīa katī wenyu ene, īūlū wa kīeleelo kya w'o kya mwiao ūū na nimwaleile kūmwiw'a îtina wa kûmûnenge inyw'î wendi wa ngoo syenyu nthini wa ukilyo, We nīwavetangie Otethyo Wake. Katī wenyu val asu ala mendie thayu wa nthi ino ya yu na katī wenyu ve ala mendie wa īla Ingī. Indī We nīwamumisye inyw'ī katī woo, nīkana We atonye kūmūtata invw'ī---- na vate nzika, We nūmūekeete inyw'l, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûlau kwa etîkîli.

154.Yīla inyw'7 mwasembete na műteűműsisya ona ůmwe **Itina** Műtűmwa aimwîta e mbee wenyu, îndî We nīwamūnengie inyw'ī kyeva īūlū wa kyeva nīkana mūikamew'le maündü ala mwaaisve kana ala mamūkwatie inyw'ī.

وُلَقَلْ صَدَقَكُمُ اللهُ وَمَدَة إِذْ تَحَسُّونَهُمْ بِإِذِنِهُ عَلَيْ الْمُرْوَعَصَيْمٌ فِنْ الْمُرْوَعَصَيْمٌ فِنْ الْمُرْوَعَصَيْمٌ فِنْ الْمُرْوَعَصَيْمٌ فِنْ الْمُدْمِ مَنَ الْمُرْدُونَ اللَّهُ الْمُعْلَمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ اللْمُؤْمِنِينِ الللَّهُ الللْمُؤْمِنِينِ فَلَا الللْمُؤْمِنِينِ الللْمُؤْمِنِينِ الللللَّهُ الللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ الللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ الللَّهُ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ الللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ الللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ الللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللللْمُؤُمِنِينِ اللللْمُؤْمِنِينِ اللْمُؤْمِنِ الللْمُؤْمِنِينِ الللْمُومُ اللْمُؤْمِنُ الللْمُؤْمِنِ الللْمُؤْمِنُونُ الللْمُؤْمِنُونُ الللْمُؤْمِنُ الللْمُؤْمِنُونُ الللْمُؤْمِنُونُ الللْمُؤْمِنُ ال

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تُلُونَ عَلَى اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَذْعُوكُمْ فِيَ اُخْولِكُمْ فَاثَابَكُمْ عَثَالَمِنَ إِلَيْلَا تَحْوَنُوا عَلَى مَا فَاكْتُمْ وَكَا مَا اَصَابِكُمْ وَاللَّهُ عَبْلًا بِمَا تَعْمُلُونَ ﴾ بِمَا تَعْمُلُونَ ﴾ Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa ūndū inyw'ī mwīkaa.*2

155.Na îndî. îtina wa kveva We níwatheeisve mūuo íúlú wenyu - too ûla wamīkwatie nguthu īmwe yenyu---oyīla nguthu îla îngî yaî na wendi woo ene, makīsūanīa naī īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ta ūsūanio wa ūtumanu. 'Ithyî twî vandû vaitû Mo maisve. tůkwete ůvooní ůů?' Asya, 'Usumbíki w'onthe ni wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Mo nîmavithaa ilîkonî syoo maûndû ala matakumbûlîlaa we. maasya, 'Takethwa ithyl twl vandu maunduni aa, tuvithwa tüüngamie twooaiwe vaa.' Asva, 'Takethwa inyw'i mwekalile misyini yenyu, vate nzika, ala meeviaiwe kūkita methwa maumaalile makathi vandū voo va kūkwīja nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kvetevtwio Wake na nikana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūmatata maundu ala mai nthini wa ithui syenyu. na nīkana We atonye kūtheesya maūndū ala mai ngooni svenyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa maundu ala me ilîkonî:

156.Asu menyu ala maalyūlile miongo yoo masyoka itina, mūthenya ūla nguthu

ثُمْ آنَوُلَ مَلَيْكُمْ وَمَنْ بَعْدِ الْغَيْرِ اَمْنَةُ ثَمَاسًا يَنْفَعْ طَآلِهِ فَهُ أَفِنَكُمْ وَطَآلِهِ فَهُ قَدُ اَهْمَنْهُ هُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللهِ غَلْرَ الْحَقِ ظَنَ الْجَاهِلِيَةِ لِيَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْآمُومِ مِنْ شَنْ الْجَاهِلِيَةِ لِيَقُولُونَ لَوْ يُخْفُونَ فَيْ اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يُغُولُونَ لَوْ كُنْتُمْ فِي اللهِ مَنَا الْآمُرِ مِنْ شَنْ مَا قُتِلْنَا هُهُنَا اللهُ عَلَيْمُ الْقَتْلُ لَكُنْتُمْ فِي اللهِ مَنَا إِلَيْ مَنَا لِيَكُمْ اللهُ كَافِي صُدُورِكُمْ لِلْي مَنَا جِعِهِمْ وَلِيَبْتِكِي اللهُ كَافِي صُدُورِكُمْ لِلْي مَنَا جِعِهِمْ وَلِيَبْتِكِي اللهُ كَافِي صُدُورِكُمْ وَلِينَ حَتِى مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللهُ عَلَيْمُ الْمَانَ فِي اللهِ اللهِ اللهُ عَلَيْمًا فِي اللهِ اللهُ اللهُ عَلَيْمُ الْقَتْلُ الضَّدُورِ ﴿

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعُنِّ إِنَّمَا

² *Mavinda amwe, Ütīsyo wa wasyo münene nüvetangaa woo üla waetiwe nī maündü manini ala meekīkie vu mbeenī. Undü ta üsu nīweekīkie nthīnī wa kaü wa Uuti, yīla kīkw'ü kya Mütümwa Müamati mūno wāhwe rölü wake kyeew'īkie, üwetango üsu nīwanyaīīkisye vyü mathīna onthe ma kī-mündü na wasyo üla okiti ma Kīsilamu maminīte kwona. Na īndī üvoo wa külea kükw'a kwake nīkwaalyülile mwīkalo wa wasyo kwīthwa kwīanīwa künene na ütüngi wa müvea.

ilī sya ita syakomanie, kaŭ wa Uuti, vate nzika, aī Satani ūla wamanthaa kūtuma mo matiūūka nūndū wa maūndū amwe moo. Indī vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūminīte kūmaekea mo. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Mūmīīsya.

اسْتَزَلَهُمُ الشَّيْطُنُ بِبَعْضِ مَاكسَبُواْ وَلَقَدْعَفًا عِ اللهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللهَ عَفُوْرٌ كِلِيْمٌ هُ

LUKU 17

157.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikethwe mūilyī ta asu ala metetīkīlīte, na ala mamatavasya anaa--īthe moo yīla mekwanganga īūlū wa nthī kana yīla maendete kaūnī: 'Takethwa mo maīvamwe naitū, mayīthwa makwie kana kūawa.' Ūū nīw'o, nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atume melila ngoonī syoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūnenganae thayū na nī We ūetae kīkw'ū, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanyaa maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

158.Na inyw'ī mwooawa nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mwakw'a, vate nzika, ūekeo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na tei ikeethwa syī nzeo mbee kūvīta syīndū ila mo mombanasya.

159.Na ethwa inyw'1 nimwakw'a kana kuawa, vate nzika, inyw'i mukoombanw'a vamwe kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

160.Na no ūndū wa tei *mūnene* wa Ngai Mwene Vinya W'onthe we withiitwe wi mūseo kwoo, na kethwa we niweethiitwe wi mūmū *na* wina ngoo nyūmū, vate nzika, mo methwa manyaiikie kuma vala we ūi. Kwa ūu,

يَّانَهُمَّا الَّذِيْنَ أَمَنُوا لَا تَكُوْنُوا كَالَّذِيْنَ كَهُمُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا صَرَبُوا فِي الْاَرْضِ اَوْكَانُوا غُزِّے لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللهُ ذٰكِ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَالله يُخْي وَيُدِيثُ وَالله بِمَا تَغْمَلُونَ بَصِيْرً

وَ لَهِنْ قُتِلْتُمُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ اَوْمُتُمُ لَمَنْفُهُمْ لَا فَيْ وَنَ اللهِ وَ رَحْمَكُ خَيْرٌ قِمَا يَجْمَعُونَ ۞

وَلَيِنْ مُنْهُمْ أَوْ فُتِلْتُمْ لَا اللهِ تُحْشُرُ وْنَ

فَيِمَا رَحْمَةٍ قِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْكُنْتَ فَظًا غَلِيْطَ الْقَلْبِ كَلْ نَفَضُّوْا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِمْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوكَلْ عَكَ اللهِ إِنَّ الله يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ ۞ maekee mo na ītya ūekeo kwoondū woo, na onana namo maūndūnī ala ma tsumbīki; na yīla we watw'a, īndī ia wīkwatyo waku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala maiaa wīkwatyo woo nthīnī Wake.

161.Ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe akaŭtethya we, vai ona ûmwe ûkaûsinda; ĩndĩ We akûtia we, ĩndĩ nũũ ūla wĩvo ūtonya kũūtethya we ūtee Wake? EtĩkĨli ĩndĩ, nĩmaie wĩkwatyo woo nthĩnĩ wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

162.Na kūitonyeka Mwathani kwīka ūndū ūte wa kūlkīlka, na ūla ona wīva wīkaa ūndū ūte wa kūlkīlka, akooka vamwe na ūndū ūsu ūla we ūtalkīlkaa nthīnī waw'o, Mūthenya wa Uthayūūkyo. Na kīla thayū ūkalvwa vyū kwīanana nondū wīkīte; namo maikavītīw'a.

163.We üla üatīīaa ütanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nündü ümwe na we üla wīyoseaa ĩthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe we-mwene na üla wīkalo wake nī Ngienanī? Na w'o nī üalüko mūthūku!

164Mo mena ivila syina kñvathūkany'o sya mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwonaa ūndū mo mekaa.

165.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwiīte īnee īūlū wa etīkīli kwa kūmūkīlya Mūtūmwa kuma katī woo ene, ūla ūmasomeaa mo Mīsoa Yake, na ūmatheasya mo na ūmamanyīasya mo

اِنْ يَنْضُمُ كُمُّ اللهُ فَلَا غَالِبَ كُلُّمَ ۚ وَإِنْ يَخْذُ لُكُمُّ فَسَنُ لَا الَّذِئْ يَنْصُمُ كُمْ قِنْ بَغْدِهُ ۚ وَعَلَى اللهِ فَلْيَوْكِلِ الْمُؤْمِنُونَ ۞

وَمَا كَانَ لِنَهِي أَنْ يَغُلُّ وَمَنْ يَغُلُلْ يَأْتِ بِمَا عَلَ يُوْمَ الْقِلِكَةَ ثُمَّرَتُو ثَٰ كُلُ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَنُونَ

اَفَكَنِ اَتَٰتَعَ رِضُوَانَ اللهِ كُنَنَ بَآ ۚ بِسَخَطٍ قِنَ اللهِ وَمَأْوْلَهُ جَهَنَّمُ وَ بِثْسَ الْمَحِيدُ ۖ

 Ivuku na UI; na mbee wa ûu, mo vate nzika, maī īvītyonī yī ûtheinī.

166.Kya0! Yīla kyeva kyam0kwata inyw'ī----- nenyu nīm0mekīīte mo kyeva k0nd0 kwīiī kwa kyu---inyw'ī mwaasya, 'Kīī kyumīte va?' Asya, 'kyumīte katī wenyu ene.' Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na utonyi I0lū wa syīndū syonthe.

167.Na kīla kyamūkwatie inyw'ī, mūthenya ūla nguthu ilī sya ita syakomanie, kaū wa Uuti kyaī kwoondū wa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na vailyī ūu nīkana We atonye kūmavathūkany'a etīkīli.

168.Na nīkana We atonve kūmavathūkany'a angangani. Na mo nîmataviw'e, 'Ukai inyw'î mûkite nzîanî va Ngai Mwene Vinya W'onthe na sillai mūvithūko wa amaitha.' Mo maisye, 'Takethwa ithvī nītweesī kūkita, ithvī vate nzika, twithwa twamoatile inyw'i.' Mo můthenva úsu maí vakuví můno na ūlei mbee wa mūīkīlo. Mo nīmaneenaa na makanyw'a moo maûndû ala matal ngooni syoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa maundu ala mo mavithaa.

169. Aa nīmo maisye kwa anaa--īthe moo, oyīla *mo ene* matiītwe ītina, 'Takethwa mo nīmatwīwie ithyī, mo mayīthwa mooaiwe na *Ovyū.'* Asya, 'Isiīīei kīkw'ū īndī kuma kwenyu ene ethwa mwīmaw'o.'

170.Műikasűanle kana ala moaltwe na Ovyű nzlanl ya Ngai Mwene Vinya إِ يَفِي ضَلْلٍ مُبِيْنٍ

ٱولَتَا آصَابَتَكُوْ مُصِيْبَةً قَدُ آصَبْتُ وَقُلْيَهَا وَ قُلْتُمُ آَنَ هٰلَا قُلُ هُوَ مِن عِنْدِ آنفُسِكُمُ لِنَ الله عَلَى كُلِ شَيْ قَدِيْرُ ۞

وَمَا اَصَابَكُوٰ يَوْمَ الْتَفَ الْجَنْعُنِ ثَبَرَاذُنِ اللهِ وَلِيَعُلَمَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴾

وَلِيَعْلَمَ الّذِيْنَ نَافَقُوا ﴿ وَقِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا قَاتِلُوْا فِي سَبِيْلِ اللهِ اوِادْفَعُوا أَفَالُوا لَوْنَعْلَمُ إِثَالُا الْآاتَبَعَنَكُمْ هُمُ لِلكُفْي يَوْمَ فِي اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيْكَانِ يَقُولُونَ بِالْمُواهِمِهُمْ مَالِيشَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللهُ اعْلَمُ بِمَا يَكْتُرُونَ فَى

اَلَّذِيْنَ قَالُواْ لِإِنْحَانِهِمْ وَقَعَكُواْ لَوْاطَاغُوْتَا مَا قُتِلُوَّا قُلُ فَادُرَّءُوْاعَنْ إِنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتَكُر طيرةِيْنَ @

وَلَا تَعْسَبَقَ الَّذِيْنَ قُتِلُوا فِي سِيْلِ اللهِ الْمُوَامُّواتًا * بَلْ اَخْيَا أَءُ عِنْدُ دَبِهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿ W'onthe, ta akw'0. Aiee, me thay0, mbee wa Mwiai woo, na nimanengetwe mithinzio kuma Kwake.

171.Me atanu nundu wa maundu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe umanengete mo kati wa mumo Wake; na maitana nundu wa asu ala matanamba kukwatana namo kuma itina woo, nundu iulu woo vaikethwa na wia, ona mo maikew'a kyeva.

172.Mo matanīaa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na mumo Wake, na kwīanana na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaekaa ītuvi ya etīkīli yae.

LUKU 18

173.Ta asu ala meetīkie wītano wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa ītina wa makwata ūkite----ala moo ta asu mekaa ūseo kwa ūlūngalu na kwīka ūlūngalu makeethwa na ītuvi īnene;

174.Asu ala andû mamatavisye, 'Andu nîmamûsukîte inyw'î, kwa ûu, makîei mo; îndî ûu wongeleele mûîkîlo woo tû, namo maisye, Ula ûtwîanîe ithyî nî Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nî Mûsîvîi-Ula-Mûseo Vyû-We.

175.Kwa uu mo nimasyokie mena inee yina utonyi kuma kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe na mumo mwingi, oyila vai uthuku wamakiitite mo; namo maaatile utanu wa Ngai Mwene Vinya Wonthe; na Ngai Mwene Vinya Wonthe ni Mwiai wa Wingivo mwingi.

فَرِحِيْنَ بِمَا اللهُ مُراللهُ مِن فَضَالِهُ وَيُسْتَثِيُونُونَ بِاللَّهِ اللَّهِ وَيَسْتَثِيُونُونَ بِاللَّهِ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ آلَا خُوفٌ عَلَيْهِمْ وَلا مُمْ إِذْ يُمْرَثُونَ ﴿

يَسْتَبْشِهُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ ۚ وَاَنَّ اللهَ لَا لَكُونَ مَا يَجُو الْمُوْمِنِينَ ﷺ

ٱلَّذِينَ اسْتِكَابُوا لِلْهِ وَالرَّسُوَّلَ مِنْ بَعْدِمَا آصَابَهُمُ الْفَرْحُ * لِلَذِيْنَ ٱحْسَنُوا مِنْهُمُ وَالْقَوْا ٱجْرَعَظِيْمُ ﴿

اَكَذِيْنَ قَالَ لَهُمُ اِلنَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَلْ جَمَعُوا لَكُمُّ كَاخْشُوْهُمْ فَوَادَهُمْ إِيْمَا نَا اللَّهِ وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الوَكِيْلُ ۞

كَانْقَكَبُوْا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَصْلٍ لَعْرِمُسُسُهُمْ سُوَّاً وَّاثَبُعُوْا دِضْوَانَ اللهِ وَاللّهُ ذُوْفَصْلٍ عَظِينْجٍ۞ 176.No Satani tū ūla ūmateelemasya anyanyae make; kwa ūu, mūikamakīe mo īndī Ngīei Nyie, ethwa inyw'ī mwī etīkīli.

177.Na asu ala malikaa üleini na mituki maikakwiw'ithye kyeva we; vate nzika, muitonya kumwika Ngai Mwene Vinya W'onthe nai kwa nzia ona yiva. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndendaa kumaaia kianda ona kimwe nthini wa thayu ula ukite; namo makeethwa na usililo mwai.

178. Vate nzika, asu ala mathooete ülei na thooa wa mülkilo, maitonya kümwika Ngai Mwene Vinya W'onthe üthüku ona vanini; namo makeethwa na üsililo wi woo.

179.Na alei maikasūanīe kana kūmanenge īvinda Kwitū nī kūseo kwoo, Ūsyao wa kūmanenge īvinda Kwitū nīkana mo mongeleke nthīnī wa naī tū; namo makeethwa na ūsilīlo ūthīnasya.'

Mwene Vinya W'onthe 180.Ngai ndaamaeka etīkīli mekale ūndū invw'ī We mūilyĩ, kűvika yīla wamavathūkanisye ala athūku kuma kwa ala aseo. Ona Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaî amûvuanîsva inyw'ī maundu ala matonekaa. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe anyuvaa katī wa Atumwa Make ula We wendaa. Kwa uu, Itīkīlai Ngai Mwene Vinya W'on the na inyw'î Ethwa Atūmwa Make. nîmwîtîkîlaa na kwîthwa alūngalu, műkeethwa na Ituvi Inene.

إِنْهَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطُنُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَا ۚ هُ كُلاَّعُنَا فُوْهُمْر وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُوْمُ تُوْمِنِينَ ۞

وَ لَا يُخْزُنُكَ الَّذِيْنَ يُسَارِعُونَ فِي الكُفْمِ إِنَّهُمْ لَنَ يَحْنُهُ وَاللهُ شَيْئًا مُرْنِدُ اللهُ اللهِ يَجْعَلَ لَهُمْ حَظَّا فِي الْاَخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ @

إِنَّ الْذَيْنَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ وَالْإِيْمَانِ لَنْ يَضُوَّوا اللهَ شَيْئًا ۗ وَلَهُمْ عَذَابٌ النِيْرُ ۞

ٷڵا يَحْسَبَنَ الَّذِيْنَ كَفَدُوْا اَنْهَا اُنْفِىٰ لَهُمْ غَيْرٌ لِاَنْفِيهِ إِنْهَا نُسُولِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوْا اِلْمُنَاءَ وَلَهُمُ مَذَابُ مُهِنِنَّ۞

181.Na mo ala methīawa na ûtoonu kwoondū wa syīndū ila manengetwe nī Ngai Mwène Vinya W'onthe kwa mumo Wake maikasūanīe ta nzeo kwoo aiee, nī nthūku kwoo.Isu meethīawa na ûtoonu nasyo ikooveewa ngingonī syoo ta kītheko Mūthenyanī wa Uthayūūkyo. Na ūtiīwa w'onthe wa matu na nthī, nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanyaa nesa ūndū inyw'ī mwīkaa.

وَلاَيُعْسَبُنَ الْأَرِيْنَ يَبْخَلُونَ بِنَا أَتْهُمُ اللَّهُ مِن فَغَلِهِ هُوَخَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُو شَرَّ لَهُ مُ سُيُطَوَقُوْنَ مَا بَعِلُوّا بِهِ يَؤْمَ الْقِيْبَةُ وَيِلْهِ مِيْرَاكُ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ ۖ وَاللَّهُ مِمَا عُى تَعَمَّلُونَ خَوِيْدًا ﴾

LUKU 19

182.Na vate nzika Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwïw'îte ûneeni wa mana wa asu ala maisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nï ngya na ithyĭ twĭ athui.' 'Ithyĭ tûkaandīka ûndû mo maneenete na kûtata kwoo kwa kûmoaa Athani vate ûlûngalu; na Ithyĭ tûkasya, 'Samai inyw'ī ûsilīlo wa kûvya.'

183.Uu nündü wa maündü ala moko menyu matongoisye kwika mbee wenyu ene na U-w'o ni kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ti mwiki-wa-nai ona yanini kwa athukumi Make.

184. Asu maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nūtwīyīaīe ithyī tūikamwītīkīle Mūtūmwa ona wīva ateo we atūetee nthembo īla īvīvaw'a na mwaki.' Asya, 'Atūmwa nīmaminīte kūvika mbee wakwa mena Syama ntheu vamwe na maūndū ala inyw'ī mūneenaa. Nīkī, īndī, inyw'ī mwamanthie kūmoaa mo, ethwa inyw'ī mwī ma w'o?

185.Na ethwa mo measya we nūūkengana, now'o mataviw'e Athani ala maī mbee waku, ala mookie mena

َلْقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِيْنَ قَالُوْاَ اِنَ اللَّهُ فَقِي لِمُ وَ اللَّهِ فَقِي لِمُ وَ اللَّهِ فَ إِنَّ فَحْنُ اغِنِيمَا أُ كَسَنَكُمْتُكُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُ مُ الْاَئِمِيمَا مُ اللَّهِ مِنْكَامُ اللَّهُ وَاللَّهُ مِنْ الْحَدِيْقِ ﴿
وَقِيْرُ حَقِيْ وَنَقَوْلُ ذُوْقُواْ عَذَابَ الْحَدِيْقِ ﴿

ذْلِكَ بِمَا قَلَمَتْ أَيْدِينَكُمْ وَأَنَّ اللهُ لَيْسَ بِطَلَّكُمْ لِلْعَبِيْدِيْ

اَكَذِيْنَ قَالُوَّا إِنَّ اللَّهُ عَهِدَ اِلْنَيْنَا اَلَا نُؤْمِنَ لِرُسُولٍ عَخُّ يَاٰتِينَا بِقُمْ بَانٍ تَأْكُلُهُ النَّاكُرُ قُلْ قَلْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ فِن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَ بِالَذِيْنَ قُلْمُ فَلِمُ قَلْلُمُ فَلِمُ كَثَلَّمُوْهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ۞

ٷٵڽؙڴۮۜڹؙٷڬ ڡؘڡٞۮؙڴؙڐؚؚۣۘۘۘۘڔۯڛؙڷٞ؋ۧڽٛۊؘڹڸڬۼٳٚٛٷ ؠۣٵؿؾٟڹ۬ؾؚۉٵڗؙؙؠؙۅؚۘۅٲڷؚڮؾ۠ۑؚٵؙؽڹؽؠۄ۞ Syama syî Otheinî na mavuku ma 0î na Ivuku yîmulikaa.

186.Kīla thayū ūkasama kīkw'ū: Na inyw'ī mūkaīvwa vyū matuvi menyu mausīe Mūthenya wa Uthayūūkyo tū. Kwa ūu, oūla ona wīva ūkavetangwa kūasa na Mwaki na aitw'īkīthwa wa kūlika Itunī, nūminīte kūvikīla kīeleelo kyake. Na thayū wa nthī īno nī vathei na ūtanu wa ūkengani.

187.Inyw'i vate nzika mûkatatwa na mokwati menyu na mathayû menyu na vate nzika inyw'i mûkeew'a maûndû maingi ma kûmûkita kuma kwa asu ala manengiwe Ivuku mbee wenyu na kuma kwa asu ala mamwiananasya Ngai na atindany'a. Indi inyw'i mwoonany'a ûlûmu na kwika ûlûngalu, vate nzika, asu ni *ûndû* wa kithito kinene.

188.Na lilikanai yila Ngai Mwene Vinya W'onthe woosie ütianio kuma kwa asu ala manengetwe Ivuku Akyasya. 'Inyw'i mükayimanyithany'a Ivuku yii kwa andu na müikayivitha.' Indi mo nimayikisye yo itheka itina wa inyunyu syoo, na mayikuany'a yo na thooa müvüthü. Kila mo mathooete ni kithüku.

189.Ndûkasûanîe kana asu ala matanîaa maûndû ala mo mekîte; na mendaa kûkathîïwa nûndû wa maûndû ala matekîte kana mo nîmavîtûkîte ûsilîlo. Mo makakwata ûsilîlo wî woo.

190.Na üsumbî wa matu na nthî nî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ütonyi lülû wa sylndû syonthe.

كُلُّ نَفْسٍ ذَابِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنْكَا ثُوَوْنَ الْبُوْرَكُمْ وَ يُوْمَرُ الْقِيلِمَةُ فَمَنْ نُخْزِحَ عَنِ النَّارِ وَلُوْفَلُ الْبَيْعَةُ فَقُدُ فَارَ وَمَا الْحَيلُوةُ الذُّنْيَّ إِلَّامَتَاعُ الْفُرُوْرِ

لَتُبْكُونُ فِيَّ آمُوالِكُمْ وَانْفُسِكُمْ وَكَسَّمَعُنَ مِن الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبِ مِنْ قَبُلِكُمْ وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُواۤ اَذَّكَ كَشِیْرٌاْ وَإِنْ تَصُیْرُوا وَتَتَقُواْ فَإِنَ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْدِ

وَإِذْ اَخَذَ اللهُ مِيْثَاقَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتْبَ تَتَبَعِّلُنَّهُ الِنَّاسِ وَلَا تَكْتُنُونَهُ فَنَبَكُونُهُ وَمَرَآءَ ظُهُوْدِهِمُ وَاشْتَرُوْا بِهِ ثَمَنَّا قَلِيْلًا فَيِنْسَ مَا يَشْتَرُوْنَ ﴿

لَا تَخْسَبُنَّ الَّذِيْنَ يَفْرَخُونَ بِمَاۤ اتَّوَّا وَّيُخُيُّوْنَ اَنُ يُخْمَدُوْا بِمَاكُوْ يَفْعَلُوْا فَلَا تَخْسَبَنَهُ مُّرِيمَ هَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ ۚ وَلَهُمُ عَذَابٌ الِيْمُّ۞

وَ لِلْهِ مُلْكُ السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَّىُّ عُمْ عَمِينِرُ ۚ ۚ

LUKU 20

191.Nthīnī wa mūmbīlwe wa matu na nthī na mūalyūkīlenī wa ūtukū na mūthenya ow'o vena Syama kwa andū ala mena ūmanyi;

192. Asu ala mamūlilikanaa Ngai Mwene Vinya W'onthe maūngeme, mailyī-nthī, na makomete na wea, na masūanīaa ūvoo wa mūmbīlwe wa matu na nthī: 'Mwīai waitū, We ndūsyūmbīte syīndū ii mana, aiee, We wī Mūtheu; tūtangīīe ithyī īndī, kuma ūsilīlonī wa Mwaki.

193. 'Mwlai waitu, ula ona wiva We utumite alika Mwakini, vate nzika, usu niwe umusonoketye. Na eki-ma-nai maikethwa na atetheesya.

194. 'Mwlai waitu, Ithyl nltumwlw'ite Mwltani aitwlta ithyl tülike mulkilonl, 'Mwltikllei inyw'i Mwlai wenyu, 'na ithyl nltwltikllite. Mwlai waitu, tüekee ithyl nal situ, na tüvetangle ithyl mothuku maitu, na nthinl wa kikw'u kitu, tütale ithyl vamwe na ala alungalu.

195. Mwiai waitu, tunenge ithyi maundu ala We watwathite kwisila Atumwani Maku; na ndukatusonokye ithyi nthini wa Muthenya wa Uthayuukyo. Vate nzika, We ndwanangaa wathani waku.

196.Kwa ūu, Mwiai woo niwamasungiie mboya syoo, akyasya, Nyie ndikaeka wia wa muthukumi ona umwe kuma kati wenyu wae mana e munduume kana e mundumuka. Inywii mumite nthini wa

إِنَّ فِيْ حَلْقِ الشَّلُوٰتِ وَالْاَثْهُ ضِ وَاخْتِلَافِ الْيَبْلِ وَالنَّهَا دِلَّائِتِ لِأُولِي الْاَلْبَابِ ﷺ

الَّذِيْنَ يَذُاكُّرُوْنَ اللَّهَ قِيْنَا وَقُعُوْدًا وَّ عَلَى جُنُوْدِهِمْ وَيَتَعَكَّرُوْنَ فِيْ خَلْقِ الشّلُوتِ وَالْاَرْضُ ْ رَبُنَا مَا حَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا شَجْنَكَ فَقِنَا عَذَا جَ التَّارِ۞

رَبَيْنَآ إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَفَقَدْ أَخْزَيْتَهُ * وَمَا لِلنَّالِينِينَ مِنْ أَنْصَارِهِ

ڒؿۜڬٵۧٳؿؙڬا سَبِعْنَا مُنَادِيًا يُثَادِئ الْإِيْدَانِ انَ اصِعُوا بِوَبِهُمْ وَكَامُنَا لَى رَبَّنَا فَاغِنِ كَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِرْ عَثَا سِيْلُوَا وَكَوْتُنَامَعُ الْاَبْرَارِشْ

رَبُنَا وَ اتِنَامًا وَعَدْثَنَا عَلْے رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَعْمَرُ الْقِيْمُةُ إِلَكَ لَائْخُلِفُ الْبِيْعَادَ۞

كَاشَهَابَ لَهُمْ رَبَّهُمْ أَنِي لَآ أُضِيْعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنكُورِ مِنْ وَكِرِ أَوْ أَنَىٰ آيَعْضُكُورِنْ بَعْنَ كَالْوِينَ mūndū na ūla ūngī. Kwa ūu, asu, ala mathamīte na malūngītw'e kuma mīsyīnī yoo, na makathīnw'a nūndū wa nzīa Yakwa, na mokitīte na moaītwe, vate nzika, Nyie ngamavetangīa mothūku moo na ngatuma mo malika Mīūndanī lia īvītīlaa tūlūsī nthīnī wayo---ītuvi kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na matuvi ala maseo vyū mena Ngai Mwene Vinya W'onthe.'

197. Myangangile ya alei iulu wa nthi ndikaukenge we.

198.Nĩ ŭtandîthyo mūnini na mữkuvĩ na Indî Iia-ya-Mwaki nĩyo yĩkethwa wĩkalo woo. Nĩ vandū vathūku mūno ata va kūthūmūa!

199.Indī asu ala mamūkīaa Mwīai woo makeethīwa na Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī katī wayo; vo nīvo mo makekalaa--- nī ūthokyo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na kīla kī vamwe na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kīseo mbee kwa ala alūngalu.

200. Na vate nzika, kati wa Andu-ma-Ivuku mevo ala mamwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na maundu ala matheetw'e kwenyu, na ala matheeiw'e kwoo, makinyivya mo ene mbee wa

هَاجُرُوْارَانُخْرِجُوْامِنْ دِيَالِهِمْ وَأُوْدُوْافِيْ سَبِيْلِيْ
وَ فَتَكُوْا وَقَتُلُوُّا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَتِالِتِمْ وَلَاُوْخِلَاّهُمُّ
جَنْتٍ تَجُرِيُ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهُرُ ۚ ثُوَابًا مِنْ عِنْدِ
اللّهُ وَاللَّهُ عِنْدَةَ حُسُنُ الثَوَابِ
اللّهُ وَاللَّهُ عِنْدَةَ حُسُنُ الثَوَابِ

لَا يُغْرَنُّكُ تَقَلُّهُ الَّذِينَ كُفُرُوا فِي الْبِلَادِ ۞

مَتَاعٌ قِلِيْلُ فَ ثُمْ مَأُولِهُمْ جَهَنَّمُ وُلِيْسُ إِلْهَادُ

لَكِنِ الَّذِيْنَ اتَّعَوْا رَنَهُمُ لَهُمُ حَنْثَ بَعُرِى مِنْ تَعْتِهَا الْاَنْهُ رُخْلِدِيْنَ فِيْهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللهِ وَمَاعِنْدَ إِنَّةٍ اللهِ خَيْرٌ لِلْاُبْرَارِ۞

وَانَ مِنْ اَهْلِ الْكِتْلِ لَكُنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ اِلْنَكُمْ وَمَآ اُنْزِلَ اِلْيَصِمْ لحٰشِعِيْنَ لِلّٰهِ لَا يَشْـ تَرُوْنَ Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mo maimīkūanasya Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na thooa mūvūthū. Aa nīmo makethwa na ītuvi yoo kwa Mwīai woo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-mītŪkī kwa kwosa ūtalo.

بِالِتِ اللهِ ثَمَنُا قِلِيْلاً أُولَيْكَ لَهُمْ اَجُوهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ أِنَّ اللهَ سَدِيْعُ الْحِسَابِ ﴿

201.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Umīīsyai na īthing'īlsyei kwīkala nthīnī wa ūmīīsyo na īthīwai mūsyaīlsye na mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkana mūtonye kwaīla.

يَّالَيُّهَا الَّذِيُنَ امَنُوا اصْبِرُوْا وَصَابِرُوْا وَرَابِطُوْاتُ اللَّهِ اللَّهِ لَمَنُوا اصْبِرُوْا وَصَابِرُوْا وَرَابِطُوْاتُ اللَّهِ لَمَنَّا لَمُنَّالُهُ لَعَلَّاكُونَ أَنَّ

AL – NISAA (Wavuaniw'e Medina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Üla Usüîtwe nî ülau, Usüîtwe nî tei.

2.Inyw'ī andū! Mūkīei Mwīai wenyu, Ūla wamūmbie inyw'ī kuma mūndūnī ūmwe, na kuma vau nīwoombie mūtindany'a wake, na kuma asu elī, manyalīka aūme aingī na iveti; na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ūla syītwanī Yake mūnyanyanaa mūndū na ūla ūngī, na mūkīei We na mūno mūno kūnenge ndūū sya mūkautī ndaīa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūsyalīsyaa īūlū wenyu.

- 3.Na nengei ndiwa syindu syasyo, na muikakuany'e syindu nzeo na nthuku, ona muikaisanisye syindu syasyo vamwe na syindu syenyu ene. Vate nzika, isu ni nai nene.
- 4.Na ethwa inyw'ī mwī ngwatanīo nīmūūkīa kana nīmūtonya kūlea kwīka ūlūngalu īūlū wa maūndū makoniī ndiwa ītina wa kaū wathela, īndī twaai iveti ila mūkwenda ilī, kana itatū kana inya. Na ethwa nīmūūkīa kana mūitonya kūsyīka nesa na ūlūngalu, īndī twaai o kīmwe tū kana ila moko menyu ma aūme maūngamīe. Īsu nīyo Nzīa īla nguvī vyū kwenyu ya kwīvathana na ūla ūte ūlūngalu.
- 5.Na inengei iveti ngaasya syasyo kwa kwenda. Indi syo kwa kwenda kwasyo, syamuekea kindu nthini wayo, indi

إنسوراللوالزخلن الزجيسون

يَّايَّهُمَّا التَّاسُ الْقُوَّا رَجَكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمُ فِن تَفْسِ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَنِسَاءٌ ثَوَ اتْقُوا اللهَ الَّذِي تَسَاّعَلُونَ بِهِ وَالْاَرْحَامُرُ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۞

وَ الْقُا الْيَعْنَى آمُوالَهُمْ وَ لَا تَنَبَّلَ لَوْ الْعَبِيْثِ وَالْعَلِيِّةِ وَلَا تَأْكُلُوْ آمُوالَهُمْ إِنَى آمُوالِكُمْ لِإِنَّهُ كَانَ مُوْلِكِ كُنْ اللَّهُ الْكُوْ آمُوالَهُمْ إِنِّى آمُوالِكُمْ لِإِنَّهُ كَانَ مُوْلِكًا

وَإِنْ خِفْتُمْ اَلَا تُفْسِطُوا فِي الْمَيَّىٰ فَانَكُمُ الْمَاكَا لَا الْمَاكِ الْمَكَا الْمُوَا الْمَاكَا ف الْكُرُونَ النِّسَاءِ مَضْغُ وَثُلْكَ وَثُرِيعٌ فَإِنْ خِفْتُمْ الَّا تَعْدِلُوا قَوَاحِدَةً أَدْمَا مَلَكَتْ اَيْمَا نَكُمُ الْمُلَاثُ الْمُعَالَكُمُ الْمُؤْلِولَ اَذْنَى اَلَا تَعُولُونَ الْ

وَ اٰتُوا الذِّسَاءَ صَلُ ثَتِهِنَ نِحُلَةً ۚ فَإِنْ طِبْنَ لَكُمُرُ عَنْ شَنْعُ فِيْنُهُ نَفْسًا فَكُوْةً فَمَنِيْنًا مَرِّنَيًا مَرِّنَا ۖ kītanīei ta kīndū kya kwendeesya na kyaīlu.

6.Mûikanengane ûûngamîi wa ûthwii wenyu ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûseûvîtye kwoondû wenyu ta syîndû sya kûmûtwîîka inyw'î, kwa ala mena ilîko nthûku itatonya kûûngamîa nesa. Kwa ûu manengei mo lîu, na mavw'îkei ngûa nesa na neenai namo na ûneeni mûseo.

7.Na ütatei ümanyi wa ndiwa küvika ivikile üküü wa kütwaana; na Indi mwoona syina kiliko kianie kütwa küseo, Indi inengei syindu syasyo; na mükaye syindu syasyo na mitüki müthaite na wanango itaneana. Na üla müthwii niesiile; na üla ngya, niaye syindu nesa kwianana na miao. Na yila inyw'i mükwinenge syo ndiwa syindu syasyo, Indi itai ngüsi mbee wasyo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie ta Mütali.

8.Kwa aume ve kianda kati wa syindu ila asyai na nduu sya mukauti matiaa: na

وَلاَ تُؤَثُّوا الشَّفَهَا ۚ مَا مُوَالكُّمُ الذِّي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمُّ فِيناً وَازْزُنُوْهُمْ فِينها وَٱلسُّوْهُمْ وَقُوْلُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْزُوفًا ۞

Vaa wanda n0tavītw'e w'onthe vamwe, oyīla 0thwii 0su 00wetwa ti wa mbal yonthe Indī nī wa ndiwa ila 0talo wasyo wongelekaa mono ītina wa maka0. Nīkwīsīkīwe nesa kana 0thwii wa nthī n0t0mīkaa nthīnī wa ma0ndo ma mwanya. Ethwa mbal yonthe ndī0s0vīa 0thw'ii ta 0su, na ii0tia 0s0vīonī wa syana nini vy0 itena 0manyi na itatonya k0s0vīa 0thwii wasyo na kīlīko; 0u n0tumaa 0thwii wa nthī yonthe 0kiitwa. K0mina 0nd0 00 Indī, mbal nītavītw'e yī yonthe na īkanengwe 0tonyi wa k00ngamīa na 0s0vīi m0seo wa 0thwii 0su ta wayo. K0u ti kwasya kana ndiwa isu iikanengwe 0tilwa wasyo kana k0venwa w'o, Indī nī kwa īvinda. M0soa wa 11 n00thesya nesa 1010 wa 0nd0 00

iveti nasyo syīna kīanda kya syīndū ila asyai na ndūū sya mūkautī matiaa ota ūū, syī nini na syī nyingī----nī kīanda kītw'e.

9.Na yīla andū ala angī ma ndūū sya mūkautī na ndiwa na ngya syīvo īvinda ya kūaanw'a kwa *Otiñwa*; manengei kīndū kuma syīndūnī isu na neenai namo na ndeto sya ūseo.

10.Na asu nimamukie Ngai ala, ethwa nimatonya kutia syana syoo mbonzu, ene ala methwa mena wia iulu woo. Kwa uu, mo nimamukie Ngai Mwene Vinya Wonthe na nimaneene ndeto ila va woo.

11. Vate nzika, mo ala maisaa syindo sya ndiwa na nzia ite ndongalu, mo mamelasya mwaki mavuni moo to; na makavya nthini wa Mwaki wakene.

LUKU 2

12.Ngai Mwene Vinya W'onthe amwiyiaiaa inyw'î Tûlû wa syana mündüüme akakwata klanda syenyu;: klana ûndû ûmwe na kya iveti ill; Indl ethwa ni iveti nthei tu nyingi mbee wa ilī, īndī syo ikakwata ilungu ilī katī wa itatů 2/3 ya sylndů ila 0la můkw'ů útilte: na ethwa ve kimwe, kyo ki nyunzu %. Na asyai make kīla 0mwe nanengwe kilungu kimwe kati wa thanthatu 1/6 kya ūtiīwa, ethwa e kana; Indī ethwa nde kana, na niwe mūtiiwa wa asyai make, Indi nyinyia wake akakwata kilungu kīmwe katī wa itatū 1/3; na ethwa ena anaa nyinyia na eltu a nyinyia. Indl nyinyia wake akakwata kilungu kimwe

وَإِذَا حَضَّرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْلِى وَالْيَهَٰى وَالْمَسَلِينَ فَاذْذُقُوهُمْ مِنْنَهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْدُوفًا صَعْدُوفًا ﴿

وَلْيَخْشَ الْمَدِيْنَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ دُوْلِكَةٌ ضِعْفًا عَالَمُ اللَّهِ مَنْ خَلْفِهِمْ دُوْلِكَةٌ ضِعْفًا عَالَمُ اللَّهَ وَلَيْعُونُوا فَوْلًا سَدِيْلًا ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ يَاْكُلُونَ آمُوالَ الْيَكَٰى ظُلْمًا إِنْمَا يَاْكُلُونَ وَمُوالَ الْيَكَٰى ظُلْمًا إِنْمَا يَا كُلُونَ فَ وَلَا اللَّهِ اللَّهِ الْمُؤْفِقِمُ فَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيْرًا ۞

يُوْصِينَكُمُ اللهُ فَيَ آوُلاَ وَكُوْ لِلذَّكُرُ مِثْلُ حَظِ الْانْفَيْنِ فَالْ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ المُثَلَّا مَا تَرَكَ اللهُ الله

katī wa thanthatū 1/6, ītina wa kūīva kīai kīla kīthwa kī vo kana thiī. Maaīthe menyu na syana syenyu, inyw'ī mūtiīsī ala me vakuvī mūno nenyu kwa kūmūuna. ūtwio ūū wa kwia ianda nī kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanyi-W'onthe, Mūī.

13. Nenyu můkakwata nyunzu ya sylndů ila iveti syenyu syatia, ethwa syo itii kana; îndî ethwa syî kana, îndî inyw'î mûkakwata kîlungu kîmwe katî wa inva 1/4 katī wa ila svatia, Itina wa kūna ūtiīwa ūla svīthwa sveeyīje na thiis Nasyo ikakwata kilungu kimwe kati wa inya ¼ kya syindu ila inyw'i mwatia, ethwa mui kana: Indi ethwa mwina kana. îndî svo ikakwata kîlungu kîmwe katî wa nyaanya kya syindu ila mwatia, itina wa kūva ūtiīwa w'onthe ūla mwithwa mûtiîte kana kûîva thiî. Na ethwa ve mûndûûme kana mûndûmûka ûla ûtilwa wake ŭkūaanw'a na we nde mūsvai kana kana, na we ena mwanaa nyinyia na mwlītu wa nyinyia, Indī kīla ūmwe woo akakwata kilungu kimwe kati thanthatū. Indī ethwa mo nī aingī mbee wa ûu. Îndî mo makeethwa na ianda ianene nthînî wa kîlungu kîmwe katî wa itat0; îtina wa k0ña ûtilwa ûla ûngl ona wīva na thiī, Vate kīeleelo kūmūthīny'a mundu ona umwe. Uu ni wiyiai kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Umanyi-W'onthe, Mumilsya.

14. The ni mivaka ila yiitwe ni Ngai Mwene Vinya W'onthe; na oʻla umwiw'aa Ngai Mwene Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake, We

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَذُوَاجُكُمْ إِنْ لَهُ يَكُنْ لَهُنَ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَذُوَاجُكُمْ إِنْ لَهُ يَكُنْ لَهُنَ وَلَكُ فَلَكُمُ الدَّيْحُ مِنَا حَرَكُنَ وَلَكُ فَلَكُمُ الدَّبُحُ مِنَا حَرَكُنَ مِنَا بَعْدِ وَحِينَةٍ فَيُوصِينَ بِهَا اَوْدَنِيْ وَلَهُنَ الدُّبُحُ فَلَكُمْ وَلَكَ وَلَكَ قَانَ كُانَ كُلُمْ وَلَكَ وَلَكَ وَلَكَ كُلُ وَلَكُ وَلَكَ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكَ وَلَكُ فَوَ وَلَهُ وَلَكُ اللَّهُ وَلَكُ فَوَ وَلَكُ كُلُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ وَلَكُ فَا لَكُو وَلَكُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَالْمُولَةُ وَالْمُولَةُ وَالْمُولَةُ وَاللَّهُ وَلَا كُلُولُ وَاحِدٍ مِنْ فَهُمَا السَّفُونَ فَاللَّهُ وَاللَّهُ وَلَهُ وَاللَّهُ وَاللَّه

تِلْكَ حُكُوْدُ اللهُ وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولُهُ يُكُخِلُهُ جَنْتٍ تَجْرِىٰ مِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِيْنَ فِيْهَا ﴿ وَ ذٰلِكَ الْفَوْلُ الْعَظِيْمُ akatuma we alika nthīnī wa Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī katī wayo; vo nīvo mo makekalaa; na ūsu nī ūtanu mūnene.

15.Na ûla ona wīva ûtamwīw'aa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na kūmīkīla mīvaka Yake, We akatuma alika nthīnī wa Mwaki; vo nīvo we ûkekalaa; na we akeethwa na ūsilīlo wa kūthīny'a.

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهُ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَةُ يُدْخِلُهُ عَيْ نَارًاخَالِدًا فِيْهَا مَ وَلَهُ عَذَاكُ مُهِيْنٌ ﴿

LUKU 3

16.Na ila katī wa iveti syenyu syīna īvītyo ya ūlaalai----ītai ngūsī inya īdlū wasyo kuma katī wenyu na syakūsīla, isiīlei īndī nthīnī wa nyūmba kūvika yīla kīkw'ū kīkaivikīa syo kana Ngai Mwene Vinya W'onthe aivingūle nzīla.

17.Na ethwa aûme elî mena îvîtyo yu, masilîlei onthe elî. Na ethwa mo nîmeelila na kûseûv'ya, îndî ekanai namo; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Üla-Üsyokeaa andû Kaingî ena ûuu na Ausûîtwe nî tei.

18. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe eyūmbanasya kwlītīkila wliilo wa ala tū mekaa nal kwa kūlea kūmanya na kwliila mltūki ltina wa ūu. Aa nīmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmelekelaa na tei; na Ngai Mwene Vinya W'onthe, nī Ūmanyi-W'onthe, Mūl.

19. Vai kwītīkīlwa kwa wīliio kwa asu ala maendeeaa na kwīka naī kūvika, yīla kīkw'ū kīmūvikīaa ūmwe woo, we aasya, 'Nyie nīngwīlila yu,' kana asu

وَالْتِیْ یَاٰتِیْنَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَآ بِکُمْزُفَاسْتَشْهِلُوْا عَلَیْمِنَ اَرْبَعَةَ مِنْکُوْ فَانْ شَهِکُوا فَامَسِکُوْهُنَ فِی الْبُیُوْتِ حَتَّی یَتُوَفِّهُنَّ الْمُوْتُ اَوْ یَجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَ سَبِیْلًا۞

وَالَّذَٰنِ يَأْتِيْزِهَا مِنْكُوْكَأُدُوهُمَا ۚ فَإِنْ ثَابَا وَاصْلَحَا فَاغْرِخُواعَنْهُمَا ۚ إِنَّ اللَّهُ كَانَ تَوَّابُا تَحِيْدُا ۞

إِنْهَا التَّوْبَهُ عَلَى اللهِ إِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ النَّوْءَ مِهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوْبُوْنَ مِن قَرِيْبٍ فَأُولَإِلَى يَتُوْبُ اللهُ عَلَيْهِمْ

وَكَيْسَتِ النَّوْبَةُ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُونَ التَّيَّاتِ ْحَثَى لِذَا حَضَّهُ إَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّى ثُبْتُ النَّيَ أَنْ الَّذِيْنَ يَنُوْتُونَ وَهُمْ كُفَّادٌ الْوَلِيِّ كَ اَعْتَدْ مَا ala makusaa me alei. Aa nīmo ala Ithyī tūmaseuvīsye ūsilīlo wī woo.

tūmaseuvisye ūsilīlo wi woo.

20.Inyw'ī ala mwitīkīlaa! Ti kwitīkilye kwenyu kūsyosa iveti ta ūtiiwa syo itekwenda; ona mūyailitwe ni kwivingia kwa mavityo nikana mūtonye kwosa syindū imwe kati wa ila inyw'i

kwa mavityo nikana motonye kwosa syindo imwe kati wa ila inyw'i mwinengete syo, ateo syina othoku wi otheini; na ikalai nasyo kwa oseo, na ethwa moiosyenda, nivatonyeka inyw'i mokalea kwenda kindo kila nthini wakyo Ngai Mwene Vinya W'onthe wikiite oseo mwingi.

21.Na ethwa inyw'î nîmûkwenda kwosa kîveti kîmwe vandû va kîngî, na kîmwe katî wasyo nîmûkînengete kînandû, mûikose kîndû kuma vo. Inyw'î mûkakyosa na kûkengana na naî yîyonanîtye?

22.Na inyw'ī mūtonya ata kūkyosa kīndū oyīla kīla ūmwe wenyu ethīawa eweka atena ūla ūngī, nasyo *iveti* nīsyosete ūtianīo wī vinya.kuma kwenyu?

23.Na mūikatwae iveti ila maaīthe menyu matwaie, ateo maūndū ala maminie kūvīta. Nī kīndū kyathe na kya ūthatyo na nī nzīa nthūku.

LUKU 4

24.Inyw'i nimuvatitwe maanyinyia menyu, na eitu menyu, na eitu a nyinyia ma maaithe menyu, na eitu anyinyia ma maa-nyinyia menyu, na eitu ma anaa nyinyia menyu, na eitu ma anaa nyinyia menyu, na eitu ma eitu — a — nyinyia menyu, na

لَهُمْ عَذَابًا ٱلِيْمًا ۞

وَانْ اَرَدْتُكُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ حَرَوْجٍ لاَ قَ انتَّنْتُمُ اِحْدُمُهُنَ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوْا مِنْهُ شَيْئًا انتَّنْتُمُ اِحْدُمُونَهُ بُهْتَاكًا وَإِثْنَا ثَهِيْنَاسٍ

وَكَيْفَ تَاٰخُذُوْنَهُ وَقَدْ اَفْضُ بَعْضُكُوْلِكَ بَعْضٍ وَاَخَذْنَ مِنْكُوْ فِيْتَاتًا ظَائِظًا ۞

وَلَا تَنْكِمُواْ مَا نَكُحُ أَبَاؤُكُمُ فِينَ النِّسَاءِ الَّهِ مَا قَلْ وَلَا مَا قَلْ النِّسَاءِ اللَّهِ مَا قَلْ عَلْمَ النِّسَاءُ سَرِيْدُلاً أَنَّ مَا مُقَالًا مُسَاءً سَرِيْدُلاً أَنْ

خْزِمَتْ عَلَيْكُمْ أَمْهَا كُمْ وَ بَلْكُمُ وَأَنْوَلَكُمْ وَعَلَّكُمْ وَ وَخَلْتُكُمْ وَ بَلْتُ الْآخِ وَ بَلْتُ الْأَفْتِ وَأَهْلَمُكُمْ

eltu ma iveti ila syamwongisye inyw'l, na eitu ma maaithe menyu, na maanyinyia ma iveti syenyu, na eltu ma maaîthe menyu, na eltu ma iveti ila műkomete nasyo -----Ind1 mūikomete nasyo, vaikethwa nal lūlū wenyu----na iveti sva svana svenyu, ila invunvunī svumîte syenyu; na nîkûvatanîtwe kütwaa eĨtu elī masvaanīw'e ateo maündü ala mavītūku: vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi - Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

25.Na inyw'î nîm Ovatîtwe iveti ila ndwae, ateo ila moko menyu ma aŭme maungamie. Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmwīvīaīe inyw'ī. Na nîmwîtîkîlîtw'e kûtwaa iveti ila ingî ûtee wa isu, nikana mwimanthe syo na syindu svenyu, mūkitwaa nesa mūte kwīka ülaalai. Na kwoondū wa ütandīthvo üla mükwataa kuma kwasyo. inengei Ila Itw'Itwe, ona ngaasya syasyo, vaikethwa 0th0ku kwenyu katī wa syındu ila mwiw'anite, itina wa kumya ngaasva Ila Itw'Itwe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanvi-W'onthe, Mūl.

26.Na üla ona wiva ütatonya kütwaa iveti nthasye, mbitikili we niatwae ila moko menyu ma aüme maüngamie, ta athükümi ma müsyi ala metikilite. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi müikilo wenyu nesa vyü; inyw'i inyw'onthe mumite mündüni o ümwe; kwa üu, itwaaei münengetwe üthei ni eiaii masyo na inengei ngaasya syasyo kwianana na üla üseo, syo syi ntheu, itekwika ülaalai, kana ila syina ndüsyo sya kimbithi. Na ethwa, syina ülaalai

الْبَيْنَ ٱرْضَعَنكُمْ وَاخَوْتُكُمْ فِنَ الرَّضَاعَةِ وَأَهُمَهُ فَ الْبَيْنَ آرُضَعَاعَةِ وَأَهُمُهُ فِيسَآيِكُمُ الْبَيْنِينَ حُجُورُكُمْ فِنْ فِسَآيِكُمُ الْبَيْنَ فِي حُجُورُكُمْ فِنْ فِسَآيِكُمُ الْبَيْنَ وَخَلَتُمْ بِهِنَ فَلَا جُمْنَاحَ عَلَيْكُمُ وَحَلَّا فِيلُ اَبْنَآ يِكُمُ الْإِينَ مَن عَن حَمْنَاحَ عَلَيْكُمُ وَحَكَلًا فِيلُ اَبْنَآ يِكُمُ الَّذِينَ مِن الْحُتَيْنِ إِلَّا مَا قَلْ الْمُنْ الْاَحْتَيْنِ إِلَّا مَا قَلْ اللهُ كُانَ عَفُولًا تَحِيْمًا فَى اللهُ كَانَ عَفُولًا تَحِيْمًا فَى اللهُ كَانَ عَفُولًا تَحِيْمًا فَي

﴿ وَالْمُحْصَنْتُ مِنَ النِسَاءِ الله مَا مَلَكَ اَيْنَا فَكُمْ اللهِ عَلَيْكُمْ وَالْحِلْ لَكُمْ مَّا وَرَاءَ ذَلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُواْ اللهِ عَلَيْكُمْ وَالْحِلْ لَكُمْ مَّا وَرَاءَ ذَلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُواْ الْمُوْمَ اللهُ عَلَىٰ مُحْصِنِيْنَ عَيْرَ مُسْفِحِيْنَ وَمُعَا اسْتَنْتَغُنُمْ اللهِ عِنْهُنَّ فَالْتُوهُنَّ الْجُوْمَ هُنَ فَوِيْفِيَةً اللهُ اللهُ عَلَيْكُمْ فِيْمَا تُراضَيْتُمْ الله مِنْ بَعْدِ الْوَبِيْفِة وَلَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا تُراضَيْتُمْ الله مِنْ بَعْدِ الْوَبِيْفِة اللهُ الله كَانَ عَلَيْمًا حَكِيْمًا ﴿

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعُ مِنْكُمْ كِلُولًا أَنْ يَكِكُ الْمُحْصَنَٰتِ الْمُؤْمِلُتِ فَيَلِكُمُ الْمُحْصَنَٰتِ الْمُؤْمِلُتِ فَيْنَ ثَمَّا مَلَكَتْ إَبْدَائِكُمْ فِينَ فَتَلِيتُكُمُ الْمُؤْمِنَةُ وَ اللهُ أَعْلَمُ بِإِنْهَائِكُمْ الْمَعْثُ كَمْ فِنْ اللهُ الْمُعْرُونِ اللهُ لِهِنَ وَاللهُ فَمُنْ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ وَاللهُ اللهُ الل

ītina wa kūtwawa, syo ikeethwa na nyunzu ya ūsilīlo ūla umītw'e kwa iveti ila syīna ūthasyo. Na ūu nī kwa ūla we katī wenyu ūnūūkīa ndakese kwīka naī. Na kwīsilīa inyw'ī-ene nī ūseo mūno kwenyu; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

بِفَاحِشَةٍ تَعَلَيْهِنَ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَلَٰتِ مِنَ الْعَذَائِ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَتْنِى الْعَنَتَ مِنْ كُمُ و اَنْ عُمْ تَضْدِرُوْا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللّهُ عَفُوْزٌ مَّ حِيْمٌ ﴿

LUKU 5

27. Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa kūmūtheesya inyw'ī, na kūmūtongoesya inyw'ī nzīanī sya asu ala maī mbee wenyu; na kūmwelekela inyw'ī na tei. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanyi-W'onthe, Mūī.

28.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa kūmwīthiūīa inyw'ī ena tei, īndī asu ala maatīīaa mawendi *moo* mathūku mendaa inyw'ī mwelelūke vaasa.

29.Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa küvüthya müio wenyu, nündü mündü ombitwe e mwonzu.

30.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikaīsanīe syīndū syenyu katī wenyu ene na nzīa nthyoeku, ateo ila *inyw'ī mūūkwata* na ūtandīthya vamwe na mwīw'ano kwa kwīw'ana inyw'ī ene; na mūikeyūae inyw'ī ene. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Tei kwenyu.

31.Na üla ona wīva wīkaa üu kwa nzīa ya ütüli-wa-mīao na üte ülüngalu, Ithyī tükamwīkya Mwakinī; na üu nī üvüthü kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

يُونِيُّ اللهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمُّ وَ يَهْدِينَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ جَنِلِكُمْ وَيَتُوْبَ عَلَيْكُمْ وَ اللهُ عَلِيْتُ حَكِيدَمُ

وَاللّٰهُ يُونِيُكُ اَنُ يَتُوْبَ عَلَيْكُمْ وَ يُولِدُ الَّذِيْنَ يَتَبِعُوْنَ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَكُولُهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عِلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْكُمُ

يُونِيكُ اللهُ أَنْ يُخْفِقْ عَنْكُمْ وَخُلِلَ الْوِنْسَانُ صَيْفًا

يَّاأَيُّهُا الَّذِيْنَ اَمْنُوا لَا تَاْكُلُوُّا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ وِالْبَاطِكِ إِلَّا اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً عَنْ ثَاضٍ شِنْكُمَّ وَلَا تَقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمُّ إِنَّ اللهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيْنُا۞

وَمَنْ يَفَعُلْ ذٰلِكَ عُدُوانًا وَظُلْمًا نَسَوْفَ نُصُنِيْهِ كَاثُرُ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيْرًا۞ 32.Ethwa inyw'i nimukwivathana na syindu ila nthuku vyu ila inyw'i muvatitwe, Ithyi tukavetanga mothuku ala *manini* kuma kwenyu, na kumwitikilya inyw'i vandu va ndaia nene.

33.Na mūikasyīw'īe kīw'īu syīndū ila Ngai Mwene Vinya W'onthe Ūmanengete amwe menyu kūvīta ala angī. Aūme makeethwa na kīanda kya syīndū ila mo mamanthīte na iveti kīanda kya syīndū ila syo imanthīte. Na mwītyei Ngai Mwene Vinya W'onthe mumo Wake, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūmanyi mwīanīu wa syīndū syonthe.

34.Na kīla ūmwe Ithyī nītūmūnyuvīīte atiīwa ma syīndū ila asyai na ndūū sya mūkautī matiaa, na ota ūu ala matieny'e nenyu kwa nzīa ya kūīsana kīthitū. Kwa ūu manengei kīanda kyoo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūsyaīsyaa īūlū wa syīndū syonthe.

LUKU 6

35. Aūme nī asūvīi ma iveti nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmatonyethetye amwe moo kūvīta ala angī, na nūndū mo aūme nīmaumasya syīndū syoo. Kwa ūu iveti ila ndūngalu nī ila mbīw'i, na isūvīaa syīmbithī sya aūme masyo

kwa ūsūvīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na isu kwa ila inyw'ī mwīna w'ia ngalī yasyo nūndū wa wau wa matū, itaei syo na itiei syīsyoka mokomonī masyo, na isilīlei. Na īndī ethwa syo nīsyamwīw'a inyw'ī, īndī

اِنْ تَجْتَنِبُوْا كَبَآيِرَ مَا نُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكَفِنْ عَنَكُمْ يَعِالِكُمْ وَ نُدْخِلَكُمْ مُذُخَلًا كَوْنِيًا ۞

وَلَا تَنَهَنَوُا مَا فَضَلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضِ لِلرِّجَالِ نَصِيْكِ قِبَا ٱلْسَكْوُا وَ لِلنِّسَاءِ نَصِيْكِ قِبَا ٱلْمُسَنَّئِنَ * وَالسَّكُوا اللهَ مِنْ فَضْلِهِ * إِنَّ الله كَانَ مِكْلِ شَىٰهُ عَلِيْمًا ۞

وَ لِكُولَ مَعْلَنَا مَوَالِيَ مِثَا تَرَكَ الْوَالِلَ بِ وَالْاَقُوبُونَ الْوَالِلَ بِ وَالْاَقُوبُونَ الْوَا وَ الْمَوْنِينَ عَقَدَتُ اَيْمَا نُكُمْ فَالْتُوهُمْ نَصِيبُهُمْ أَنَّ عُمَّ الله كَانَ عَلَى كُلِ شَنْ شَهِيدًا ﴿

ٱلزِّجَالُ قَوْمُونَ عَلَى النِّسَآءِ بِمَا فَصْلَ اللهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضَهُمْ فَالصَّلِحَتُ عَلَى بَعْضَهُمْ فَالصَّلِحَتُ عَلَى بَعْضَهُمْ فَاللَّهُ وَالْتِيْ تَعَاقُونَ فَيْنَاتُ خَفِظُ اللَّهُ وَالْتِيْ تَعَاقُونَ فَيْنَاتُ خَفِظُ اللَّهُ وَالْتَيْ تَعَاقُونَ فَيُطُوفُنَ فَي الْمَصَاجِعِ فَلْمُوزُوهُنَ فِي الْمَصَاجِعِ فَاضُوبُهُوهُنَ فَي الْمَصَاجِعِ وَالْمُحْدُوهُ فَلَا تَبْسَعُوا عَلَيْهِنَ وَالْمُعْكَلُمْ فَلَا تَبْسَعُوا عَلَيْهِنَ مَا الله كَانَ عَلِيّنًا كَمِيْدًا ﴿

m0ikaimanthle nzla nth0ku. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-l0l0, M0nene.

36.Na ethwa inyw'ī mwīna w'ia īūlū wa kîthokoo katī woo. Indi nvuvai mwīw'anīthya ûmwe ngalî va mûndûûme na mwlw'anlthya ûmwe ngalī ya kīveti. Ethwa i nguthu svelī nikwenda wiw'anithyo, Ngai Mwene Vinya W'onthe akatw'a kati woo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanyi-W'onthe, Usyallsya-W'onthe. 1*

37.Na mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mūikaklanany'e klndū ona klva Nake We, na mony'ei moseo asyai menyu, na andū ma ndūū sya mūkautl, na ndiwa na ngya, na mūtūi ūla mwlūko, na mūtūl ūla mūeni, na mūnyanyau ūla wl vakuvi ngall l yaku, na mūendiwa-kyalo, na asu ala moko menyu ma aūme mamaūngamle. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala me ngūlū na mekathīlaa,

38.Ala atoonu na meylalaa andû kwithwa me atoonu, na kûvitha kila Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmanengete mo katî wa mumo Wake, Na Ithyî nîtûseûvîtye ûsilîlo ûnyamaasya kwoondû wa alei,

39.Na asu ala maumasya ūthw'ii woo, nīkana moneke nī andū, na matamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo. Na ūla ona wīva Satani ūkethwa e

وَ لَنْ خِغْتُمْ شِقَاقَ يَنْنِهِمَا فَالْبَثُوَّا حَكَمًا فِينَ اَهُلِهِ وَحَكَمًّا مِنْ اَهْلِهَا "إِنْ يُرِينُدا إِضَّاهًا يُونِّقِ اللهُ يَنْنَهُمَا اللهُ اللهُ كَانَ عَلِيْنًا خَيْرًا ﴿

وَاعْبُدُهُ وَاللّهُ وَلاَ ثُشُوكُوا بِهِ شَنِيًّا وَ بِإِلْوَالِلَ نِي إخسَانًا وَيِذِى الْقُهُ لِى وَالْيَسْلَى وَالْسَلِينِ وَالْجَارِ ذِى الْقُرُ لِى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَ الصّاحِبِ بِالْجُنْبِ وَانِ السَّهِيْلِ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَا نَكُمُ إِنّ اللّهُ لَايُمُ ثُبُ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْدًا فَحْ

لِلْذِيْنَ يَهُ خُلُونَ وَ يُأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْخُولِ وَيُلْتُنُونَ مَا اللَّهُ مُواللَّهُ مِنْ فَضْلِهُ وَاَعْتَدُنَا لِلْكُفِرُانِ عَذَابًا مُعَيْنًا ﴿

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُونَ آمُوالَهُمْ رِثَاءٌ التَّاسِ وَلاَيُوْمِنُونَ وَاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَنْ يَكُنِّ الشَّيْطُنُ لَهُ قَرِيبًا مُسَادَ مَرِيْكِا

¹ *Twisuania kana ndeto "ew'anithya" ti ya vata nundu "pronoun" 'mo' nitonya ota uu kuweta nguthu ila syititwe.

mûnyanyae we nalilikane kana we nî mûnyanyae mûthûku.

40.Na mo methiwa makwatiwe ni OthOku mwa0, kethwa nimamwitikilite Ngai Mwene Vinya W'onthe na Muthenya wa Muminukilyo, na kumya kati wa kila Ngai Mwene Vinya W'onthe wamanengete mo? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numesi mo nesa vyo.

وَمَاذَا عَلِيَهِمْ لَوْامَنُوا بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْاخِرِ وَانْفَقُوا مِنَا دَزَقَهُمُ اللّهُ * وَكَانَ اللّهُ بِهِمْ عَلِيْمًا ۞

41. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwikaa mundu ona umwe nai ona ya uito wa kaveke kanini. Na ethwa ve kiko kiseo, We nukingivasya kyo na kunengane kuma Kwake-Mwene ituvi inene.

إِنَّ اللهُ لَا يُظْلِمُ مِثْفَالَ ذَرَّةٌ ۚ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةٌ يُطْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَكُنْهُ اَجُرًا عَظِيْنَا۞

42.Na kūkeethwa ata kwoo, yila Ithyi tūkaete ngūsi kuma kila nguthu ya andū, na tūkakūete we kwithwa ngūsi iolū wa aa!

گَلَيْفَ إِذَا خِمْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةً بِشَهِيْدٍ وَجَمْنَا بِكَ أَوْ إِذَا مَلْ هَوُلَاءٍ شَهِيْدًا ۞

43.Mûthenya ûsu, asu ala maleile kwîtîkîla na maleile kûmwîw'a Mûtûmwa, mo makenda takethwa nthî nîyîananw'a îûlû woo, na mo maikatonya kûmûvitha Ngai Mwene Vinya W'onthe kîndû.

يُوْمَهِنِ يُودُ الَّذِيْنَ كُفَرُوا وَعَصَوُا التَّسُولَ لَوْتُسُولَ غِي بِهِمُ الْاَرْضُ وَلاَ يُكْتُنُونَ اللهَ حَدِيثًا ۞

LUKU 7

44.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamīthengee Mboya yīla mūtena kīlīko kīanīu, okūvika mūmanye vyū كَايُّهُا الَّذِيْنَ امْنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلَوْةَ وَ اَسْتُمْرُسُكُلِكَ عَلَيْهُا الصَّلَوْةَ وَ اَسْتُمْرُسُكُلِكَ عَلَيْهُا الْمَسْلِكِ عَلَيْهُا الْأَمَارِيْ سَبِيْلٍ

Ondo mokwasya, ona kana yila mwi Ovuku, ²* ateo yila moendete kyalo nziani, mwi kondo koasa okovika mwithwe mothambite. Na ethwa mwi awau kana mwi kyaloni mote atheu, kana ethwa omwe wenyu auma kyooni kana nimokiitite iveti na moilea kwona kiwo, indi ivakei inywi ene mothanga ola motheu kotayamamu na vakai mothyo menyu na moko menyu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya Wonthe ni We Mwene-Üuu Mwingi, Moekanii Mono Vyo.

45.We noûmesî amwe ma asu ala manengiwe kîlungu kya Ivuku? Mo mathooaa îvîtyo na mendaa kana inyw'î ota ûu mwasye nzîa.

46.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numesi nesa muno amaitha menyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie kwithwa ta Munyanya, na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie kwithwa ta Mutetheesya.

47.Ve amwe kati wa Ayuti ala maalyûlaa ndeto kuma vandû vasyo vala vaîlîte, namo maasya, 'Ithyi nîtwiw'aa na nîtûleaa,' na we îw'a ûtekwîka,' na maasya, 'Laainaa kwa kûmîalyûla na nîmî syoo kwianana na ûndû wî nthînî wa ilîko syoo makimantha kûkita na Mûlkîlo. Na takethwa mo maîtye, 'Ithyi nîtwiw'aa na nîtwitîkîlaa,' na we îw'a'

عَثْمُ تَغُتُسِلُوْا وَإِن كُنْتُمُ مِّرْضَى اَوْعَلَى سَفَوا وَجَاءً اَحَنَّ فِيْنَكُوْفِنَ الْغَالِطِ اَوْلْمَسْتُمُ النِّسَاءُ فَلَمَّخِدُهُ مَا لَهُ فَتَكِنَّدُوْ صَعِيدًا كَلِيْبًا فَالْمَسَخُوا بِوُجُوْهِكُوْدَ اَيْدِينَكُوْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُواً عَفُوْلًا ۞

ٱكُوْرَّكُ إِلَى الَّذِيْنَ ٱُوْتُواْ نَصِيْبًا فِنَ الْكِتْبِ يَشْتُرُوْنَ الضَّلْلَةَ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ تَضِلُوا السَّبِينْلَ ﴿

وَاللَّهُ اَعْلَمُ بِإَغَدَ آبِكُمْ وَكُفِّي بِاللَّهِ وَلِيًّا لَهُ وَكُفِّي اللَّهِ وَلِيًّا لَهُ وَكُفّ بِاللَّهِ نَصِيْرًا ﴿

مِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا يُحَرِّنُوْنَ الْكِلِمُ عَنْ مُوَاضِعِهُ وَيُقُوْلُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْسَعُ غَيْرُ مُسْسَعٍ وَ وَاعِنَا لَيْنَا مِالْسِنَتِيهِ مُوكَطِّعْكَا فِي الدِّيْنِ وَكُوانَتُهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَ اَطَعْنَا وَاسْسَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ حَيْرًا لَهُمْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَانْظُرُونَ الْاَقَلْمَالِاهِ

² *Üneeni 00 "Ovuku" ti mütheu. Ndeto Ino ya Kialavu "Junuban" iwetetwe iülö wa möndü itina wa kükoma na mündü müka kana itina wa kükilya ona ütakomete na mündü möka. Nthini wa maündü ta asu küthamba ni kindü kya vata müno mbee wa küthi küvoya.

na asya, Unzurnaa' kwithwa kwai kuseo kwoo na kulungalu mbee. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe numaumanie mo nundo wa ulei woo, kwa uu mo nimetikilaa indi oyanini. 3*

48.Inyw'īAndū - ma - īvuku! Ītīkīlai maūndū ala Ithyī tūtheetye, makīanīīsya ala me vamwe nenyu mbee wa Ithyī tūtanaete ūnyamao īūlū wa atongoi amwe menyu tūtuma mo maalituma mo maalyūka na inyunyu syoo na kūsemba, kana kūmaumanīa mo ūndū Ithyī twamaumanīie Andū ma Savato. Na mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndwī ndīi ya kūlea kwīanīīw'a.

49.Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaekea We kwiananw'a na mūtindany'a ona ūmwe, na We akaekea kīla kīngī kyonthe ūtee wa kyu kwa ūla ona wīva ūmeananasya atindany'a na Ngai Mwene Vinya W'onthe, we aseūvītye naī nene mūno.

اَيَّنَهُمَّا الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْكِتْبَ امِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِيَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَا الْمُثَالِقًا الْمُثَالِقًا الْمُثَالِقًا اللَّمِثُةُ وَكَانَ الْمُثَالِقَا الْمُثَالَةُ وَكَانَ الْمُثَالِقَا الْمُثَالَةُ مُفَادُلًا

إِنَّ اللهُ لَا يَغْفِرُ أَنْ يَشْرَكَ بِهِ وَ يَغْفِرُ مَا ذُوْنَ وَلِكَ لِمَنْ يَشَارُ * وَمَنْ يُشْرِكَ بِاللهِ وَقَدِ الْمَتَوَى اِحْتًا عَظِيْمًا ﴾

^{3 *}Úw'o ndūtonya kūatīīwa ūndū kwaīle nthīnī wa Kīlungu kīl, mūsoanī Ola mūalyūle tū, nūndū vaa angangani matavanw'a makimiweta ndeto imwe nal omamisi makimila ülmi mena kieleelo kya kūmūuma Mwathani Mūtheu. Etīkīli nīmawetaa ndeto ii, "Same' na wa at'ana" 'Ithyi nitweew'ie na nitweetikilile.' Vando va kwasya, 'nitweewie,' angangani maisye, 'nîtwaleile.' Ndeto Ila landikitwe musoani 00 ni kwasya kana ithyi nîtweewie na nîtwaleile. Indî mo nîmaneenie na kūvūthva mena kīeleelo kya kūmūthyoekya mwithukiisva etikile kana mo maitye 'ata'na' vandū va 'asai' na.' Mwīthukīīsya wīna kīlīko ndalea kūmanya ūthūku ūla nīmī syoo syīkwīka vau katī wa 'Rai' na' Raeena.' 'Rai' na nī 'Ithīwa wī mwololo kwitū, oylla 'Raeena' nī 'we mwololo wa malondu maitū.' Kūu onakw'o kwal o kwenda k0m0uma Mwathani M0theu nthini wa miwetele y00.

50.We noûmesî asu ala metusaa kwîthwa atheu mo ene? Aiee, no Ngai Mwene Vinya W'onthe ûla ûmûtheasya we ona wîva ûla We wendaa, namo maikayîtîw'a ona vanini.

51. Sisyai, ûndû mo maseûvasya ûvûngû îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe! Na îsu nîyîanîe kwîthwa naî yî ûtheinî.

LUKU 8

52. We noūmesī asu ala manengiwe kīlungu kya īvuku? Mo metīkīlaa syīndū nthūku na kūmaatīīa asu ala mekaa naī, na maasya īūlū wa alei, 'Aa nīmo matongoew'e nesa nthīnī wa ndīni mbee wa asu ala metīkīlaa.'

53.Mo nīmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmaumanīīte; na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūumanīaa, we ndūkamwonea mūtetheesya.

54.Mo mena kĩanda üsumbĩnĩ? Ĩndĩ mo maimanenge andū kasamū kanini keana kalima ka mbeke ya ndende.

55. Kana mo memew'la andû klw'lu nûndû wa maûndû ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmanengete kuma katl wa mumo Wake? Ethwa ûu nñw'o, vate nzika, Ithyl nîtwamanengie Aana ma Avalamu luku na Ül, ota ûu, na ota ûu, Ithyl nîtwamanengie ûsumbi mûnene.

56.Na katī woo ve ala mamwītīkīlile we; na katī woo ve angī ala maalyūkile kuma vala we ūī. Na lia-ya-Mwaki nīyīanīte ta mwaki wakene.

ٱلَمْ تَوَ إِلَى الَّذِيْنَ يُؤَكُّنُونَ ٱنْفُسَهُمْ أَبُلِ اللهُ يُوَكِّنُ مَنْ يَشَاكُمْ وَلَا يُظْلَنُونَ فَتِيْلًا۞

ٱنْظُرُكَيْفَ يَفْتَرُّوْنَ عَلَى اللهِ الْكَذِبُ وَكُفَى بِهُ اللَّهِ الْكَذِبُ وَكُفَى بِهُ اللَّهِ الْكَذِب

ٱلَمْرَكَ إِلَى الَّذِيْنَ أَوْقُوا لَصِيْبًا فِنَ الْكِتْبِ كُوْمِنُونَ عِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوْتِ وَيَقُوْلُونَ الْآذِيْنَ گُفُرُواْ هَوُلَاهُ اهْلَى مِنَ الَّذِيْنَ اٰمُنُواْ سَبِيْلًا۞

اُولَيِكَ الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللهُ * وَمَنْ يَلْعَنِ اللهُ فَكَنُ تَجِدُ لَهُ نَصِيْرًا ﴿

اَمْ لَهُمْ نَصِيْبٌ خِنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْثُونَ النَّاسَ نَقِيْزًا ﴿

اَمْرِ يَعْسُدُوْنَ النَّاسَ عَلَى مَا اللهُمُ اللهُ مِن فَعْلِهُ فَقَدُ اليَّنَا اَلَ إِبْرِهِ نِمَ الْكِتْبُ وَالْحِلْمَةُ وَالْيَنْهُ هُ مُلُكًا عَظِينًا ۞

قِينْهُمْ مَنْ أَصَ بِهِ وَمِنْهُ مْمَنْ صَلَّ عَنْهُ 1 وَ كُفّى بِجَهَنْمُ سَعِيْرًا ﴿ 57. Asu ala mamīleaa Mīsoa Yaitū, Ithyī o mītūkī, tūkatuma malika nthīnī wa Mwaki. Kīla īvinda ikonde syoo syavya, Ithyī tūkamakūanīasya na ikonde ingī nīkana mo masame ūsilīlo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūī.

58.Na asu ala metîkîlaa na kwîka mawîa maseo, Ithyî tûkamatonyethya kûlika nthînî wa Mîûnda îla îvîtîlaa tûlûsî katîwayo mekalae vo tene na tene; navo vakeethwa na endwa matheetw'e nî Ithyî; na Ithyî tûkametîkîlya mo kûlika vandû va kwendeeesya, na muunyî mwingî.

59.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe emwīylala inyw'l mūtūnge sylndū kwa ala imailite, na kana yila inyw'l mūsila katī wa andū, inyw'l mūsile mwina ūlūngalu sila wa katī. Na vate nzika, maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtaaa namo nimo maseo mūno! Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe.Woni W'onthe.

60.Inyw'ī ala mwltīkīlaa! Mwlw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mwlw'ei Mūtūmwa Wake, na asu ala mena ūkūmū lūlū wenyu. Na ethwa inyw'l nlmwalea kwlw'ana lūlū wa ūndū ona wlva katl wenyu ene, ūtūngei kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake ethwa inyw'l mwl etikili ma Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkilyo. Ūu

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوا بِأَيْلِوَّا سَوْفَ نُصْلِيْهِمْ زَارًا وَكُلَّمَا نَضِجَتُ جُلُوْدُهُمْ بَدَّ لَنْهُمْ جُلُوْدًا غَيْرُهَا لِيُدُّوْوُو ﴿ الْعَذَابُ إِنَّ اللهُ كَانَ عَزِيْزًا حَلِيْمًا

ۅَالَّذِيْنَ اٰمَنُوا وَعَيدُوا الصَّلِحَةِ سَنُدُخِلُهُمْ جَنْتٍ تَجْدِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِيْنَ فِيْهَا آبَدُ أَلَهُمْ فِيْهَا اَذُوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ أَوَنُدْخِلُهُمْ ظِلَّا ظَلِيْلُا۞

إِنَّ اللهُ يَأْمُوُكُمْ إِنْ تُؤَدُّوا الْاَمْنَٰتِ إِلَى اَهْلِهَا الْوَ إِذَا حَكَمُنَّمُ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَخَكُّمُوْا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللهُ نِعِبَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللهُ كَانَ سَيِنِيًّا بَصِيْرُا۞

يَّاكَيُّهُمَّا الَّذِيْنَ امُنُوَّا اَطِيْعُوا اللَّهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَ اَوْلِي الْمَمْدِ مِنْكُمْ ۚ فَإِنْ تَنَازَعَتُمْ فِي شَنْ ۗ فَكُرْدُوْهُ إِنِّى اللَّهِ وَالرَّسُوْلِ إِنْ كُنْتُمْ تُوْمِئُونَ بِإِللَّهِ وَالْيَوْمِر فَيْ الْاخِرُ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَ اَحْسَنْ تَأْوِيْلًا ﴿ nīw'o ūseo vyū na wa kūkathīīwa mūminūkīlyonī. 4*

LUKU 9

61.We noūmesī asu ala metusaa kana nīmametīkīlaa maūndū ala mavuanītw'e kwaku na ala mavuanītw'e mbee waku? Mo mendaa kūmantha ūtwio kuma kwa mbaa-matū, onakau mo nīmeeyīaīwe maikamew'e mo, Na Satani endaa kūmūthyoekya inyw'ī na kūmwathūkya ūtee vaasa.

62.Na yıla mo matavw'a, ükai inyw'ı, maundunı ala Ngai Mwene Vinya W'onthe utheetye kwa Mutumwa Wake,' we numonaa angangani makıalyuka na kuma vala uı we.

63.Kūilyī ata īndī, yīla thīna wamakwata mo nūndū wa maūndū ala moko moo matongoetye mbee woo, mokaa vala ūī we makīvīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe *makyasya*, 'Ithyī tūiendaa ūndū ateo kīko kya ūseo na mwīw'ano.'

64.Aa nīmo, Ngai Mwene Vinya W'onthe, wīsī syīmbithī sya mathayū

اَكُوْ ثَرَ إِلَى الَّذِيْنَ يَوْعُنُوْنَ اَنْهُمُ الْمُثُواْ بِمَا أُنْزِلَ إِلِيْكَ وَمَا الْزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَتَّكَاكُوْلَ إِلَى الطَّاعُوْتِ وَقَدُ أُصِرُواْ اَنْ يَكُفُرُوا بِهِ وَيُرْلِيُهُ الشَّيْطُنُ اَنْ يَنْضِلْهُ مُرْضَلِلاً بَعِيْدًا ﴿

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالُوْا إِلَى مَا أَنْزُلَ اللهُ وَإِلَى الرَّنُولِ وَأَيْتَ الْمُنْفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿

فَكَيْفَ إِذَا اَصَابَتْهُمْ مُمْصِيْبَةٌ بِمَا قَلَمَتُ اَيْدِيْهِمْ ثُمِّ جَاءَ وَكَ يَحْلِفُونَ اللهِ إِنْ اَرُدُنَا الِّلَامِينَ قَتَوْفِيْقًا ﴿

أُولَيِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللهُ مَا فِيْ قُلُوْ بِهِمْ قَاعُونَ عَنْهُمُ وَعِظْهُمُ وَقُلْ لَهُمْ فِي اَنْفُسِمُ وَلِّ الْفِينَا ﴿

^{**}Mūseūvīlye wa Kīalavu wa ūneeni 'Oulil min kum' ala mena Ūkūnū īūlū wenyu ndīmanyīkīte nesa nī amwe. Mūno īūlū wa ndeto 'minkum,' 'īla nthĩnī wayo ve ndeto ilī ikwatanītw'e vamwe' 'min' na 'kum' min nī 'kuma' na kum nī 'inyw'ī'. Aalyūli amwe yīla mekūalyūla ūneeni ūū mendaa kwasya kuma katī wenyu ene.' Uu nītakwasya kana mwaīlītwe nī kūmew'a tū ala mena ūkūmū ūla umīte katī wenyu ene, ūkūmū wa Kīsilamu wī w'oka. Nthīnī wa ūneeni ūū min īkūnīte wīa wa kwikwatany'a syelī kum na Oulil amre ngwatanīonī yasyo syelī ūalyūlo waīlwe nī kwīthwa ūilyī ta ūū---'Asu ala mena ūkūmŪ īūlū wenyu.'

moo nesa, kwa uu, uma vala mai na matae na matavye ndeto yina uuno imakony'e mo ene.

65.Na Ithví tůimůtůmíte Můtůmwa ateo nīkana ew'īke kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na takethwa mo nimookite kwaku we vila mo mamavītīsve mathavū moo makakûlya ûekeo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na takethwa Mūtūmwa nīwametīsye ūekeo ota Ũu mo vate nzika, methwa mamwlthlie Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Müsyokeanii Kaingī ena Ouu, na Usūltwe nī tei.

66.Indî tiw'o, Nyie nīwīta na Mwiai waku. mo ti etîkîli okûvika mo maūtw'īkīthve we mūsili Tūlū maondo onthe ala mena ngaananio kati wamo na îndî üilea kwona ve kîvûthya nthînî wa ngoo syoo îûlû wa ûtwio ûla we ūūtw'a na makinyivisya na winyivyo w'onthe.

67.Na ethwa Ithyi nitwameyiaie mo, 'Üaai andu menyu' * kana tiai mīsyī yenyu'. Mo mayîthwa meekie Üu ateo avůthů matavítw'e meke, vata nzika, kwoo na

ثُمَّ لَا يَحِدُوا فِي أَنْفُسِهِمُ حُرَّا وكتكنا تكلنام

وَمَا ٓ اَرْسُلْنَا مِنْ رَّسُوْلِ إِلَّا لِيُطَاعَ بِالْذِبِ اللَّهِ وَلَوْ

أَنَّهُمْ إِذْ ظَّلُكُوا انْفُسَهُمْ حَامُوكَ فَاسْتَغْفُرُوا اللَّهُ

وَ اسْتَغْفُ لَهُمُ الرَّسُولُ لُوحَكُوا اللَّهَ نَّالًا زَّحُمًّا ١٥

وَ لَوْ أَنَّا كُتُمُنَّا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوْ آنْفُسَا مِنْ دِنَارُكُمْ مَا فَعَلْوْمُ إِلَّا قِلْمُكُّ مِنْهُمْ فَعَلْوًا مَا يُوْعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَنْزًا لَهُمْ وَ تثننتأن

kűseo

kwaï

kwongeleka kwa vinya kunene.

kwithwa

^{5 *}Uneeni wa "ŭaai andū menyu" nūtonya kūlea ūalyūlo wa w'o waaiiitwe kūmanyīka nesa. kwîthwa îyûaci inyw'î enc. Kwa ûla w'o ûu ti kwasya kana meeawa meyūae mo ene IndI no Uneeni wa kumaingiisya mo kuaa mawendi moo na makinyivya vyū mo ene nthini wa kwenda kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

68.Na Indi Ithyi vate nzika, twithwa twamanengete Ituvi Inene kuma Kw'itū-Ene;

69.Na vate nzika, Ithyl twlthwa twamatongoesye mo nziani ila ya w'o.

70.Na üla ona wiva ümwiw'aa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mütümwa üü Wake, akeethwa kati wa asu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ümanengete maüthimo Make.....namo ni, Athani, Aikii, na Ngüsi na Ene-ülüngalu. Na anyanya aseo vyü nimo aa.

71. Mumo 00 ni kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwianiu, Umanyi-W'onthe.

LUKU 10

72.Inyw'i ala mwitikilaa! isoviei; na endai mwi nguthu syi kivathukany'o kana muende inyw'onthe vamwe.

73. Na katī wenyu ve ūla we ūkatiwa Itina, na Indī kyeva kyamūkwata inyw'ī, we aasya vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ethīītwe E-Mūlau, kwakwa, nūndū nyie ndinaī vamwe namo.'

74.Indī ethwa īvuso īseo nīyamūvikla kuma kwa Ngai Mwene Viriya W'onthe, we aasya, ko vatanaī wendo katī wenyu nake, 'Takethwa nyie nīnaī vamwe namo, Indī nyie nīthwa ngwatīte ūkīlyo mūnene!'

75. Eka asu Îndî ala matonya kûthoosya thayû wa nthî Îno kwoondû wa Itunî. Na oûla ûkitaa nzîanî ya Ngai Mwene Vinya

وَّ إِذَّا لَا تَيْنَهُمْ مِنْ لَكُنَّا ٱجْرًا عَظِينَا فَ

وْ لَهُدُيْنَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيْمًا

وَمَنْ يُطِعِ اللهُ وَالزَّسُولَ فَأُولِيَكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعُمَرُ اللهُ مَلَيْهِمْ قِنَ النَّيِبِ بَنَ وَالضِّذِيْقِيْنَ وَالشُّهَلَاَءُ وَالضَّلِحِيْنَ ۚ وَحَسُنَ اُولِيِّكَ رَفِيْقُكَاثُ

ع ذلك الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكُفَى بِاللَّهِ عَلِيْمًا أَنَّ

يَاكَهُمَا الَّذِيْنَ امَنُوا خُنُواْحِذُ رَكُمْ فَالْفِهُوْاثُبَاتٍ أَو انْفِوْ وَاجَمِيْعًا۞

وَإِنَّ مِنْكُمْ لَكُنْ لَكُبُطِئَنَ ۖ قَالَ اَصَابَتَكُوْ مُعِينْبَهُمُ قَالَ قَدْ اَنْعُمَ اللهُ عَلَى إِذْ لَمْ إِلَّنْ مَعَهُمْ شَمِيْلُ۞

وَلَيْنُ اَصَابُكُمْ فَضُلَّ فِنَ اللهِ لِيَغُوْنَ كَانَ لَمُر تَكُنُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَةَ مُودَةً لِلْنَتِنِيٰ كُنْتُ مَعَهُمْ فَاقَوْزَ فَوَزًا عَظِيْنَا

كُلْيُقَا تِلْ فِيْ سَبِيْكِ اللهِ الَّذِيْنَ يَشْهُونَ الْحَيُوةَ الثُّنْظَ بِالْدُوْرَةُ وَمَنْ يُقُاتِلْ فِي سَبِيْكِ اللهِ فَيُقْتَلُ اَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُوُنِيَهِ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿ W'onthe, ooawa kana aşında, o mītūkī Ithyī tūkamūnenge ītuvi īnene.

76.Na mwina ki inyw'i *Ondū* mūtekūkita nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ya ala onzu---aūme, iveti na syana....ala maasya, 'Mwiaii waitū, tumye ithyi nthini wa mūsyi 00, 0la andū maw'o ni athinany'a, tūseūvisye ithyi mūnyanya kuma Kwaku-Mwene, na tūseūvisye ithyi mūtetheesya ūmwe kuma Kwaku-Mwene?'

77. Asu ala metîkîlaa, nîmokitaa kwoondû wa nzîa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na ala matetîkîlaa mokitaa kwoondû wa Üla-Mûthûku. Kwa ûu, ûkitai na anyanyae ma Satani; vate nzika, ûî wa Satani nî mwonzu!

LUKU 11

78. We noûmesî asu ala mataviw'e. 'Sillai moko menyu, lülümlilyai Mboya na Ivai Saka?' Na yīla mo meeyīaīwa kūkita, sisvai! nguthu Imwe yoo īmakīaa andū ta kūmūkīa Ngai Mwene W'onthe, wia Vinya ona mena 'Mwlali mûnenange; namo maasya, waitů. We útwîyîale ithyl kůkita nîkl? No ütünenge ithyī kavinda kanini? Asva. 'Ütandîthyo wa nthî îno nî mûnini na Ituni vakeethwa vandu vaseo muno kwa 0la we 0m0klaa Ngai; na inyw'l mūikavītīw'a ona vanini.

79. Ovala vonthe inyw'ī mwīthwa mūī, kīkw'ū kīkamūkwata inyw'ī, ona mwī nthīnī wa mbeenge yakītwe nūmu. Na ethwa mo nīmakwatwa nī ūseo ūmwe, maasya, 'Ūū nī kuma kwa Ngai Mwene

وَمَا لَكُوْرَلا ثُقَاتِلُوْنَ فِي سَبِيْلِ اللهوو النَّسَفَطِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَاتِ الْذَيْنَ يَقُولُوْنَ وَبَنَا اَخْرِجْنَامِنْ هٰذِهِ الْقَدْيَةِ الظَّالِمِ اَهُلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِن لَكُنْكَ وَلِيَّا } وَاجْعَلْ لَنَا مِن لَكُنْكَ نَصِيْرًا فَي

ٱلَذِيْنَ أَمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِينِكِ اللهِ وَالَّذِيْنَ كَفُرُوْا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاعُوْتِ وَقَاتِلُوَا وَلِيَّ الشَّلْمِيَّ فِي رَنَّ كِنْدَ الشَّيْطُنِ كَانَ ضَعِيْفًا أَثْ

اَلُمْ تُرَالَى الَّذِيْنَ فِينَلَ لَهُمْ كُفُّوْا الَّذِيكَةُ وَاَقِيْمُوا الصَّلْوَةَ وَاتُواالنَّلُوَةَ فَلَمَّاكِنِبَ عَلَيْهِمُ الْقِصَالُ إِذَا قَرِيْتُ فِنْهُمْ يَخْشُونَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللهِ اوْ اَشَدَّ حَشْيَةٌ وَقَالُوْا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتُ عَلَيْنَا الْقُنْيَا قِلِيْكَ وَالْاَخِرَةُ خَيْرًالِمَنِ الْمَعْقَى وَكَا الدُّنْيَا قِلِيْكَ وَالْاَخِرَةُ خَيْرًالِمَنِ الْمُقْتَى وَكَا مُظْلَمُونَ فَتَنْلُاهِ

ٱێڽٛۜڡٵؾؙڴۏڹٛٳۑؙۮڔۣڬڴؙٞۿؙٳڶٮۜۏؾؙۅؘڵٷٙڴؙڹؿ۬؞ٝڣٚۥٛٷ۪ ۿؙڞؽٙۮڗۣٙ ٷؿڽٳؠڵؠٚۧٷٳڶؿؙڝٛؠٛؗؠؙڂڛۜؽڎؖؽؘڠؙۅٛڵۊٳۿڶؠ؋ڝڽ ۼۣڎڽٳؠڵؠٚۧٷٳڽؙؿؙڝؚؠٛ؋ؙۺؙڛؚٙؿػؖڰۘؿؙۊؙڵۊٳۿڶڋ؋ڝؚڽ Vinya W'onthe; îndî mo makwatwa nî üthûku, maasya, Üû nî kuma kwaku we; Asya, 'W'onthe nî kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Kwîkîkîte ata kwa andû aa ûndû matekûthengeea kûmanya kîndû?

80. Useo ona wiva üla ükaa kwaku we ni kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na üthüku ona wiva üla ükaa iülü waku we ni kuma kwaku mwene. Na Ithyi tüütümite we ta Mütümwa kwa mbaa andü ------Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie ta Ngusi.

81.Ula ûmwîw'aa Mûtûmwa amwîw'aa Ngai Mwene Vinya W'onthe mûno; na ûla ûalyûkaa, îndî, Ithyî tûiûtûmîte we ta mûsûvîi îûlû woo.

82. Na mo maasya, 'WIw'i nīw'o Undu Ola munene witu wa kututongoesya ithyl; Indi mo mauma vala we úi, nguthu îmwe yoo îsûanîaa ûtukû îûlû wa ûndû we Uneenaa. Ngai Mwene Vinya W'onthe nuandikaa maundu ala mo masūanīa ūtukū. Kwa ūu, we ivetange vala mal, na ia wikwatyo waku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Vinva W'onthe nīwīanīe Mwene kwîthwa ta Mûsûvîi wa maûndû.

83.Indī mo nomamīsuanīaa Kulani Ntheu? Takethwa yo yumīte kwa ungī eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, mo methīwa meethīiwe na kulea عِنْدِكَ ثُلُ كُلُّ مِنْ عِنْدِاللهِ فَهَالِ هَوُلَا الْقَوْمِ لا يُكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا @

مَّكَا مَمَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَيَنَ اللهٰ وَمَكَا اَصَلَاكَ مِنْ مَيْنَكُةٍ فَيِنْ نَّفْسِكُ وَارْسَلْنْكَ لِلتَّاسِ رَسُوْلُاء وَكُفَى بِاللهِ شَهِيْدًا@

مَّنُ يَنْظِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهُ وَمَنْ تَوَلَى فَكَّ اللَّهُ وَمَنْ تَوَلَّى فَكَّ اللَّهُ وَمَنْ تَوَلَّى فَكَا

وَيَهُوْلُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيْتَ كَاآبِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الذِي تَقُولُ وَاللّٰهُ يَكُنُبُ مَا يُبَيِنتُونَ فَاغْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلُ عَلَى اللّٰهِ وَكَنْ فِي بِاللّٰهِ وَيُذِيدُ

اَفُلاَ يَتُكَبِّرُوْنَ الْقُرْانُ وَلَوْكَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِاللهِ لَوْجُدُوْا فِيْهِ اخْتِلَافًا كَيْثِيرًا kwiw'ana kunene nthini wayo. 6*

84.Na yīla mavikīwa nī movoo ma mūuo kana ma wia, mo nīmaūnyaīīkasya; oyīla takethwa nīmaūtwaīe Mūtūmwa na asu ala mena ūkūmū katī woo, vate nzika, asu ala matonya kūkunīkīla na kīthito methīwa maūmanyie ū w'o wa w'o. Na takethwa ti ūndū wa mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla wī īūlū wenyu na tei Wake, inyw'ī mwīthwa mwamūatīle Satani, ateo avūthū.

*85.Kwa ūu, ūkitai kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe----we ndūtw'ītwe mūūngamīi wa mūndū ateo kwaku we mwene---na mathing'īsye etīkīli. Nokwīthwa vangī Ngai Mwene Vinya W'onthe akasiīla vinya wa asu ala matetīkīlaa; na Ngai Mwene Vinya

وَإِذَا جَاءً هُمُ أَمْرٌ مِّنَ الْاَمْنِ أَوِ الْخُوْفِ اَذَاعُواْ بِهُ وَلَوْ رَدُّوْهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْاَمْدِ مِنْهُمُ لَعَلِمَهُ الَّذِيْنَ يَسْتَنَبِظُوْنَهُ مِنْهُمُ وَلَوَلا مَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَا تَبَعْمُ والشَّيْطِنَ الْاَقْلِيلاً

فَقَاتِلُ فِيُ سَبِيْلِ اللَّهُ لَا ثُكَلَّفُ اِلْاَ نَفْسَكَ وَ حَتِضِ الْمُوْمِنِيْنَ عَصَصَاللَّهُ اَنْ يُلُفَ بَأْسَ الَّذِيْنَ كَفَرُواْ وَ اللَّهُ اَشَدُ بَأْسًا وَاشَدُ تَنْكِيْلُاكِ

^{*}Neto īno ya Kulani Ikhtilafan Katheeran 'Ivathūkany'o mbingī' veonany'a mūneenele wī kīvathūkany'o, ūu nī kwasya kana, takethwa mūndū ūngī eka Ngai Mwene Vinya W'on the nīwe waandīkie Kulani Ntheu, andū methwa meethīiwe na ivathūkany'o nyingī kana kūlea kwīw'ana kwingī nthīnī wayo. Undū ūilyī ta 0ū ūkoniī ūmbi wa matu na nthī nīwonekaa nthīnī wa Kīlungu kya 67:4 Al-Mulk kīitavany'a kana nī vinya mūno na kūitonyeka kwona ūoleku kana kīvathūkany'o nthīnī wa wīa wa Ngai.

^{*}UalyÜlo ÜÜ wionany'a kana MÜÜÜmwa na andû ala mena ÜkÜmÜ onthe kati woo mayai matonya küvikia müminükilyo wa w'o. No ala tü mai na Ütw'io müseo wa kiliko nimo mai matonya kümanya Ü- w'o. Ithyi twiete üalyülo Üngyi ta üÜ üla Üte kütia mwanya üu na ükwonany'a kana kila Ümwe kati woo ai na ütonyi wa kümanya ü-w'o ethwa we niwakunikilite ngewa isu. 'Yila meew'a ndeto sya mana ikony'e Ündü wa müuo kana kaü mo nimaünyaiikasya. Oyila takethwa nimaütwale Mütümwa-na ala mena ükümü kati woo vate nzika kati wa asu ala maükunikile üvoo üsu ta müthüku mai matonya kümanya ü-w'o.

W'onthe e vinya mbee ûtonyinî na e vinya mbee kwa kuete usililo.

86. Ūla ona wīva wīkaa wīw'anīthy'a wa úlúngalu, akakwatwa kianda kyaw'o, na wîkaa wîw'anîthya műthűku. akeethwa na kilungu ota kyu kya ŭsyao můthůku waw'o: na Ngai Mwene Vinva W'onthe Ausūltwe ni ūtonyi lūlū wa kila kîndû

87. Na yila inyw'i mwakethw'a na ngethi sya mboya, kethekai na ngethi sya mboya nzeango kana műketheke oűndű mwakethw'a.7* Vate nzika. Ngai Mwene Vinya W'onthe niwosaa ūtalo wa syîndû syonthe.

88. Ngai Mwene Vinya W'onthe ni ūla vate üngî waîlîtwe nî kûthaithwa. We vate nzika, akaendeea na kūmūmbany'a invw'î küvika Müthenya Ūthayūūkyo, ūla ūtena nzika nthīnī waw'o. Na núu úla waw'o kwa ndeto vake kūvita Ngai Mwene Vinva W'onthe?

LUKU 12

89.Kütw'ikite ata kwenyu ûndû můaaníkíte nguthu ilT ĩolo. wa angangani? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numasindite mo nondo wa maûndû ala mo meekie. Inyw'ī mwlenda kûmûtongoesya we ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īte nī wa kwanangika? Na kwake we ula Ngai

مَنْ نَشْفَعْ شَفَايَةً حَسَنَةً ثَكُنْ لَهُ نَصِدُ وَمَنْ نَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِئْكَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ وَكَانَ اللَّهُ عَلَمْ كُلِّ شَيُّ مُقْتِنًّا ١٨

أُ. إِنَّ اللهُ كَانَ عَلِمُ كُلِّ شَيْ حَسِيبًا ﴿

عُ رَنْيَ فِيْهُ وَمَنْ أَصْلَاقُ مِنَ اللَّهِ حَلِيثُنَّا أَنَّهُ

تُضُلل اللهُ فَكُنْ يَجَكَ لَهُ مَ

^{7 *}W'o ndűűneena lűlű wa ngethi kanyw'a tű indi wīna kieleelo kya kila mithemba yonthe ila yailite nī kūsūngīwa na ūlau mūnen kana kūsūngīwa o kwianana nondū yaetwe yiilyi.

Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īīaa wa kwanangīka, we ndūkamwonea nzīa.

90.Mo mendaa ta kethwa inyw'i nimulea kwitikila tondu mo maleete kwitikila. nīkana invw'ī invw'on the mwīkale Kwa Uu, müikamose űndű űmwe. anyanya kuma kati woo, okuvika mathame kwoondu wa nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indî mo maalyūka. Indī makwatei na moaei o vala vonthe mwamethiila: na műikamwose műnyanya kana můtetheesya kuma katí woo;

91.Ateo asu ala makwatene na andū ala inyw'ī namo mwīna wīw'ano namo, kana asu ala mokaa kwenyu, ngoo syoo ithīlīīte nūndū wa kūkita nenyu kana kūkita na andū moo ene. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendie ūu, We ethīwa amanengie mo ūtonyi īūlū wenyu, na vate nzika mo īndī methwa mamūkitie inyw'ī. Indī ethwa nīmekala ūtee wenyu na mateūmūkita inyw'ī na maimūetee mūuo, īndī lilikanai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwītīkīlītye inyw'ī nzīa ya mūthīmany'o īūlū woo.

92.Invw'T műkamona ala amwe mekwenda kwithwa na muuo nenyu na mekwenda mûuo na andû moo ene. Yīla mo matungwa nthini wa ung'endili, na ūthyū nthīnī waw'o. mavalūkaa Kwa ŭu, ethwa mo maikwenda kwithiwa nenyu kana kūmūetee inyw'ī vaasa muuo kana makasilla moko moo, indi makwatei mo na moaei, vala vonthe Ithyī nītūmūnengete mwamethiila. inyw'i mwiao mūtheu iūlū wa aa.

وَذُوْا لَوْ تُكُفُّرُوْنَ كَمُا كَفُرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَآءً فَلَا تَقَوِّدُوْا فَوَ سُوَآءً فَلَا تَقْوِلُ وَاللهِ تَقَوِّدُوا فِي سَمِيْلِ اللهِ فَإِنْ تَوْلَوْا فَيُنْ مُنْ اللهِ فَإِنْ تَوْلُوْ فَهُمْ وَافْتُلُوْهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَقِيْدُونُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلِيَّا ذَلَا نَصِيْدُونُ

إِلاَ الَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ إِلَى تَوْمُ بَيْنَكُمْ وَيَيْنَهُمْ فِيثَاثُ اوْجَآءُ وُكُوْرَحَصِرَتْ صُدُورُهُمْ اَنْ يَفَاتِلُوْكُمْ اَوْ يُقَاتِلُوْا قَوْمَهُمْ وَلَوْشَآءَ اللهُ نَسَلَطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقْتَلُوْكُمْ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَالْقُوْا إِيَنْكُمُ التَّلَمُ فَاجَعَلَ اللهُ لَكُوْرَعَلَيْهِمْ سَبِينَدَّلَانَ

سَجِّهُ لُوْنَ أَحَدِيْنَ يُرِئِيُدُوْنَ أَنْ يَأْمَنُوْكُمْ وَيَأْ صَنُواً قَوْمَهُمْ مُكُمَّا أَذُوْزَالَى الْفِيْسَنَةِ أَرْكِسُوْا فِيْهَا أَقِالْ لَمَّ يَعْتَرِ لُوْكُمْ وَيُلْقُونَ الْيَكُمُّرُ السَّكُمَ وَيَكُفُّوْاً اَيْدِيهُمُ فَخُذُهُ وَهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقِفْتُنُوهُمْ وَاوْلِيكُمْ مِنْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطُنًا ثَمْدِينًا هُ

LUKU 13

93.Kūimwallite mwitikili kūmūaa mwîtîkîli ûngî ateo kwa mavîtyo. Na we ûaaa mwîtîkîli kwa akaminenge ngombo mbitikili ūthasvo. na akiiwa mbesa sya nthakame inengwe atiïwa make ateo mo makamûekea ta nthembo. Indí ethwa mūndū ola mūae ní wa ando ala ang'endu kwenyu. mwîtîkîli, îndî *m0aani* akamînenge ngombo yitikilite ûthasyo; na ethwa mũndũ ũla mũae nĩ wa andũ ala inyw'ĩ mwina mwiw'ano namo, indi muaani akaīva mbesa sya nthakame inengwe atiīwa make na aimīnenge ūthasyo ngombo vîtîkîlîte. Indî ûla ûtona îmwe. îndî akatîîa kûya kwa myei îlî îatîanîe---nī nzīa ya kūmantha ūekeo ūla ūtw'ītwe nī Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Umanyi-W'onthe, Mûl.

94.Na o üla üaaa mwîtîkîli kwa kwenda, îtuvi yake yîkeethwa Iia-ya-Mwaki vo nîvo we ükekalaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe akamüthatîa na akamumanîa na akamuseüvîsya üsilîlo münene.

95.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla mūūthi kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īkai ūkunīkīli waw'o na ūla ūnūūmūkethya na ngethi sya mūuo mūikamwīe 'We ndwī mwītīkīli.' Inyw'ī mūmanthaa syīndū sya thayū ūū, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe ena syīndū ila nzeo kwa wing.ī. Uu now'o inyw'ī mwailyī mbee wa ūu, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamūnengie inyw'ī īnee Yake ya mwanya; kwa ūu

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنِ أَنْ يَقْتُلُ مُؤْمِنًا إِلَّا فَطَا وُمَنَ قَتُلُ مُؤْمِنًا خَطَا فَتَحْوِيْ وَرَجَهَةٍ مُؤْمِنَا إِلَّا فَالْ وَمِنَ مُسَلَّمَةً إِلَى اهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَلَى قُوا ثَانِ كَانَ كَانَ مِنْ مُسَلَّمَةً إِلَى اهْلِهِ وَهُومِ مُؤْمِنٌ فَتَحْدِيْوُرَجَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ وَيُثَانَّ فَوَيِئَةً مُسَلِّمَةً إِلَى اهْلِهِ وَتَحْدِيْوُ وَبَيْنَهُمْ وَيُثَانَ قَوْمِ اللهِ وَتَحْدِيْوُ وَبَيْنَهُمْ وَيُشَاقً فَوينة وَقَدَن لَمْ يَحِدْ فَصِيامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنَ وَتَبَرَّمُ مِن اللهِ عَلِينًا حَيْنَا اللهِ وَتَحْدِيْوُ وَبَيْنَا اللهُ وَيَعْمِنَا اللهُ وَلَا اللهُ وَكَانَ اللهُ وَكَانَ اللهُ عَلِينَا حَيْنَا اللهِ وَلَا اللهُ عَلَيْمًا حَلَيْمًا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ عَلَيْمًا حَلَيْمًا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللهُ اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَوْلِهُ الْمُؤْمِنَا اللهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللهُ اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ وَلَا اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ وَلَا اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ اللّهُ وَلَا اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنَا اللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُولُولُولُولُولُولُولُولُولُولُولُولُولَا اللّهُ اللّهُ اللّهُ الل

وَمَنْ يَقَتُلُ مُؤْمِنًا مُتَعَيِّدًا فَجَزَّأَوُهُ جَهَنَّمُ خُلِلًا فِيْهَا وَعَضِبَ اللهُ عَلَيْهِ وَلَعَنْهُ وَاعَلَّ لَهُ عَنَاالًا عَظِيْهًا ۞

يَّاتُهُا الْإِنِّنَ امَنُوْآ اِذَا ضَرَبُتُمُ فِي سِيْلِ اللهِ فَبَيْنُوْا وَلاَ تَعُوْلُوا لِمِنْ الْفَقَ الْيَكُمُ السَّلُمُ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَعُوْنَ عَرَضَ الْحَيْوةِ الدُّنْيَا فَعِنْكَ اللهِ مَعَانِمُ كَثِيْرَةً اللهُ كَانَ اللهُ عَلَيْضُمُ فَنَ تَبْلُ فَمَنَ اللهُ عَلَيْضُمُ فَتَنِيَنُواْ إِنَّ اللهُ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيْرًا ۞ īkai ūkunīkīli wa w'o. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

96. Asu katī wa etīkīli ala mekalaa vyū, ateo asu ala iema; na asu ala mething'īlasya kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūthwii woo na mathayū moo, ti ūndū ūmwe. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīūkīlītye ivīla sya asu ala mokitaa kwa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūthwii woo na mathayū moo, ti ūndū ūmwe. Iūlū wa ala mekalaa mūsyī. Na kīla ūmwe Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmwathīte ūseo. Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmwathīte ūseo. Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmokīlītye asu īūlū wa asu ala mekalaa vyū, na ītuvi īnene.

97.Ta, ivîla sya ûtaîo inenganîtwe nî We, na ûekeo wa *mwanya* na tei. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

LUKU 14

98.Nīw'o, asu ala alaīka matumaa makw'a mamavītīsye mathayū moo ene, alaīka makamakūlya: 'Inyw'ī mwaatīle kyaū?' Namo makasūngīa' Ithyī twoosiwe ta andū onzu īūlū wa nthī.' Namo alaīka makaasya, Nthī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ndyaī nene nesa kwenyu kŪmīthamīīa? Aa nīmo ala ūtūo woo ūkethwa īianī-ya-Mwaki, naw'o nī wīkalo mūthūku.

99.Ateo ala onzu katī wa aume, na iveti, na syana, ala matatonya kwinyuvia walany'o ona wiva kana matamyona nzia ona yiva.

لَا يَسْتَوَى الْقُولُ وَنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ غَيْرُ اُولِ النَّوَرُ وَالْمُلْحِهِدُ وَنَ فِي سَبِيْلِ اللّهِ بِأَمُوالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى فَضَّلَ اللّهُ اللهُ لِهُ لِحِيدِيْنَ بِأَمُوالِهِمْ وَٱنْفُسِهِمْ عَلَى الْقُعِدِيْنَ وَرَجَهٌ * وَكُلاً وْعَدَ اللّهُ الْخُسُلُ وَكَثَلًا اللّهُ السُّلِهِ السُّلِمِيدِيْنَ عَلَى الْقُعِدِيْنَ آجُوا عَظِيْمًا أَنْ

دُسُهُ خُتِ مِنْنَهُ وَمُغْفِهُ أَةً وَرَحْمَةٌ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوْرًا عِنْ ذَحِيْمًا هُ

إِنَّ الَّذِيْنَ تَوَفَّهُمُ الْمَلَيْكَةُ ظَالِينَ ٱنْفُسِهِمْ قَالُوْا فِيْمَ كُنْنُهُ وْقَالُواكُنَّا مُسْتَضْعَهِ فِنَ فِي الْاَدْضِ قَالُوْا اَلَهُ تِكُنُّ ٱدْضُ اللهِ وَاسِعَةٌ فَتُهَاجِرُوْافِيهَا أَفَاوَلِيكَ مَا وَلِهُمْ جَهَنَّهُ وَسَاءَتْ مَصِيرُونَ

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِيْنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَ الْهِ لَا الْهِ لَا الْهِ لَا الْهِ لَا ال

100.Iūlū wa ta aa, vangī Ngai Mwene Vinya W'onthe akavetanga naī syoo; nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūvetangi-wa-Naī, na nī Mūekanīi – M-ūno.

101.Na üla üthamaa kuma nthi yake kwoondü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, we akakwata kündü kwingi kwa kwivitha iülü wa nthi na mumo mwingi.8*

LUKU 15

102.Na yīla mūūthi kyalo īūlū wa nthī, ti ūthūku kwenyu kūkuvīvya Mboya, ethwa inyw'ī nīmūūkīa kana ala matetīkīlīte nīmatonya kūmūvithūkīa na kūmūthīny'a. Ow'o, alei nī amaitha me ūtheinī kwenyu.

103.Na vila katī woo, kūmatongoesva nthīnī wa Mbova: nguthu Imwe voo niviongame vamwe naku na Ikyosa mlio yayo ya kaŭ. Na mamina luku îmwe. Îndî namo nîmaende Ĩtina wenyu kom Os Ov Ĩa inyw' Ĩ, na nguthu īla īngī, ītanavoya nayo yūke mbee, nayo īvoye vamwe naku: namo mose mījo yoo ya kaŭ, alei nomende inyw'î mülwe nī mīio yenyu ya kaū na ngūa syenyu nīkana mo mamūvithūkīe na mītūkī. Na kûikethwa kwi ĩvityo kwenyu ethwa mwina thina wa mbua kana mwi awau. kūvetanga mīlio ya kaū ūtee; īndī mavinda onthe nimwailitwe ni kwosa mījo venvu va kwīsiīja. Vate nzika. Ngai Mwene Vinya W'onthe nuseuvîtye Ûsilîlo Ûthînasya kwa alei.

قَاُولِيْكَ عَسَى اللهُ أَنْ يَعْفُوعَنْهُ مْرُوكَانَ اللهُ عَفُواً عَفُورًا ۞

وَمَنْ يَهُمَاجِرْ فِي سَبِيْلِ اللهِ يَجِدْ فِي الْرُوْضِ مُرْعَنَا كُوْنِيْرًا وَسَعَة مُ وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ يَيْتِهِ مُهَاجِرًا إلى اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمُوْتُ فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُهُ ﷺ عَلَى اللهِ وَكَانَ اللهُ عَفْوْرًا ذَحِيْهًا أَنَّ

^{8 *}Ndeto îno ya Kĭalavu 'Fee sabeelillah' yaasya kwoondû wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe kana kwoondû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

104.Na yila inyw'i mwamina Mboya, mülilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe, yila müüngeme, na mwikalitenthi, na mükomete na wea. Na yila inyw'i mwi müuoni vate na müisyo, indi atilai Mboya tondü kwailitw'e. Ow'o, Mboya niyiyiaiwe etikili küvoya nthini wa mayinda ala matw'itwe.

105.Na mūikaleele kūmamantha andū aa. Ethwa inyw'ī mwī okite onamo nī okite otenyu ūndū mūkitītwe. Indī inyw'ī nīmwīkwatītye kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe īndī mo mai na wīkwatyo. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanyi-W'onthe, Mūī.

وَلَا تَهِنُواْ فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُوْنُواْ تَأْلَمُوْنَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُوْنَ كَمَا تَأْلَمُوْنَ وَتُوجُوْنَ مِنَ اللهِمَا عَجُ لَا يُرْجُوْنَ لُوكَانَ اللهُ عَلِيْنًا حَكِيْمًا هَ

فَإِذَا تَضَيْتُمُ الصَّلَوْةُ فَاذُكُرُوا اللَّهَ قِيلُمَّا وَقُعُورًا وَعَلَمْ

جُنُوْبِكُوْ أَفَا الْطَالْنُنْتُمْ فَأَقِيْمُوا الصَّلُوةَ عِيانَ

الصَّاوَة كَانَتُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَيًّا مَوْقُونًا

LUKU 16

106. Ithyī vate nzika, nītūkūtheesye we Ivuku yīna ūvoo wa w'o, nīkana we ūtonye kūtw'a katī wa andū na kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkūmanyīītye we. Na we ndūkamītetee nzīa ya asu ala mavūnyanīaa mūīkīīo;

107.Na îtyai ûekeo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

108.Na we ndûkesûvane kwoondû wa asu ala mateyîîkîîe mo ene. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwendaa ûla mûvinganîsya, na mwîki – wa - naî mûnene.

109.Mo mamanthaa kwivitha kuma kwa andū, indi mo maitonya kūmwivitha Ngai Mwene Vinya W'onthe; na We e vamwe namo yila maminaa ūtukū إِنَّا ٱنْزُلْنَاۤ اِلِيَّكَ الْكِتْبَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمُ بَيْنَ التَّاسِ بِمَاۤ ٱرْبِكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَاْمِدِينَ حَصِيْمًا ۞

وَاسْتَغْفِي اللَّهُ إِنَّ اللَّهُ كَانَ غَفُورًا زُحِيْمًا ﴾

وَلَا يُجَادِلُ عَنِ الَّذِيْنَ يَخْتَافُوْنَ اَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهُ لَا يُحِبُ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيْمًا أَثَّ

يْسَتَخْفُوْنَ مِنَ النَّاسِ وُلَا يَسْتَخْفُوْنَ مِنَ اللهِ وَهُوَ مَعَهُمُ إِذْ يُهَيِّتُوْنَ كَالاَيْرَ خُدِينَ الْقَوْلِ * m0ima mais0anîa ma0nd0 ala We ūtametîkîlaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amathy0l0l0kîte ma0nd0 ala mo mekaa.

110.Sisyai! Inyw'ī ninyw'ī mwamesūvanīie nthīnī wa thayū wa yu. Indī nūū ūla ūkamesūvanīa kwa Ngai Mwene Vinya W'on the Mūthenyanī wa ūthayūūkyo, kana nūū ūla ūkethwa e mūsūvīi woo?

111. Na üla wikaa üthüku kana üvitiasya thayü wake, na indi akitya üekeo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, we akamwithia Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Müekanii Müno Vyü, Usüitwe ni tei.

112.Na üla wīkaa naī, amīkaa kwoondū wa thayū wake mwene tū. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ūmanyi-W'onthe, Mūī.

113.Na oʻʻla wikaa ivityo kana nai na indi akimiliila mundu oʻtena ivityo, vate nzika, we akuaa moʻio wa wilianili na nai yi oʻtheini.

LUKU 17

114.Na keka mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe l'úlû wenyu na tei Wake, nguthu limwe yoo nlyatw'lte kūmūthyoekya inyw'l, lindi We nlwaanangie mawalany'o moo. Kwa ula w'o, mo maithyoekasya ona umwe ateo mo ene namo maitonya kumuthukya inyw'l ona vanini.

وَكَانَ اللهُ بِمَا يَعْمَانُونَ غِينُطًا

هَاَنْتُمُ هَٰ وُلَاّهَ جُلَالْتُمُ عَنْهُمْ فِي الْحَيْوَةِ الدُّنَيَّا مُنَنْ يُجَادِلُ اللهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِينَةَ وَامُومَنْ تَكُوُّنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا۞

وَ مَنْ يَغَمَلُ سُوَّءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَةُ ثُمَّرَ يَسْتَغُفِي اللهُ يَجِلِ اللهُ عَفُوْلًا تَجِيْدًا ﴾

وَ مَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنْمًا يَكْسِبُهُ عَلِ نَفْسِهُ وَكَانَ اللهُ عَلِينَا حَكِينِمًا ۞

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيْفَةٌ أَوْ إِثْمَا ثُمَّرَ يُوْمِ بِهِ مَرَيْكًا يَّ اللهُ عُقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَاكًا وَ اثْمًا مُّدِيْنًا أَهُ

وَلُولَا فَضَلَ اللهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ هَمْتُ طَآلِفَةً مِنْهُمُ اَنْ يُغِلُوكُ وَمَا يُغِلُونَ الْآاَنَفُ هُمْ وَكَا مِنْهُمُ اَنْ يُغِلُوكُ وَمَا يُغِلُونَ اللهَ عَلَيْكَ الْكِتُبُو يَضُمُّ وَنَكَ مِن شَيْعٌ وَانْزَلَ اللهُ عَلَيْكَ الْكِتُبُو الْحِكْمَةَ وَعَلَيْكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضَلَ اللهِ الْحِكْمَةَ وَعَلَيْكَا هَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضَلَ اللهِ 115.Vai üseo umaa nthini wa mbumbano syoo sya kimbithi, ateo yila momatw'a kumya syindu kwoondu wa ngya kana kuthukuma wia wa andu onthe kana kuseuvya wiw'anithya na ualyuko kati wa andu.

116.Na î010 wa 0la 0mûkaananîasya Mûtûmwa îtina wa ûtongoi kûmwîvuanîsya we, na ûatîlaa nzîa îngî îte îla ya etîkîli, Ithyî tûkamûeka we aatîle nzîa îla we ûatîle na Ithyî tûkamwîkya îianî-ya-Mwaki; naw'o nî wîkalo mûthûku.

LUKU 18

117.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaekea kĩndũ ona kîmwe kwlananw'a Nake ta mutindany'a, Indl We akaekea kîla kîngî ûtee wa kyu kwa úla ona wíva We wendaa. Na o úla wiananasya. Ngai Mwene Vinva W'onthe na kīndū kīngī ona kīva, vate nzika, we nūminīte kwaīa vaasa.

118.Mo mathaithaa ngai sya mĩvw'anano ya iveti sya ũvũngũ vandũ Vake, oylla kwa ūla w'o mo maithaithaa kĩndũ ateo Satani, *Ola* mbaa-matũ.

119. Üla Ngai Mwene Vinya W'onthe umuumaniite. Na we aisye, 'Nyie ngoosa kilungu kina kuma kwa athukumi Maku.'

120.'Na kwa úla w'o, Nyie ngameyĩaĩa mo na makavana matū ma ngamīle na indo ila ingĩ na kwa úla w'o nyie ngamathing'īīsya mo na makaalyûla mūmbīlwe wa syūmbe sya Ngai Mwene

لَا خَيْدُ فِي كَيْنُومِنْ نَجُولهُمْ الْآمَنْ أَمَرُ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعُوُونٍ أَوْ إِضَائِحُ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِعَاءَ مَرْضَاتِ اللهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيْهِ أَجْدُا عَظِيْمًا ﴾

وَمَنْ يَٰشَاتِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَكَّنَ لَهُ الْهُدُى

وَيَتَّبِعُ غَيْرَ سَعِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ ثُولِهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ

عَجْهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيْرًا هُمُ

اِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ مِهِ وَ يَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يَشُولِهِ بِاللهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلْلًا بَعِيدًا ه

إِنْ يَيْنْ عُوْنَ مِنْ دُوْنَهُ إِلَّا إِنْشَاقًا إِنْ يَيْنَ عُوْنَ إِلَا شَيْطَنَا مِّيْلِكُافٌ

لَّعَنَهُ اللهُ وَقَالَ لَا تَخِذَنَ مِنْ عِبَادِكَ نَعِيْبًا مَّفُرُوضًا ﴿

ۊٞۘڵٲؙۻۣڶٞڹۿؙؗٛؗۯۘۘۅؙۘڰؙۯؙڡٛڹؽؙۿۿؙڔۅۘڵٲڡؙۯێٞۿؙۄ۫ۏػؽؠؙػؾؚٛػؙڽٛۜ ٵۮ۬ٳڽٵڵٲڹ۫ۼٵڝؚۅۘػڵؙڡؙؽؿٞۿؙۄ۫ڣؘڲؽۼۜێؚۯ۠ؾٚڂؙڶقٵۺٚٷ ۅؘڡۜڽؙؾٞؾۧؿؚۜڹؚٳۺؽڟڽؘۅڶۣڲٵڞۣ۬ۮؙۏڽٳۺ۠ۼڣڠٙٮؙ حَسِرَ خُسُرَانًا مُبُينۂٵۿ Vinya W'onthe. Na we Ola Omwosaa Satani ta munyanyae vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, we niwonete wasyo wi utheini.

121.We amathaa mo syathī sya mana na okīlasya mawendi mathūku nthīnī woo, na Satani nde kīndū ūmanthaa ateo syīndū nthūku.

122.Aa nīmo ala ūtūo woo ūkethwa Iianī-ya-Mwaki namo maikona nzīa ya kūkīa kuma vo.

123.Indī ta kwa asu ala metīkīlaa na kwika mawia maseo, Ithyi tūkametīkīlya mo kūlika nthīnī wa Mīūnda, īla īvītīlaa tūlūsī katī wayo, makīkala vo tene na tene. Kyo nī kyathī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīla kītalea kūvika; na nūū ūla ūtonya kwithwa wa w'o inbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndetonī?

124.Küikethwa kwianana na mawendi menyu ona kana kwianana na mawendi ma Andū-Ma-Ivuku. Ula ona wiva wikaa üthūku, akatuvwa nūndū waw'o; na we mwene ndakeyonea mūnyanyae kana mūtetheesya ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

125.Indī o üla wīkaa mawīa maseo, e mūndūūme kana e mūndū mūka na nī mwītīkīli, ta asu makalika Itunī, na maikavītīw'a o na ūthūku wĩana ta kalima kanini kala ke ītina wa mbīndī ya ndende.

126.Na nūū ūla mūseo mbee nthīnī wa mūīkīlo kūmūvīta ūla we wīnenganae

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّينِهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطِنُ إِلَّا عُرُودُ رُاهِ

ٱولَّلِكَ كَأُولِهُمْ جَهَنَّمُ لِهُ وَلَا يَحِكُ وْنَ عَنْهَا مَحَيْظًا مَحَيْثُهَا مَحَيْثُهَا مَحَيْثًا الْ

وَ الَّذِيُنُ اَمُنُوْا وَعَيِلُوا الصَّلِحَتِ سَنُدُخِلُمُ حَتَٰتٍ تَجْدِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِيْنَ فِيْهَا اَكِنَهُ وَعْدَ اللهِ حَقَّالُومَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللهِ قِيْلُا

كِيْسَ بِأَمَانِيَكُهُ وَكُلَّ آمَانِيْ آهُلِ الْكِتَٰثِ مَنْ يَعَلُ مُؤَدًّا يُخْذَبِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَلِيَّا وَكَ نَصِيْرُكُ

وَمَنُ يَعْمَلُ مِنَ الصَّلِحْتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْتُحْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالُولِيكَ يَدُخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيْرًا۞

وَمَنْ آخْسَنُ دِينًا قِتَنْ ٱسْلَمُ وَجْهَةً يِلْهِ وَهُو

kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na ni mwiki wa nesa, na uatilaa ndini ya Avalamu, ula wai mulungalu? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamwosie Avalamu ta munyanyae wa mwanya.

127. Na nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe syonthe ila syī matunī na syonthe ila syī īūlū wa nthī; na Ngai Mwene Vinya W'onthe aithyūlūlūkīte syīndū syonthe.

مُخسِنُّ وَاتَّبُعُ مِلَةَ إِبْرِهِيْمَرَخِيْنَفُّا وَاتْخَدَّ اللهُ إِبْرُهِيْمَرَخِلِيْلًا

وَيْلِهِ مِنَا فِي السَّنْوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللهُ عُ بِكُلِّ شَنْئُ مُجيئِطًا ﷺ

LUKU 19

128. Namo memantha útwio wa Mwiao lulu wa iveti kuma vala ul we. Asva. 'Ngai Mwene Vinva W'onthe nůmůnengae inyw'l útwio lůlů wasvo. Na ota ûu ûndû mûsomeawa nthînî wa Tota wa eĨtu ndiwa mūtainengae ila sylandlkiwe na ila inyw'i mwendaa kwitaa, na ĩũlũ wa ila mbonzu katī wa syana. amwīyīaīaa inyw'ī kwika ülüngalu kwa ndiwa. Na ūseo ūla inyw'ī mwīkaa ona wīva, vate nzika, Ngai Mwene Vinva W'onthe nuwisi nesa.

129.Na ethwa kiveti nikiukia kuthinwa kana kuthokoana na muume, kutaanisya; ti uthuku kwoo kwiwanithwa mundu na ula ungi; na wiwanithyo ni museo muno vyu. Na andu nimakothaa kwithwa na kiwiu. Ethwa inywi nimwikaa nesa na mwi alungalu, vate nzika Ngai Mwene Vinya Wonthe numanyaa undu inywi mwikaa.

130.Na inyw'i mūitonya kwika wiananu kati wa iveti, ona mwina ieleelo syenyu nzeo vyū, kwa ūu, mūikelekele ngalī

وَيُسْتَفُتُوْنَكَى فِي النِّسَآءُ قُلِ اللَّهُ يُفْتِينُكُمْ فِيهِنَّ وَ مَا يُتُكُ عَلَيْكُمْ فِي الكِتْبِ فِي يَسْنَى النِّسَآءِ الْبِيْ كَا ثُوْتُونَهُنَ مَا كُتِب لَهُنَّ وَتَزْعَبُونَ انْ تَنْكِمُوهُنَ وَالْمُسْتَضْعَفِيْنَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَانْ تَقُومُواْ اللِّيَظِ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهُ كَانَ بِهِ عِلِيْمًا ﴾

وَ لِنِ امْرَاةٌ خَافَتُ مِنْ بُعْلِهَا نُشُوْزُا اُوْلِعُرَاضًا فَلاجُنَاحَ عَلَيْهِمَ آنَ يُضْلِحًا بَيْنَهُمَا صُنْكَأُ وَالفَّلْعُ خَيْرٌ ۖ وَأَحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَ ۗ وَ إِنْ تُحْسِنُوا وَتَنَّقُوْا فَإِنَّ اللَّهِ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيْرًا ۞

وَلَنْ تَسْتَطِيْعُوْآ اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْحَرَضَمُّ وَلَنْ مَثْمُ النِّسَاءِ وَلَوْحَرَضَمُّ وَلَا يَبْدُلُوا كُلُّ الْمَيْلِ فَتَذَدُّ وْهَا كَالْمُعَلَّقَةُ وَإِنْ

īmwe vyū īla īngī ndīikese kūtiwa yīilyī ta īsūnzūūlīte, na īte nzisye nesa. Na ethwa inyw'ī nīmwalūnga na kwīka kwa ūlūngalu, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ula Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

131.Na ethwa mo nimataanisya, Ngai Mwene Vinya Wonthe akamaia eli na uthasyo kwianana na mumo Wake, na Ngai Mwene Vinya Wonthe Ausuitwe ni mumo Mui.

132.Na ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ona sviva svi matuni na ila ona sylva syl lulu wa nthi. Na vate nzika, Ithyl nitumeylale asu manengetwe Ivuku mbee wenyu, na twamwīthīaīe inyw'ī ota ūu, kūmūkīa Ngai Mwene Vinya W'onthe. inyw'î nîmûûlea kwîtîkîla. ındılilikanai kana nı sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ona sylva syl matuni na ila ona sylva syl lolo wa nthi, Na Mwene W'onthe Ngai Vinva Nïwivianitye-We-Mwene. Ũla Mūtaīīwa.

133.Na nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ona syīva syī matunī na ila ona syīva syī īūlū wa nthī, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīanīe kwīthwa ta Mūsūvīi.

134.We akenda, nūtonya kūmūvetanga inyw'ī andū na kūmaete angī vandū venyu; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi mwĩanīu wa kwīka ūu.

135.Ula ona wîva wendaa îtuvi ya nthî îno, îndî we nî alilikane kana îtuvi

تُصْلِحُوا وَ تَتَعُواْ فَإِنَّ اللَّهُ كَانَ غَفُورٌ الَّحِيمًا

وَإِنْ يَتَنَفَزَقَا يُغْنِ اللهُ كُلَّا مِنْ سَعَتِهِ ۗ وَكَانَ اللهُ وَاسِعًا حَكِيْمًا

وَ يَلِهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ُ وَلَقَدْ وَفَيْنَا الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبُلِكُمْ وَ لِيَّاكُمُ اِنِ اتَّقُوااللهُ وَإِنْ تَكُفُهُ وَا ظَانَ لِلهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ اللهُ غَذِيْنًا حَبِيْدًا ا

وَ يَلْهِ مَا فِي السَّلَوْتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيْلًا ﴿

إِنْ يَشَاأَ يُذْ هِبَكُمْ اَيَّهُا النَّاسُ وَكَاْتِ مِأْخَوِيْنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَٰلِكَ قَدِيْرُا۞

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا فَع

ya nthi ino na ya ila ingi yina Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiwi-W'onthe, Woni-W'onthe.

LUKU 20

136.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! mwina kithito kuungamia ulungalu, mwi ngűsi kwoondű wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona ethwa nĩ ĩũlũ wenyu ene kana ni kwa asyai menyu na e ngya kana e muthwii, Ngai Mwene Vinya W'onthe E vakuvi namo onthe eli mbee wenvu inyw'i. Kwa ūu, mūikaatīle mawendi nīkana mūtonye mathūku ülüngalu. Na ethwa inyw'i nimuuvitha ūla w'o kana kūwelelūka, indi lilikanai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanvaa nesa maūndū ala invw'ī mwlkaa.

137.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mwītīkīlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na Ivuku yīla We ūvuantye kwa Mūtūmwa Wake, na Ivuku yīla We wavuanisye mbee wayo. Na ūla ona wīva ūleaa kūmwītīkīla Ngai Mwene Vinya W'onthe na alaīka Make, na Mūthenya wa Mūminūkīlyo, vate nzika, we nīwaīe vaasa mūno.

138.Asu ala metīkīlaa na īndī maisyoka kūlea na kwītīkīla *mgī*, na īndī mailea, na īndī makyongeleka nthīnī wa ūlei, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamaekea mo ona īndīī ona We ndakamatongoesya nzīanī.

139.Matavye angangani ūvoo kana ve ūsilīlo wī woo kwoondū woo.

يَائَهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا كُوْنُوا قَوْمِيْنَ بِالْقِسْطِ شُهكاآءُ لِلْهِ وَلَوْ عَلَى اَنفُسِكُمُ اَوِ الْوَالِكِيْنِ وَالْاَقْرَ بِيْنَ * اِنْ يَكُنْ غَزِيًّا اَوْفَقِنُكُا فَاللهُ اَوْلى بِهِمَا مَسْ فَلَا تَلْبِعُوا الْهَوْى اَنْ تَعْدِلُوا * وَإِنْ تُلُواۤ اَوْتُعْرِضُوا فَانَ اللهَ كَانَ بِمَا تَعْدَلُوْنَ خَوِيْدًا ﴾

يَّايَّهُا الَّذِيْنَ امَنُواْ الْمِنُوْا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِيْبِ الَّذِی نَزَّلَ عَلَّے رَسُولِهِ وَالِکِیْبِ الَّذِیْ اَنْزَلَ مِن قَبَلُ وَمَنْ یُکُفُمْ بِاللهِ وَمَلْیِکَتِهٖ وَکُنْبِهٖ وَرُسُلِهِ وَالْیَوْمِ الْلْخِرِفَقَلُ صَلَّ صَلْلًا بَعِیْدًا ﴿

اِنَّ الْأَيْنَ اٰمُنُوا ثُمَّ كَفُرُوا ثُمَّ اٰمُنُوا ثُمَّ كَفُرُوا ثُمَّ اُزُواُدُوا**َ ثُمُّ** لَوَ يَكُنِ اللهُ لِيغُفِئ كَمُمْ وَلَا لِيَهُلِ يَهُمُ مَسِيئيلًا ۞

بَشْرِ الْمُنْفِقِينَ بِإَنَّ لَهُمْ عَذَابًا ٱلِيْمَاكُم

140.Asu ala mamatusaa alei kwithwa anyanyae mbee wa etikili. Mo mamanthaa ndaia kuma mokoni moo? Indi mo nimalilikane kana ndaia syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe.

141.Na We nûminîte kûmûvuanîsya inyw'î nthînî wa Ivuku kana, yîla inyw'î mweew'a Mîsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe îilewa na kûvûïwa ng0î, mûikekale vamwe namo, okûvika maee ngewa îngî eka îsu; nûndû inyw'î mwekala vo, mÜkeethwa ûndû ûmwe namo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamombany'a angangani na alei nthînî wa Iia-ya-Mwaki, onthe vamwe.

142.Asu ala meteelaa *ūvoo* ūmūkoniī inyw'ī. Ethwa inyw'ī mwīna ūkīlyo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, mo maasya, 'ithyī tūyaī vamwe nenyu?' Na ethwa alei mena kīanda *kyaw'o*, mamatavasya *mo*, 'ithyī tūyaamūsinda inyw'ī na kūmasiīīa etīkīli? 'Ngai Mwene Vinya W'onthe akasila katī wenyu Mūthenya wa ūthayūūkyo na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamanenge alei nzīa ya kūmasinda etīkīli.

إِلَّذِيْنَ يَنَّغِذُوْنَ الْكَفِدِيْنَ اَوْلِيَكَاءً مِنْ دُوْنِ الْمُوْمِنِيْنَ أَيَسْتَغُوْنَ عِنْدَ هُمُ الْعِزَةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ الْمُوْمِنِيْنَ أَيَسْتَغُوْنَ عِنْدَ هُمُ الْعِزَةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمُ فِي الْكِتْبِ انْ إِذَا سَيْعَتُمْ الْيَتِ الله ِ يَكْفُرُ بِهَا وَ يُسْتَهْزَا بِهَا فَلَا تَقْعُدُ وَامَعَهُمُ حَتْحَ يَكُوْشُوْا فِي حَدِيْثٍ غَيْرَةً ثَرُ النَّكُمُ إِذَّا فِشْلُهُمُ إِنَّ اللهَ جَامِعُ الْمُنْفِقِيْنَ وَالْكُفِدِيْنَ فِي جَهَنَّمَ جَيْبِعَالَ

إِلَّذِيْنَ يَكُرُنَّصُوْنَ بِكُمْ ۚ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ َ فَتَحُ مِّنَ اللّٰهِ قَالُوْا اَلَهُ نَكُنُ مَعَكُمُ ۗ كُوانَ كَانَ لِلْكِفِيئِنَ مَعِينَكُ قَالُوْاَ الَمُ نَسْتَنْحِوْدُ عَلَيْكُمْ وَنَسْنَعَكُمُ فِينَ الْمُؤْمِنِيْنَ فَاللّٰهُ يَخَكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمِ الْقِلِينَةِ وَكَنْ يَبْجَعَلَ اللّٰهُ

فِي لِلْكُفِرِيْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ سَيِيْلًا ﴿

LUKU 21

143.Angangani mamanthaa kūmūkenga Ngai Mwene Vinya W'onthe, Indī We akatuma mo ene methwe me akenge. Na yīla mo maūngama kwoondū wa Mboya, maūngamaa me aleelu moneke nī andū, namo mamūlilikanaa Ngai Mwene Vinya W'on the o vanini

144.Ma sūnzūūlīte katī wa *00 na* ūya mate ma aa kana aya. Na ūla we Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtusaa wa kwanangīka, we ndūkona nzīa kwoondū wake.

145.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamose alei kwīthwa anyanya, mbee wa etīkīli. Inyw'ī mwīenda kūmūnenge Ngai Mwene Vinya W'onthe kītumi kītheu lūlū wenyu ene?

146. Vate nzika, angangani makeethwa kīīndīnī kīla kīliku mūno vyū kya Mwaki; na we ndūkona mūtetheesya kwoondū woo.

147.Ateo asu ala melilaa na külünga na maimwīkwatīla Ngai Mwene Vinya W'onthe malūmītye na me alkīlku nthīnī wa wīw'i woo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Aa nī katī wa etīkīli. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe o mītūkī akaumya Ituvi Inene lūlū wa etīkīli.

148.Ngai Mwene Vinya W'on the aîlîtwe nî kûmûsilîla inyw'î nîkî, ethwa mwî mûvea na ethwa nîmwîtîkîlaa? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mwosi-Wa-Mûvea, Ûmanyi-W'onthe.

إِنَّ الْمُنْفِقِيْنَ يُخْلِ عُونَ اللهَ وَهُوخَادِعُهُمْ وَإِذَا كَامُوا إِلَى الصَّلْوَةِ قَامُوا كُسُالِ يُزَادُونَ السَّاسَ وَلا يَذْكُرُونَ اللهُ إِلَّا قَلِيُلاَ أَ

مُنَ بْذَنِينِنَ بَيْنَ ذٰلِكَ ﷺ لَآ إِلَىٰ هَؤُلَآهُ وَلَآ إِلَىٰ هَوُٰلِٓهُ وَمَنْ يُضُلِلِ اللهُ فَكَنْ يَجِكَ لَهُ سَبِيْلًا ﴿

يَّايُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوْا لَا تَتَخِذُوا الْكُفِدِيُنَ اَوْلِيَآءُ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَجْعَلُوْا اللّٰهِ عَلَيْـكُمُ سُلْطُنًا فَهِيْدُنَا

إِنَّ الْمُنْفِقِيْنَ فِي اِلدَّدْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارَِّ وَ لَنْ تَجِدَلَهُمُ نَصِيْرًا ﴿

إِلَّا الَّذِيْنَ تَابُواْ وَاصَلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللهِ وَاخْلَصُوْا وِيْنَهُمْ لِلْهِ فَأُولِيِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِيْنُ وَسُوْفَ يُؤُنِ اللهُ الْمُؤْمِنِيْنَ أَجْرًا عَظِينَاكَ

مَا يَفْعَلُ اللهُ بِعَنَ ابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَامَنْتُمُ ۗ وَ كَانَ اللهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ۞ 149.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndendete kilonzo kya ndeto nthûku mbee wa andû ateo kwa ngalî îla ûnûûvîtîw'a; niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i-W'onthe, Ûmanyi-W'onthe.

150.Inyw'ī mwakyumbūla kīko kīseo kana mwakīvitha, kana kūekea ūthūku, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūvetangi — wa naī, na nī ūtonyi W'onthe.

151.Vate nzika, asu ala mamūleaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Atūmwa Make, na kwenda kūvathūkany'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na Atūmwa Make, na kwasya 'Ithyī tūmetīkīlaa amwe na kūmalea ala angī,' na kwenda kūkwata nzīa ya vu katī,

152.Aa ow'o nîmo alei ala aîkîîku, na Ithyî nîtûseûvîtye ûsilîlo ûthînasya kwoondû wa alei.

153.Na ĩulu wa asu ala mamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Atumwa Make onthe na mailea kwīkīa kīvathūkany'o katī wa umwe woo, aa nīmo omītūkī We ukamanenge matuvi moo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Muekanīi - Muno Vyu, Usuītwe nī tei.

LUKU 22

154.Andû ma Ivuku maŭkülasya we ūtume Ivuku yītheee kuma Itunī. Mo nīmamūkülilye Mose ūndū mūnene kūvīta ūū: 'Twony'e Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtheinī.' Na īndī ūsilīlo wa kwananga nīwamakwatie nūndū wa ūthūku woo. Na īndī nīmoosie kasaū إِ لَا يُحِبُ اللهُ الْجَهُرَ بِالشُوْءِ مِنَ الْقُولِ إِلاَ مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللهُ سَينِعًا عَنِينًا ﴿ وَكَانَ اللهُ سَينِعًا عَنِينًا ﴿

اِنْ تُبُدُوْ اخَيُرًا اَوْ تُخْفُونُهُ اَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوِّمٍ فَإِنَّ اللهُ كَانَ عَفُوًّا قَلِيْرُكِا ﴿

اِنَّ النَّذِيْنَ يَكُفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُونِدُ وْنَ اَنْ لَيْمَ النَّهِ مُنْ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَفُولُونَ أَوْمِنُ سِمُعْمِ وَيُمُولُونَ أَوْمِنُ سِمُعْمِ وَيَمُولُونَ اَنْ يَتَوَّدُنُ البَيْنَ وَنَ اَنْ يَتَوَّدُنُ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَعُولُونَ اَنْ يَتَوَّدُنُ البَيْنَ وَلَكَ سَبِيلًا فَي سَبِيلًا فَي مُنْ اللَّهُ مُن اللَّهُ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَالْمَالِقِ وَلَي اللَّهِ وَلَم اللَّهُ اللَّه اللهِ وَرُسُلِهِ وَلَم يُنْ اللَّه عَنْ اللَّه اللهِ وَرُسُلِهِ وَلَم يُنْ اللَّه عَنْ الله عَنْ الله وَرُسُلِهِ وَلَم يُنْ الله عَنْ الله عَ

يَنَعُكُ آهُلُ الْكِتْنِ آنُ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِنْجًا مِّنَ الشَّكَآءِ فَقَدُ سَالُوُا هُوْلَى ٱكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوْآ اَرِنَا اللهَ جَهْرَةً فَاحَذَ تُهُمُ الصَّعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّذَنُوا الْعِجُلَ مِنْ بَدْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنِكُ kwoondû wa ûthaithi îtina wa Syama ntheu kûmavikîa; îndî Ithyî nîtwamaekeie na w'o. Na Ithyî nîtwamûnengie Mose ngaananîo ntheu yîna vinya.

155.Na Ithyl nitwookililye Kiima lülü woo yila tweekiaa ütianio namo. Na Ithyl nitwamatavisye mo 'Likai mbingiloni mwinyivitye,' na nitwamatavisye, 'Mükatüle mwiao lülü wa Üvoo wa Savato.' Na Ithyl nitwoosie ütianio mülümu kuma kwoo.

156.Na Indi kwoondu wa kwananga kwa utianio kwoo, na kulea kwoo kwa Syama sya Ngai Mwene Vinya Wonthe, na kumantha kwoo kwa kumoaa Athani vate ulungalu, na kwa kuneena kwoo kwa kwasya kana: 'ngoo situ ni mbove ikakunikilw'a nguniko,' -----aiee, Indi Ngai Mwene Vinya Wonthe niwisiilite syo nundu wa ulei woo, kwoondu wa ulu mo metikilaa o yanini.

157.Na nundu wa ulei woo na uneeni woo lulu wa Malia wa willanili mwai,

158.Na kūneena kwoo; Ithyl nltwamūaie Yesū, Masia, Mwana wa Malia, Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya تَعَفُونَا عَنُ ذٰلِكَ ۚ وَاٰتَيْنَا مُوْسَى سُلُطْتُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّالَّةُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ الللَّالَّاللَّا اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ ا

وَ رَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الظُّوْرَ بِعِينُنَا تِعِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ شِجْكَا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُدُوا فِي السَّبْتِ وَ لَمَٰذُنَا مِنْهُمْ فِيْثَاقًا غَلِيْظًا ۞

فَهِمَا نَقُضِهِمْ مِنْ عَنَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِالِتِ اللهِ وَ قَنْ هِمُ الْاَنْدِياءَ بِعَنْ رِحَتْى وَقَوْلِهِمْ وَلُونُهُنَا عُلْفٌ لَلْ كَلِيَعَ اللهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ وَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قِلِيْلًا فَكِيْلًا فَ

ذَ بِكُفْرِهِمْ وَ تَوْلِهِمْ عَلَى مَزِيَمَ بُهْتَاكًا عَظِيْنًا اللهِ

وَ فَوْلِهِمْ إِنَّا تَتَلْنَا الْسَيْنَحَ عِنْسَى ابْنَ مَزْيَمَ

W'onthe;' oyila mo mayaamuaa we ona mayaamwamba mukelany'oni!*

رَسُولَ اللهِ وَمَا قَمَلُونُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَانَ شُبِّهُ

1 *Ündü üla münene vaa nī wa Ayuti küemwa nī kūmūaa Yesū kwa nzīa ona vīva. nÜnüülikanw'a kana kuma mwambīlīīlyo Ayuti mavīkathīja kana nīmatonyie kūmūaa Yesu. Ngewa îno ya Ayuti nîlûlumîîlw'e kûlewa nî Kulani Ntheu; na nîkyo kîtumi mûminûkîlyonî wa mūsoa ūū, ūneeni wa mūthya nī kana ona ethwa kweekikie ata mo vate nzika nimaemiwe ni kūmūaa Yesū. Uu ti kwasya kana kwambwa kwa Yesű nikűűlewa, indi kila kileetwe ni kükw'a kwake mūkela ny'onī. Ndeto īno 'shubbiha' nthīnī wa mūsoa ūū nī ya kūsūanīwa mūno. Ngewa īno yı nthini wa musoa uu ndikwitikila mundu ungi ateo Yesū kana kwa nzīa īngī, nītonya kūweta Undu Usu wi w'onthe. Kwianana na miao ya Uneeni nthīnī wa ndeto īno 'shubbiha' ndīneenaa ĩ010 wa m0nd0 0ngĩ ateo Yes0 Klisto we mwene. ūu nī kwasya kana we nīwe woolanilw'e na ooneka nīmo avw'anene na mūndū ūngī. Otondū Yesû wambiwe mûkelany'onî ena mûyw'ano wa mûndû ûngî. Indî kûlea ti kwa kwambwa mükelany'onî kana kükw'a kwake, îndî ülei nî kīkw'ū kyake mūkelany'onī. Vate nzika, vo vaī kîthokoo kînene kya ûndû kûtonya kwîthwa kweekīkie. Kwa ūu, mūsoa ūū ūendeee kūseūvya wonany'o wa kithokoany'o na nzika. Maundu ala angī onthe nī kūtalīthya tū. Usu nīw'o waī wa mûminûkîlyo. Ethwa ndeto Ino 'shubbiha' yīneena īūlū wa ūvoo ūū, ūu nīkw'onany'a ngewa ya nguthu ilī syakaananīaa īūlū wa ūndū kweekīkīte. Vai nguthu īmwe yasyo yaī na ū-w'o ĩũlũ wa Uneeni wayo, kwa ngelekany'o ya mūīkīio wa Aklisto wa kīkw'ū kya Yesū mûkelany'onî na îtina ûthayûûkyo ndwaneenetwe na itumi mbianiu indi wai ūtalithyo tū. Ota ūu Uneeni wa Ayuti Tulu wa kikw'u kya Yesu mūkelany'onī wai ūtalīthyo ona w'e, nūndū wamo kwitya kiimba kya Yesü. Ow'o mo nimoonanisye nzika syoo ila mai nasyo lulu wa uvoo uu w'onthe wa kīkw'ū kīla kīwetawa na mamŪkaany'a Vilato makyasya kana we nûtonya kuma vo na kumîla mbee wa andū akyasya kana we nūthavūūkīte kuma kwa akw'ū Mathavo 27:63-64

Nündü wa kītumi kīi mūminūkīlyo wa mūsoa ūū nūūkunīkīlwa ūkyasya, 'Wa innallazeena' kwaūla w'o asu ala methīawa na kīvathūkany'o īūlū wakyo kana īūlū wake we ūla kyamūkwatie, mo mai na nzika kati woo ene

Bal Rafa'a hullaho Ilaihi' Masilamu angī mūno nīmaīkīiaa kuma kīlungunī kīī kya mūsoa ūū kana wonany'o ūū wa 'Bal' kyonanasya kīko kya kwambwa mūkelany'onī ūū nī; vandū va kūmūeka we akw'e mūkelany'onī, Ngai nīwamūtangīle we kwa kūmūkīlya we kīmwīī kūthi vandū matunī. Kwa ūu we aīlītwe kwīthwa e thayū vandū yayayanī ena mūmbīlwe oūla we waī naw'o mbee wa kūtata kūmwamba mūkelany'onī. Ualyūlo ūū nūetae makūlyo maingī me vinya, na mūno ta:

(a)Ethwa Yesû ndaambwa mûkelany'onî ona vanini ûvoo ûû w'onthe wa kwambwa mûkelany'onî nûûlewa vyû na kîko kîî kyonthe no ûvûngû kana kûlea kumanya kûla kwaî na Ayuti, Aklisto na Alomi ota ûu?

(b)Nī va nthīnī wa mūsoa ūū vala vekwasya kana Yesû nîwookîlilw'e kî-mwîî atwawa îtunî? W'on he Ula Uwetetwe ni kwasva kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamûkîlilye we Kwake- Mwene. Kwianana na ikūlyo ya mbee nzia ya kūseūvya wonany'o wa Usengy'o kwianana nondu kiko kya kwambwa műkelany'oni kîteûlewa nīkūwetawa kana mūndū ūla wambiwe mûkelany'onî ti Yesû îndî nî mûndû ûngî ûla wanengiwe můvw'ano wa Yesů ní alaíka amwe kwa mwlao wa Ngai, Nûndû wa nzika na motalîthyo îûlû wa mûndû ûla wambiwe. Nî ûtheu kana ngewa ino yongeleelaa makülyo maingi na maūndū me vinya tū mbee wa kmamina. Mbee wa ūu, ngewa îno yonthe ndîna wambîlîîlyo ona vanini. Vai ūkūsī wa kīveva kana ūkūsī umītw'e nthĩnĩ wa ngewa sva Mwathani Mûtheu mữuo

We, Indî nîwavw'ananiw'e kwoo ooneka ta *Ūmwe Ūla mwambe*; na ala mena kīvathūkany'o ūvoonī ūū vate nzika me nthīnī wa mwīkalo wa nzika īūlū waw'o, mo mai na ūmanyi *mūtheu* waw'o; Indī mo maatīīaa kūtalīthya tū; namo mayaaīsa kūalyūla *ūtalīthyū* ūū ūkatw'īka w'o:

159.Küleana na üu, Ngai Mwene Vinya W'on the nïwamükïlilye we Kwake-Mwene. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Mwene Vinya, Mũĩ.

160.Na vai katī wa Andū ma Ivuku ūtakayītīkīla mbee wa kīkw'ū kyake; na Mūthenya wa Ūthayūūkyo, we Yesū akeethwa ngūsī īūlū woo.²* لَهُمُوْوَانَ الَّذِيْنَ اخْتَلَقُوْافِيْهِ لِفَى شَكْ ِمِنْهُ ۗ مَا لَهُمُ بِهِ مِنْ عِلْمِرِ إِلَّا اثْبَاعَ الظَّنِّ وَكَا تَتَلُوْهُ يَقِيْنَا ۚ ﴾ يَقِيْنَا ۚ ﴾

بَلْ رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيْزًا حَكِيمًا ﴿

وَ اِنْ قِنْ اَهْلِ الْكِتْبِ اِلَّا كَيُوْمِنَنَ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهُ ۚ وَ يَوْمَ الْقِيلَةُ يَكُوْنُ عَلِيْهِمْ شِهِيْلًا ﴿

Ngewa îno ya mūsoa ūū nīta yaetiwe tene tū nī asomi īvinda vīla Mūtūmwa wa Ngai mūuo w īthwe *īūlū wake* wekalile we mwene atawīsī vvū. Jūlū wa îkûlyo ya kelî wonzu wa ûneeni ûû nīwīyonanītye kuma ndetonī sya Kulani Ntheu. Ndeto îno 'Rafa'a' yaasyaa ükîlîtw'e. Yîla Ngai Mwene Vinya W'onthe wamūkīlya mūndū, ūkīlīīlu Usu mavinda onthe Uneenaa TÜlÜ wa mwikalo wa můndů no ti kwa mwíí wake. Ow'o kůitonyeka kūalyūla mūsoa ūū kwa nzīa īngī ona vīva mbee wa ŭalyūlo ūū; ŭkīlīīlu wa mwīkalo wa kīveva. Můsoa ůů wlasva kana Ngai Mwene Vinva W'ontheamükîlilye Yesü Kwake-Mwene. ütheu kana vai vandü yayayanî ya Itu vawetetwe vala Ngai Mwene Vinya W'onthe wamūkīlilve we amûtwaa. Amûkîlilye we Kwake-Mwene o yîla We waī vo vala Yesū waī. Vai vandū Itunī kana ĨŪIŪ wa nthĩ vathei Ngai Mwene Vinya W'onthe Kwa ûu yîla ûmwe ûnûkwîwa kana nīwookīlilve Kwake-Mwene, mūendele wa mwīī ndűtonyeka na ndwoneka.

Kwīanana na ūmanyi wa Ahmadiyya mūsoanī ūū, nzīa ya 'kūlea' yīwetwa nūndū wa Ayuti kūweta kīkw'ū kya kīumo kya Yesū. Nī ūtheu kana kūlea kūumanīwa nī kūthengeanīa na Ngai.

*Mūsoa ūū nīwīthīītwe wī wambīliīlyo wa ngaananīo nthīnī wa umo waw'o. Asomi amwe nīmetīkīlaa kana w'o ūneenaa īūlū wa īvinda yūkīte yī vaasa ūndū ūkoniī īvinda ya kwambwa mūkelany'onī ūla ūkwonany'a kana Ayuti onthe vyū mūthenya ūmwe makeethwa na mūīkīlo nthīnī wa Yesū Klisto na kūmwītīkīla we ta mwathani wa W'o wa Ngai. Ota ūu mo maasya kana kyama kīī kīkooneka īvinda ya Yesū Klisto e thayū. Ūu umanaa na ndeto ii: 'qable mautehi' ila syīkwasya, mbee wa kīkw'ū kyake.

² *Withwe iölü wake waaumilw'a kütw'iika ündü üü wa üseny'o na ütaaoneka Üla wongeleelaa kütalithya kwina kithokoo.

161.Kwa ūu, nūndū wa wīki wa naī wa Ayuti, Ithyi nitwamavatie syindū ntheu ila mo meetikilitw'e, na ota ūu, nūndū wa kūmasiila andū aingī kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe,

162.Na nữndữ wa kwosa liva Œsyao wa mbesa, onakau mo nimavatitwe w'o, na nữndữ wa kūya kwoo ūthwii wa andū na ūthyoeku. Ithyi nitūseūvitye ūsililo wi woo kwa asu ala matetikilaa.

163.Indī asu ala katī woo alūmu nthīnī wa ūmanyi, na etīkīli, metīkīlaa maūndū ala we matheetwe kwaku na ala³

فَيِظُلْمٍ فِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْاحَوَمْنَا عَلَيْهِمْ طَلِيبَتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَ بِصَدِّهِ هِمْءَنْ سِيْلِ اللهِ كَيْثِرًا أَلْهُ

وَاَخْذِهِمُ الرِّبُوا وَ قَدْ نُهُواْ عَنْهُ وَاكْلِهِمْ اَمُوالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَ اَعْتَدْنَا لِلْكِفِينِيَ مِنْهُمْ عَدَابًا النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَ اَعْتَدْنَا لِلْكِفِينِيَ مِنْهُمْ

لِكِنِ الرَّسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِرِفِنْهُمْوَ الْوُفُونَ يُوْمِنُونَ بِمَا ٱنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا آنْزِلَ مِنْ قَبَلِكَ وَالْمُقِيْمِيْنَ

Nundu Ayuti mayaamba kumwitikila we, kwianana na woni wa asomi asu Yesu nokuvika ethwe e o thayu ona yu.

Woni Üngī Öla wītīkīlawa kwa wingī nūndū wa ūneeni 00, 'mbee wa kīkw'ū kyake' Omūwetaa kīla mūndū wīna mūīkīlo wa Kīyuti wa īvinda ya Yesū Klisto. Nthīnī wa Ūndū ūū nī kwasya kana kīla Mūyuti nūkamwītīkīla Yesū Klisto mbee wa kīkw'ū kyake-ūsūanīo ūla ūtonya kūthew'a no Ngai tū. Kwa Ivuso īthūku maūndū maingī me vinya na mathīna nī kūūsiīla kwītīkīla kwa iosyo ii syonthe vyū.

Ithyî twînengane kyeû kîna kîvathûkany'o vyû 1010 wa ûndû ûû mûmû. Mûsoa ûû ûla wî uungu wa ûkunîkîli ûalyûlîtwe ta û0: 'Vai 'ûmwe' katî wa Andû-ma-Ivuku vate nzika, ûtakamwîtîkîla we Yesû mbee wa kîkw'û kyake.'

Ndeto îno îandîkîtwe yeekete- '*Dmwe*' ndî nthînî wa mûsoa 00 îndî nîyosetwe ta ya w'o onakau vai ûtheu wayo. Takethwa nînandîke nthînî wa mûsoa 00 îsomeka 00:

Wa in anadun min Ahlil-Kitab

Ndeto îno îandîkîtwe yeekete nîyo yosetwe. Ithyî twîasya kana vandû va 'Ahad' kûwetwa nîtwaîlîtwe nî kûsûanîa îûlû wa ndeto îno 'fareeq' ta yo ndeto îla yosetwe. Na vailyî ûu îndî ûalyûlo wîthwa ûilyî ta ûû; Vai nguthu kana mbaî kuma katî wa Andû-ma-Ivuku Îtakethwa na muîkîîo nthînî wake Yesû Klisto mbee wa kîkw'û kyake.'

matheeiw'e mbee waku, na mono mono ala malumasya Mboya na ala maluaa Saka na ala mamwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mothenya wa Mominokilyo. Ithyi vate nzika, tokamanenge aa ituvi Inene.

الصَّلْوَةَ وَالْمُؤْتَوُنَ الزَّكُوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ مِاللَّهِ وَ الْمُؤْمِنُونَ مِاللَّهِ وَ ﴿ اللَّهِ مَا اللَّهِ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّل

LUKU 23

164. Vate nzika, Ithyi nituetete uvuany'o kwaku we, undu Ithyi twatwaie uvuany'o kwa Noa na Athani ala mai itina wake; Na Ithyi nitwatwaie uvuany'o kwa Avalamu na Isumaeli na Isaka na Yakovo na syana syake na Yesu na Yovu na Aluni na Solomoni, na Ndaviti Ithyi nitwamunengie 'Savuli.'4*

165.Na Ithyĩ nữwamatừmie Atumwa amwe ala tuminite kuuwetea we----na Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwaneenie na Mose we mwene.**

166.Atūmwa, Aeti ma ūvoo mūseo na Akaanany'a, nīkana andū maikethwe na ūndū wa kūmūkūlya Ngai Mwene Vinya W'onthe ītina wa kūvika kwa Atūmwa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūī.

167.Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe nûkûsîaa kwa nzîa ya Ovuany'o ûla We

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كُمَّا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوجٍ وَالنَّحِبِينَ مِنْ بَعْدِهِ أَوْ أَوْحَيْنَا إِلَّ إِبْرَاهِيْمُ دَرَاسْمِعِيْلُ وَ إِسْحَى وَ يَعْقُوْبَ وَ الْأَسْبَاطِ وَعِيْسَى وَ أَيْثُوبَ وَ يُوْنُسُ وَهُوُوْنَ وَسُلَيْلُنَ ۚ وَ التَّيْنَا دَ اوْدَ مَهُوُوُلًا ﴾ خَهُودًا ﴾

وَرُسُلَاقَلْ تَصَصْلُهُمْ عَلَيْكَ مِنْ تَبَلُ وَرُسُلًا لَمْرِنَقْصُصْهُمْ عَلِيْكَ وَكُلَّمَ اللهُ مُولِسَ تَخِلِيْنًا ﴿

ۯؙسُلَّا مُنَبَشِّدِيْنَ وَمُنْذِدِنِنَ لِثَلَّا يَكُوْنَ الِمِثَاسِ عَلَى اللهِ حُجَّةٌ 'بَعُدَ الزُسُلِ ۚ وَكَانَ اللهُ عَزِيْرٌ ا حَكِيْمًا ۞

كَلِنِ اللّٰهُ يَشْهَلُ بِمَآ اَنْزَلَ اِلنَّكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ * وَالْمَكْيِكَةُ يُشْهَلُونَ *وَكُنْى بِاللّٰهِ شَهِينًا اللّٰهِ

^{4 *&#}x27;Zaboora' îla yaasya Savulî.

^{**}Kwīanana na ūneeni wa Kīalavu ūla ītina wa ndeto yatūngīlīīliwa tondū *Takleeman* ītūngīlīīliwe nthīnī wa mūsoa ūū, ītūngīlīīlawa na kīeleelo kwonany'a kītumi kīna kana mwīkalo wa īūlū kana kūmina nzika. Mawoni aa onthe nīmatonya kūthūkūmīthw'a īvindanī o yīmwe.

Ukutheesya we kana We autheetye usumwe ni umanyi Wake; na alaika namo mena Ukusi ota uu; na Ngai Mwene Vinya Wonthe ni Mwianiu kwithwa ta ngusi.

168. Asu ala matetīkīlaa na kūmasiīla angī nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, mo nīmaminīte kwaīa yaasa.

169.Vate nzIka, asu ala maleile kwitikila, na meeka meko mate ma ülüngalu, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamaekea mo, ona We ndakamony'a mo nzia ona yiva.

170.Ateo nzĩa ya Iianĩ-ya-Mwaki vala mo makekalaa kwa Ĩvinda ĩasa mũno. Na ũu nĩ ũ vũthũ kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

171.Inyw'î mbaa-andû, Mûtûmwa nîmûviku kwenyu ena ûla W'o kuma kwa Mwîaîi wenyu; kwa ûu îtîkîlai, na kûkeethwa kwî ûseo kwenyu. Indî inyw'î mwalea kwîtîkîla, nîw'o, nî kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla kî matunî na kîla kî îûlû wa nthî. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Ûmanyi-W'onthe, Mûî.

172.Inyw'î Andû ma Ivuku! Mûikamîkîle mîvaka nthînî wa ndîni yenyu, na mûikaneene îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo ûla w'o. Nîw'o, Masia, Yesû, mwana wa Malia, aî Mûtûmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe tû na wîanîîu wa ndeto Yake

إِنَّ الَّذِيْنَ كُفُرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللهِ مَّلْ اللهِ مَّلْ اللهِ مَّلْ اللهِ مَّلْ اللهِ مَلْ

إِنَّ الَّذِيْنَ كُفُهُ وَا وَظَلَمُوا كُمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغُفِرَ لَهُمْ وَكُلِنِ اللَّهُ لِيَغُفِرَ لَهُمْ

اِلْاَ طَدِيْقَ جَهَنَّمَ لَحْلِدِيْنَ فِيْهَا أَبَدَا وَكَانَ ذَٰ لِكَ عَلَى اللهِ يَسِيْرُانَ

يَآتِهُمَّا التَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ التَّسُولُ بِالْحَقِّ مِـنَ تَرَيِّكُمْ فَأْمِنُوا خَيْرًا لَكُوْ وَإِنْ تَكُفُّهُ وَا فَإِنَّ بِلْهِ مَا في السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ اللهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ۞

يَّاهُلُ الْكِتْبِ كَا تَغْلُوا فِي دِيْنِكُمْ وَ لَا تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلَّا الْحَقَّ النَّهَا الْسَيْنِحُ عِيْسَ ابْنُ مَوْيَحَ īla We watheeisye kwa Malia, na tei kuma Kwake-We. Kwa ūu, mwītīkīlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Atūmwa Make, na mūikasye, 'mo nī atatū.' Ekai, kūkeethwa kwī ūseo kwenyu. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngai ūmwe tū. Kwī vaasa mūno na ūtheu Wake We kwīthwa na mwana. Kīla ona kīva kī matunī na kīla ona kīva kī īūlū wa nthī nī Kyake We. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīanīe kwīthwa ta Mūūngamīi.

LUKU 24

173. Vate nzika, Masia ndakasonoka kwithwa e muthukumi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; ona alaika ala me vakuvi na Ngai; na ula uvuthasya kumuthaitha We na wiw'aa e mung'endu, We akamombany'a Kwake-Mwene onthe.

174.Indī kwa asu ala meetīkīlile na meekie mawīa maseo, We akamanenge mo matuvi moo meanīu na kūmongeleela mo maingī katī wa ūlau Wake; īndī asu ala mavūthisye na maī na ngathīlo, We akamasilīla mo na ūsilīlo wī woo. Namo maikona mūnyanya kana mūtetheesya ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

175.Inyw'î andû! Ow'o ûkûsî mûtheu nûmûvikîe inyw'î kuma kwa Mwîaîi wenyu, na Ithyî nîtûtheetye kyeni kîtheu kwenyu.

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْسَيْعُ أَنْ يَكُوْنَ عَبْدًا لَلِهِ وَكُا الْمَلَيِكَةُ النُقَرِّدُونُ وَمَنْ يَسَتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَ يَسْتَكُيْدِ فَسَيَحْشُرُهُمُ الِنَهِ جَيِيْعًا ۞

عَاْمَنَا الَّذِيْنَ امَنُوا وَعَيلُوا الضّٰلِحْتِ ثَيُوفَيْنِمُ أَبُوْرَهُمُ وَيَزِيْدُهُ هُمْ فِنْ فَضْلِةٌ وَامَّا الَّذِيْنَ اسْتَنْكَفُوا وَ اسْتَكْبُرُوا فَيُعَذِّ بُهُمْ مَذَابًا اَلِيْنَا لَاْ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَلَيَّا وَلَا نَصِيْرًا

يَّايَّتُهَا التَّاسُ قَلْ جَاءِّكُمْ بُرُهَا ٰنُ فِينْ ثَرَيِّكُمْ وَ ٱنْزُلْنَاۤ [اَيْكُمْرِ نُوَرًا مَٰبِينًاۤ۞ 176.Kwa ūu, kwa asu ala mamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kūmūkwata We mamūlūmītye, We vate nzika, akamalikya mo teinī Wake na mumo na akamatongoesya mo nzīanī īla ndūngalu yelekele Kwake-Mwene.

177.Mo maŭkūlya we myamūlo. Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe amūnengae inyw'ī myamūlo Yake īūlū wa ndiwa 'Kalaala.' Ethwa mundu nīwakw'a atatiīte kaana, na ena mwīītua-nyinyia, we akoosa nyunzu ya sylndu ila we watia: na akamūtila mwlltu - anvinvia ethwa nde mwana. Na ethwa ve eltu ainyia ell masyaaniw'e, indi mo makoosa ilungu ill katl wa itatu sya svíndů ila we watia. Na ethwa atiñwa ní aneethe elī aūme na aka, -----īndī mündüüme akoosa kianda kiana kva eitu Ngai Mwene Vinya W'onthe elī. emūvathūkanīsya inyw'ī ŪŪ nīkana műikese kűthi űtee, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nüsylsi syindü syonthe nesa.

فَامَّا الذَّيْنَ امَنُوا بِاللهِ وَاعْتَصَمُوْا بِهِ فَسُدُخْلُمُ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلِ ۚ وَيَهْدِينِهِمْ النَّهِرِعِوَاكِما مُسْتَقِيْمًا هُ

يَسْتَفْتُونَكُ قُلِ اللهُ يُفْتِينُكُمْ فِي الْكُلَالَةُ إِنِ امْرُوَّا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدَّ وَلَهَ اَخْتُ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدَّ فَإِنْ كَانَتَا الْمُنتَيْنِ فَلَهُمَا الشُّلُونِ مِثَا تَرَكُ وَإِنْ كَانُوْ الْحُوَةَ يَدِعِا لَا قَلْهُمَا الشُّلُونِ مِثَا تَرَكُ وَإِنْ كَانُوْ الْحُوَةَ يَدِعِا لَا قَرْنِسَاءً فَلِلذَّكُر مِثْلُ حَظِ الْانْتَكِينِ يُمْنِينُ اللهُ عَلَمْ اَنْ تَضِلْوا وَاللهُ يُكُلِ شَيْ عَلِينَمُ هَا

AL-MAAIDAH (Wavuanïw'e Medina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Inyw'l ala mwltikilaa! Ianisyai mawiw'ano menyu. Inyw'i nimwltikilitw'e kuya nyamu ila syi mauu ana, sya muthemba wa ng'ombe ateo ila muminite kuvatwa, ateo muikaitw'ikithye nyamu ila sya nzyima kwithwa mbitikilye ivinda yila mwl nthini wa Haji; niw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe atusaa undu We wendaa.

3.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikaivukye imwe katî wa syîndū*1ila Ngai Mwene Vinya W'onthe witheetye. Ona Mwei Mūtheu, ona nyamū ila ietetwe sya nthembo, ona nyamů sya úthembeo ila svikiitwe masango. ala mekwiyumbanisya kuthi kuvoya nthini wa Nyūmba Ntheu, makimantha manee ma Mwiai woo na kwenda Kwake. Na yīla inyw'ī mwaumya ngūa sya Haji na kuma nthini wa Nthi Ntheu, nimutonya kūsvīma. Na ūmaitha wa andū ala maműsille kúthi Műsikitinl Műtheu. ndůkamůsesenge inyw'î nîkana mwîke naĩ. Na tethany'ai môndô na ôla ôngĩ nthînî wa ülûngalu na ûtheu; îndî müikatetheanīsye mündü na üla üngī nthînî wa naî na wîki-wa-mothûku. Na mūkiei Ngai Mwene Vinya W'onthe;

﴿ يَأَيُّهُا الَّذِيْنَ امْنُوْ آوَفُوا بِالْعُفُودِهُ أَحِلْتَ لَكُمُ بَهِيْمَةُ الْاَنْعَامِ إِلَّامَا يُتَظْعَلَيْكُمْ عَيْرُ عُلِّى الصَّيْدِ وَٱنْتُمْرُحُورُمُ إِنَّ اللهَ يَعْكُمُ مَا يُونِيُكُ۞

يَّا يَّهُمَّا الَّذِيْنَ اَمْنُوا لَا يُحِلُوا شَعَآبِرَ اللهِ وَلَا الشَّبَهُ وَ الْحَرَامَ وَلَا الشَّبَهُ وَ لَا الْقَلَابِلَ وَلَا الْفَيْفَ الْبَيْتَ الْمُحَرَامَ وَلَا الْهَالَمُ فَى وَلَا الْقَلَابِلَ وَلَا آفِيْنَ الْبَيْتَ الْمُحَرَامَ يَبْتَعُونَ فَضَلَّا فِنْ قَرْمِ أَنْ حَلَاثُ مُ فَاصْطَادُ وَالْ وَلَا يَجْرِمَتُكُمْ شَنَانُ قَدْمِ اَنْ حَلَاثَ مُ فَاصَعُنا وُوْ وَلَا يَجْرِمَتُكُمْ شَنَانُ تَعْتَدُ وَا وَتَعَاوَنُوا فَي مَنْ الْمُحَلَمِ الْمُحَلَمِ الْمُحَلَمِ الْمُحَلِمِ الْمُحَلَمِ اللهِ فَي الْمُسْتَجِدِ الْحَوَامِ اَنْ تَعْتَدُ وَا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْإِنْمُ وَالْعَلْدُونُ عَلَى الْإِنْمُ وَالْعَلْدُونُ عَلَى الْمِعَالُونُ الْمَعْدُونُ اللهُ شَدِينِكُ الْوَقَابِ ﴿

إنسيرالله الزّخين الزّحيني 0

Yulia syindü ila itheetw'e nitonya küsüaniwa na mavinda, kündü kana syindü ila syi thayü.

vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni mwai kwa ŭsililo.

4.Nīmūvatītwe kūya nyama sya nyamū īla yīyūaīte, na nthakamema nyama sya ngūlūe; na ila syathīīw'e syītwa yīte ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na ila sya kw'itwa, na ila sy0altwe na kūkūnwa, kana ila syūaîtwe nī kūvalūka kana kūtūlīka ūkongonī; na ila syūaītwe kwa kütülangwa mbya, na kīlīku kya nyamū ngal ateo ila inyw'l mung'eete nesa; na ila syūaīwe īūlū wa ūthembeo. inyw'ī nīmūvatītwe kūmanya īvuso īseo kana îthûku kwa nzîa ya kwaûsya. Kîî nī kīko kya wau wa matū. Umūnthī 00 ala matetīkīlaa nîmevîtükîte asu kūmvananga ndīni yenyu. Kwa ûu mûikamakîe mo, îndî ngiei Nvie. Umûnthî 00 Nyie nînamwîanîîsya ndîni yenyu, na kwianiisya mumo Wakwa iulu wenyu, Na Nyie Nînîmûnyuvîîte inyw'î Isilamu kwithwa ndini yenyu, indi ola ûnûkîingîîw'a nî nzaa, atekwenda kwelekela kwika nai, vate nzika, indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Műekanîi-Műno-Vyű, Usűítwe ni tei.

5.Mo meŭkŭlya we kîla mo metîkîlîtw'e. 'Sylndu syonthe ila nzeo nīsyītīkīlītw'e kwoondū wenyu; na ila mw'imanyiitye nyamu na nyunyi sya kümükwatīa nzyľma inyw'i; mūkimanyīsva SVO küsylma kw'imanyisya syo undu Ngai Mwene Vinya W'onthe Omomanyllitye inyw'l. Kwa ũu, yai katĩ wa ila syo iûmûkwatĩa, na wetai syltwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe l'ūlū wasyo. Na mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika,

يَتَكُونُكَ مَا ذَا أَحِلَ لَهُمْ اقُلْ أَحِلَ لَكُمُ الطَّيِّبَ التَّالِيبَ الْحَلِيبَ الْحَلِيبَ الْحَلِيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبَ الْحَلَيبُ اللهَ سَرِيبًا الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ اللهُ عَلَيْهُ وَالْقُوا اللهُ إِنَّ اللهُ سَرِيبًا الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ الْحَلَيبُ اللهُ عَلَيْهُ الْحَلَيبُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْهُ الْحَلَيبُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ الله

Ngai Mwene Vinya W'onthe E-mîtûkî kwa kûtala.

6.Umunthi uu syindu syonthe ila nzeo nimbitikilye kwoondu wenyu. Na liu wa Andu-Ma-Ivuku nimwitikilye kwenyu, na liu wenyu naw'o nimwitikilye kwoo. Na iveti ntheu Na mbitikili na iveti ntheu kuma kati wa ala manengetwe Ivuku mbee wenyu nimbitikilye kwenyu; yila mwainenge ngaasya syasyo, mukitwaana nasyo kwa mwiao, mutekwika ulaalai, ona muikaie ndusyo sya kimbithi. Na ula ona wiva uleaa muikilo, vate nzika, wia wake utw'ikite vathei na Ituni akeethwa kati wa ala mena wasyo.

LUKU 2

7.Inyw'î ala mwîtîkîlaa!Yîla inyw'î mwaûngama Mboyanī, thambyai mothyū menyu, na moko menyu kūvika ikokoanī, na vūūsyai mītwe yenyu na moko mena kĩw'ũ, na thambyai maũũ menyu kuvika ngūlimūnī. Na ethwa mwi awau kana mwi kyaloni, kana Úmwe wenyu niwauma kyooni kana nîmūkiitīte iveti, na mūilea kwona klw'0, indi ivakei muthanga ula mutheu, kūtayamamu kūvaka moko na mothyū menyu. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndendaa kūmwīkīa inyw'ī thīnanī, īndī We niwendaa kūmūthesya inyw'i na kwianiisya manee Make iolo wenyu. nīkana mūtonye kūtūnga mūvea.

8.Na lilikanai înee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yîla yî îulu wenyu na utianîo ula We weekîie nenyu, yîla آيُوْمَ أُحِلَّ لَكُمُّ الطِّينَاتُ وَكَاكُمُ الْذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتْبُ حِلَّ لَكُمْ وَطُعَامُكُمْ حِلَّ لَهُمْ وَالْخُصَنْتُ مِنَ الْمُوْمِنْتِ وَالْمُحْصَنْتُ مِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتْبَ مِنْ تَبْلِكُمْ إِذَا الْيُسْتُوهُنَ الْجُوْرَهُنَ مُحْصِينِيْنَ عَيْرَ مُسْفِحِيْنَ وَلَا مُتَخِذِيْنَ اَخْدَاقٍ وَمَن يَكُفَّ عَيْرَ مُسْفِحِيْنَ وَلَا مُتَخذِيْنَ اَخْدُورَهُ فِي الْخِرَةِ مِن بَالْإِيْمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْاِخِرَةِ مِن عَلَى الْخَسِدِيْنَ قَ

يَّالَيُهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوْ الدَّاقُ تُمْرِلِي الصَّلَوْةِ فَاغْسِلُوا وُجُوْهَكُوْ وَايْدِيكُوْ إِلَى الْكَوْبَيْنِ وَإِنْ كُنْمُ جُنُبًا فَاطَّهَرُواْ وَارْجُلُكُوْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْمُ جُنُبًا فَاطَهَرُواْ وَإِنْ كُنْتُهُ مِّنْ فَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْمُ جُنُبًا فَاطَهَرُواْ وَإِنْ كُنْتُهُ مِنْ الْمَعْمُوا الْمِحْوَا وَهِ مُحْوَمِكُو وَاكَنْ مَنْكُو فَتَيْمَهُوا مَا يُونِيدُ اللهُ لِيجْعَلَ عَلَيْكُو فِي مَنْ حَرَى وَلِينَ يُكُو فِينُ لِيُطْلِقِ كُوْ وَلِينَةً فِعُمْتَهُ عَلَيْكُو فِي اللهِ تَشَكُرُونَ وَاللهِ يَعْمُونَا اللهُ اللهُ وَلَيْ وَلِينَ يُونِلُهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُو لَوْلَا كُلُوا اللهُ اللهُ اللهُ وَاللهُ اللهُ الل

وَاذَكُرُ وَانِعْمَةَ اللهِ عَلَيْنُكُمُ وَمِيْثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمُ يِهَ لِإِذْ قُلْتُمْ سَيِعْنَا وَاطَعْنَا وَاتَّقُوا اللهُ إِنَّ اللهَ عَلِيْحٌ بِذَاتِ الضُّكُ و ۞ inyw'î mwaisye, 'Ithyî nîtwîw'aa na nîtūatîīaa.' Na mūkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîsî nesa maūndū ala me ilîkonî.

9.Invw'i mwîtîkîlaa! ala Ikalai mwîlûmîtye kwoondû wa nzîa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe mükyumya űkűső kwa ülüngalu; na ümaitha wa andü ndůkamůteelemve mwíke ûlûngalu. Ithîwai mwî ma w'o mavinda onthe. Ou niw'o Othengeanie mono na Na můklei Ngai Mwene ülüngalu. Vinva W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinva W'onthe nûmesî maûndû ala inyw'l mwlkaa.

10.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmathîte ala metîkîlaa na kwîka meko maseo, kana mo makeethwa na ûekeo na îtuvi înene.

11.Na kwa asu ala maleaa kwitikila na kulea Misoa Yaitu, mo ni andu ma Mwakini.

12. Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Lilikanai mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe üla wî Tülü wenyu, yîla andu maeleele kutambuûkya moko moo Tülü wenyu, îndî we nîwang'uthie moko moo kuma Tülü wenyu; na mukîei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na etîkîli nîmaîlîtwe nî kumwîkwatya Ngai Mwene Vinya W'onthe.

LUKU 3

يَّائَيُّهُا الَّذِيْنَ أَمَنُوا كُوْنُوا قَوْمِيْنَ يِلْهِ شُهَكَانُ الْفِيلُو وَلَا يَهْرِمَنَكُمُ شَنَانُ قَوْمِ عَلَى الْآتَهُ لِالْوَالْمِ لُوَّا أَعْدِ لُوَّا أَعْدِ لُوَّا اللهَ لَالْتَهُ لِالْتَقُولُ وَ اتَّقُوا اللهُ لِنَ اللهَ يَحِيْنُ عِمَا تَعْمَلُونَ ﴿

وَعَكَ اللَّهُ الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَمِلُوا الطَّيلِحْتِ لا كَهُمْرُ مُغْفِرَةٌ وَ آجُرٌ عَظِيْرٌ ۞

وَالَّذِيْنَ كُفُرُوْا وَكُذَّ بُواْ بِإِيلِيِّنَآ اُولِيِّكَ اَعْخَابُ الْجِيْمِ

يَّائِثُهُا الَّذِيْنَ امَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ اذْ هُمَّ قَوْمٌ اَنْ يَنِسُطُوا اليَّكُمُ اَيْدِيكُمْ وَكُفَّ اَيْدِيكُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهُ وَعَلَى اللهِ فَلْيَتُوكُلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿

وَلَقَدْ اَخَذَ اللَّهُ مِيْنَاقَ بَئِنَّ اِسْزَاءِٰنِكَ وَيُعْنَنَا مِنْهُمُ اللَّهُ إِنِّى مَعَكُمُ لِكِنَ امَنْهُمُ اللَّهُ إِنِّى مَعَكُمُ لِكِنَ امْنَهُمُ

nītwookīlilye atongoi*2 īkūmi na elī kuma kati woo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwaisye, 'Vate nzika, Nyie ni vamwe nenyu. Ethwa invw'ī nīmūūlūmva Mbova, na kumva Saka na kůmetíkíla Atümwa Makwa kūmatw'iīkīla na kümünenge Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla kîseo. Nyie ngavetanga mothůku menyu kuma kwenyu na kūmwītīkīlya inyw'ī kūlika nthīnī wa Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī katī wayo. Indî ûla ona wîva katî wenyu Oleaa kwitikila itina wa ou, vate nzika, we niwaitve nzia ila va w'o.

14.Kwa ûu, kwoondû wa kwananga kwa ûtianîo kwoo, Ithyî nîtûmaumanîe mo, na nîtûmîthîtye ngoo syoo. Mo nîmaalyûlaa ndeto makasyumya vandû vasyo vala vaîle na nîmolîtwe nî kîlungu kînene kya maûndû ala mo mataiwe namo.

الصَّلُوةَ وَاتَيْنَتُمُ الزَّلُوةَ وَامَنْتُمْ بِرُسُلُ وَعَزْنَغُوْمُ الصَّلُوةَ وَاتَيْنَهُمْ الثَّلُوةَ وَافَرَضَتُمُ اللَّهُ اللْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُنْ اللَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُنْ اللْمُنْ اللَّالِمُ اللْمُنْ اللَّا اللَّالِمُ اللَّا

نَهِمَا نَقُضِهِمْ وَيَنْتَانَهُ مُ لَكَنَّهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ فَسِيَةٌ * يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهُ وَنَسُوْا حَظَّا فِمَّا ذُكُرُوْا بِهِ * وَ لَا تَزَالُ تَطَلِعُ عَلَى خَالِمَتَهِ مِنْفُمْ لِلَا قَلِيْلًا فِنْهُمْ وَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحُ إِنَّ اللهُ يُحِبُ لُمُحْسِنِيْنَ ۞

² Vangi nokwithwa vate ndeto Imwe Ila Itonya kwianisya U-w'o wa ndeto ino 'naqeeb'. Yo ndikwasya, 'mutongoi' tu Indi yo yaasya, 'mutavany'a' 0mwe Ula wina 0kumu wa kusoma utavany'a kana kumya 0twio vandu va usumbiki kana mavinya ang manenange.

Na we ndūkaeka kwona ūseleke ngalī īla yoo, ateo nthīnī wa avūthū moo. Kwa ūu, maekee mo na onany'a ūmīīsyo, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala mekaa moseo.*3

15.Na kuma kwa asu ota uu ala maasya, 'Ithyi twi Aklisto,' Ithyi nitwoosie utianio, indi o namo nimolitwe ni kilungu kiseo kya maundu ala mo mataiwe namo. Kwa uu, Ithyi nitwikiite umaitha na kimena kati woo kuvika Muthenya wa Uthayuukyo. Na Ngai Mwene Vinya Wonthe o mituki, akamamanyithya maundu ala mo mekaa.

16.Inyw'ī Andū-Ma-Ivuku! Mūtūmwa Waitū nīūkīte kwenyu ūla ūmumbūlīlaa inyw'ī maūndū maingī ma Ivuku ala inyw'ī mwaiie mavithītwe na kūmaekea angī maingī. Kyeni nīkyūkīte kwenyu mūno kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Ivuku yīvathūkanasya.

17.Nūndū wayo, Ngai Mwene Vinya W'onthe amatongoeasya asu ala mamanthaa ūtanu wake na mūuo, na kūmatongoesya mo akamaumya nthīnī wa kīla mūthemba wa kīvindu na

وَ مِنَ الَّذِيْنَ قَالُوْ إِنَّا نَصْلَى انْعَدُنَا مِثْنَا فَهُمْ فَلُسُوا حَظًا قِمَا ذُكِرُوا بِهِ فَاغْرِيْنَا بَيْنَهُ مُالْعَكُمُ اللَّهُ وَمَا كَانُوا لِى يُومِ الْقِلْمَةِ وَسُوفَ يُسُرِّنَهُهُمُ اللَّهُ وِمَا كَانُوا يُصْنَعُونَ @

نَيَا هُلَ الْكِتْنِ قَلْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُنِيْنُ كُلُمْ كَثِيْرُا مِتَاكُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتْنِ وَ يَعْفُوا عَنْ كَثِيْرٍهُ قَلْ جَآءَكُمْ فِنَ اللّٰهِ نُوْزًدٌ وَكِتْبٌ قَبِينٌ ۖ

يَّهُ دِى مِهِ اللهُ مَنِ اتَّبَعَ دِضُوانَهُ سُبُلَ السَّلْمِر وَيُخْرِجُهُ مِ قِنَ الظُّلُنتِ إِلَى النَّوْرِ بِالْذِنِهِ وَيَهُ دِنْهِمُ إِلَى حِمَالِمٍ مُسْتَقِيْمِ ﴿

³ * K0aly0ka kwonanasya klko kya 0miisyo na k0lea kwona mavityo ma and0 angi kwa 0miisyo na tei.

^{*}Ndeto ya Kīalavu 'Aghraina' yīna ûalyūlo wa kūkwatany'a kīndū na kīngī ūkethīa kīitonya kūlekany'a kana kūtaanīsya. Kwa ûu ûalyūlo ûla ûkwendeka nī ta: "Kwa ûu ithyī nītweekīie ûmaitha na kīmena kwīthwa kīndū kyoo kūvika Mūthenya wa Uthayūūkyo.

kūmatwaa kyenini kwa kwenda Kwake, na amaatongoesya nziani ila ya w'o.

18.Ow'o mo nimaleete kwitikila ala maasya, 'Vate Nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Masia, Yesu, mwana wa Malia.'Asya, 'Nuu Indi ula wina Utonyi ona Umwe mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula We akenda nīūmūtw'īkīthya Masia mwana wa Malia na nyinyia wake vathei na onthe ala me ĩ0lũ wa nthĩ? Na nĩ wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Usumbi wa matu na nthi na syonthe ila syi kati wasyo. We ombaa kīla We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na Otonyi wa kwīka syīndū syonthe.

كَقَدُكُفُرَ الذِّيْنَ قَالْوَ الِنَّ اللهُ هُو الْسِيْنُ ابْنُ مَرْدَيُمُ الْسَيْنُ ابْنُ مَرْدَيُمُ اللهُ هُو الْسَيْنُ ابْنُ مَرْدَيُمُ اللهُ فَكُنْ يَنْ الْاَرْضِ يَمْنِيُكَ الْمُسِينُ مَا اللهُ السَّلُوتِ وَ الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا لَيْغَلُمُ السَّلُوتِ وَ الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا لَيْغَلُمُ اللهُ عَلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا بَيْنَهُمَا لَيْغَلُمُ اللهُ عَلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا بَيْنَهُمَا لَا مَعْلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا يَنْهُمَا لَمَنْ اللهُ عَلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا لَهُ اللهُ عَلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا لَهُ اللهُ عَلَى كُلِّ شَنْ قَدِيْرٌ هُمَا لَهُ اللهُ عَلَى كُلْ شَنْ عَلَى اللهُ عَلَى كُلْ اللهُ عَلَى كُلْ شَنْ قَدَا لِهُ عَلَى كُلْ اللهُ عَلَى كُلُولُ عَلَى اللهُ عَلَى كُلُولُ اللهُ عَلَى كُلُولُ اللهُ عَلَى كُلُهُ اللهُ عَلَى كُلُولُ اللهُ عَلَى كُلُولُ اللّهُ اللّهُ عَلَى كُلُولُ اللّهُ عَلَى كُلُولُ اللّهُ اللّهُ عَلَى كُلّهُ اللّهُ عَلَى كُلُولُ اللّهُ اللّهُ

19. Ayuti na Aklisto maasya. 'Ithyi twi syana sya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ala endwa Make.' Asya, 'Niki indi we umusililaa nundu wa nai syenyu? Aiee inyw'i mwio andu kati wa ala We umbite.' We amuekeaa ula We wendaa na kumusilila ula We wendaa. Na usumbi wa matu na nthi ni wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na syonthe ila syi kati wasyo, na Kwake nikw'o kukethwa kwi ualuko.

وَ قَالَتِ الْيَهُوْدُ وَالنَّصٰهِى نَحْنُ اَبَّنُوُ اللَّهِ وَاَحِبَّا وَاُهُ قُلْ عَلِمَ يُعَذِّ بِكُمْ مِنْ نَوْدِيكُمْ بَلُ اَئْمُ بَشَرُّ بَشَرٌ مِثْنَ حَلَىَ اَيْنِهُمُ لِمِنْ يَشَالُهُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَا أُوْ وَلِلْهِ مُلْكُ التَّمَوْنِ وَالْاَرُضِ وَمَا يَيْنَهُمُ اَنْ وَالْيَهِ الْمَصِيْرُ ﴿

20.Inyw'î Andû-Ma-Ivuku! Mûtûmwa Waitû nrûkîte kwenyu, îtina wa îvinda ya Ûatîanîo wa Atûmwa, ûla ûmûtheesyaa inyw'î syîndû mûikese kwasya, 'Vayaaûka mûeti-wa-ûvoo-mûseo kw'itû na vayaî mûkaanay'a.' Kwa ûu mûeti wa ûvoo mûseo na mûkaanay'a ow'o nûmûvikîe inyw'î. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ûtonyi wa kwîka syîndû syonthe.

يَّاهُلُ الْكِتْبِ قَدْ جَآءَكُهُ رُسُولُنَا يُسُيِّنُ لَكُوْعَ لَى فَتُرَةٍ مِّنَ الزُّسُلِ اَنْ تَقُولُوا مَا جَآءَنَا مِنَ بَشِيْرٍ وَ لَا نَذِيْدٍ فَقَدْ جَآءَكُهُ بَشِيْرٌ وَ نَذِيْرُ ۖ وَاللهُ عَلَى جَ كُلِّ شَنْ قَوْدُ جَآءَكُهُ إِنْشِيْرٌ وَ نَذِيْرُ وَ اللهُ عَلَى

LUKU 4

21. Na lilikanai yila Mose wamaatavisye andu make, 'Inyw'i andu makwa, lilikanai inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yila yi iulu wenyu yila We wamunyuvie Athani kuma kati wenyu na amutw'ikithya inyw'i asumbi, na We niwamunengie inyw'i kila utaamanenge angi ona meva nthini wa nthi yonthe.*

وَاذْ قَالَ مُوْلِمُهِ لِقَوْمِهٖ لِقَوْمِ انْدُكُرُوْ انْعُمَةُ اللهِ عَلَيْكُنْرِاذْ جَعَلَ فِيْكُمْ اَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُّلُوْكًا ﴾ وَ النَّكُمْ فَا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا ضِ الْعَلِمَيْنَ ۞

22.Inyw'ī andû makwa, Likai nthīnī wa Nthī Ntheu īla Ngai Mwene Vinya W'onthe watw'ie ītw'īke yenyu, na mūikasyoke na ītina nūndū īndī mūkeethwa na wasyo.

لِقُوْمُ ادْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَلَّسَةَ الْتِيْ كُتُبَ اللَّهُ كُلُّهُ وَلَا تَدْ تَذُوْا عَلَىٰ اَذْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوْا خْسِمِ نِنَ ۞

23. Namo maisye, 'We Mose nthī īsu yīna andū ang'endu na mena vinya, na ithyī tūikamīlika yo kūvika asu mamyume. Na īndī mo mauma nthīnī wayo, īndī ithyī tūkamīlika yo;

قَالُوْالْمُوْسَى إِنَّ فِيْهَا قَوْمًا جَبَّارِ مِنْ ﴿ وَإِنَّا لَنْ نَكْ خُلُهَا حَتَّى مُغُرُّجُوا مِنْهَا ۚ فَإِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَٰخِلُونَ ۞

24.Ovau, andu elī ala mamūkīaa Mwīai woo, ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wamanengete īnee Yake, maisye, 'Likai mbingīlonī mumavithukīe mo; na mwamina kūlikīla vo, Indī vate nzika, inyw'ī mūkeethwa mwī asindi. Na iai wīkwatyo wenyu kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa inyw'ī mwī etīkīli.

قَالَ رَجُلِنِ مِنَ الَّذِيْنَ يَخَافُونَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمَا اذْخُلُوا عَلِيَهِمُ الْبَابَ ۚ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غِلِيُوْنَ ۚ وَعَلَى اللهِ فَتَوَحَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ (مُؤْمِنِيْنَ ﴿

25. Mo maisye, 'We Mose, ithy! tūikalika vo ona Indī! mo me vo. Kwa

قَالُوَا يُمُوْلَى إِنَّا لَنْ نَدُخُلُهَا ٱبَدُّا فَا دَامُوْا فِيهُ هَا فَاذْهُبُ ٱنْتَوَرَبُكَ فَقَاتِلاً إِنَّا هَهُنَا قَعِدُوْنَ ⊙

^{* *} Kwasya 'nthî yonthe' nî kûweta andû ma îvinda yu

uu, thi we na Mwlai waku mukokite, na ithyl twllkala vaa.'

26. We Mose aisye' 'Mwlai wakwa, Nyie ndina ūtonyi lūlū wa ona ūmwe woo ateo nyie mwene na mwanaaia, kwa ūu, We vathūkany'a katl waitū na andū mbaa-matū.

27. Ngai aisye, 'Nī w'o, nthī īsu īkavatanwa kwoo kwa myaka mīongo īna; mo makangangaa mena kīvūavūano īūlū wa nthī. Kwa ūu, we ndūkew'e kyeva īūlū wa andū mbaa-matū.

LUKU 5

28.Na matavye mo w'o ûvoo wa aana elî ma Atamu, yîla kîla ûmwe *Woo* waumisye nthembo, na nîyeetîkîlilwe ya ûmwe woo na ya ûla ûngî yalewa. Ula wa mbee asya, 'Nyie vate nzika, nîngûkûaa we; Ula wa îtina asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe etîkîlaa kuma kwa ala alûngalu tû.

29.Ethwa we nüütambüükya kw'oko kwaku lülü wakwa ümbüae, nyie nditambüükya kw'oko kwakwa lülü waku ngüae. Nyie ningümükia Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa nthi yonthe.

30.Nyie nienda we wikule nai yakwa oundu umwe na nai yaku, na uitwika mwikali wa Mwakini, na yu niyo ituvi ya ala mekaa nai.

31.Indî kîlîko kyake nîkyamûsesengie kûmûaa mwanaa nyinyia, kwa ûu we

كَالُ كَتِّ إِنِّىٰ كَالَمُلِكُ إِلَّا نَفْسِىْ وَاَنِیْ فَافْوُقْ بَیْنَــُنَا وَ بَیْنَ الْقَوْمِ الْفْسِقِیْنَ ⊕

قَالَ فَإِنْهَا مُعَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ ٱدْبَعِيْنَ سُنَةٌ يَتِيهُوْنَ عُ فِي الْاَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفُسِقِيْنَ ﴿

إِذِ وَاتْلُ عَلِيَهِمْ نَبَا ابْنَىٰ ادَمُ بِالْحَقِّ اِذْقَوْبَا قُوْدَائًا نَتُقُتِلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَوْيُتَقَبِّلُ مِنَ الْاَحْرِ قَالَ لَكَ اللّهُ مِنَ الْفَوْرِ قَالَ إِنْمَا يَتَقَبَّلُ اللّهُ مِنَ الْاَتَقِيْنَ ﴿

لَمِنْ بَسَطْتَ اِلَّ يَدَكَ لِتَقُتُكُنِى مَا اَثَابِكَاسِطٍ يَثِرَى اِلْيَكَ لِاَقْتُلَكَ اِلَّىٰ اَخَافُ اللهَ رَبَّ الْعَلِمِيْنَ ۞

إِنْ أُدِيْدُ أَنْ تَبُنَوْاً بِإِنْنِى وَ إِنْهِكَ فَتَكُونَ مِنَ أَفِيكَ فَتَكُونَ مِنَ أَخُلِهِ النَّا إِن أَنْ أَلْهِ النَّالِ فَلَا النَّالِينِينَ ﴿ الْعَلْمِينَ الْمَالَةِ فَا لَكُ مَا الْعَلْمِينِينَ ﴾ فَعَلَمُ الْعَنْدُ وَقَلَلُهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْعَسِينِينَ ﴾ ومن الْعَسِينِينَ ﴿

nīwamūaie na atw'īka ūmwe wa ala mena wasyo.

32.Na îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamîtûmie ngûngûû îla yenzie *îima* nthî nîkana We atonye kûmwony'a we ûndû ûtonya kûvitha kimba kya mwanaa-nyinyia wake. We Kaini asya, 'Woo nî wakwa! Nyie nditonya kwîthwa ûndû ûmwe na ngûngûû îno nîkana ngatonya kûvitha kimba kya mwanaaia?' Na îndî we atw'îkie wa kwîlila.

33.Na kwoondū wa ūndū 00, Ithyī nītwamatwīie Aana ma Isilaeli kana ūla ona wīva ūkoaa mūndū ateo we oañe mūndū kana kūete kīthokoo ūīlū wa nthī---- akeethwa nī ta ūaīte mbaī yonthe; na ūla ona wīva wamūnengie ūmwe thayū, akeethwa nī ta ūmanengete thayū andū onthe ma nthī. Na Atūmwa Maitū nīmamavikīie mo mena Syama ntheu, Indī ona ītina wa ūu, aingī moo nīmeekaa mothūku maingī īūlū wa nthī.

34.Ituvi ya ala mamûkwatîasya Ngai Mwene Vinya W'onthe kaû na Mūtūmwa Wake, na kwīthing'īīsya kuete kīthokoo īulu wa nthī, no asu tu ala mailīte nī kuawa na uvyu kana kwambwa mukelany'onī kana moko moo na mauu moo makatilwa, kw'oko kumwe ngalī īmwe na kw'oko kula kungī ngalī īla īngī, kana makalungw'a kuma nthī īsu. Isu īkeethwa yī nthoni kwoo īulu wa nthī īno,nakw'o Itunī makeethwa na usilīlo munene.

فَبَعَثَ اللهُ غُوابًا يَبُحثُ فِي الْاَرْضِ لِيُوِيهُ كَيْفَ يُوَارِى سَوْءَةَ اَخِينهُ قَالَ لِوَيُلِكَى اَعَوْثُ اَنْ اَوْنَ مِثْلَ هٰذَا الْفُوابِ قَأْوَارِى سَوْءَةَ اَخِى ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ الذَّذِ مِنْ الْفُرَابِ قَأْوَارِى سَوْءَةَ اَخِى ۖ فَأَصَّحَ

إِثْمَا جَزَّةُ اللَّذِيْنَ يُحَارِبُونَ اللهُ وَرَسُولَهُ وَيَسْعُونَ فِى الْاَرْضِ مَسَادًا انْ يُقَتَّلُوا آوْيُصَلَّبُوا آوْ تُقطَعَ ايْدِيْهِمْ وَارْجُلْهُ مُرْفِنْ خِلَافٍ اَوْيُنْفَوْا مِنَ الاَرْفِنْ وَٰلِكَ لَهُمْ خِزْتُى فِى الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْخِزَةِ عَذَابُ عَظِيْدًى لِهُمْ خِزْتَى فِى الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْخِزَةِ عَذَابُ 35.Ateo asu ala melilaa mbee wa matanethwa ütonyini wenyu. Kwa uu, manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Müekanii Müno Vyū,Usüitwe ni tei.

إِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوا مِنَ تَنْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمُ قَاعَلَمُوْآ عَيُّ اَنَّ اللهَ عَفُورٌ مُرحِيْمٌ ﴿

LUKU 6

36.Inyw'i ala mwitikilaa! Mükiei Ngai Mwene Vinya W'onthe na manthai nzia ya kūmūthengeea We na ithing'ilsyei nziani Yake nikana inyw'i mūtonye kwaila.

37. Vate nzika, ala matetīkīlaa, ona makethwa na syonthe ila syī matunī na īūlū wa nthī na īngī nyingī mbee wa isu, kwīyovosya mo ene kuma ūsilīlonī wa Mūthenya wa Uthayūūkyo, ayītīkīlwa, namo makeethwa na ūsilīlo wī woo.

38.Mo makenda kuma nthini wa Mwaki Ūsu, Indi maikethwa matonya kuma nthini waw'o, namo makeethwa na Ūsililo wa kwikalaa.

39.Na ĩulu wa munduume ula uyaa na kĩveti kĩla kyuyaa, tilai moko moo to uĩvanĩsyo wa naĩ yoo na usilĩlo wĩna ukany'o kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Vinya, Muĩ.

40.Indî üla ona wîva umbülaa îtina wa wîki-wa-naî wake na küseüvya, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Müekanîi Müno Vyü, Usüîtwe nî tei.

41. We nowîsî kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nî We Ula ûsumbi wa matu na nthî nî Wake? We amûsilîlaa ûla We

يَّانَيُهَا الَّذِيْنَ امْنُوا اتَّقُوا اللَّهُ وَا الْتَغُوَّا الْيَرِالْوَسِيْلَةُ وَجَاهِدُوْا فِي سَرِيْدِلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۞

إِنَّ الْزَيْنَ كَفَرُوا لَوُانَ لَهُمْ مَمَا فِي الْأَلْفِ جَيِنْهَا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَقْتَلُوا بِهِ مِنْ مَذَابِ يَوْمِ الْقِلِمَةِ مَا تُقُبِّلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ مَذَابٌ الِيْمُ

يُونِيُدُونَ اَنْ يَخْرُجُوْا مِنَ التَّارِوَ مَاهُمُ بِخُرِجِيْنَ مِنْهَا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّ قِيْدُهُ۞

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوْاۤ ٱيْدِينَهُمَّا جَزَلَةُ مِيمَّا كُسُبَا ثِكَالًا مِِنَ اللهِ وَاللهُ عَزِيْزٌ حَكِيْعُ۞

فَنَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلِيهِ وَ آصْلَحَ فَإِنَّ اللهَ يَتُوْبُ عَلَيْهُ إِنَّ اللهَ عَفُوْرٌ مَ حِيْمٌ ﴿ اَلَهْ تَعْلَمْ اَنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّلُوتِ وَالْآرَضِ يُعَلِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَ اللهُ عَلَى كُلِ شَيْعً قَدْ يَشَاءُ وَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَ اللهُ عَلَى كُلِ شَيْعً wendaa na amūekeaa 0la We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi wa kwika syindo syonthe.

42.We Műtűmwa! Maikakwlw'lthye kyeva asu ala mekalaataa kūvalūka nthīnī wa ūlei, asu ala maasya na makanyw'a moo, 'Ithyī nītwītīkīlaa,' îndî ngoo syoo iyîtîkîlaa. Na katî wa Ayuti ota ūu ve asu ala mendeeaw'a mūno nī kwīthukīīsva movūngū ala mamethukīīsyaa nīkana mamatwaie andu angī ala mataavika vala we ūī. Mo maalyūlaa ndeto ītina wa kwikiwa vandū vasyo vala va w'o, na kwasya, 'Ethwa inyw'î mûkanengwe maûndû aa, Îndî metîkîlei. îndî ethwa mûiûnengwe aa, Indī Isūvīei!' Na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûtw'île kûmûtata. ndůkamwonea klindů ona

kĩva kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Aa nĩmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe Utaaenda kūthesya ngoo syoo, mo makeethwa na nthoni Tulu wa nthĩ Ino, na Itunĩ makeethwa na Usilīlo mwai.

43.Mo nīmamanylīte kwīthwa ethuklīsya ma ūvūngū, ayi ma sylndū ila mbatane. Ethwa līndī nīmekūka kwaku we kwoondū wa ūtw'io, tw'a katī woo kana wīvathane namo. Na weevathana namo, maitonya kūkwīka ūthūku ona vanini ethwa we nīwatw'a, tw'a katī woo na ūlūngalu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala alūngalu.

44.Na mo makaŭtw'ikithya we musili ata oyila mo mena Tola vamwe namo, ila nthini wayo ve utw'io wa Ngai

يَّائَيُّهُا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنُكَ الْإِيْنَ يُسَادِعُونَ فِي الكُفْرِ مِنَ الْإِيْنَ قَالُوَّا أَمَنَا بِأَفُواهِمِهُمُ وَأَنَّ ثُوْمِنَ قُلُوبُهُمْ فَعْ وَمِنَ الْلَاِئِنَ هَادُواهُ سَمَّعُونَ لِلْكَذِبِ سَبِّعُونَ لِقَوْمُ الْحَدِيْنَ لَمُ يَاتُولُكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِم مِنْ بَعْدِ مَواضِعِهُ يَقُولُونَ إِنَ أُوتِيَتُمُ هُلَا فَيْنَ الْكَلِم وَلِنْ لَمُ تُوتُونُهُ فَاَحْدَدُوا وَمَنْ يُرْدِ الله فِي فِينَا لَا مَنْ يَرْدِ الله فِينَا لَمَ يُرِدِ الله أَنْ يَتَلِكَ لَهُ مِنَ اللهِ شَنِيًا لَا أُولِكَ الْذِينَ لَمُ يُرِدِ الله أَنْ يُطْهِرُ قُلُوبُهُمْ لَهُ هُمْ فَي الذَّنَا خِذَى اللهُ فَي اللهُ نَيَا خِذَى اللهُ فَي اللهُ أَن يُطِهْرَ قَالُوبُهُمْ لَهُ هُمْ فِي الذَّنَا خِذَى اللهُ اللهُ الذِيرَةِ عَلَى اللهُ عَظِيمٌ اللهُ اللهُ الْمَا يَعْلِمُ اللهُ الْمَا يُعْلِمُ اللهِ عَظِيمً اللهُ الْمُؤْمِنَ اللهُ الْعَلَى اللهُ الْمَا يُعْلِمُ اللهُ الْمَا يَعْلِمُ اللهُ الْمُؤْمِولُونَ الْعَلَامُ اللهُ اللهُ الْمَالِقُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمَالِي الْمُؤْمِلُ عَلَيْهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْهُمُ اللّهُ الْمُؤْمِلُونَ عَلَالُكُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنَ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنَ اللّهُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْقُونُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمُ اللّهُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْمُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمُ اللّهُ الْمُؤْمِنَ اللْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِلُ الْمُؤْمِلُ اللْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمِنَ اللْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمُونُ اللْمُؤْمِنُ اللْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ اللْمُومُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمُ اللْمُؤْمِنُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ اللّهُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْمُ اللْم

سَتْعُونَ لِلْكَذِبِ ٱلْخُلُونَ الِسُّحْتِ فَإِنْ جَا أَءُ وُكَ فَاخْكُمْ بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْ ۚ وَاِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَكَنْ يَضُرُّونَ شَيْكًا * وَاِن حَكَنْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ إِلْقِسْطِ * إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ﴿

دَكَيْفَ يُخَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْدَنَةُ بِنِهَا حُكُمُ التَّوْدَنَةُ بِنِهَا حُكُمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتُوَلَّفُ وَمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتُولُونَ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ ﴿ وَ مَمَ الْوَلَيْكَ فَعَ بِالْمُؤْمِنِينَ خُ

Mwene Vinya W'onthe? Na ona k0ilyī 0u; mo nīmasyokaa na ītina na mo maiketīkīla.

LUKU 7

45. Vate nzika, Ithyi nitwatheeisye Tola yına ütongoi na kyeni. Ila kwoond0 wayo, Athani ala mal ew'i kw'it0 nîmamatw'île Ayuti, oùndû and0 alungalu meekie na Asomi-ma-Mlao nůndů mo nímendekaa mayisůvie Ivuku va Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nůndů mo mal asůvli mayo, Kwa ůu, mūikamakle andū indi nglei Nyie; na mūikamīkūany'e Mīsoa Yakwa na thooa můvůthů. Na úla ona wíva Útatusaa na maûndû ala Ngai Mwene W'onthe Otheetye, aa nimo alei.

46.Na nthini wamo Ithyi nitwamaandikie: Thayo kwa thayo, na itho kwa itho, na inyioo kwa inyioo, na kutu kwa kutu, na ieo kwa ieo, na kwa maukite ala angi oivanusyo wianie. Na ula ona wiva utatusaa kwianana na maundu ala Ngai Mwene Vinya Wonthe utheetye, aa nimo eki ma nai.

47.Na Ithyī nītwamūtūmie Yesu, mwana, wa Malia, aatīla nyalī syoo, aklanlīsya maundū ala mavuaniw'e mbee wake nthīnī wa Tola, na Ithyī nītwamūnengie we Uvoo-Mūseo ūla wal na ūtongoi nthīnī waw'o na kyeni, ūklanlīsya maundū ala mavuaniw'e mbee waw'o nthīnī wa Tola, na ūtongoi na ūtao kwa akli-ma-Ngai.

48.Na maeke Ando ma Uvoo-Moseo masile kwianana na maondo ala Ngai

إِنَّا آَنْزُلْنَا التَّوْارِلَةَ فِيْهَا هُدَّى وَنُورُهُ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ اَسْلَمُوْا لِلَّذِيْنَ هَادُوْا وَالتَّفْرُونَ وَالْاَحْبَادُ مِمَا اسْتُحْفِظُوْا مِنْ كِبْبِ اللهِ وَكَانُوْا عَلَيْهِ شُهْدَاءً ۚ فَلَا نَحْشُوا النَّاسَ وَاخْشُونِ وَ لَا تَشْتُرُوا بِالنَّيْ ثَمْنًا قَلِيْلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا انْزَلَ اللهُ فَأُولَيْكَ هُمُ الْكَلْفِرُونَ ﴿

وَكُتُهُنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا آنَ النَفْسَ بِالنَفْسِ وَالْعَنْسُ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ بِالْاَنْفِ وَالْاُذُن بِالْاُذُن وَالشِّنَ بِالسِّنِ وَالْحُرُوحَ قِصَاصُ فَمَنْ تَصَدَّى بِهِ فَهُو كُفَّارَةً لَّهُ وَمَن لَمْ يَعَكُمْ بِمَا انْزَلَ اللهُ فَأُولَيِكَ هُمُ الظَّلِمُونَ ﴿

وَ قَفْنَنَا عَلَّ الْكَارِهِمْ بِعِنْسَى ابْنِ مُرْيُمَ مُصَدِّقًا لِمَا يَيْنَ يَكَنْهُ مِنَ التَّوْرَايَةِ وَ الْيَنْهُ الْإِنْجِيْلَ فِيْهِ هُدَّى وَ نُوُرُ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَكَنْهُ مِنَ التَّوْلَةَ وَهُدًى وَ مُوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِيْنَ ۗ

وَ لِمُكُلِّمُ اللَّهِ فَجِيْلِ بِمَا آنْزُلُ اللَّهُ فِيْلُوْ وَمَنْ لَّمْ

Mwene Vinya W'onthe Ovuanitye nthini wayo, na Ola Otasilaa na maondo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe Otheetye, aa nimo mbaa mato.

49. Na Ithyi nituuvuanisye we Ivuku yina 0-w'o; na ylokolkilthya maondo ala mayuaniw'e mbee wayo, nthini wa Ivuku na ta mūsūvīi Tūlū wayo. Kwa Ou, sila katī woo, na maondo, ala Ngai Mwene Vinya W'onthe Ovuanitye, na ndūkaatīle mawendi moo mathūku, ūtilte w'o üla waŭviklie we: nûndû klla ûmwe wenyu Ithyi nitwamūtw'iie mwiao mûtheu wa kîveva na nzîa ntheu ya maûndû ma nthî. Na takethwa Ngai Mwene Vinva W'onthe niweekiite kwenda Kwake vinya, We ethwa amūtw'īkīthisye inyw'ī mūndū o ūmwe Indi We niwendaa invw'onthe. kīla kůmůtata invw'ī na ûmûnengete. Kîlany'ai îndî, mûndû na ūla ūngī, nthīnī wa mawīa maseo. Kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkw'o inyw'ī mūkasyoka inyw'onthe; na Indī We akamumanyīthya inyw'ī katī wa maundu ala inyw'i mwavathukanganiaa.

50.Na Ithyi nituuvuanisye we Ivuku tuutuvitye we kusila kati woo na maundo ala Ngai MweneVinya Wonthe uvuanitye na ndukaatile mawendi moo mathuku, naku isuviane namo maikese kutuma we uvaluka nthini wa thina nindu wa kilungu kya maundu ala Ngai Mwene Vinya Wonthe ukuvuanisye we. Indi mo maalyuka, indi manyai kana Ngai Mwene Vinya Wonthe aeleele kumakuna mo nundu wa nai imwe

يُعَكُّمْ بِيما آنْزُلَ اللهُ فَأُولِيكَ مُمْ الْفُسِقُونَ ۞

وَٱنْزَلْنَا الِيَكَ الكِتِبَ بِالْحَقِّ مُصَدِقًا لِمَا بَيْنَ يَدُيْهِ مِنَ الكِنْبِ وَمُهَنِينًا عَلَيْهِ فَاحْكُو يَيْنَهُمْ مِنَا الْآلُ اللهُ وَلَا تَشَيْعُ اهْوَا يَهُمْ عَمَا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ يُكِلَّ جَعُلْنَا مِنْكُرْ شِرْعَةٌ وَمِنْهَا جَاءَكُ وَكَ مِنَ اللهُ تَبْعَلَكُمْ الْحَدُنَ فَالِمِنَ لِيَبْلُولُو فِي مَا اللهُ تَبْعَلَكُمْ الْخَيْرِيِّ إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَينِعًا فَيُنَيِّ عَكُمْ بِهَا الْخَيْرِيِّ إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَينِعًا فَيُنَيِّ عَكُمْ بِهَا الْخَيْرِيِّ إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَينِعًا فَيُنَيِّ عَكُمْ بِهَا الْخَيْرِيِّ إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَينِعًا فَيُنَيِّ عَكُمْ بِهَا

وَ أَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ عِمَا آنْزَلَ اللهُ وَلاَ تَنَّغُ اهُوَلَوْهُمُ وَاحْدُ رُهُمْ اَنْ يَفْتِنُولَى عَنْ بَعْضِ مَا آنْزَلَ اللهُ اللّهُ وَأَن تَوَلَوْا فَاعْلَمُ اَنْدَا يُرِيْدُ اللهُ اَنْ يُحِيْبُهُمْ بِبَعْضِ دُنُوبِهِمْ وَرَاق كَيْبُورُ فِنَ النّاسِ لَفْسِغُونَ ۞ syoo. Na mūno ūtalo mūnene wa andū nī mbaa-matū.

51.Mo Indī, memantha ūtw'io wa ala matukū ma Utumanu? Na nūū ūla mūseo kūvīta Ngai Mwene Vinya W'onthe ta Mūsili kwa andū ala mena mūlkīlo mūlūmu?

LUKU 8

52.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamose Ayuti na Aklisto kwīthwa anyanya. Mo nī anyanya mūndū na ūla ūngī. Na ūla ona wīva wenyu ūmosaa mo ta anyanyae, ow'o we nī ūmwe woo. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū mate alūngalu.

53.Na we ükamona ala mena üwau ngoonī syoo, mekalaatīte mamelekele mo, makyasya 'Ithyī nītūūkīa tüikese kūkwatwa nī mbanga.' Nokwīthwa Ngai Mwene Vinya W'onthe akaete ükīlyo kana o ündū üngī kuma Kwake-Mwene. Na īndū mo makeethwa ene kwīlila nūndū wa maūndū ala mo mavithie ilīkonī syoo.

54.Na asu ala metîkîlaa makasya, 'Aa nîmo ala meevîtie na Ngai Mwene Vinya W'onthe na ithitû syoo syî vinya kana mo vate nzika, mai vamwe nenyu? Mawîa moo nî vathei namo nîmatw'îkîte ene wasyo.

55.Inyw'i ala mwitikilaa! Ula ona wiva kati wenyu üalyükaa akatia ndini yake, indi nikümanyike kana Ngai Mwene Vinya W'onthe vandü vake omitüki akaete andü ala We ükamendaa mo na

اَنَحُكُمُ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُوْنَ ۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللهِ غَ حُكُمًا لِقَوْمُ يُوْقِنُونَ ۞

َ ﴿ فَيْ اللَّهِ اللَّهِ مِنْ الْمَثُوا لَا تَتَخِذُوا الْيَهُوْدُ وَالنَّطَوَى اَوْلِيَا ۗ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَا ۚ بَعْضِ وَمَن يَبُوكُهُمْ مِنْكُمْ وَإَنَّهُمُ مِنْهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْدِى الْقَوْمُ الْظَلِينِينَ ۞

فَتَرَى الَّذِيْنَ فِي قُلْوَيهِمْ فَرَضُ يَسُكَمِ عُرَنَ فِيهِمْ يَقُولُونَ خَفْشَ اَنْ تُعِيبُنَا دَلِرَةً * فَعَسَ اللهُ اَنْ يَأْنِيَ بِالْفَتْحِ اَوْ اَمْرِ قِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا اَسَرُّوْا فِيَ وَلَفَتْحِ اَوْ اَمْرِ قِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا اَسَرُّوْا فِيَ

وَيُقُولُ الَّذِيْنَ اَمَنُواْ الْمَوُلُا الَّذِيْنَ اَفْتُمُوا بِاللهِ مَهُدَا الَّذِيْنَ اَفْتُمُوا بِاللهِ مَهُدَا الْمُنْفَا لَهُمُ وَاللهِ مَهُدًا اللهُ مُواَ اللهِ مَهُدًا اللهُ مُواَ اللهُ مُواَ اللهِ مَهُدًا اللهُ اللهُ مُواَ اللهِ مَهُدًا اللهُ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَ اللهِ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَلِّهُ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَللهُ اللهِ مُعْدَاللهُ مُواَللهُ اللهُ مُعْدَاللهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُل

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوا مَنْ يَّرْتَلَ مِنْكُمْرِعَنْ دِينِهِ مَسُوْفَ يَاْتِي اللَّهُ بِقَوْمُ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَكُ ٓ اَذِلَّةٍ عَكَالْمُومَنِينَ ala makamwendaa We, na ala makethwa me auuu na menyivitye kwa etikili, omo na alomu kwa alei. Mo makeething'iisya kokita nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na maikakia kimena kya momanthi wa ivityo. Usu ni mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; We amonengae ola We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We Mwene mumo, Umanyi-W'onthe.

اعِزَةٍ عَكَ الْكُفِرِيْنَ نُجُاهِدُوْنَ فِي سِينِكِ اللهِ وَكَلَّ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَالْهِيرُ ذٰلِكَ فَضَلُ اللهِ يُوْتِينِهِ مَنْ يَشَاكُمُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمُ ﴿

56.Mūnyanyae wenyu nī Ngai Mwene Vinya W'onthe tū na Mūtūmwa Wake na etīkīli ala malūmasya Mboya na kūīva Saka makīmūkumanīa We mena www'i w'onthe.

اِنْمَا وَلِيْنَكُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَ الْذِيْنَ اَمَنُوا الَّذِيْنَ يُعِيمُونَ الصَّلُوَةَ وَيُوْنُونَ الرَّكُوةَ وَهُمْ زِكِعُونَ ﴿

57.Na ala mamwosaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Atūmwa Make na etīkīli kwīthwa anyanyae, nīmekale mesī nesa vyū kana no nguthu īla ya Ngai Mwene Vinya W'onthe īkasinda.

وَمَنْ يَتُوَلَّ اللهُ وَ رَسُولُهُ وَالَّذِيْنَ اَمَنُواْ فَاِنَ حِزْبَ أَيُ اللّهِ هُمُ الْغَلِبُونَ ﴿

LUKU 9

58.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamose ala mavūaa ngūī na kūmīthaūkīa ndīni yenyu kuma katī wa asu ala manengiwe Ivuku mbee wenyu, na alei. Na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa inyw'ī mwī etīkīli.

يَّائِهُمَّا الَّذِيْنَ اَمَنُوا لاَ تَتَخِذُوا الَّذِيْنَ اتَّخَدُّوْا دِيْنَكُوْر هُذُوَّا وَكَوِيَّا فِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِنْبَ مِنْ تَبَلِيمُ وَالْلُقَارَ اَوْلِيَاءَ ۚ وَاتَّقُوا اللهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِيْنَ ﴿

59.Na ala, yīla inyw'ī mweeta andū Mboyanī, matusaa ta ngūī na īthaū. Kītumi nūndū mo nī andū ala matamanyaa.

ۘؖۯٳۮؘٵڬؘٳۮٚؽؾؙؙؙۿڔٳڶؽٵڶڞٙڵۏۊٳؾٛۜۼؘۮؙؗۅ۫ۿٵۿؙۯؙٷٵۊٙۘڮٙڝ^ٵ ۮ۬ڸؚڮؠؙٟڶؘۿؙۿ۫ۄۛۊٛۿٞڒڵٙؽڠ۬ڡۣٙڵؙۏٮؘ۞

60.Asya, 'Inyw'l Andū-Ma-Ivuku! Inyw'l mwltwona twlna lvltyo nūndū ithyl tūmwltlkilaa Ngai Mwene Vinya قُلْ يَأَهْلَ الْكِتْبِ هَلْ تَنْفِئُونَ مِنَّا إِلَّا آنَ اُمَثَا بِاللهِ وَمَا اُنْزِلَ اِلْفِيَّا وَمَا انْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَاتَ اَكْتُرَكُمْ فَيِهُونَ ۞ W'onthe na maûndû ala matheetw'e kw'itû na ala matheeiw'e mbeeni? *Kana* nûndû aingî mûno menyu matamwîw'aa Ngai?

61.Asya, 'Nyie nīmūmanyīthye asu ala Ituvi yoo nī Ithūkangu mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kūvīta ūu? Mo nīmo asu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmaumanīīte na ala ūthatu Wake ūmavalūkīle na ala We ūmatw'īkīthītye malaī na ngūlūe na ala mamūthaithaa Ula-Mūthūku. Ow'o, aa me mwīkalonī mūthūku mūno, na nīmaīte vaasa mūno kuma nzīanī īla ya w'o.

62.Na yila mo mooka kwenyu mo maasya, 'Ithyi nitwitikilaa; oyila mo malikaa mena ülei na maumaa vo meo na w'o; Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa vyū maūndū ala mo mavithaa.

63.Na we nûmonaa aingî moo mekalaatîte melekele naî na ûtûli wa mîao na ûyi wa syîndû ila mbatane. Vate nzika maûndû ala mo mekaa nî mathûku.

64.Nīkī Elei na Asomi ma mīao matamavataa mo kūneera ūvūngū na kūya syīndū ila mbatane? Vate nzika maūndū ala mo mekaa nī mathūku.

65.Na Ayuti maasya, 'Kw'oko kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kwove,' Moko moo *ene* makoovwa na mo makaumanīwa nūndū wa maūndū ala mo maneenaa. Tiw'o moko make elī nīmathasye; We aumasya ūndū We

قُلْ هَلْ أُنْتِكُكُمْ بِشَرِّ قِنْ ذَلِكَ مَثُوبُهُ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَّمَنْهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلِيَهِ وَجَعَلَ فِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْغَنَا إِنْدُوسِكَ الطَّاغُوتُ أُولِيكَ شَرَّ مَكَانًا وَاصَلُ عَنْ سَوَآءِ التَّبِيلِ ( )

وُلِذَا جَآ نُوَكُمْ قَالُوٓا اَمَنَا وَقُلْ ذَعَلُوا بِالكُفْرِ وَهُمْ تَدْ حَرَجُوْا بِهِ ۚ وَاللّٰهُ ٱعْلَمُ بِهَا كَانُوا يُكَنُّنُونَ ۞

وَ تَرَى گَلِثِيْرًا فِينْهُمْ يُسَارِغُونَ فِى الْإِنْشِرِوَ الْعُدْرَانِ وَ ٱكِلِهِيمُ الشَّغْتُ لِيَثْسَ كَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

لَوْ لاَ يَنْهَا هُمُ الاَ لِنِيزُوْنَ وَ الْاَحْبَا دُعَنْ قَوْلِهِمُ الْوِثْمُ وَٱلْجَلِهُمُ الشَّحْثَ لَيَهُنَ حَاكَا ثُوَّا يَصْنَعُوْنَ ۞

وَقَالَتِ أَلِيهُوْدُ يَكُ اللهِ مَغْلُوْلَةٌ مُ غُلَّتُ اَيْدِيْهِمُ أَوْلَةً مُ غُلَّتُ اَيْدِيْهِمُ أَوْ وَلُمِنُوا بِمَا قَالُوْا كَبِلْ يَلُهُ مَبْسُوْ طَارِّنَ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَالَا وَكُلُونَ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَالَا وَكُلُونِيْدُ تَ كُثِيرًا قِنْهُمْ مَّنَا ٱلْزُلُ إِلَيْكَ مِنْ يَشَالُو وَكَانِيْكُ مِنْ اللّهُ عَلَى مِنْ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّ

wendaa. Na maûndû ala matheetw'e kwaku we kuma kwa Mwiai waku vate nzika makamongeleela aingi moo nthini wa wau wa matiû na ûlei. Na ithyi nitwikiite ûmaitha na kimena kati woo kuvika Muthenya wa Uthayuukyo. Yila mo mavuva mwaki wa kau, Ngai Mwene Vinya W'onthe niûvoasya. Na mo mething'iiasya kuete kithokoo iûlû wa nthi na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala maetae kithokoo.

رَّنِكَ طُنْيَانًا وَكُفْرًا وَالْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيْمَةِ كُلُمَا اَوْقَدُوْا مَامًا تِلْحَرْبِ اَطْفَاهَا اللهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِيْنَ ۞

66.Na takethwa Andū-Ma-Ivuku nīmeetīkīlite na kwithwa me alūngalu, vate nzika, Ithyi twithwa twamavetangile mothūku moo, na vate nzika, Ithyi twithwa twametikililye kūlika nthini wa Miūnda ya Utanu.

وَلُوْاَنَّ اَهْلَ الْكِتْبِ اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَكُفَّنُ نَاعَنْهُمُ سَيِّاتِهِمْ وَ لَاَدْخَلْنٰهُمْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ ۞

67.Na takethwa mo nimalülümiilye Tola na Uvoo-Müseo na maündü ala matheetw'e kwoo kuma kwa mwiai woo, mo vate nzika methwa maite kati wa syindü nzeo kuma iülü woo na kuma uungu wa nyaii syoo. Kati woo ve nguthu ila yi vu kati; indi ündü aingi müno mekaa ni üthüku.

وَكُواَنْهُمُ اَقَامُوا التَّوُرُيةَ وَالْاِنْجِيْلَ وَمَا اَنْزِلَ النَّهِمْ مِّنْ زَيْقِهِمْ لاَكُلُوا مِن فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَنْجُرِهِمْ مِنْهُمُ اُمَّةٌ مُنْقَتَصِدَةٌ وَكُثِيُرُ فِنْهُمْ سَاءً غُيْ مَا يَعْدُلُونَ ﴾

LUKU 10

68.We Mütümwa! Matwale andû maûndû ala mavuanîtw'e kwaku kuma kwa mwlai waku; na walea kwlka ûu, îndî we ndûnavikya ûtûmane Wake ona vanini. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe akaûsûvlana we na andû. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andû alei.

نَاَيَّنُهُا الرَّسُولُ بَلِغُ مَا أُنْزِلَ إِلِيَّكَ مِنْ زَبِكَ وَإِنْ لَمَّ تَغْعَلُ فَمَا بَلَغَتَ رِسَالَتَهُ وَاللهُ يَعْمِمُكَ مِنَ التَّاسِّ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ الْكُفِينِيْنَ

69.Asya, 'Inyw'l Andû-Ma-Ivuku! Inyw'l *mûûngeme* lûlû wa vathei قُلْ يَأْهُلُ الْكِتْكِ لَسْتُمْ عَلَى ثَنَّ عَتْمَ تُقِيمُوا التَّوْرَاية

omuvaka mulumye Tola na Uvoo-Museo na maundu ala yu matheetw'e kwenyu kuma kwa Mwlai wenyu.' Na vate nzika, maundu ala matheetw'e kwaku we kuma kwa Mwlai waku makamongeleela aingi moo nthini wa uemu na ulei; kwa uu we ndukew'e kyeva nundu wa andu alei.

70. Vate nzika, asu ala metīkīlīte na Ayuti na Asavii na Aklisto---- ūla ona wīva ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo na wīkaa meko maseo, vaikethwa w'ia īūlū woo, onamo maikakwatwa nī kyeva.

71. Vate nzika, Ithyi nitwoosie utianio kuma kwa Aana ma Isilaeli. nîtwatûmie Atûmwa kwoo. Indî kîla īvinda Mūtūmwa wookaa kwoo ena maŭndŭ ala ngoo syoo itamendaa. nīmamatw'īkīthisye amwe moo ta nīmamanthie akengani. na amwe kūmoaa.

72.Namo masûanîie kana vaikethwa ûsilîlo, kwa ûu mo matw'îkie ilalinda na andû mate matû. Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamelekele mo na tei; îndî oîngî aingî katî woo matw'îkie ilalinda na andû mate matû; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûsyalîsya wa maûndû ala mo mekaa.

73.Ow'o, mo nī alei ala maasya, 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya nī Masia, mwana wa Malia,' oyīla Masia we mwene aisye, 'Inyw'ī Aana ma Isilaeli, mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula nī Mwīai wakwa na Mwīai wenyu.

وَالْإِنْجِيْلَ وَكَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ فِنْ زَيِّكُمْ وَكَيَزِيْدَنَّ كَيْبُرُّ مِنْهُمْ مِّكَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ زَيْكَ طُنْيَانًا أَوْلُهُمُّا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكِفِيٰيْنَ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَالْذِيْنَ هَادُوا وَالصَّيِّوُن وَالصَّلِيَّ وَالصَّلِيَّ مَنْ اللَّالَيْنَ مَادُوا وَالصَّيِّوَ وَاللَّالَ اللَّهِ مِنْ اَمْنَ مِاللَّا اَلْهُ خَوْدَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَالْخَوْدُ وَعَمِلَ صَالِحًا فَالْحَوْدُ وَعَمِلَ صَالِحًا فَالْحَوْدُ وَعَمِلَ صَالِحًا فَالْحَوْدُ وَالسَّعِلَ عَلَيْهُ فَرِيدًا فَالْعَلَى اللَّهُ اللَّهُ وَالْعَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ فَاللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عِلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْكُوا عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْ

ڵڡؙۜۮۘٵڂؗۮ۬ٮؘٚٵڡۣؽ۫ٵٛؾٙ؉ؚؽٙٳڛ۬ۯٙٳؽ۬ڵۘۅؘٲۯڛڵؽٵۧٳؽۿؠؙ ۯؙڛؙڰٷػؙڵؽٵڿٲۼۿؙڡ۫ۯڛؙٷ۠؆ؠۣؽٵلاتۿٷٓؽٵٮ۬ڡؙۺؙۿڡٝڒ ٷڽ۫ؿٵڴۮٞڹؙٷۊٷڔؽڟٵؿؘڨتؙٷؽڽؖٛ

وَحَسِبُواْ اَلَا تَكُوْنَ وَسَنَةٌ فَعَنُوا وَصَنُوا ثُغَرَتَابَ اللهُ عَلَيْهِمْ ثُفَرَعَمُوا وَصَنَّوا كَيْنِيرٌ مِّنْهُمْ وَاللهُ بَعِينِرٌ إِمِنَا يُعْمَلُونَ ۞

لَقَدُ كُفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْ آ إِنَّ اللَّهُ هُوَ الْسَيْئُ إِنْ مُرْيَمُ وَقَالَ الْسَيْئُ يُلَيْنَ إِسْرَآءِ يُلُ اغْبُدُوا اللَّهُ مَا إِنْ وَرَجَكُمُ لَانَهُ مَنْ يُشْرِكَ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمُ اللَّهُ مَلَيْهِ الْجَنْةَ وَمَا وْرُدُ النَّا أُوْ مَا لِاظْلِيدِينَ مِنْ انْعَارٍ ﴿ 'Vate nzika, Üla Ümwlananasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingl, we Ngai Mwene Vinya W'onthe numuvatlte Itu, na wlkalo wake ükeethwa Mwakinl. Na eki-ma-nal maikethwa na ütetheesya.

74.Na vate nzika, nī alei ala maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nī ûmwe katī wa atatû; Vai Ngai ateo Ula Ngai Umwe. Indī mo malea kûeka kûneena ûndû mo maneenaa, vate nzika, ûsilīlo mwai ûkamakwata asu ala matetīkīlaa.

75.Mo îndî nomakamwelekela Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwîtya ûekeo Wake, oyîla Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi-Mûno-Vyû, Usûîtwe nî tei?

76.Masia, mwana wa Malia, al Mutumwa tu; vate nzika, Atumwa onthe ala mal mbee wake nlmakwie. Na nyinyia wake al mulungalu. Onthe ell nlmalsaa llu. Sisyai undu Ithyl tuvuanasya Misoa kwoondu wa useo woo, na sisyai undu Ithyl tuvuanasya Misoa kwoondu wa useo woo, na sisyai undu mo maalyulawa.

77. Asya, 'Inyw'î mûkakîthaitha ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla kîte na ûtonyi wa kûmwîka inyw'î naî kana nesa?' Na nî Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula nî Wîw'i-W'onthe, Umanyi W'onthe.

78. Asya, 'Inyw'I Andū-ma-Ivuku! Mūikamīkīle mīvaka *Ondūnī wa* ndīni yenyu vate Olūngalu, kana kūatīla mawendi mathūku ma andū ala

إِنَّ لَقَدُ كُفُو الَّذِيْنَ قَالُوْآ إِنَّ اللهُ فَالِثُ ثَلْثَهُ وَمَامِنُ اللهُ فَالِثُ ثَلْثَهُ وَمَامِنُ اللهِ اللهِ الْآلِهُ قَالِينًا عَمَّا يَقُولُونَ لَهُ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَهُمَ مَنَاتُهُ اللهُ اللهُولِ اللهُ ا

اَفَلاَ يَثُوْنُونَ إِلَى اللهِ وَ يَسْتَغْفِرُ وُنَهُ * وَ اللهُ خَفُونُ وَجِيْمٌ ۞

مَا الْسَيْحُ ابْنُ مَرْبَعَرَ إِلَّا رَسُوْلٌ ۚ قَدْ خَلَتْ مِنْ تَمْلِهِ الرَّسُلُ ۚ وَأُمَّهُ صِلْإِيْقَةٌ ۚ كَانَا يَأْكُلِ الطَّعَامُرُ الْفُلزَكِيْفَ نُبَيِّنْ لَهُمُ الْاٰيَتِ ثُمَّ انْظُلزَ آنْ يُؤْفَّلُونَ۞

قُلْ اَتَشِكُنُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لَا يَسْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا ۚ وَاللّٰهُ هُوَ السَّيِيْعُ الْعَلِيْمُ۞

ثُلْ يَالْفُلُ الْكِتْبِ لَا تَغْلُوا فِي دِنْ يَكُمْ خَيْرُ الْحَيِّ وَلِاَنْتِكُوْ الْهُوَا مُوْلِمَ قُلْ صَلْوًا مِنْ فَبَلُ وَاصَلُوا كُيْنِيرًا وَصَلُوا فِي عَنْ سَوَا لِهِ النّبِيدِينِ ﴿ mathyoekie tene na matuma angī mathyoeka, na ala melelūkīte kuma nzīanī īla ya w'o.

LUKU 11

79. Asu katī wa Aana-ma-Isilaeli ala maleile kwitikila, nimaumaniwe na uimi wa Ndaviti, na wa Yesu, mwana wa Malia. Kitumi nundu mo nimaleile kwiwa na nimeekaa mothuku.

80.Mo mayaī matonya kūvatana mūndū na ūla ūngī mwīkalo mūthūku wa maūndū ala mo meekie. Maūndū ala mo meekaa maī mathūku mūno.

81.We ûkamona aingī moo maimatw'īkīthya alei kwīthwa ta anyanyae moo. Vate nzika, maûndû ala mo matongoetye mbee woo ene nī mathûku; na kûtw'īka kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndendeeaw'a nīmo; namo makekalaa nthīnī wa ûsilīlo ûû.

82.Na takethwa mo nīmamwītīkīlīte Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mwathani 00, na maūndū ala mavuanītw'e kwake, mo mayīthwa mamosie mo ta anyanyae moo, īndī aingī moo nī mbaa-matū.

83. Vate nzika, we ükeethīa Ayuti na asu ala mamwīananasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingī nīmo andū mena ūmaitha mūnene kwa etīkīli. Na kwa ūla w'o we ūkamona kana ala me vakuvī mūno kwa ūnyanya mūno na etīkīli nī ala maasya, 'Ithyī twī Aklisto.' Kītumi nūndū mevo katī woo asomi anene na alei na nūndū mo mayīkathīlaa.

لْعِنَ الَّذِيْنَ كَفُرُوْا مِنْ بَنِي إِسْرَآءِ بِلَ عَلَى لِسَانٍ وَاؤْدَ وَعِيْسَى ابْنِ مَوْيَحُ ذَلِكَ بِمَاعَصُوا وَكَانُوا يُعْتَدُونَ ﴾

كَانُوا لَا يَتَنَا هَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ نَعَلُوُهُ لَبِ نُسَ مَا كَاثُوا يَقْعَلُونَ ۞

تَرَٰى كَثِيْرًا فِنْهُمْرِيَتُوَلَّوْنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا دَيِئْسَ مَا عَلَّمَتْ لَهُمُ اَنْفُسُهُمْ اَنْ سَخِطَ اللهُ عَلِيَّهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْرِخْلِدُوْنَ ۞

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالنَّبِي وَمَا أَنْزِلَ إِلَيْهِ مَا النَّبِي وَمَا أَنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُهُ فُهُمُ أَوْلِيَا ﴿ وَلَكِنَّ كُيْرًا مِنْهُمْ فُسِفُونَ ﴿ مَا اتَّخَذُهُ فُلِمُ فُونَ ﴿

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةٌ لِلَذِيْنَ اَمُنُوا الْيَهُوْدُ وَ الْمَانِيْنَ اَشُوَرُلُوْا ۚ وَلَتَجِدَنَ اَقْرَبُهُمْ مُوزَةً لِلَذِيْنَ اَمْنُوا الَّذِيْنَ قَالُوْا إِنَّا نَصَلٰى ذَٰلِكَ بِأَنَ مِنْمُ قِتِيْدِيْنَ وَرُهُمُانًا وَ اَلَّهُمُ لَا يَسْتَكُيْرُوْنَ ﴿ 84.Na yīla mo meew'a maûndû ala mavuanīw'e Mûtūmwa ûû, we nīwonaa metho moo metīkītwe nī methoi nūndû wa ûw'o üla mo mamanyīte. Mo maasya, 'Mwīai waitû, ithyī nītwītīkīlīte, kwa ūu, tūandīke ithyī katī wa asu ala mena ūkūsī.

85.Na ithyî twaîle nî kûlea kûmwîtîkîla Ngai Mwene Vinya W'onthe ata, na û-w'o ûla ûtûvikîe ithyî, oyîla ithyî nîtûkwenda mûno Mwîai waitû atûlikye ithyî katî wa andû ala alûngalu?'

86.Kwa ûu Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwamatuvie mo, kwoondû wa maûndû ala mo maneenie, na Miûnda Îla Îvîtîlaa tûlûsî uungu wayo. Vo nīvo mo makekalaa; na yu nîyo Îtuvi ya asu ala mekaa ûseo.

87.Na asu ala maleile kwitikila na mamileile Misoa Yaito, aa nimo ala ekali ma Mwakini.

LUKU 12

88.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Moikavatane syīndo nzeo ila Ngai Mwene Vinya W'onthe omwītīkīlītye inyw'ī, na moikeke naī. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa eki-ma-naī.

89.Na yai katī wa syīndu ila Ngai Mwene Vinya W'onthe unenganīte kwoondu wenyu katī wa ila mbītīkīlye na nzeo. Na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula inyw'ī mumwitīkīlaa.

وَإِذَا سَمِعُوا مَنَا أَنْوَلَ إِلَى الرَّسُولِ تَزَى اَغَيْنَكُمُ مَ
 تَقِينُ ضُ مِنَ الدَّمْعِ مِنَا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ
 رَبَيْنَا أَمْنَا فَالْنَبْنَا مَعُ الشَّهِدِيْنَ ﴿

وَمَا لَنَاكُ أَوْمِنُ بِاللهِ وَمَا جَآءَكَا مِنَ الْحَقِّ وَ نَطْمَعُ أَنْ يُذْخِلَنَا رُبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الطَّيلِجِيْنَ

كَأَثَابَهُمُ اللهُ بِمَا قَالُوْا جَنْتِ تَجْدِىٰ مِنْ تَخِيمَا الْاَغْلُرُ خُلِدِيْنَ فِيْهَا ۚ وَذٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِيْنَ ۞

﴾ وَاللَّذِيْنَ كُفُوُوا وَكُذَّبُواْ بِالنِّيَأَلُولَإِكَ أَصْبُ الْجَيْدِهِ

يَّا يُهُا الَّذِيْنَ أَمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا كَلِيْبَتِ مَا آحَلَ اللهُ لَكُمُّ وَلَا تَعْتَدُواْ إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ۞

وُكُوُّامِتَا رُزَقَكُمُ اللهُ حَلَلًا كَلِيْبًا ثُوَ الْقُواللهُ الَّذِي فَ اَنْتُمْ يِهِ مُوْمِنُونَ ۞

90.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamŭkūlya inyw'ī īūlū wa ithitū syenyu sya mana, IndI We akamwita inyw'ī amūkūlye nūndū wa ithitū ila inyw'i mwale mwina mulkilo. Ndivi ya undu uu ni kuithva ngya ikumi na liu *Ūla* we Ūlthasya andū maku kana kūmaūla mo ngūa kana kūminenge ngombo úthasyo. Na üla ütatonya kwona nzīa akatīla kūya kwa matukū atatů. Isu niyo ndivi ya ithitů syenyu vîla mwamina kwîvîta. Na masûvîei Uu niw'o Ngai mawivito menyu. MweneVinva W'onthe Yake Misoa nīkana mūtonye kūtúnga mūvea.

91.Inyw'I ala mwîtîkîlaa! Syaûnyw'a ila itoonasya na mathaû ma kûtalîthya na mīvw'anano na kwaûsya na mbûû nî Ûvukyo tû na wîa wa moko wa Satani. Kwa ûu, Îvathanei na kîla kîmwe kyasyo nîkana inyw'î mûtonye kwaîla.

92.Satani endaa küseüvya ümaitha na kimena kati wenyu tü na nzia ya syaünyw'a ila itoonasya na mathaü ma ivuso, na kümütünga inyw'i itina kwa kümülilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe na kuma Mboyani indi inyw'i mükekalaa itina?

93.Na mwīw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mwīw'ei Mūtūmwa, na syaīīsyai. Indī ethwa inyw'ī mwīsyoka ītina, īndī manyai kana wīa wa Mūtūmwa Waitū no kūvikya Utūmane tū.

94. Iŭlŭ wa asu ala metîkîlaa na kwîka mawîa maseo, ndîkethwa yî naî lülü wa

لاَيُوَ اخِنْ كُمُ اللهُ بِاللَّهُ وَنَ آينا اَيكُمْ وَلَكِنْ يُوَاخِنُهُمُ بِمَا عَقَدْ تُمُ اللهُ بِاللَّهُ وَنَ آينا اَيكُمْ وَلَكِنْ يُوَاخِنُهُمُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُولِ اللهُ ا

يَٰاكَيْهَا الَّذِينَ أَمُنُواْ إِنَّمَا الْخَمُرُ وَالْيَشِمُ وَالْاَصْلُهُ وَالْاَذْلَامُ دِجْسٌ فِنْ عَمَلِ الشَّيْطُنِ فَاجْتَنِنُوهُ لَعَكَّمُ تُفْلِحُونَ ۞

إِنْهَا يُرِيدُ الشَّيَعُلُ أَنْ يُوفِعَ بَيْنَكُمُ الْعَكَا وَ لَا وَ الْبَغْضَاءَ فِي الْحَنْرِ وَالْيَنْسِرِ وَ يَصُلَّ كُمْ عَنْ فَكْرِ اللهِ وَعَنِ الصَّلَوةِ فَهَلْ اَنْتُمُ مُّنْتَهُونَ ﴿ وَأَخِيْعُوا اللهَ وَ اَخِيْعُوا الرَّسُولَ وَاخْذُواْ أَوْنَ تُولَيْمُ وَأَخِيْعُوا الله وَ اَخِيْعُوا الرَّسُولَ وَاخْذُواْ قَانَ تُولَيْمُ

لَيْسَ عَلَى الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَيِلُوا الضَّالِحٰتِ جُنَاحٌ

syīndū ila mo meūya, ethwa nīmeūmūkīa Ngai na kwītīkīla na kwīka mawīa maseo, na Ingī kūmūkīa Ngai na kwītīkīla na o īngī kūmūkīa Ngai na kwīka moseo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala mekaa moseo.

فِيُمَا كُلُومُوا إِذَا مَا اتَقَوَّا وُ اَمَنُوا وَعَبِلُوا الْفَيِلَةِ ثُمُّمَا تَقَوَّا وَامَنُوا ثُمُّمَ اتَقَوَّا وَآحَسُنُوا وَاللهُ يُحِبُّ فُمْ اتَّقَوْا وَامَنُوا ثُمُّمَ اتَّقَوْا وَآحَسُنُوا وَاللهُ يُحِبُّ عَلَيْ الْمُحْمِينِينَ اللهِ

LUKU 13

95.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūtata inyw'ī na ūndū munini; nyamū sya nzyīma ila moko menyu na matumo menyu matonya kūvikīla, nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūvathūkany'a asu ala mamūkīaa We kwa kīmbithī. Kwa ūu īndī, ūla ona wīva, ūkeka ūthūku ītina wa ūu, akeethwa na ūsilīlo wī woo.

96.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Muikoae nyamû sya nzyîma mwî nthînî wa Haji. Na úla ona wíva katí wenyu úkoaa o esĩ, ndĩvi yayo nĩ nyamů ya maûû ana ota īsu we ūaīte, kwīanana nondū andū elī alūngalu katī wenyu matw'īte, nyamů o šu îtwawe nthînî wa Kaava ta nthembo; kana ta ŭivanisyo. akeethwa ailwe ni kûmaithya andû ngya meana ūna, kana atīle kūya kwa matukū ota asu, nîkana we asame ûtw'io wa kīko kvake. *ĩulū wa* maundu ala mavîtie, Ngai Mwene Vinya W'onthe nůekeaa, Indí Úla Úsyokeaa, naí īsu Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūsilīla we kwoondū wa ñvītyo yake. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Evinya, Mwiai wa uivanisyo.

يَّانَهُا الْذِيْنَ امَنُوا كَيْبُلُونَكُمُّ اللَّهُ يَسَنَّى فِي الصَّيْدِ مُثَالُهُ آيُدِيْنُكُمْ وَرِمَاحُكُمُ لِيَعْلَمُ اللهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبُ عَبَنِ اعْتَلَى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَمُ طَلَّهُ الْثُمُّ الْنُمُّ

يَّالِيُهُمَّا النَّانِيُ المَثُوا لاَ تَقْتُلُوا الضَّيْدَ وَانْتُوْرِ حُورُرُهُ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَيِّدًا اَخَيْزَاءٌ قِثْلُ مَاقَتُلُ مِنَ التَّعَمِ يَعَلَّمُ بِهِ ذَوَاعَلْهِ فِنْكُمْ هَدْيًا اللِغَ الكَعْبَةِ اَدْ كَفَارَةٌ طَعَامُ مَسْكِيْنَ اَوْعَدْلُ ذَٰلِكَ صِيامًا لِيُدُونَ وَبَالَ آمْدِةٌ عَفَا اللهُ عَتْما سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيُنْتَقِمُ اللهُ مِنْهُ وَاللهُ عَزِيْزٌ ذُو انْتِقَامِ ﴿ 97. Nyamu sya ûkanga na ûyi wasyo nî mwîtîkîlye kwenyu ta kyaûya kyenyu na aendi-ma-kyalo; îndî nyamû sya nthî nyûmû nî mbatane kwenyu yîla mwî nthînî wa Haji. Na mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula inyw'î mûkombanw'a Kwake.

98.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmîtw'îkîthîtye kwlthwa Kaava Nyumba Ntheu, kwithwa wikwatyo na ūkiakisyo kwa mbaa andū, ota ūu Mwei Mutheu na nthembo na nyamu ila sy ma masango ngingo syasyo. Uu nikana inyw'l mūtonye kūmanya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesî maûndû ala me matuni na ala me iŭlu wa nthi. na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nűsylsi sylndű syonthe nesa.

99.Manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwai kwa küsilila, na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ota Ou ni Müekanii Müno Vyü, Usültwe ni tei.

100.I0l0 wa M0t0mwa no k0vikya Ut0mane t0. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe n0manyaa ma0nd0 ala inyw'l mumb0laa na ala m0vithaa.

101.Asya, 'Uthûku na ûseo iivw'anene; onakau wingî wa ûthûku nûtonya kûtuma we ûseng'a. Kwa ûu, mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe, inyw'î andû mwîna kîlîko, nîkana mûtonye kwaîla.

LUKU 14

102.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikakūlye īūlū wa syīndū ila inyw'ī mwavuanīw'a itonya kūmūetee thīna; ona kau أُمِلَ تَكُوْمَيْكُ الْبَحْوِوَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَ الِتَنَيَّارَةِ وَخُوْمَ مَلِيَكُوْمَيْدُ الْبَرِمَادُهُمُّ مُومًا وَاثَّقَوُا اللهُ الَّذِي آلِيَهِ تُحْشُرُونَ ۞

جَعَلَ اللهُ الكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَوَامَرَ قِيئًا لِلسَّاسِ وَ الشَّهُ هُوَ الْحَوَامَرُو الْهَدِّى وَالْقَلَآلِكُ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوْ أَنَّ اللهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَانَ اللهُ بِحُلِ ثَنْثُ عَلِيْعُ۞

إِعْكُمُواْ اَنَّ اللَّهُ شَهِ يُدُ الْعِقَابِ وَ اَنَّ اللَّهُ عَنُوُرُ زَجِيْرُهُ

مَاعَكَ الرَّنُوْلِ إِلَّا الْبَلْخُ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَبْدُونَ وَمَا تَكْنُنُونَ ۞

قُلُ لَا يُسْتَوِى الْخَوِيُثُ وَ الطَّيْبُ وَلَوْ اَخِبَكُ كُلُواً الْخَوِينُثِ ۚ فَاتَّقُوا اللهُ يَأُولِي الْاَلْمَابِ لَعَلَّكُمْ عَنَّ تُفْلِحُونَ شَ

كِلْتُهُمُّا الَّذِيْنَ امْثُوا لَا تَنْعَلُوا عَنْ اَشْيَاآ أَرِان ثَبْنَ لَكُمْرُ كَشُوُكُمْرٌ وَإِنْ تَنْعَلُوا عَنْهَا حِيْنَ يُنَزَّلُ الْقُدْانُ mwakulya lulu wasyo oyila Kulani nitheetw'e, yo likavuanw'a kwenyu. Ngai Mwene Vinya W'onthe niw'itilte nza kwoondu wa useo. 1*

مَّذِ لَكُمْ عَمَا اللهُ عَنْهَا أُو اللهُ عَنْهُو وَ عَلِيْمُ

¹ * Vai wambīiiīiyo wa kiko kiyiaitwe ni Ngai kwoondû wa etikili kina kieleelo kya kûete thina. Indi nthini wa tei Wake Ngai ndendaa kûnengane myamûlo kwa nzia ila nini vyû iikese kwithwa syû vinya kwa amwe kûmiatiia na îkiete kûlea kwianiwa kûtaile

^{* * &#}x27;Vaiila' nī svītwa vīla vanengetwe ngamīlenga ni Aalavu ala matai na ndini ila vasvaite tůsaů můonza na valekw'a vína Úthasvo vílsae ovala yikwenda itina wa kuvanwa matu mayo. Yaumītw'e kwoondū wa ngai īmwe, ona īia yayo yiyanyusawa ona yo ndyalisawa muongo wayo. 'Saaiva' nī ngamīle-nga īla yathaītw'e īnyusae kīw'ū na kūya ūīthyo ītina wa kūsyaa tūsaū tūtano. 'Wasiila' nī ngamīle-nga kana īlondu īka kana mbûi nga îleketw'e nûndû wa wa ngai na ītina wa kūsyaa tūtena mūonza kīatīanīsyo. Ethwa Isyaa ya muonza yasyaie mavatha, ka0me kana kaka, tu onatw'o nītwalekaw'a. 'Aami' nī ngamīle nūme īla va svaīte tūsaū mūonza. Yo nīyathaaw'a na ndyakuaa andū kana kūkua mījo. Yal na Othasyo wa kuya na kunyw'a. Itina wa kûweta tûmaûndû tûû tûnini. Ûtwio nûtiîtwe kwa kīla mūndū atw'e ūndū we ūnīkwona kana kūsūanīa nūseo, mūsoa ūū nūkūete nesa kīlilikanonī kana Othasyo ta Osu na kwenda kūu ndwitikilitw'e nthini wa myambilililyo, nundu nthīnī wa myambīlūlyo, wītīkīlo nī wa vata na Ūalyūlo wa mawoni nūtonya kwithwa wina Mūsoa ūū wīonany'a kana mūisyo mūnene. ūmanyi wa mūndū ndūtonya kūlkliwa vamwe na kūseuvya mīao ya maūndū ma wambīlīīlyo. Aalavu nimathaasya nyam0 ila iwetetwe nthini wa můsoa ūů kwoondů wa ndala ya mlvw'anano voo:ûtee na kwîthwa kana wal kwlanana na ûlei na Othaithi wa Ovongo, moendo osu w'onthe wal wa Utumanu munene. Nyamu isu syaleketw'e nīsyaetie mbanga nene kūla kw'onthesyaendaa. Kulani Inenganae kiko ta kii ta ngekekany'o ya mĩao îla îseûvîtw'e nĩ mũndũ na îkaany'a Aklisto ala mena makûlyo îûlû wa Mwîao mûvuany'e nīkana mo masome kindū vu nthinī wa syiko ntheu sva kwananga mwikalo Ula Aalavu ala mate ndīni matwalie nūndū mo mayal na Mwlao mūnyuve wa kūmatongoesya.

Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno, Mūmīīsya.

103.Andū amwe ala maī mbee wenyu, nīmakūlilye *symdū* ta isu, īndī mo nīmatw'īkie alei masyo.

104.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndeylalte lulu wa 'Vaiila' kana 'Saiva' kana 'Wasiila' kana' Aanu'; Indl asu ala matetikilaa maseuvasya uvungu lulu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na aingl muno vyu moo maithukumithasya iliko

105.Na yīla mo matavw'a, 'Ukai maūndūnī ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvuanītye, na kwa Mūtūmwa, mo maasya, 'maūndū ala ithyī tweethīie maaīthe maitū namo nīmatwīanīe.' Kyaū! Ona ethwa maaīthe moo mayaī na ūmanyi na ūtongoi?

106.Inyw'l ala mwltikilaa! Isūviei inyw'l ene. We üla üthyoekaa ndatonya kümwika inyw'l nal, yila inyw'l ene mütongoew'e nesa.Kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nikw'o inyw'l inyw'onthe mükasyoka; na indi We akaumbüla kwenyu maündü ala inyw'l mweekaa.

107.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Ukûsî ûla wa w'o katî wenyu, yîla kîkw'û kyeeyîete kwa ûmwe wenyu, îvinda ya kwîyîaa, nî wa aûme elî alûngalu kuma katî wenyu; kana wa angî elî mate katî wenyu, ethwa mûendete kyalo îûlû wa nthî na mbanga ya kîkw'û îimûvikîa inyw'î. Mûkamaia elî îtina wa mboya maumye ûkûs f, ethwa mwîna nzika,

مَّذُ سَالَهَا فَوْمُ فِنْ قَبْلِكُمْ ثُـمَّرَ اَصْبَحُوا بِهَا كُفِرِيْنَ۞

مَاجَعَلَ اللهُ مِنَّ بَحِيْرَةٍ وَلَا سَآبِئٍ وَلَا وَطِيلَةٍ وَلَاحَامُ وَلَكِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبُ وَ اَكْثَرُهُمْ لِا يَفْقِلُونَ ﴿

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ تَعَالَوا إِلَى مَا آنُولَ اللهُ وَإِلَى اللهِ وَإِلَى اللهُ وَاللهُ اللهُ اللهُ اللهُ وَاللهُ اللهُ اللهُ

يَّايُهُا الَّذِنِ امْنُوا عَلَيْكُوْ اَنْفُسَكُوْ لَا يَضُمُّ كُمْ مَّنْ صَلَ إِذَا اهْتَكَ يَتُحُولُ إِلَى اللهِ مَوْجِعُكُوْ جَعِينَ عَا هُنَايَنِ تَكُورُ بِمَاكُونَ مُنْهُونَ ﴿

يَاكِنُهُا الَّذِيْنُ اْمَنُواْ شُهَادَةً بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَاحَدُكُمُّ الْكَوْتُ حَلَّكُمُّ الْكَوْتُ حَيْنَكُمْ الْفَوْتُ عَنْ إِلَّا عَنْ إِلَّهِ مِنْكُمْ الْوَصِيَّةِ اثْنُونُ وَوَا عَنْ إِلَى مِنْكُمْ الْوَرْتُ الْمُؤْتِ تَخَوِسُوْنَهُمَا مِنْ الْاَثْرُضِ فَاصَابَتَكُمْ وَمُصِيْبَةُ الْمُؤْتُ تَخَوِسُوْنَهُمَا مِنْ بَعْلِ.

makeevīta elī kwa Ngai Mwene Vinya W'on the *makyasya*, 'Ithyī tūikwosa Ĩtuvi Ĩūlū wa ūndū ūū, ona e mūndū wa mūsyī *witū* na tūiūvitha ūkūsī wīyīaītwe nī Ngai Mwene Vinya W'on the; vate nzika ūndūnī ūū, ithyī twīthwa twī katī wa ene naī.'

108.Indî kwamanyîka nesa kana mo nîmekîte naî ya kwîvîta ûvûngû îndî ala angi eli meevitaa mena mo nimailitwe nī kwīkala vandū voo. Na mamina kûya kîthitû syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nîmanengane ûkûsî makileana na asu eli ma mbee makiikiithya kana 'Ukūsi witū ni wa w'o mbee wa 0la wa ala eli ma mbee na ithvī tūivītītve. Na ethwa ithvi nîtûûkengana nîtwaîle kûtalwa katî wa eki-ma-nai mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. $*^2$

109. Uu nī kwasya kana vinya Ükongekeelwa TÜlÜ wa ng Üs T nīkana syīthwe ilūmīte Ükūsīnī wasyo iikīa kana mokūsī angī nīmatonya kwītwa na kwītīkīlīka.

LUKU 15

110.Sûanîai îûlû wa mûthenya ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûkamombany'a Atûmwa na kwasya, 'Inyw'î mwanengiwe ûsûngîo mwaû?' Mo makaasya, 'Ithyî tûi na ûmanyi, We

الصَّلَوْةِ نَيُفْسِلْنِ بِاللهِ إِنِ ازتَبْتُمْ لَاَ نَشُرَىٰ بِهِ تُسَنَّا وَكَوْكَانَ ذَا قُرُلْىٰ وَلَا نَكْتُمُ شُهَا دَةً اللهِ إِنَّا إِذًا لِيَنَ الْإِثْدِينَ ⊕

فَانْ عُشِرَ عَلَى اَنَّهُمُا اسْتَحَقَّا اِثْمًا فَأَخَوْنِ يَقُومُنِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِيْنَ اسْتَكَّ عَلَيْهُمُ الْاَوْلُيانِ فَيُقْسِمِن بِاللهِ الشَّهَادَتُنَا آحَقُ مِنْ شَهَادَ تِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنًا إِنَّا إِذًا لِيَنَ الظّلِمِينَ ۞

ذٰلِكَ أَدُنَى آنَ يَأْتُواْ بِالشَّهَادَةِ عَلَى وَخِيهَا آوَ يُخَافُواْ آنَ تُرَدَّ ٱيْمَانُ بَعْدَ آيْمَانِهِ خُرُواتَّقُوا اللهَ وَاسْمُعُولُ عُجُّ وَ اللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفُسِقِيْنَ خُ

يُؤمَ يَجْمَعُ اللهُ الزُّسُلَ فِيَقُوْلُ مَا ذَا أَجِنتُمَّ قَالُوا لَا الرَّسُلُ فِيَقُولُ مَا ذَا أَجِنتُمَّ قَالُوا لَا الرَّسُلُ فَيَعُونِ ﴿

Můsoa 00 wionany'a ngelekany'o ya ngôsi syonthe ila syivo, na ôndô wa kumya ôkôsi nikônenganitwe kwa ngôsi ila sya mbee syi ôko. Uu ni kuma nthini wa môsoa wa 107 ôla Otongoetye.

Nue tū Ula Mūmanyi-Mūseo Vyū wa sylndū ila mbithe.'

111. Yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûkasya, 'We Yesu, mwana wa Malia. lilikana înee Yakwa îŭlû waku, na îûlû wa nvinvia waku,yila Nvie nakwongeleele we vinya na Veva wa ûtheu waneena na andû nthînî wa waana waku na wi nthele: na vila Nvie naumanylisye we Ivuku na Ul na Tola na Ūvoo-Mūseo; na yīla we waseūvisye kvūmbe kuma mûthanganî, mūvw'ano wa nyūnyi kwa mwiao Wakwa; na waveveea nthini wakyo veva mweu na kyatw'īka kīndū kīūveva kwa mwiao Wakwa; na wasalukya ilalinda na ala mal na 0koma mavow'a kwa mwiao Wakwa; na yila we wathavūūkisve akw'û kwa mwlao Wakwa: na vila nyie namasiiie Aana ma īsilaeli maikakūae yīla we wookie kwoo wina Syama syl Otheini, na asu ala maleile kwitikila kuma kati woo maisye, 'Kīī ti kīndū ateo nī ūvūngū wī. Uthein7. **3

JÜÜ ni Üneeni Ükwonany'a kana Yesü niwaneenie ndeto sya Üi na Ülüngalu kuma waanani wake na aendeea kwika Üu küvikila matukuni ma Üküü wake. Ndeto Ino 'kahlan' yionany'a ivinda yila nzw'ii sya mundu syambiliilya kumea mbui na indi kuma vu kuvika üküüni wake.

Mūsoa ūū nī ta ngelekany'o kana nthimo īla īetawe nī ūalyūko wa kīveva ūla ūetawe nī Athani on the ma Ngai. Ino nī ndaīa ya mwanya kwa mwīkalo wa Yesū ūla katī wa Athani on the ma Ngai wanyuviwe ta ngelekany'o ya kūete maūndū ma Syama sya ūseng'yo.

112.Na yīla Nyie namavevee amanyīw'a ma Yesu mambītīkīe Nyie na Mūtūmwa Wakwa, mo maisye, 'Ithyī nūtwītīkīlaa na We īthwa na ūkūsī kana ithyī nītwīnenganīte.'

113.Yīla amanyīw'a maisye, 'We Yesu, mwana wa Malia, Mwiai waku nūtonya kūtūtetheesya ithyi na imisi yusūite liu kuma ituni? Nake asya Mūkiei Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa inyw'i mwi etikili.'

114.Mo maisye, 'Ithyî twîenda tútonye kuuya,na kana ngoo situ ithumue na nîkana tutonye kumanya kana we ututavîtye ithyî w'o, na kana tutonye kukusîla uu.'

115.Yesu, mwana wa Malia, aisye,'We Ngai Mwene Vinya W'on the, Mwiai waitū, tūtheesye ithyi īmisi kuma ītunī yusūīte kyaūya nīkana yīthwe mūthenya mūnene kwitū,kwa ala ma mbee maitū ana ala maitū ma mūminūkīlyo, na Kyama kuma kwaku; na tūnenge kyaūya kitū, nūndū We Nue Mūnengani wa kyaūya Ula Mūseo Vyū.'

116.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe aisye, 'Vate nzika, Nyie ningomotheesya inyw'i, indi ola wenyu ona wiva onoolea kwitikila itina wa ou---- Nyie vate nzika ngamasilila mona osililo ola Nyie ndakamasilila ando angi kati wa ando!

LUKU 16

117.Na yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkasya, 'We, Yesu, mwana wa

فَلَذْ أَوْحَيْثُ إِلَى الْحَوَارِيْنَ أَنْ أُمِنُوا بِنْ وَيَرَسُونِيُّ عَالْوَا أَمَنَا وَ اشْهَدْ بِأَنْنَا مُسْلِئُونَ

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّوْنَ لِمِيْسَى ابْنَ مَوْيَكَمَ مَلْ يَسَطَيْعُ رُبُّكِ أَنْ ثُنَّزِلَ عَلَيْنَا مَآلِدًةً قِنَ التَمَا أَوْقَالَ الْقَوْلَ الله إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِيْنَ ﴿

قَالُوْا نُونِيُهُ اَنْ نَأْكُلُ مِنْهَا وَتَطْهَرِنَ تُلُوْبُنَا وَنَعْلَمُ ﴿ اَنْ قَلْ صَدَقْتَنَا وَنَكُوْنَ عَلِيْهَا مِنَ الشّٰهِدِيُنَ۞

قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُ مَرْدَبَنَا آثَوْلَ عَلَيْنَا كَآلِدَةً فِنَ التَّكَارِ تَكُونُ لَنَا عِيْدًا لِإَ وَلِنَا وَالْحِرِنَا وَالْكَا فِمْنَكَ ۚ وَازْزُقْنَا وَانْتَ خَيْرُ الزُوْقِيْنَ ﴿

قَالَ اللهُ إِنِي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَنَ يُكُفُّ بَعْدُ مِنكُمْ اللهِ يَن اللهِ فَاكُمْ اللهِ فَاكُمْ اللهِ فَاللهِ فَاللهُ فَاللّهُ فَ

وَإِذْ قَالَ اللهُ لِعِيْتِ ابْنَ مَزِيَمَ ءَانْتُ قُلْتَ لِلِنَّاسِ

Malia, we nïwamatavisye ando, 'Mbosai nyie na mwaitū kwithwa ngai ili ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?' We akasūngia, 'Wi Mūtheu We. Nyie ndyal ndonya kwasya ūndū ūla ūtambailīte. Ethwa nīnaneenie ūu, We vate nzika withwa waūmanyie. We nīwisi maūndū ala me kilikoni kyakwa,na nyie ndyisi maūndū ala me kilikoni Kyaku. We Nue tū Ula Mūmanyi wa syindū ila ivithītwe.

118. 'Nyie ndyaamatavya ündü üngi ateo üla We wambiyiaie..... Müthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wakwa na Mwiai wenyu. 'Na nyie nai ngūsi iūlū woo ivinda yila nekalile kati woo, indi yila We watumie nikw'a, We niweethiiwe wi Mūsyaiisya iūlū woo; na We wi Ngūsi iūlū wa syindū syonthe.

119. Ethwa We nūūmasilīla mo, mo nī athūkūmi Maku; na ethwa We nūūmaekea, We vate nzika, Nue Wī-Vinya, Ula-Mūl.

120.Ngai Mwene Vinya W'onthe akasya, 'Uū nī mūthenya tū ūla ene-w'o mekūunīka nī ū-w'o woo. Ve Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī uungu wayo, mo makekalaa vo tene na tene. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendeeaw'a mūno nīmo; namo nīmendeeaw'a mūno nī We; ow'o ūsu nī ūtanu mūnene.'

121.Usumb? wa matu na nthĩ na kyonthe ona kĩ va kila kĩ nthínĩ wasyo; nĩsya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na We ena útonyi ĩulu wa syĩndu syonthe.

اتَّخِذُوْنِي وَاُثِّى اِلْهَيْنِ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ قَالَ الْمُعْنَكَ الْتَخِذُونِ اللَّهِ قَالَ الْمُعْنَكَ أَنْ اللَّهِ مَا يَكُونُ لِنَّ أَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِنَّ بِمَثِّى آَنْ كُنْتُ اللَّهِ مَا فِي نَفْسِيْ وَ لَا اَعْلَمُ الْفَيْنِ فَ فَقَدْ عَلِيْمَةُ اَنْعُلُمُ مَا فِي نَفْسِيْ وَ لَا اَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِيْ وَ لَا اَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكُ إِنَّكَ اَنْتَ عَلَامُ الْفُيُونِ ﴿

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا اَمُرْتَئِنُ بِهَ آنِ اعْبُدُوا اللَّهُ دَنِيْ وَرَكِكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِينًا كَا دُمْتُ فِيهِمْ فَكَاتَا تُوقَيْنَيْنَ كُنْتَ اَنْتَ الرَّهِيْبُ عَلَيْهِمْ وَ اَنْتَ عَلَى كُلِّ تَدْقَى شَهِيْدٌ ﴿

إِنْ تُعَذِّبُهُمُ وَانْهُمُ عِبَادُكَ ۚ وَإِنْ تَغْفِرُكُمُ فَإِنَّكَ إِنْ اَعَذِیْزُ اُنْحِکنہُ ﴿

لِلْهِ مُلْكُ السَّلْوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيْهِنَّ وَهُوَ عَلَىٰ إِنَّ كُلِّ شَنْعٌ قَدْيُرًا ۚ

AL-AN'AAM (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Üla Usüîtwe nî Ülau, Usüîtwe nî tei.

2.Ndala syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Üla woombie matu na nthi, na atw'lkithya kila mÜthemba wa kivindu na kyeni; ateo ala matetikilaa mamwiananasya Mwiai woo na ngai ingi.

3.We ni We Ola wamombie inyw'i kuma mothangani yomba na indi We atw'a ivinda. Na ve ivinda ymgi yitw'e yi vamwe Nake. Ateo inyw'i mwina nzika nayo!

4.Na we nī We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ngai wa kwelī matunī na īūlū wa nthī. We nīwīsī syīmbithī syenyu, na ota ūu maūndū ala me ūtheinī. Na We nīwīsī maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

5.Na kwoo vaivikaa Kyama ona kimwe kati wa Syama sya Mwiai woo, ateo mo nimaalyukaa na makakitia.

6.Kwa ûu, mo nîmaûleile ûla w'o yîla wookie kwoo; îndî o mîtûkî ûvoo wa maûndû ala mo mamavûlaa ngûl ûkamayikîa.

7.Mo nomonaa nī maika meana ata ala twamanangie ala maī mbee woo? Ithyī nītwamanengete mo vinya īūlū wa nthī ūndū Ithyī tūtamūnengete inyw'ī na Ithyī nītwatwaie mathweo īūlū woo, metīkīte

إِسْمِ اللهِ الرَّحْلُينِ الزَّحِيْسِمِ ()

اَلُحَنْدُ لِلهِ الَّذِي َ خَلَقَ السَّلُوتِ وَ الْأَرْضَ وَجَعْلَ الشَّلُوتِ وَ الْأَرْضَ وَجَعْلَ الظُّلُنَةِ وَ النَّوْرَ أَهُ ثُمَّ الْذِينَ كَفُرُوا رِبَيْمَ يُعْدِلُونَ ۞

هُوَّالَّذِي خَلَقَكُمْ فِنْ طِيْنِ ثُمَّرَ فَضَى آجَلَا وَاجَلُّ فُسَنَةً عِنْدَة ثُمَّرَانَتُمْ تَعَنَّرُونَ۞

وَهُوَاللّٰهُ فِي السَّلُوتِ وَ فِي الْآرُضُ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ۞

وَ مَا تَأْتِيْهِمْ فِنْ أَيَةٍ مِنْ أَيْتِ رَنِهِمْ إِلَّا كَاثُنَاعُنْهَا مُعْرِضِيْنَ ۞

نَقَدْ كَذَبُوا بِالْحَقِّ لَتَاجَآءَهُمْ فَسَوْقَ يَأْتِينِهِمْ أَنْكُوا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَفِيزِ وُنَ۞

ٱلَّهْ ِيَرُوْا كُوْ اَهُلَكُنَا مِنْ تَبْلِهِ مُرِّنْ قُوْنٍ مَكَنَّهُمُ وَ فِي الْاَرْضِ مَا لَوْ نُسَكِّنْ لَكُوْ وَالْسَلْنَا السَّكَاءَ عَلَيْهِمْ فِي دُرًارًا وَ جَعَلْنَا الْاَنْهُرُ تَجْرِئ مِنْ تَخْتِهِمْ فَاهْلَلْهُمُ mbua nyingī; na Ithyī nītwatumie tūlūsī tūvītīla uungu woo; na īndī Ithyī nītwamanangie mo nūndū wa naī syoo na nītwookīlilye andū angī ītina woo.

8.Na takethwa Ithyi twa0theesye maandiko maandikitwe iolo wa 0a na makithwa mamakiitie na moko moo, ona kūilyi ūu mdi alei vate nzika methwa maisye, 'Kii ti kindū indi ni 0oi wi otheini.'

9.Namo maasya, 'Nīkī mūlaīka ndatheetw'e kwake?' Indī takethwa Ithyī twatheetye mūlaīka, ūvoo wīthwa watw'iwe, na Indī mo mayīthwa manengiwe īvinda.

10.Na takethwa Ithyi twamunyuvite mulaika ta Mulumwa, Ithyi twithwa twamuseuvisye ta muvw'ano wa mundu; na u twithwa twamavingisie maunduni ala mo ene mavingisaniaa.

11. Na vate nzika. Atūmwa ala maī mbee waku nīmavūīwe ngūī, Indī maūndū ala mo mavūīaa ngūī nīmamathyūlūlūkile asu amwe katī wa ala mavūaa ngūī.

LUKU 2

12. Asya, 'angangai lulu wa nthi, mwone 0ndo wailyi muminukilyo wa ala mamatw'iki Uthisye *Athani* ta akengani.'

13.Asya, 'Ila syī matunī na rūlū wa nthī nī syaū?' Asya, 'Nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe.' We nīwīyumītye We Mwene kwonany'a tei. We vate nzika, akaendeea na kūmūmbany'a inyw'ī kūvika Mūthenya wa Uthayūūkyo. Vai

بِذُنْوَيْمُ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْزًا أَخَدِيْنَ ۞

وَكُوْ نَزُلْنَا عَلَيْكَ كِتْجُافِى قِرْطَاسِ فَلَسُوْهُ بِأَيْنِيْمُ لَقَالَ الَّذِيْنَ كَفُرُوْا إِنْ هٰنَاۤ اِلَّا بِبِحْرٌ مُهِٰنِيُّ۞

وَقَالُوْا لَوْلَا ٱنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكُ ۚ وَلَوْ ٱنْزَلْنَا مَلَكًا لَقَفِعَ الْاَمْدُ ثُخَرَ لَا يُنْظَرُونَ۞

وَلَوْجَعَلْنَهُ مَلَكُمُّا لُجَعَلْنَهُ رُجُلًا وَ لَلْبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُوٰنَ⊙

وَلَقَدِ اسْتُهُوْرِي بِرُسُلٍ مِّن قَلْكِ فَحَاقَ بِالَّذِيْنَ ﴿ سَخِرُوْا مِنْهُمْ مَّا كَانُوْا بِهِ يَسْتَهْزِرُونَ ۚ

قُلْ سِيْرُوا فِي الْاَرْضِ ثُمَّمَ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْكُلَّذِينِينَ ۞

قُلْ لِمَنْ مَّا فِي السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ قُلْ اللَّهُ كُتُبُ عَلْ نَفْسِهِ الاَحْمَةَ ﴿ لَيَجْمَعَنَكُمْ إِلَى يَوْمُ الْقِيْمَةِ لَارَئِيَ فِيْلُةِ ٱلْإِنْنَ خَوِرُوْا ٱنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞ nzika nthīnī waw'o. Asu ala meyanangīte mo ene maiketīkīla.

14.Nī Kyake kīla kītūaa ūtukū na mūthenya. Na we nī Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

15. Asya, 'Nyie ngamwosa mūsūvīi ūngī ona wīva eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mūseūvya wa matu na nthī, Ula ūnenganae līu nake ndanengawe līu?' Asya, 'Nyie nīnīyīawe nīthwe wa mbee wa ala menenganae.' Na we ndūkethwe wa ala meananasya Ngai na ngai ingī.

16.Asya, 'Kwa ûla w'o, ethwa nyie ndiûmwïw'a Mwïai wakwa, nyie nïngûkïa ûsilîlo wa ûla mûthenya mûnene. *1

17.We üla ükavītükanw'a na müthenya üsu, ow'o Ngai Mwene Vinya W'onthe akeethwa amwīw'īīte tei. Na üsu ow'o nī ütanu münene.

18. Na ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwaŭkiita we na nthina, vai ona ûmwe ŭtonya kŭûvetanga ateo We, na ethwa We amûkiita na *vuso* iseo, indi We ena ŭtonyi wa kwika ûndû w'onthe ûla We wendaa.

وَ لَهُ مَا سَكَنَ فِي الْيُلِ وَالنَّهَارُّ وَهُوَ التَّهِيمُ الْعَلِيْمُ ﴿

قُلْ اَغَيْرُ اللهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَالِمِ السَّلُوتِ وَ الْاَدْضِ وَهُو يُطْعِمُ وَ لَا يُطْعَمُرُ قُلْ إِنْيَ آمِرْتُ اَنْ اَلْمُوْتُ اَذَّلَ مَنْ اَسْلَمُ وَلَا يَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿

قُلُ إِنْ آَكُافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَلَابَ يُومِ عَظِيمُ

مَنْ يَضْرَفُ عَنْهُ يَوْمَبِنٍ فَقَلْ رَحِمَهُ ۚ وَذَٰ لِكَ الْفَوْزُ الْهُدِيْنُ۞

وَاِنْ يَنْسَسْكَ اللَّهُ بِخُيْرِ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ يَنْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىٰ قَدِيْرُ۞

^{1 *} Ithyi twiasya 0alyoloo 00 0alyolwe kuma 'mothenya mothoku 0andikwe' mothenya monene 0la wina 0alyolo w'onthe wa ndeto. 'adhiim' 0yooni 00.

19.Na We E-na Utonyi W'onthe ĩulu wa syumbe Syake-mbaa andu; na We nĩ Ula-Muĩ, Ula Mumanyi-Wa-Syonthe.

20.Asya, 'Nī kyaŭ kîito mūno vyū kīvīta ngūsī?' Asya, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī katī wakwa nenyu. Na Kulani îno nīvuanītw'e kwakwa nyie nīkana ndonye kūmūkaany'a nayo na ūla w'onthe īmūvikīaa. Ata! Inyw'ī mwīna ūkūsī vyū kana ve ngai īngī ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Asya, 'Nyie ndina ūkūsī wa ūu.' Asya, 'We nī Ula Ngai Umwe, na nyie nīnīmūvetangie vaasa mūno vyū na ila inyw'ī mūmwīananasya We nasyo

21. Asu ala Ithyi twamanengie Ivuku, nimamumanyaa We tondu mo maimanyaa syana syoo sya ivisi. Indi ala manangaa mathayu moo maiketikila.

LUKU 3

22.Na nuu üla üte mülüngalu kümüvita we üla ümüseüviasya Ngai Mwene Vinya W'onthe üvüngü kana üla witwikithasya Syama Syake sya üvüngü? Vate nzika, ala mate alüngalu maikaila.

23.Na sūanĩai mūthenya ūla Ithyī tūkamombany'a onthe vamwe; na ĩndĩ tūkamatavya ala meananisye Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingĩ, 'Meĩva ala atindany'a inyw'ī mwaneenaa ūvoo woo, ala inyw'ī mwawetaa?'

24.Indî *mûminûkîlyo* wa ûmaamai woo ûkeethwa yathei ateo kana mo

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهُ وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْغِيَارُ ﴿

قُلُ آئُ شَیْ آلکُرُ شُهُ آدَةً اَ قُلِ اللَّهُ شَهِیدًا کَیْرِی وَ بَیْنَکُمْ وَاُوْجِی اِلْنَ طُکُ القُرْانُ لِاُ نَدِرَكُمْ بِهِ وَ مَنْ بَلَغَ اَمِنَكُمْ لَتَشْهَدُ وْنَ اَنَ مَعَ اللهِ الِهِهَ اللهِ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهِ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهِ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهُ وَاحِدُ وَ اللهِ اللهُ وَاحِدُ اللهِ اللهُ الل

ٱلَذِيْنَ أَتَيْنَهُمُ الْكِتْبَ يَغْرِفُونَهُ كَمَا يَغْرِفُونَ ٱبْنَآغُهُمُ ٱلَّذِيْنَ خَسِرُۥۗ وۤالْفُسُهُمْ وَمُمُ لَا يُؤْمِنُونَ۞

وَمَنْ أَظْلُمُ مِنْنِ افْتَرْكِ عَلَى اللهِ كَذِبًا أَوْكُذَبَ مِأْلِيَةٍ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ ﴿

وَ يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ حَبِينَعًا ثُمْرَ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشُرَكُوْاَ اَيْنَ شُركًا ۚ وَكُو اللِّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُنُونَ ۞

ثُمَّ لَهُ تَكُنُ فِتُنَتُّهُمُ إِلَّا اَنْ قَالُوْا وَاللهِ رَبْيَا مَا كُنَّا مُشْوِرَ بَيَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿

makaasya, 'Ithyi twiivita na Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai waitu, ithyi tuyai avoyi ma mivw'anano.'

25. Sisyai ûndû mo mekengaa mo ene. Na ûndû ûla mo maseûvisye ndwaî na ûuno kwoo.

26.Na katî woo amwe ala meūkwīthukīīsya Indi we: Ithyĩ nītwīkīīte isilīi lūlū wa ngoo syoo, nīkana maikamanye, na kūlea kwīw'a matûnî moo. Na mo ona makona, Kyama ona kīva maikītīkīla, na now'o kūilyl yila mo mooka maikaanania naku, asu ala matetikilaa maasya, 'Kīī ti kīndū ateo nī mbano sya tene.'

27. Namo nimamavataa angī kūsyitikila. Na onamo ene nimasyelelūkaa. Indi mo mayanangaa ona ūmwe ateo mo ena; indi nimo meyanangaa ene! No kwona tū mo matonaa.

28.Na takethwa nūtonya kwīša kūmona tū yīla makaūngamw'a mbee wa Mwaki! Mo makaasya, 'Iiaa! Takethwa ithyī nītūtonya kūtūngwa ītina Ithyī tūitw'īkīthya Syama sya Mwīaīi waitū ta ūvūngū na ithyī twīthwa twī katī wa etīkīli.

29. Tiw'o! Maundu ala mo mavithaa vau mbeeni yu nimamevuanisye mo. Na ona makatungwa, mo vate nzika, masyoka maunduni ala mavatitwe. Na mo vate nzika ni akengani.

30.Na mo maasya, 'Vai kīndū ateo thayū ūūwitūwa yu, na ithyī tūikokīlw'a īngī.

أُنظُرُكَيْفَ كَذَبُوا عَلَمَ انْفُسِهِمْ وَضَلَ عَنْهُمْ مَاكَانُوا يَفْتَرُونَ ۞

وَمِنْهُمْرَهَنْ يَنْتَبِعُ اِلنَكَ ۚ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُؤْبِهِمْ
اَكِنَةٌ أَنْ يَفْقَهُوهُ وَ فِى اَذَانِهِمْ وَقْوَا ُوَرَانَ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا ۚ حَتَّ لِوَاجَا أَوْكَ يُجَالِولُونَكَ يَقُولُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا إِنْ لِهَٰذَا إِلَّا اَسَاطِيْرُ الْاَوَلِيْنَ ۞

وَهُمْ يَنْهُوْنَ عَنْهُ وَ يَنْثُونَ عَنْهُ وَرَانَ يَهْلِكُونَ إِلَّا ٱنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ

وَكُوْتَرَى اِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِفَقَالُوَّا يَلَيْتَنَا مُوَدُّوً لَا ثَكَلَٰذِبَ بِأَيْتِ رَبِّنَا وَنَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ۞

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ تَبَلُ وَلَوُرُدُوا لَكَادُوا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَ اِنْهُمْ لَكَذِيُونَ ۞

وَقَالُوَّا إِنْ فِي إِلَّا حَيَا أَنْنَا الدُّنْيَا وَمَا عَنْ يَجَنُّوْلِيْنَ ©

31.Na takethwa we nūtonya kwīsa kūmona tū yīla makaūngamw'a mbee wa Mwīaīi woo! We akaasya, 'Thayū ūū wa kelī ti wa w'o?' Na mo makaasya, 'Iī, w'o wa Mwīaīi waitū,' We akaasya, 'Samai Īndī ūsilīlo nūndū nīmwaleile kwītīkīla'.

LUKU 4

32.Asu ow'o nimo mena wasyo ala maleaa kūkomana na Ngai Mwene Vinya W'onthe, nikwithwa kana yila ûla Saa ūkamavikia mo mateūmanya, mo makaasya, 'Aa, kyeva ni kiltū nūndū wa kūvūthya Saa ūū! 'Namo makakua miio yoo lūlū wa inyunyu syoo. Vate nzika, kila mo makuaa ni kithūku.

33.Na thayû wa nthî ti kîndû ateo no îthaû na ngûî. Na vate nzika, wîkalo wa Itunî nî mûseo kwa ala alûngalu. Indî inyw'î nomûkamanya?

34.Ithyī nītwīsī nesa vyū kana maūndū ala mo maneenaa ow'o nīmaūthatasya we; nūndū vate nzika, tuue maūwetanīasya na ūvūngū īndī nī Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ekima-naī maleaa.

35.Na ow'o Atumwa ala mai mbee waku nimaleilwe; Indi ona kuilyi uu, mo nimekalile me omiisya ma kulewa na kuthinw'a nimekalile me omiisya kuvika utethyo Witu yila wamavikile. Vai ona umwe ula utonya kualyula ndeto sya Ngai Mwene VinyaW'onthe. Na uvoo wa Atumwa ala ma tene numuvikiite we.

36.Na ethwa ŭlei woo ni mwai kwaku, indi, ethwa nutonya kumantha nzia

وَلَا تَرْكَى إِذْ وُقِفُوا عَلِى رَبِيهِمْ قَالَ ٱلنِّسَ هٰذَا بِالْحَقِّ وَالْمَا الْفَلَ الْمَدَابَ بِمَا كُنْ تُمْ وَالْمَا الْعَذَابَ بِمَا كُنْ تُمْ وَاللَّهِ مَا اللَّهِ مَا كُنْ تُمْ وَاللَّهِ مَا اللَّهِ مَا كُنْ تُمْ وَاللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مُنْ وَنَ اللَّهُ مُنْ وَاللَّهُ مُنْ وَاللَّهُ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللّلِي اللَّهُ مُنْ اللّلِي اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّلَّ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّلُولُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ الللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ الللَّا

تَذُ خَسِرَ الَّذِيْنَ كَذَّ بُوْ بِلِقَاءِ اللهِ كَتَّ إِذَا جَا مَنْهُمُ اللهِ كَتَّ إِذَا جَا مَنْهُمُ اللهِ اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَم

وَ مَا الْحَيْوَةُ الذُّنْيَآ اِلَا لِعِبُّ وَلَهُوُّ وَلَلْمَارُالْاِخِرَةُ غَيْرٌ لِلَذِيْنَ يَتَّقُوْنُ اَفَلا تَغْقِلُونَ ۞

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ كِهُنُونُكُ اللَّهِ عَلَيْ يُقُونُونَ فَإِنَّهُ مُ لَا اللَّهِ يَجْمُدُونَ ﴿ يُكُونُونَ ﴿ يُعْلَمُونَ الْفَلِيدِينَ بِاللَّهِ يَبْجُمُدُونَ ﴾

وَلَقَدْ كُذِبَتُ رُسُلٌّ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبُرُوْا عَلَى مَاكْذِبُوا وَأُوْذُوا حَثْنَا اَتْنَهُمْ نَصُرُنَا ۚ وَلَامُبَكِّ لَ لِكُلِمْتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَٰكَ مِنْ نَبَرَى الْمُرْسَلِيْنَ ۞

وَإِنْ كَانَ كُنْرَ عَلَيْكَ إِغْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ

uungu wa nthi kana mbaasya ükambata Ituni, na üimaetee mo Kyama, we nütonya kwika üu. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niweekie kwenda Kwake vinya, We vate nzika ethiwa amaetie mo vamwe ütongoini. Kwa üu, we ndükethwe wa ala matena ümanyi.

37. No asu tu ala methukiisyaa na uikiiku metikilaa. Na iulu wa ala akw'u, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamokilya mo methwe thayu, na indi mo makatungwa Kwake.

38.Namo maasya, Nīkī we ndaatheew'a Kyama kuma kwa Mwīaīi wake? 'Asya, 'vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi wa kūtheesya Kyama, Indī aingī mūno moo mayīsī.

39. Vai nyamū īkungaa īūlū wa nthī kana nyūnyi īūlūkaa na nthwau syayo ilī, ateo nī mbaī otenyu. Ithyī tūitiīte kīndū Ivukunī. Indī kwa Mwīaīi woo mo makoombanw'a vamwe.

40.Asu ala maleete Syama Siitū mai matū na maineenaa -----me nthīnī wa kīvindu

kīnene. Iūlū wa Ula Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa ona wīva, We nūmwītīkīlasya kūthyoeka. Na ūla, We wendaa amūtongoeasya nzīanī īla ya w'o.

41. Asya, Inyw'ï mwïsūanïa ūsūngīo wenyu ūkeethwa ūilyï ata ethwa ūsilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkooka lūlū wenyu kana ūla Saa ūtw'ītwe ūvike,

تَبْتَنِنَى نَفَقًا فِي الْاَرْضِ اَوْ سُلَمُنَا فِي التَّمَا وَتَتَأْتِيَهُمْ بِأَيْتَةٍ ۗ وَلَوْ شَأَءَ اللهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُلَاى صَلَا لَاَ تَكُوْنَنَ مِنَ الْجِهِلِيْنَ۞

دُّ: اِنَّمَا يَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ يَسْمُغُونَ ۖ وَالْمُوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللهُ اللهُ ثُمَّرِ اليَّهِ يُرْجَعُونَ ﴿ اللهُ ثُمَّرِ اليَّهِ يُرْجَعُونَ ﴿

دَ قَالُوَا فَوَلاَ نُوْلَ عَلَيْهِ إِيهُ مِنْ دَيْهِ مُنْ إِنَّ اللهَ عَلَيْهِ أَفْلُ إِنَّ اللهَ قَالُونُ اللهَ قَالُونُ آخُهُ مُلًا قَالِمَةً وَلَانَ آخُهُ مُلًا اللهُ عَلَى أَنْ يُنَوِّلُ أَيهُ وَلَانَ آخُهُ مُلًا اللهُ عَلَيْهُ مُلًا اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلًا اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلًا اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلِكُ وَنَ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلِكُ اللهُ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلِكُ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلِكُ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلْكُ اللهُ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلْكُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْنَ آخُهُ مُلْكُ اللهُ الل

وَمَا مِنْ دَآجَةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا ظَهْرٍ تَطِيْرُ جِئْكَايُهُ اِلْاَ أُمُكُمُ اَمْثَالُكُمْ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتْبِ مِنْ ثَنْيُ ثُمُّ اِلْدَ رَبِّهِ خَرِيُحْشُرُونَ۞

وَ اللَّهِ مِنْ كُذَّ بُوا بِأَلِتِنَا صُمَّدٌ وَ بُكُمُّ فِي الظُّلُمٰتِ * مَنْ يَشَا اللهُ يُضْلِلُهُ * وَمَنْ يَشَا أَيُخْعَلُهُ عَلَىٰ حِمَّاطٍ مُنْ يَشَا اللهُ يُضْلِلُهُ * وَمَنْ يَشَا أَيُخْعَلُهُ عَلَىٰ حِمَّاطٍ

فُلْ ٱلْاَمَيْنِيَكُمْ إِنْ الْتُكُمْ عَلَى ابُ اللهِ أَوْ اَتَنَكُمُ السَّاعَةُ السَّاعَةُ السَّاعَةُ المَّاكَةُ المَّاكَعَةُ السَّاعَةُ المَّاكَعَةُ المَّاكَعَةُ المَّاكَعَةُ المُعْانِقِينَ ﴿ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ مَا لَمُنْ اللَّهِ اللَّهِ مَا لَمُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ المُنْ اللَّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الل

mūkamwīkaīla ūngī ona ūmwe eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa We akenda, na ila mūmwīananasya nasyo ikamūla inyw'ī.

42.Tiw'o, no We eweka ûla inyw'î mûkamwîkaîla; na îndî We akaveta kîla inyw'î mûmwîtîaa We avetange ethwa We akenda, na ila mûmwîananasya nasyo ikamûla inyw'î.

بَلْ إِنَاهُ تَنْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَنْ غُوْنَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءً ﴾ وَتَنْسُوْنَ مَا تُشْرِكُوْنَ ﴾

LUKU 5

43.Na ow'o Ithyi nitwatomie Atomwa kwa ando ala mai mbee waku we; na nitwamathinisye na okya na mbanga nikana matonye kwinyivya mo ene.

44.Nīkī īndī, yīla ūsilīlo Witū wookie lūlū woo, mo mayaalthwa menyivītye? Indī ngoo syoo nīsyoomīthiw'e na Satani amatw'lkīthya maundu onthe ala mo meekie kwoneka me kayaa kwoo.

45.Indĩ, yĩla mo moolilwe nĩ maûndû ala mataiwe namo, Ithyĩ nĩtwavingûie mbingīlo syonthe sya syīndû kwoondû woo, kūvika yĩla mamatanĩaa maûndû ala manengiwe, Ithyĩ nĩtwamakwatie na kīthūlūmūkīlo, na wee! Mekw'a nthĩnĩ wa mwīkalo wa kūyītūka.

46.Kwa uu mii yonthe ya andu ala meekie nai niyatililwe; na ndaia syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa nthi syonthe.

47. Asya, 'Inyw'ī mwīsuanīa ata? Ngai Mwene Vinya W'onthe akaveta kwīw'a kwenyu na kwona kwenyu, na kusiīla ngoo syenyu, nī ngai ungī wīva eka Ngai

وَ لَقَدْ اَرْسُلْنَاۤ إِلَى اُمُهِرِقِنْ قَبْلِكَ فَاَخَذُنْهُمْ بِالْبُلُسَّآ إِ وَالضَّرَّآ لِهُ لَعُلَّهُمْ يَتَثَنَّمُ عُوْنَ۞

فَلُوُلَآ إِذْ جَآدَهُمْ بَأْسُنَا تَضَمَّعُوا وَكِنْ قَسَّتُ قُلُوْبُهُمُ وَذَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطِنُ مَا كَانُوُا يَعْمَلُوْنَ۞

فَلَتَا نُسُوْا مَا ذُكُوْنُوا بِهِ فَغَنَا عَلَيْهِمُ اَثَوَابَ كُلِّ شَيُّ عَيْنَ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوْنُوْا آخَذُ لَهُمْ بَغْتَ مُّ وَإِذَا هُمْ مُنْلِمُونَ۞

فَعُطِعَ دَايُرِ الْقَوْمُ الَّذِيْنَ طَلَمُوْا ﴿ وَالْحَمْدُ لِلْهِ رَبِّ الْعَلَمُ لِلْهِ رَبِّ الْعَلَمُ فَا

قُلْ أَرْمَيْتُمْرِانَ آخَذَ اللَّهُ سَنْعَكُمْرُوَ ٱبْضَارَكُمْ وَخُتُمْ

Mwene Vinya W'onthe Ütonya kümütüngia inyw'i symdü isu?' Sisyai Ündü Ithyi tüalyülaa Syama, indi mo nimaalyükaa na makaitia.

48.Asya, 'Mwīsūanīa ata inyw'ī? Usilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkoka lūlū wenyu kwa kithūlūmūkilo kana ūtheinī, ve amwe makanangwa ateo eki ma naī?'

49.Na Ithyî tüimatümaa Atümwa kwoondû wa ündû üngî ateo nî aeti-maüvoo müseo na ta akaanany'a. Kwa üu, asu ala metîkîlaa na küyîalyüla mo ene, küikethwa w'ia îülû woo ona maikakwatwa nî kyeva.

50.Na asu ala maleaa Syama Sitû, ûsilîlo ûkamavalûkîla mo, nûndû nîmaleile kwïw'a.

51. Asya, 'Nyie ndiūmwīa inyw'ī kana: Nyie nīna inandū sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona Nyie ndyīsī maūndū ala matonekaa; ona nyie ndiumwīa inyw'ī: Nyie nī īlaīka.' Nyie nīmaatīla tū, maūndū ala mavuanītw'e kwakwa.' Asya, 'Kīlalinda na mūndū ūla wonaa nthī nī ūndū ūmwe? Indī inyw'ī nomūsūanīaa?

LUKU 6

52.Na makaany'e nayo asu ala methiawa na w'ia wa kana mo makoombanw'a kwa Mwiaii woo, kana maikethwa na munyanya kana mwiw'anithya utee Wake, nikana matonye kwithwa alungalu.

عَلَى فُلُوْ بِكُمْرِ مِّنَ إِلَّا عَيْرُ اللهِ يَأْتِيَكُمْ فِلْ انْظَرَ كَيْفَ نُصَوِّفُ الْأَيْتِ ثُمْرَ هُمُ يَصْدِفُونَ ﴿ كَيْفَ نُصَوِّفُ الْأَيْتِ ثُمْرَ هُمُ يَصْدِفُونَ ﴿ قُلْ آزَءَ يُتَكُمُ إِنْ آشَكُمْ مِنَابُ اللهِ بَعْتَ الْأَوْرَ جَهُرَةً هُلْ يُهْلَكُ إِلَا القَوْمُ الظَّلِيُونَ ﴿

وَمَا نُوْسِلُ الْدُرْسَلِيْنَ إِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِيْنَ فَمَنْ اَمَنَ وَاصْلَحَ فَلَانَوْنَ عَلَيْهِمْرُوكَا هُمْرْ يَخْزَنُوْنَ۞

وَالَّذِيْنَ كُذَّيُواْ بِالْنِتِنَا يَنَشُهُمُ الْعَلَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ۞

ۉٲڹ۫ۏ۬ٛۯڽؚٷؚٳڷٙڸؘؽ۬ؿڲٵڣُۅٝڽٵڽ۫؊ٛ؞ٛٛٵٛٳڮۯؾ۪ۣٚۿؚڡؙ ڲؽ۠ٮکۿؙۿڞؚڡ۬ۮؙۏڹ؋ٷڮ۠ٞٷؘلاۺۼؽۼٞڷػڵۿؙڡؙ يَتَعُوُّنَ۞ 53.Na ndûkamalûngye ala mamwîkaîlaa Mwîaîi woo kîoko na wîoo, maimantha kwona ûthyû Wake. We ndûkakûlw'a ûvoo woo namo maikakûlw'a ûvoo waku we, nîkana ndûkamalûngye ûtw'îke wa ala mate alûngalu.

54.Na ota ûu Ithyî nîtûmatatîte amwe moo na ala angî, nîkana mo matonye kwasya, 'Aa nîmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmanengete înee Yake katî waitû?' We Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamesî vyû ala matûngaa mûvea?

55.Na yīla ala metīkīlaa Mīsoa yakwa mooka vala we ūī asya, 'Mūuo wīthwe nenyu! Mwīaīi wenyu nīwīyumītye We-Mwene kwīthwa Mwīw'anīi-Wa-Tei, nīkana ūla katī wenyu wīkaa ūthūku nūndū wa kūlea kūmanya, na akaumbūla ītina wa ūu na akaseūvya, Indī We nī Mūekanīi-Mūno, Vyū, Usūītwe nī tei.

56.Na ûu nïw'o Ithyî tûvuanasya Mîsoa nîkana inyw'î mûtonye kûmantha ûekeo na nîkana nzîa ya ene naî yîyonany'e.

LUKU 7

57. Asya, 'Nyie nimbatitwe kumathaitha ala inyw'i mumekailaa utee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Asya, 'Nyie ndikamaatila mawendi menyu mathuku. Unduni usu, nyie ngeethwa ni mwau na nyie ndikethwa wa ala matongoew'e nesa.

58.Asya, 'Nyie nīūngama īūlū wa ūkūsī mūtheu kuma kwa Mwīaīi wakwa na inyw'ī nīmūkūlea. Undū ūla inyw'ī

وَلاَ تُطُوُد اللَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ دَبَّهُمْ بِالْفَدُورُ وَالْكِيْةِ فَيْنِدُونَ وَلَهُمُ بِالْفَدُورُ وَالْكِيْةِ فَيْنِيدُ وْنَ حَسَابِهِمْ وَنْ شَقْ فَيْ فَيْنَ وَسَابِهِمْ وَنْ شَقْ فَنَظُودُ هُوْنَكُونَ وَمَا مِنْ حَسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَقْ فَتَطُودُ هُوْنَكُونَ مِنَ الظّلِيدِيْنَ هِ مِنْ الظّلِيدِيْنَ هِ وَمَا الظّلِيدِيْنَ هِ وَكَانَ الْمُؤْوَلُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونَ الْمُؤْولُونُ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِينَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُنُ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمُونَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمُ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنُ وَالْمُونِ الْمُؤْمِنُ وَالْمُومِ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ وَالْمُونِ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِونُ الْمُونِ الْمُؤْمِونُ الْمُؤْمِ الْمُوالِمُ وَالْمُوالِمُ الْمُؤْمِ الْمُوالِمُ ا

وَكُذَاكِ فَنَنَا بُغُضَهُمْ بِبَغْضِ لِيَغُونِ آَيَةُوْلُوْ آهَوُ لُوْ إِ مَنَ اللهُ عَلَيْهِمْ فِنَ بَيْنِنَا * اَلْيْسَ اللهُ بِأَعْلَمَ مِاللّٰكِوِيْنَ ﴿

يْ وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْأَيْتِ وَلِتَسْتَبِينُكَ سَبِيْلُ الْجُوْثِينَ فَيَ

قُلْ إِنِّى نُهِيْتُ أَنْ أَعُبُدَ الَّذِيْنَ تَذْعُوْنَ مِنْ نُوْتِ اللّٰهِ قُلُ كُمَّ اَتَّبِىمُ اَهُواءَ كُثْرِقَدُ صَلَلْتُ إِذًا وَمَا انّا مِنَ الْهُهْمَدِيْنَ

قُلْ إِنِّىٰ عَلِى بَيْنَةٍ مِنْ زَنِىٰ وَكَذَّابُنَمُ رِهُ مَاغِنْدِئِى مَا تَسَتَعْجِلُونَ بِهُ إِنِ الْمُكْمُ إِلَّا لِلَهِ يَقُضُ الْحَقَّ mūkwenda ndwī ūtonyinī wakwa. Utw'io ndwīna ūngī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe. We atavanasya w'o, na We nī We Ula Mūseo Vyū katī wa asili.' وَهُوَ خَيْرُ الْفُصِلِيْنَ ﴿

59.Kethwa kila inyw'i mûkwenda kikalaatwe ki ûtonyini wakwa, vate nzika, ûvoo niûtuwa kati wakwa nenyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesi nesa vyû ala mate alûngalu.

قُلُ لَّوْاَنَ عِنْدِى مَا تَسْتَغِيلُونَ بِهِ لَعُضِى الْاَحْرُ بَيْنِىٰ وَ بَيْنَكُمْ وَ اللّٰهُ اَعُلُمُ بِالظّٰلِينِينَ ﴿

60.Na mbungūo sya maūndū ala matonekaa syī Nake We; Vai ūsyīsī ateo We; na We nīwīsī kyonthe ona kīva kīla kī īūlū wa nthī na ūkanganī. Na vaivalūkaa ītu nthī ateo We nūyīsī; ona vai kaveke ke kīvindunī kīnene kya nthī kana kīndū kīū kana kyūmū, īndī nīkīandīke Ivukunī Itheu.

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَآيَعْلُمُهَاۤ الْآهُوُّ وَيَعْلُمُ مَا فِي الْبَرِّوَ الْبَحْدُّ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ الْآيَعْلَمُهُمَّا وَكَاحَبَّةٍ فِي ظُلْتِ الْآرْضِ وَلَارُطْبٍ وَ لَآيَا بِسِ الَّا فِيْ كِتْبٍ مُبِيْنِ ۞

61.Na We ni We Ula wosaa mathayû menyu ûtukû na niwisi maûndû ala inyw'i mwikaa mûthenya; na indî nûmûkîlasya inyw'i îngî nthini waw'o nîkana îvinda yîla yîtw'îtwe yîanîiw'e. Indî Kwake nîkw'o ûalûko wenyu. Indî We akamûmanyîthya inyw'i maûndû ala mweekaa.

وَهُوَ الَّذِي يَتُوَفِّكُمْ إِلَيْكِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَادِثُمْ يَبْعَثُكُمْ نِيْهِ لِيُفْضَ اَجَلُّ مُسَتَّعَ ثُمْرً إِلَيْهُ مَرْجِعُكُمْ ثُمْرِينَاكُمْ زِيمَاكُنْهُمْ تَعْمَلُونَ ﴿

LUKU 8

62.Na We nī mūnene lūlū wa athūkūmi Make, na We nūmatūmaa asūvīi kūsyalīsya lūlū wenyu, kūvika, ylla klīkw'ū kyooka kwa ūmwe wenyu, Atūmwa Maitū nīmosaa thayū wake, na mo maileaa kwika ūu.

وَهُوَانْفَاهِرُوْفُوقَ عِبَادِمْ وَيُوْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةٌ عَضَّ إِذَا جَاءً اَحَدَدُهُمُ الْمُؤْتُ تَوَفَّتُهُ رُسُلْنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿ ثُمْرُدُوْلَ إِلَى اللهِ مَوْلَمُهُمُ الْعَقِ اللهِ اللهُ مَوْلَمُهُمُ الْعَقِ اللهُ الْكُلُمُ وَهُو اَسْرُعُ الْحَسِبِانَ ﴾

63.Na mo matungawa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiaii woo wa w'o.

Vate nzika, ūtw'io nī Wake. Na We nī We Ula wī mītūkī vyū kwa kūtala.

64.Asya, 'Nûû üla ümumasya inyw'î mbanganî sya nthî nyûmû na nganganî, yîla mwamwîkaîla We na ûuu kîmbithînî mûkyasya, 'We atûtangîla ithyî kuma ûndûnî ûû, ithyî vate nzika tûkeethwa ala mena mûvea?'

65.Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe amumasya inyw'l kuma vala mal na kuma nthlni wa kila muisyo, Indi nimumwiananasya We na ngai ingi.

66. Asya, 'We E-na ūtonyi kūete ūsilīlo ĩũ lũ wenyu kuma ĩũ lũ wenyu kana 🖧 wa nyaTi syenyu, kana kūmūthokoany'a inyw'l mūkatillkanga nthīnī wa nguthu mbai imenene na kūmūsamīthya inyw'ī vinya wa mūndū na Ola Ongĩ.' Sisyai ûndû ithvĩ nzĩa tűvuanasva Mĩsoa sví kîvathûkany'o nīkana matonve mo kūmanya!*

67.Na andū maku nīmamīleete, onakau nīyo ya w'o. Nyie ndi mūsūvīi īūlū wenyu.'

68.Kwa kila wathani ve ivinda yitw'e; na o mituki inyw'i mukamanya.

69.Na yīla we wamona ala meyūmbanasya kūmīvukya Mīsoa Yaitū na ndeto sya mana, īndī uma vala maī

² *Ndeto Ino 'yalbisakum' yonanasya kyuu kya mbanga Ila yikalaa mavinda na ila yitw'ikaa kilungu kimwe kya mwil ta ngua. Kwa uu,

Dalvůko můřikříku wendaa Uneeni

kwīkalaa.

قُلْ مَنْ يُغَيِّينَكُمْ فِنْ ظُلْنُاتِ الْبَرْوَ الْبَحْوِتَلْمُوْنَةُ تَضَدُّعًا وَخُفْيَةً ، لَإِنْ اَلْجُنْنَا مِنْ هٰذِهِ لَنَكُوْنَنَ مِنَ الشَّكِرِيْنَ

قُل اللهُ يُنْخِينَكُمْ فِينْهَا وَمِنْ كُلِّ كَذْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْر تُشُرِّكُونَ۞

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى اَنْ يَبَعَثَ عَلَيْكُمْ عَلَى الْمَا الْمَنْ فَوَقِكُمْ الْفَادِرُ عَلَى اَنْ يَبَعثُ عَلَيْكُمْ اَوْ يَلْسِكُمْ شِيعًا فَوَيْكُمْ اَوْ يَلْسِكُمْ شِيعًا وَكُيْ ذِيْنَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضِ ٱلْنُظُو كَيْفَ نُصَيْفُ الْطُولِيَ لَكَلْهُ مُ يَفْقَهُ وْنَ ﴿

وَكُذَبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَالْحَقُّ مُثَلِّ أَنْكُ عَلَيْكُمُ يِوَكِيْدِلِيْ

لِكُلِ نَبَا مُسْتَقَرَّدُ وَسُوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿
وَاذَا رَانَتَ الَّذِيْنَ يَعُوْضُونَ فِي الْيَتِنَا فَاعْرِضُ
عَنْهُمْ حَتَى يَعُوْضُوا فِي حَدِيْثٍ عَيْدٍهِ * وَإِمَّا
يُنْسِيَنَكَ الشَّيُطُنُ فَلَا تَقْعُدُ بَعْدَ الذِّيَرُوْكِ عَمَعَ
الْقَوْمِ الظَّلِمِينَ ﴿

okuvika maee ngewa Ingi eka Isu. Indi ethwa Satani niwakulithya we, Indi we ndukekale vo na andu mate alungalu Itina wa kulilikana.

70. Ona ûtalo woo tiw'o mwingî kûvîta ala alûngalu ona vanini, îndî wîa woo nî kûmataa mo nîkana matonye kûmûkîa Ngai.

71. Na ekana na asu ala mosaa ndini voo ta îthaŭ na ngũi, na ala thayũ wa nthi ūmakengete. Na mate ūndū navo, nīkana thavů ona wíva ndůkese kwaa tene na tene kwoondů wa ûthvoeku na maûndů W'o ndūkethwa na ala w'o weekie. mûtetheesva kana mwlw'anlthva ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; ona waumva kyovosva ona kiva kiiketikilwa. Aa nimo ala matwaitwe wanangikoni nûndû wa meko moo. Mo makeethwa na kyaŭnyw'a kya kiw'ū kiūtheūka na nîmaleile nündü ūsilīlo wĩ woo kwîtîkîla.

LUKU 9

72. Asya, 'Ithyī tūkamwīkaīla ūla ūte Ngai Mwene Vinya W'onthe, ŭla útatonya kütüuna ithyi kana kütüthükya, na ithyl tūkatūngwa Itina na itiinyo sitū ītina wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kütütongoesva, ta ümwe ala athüku mamūsesengaa na kūmūtia akvanganga ĩũlũ wa nthĩ, na ûla wĩna anyanyae makyasya.'Uka kwitū?' meūmwita Asya, 'Vate nzika, útongoi úla wa w'o nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nitwiyiaiwe twinengane ithvĩ Mwiaii wa nthi syonthe.

وَمَا عَلَ الَّذِينَ يَتَقُونَ مِن حِسَابِهِ مَرْفِن شَيْ اللهِ مَرْفِن شَيْ اللهِ مَرْفِن شَيْ اللهِ مَرَافِي وَكِينَ ذِلْنِي لَعَلَّهُ مُرِيَتَ مُؤْنَ ۞

قُلْ اَنَكُ عُوا مِنْ دُوْتِ اللهِ مَا لاَ يَنْفُعُنَا وَلاَ يُفَعُنَا وَلاَ يَفُعُنَا وَلاَ يَفُعُرُنَا وَمُو وَمُودُ عَلَى اَعْقَائِنَا بَعْنَ إِذْ هَلَا مَا اللهُ كَالَٰذِي اسْتَهُونَهُ الشَّلِطِينُ فِي الْاَرْضِ حَيْراتٌ لَذَا اَضَعْبُ يَدُعُونَهُ إِلَى الْهُدَى الْمُتِيا وَقِينًا * قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ هُوَ الْهُلَى وَأُورُونَا لِنُسُلِمَ لِاَتِ الْعَلَمِينَ آنَ 73.'Na ithyī nītūnengetwe mwīao: 'Lūlūmīīlyai Mboya na mūkīei We;' na We nī We Ula mūkombanīw'a Kwake.

74.Na We ni We Ula woombie matu na nthi kwa úlûngalu; na mûthenya ûla We ûkaasya, 'Ithiwa!' na ûkithiwa.' *

75.Na lilikanai īvinda yīla Avalamu wamūtavisye īthe wake Aasali, 'We wīosa mīvw'anano ta Ngai?' Vate nzika, nyīe nīkwona we na andū maku mwī nthīnī wa īvītyo yī ūtheinī.'

76. Na uu Ithyi nitwamwonisye Avalamu usumbi wa matu na nthi nikana we atonye kutongoew'a nesa na nikana we atonye kwithwa wa asu ala mena u-w'o wa muikiio.

77.Na yila ūtukū wamūvikiie, oona ndata. We asya, 'Uū ni Mwiaii wakwa!' Indi yila yathūie, asya, 'Nyie ndisyendete ila ithuaa.'

78.Na yīla we woonie mwei umīte wīna kyeni kīnyaīīku, aisye, 'Uû nī Mwīaīi wakwa!' Indī yīla wathūie, aisye, 'Ethwa Mwīaīi wakwa ndendongoesya Nyie, vate nzika, nīīthwa katī wa andû ala maaa.

79.Na yıla we woonie syoa yıkyuma yına kyeni kınyaııku, aisye, 'Uu nı Mwıaıı wakwa!' Yıı nıyo ınene vyo. 'Indı yıla yathoie, aisye, 'Inyw'ı ando

وَ أَنْ أَقِينُوا الصَّلُوةَ وَاتَّقُونُهُ وَهُو الَّذِي َ لَيْهِ الْمَدِي الَّذِي اللهِ الْمُدَادُونَ ﴿

و هُوالَّذِي خَكَ السَّنَاوِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ أَ: يَقُولُ كُنْ فَيكُوْنُ أَهُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الضُّورُ مَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَوَ هُو الْحَكِيْمُ الْخَيْدُو وَاذْ قَالَ اِبْرَهِيْمُ لِآيِنِهِ ازْرَاتَةِ ثَنَّ اَصْنَامًا الْهِنَّ وَاذْ قَالَ اِبْرَهِيْمُ لِآيِنِهِ ازْرَاتَةِ ثَنَ اَصْنَامًا الْهِنَّ وَاذْ قَالَ اِبْرَهِيْمُ مَلَى صَلّى مَنْ السَّنَوْقِ وَالْاَرْضِ وَيْكُونَ مِنَ الْمُؤْقِنِيْنَ ﴿ وَالْاَرْضِ وَيْكُونَ مِنَ الْمُؤْقِنِيْنَ ﴿

فَلَقَا جَنَّ عَلَيْهِ النِّيلُ رَاكُوْكُمُا ۚ قَالَ حَٰنَ امَ نِنَّ فَلَقَا اَفَلَ قَالَ كَلَ أُحِبُ الْإِنِينَ ۞

فَلَتَا مَرَا انْعَدَر بَاذِعًا قَالَ هَنَا مَ فِي قَلْتَا أَفَلَ قَالَ لِمِنْ لَمْ يَهْدِنِيْ مَرْتِيْ لَا كُوْنَنَ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِيْنَ @

هُلَتَا زَا الشَّنْسَ بَازِعَةً قَالَ لَهٰذَا رَبِيْ لَمُلَّا ٱلْبُرُهُ هُلَتَا اَهُلَتْ قَالَ يُقَوْمِ إِنِيْ بَرِّئُ ثِبَا تُشْرِيُّونَ ۞

³ *Ndeto Ino Ithiwa Kunn Fayakoon ndyonanasya Undu Ukwikika kavola na kavola kuma vathei vakethwa ve kindu. Uu ni kwasya kana yila Ngai wenda kwenda Kwake kwambiliilasya kwithwa na mumbilwe na o mituki Ukikika undu We wendaa.

makwa, vate nzika, Nyie ninaimanya nesa ila mwiananasya Ngai nasyo.

80. Nyie nelekelye úthyů wakwa kwa Ula woombie matu na nthi, ninenganite VVÛ anvie ndi katĩ wa ala mamwiananasya Ngai na ngai ingi.

81. Na andů make nímakaananije nake. Nake asya, 'Inyw'i mwikaanania nakwa وَعَلَيْهُ قُومُهُ قَالَ اَتُحَاجُونِي فِي اللهِ وَقَدْ ĩulu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe oylla We undongoesye nesa?' Na nyie ndikw'ikīa ila mūmwīananasva We nasyo, Ateo Mwiaii wakwa enda undu. Mwlali wakwa aithyūlūlūkite sylindū syonthe nthînî wa ûmanyi Wake. Inyw'î îndî nomûtaîkaa?

82. Na Nyie naîlwe nî kw'ikîa ata ila inyw'i mumwiananasya Ngai nasyo ila We ūtaaitheesva mwīao īūlū wasvo? Nī nguthu yîva îndî, ya isu syelî yîna kîtumi kīnene kya kūete mūuo, ethwa ow'o inyw'î nîmwîsî?

83.Ala metīkīlaa na matavulanasva wītīkīlo woo na úla ûte ülûngalu....mo nîmo ala makethwa na mũuo, na ala matongoew'e nesa.

LUKU 10

84. Na kyu nikyo iitumi Kiitu kila Ithvi twamunengie Avalamu kwa andu make. Ithyl tümünenevasya kwa ivila üla Ithyl twendaa. Ow'o, Mwiaii waku ni Mui, Umanyi-W'onthe.

85.Na Ithyl nitwamunengie we Isaka na Yakovo: kĩla **Ūmwe** Ithyl nītwamūtongoesye nesa, na Noa Ithyī

إِنَّى وَجُهُتُ وَجُهِيَ لِلَّذِي فَكُو التَّمَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيْفًا وُمُا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿

هَدْيِنُ وَكُرْ إَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهَ إِلَّا إِنْ تَشَالُهُ رَبِي شَيْعًا وَسِعَ مَرِبِي كُلُ شَيْعً عِلْمَا أَوْلَا تَتَكُرُ وَدِيْ (

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا ٓ أَشْرِكُتُمْ وَ لَا تَخَافُونَ آتَكُمُ أَشْرَكْتُهُ مِا لِلْهِ مَا لَهُ مُنْزَلُ بِهِ عَلَيْكُهُ سُلْطِيًّا -إِنَّ نَأَتُ الْفَرِنْقِيْنِ آحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَنُونَ۞ ﴿ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُّهُمَّ مُنَّاكُ وَلَا

وَ تِنْكَ دُخُتُنا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مِنْمَ عَلَى قُومِهِ لَمُ فَكُمُ وَرَجْتِ مِّنْ نُشَاءُ إِنْ رَبِّكَ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ

وَوَهُبْنَا لَهُ إِسْلَى وَيَعْقُوبَ كُلَّا هَدَيْنَا ^{وَ}

nîtwamûtongoesye nesa tene, na katî wa nzyawa syake, Ndaviti na Solomoni na Yovu na Yosevu na Mose na Aluni. Uu nîw'o Ithyî tûmatuvaa ala mekaa moseo.

86. Na Ithyĩ nữwam tongoesye Sakalia na Yoana na Yesu na Elia; kīla timwe woo al katl wa ala alûngalu.

87. Na Ithyĩ ota ữu nữwam Utongoesye Isumaeli na Elisa na Yona na Loto, na kīla ūmwe Ithyĩ nĩtwam ūnenevisye ĩ ũ lũ wa and ũ.

88. Na Ithy î nîtwamanenevisye amwe katî wa maaîthe moo na syana syoo na anaaîthe moo, na Ithyi nîtwamanyuvie mo na twamatongoesya nzianî îla ndûngalu.

89.Usu nī útongoi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We amútongoeasya na w'o úla We wendaa katī wa athūkūmi Make. Na takethwa mo nīmamūthaithīte ūngī ūtee Wake We, vate nzika, w'onthe ūla meekīte wīthwa ūtena ūuno kwoo.

90. Aa nīmo ala Ithyī twamanengie Ivuku na kīlīko kya ūtw'io na wathani. Indī andū aa mai na mūvea kwoo, ti ūndū, nūndū yu Ithyī nītūmanenganīte kwa andu ala matena mūvea kwoo.

91.Aa nīmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wamatongoesye nesa, kwa ūu, we atīla ūtongoi woo. Asya, 'Nyie ndikwītya ītuvi kwenyu nūndū wa w'o. Kīī ti kīndū īndī nī ūtao kwa mbaa andū onthe ma nthī.

هَدَيْنَاعِنْ قَبَلُ وَمِنْ ذُرِّتَيَّةِ دَاوُدَ وَسُلَيَهُنَ وَايُوْبَ وَيُوسُفَ وَمُوْسَى وَهُرُونَ وَكُنْ إِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ فَيَ

وَ زَكِرِيَا وَ يَحْيِى وَعِيْسِى وَإِلْيَاسُ حُلُّ فِنَ الشَّالِ الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى

وَاسَلِعِيْلَ وَالْيَسَعَ وَيُوْنُسُ وَلُوْظًا ﴿ وَكُلَّا فَضَلْنَا عَلَى الْعَلِيَيْنَ فَي

وُ مِنْ اَبَالِيهِمْ وَذُرْ يُنْتِهِمْ وَانْوَانِهِمْ وَالْجَنَبَيْئُمُ وَ هَدَيْنَاهُمْ الى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ ۞

ذُلِكَ هُدَى اللهِ يَهْدِئ مِهُ مَنْ يَشَآ أَمِن عِبَادِهُ وَلَوْ اَشْرَكُوْا لَحَيِمُ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُوْنَ۞

ٱولَٰلِكَ الَّذِيْنَ الْيَنْهُمُ الْكِتْبُ وَالْحُكُمْ وَالنَّبُوَةُ فَانْ يَكْفُرْ بِهَا لَمَّؤُلُا ۚ فَقَدْ وَكُلْنَا بِهَا تَوْمًا لَيْسُوْا بِهَا بِكُفِرِيْنَ ۞

ٱُولَٰكِكَ الَّذِيْنَ هَدَى اللهُ فَيِهُلُهُمُ افْتَكِنْ ۚ قُلْ كَلَّ غُمْ الشَّكُلُّمُ عَلَيْهِ ٱجْرًا إِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرَى اللِّهْ لِيَكِنِ ثَنَّ

LUKU 11

92. Namo nîmaleile kûmûnenge Ngai Mwene Vinya W'onthe ndala tondo We wallitwe ni kūtalwa yila mo maisye: Mwene Vinva W'onthe 'Ngai ndavuanîtve kîndû kwa mûndû ona wīva.' Nūū ūla wavuanisye Ivuku vīla Mose waetie, kyeni na ûtongoi kwa andû ona kau inyw'ī mūyosaa ta tūtani twa mathangū matembūange ala mwonanasya amwe na kuvitha maingi na inyw'î nîmûmanyîîtw'e mamo: maundu ala inyw'l ona maalthe menyu matamesí?.... Asya, 'Ngai Vinva W'onthe.' Indī maeke metanîthye mo ene na ngewa syoo sya mana.

93.Na yii ni Ivuku yila Ithyi tuvuanitye, yusuite mauathimo, kwianiisya kila kya kitongoesye, na kiutonyethye we kuukanya Nyinyia-wa-misyi na ala mauthyululukite. Na ala metikilaa Itu nimayitikilaa na nimasyaiiasya iulu wa Mboya yoo.

94.Na nuu üla üte mülüngalu mbee wake we üla ümüseüviasya Ngai Mwene Vinya W'onthe üvüngü, kana waasya, 'niküvuanitw'e kwakwa,'oyila vai kindü kivuanitw'e kwake; na üla waasya, 'Nyie ngatheesya üvuany'o ta üla Ngai Mwene

Vinya W'onthe Otheetye?' Na takethwa we nïwîsa kûmona, eki-ma-naî me nthīnī wa kyalya kya kīkw'ū, na alaīka maitambūūkya moko moo, maimea: 'Nenganei mathayū menyu. Umūnthī inyw'ī nīmūkūīvwa ūsilīlo wa nthoni, nūndū wa maūndū ala inyw'ī mwaneenie lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ma

وَمَا قَدُرُوا اللهَ حَقَ قَدْرِهَ إِذْ قَالُوا مَا آنُزُلَ اللهُ عَلْمُ اللهُ عَلْمُ اللهُ عَلْمُ اللهُ اللهُ عَلَمُ اللهُ ا

وَ لَهُ لَا كِتْبُ اَنْزَلْنَهُ مُهَارِكَ مُصَلِقُ الَّذِى بَيْنَ يَكَيْهِ وَلِتُنْذِرَامُرَ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالْزَلِيْنَ يُدُونُونَ بِالْاَحْرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ

يُحَافِظُونَ ﴿
وَمَن اظْلُمُ مِنْنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا اَوْقَالَ أَنْفَى وَمَنْ اظْلُمُ وَنَ الْفَالَ سَأَنزِلُ مِثْلَ اللهُ وَلَا تَرَى إِذِ الظِّلْمُونَ فِي عَمَرَتِ الْوَتِ مَنْ اللهُ وَكُو تَرَى إِذِ الظِّلْمُونَ فِي عَمَرَتِ الْوَتِ مَنْلَ وَالْمَلْمُ اللهُ وَكُو تَرَى إِذِ الظِّلْمُونَ فِي عَمَرَتِ الْوَتِ وَالْمَلْمِ اللهُ وَنَ إِيمَا كُنْ تُمْ وَتَعُولُونَ عَلَى اللهِ عَيْراً الْحَقْ وَكُنْ تَمْ وَعَنْ اليّبِهِ تَسْتَكُمْ وَتَعُولُونَ عَلَى اللهِ عَيْراً الْحَقْ وَكُنْ تَمْ وَعَنْ اليّبِهِ تَسْتَكُمْ وَقُولُونَ عَلَى اللهِ عَيْراً الْحَقْ وَكُنْ تَمْ وَعَنْ اليّبِهِ تَسْتَكُمْ وَقُولُونَ عَلَى اللهِ عَيْراً الْحَقْ وَكُنْ تَمْ وَعَنْ اليّبِهِ تَسْتَكُمْ وَقُولُونَ عَلَى اللهِ عَيْراً الْحَقْ وَكُنْ تَمْ وَعَنْ اليّبِهِ تَسْتَكُمْ وَقُولُونَ ﴾

üvüngü na nündü inyw'i nimwaalyükile mwamitia Misoa Yake na üng'endu.

95.Na yu inyw'î mwîûka Kwitû ûmwe kwa ūmwe tondū Ithvī twamūmbie inyw'i īvinda ya mbee, na invw'i nîmûtiîte Ĩtina wenvu kIla Ithví tünenganîte lülü wenyu, na Ithví tūiūmwona inyw'i mwina ew'anithya menyu ala mwawetaa kana nImeanene na Ngai maūndūnī menvu. Yu invw'ī nîmûtilanîtw'e mûndû na ûla ûngî na maŭndŭ ala invw'ī mwawetaa nîmamwaîe.

وَلَقَلْ جِنْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقَ لَكُمْ اَوْلَ مَزَةٍ وَتَرَكُنُهُ مِثَا تَحَوَّلْكُمْ وَرَاءَ ظُلْهُ وَكُمْ وَكُلْمَ وَمَا نَى مَعَكُمُ شُفَعَا مَ كُمُ الَّذِيْنَ زَعَمْ تُمُ الْفَهُمْ فِيكُمْ وَسُكُمْ اللَّهِ مُلَا عَنْكُونًا كُنْتُمْ تَرْعُمُونَ فَا عَنْ لَقَدْ تَقَطَعَ بَيْنَكُوْ وَصَلْ عَنْكُونًا كُنْتُمْ تَرْعُمُونَ فَي

LUKU 12

96.Nīw'o, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula ūtumaa mbeū sya mītende na ngii imea. We aetae kīla kī thayū kuma nthīnī wa kīla kīkw'ū, na We nī Mūeti wa kīla kīkw'ū kuma nthīnī wa kīla kī thayū. Usu nīwe Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu īndī, inyw'ī mwītūngwa ītina naku?

97.We nī We Ula ūthandīkasya kīoko, naWe nīwaseūvisye ūtukū ta ūthūmūo na syūa na mwei sya kūtala īvinda. Usu nī ūtw'io kuma kwa Ula-Wi-Vinya, Ula-Mūī.

98.Na We nī We Ula ūseūvītye ndata kwoondū wenyu nīkana mūtonye kūatīla ngalī īla ya w'o nūndū wa ūtethyo wasyo nthīnī wa kīvindu kīnene kya nthī na ūkanga. Ithyī tūtavanītye Mīsoa kwa ūkuvī kwa andū ala mena ūmanyi.

99.Na We nî We Ula ûmumîtye inyw'î kuma mûndûnî ûmwe na ve mûsyî na

إِنَّ اللَّهُ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوْى يُخْرِجُ الْحَقَ مِـنَ الْمَيْتِةِ وَمُخْرِجُ الْمَيْةِ مِنَ الْحَيْ ذُلِكُمُ اللهُ فَأَلَّى تُوْفَكُونَ ۞

فَالِنُ الْإِمْسَاحٌ وَجَعَلَ الْيَلَ سَكَنَّا وَالشَّنَسَ وَالْغَرَّ حُسْبَانًا ۗ ذٰلِكَ تَعْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ

وَهُوَ الَّذِي عَجَعَلَ تَكُمُّ النُّجُمُ لِيَهُمَّدُوْا بِهَا فِي ظُلُلتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ قَلْ فَضَلْنَا الْأَلْتِ لِقَـ وْمِ يَعْلَمُونَ ۞ وَهُوا الَّذِي آنَشَا أَلْمَ فِن نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَدُّ وْمُسْتَةً وْدَعُ مَنْ فَضَلْنَا الْأَلِتِ لِقَوْمٍ يَغْفَلُونَ ۞ ûkomo. Ithyî tûtavanîtye Mîsoa kwa ûkuvî kwa andû ala mamanyaa.

100.Na nī We Ula ūtheeasya kīw'ū kuma īthweonī; na Ithyī nītūmeasya kīla mūthemba wa imea nakyo; na Ithyī nītūetae matū ma kīsūnzūni nthīnī wasyo; na nthīnī wa isu īndī nītumīlasya mbeke syīyīaīīe nesa; na nthīnī wa mītende Ithyī nītumīlasya itūngo sya mīkea īniinīte vakuvī, na Ithyī nītūetae mīūnda ya mīsavivū na mīthata na mīkomamanga īvw'anene na ītavw'anene. Sisyai ūndū mosyao mayo manakavīte na kwīw'a kwamo. Vate nzika, nthīnī wa maūndū asu ve Kyama kwa andū ala metīkīlaa.

101.Na mo mamosaa mayini kwithwa atindany'a ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, onakau We ni We wamombie mo; na mo mamūwetaniasya na syana sya ivisi na eitu ūvūngū mate na ūmanyi ona ūmwe. We ni Mūtheu na E-iūlū Mūno wa maūndū ala mamūwetaniasya We namo!

LUKU 13

102.Mwambīlīīlilya wa matu na nthī! We atonya ata kwīthwa na mwana oyīla We nde mūtindany'a, na oyīla We ūmbīte kīla kīndū na ena ūmanyi wa syīndū syonthe?

103.Usu ni We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiaii wenyu, Vai Ngai ateo We, Mūmbi wa syindū syonthe, kwa ūu mūthaithaei We.

وَهُوَ الَّذِي َ آنْزُلَ مِنَ السَّمَاءَ مَا آَرَهُ قَأَخُرَجْنَا بِهِ

نَبُّاتَ كُلِ شَيْ قَا فَخُرِجْنَا مِنْهُ حَفِيمًا نَخُوجُ مِنْهُ

حَبًّا مُتَزَاكِبًا ۗ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ كَلْبِهَا قِنُوانُ وَالْبَثُ مَنْ كَلْبِهَا قِنُوانُ وَلَيْهُ
وَجَنْيِ فِنْ اعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالزُّمَّانَ مُشْتَبِهًا

وَخُيْرُ مُتَشَابِهِ أَنْظُرُوا إلى ثَسُومٌ إِذَا الثُمْنَانَ مُشْتَبِهًا

إِنَّ فِي ذَٰلِكُو لَالْتِ لِقَوْمُ يُؤُمِنُونَ ۞

وَجَعَلُوْا لِلهِ شُركاءُ الْجِنَّ وَحَكَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِيْنَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْعَنَهُ وَتَعَلَّى عَبَّا بَيْنِيْنَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْعَنَهُ وَتَعَلَّى عَبَّا إِلَّا يَصِغُونَنَ ۚ

بَدِيْعُ الشَّلُوتِ وَ الْاَرْضُ اَلَٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدُّ وَ لَمُرَّكُنُ لَهُ صَاحِبَةٌ * وَخَلَقَ كُلَ شَیْءٌ * وَهُوَ بِكُلِّ شَیْعٌ عَلِیْمٌ ⊕

ذٰلِكُمُ اللهُ رَكِكُمْ ۚ لَاۤ اِللهُ اِلاَّهُوَ ۚ خَالِقُ ڪُلِّ شَٰئُ فَاعْبُدُونُ ۚ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَٰئُ ۚ وَكِيْلٌ ۞ 104.Metho maitonya kūmūvikia We indi We nūmavikiaa metho. Na We ni Ula-Utavathūkanika, Mūmanyi-wa-Syonthe.

105.Mokūsī nīmokīte kwenyu kuma kwa Mwīaīi wenyu; kwa ūu, ūla w'onthe ūmonaa, nī kwoondū wa ūseo wake mwene; na ūla ūtw'īkaa kīlalinda, nī kwoondū wa wasyo wake mwene. Na Nyie ndi mūsūvīi wenyu.

106.Na ûu nîw'o Ithyî tüalyûlaa Mîsoa nîkana w'o ûmanyîke, îndî ûsûngîo nî kana mo maasya, 'we nîwîmanyîîtye nesa; na Ithyî nîtûalyûlaa Syama nîkana tûtonye kw'itavany'a kwa andû ala mena ûmanyi.

107.Atīīa maūndū ala we ūvuanīw'e kuma kwa Mwīaīi waku; vai Ngai ateo We; na īvetange ūtee na athaithi ma mīvw'anano.

108.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niweekiie kwenda Kwake vinya, mo mayithwa mamanthie ngai ingi vandu Vake We. Na Ithyi tüiütw'ikithitye we müsüvii woo ona we ndwi müsyaiisya woo.

لا تُذرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُو يُذُرِكُ الْاَبْصَارُ وَهُو اللَّطِيْفُ الْحَبِيْدُ اللَّطِيْفُ الْحَبِيْدُ قَدْ جَآءَكُمْ بَصَآبِرُ مِنْ زَبِكُمْ فَمَنْ اَبْصَرُ فَلِنَفْسِهُ وَمَنْ عَى فَعَلَيْهَا وَ مَآ اَنَا عَلَيْكُمْ مِيْعِفِيْظٍ

وَكُذٰلِكَ نُعَرِّفُ الْآيٰتِ وَلِيَقُوْلُوَا دَوَسُتَ وَلِلْهَيِّنَكُ يَؤْمُ يَعْلَكُوْنَ ⊕

إِثَّهِعُ مَآ ٱُوْجِىَ إِلَيْكَ مِن زَيِّكَ ۚ لَاۤ إِلٰهَ اِلْاَهُوَۗ ۗ وَ اعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِيْنَ ۞

وَ لَوْشَاءٌ اللّٰهُ مَآ اَشُرِكُوْا ۗ وَمَا جَعَلَنْكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۚ وَمَاۤ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِعَكِيْلٍ ۞

109.Na műikamaume mo ala mamekaîlaa vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe maikese kūmūuma Ngai Mwene Vinya W'onthe nundu wa kulea kûmanya kwoo. Uu kwa kîla ŭko Ithyi nîtwamatw'îkîthisve meko kwoneka me maseo... Na Indi ualuko woo ûkeethwa kwa Mwlali woo; na We akamamanyithya maŭndŭ ala meekaa.

وَلاَ تَسُنُهُوا الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ نَيَسُنُوا الله عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمِ كُذْلِكَ وَيَّنَا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ " ثُمَّ الل وَنِيهِمْ مَوْجِعُهُمْ فَيُكَيْنَهُمْ مِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

110.Na mo mevītaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe na mawīvīto moo me vinya kana ethwa Kyama kīkamavikīa, mo vate nzika, makakītīkīla. Asya, 'Vate nzika, Syama syīna Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī nī kyaû kītuma ûmanya kana Syama syooka. Mo maikasyītīkīla?

وَٱقْسَنُوا بِاللهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَإِنْ جَالَمَ تُهُمُ اليَّةُ لَيُوْمِنُنَ بِهَا قُلْ اِنْتَا الْأَلْتُ عِنْدَ اللهِ وَمَا يُشْعِرُكُمُّ اَنْهَا اِذَا جَاءَتْ لا يُؤْمِنُونَ ﴿

111.Na lthyī tūkatuma ngoo syoo na masūanīo moo masyoke wīkalonī ūla maī mailea Syama Sitū, na Ithyī tūkamatia nthīnī wa wīki wa naī woo makyanganga mana.

وُنُعَلِّبُ أَفِلَ تَهُمْ وَ أَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُوْمُونُ إِبَّهَ اَوْلَ عِنَّ مَزَةٍ وَ نَذَرُهُمْ فِي كُلْغَيَا نِهِمْ يَعْمَهُونَ أَ

LUKU 14

112.Na ona Ithyi tukamatheesya mo alaika, ona ala akw'u makaneena namo, na ona tukamombanisya syindu syonthe uthyu kwa uthyu, mo mayitikila, ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe akekia kwenda Kwake Vinya. Indi aingi muno moo mekaa maundu ma utumanu.

﴿ وَلَوْ اَتَنَا نَزَلْنَا اِيَنْهِمُ الْمَلَيْكَةَ وَكُلْمَهُمُ الْمُوثَىٰ وَحَشَرْنَا عَلِيْهِمْ كُلَّ ثَنَى ثَبُلاً مَّا كَانُوا لِيُوْمِئُوۤا اِلَّا اَنْ يُشَاءَ اللهُ وَلِكِنَ احْشَرَهُمْ مِيجْهَانُونَ ۞

113.Na ota ûu Ithyî nîtûseûvîtye mûmaitha wa kîla Mwathani, katî wa andû na Mayini ala athûku. Mo nîmaneenanasya na ûneeni mwanake وَكُلْ إِلَى جَعَلْنَا لِكُلِّ نِيِّ عَكُوَّا شَيْطِيْنَ الْإِنْسِ وَ الْجِنِّ يُوْمِى بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضِ زُخُوْفَ الْقَوْلِ خُوْوَاً وَلَوْشَاءٌ رَبُّكَ مَا فَعُلُوهُ فَكَرْهُمْ وَمَا يَفْتُوْوْنَ ۖ mūndū na ūla ūngī nīkana makengane--na takethwa Mwīaīi waku nīweekīie
kwenda kwake vinya, mo mayīthwa
meekie ūu; kwa ūu ekana namo vamwe
na maūndū ala maseūvasya.

114.Na nīkana ngoo sya asu ala matetīkīlaa Itu syelekele maūndūnī asu nīkana mo matonye kwendeew'a nīkw'o na nīkana mo matonye kūendeea na kwīka maūndū ala mo mekwīka.

115. Nyie ngamumantha musili ingi eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula We ni we ukutheesye Ivuku, yitavanitye nesa? Na asu ala Ithyi twamanengie Ivuku nimesi nesa kana yo yitheetw'e kuma kwa Mwiaii waku na ula w'o; kwa uu, we ndukethwe kati wa ala mena nzika.

116.Na ndeto ya Mwīaīi waku nīyīanīīw'e nthīnī wa w'o na ūlūngalu. Vai ūtonya kūalyūla ndeto Syake; na We nī Wīwi-W'onthe, Ūmanyi-W'onthe.

117.Na ethwa we 0kamew'a aingī ala me ī0lū wa nthī, makaūthyoekya we kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mo maatīīaa vathei ateo ūtalīthyo mūthei, na mai ūndū mekaa ateo kūkengana. *1

118. Vate nzika, Mwlali waku numesl muno vyu ala maendaa utee wa nzia Yake; na We niwisl nesa vyu ala matongoew'e nesa. وَلِتَصْنَعَ إِلَيْهِ ٱلْمِدَةُ الْآيُنُ لَا يُوْمِنُونَ بِالْأَخِرَةِ وَ لِيُرْضَوْهُ وَلِيقَتِّرُفُواْ مَا هُمْرَمُّفَاتِرُفُونَ ﴿

وَتَنَتُ كِلِمَتُ رَبِّكَ صِذَقًا وَعَذَلًا لَوَ مُبَــ لِلَّ لِكُلِنتِهِ ۚ وَهُوَ السَّيِمِيُّ الْعَلِيْمُ ۞

وَإِنْ تُطِغُ ٱلْثُرَّ مَنْ فِي الْاَرْضِ يُضِلُّونَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ إِنْ يَتَثَبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخُومُونَ ﴿

إِنَّ رَبَّكَ هُوَاعُلُمُ مَنْ يَضِلُ عَنْ سَمِيْلِهُ ۚ وَهُوَ اَعُلُمُ وِالْنُهُتَدِيْنَ ﴿

¹ *Ndeto îno 'Yakhorosoon' î\u00fcngamaa vand\u00fc va mawonay'o manene ta k\u00fcse\u00fcvya \u00fcv\u00fcng\u00fc kana kw'it\u00fcng\u00fcthya k\u00fcmanya kwathana ma\u00fcnd\u00fc ala makoka oyila mo malikaa nthini wa motalithyo mai

119.Yai Indī, kīla kīwetewe syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa inyw'ī mwī etīkīli ma Mīsoa Yake.

120.Na mwīna kītumi kyaŭ inyw'ī kīla kīumūvata kūya kīla kīwetewe syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe oyīla we numinīte kumūvathūkanīsya inyw'ī ila We ūvatanīte kwenyu, ateo ila muingīīw'e? Na vate nzika, aingī nīmamathyoekasya ala angī na mawendi moo mathūku nundu wa kulea kumanya. Kwa ula w'o, Mwīai waku numesī nesa vyū eki-ma-naī.

121.Na īvathanei na naī yī ūtheinī kana mbithe. Vate nzika, asu ala mekaa naī makatuvwa kwoondū wa meko ala mekīte.

122.Na mūikaye katī wa ila itawetewe syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, nūndū ūsu vate nzika nī wau-wa-matū. Na ow'o ala athŪku mamavuanīasya anyanyae moo masūanīo asu nīkana makaananīe nenyu. Na ethwa inyw'ī nīmūūmew'a, mūkeethwa mūimwīanany'a Ngai na ngai ingī.

LUKU 15

123.We, úla waí műkw'û na Ithyî twamûnenge thayû na twamûseûvîsya kyeni, kîla ûendaa katî wa andû nakyo, nûtonya kwîthwa ûndû ûmwe na ûla mwîkalo wake nî wa kwîkala kîvindunî kînene vala ûtatonya kuma? Uu meko ma alei nî matw'îkîthîtw'e kwoneka me maseo kwoo.

فَكُلُوا مِثَا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِالنِيهِ مُؤْمِنِينَ

وَمَا لَكُوْ اَلَّا تَأْكُونَا مِثَا ذُكِرَا سُمُ اللهِ عَلَيْهِ وَ
قَدْ فَصَلَ لَكُوْ مَا حَوْمَ عَلَيْكُوْ الْآمَا اضْكُو اِثْمُ

الِنَهُ وَانَ كَيْنِدُ الْمُعْتَلُونَ بِأَهْوَ آلِهِمْ يَعَيْدِ عِلْمٍ لُ

اِنَ لَا تَلَكُ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِيْنَ ﴿

وَ ذَرُوْا ظَاهِرَ الْإِنْ حِروَ بَاطِنَهُ ۚ إِنَّ الَّذِيْنَ يَكُسِبُوْنَ الْإِثْمَرِسَيُ جُزُوْنَ بِمَا كَانُوْا يَفْتَ وَفُوْنَ ۞

وَ لَا تَأْكُلُوْا مِثَا لَمْ يُذَكِّرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْتُ * وَإِنَّ الشَّيْطِينَ لَيُوْجُوْنَ إِلَى اَوْلِيَهِمْ ﴿ لِبُحِادِلُوْكُمُ ۚ وَإِنْ اَطَعْتُهُوْهُمْ إِنَّكُمُ لِلشَّيْ كُوْنَ ۚ

اَوَ مَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَخَيَيْنَهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُوْتُمُ ا يَنْشِى بِهِ فِي التَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلْتِ لَيْنَ مِعَارِجٍ فِنْهَا مَكُذْلِكَ نُبِّنَ لِلْكُفِرِيْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُونَ ⊕ 124.Na ūu Ithyi nītweetīkīlilye atongoi ma ene-nai nthini wa kila mūsyi kūseūvye nzuukū nthini waw'o mokite na ūla w'o; na mai *ūmwe* masukaa ateo mathayū moo ene; indi mo mayonaa.²*

125.Na yila Kyama kyamavikia mo maasva, 'Ithvî tüiketîkîla o küvika tûnengwe maûndû ta ala manengetwe Atūmwa ma Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa vyu vala va kw'ia Utūmane Wake Vate nzika. kůsonokw'a mbee wa Ngai Mwene Vinva W'onthe **Ū**silīlo mwai na ikamakûna avîtany'a nûndû wa nzukû svoo.

126.Kwa ūu, ūla ona wīva, Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa kūmūtongoesya, We avingūaa ngoo yake kwoondū wa kwītīkīla Isilamu, na kwa ūla We wendaa kūmūeka ae, nīūmīthasya ngoo yake ta wambatīte kyambato kyūmū. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūetae ūsilīlo īūlū wa asu matetīkīlaa.

127. Na īno nīyo nzīa ya Mwīaīi waku īla *ĩendete* īlūngele *Kwake*. Ithyī nītūmīalyūlīte Mīsoa kwa ūkuvī kwa andū ala matonya kūtaīka.

128. Ve útůo wa můuo wí vamwe na Mwíaíi woo kwoondů woo, na We ní وَكُذُ لِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ فَرْيَاتِهِ ٱلْبِرَجْ فِيفِهَا لِيَمْكُرُوْا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَا بِأَنْشِيهِ مْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۞

وَ إِذَا جَآءَ تَهُمُ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُوُنَى إِنْ مِثْلَ مَا اُوْتِي رُسُلُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ السَيْصِيْبُ الذِيْنَ اَجْرَمُوا صَغَاشٌ عِنْدَ الله وَعَذَابٌ شَدِيْدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿

فَمَنْ يُرُوِ اللهُ أَنْ يَهْدِينَهُ يَشُرَحُ صَدُرَهُ اِلْإِسْلَامِ وَ مَنْ يُرُو آنَ يُنْضِلَهُ يَجْعَلْ صَدُرَهُ صَيْقًا حَرَجًا كَاتَمًا يَضَغَدُ فِي السَّمَآءِ كُذَ اِلكَ يَبْعُلُ اللهُ الْإِشْ عَلَى الذَّيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿

وَهٰذَا حِمَائِطُ رَبِكَ مُسْتَقِيْمًا قُلُ فَصَلْنَا الْالِيتِ لِقَوْمٍ يَذَكَرُونَ @

لَهُمْ دَارُ السَّلْمِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا گَانُوٰا يَعْمَلُوٰنَ @

² *Unceni wa 'Akabera Mujremeeha' nīkwasya kana, 'ala anene katī wa eki ma naī ma mūsyī ūsu'. Ndeto īno 'nene' vaa nītonya kwasya asu ala mena kīanda kīnene kya naī na kwa ūu mo maūngeme katī woo ta atongoi kana nīvatonya kwasya ala anene me wasya nthīnī wa nguthu ya eki ma naī. *Ndeto īno ītonya kūalyūlwa ta "ngoo." Sisya Al-Mivind Sadsu.

Mûnyanyae woo nûndû wa mawîa ala meekie.

129.Na mūthenya ŭla We ūkamombany'a mo onthe vamwe. We akamatayya, 'Inyw'l nguthu ya Mayini! Inyw'l nimwamanthie kwithwa na aatili aingĩ mũno invw'ĩ ene kuma katĩ wa andů!' Na anvanyae moo katí wa andů makaasya. 'Mwlali waitū. Ithvĩ nîtweetandîthîsye ithyî kwa ithyî, îndî yu nîtûvikîte **Tvinda** vitū vīla watūtw'iie. 'We akaasya, 'Iia-ya-Mwaki nīvo ūtūo wenyu inyw'ī, mūkekalaa vo kūvika yila Ngai Mwene Vinya W'onthe ûkenda.' Vate nzika, Mwîaîi waku nî Můĩ. Umanvi-W'onthe.

130.Na ota ūu Ithyi nitūmaiaa amwe ma eki-ma-nai iūlū wa ala angi nūndū wa maūndū ala mo meekie.

LUKU 16

131.Inyw'ī nguthu sya Mayini na andū! Atūmwa mayaaūka kwenyu kuma katī wenyu ene ala mamūtavisye inyw'ī Tūlū wa Mīsoa Yakwa na ala mamūkaanisye inywīI Tūlū wa kūkomana na mūthenya ūū wenyu?' Mo makasūngīa, 'Ithyī nītūkwīkūsīīa ene.' Na thayū wa nthī nīwamakengie mo. Na makeekūsīīa mo ene kana mo maī alei.

132.Kītumi nūndū Mwīai waku ndatonya kwananga mīsyī na kyoneo andū mayo matakaanītw'e.

133.Na kwa onthe ve ivila sya ûnene, kwianana na maûndû ala mo mekaa. na

وَيُوْمَ يَحْشُرُهُمْ حَيِيْعًا عَيْمَعْشَرَ الْجِنِ قَيْلِ السَّكُلْتُكُونُ أَنُمُ فَمِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ اَوْلِيَ وُهُمْ فِنَ الْوِنْسِ وَقَالَ اَوْلِيَ وُهُمْ فِنَ الْوِنْسِ رَبِّنَا السَّمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضِ وَ بَلَغْتَ الْوِنْسِ رَبِّنَا الشَّارُ مَثْول كُمْ التَّاكُرُ مَثُول كُمْ اللَّهُ اللَّهُ أَنَ رَبَّكَ حَلِيمٌ اللَّهِ مِنْ وَيَهَا اللَّهُ أَنَ رَبَّكَ حَلِيمٌ اللَّهُ مِنْ وَيَهَا اللَّهُ مَا شَاءً اللَّهُ أَنْ رَبَّكَ حَلِيمٌ عَلِيمٌ اللَّهُ مِنْ وَيَهَا اللَّهُ مَنْ وَيَهَا اللَّهُ مِنْ مَنْ اللَّهُ مِنْ وَيَهَا اللَّهُ مِنْ وَيَهَا اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مِنْ وَيَهِا اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ وَيَلِيمُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ وَيَعْلَمُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ الْمُنْ الْعُلْمُ اللَّهُ مُنْ الْمُنْ الْمُ

وَكَذٰلِكَ نُولِنَى بَعْضَ الظّٰلِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوْا عُ يَكُسِبُونَ أَهُ

لِمُعْثَمَ الْجِنِ وَ الْإِنْسِ اَلَمْ يَاٰتِكُمْ دُسُلُ فِينَكُمْ يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُوْ الْبَتِى وَيُنْذِدُوْنَكُمْ لِقَاْءَ يَوْمِكُمُ هٰلُ ثَالُوْا شَهِدْنَا عَلَ آنْفُسِنَا وَعَزَتْهُمُ الْحَلُوةُ اللَّمُنْيَا وَشَهِدُوْا عَلَ آنْفُسِهِمْ اَثْمُ كَانُوالْفِزِينَ ۗ اللَّمُنْيَا وَشَهِدُوا عَلَ آنْفُسِهِمْ اَثْمُ كَانُوالْفِزِينَ ۗ

ذٰلِكَ اَنْ لَمْ يَكُنْ زَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَ اَهُلُكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَ اَهُلُكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَ اَهُلُكَ الْقُرْنَ وَهُا عَنِكُ اللّهِ عَمَا وَبُكَ بِغَافِلٍ عَمَا وَبُكَ بِغَافِلٍ عَمَا وَبُكَ بِغَافِلٍ عَمَا وَبُكَ بِغَافِلٍ عَمَا وَمُنا وَمُنافِقًا وَمُنا وَمُنافِقًا فِي مُنافِقًا فِي مُنافِقًا فِي مُنافِقًا وَمُنا وَمُنا ومُنا وَمُنا وَمُنا وَمُنا وَمُنا وَمُنافِقًا عَنْهُ وَالْمُنافِقُ وَمُنا وَمُنا وَمُنا وَمُنافِقًا وَمُنا وَمُنافِقًا وَنِهُ وَمُنافِقًا وَمُنِهُ وَالْمُنافِقُولُونِ وَالْمُنافِقًا وَمُنافِقًا وَمُنافِعُنِهِ وَمُنافِقًا وَمُنافِقًا وَمُنافِقًا وَمُنافِقًا وَمُنافِعُونِهِ وَالْمُنافِقُونَا وَالْمُنَافِقُونَ وَالْمُنْفُونُ وَالْمُنْفُولُونَافًا وَالْمُنْعُونِ وَالْمُنَافِقُونَافُونُ وَالْمُنْ

Mwiaii waku ndaleaa kumanya maundu ala mo mekaa.

134.Na Mwîaîi waku Nîwîyîanîtye-We-Mwene, Usûîtwe nî tei, We akenda, We nütonya kûmûvetanga inyw'î na kûmûatîîsya inyw'î na kîla We wendaa, tondu We wamûkîlilye inyw'î kuma ûsyaonî wa andû angî.

135. Vate nzika, kila inyw'i mwathitwe kikeania na inyw'i muitonya kukisiiia.

136.Asya, 'Inyw'ī andū makwa, īkai nesa vyū ūndū mūtonya. Nyie ota ūu nonīkīte. O mītūkī inyw'ī mūkamanya ītuvi ya mūminūkīlyo ya wīkalo ūū yīkeethwa yī yaū. 'Vate nzika, eki-manaī maikaīla.

Ngai 137.Na nîmamûnengete mo Mwene Vinya W'onthe kīlungu kya ng'ombe ila We imea na indo wiseuvitve, namo maasya, 'Kii ni kya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kwianana na mas Ũan lo moo, na kli ni kwoondu wa mĩvw'anano yaitū.' Indĩ kĩla kya mīvw'anano yoo kīimūvikīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe o yıla kıla kya Mwene Vinya W'on the nīkīmīvikīaa mīvw'anano voo. Mo nīmatusaa maūndū mathūku.

138.Na ota uu now'o atindany'a moo maseuvisye kuawa kwa syana syoo kwoneka kwi kwanake kwa aingi ma athaithi ma mivw'anano nikana mo matonye kumananga mo na kumaetee kithokoany'o nthini wa ndini yoo. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niweekiite kwenda Kwake vinya, mo

وَرَبُّكَ الْغَيْنُ ذُوالزَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْ هِبْكُمْ وَيُسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَآءُ كُمَاۤ اَنْشَاكُمُ فِنْ ذُنِيَّةٍ قَوْمٍ الْجَدِيْنَ ۖ

إِنَّ مَا تُوْعَدُونَ لَاتِ ۗ وَمَا ٓ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِنَ ۗ قُلْ يُقَوْمُ اعْمَكُوا عَلَمْ مَكَانَتِكُمْ إِنِّى عَامِلٌ مَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَهُ التَّارِّ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّلِمُونَ ۗ هِنَ

وَجَعَلُوا يِلْهِ مِنَا ذَرَا مِنَ الْحَرْفِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيْبًا فَقَالُوا هٰلَا يَلْهِ يَرْغَيهِمْ وَ هٰذَا لِشُرَكَا إِنَا *فَتَا كَانَ لِشُرَكَا يِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللّهِ وَ مَا كَانَ يِلْهِ فَهُو يَصِلُ إِلَى شُركاً إِنِهِمْ مُسَاءً مَا يَحَكُمُونَ ﴿

وَكَذَٰ إِلَىٰ نَيْنَ لِكَثِيْرِ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ قَتْلَ اَوْلَادِهُمْ شُرَكَّا وُهُمْ لِيُرْدُوْهُمْ وَلِيَلْبِسُوْا عَيْنَ هِمْ دِيْنَهُمُ * وَكُوْشَاءَ اللّٰهُ كَا فَعَلْوَهُ فَلَاهُمُ وَكَا يَفْتَرُونَ ﴿ mayîthwa meekie ûu; kwa ûu, ekana namo vamwe na kîla mo meûseûvya.

139.Namo maasya, 'Nyamū na na mītī mīna nīmbatane. Vai ūkaiya ateo ūla ithyī tūkwenda, na ve Ng'ombe ila mīongo yasyo īvatanītwe, na ng'ombe ila itaweteawa syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, makīseūvya ūvūngū īūlū wake. O mītūkī we akamaīva nūndū wa kīla mo maseūvītye.syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, maiseūvya īūlū Wake We. O mītūkī akamaīva mo nūndū wa maūndū ala mo maseūvītye.

140.Na mo maasya,'Ila syl nthini wa mavu ma ng'ombe na na na ni kwoondû wa aûme maitû na nimbatane kwa iveti siitû, îndî kyasyawa ki kikw'û, îndî ni kyoo onthe. We akamatuva mo kwoondû wa ûneeni ûsu woo. Vate nzika, We ni Mûi, Umanyi-W'onthe.

141.Ala mena wasyo nī ala moaa syana syoo kwa ūtumanu nūndū wa kūlea kwīthwa na ūmanyi, na kūvatana ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmanengete mo, makīseūvya ūvūngū lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mo ow'o nīmaīte na maitongoew'e nesa.

LUKU 17

142.Na We ni We Ula umitw'ikithasya miunda, miteme mitau na ite miteme mitau, na mitende na miunda ya mailu ala mosyao mayo ni ma mithemba mingi, na musamo wi kivathukany'o, na mithata na mikomamanga ivw'anene na itavw'anene. Yai mosyao mayo yila yasyaa, na ivai kila Kyake ivinda ya

وَ قَالُوْا لَهٰذَةِ أَنْعَامُرُ وَحَرْثُ حِجْرٌ ۖ لَا يَطْعَمُهَاۤ إِلَّا مَنْ نَشَآءُ بِنَغِيهُمْ وَ اَنْعَامُرُ خُرِّمَتُ ظُهُوْرُهَا وَانْعَامُ مَنْ نَشَآءُ بِنَغِيهُمْ وَ اَنْعَامُرُ خُرِّمَتُ ظُهُوْرُهَا وَانْعَامُ لَا يَذَرُآءً عَلَيْمُ يَسَجُوْلِهُمْ بِهِمْ اللهِ عَلَيْهَا اَفْتِرَآءً عَلَيْمُ يَسَجُوْلِهُمْ بِمَا كَانُوا يَغْتَرُونَ ﴾ وما كَانُوا يَغْتَرُونَ ﴾

وَقَالُوْا مَا فِي بُطُوْنِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذَكُوْنِوَا وَمُحَوَّمٌ عَلَى اَذُوَاجِنَا ۚ وَإِنْ يَكُنْ مَنْسِتَةً فَهُمْ فِيْهِ شُرَكا اَلْمُسَيَّفِ يُنِهِمْ وَصْفَهُمُ ۚ إِنَّهُ حَكِيْدُ كَالِيْدُ ﴿

قَلْ حَسِرَ الَّذِيْنَ قَتَلُوْٓا اَوْلاَدَهُمْ سَفَهَا أَبِغَيْرِعِلْمِ وَحَرَّمُواْ مَا دَزَقَهُمُ اللهُ افْتِرَاءً عَلَى اللهُ قَلْ ضَلُّوا فَهَ عَ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِيْنَ ﴿

وَهُوَ الذَّنِيِّ آنْشَا جَنْتٍ مَعْرُوْشَةٍ وَعَيْرُ مَعْرُوشَةٍ وَعَيْرُ مَعْرُوشَةٍ وَالْمَعَانَ وَالزَّمَّانَ وَالزَّمَّانَ وَالزَّمَّانَ مَعْمَدُ وَشَيْ وَالنَّعْرُونَ وَالزَّمَّانَ مَعْمَدُ وَالنَّمَّانِ فَيَارِمُ مَثَنَا إِلَّهِ كُلُوا مِن ثَمَرَةٍ إِذَا آشُرَ وَالنَّمَانِ مَا تُعْرَبُهُ وَلَا تُسْرِفُوا إِنْهَ لَا يُعْمِدُ وَلَا تُسْرِفُوا إِنْهَ لَا يُعْمِدُ الْمُسْرِفُوا إِنْهَ لَا يُعْمِدُ مَصَادِهِ فَي لَا تُسْرِفُوا إِنْهَ لَا يُعْمِدُ الْمُسْرِفُوا إِنْهَ لَا يُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ إِنْهَ الْمُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ إِنْهَ لَا مُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ إِلَيْهِ الْمُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ إِلَيْهِ اللّهُ الْمُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ الْمُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ الْمُعْمَدُ الْمُعْمِدُ الْمُسْرِفُونَ الْمُعْمِدُ الْمُعْمِدُ اللّهُ الْمُعْمِدُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللل

ngetha vamo na můikakile mívaka. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala makilaa mivaka.

143. Na katí wa ng'ombe We níombíte imwe sya kûkua mîio na imwe sya kūthīnza. Yai katī wa ila Ngai Mwene Vinya W'onthe Omonengete inyw'i, na mūikaatīle nyalī sya Satani. Vate nzika, we nî mûmaitha wî ûtheinî kwenvu.

144. We njūmb ite atindany'a nyaanya onthe vamwe sya malondu eli na mb0i ill: asva, 'Ni ila ill nume mbatane kana nī ila ilī nga kana nī ila syī mavunī ma isu ilī nga? Manyīthyei nyie na ūmanyi ethwa inyw'ī mwī ma w'o.

145. Na sya ngamile ili na sya ndewa ili. Asya, 'Nī isu nūme ilī ila We ūvatanīte kana nī isu ilī nga kana nī ila syī mavunī ma isu ilī nga? Mwaī vo inyw'ī yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe weeylaie maûndû aa Tûlû wenvu? Nûû Îndî ûla mwīki-wa naī mŪnene kūvīta <u>úmúseúvľasva</u> Ngai Mwene Vinya W'onthe uvungu nikana amathyoekye andū mate na ūmanyi? Vate nzika, Ngai W'onthe Mwene Vinva ndamatongoeasya andû mate alûngalu.

LUKU 18

146. Nyie ndikwona kindû kivatanîtwe kūīwa nī mūi ūla ūnūkwenda kūya katī wa ila iyuanîtw'e kwakwa ateo kîthwe kî kva ūkw'a kana nthakame mbītīku, kana nyama ya ngoloe; na syonthe ila ite ntheu; kana kīla kīvuku kīng'eetwe kwa syîtwa yîte ya Ngai Mwene Vinya

وَ مِنَ الْأَنْعَامِ حُمُولَةً وَفُوشًا ﴿ كُلُوا مِنَا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَكُمْ تَتَّبُّغُوا خُطُوتِ الشَّيْطِنُ إِنَّهُ لَكُمْ عِلَيْهُ مُبِينٌ لِم

KILUNGU 6

تُلِيٰيَةَ ٱزُوَاجٌ مِنَ الضَّأْنِ الْمُنَيْنِ وَمِنَ الْمُعَذِ افْنَانْ قُلْ مَ الذُّكُرَيْنِ حَزَمَ أَمِرالاُ نَتُكِيْنِ أَضًا اشْتَكِتَ عَلَيْهِ أَيْحَامُ الْأُنْثِيَيْنُ نَبْثُوْنِي بِهِ ان كُنْتُمْ طدقان ش

وَ مِنَ الْابِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْيَقُواثْنَيْنُ قُلْ لَمَالِثَكُونِي حَزَمَ اَمِ الْأُنْشِينِ أَمَّا اشْتَمَكَتْ عَلَيْهِ ٱرْحَامُ ووزيرو أمركنتم شهداء إذ وضكم الله بهذا فَهُنَّ أَظْلُمُ مِنَّنِ انْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًّا لِيُضِلُّ النَّاسَ عُ بِغَيْرِ عِلْمُ إِنَّ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقُوْمَ الظَّلِينِينَ ﴿

قُلْ لَا آجِدُ فِي مَا أُوْجِي إِلَى مُحَرِّمًا عَلَى طَاعِم يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةٌ أَوْ دَمًّا مَسَفُوحًا أَوْ لَحَرَج فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِينَقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهُ فَيَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغِ وَلَاعَادِ فَإِنَّ رَبِّكَ غَفُورٌ تَجِيدُم W'onthe. Indî ûla ûnûkûingîîw'a nûndû ütathûkîîka, ** kana ûemu kana kûkîla mîvaka, îndî vate nzika, Mwîaîi waku nî Mûekanîi-Mûno-Vyû, Usûîtwe nî tei.

147.Na mo asu ala nī Ayuti Ithyī nītwavatanie nyamū syonthe ila syī mbwaa; na ndewa na malondu Ithyī nītwamavatie mauta masyo ateo ila inyunyu syasyo ikuīte kana mīīthi na maa, kana ala mavulene na mavīndī. Yu nīyo ītuvi yīla twamanengie mo kwoondū wa wau wa matū woo. Na vate nzika vyū, Ithyī twī ma w'o.

148.Indī mo maūweta we ūvūngū, asya, 'Mwīaīi wenyu nī We ūkwatene na tei w'onthe, na ūthatu Wake ndūkavetangwa kuma kwa andū ala avītany'a.

149.Asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī makaasya, 'Takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendeew'e, ithyī tūyīthwa twakwatanītye ngai ingī Nake We, ona maaīthe maitū; o naitū tūyaī tūtonya kūvatana kīndū. 'Na ota ūu now'o asu ala maī mbee woo mamavinganīsye Atūmwa ma Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvūngū, kūvika yīla mo masamie ūthatu Witū. Asya. 'Inyw'ī mwīna ūmanyi ona ūmwe? Indī tūeteei ithyī w'o. Inyw'ī mūiatīīaa kīndū ateo kūtalīthya tū. Na inyw'ī mūi ūndū mwīkaa ateo nīmūkenganaa.

150.Asya, 'Kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nikw'o kwi woni wa

وَعَلَى الَّذِيْنَ هَادُوْاحَرِّمْنَا كُلُّ ذِى ظُهُمَ ۗ وَ مِنَ الْبَقَرِوَ الْغَنَمِرِحَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُوْمَهُمَّ الآلا مَا حَمَلَتْ ظُهُوْرُهُمَا آوِالْحَوَايَا آوَ مَااخْتَلَطَ بِمُظْمُ ذٰلِكَ جَزَيْنِهُمْ بِيَغِيهِمْ ۖ وَإِنَّا لَصْدِقُوْنَ ۞

فَاِنْ كُذَّ بُولَى فَقُلْ ذَبِكُمُ ذُوْ رَحْمَةٍ وَّاسِعَةٍ ۚ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ۞

سَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا لَوْ شَآءً اللهُ مَا اَشْرَكُنا وَ لَا اللهُ مَا اَشْرَكُنا وَ لَا حَرْمُنا مِن شَيْ اللهُ مَا اَشْرَكُنا وَ لَا حَرْمُنا مِن شَيْ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ ال

قُلْ فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ عَفَلَوْ شَاءٌ لَهَالْ مَكُمْرِ اَجْمَعِيْنَ @

³ Vaa ndeto ino 'Izturra' yaasya kuingiiw'a ni nzaa yavika mbee wa vala mundu utatonya kumiisya uito usu wa nzaa.

muminukilyo. Takethwa We niweekile kwenda Kwake vinya, We vate nzika, ethwa amutongoesye inyw'i inyw'onthe.'

151.Asya, 'Etei ngūsī syenyu ila iūkūsīīa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūvatanīte syīndū ii.' Na ethwa syo nīsyaumya ūkūsī, we ndūkaumye ūkūsī nasyo, ona we ndūkaatīīe mawendi mathūku ma asu ala mamyosaa Mīsoa Yaitū ta ya ūvūngū na ala matayītīkīlaa Itu na ala mamwīananasya Mwīaīi woo na ngai ingī.

قُلْ هَلُمَّرَ شُهُكَ آءُكُمُ الَّذِيْنَ يَشْهَكُ وْنَ آنَ اللّهَ حُرَّمَ هٰكَأَ فَإِنْ شَهِكُ وْافَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ وَكَلا تَشْهَعْ اهْوَآءَ الَّذِيْنَ كَذَّ بُوا بِأَيْتِنَا وَالْذِيْنَ لَاَيُوْمِئُونَ عُمْ بِالْاَحِرَةِ وَهُمْ بِرَبِهِمْ يَعْدِلُونَ شَ

LUKU 19

152. Asva, 'Ukai, Nyie nîngûmûtûngîlîîla Mwîaîi inyw'ī kīla wenvu ūkitw'ikithitve kite kva kwanangika kwenyu: kana muikamwianany'e We na kîndû ona kîva ta mûtindany'a na kana nokūvika inyw'ī mūmekae asyai nesa na ūseo mūvītūku, na kana mūikasyūae syana syenyu nůndů wa kůkla úkya, Nithyl tumunengae inyw'l o nasyo-na kana inyw'l muikaathengee meko mathūku, ūtheinīkana kīmbithīnī; na můikaůae thayů úla Ngai Mwene Vinya W'onthe üütw'lklthltye mütheu, ateo kwa ŭla w'o. Uu niw'o We umwīvīaie invw'i nikana műtonye kûmanya.

153.Na mūikaithengee syīndū sya ndiwa, ateo kwa nzīa īla yaīle vyū, kūvika yīanīe ūima wayo. Na īanīīsyai kīthimo na ithimi nzeo kwa ūlūngalu. Ithyī tūiūthūkūmīthasya thayū ona wīva mbee wa ūtonyi waw'o. Na yīla mūūneena ūlūngalu, ona ethwa mūndū ūla ūūneena īūlū wake nī wa ndūū ya mūkautī, na īanīsyai ūtianīo wa Ngai

قُلْ تَعَالَوْا اَثْلُ مَا حَوْمَ رَبُكُمْ عَلَيْتُكُوْ الْالَّهُ الْوَلِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلا تَقْتُلُوْا اولا تُشْرِكُوا إِنَّ فَيْنَا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلا تَقْتُلُوْا اولا دَكُمْ مِنْ إِمَا لَا فَيُ وَلا تَقْرَبُوا مِنْ إِمَا لَكُمُ وَاللَّهُ مِنْ عَلَى اللَّهُ اللَّهِ اللَّحِقَ الْمُلَكُمُ وَلَيْكُمُ وَطَلَكُمُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّحِقَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّلْمُ اللَّهُ الللَّا اللَّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللّهُ

وَلاَتُقْرُبُواْ مَالَ الْيَرَيْدِ إِلَّا بِالْتِي هِى اَحْسُنُ حَنْ يَهُلُغُ اَشُكَّهُ اَ وَاوْفُوا الكَيْلُ وَالْمِيزَانَ بِالْقِينُوا َ لَا نُكِلِفُ نَفْسًا إِلَا وُسْعَهَا ۚ وَإِذَا فُلْتُمُ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُولَٰ قَ وَبِعَهْ لِاللّٰهِ اَوْفُواْ ذَٰلِكُمْ وَصَٰدَكُمْ لِهِ تَعَلَّمُهُ تَذَكَّرُونَ فَي مِعَهْ اللّٰهِ اَوْفُواْ ذَٰلِكُمْ وَصَٰدَكُمْ لِهِ تَعَلَّمُهُمْ Mwene Vinya W'onthe. Uu nīw'o We Unuumwiyuala inyw'l nikana mutonye külilikana.'

154. Na asva, 'Ino ni nzia Yakwa ñongoetye îlûngele. Kwa ûu, mîatîlei na mūikaatīle nzīa ingl. iikese kûmûtongoesya inyw'î ûtee wa nzîa Uu nīw'o We ûnûkwīyīaa īûlû mwīthwe mŪtonya wenvu. nTkana kw īsija mothūku.'

155.Na îngî Ithyî nîtwam Ünengie Mose Ivuku yila yianiiasya vyÜ mavata ma Üla we wīna mwīkalo mŪseo vyŪ na yıvuanasya kıla kındu kuvika ndeto va mŪthya na nī Ūtongoi na Ūathimo nīkana mo metīkīle kŪkomana kwoo na Mwlali woo

وَأَنَّ لِمَنَّالِ صِوَاطِي مُسْتَقِيْمًا فَأَتَّبِغُوهُ ۚ وَكُلَّ تُتَّبِّعُوا الشُعُلُ فَتَفَاّ فَي بِكُمْ عَنْ سَبِيْلِهِ ﴿ لَعُلُكُمْ تَتَقُونُ هِ

ثُغُرَ أَتَيْنَا مُوْسَى الْكِتْبَ تَمَامًا عَلَى الْدَيْنَى آخسَنَ وَ تَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْعٌ وَ هُدُى وَ رَحْمَةً لَعَاَّهُمْ بِ عَ دَيْهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿

LUKU 20

tütheetye; yusultwe ni mauathimo. Kwa كُلْفَاكِنْكُ كَاتَبِعُو وَاتَّقَوْالْعَلَكُمْ tütheetye; ŭu, ylatilei yo, na Isūvianei na nai nikana inyw'î mûtonye kwîw'îwa tei.

157.Inyw'î mūikese kwasya, yatheeiw'e kwa mbal ill mbee waito, na ithyl tuyaamanya undu syo syayisomaa;'

158.Kana inyw'î mūikese kwasya, 'Takethwa Ivuku yatheetw'e kwitū ithyl, vate nzika, twithwa tūtongoew'e nesa mūno mbee woo. 'Na yu ūkūsī mūseo nůmůvikle invw'l kuma kwa Mwlali wenyu, na ûtongoi na tei. Nûû îndî, ûla ûte mûlûngalu kûmûvîta we ûla w'ileaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwitia? Ithyl tÜkamalva asu ala

أَنْ تَقُولُوْآ إِنَّهَا أَنْزِلُ الْكِتْبُ عَلَى كَالْإِنْفَتَيْن مِنْ مَيْلنَام وَإِن كُنَّاعَن دِرَاسَتِهِمْ لَغْفِلِينَ ﴿ اَوْ تَغُولُوا لَوْ اَنَّا ٱنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتْبُ لَكُنَّا آهُدْ ع مِنْهُمْ ۚ فَقَدْ جَآءَكُمْ بَيْنَهُ ۚ مِنْ زَيْكُمْ وَهُدَّى وَ رَحْمَةٌ ۚ فَكُنَّ ٱظْلَمُ مِنْنَ كُذَّبَ بِأَيْتِ اللَّهِ وَصَلَّ عَنْهَا ﴿ سَنِيْنِي الَّذِينَ يَصْدِ فَوْنَ عَنْ اللَّهَا سُوَّءً الْعَدَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِ فُونَ @ mamītiaa Mīsoa Yaitū ūsilīlo mūthūku nūndū wa kūsyoka ītina kwoo.

159.Mo meteele vathei ateo alaīka moke vala maī kana Mwīaīi waku kana Syama imwe Syake syūke? Mūthenya ūla Syama sya Mwīaīi waku ikoka, kūsyītīkīla kūikauna thayū ūla ūtaaītīkīla mbee ona kana kwīka ūseo ona ūmwe kwa mūīkīlo wa w'o. Asya, 'Eteelai inyw'ī, ithyī onaitū ota ūu notweteele.'

160.Na mo asu ala mamīnyaīīkisye ndīni yoo na yaanīka nthīnī wa nguthu nyiingī, we ndwīna ngwatanīo namo ona vanini. Vate nzika, 0voo woo 0kavika mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na īndī We akamamanyīthya ma0nd0 ala mo meekaa.

161.Ula wīkaa kīko kīseo, akakwata kūndū īkūmi kwakyo; īndī we ūla wīkaa kīko kīthūku, akanengwe mūthīnzīo wīanene nakyo tū; namo maikavītīw'a.

162.Asya, 'Takwa Nyie, Mwlali wakwa nundongoesye nziani ila ndungalu-ndini ila ya w'o, ndini ya Avalamu ula mavinda onthe weelekele nziani ila ya w'o. Na we ndai kati wa ala mamwiananasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingi.

163.Asya, 'Mboya yakwa na nthembo yakwa na thayu wakwa na kikw'u kyakwa syonthe ni kwoondu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiaii wa nthi syonthe.

صَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا اَنْ تَأْتِيهُمُ الْمَلَلِيكَةُ اُوْ يَالْمَكُ مُو الْمَلْلِيكَةُ اُوْ يَالْمَكُ وَرُفَعَ الْمُعْفَى وَبُكُ اَوْ يَالْمَكُ اللّهِ وَلِكَ لِيَوْمُ يَالْقِ الْمُعْفَى الْمِنْتُ اللّهِ وَلِكَ لِيَنْفُعُ لَفْسًا إِنْهَا نُهَا لَمُ تَكُن الْمَنتُ وَنَ إِنْهَا نَهَا خُذِالًا ثُولِ الْمَنتُظِولُونَ وَ وَلَيْهَا فَيْلًا ثُولُ الْمَنتَظِولُونَ وَ وَلَا اللّهُ ال

إِنَّ الَّذِيْنَ فَوَقُواْ دِيْنَهُمْ وَكَانُواْ شِيْعًا لَشَتَ مِنْهُمْ فِي شَيْعً ﴿ إِنَّنَا ٓ اَمْرُهُمْ إِلَى اللهِ ثُمَّ يُنَيِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يُفْعَلُونَ⊕

مَنْ جَآءً بِالْعَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا ۚ وَمَن جَآءً بِالسِّيْنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا ۚ وَمَن جَآءً ﴿ السِّيْنَةَةِ فَلاَيُمْوَنَ ﴿ السِّيْنَةَةِ فَلاَيُمْوُنَ ﴿ السِّيْنَةَةِ فَلاَيُمْوَنَ ﴿ السِّيْنَةَةِ فَلاَيْمُونَ ﴿ السِّيْنَةَ فَلَا يُطْلَمُونَ ﴾

ثُلْ إِنَّنِىٰ هَالِمِنْ كَنِّنَ إلى صِرَاطٍ ثُمُسْتَقِيْمٍ ﴿ دِيْنًا وَمُواطٍ ثُمُسْتَقِيْمٍ ﴿ دِيْنًا وَمُا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿ وَمُنَا عَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿

قُلْ إِنَّ صَكَانِيَ وَنُشِكِىٰ وَعَيْكَاىُ وَمَمَانِىٰ اللهِ رَبِّ الْعَلَمِينَ ﴿ 164.'We nde mûtindany'a. Na ûu nîw'o Nyie nîyîaîwe, na nyie nî wa mbee wa ala menenganae Kwake.'

165.Na vai thayū ūkwataa kīndū kya ūthūku īndī ūkuaa mūio waw'o mwene. Na vai mūkw'ii ūkakua mūio wa ūngī.Na īndī kwa Mwīaīi waku nīw'o ūkethwa wī ūalūko wenyu, na We akamūmanyīthya inyw'ī katī wa maūndū ala inyw'ī mwavathūkanganīaa.

166.Na We nī We Ula wamūtw'īkīthisye inyw'ī atiīwa ma ala angī īūlū wa nthī na nūmanenevetye amwe menyu īūlū wa ala angī nthīnī wa ivīla, nīkana We atonye kūmūtata inyw'ī na syīndū ila We ūmūnengete inyw'ī. Vate nzika, Mwīaīi waku E-mītūkī nthīnī wa ūsililo; na vate nzika, We nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

لَاشَرِيْكِ لَهُ وَمِنْ لِكَ أَمِرْتُ وَانَا اَوَّلُ الْسُلِيني اللهُ

قُلْ اَغَيْدَ اللهِ اَبْغِيْ رَكَّا وَهُو رَبُ كُلِ ثَنْ أُولَا كُلِيبُ كُلُّ نَفْسٍ الِّاعَلِيْهَا ۚ وَلَا تَزِدُ وَازِرَةٌ قِرْرَا خُرْئُ ثُمَّرَ الى رَتِكُمْ فَمُرْجِعُكُمْ فَيُنْيَتِ ثَكُمْر بِمَا كُنْ تُمْر فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ۞

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَيْفَ الْآنضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فُوْقَ بَعْضٍ دَرَجْتٍ لِيَبْلُوكُمْ فِى مَّا الشَّكُمْ إِنَّ رَبَّكَ لَاَّ يَّهُ سَرِيْتُمُ الْوِقَائِ وَإِنَّهُ لَعَقُوثُ ذَحِيْمٌ شَ

سُوْرَةُ الْأَعْمَانِ مَحِيتَمَا

AL – A'RAAF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Alif Laam Miim Saad. Nyie ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Nyie ninisi na Nyie nimbathukanasya.

3.Yīī nī Ivuku yīvuanītw'e kwaku we...kwa ūu, vaikethwe ūūmū nthīnī wa kīthūi kyaku īūlū wayo...nīkana we ūtonye kūkaanany'a nayo, na kana yo yīw'īke ūtao kwa etīkīli.

4.Atīlai maundu ala matheetw'e kwenyu kuma kwa Mwlali wenyu; na muikamaatile asuvli angl eka We. Inyw'l mulilikanaa vanini ata!

5.Nī mīsyī yīana ata īla Ithyī tūmyanangīte! Na ūsilīlo Witū nīwookie īūlū wayo ūtukū kana yīla mo mathūmūīte katambaanga.

6.Kwa ûu, yîla ûsilîlo Witû wookie îûlû woo, kîlo kyoo kyal vathei ateo mo maisye: Ithyl ow'o twal eki-ma-nal!

7.Na Ithyi nitukamakulya asu ala matumiwe Atumwa, na vate nzika, Ithyi tukamakulya Atumwa.

8.Na îndî Ithyî vate nzika, tûkamatavya mo *meko moo* kwa ûmanyi, nûndû Ithyî tûyaaîthîwa tûtevo ona îndîî.

إنسورالله الزخان الزحيسو

التصريع التص

كِتُّ أُنْزِلَ إِلَيْكَ نَلَا كُنُّ فِي صَدْدِكَ حَرَجٌ فِيفَهُ لِتُنْذِدَ بِهِ وَذِكْزَى لِلْمُؤْمِنِيْنَ۞

اِتَّبِعُوْا كَا أَنْزِلَ اِلْيَكُدُ فِنْ تَكِيُّلُمْ وَلَا تَثَيِّعُوا مِنْ دُونِهَ اَوْلِيَا رَا ۚ قِلِيْلًا مَا تَذَكُّرُونَ ۞

وَكُمْ مِنْ تَوْرَكُمْ لَهُ لَكُمْ لَهُ مَا خَلَّاهُمَا بَأْسُنَا بَيْلِنَّا أَوْهُمْ قَالِمُلُونَ ۞

عَنَاكَانَ دَعْوُمُمُ إِذْ جَآءَ هُمْ رَأَسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوْاً إِنَّا كُنَّا طُلِكًا اِنَّا اللَّهَ اللّ كُنَّا ظلمين ۞

فَلَنْشَكُنَّ الَّذِيْنَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَكُنُسْتُكُنَّ الْمُرْسِلِينَ ﴾

فَلْنَقُضَنَّ مَلِيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا عَآبِينَ ۞

9.Na ūthimi wa mūthenya ūsu ūkeethwa wī wa w'o. Na īndī īūlū wa ala ithimo syoo ikethwa syī ngito, asu nīmo makaīla

وَالْوَزْنُ يُوْمَيِدِ إِلِّحَقَّ ۚ فَنَنْ تَقُلُتُ مَوَازِئِنُهُ ۚ فَأُولَٰإِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۞

10.Na ĩũlũ wa asu ala ithimo syoo ikethwa syl mbūthū, asu nimo makethwa manangite mathayū moo nūndū wa kwithwa mate alūngalu kwa Misoa Yaitū.

وَمَنْ خَفَتْ مَوَازِنْنُهُ فَأُولِيكِ الَّذِيْنَ خَيِّرُوْا اَنْفُسَهُمْ إِلَا كَانُوا بِأَيْتِنَا يَظْلِمُونَ۞

11.Na Ithyī nītūmw'iīte inyw'ī īūlū wa nthī, na tūkamūnenge inyw'ī syīndū sya kwītetheesya vo. Inyw'ī mūtūngaa mūvea mūnini –ata!

وَلَقَدْ مَكَّنَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيْهَامَعَا بِشَ * إِلَيْ تَلِيْلًا مَّا تَشْكُرُونَ أَ

LUKU 2

12.Na Ithyi nitwamombie inyw'i na twamonenge inyw'i movwanile; na indi twamatavya alaika, 'Mwinyivisyei Atamu;' na onthe nimeenyivisye indi Ivilisi ndaainyivya; na ndaaithwa kati wa ala menyivasya.

وَلَقَدْ خَلَقْنَكُمْ ثُمُّ صَوَّرْنِكُمْ رُثُمِّ قُلْنَا لِلْمَلْبِكَةِ اسْجُدُوْا لِاُدُمُ ﴿ فَسَجُدُدُوْا إِلَّا إِلْلِيْسُ لَمْ يَكُنْ مِّنَ الشِّجِدِيْنَ ۞

13.Ngai asya, 'We Nīkyaū kyaūsiīle we kwīnyivya yīla Nyie nakwīyīaīe?' We aisye, 'Nyie nī mūseo kwī we. Nyie ūmbūmbīte na mwaki oyīla we ūmūmbīte na yūmba.'

قَالَ مَامَنَعُكَ ٱلْاَلْتَجُدُ إِذْ اَمَرْتُكُ ۚ قَالَ اَنَا خُيْرُفِئَةٌ خَلِفَتِيۡ مِن نَارِ وَخَلَفْتَهُ مِن طِيْنٍ ۞

14.Ngai aisye, 'Indî uma vaa; ti vandû vaku kwîthwa wî mûng'endu vaa. Umaala; we vate nzika wî ûmwe wa ala manyivîtw'e.'

قَالَ فَاهْنِط مِنْهَا فَهَا يَكُونُ لَكَ آنَ تَتَكَثَّرَيَّهُا فَاتَحُجُ إِنَّكَ مِنَ الصَّخِدِيْنَ ۞

15.We aisye: 'Nenge īvinda Nyie kūvika mūthenya ūla mo makokīlw'a.'

قَالَ ٱنْظِرْنِيَّ إِلَى يَوْمِرِ يُنْبَعُثُونَ @

16.Ngai asya, 'We ükeethwa wa asu ala manengetwe īvinda.'

قَالَ إِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنْظَرِيْنَ 💮

17. We aisye: 'Yu, nūndū We nūndw'īle wa kwaa, Nyie kwa ūla w'o, ngamoveesya nīmeteele mo nzīanī Yaku īla ndūngalu.

18.Na îndî Nyie vate nzika, ngamaumîlîîla kuma mbee woo na kuma îtina woo na kuma kw'okonî kwoo kwa aŭme na kuma kw'okonî kwoo kwa aka, na We ndûkamona aingî mûno moo maitûnga mûvea.'

19.Ngai aisye, Uma vaa, wī mūsonokye na mūlūngye. Ula ona wīva woo ūkakūatīīa we, vate nzika, Nyie ngausūsya Iia-ya-Mwaki nenyu inyw'onthe.

20.'Na we Atamu, îkala we na mûkau Mûŭndanî na yai kuma vo vala vonthe mûkwenda, îndî mûikaûthengee mûtî ûû mûikese kwîthwa katî wa eki-ma-naî.

21.Indī Satani nīwamavevee mo na kīwe mas vanīo mathūku nīkana we atonye kūmavuanīsya mo mawonzu moo ala mekalīte me mavithe nthīnī woo ma nthoni syoo; na amea 'Mwīai wenyu amūvatīte mūtī ūū tū nīkana mūikese kūtw'īka alaīka kana ta andū ma kwīkala tene na tene.'

22. Na we nïweevîtie mbee woo, akyasya, 'Vate nzika, Nyie nî mūtai mūîkīīku kwenyu.'

23.Kwa ûu we nîwatumie mo mavalûka nthînî wa wau wa matû kwa ûkengani. Na yîla mo masamie ma mûtî ûsu, nthoni syoo nîsyeevuanisye kwoo na mambîlîîlya kwîvwîka na matû ma

قَالَ فَيِمَا آغُوَيْدَيْنَ لَاقْعُلَاثَ لَهُمُ صِرَاطَ لَى الْمُسْتَقِيْمَ لِيَ

تُمُرُلاْتِيَنَّهُمْ مِّنَ بَيْنِ اَيْدِيْهِمْ وَمِن حَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَارِيْلِهِمْ وَكَثِيَّدُ ٱلْتُرَهُمْ شُكِدِيْنَ

قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُوْمًا مَّذُخُوُرًا لَٰهَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمۡ لَاَمۡلَتَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُوْ اَجْمَعِیْنَ ؈

وَيَا أُدُمُ اسْكُنْ آنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَاهِن حَيْثُ شِغْتُمُا وَلَا تَقْرَبًا لهٰنِ الشَّجَرَةَ فَتَكُوْنَا مِنَ الظّلِمِيْنَ ﴿

فَوَسُوَسَ لَهُمَا الشَّيُطِنُ لِيُبْدِى لَهُمَا مَا وَسِى عَنْهُمَا مِنْ سَوْاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهْكُمُا رَجُكُمُا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا آنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ اوْ تَكُونا مِن الْخُلِدِيْنَ ٣

وَقَاسَمُهُمَّ إِنِّ لَكُمَّا لِمِنَ النَّصِحِيْنَ ﴿

فَكُ لَّهُمُا بِغُرُونَ فِلْنَّا ذَاقًا الشَّجَرَةُ بَكَتْ لَهُمَّا

muunda Tulu woo ene. Na Mwiaii woo niwametie mo, akyasya, 'Nyie ndyaamuvata inyw'i muti usu na namutavya inyw'i: niw'o Satani ni mumaitha wi utheini kwenyu?'

24.Mo maisye, 'Mwīaīi waitū, ithyī nītwīvītīsye ithyī-ene; na We walea kūtūekea na kwīw'a tei īūlū waitū, vate nzika, ithyī tūkeethwa katī wa ala maīte.'

25.We aisye, Endai, amwe menyu mwĩ amaitha ma ala angĩ. Na ve wĩkalo ĩulu nthĩ na kyauya kya ĩvinda kwenyu.'

26.We aisye, 'Inyw'ī mūkekalaa vo, na mūkakw'īaa vo, na vau nīvo inyw'ī mūkaumw'a.'

LUKU 3

27.Inyw'ī Aana-ma-Atamu! Ow'o, Ithyī nītūmūtheesye inyw'ī kītonyeo kya kwīvw'īka nthoni syenyu, na kwīthwa ta wanake: īndī ngūa ya ūlūngalu ---- īsu nīyo nzeo vyū. Kyu nī Kyama kīmwe kya Ngai Mwene Vinya W'onthe, nīkana mo matonye kūlilikana.

28.Inyw'î Aana Atamu! Satani ma ndakaműsesenge inyw'ī, tondû wamaumisve asvai menyu kuma mūūndanī, amaumītye ngūa yoo nīkana we atonye kumony'a nthoni syoo. Kwa úla wo, we númwene inyw'i, we na mbai yake, kuma vala inyw'ī mutamona mo. Vate nzika, Ithyl nlt0matw'lklthltye masatani anyanya kwa asu ala matetīkīlaa.

سُوْاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفْنِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَسَرِقِ الْجَنْكَةِ وَنَادْمُهُمَا رَبْهُمُا اللهِ الْمُرَانَهُكُما عَنْ تِلَكُمَا الشَّجَرَةِ وَاقُلْ لَكُما آِنَ الشَّيْطُنَ لَكُما عَلُونُ فَهُنِيْنَ ﴾

تَالَا دُبُنَا ظَلَمْنَآ آنفُسُنَا كُوْرَانَ لَمُرْتَغُفِرُ لَنَا وَ تَرْحَمْنَا كَنَاكُوْنَقَ مِنَ الْخَسِدِيْنَ ﴿ قَالَ الْهِبُطُوْا بَعْضُكُمْ لِبَعْضِ عَدُوَّ ۚ وَكُلُمْ فِي الْآفِي مُسْتَقَدُّ وَكُمْنَاعٌ إلى حِيْنٍ ﴿

َّ قَالَ فِيْهَا تَحْيَوْنَ وَفِيْهَا تَمُوْتُوْنَ وَمِنْهَا ﴾ تُخْرَجُونَ ﴿

يْنَبَنَى اْدَمُرَقَلْ آنزَلْنَاعَلَيْنَكُمْ لِبَاسًا يُوَّارِى سَوَاتِكُمُ وَرِيْشًا ۚ وَلِبَاسُ التَّقَوٰىٰ ذٰلِكَ خَيْرٌ ۚ ذٰلِكَ مَنْ ايْتِ اللهِ لَعَلَّهُمُ يِذَكَرُوْنَ۞

يلَئِنَ أَدَمَ لَا يَفْتِنَنَكُمُ الشَّيَطُنُ كَمَّ آخُرَجَ الْوَيَكُمُ الشَّيَطُنُ كَمَّ آخُرَجَ الْوَيْكُمُ و فِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيلُويهُمَا سُوْلْتِهِمَا النَّهُ يَرْلَكُمْ هُوَ وَتَبِيلُهُ مِن حَيْثُ كَا سُوْلُوَهِمَا اللَّهُ عَلْنَا الشَّيْطِينَ آوٰلِيَا أَوْلِيَا مِلْكِينِ مَنْ عَلَيْكُ الشَّيْطِينَ آوٰلِيَا أَوْلِيَا مِلْكِينِ مَنْ عَلَيْكُمُ الشَّيْطِينَ آوٰلِيَا أَوْلِيَا مِلْكِينِ مَنْ عَلَيْكُ الشَّيْطِينَ آوٰلِيَا أَوْلِيَا مِلْكُونِينَ مَنْ الْمُنْفُونَ هَا الشَيْطِينَ الْمُؤْمِنُونَ هَا اللَّهُ الْمُنْفِيلُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْفَالُونَ الْمُؤْمِنُونَ هَا اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِنُونَ اللَّهُ الْمُلْمُ اللَّهُ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ الْمُلْمُ الْمُلْمُ الْمُلْمُ الْمُلْمُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُلْمُ الْمُلْمُو 29.Na yīla mo meeka kīko kīthūku, mo maasya, 'Ithyī tweethīle maaīthe maitū makīka ūu' na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūtwīyīaīe ithyī' Asya, 'Ngai MweneVinya W'onthe ndeyīaa īūlū wa meko mathūku. Inyw'ī mwīneena īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe maūndū ala inyw'ī mūtamesī.'

30.Asya, 'Mwīaīi wakwa eyīaīte ülūngalu. Na lūmyai malilikano menyu malūngele kīla *īvinda na* vandū va ūthaithi, na mwītei We, mūkītw'īkīthya aīkīīku inyw'ī ene Kwake nthīnī wa ndīni. Tondū we wamūmbie inyw'ī mwī andū, ota ūu inyw'ī mūkasyoka.

31. Amwe We numatongoesye, na ïulu wa ala angi wau wa matu utw'îkîte îtuvi yoo. Mo nimamosete ala athuku ta anyanya mamuvetete Ngai Mwene Vinya W'onthe, namo masuaniaa kana nimatongoew'e nesa.

32.Inyw'ī Aana-ma-Atamu! Sisyai mawanake menyu kīla *vinda na* vandū va ūthaithi, na yai na mūinyw'a īndī mūikavītūkye kīthimo; vate nzika, We ndamendaa ala mavītūkasya mūvaka.

LUKU 4

33. Asya, 'Nūū ūla ūvatanīte wanake wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla We umītye kwa athūkūmi Make, na syīndū nzeo sya ūnengani Wake? Asya, 'Nī kwoondū wa etīkīli nthīnī wa thayū ūū wa yu, na ikeethwa syī syoo me oka Mūthenyanī wa Uthayūūkyo. Uu nīw'o Ithyī tūvathūkanasya Mīsoa kwa andū ala mena ūmanyi.

وَ إِذَا فَعَلُواْ فَاحِشَةٌ قَالُوْا وَجُذُنَا عَلَيْهَا ٓ اٰبَآءَنَا وَاللّٰهُ اَمَرَنَا بِهَا * ثُلْ اِنَ اللّٰهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحُثَارُ ۗ انَتُقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۞

تُلْ اَمُوَى إِنْ بِالْقِسْطِ وَاَقِيْمُواْ وُجُوْهَكُمْ عِنْدُكُلِ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الذِينَ مُ كُمَا بِدَاكُمْ تَعُوْدُوْنَ أَنْ

فَرِنِقًا هَلَى وَ فَرِنِقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَلَةُ وَانْهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيْطِيْنَ آوْلِيَا ٓءَ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَيُحْسَبُوْنَ انْهُمُ مُنْهُ تَذُوْنَ

يْنَيْنَ اَدْمَرُخُذُوْا زِنْيُتَكُمْ عِنْدَكُلِّ مَنْجِدٍ وَ كُلُوا عَ وَاشْرُوُا وَلَا تُسْرِفُواْ أَنْهَ لَا يُحِبُّ النُسْرِفِينَ ۖ

قُلْ مَنْ حَنَمَ زِيْنَةَ اللهِ الْآِنَ آخَرَجَ لِعِبَادِمْ وَالطَّيِنَاتِ
مِنَ الْإِذْقِ قُلُ هِي لِلَّذِيْنَ أَمَنُوا فِي الْحَيْوَةِ الدُّنْيَا
خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيلَمَةُ مُكُذَٰ لِكَ نُفَصِّلُ الْأَلْتِ لِقَوْمِم
يَعْلَمُونَ ۞

34.Asya 'Mwīaīi wakwa avatanīte meko mathūku tū, me ūtheinī kana kīmbithīnī, na naī na ūtūli-wa-mīao, na kana inyw'ī kūmwīanany'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na kīla We ūtakītheesye mwīao, na kana inyw'ī kūneena maūndū ala mūtena ūmanyi wamo īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

35.Na kīla mūvathūko wa andū ve īvinda yaw'o, na yīla īvinda yaw'o yavika, mo maitonya kūtiwa ītina ona kavinda kamwe, ona maitonya kūyīvītūka mbee.

36.Inyw'ī Aana-ma-Atamu! Ethwa Atūmwa nīmooka kwenyu kuma katī wenyu ene, maimūtūngīļīīla inyw'ī Mīsoa Yakwa, īndī ūla ona wīva ūkamūkīa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwīka meko maseo, kūkethwa w'ia īūlū woo, ona maikakwatwa nī kyeva.

37.Indī asu ala maleaa Mīsoa Yaitū na kūalyūka na kūmītia mena ngathīlo; aa makeethwa me ekali-ma-Mwakinī; mo makekalaa nthīnī waw'o.

38.Noo îndî, ola ote molongalu mbee wake we ûla ûmûseûvîasya Ngai Mwene Vinya W'onthe ûvûngû kana ûmîkengaa Mīsoa Yake? Asu nimo makakwata klanda kyoo klla kltw'ltwe, kuvika ylla Atūmwa Maitū makamathokea kwosa mathayū moo, mo makaasya, 'elva ūla inyw'î mwamwîkaîlaa vandû va Ngai Mwene Vinva W'onthe? Mo makamasüngīa, 'Mo nîmatwaîe ithyĩ vyū;' namo makaumya ūkūsī lūlū woo ene kana mo mal alei.

قُلْ إِنْنَا خُوْمُ رَبِّي الْفُوَاحِشَ مَا ظُهُرُمِنْهَا وُمَا لِكُنَّ وَالْإِنْمُ وَالْبُغْى بِغَيْرِالْحَقِّ وَانْ تُشْرِكُوا بِاللهِ مَا لَمُ يُنَوِّلْ بِهِ سُلْطُنَا وَانْ تَقُولُوا عَكَ اللهِ مَا لاَ تَعَلَّمُونَ ۞

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ إَجَلُّ ۚ فَإِذَا جَاءَ آجَلُهُمُ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يُسْتَقِيهُمُونَ

يٰنِنَىٰٓ ادَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَكُنُّ رُسُلٌّ مِنْكُمْ يَقُصُّوْنَ مَلَيُّكُمْ ايْنِيْنَ فَنَنِ اثَّقِي وَاصْلَحَ فَلَا خُوثٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْرِيَخْزَنُوْنَ۞

وَ الَّذِينَ كُذُ بُوا بِأَيْتِنَا وَاسْتَكُبُرُوْا عَنْهَآ اُولَيْهِ لَىَ اَوْلَيْهِ لَىَ الْحَالِيَ الْعَلْ الْعَلَمُ وَالْعَنْهَا الْوَلَيْهِ لَا اللَّهُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ اللّلْهُ اللَّهُ اللَّالِي اللَّهُ اللَّلَّ اللَّالِمُ اللَّالِي اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّاللَّا اللَّهُ ا

فَئُنْ أَظْلُمُ مِتْنِ افْتُرَى عَلَى اللَّهِ كُذِبًّا ٱوْ كُذَّبَ

بِأَيْتِهُ أُولِيْكَ يَنَالُهُمْ نَصِيْبُهُمُ مِنَ الْكِتْبِ عَتَى الْمِنْدِ عَتَى الْمَاتِ عَلَى الْمَاتِ عَلَى إِذَا جَاءَ تُهُمُ وُسُلُنَا يَتُوَفَّوْنَهُمُ لَا قَالُوْا اَيْنَ مَا كُنْتُمُ اللهِ قَالُوْا صَلُوْا عَنَا وَشِهِدُمُوا عَلَا أَنْفُرِهُمُ اللهِ قَالُوْا صَلُوْا عَنَا وَشِهِدُمُوا عَلَا أَنْفُرِهُمُ اللّهُ مُنَافُوا كَلِيْنِينَ ﴿

39. We akaasya, 'Likai nthīnī wa Mwaki inyw'ī katī wa mbaī sya Mayini na andū ala makw'ie mbee wenyu.' Kīla īvinda mbaī ikalikaa, ikamīumanīaa *mbaī* īla īngī, kūvika yīla onthe makalika nthīnī waw'o, ala ma mwambīlīlīlyo moo makamatavya ala ma mūminūkīlyo moo, Mwīaīi waitū, aa nīmo matūthyoekisye, kwa ūu manenge mo ūsilīlo wa Mwaki kūndū kwīlī.' We akamatavya, 'Kwa kīla nguthu itongoetye vakeethwa ūsilīlo kūndū kwīlī, Indī inyw'ī mūyīsī.

40.Na ala ma mbee moo makamatavya ala ma mūminūkīlyo moo: 'Inyw'i Indī, mūi na ūnene lūlū waitū; kwa ūu samai ūsilīlo wa ūndū w'onthe ūla inyw'i mweekie.'

LUKU 5

41. Asu ala maleaa Mīsoa Yaitū na kūalyūka na kūmītia na ngathīīo, mbingīlo sya Itu iikavingūwa kwoondū woo, ona mo maikalika Itunī kūvika ngamīle īvītīle īimanī ya singano. Na ūu nīw'o Ithvī tūmatuvaa avītany'a.

42.Mo makeethwa na ûkomo wa Iia-ya-Mwaki, na ngunîko syaw'o îûlû woo. Na ûu nîw'o Ithyî tûmaîvaa ala mate alûngalu.

43.Indī īūlū wa asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo---Ithyī tūiūkuīthasya thayū mbee wa ūtonyi wa w'o—asu nīmo ekali-ma-Itunī; vo nīvo mo makekalaa.

44.Na Ithyī tūkaveta kīmena ona kīva kīla kīkethwa kī ngoonī syoo. Uungu woo kūkavītīlaa mbūsī. Namo makaasva.

وَقَالَتَ أَوْلِمُهُمْ لِانْخُولِهُمْ فِمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ إِنَّ فَكُونِ عَلَيْنَا مِنْ أَيْ فَكُ وَقُوا الْعَذَابَ عِمَا كُنْتُمْ تَكُسِبُوْنَ أَقَوا الْعَذَابَ عِمَا كُنْتُمْ تَكُسِبُوْنَ أَقَ

إِنَّ الْذَيْنَ كَذَّبُواْ بِأَلِيَنَا وَ اسْتُكْبُرُوْا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمُ إَبُوابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجُنَّةَ حَتَّے يَلِجَ انجَمَلُ فِيْ سَيِّرالِيُهَا لِمِهُ وَكَذْلِكَ نَجْزِى الْمُجْمِمِيْنَ ۞

لَهُمْ مِّنْ جَهَلَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ نَوْقِهِمْ عَوَاشٍ * وَ كُذْلِكَ نَجْنِي الظَّلِينِينَ۞

وَالَّذِيْنَ أَمُنُوا وَعَيلُوا الضّلِحٰةِ لَا نُكُلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا َ اُولَلِكَ اَصْحٰبُ اَلِحُنَّةِ هُمْ فِنِهَا خٰلِدُونَ۞ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلِّ يَجْوِىٰ مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهُوْ ۚ وَقَالُوا الْحَدْدُ لِلهِ الّذِيْ هَدَٰسَنَا لِهُنَا ۖ وَمَا 'Ndaïa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ola Otūtongoesye ithyī Undūnī ŪŪ. Na ithyī tūyaī tūtonya kwīthwa twoonie ūtongoi. Kethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaatūtongoesya ithyī. Atūmwa ma Mwīaīi waitū ow'o maetie w'o.' Na Īndī kwoo kūkatavanw'a, 'Yīī nīyo Itu yīla inyw'ī mūnengetwe ta ūtiīwa ta ħuvi nūndū wa maūndū ala inyw'ī mweekaa,'

45.Na ekali-ma-Itunī makameta ekali-ma-Iianī ya Mwaki: Ow'o ithyī nītwīthīīte ûndû Mwīai waitû watwathie wī wa w'o. Inyw'ī ota ûu nīmwīthīīte ûndû Mwīaīi wenyu wamwathie wī wa w'o? Na mo makasûngīa, 'Iī, 'Na mûtavany'a akatavany'a katī woo akyasya, 'Kīumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kī lūlū wa eki-ma-naī---

46.Ala mamaalyulaa andu kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na mendaa kumīthyoekya, na ala mo nī alei ma Itu.'

47.Na katī wa isu syelī vakeethwa na tūtū, na īūlū wa kūndū kūkīlīīlu vakeethwa andū ala makamamanya onthe na movano moo. Namo makameta andū ma Itunī: 'Mūuo nīwīthwe īūlū wenyu. Aa makeethwa matanamba kūyīlika ona kau makeethwa mekwatītye kīika ūu.

48.Na yīla metho moo makathi0wa kwelekela andū ma Mwakinī, mo makaasya, 'Mwīaīi waitū, ndūkatw'ie ithyī yamwe na andū mate alūngalu.'

كُنَّا لِنَهْتَدِى لَوْلاً انَ هَدْمَنَا اللهُ أَلَقَدْ جَآمَ تَ دُسُلُ رَنِيًا بِالْحَقِّ لَوَنُودُوْا اَنْ تِلْكُولْلِكَةُ أُورِثْتُمُوْهَا إَنَّ بِهَا كُنْتُمْ رَعْمَانُونَ ﴿

وَنَاذَى أَضْعُبُ أَلِحَنَّةُ وَأَضْعُبَ النَّارِاَنُ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَمَدَنَا رُثِنَا حَقًّا فَهُلْ وَجَدْ ثُمْ مِثَا وَعَدُ رَجُكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ قَادَّنَ مُؤَذِنٌ أَبْيَتَهُمْ أَنْ لَتَنَتُّر اللهِ عَلَى الظّٰلِينِينَ فِي

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ رَيَنغُونَهَا عِوجَّا اللهِ رَيَنغُونَهَا عِوجَّا اللهِ رَيَنغُونَهَا عِوجَاً اللهِ مَن يَعْفُونَهَا عِودَ عَلَيْهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهَا عِودَ عَلَيْهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهَا عِودَ عَلَيْهِ مِن اللهِ مَن يَعْفُونَهَا عِودَ عَلَيْهُ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِودَ عَلَيْهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلْمُ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهُ مِن اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهِ مِنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهُ مِنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُا عِلْمُ عَلَيْهُ مِنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَنْ يَعْلُونُ مَنْ مَنْ اللهِ مَن يَعْفُونَهُمُ اللّهُ مَنْ مِنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللهِ مَنْ اللّهُ مِنْ أَنْ اللّهُ مَنْ إِلْهُ اللّهُ مِنْ إِلَيْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِن مُنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِن اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مُنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مُنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مُ

وَيِّيْنَهُمُا جِنَاكِ ۚ وَعَلَى الْاَعْرَافِ دِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلُّا بِسِيْلَهُمْ ۗ وَنَادَوْا أَصْلَبَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلْمُ عَلَيْكُمُّ ۗ تَمْرِيْدُ خُلُوْهَا وَهُمْ رِيْطَلَعُوْنَ ۞

وَلِذَا مُعِوْفُ ٱبْصَارُهُمُ تِلْقَلَاءُ ٱصْلِي النَّالِّ قَالُوا رَبَّنَا عُ لَا تَجْعُلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظّلِينِينَ ۚ

LUKU 6

49.Na ekali ma kûndû kûla kûkîlîîlu makameta andû ala makamamanya na movano moo, na kwasya, 'Wingî wenyu ndwaamûuna inyw'î ona ûng'endu wenyu.

50.Aa nīmo andū ala meevītie kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamavikīsya tei Wake? Mo nīmatavītw'e, 'Likai Itunī; vai w'ia Okoka Tūlū wenyu, ona inyw'ī mūikew'a kyeva.'

51.Na ekali-ma-Mwakini makameta ekali-ma-Ituni, 'Twitikisyei kiw'ü kana syindü ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ünenganite kwoondü wenyu,' Mo makaasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nüvatanite isu syeli kwa alei.....

52.'Asu ala mamyosie ndīni yoo ta ngoī na īthau, na ala thayu wa nthī īno wamakengie.' Umunthī īndī, Ithyī nītūkūlwa nīmo tondu mo moolilwe nī umbano wa muthenya uu woo, na tondu mo mamīleaa Mīsoa Yaitu.

53.Na vate nzika, Ithyl nitomaetee mo Ivuku yila Ithyl tuylvuanitye na omanyi, otongoi na tei kwa ando ala metikilaa.

54.Mo meteele wianiu wa mokaany'o t0? Muthenya ula wianiu wa mookaany'o ukavika, ala moolilwe niw'o mbee makaasya, 'Atumwa ma Mwiaii waitu ow'o nimaetie uw'o. Ithyi indi, twina ew'anithya ona umwe ma kutw'iw'anithya kana ithyi nitutonya kutungwa nikana tukatonya kwika meko eka ala ithyi tweekaa? Mo ow'o

وَ نَاذَى اَصُلُبُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمُهُمُ مُ قَالُوْا مِنَا اَغْنَا عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمُ تَسْتَكُلِمُوْنَ۞

ٱلْهَوُّلَا ۚ الَّذِيْنَ ٱفْسَنْتُمْرَلاَ يَنَالُهُمُ اللهُ بِرَحْمَةٍ ٱدْخُلُوا الْبَنَّةَ لَانُوْكُ عَلَيْكُمْرُولَا ٱنْتُمْ تَخَرَثُونَ۞

وُنَاكَتَى أَهُفُ النَّارِ آَهُعُ الْمَعَنَةِ آنَ آفِيْضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاّدِ آوْمِتَا دَزَقَكُمُ اللهُ ۚ قَالُوْآ اِنَّ اللهَ حَرَّمُهُمَّا عَلَى الْكِفِرِيْنَ ۚ

الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا دِيْنَهُمُ لَهُوَّا وَلَعِبًا ذَغَرَاتُهُمُ الْحَيْوةُ الدُّنْيَاءَ فَالْيَوْمَ نَنْسُهُمْ كَمَا نَشُوا لِقَاءَ يَوْمِهُمْ هٰذَا ۗ وَمَا كَانُوْا بِالْيَوْعَ لِيَجْحَدُونَ ۞

وَ لَقَدْ جِنْنَهُمْ بِكِتْ فَصِّلْنَهُ عَلَا غِلْمٍ هُدَّ هِ وَ رَحْمَةٌ ثِقَوْمُ نُوْمِنُونَ

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَا تَأْوِيْلَهُ يَوْمَرَيَأْتِنَ تَأْوِيْلُهُ يَعُولُ الَّذِيْنَ نَسُوُهُ مِنْ مَبْلُ قَدُ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءً فَيَشْفَعُوا لَنَا آوْ نُرَدُ مُتَعْمَلُ غَيْرُ الَّذِي نُكُنَا نَعْمُلُ مَن حَيِثُ وَآ انْفُسُهُمْ رُو صَلَّ nîmanangîte mathayû moo na maûndû ala mo maseûvasya nîmamavalûkîtye.

في عَنْهُمْ مِنَا كَانُوا يَفْتُرُونَ ٥

LUKU 7

55. Vate nzika, Mwĩaĩi wenyu nĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ula woombie matu na nthĩ nthĩnĩ wa mavinda thanthat0; na ĩndĩ We Mwene atĩnĩka Kĩvĩlanĩ-kya-Usumbĩ. We atumaa ūtukū ūvw'ĩka mūthenya, ūla ūūatīĩaa mĩtūkĩ. Na We nĩwoombie syūa na mwei na ndata, syonthe nĩsyĩw'ĩthĩtw'e nĩ mwĩao Wake. Nĩw'o, ūmbi nĩ Wake na mwĩao. Kūathimwa nĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwĩaĩi wa nthĩ syonthe.

56.Mwîkaîlei Mwîaîi wenyu na wînyivyo kîmbithînî. Vate nzika, We ndamendaa eki-ma-naî.

57.Na mūikaete kīthokoo lūlū wa nthī lītina wa kyamina kūseūvw'a, na mwīkallei We mwīna w'ia na wīkwatyo. Vate nzika, tei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wī vakuvī na asu ala mekaa ūseo.

58.Na We nī We ūla ūtūmaa iseve ta ūvoo mūseo mbee wa tei Wake, kūvika, yīla syeethwa na īthweo īito, Ithyī tūyītwaa īūlū wa nthī īla ngw'ū, na īndī tūitheesya kīw'ū kuma nthīnī wayo, na tūimesya kīla mūthemba wa ūsyao nakyo. Ota ūu, Ithyī nītūmathayūūkasya ala akw'ū nīkana inyw'ī mūtonye kūlilikana.

59.Na ta ĩulu wa nthĩ ĩla nzeo, imea syayo imeaa kwa wingĩ kwa mwĩao wa Mwĩaĩi

إِنَّ رَبَكُمُ اللهُ الَّذِئ حَلَقَ السَّلُوتِ وَالْاَسُ فِيْ

مِثْنَةِ إِنَّا مِرْتُمُ اسْتَلَى عَلَى الْعُرْشُ يُغْثِى الْيَكَ النَّاكَ النَّاكَ يَطْلُبُهُ حَثِينَةً لِآوَالشَّسُ وَالْقَدُ وَالنَّجُوْمَ مُسْتَفَّلَتٍ مَا الْعُرُومُ اللَّهُ مَن بُ الْعَلَمِينَ ﴿ الْعَلَمِينَ ﴾ الْعَلَمِينَ ﴿ الْعَلْمِينَ ﴾ الْعَلَمِينَ ﴿

اُدْعُوُّا دَبَّكُمْ تَضَنَّعًا وَّخُفْيَةٌ ۚ النَّهُ كَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ۞

وُلاَ تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ بَعْدَ اصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا قَطْمَعًا ۚ إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرْبُ مِنَ الْنُحْنِيثِينَ ۞

وَهُوَالَّذِي نُيْسِلُ الزِيْحَ بُشُوًا بَيْنَ يَدَى دَحْمَتِهُ حَضَّ إِذَا اَ فَلَتْ سَمَا بَا ثِقَالًا سُفْنُهُ لِبَكَدٍ تَبِتِ فَأَنْزُلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الشَّرَاثُ كَذَٰلِكَ نُحْجُ الْمُوْثَى نَعَلَكُمْ تَذَكَرُوْنَ۞

وَ الْبِكُ لُ الطِّيْبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِاذِنِ رَبِّهِ ، وَ الَّذِي خَبُنَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا ظَيْدًا اللَّهِ نُصَرِّفُ الْإِبْتِ wayo, na ila nthūku iisyaaa ateo mbūthū syasyo. Na ota ūu nīw'o Ithyī tūalyūlaa Mīsoa kwa andū ala matūngaa mūvea.

عَ لِقَوْمِ يَشْكُرُونَ ﴿

LUKU 8

60.Ithyī nītwamūtūmie Noa kwa andū make nake aisye, 'Inyw'ī andū makwa, Mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe, inyw'ī mūi na Ngai ūngī ateo We. Ow'o, Nyie nīna w'ia īūlū wenyu nūndū wa ūsilīlo wa mūthenya ūla mūnene.'

61. Anene ma andū make maisye, 'Vate nzika, ithyl twlona we wl nthlni wa lvityo yl ūtheini.'

62.We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, vai īvītyo nthīnī wakwa, īndī Nyie nī Mūtūmwa kuma kwa Mwīaīi wa nthī syonthe.'

63.'Nyie nînîmûetee inyw'î movoo ma Mwîaîi wakwa na kûmûnenge inyw'î ûtao mûîkîîku. Na Nyie nînîsî kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ûndû inyw'î mûtesî.'

64.'Inyw'î nîmûûseng'a nûndû wa ûtao kûmûvikîa inyw'î kuma kwa Mwîaîi wenyu kwîsîla kwa mûndû kuma katî wenyu ene, nîkana we atonye kûmûkaany'a inyw'î na nîkana inyw'î mûtonye kûtwîka alûngalu na nîkana inyw'î mwîw'îwe tei?'

65.Indî mo maisye we ena üvüngu, kwa u Ithyî nîtwamutangîle we vamwe na ala waî namo Ngalawanî, na nîtwamathitisye asu ala maleile Mîsoa Yaitu. Ow'o mo maî andu ilalinda. لَقَدُ ٱرْسَلْنَا نُوْمًا إلى قَوْمِهِ فَقَالَ لِقَوْمِ اعْبُدُوا الله مَا لَكُمْرُ مِّنَ إِلَٰهٍ غَيْرُو اللهِ عَلَيْ الْمِالْ اللهِ عَنْرُو اللهُ عَنْرُو اللهِ اللهِ عَنْرُو اللهِ عَنْرُو اللهِ عَنْرُو اللهِ عَنْرُو اللهِ اللهِ عَنْرُو اللهِ اللهِ عَنْرُو اللهِ اللهِ عَنْرُو اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللّهِ اللهِ اللهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهِ

قَالَ الْمُلَاُمِنُ قَوْمِيَةَ إِنَّا لَنَوْلِكَ فِي صَلْلِ ثُمِيْنٍ®

قَالَ لِنَقَوْمِ لَيْسَ بِيْ صَلَلَةٌ ۚ وَ لَكِنِىٰ رَسُولٌ مِن رَبِ الْعَلَيْمِيْنَ ﴿

أَبُلِّفُكُمْ رِسْلَتِ دَنِيْ وَانْصَحُ لَكُمْ وَاَعْلَمُ مِنَ اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿

ٱۏۼؚۜؠٮ۫تُمْ ٱنْ جَاءَ كُمْ ذِكْرٌ قِنْ دَّتِكُمْ عَلَى رَجُلٍ قِنْكُمْ لِيُنْذِنْ ذَكُمْ وَ لِتَتَقَوُّا وَلَعَكَكُمْ تُرْحَنُونَ ۞

فَكَذَبُونُهُ فَاكَغُيُنِهُ وَالَّذِيْنَ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ وَاغْرَفْنَا ﴿ الَّذِيْنَ كَذَبُوا بِالِيتِنَأْ إِنَّكُهُمْ كَانُوا تَوْمًّا عَبِيثَنَ ﴾

LUKU 9

66.Na kwa Aati Ithyi twamūtūmie mwanaa nyinyia woo Uuti. We aisye, 'Inyw'i andū makwa, Mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe; inyw'i mūi na ngai ingi ateo We. Indi inyw'i nomūkatw'ika akii-ma-Ngai?'

67.Alei Anene ma andū make maisye, 'Ithyi twikwona we wi mwaū nthini wa ūtumanu,na vate nzika, ithyi twisūania kana we wi ūmwe wa akengani.'

68.We asûngîie, 'Inyw'î andû makwa, vai ûtumanu wî nthînî wakwa, îndî Nyie nî Mûtûmwa kuma kwa mwîai wa nthî syonthe.'

69.'Nyie nimuetee inyw'i movoo kuma kwa Mwiaii wakwa na Nyie ni mutai wa w'o na muikiiku kwenyu.'

70.'Inyw'ī komūūseng'a nī ūtao kuma kwa Mwīaīi wenyu kwīsīla mūndūnī ūmwe kuma katī wenyu ene nīkana we atonye kūmūkaany'a inyw'ī? Na lilikanai īvinda yīla We wamūtw'ie inyw'ī kwīthwa atiīwa ma manee Make ītina wa andū ma Noa, na amwingīvya inyw'ī mūno nthīnī wa mīkalīle. Lilikanai, īndī, manee ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, nīkana inyw'ī mūtonye kwaīla.

71.Mo maisye, 'We ükite koo kwitu nikana ithyi tütonye kümüthaitha Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka na kw'itia ila aaithe maitu mathaithaa? Tüetee indi, kila we üütüteelemangya nakyo, ethwa we wi wa ala maw'o.'

دَالَى عَادٍ اَخَاهُمْ هُوْدًا ثَالَ اِعَوْمُ اعْبُدُ وااللَّهُ مَا لَكُمْرِ مِنْ اِلْهِ عَبْرُةً أَنَالَا تَتَعُوْنَ ۞

قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهَ إِنَّا لَنَزْلِكَ فِيْ سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظْتُكَ مِنَ الْكَذِيئِنَ ۞

قَالَ يُقَوْمِ لَيْسَ بِى سَفَاهَةٌ وَ لِكِنِّى رَسُولٌ مِنْ دَبِ الْعَلِينَنَ

ٱبْلِغُكُمْ رِسْلْتِ رَبِّي وَانَا لَكُمْ زَاصِحٌ آمِيْنُ ۞

اَدُعِّبُتُهُ اَنُ جَآ اَكُمْ ذِكْ فِن ذَتِكُمْ عَلَى مَجُلِ فِنكُمْ لِلُينْذِدَكُمْ وَاذْكُرُوۤ الذَّجَعَلَكُمْ خُلَفَاۤ أَمِن بَعْدِ قَوْمُ نُوْجَ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلِق بَصْطَةٌ ۖ فَاذْكُرُوۤ ا الاَءَ اللهِ تَعَلَّكُمُ تُغُلِّحُونَ۞

عَالْوَا اَجِنْتَنَا لِنَعْبُدُ اللهُ وَحْدَهُ وَنَذَرُ مِمَا كَانَ يَعْبُدُ اَبَا وُنَا عَاٰتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصِّدِقِيْنَ ۞ 72. We asūngīie, 'Ow'o ūsilīlo nūminīte kūvalūka lūlū wenyu na Ūthatu kuma kwa Mwlali wenyu. Inyw'l mwlkaananla nakwa lūlū wa masyltwa ala mweetanie inyw'l na maaalthe menyu--- ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtaamatheesya mwlao? Eteelai līndl, Nyie ni vamwe nenyu katī wa asu ala meteelaa.'

قَالَ قَذَ وَقَعَ عَلَيْكُمْ فِنْ ذَيْكُمْ دِجْسٌ وَعَضَبُّ أَتُجَادِ لُونَنِنْ فِي اَسُمَا ﴿ سَنَيْتُنُوْهَا اَسْتُمْ وَ اٰبَا أَوْكُمْ مَا نَزَلَ اللهُ بِهَا مِنْ سُلْطِينْ فَانْتَظِرُوْا إِنْ مَعَكُمُ قِنَ الْنَتَظِرِيْنَ ۞

73.Na Ithyi nitwamūtangile we vamwe na ala mai nake, kwa tei Witū, na Ithyi nitwatilile vyū matialyo ma asu ala mamileile Misoa Yaitū. Namo mayai etikili.

فَأَغَيْنُنْهُ وَ الَّذِيْنَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِتَنَا وَقَطَعْنَا دَابِرَ غُجْ الَّذِیْنَ کُذَّبُوْا بِأَلِیْنَا وَمَا کَانُوا مُؤْمِنِیْنَ۞

LUKU 10

74.Na kwa Athamuti ithyĩ nữwamữưmie mwanaa nyinyia woo Salee. We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, Mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe; mūi na ngai ingĩ ateo We. Nĩw'o ūkūsĩ mūseo nūmūvikĩe inyw'ĩ kuma kwa Mwĩaĩi wenyu ngamĩle ĩno nga ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ kyama kwenyu. Kwa ūu mĩekei ĩye vala yĩkwenda ĩūlū wa nthĩ ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mūikamĩke naĩ, ūsilĩlo wĩ woo ndūkese kūmūkwata inyw'ĩ.'

إِذْ رَال ثُنُوْدَ اَخَاهُمْ صَلِحًا قَالَ لِغَوْمُ اعْبُدُوا اللهُ مَا لَكُمْ فِي مِنْ اللهِ عَنْدُهُ فَلَ جَآءَ نَكُمْ بَيْنَكُ فَيْنَ مَ فِكُمُ فَلَا مِنْ مَ فِكُمُ فَلَا مِنْ اللهِ عَنْدُهُ فَلَا مَا تَأْكُلُ فِنَ اَدْضِ هَذِهِ مَا تَأْكُلُ فِنَ اَدْضِ اللهِ وَلَا تَسَنُّوْهَا بِمُوْمِ فِيَا خُذَكُمْ مَنَ البُّ الِيُدُونَ

75.Na lilikanai **Ninda** yıla wamūtw'īkīthisye inyw'ī atiīwa ma manee Make Itina wa Aati, na We nīwamūnengie inyw'ī ūtūo īūlū wa nthī; inyw'î mwakaa nyumba sya kîsumbî myandani yayo, na nimwasaa iima nvūmba. ikatw'lka Kwa lilikanai manee ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mūikeke ūemu lūlū wa nthl, műkietae kíthokoo.

وَاذْكُرُوْاً اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآ أَ مِنْ بَعْدِعَادٍ وَبَوَاكُمْ فِى الْاُرْضِ تَقْيَنُكُونَ مِنْ شُهُوْلِهَا تُصُوْلًا تَعُنُولًا تَغَيَّنُونَ الْجِبَالَ بُنُوثًا * فَاذْكُرُواۤ الْآءَ اللهِ وَلاَ تَعُشُوا حَفِ الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ۞ 76. Anene ma andū make ala maī ang'endu mamatavisye ala matalawa ta onzu---- asu katī wamo ala meetīkīlile — inyw'ī nīmwīsī na w'o kana Salee nī ūmwe watūmiwe nī Mwīaīi wake?' Mo masūngīie, 'Vate nzika, ithyī nītūkwītīkīla maūndū ala we ūtūmītwe namo.'

77. Asu ala mal ang'endu maisye, 'Nlw'o ithyi nltuumalea maundu ala inyw'i muumetikila.'

78.Indî mo nîmatilangile ngamîle îsu maûû na nîmaleile kwiw'a mwiao wa Mwiaîi woo, na maisye, 'We Salee, tûetee kîla we ûûtûtelemangya nakyo, ethwa ow'o we wî ûmwe wa Atûmwa.'

79.Indî kîtetemo kya nthî nîkyamakwatie mo na maalyūka matw'îka siimba ivalūkangîte na mavu nyūmbanî syoo.

80.Na îndî Salee nîwaumie vala maî na asya, 'Inyw'î andû makwa, Nyie nînaetie ûvoo wa Mwîaîi wakwa kwenyu na namûnenge inyw'î ûtao mûîkîîku, Îndî inyw'î mûyendaa atai aîkîîku.'

81.Na Ithyĩ ĩitwam Ot Omie Loto-yĩla wamatavisye and make, 'Inyw'ĩ mwĩika ũ vukyo ũ la ũtaa ĩkwa ĩ ũ lũ wa nthĩ nĩ mũndũ ona ũmwe ala maĩ mbee wenyu?'

82.Inyw'ī mwīmathengeea aūme nī kūmenda vandū va iveti. Tiw'o inyw'ī mwī andū ala makīlaa mīvaka vonthe.

83.Na úsûngîo wa andû make ndwaî ûndû ûngî ateo mo maisye, 'Malûngyei

قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ اسْتَكَابُرُوْا مِنْ قَوْمِهُ لِلَّــذِيْنَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ امَنَ مِنْهُمْ اتَعْلَمُوْنَ اَنَ صَلِعًا مُوسَلُّ مِنْ زَنِهِ عَالُوٓا إِنَّا مِثَا أَوْسِلُ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۞

قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْنُرُوْاَ إِنَّا بِالَّذِيْنَ امْنَتُمْ بِهِ كُوْرُوْنَ

نَعَقَدُوا النَّاقَةَ وَعَتُواعَنْ اَمْرِىمَ يَهِمْ وَقَالُوا يُطِيحُ اثْتِنَا بِهَا تَعِدُنَاۤ إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُوْسِلِيْنَ۞

فَاكْنَاتُهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبُوا فِي دَارِهِمْ جَيْمِنِينَ

فَتُوَلَٰىءَنْهُمْ وَقَالَ ايْقَوْمُ لَقَالَ اَبْلَفْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّىٰ وَتَعَمُّتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا يُجْبُونَ النّصِحِيْنَ ۞

وَلُوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِيَّهَ اتَّا ثُوْنَ الْفَاحِشَةَ مَاسَبَقَكُمُ بِهَا مِنْ اَحَدٍ فِنَ الْعَلَمِيْنَ ۞

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهُوَةً فِنْ دُوْنِ النِّسَاءُ بَلْ أَنْتُمُ قَوْمٌ مُسْرِفُوْنَ ۞

وَ مَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهُ إِلَّا أَنْ قَالُوْا الْحَرِجُوهُمْ

kuma műsyl wenyu, nűndű mo nl andű ala metheasya műno.'

فِن قَرْيَتِكُمْ ﴿ إِنَّهُمْ أَنَا سُ يُتَطَهُّ وَنَ ۞

84.Na Ithyi nitwamutangiie we na andu ma nyumba yake, ateo kiveti kyake: kyo kyai kya asu ala matiiwe itina.

فَأَخْيَنْكُ وَآهْلُهُ إِلَّا امْرَاتَهُ ﴿ كَانَتْ مِنَ الْفِيدِنَ ﴿

85. Na Ithyi nitwauisye mbua iulu woo. Yu kwa sisyai, muminukilyo wa eki-manai wai mwau!

وَ اَمْطَوْنَا عَلَيْهِمْ مَّطَرًّا ثَنَا نَظُوْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَهُ * يَجُ الْمُجْوِمِيْنَ أَحُ

LUKU 11

86.Na kwa Amitiani Ithyi twamutumie mwanaa nyinyia woo Suaivu. We aisye, 'Inyw'l andu makwa, Muthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe; inyw'ī mūi na ngai ūngī ateo We. Kvama kītheu ow'o nīkīmūvikīe inyw'ī kuma kwa Mwīaīi Kwa ŭu, nenganei kithimo wenvu. kĩanĩu na ithimi mblanlu. na mūikamanenge andū sylndū nini kūvlta ila svoo imaîlîte, na mūikaete kîthokoo ĩũlũ wa nthĩ ĩtina wa mũuo kūseûvw'a. Uu niw'o üseo vyū kwenyu, ethwa inyw'î mwî etîkîli.'

دِ إِلَى مَدْيَنَ آخَاهُمْ شُعَيْدًا قَالَ لِقَوْمُ اغْدُوااللهَ مَا لَكُمُ مِنْ اللهِ غَيْرُهُ وَقَلْ جَآءَ شَكُمْ بَيْنَهُ مِنْ زَيَّهُمْ فَأُوفُوا الْكَيْلُ وَ الْبِيْزَانَ وَلَا تَبْخَسُواالنَّاسَ الْشَآمُمُ وَلَا تُفْسِدُ وَافِي الْاَرْضِ بَعْدَ إِضَا حِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرُ الكُرُ إِنْ كُنْ تُمْ مُؤْمِنِيْنَ فَى

87.'Na müikekale kĩla nzīanī. mûimateelemya na kûmalûngya andû kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe asu ala mamwîtîkîlaa We, mūimantha kūmīthyoekya. Na lilikanai yīla inyw'ī mwaī av0thū nīwamw'ingīvīsye inyw'ī. Na sisvai mūminūkīlyo wa maetie asu ala kithokoo wailyi ata!

وَكَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوْعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَن سَمِيْلِ اللهِ مَن أَمَن بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوجًا وَاذَكُرُواَ إِذَ كُنْتُمُ قَلِيْلًا فَكَثَّرَكُمْ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِيْنَ ۞ 88.'Na ethwa ve nguthu Imwe kati wenyu yitikilaa maundu ala Nyie natumiwe namo, na nguthu Ingi itetikilaa, indi ithwa na umiisyo kuvika Ngai Mwene Vinya W'onthe atw'e kati waitu. Na We ni We Ula Museo Vyu kati wa asili'.

89.Andû anene ma andû make ala maî ang'endu maisye, 'Kwa ûla w'o, ithyî vate nzika nîtûûkûlûngya we ûthi, we Suaivu, na etîkîli *ala me* vamwe naku, kuma mûsyî w'itû, kana we ûsyoke ndîninî yaitû. 'Nake aisye, 'Ona ithyî tûkethwa tûtekwenda?

90.Ow'o, ithył twithiitwe tūimūseūvis;ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvūngū, ethwa indi yu twisyoka nthini wa ndini yenyu itina wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kūtūtangīla kuma vo. Na kūitwailite ithył kūsyoka vo ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiaii waitū akenda ūu. Mwiaii waitū nūsyusūite syindū syonthe na ūmanyi. Ithył nitw'iite wikwatyo w'itū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kwa ūu, We Mwiaii waitū, tw'a kati waitū na kati wa andū maitū na ūla w'o, na We-Wi-Mūseo Vyū kati wa ala matusaa.

91.Na anene ma ando make ala maleile kwitikila maisye, 'Ethwa inyw'i nimoomoatila Suaivu, inyw'i indi vate nzika mokeethwa na wasyo.

92.Kwa ûu, kîtetemo kya nthî nîkyamakwatie na mavalukanga nthî na mavu nthînî wa mîsyî yoo.

93.Asu ala mamwītie Suaivu mūkengani mekala ta mataatūa vo. Asu ala

وَإِنْ كَانَ طَآيِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَآيِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّ يَحُكُمُ اللهُ بَيْنَنَا * وَهُو خَيْرُ الْحَكِمِينَ ۞

َ ﴿ قَالَ الْمَلَا الَّذِيْنَ اسْتَكَلَّبُوُ امِنْ تَوْمِهُ لَغُوْرِ حَنَّكَ اللَّهُ وَالَّذِيْنَ اسْتَكَلَّبُو المَنْ الْمُنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا اَوْلَتَكُودُنَّ فِي مِنْ قَرْيَتِنَا اَوْلَتَكُودُنَّ فِي مِنْ قَنْ مِلْتِنَا * قَالَ اَوْلَوْكُنَا كُوهِيْنَ قَنْ

قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلْتِكُمْ بَهُلُ إِذْ نَجْسُنَا اللهُ مِنْهَا ﴿ وَمَا يَكُونُ لَنَاۤ انُ نَعُودَ فِيهَاۤ إِلَّا انْ يَشَآءُ اللهُ رَبُّنَا ﴿ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيُّ عِلْمَا عَلَى اللهِ تَوكَمَّلْنَا ﴿ رَبُّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ قَوْمِينَا بِالْحَقِّ وَانْتَ خَيْدُ الْفُتِحِيْنَ ۞

وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهِ لِمِنِ اتَّبَعْتُمْرُ شُعَيْبًا اِنْكُمْرِ اِذًا لَخْسِرُوْنَ ۞

فَأَخَٰذَ تُهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوْافِ دَارِهِمْ خِمْمِينَ أَنَّ

الَّذِيْنَ كَذَّ أُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيْهَا ۚ اَلَوْيُنَ كَذَّ بُوُا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُرُ الْخُسِدِيْنَ ۞ mamwitie Suaivu mükengani---mo nimo mai na wasyo.

94.Indî we nîwaumie vala maî na asya, 'Inyw'î andû makwa, 'ow'o Nyie nînaetie movoo ma Mwîaîi wakwa kwenyu na nînamûnengie inyw'î ûtao mûîkîîku. Nyie îndî, ngeew'a kyeva ata kwoondû wa andû matetîkîlîte?'

فَتُوَلَىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ لِقَوْمِ لَقَدْ ٱبْلَغْتُكُمْ رِسْلَتِ رَبِيْ إِلَى وَنَصَعْتُ لَكُمْ قَلَيْفَ اللهِ عَلِ قَوْمٍ كُلْفِدِيْنَ ﴿

LUKU 12

95.Na Ithyi tuyaamutuma Mutumwa ona indii nthini wa musyi ona wiva, indi Ithyi nitwamakwatie andu maw'o na thina na unyamao, nikana mo matonye kwinyivya.

96.Indī Ithyī nītwaalyūlile mwīkalo woo mūthūku weethwa wī mūseo kūvika yīla mo mongelekile kwa ūtalo na ūtonyi maasya, 'Mathina na ūtanu nīsyamakwatie maaīthe maitū ota ūu. 'Indī Ithyī nītwamakwatie mo na kīthūūlūmūkīlo, mateūmanya.

97.Na takethwa andū ma mīsyī *īsu* nīmeetīkīlīte na kwīthwa alūngalu, Ithyī vate nzika, twīthwa twamavingūle maūathimo kuma matunī na nthī; īndī mo nīmaleile kwītīkīla, kwa ūu, Ithyī nītwamakwatie mo nūndū wa maūndū ala meekaa.

98.Mo andů ma mísyl *mo* mena můuo nůndů wa kůvika kwa ûsilílo Witů íůlů woo útuků yíla makomete?

99.Na andū ma mīsyī *mo* mena mūuo kumana na ūsilīloWitū īūlū woo nthīnī wa kīlungu kya mbee kya kīoko mbee wa

دَ مَاۤ اَرْسَلْنَا فِي قَوْيَةٍ مِّنْ نَيْيٍّ اِلَّا اَخَلْنَاۤ اَ هٰلَهُ اَ بِالْبَاۡسَآ ۚ وَالضَّزَآ ۚ لَكَالَهُمْ يَضَّرَّعُونَ ۞

ثُمَّرَ بَكَ لَنَا مَكَانَ الشَيْئَةِ الْحَسَنَةَ حَثَّعَفُوا وَ قَالُوَا قَدُ مَسَّ اٰبَكَءْنَا الضَّوَّاءُ وَالسَّرَّالَ فَاَخَذُنْهُمُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

وَكُوْاَنَّ اَهْلَ الْقُلَىٰ اَمُنُوْا وَاتَّقَوَّا لَقَتَّخْنَا عَلَيْهِمُ بَرُّكُتٍ مِّنَ السَّمَا ۚ وَ الْاَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّ بُوَا فَأَخْذُنْهُمْ بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ۞

ٱقَامِنَ ٱهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْنُنَا بَيَاتًا وَهُمْ كَآلِمُونَ ۗ

اد اَمِنَ اَهْلُ الْقُرَى اَنْ يَأْتِيمُ بَأْسُنَا عُمْ وَهُمْ يُلْعُبُونَ

katambanga yila mo makwatene na kuthauka?

100.Mo îndî, mena üsüvîo nthînî wa walany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Na vai wîw'aa e vaseo nthînî wa walany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo andū ala manangīkaa.

اَنَاكُونُوا مَكُواللَّهِ فَلَا يَاٰمَنُ مَكُو اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُرِ عُ الْخُسِرُونَ أَنَ

LUKU 13

101.W'o ütongoi ti mwīanu kwa ala matiīwe nthī vandū va ala mamītūaa tene kana ona Ithyī tūkenda, tūtonya kūmakūna nūndū wa mavītyo moo na kŪsiīla ngoo syoo nīkana mo maikew'e?

102.Isu syaī ndūa imwe ila Ithyī twakūtavisye we ūvoo wasyo. Na Atūmwa moo ow'o nīmamavikīie mo na Syama ntheu. Indī mo mayaametīkīla maūndū ala matametīkīlīte mbee. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūsiīlaa ngoo sya alei.

103.Na Ithyī tūyaaīthīa katī wa aingī moo ūsūvīi wa ūtianīo ona ūmwe na vate nzika, Ithyī tweethīie aingī mūno moo me eki-ma-naī.

104.Indī ītina woo, Ithyī nītwamūtūmie Mose ena Syama Siitū kwa Valao na anene make īndī mo *nīmamaleile* vate ūlūngalu. Sisyai īndī, ūndū mūminūkīlyo wa asu ala maetie kīthokoo īūlū wa nthī wailyī!

105.Na Mose aisye, 'We Valao kwa Ula w'o Nyie ni MÜtÜmwa kuma kwa Mwiaii wa nthi syonthe. ٱۅؙۘۘڵۄ۫ؽۿڮ لِلَّذِيْنَ يَرِثُوْنَ الْاُرْضَ مِنْ بَعْدِاَهُ لِكَا اَنْ لَوْنَشَآ أُ اَصَبْنَهُمْ بِذُنُوْ بِهِمْ ۚ وَكَطْبَعُ عَلَى تُلُوْبِهِمْ قَهُمْ لِا يَسْمَعُوْنَ ﴿

يلُك الْقُلِى نَقُضُ عَلَيْكَ مِنْ آثِبَ إِنِهَا ۚ وَ لَقَلَ جَاءَ نَهُمْ رُسُلُهُمْ وَالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيكُوْمِنُوا دِسَا كَلْهُوْ اللهُ عَلَى قُلُوْدِ كَلْهُ اللهُ عَلَى قُلُوْدِ الْمُعُودُيْنَ وَاللّهُ عَلَى قُلُوْدِ الْمُعُودُيْنَ وَاللّهُ عَلَى قُلُودِ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى قُلُودِ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى قُلُودِ اللّهُ عَلَى قُلُودِ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّ

وَمَا وَجَدْنَا لِاكْثُوهِمْ مِّنْ عَهْدٍ ۚ وَإِنْ وَجَدُنَا ٱكْثَرُهُمْ لَفْسِقِهْنَ ۞

ثُمُّ بَعَثْنَا مِنَ بَعْدِ هِمْ مُّوْسِ بِأَيْتِنَا إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَكُلْبِهِ فَظَلَمُوْا بِهَا * فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَتُهُ الْمُفْسِدِ بْنَ ﴿

وَ قَالَ مُوْسِٰعَ يَفِوْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ زَبِ الْعَلِيْنِ﴾

106 Ti úseo kwakwa kuneena kindu kva Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo 0la w'o. Nyje ninûkîte kwenyu nina Kyama kîtheu kuma kwa Mwîaîi wenvu: kwa ûu. Aana-ma-Isilaeli maeke maendany'e nakwa.'

حَقِيْنٌ عَلَّ أَنْ لَا آتُولَ عَلَى اللهِ إِلَّا الْحَقُّ تَدْجِمُنَّكُمْ بكيْنَة مِنْ زَبَّكُرْ فَأَرْسِلْ مَعَى بَنِي إِسْرَا فِيلَ ٥

ال إن كُنْتَ جِئْتَ بِأَيْةٍ قَاْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ مِنَ سِعَ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلى ال nīūkīte na Kyama, īndī kyumīlye, ethwa we wi ala ma w'o '

الصدينن

108.Kwa ûu we nîwamîlekilye ndata vake nthi, na sisya! Yai nzoka venekee Othein?

فَالْقَ عَصَاءُ فَإِذَا فِي ثَعْبَاكُ مَهِ يُنَكُ فَيُ

109.Na niwaumililye kw'oko kwake, na sisva! Kwal kweŭ kwa ala makwonaa.

يٌّ وَنَزَعَ يَدُهُ فَإِذَا فِي يَيْضَاكُمُ النَّظِينِ ثَ صَ

LUKU 14

110. Anene ma ando ma Valao maisve. 'Uū vate nzika, nī mūoi mūnene mūno műĨ.

قَالَ الْبِكُرُ مِنْ قُومٍ فِرْغُونَ إِنَّ هٰكَا كُلُوكُ عَلِنْهُ ﴿

111.'We eenda kûmumya inyw'î nthînî wa nthi yenyu. Yu indi inyw'i mwitutaa ata?

يْزِيدُ أَن يُغْرِجَكُمْ فِن أَرْضِكُمْ فَكَاذَا تَأْمُو وَن ﴿

112.Mo maisve, 'M0ekei we na mwanaa nvinvia kwa kavinda, na t0manai nth1n1 wa mūsyl makete kila mūoi wina ūmanyi.

قَالُواْ اَدْجِهُ وَ اَخَاهُ وَادْسِلْ فِي الْمُدَانِينِ خِيْرِيْنُ

113.'Ala matonya kûkûetee we kîla mûoi műĨ.

يَأْتُوْكَ بِكُلِّ سُجِرِ عَلِيْمٍ ﴿

114.Na aoi nimookie kwa Valao na maasya, 'Ithyl vate nzika, tūkakwata Ituvi ethwa nîtüüsinda.

وَ حَالَمُ السَّحَوَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوْا إِنَّ لَنَا لَاجْرُا إِنْ كُتَّا نَحْنُ الْغِلِبِنْ @

115. We aisye, 'II, ona inyw'I mūkeethwa mwi asu ala maiitwe vakuvi nakwa.'

قَالَ نَعُمْ وَإِنَّاكُمْ لِبِنَ الْلُقُزِّينَنَ ١

116.Na mo maisye, 'We Mose, Tkya mbee kana ithyī twīthwe ekya ma mbee.'

117. Mose amea, 'Ikyai ne inyw'ī. Na yīla mo mekisye nīmamaoie metho ma andū, namamekīa w'ia na maumya ūoi mwingī.

118.Na Ithyī nīitwamūvuanīsye Mose, tūkyasya, 'Ikya ndata yaku,' na sisya! Nīyaimelilye syonthe ila mo maseūvītye.

119.Kwa ŭu, w'o niwekalile ülümite, na mawia moo matw'ikie vathei.

120.Uu n\(\text{i'w'}\) o mo masind\(\text{i'we vau, namo masyoka masonokete.} \)

121.Na aoi nîmavalûkile nthî matulîtyendu.

122.Na mo maasya, 'Ithyī nītūkūmwītīkīla Mwīaīi wa nthī syonthe.'

123. Mwiaji wa Mose na Aluni.'

124. Valao asya, 'Inyw'I nīmūmwītīkīlīte We Nyie ndamūnengete ūthei. Vate nzika, īno nī nzama īla mūsamīte nthīnī wa mūsyī, nīkana mūtonye kūmaumya ekali maw'o vo, īndī o mītūkī inyw'I mūkamanya mūmīlīīlo waw'o.

125.'Kwa ŭla w'o VYÛ, Nyie nîngûmûtilanga moko ngalī menyu Indî Nvie nzika, ivîtanîte. vate műkelany'on i inyw'ī nîngûmwamba invw'onthe vamwe.

126.Mo masüngile, 'Ithyi indi, tükasyoka kwa Mwiaji waitü.

قَالُوْا يِنُوْسَى إِمَّا أَن تُلْقِي وَإِمَّا أَن تَكُوْنَ غَنُ الْأَوْلَ غَنُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّ

قَالَ اَنْقُوْاهَ فَلَنَا اَلْقَوْا سَحُوْوْا اَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْفَبُوْهُوْ وَجَالُوُوْ بِيخِرِعَظِيْمِ ﴿

وَاوْحَيْنَاۤ إِلَى مُوْلَى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ ۚ فَا ِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَاْوِكُونَ۞

> فَوَقَعُ الْحَقُّ وَ بَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ٥٠٠ فَغُلِبُوْ الْمَنَالِكَ وَالْقَلَبُوْ الْمِغِدِيْنَ ٥٠٠

> > وَٱلْقِي السَّحُوةُ لِيجِدِينَ اللَّهِ

قَالُوْآ اُمِنَا بِرَتِ الْعَلَمِيْنَ ۖ رَبِ مُوْلَى وَ هُرُوْنَ ۞

قَالَ فِرْعَوْنُ امَنْتُمْ بِهِ قَبَلَ آن اذَنَ لَكُمْ وَ إِنَ الْمَدَا لَكُمُو ۚ إِنَ الْمَدِا لَكُمُ ۗ إِنَ الْمَدِينَاةِ لِيُخْوِجُوا مِنْهَا الْمَدِينَاةِ لِيُخْوِجُوا مِنْهَا الْمُلَهَا ۚ فَسُوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿

لاُ فَطِعَنَ آيْدِيكُمْ وَآرْجُكُمْ رِمِنْ خِلَافٍ ثُمُّ لَاُمُلِلنَّكُمْ اَخْمَوْنَنَ۞

قَالُوْٓ إِنَّا إِلَى رَبِّيًّا مُنْقَلِبُوْنَ ﴿

127.'Na we ndūūmina ūthatu lūlū waitū nūndū ūng ateo nūndū ithyl tūsyltikilite Syama sya Mwlali witū ylla syatūviklie ithyl Mwlali waitū, twonoeesye ūmlisyo lūlū waitū na tūeke tūkw'e twlnenganite kwaku We.'

وَ مَا تَنْقِمُ مِنَا اللَّهِ اَنْ امَنَا بِاللَّهِ دَنِنَا لَتَاجَاءَ ثَنَا لَهُ اللَّهِ مَنْ اللَّهُ اللَّهُ وَ اللَّهُ اللَّهُ

LUKU 15

128.Na anene ma andū ma Valao maisye, 'We wīmūeka Mose na andū make maete kīthokoo nthī Ino na kūūtia we na ngai syaku?' We asūngīie na asya,'Ithyī nītūkūsyūaa syana syoo sya ivīsi vate tei na kūtia iveti syoo syī thayū. Na vate nzika, ithyī twīna ūtonyi lūū woo.'

129Mose amatavisye andū make, 'Manthai ütethyo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na IthIwai na ūmīIsyo. Nīw'o nthī nī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; We amīnenganae ta ūtiIwa kwa ūla We wendaa katī wa athūkūmi Make, na mūminūkīlyo nī kwoondū wa akīi-ma-Ngai.'

130.Mo masūngīie, 'Ithyī nītwathīniw'e mbee wa we ūtanoka kwitū *ona* ītina wa kūka kwaku kwitū.' We ameie, 'Mwīaīi wenyu evakuvī kūmananga amaitha menyu na kūmūtw'īkīthya inyw'ī asumbīki nthī īno, *nīkana* īndī We atonye kwona ūndū mūkwīka.'

LUKU 16

131.Na Ithyi nitwamasilile andu ma Valao na munyao na unyivu wa mosyao nikana mo matonye kutaika. وَقَالَ الْمَلَا مِنْ قَوْمُ فِرْعَوْنَ اَتَذَدُمُوْ الْمَدَوَّ وَقَوْمَهُ لِمُوْلِمَةُ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُ وَالْمِثَكُ مَا لَا يُشْكُونُ وَ لِيَقَالَ اللَّهُ اللَّا الللَّا اللَّهُ اللَّا اللَّا اللَّهُ اللَّال

قَالَ مُوْلِى لِقَوْمِهِ اسْتَعْيَنُوْا بِاللهِ وَاصْبِرُوْا أَلِنَّ الْاَرْضَ لِلْقِ لَيُعْرِبُهُا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِمُ وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَقِيْنَ ۞

قَالُوُّا أُوذِيْنَا مِن قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِفْتَنَا * قَالَ عَلْهِ رَبُكُمْ اَنْ يَغْلِكَ عَدُّ وَكُمْ وَ عُمْ يَتَغَلِّفَكُمْ فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُر كَيْفَ تَعْمَلُوْنَ أَصْ

وَ لَقَدْ اَخَذْنَآ اللهِ فِرْعَوْنَ بِالسِّينِينَ وَتَقْصٍ مِّنَ الشَّمَوْتِ لَعَلَّهُمُ يَذَكَرُوْنَ ۞ 132.Indī yīla ūseo wookie kwoo, mo maisye, 'Uū nī kwoondū witū.' Indī ethwa ūthūku wamavalūkīla mo maūkwatanasya na Mose na ala me nake. Yu, vate nzika, kītumi kya ivuso yoo īthūku kīna Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī aingī mūno moo mayīsī.

133. Namo maisye, 'Kyama ona kīva kīla we ūtonya kūtūetee ūkatūoa nakyo, ithyī tūikwītīkīla we.'

134.Indī Ithyī nītwatūmie kīuutani kī vinya īūlū woo na ngie, na ndaa na syoa na nthakame---Syama ntheu; Indī mo nīmeekie maūndū na ngūlū na maī andū ene-naī.

135.Na yīla ūsilīlo wavalūkile īūlū woo, mo maisye, 'We Mose, tūvoyee kwa Mwīaīi waku kwīanana na maundū ala We ūtwathīte we. Ethwa we nūūtūvetangīa ūsilīlo ūū, Ithyī vate nzika, nītūūkwītīkīla we na nītūūkwītīkīlya ūthi na Aana-ma-Isilaeli.'

136.Indî yîla Ithyî twavetangie ûsilîlo kwa kavinda kala waî nevika, wee! Mo nîmaanangie ûtianîo.

137.Kwa ūu, Ithyi nitweeyilvanisye lūlū woo na twamanyw'ithya kiw'ū ūkangani, nūndū mo maitw'ikithisye Syama Siitū ta sya ūvūngū na mayaaisūvia.

138.Na Ithyi nitwamatwie ala masûaniawa ta onzu atiiwa ma ilungu sya Umiloni wa nthi na ilungu sya Uthûiloni wayo, ila ithyi twaathimie. Na ndeto ya ulau niyeaniiwe kwa Aana-ma-Isilaeli nundu mo nimoomiisye; na Ithyi

فَإِذَا جَآءَ تَهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هٰذِهٌ وَإِن تَصِيْهُمُ سَيْئَةٌ يَّظَيَّرُوا بِمُولِط وَمَنْ مَعَةً ﴿ أَكُمْ إِنْهَا طَهْرُهُمْ عِنْدَ اللهِ وَلِكَنَّ ٱلْتُرَهُمُ لِا يَعْلَمُونَ

وَقَالُوْا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ أَيَةٍ لِتَشَحَرَتَا بِهَا ﴿ نَنَا نَحْنُ لَكَ يُمُؤْمِنِينَ ۞

فَأَرْسُلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوْفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمّْلُ وَالْفُمّْلُ وَالْفُمّْلُ وَالْفُمّْلُ وَالْفُمْلُوْ

وَكِنَا وَقَعَ عَلِيَهِمُ الزِّجُزُ ثَالُوْالِنُوْسَى اَدْعُ لَنَا وَبَكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ ۚ لَإِنْ كَشَهْتَ عَنَّا الزِّجُوَ لَنُوُّونَنَ لِكَ وَكُنُرِسِكَنَ مَعَكَ بَنِي ٓ اِسْرَاءِنِلَ ۚ

قُلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الِيِّجْزَالَى ٱجَلِ هُمْرِ بِلِلِغُوَّهُ إِذَا هُمْرِيَنْكُنُوْنَ ۞

فَانْتَقَنْنَا مِنْهُمْ فَأَغُرُفْنَهُمْرِفِ الْيَغِرِ بِأَنَهُمْ كَذَّ بُوْا بِالنِّنَا وَكَانُوا عَنْهَا غُفِلِنِينَ

وَٱوْرَثَنَا الْعَوْمَ الَّذِيْنَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْاَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِيْ بْرَكْمَنَا فِيْهَا لَهِ تَسْبَتْ كَلِمُتُ رَبِّكَ الْعُسْفَ عَل بَنِيْ إِسْرَاءِيْلَ لَه بْمَاصَبُرُواْ nîtwasyanangie syonthe ila Valao na andu make maakîte na ila maungamîtye.

139.Na ithyi nitwamaetie Aana-ma-Isilaeli müingo wa ükanga na mooka kwa andū ala meeyumitye kwoondū wa mivw'anano yoo.Mo maisye, 'We Mose, tüseüvisye ngai tondū mo mena ngai.' Nake amea, 'Vate nzika, inyw'i mwi andū mūtamanyaa.'

140.I0l0 wa aa vate nzika, maûndû ala mo meekaa makaanangwa, na w'onthe 0la mo meekaa 0katw'îka vathei.

141.We asya, 'Nyie ngamūmanthīa inyw'ī ngai ūngī eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyīla We nūmūkīlītye inyw'ī īūlū wa andū onthe?'

142.Na lilikanai vinda yīla Ithyī twamumisye inyw'ī kuma kwa andū ma Valao ala mamūthīnisye inyw'ī na ūsilīlo wī woo, makīsyūaa syana syenyu sya ivīsī na kūtia iveti syenyu. Navo vaī ītatwa īnene kwenyu kuma kwa Mwīaīi wenyu.

LUKU 17

143.Na Ithyi nitwamwathie Mose motuku miongo itatu, na twamwongela angi ikumi. Yu niyo ivinda yila yatw'itwe ni Mwiaii wake yila yeaniiw'e----matuku miongo ina. Na Mose niwamutavisye mwanaa nyinyia, Aluni, 'Kwatiia vandu vakwa kati wa andu makwa yila nyie ndevo, na maungamie nesa, na ndukaatiie nzia ya asu ala maetae kithokoo.

وَدَمَّزُنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقُومُهُ وَمَا كَانُوْا [7] يَعْرِشُونَ @

مُخَادِّنَا بِبَرِي إِسْرَاءِنِلَ الْبَحْرَ فَأَتُوا عَلَى قَوْمُ يَعْكُفُونَ عَلَا أَصْنَامِ لَهُمْ قَالُوا لِنُوسَى اجْعَلْ تَنَا الْهَاكِما لَهُمْ الْهَةُ عَالَ النَّمْ فَوَمُ يَجَهُلُونَ ۞

إِنَّ هَوُّلَاءٍ مُتَبَّرُّمًا هُمْ فِيْهِ وَلِطِلَّ مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ۞

قَالَ آغَیْرَاللهِ آبْنِیٰکُمْزِالهُا وَّهُوَفَضَلَکُوْرِ عَلَے انْعٰکِینیَ۞

وَ إِذْ اَنْجَيْنَكُمْ مِّنَ أَلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ مُِّوْرُهُ الْعَكَ ابِّ يُقَتِّلُونَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَخْيُوْنَ نِسَآءَكُمْ ﴾ وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَا ﴾ فِنْ زَنِكُمْ عَظِيْمٌ ۞

وَ وَعَلْنَا مُوْسَى ثَلْثِينَ لَيْلَةٌ وَٱثْمَنَا لَهَا يَعَشُدٍ فَتَمَّ مِيْفَاتُ رَبِّهَ ٱرْبَعِينَ لَيْلَةٌ • وَقَالَ مُوْتِ لِإَخِيْهِ هُوُوْنَ اخْلُفُنِى فِى تَوْمِیْ وَٱصْلِحْ وَلَاتَلِیْمْ سَبِیْلَ الْمُفْسِدِیْنَ ⊕

144. Na vîla Mose wookie îvindanî Yiitū vila vitw'e, na Mwiaii wake niwaneenie nake. aisve. Mwîali we wakwa. ivonany'e We-Mwene kwakwa, nIkana Nvie ndonye ükwona We.' amūsūngīa, 'We ndūkambona Nyie Indī sisya kīlma, na kyalūma vandū vamwe, îndî ûkambona Nvie. 'Na vîla Mwîaîi wake weeyonanisye We-Mwene kilmani, We niwakivevenzie tūlungu-tūlungu na Mose avalūka nthī atekwīyīw'a. Na vīla we weeyiw'ie, aisye, Wi Mûtheu We. Nyie nielekela Kwaku We, na ni wa mbee wa kwitikila.'

145.Ngai aisye, 'We Mose, Nyie nīngūnyuvīte we īūlū wa andū ma *Ñinda yaku* kwa Movoo Makwa na ndeto Yakwa. Kwa ūu, kwata ūlūmītye maūndū ala Nyie ngūnengete we na īthwa wa ala matūngaa mūvea.'

146.Na Ithyī nītwamūandīkīe we ūvoo wa kīla kīndū īūlū wa ūvwaū---ūtao na ūalyūlo wa syīndū syonthe. Kwa ūu, makwate ūlūmītye na maingīsye andū maku maatīīe ala maseo katī wamo. Omītūkī Nyie ngakwony'a ūtūo wa ekima-naī.'

147.Nyie omītūkī ngamaumya Syamanī Syakwa asu ala methīawa na ngūlū īūlū wa nthī na mwīkalo ūte wa ūlūngalu; na ona mo makona Syama syonthe, maikasyītīkīla; na makamyona nzīa ya ūlūngalu maimyosa ta nzīa yoo. Indī mo makona nzīa ya īvītyo mo mamyosa ta nzīa yoo. Kītumi nūndū mo nīmamītw'īkīthisye Mīsoa Yaitū ta ya ūvūngū na mayaamīsūvīa.

وَلِنَا جَآءُ مُوسَى لِمِيْقَاتِنَا وَكُلْمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِ

اَلِنَى اَنْظُوْ النَّكَ قَالَ لَنْ تَرْسِى وَلَحِينِ الْظُورُ

إِلَى الْجَبْلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسُوْفَ تَرْسَىٰ فَلْنَا

بَمْلَ رَبُهُ لِلْجَبْلِ جَعَلَهُ وَثَمَّا وَخَرَ مُوسَى صَعِقًا اللهَ وَلَا وَخَرَ مُوسَى صَعِقًا اللهَ وَلَا اللهَ وَلَا اللهَ وَالله وَاللّه وَاللّه وَالله وَاللّه وَلّه وَلّه وَالل

قَالَ يُمُوْلَنَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِوِسُلْتِی وَ بِكُلَافِیْ ﴿ فَخُذْ مَا اَتَیْنُكَ وَکُنْ مِّنَ الشَّكِوِیْنَ ۞

وَكُتَهُنَا لَهُ فِي الْاَنُواجِ مِنْ كُلِّ شَيْعٌ مَوْعِظَةً وَتَغَيِّلُا يُكُلِّ شَيُّ * فَخُذُهَا بِقُوَةٍ وَأَمُرْقَوْمُكَ يَأْخُذُهُ الْإَخْسَةُ سَأُورِنِيكُمْ دَارَ الْفُسِقِينَ ۞

سَاَصُدِفُ عَنْ أَيْتِي الَّذِيْنَ يَتَكَبُّرُوْنَ فِي الْآدُفِ بِغَيْرِالْحَقِّ وَإِن يَرَوْاكُلُ آيَةٍ لَا يُوْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرُوْا سَبِيْلَ الرُّشْلِ لَا يَتَخِذُونُ سَبِيْلًا وَإِنْ يَحُووا سَبِيْلَ الْغَنْ يَتَخِذُونُ سَبِيْلًا ذَلِكَ بِأَنْهُمْ كَنْ بُوا بِالْتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَفِلْيْنَ ﴿ 148.Na asu ala mamileaa Misoa Yaitu na umbano wa Ituni----- mawia moo ni ma mana. Mo nimatonya kwikwatya kuivwa iulu wa kindu ona kimwe ateo kwoondu wa undu mo meekaa.

وَ الَّذِيْنَ كَذَّبُوا بِالِيْنَا وَلِقَارِ الْاَخِرَةِ حَبِكُ آعُا**كُمُ ۚ** عِنْ هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۚ

LUKU 18

149.Na andū ma Mose nīmaseūvisye mūvw'anano wa kasaū kuma nthīnī wa mathaa moo we atevo,----mwīī Ote thayū ūkyumya wasya mūnini. Mo nomoonie kana w'o ndwaneenaa namo, kana kūmatongoesya kwa nzīa ona yīva? Mo mawosie ta kwoondū wa ūthaithi namo maī eki-ma-naī.

150.Na yīla mo makūniwe na mīlilo na moona kana vate nzika nīmaīte, maisye, 'Ethwa Mwīaīi waitū ndeūtw'īw'īa tei na kūtūekea ithyī, vate nzika, ithyī tūkeethwa katī wa ala mena wasyo.'

151.Na yıla Mose wasyokie kwa andu make, e můthatu na můmaku, asya, Invw'î nîmÛneekie ûndû mûthûku vandû vakwa nyie ndevo. Inyw'ī můneekalaatīle kůseuvya nzīa syenyu ene mūtekweteela mwiao wa Mwiaii wenvu? 'Na alekya ila mbwa0 nthī, na a0kwata műtwe wa mwanaa nyinyia amûkusîtye vala 01. We Aluni aisye mwanaa mwait0, andū aa nīmanambonie nyie nī mwonzu, na manaî vakuvî kûmbûaa nvie. Kwa ûu ndūkatume amaitha matana īūlū wakwa. ona ndůkambie nyie vamwe na andů mate alûngalu.'

152.We mose aisye, 'Mwīaīi wakwa, ndekee nyie na mwanaa mwaitū, na tūlikye ithyī nthīnī wa tei Waku, na We

وَاتَّنَاکَ قُوْمُمُوْلِيهِ مِنْ بَغْدِهِ مِنْ خُلِيْهِمْ عِجْلًا جَسَنُهُ اللَّهُ خُوَارٌ مُ اَلَمْ يَرُوْا اَنَهُ لاَ يُكُلِّهُمْمْ وَكَا إِنَّى يَهْدِينِهِمْ سَبِيْلًا إِتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَلِينِنَ ۞

وَكَتَا سُقِطَ فِنَ آيُدِيْهِ مُ وَرَاوْا اَنْهُمُ وَقَلْ صَالُوْا قَالُوا لَهِنَ لَمْ يَرْحَمْنَا رُبُنَا وَيَغْفِرُ لَنَا لَنَكُوْنَنَ مِنَ الْحُسِرِيْنَ ۞

وُلَتًا رَجِعَ مُوْلِى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ آسِفًا قَالَ بِمُسَمًا خَلَفَتُهُ أَوْلَ إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ آسِفًا قَالَ بِمُسَمًا خَلَفَتُهُ أَوْنِ مِنْ بَعْدِى أَعْمِلْتُمْ آمْرَ مَ بِكُمْ وَكَالْتَى الْكَلْوَلِ الْفَوْمُ الْسَتَضْعَفُونِي وَكَادُوا وَلَا تَا الْفَوْمُ الْسَتَضْعَفُونِي وَكَادُوا يَفْتُكُونِ فَنَ وَكَادُوا مَنْ الْفَوْمُ الْسَتَضْعَفُونِي وَكَادُوا مَنْ الْفَوْمُ الظّلِمِينَ ﴿

قَالَ رَبِّ اغْفِمُ لِى وَلِإَنِى وَٱدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكُ ۗ

Nue Ula Usûîtwe nî tei Mûno katî wa ala mewanîaa tei.

LUKU 19

153.Iūlū wa asu ala moosie kasaū kwa Othaithi Othatu kuma kwa Mwlali woo ūkamakwata mo na kūnyivw'a nthini wa thayū ūū wa yu. Na ūu niw'o Ithyi tūmaivaa ala maseūvasya movūngū.

154.Indî asu ala meekie meko mathūku na meelila ītina wa ūu na meetīkīla, vate nzika, Mwīaīi waku ītina wa ūu nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

155.Na yīla ūthatu wa Mose walikile; nīwoosie *ila* mbwaū, na maandīkonī masyo vaī ūtongoi na tei kwa asu ala mamūkīaa Mwīaīi woo.

156.Na Mose nīwanyuvie andū mīongo mūonza katī wa andū make kwoondū wa ūnyuvi Witū. Indī yīla kītetemo kya nthī kyamakwatie mo, we aisye, 'Mwīaīi wakwa, kethwa nīwendete, We wīthwa wamanangīte mbee wa ŪŪ, na onakwa taw'o. We nūūtwanaga ithyī nūndū wa maūndū mathūku ala andū atumanu katī waitū mekīte? Kīī ti kīndū īndī nī ītatwa kuma Kwaku We. We ūtumaa anangīka nūndū wayo ūla We wendaa, na We ūmūtongoeasya ūla We wendaa. We wī Mūsūvīi waitū; tūekee īndī na īthwa na tei īūlū waitū, nūndū We Nue Ula Mūseo Vyū katī wa ala maekanīaa.

157.Na tūathimie maūndū maseo iūlū wa nthi ino, oūndū ūmwe na ila yūkite; ithyi nitwelekele Kwaku twīna wīlilo. 'Ngai asūngūie, 'Nyie ngeekia ūsililo Wakwa عُ وَ أَنْتَ أَرْحُمُ الرَّحِينَ ﴿

اِنَّ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَا لُهُمْ عَضَبُّ مِّن تَرْيَمُ وَ ذِلَةٌ ۚ فِي الْحَيٰوةِ الذُّنْيَأُ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِيُنَ ۖ

وَالَّذِيْنَ عَبِلُوا التَّيِّاٰتِ ثُغَرَّ تَابُوُا مِنْ بَعُدِهَا وَ الْمُنُوَّاٰزِانَ رَبِّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُوْدُ مَهَجِيْدُهُ

وَكَتَا سَكَتَ عَنْ مُوْسَى الْفَصَبُ اَخَذَ الْآلُولَ اللَّ وَإِنَّ وَفِيْ نُسُغِمَا هُدُك وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمُ لِرَاْهِمُ مَنْهُوُنَ ﴿

وَاخْتَارُمُوْلِيهُ وَوْمَهُ سَبْعِيْنَ رَجُلَّا لِبِيْقَاتِنَا ۚ فَلَتَا اَ اَخَدَنْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِ لَوْشِئْتَ اَهُلَكُمُهُمْ مِنْ قَبُلُ وَابَاى مُ اللَّهُ لِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَا أَوْ مِنَا عَ إِنْ هِي إِلَّا فِتْنَتُكُ تُضِلُ بِهَا مَنْ تَشَآءُ وَتَهْدِئ مَنْ تَشَآءٌ اللَّهُ وَلِيُنَا فَاغْهُمُ لَنَا وَالْحَمْنَا وَ اَنْتَ عَنْدُ الْغُفِدِيْنَ @

وَٱكْتُبْ لَنَا فِي لَهٰذِهِ الدُّنْيَاحَسَنَةُ وَفِي الْاخِرَةِ اِنَّا هُدُنَا ٓ الْيَكُ ۚ قَالَ عَلَائِيۤ أُعِينُبُ بِهِ مَنْ اَشَاءُ kwa Üla nienda; indi tei Wakwa ÜthyÜlÜlÜkite syindü syonthe; kwa Üu, Nyie ngaÜathimia asu ala mekaa ÜlÜngalu, na kÜiva Saka na asu ala metikilaa Syama Syakwa---

158.Asu ala mamūatījaa Mūtūmwa. Mwathani. ŭla Ūte műsomu. ūla mamwîthîaa awetetwe nthînî wa Tola na Uvoo-Museo o ila mo mena svo. We evíaa íúlú woo na númavataa mo úthúku, ametîkîlasva svīndū nzeo na nthűku. nūmavataa syīndū ila na nūmavetangīaa mūio woo na mīnyololo īla yaī īūlū woo. Kwa ūu, asu ala makamwîtîkîla we, na kûmûtaîa na kůmůtw'iika na kůmůtetheesva we, na kūatīja kveni kīla kītheetw'e vamwe nake----aa nī makaīla.

LUKU 20

159.Asya, 'Inyw'ī mbaa andū! Nyie ow'o nī Mūtūmwa kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwenyu inyw'onthe. Ula ūsumbī wa matu na nthī nī Wake. Vai Ngai ateo We. We nūnenganae thayū na nūetae kīkw'ū. Kwa ūu, mwītīkīlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, Ula-Mwathani, Ula ūtemūsomu, Ula ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ndeto syake; na mūatīlei we nīkana mūtonye kūtongoew'a nesa.

160.Na katī wa andū ma Mose ve Nguthu īla ītongoasya na ūla w'o na kwīka ūlūngalu katī woo.

161.Na Ithyī nītwamaanisye mo nthīnī wa mbaī īkūmi na ilī, andū me kīvathūkany'o. Na Ithyī

وَ رَحْمَرِيْ وَسِعَتْ كُلَّ شَیُّ فَسَالُتُهُ اللَّذِیْنَ اَیْتُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّلُوةَ وَ الَّذِیْنَ هُمْ بِالنِیْنَا يُؤْمِنُونَ ﴿

اللَّذِينَ يَتَبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيّ الْأَفِيَّ اللَِّنِي عَلَافِنَهُ مَكْتُوْبُا عِنْدَهُمُ فِي التَّوَرْلِةِ وَالْإِنْجِيْلُ يَا مُرُهُمُ بِالْمَعُرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّلِبَةِ وَيُحَيِّرُمُ عَلَيْهِمُ الْخَلَيْثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْدَهُمْ وَالْاَغْلُلَ الْتَيْ كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاللَّذِينَ أَمَنُوا بِهِ وَ عُزِّدُوهُ وَنَصُرُوهُ وَالبَّعُوا النَّوْرَ الَّذِينَ أَمَنُوا بِهِ وَ عُزِّدُوهُ وَنَصَرُوهُ وَالبَّعُوا النَّوْرَ الَّذِينَ أَمْنُوا بِهِ وَ فِي أُولِيكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ شَ

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنِي رَسُولُ اللهِ إِنَيْكُمْ جَيْمًا إِلَاْئِينَ لَهُ مُلْكُ السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ لَا لِلهِ إِلَا هُوَ يُخِي وَ يُمِينَتُ فَأْمِنُوٰ إِاللهِ وَرَسُوْلِهِ النَّيْنِ الْرُقِيِّ الَّانِ ى يُحْمِنُ بِاللهِ وَكِللتِهِ وَاتَبِعُوْهُ لَعَلَمُهُ نَهْمَتُدُوْنَ ۖ يُوْمِنُ بِاللهِ وَكِللتِهِ وَاتَبِعُوْهُ لَعَلَمُهُ نَهْمَتُدُونَ ۖ

وَمِنْ قَوْمٍ مُوْسَے اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِعَلِولَانَ©

وَقَطَّعْنَهُمُ اثْنَتُهُ عَشُرَةً ٱسْبَاطًا ٱمُمَّا وَٱوْجَيْنَآ إِلَّى مُوْسَى إِذِ اسْتَسْقَٰهُ قَوْمُهَ آنِ افْرِبْ إِحْمَاكَ 246 nītwamūvuanīsye Mose, yīla andū make mamwītisye kīw'ū, tūkyasya 'Kūna īvia na ndata yaku;' navo vauma mbuluti īkūmi na ilī; kīla mbaī nīyamanyie vandū vayo va kūnyw'īla. Na Ithyī nītwatumie mathweo mamekīa muunyī īūlū woo, na twamatheesya Manna na Salwaa: 'Yai katī wa syīndū nzeo ila ithyī tūnenganīte kwoondū wenyu! Namo "mayaatūvītīsya Ithyī, īndī nīmo meevītīsye ene.

162.Na yīla mo mataviw'e, 'Tūai nthīnī wa mūsyī ūū na yai kīla mūkwenda, na asyai, 'Ngai! Vūthya mūio witū,' na likai mbingīlonī mwīna wīnyivyo, Ithyī tūkamūekea inyw'ī naī syenyu, na vate nzika, Ithyī tūkamongeleela asu ala mekaa moseo.'

163.lndī ala eki-ma-naī katī woo nīmaalyūlile ndeto eka ila mo matavītw'e.kwa ūu, Ithyī nītwatūmie ūsilīlo īūlū woo kuma ītunī, nūndū wa wīki-wa-naī woo.

LUKU 21

164.Na makūlyei mo lūlū wa mūsyl ūla waūngeme ūtee wa ūkanga. Yla mo mavukisye Savato; yla makūyū moo mookie kwoo mūthenya wa Savato maumilite lūlū wa kīw'ū, indi mūthenya ūla mo matai na Savato, mayaamokla mo. Uu niw'o Ithyl twamatatie mo nūndū mai mbaa-matū.

165.Na yīla nguthu īmwe katī woo yamakūlilye, 'Nīkī inyw'ī mūūmatavya andū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūnūūmananga kana kūmasilīla na ūsilīlo wī woo? 'Mo maisye, 'Nīkana ithyī

الْحَجَرَ فَا نَبْجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَاعَشْهَ عَيْثُ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ وَظَلَلْنَا عَلَيْهِمُ الْعَنَامُ وَٱنْزُلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَ وَالسَّلُونُ كُلُوا مِن كلِبِّبِ مَا رَدُفْنَكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَانَ كَانُو الْمَانُونَا وَلَانَ كَانُوا انفُسَهُمْ

وَإِذْ قِيْلَ لَهُمُ اسْكُنُواْ هَٰذِهِ الْقَرْبَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِثْتُمُ وَقُولُوا حِطَّةً ۚ وَادْخُلُوا الْبَابَ شَجْدًا نَغْفِمْ لَكُوْ خَطِيْنَ تِكُمْ سَنَوْيُدُ الْمُحْسِنِينَ ۞

كَنَدُلُ الَّذِيْنَ طَلَمُوْا مِنْهُمْ قَوْلًا عَيُّوالَّذِى قِيْلُ لَهُمْ فَارْسُلْنَا عَلَيْهِمْ رِجِّوًا شِنَ التَّمَا وَ بِمَا كَانُوا يَّهُ يَظْلِمُونَ شَ

﴿ وَمُنْكُهُمُ عَنِ الْقَلْ يَةِ الْآَقِى كَانَتُ حَافِكَةٌ الْبَحْوُ إِذْ يَعُدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيْتَانَهُمُ رَكُومُ سُبْنِهِمْ شُتَرَعًا ذَيُومُ لَا يَشِبتُونَ لَا تَأْتَيْمُ ثَكْنَالِكَ لَإِذَ نَنْكُوهُمْ مِمَا كَانُوا يَهْلُقُونَ ۞

وَاذْ قَالَتْ اُمَّةٌ ثِمِنْهُمُ لِمَ تَعِظُوْنَ قَوْمَا ۗ لِشَّهُ مُهْلِكُهُمُ اَوْمُعَذِّ بُهُمْ عَنَابًا شَدِيْدًا ۖ قَالُوْا مُعْذِرَةً إِلَى رَتِكُمْ وَكَالَهُمْ يَتَقُونَ ۞ tüthalke mbee wa üthyü wa Mwlali waku na ona vangi mo matonye kümükla Ngai Mwene Vinya W'onthe.

166.Na yīla mo moolilwe nī maūndū onthe ala mataītwe namo, Ithyī nītwamatangīle ala mavatanie mothūku, na niīwamakwatie eki-ma-naī na ūsilīlo wī woo nūndū wa naī ila mo meekaa.

167.Na yîla mo maleile na ngûlû kûeka maûndû ala mavatîtwe, Ithyî twameie, 'Tw'îkai malaî inyw'î, mûsonoketw'e!'

168.Na lilikana Ñinda yīla Mwīaīi waku watavanisye, kana kwa ûla w'o We akamokīlya andū, ūuvika Mūthenya wa Uthayūūkyo, ala makamathīny'a na ūthīny'o mwai. Vate nzika, Mwīaīi waku E-mītūkī kwa ūīvanīsya, na vate nzika We ota ūu nī Mūekanīi Mūno vyū, Usūītwe nī tei.

169.Na Ithyĩ nĩtwamaanisye mo nthĩnĩ wa mbaĩ sya andũ me kĩvathūkany'o ĩũlũ wa nthĩ. Katĩ woo ve asu ala alūngalu. Na katĩ woo ve asu mate alūngalu. Na Ithyĩ nĩtwamatatie mo na syĩndũ nzeo na syĩndũ nthûku nĩkana mo matonye kũsyoka.

170.Indī nīvokīte nzyawa nthūku Ītina woo ala moosie Ivuku ta ūtiīwa. Mo mosaa syīndū mbūthū sya nthī Īno ya ñheo na kwasya, Ithyī tūkaekewa w'o! Indī syīndū ingī ta isu mgī ikamavikīa mo nokūsyosa. Utianīo wa Ivuku ndwaaoswa kuma kwoo, Nīkana mo maikaneene ūndū ona ūmwe Īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo ūla w'o? Namo nīmasomete nesa maūndū

فَلَتَا نَسُوا مَا ذُكِوُوا بِهَ آغَيْنَا الَّذِيْنَ يَنْهُوْنَ عِنَ السُّوَّةِ وَ اَخَذْنَا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا بِعَدَابٍ بَهِيْسٍ إِيمَا كَانُوا نَفْسُقُونَ ﴿

فَلَتَا عَنُوا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْرُلُوْلُوا قِرُدَةً لِحْسِيْنَ ﴿

وَإِذْ تَأَذَنَ رَبُّكَ لَيَهُعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يُوْمِالْقِيْمَةِ مَنْ يَسُوْمُهُمْ مُسَوَّءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيْعُ الْعِقَابِ مَنْ وَالْلَهُ لَعَفُورٌ رَحِيْمُ۞

وَقَطَعْنَهُمْ فِي الْاَرْضِ أَمَكَأْ مِنْهُمُ الصَّلِمُونَ وَمِنْهُمْ مُوْنَ ذٰلِكَ ٰ وَبَلَوْنٰهُمُ الِلْحَسَنٰتِ وَالسَّيِّاتِ لَعَلَّهُمُ يُرْجِعُونَ

عَنَكَفَ مِنْ بَعْدِ هِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتْبَ يَأْخُدُونَ عَكِمُ مَنْ بَعْدِ هِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتْبَ يَأْخُدُونَ مَعْ فَمُ لَنَا وَإِنْ عَرَضَ هَذَا الْاَدْ فَى وَيَقُولُونَ سَيْغَفَمُ لَنَا وَإِنْ يَأْخُدُونُ اللّهِ إِلَّا اللّهِ وَكُمْ مُنْفَا مَا اللّهِ إِلَّا اللّهِ وَكَالُكُ وَمُرَسُوا مَا يَعْبُونَ اللّهِ وَاللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ اللللّهُ الللللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللّهُ اللللللّهُ اللّه

ala me nthīnī wayo. Na ūtūo wa Itunī nī mūseo kwa asu ala alūngalu. Indī inyw'ī nomūkamanya?

171.Na Tülü wa asu mayīlümītye Ivuku na külülümīīlya Mboya, vate nzika, Ithyū tüiekaa matuvi ma *ta* asu alüngalu mae.

172.Na yīla Ithyī twakyeekisye kīlma kyeethwa ta muunyī lūlū woo na mo masūanīa kana nī ithweo yī vakuvī kūmavalūkīla, Ithyī twaisye, 'Kwatai mūlūmītye maūndū ala Ithyī tūmūnengete inyw'ī, na lilikanai maūndū ala me nthīnī wayo nīkana mūtonye kūtangīīwa.'

LUKU 22

173.Na yīla Mwīaīi waku ūmīetae nzyawa Aananī-ma-Atamu—kuma inyunyunī syoo na kūmatw'īkīthya ngūsī syoo ene na kwasya, 'Nyie ndi Mwīaīi wenyu?' Mo maasya, 'Iī, ithyī twīna ūkūsī,' We eekie Ou nīkana mūikese kwasya, Mūthenya wa Uthayūūkyo, ithyī vate nzika tūyamanyaa ūu.'

174.Kana inyw'î *mūikese* kwasya, 'No maaîthe maitū tū ala mawetie atindany'a ma *Ngai* īvinda ya tene na ithyī twaī o nzyawa *tū* ītina woo. We īndī, We nūūtwananga nūndū wa maūndū ala meekiwe nī asu ala makenganie?'

175.Na ûu nĩw'o Ithyĩ túvuanasya Mĩsoa, nĩkana mo matonye kữtaĩka na nĩkana mo matonye kūsyoka Kwitũ Ithyĩ.

176.Na matavye mo úvoo wa úla we Ithyi twamúnengie Misoa Yaitů, na indi

وَالْذِيْنَ يُمَيْكُونَ بِالْكِتْبِ وَاقَامُوا الصَّلُوةَ الْمَا لَا نُضِيْعُ آخِرَ الْمُصْلِحِيْنَ ﴿ لَا نُضِيْعُ آخِرَ الْمُصْلِحِيْنَ ﴿ وَاذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَآنَهُ ظُلَةٌ وَكُلْنُوْآاتَهُ وَافْتُمْ يِهِمْ ۚ خُذُوا مَا ٓاتَيْنَكُمْ بِثُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا يَا فِيْهِ لَعَلَّكُمْ تَتَقَوْنَ ﴿

وَإِذْ اَخَذَ رَبُكَ مِنْ بَنِيَ اٰدَمَرِمِنْ ظُهُوْدِهِمْ ذُرِّيَّتُهُمُ وَالْذَا بِكَاثَةُ وَالْوَا بِكَاثَةُ وَالْوَا بِكَاثَ شَهِمْ أَلْسُتُ بِرَبِّكُمْ وَالْوَا بِكَاثَ شَهِمْ أَلْسُتُ بِرَبِّكُمْ وَالْوَا بِكَاثَ شَهِمْ أَلَا يَوْمَ الْقِيلَمَةِ إِنَّا كُنَّ عَنْ هَذَا الْفَيلَمَةِ إِنَّا كُنَّ عَنْ هَذَا اللهُ عَنْ هَذَا اللهُ اللهُ عَنْ اللهُ اللهُ

اَوْ تَقُوْلُوْاَ اِنْمَا اَشْرَكَ الْبَاْوُنَا مِنْ قَبْلُ وُكُنَا ذُرِّيَّةً مِّنْ بَدْدِ هِمْ ۚ اَقَتُهُلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْنُبْطِلُونَ ۞

وَكَذَٰ لِكَ نُفُصِّلُ الالبِّتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجُعُونَ ۞

وَاثَلُ عَلَيْهِمْ نَبَا الَّذِئَى اتَيْنَهُ الْيَبَا فَالْسَلَحَ مِنْهَا فَاتَبْعَهُ الشَّيْطِنُ فَكَانَ مِنَ الْغُوِيْنَ ۞ we nīwaendie amītia; kwa ûu Satani nīwamûatīīe we, na we atw'īka *0mwe* wa asu ala maaa.

177.Na takethwa Ithyi nitwendie uu, Ithyi twai tutonya kwithwa twamukililye we nayo, indi we eelekele nthi na aatiia wendi wake muthuku. Ngelekany'o yake ni ta ya ngiti ila ilekasya uimi wayo ni minoo yila yiukukumia we uyenda kumikya ivia na uteumikya, yo iniinasya uimi wayo. Isu ni ngelekany'o ya andu ala mamileaa Misoa Yaitu. Kwa uu, tavany'a uvoo wa tene nikana mo matonye kwosa masomo nthini waw'o.

178.Mwīkalo wa andů ala mamītw'īkīthasya Mīsoa Yaitū ta ya ūvūngū nī mūthūku. Na nomo ene ala meevītīsye.

179. We üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütongoeasya e nzīanī īla ya w'o. Na mo ala We ümatw'īlaa ma kwaa, aa nīmo makethwa mena wasyo.

180.Nīw'o, Ithyi nītūmombīte aingī ma Mayini na andū ala mūminūkīlyo woo ūkeethwa Iianī-ya-Mwaki! Mo mena ngoo īndī maimanyaa nayo, na mena metho īndī mayonaa nthī namo, na mena matū īndī mayīw'aa nthī. Mo nī ta ng'ombe; aiee, ona mo nī au mbeange. Ow'o mo maisūvīaa ona vanini.

181.Na ndaïa syonthe ila mbianiu ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka. Kwa ūu, mwitaei We na nasyo. Na ekanai na asu ala melelūkaa ūtee kuma nziani ila ya w'o iūlū wa ndaïa Syake. Mo makaïvw'a kwoondū wa maūndū ala

وَكَوْشِئْنَا كَرُفَعْنَهُ بِهَا وَلِكِنَّهُ آخُلَدَ إِلَى الْارضِ وَاتَّبَعَ هَوْدهُ ثَفَنَتُهُ كُسُكِ الْكُلْبِّ اِنْ تَخْولُ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَنْزُلُهُ يَلْهَثْ ذٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كُذْهُوْا بِأَيْتِنَا ثَنَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّمُ يَتَقَلَّوُنُنَ

سَاءً مَثَكَا إِلْقُومُ الَّذِيْنَ كَذَّبُوُا مِالِتِنَا وَٱنْفُسُمُمْ كَانُوا يُظْلُمُونَ ۞

مَنْ يَهْدِاللهُ فَهُوَ الْهُهُنَدِئَ ۚ وَمَنْ يَضْلِلْ فَأُولَلِكَ هُمُ الْخِيرُونَ ۞

وَلَقَكُ ذَكُنَا الْحِهَنَّمَ كَتِّيْرًا مِنَ الْحِنِّ وَالْإِنْسِ مُ وَلَا فُسِ مُ اللهِ فَاللهِ فُسِ مُ اللهُ فَاكُونَ اللهِ فَاكُونَ اللهُ فَاكُونَ اللهُ فَاكُونَ اللهُ فَاكُونَ اللهُ فَاكُنُ اللهُ فَاكُنُ اللهُ فَاكُنُ اللهُ فَاكُنُ اللهُ فَاللهُ فَاكُنُ اللهُ فَا اللهُ فَاللهُ اللهُ اللهُ اللهُ فَا اللهُ فَاللهُ اللهُ الله

وَ لِلهِ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۗ وَذَهُ وَالَّذِيْنَ يُخِدُونَ فِنَ اسْمَالِهُ سَيُحْزُونَ مَا كَانُوا يَعْمُلُونَ۞ mo meekaa.

182.Na katî wa ala Ithyî tûmbîte ve andû ala mamatongoeasya andû na w'o na mekaa ûlûngalu.

عٌ وَمِنَنْ خَلَقْنَا آمَهُ يَهْدُونَ بِالْحِقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ

LUKU 23

183.Na asu ala mamīleaa Mīsoa Yaitū, Ithyī tūkamakusya mo wanangīkonī ītambya kwa ītambya kwa nzīa īla mo matamīsī.

184.Na Nyie ninimanengae mo ivinda, vate nzika, walany'o Wakwa wi vinya.

185.Mo nomasûanîîte *kana* mûnyanyae woo ndena ndûûka? We nî Mûkaanany'a wî ûtheinî tû.

186.Namo nomasyaîtye Üsumbînî wa matu na nthî, na syîndû syonthe ila Ngai Mwene Vinya W'onthe Ümbîte? Na mo nomonaa kana, noîthwa Ivinda yoo ene yîminîte küthengeea? Namo îndî, makeetîkîla kîngî kyaû Îtina wa ûu?

187.Ula w'onthe ona wīva Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īīaa wa kwaa, vaitonya kwīthwa na mūtongoi kwoondū wake. Na We nūmatiaa ta asu nthīnī wa wīki-wa-naī woo, makyanganga na kīvūavūano.

188.Mo meūkūlya we lūlū wa ūla Saa: 'Ukavika līndīi?' Asya, 'Umanyi wa w'o wina Mwiaii wakwa tū. Vai ūtonya kūvuany'a līvinda ya w'o ateo We. W'o wikalaa wi mūito matuni na lūlū wa nthi. W'o ndūkoka kwenyu ateo kwa

ۘۘۘۯٲڷٙؽؙؚؽؙؗٷۜڴۮٞۘؠؙۯٚٳڸؽؾؚٮۜٵڝؘؽ۫ۺؾۮڔۣڿؙۿڡ۫ٛڕۺؚڹڂؽۣٛڰ؇ ؿڡٚڵؿؙؽڰٞ

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِى مَتِيْنٌ ﴿

ٱوكَمْ يَتَعَكَّدُوَّا مَا بِصَاحِهِمْ فِن حِنَّةٍ إِن هُوَ اِلَّا نَذِيْرٌ مُبِينٌ ۞

ٱدَكَوْرِيُنْظُرُوْا فِي مَلَكُوْتِ الشَلْوَتِ وَالْاَرْضِ وَمَا خَكَنَّ اللَّهُ مِنْ شَكَّ ^و وَانْ عَلَىٰ اَنْ يَكُوْنَ قَدِا فَتَرَبُ اَجُلُهُمُوْ ۚ فِيَا تِي حَدِيْثِيْ بَعْلَىٰ ءَ يُغْمِنُوْنَ ﴿

مَنْ يَّصْلِلِ اللهُ فَلَاهَادِى لَهُ * وَيَدُرُهُمْ فِي طُفَيَّا نِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞

يُشَانُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ آيَانَ مُرْسُهَا ثُمُلُ اِنْتَاعِلْمُهَا إِنَّ إِنْ عِنْدَ دَتِيْ ثَوْ يُحَلِيْهَا اِرْفَتِهَا آلِاهُورَ تَقُدُتُ فِي السَّلُوتِ وَالْاَرْضُ لَا تَانِيَكُمْ اللَّا بَنْتَةَ مَيْسَكُونَكَ كَانَتُكُمُ اللَّهِ عَنْدَ اللهِ وَلِينَ كَانَتُكَ عِنْدَ اللهِ وَلِينَ كَانَتُكُمُ اللهِ وَلِينَ كَانُكُمُ اللهِ وَلِينَ كَانُكُمُ اللهِ وَلِينَ اللهُ وَلِينَ اللهِ وَلِينَ اللهُ وَلَهُ اللهِ وَلَيْنَ اللهِ وَلِينَ اللهِ وَلِينَ اللهِ وَلِينَ اللهِ وَلِينَ اللهُ وَلِينَ اللهُ وَلِينَ اللهُ وَلِينَ اللهُ وَلَهُ وَلَيْنَ اللهِ وَلَهُ لِنَا لَا يَعْلُونَ اللّهُ وَلِينَ اللّهِ وَلِينَا لَا لَكُنَا لَا لَكُنْ اللهِ وَلِينَا لَكُونَ اللّهُ وَلَيْنَ اللهِ وَلِينَا لَا لَكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَا لَهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلِينَا لَا لَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلِينَا لَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَا لَالْكُونَ الْكُلُونَ اللّهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلَا لَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلِينَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَا اللّهُ وَلِينَا لَالْكُونُ اللّهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَالْكُونَ اللّهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَهُ وَلِينَا لَاللّهُ وَلِينَا لَالْكُونُ اللّهُ وَلِينَا لِللّهُ وَلِينَا لِلللّهُ وَلِينَا لَالْكُونُ اللّهُ وَلِينَا لِلْلْلِي لَلْكُونُ اللّهُ وَلِينَا لْكُونُ اللّهُ وَلِي اللللّهُ وَلِي اللّهُ وَلِي اللّهُ وَلِي لَلْ kīthūūlūmūkīlo.' Mo meūkūlya we ta ūwīsī mūno, asya, 'Umanyi wa w'o wīna Ngai Mwene Vinya W'onthe tū; Indī andū aingī mūno vyū mayīsī.

189.Asya, 'Nyie ndina ūtonyi wa kwīyīka nesa kana naī nyie mwene, ateo ūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa. Na takethwa nyie naī na ūmanyi wa maūndū ala matonekaa, nyie nīthwa neeyūmbanīsye ūseo mwingī; na ūthūku ndwīthwa wangiitīte nyie. Nyie nī Mūkaanany'a tū na Mūeti-wa-Uvoo Mūseo kwa andū ala metīkīlaa.

قُلْ كَا اَنْكِ لِنَفْسِى نَفْعًا وَلَاضَزَّا إِلَّا مَاشَكَ اللَّهُ وَلَاضَزَّا إِلَّا مَاشَكَ اللَّهُ وَكَافُتُ مِنَ الْحَيْرَةُ وَلَا مَنْكُثُونَ مِنَ الْحَيْرَةُ وَمَا مَشَنِى النَّوْمُ وَإِنْ اَنَا إِلَّا مَذِيْرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمُ عَلَيْ لَيُومُ وَمَا مَشَنِى النَّوْمُ وَإِنْ اَنَا إِلَّا مَذِيْرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمُ عَلَيْ لَا مُؤْمِنُونَ فَي

LUKU 24

190.We ni We Ula umumbite inyw'i kuma munduni umwe na kuma usu nīwaseūvisye mūtindany'a nīkana atonye kwona ūuu kuma kwake. Na vila wamūmanvie nīwaitavie na nīwakuie mũio mũvũthữ na anganga naw'o. Na wathuklie. onthe vīla we elĩ Ngai Mwene Vinya nîmamūvoyie W'onthe: 'Watunenge kana kena vinya na ülüngalu, Ithyi vate nzika, tükeethwa katī wa asu ala matūngaa mūvea.

هُوَ الَّذِئ عَلَقَكُمْ فِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ فِنَهَا وَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا * فَكَنَّا تَعَشَّهُا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيْقًا فَهُرَّتْ بِهِ * فَكَنَّا أَثْقَلَتْ وَعَوَا اللهَ سَرَبَّهُمُنَا لَهِنْ الْيُثَنَّا صَالِحًا لَنَكُوْنَنَ مِنَ الشَّكِوِيْنَ •

191.Indī yīla We wamanengie kana kaseo, mo mawetaa atindany'a Make nūndū wa kīla We ūmanengete mo. Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūkīlīīlu-Mūno īūlū wa syīndū ila mo mamwīananasya We nasyo.

ئَلَتَأَ النَّهُمَا صَالِحًا جَعَلَالَهُ شُرَكَآ تَمْ نِيْمَاۤ النَّهُمُّا نَتَعْلَى اللهُ عَمَا يُشْمِ كُوْنَ۞

192.Mo nīmamūelekanasya na ila itaaŭmba kīndū ona kīmwe, nasyo mbene nī kūmbwa syoombiwe?

ٱيْشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْعًا وَهُمْ يُخْلُقُنُ فَا اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ

193.Nasyo iitonya k@manenge mo 0tethyo; ona iitonya kwitethya syo mbene.

194.Na ükameta mo ütongoini, maikūatila we. No ündü ümwe kwaku wameta kana wakilya.

195. Vate nzika, ala mūmekaīlaa ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī athūkūmi otenyu tū. Mekaīlei īndī, na nīmamūsūngīe, ethwa inyw'ī mwī ma w'o.

196.Syo syīna maūū ma kūthi namo, kana syīna moko ma kūkwata namo, kana syo syīna matū ma kwīw'a nthī namo? Asya, 'Metei atindany'a ala mūmwīananasya Ngai MweneVinya W'onthe namo, na īndī, Tyūmbany'ei inyw'ī inyw'onthe mūkīlany'e nakwa na mūikanenge īvinda.

197.Kwa üla w'o, Müsüvîi wakwa nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula wavuanisye Ivuku. Na We nūmasūvīaa ala alūngalu.

198.'Nasyo ila inyw'ī mūsyīkaīlaa ūtee Wake We, ii na ūtonyi wa kūmūtetheesya inyw'ī, ona iitonya kwītethya syo mbene.'

199.Na wameta ūtongoinī, mo mayīw'aa. Na we nŪmonaa maūsyaīīsye we , īndī mo mayonaa.

200.Kwatai ŭekeo, na ĩyĩaei kwĩkwe nesa, na taanĩsyai na andū atumanu.

دَلا يُسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرُاوَلا الْفُسَمْ يَنْصُرُونَ

وَإِنْ تَذْعُوْهُمُ إِلَى الْهُلَى لَا يَتَبِعُوْكُمُ لِسُوَا إِثْمَلَيُكُمْ اَدْعَوْتُنُوْهُمْ اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُونَ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ تَلْ عُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ عِبَادُ اَمْتَالُكُمُ اللهِ عَبَادُ اَمْتَالُكُمُ اللهِ عَبَادُ المُعَالَكُمُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْتُ اللهُ الل

ٱلهُمْ أِنْجُلُ يَنَشُونَ بِهَا ﴿ أَمْ لَهُمْ إِيْلِ يَبَطِشُونَ بِهَا ۗ ٱمْ لَهُمْ أَعْيُنُ يَبْضِمُ وْنَ بِهَا ﴿ آمْ لَهُمْ أَذَانُ يَتَمَعُونَ بِهَا * قُلِ اذْعُوْا شُرِكًا ءَكُمْ ثُمْ كِيْنُ وْنِ فَلَا تُنْظِرُونِ ۚ

إِنَّ وَلِيُّ اللهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتْبُ ۚ وَهُوَيَتُوكَى الصَّلِجِينَ

وَالَّذِيْنَ تَنْأَعُونَ مِنْ دُونِهِ كَا يَسْتَطِيْعُونَ نَحْرُكُمْ

وَلا آنفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ٠

وَاِنْ تَذَعُوْهُمُ إِلَى الْهُلٰى كَا يَسْمَعُواْ وَتَوَلِّهُمُ يَنْظُرُوْنَ اِلِيَّكَ وَهُمْ لَا يُنْجِيرُونَ ۞

خُذِ الْعَفْوَ وَأَمُّرُ بِالْعُرْفِ وَآغْرِضْ عِنِ الْجِهِلِينَ۞

201.Na ethwa ūsūanīo mūthūku kuma kwa Satani nūūkūsesenga we, īndī mantha wīvitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; vate nzika, We nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

202.Na kwa asu ala alūngalu, yīla ūsīanīo kuma kwa Satani, wamathaanyūkīa, mo mamūlilikanaa Ngai: na sisyai! Mo nīmambīlīīlasya kwona sy īndū na nz ĩa nzeo.

203.Na anaa-īthe moo mamakusasya maendee na īvītyo, na īndī mo maileelaa. 204.Na yīla we walea kūmaetee Kyama, maasya, 'We ūleete kūkīseūvya nīkī?' Asya, 'Nyie nīatīīaa maūndū alaū. Ii nī Syama ila imulīkaa kuma kwa Mwīaīi waku na ūtongoi na ūathimo kwa andū ala metīkīlaa.'

205.Na yīla Kulani Ntheu yīūsomwa, mīthukīīsyei na vindyai ki, nīkana mūtonye kwīw'īwa tei.

206.Na mūlilikane Mwīaīi waku kīlīkonī kyaku na wīnyivyo na w'ia, na vate kīlonzo, ma-kīoko na ma-wīoo; na ndūkethwe wa ala mavūthasya.

207.Kwa Ula w'o, asu ala me vakuvi na Mwiaii waku, maisyokaa itina na Ung'endu kuma Uthaithini Wake, indi mo nimamutaiaa We na kutulya-ndu mbee Wake.

وَ اِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ اشْيَطْنِ نَزْغٌ فَامْشَعِذْ مِا تَلْهِ إِنَّهُ سِّمِيْعٌ عَلِيْمٌ

إِنَّ الَّذِيْنَ اتَّقَوَّا إِذَا مَسَّهُمْ ظَرِّفُ مِّنَ الشَّيْطِنِ تَذَكَّرُوُا فَإِذَا هُمُ مَّبْصِرُونَ ۚ

وَ اِخْوَانُهُمْ يَمُنُّ وَنَهُمْ فِي الْغِنَّ ثُمَّ لَا يُقْصِمُ وَنَ ﴿
وَإِذَا لَمُ تَأْتِهِمْ مِالْيَةٍ قَالُوا لَوَلَا اجْتَبَيْتُهَا أَفُل إِنَّمَا
اَنَّيَعُ مَا يُوْخَى إِلَى مِنْ تُرَقِّ هٰ ذَا بِصَآلٍ وُمِنْ وَيَتِكُمْ
وَهُدَّى وَرُحْمُةٌ لِقَوْمٍ يُؤُمِنُونَ۞

دَلِدَا قُرِِيَّ الْقُرْانُ فَاسْتَبِعُوْالَهُ وَٱنْصِتُوْا لَعَلَّكُمْرِ تُرْحَمُوْنَ۞

وَاذَكُوْ زَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةٌ وَدُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُودَ وَالْاصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَفِلِيْنَ

اِنَ الَّذِيْنَ عِنْدَ رَبِكَ لَا يُسْتَكُبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِهِ

AL - ANFAAL (Wayuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usüîtwe nî ülau, Usüîtwe nî tei.

2.Mo meūkūlya we ūvoo wa mūtavo wa kaū. Asya, 'Mūtavo nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa. Kwa ūu, mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na seūvyai syīndū katī wenyu ene na mwīw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, ethwa inyw'ī mwī etīkīli.'

3.Etīkīli ma w'o no asu tū ala ngoo syoo ithīlīaa syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yawetwa, na yīla Mīsoa Yake yīūsomwa yongeleelaa mūīkīīo woo, na ala maiaa wīkwatyo woo kwa Mwīaīi woo.

4.Ala malūmasya Mboya na kumya syīndū ila Ithyi tūnenganite kwoondū woo.

5.Aa nīmo ala etīkīli ma w'o. Mo mena ianda sya ivīla kwa Mwīaīi woo, oûndû ûmwe na ûekeo na kyaûya kya ndaīa.

6.Otondů al Mwlali waku Ula wakumisye we kuma nyumbani yaku kwa ülüngalu, oyila nguthu ya etikili niyaleaa: kwa ŭu We niwaŭtetheesye we kwa amaitha maku.

7.Mo mekaananīa naku īūlū wa w'o ītina wa kwīvuany'a, mo komatwaītwe kīkw'ūnī o makyene.

إنسيرالله الزخلن الزجنسي

يُسْتُلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ قُلِ الْاَنْفَالُ يَلْهِ وَالسَّوْلِ فَاتَّقُوا اللهَ وَاصْلِحُوْا ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۖ وَاَجِيْعُوا اللهَ وَ رَسُولَهُ ۚ إِنْ كُنْتُمْ مِّنُومِينِنَ ۞

إِنْهَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِيْنَ إِذَا ذُكِرَا اللهُ وَجِلَتْ قُلُوْبُهُمْ وَإِذَا تُلِيْتُ عَلَيْهِمْ النَّهُ ذَادَتُهُمُ إِيْمَا كَا وَ عَلْ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

الَّذِيْنَ يُقِينُونَ الصَّلْوَةَ وَمِنَّا رَزَفَنْهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿

ٱولَيِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقَّا لَهُمْ وَدَجَتُ عِنْدَرَتِهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيْدٌ۞

كُنَّا اَخْوَجُكَ رُنِّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِنْقًا قِنَ الْنُوْمِنِيْنَ كَلْإِهُوْنَ۞

يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيْنَ كَانَتَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ۚ 8.Na lilikanai ñinda yîla Ngai Mwene Vinya W'onthe wamwathie inyw'î kana îmwe katî wa nguthu ilî 1* yaîle kwîthwa yî yenyu, nenyu nîmwendie îla îtena mîio yîthwe yî yenyu, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwendie kwonany'a w'o na ndeto Syake na kûtila mûi wa alei vyû,

9.Nīkana We atonye kwonany'a û-w'o na kūkītūngīthya vathei kīla kya ūvūngū, onakau avītany'a nīmatonya kūkīmena.

10.Yīla inyw'ī mweetisye ūtethyo wa Mwīaīi wenyu, na We nīwamūsūngīie inyw'ī, akyasya, 'Nyie nīngūmūtethya inyw'ī na alaīka ngili, maatīanīe ūmwe na ūla ūngī.'

11.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwaūtw'īkīthisye ūndū ūū ta ūvoo mūseo tū, na nīkana ngoo syenyu syīthwe syī ūthūmūonī. Indī ūtethyo umaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vinya, Mūī.

LUKU 2

12.Yīla We watūmie too wooka īūlū wenyu ta *ūvano wa* mūuo kuma Kwake, na We nīwamūtheesye kīw'ū īūlū wenyu kuma mathweonī nīkana We atonye kūmūthesya inyw'ī nakyo, na kūvetanga kīko kya Satani kuma kwenyu, na kana We atonye kwīkīa ngoo syenyu vinya na kūlūlūmīīlya matambya *menyu* nakyo.

وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللهُ إِحْدَى الطَّالِفَتَيْنِ اَنْهَا لَكُمْ وَ تَوَذُوْنَ اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوَكَةِ تَكُوْنُ لَكُمُ وَيُرِيْدُ اللهُ اَنْ يُجُقُّ الْحَقَّ بِكِلِيتِهِ وَيَقْطَعَ وَابِرَ الْكَفِرِيْنَ ۗ

لِيُحِنَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَالِمِلَ وَلَوْكُوهُ الْمُجْمِعُونَ ﴿

إِذْ تَسْتَغِيْنُوْنَ رَبَكُمْ وَاسْتِكَابَ لَكُمْ اَتِّى مُسِدُّ كُمْ بِاَنْفٍ ثِنَ الْسَلَيِكَةِ مُدْدِفِيْنَ۞

وَمَا جَعَلَهُ اللهُ إِلَّا أَشْهَى وَلِتَطْمَعِنَ بِهِ قُلُوبُكُمْ
 إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ إِنَّ اللهُ عَزْيُرُ كَلِيمٌ

إِذْ يُغَشِّيْكُمُ النَّعَاسَ اَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِخَالشَّيْطِين وَلِيَرْبِطُ عَلِّ ثَلْوْبِكُمْ وَ يُثَنِّتَ بِهِ الْآفْدَاءُ۞

¹ *I.e. Nguthu ya ita ya Makka ila yai na miio ya kau mwianiu na mukwiii ula, wai na muio o muvuthu wa kau, yeelekele Makka kuma ngali ya iulu north.

13.Yīla Mwīaīi wenyu wamavuanīsye alaīka, akyasya, 'Nyie nī vamwe nenyu; kwa ūu, manengei ūlūmu asu ala metīkīlaa. Nyie ngeekīa w'ia ngoonī sya ala matetīkīlaa. Kūnai īndī, ilungu sya īūlū sya ngingo syoo, na tilangai mīthya ya syaa syoo.'

14.Kītumi nūndū mo nīmamūkaananīītye Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake na ūla ona wīva ūmūkaananīasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, nī Mwai kwa kūīvanīsya.

15.Usu nīw'o ûsilīlo wenyu, īndī ûsamei; na manyai kana ve ûsilīlo wa Mwaki kwoondû wa alei.

16.Inyw'ï ala mwïtïkïlaa! Yïla mwakomana na ala matetīkīlaa, mwï kaûnï, mûikamony'e inyunyu syenyu.

17.Na Üla ona wiva Ükümandikania kaüni kana Ümonasya müthenyani ta Üsu, akii Üngiania na nguthu ila ingi, ow'o, we ekuiaa Üthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe iülü wake mwene, na Iia-ya-Mwaki niyo yikethwa wikalo wake. Na ni vandü vathüku müno va kwikala.

18.Kwa uu, inyw'i muyaamoaa mo, indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We wamoaie. Na we ndwaaikya yila we wekisye, indi ni Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula wekisye, nikana We atonye kumanenge etikili utato kuma Kwake-Mwene---utato museo—Vate nzika,

اِذُ يُوْجِىٰ دَبُكَ إِلَى الْمَلْمِيكَةِ ٱنِیْ مَعَكُمْ دَثَیْرَتُوا الّذِیْنَ اَمْنُواْ سَأَلِقَیٰ فِیْ قُلُوبِ الّذِیْنَ كَفُرُوا الرُّعْبَ فَاضْءِلُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ وَاضْدِئُوا مِنْهُمُ مُثَلٌ بَنَانٍ ۞

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمُ شَأَقُوا اللهُ وَرَسُولُهُ ۚ وَمَنُ يُشَاقِقِ اللهُ وَرَسُولُهُ فَإِنَّ اللهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۞

ذْلِكُوْ فَذُوْفُوهُ وَأَنَّ لِلْكَفِينِينَ عَنَابَ النَّارِ

يَاكَيُّهَا الْذَيْنَ امُنُوَّا إِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا زَحْقًا فَلَا تُولُوْ هُمُ الْاَذْبَارَ۞

وَ مَنْ نُولِهِمْ يَوْمَهِنِ دُبُرُهَ الْأَمْتَحَرِقَالِقِتَالِ اَوْ مُتَحَيِّزًا إلى فِئَةٍ فَقُدُ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللهِ وَكَأُولُهُ جَهَنَّمُ وَ بِئُسَ الْمَصِيْرُ۞

فَكُمْ تَفْتُلُوْهُمْ وَلِكِنَ اللّهَ قَتَلَهُمْ وَ مَا دَمَيْتَ إِذَ رَمَيْتَ وَلَكِنَ اللّهَ رَخَى وَلِيُبْلِى الْمُؤْمِينِينَ مِنْهُ بَكُلَّءً حُسَنًا ۚ إِنَّ اللّهَ سَمِيْعٌ عَلِيْكُ ۞ Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

19.Uu niw'o kweekikie; na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We Ula wonzethasya walany'o wa alei.

20. Ethwa inyw'ī mwamanthaa ūtw'io, Indī ūtw'io nīūkīte kwenyu. Na ethwa inyw'ī nīmūkwīsilīa, kūkeethwa kwī ūseo kwenyu; Indī ethwa mwīsyoka *Ong'endilīnī*, Ithyī ota ūu tūkasyoka. Na nguthu yenyu ndīkethwa na ūuno kwenyu ona vanini, ona yingīvīte ata, na *manyai* kana Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na etīkīli.

ذٰلِكُمْ وَانَ اللهَ مُوْهِنَ كَيْدِ الكَفِدِيْنَ ۞

إِنْ تَشَنَفْتِحُواْ فَقَلْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ ۚ وَإِنْ تَثْتَهُواْ فَهُو عَيْرٌ لَكُمْ ۚ وَإِنْ تَعُوْدُواْ نَعُلْنا ۚ وَكَنْ تُغْفِى عَنَكُمْ فِثَكُمْ إِنَّ اللّٰهُ مَنْعًا وَلَوْ كَشُرَتْ وَآنَ اللّٰهُ مَعَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ

LUKU 3

21.Inyw'i ala mwitikilaa! Mwiw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake, na mûikamûtie we yila inyw'i mweew'a we aineena.

22.Na mūikethwe mūilyī ta asu ala maasya, 'Ithyī nītūkwīw'a īndī mo mayīw'aa.'

23. Vate nzika, nyamû ila nthûku mûno mbee wa ûthyû wa Ngai MweneVinya W'onthe nî ala matew'aa nthî na ala mataneenaa, ala mate na kîlîko.

24.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamanyite üseo ona wiva nthini woo, We vate nzika, ethwa amatonyethisye kwiw'a. Na yu We akatuma mo mew'a, mo nikualyuka makasyoka Itina mena ulei.

يَّالَيُّهُا الَّذِيْنَ أَمَنُواْ اَطِيْعُوا اللهَ وَرَسُوْلَهُ وَلَا تُوَلَّوُا عَنْهُ وَانْتُدُ تَشَمَّعُونَ ۖ

وَلَا تُكُونُوا كَالَّذِيْنَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لِلا يُسْمُعُونَ ۞

إِنَّ شَرِّ الدَّوَاّتِ عِنْدَ اللهِ الصُّمُّ الْبُكُمُ الَّذِيْنَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿ الْبَكُمُ الَّذِيْنَ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ لَا يَعْقِلُونَ ﴾

وَكُوْعُلِمُ اللّٰهُ فِيْهِمْ خَيْرًا لَاَسْعَهُمْ أُولُوْ اَسْمَعُهُمْ لَا اَللّٰهُ عَلَمُهُمْ لَا اللّٰهُ اللّٰهُ عَلَمُهُمْ اللّٰهِ اللّٰهُ اللّٰهِ اللّٰهُ اللّٰلِمُ اللّٰهُ الللّٰهُ الللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ ال

25.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mwītīkei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa, yīla we wamwīta inyw'ī kana atonye kūmūne thayū, na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe okaa katī wa mūndū na ngoo yake, na kana We nī We ūla inyw'ī mūkombanīw'a Kwake,

26.Na îsûvîei thîna ûla ûtakamakûna asu katî wenyu mekîte naî me oka. Na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nî mwai kwa kûlvanîsya.

27.Na lilikanai vinda yila inyw'i mwai avůthů na mwooneka mwí onzu kůů nthĩ, na mwaĩ na w'ia andū maikese kūmūvulva mamûtwae. Îndî We nīwamūnengie wlkalo na amonenge vinva **ûtethyo** na Wake. na nīwamūnengie inyw'ī sylndű nzeo nīkana mūtonye kwīthwa mwīna mūvea.

28. Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikamūsuke Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa oyīla inyw'ī nīmūsukaa mawīvīto menyu kaingī na inyw'ī nomwīsī ūu.

29.Na manyai kana 0thw'ii wenyu na syana syenyu ni ta itatwa na kana no Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula wina ituvi inene.

LUKU 4

30.Inyw'1 ala mwltlkilaa! Inyw'ī mwamūkĩa Vinva Ngai Mwene W'onthe, We akamūnenge inyw'ī maûndû kīvathūkany'o me na akavetanga mothűku menvu na akamūekea inyw'i; na Ngai Mwene

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اسْتَجِيْبُوٰ اللهِ وَلِلرَّسُوْلِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِينَكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهُ يَعُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَانَّهُ النَّهِ تَحْشَرُوْنَ ۞

وَاتَّقَوُّا فِتْنَةٌ لَا تُصِيْبَنَ الْنَيْنُ طَلَمُواْ مِنْكُمْر خَاصَّةً * وَاعْلَمُوْاَ اَنَ اللهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ⊕

وَاذْكُرُوْٓ إِذْ آنَتُمْ قِلِيْكُ مُّسْتَضْعَفُوْنَ فِي الْاَرْضِ تَخَافُوْنَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَالْوِكُمْ وَاَيَّدَكُمْ بِتَصْرِعْ وَ رَزَّ فَكُمْ فِي الطَّيِبَاتِ لَعَلَّكُمْ لَشَكُوْنَ ثَشَكُرُوْنَ۞

يَّالَيُّهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوا لَا تَخُونُوا اللهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوْاَ اَمُنْتِكُفُرُوَ اَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۞

وَاغْلَمُواْ اَثُمَّا اَفُوالْكُوْرِوَاوْلاَدْكُوْ فِشْنَةٌ ۚ وَ اَنَ عَظِينَهُ ۚ اللّٰهُ عِنْدَةَ اَجْرُ عَظِينَهُ ۚ ۚ

يَّا يَّنُهُمُّا الَّذِيْنَ الْمُنُوَّا إِنْ تَنَّعُوا اللهَ يَجْعَلْ لَكُمْر فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّا تِكُمْر وَيَغْفِرْ لَكُمْرٌ وَ اللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ۞ Vinya W'onthe ni Mwiaii-wa-mumo mwingi.

31.Na lilikana ñinda yīla alei maūsamie we nīkana matonye kūkwīkīa kolokolonī kana makūae kana maūlūngye. Namo nīmasamie na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwasamie ota ūu, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula Mūsami Mūseo Vyū katī wa asami.

32.Na yıla Mısoa Yaitu yasomwa kwoo, mo maasya, 'Ithyı nıtwıw'ıte. Kethwa Ithyı nıtwendie twithwa twaı tutonya vate nzika kuneena maundu ota aa. Kııti kındu ateo no mbano sya andu ma tene.'

33.Na lilikani vinda yila mo maisye, 'Ame Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa ûu ni w'o kuma kwaku, indi, usya mbua ya mavia idlû waitû kuma ituni kana ûtûtheesye ithyi ûsilîlo mwai.'

34.Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaî atonya kûmasilîla mo we wî katî woo, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaî atonya kûmasilîla mo oyîla nîmeetisye ûekeo.

35.Na yu mo mena kītumi kyaŭ kīla kītuma Ngai Mwene Vinya W'onthe utamasilīla, yīla mo mekumasilīla andu kulika Musikitinī Mutheu namo timo asuvii ma w'o maw'o? Asuvii ala ma w'o na asu ala alungalu, indi aingi muno moo mayīsī.

36.Na mboya yoo Nyūmbanī īsu nī vathei ateo nī kūusya mīūi na ūkūnangi

وَإِذْ يَمَكُوْبِكَ الَّذِيْنَ كَفَوُوْ الِيُثْفِتُوكَ أَوْيَقْتُلُوْكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُوْوْنَ وَيَنْكُورُ اللهُ * وَاللهُ خَيْرُ الْمُكِوِيْنَ ﴿

وَإِذَا تُعْلَى عَلَيْهِمْ الْتُنَاقَالُوا قَلْ سَبِعْنَا لَوْ تَكَامُ وَاذَا تُعْلَمُ الْأَوْلَانُ الْأَوْلِيْنَ ﴿ لَقُلْنَا مِثْلًا الْأَوْلِيْنَ الْأَوْلِيْنَ الْأَوْلِيْنَ ﴿

وَ إِذْ قَالُوا اللَّهُمَّرَ اِنْ كَانَ هٰذَا هُوَالْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَاضْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَآءِ أَوِ انْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيْمِرِ۞

وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَدِّبُهُمْ وَانْتَ فِيْهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَنْتَغْفِهُ وَنَ

وَمَا لَهُمْ اَلاَيُعُذِّ بَهُمُ اللهُ وَهُمُ يَصُدُونَ عَنِ الْسَنْجِدِ الْحَوَامِ وَمَا كَانْواْ اَوْلِيَا ءَهُ إِنْ اَوْلِيَا أَوُهُ إِلَّا الْنُتَقَوِّنَ وَكِنَّ الْنُتَوَهُمْ لَا يُعْلَمُونَ ۞

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ اِلْاَمُكَاءً وَتَصْدِبَّةُ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَاكُنْتُمْ تَكُفْرُوْنَ ۞ wa mbī. 'Samai Indī ūsilīlo nūndū nīmwaleile kwītīkīla.'

37.Vate nzika. asu ala metīkīlaa maumasya üthwui woo kümaalyüla andü kumaumva nziani va Ngai Mwene Vinya Na nzika. W'onthe. vate mo makaendeea na kumva: **IndI** kûkamaumîa mo vathei ateo kûmeta na koja nondo wa ovaloku woo monene na îndî mo makathyûlûlûkwa me akîlye vinya vyů.

38.Nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūvathūkany'a ala athūku na ala aseo, na kwillanīlya ala athūku ūmwe lūlū wa ūla ūngī; na kūmomba mbumbu onthe vamwe, na indī, kūmekya lianīya-Mwaki. Ow'o, aa nīmo mena wasyo.

إِنَّ الْذَيْنَ كَفُوُوا يُنْفِقُونَ آمُوالَهُمْ لِيَصُّدُواعَنُ سَبِيْلِ اللهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْمَةً * سَبِيْلِ اللهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْمَةً * ثُمُّ يُغْشُرُونَ ﴿ ثُمُ يَغْشُرُونَ ﴿ ثُمُ يَغْشُرُونَ ﴿ وَالَّذِيْنَ كُمُ أَوْا لِلْ جَعَمْ يُغْشُرُونَ ﴿ وَالَّذِيْنَ كُمُ أَوْا لِلْ جَعَمْ يَغْشُرُونَ ﴿ وَاللَّهِ مِنْ اللَّهِ عَلَيْهِمْ مَعْدُونَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ عَلَيْهِمْ وَاللَّهِ اللَّهُ الل

لِيَمِيْزَ اللهُ الْخَبِيْثَ مِنَ الطَّلِيَّ وَيَجْعَلَ الْخَبِيْثَ بَعْضَهُ عَلْ بَعْضٍ فَيَرَكُمهُ جَيِيْعًا يَجْعَلَهُ فِي جَسُلْمٌ ﴾ أُولَيْكَ هُمُ الْخُسِرُونَ أَ

LUKU 5

39.Matavye asu ala matetīkīlaa, ethwa mo nīmekwīsiīla, maūndū ala mavītie mo makaekewa; īndī masyoka nthīnī wamo, nīw'o īndī, ngelekany'o ya andū ala ma mbee nīminīte kūvīta mbee woo.

تُلْ لِلْلَذِيْنَ كَفَرُوْا إِنْ يَنْتَهُوْا يُغْفُرْ لَهُمْ مَا قَلْ سَلَفَ وَإِنْ يَعْفُرُ لَهُمْ مَا قَلْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُوْدُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنْتُ الْاَوْلِينَ ﴿

40.Na ūkitai namo kūvika vaikethwe na mūthīnany'o, na ndīni yīthwe yī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yonthe. Indī mo maeka, īndī vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūsyaīīsya wa ūndū mo mekaa.

وَ قَاتِلْوْ هُمْ حَفْظ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَكُلُونَ اللِّينُ كُلُونَ اللِّينُ كُلُونَ بَصِيْرٌ ﴿ كُلُّهُ يَلُونَ بَصِيْرٌ ﴿ كُلُّهُ يَالُهُمْ لُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿

41.Indī mo masyoka na ītina, īndī manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Mūsūvīi wenyu. Nī Mūsūvīi Mūseo mūno ata na Mūtetheesya mūseo mūno ata!

وَ إِنْ تَوَلَوْا فَاعْلَمُوا آنَ اللهَ مَوْللكُمْ لِعُمَ الْمَوْلِ وَيَعْمَ النَّصِيْرُ ۞

42.Na manyai kana kyonthe ona kīva kīla inyw'ī mūkwosa ta mūtavo wa kaū, kīlungu kīmwe katī wa itano kyaw'o nī kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa na andū make, na ndiwa, na ngya na mūendi-wa-kyalo, ethwa inyw'ī nīmūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na maūndū ala Ithyī twatheeisye kwa mūthūkūmi Waitū mūthenya wa Kīvathūkany'a kaū wa Vatili---- mūthenya ūla nguthu sya ita ilī syakomanie, na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi wa kwīka syīndū syonthe.

﴿ وَاعْلَمُوْاً اَنَّمَاعَيْنَهُ ثُمْ مِّنْ شَیْ گَافَا يَلْهِ خُسْمَهُ وَ لِلْزَسُوْلِ وَلِذِى الْقُوْلِى وَ الْبِيَتَظِ وَ الْمَسْلِمِيْنِ وَ ابْنِ السَّمِيْلِ إِنْ كُنْتُمْ امْنَتُمْ وَاللهِ وَمَا اَنْزُلْنَا عَلْعَبْدِنَا يَوْمَ الْفُوْقَانِ يَوْمَ الْسَقَ الْجَمْعُنِ وَاللهُ عَلْ كُلِّ شَيْ قَدِيْرُ ﴿

43. Yīla inyw'ī mwaī ūtee wa mwanda ūla mwathengeanīe naw'o, namo maī ūtee wa mwanda, ngalī ya kūasa, naw'o mūkwīlī waī ītheo wenyu. Na ethwa inyw'ī nguthu ilī ila syīkūkita,

إِذْ اَنْتُثْمْ بِالْعُدُوّةِ اللَّهُ نَيَا وَهُمْ بِالْعُدُوّةِ الْقُصُوٰى وَ الزَّكْبُ اَسْفَلَ مِنْكُثْرُ وَلَاْ تَوَاعَدُ تَثُرُ لَاخْتَكَفْتُمْ فِي nīmwasūanīie Irinda ya kūkita, inyw'ī mwīthwa mwareanile 1010 wa Ivinda nīkana kwīanīsye mawendi menyu. Indī nīkwatw'ītwe kana Ngai Mwene Vinya W'onthe akatw'a Ivinda ya kwīanīsya kīla kyaminīte kūtuwa nīkana manangīke ala matw'īīwe kwanangīka kwa wīanīu wī ūtheinī, na nīkana mo matonye kūvīta ala maaīlītwe nī kūvīta īūlū wa vinya wa wīīanīu wī ūtheinī. Na kwa ūla w'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe Umanyi-W'onthe.

44. Yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe wakwonisye we mo ndotonī yaku ta avūthū; na takethwa We akwonetye we mo ta aingī, vate nzika, inyw'ī mwīthwa mwaleelile na mwīthīwa mwaemaniwe ene kwa ene ūndūnīūū; īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamūtangīie inyw'ī. Vate nzika, We E-na ūmanyi mwīanīu wa maūndū ala me nthīnī wa ithūi syenyu.

45.Na yīla īvinda mwakomanie kaūnī, We amatw'īkīthisye mo kwoneka ta avůthů methoní menyu, naamůtw'lkíthya inyw'ī kwoneka mwī avūthū methonī nīkana Ngai Mwene Vinya moo. W'onthe kīla atonye kūete kĩndũ Na maŭndŭ onthe kvatw'ītwe. matungawa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa ūtw'io wa mūminūkīlvo.

LUKU 6

46.Inyw'i ala mwitikilaa! Yila mwakomana na nguthu ya ita, ithiwai mwi alumu, na mulilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe muno nikana mutonye kusinda.

الْمِيْعُلِّ وَلَاِنْ لِيَقَضِى اللهُ اَمْرًا كَانَ مَفْغُولًا اَلْهُ اَمْرًا كَانَ مَفْغُولًا اَلْهُ اللهُ اَم مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَى ّعَنْ بَيِنَةٍ وَالْنَ الله لَسَمِيْنَ عَلِيْهُ ﴿

اِذْ يُرِيْكَهُمُّ اللهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيْلاً وَكَوْ اَمَامُكُهُمُ كَيْثِيَّا لَفَشِلْتُمْ وَكَتَنَازَغْتُمْ فِي الْآمْرِ وَلِكِنَّ اللهُ سَلَمُّ اِنَّهُ عَلِيْكُرُ بِذَاتِ الصُّلُوْدِ۞

وَاذْ يُرِنِيُكُوْهُمْ اِذِ الْتَقَيْتُمْ فِيْ آَعَيْنِكُمْ قَلِيْلَا قَ يُقَلِّلُكُمْ فِي آَعَيْنِهِمْ لِيَقْضِى اللهُ آمُرًا كَانَ مَفْعُولَا عُ وَالَى اللهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ۞

يَاتَهُا الَّذِيْنَ أَمَنُواۤ إِذَا لَقِينَهُمۡ فِئَةٌ فَاتَٰبُتُوۤ اوَاذَٰلُوُا الله كَثِیرُا لَعَلَكُمْ تُفْلِحُونَ۞ 47.Na mwiw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake na mūikakaananie mūndū na ūla ūngi, mūikese kūleela na vinya wenyu ūithela kuma kwenyu. Na ūmiisyai; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na omiisya.

48.Na müikethwe müilyī ta asu ala mookie kuma mīsyī kwoo kūkathīla meko moo na kwīyonany'a kwa andū, namo masiīlaa andū maikamīvikīe nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmathyūlūlūkaa maūndū onthe ala mo mekaa.

49.Na yīla Satani wamatw'īkīthisye meko moo kwoneka me maseo kwoo, aisye, 'Vai katī wa andū ūkamūsinda inyw'ī ona ūmwe mūthenya ūū, na Nyie nī mūsūvīi wenyu.' Indī yīla nguthu ilī sya ita syoonanie īmwe na Ila īngī, we nīwasyokie ītina na itiinyo syake na asya, Vate nzika, nyie ndi ūndū ndonya kūmwīka inyw'ī; vate nzika, Nyie nīngwona kīla inyw'ī mūtakyene. Vate nzika, Nyie nīngūmūkīa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī mwai kwa kūsilīla.

LUKU 7

50. Yīla angangani na asu ala mena ūwau nthīnī wa ngoo syoo maisye, 'Ndīni yoo nīmakengete andū aa.' Na ūla ona wīva wiaa wīkwatyo wake kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vinya, Mūī.

51.Na takethwa n0tonya kwisa kwona, yila alaika mekwosa mathay0 ma asu ala

وَ اَطِيْعُوا اللهُ وَرَسُولَهُ وَلاَتَنَازَعُوَا نَتَفَشُلُوارَتَلُكَ؟ رِنْيُحُكُمُ وَاصْبِرُوْا ۚ إِنَّ اللهَ مَعَ الضَّيرِيْنَ ۚ

وَ لَا تَكُوْنُوا كَالَّذِيْنَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَوًا وَ رِثَكَاءَ النَّاسِ وَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُوْنَ غِمْنِطُ۞

دَلَذَ ذَيِّنَ لَهُمُ الشَّيْطُنُ اَعْمَالُهُمْ وَقَالَ لَا عَالِبُ كُلُّمُ الْيُوْمَ مِنَ النَّاسِ وَانِّيْ عَانٌ لَكُمُّ الْكَاتَرَاءَتِ الْفِئَتْنِ نَكُصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّى بَرِنَّيُّ مِنْكُمْ إِنْ آذِى كَالَا تَرَوْنَ إِنِّيَ آخَافُ اللهُ تُواللهُ شَارِيْنُ فِي الْعِقَابِ ۚ

إِذْ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِيْنَ فِى قُلُوْمِهِمْ مَّرَضٌ غَرَّ هَوُلِآءَ دِيْنُهُمْ وَمَن يَتَوَكَّلُ عَلَى اللهِ فَإِنَّ اللهَ عَزِيْدٌ حَكِيْهُ۞

 matetīkīlaa, maimakūna mothyū moo na mīongo yoo, *makyasya*, 'Samai inyw'ī ūsilīlo wa kūvīvw'a!.

52.'Uu nūndū wa maūndū ala moko menyu matongoisye mbee wenyu-ene, na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ti mwīki wa naī kwa athūkūmi Make ona vanini.'

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيَكُّمْوَ أَنَّ اللهُ كَيْسَ بِطَلَّامٍ لِلْعَبِيْدِيْ

53. Ngewa yoo ni ta ngewa ya anduma Valao, na asu ala mai mbee woo: mo nimaileile Syama sya Ngai Mwene Vinya Wonthe; kwa uu, Ngai Mwene Vinya Wonthe niwamasilile nundu wa nai syoo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya Wonthe Ena-Utonyi Na Mwai kwa kusilila.

كَدَاْبِ الْهِ فِرْعَوْنَ ۗ وَالّْذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كُفَرُوْا بِالِتِ اللهِ قَاَخَذَهُمُ اللهُ بِذُنْ ثُولِهِمْ ۗ إِنَّ اللهَ قَوِئُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۞

54.Uu nûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaalyûla Înee yîla We ûmanengete andû ateo mo maalyûle mwîkalo woo ene, na *manyai* kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Wîw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

ذٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرٌ أَنِعْمَةٌ ٱنْعُمُهَا عُلْقَوْم حَتْٰ يُغَيِّرُ وَا مَا بِأَنْفُسِهِمُ ۗ وَأَنَّ اللهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۖ

55.Ngewa yoo ni ta ngewa ya andu ma Valao na ala mai mbee woo; mo nimaileile Syama sya Mwiaii woo, kwa uu Ithyi nitwamanangie mo kwoondu wa nai syoo. Na Ithyi nitwamanywithisye kiw'u andu ma Valao, nundu onthe mai eki-ma-nai.

كَنَأْبِ الرِفِرْعُونَ ۗ وَالْلَاِيْنَ مِنْ تَبْلِهِمْ كُلَّ بُوْا بِالنِّ رَبِّهِمْ فَاهْلَڪْنَهُمْ بِذُنُوْبِهِمْ وَاَغُرَقْنَاۤ الَ فِرْعَوْنَ ۚ وَكُلَّ كَانُوا ظِلِدِيْنَ ۞

56. Vate nzika, syūmbe ila nthūku mūno vyū mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'on the nī asu ala matatūngaa mūvea. Kwa ūu mo maiketīkīla.

إِنَّ شَرِّ الدَّوَّاتِ عِنْدَ اللهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ 57. Asu ala we weeklie ütianlo namo; îndî nîmanangaa ütianlo kila îvinda, namo maimüklaa Ngai.

58.Kwa üu, mwamakwata kauni, indi kwa kÜmasembethya, meklei wia ala me itina woo, nikana mo matonye kutaika.

59.Na ethwa we nūūkĩa ūseleke wa andū, mekīsye *ūtianĩo woo* ītina kwa ūlūngalu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala mena ūseleke.

LUKU 8

- 60.Na ala matetīkīlaa maikasūanīe kana nīmatūvonokete Ithyī. Mo vate nzika, maitonya kūkaananīsya kīeleelo kya Ngai.
- 61. Na meyümbanîsyei mo ündü mütonya kwa kaŭ na mbalasi syovetwe mūvakanī, vala mūtonva kūteelemva mūmaitha wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mūmaitha wenyu na angī ūtee wamo inyw'i mutamesi. Indi Ngai Mwene Vinva W'onthe nûmesî mo. Na kîla ona kīva inyw'ī mūkumya nzīanī ya Ngai Vinva W'onthe. invw'ī Mwene mūkaīvwa kvusūlte inyw'ī na mūikavītīw'a.
- 62.Na ethwa mo nimeelekela kwenda muuo, naku we welekele wo, na ia wikwatyo waku kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe. Vate nzika, We ni We Ula Wiwi-Wonthe, Umanyi-Wonthe.
- 63.Na ethwa mo mena kieleelo kya kuukenga we, indi Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie kwoondu waku we.We

ٱلَّذِيْنَ عَهَلُ تَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عُهُلَهُمْ فِي كُلِّ مَزَةِ وَهُمُ لَا يَتَقُونَ @

فَإِمَّا تَتُقَفَنَهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مَّن خَلْفُهُمُ الْعَلْمُ الْمُثَاثِلُهُمُ الْمُعَلِّمُ لَعَلَهُمْ رِيَذَكُونَ ۞

وَامَّا تَخَافَنَ مِنْ تَوْمِ خِيَانَةٌ فَاشِنْ النَّهِمْ عَلَىٰ غُ سَوَآثٍ إِنَّ اللَّهُ لَا يُمِيُّ الْمَآلِينِيْنَ ۚ

وُلَا يَحْسَبُنَّ الْزَبْنَ كُفُرُوْا سَبَقُواْ الْإِنْهُمْ كَا يُعْجِذُونَ⊙

وَ اَعِذُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِّن ثُوَةً وَمِن رِّكَاطِ الْخَيْلِ ثُرْهِبُونَ مِه عَدُوَ اللّهِ وَعَدُوَّ كُمْ وَاخْدِيْن مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُوْنَهُمْ اللّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوْا مِن ثَنْ فِي سَبِيْلِ اللهِ يُونَى إِلَيْكُمْ وَانتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ۞

وَ إِنْ جَنَخُوا لِلسَّالِمِ فَأَجْنَحُ لَهَا وَتُوكَّلَ عَلَى اللهِ * إِنَّهُ هُوَ الشَيِئيعُ الْعَلِيْمُ ۞

وَاِنْ يُمُّرِنِكُ فَآاَنْ يَخَنْدُعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللهُ هُوَ الَّذِئَ آيَدُكَ بِنَصْرِةٍ وَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ ﴿ nī We üla ükünengete we vinya na ütethyo Wake vamwe na etîkîli;

64,Na We nïwîkîîte wendo katî wa ngoo syoo. Na ona takethwa we waumisye syonthe ila syî îûlû wa nthî, we ndwîthwa watonyie kwîkîa wendo katî wa ngoo syoo, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwîkîîte wendo katî woo. Vate nzika We E-vinya, Mûî.

65. We Mwathani! Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie kwoondo waku we na asu ala makoatilaas we kati wa etikili.

LUKU 9

66.We Mwathani! Ingīīsya etīkīli kūkita. Ethwa katī wenyu ve miongo ili ala meyumlisye, mo makamasinda maana elī: na ethwa ve Tana menyu, makamasinda ngili Imwe ya asu ala matetīkīlaa. nûndû mo n7 andû matamanyaa.

67. Ivinda yīī Ngai Mwene Vinya W'onthe nuvūthītye muio wenyu, nundu We nīwīsī kana ve wonzu nthīnī wenyu. Kwa uu ethwa ve īana menyu ala meyumīīsye, makamasinda maana elī; na ethwa ve ngili īmwe menyu, mo makamasinda ngili ilī kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na asu ala momīīasya.

68.Kûimwaïlîte Mwathani kwîthwa na ngombo o kûvika we mwene alike kaûnî nthînî okite. Inyw'î nîmwendaa syîndû sya nthî, oyîla Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa Itu kwoondû wenyu. Na

وَالَفَ بَيْنَ قُلُوْ بِهِمْ لَوَانَفَقَتَ مَا فِي الْاَرْضِ جَيْنًا مَا اَلَفَتُ بَيْنَ قُلُو بِهِمْ وَلَكِنَّ اللهُ اللهُ الْفَكَ بَيْنَهُمُ لِنَهُ عَنِيْزُ حَكِينَمُ ۞

غُ كَايُمُ اللَّبِهُ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ البَّكَكَ مِنَ الْوُمِنِينَ ﴿

يَّأَيُّهُا النَِّئُ حَرِْضِ النُوْمِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِن يَّكُنَ مِّنْكُمْ عِشْهُ وْنَ صَٰبِرُونَ يَغْلِبُوْا مِانَتَيْنَ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِّنْكُمْ مِانَّةٌ يَغْلِبُوۤا الْقَامِّنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا بِأَنْهُمْ وَوْرُ لَا يَفْقَهُونَ ۞

اَنْنَ خَفَفَ اللهُ عَنْكُوْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيْكُوْ صَعْفًا ۚ فَإِنْ يَكُنْ فِنْكُمْ وَانَّ صَابِرَةً يَغْلِيُوا مِانَتَيْنِ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ اَلْفُ يَغْلِبُوا اللهِ وَالله مَعَ الصَّيِرِيْنَ

مَا كَانَ لِنَهِي آَنِ يَكُوْنَ لَهُ آسُوٰى حَتْمَ يُثُخِنَ فِي الْاَرْضِ تُرِيْدُونَ عَرَضَ الذَّنَيَا ﴿ وَاللّٰهُ يُولِدُ الْاَجْرَةُ وَاللّٰهُ عَزِيْزُ حَكِيْدُ ۞ Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vinya, Mūl.

69. Takethwa vayal ütw'io kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe üla watongoetye mbee, vate nzika thlina münene wlithwa wamükwatie inyw'l ündü ükwatene na kila inyw'l mwoosie.

70.Kwa ûu, yai kîla mûtavîte kaûnî ta kîtîkîlye na kîseo, na mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

LUKU 10

71. We Mwathani, Itavye ngombo ila syl mokoni maku, 'Ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi ûseo ona wiva wi nthini wa ngoo syenyu, We akamunenge inyw'i syindu nzeo mbee wa ila syosetwe kuma kwenyu, na akamuekea inyw'i. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii Muno Vyu, Usuitwe ni tei.

72.Na ethwa mo mena kieleelo kya kuusuka we, mo nimaminite kumusuka Ngai Mwene Vinya Wonthe mbee. Kwa uu niwamatwiikithisye mo andu mate utonyi. Na Ngai Mwene Vinya Wonthe ni Umanyi-Wonthe, Mui.

73. Vate nzika, asu ala meetīkīlīte na makatia mīsyī yoo na mokitīte na ūthw'ii woo na mathayū moo kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na asu ala mamanengete mo wīkalo na ūtethyo-----mo nī anyanyae ma w'o vyū. Indī kwa asu ala

لَوْلَا كِنْبُ مِنَ اللهِ سَبَقَ لَسَسَكُمْ فِينِمَا آخَذ تُـمْ

فَكُلُوا مِنَّا غَنِمْتُمْ حَلْلًا طِيِّبًا ثُوَّا تَقُوا اللهُ إِنَّ اللهُ غَفُورٌ ذَهِيْهِ أَنَّ اللهُ عَفُورٌ ذَهِيْهُ أَنَّ

لَأَيُّهُا النَّبِعُ قُلْ لِمَنْ فِي آيَدِهِ يَكُمْرَ مِنَ الْاَسُوَى إِنْ يَعُلَمِ اللهُ فِي قُلُو بِكُمْ خَيَّا الْهِ تَكُمْرِ خَيْرًا مِنَا أَخِنَا مِنْكُمْ وَيَغْفِي لَكُمْ وَ اللهُ غَفْوْزٌ ذَحِيْدٌ ﴿

وَإِنْ يُرْنِيْ وَاخِيَانَتَكَ فَقَلْ خَانُوا اللهَ مِنْ قَبَلُ فَأَمْكُنَ مِنْهُمْ وَاللهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ اٰمُنُوا وَهَاجُرُواْ وَجُهَدُوا بِأَمُوالِهِمُوَ ٱنْفُسِهِمْ فِي سَبِسْلِ اللهِ وَالَّذِيْنَ اٰ وَوَا ذَ نَصَـدُوَا اُولَٰلِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيكَا ۗ بَعْضٍ وَالْذِيْنَ اٰمَنُوا وَ metīkīlīte na makalea kuma mīsyī kwoo, we ndwina útonyi lúlú wa úsúvio woo ona vanini o kūvika maume mīsyī kwoo. Indî ethwa mo mekwîtya ûtethyo îûlû wa ndīni. Indī nī Iūlū waku kūmatethva, ateo wenvu andū ala mwina katĩ inyw'ī-ene mwlw'ano namo Na Ngai Mwene Vinya ngwatanio. W'onthe niwonaa undu inyw'i mwikaa.

74.Na asu ala metetīkīlaa---mo nī anyanya ma mūndū na ūla ūngī. Ethwa inyw'ī mūikwīka ūndū mwīyīaīwe, kūkeethwa kīmena īūlū wa nthī na kīthokoo kīnene.

75. Na asu ala metīkīlīte na matiie mīsyī yoo na mokitīte kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na asu ala mamanengete mo wīkalo na ūtethyo-ow'o aa nī etīkīli ma w'o. Mo makeethwa na ūekeo na kyaūya kya ndaīa.

76. Na asu ala metikilite kuma ivinda yu na matiie misyi yoo na mokitite kwoondu wa nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe vamwe nenyu---aa ni amwe menyu; na iulu wa nduu sya mukauti, mo me vakuvi muno mundu na ula ungi nthini wa Ivuku ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nusyisi syindu syonthe nesa.

كُمْ يُهَاجِرُوْا مَا لَكُمْ وَنِنَ وَلاَ يَتِهِمْ مِنْ شَّى كُخَةً يُهَاجِرُوْاً وَإِنِ اسْتَنْصَرُ وَكُمْ فِي الدِّيْنِ فَعَكَيْنَكُمُ النَّصْرُ الدِّعَلِ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ وِثِيثًا قُنُّ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرُ

وَالَّذِيْنَ كُفُهُ وَا بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءٌ بَعْضٍ ۚ إِلَّا تَفْعُلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْارْضِ وَفَسَادٌ كِينِيُرُ۞

وَالْزَيْنَ أَمَنُوْا وَهَاجُوُوا وَجْهَدُوْا فِي سَبِيْلِ اللهِ وَالَّذِيْنَ أَوْوَا وَنَصَرُّوْاَ أُولَيِكَ هُمُ الْدُوْمِنُونَ حَقَّاً لَهُمْ مَعْفُورَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيْجٌ۞

وَ الَّذِيْنَ اٰمَنُواْ مِنَ بَعْدُ وَ هَاجُرُوْا وَخَهَدُوْا مَعْكُمْ فَاُولِيْكَ مِنْكُمْ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْل سَِغْضِ وَ فَا كِتْبِ اللهِ لِآنَ اللهَ بِكُلِّ شَىًّ عَلِيْمُ ۖ

AL – TAUBA (Wavuaniw'e Madina)

1.Kii ni kimanyithya kwiyumya vyū nthini wa kūtūlwa mūti ngali ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake wa kūtaanisya na mwīw'ano w'onthe na avoyi ma mīvwanano ala inyw'i mweekiie mwiw'ano namo.

بَلَاءَةٌ حَيْنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِيْنَ عُهَدْتُمُ فِينَ الْدُشُورِكِيْنَ أَنْ

2.Kwa uu, angangani lulu wa nthi kwa myei ina, na manyai kana muitonya kusilia walany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe akamasonokya alei.

فَيِنْيُخُوا فِي الْاُرْضِ اَرْبَعَةَ اَشَهُ هُرِ وَاعْلَمُوْاَ اَنَّكُمُرُ غَيْرُ مُعْجِزِے اللّٰهِ وَاَنَّ اللّٰهُ مُغْزِى الْكَفِرْنِيَ ⊙

3.Na kii ni kimanyithya kuma kwa Ngai Mwene Vinva W'onthe na Mūtūmwa Wake kwa andu muthenyani wa Haji ila Nene, wa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūtaanīsye na athaithi ma mĩvw'anano, na Mūtūmwa Wake ūū. Kwa ūu, invw'ī mweelila, kūkeethwa kwĩ ūseo kwenyu; ĩndĩ invw'ī mwaalyūka na kūsyoka ītina, īndī manyai kana müitonya küsilla walany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na matavye asu ala matetīkīlaa ūvoo wa ūsilīlo wī woo.

وَاذَانٌ قِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجْ الْاَكْبُرِاتَ اللهُ بَرِئَيُّ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ لَهُ وَرَسُولُنَّ قَانْ تُبْتُمْ فَهُو خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَيْتُمْ فَاعْلَمُوْاَ اتَكُمُ عَيْرُ مُعْجِزِى اللهِ وَبَيْسِ الذِيْنَ كَنَّمُ وَالْمَارِينَ كَعَمُّوُا

4. Ateo ala mwina mwiw'ano namo kati wa athaithi ma mĩvw'anano na ala mataalea kwĩanĩsya mawivito moo meevîtie. kwenvu ala kana makaműtetheesya műndű ona űmwe kûmûkita inyw'î. Kwa ûu, meanîîsyei aa ūtianio ūla inyw'i mwikiite kūvika īvinda voo vīla vītw'ītwe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala alūngalu.

إِلَّا الَّذِينَ عَهَلْ تُعْرِقِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ أَيُنَقَّتُوكُمُ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ أَيُنَقَّتُوكُمُ شَيْئًا وَ لَمْ يُظَاهِرُوا عَلِنَكُمْ اَحَلًا فَالَتُوَا اللهِ هِرِ عَهْدَهُ هُ مُراكِ مُدَّتِهِ مُرَّانَ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَقِينَ ۞ 5.Na yīla myei īla ītheetw'e yathela, moaaei athaithi ma mīvw'anano ovala mwamethīīla, na makwatei mo ta ngombo, na mathyūlūlūkei, na moveesyei mo kīla vandū ve wīvitho. Indī ethwa nīmeelila na kūlūmya Mboya na kūīva Saka, īndī ekanai na nzīa yoo yī nthasye. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

6.Na ethwa ūmwe wa athaithi ma mīvw'anano nīwakwītya we ūsūvīo, mūnenge ūsūvīo nīkana atonye kwīw'a ndeto ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na īndī ūimūtwaa vandū vake va mūuo. Kītumi nūndū mo nī andū matena ūmanyi.

LUKU 2

7. Vatonyeka ata kwithwa mwiw'ano wa athaithi ma mivw'anano aa na Ngai Mwene Vinya W'onthe na MütümwaWake, ateo asu ala inyw'i mweekiie wiw'ano namo nthini wa Müsikiti Mütheu? Kwa üu, oündü mo meküendeea kwithwa me ma w'o kwenyu, ithiwai mwi ma w'o kwoo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala alüngalu.

8.Kūtonyeka ata ethwa yīla mo mamūsinda inyw'ī, maisūanīaa ndūū sya mūkautī ona yīva kana mwīw'ano īūlū wenyu? Mo nīmatonya kūmwendeesya inyw'ī na makanyw'a moo, oyīla ngoo syoo niūlea, na aingī mūno moo nī mbaa-matū.

فَإِذَا انْسَلَحُ الْاَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاتَتْلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَلْ تَنُوهُمْ وَخُلُ وَهُمْ وَاحْصُرُومٌ وَاتَعُلُوا لَهُمُ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَاتَامُوا الصَّلُومَ وَاتَوُا الذَّلُوةَ تَعَلَّوُا سِيْدَلَهُمْ مَ إِنَّ اللهَ عَفُورٌ زَحِيْمٌ ﴿

وَاِنْ اَحَدُّ مِّنَ النُّشْوِكِيْنَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِوْدُ حَضَّٰ بَنَمَعُ كَلَمُ اللَّهِ ثُمَّرًا بُلِغُهُ مَاْمَنَهُ ۚ ذَٰ لِكَ بِأَنْهُمْ وَقَوْمٌ كَاْ إِلَى يَعْلَمُونَ ۚ ۞

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِيْنَ عَهْدُ عِنْدَ اللهِ وَعِنْدُ رَوُلِهَ إِلَّا الَّذِيْنَ عَهْدُ تُنْمُ عِنْدَ الْسَنْجِدِ الْحَدَامِ قَ فَسَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيْمُوا لَهُمْ النَّ اللهَ يُحِبُ

كَيْفَ وَإِنْ يَنْظَهُرُ وَاعَلَيْكُمْ لِاَ يَرْقُبُوْا فِيَكُمْ لِاَ هُوَ الْهِ وَلَا فِيَكُمْ لِا اللهُ وَلَا ذِمَةً اللهُ مُؤْمَدُوا اللهُ وَلَا ذِمَةً اللهُ اللهُ

9.Mo makūanasya Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na thooa mūvūthū na kūmalūngya andū kuma nzīanī Yake. Ow'o, maūndū ala mo mekaa nī mathūku.

10.Mo maisyaasya ndüü sya mükautī kana ütianīo kuma kwa ümwe ona wīva üla ümaīkīīaa mo. Na nīmo ala eki-mamothūku.

11.Indī ethwa mo nīmeelila na kūlūmya Mboya na kūlva Saka, mo īndī nī aneethe menyu katī wa mūīkīlo. Na Ithyī nītūtavanasya Mīsoa kwa andū ala mena ūmanyi.

12.Indī ethwa mo nīmaananga mawīvīto moo ītina wa mwīw'ano woo, na kūmīuma ndīni yenyu, makūnei īndī atongoi aa ma ūlei----vate nzika, mo mai na ndaīa na mawīvīto moo---nīkana maeke.

13.Inyw'î mūikokita na manangite mawivito ala moo. masūaniie kūmūlūngya Mūtūmwa, na mo nimo mai ma mbee kwambiliilva mong 'endu kwenyu? Inyw'î Tiw'o, Ngai Mwene komūūmakīa? Vinva W'onthe ni We mwailite ni kūmūkīa mūno, ethwa inyw'ī mwī etīkīli!.

14.Mokitei, nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūmasilīla kwīsīla mokonī menyu, na amasonokye mo, na amūtethye inyw'ī mwīthwe na ūkīlyo lūlū woo, na kūkiakisya ilīko sya andū ala metīkīlaa;

اِشْتَرُوْا بِأَلِتِ اللهِ ثَنَّنَا قَلِيْلًا فَصَدُّهُ وَاعَنْ سَبِيْلِهُ إِنْهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يُعْمَلُونَ۞

لاَ يَرْقُبُوْنَ فِي مُؤْمِنٍ اِلَّا وَلاَ ذِمَّةٌ وَاُولِيكَ هُمُ الْمُغْتَدُونَ ۞

فَإِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلُوةَ وَاٰتَوُا الزَّكُوةَ فَإِنْحَانُكُمُّ فِي الدِيْنِ وَ نُفَضِلُ الْأَلِتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُوْنَ ۞

وَإِنُ نَكَنُوُ آَ أَيْمَا نَهُمْ وَمِنَ بَغْدِ عَهْدِهُمُ وَطَعَنُوا فِيْ دِيْنِكُمْ فَقَاتِلُوْ آ إِبِنَةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمُ لَا آيُمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ۞

اَلاَ تُقَاتِلُونَ قَوْمًا ثَكَثُوا آيَنَالَهُمْ وَهَوُا مِإِخْرَاجِ الزَّسُوْلِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ اَقَلَ مَزَةٍ أَكَنْشُونَهُمْ وَاللهُ احَيُّ اَنْ كَنْشُوهُ إِنْ كُنْتُمْ هُؤْمِنِيْنَ ۞

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللهُ بِأَيْدِيْكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَخْزِهُمْ وَيَخْزُهُمْ وَيَخْتُمُ وَكُمْ وَعَل عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُوْمَ قَوْمٍ ثُمُّ فِينِيْنَ ﴿ 15.Na nīkana We atonye kuveta uthatu wa ngoo syoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amwelekelaa na tei ula ona wiva We wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Muī.

16.Inyw'i mwisuania kana mukatiwa mwi inyw'oka, oyila Ngai Mwene Vinya W'on the Utanamba kumanya ala mokitaa kwa nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe,, na matamwosaa ona Umwe kwithwa munyanya wa w'o ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake na etikili? Ngai Mwene Vinya W'onthe numanyaa muno undu inyw'i mwikaa.

LUKU 3

17.Ti Tülü wa athaithi ma mīvw'anano kwīka ülüngalu kwa ieleelo ila Mīsikiti yakīwe kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmīkalya yī mīseo kwīanana nondū kwaīle oyīla mo nī ngūsī sya ūlei woo ene. Mo nīmo ala mawīa moo makethwa vathei, namo makekalaa nthīnī wa Mwaki.

18.Nīw'o, we eweka nīwe waīlwe nī kūmīsūvīa Mīsikiti ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Mūthenya wa Mūminūkīlyo, na ūsyalīsyaa Mboya, na ūīvaa Saka, na ūtamūkīaa ūngī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu, aa nīmo melekele mūno kwīthwa matalīka katī wa ala matongoew'e.

19.Inyw'î mwîtw'îkîthya kûmanenge kyaûnyw'a mahaji na kûseûvya Mûsikiti Mûtheu *ûndû ûmwe na mawîa make* ûla وَ يُذْهِبُ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوْبُ اللَّهُ عَلَمَنْ نَشَارُ وَ اللَّهُ عَلِيدٌ حَكِيدٌ

اَمُرَحَينِنْتُمْ اَنْ تُتَوَّكُواْ وَلَتَا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِيْنَ جَعْدُوْا مِنْكُمْ وَ لَمْ يَتَجَيِّنُ وَامِنْ دُوْنِ اللهِ وَلَا رَسُوْلِهِ وَ إِلَّ النُوْمِنِيْنَ وَلِيْجَةً * وَاللَّهُ حَيْدٌ يَكَ يَكَ تَعَدُّوُنَ شَ

مَا كَانَ لِلْشُهْرِكِيْنَ اَنْ يَعُمُّرُوا مَلِمِكَ اللهِ شَّحِيدِيْنَ عَلَى اَنْفُسِهِ مْ بِالكُفْرُ أُولِيِكَ حَبِطَتْ اعْمَالُهُمْ وَ فَي فِي النَّارِهُمْ خٰلِدُوْنَ ۞

إِنَّنَا يَعْدُرُ مَسْجِلَ اللهِ مَنْ أَمَنَ بِاللهِ وَالْيُورِ اللَّخِرِ وَاَقَامُ الصَّلَوَةَ وَأَى الزَّلُوةَ وَلَوْ يَخْشَ إِلَّا اللهَ فَضَا اُولِيْكَ اَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿

اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْمَآتِ وَعِمَارَةَ الْسَنْجِلِ الْحُرَامِ كُنْ اٰمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجْهَلَا فِي سَبِيْلِ Umwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo na ūkitaa kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe? Mo ti ūndū ūmwe ona vanini mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū mate alūngalu.

اللهُ لَا يَسْتَوْنَ عِنْدَ اللهِ وَاللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ اللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ اللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ اللهُ اللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُو

20. Asu ala metīkīlaa na mathamaa kuma mīsyīnī yoo kwoondū wa Ngai na kūkita kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūthw'ii woo na mathayū moo mena kīvīla kītūūlu mūno mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na nīmo ala makatana.

الَّذِيْنَ اَمْنُوا وَهَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ بِأَمُوالِهِمْ وَانْفُسِهِمْ اَعْظُمُ دَرَجَةٌ عِنْدَااللهِ وَ اُولَيْكَ هُمُ الفَالِيْدُونَ ۞

21. Mwīaīi woo amanengae mo ūvoo mūseo wa tei kuma Kwake We na wa ūtanu Wake, na wa Mīūnda īla nthīnī wayo vakethwa ūtanu wa kwīkalaa kwoondū woo;

يُبَيْوُوُهُمْ وَرَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْنَهُ وَرِضُوَانٍ وَجَنْتٍ لَهُمْ يَهُا نَعِيْمٌ مُعِيْدٌ ﴿

22.Mo makekalaa vo tene na tene. Nïw'o, vena ĩtuvi ĩnene kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

خْلِدِيْنَ فِيْهَا آبُدُا إِنَّ اللَّهُ عِنْدَا أَجُرٌ عَظِيْمُ

23.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûikamose maaîthe menyu na anaa-nyinyia menyu ta anyanya, ethwa mo meenda ûlei kûvîta mûîkîlo. Na ûla ona wîva ûtumaa ndûû namo kuma katî wenyu, asu nîmo eki-ma-naî.

نَايَنُهُا الَّذِيْنَ اٰمُنُوا لاَ تَغِيَّدُوَّا اٰبَآءُكُمْ وَاخْوَانَكُمْ اُوْلِيَآءُ إِنِ اسْتَحَبُّوا الكُفْرَعَلَ الْإِيْمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّمُ مِنْكُمْ فَأُولَيِكَ هُمُ الظّلِمُوْنَ۞

24.Asya, 'Ethwa maaîthe menyu, na syana syenyu, na anaa-îthe menyu, na iveti syenyu, na ndûû sya mûkautî syenyu, na ûthw'ii ûla mûmbanîtye, na ûtandîthya wenyu ûla mûûkîa ndûkaûngame, na nyûmba syenyu ila mwendete mûno, nîsyo mwendete mûno

قُلْ إِن كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَابَنَآ وَكُمْ وَاِنْعَانَهُمُ وَاَزُواجُكُمُ وَعَشِيْرَتَكُمْ وَ اَمْوَالُ إِفْتَرَنْتُنُوْ هَا وَقِبَارَةٌ تَعَشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكِنُ تَرْضَوْنَهَاۤ اَحَبَ اِلْيَكُمُ مِّنَ اللهِ kūvīta Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na kūkita kwoondū wa nzīa Yake, īndī eteelai kūvika kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtw'io Wake; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū mbaa-matū.

وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سِينِلِهِ فَتَرَبَّصُواحَتَّى يَا ثِنَ إِذَا اللهُ بِأَفْرِةُ وَاللهُ لَا يَهْلِي الْقَوْمَ الْفُسِقِينَ ﷺ

LUKU 4

25. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamutethetve invw'i nthini wa makaŭ maingi, na Müthenyani wa Unaini, vila ūtalo wenvu mwingl inyw'ī mwlkathila watumie îndî ndwaamuuna inyw'i na kindu na nthi w'onthe. vamwe na **ûnene** wayo nīvakuīviw'e kwoondū wenyu, na īndī nîmwaalyükile müsyokete îtina.

26.Na îndî, Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwatheeisye ûuu îûlû wa Mûtûmwa Wake na îûlû wa etîkîli, na We nïwatheeisye nguthu sya ita ila inyw'î mûtaasyona, na We nïwamasilîle asu ala maleile kwîtîkîla. Na yîî nî îtuvi ya alei.

27.Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe, îtina wa ûu, akamwelekela ûla w'onthe We wendaa ena ûuu; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Müekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

28. Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Vate nzika, avoyi ma mīvw'anano nī avuku. Kwa uu, mo maikauthengeee Musikiti Mutheu Itina wa mwaka uu woo. Na ethwa inyw'ī nīmuukīa ukya, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamuthusya inyw'ī katī wa mumo Wake, ethwa We akenda. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Muī.

لَقَدْ نَصَرَّكُمُ اللهُ فِي مَوَاطِنَ كَتِيْرَةٍ وَّ يُوْمَرِ حُنَيْنٍ إِذْ اَغْجَبَتْكُمْ كُثْرَتُكُمْ فَكُمْ تُغُنِ عَنْكُمْ شَدِيًّا وَ ضَاقَتْ عَكَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَيْتُمُ صَّاقَتْ عَكَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَيْتُمُ صُّلْ بِرِيْنَ ۞

ثُمَّرَانُزَلَ اللهُ سَكِينَنَتَهُ عَلَا رَسُوْلِهِ وَعَلَى اَلْوُمِنِيْنَ وَانْزَلَ جُنُوْدًا لَهُ تَرَوْهَا وَعَذَبَ الَّذِيْنَ كَفَدُوْا وَ ذٰلِكَ جَزَاْذُ الْكَفِرِيْنَ۞

ثُمَّ يَتُوْبُ اللهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ عَفُوْدُ رَحِيْهُ

يَّايَّهُا الَّذِيْنَ امْنُوْاَ اِنْتَا الْمُشْرِكُوْنَ جُسُّ كَا يَقْرَبُوا الْسَّجِلَ الْحَوَامَ بَعْلَ عَامِهِمْ هٰذَاْ وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةٌ فَسَوْفَ يُغْنِينَكُمُ اللهُ مِنْ فَضُلِهَ إِنْ شَاَءُ إِنَّ اللهَ عَلِيْمٌ حَكِيْمُ 29.Ukitai na ala katī wa Andū ma Ivuku ala matamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana Mūthenya wa Mūminūkīlyo, kana makwata maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake mavatanīte, kana kūatīla ndīni īla ya w'o, okūvika mo maīve koti na moko moo ene menyivītye na kwonany'a wīw'i woo.

LUKU 5

30.Na Ayuti maasya, 'Esala nī Mwana wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Aklisto maasya, 'Masia nī mwana wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; ii nī ndeto sya makanyw'a moo. Mo meylelekanasya na ūneeni wa asu ala maleile kwītīkīla mbee woo. Kīumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīthwe lūlū woo! Mo maalyūlangawa ata!

31.Mo mamosete asomi moo na alei moo kwithwa elai moo vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ota uu now'o mamwosete Masia, mwana wa Malia, Indi mo mayaalyialwa uu ateo kumuthaitha Ngai Umwe. Vai Ngai ateo We. We ni Mutheu Muno iulu wa kila mo mamwiananasya We nakyo!

32.Mo mendaa küvosya kyeni kya Ngai Mwene Vinya W'onthe na makanyw'a moo; îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaketîkîlya kîndû ateo We akeanîîsya kyeni Kyake, ona kau alei nîmatonya kûlea kûkyenda.

33.We nī We Ula wamūtūmie Mūtūmwa Wake ena ūtongoi na ndīni ya w'o, nīkana We atonye kūmīsindīthya īūlū wa kīla ndīni *mgī*, ona ethwa avoyi ma mīvw'anano nīmatonya kūmīmena.

قَاتِلُوا الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيُوْمِ الْأَخِرِ
وَلَا يُعْرِمُونَ مَاحَزَمَ اللهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَكِونِينُوْنَ
دِيْنَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْكِتْبَ عَثْمُ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ
عَنْ يَدِي وَّهُمْ طَعْدُوُنَ شَيَّ

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرُ إِنْ اللهِ وَقَالَتِ النَّعْرَى اللهِ وَقَالَتِ النَّعْرَى الْيَهُ اللهِ وَقَالَتِ النَّعْرَى اللهِ وَقَالَ اللهِ وَقَالَ اللهِ وَلَهُ وَالْهُ وَالْمُ اللهِ أَنْ يُوفَكُّونَ قَوْلَ اللهِ مِنْ كَفُرُونَ وَلَا مِنْ قَبُلُ فَتَلَهُمُ اللهُ أَنْ يُؤَكُّرُنَ ۞ الّذِينَ كَفَرُونَ أَنْ يُؤَكُّرُنَ ۞

إِتَّخَنُوْلَا حَبَا رَهُمُ وَرُهُبَا نَهُمُ إِذِبَا كِا فِينَ دُوْنِ اللهِ وَالْسَيْنِيَّ ابْنَ مُوْنِعَ وَمَا أَمُووَا إِلَّهِ لِيَعْهُدُا وَاللهِ اللهَا وَاحِدًا لَا إِلٰهَ إِلَامُو مُسَبِّحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۞

يُرِيْدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَاللهِ بِالْفُواهِمِ مَوَيَأَبِي اللهُ إِلَّا آنْ يُنْتِمَ نُوْرَةً وَلَوْكِرَةً الْكَفِرُونَ ۞

هُوَ الَّذِيْ كَانْسُلُ رَسُولُهُ بِالْهُدَٰى وَدِنْنِ الْحَقِّ لِيُظْهِرُوُ إِنَّ عَلَى الدِّنْنِ كُلِّلَهُ وَلَوْكِرَةَ الْمُشْرِكُونَ ۞ 34.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Vate nzika, aingī ma athembi na elei nīmaīsaa ūthw'ii wa andū na nzīa sya ūvūngū na kūmaalyūla andū kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na asu ala mombanasya na kūvitha thaavu na vetha na mailea kūsyumya kwa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe----matavye mo ūvoo wa ūsilīlo wī woo,

35.Mūthenya ūla kūkatw'īkithw'a kūvyū nthini wa mwaki wa Ngiena, na mothyū moo na mbau syoo na miongo yoo ikaviviw'a vo na kūkatavanw'a kwoo; aa nimo inyw'i mweeylie inyw'i-ene, kwa ūu, yu samai kila inyw'i mwaiaa.

36.Kūtala kwa myei kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwlthiltwe kwl myei lkūmi na ili kwlanana na mwlao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kuma mūthenya Ola We woombie matu na nthi. Katī wa lno, lna ni mitheu. Ino niyo ndini lla yikalaa. Kwa ou, mūikevitisye nthini wayo. Na ūkitai na athaithi ma mivw'anano onthe tondū mo meūmūkita me on the vamwe; na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na ala alūngalu.

37. Vate nzika, kūtīsya kwa Mwei Mûtheu nî wongeleku wa ûlei. Ala nīmathyoekaw'a matetīkīlaa naw'o. mawîtîkîlasya mwaka Úmwe kűvatana mwaka ûngĩ, nīkana mo matonye kwiw'ana na ūtalo wa myei ila Vinya Ngai Mwene W'onthe umītw'īkīthītye mītheu, na nīkana mo matonye kwîtîkîlya syîndû ila Ngai Mwene Vinya W'onthe üvatanīte.

يَايَّهُا الَّذِيْنَ امَنُوَّ إِنَّ كَيْتُيرًا فِنَ الْاَحْبَارِ وَالزُّفْبَانِ لَيْ الْاَحْبَارِ وَالزُّفْبَانِ لَيْ الْمُكُونَ آمُوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّ وُنَ عَنْ سَيِيْلِ اللَّهِ وَالْمَنْ وَلَا يُنْفِقُونَ الذَّهَبُ وَالْفِضَةَ وَلا يُنْفِعُونَهَا فِي سَبِيْلِ اللَّهِ فَبَشِرْهُمُ مِعْنَانٍ وَلا يُنْفِعُونَهَا فِي سَبِيْلِ اللَّهِ فَبَشِرْهُمُ مِعْنَانٍ وَلا يُنْفِعُونَهَا فِي سَبِيْلِ اللَّهِ فَبَشِرْهُمُ مَعِينَانٍ اللَّهِ فَبَشِرْهُمُ مَعِينَانٍ اللَّهِ فَالْمِيْمِينَ اللَّهِ فَاللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْلَهُ اللَّهُ الْمُنْ الْلِمُ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْم

يَّوَمُرُيُحُلَى عَلَيْهَا فِي نَارِجَهَنَّهُ وَكُلُوى بِهَاجِبَاهُهُمُ وَجُنُونُهُهُمْ وَظُهُوْرُهُمُّ لِهِ لَلَا مَا كُنْزُنُمْ لِإِنْفُسِكُمْرُ فَذُونُوا مَا كُنْتُمُ تَكُنِزُونَ۞

إِنَّ عِلَّاةُ الشَّهُ وُرِعِنْدَ اللهِ اثْنَا عَشَى شَهُ الْإِكْلِهِ اللهِ يَوْمَ خَلَقَ الشَّهُ وَعِنْدَ اللهِ اثْنَا عَشَى شَهُ الْإِنْ كَلَّمَ اللهِ يَوْمَ خَلَقَ الشَّلُوتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَا آلَابُهَ مُّكُورُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى

إِنْمَا النَّسِنَىُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفُولِيُصَّلُ بِهِ الَّذِيْنَ كَفُهُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَ يُحَرِّمُونَهُ عَامًا لَيْحَاطِحُ اعِثَةً مَا حَرَّمَ اللهُ نَيُحِلُّوا مَاحَزَمَ اللهُ 'زُيْنَ لَهُمُ مُسُوّدُ عُمَّ اللهُ وَاللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الكِفِي فِي فَيَ Uthūku wa meko moo nūtw'īkīthītw'e kwoneka wī mūseo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū alei.

LUKU 6

38.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mwīna kyaū inyw'ī yīla mweew'a, umaalai mūkokite kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, mwīthikaa mūkakumanīa na nthī? Inyw'ī mūkeanīīwa nī thayū wa nthī īno mbee wa thayū wa Itunī? Motandīthyo ma thayū ūū wayu makeethwa makyoneka me manini mūno Itunī.

39.Ethwa inyw'i mūiūthi kūkita, We akamūsilīla na ūsilīlo wi woo, na akanyuva andū angī vandū venyu eka inyw'i, na inyw'i mūikamwīka naī ona vanini. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi mwianīu lūlū wa syindū syonthe.

40.Ethwa invw'î mûiûmûtetheesya we, Indī manvai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamûtetheesye we ona yila alei mamülüngilye we yıla wal ümwe wa ala eli yila mai ngungani, yila we wamūtavisye mūnyanyae, Ndūkew'e kyeva, nûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe naitů. 'Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe niwatheeisye mũuo Wake ĩũlũ wake, na nĩwamwîkĩie we vinya na nguthu sya ita ila mūtaasvona, na nīwamīsonokisye ndeto ya asu ala maleile kwitikila, na no ndeto ya Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka īla nīyo nene. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vinya, Můl.

يَّأَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوْا مَا لَكُمْ إِذَا قِيْلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيْلِ اللهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْاَرْضُ أَرَضِيْمُ الْكَيْةِ الدُّنْيَا مِنَ الْاخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيْوةِ الدُّنْيَافِي الْاَخْرَةِ إِلَا قِلِيْلُّ

ٳڵٲ؆ؙڹ۬ڣؚۯؙۏٳؽؙۼڵؚڹڬؙڡٚ؏ڬ؞ٳٵٵڔڸؽٵؗؗؗؗۨ؋ٷڛۜۺؙۑڵۊۊٵ ۼؽۯڰؙؙؙۻۯڎڵٲؾڞؙۯؙ۫ۮۄؙۺؘؽٵؙؖۯٳڷۮ<u>ڟٷٚڷؚۺٛ</u>ٛ۠ؿؽؽڒؖ۞

إِلاَ تَنْصُرُوهُ فَقَلْ نَصَرَهُ اللهُ إِذَ آخَرَجَهُ الْإِنْنِ كُفَرُا قَانِى اشْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِمِهِ لَا تَخْزَنُ إِنَّ اللهُ مَعْنَا ۚ فَأَنْزَلَ اللهُ سَكِيْنَتُ مِلَلِهِ وَايَنَكَ لَهُ يَجُنُونِ لَمَ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةُ اللهِ فِي الْعُلْيَا ۚ وَاللهُ عَزِيْرُ كَفُرُوا الشَّفْلُ وَكُلِمَةُ اللهِ فِي الْعُلْيَا ۚ وَاللهُ عَزِيْرُ كَفُرُوا الشَّفْلُ وَكُلِمَةُ اللهِ فِي الْعُلْيَا ۚ وَاللهُ عَزِيْرُ 41.Umaalai, mwi avotho kana mwi aito, na okitai na syindo syenyu na mathayo menyu kwoondo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Uu niw'o oseo kwenyu,takethwa inyw'i nimwamanyie to.

ٳٮ۬۬ڡؚ۬ۯؙۉؙٳڿڡؘٵڡٞٵۊ۫ؿؚڠٵڷۘۘڒۊؘۘۘۘجٵۿۣۮؙۏٳؠٳؙڡؙۅؖٳڸػؙۄ۫ۅؘٲڹڡؙٛڝؙػؙۥ ڣۣٛ سؚؠؽڸ الله ٟ ۮ۬ۑػؙۄ۬ڿؙؽڒۘڰػؙۄ۬ٳڽؙػؙؽ۬ؿؙۥٛؾڡ۬ڬٮؙۏڽ۞

42. Takethwa wai ütandīthyo wa mītūkī na kyalo kīkuvī, vate nzika, mo methwa makūatīle we, indi kyalo kyu kyūmū kyoonekie kī kīasa kwoo. Onakau mo makeevīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe *makyasya*, 'Takethwa ithyī nītwai tūtonya, vate nzika, ithyī twīthwa twaendanisye nenyu.' Mo nīmanangaa mathayū moo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kana mo nī akengani.

نَوْكَانَ عَرَضًا قَرِنِيًّا وَسَفَرًّا قَاصِدًّا الْاتَبُعُوكَ وَ لَكُنَّ بُعُدُنَ مِاللهِ لَكِنَّ بُعُدَتُ عَلَيْهِمُ الشُّقَةُ مُ وَسَيَخِلِفُونَ بِاللهِ لَكِنَّ بُعُدَتُ مَنْكُوْنً يُفَلِكُونَ الْفُسَكُمُ مَعَ لَا لَيْهِ وَاللهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لِكَلْدِبُونَ فَي وَاللهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لِكَلْدِبُونَ فَي

LUKU 7

43.Ngai Mwene Vinya W'onthe navetange? tei. Wametīkīlilye mo matiwe ītina nīkī mbee wa ūtambīte kūmamanya ala maneenie w'o na ūkamamanya akengani?

44. Asu ala metîkîlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûthenya wa mûminûkîlyo maikakwîtya we ûthei wa k*Ûekewa* maikokite na ûthw'ii woo na mathayû moo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesî nesa ala alûngalu.

45.No asu tu ala matamwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Muthenya wa Muminukilyo na ala ngoo syoo syusuitwe

nī nzika makakwītya ūthei wa kūlea kūkita, namo nīmeūseesa nthīnī wa nzika syoo.

عَفَا اللهُ عَنْكَ ۚ لِمَ اذِنْتَ لَهُوْ حَتَّى يَتَمَيَّنَ لَكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوا وَتَعْلَمُ الْكَذِبِيْنَ۞

لَا يُسْتَأْذِنُكَ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيُوْمِ الْأَخِدِ آن يُجَاهِدُوا بِآمُوالِهِمْ وَالْفُيهِمْ وَاللهُ عَلَيْمُ

إِنْهَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْأَخِرِ وَ ازْنَابَتْ تُلُونُهُمْ مُنْهُمْ فِي دَنْهِمْ يَالْوَدُنْ 46.Na takethwa mo mai na kieleelo kya kūthi, vate nzika, mo methwa meeyūmbanitye kwoondū wakw'o; Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe niwaleaa kūthi kwoo. Kwoondū wa ūu, We niwamasiile, na nikwatavaniw'e 'Inyw'i ikalai mūsyī vamwe na ala mekalaa.'

وَلُوَّ اَرَّادُوا الْخُرُوْجَ لَاَعَلُوا لَهُ عُدَّةً وَلَكِن كُوبَةً اللهُ انْهِمَا تَهُمْ وَثَنَبَطَهُمْ وَقِيْلَ اقْعُ لُوَامَعَ اللهُ انْهِمَا تَهُمْ وَثَنَبَطُهُمْ وَقِيْلَ اقْعُ لُوَامَعَ الْقُعِدِينِينَ

47. Takethwa mo nimaendanitye nenyu, methwa mamwongeleele vathei ateo thina, namo methwa masembie kūū na kūū katī wenyu, maimantha kūlea kwīw'ana katī wenyu. Na katī wenyu ve asu ala maī mamethukīisya mo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī nesa ekima-naī.

لَوْخُرُجُوا فِينَكُمْ مِنَا زَادُوْكُمْ الْآخَبَالْاَوْلَا أَوْمَعُوا خِلْكُمُّ يَهْنُوْنَكُمُ الْفِتْنَةَ وَنِيْكُوْ سَنْمُوْنَ كَهُمْرُ وَاللّهُ عَلِيْمُ إِلْظْلِدِيْنَ ۞

48.Mo nīmamanthie kūete kīthokoo ona mbee wa Ou, namo nīmaseūvisye nzaama īūlū waku we kūvika yīla w'o wookie na kīeleelo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkyasindie, onakau mo mayakyendaa kyo.

لَقَكِ ابْتَغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلْبُوا لِكَ الْأَمُورَ عَشْحَاءَ الْحَقُّ وَظَهْرَامُواللهِ وَهُمْرَ كِيْمُونَ ۞

49.Na katī woo ve we üla waasya, 'Mbītīkīlyei nyie nītiweītina na mūikambīkīe nthīnī wa ītatwa.' Vate nzika, mo nīmavalūkīte ītatwanī. Na vate nzika, Iia-ya-mwaki yīkamathyūlūlūka alei.

وَمِنْهُمْ مِّمَنْ يَقُولُ اصْلَانَ لِي وَلَا تَفْتِرَبَى * الَّالِيْ فَ الْكَافِيْ اللَّهِ فِي الْفَائِنَ فَ اللَّافِينِينَ الْفَائِنَ فَي اللَّافِينِينَ الْفَائِنَ فَي اللَّهِ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ اللَّهُ فَي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ فَي اللَّهُ فَي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ فَي اللَّهُ اللْ

50.Ethwa üseo niwauvalukila we, numekiaa mo kyeva, indi mbaanga ya ukwata we, mo maasya, 'Ithyi nitweesuviite vau mbeeni.' Namo masyokaa itina matanite.

اِن تُصِبُكَ حَسَنَةٌ تَشُوْهُمْ ﴿ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيْبَةٌ يُقُولُنَّا قَلْهُ اَخَلَٰنَاۤ اَمْرَنَا مِنْ قَبَلُ وَيَتَوَكَّوَا وَهُمْر فَوَحُوْنَ ۞

51.Asya, 'Vai kindu kikatuvalukila ithyi, ateo kila Ngai Mwene Vinya

قُلْ لَنَ يُصِيْبِكَاۤ إِلَّامَا كُتُبُ اللهُ لَنَآ هُوَمَوْلِئا ۗ وَعَلَى اللهِ فَلْيَكَوَّكُلِ الْهُؤْمِنُونَ ۞ W'onthe ututw'ile ithyl. We ni Musuvii waitu.Na indi etikili mailwe ni kwia wikwatyo woo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.'

52. Asya, 'Inyw'ī mūitweteelye ithyī kīndū ateo kīmwe nthīnī wa syīndū ila nzeo; oyīla kwa ngalī yenyu, ithyī tweteele Ngai Mwene Vinya W'onthe amūetee ūsilīlo ūla umaa Kwake-Mwene kana kwīsīla mokonī maitū. Eteelai īndī, ithyī naitū ota Ūu notweteele twī vamwe nenyu.

53. Asya, 'Umyai kwa kwenda kana kwa kūlea kwenda, iiketīkīlwa kuma kwenyu. Inyw'ī mwī andū mbaa-matū mūno.

54.Na vai kĩndũ kîmavatîte mo kwîtîkîlîlwa mīvothi yoo ateo mo nîmamüleaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Műtűmwa Wake. Na mayūkaa Mboyanī ateo kwa ūtulu na mayumasya mivothi ateo maumasya mate kwenda.

55.Kwa ūu, ūthw'ii woo na syana syoo iikaūseng'ye we. Ngai Mwene Vinya W'onthe aeleelaa kūmasilīla mo nasyo nthīnī wa thayū wa yu na kana mathayū moo mataanīsye namo me alei.

56.Namo nimevitaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mo ni menyu, oyila mo ti menyu, indi mo ni ando me w'ia.

57. Takethwa mo nimoonie vandū va kwivitha, kana ngunga, ona kana ima ya külika mo vate nzika methwa masyokie vo, na mitūki itasiiika.

قُلْ هَلُ تَرَبَّعُنُونَ بِنَاۤ [لَآ اِخْلَى الْحُسْتَكِينَ ۗ وَنَحْنُ نَكَرَبَّصُ بِكُمْ اَنْ يُصِيْبَكُمُ اللهُ بِعَثَابٍ مِّنْ عِنْدِ * اَوْ بِاَيْدِيُنَا ۖ فَتَرَبَّصُوْاۤ اِنَّا مَعَكُمُ مُتَرَيْصُوْنَ۞

قُلْ ٱنْفِقُوْا طَوْعًا ٱذَكَرْهًا لَنَ يُتَقَبَّلَ مِنكُمْرًٰ لِتَكُمْرُ كُنْتُمْ تَوْمًا فِيسِقِيْنَ ۞

وَمَا مَنْعَهُمْ إَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقْتُهُمْ إِلَّا اَنَّهُمْ كَفُرُوا بِاللهِ وَ بِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَوَةَ إِلَا وَهُمْ كُسُانى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كُرِهُونَ ۞

فَلَا تُعْجِبُكَ آمُوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمُ وَلِآ اَوْلَادُهُمُ وَالنَّا يُرْنِيُهُ اللّٰهُ لِيُعَلِّى بَهُمُ بِهَا فِي الْحَيْوةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَنَ آنْفُسُهُمْ وَهُمْ كُفِدُونَ ۞

وَيُعُلِفُونَ بِاللهِ إِنَّهُمُ لِيَنْكُوْ وَمَا هُمُ فِينْكُوْوَ لَكِنَّهُمْ وَوْمُرَّ يَفُرَقُونَ۞

كُوْيَجِدُوْنَ مَلْجَأَ أَوْمَغُلِتٍ آوْمُدَّخَلَّا لُوَكُوَا اِلنَّهِ وَهُمْ رَجْمَحُوْنَ۞ 58.Na katī wamo ve asu ala monaa we wīna īvītyo īūlū wa nthembo. Ethwa mo nīmanengwe īmwe, nīmeanīawa; Indī malea kūnengwe īmwe, sisyai! mo ti eanīe.

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَلْمِزُكَ فِي الضَّدَقْتِ ۚ فَإِنْ أَعُظُوٰا مِنْهَا رَضُوْا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوٰا فِهَاۤ إِذَا هُمْ يَحْفُونَ۞

59. Takethwa mo nimeaniiwe ni kila Ngai Mwene Vinya W'onthe na Wake wamanengete Műtűmwa mo methwa maisye, 'Ngai Mwene Vinya nütwîanîe ithyl W'onthe Mūtūmwa Wake: vate nzika, Ngai Mwene Vinva W'onthe akaete mumo Wake Tülü waitü: na Mütümwa Wake ota uu; ithyi nitwelekelaa kwa Ngai Mwene Vinya W''omthe na Mboya,' Ou wīthīwa waī Useo kwoo.

وَكُوْ اَنَّهُ مُرْرَضُوا مَا اللهُ مُراللهُ وَرَسُولُهُ لا وَقَالُوْا حَسُهُنَا اللهُ سَنُيُوْ بَيْنَا اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ لَّ غَيْهِ إِنَّا إِلَى اللهِ لِغِبُوْنَ ﴾

LUKU 8

60.Nthembo nī kwoondū wa ngya tū na ala mena vata, na ala maandīkīwe kūthūkūmanaa nayo, na kwa asu ala ngoo syoo nī syakwīw'anīthw'a, na kwa kwinenge ngoombo ūthasyo, na kwa ala mena thiī, na kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kwa mūendiwa-kyalo---- mwīao kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūī.

إِنْكُا الصَّكَ فُتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعِيلِينَ عَلِيْهَا وَالْمُؤَلِّفَةِ قُلُوْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْحِيلِينَ وَفِي سَبِيْلِ اللهِ وَابْنِ السَّبِيْلِ فَرِنْضَةً مِّنَ اللهِ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْهُ۞

61.Na katī woo ve asu ala mamūthatasya Mūtūmwa na kwasya, 'We nīwīthukīīsyaa onthe.' Asya, 'Kwīthukīīsya kwake kwa onthe nī kūseo kwenyu; we nūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na nūmetīkīlaa Aīkīīi, na nī tei kwa asu ala menyu metīkīlaa. Na ala mamūthatasya Mūtūmwa wa Ngai

وَمِنْهُمُ الَّذِيْنَ يُؤْذُونَ النَّبِئَ وَيَقُوْلُونَ هُوَاذُنَّ ثُونَ النَّبِئَ وَيَقُوْلُونَ هُوَاذُنَّ ثُ قُلْ اُذُنُ حَيْدٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَرَحْمَةٌ ثِلَانِيْنَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِيْنَ يُؤُذُونَ رَسُولَ اللّهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِنِيْرَ آلَ Mwene Vinya W'onthe makeethwa na Osilllo mwai.

62.Mo mevītaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe kwenyu nīkana mamwendeesye inyw'ī; Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake nīmo maīlītwe nī kwendeew'a mūno nīwe na Ngai, ethwa mo nī etīkīli.

63.Mo nomaamanya kana ûla ona wîva ûmûkaananîasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake, ve Mwaki wa Ngiena kwoondû wake, vala we ûkekalaa? Usu nî ûnyamao mûnene.

64.Angangani nīmakīaa Kīlungu kīikese kūvuanw'a 1010 woo, kīimamanyīthya mo maūndū ala me nthīnī wa ngoo syoo. Asya, 'Vūai ngūī inyw'ī! Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akakīete kyeninī kīla inyw'ī mūkīaa.'

65.Na we ükamakülya mo, kwa üla w'o vyü mo masya, 'Ithyi nitwathaükaa tü na küvüa ngül.' Asya 'Ni Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mütümwa Wake na Syama Syake ala inyw'i mwavülaa ngül?

66. Muikaete wikwatyo. Inyw'i vate nzika nimwaleile kwitikila itina wa kwitikila kwenyu. Ethwa Ithyi nituumiekea nguthu imwe kuma kati wenyu, Ithyi tukamisilila ila nguthu ingi, nundu mo methiitwe me avitany'a.'

LUKU 9

67. Angangani a0me na aka, onthe nīmakwatanīte mūndū na ūla ūngī. Mo

يُمْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ لِلُوْضُونُمْ وَاللهُ وَرَسُولُهُ آحَتَى اللهِ اللهُ الل

اَكُمْ يَعْلَمُوا اَنَّهُ مَنْ يَحْادِدِ اللهُ وَرَسُولُهُ فَاتَ لَهُ اَلْهُ وَرَسُولُهُ فَاتَ لَهُ الْمُولِدَة

يُحْذَرُ الْمُنْفِقُونَ آنَ تُنَزَّلَ عَلَيْهِ مُرُسُورَةٌ تُنَزِّمُهُمُ بِمَا فِي تُلُومِهِمُ قُلِ اسْتَهْذِهُ وَا ۚ إِنَّ اللَّهُ مُخْدِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ۞

وَلَيْنِ سَاَلَتُهُمْ لِيَغُولُنَّ إِنْكَا كُنَّا نَخُوضٌ وَ نَلْعَبُ ۗ قُلُ اَبِا للهِ وَ الْيَتِهِ وَ رَسُولِهٖ كُنْتُمْ تَتَسَمَّفِزُءُونَ ۞

لَا تَعْتَذِدُوا قَلْ كَفُرْتُمُ بَعْدَ اِيْمَا نِكُمُّرُانَ نَغُفْ عَنْ عِيْ طَا ٓ بِفَةٍ مِنْكُورُنُعَانِ مُعَالِّفَةٌ بِأَنْهُمُوكَافُوا مُجْوِيْنَ ۖ

لَا الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْفِقَتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضُ يَأْفُونَ لَا الْمُنْفِقُونَ الْمِنْكُمُ لَا الْمُعْرُونِ وَيَقْمِضُونَ الْلِيكُمُ

meyīaaa kwīkwe ūthūku na kūvatana ūseo, na kwīkalya moko moo mang'uthītwe. Mo nīmamūleile Ngai Mwene Vinya W'onthe ---- We onake nūmaleete mo. Vate nzika, angangani nīmo mbaa-matū.

68.Ngai Mwene Vinya W'onthe amathaa angangani, aûme na aka, na alei Mwaki wa Ngiena, ûla mo makekalaa nthĩnĩ waw'o. W'o ûkameanĩa mo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmaumanĩte mo. Na mo makeethwa na ûsilīlo wīkalaa,

69.OtondŪ ala maī mbee wenyu inyw'ī. Mo maī na vinya mŪnene nthīnī wa Ūtonyi mbee wenyu na Ūthw'ii mbee wenyu na mokwati na syana. Mo nīmatanīie Ūthw'ii woo kwa īvinda īkuvī, kwa Ūu, nīmŪtanīe kīanda kyenyu tondŪ ala maī mbee wenyu matanīie kīanda kyoo. Na inyw'ī nīmwalikile ngewanī nthŪku tondŪ mo malikile ngewanī nthŪku. Mo nīmo ala mawīa moo makethwa mate na Ūuno īŪlŪ wa nthī īno na Itunī. Namo nomo mena wasyo.

70.Uvoo wa ala mai mbee woo nowaamavikia mo—Andū-ma-Noa na Aati, na Athamūti, na Andū-ma-Avalamu, na Atūi-ma-Mitiani na mīsyī Ila yaanangiwe? Atūmwa moo nīmookie kwoo mena Syama ntheu. Kwa ūu, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaamavītīsya mo, Indī nīmo meevītīsye mo ene.

71. Na etīkīli aŭme na aka, nī anyanya mūndū na ūla ūngī. Mo nīmeyīaa kwīkwe nesa, na kūvatana ūthūku na نُسُوا اللَّهُ فَنِيدَهُمْ أَنَّ الْمُنْفِقِينَ مُمْ الْفُسِقُونَ ۞

ۉۘۘعكَ اللهُ الْمُنْفِقِيْنَ وَالْمُنْفِقْتِ وَالْكُفْاَرَنَارَجَهَثْمُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ﴿ هِىَ حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ اللهُ ۗ وَلَهُمْ عَنَاكِ مُعْقِيْدً ﴿

كَالَّذِيْنَ مِنْ قَبَلِكُمْ كَانُواْ اَشَدَّ مِنْكُمْ وَقُوْقٌ وَ اَكُلُورُ اَهُوَالَّا وَ اَوُلَادًا أَفَاسَتُسْتَفُوا بِحَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْ تَتَعْتُمُ بِحَلَّا قِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبَلِكُمْ بِحَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمُ كَالَانِيْ فَ عَاضُواْ أُولَيِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْاِخِرَةِ وَالْوَلِيكَ هُمُ الْخُسِرُونَ ۞

ٱلَهُ يَأْتِهِ هُ نَبَأُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبُلِهِ مِ قَوْمٍ فُنْجَ وَعَادٍ وَتَمُوُدَهُ وَ قَوْمِ إِبْرُهِيْمَ وَاصْلِبِ مَدْيَنَ وَالْوَثَقِكَةِ اتَتْهُمُ رُسُلُهُمْ إِلْبَيِّنَاتَ فَمَاكَانَ اللهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوْآ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۞

إِنَّ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنْتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَا ۚ بُعْضٍ

külümya Mboya na küïva Saka na kümwïw'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mütümwa Wake. Aa nimo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ükamew'ia tei.Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vinya, Müï.

72.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmathîte etîkîli aûme na aka, Mîûnda îla îvîtîlaa tûlûsî uungu wayo, vala nthînî wayo mo makekalaa, na kûndû kwa motûo ma ûtanu nthînî wa Mîûnda ya Tene-W'onthe. Na ûtanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nîw'o ûla mûnene vyû wa syonthe. Usu nî ûkîlyo mûnene.

LUKU 10

73. We Mwathani! ukita na alei na angangani. Na Ithwa wi mwai kwoo. Utuo woo ni Ngienani, na ni vandu vathuku.

74.Mo mevitaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mo mayasya undu, Indi mo matumiie kithyomo kya kuumana, na malea kwītīkīla ītina wa kūkumbatīlya Isilamu.Namo nîmasûanîie mûno îûlû wa maŭndŭ ala mesie kûlea kûmakwata. Namo nîmaeie kîmena tû nûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake niwamathuitye mo kuma mumoni Wake. Kwa uu, ethwa mo nimekwilila, kūkeethwa kwi kūseo kwoo; indi mo maalyūka, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamasilīla na ūsilīlo wī woo īūlū wa nthi ino na Ituni, namo maikethwa na mûnyanya kana mûtetheesya Tûlû wa nthĩ.

يَاْمُرُونَ بِالْمُعُرُوفِ وَيَنْهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِوَ يُقِيْمُونَ الصَّلْوَةَ وَيُوْتُونَ الزَّلُوةَ وَيُطِيْنُونَ اللهُ وَرُسُولُهُ أُولِيِّكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ الْآنَ اللهَ عَذِيْزُ كَيْنُمُونَ

وَعَلَى اللّهُ الْدُوْمِينِينَ وَالْدُوْمِنْتِ جَنْتٍ بَجْرِي مِنْ تَغَيّهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِيْنَ فِيهَا وَصَلَيْنَ كَلِيّ بَهَ فِي جَنْتِ عَلْنِ وَرِخْوَانٌ مِّنَ اللهِ اَكْبُرُ ذَٰ إِلَّى هُو عِنْ اللّهِ اَكْبُرُ ذَٰ إِلَى هُوَ فِي الْفَوْزُ الْعَظِينُهُ ﴿

يَّايَّهُا النَّيِّقُ جَاهِدِ الْكُفَّارُ وَالْمُنْفِقِيُّنَ وَاغْلُظُ عَلِيَهِمْ وَمَاْ لِيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِثْسَ الْمَصِيْرُ ۞

يَحْلِفُونَ بِاللهِ مَا قَالُواْ وَلَقَلْ قَالُوَا كِلِمَةَ الْكُفْرِوَ كَفَرُوا بَعْدُ إِسْلَامِهِمْ وَهَنُوا بِمَا لَمْ بِنَالُوَا وَمَا نَقَدُواَ إِلَّا اَنْ اَغْنَهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضَلِهُ فَإِنْ يَتُونُوا بِكُ غَيْرًا لَهُمْ وَكُونَ يَتَوَلَّوا يُعَلِّهُمُ اللهُ عَذَا الْآلِيْمَا فِي الدُّنْيَا وَالْاَعِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ مِنْ ذَلِيْ وَلَا نَصِيْرِ ﴿ 75.Na katī woo ve ala meekīie ūtianīo na Ngai Mwene Vinya W'onthe, makyasya, 'Ethwa We akatūnenge ithyī katī wa mumo Wake, vate nzika vyū, ithyī tūkaumya nthembo na kwīthwa katī wa ala alūngalu.

76.Indī yīla We wamanengie katī wa mumo Wake, mo nīmeethīiwe na ngoa naw'o na maalyūka masyoka ītina mena ūlei.

77.Kwa ûu, We nīwamatuvie mo wangangani *Ola Okekala* ngoonī syoo kūvika mūthenya ūla mo makakomana Nake We, nūndū mo nīmaanangie ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nūndū mo nīmakenganie.

78.Mo nomesī kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī syīmbithī syoo oundu umwe na mbumbano syoo sya kīmbithī na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mumanyi-Ula-Museo Vyu wa syīndu ila itonekaa?

79. Asu ala mamanthaa īvītyo kwa etīkīli ta asu ala maumasya nthembo kwa kwenda kwoo ene na ala matonaa kīndū kya kumya ateo mokwati ma wīa woo mūmū. Indī asu nīmamavūīaa ngūī mo. Ngai Mwene Vinya W'onthe akamaīva ngūī šu yoo, na ve ūsilīlo wīw'īthasya woo kwoondū woo.

80.We îtya ûekeo kwoondû woo, kana ûlee kûmetîsya ûekeo; ona ûkametîsya ûekeo kûndû mîongo mûonza, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamaekea mo ona vanini. Kîtumi nûndû nîmamûleile Ngai Mwene Vinya

وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللهَ لَإِنْ اللهَامِنْ نَشْلِهِ لَنَصَّلَهُ ثَنَّ وَلَنَكُونَ كَيْ الطَّيلِ عِنْنَ ۞

فَكُمَّا اللَّهُمُ مِّنْ فَضْلِهِ بَخِلْوا بِهِ وَتُولُوا وَهُ مُورِفُونَ

فَاعَقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي ثُلُؤْبِهِمْ إِلَى يُوْمٍ يَلْقُوْمَ رَعَآ اَخَلَفُوا اللهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِسَاكَانُوا يَكْذِبُونَ ۞

ٱلْعَرِيَعْلَمُواۤ اَنَّ اللهُ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَبَخُولِهُمْ وَاَتَّ اللهُ عَلَامُ الْغُيُوبِ۞

ٱلَّذِيْنَ يَلِٰ ذُوْنَ الْمُطَّلِوْعِيْنَ مِنَ الْمُدُّمِونِيْنَ فِي الصَّدَ فَٰتِ وَالَّذِيْنَ لَا يَجِدُ وْنَ اِلْاَجْمُدُكُمُ فَلَى الْمُدُودُنَ مِنْهُمْ سَخِزَاللهُ مِنْهُمُ وَلَهُمْ عَذَابُ اَلِيْمُ

إِسْتَغْفِهْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِهُ لَهُمْ أَن تَسْتَغْفِهُ لَهُمْ سَيْعِيْنَ مَزَةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ ذُلِكَ بِإَنَّمُ لُكُمْ وَ غَ بِاللهِ وَرَسُولِهُ وَاللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفُيقِيْنَ ﴿ W'onthe na Mūtūmwa Wake, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū mbaa-matū.

LUKU 11

81.Asu ala matatie kūtiwa Itina nī matanie nūndū wa kūtiwa Itina kwoo, Itina wa kūleana na Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, namo nīmaleile kūkita na ūthw'ii woo na mathayū moo kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Namo maisye, 'Mūikathi naku kwī ūvyūvu. Asya, 'Iia-ya-Mwaki yīna ūvyūvu mwingī mbeange.' Kethwa mo nīmaī matonya kūmanya.

82.Mo maîlwe nî kûtheka vanini na kûîa mûno ta îtuvi ya maûndû ala mo meekaa.

83.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe akaûtûnga we nguthunî yoo, namo maikwîtya ûthei mathi makokite, îndî asya, 'Inyw'î mûikathi nakwa ona vanini, ona mûikamûkita mûmaitha mwî vamwe nakwa. Inyw'î nîmwanyuvie kwîkala mûsyî îvinda ya mbee, kwa ûu, îkalai yu vamwe na asu ala mekalaa îtina.'

84.Ndûkamûvoyee ûmwe woo yîla wakw'a ona vanini ona kana kûûngama ûtee wa mbûa yake kûvoya; nûndû mo nîmaleile kûmwîtîkîla Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake na makw'ie me mbaa-matû.wa nthî îno na kana mathayû moo matonye kûtaanîsya na mo me alei.

قِرِحَ الْمُخَلَّفُوْنَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلْفَ رَسُولِ اللهِ وَ كُوفُواً أَنْ يُجُاهِدُ وَا بِأَمُوالِهِمْ وَٱنْفُسِهِمْ فِي سِينِلِ اللهو وَقَالُوا كَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّءَ قُلْ نَارُجَهَنَّمَ اشَدُّ حَرَّا لَوُكَانُوا يَفْقَهُونَ ۞

ڡؙؽ۬ڟ۫حَڰ۬ۯا قِلِيْلًا وَليَهَكُوْاكَثِيْرًا ۚ جَزَآجٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۞

وَإِنْ تَرْجَعُكَ اللهُ إِلَى كَالَّإِهَةِ فِنْهُمْ وَاسْتَأَذُونُكَ اللهُ إِلَى كَالْإِهَةِ فِنْهُمْ وَاسْتَأَذُونُكَ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ

وَلَا تُصُلِّ عَلَمَ اَحَدٍ فِنْهُمْ مَاتَ اَبَدُّا وَلَا تَقُمُ عَلَى تَبْرِهِ ۚ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَا تُوَاوَ هُمْ فِيهُونَ ۞ 85.Na mothw'ii moo na syana syoo iikaûseng'ye we; Ngai Mwene Vinya W'onthe aeleele kûmasilîla tû nasyo îûlû wa nthî îno na kana mathayû moo matonye kûtaanîsya na mo me alei.

86.Na yīla Kīlungu kyavuanw'a kīyasya, 'Mwītīkīlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na ûkitai nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe mwīna ngwatanīo na Mūtūmwa Wake,' asu ala mena syīndū katī woo makwītasya ûthei we makyasya, 'Tūeke ithyī twīkale vamwe na ala mekalaa mūsyī.'

87.Mo nimeaniawa ni kwikala vamwe na iveti, na ngoo syoo ninziile nikana mo maikamanye.

88.Indī Mūtūmwa na asu ala metīkīlaa vamwe nake we nīmokitaa kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūthw'ii woo na mathayū moo, na nomo ala makethwa na syīndū nzeo, na nomo makaīla.

وَلَا تُعْجِبُكَ آمُوالُهُمْ وَاوَلَادُهُمْ إِنَّكَا يُرِيْكُ اللهُ أَنْ يَعُلِّبُهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتُزْهَقَ ٱنْفُسُهُمْ وَهُمُرَكِفِرُونَ ۞

وَإِذْاَ أُنْزِلَتْ سُوْرَةٌ أَنْ أَمِنُوا بِاللّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ وَسُولِهِ اسْتَأَذَنَكَ أُولُوا الطّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا مَكُنْ مَعَ الْقَعِدِ بْنَ ﴿

رَضُوا بِأَنْ يَكُوْنُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَكُلِيعَ عَلَى تُلُوْبِهِمْ فَهُمْرُلاَ يَفْقَهُوْنَ ۞

لِكِنِ التَّسُوُلُ وَالَّذِيْنَ امَنُوْا مَعَهُ جُهَدُوا بِأَمُوالِمِمْ وَانْفُسِهِمْرُ وَاُولِيكَ لَهُمُ الْخَيْراتُ وَاُولِيِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۞ 89.Ngai Mwene Vinya W'onthe nūseūvītye Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī uungu wayo kwoondū woo; nthīnī wayo nīvo mo makekalaa. Usu nī ūtanu mūnene.

اَعَكَ اللهُ لَهُمْ جَنَٰتٍ تَجْدِىٰ مِن تَخْتِهَا الْآنَهُوُ يُّ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۖ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ شَ

LUKU 12

90.Na asu ala maseūvasya syīkwatyo kuma katī wa Aalavu ma weūnī, nīmookie nīkana manengwe Ūthei Ūsu. Na asu ala maneenie ūvūngū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake mekalile mūsyī. Usilīlo mwai ūkamavalūkīla asu ala amwe moo matetīkīlaa.

91. Vai īvītyo ī010 wa ala onzu, kana ala awau, kana asu ala matona kīndū kya kumya, ethwa mo nī aīkīīku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake. Vai nzīa ya kūmatūla mūtī asu ala mekaa meko maseo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

92.Ona īūlū wa asu ala mookie kwaku nīkana ūmalīsye īūlū wa nyamū, we waisye, 'Nyie ndikwona vala ndonya kūmūlīsya inyw'ī; namo masyoka metho moo metīkīte methoi nī kyeva kya kwaīwa nī kīndū kya kumya.

93. Nzĩa ya kûmatûla mûtî no kwa asu tû ala meûkwîtya we ûthei, me athw'ii Mo nîmeanîawa nî kwîthwa vamwe na iveti. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîkîîte ûsilîlo lûlû wa ngoo syoo nîkana maikamanye.

دَ جَآءُ الْمُعَذِّدُوُنَ مِنَ الْاَعْزَابِ لِيُوُذَنَ لَهُمُ وَتَعَنَ الْذِيْنَ كُنَ بُوااللَّهُ وَرَسُولَهُ مَسُيصِيْبُ الَّذِيْنَ كُفُوْدًا مِنْهُمْ عَلَابُ اللِيْعُ ۞

لَيْسَ عَلَى الضَّعَفَآءِ وَ لَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى اللَّذِيْنَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا تَعَمُّوا لِللهِ وَرَسُولِهُ مَا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ مِنْ سَمِيْلٍ وَ اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ لَا اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ لَا اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ لَا لَهُ اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ لَا اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ لَا اللهُ عَفُولًا تَحِيْدُ اللهِ اللهُ عَفُولًا اللهُ عَفُولًا اللهُ عَفُولًا اللهُ عَلَمُ اللهُ اللهُ عَلَمُ اللهُ عَلَمُ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُولِيْ اللهُ ا

وَلَا عَلَى الَّذِيْنَ إِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ كُلَّ اَجِلُ مَا اَخْمِلُكُفُرْ عَلَيْهُ تَوُلَّا وَاَعْبُنُهُمُ رَّفِيْنُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَيًّا الَّا يَجِدُوْا مَا يُنْفِقُوْنَ ۞

إِنْمَا السَّبِيْلُ عَلَى الَّذِيْنَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ اَغْنِيَآ ۚ وَكُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَكُلْبَعُ اللهُ عَلَى تُلُوْيِهِمْ فَهُمْرَكَا يَعْلَمُونَ ﴿

94.Mo makaműnenge inyw'l sylkwatyo mwasyoka vala mał. Asya, 'Mūikaete syīkwatyo; ithyī t0imwītīkīla inyw'ī. Mwene Vinva W'onthe nūtūmanyithitye ithyi ū-w'o iūlū wenvu. Mwene Vinva Ngai akasvaīīsva mwikalo wenvu Můtůmwa Wake ota ůu: na îndî invw'î mûkatûngwa îtina Kwake, Ula wîsî maŭndŭ ala monekaa na ala matonekaa. na We akamūtavya inyw'ī maūndū onthe ala invw'ī mweekaa.

إِ يَغْتَنِ رُوْنَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلُ

لاَ تَعْتَذِدُوا لَنْ نُوُمِنَ لَكُمْ قَلْ نَبَا كَا اللهُ مِن

اَخْتَارِكُمْ وَسَيْرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرُسُولُهُمْ تُرُدُونَ لَكُمْ وَرُسُولُهُمْ تُرُدُونَ اللهُ عَمَلَكُمْ وَرُسُولُهُمْ تُرُدُونَ اللهُ عَمَلَكُمْ وَرُسُولُهُمْ تَرُدُونَ اللهُ عَمَلَكُمْ وَرُسُولُهُمْ مِنَا كُنْتُمْ اللهُ عَمَلَكُمْ وَمُنْكَمْ إِمِمَا كُنْتُمْ وَالشّهَاوَةِ فَيُنْفِيثُكُمْ إِمِمَا كُنْتُمْ مِنَا لَكُنْتُمْ لَا اللهُ عَلَيْ وَالشّهَاوَةِ فَيُنْفِيثُكُمْ إِمِمَا كُنْتُمْ وَالشّهَاوَةِ فَيُنْفِيثُكُمْ إِمِمَا كُنْتُمْ فَا لَنْهَا لَهُ اللهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللهُ الل

95.Mo makeevīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe Kwaku, we wasyoka kwoo, nīkana ūekane namo. Kwa ūu, ekana namo. Vate nzika, mo nī avuku, na ūtūo woo nī Ngienanī----nī ītuvi yalle nūndū wa maūndū ala mo meekaa.

سَيُحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبَتُمُ الْيُهِمُ لِيُعُوضُوا عَنْهُ وَلَا عُرِضُوا عَنْهُ وَ الْهُمْ لِخِسُ وَ مَأُولِهُمْ جَهَنْهُ وَ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۞

96.Mo makeevita kwaku nikana wendeew'e nimo. Indi we ona wendeew'a nimo, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakendeew'a ni ando mbaamato.

يُخلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْاعَنْهُمُ ۚ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمُ فَإِنَّ اللهُ لَا يَرُضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفْسِقِيْنَ ۞

97. Aalavu ma weûnî nîmo athûku mûno vyû nthînî wa ûlei na wangangani, na avûthû moo nîmakothete kûlea kûmanya mĩao ya Uvuany'o ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûtheetye kwa Mûtûmwa Wake. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Umanyi-W'onthe, Mûl.

ٱلْاَعْرَابُ ٱشَكُ كُفُوًا وَنِفَاقًا وَ ٱجْدَرُالَا يَعْلَمُوا حُدُودًا لَا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا آنزُلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهُ وَاللهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَى رَسُولِهُ وَاللهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلِيمٌ اللهُ عَلَى رَسُولِهُ وَاللهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلِيمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَى رَسُولِهُ وَاللهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَى رَسُولِهُ وَاللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمُ اللهُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمُ اللهُ عَلَيْمُ اللهُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمُ اللهُ عَلَيْمُ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ اللهُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عِلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عِلْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلِيمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمٌ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلَيْمُ عَلِيمٌ عَلَيْمُ عَلِيمُ عَلَيْمُ عَلِيمُ عَلِيمُ عَلِيمُ عَلَيْمُ عَلِيمُ عَلِيمُ عَلَيْمُ عَلِيمُ عَل

98. Na katī wa Aalavu ma weūnī ve asu ala masūanīaa kana kīla maumasya nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nī īvītyo na mo meteelaa na wendi mbaanga īmūkwate inyw'ī. Ekai ūthūku ūmakwate nemo vandū venyu. Na Ngai

وَمِنَ الْاَعْوَابِ مَنْ يَتَخَوِّدُ كَا يُنْفِقُ مَغْوَّا وَيَزَّفِقُ مِكُمُ الدَّوَّا بِوَلِهُ عَلَيْهِ غُرِدَ آبِوَةُ السَّوَةُ وَاللَّهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۞ Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

99.Na katī wa Aalavu ma weūnī ve ala mamwitīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo na matusaa kana kīla maumya nī kya kūmathengeesya vala ve Ngai na kūkwata maūathimo ma Mwathani. Iī, vate nzika, kwoo nī nzīa ya kūthengeea vakuvī na Ngai. Omītūkī Ngai Mwene Vinya W'onthe akametīkīlya mo teinī Wake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

وَمِنَ الْاَغْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيُوْمِ الْأَخِرِ وَيَتَخَذُ مَا يُنْفِقُ قُرُاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَصَلَاتِ الرَّسُولُ الْاَلْفَا قُوْبَةٌ لَهُمْ سَيُدُ خِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهُ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ مَ حِيْمٌ فَي

LUKU 13

100.Na kwa aingi mūno kati wa etikili ma mbee ni Athani na Atetheesya 1** na asu ala mamaatiie mo nesa vyū na mwikalo mūseo, Ngai Mwene Vinya W'onthe niwendeew'e nimo nesa, namo nimendeew'e ni We nesa na We nūseūvitye Miūnda ila ivitilaa mbūsi uungu wayo kwoondū woo. Mo makekalaa vo tene na tene. Usu niw'o ūkilyo mūnene.

101.Na katī wa Alaavu ma weûnī kûmûthyûlûlûka inyw'ī amwe nī angangani; na amwe ma andû ma Madina ota ûu. Mo maendee nthīnī wa wangangani. We ndûmesī mo; Ithyī nītûmesī mo. Ithyī tûkamasilīla mo keli; na īndī makanengeleanīlw'e ûsilīlo mûnene.

وَالسَّيِقُوْنَ الْآقَلُوْنَ مِنَ الْمُهْجِوِنْنَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِیْنَ النَّبُعُوْهُمْ بِلِحْسَانٍ تَّضِیَ اللهُ عَنْهُمُ وَرَضُواْعَنْهُ وَاعَنَّ لَهُمْ جَنْتٍ تَجُرِیْ تَحْتَهَا الْاَنْهُوُ خٰلِدِیْنَ فِیْهَا اَبَدُا ذٰلِكَ الْقَوْزُ الْعَظِیْدُ۞

وَمِتَنْ حَوْلَكُمْ ثِنَ الْاَعْرَابِ مُنْفِقُونَ أَوَمِنْ الْاَعْرَابِ مُنْفِقُونَ أَوَمِنْ أَوْمِنْ أَوْمِنْ أَوْمَ أَنَّ الْمُعْلَمِينَ الْمُنْفَقِقُ لَا تَعْلَمُهُمُ لَلَهُمْ الْمُعْرَفِينِ الْمُؤْمُونَ اللهِ مَعْلَمُهُمُ مَنْ مَنْ مَنْ اللهُ مُمْمَمَ مَنْ مَنْ اللهِ عَظِيمٍ ﴿
عَنَا إِنِ عَظِيمٍ ﴿

^{*} Kuma Makka

^{*}Medina.

102.Na ve angī ala maumbūlīte mavītyo moo. Mo nīmavulanilye wīa mūseo na ūngī Ola waī mūthūku. Nokwīthwa Ngai Mwene Vinya W'onthe akamelekela mo na ūuu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno-Vyū, Usūītwe nī tei.

103.Osa nthembo kuma üthw'iinī woo, nīkana ütonye kūmathesya na kūmathambya nayo. Na voya kwoondū woo; ow'o, mboya yaku nī wambīlīīlyo wa mūuo kwoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

104.Mo nomesī kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula witīkīlaa nthembo kuma kwa athūkūmi Make na Umbūlaa nthembo, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula Usyokeaa-Andū-Kaingī na ūuu, na Ausūītwe nī tei.

105.Na asya, 'Ikai ündü inyw'î mütonya' Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, akasisya meko menyu na Mütümwa Wake ota üu na etīkīli. Na inyw'î mükatüngwa Kwake üla wīsī, Mümanyi wa maündu ala matonekaa na ala monekaa; Indī akamütavya maündü ala inyw'ī mweekaa.

106.Na ve angī ala mekalaa meteele ūtw'io wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nūtonya kūtw'a kūmasilīla mo kana We nūtonya kūmelekela mo na ūuu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūī.

107.Na katī wa angangani ve asu ala makīte mūsikiti nīkana manange Isilamu

وُ اَخُوُوْنَ اعْتَرَفُوْ اِيدُ نُوْيِهِمْ خَلُطُوْا عَمَلًا صَالِحًا وَالْحُوسَيِّمُا عَسَ اللهُ اَنْ يَتَوْبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللهُ عَفُوْرُ رَجِيْمُ

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَكَاتَةٌ تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيْهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَوْتَكَ سَكَنَّ لَهُمْرُواللهُ سَمِيْئَ عَلِيْهُمْ

ٱلفركِعُلُمُواۤ اَنَّ اللهُ هُوكَفُهُلُ التَّوَّبُهُ عَنْ عِبَادِهٖ وَ كَاْخُذُ الصَّدَاقٰتِ وَاَنَّ اللهُ هُوَالتَّوَّابُ التَّخِيْرُ۞

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَے الله عَمَلَكُمُ وَرُسُولُهُ وَالْوَيْنِونُ وَسَتُرُدُونَ إِلَى عٰلِمِ الْفَيْبِ وَالشَّهَا دَةِ فَيُنَتِّ ثُكُمُ وَمِنَا كُنْتُمُ تَعْمَلُونَ ﴾

وَأُخُوْوَنَ مُوْجُونَ لِاَمْوِاللهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوْبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيْهُ حَكِيْهُ۞

ۉٵڵٙؽؚؿٚٵؿۘڂؘۮؙ۫ۏٳڝؘ_۫ڿؚڰٛٵۻۣ_ڴٳۯٳٷٛڴڣؙڗٵۊؘؾؘڡ۫ڔؚؽ<u>ڠ</u>ٵ

na kūtetheesya ūlei na kūete ūaanīku katī wa etîkîli, na kûnengane vandû va kwivitha kwa ala maminîte asu Vinva kûmûkwatîsya Ngai Mwene W'onthe kaŭ na Mütûmwa Wake: Namo vate nzika, makeevita: 'Ithvĩ tūiendaa ūndū ateo ūseo:' Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūkūsī kana mo vate nzika ni akengani.

108.Ndukaungame kūvoya nthīnī waw'o. Mūsikiti ūla waakiwe nthīnī wa ūtheu kuma mūthenya ūla wa mbee vate nzika nīw'o waīlīte mūno mbee wa kūūngama ūvoyee nthīnī waw'o. Nthīnī wa w'o ve andū ala mendaa kūthew'a, na Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala metheasya mo ene.

109.We Indī, ūla waiie wambīlīīlyo wake Iūlū wa w'ia wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūtanu Wake nīwe mūseo kana nī we ūla waiie wambīlīīlyo wake Iūlū wa ngūka Ila yololoetw'e nī kīw'ū Ila yavalūkile vamwe nake nthīnī wa Mwaki wa Ngiena? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū ala mekaa naī.

110.Mwako ûu woo, mo mokīlītye, ûkeethwa wī wambīlīlīlyo wa kûlea kwīw'ana na nzika ngoonī syoo, kûvika ngoo syoo itaanīsye na kūtilangwa tūlungu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūī.

LUKU 14

111. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūthooete mathayū ma etīkīli a ūthw'ii woo vandū va Mūūnda wa Itunī

ِيَئِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَارْصَادًا لِنَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ مِنْ تَبْلُ وَيُكُولِفُنَ إِنْ اَرَدْنَا إِلَّا الْكِيشَةُ وَاللهُ يَشْهُهُ إِنَّهُمُ لَكُذِيُونَ ۞

لاَ تَقُمْ فِيْهِ اَبَكَا لَكَسْجِكُ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ اَوَّلِ يَوْمِ اَحَقُ أَنْ تَقُوْمَ فِيْهِ فِيْهِ رِجَالٌ يَجْبُوْنَ اَنْ يَتَكُمْرُوْاْ وَاللّٰهُ يُحِبُ الْمُطَلِّقِدِيْنَ ۞

اَفَكُنُ اَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَّے تَقُوی مِنَ اللهِ وَرِضُوَانٍ خَيْرٌ اَمُرْمَنَ اَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَّے شَفَا جُرُفٍ هَا دِ كَانْهَا رَبِهِ فِي نَارِجَهَنَّمَ وَ اللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّلِدِيْنَ ۞

لَا يَزَالُ بُنْيَا نُهُمُ الَّذِي بَنُوا دِنِيَةٌ فِي قُلُوْبِهِمْ عَّ اِلَّا اَنُ تَقَطَّعُ قُلُوْ بُهُمْ وَاللهُ عَلِيْمٌ عَلِيْمٌ عَلِيْمٌ عَلِيْمٌ

إِنَّ اللهَ اشْتَرٰى مِنَ الْنُوْمِنِيْنَ اَنْفُسُهُمْ وَامْوَالْهُمُ اللهُ اللهِ فَيُقَتُلُونَ فِي سِينِلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ

úla mo makethwa naw'o: mo mokitaa kwoondû wa Ngai Mwene Vinva W'onthe. namo กโพดลล namo nīmoaawa----**Utian**lo ûla **Otalea** kwithiwa ola We-Mwene watw'ie nthini wa Tola, na Uvoo-Mūseo, na Kulani. Na nūū ūla wakūīkīīka ūtianīonī Wake kūvīta Ngai Mwene Vinva W'onthe? Tanai, îndî, nûndû wa ûtianîo ûla mwatianie Nake: na ŭsu niw'o ŭkilvo münene.

112.Mo nī mo ala mamūalyūkīlaa Ngai na wīlilo, ala mamūthaithaa We, ala mamūthaithaa We, ala mamūthūkūma We, ala mamūkumanīaa Ngai, ala matulasya-ndu na mothyū moo Mboyanī, ala meyīaa kwīkwe nesa na kūvatana ūthūku, na ala masyaīīasya mīvaka īla yiñwe nī Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na kūmanenge ūvoo mūseo asu ala metīkīlaa.

113.Ti ĩulu wa Mwathani na asu ala metĩkĩlaa kumetĩsya athaithi ma mĩvw'anano uekeo kwa Ngai, ona ethwa nĩ ma nduu ya mukautĩ, ĩtina wa kumanyĩka vyu utheinĩ kana mo nĩ andu ma Ngienanĩ.

114.Na Avalamu kûmwîtîsya îthe üekeo no ûndû wa ûtianîo ûla we watianîe Nake îndî yîla wavuanîw'e kana we nî mûmaitha wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, we nîweevathanie nake. Vate nzika, Avalamu aî na ngoo mbololo, mûmîîsya.

115.Na ti ĩ0lũ wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kữtuma andữ mathyoeka Ĩtina وُيُفْتَلُوْنَ وَمَنْ اَ عَلَيْهِ حَقَّا فِي التَّوْلِيةِ وَ الْإِنجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفَى بِعَصْلِهِ مِنَ اللهِ فَاسْتَبْشِرُهُوا بِيَنْعِكُمُ الّذِي مُ بَالِيُعْتُمُ بِهُ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُونَ

اَلْتَآلِبُوْنَ الْعٰبِدُوْنَ الْحِيدُوْنَ السَّآلِبِوُنَ الزَّلِعُوْنَ النَّاكِمُوْنَ الزَّلِعُوْنَ النَّاهُوْنَ عِن الشَّجِدُوْنَ الْأَمِرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَ النَّاهُوْنَ عِنَ الْمُنْكِرِ وَالْحٰفِظُوْنَ لِحُدُوْدِ اللَّهُ وَيَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ

مَّا كَانَ لِلنَّيِّ وَالَّذِيْنَ امَنُوْآ اِنْ يَشَتَغُفِرُ وَالْكَبْرِيْنَ وَلَوْكَانُوْٓ اُولِىْ قُولِى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيْنَ لَهُمُ الْشَيْرَ اَصْحابُ الْجَحِيْمِ

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَازُ الْمُلْهِيْمَ لِانِيْهِ اِلْاَعَنُ مُّوْعِلَ قِ وَعَدَهَاۤ اِيَّاءُ ۚ فَلَمَّا تَبَيْنَ لَهَ اَنَهُ عَدُوُ تِلْهِ تَبْرَا مِنْهُ إِنَّ إِنْرِهِيْمَ لَا وَاهْ حَلِيْمُ۞

وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِلَ قَوْمًا كِعْدَ إِذْ هَلْهُمُ حَتَى يُنَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ أِنَّ اللهَ يُكُلِّ شَيْ عَلِيْمٌ ﴿ wa We kûmatongoesya kûvika We amony'e nesa vyû maûndû ala mo maîlîtwe nî kwîsûvîana namo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûsyîsî syîndû syonthe nesa.

116. Vate nzika, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula Osumbī wa matu na nthī ne Wake. We nūnenganae thayū na nūetae kīkw'o. Na inyw'ī mūi na mūnyanya kana mūtetheesya ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

117.Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika nûmwelekele na tei Mûtûmwa Wake na Athami na Atetheesya ala mamuatīle we nthīnī wa saa wa thīna, ītina wa ngoo imwe sya nguthu yoo maī vakuvi kwelelūka. We nīwamelekele na tei Ingī. Vate nzika, We nī Mūuu kwoo, Usūītwe nī tei.

118.Na ala atatū ala matiiwe ītina, kūvika nthī yooneka yī ntheke mūno kwoo vamwe na ūnene wayo w'onthe, na mathayū moo ota ūu mathekevw'a kwoo, namo mamanya vyū kana vai wīvitho vandū vangī ateo Kwake-Mwene. Indī We nīwamelekele mo na tei nīkana mo matonye kūalyūka kūmwelekela We. Vate nzika, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula usyokeaa-Kaingī E-na ūuu na Ausūītwe nī tei.

LUKU 15

119.Inyw'l ala mwitikilaa! Müklei Ngai Mwene Vinya W'onthe na ithiwai vamwe na ala ma w'o.

إِنَّ اللهُ لَهُ مُلُكُ السَّلْوَتِ وَ الْآرْفِيْ يَخَى وَيُمِينَتُ وَمَالَكُمْ فِنْ دُوْنِ اللهِ مِنْ قَلْمِ ذَ لَا نَصِيْرِ

لَقَدُ تَنَابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْهُلِحِيِنْ وَالْاَفْمَادِ الَّذِيْنَ النَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْمُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيْنُ فُلُوبُ فَرِيْقٍ مِنْهُمْرَثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمُّ إِنَّهُ بِهِمْ رَدُوفٌ رَحِيْمٌ ﴿

قَطَ الثَّلَثَةِ الَّذِينَ خُلِفُواْ حَتَّ إِذَا صَاقَتْ مَلَيْمُ الْأَضُ مِا رَحُهُتْ وَضَاقَتْ مَلِيْهِمْ انْفُسُهُمْ وَظَنْوَا اَنْ لَا مُلْجُا مِنَ اللهِ إِلَّا النَّهِ ثُمُّ تَابَ عَلِيْهِمْ لِيَتُونُواْ إِنَّ اللهُ عِنَّ هُوَ التَّوَابُ الزَحِيْمُ شَ

يَأَيْهُا الَّذِينَ امْنُوا اتَّقُوا اللَّهُ وَكُونُوا مَعَ الصَّدِقِينَ

120.And0 Madina ma na ala mamathvülülükîte maumīte katī wa Aalavu ma weūnī mavaīlīte kwīkala ītina wa Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mende mathavů moo mbee wa thavû wake. Uu nîweekîkie nūndū mo mavaaona thina kana waūni kana minoo, kana nzaa, kwoondu wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. kana makakinya nzīa īla īmathatasya alei ona kana makona ūtandīthyo lūlū wa mūmaitha, ĩndĩ ve wĩa mūseo ūla Dandikitwe julu woo nundu wa wa w'o Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaekaa îtuvi ya ala mekaa moseo yae.

121.Namo mayumasya mbesa ona imwe, nini kana nyingl, onamo maikilanilasya mwanda, indl nikuandikitwe kwoondu woo, kana Ngai Mwene Vinya Wonthe nutonya kumanenge ituvi yila iseo vyu nundu wa maundu ala mo meekie.

122.Kuitonyeka kwa etikili kumaala onthe vamwe. Niki, indi, vate kuma nguthu kuma kwa kila mbai kati woo makathi vamwe nikana mo matonye kukwata umanyi museo wa ndini, na nikana mo matonye kumakaany'a andu moo masyoke vala mai, nikana mo matonye kwisuviana na uthuku?

LUKU 16

123.Inyw'i ala mwitikilaa! Ukitai na amaitha ala me vakuvi nenyu na nimone ülümu üte wa küleela nthini wenyu; na manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na ala alüngalu.

124.Na yîla Kîlungu kyatheew'a, ve

مَا كَانَ لِاَهُلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حُولُهُ مُوْنَ الْآغُرابِ
اَنْ يَتَعَلَّفُوا عَنْ زَعُولِ اللهِ وَلاَيْدَ بُهُ وَإِ إِنْفُيهِ مَعَنُ
اَنْ فَيَعَلَّمُ ذَٰلِكَ وَإِنَّهُ مُرَاكِ اللهِ وَلاَيُدَ بُهُ وَالْمَا أَوْلاَ نَصَبُ وَلاَ مَخْصَةٌ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَلا يَكُونُ مَوْلِمُكَا يَعِينُظُ مَخْصَةٌ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَلا يَكُونُ مَوْلِمُكَا يَعِينُظُ اللهِ عَلَى اللهِ وَلا يَكُونُ مَوْلِمُكَا يَعِينُظُ اللهِ عَلَى اللهِ وَلا يَكُونُ مَوْلِمُكَا يَعِينُظُ اللهِ عَلَى اللهِ وَلا يَكُونُ اللهُ عَيْنِينَ اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلْهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ ع

وَلاَيُنْفِقُونَ نَفَقَةٌ صَغِيْرَةٌ وَلاَ كِيْرَةٌ وَلَا يَفِيَةٌ وَلاَ يُفِرَةٌ وَلَا يُفِكُونَ وَادِيًّا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيُغْزِيهُمُ اللهُ ٱحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمُلُونَ ۞

وَكَاكَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَةٌ * فَلَوْلَانَفُرُونَ كُلِّ فِرُقَةٍ مِّنْهُمْ طَآبِفَةٌ لِيَنَفَعُّهُوا فِي اللِيْنِ وَلِيُنْفِرُوا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوْاً اِلْيَهِمُ لَعَلَّهُمْ فَيْ يَحْدُرُونَ ۞

يَّالَيُّهَا الَّذِيْنَ أَمَنُوْا قَاتِلُوا الَّذِيْنَ يَلُوْنَكُوْمِنَ الْكَفَارِ وَ مَنْ يَجِدُوا فِيْنَكُمْ فِلْظَةَ * وَاعْلُمُوا انَّ اللهُ مَعُ الْنَيْفَيْنَ

وَاذَا مَا آَنْزِلَتْ سُورَةٌ فَيَنْهُمْ مَنْ يَتُقُولُ آيَكُمْ زَادَتُهُ

amwe moo maasya, 'Nûû katî wenyu ûla Kîlungu kîl kîmwongeleele mûîkîlo?'

Indī kwa ala metīkīlaa, nīkīmongelaa mūīkīlo woo namo nīmatanaa.

125.Indî kwa ala mena ūwau nthînî wa ngoo syoo, kîmongeleelaa îko yingangî îûlû wa îko yîla mena yo yu, namo makusaa me alei.

126.Mo nomonaa kana nimekiawa itatwani kila mwaka imwe kana keli? Namo mayililaa, ona maitonya kūtaika.

127.Na ovila Kīlungu kyatheew'a, mūndū masyaanasya ūla ūngī, makvasva. 'Ve mundu ona ümwe **Úmwonaa** inyw'7?' Indî mo nîmaalvükaa makathi. Ngai Mwene Vinya W'onthe nualvulite ngoo syoo nūndū mo nī andū ala matatonya kūmanva.

128.Vate nzika, Mûtûmwa nĩûkite kwenyu kuma katî wenyu ene; maûndû ala mamwiw'īthasya kyeva nī ala matonya kûmûlikya inyw'î thînanî; we e kîthito nûndû wa kûmanya mwîkalo wenyu; na kwa etîkîli we nî Mûuu, Usûîtwe nî tei.

129.Indī mo maalyūka, asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmbīanīe nyie. Vai Ngai ateo We. Nyie niīte wīkwatyo wakwa nthīnī Wake, na We nī Mwīaīi wa Kīvīla-Kya-Usumbī kī vinya.'

هٰذِهَ إِيْمَانًا ۚ قَافَهَا الَّذِيْنَ امَنُوا فَذَادَتْهُمْرِانِمَانًا وَهُمْ يَشْتَبُوْمُ وَنَ۞

وَاَهَا الَّذِيْنَ فِي تُلْزِيهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُ مْرِجْسًا إلى رِجْسِهِمْ وَمَاتَوُّا وَهُمْرَكُفِرُونَ۞

اُولاً يَرُوْنَ اَنَّهُمْ يُفَتَّنُوْنَ فِيْ كُلِّ عَالِمٍ مَّسَوَّةً اَوْ مَزَتَيْنِ ثُغَرَّلاً يَتُوْبُوْنَ وَلَاهُمْ يَذَكُوْنَ۞

وَإِذَا مَآ أُنْزِلَتْ مُوْرَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هُلَٰ يُوسُكُمْ مِنْ اَحَدِ ثُغَرَانْصَرَفُواْ صَرَفَ اللهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنْهُمْ تَوْمُرُ لَا يَفْقَهُونَ۞

لقَلْ جَآءَ كُفْرَ سُوْلٌ فِنْ آنْفُسِكُوْرَ عَزِيْزٌ عَلَيْهِ مَا عَيْتُمُ حَرِيْضٌ عَلَيْتُ مُر بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَءُوْنَ نَحِيْدٌ

وَإِنْ تَوَلَّوُا فَقُلْ حَسْمِى اللهُ ۚ لَا اِللهَ اِللَّا هُوَ اللهِ اللهُ وَاللَّا هُوا اللهِ اللهِ اللهُ وَ إِلَّا عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُو رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ﴿

(Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūltwe ni ūlau, Usūltwe nî tei.

2. Alif Laam Raa Nyie ni Ngai Mwene Vinva W'onthe, Woni-W'onthe, Mîsoa ya Ivuku yîla yusûîtwe nî ûî.

3.Nĩ *ũndũ wa* úseng'yo kwa andũ ala Ithyi tumatheesye uvuany'o na mundu kuma kati woo akvasva. 'Makaany'ei andū ma nthī na matav, si ūvoo mūseo asu ala metîkîlaa kana ve wîkalo wa w'o kwoondū woo wina Mwiaii woo.' Alei maasva, 'Vate nzika, ŭŭ ni mūoi wiyonanitye.'

4.Ow'o, Mwiaii wenyu ni Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula woombie matu na nthī nthīnī wa mavinda thanthatū, na īndī We atınıka We-Mwene Kıvılanı-Kya-Usumbî; We akîyîaîaa kîla kîndû. Vai mwlw'anithya kati Wake ateo kwa ula We ûmwîtîkîlîtye. Usu nî Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwlali wenyu, kwa uu, We. Indî invw'ī műthaithei nomūkataīka?

níkw'o 5.Kwake műkasyoka Utianio wa Ngai Mwene invw'onthe. Vinya W'onthe ni wa w'o. Vate nzika. We niwambiliilasva umbi, na indi alūtūngiliila ingi, nikana atonye kūmaiva asu ala metikilaa na kwika meko maseo. na ülüngalu; na kwa asu ala maleaa kwitikila, mo makeethwa na kyaunyw'a kya kīw'ū kītheūkīte, na ūsilīlo wī woo, nûndû mo nîmaleile kwîtîkîla.

لنسيرالله الزخلين الزجينه

الزُّ وَاللَّهُ اللَّهُ الْكُتْبِ الْحَكِيْمِ

اَكَانَ لِلنَّاسِ عِبِّبًا اَنْ أَوْحَيْنَاۤ إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ اَنْ ٱنْذِيدِالنَّاسَ وَ بَشِّوالَّذِينَ امَنُواۤ اَنَّ لَهُمْ قَدَ مَر إصِدْةِ عِنْدَ رَبِيغُ قَالَ الْكُفِرُوْنَ إِنَّ هٰذَا لَلْجُو

إِنَّ رَبُّكُمُ اللَّهُ الَّذِينَ عَلَقَ السَّلَوْتِ وَالْآرْضَ فِي سِتَةِ أَيَّامٍ ثُغَر اسْتَوْى عَلَ الْعَيْشِ يُكَيِّدُ الْأَمْوِكُما مِنْ شَفِيْمِ إِلَّا مِنْ يَعْدِ إِذْنِهِ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ سَ ثُكُمُ فَاعْدُونُ أَفَلَا تَذَكُّونُ وَنَ

إلَيْهِ مَوْجِعُكُمْ جَيِيْعًا وَعَدَ اللهِ حَقًّا إِنَّهُ يَبِدُ وُا الْخَلْقَ تُمَ يُعِيْدُهُ لِيَجْزِي الّذَيْنَ الْمُنْوَا وَ عَيسلُوا الضَّالِحَتِ بِالْقِسْمِ وَ الَّذِينَ كُفُرُوا لَهُمْ شُرَابٌ مِن حَمِينِمِ وَعُذَابُ ٱلِيْعُرُ بِمَا كَانُوا يَكُفُرُونَ 6.We nī We Ula woombie syūa yīna kyeni kītheu na mwei ūmulīkaa, na aitw'īla ithūmūo, nīkana inyw'ī mūtonye kūmanya ūtalo wa myaka na ūtalo wa winda. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndombīte ii ateo kwa ūla w'o. We atavanasya Syama kwa ūkuvī kwa andū ala mena ūmanyi.

7.Nīw'o, nthīnī wa ūalyūko wa ūtukū na mūthenya, na nthīnī wa syonthe ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmbīte matunī na lūlū wa nthī ve Syama kwa andū ala aklima-Ngai.

8. Asu ala matamanthaa kūkomana Naitū na meanīwe nī thayū wa nthī īno, na mew'aa mathūmūīte nthīnī wayo, na ala matasyaīīsyaa Syama Siitū---

 9.Aa nîmo ala wîkalo woo nî Mwakinî, nûndû wa ûndû mo meekie.

10.Indî kwa asu ala metîkîlaa, na kwîka meko maseo---Mwîaîi woo akamatongoesya nûndû wa mûîkîîo woo. Mbûsî ikavîtîlaa uungu woo Mîûndanî ya utanu.

11. Mboya syoo vau nthini ikeethwa 'Utheu withwe Waku We, Ame Ngai Mwene Vinya W'onthe!' na ngethi syoo ikeethwa, 'Muuo.' Na muminukilyo wa Mboya yoo ukeethwa, 'Ndaia syonthe syithwe kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiaii wa nthi syonthe.

LUKU 2

12.Na kethwa Ngai MweneVinya W'onthe nūmakalaatīlaa andū athūku ūla

هُوَالَّذِيْ جَعَلَ الشَّبْسَ ضِيَآ ۚ وَالْقَمَرَ نُوْمُ ۗ اَلَّهُ قَدَّرَهُ مَنَاذِلَ لِتَعْلَمُوا عَلَى الشِينِينَ وَالْحِسَابُ مَا خَلَقَ اللهُ ذٰلِكَ اللَّه بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْالِيتِ لِقَوْمِ يَعْلَمُونَ ۞

اِنَ فِي اخْتِلَافِ الْيَكِلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي التَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَتٍ لِقَوْرِمُ يَتَّقُوُنَ ⊙

اِتَّ الَّذِيْنَ لَا يَمُجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْخَيْوَوِالدُّنْيَا وَاظْمَا نَوْا بِهَا وَالَّذِیْنَ هُمْرَعَنْ اٰیْتِنَا غْفِلْوْنَ ہُ

أُولِيكَ مَأُوْسِهُمُ النَّازُ بِمَاكَانُوا يَكْسِبُونَ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَعَيِلُوا الصَّالِحٰتِ يَهْدِيْهِمْ رَبُّمُّ بِإِيْمَانِهِمْ ۚ تَبْوِىٰ مِنْ تَخِتِهِمُ الْاَنْهُوُ فِى جَنْتِ التَّحِيْهِمِ ۞

دَعُولهُمْ فِيْهَا سُخْنَكَ اللَّهُمَ وَتَحِيَّنَهُمْ فِيهَا سُلْمٌ ﴿ وَالْحِرُومَعُولِهُمْ آنِ الْحَمْدُ اللَّهِ رَبِ الْعَلَمِينَ ﴿

وَكُوْ يُعَجِّلُ اللهُ لِلنَّاسِ الشَّوَّ اسْتِنْ اَلْهُمُ الِخَيْدِ لَقُفِتُ النَّهِمْ اَجَلُهُمْ مُنَذَّ الْذِيْنَ كَايِّرُ فُلَا لِقَاءَنَا فِي كُلْفَيَا نِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞ mekîte tondû mo mekalaatîle kûmbany'a ûthw'ii, mûminûkîlyo wa îvinda yoo ya thayû yîthwa yaetiwe îûlû woo.Indî Ithyî nîtûmaekaa asu ala matamanthaa kûkomana Naitû mangange mana nthînî wa ûthûku woo.

13.Na yīla thīna wamūvalūkīla mūndū, we nūtwīkaīlaa Ithyī, akomete na wea, kana ailyī nthī, kana aūngeme; īndī yīla Ithyī twamūthīnūkya, aendaa we ta ūtaatūthaitha Ithyī ona vanini tūsisye thīna ūla ūmūkwatīte. Uu nīw'o meko ma anangi monekaa me maseo methonī moo.

14.Na Ithyī nītwasyanangie nzyawa mbingī ila syaī mbee wenyu yīla syeekie mothūku, oyīla Atūmwa nīmookīte kwoo mbee wa ūu mena Syama ntheu, īndī mo mayaaītīkīla. Uu nīw'o Ithyī tūmaīvaa avītany'a.

15.Indī, Ithyī nītwamūtw'īkīthisye inyw'ī atiīwa īūlū wa nthī Itina woo, nīkana Ithyī tūtonye kwona ūndū inyw'ī mūtonya kwīka.

16.Na yīla mo meūsomewa Mīsoa Yaitū Mîtheu, asu ala matamanthaa kûkomana Naitū maasya, 'Etei Kulani Ingl eka Ino Asya, 'Ti ĩ010 kana můmíkůanv'e.' kwa wakwa kūmīkūany'a kwenda kwakwa mwene. Nyie niatilaa maundu ala navuanīw'a tû. Ow'o, nyie nīngûkīa, ethwa nîngûlea kūmwīw'a Mwlali wakwa, nundu wa usililo wa ula Müthenya Münene.'

17. Asya, 'Kethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendie, Nyie ndyīthwa

وَإِذَا مَسَى الْإِنْسَانَ الضُّنُّ دَعَانَا لِجَنْدِةَ أَوْقَاعِدُّا أَوْقَالِمَا * فَكَتَاكَشُهُنَا عَنْهُ صُوَءٌ مُوَكَانَ لَمُرَيدُ عُنَا إلى صُرِّ مَسَدَهُ * كُذْلِكَ ذُيْنَ الْمُسْرِفِيْنَ حَاكَانُوْا يَعْمَكُونَ ۞

وَلَقَدْ اَهْلَكُنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لِنَا طَلَمُواْ وَجَآءَ نَهُمْ مُرُسُلُهُمْ مِالْبَيْنَةِ وَمَا كَانُوالِيُوُمِنُوْاُ كَذٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ۞

ثُمَّرَجَعَلْنٰكُمْزِخَلَيِّفَ فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِتَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ @

وَاذَا ثَنْظَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنْتٍ ۚ قَالَ الَّذِيْنَ كَايَمُوْنَ لِقَاآمُنَا اثْتِ بِقُوْلَ فِي غَيْرِهُنَّ آوْرَبَيْلَةُ قُلْمَا يَكُوْنُ بِنَّ آنُ ٱبْدِلَةُ مِنْ تِلْقَآئُ نَفْسِنَّ إِنَ ٱثَبِّعُ الْآمَايُونَى إِنَّ آنَ ٱبْدَاكُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ يُومِ عَلِيْهِ

قُلْ لَوْشَاءُ اللهُ مَا تَلُوتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَّا أَدْرِاكُمْ رِهِ ٢

namūsomeie inyw'ī, ona We ndethwa amūmanyīthītye inyw'ī yo, Ow'o, Nyie nīnīkalīte katī wenyu nthīnī wa thayū wakwa w'onthe mbee wa ūū. Indī inyw'ī nomūkamanya?'

18.Nüü üla wanangaa ülüngalu na kīlonzo mbee wa üla üseüvasya üvüngü ïülü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana we üla ümītusaa Mīsoa Yake ta ya üvüngü? Vate nzika, avītany'a maikaīla ona vanini.

19.Na mo nīmathaithaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe kīla kītamaunaa kana kūmaetee wasyo; namo maasya. 'Aa nīmo ew'anīthya maitū na Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, Inyw'ī mūkamūmanyīthya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīndū kīla We ūtakīsī matunī na īūlū wa nthī?' We nī Mūtheu, E-īūlū Mūno kūasa na ila mamwīananasya We nasyo.

20.Na andů onthe ma nthí maí nguthu o imwe, îndí mo nímavathůkanganie; na kethwa ti ndeto îla yatongoetye mbee kuma kwa Mwiaíi wenyu, ûvoo woo withwa weekiitwe ûsiilo kwianana na maûndů ala mo mavathůkanganíaa nthíní wamo.

21.Namo maasya, 'We aleete kütheew'a Kyama kuma Kwa Mwiaii wake niki?' Asya, 'Maündü ala matonekaa ni ma Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kwa ûu, eteelai; Nyie ni vamwe nenyu kati wa ala meteelaa.'

نَقُذْ لِبَنْتُ فِيْكُمْ عُنُوا مِن تَبْلِهُ ٱفَلَا تَعْقِلُونَ

فَكُنَّ اَظْلُمُ مِثَنِ افْتَرَٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا اَوْكَذَبَ بِأَلِيْةٍ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُوْنَ ۞

وَيُعْبُكُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لاَيَضُتُهُمُ وَلَايَفَتُهُمُ وَلَايَفَكُهُمُ وَيَقُولُونَ هَوُلَاءَ شُفَعاً أَوُنَا عِنْدَ اللهِ ثُلْ اتُنَيِّرُونَ اللهَ بِمَا لَايَعْكُمُ فِي السَّلُوتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ سُجْعَتُهُ وَتَعْطَلَ عَنَا يُشْرِكُونَ ۞

وَ مَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أَمْنَةُ وَّاحِدَةٌ فَاخْتَلَفُوْأُ وَلَوْلَا كِلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ زَبِكَ لَقُضِى بَيْنَهُمْ فِيْمَا فِيْهِ يَخْتَلِغُوْنَ ⊕

وَيَغُولُونَ ثَلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ أَيَةٌ مِنْ زَرِبٍ ۚ فَعُلْ إِثَمَا ﴾ الْغَيْبُ اللهِ فَالْتَطِرُواْ إِنِيْ مَعَكُمُ مِنَ الْمُسْتَظِيِثَ ۞

LUKU 3

22. Ivīnda yīla Ithyī twamasamīthya tei andū ala malūmītw'e nī kyeva, mo mambīlīīlasya kūmīsuka Mīsoa Yaitū. Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Mītūkī mūno kwa kūseūvya nzaama: vate nzika, Atūmwa Maitū nīmasūvīīte ūtalo wa nzaama sya maūndū ala inyw'ī mūūsama.

23.We ni We Ula ümütonyethasya inyw'i kūthi kvalo jūlū wa nthi nvūmū na ûkanganî kûvika yîla mwî nthînî wa Ngalawa na nimaendaa nasvo vamwe na nīmatanīaa nthīnī kĩseve kyai na wayo, kiseve kvai nīkīmīvītūkaa itulumo nīsvūkīlaa lūlū wayo kuma kīla ngalī namo nimasūanīaa nī athyūlūlūke, îndî mamwîkaîlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe makvathana 01k11ku wa m01k11o Kwake We, makyasya, 'We watumya nthĩnĩ wa ũndũ ũũ, vate nzika, tũkeethwa katī wa ala matungaa muvea.'

24.Inyw'ī andū, mothūku menyu me ī0lū wenyu ene tū—ūtanu wa thayū ūū wa yu tū. Na īndi Kwitū nīkw'o kūkethwa kwī ūalūko wenyu; na Ithyī tūkamūmanyīthya inyw'ī ūndū inyw'ī mweekaa.

25.Ngelekany'o ya thayû îûlû wa nthî nî ta ya kîw'û kîla Ithyî tûtheeasya kuma îtunî. Na îndî kyo kîvulanasya imea sya nthî ila syelî andû na indo maîsaa. lendeeaa kwîthwa ûu kûvika nthî îkanakava na malaa yîna wanake mwîanîu na wîw'aa ûkatw'îka wendo----îndî asu ala methîawa naw'o, nîvatheeaa ûtw'io Witû na kîthûûlûmûkîlo ûtukû kana mûthenya. Na îndî Ithyî

وَاذَاۤ اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةٌ مِنْ بَعْدِ ضَرَّآ مَشَتْهُمْ إِذَا لَهُمُ مَّكُرُ ۚ فِنَ ايَاتِنَاۚ قُلِ اللّٰهُ اَسْدَعُ مَسَكُمُّ الراقَ رُسُلَنَا يَكُنُهُونَ مَا تَسْكُرُونَ ۞

هُوالَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّوَالْبَخْرُِ عَنَّ إِذَاكُنْتُمْ فِي الْفُلْكِّ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيْجَ عَلِيْبَةٍ ثَا فِرُخَا بِهَا جَاءَتُهَا رِيْحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمُوجُ مِنْ كُلِ مُكَانٍ وَكُلْنُوا اللهُ غَلِمِينَ مُكَانٍ وَكُلْنُوا اللهُ غَلِمِينَ لَهُ الذِيْنَ لَا لَهِنَ الْجَيْنَا مِنْ هٰذِهِ لَمَكُونَ مِنَ الشَّكِرِيْنَ ۞

طُلُتَا ٱنِعْلَهُمْ لِذَا هُمْ يَنْعُونَ فِي الْآَوْضِ بِغَيْوِالْحَقَّ لَيَّا اَنْظُولُكُوْ مِعْلِوالْحَقَّ لَ يَأْيُفُهَا التَّاسُ إِنْكَا بَغْيَكُمْ عِلَى اَنْظُولُكُمْ مَثَاكُمْ لِمَنَا الْمُنْفَوْ الدُّنْيَاءَ ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنْفِئِثُكُمْ لِمِنَا كُنْتُمُ تَعْمَلُونَ ۞

إِنْكَا مَثَلُ الْمَيْوَةِ الدُّنْيَا كُنَا ۚ انْزَلْنَهُ مِنَ التَّكَارِ فَاخْتَلُطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ مِثَا يَأْكُلُ النَّاسُ وَ الْاَنْعَامُ * حَشِّ إِذَا اَخَنَتِ الْاَرْضُ زُخُوفَهَا وَ الْاَنْعَامُ * وَظَنَّ اَهُلُهُمَا أَنْهُمْ قَدِرُونَ مَلِيَهَا أَنْهَا اذَّيْنَتْ وَظَنَّ اَهُلُهَا أَنْهُمْ قَدِرُونَ مَلِيَهَا أَنْهَا tuutw'ikithasya ta muunda muime ta utanai vo ioo. Uu niw'o Ithyi tuvuanasya Syama kwa andu ala masuaniaa.

26.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe etaniaa wikalo wa muuo, na amutongoeasya nziani ila ya w'o ulaWe wendaa.

27.Kwa asu ala mekaa meko maseo, vakeethwa na *liuvi* Iseo vyū na lūlū wa ūu, maūathimo maingl. Na klvindu kana ntheko iikamavw'lka mothyū moo. Aa nimo ekali-ma-Ituni; vo nivo mo makekalaa.

28. Na kwa asu ala mekaa meko mathūku, ūsilīlo wa ūthūku ūkeethwa wīanene naw'o, na ntheko ikamavw'īka mo. Makeethwa matena mūndū wa kūmasūvīa vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe. Namo makooneka mothyū moo tamavw'īkītwe nī isio sya ūtukū. Aa nīmo ekali-ma-Mwakinī, vo nīvo mo makekalaa.

29.Isüvîei mûthenya ûla Ithvī tůkamombany'a mo onthe vamwe, na ĩndĩ Ithyĩ tűkamatavya ala asu masylananasya ngai ingl na Ngai, 'Ikalai ovala mūī---inyw'ī na ngai atindany'a menyu.' Indî Ithvî tûkamataanany'a mo: na asu ala mamasūanīaa ta atindany'a makaasya. 'Ti ithví ala inyw'ī mwathaithaa.

30.'Kwa ŭu Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī mbīanīu katī wenyu naitū. Ithyī tūyaamanya ūthaithi wenyu ona vanini.'

اَمُرُنَا لَيَدُّلا اَوْ نَهَازًا فَهَعَلْنَهَا حَصِيْدُكُ كَأَنْ لَمَ تَغَنَّ إِلْاَمْسِ كُذُلِكَ نُفَضِلْ الاليتِ لِقَوْمُ يَتَعَكَّرُوْنَ ۞ وَاللّٰهُ يَدْ عُوَّا لِلْ وَارِ السَّلْمِ وَيَهْدِى مَنْ يَشَاءَ إِلْى صِرَاحٍ مُسْتَقِيْدِهِ

لِلَّذِيْنَ ٱحْسَنُوا الْحُسُنَے وَ زِيَادَةٌ ۚ وَلَا يُوَكَّىُ وَكُوْمُهُمُ قَتَرُّ وَ لَا ذِلَّهُ ۗ اُولَيِّكَ اَصُلُبُ الْجَنَةِ ۚ هُدُ مَ فِيْهِكَ ۚ خُلِلُوْنَ ۞

وَالَّذِيْنَ كُسُهُوا التَّيِّاٰتِ جَوَآ ۚ سَيْعَةَ بِيشْلِهَا ۗ وَ تَرْهَقُهُمْ ذِلَةً * مَا لَهُمْ فِنَ الْهُومِنْ مَاصِمْ كَانْمَاۤ اُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ وَطَعًا فِنَ الْيَلِ مُغْلِلنَا * أُولِّهِكَ اَعْفُهُ النَّارِ ۚ هُمْ ذِنِهَا خُلِلُ وَنَ۞

وَيُومَ نَحْشُرُهُمْ مَجِيْعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِيْنَ ٱشْرَكُوْا مَكَا نَكُمُ ٱنْتُمُ وَشُرَكَاۤ وُكُمْ ۚ فَزَيْلِنَا بَيْنَهُمْ وَ قَالَ شُرَكَاۤ وُهُمْ مَا كُنْتُمُ ۚ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ۞

ڰڴڣ۬ؠٳڐؗۄۺٙڡۣؽڎٳؙ؉ۣ۫ڹۜێٵۅؘؠێۣڹڴؙۮٳڽؙػؙڬٵۼڽ عِبَادَتِكُفرنَغفِلِيْنَ۞ 31.Kīla thayū ūkamanya kīla waaīle nī kūtongosya mbee. Namo makatūngwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīaīi woo wa w'o, na maūndū onthe ala mo meeseūvīsye makamaīa.

هُنَالِكَ تَبْلُوَاكُلُ نَفْسٍ مَّا اَسْلَفَتْ وَرُدُّواَ اِلَى اللهِ إِنَّ بِمَ مُولِمُهُمُ الْحَقِّ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا بِفُتُرُونَ شَ

LUKU 4

32. Asya, 'Nuu üla ümünengae inyw'ī ütethyo kuma ïülü na nthī? Kana nuu üla wīna ütonyi ĭülü wa matū na metho? Na nuu üla wī thayū? Na nuu üla ümasumbīkaa maundu onthe?' Mo makaasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indī asyai, 'lnyw'ī nomukauma mīendelenī yenyu mīthūku?'

33.Usu nī We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīali wenyu wa w'o, kwa ûu nī kyaû kītiele ītina waw'o ateo lvītyo yīyonanītye? Inyw'l Indl, mwlalyūlwa ata kuma nthmī wa w'o?

34.Uu nïw'o ndeto ya Mwiaii waku yiikiithitw'e ya w'o kwa asu ala matúlaa miao, nikana maiketikile.

35. Asya, 'Ve ümwe katî wa atindany'a menyu üla wambîlîîlasya ümbi, na îndî akīutungîlîîla?' Asya, 'No Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka Ula wambîlîîlasya ümbi na îndî akīutungîlîîla. Inyw'î mwaî mutonya ata îndî kûthyoekw'a?'

36. Asya, 'Ve îmwe katî wa ngai --mûtindany'a wenyu îtongoasya nthînî wa
w'o? Asya, 'Nî Ngai Mwene Vinya
W'onthe Ula ûtongoasya nthînî wa w'o.
Indî We Ula ûtongoasya nthînî waw'o nî
We waîlwe nî kûatîîwa kana nî we ûla

ظُلْ مَنْ تَذَذُقُكُمُ مِّنَ السَّمَاآءِ وَالْآدْضِ اَمَّنْ يَمَٰلِكُ السَّنْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُنْخِرُجُ الْمَثَى مِنَ الْبَيْتِ وَيُخْرِجُ الْبَيْتَ مِنَ الْبَيِّ وَمَنْ يَتُكَرِّرُ الْاَمْرُ فَسَيَقُولُوْنَ اللَّهُ * فَقُلْ اَفَلا تَنْتَقُونَ۞

فَذَٰلِكُمُ اللهُ رَبُكُمُ الْحَقُّ فَمَا ذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَا الضَّلِلُ الْحَقِي إِلَا الضَّلِلُ الْمَانُ

كُذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمُتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِيْنَ فَسَفُوْآ ٱنْهُمْ لَا يُوْمِنُوْنَ۞

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآبِكُمْ مَنْ تَبُدَ وُاالْخُلْقَ ثُمْرَ يُمِيْدُنُ * قُلِ اللهُ يَبْدَ وُاالْخُلْقَ ثُمَرَ يُعِيْدُهُ * فَٱنْ تُوْفَكُونَ۞

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآ بِكُمْ مِّنْ يَهُدِئَ إِلَى الْحَقِّ اتُلِ اللهُ يَهْدِئ الْحَقِّ أَفَّنْ يَهْدِئَ إِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ يُتَبَعُ اَمَنْ لَا يَهِذِئَ اِلَّا اَنْ يَهْدَى الْكَالْمُقِرِّ اَنْ يُتَبَعُ اَمَنْ لَا يَهِذِئَ اِلْا اَنْ يَهْدَى اللهَ الْمُقَرِّ Utamyona nzĩa we mwene ateo e mutongoesye? Indi inyw'i mwina ki? Inyw'i mutusaa ata?'

37.Na aingī moo maatīīaa vathei ateo kūtalīthya. Vate nzika, kūtalīthya kūitonya kwīkala vandū va ūw'o ona vanini.

38.Na Kulani îno ndîtonya kwîthwa yaumiw'e nî mûndû ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ûtee wa ûu, yîanîlasya maûndû ala me mbee wayo na nî ûalyûlo wa Mwîao wa Ngai. Vai nzika nthînî wayo. Yo yumîte kwa mwîaîi wa nthî syonthe.

39.Mo measya, 'We nûyîseûvîtye?' Asya, 'Etei îndî Kîlungu kîilyî takyo, na îtyai ûtethyo kuma kwa onthe ala mûtonya ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa inyw'î mwî ma w'o.'

40.Aiee, îndî mo nîmaleete maundu ala mate na umanyi wamo na u-w'o wamo ndwaamavikia. Na ota uu ala mai mbee woo nîmauleile ula w'o. Indî kwa sisyai undu muminukilyo wa asu ala meekie nai!

41. Na katī woo ve *amwe* ala mawītīkīlaa, na Mwīaīi wenyu nûmeşī nesa asu ala maetae kīthokoo.

LUKU 5

42.Na ethwa mo meûweta we ta mûkengani, asya, 'Nyie ngakûlw'a lolû wa meko makwa nenyu kwoondû wa meko menyu.

وَ مَا يَتَبِعُ ٱلْثَرُهُمُ إِلاَّ ظَنَّا أِنَّ الظَّنَ لَا يُغْنِىٰ مِنَ الْحَقِّ شَيِّا أِنَّ اللهَ عَلِيْتُ بِمَا يَغْمَلُونَ ۞

وَمَاكَانَ لِمَنَا الْقُرْانُ اَنْ ثُيْفَتَرُا حِمِنْ دُوْنِ اللَّهِ وَكِنْ تَصْدِيْقَ الَّذِیٰ بَیْنَ یَکنیهُ وَتَفْصِیْلَ الْکِتْبِ لَا رَئْبَ نِیْهِ مِنْ رَبِ الْعَلَمِیْنَ ﷺ

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرَامُهُ ۚ قُلْ فَأَتُوا لِسُورَةٍ فِيْلِمُوادَعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ قِنْ دُوْنِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ صَلِيقِيْنَ ۞

َبُلْ كَذَّ بُوْا بِمَا لَمْ يُحِيْطُوا بِعِلْمِهِ وَلَتَا كَأْتِمْ تَأْوِيْلُةُ كَذْلِكَ كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ فَتَلِهِمْ فَانْظُوْكَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظِّلِيئِنَ ۞

وَمِنْهُمْ مَّنَ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّنَ لَا يُؤْمِنُ بِهِ عَ وَرَبُكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِيْنَ أَهُ

وَإِنْ كَذَّ بُوْكَ فَقُلْ أِنْ عَمَلِىٰ وَلَكُمْ عَمَلَكُمُّ آنَتُمْ بَرِّيُونَ مِثَآ اَغَمُلُ وَانَا بَرِّئَ فِي مِتَا تَعُمُلُونَ ۞ 43.Na katī ala woo ve makwîthukîîasva we. Indî we nûtonya kūmwīw'īthva mūndū ūte matū ona ethwa mo maimanyaa?

44. Na katí woo ve amwe ala maŭsvaasva Indî we nûtonya kûtongoesya kîlalinda, ona kau mo mayonaa?

45.Kwa ūla w'o vyū, Ngai Mwena Vinya W'onthe ndamavîtîasya andu ona vanini, îndî andû nîmamavîtîasya mathayû moo ene.

We 46.Na mūthenya nĨ 0la ûkamombany'a onthe vamwe, kûkooneka kwoo ta mataaikala 1010 wa nthi ateo kwa vímwe va můthenva. makamanyanaa mundu na ula ungi. Ala mena wasvo muno ni asu ala maleaa ŭmbano wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na matatonya kůtongoew'a.

47. Na Ithyî tûkaûtw'îkîthya we ngûsî ya kīlungu kīmwe kya maondo ala Ithvī twamathie mo kana tûkaûkw'îthya we mbee wa ûu, ûalûko woo ûkeethwa wî kwitů; Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe akaungama ngusi lolu wa undu mo mekaa

48 Na kwa kila můvathůko wa andů ve Mutumwa. Kwa uu yila Mutumwa woo ūkaa nīkūtusawa katī woo na Olūngalu, ona mo maivitiaw'a.

49. Namo maasya, 'Utianīo 00 0keanīw'a îndîî ethwa inyw'î mwî ma w'o?'

50. Asya, 'Nyie ndina útonyi wakwa mwene lülü wa üthüku ona wiva kana

وَمِنْهُمْ مِّنْ يَسُتَبِعُونَ إِلَيْكُ أَفَأَنْتُ تُسْمِعُ الصُّمُّ ا क्र हो हैं। हे में के के के

وَمِنْهُمْ مِثْنُ يَنْظُو إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُنِيّ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْجِيرُونَ ۞

إِنَّ اللَّهُ لَا يُظْلِمُ النَّاسَ شَنْعًا وَ لَكِنَّ السَّاسَ اَنْفُسُفُمْ نَظْلُنُونَ

وَ يَوْمَ يَخْشُرُ هُوْ كَانَ لَّهُ يَلْكُثُوا الْأَسَاعَةُ مِنَ النَّهَادِ يَتَعَاٰرُفُوْنَ بَيْنَهُمُ ﴿ قَلْ خَسِمَ الَّذَيْنَ كُذَّاوُا بلقاء الله و مَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ١

وَ إِمَّا نُوِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نِعِدُهُمْ أَوْنُتُوْقَيِّنَكَ وَالَّيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُنَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَغْعَلُونَ ۞

وَلِكُلِّ أُمَّاةٍ رَسُولٌ ۚ فَإِذَا جَاءٍ رَسُولُهُمْ قُضِي بَدُ بالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۞

وَ يَقُولُونَ مَتْ هٰلَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَدِقِيْنَ ۞ قُلْ كُلُّ آمُلِكُ لِنَفْسِيٰ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَأَءُ اللَّهُ لِكُلِي أَمَّةٍ آجُلُ الدَّا جَآءِ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِوْونَ 306

ūtandīthyo ateo ūndū Ngai Mwene Vinya W'on the wendaa. Kwa kīla andū matetīkīlaa ve īvinda yītw'ītwe. Na īvinda yoo yavika, maitonya kūtiwa ītina ona kavinda kamwe, ona maitonya kūyīvītūka mbee.'

51. Asya, 'Ndavyei nyie, Üsililo Wake Ükoka ÜlÜ wenyu ÜtukÜ kana mÜthenya, mÜvitany'a akatonya kÜkia ata ona ethwa ni kwa mitüki?

52.'Yîla îndî, ûkamûvalûkîla nîw'o mûkawîtîkîla? Kyaû! Yu! Na mbee wa ûu inyw'î nîmwendaa kûvika kwaw'o kwîkalaate?

53.Na îndî nîvo ala meekie naî makatavw'a, 'Samai inyw'î ûsilîlo wîkalaa. Inyw'î mûiûtuvw'a ateo kwa ûndû inyw'î mweekaa.'

54.Namo meūkūlya we, 'Uu nīw'o? Asya, 'Iī, nīīvīta na Mwīaīi wakwa!' Vate nzika, ūū nīw'o vyū; na inyw'ī mūitonya kūsiīīa.'

LUKU 6

55.Na ona kila thayu wikaa nai ukethwa na syonthe ila syi iulu wa nthi, nokusyumya syonthe kwiyovosya nasyo woo mwene. Namo makavitha wililo woo mawona usililo. Na utwio ukaumwa kati woo kwa ulungalu, namo maikayitiwa.

56.Asi! Vate nzika, kīla kyonthe ona kīva kī matunī na īūlū wa nthī, nī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Asi! Nīw'o

قُلْ اَرْءُيْتُمْ إِنْ اَشْكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا اَوْنَهَارًا مَا ذَا

اَثُمَّرَ إِذَا مَا وَقَعَ اٰمَنْتُمْرِيهُ ۚ اَلْنَىٰ وَقَلْكُنْتُمْرِيهِ تَشْتَفُجِلُونَ۞

ثُمَّرَقِيْلُ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوا ذُوْقُوا عَنَابَ الْخُلْنِ ۚ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُوْنَ۞

لَّهُ إِنَّهُ وَيَسْتَنْبِئُوْنَكَ اَحَثَىٰ هُوَ ۖ قُلْ اِنْ وَدَنِّنَ اِنَّهُ لَحَقُّ عُمُّ وَمَا اَنْتُهُمْ لِينُعْجِزِنْنَ ۞

وَكُوْاَنَ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْاَرْضِ لَا فَتَكَاتُ بِهِ ۚ وَ اَسَرُّوا النَّكَ امَةَ لَتَا رَاُوُا الْعَذَابَ ۚ وَتُخِفَ بَيْنَهُمُ ۚ بِالْقِسْطِ وَهُمْرِكَا يُظْلَمُونَ۞

ٱلاَ إِنَّ يِلْهِ مَا فِي الشَّلُوتِ وَالْاَرْضِ ٱلَّالِّنَ وَهُلَّا اللَّالَٰ وَهُلُّ اللهِ عَثَى وَلِكِنَّ ٱكْثَرَهُمُ لِلَا يَعْلَمُونَ۞ ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī wa w'o. Indī aingī mūno moo mayīsī.

57.We nī We Ula ûnenganae thayû na akaete kîkw'û, na Kwake We nîkw'o inyw'î mûkatûngwa.

58. Inyw'î mbaa andū! Ow'o ūtao nūmūvikīe inyw'ī kuma kwa Mwīaīi wenyu na mūiito kwa kīla *ūwau* ona wīva wī nthīn? wa ngoo, na ūtongoi na tei kwa etikīli.

59. Asya, *Uū w'onthe nī* kwīsīla nthīnī wa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwīsīla teinī Wake; kwa ūu, mo nīmatanīe ūvoo ūsu. Uu nīw'o ūseo mbee kūvīta kīla mo mombanasya.'

60. Asya, 'Inyw'î mûsûanîîte kana Ngai Mwene Vinya W'onthe amûtheesye inyw'î kyaûya, na Îndî mwîkîtw'îkîthya kĩmwe kîtîkîlye na kĩmwe kîvatane?' Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmwîtîkîlîtye inyw'î Ou kana mwîseûvya ûvûngû Îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?'

61 Asu ala maseuvasya uvungu Tulu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe masoaniaa ata Tulu wa Muthenya wa Uthayuukyo? Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausuitwe ni ulau kwa andu onthe ma nthi, Indi aingi muno moo maitungaa muvea.

LUKU 7

62.Na inyw'î mûi ûndû mûkwîka, na mûisomaa kuma Kwake kîlungu ona

هُوَيُخِي وَيُونِتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞

يَّا يُنْهَا النَّاسُ قَلُ جَاءَ تَنْكُمْ تِمَوْعِظَةٌ ثِنْ ثَنَ ثَرَ فِيكُمُرُ وَشِفَآءٌ لِّسَانِي الضُّدُودِلَة وَهُدُّ َّ قِرَاحُمَةٌ لِلْدُوْمِنِيْنَ

تُلُ بِفَضْلِ اللهِ وَ بِرَحْمَتِهِ فِيَكْ لِكَ فَلْيَفْرَحُوۤ الْهُوَ خَيْرٌ فِيْنَا يَجْمَعُوْنَ۞

قُلْ اَرَبَیْنَفُرْ مَّنَآ اَنْزُلَ اللهُ لَکُوْ مِِّنْ زِزْقٍ فَجَعَلْتُهُ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَلًا ثُلْ اَللهُ اَذِنَ لَکُوْ اَمْرَعَلَى اللهِ تَفْتَرُوْنَ⊙

وَمَا ظُنُّ الَّذِيْنَ يَغْتَرُوْنَ عَلَى اللهِ الكَذِبَ يَوْمَرَ الْقِيْمَةِ اللهُ اللهُ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى التَّاسِ وَلْكِنَ إِنْ عَلَى التَّاسِ وَلَكِنَ اللهِ اللهِ اللهِ عَلَى التَّاسِ وَلَكِنَ الْحَاسِةِ الْمُؤْمُولُا يَتَكُذُونَ أَن

وَمَا تَكُونُ فِي شَانِ وَمَا تَتْلُوْا مِنْهُ مِن قُرْانٍ وَ

kīmwe kya Kulani, na inyw'ī mūi ūndū mwikaa, indi Ithyi nitūmūsyalisyaa inyw'i mwilikitye nthini. Na vai kindū kivithiku ūthyūni wa Mwiaii wenyu--ona kila kina ūito wa kaveke kanini kana mūnini mbee wa ūu, kana kinene mbee wa ūu iūlū wa nthi kana matuni----indi kyo nikiandike nthini wa Ivuku itheu.

63.Sisyai! Anyanyae ma Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, maikethwa na w'ia, ona maikew'a kyeva----

64. Asu ala meetīkīlile na meekie ūlūngalu vyū.

65. Ve ûvoo mûseo kwoo nthīnī wa thayû wa nthī îno na Itunī ota ūu---vai ûalyûko ndetonī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; ow'o ûsu nī ûtanu mûnene.

66.Na ndeto syoo iikakwīw'īthye kyeva we. Vate nzika, ūtonyi w'onthe nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

67. Asi! Nī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīla ona kīva kī matunī na kīla ona kīva kī matunī na kīla ona kīva kī īūlū wa nthī. Asu ala mavoyaa atindany'a ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ow'o mo maimaatīlaa mo. Mo mai kīndū maatīlaa ateo ūsūanīo na malikaa nthīnī wa maūndū ma kūtalīthya.

68.We nī Ula ūseūvītye ūtukū kwoondū wenyu nīkana mūtonye kūthūmūa nthīnī waw'o, na mūthenya ūmulīkaa. Vate nzika, nthīnī ve Syama kwa andū ala methukīīsyaa.

لَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَا كُنَا عَلِيكُمْ شُؤُوا إِذْ تُغِيْضُونَ فِيْهُ وَكَا يَعْزُبُ عَنْ ثَرَتِكَ مِنْ يَشْقَالِ ذَرَةٍ فِ الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَكَا آصُغُومِنْ ذٰلِكَ وَلَا ٱلْكِرُالَا فِي كِيْنٍ غُيِيْنِ ۞

اَلاَ إِنَّ أَوْلِيَا ۚ اللَّهِ لَاخَوْنٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحَزُونُ ۖ

اللَّذِينَ المَنْوَا وَكَانُوا يَتَعُونَ اللَّهِ

لَهُمُ الْبُشَوٰى فِي الْحَيَّوَةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْاِخْوَةَ لَاَتَّذِيْلَ لِكُلِمَٰتِ اللَّهُ ذٰلِكَ هُوَالْفَوْزُ الْعَظِلُونِ

﴿ وَلَا يَحْزُنَكَ مَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ يَلْهِ حَِيْمًا هُوَالتَّمِيْعُ الْعَلْمُ

اَلَاَ إِنَّ يَلْهِ مَنْ فِي السَّهٰوْتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَتَّعِمُ الَّذِيْنَ يَنْ عُوْنَ مِنْ دُوْتِ اللهِ شُرُكَا اَ الْهُ يَتَّيَعُونَ اللهِ شُرُكَا النَّلَقَ وَإِنْ هُمْ إِلَا يَخُوْصُونَ ۞

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُوْ النَّكَ لِتَسْكُنُوْ افِيْهِ وَ النَّهَامَ وَ النَّهَامَ مُنْصِدًا إِنَّ فَي النَّهَامَ مُنْصِدًا إِنَّ فَي ذَلِكَ لَا يُتِي لِقَوْمِ يَسْمَعُوْنَ ﴿

69.Mo maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe niwiyoseete mwana We-Mwene.' We ni MÜtheu!.' We niwiyianitye-Mwene na ni Syake syonthe ona syiva ila syi matuni na iÜlÜ wa nthi. Inyw'i mÜi na Utonyi iÜlÜ wa ÜndÜ ÜÜ. Inyw'i mwineena iÜlÜ wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ÜndÜ Üla mÜtesi?

قَالُوا اثَّخَذُ اللهُ وَلَدُّا سُخْنَهُ هُوَ الْغَيْقُ ثُلَا مَا فِي السَّمُوْتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمُ مِنْ سُلْطِنٍ السَّمُوْتِ وَمَا فِي الْدَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمُ مِنْ سُلْطِنٍ اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿

70.Asya, 'Asu ala maseūvasya ūvūngū lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe maikalla.'

قُلْ إِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتُرُوْنَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ كَا يُفْلُخُونَنُ

71.Mo makeethwa na ûtandîthyo wa kavinda îûlû wa nthî îno. Indî ûalûko woo nî Kwitû. Indî Ithyî tûkamasamîthya ûsilîlo wî woo; nûndû mo mayaî metîkîla.

مُتَاعٌ فِي الدُّنِيَا ثُمَّرَ النَّيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيْقَهُمُ إَنَّ عَيْ الْعَذَابَ الشَّدِيْدِ بِمَاكَانُوا يَكُفُرُونَ۞

LUKU 8

72. Na masomee mo úvoo wa Noa, vila wamatavisye andū make, 'Inyw'ī andū makwa, ethwa kwikala kwakwa vamwe na Ngai na kūmūlilikany'a inyw'I wīa wenyu kwisila nthini wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkū0mūthatva inyw'ī----Nyie nīia wīkwatyo wakwa nthînî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe---Indī tūngīanīai masūanīo menyu onthe. invw'ī na "atindany'a" menvu: na maūndū ala invw'ī műkwîka maikavithīke kwenvu: Indî seũvvai mawalany'o menyu Tülü wakwa na mûikanenge nyie îvinda.

إِنَّ وَاثُلُ عَلَيْهِمْ نَبَا نُوْ حَى اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ لِقَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُوعَ بِالْمِيتِ اللهِ فَعَلَ كَانَ كُبُوعَ عَلَيْكُومَ وَتَذَكِيْدِيْ بِالْمِيتِ اللهِ فَعَلَ اللهِ تَوَكَلْتُ فَا خَيْمُواْ آمْوَكُمْ وَشُوكًا وَكُورُ مُؤْمُولًا يُكُنْ اللهِ تَوَكَلْتُ فُورًا أَمْوَكُمْ وَشُوكًا وَكُورُ مُؤْمُولًا يُكُنْ اللهِ تَوَكَلْتُ مُؤْمُونًا أَنْ وَلَا تُسْطِرُونِ ﴿ اللَّهِ مَا لَا تُسْطِرُونِ ﴿ اللَّهِ مَا لَهُ مُؤْمُونًا إِلَى وَلَا تُسْطِرُونِ ﴿ اللَّهِ مَا لَهُ مُؤْمُونًا إِلَى وَلَا تُسْطِرُونٍ ﴿ اللَّهِ مَا لَهُ مَا اللَّهُ مَا اللَّهُ اللّهُ اللّهُ

73.Indī inyw'ī mwasyoka Itina, *lilikanai*, Nyie ndimwītītye inyw'ī Ituvi ona yīva. Ituvi yakwa yī vamwe na Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka, na nyie

فَانْ تَوَلَيْنَتُمْ فَمَا سَالْتُكُوْ مِّنْ اَجْدٍ إِنْ اَجْدِى اِلَّا عَلَى اللهِ وَامُونُتُ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْمُسْلِدِينَ ۞ nînîyîaîwe kwîthwa katî wa asu ala menenganîte.

74.Indī mo nīmamūleile we, kwa ūu, Ithyī nītwamūtangīie we na asu ala maī vamwe nake Ngalawanī. Na Ithyī nītwamatw'īkīthisye mo atilwa ma nthī, oyīla Ithyī nītwamanyw'īthisye kīw'ū asu ala maleile Syama Siitū. Sisyai Indī, ūndū mūminūkīlyo wa asu ala makaanītw'e wailyī!

75. Na îndî Ithyî nîtwatûmie îtina wake Atûmwa angî kwa andû *moo*, namo nîmamaeteie Mokûsî matheu. Indî mayaametîkîla, nûndû mo nîmamaleete mbeenî. Uu nîw'o Ithyî tûsiîlaa ngoo sya eki-ma-naî.

76. Na îndî Ithyî nîtwamatûmie Mose na Aluni îtina woo kwa Valao na anene make mena Syama Siitû, îndî mo nîmeekathîrie. Namo maî andû ene naî.

77.Na yîla w'o wookie kwoo kuma Kwitû, mo maisye, 'Uû vate nzika nî ûoi wî ûtheinî.'

78. Mose aisye, 'Inyw'ī mwīasya ūu īūlū wa w'o yīla ūmūvikīīte? Uū nī ūoi? Na aoi mayaīlaa.

79.Mo maisye, 'We ûkîte kûû kwitû nîkana ûtumye nthînî wa maûndû ala tweethîie maaîthe maitû maatîle, na nîkana inyw'elî mwîthwe na ûnene wa nthî *îno?* Indî ithyî tûiûmwîtîkîla ona ûmwe wenyu.'

80.Na Valao aisye, 'Ndeteei kīla mûndû mûe mûī.'

فَكَذَبُوهُ فَنَجَيْنُهُ وَمَنْ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ رَجَعُلَنَهُمْ حَلَيْفَ وَاغْرَقْنَا الَّذِيْنَ كَذَبُوا بِالْنِيَّنَا ۚ فَانْظُرْكَيْفَ كَانَ عَاقِبَهُ الْمُنْذَرِيْنَ ۞

ثُمْرَ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إلى قَوْمِهِمْ بَجَآءُوهُمْ بِالْبَيْنَتِ نَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَاكَذَّ بُوَابِهِ مِنْ قَبَلُ مَ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِيْنَ ۞

تُغُرَّ بَعَثْنَامِنَ بَعْدِهِمْ مُّوْسَى وَهُرُونَ إِلَى فِرْعُونَ وَمَا اللَّهِ فِرْعُونَ وَمَلَاثِهِ وَإِلَيْنَ اللَّهِ وَلَيْنَ اللَّهِ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ الْمُؤْوَا وَكَانُوا وَكَانُوا وَمَا الْمُؤْوِمِينَ ﴿

نَلَتَا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِن عِندِنَا قَالُوْآ اِنَّ هٰذَا لَيِحْرُ مُبِينٌ ۞

قَالَ مُوسَى اَنَقُوْلُونَ الِلْحَقِى لَتَاجَآءُكُوْ اَسِمُحُرُ هٰذَا ۗ وَلَا يُفْلِحُ السِّحِرُونَ۞

قَالُوَّا اَجِمْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ابَآرُنَا وَ تَكُوْنَ لَكُمَّا الْكِبْرِيَآءُ فِي الْاَرْضِ وَمَا خَنُ لَكُمَا يِمُوُّمِنِيْنَ۞

وَ قَالَ فِرْعُونُ اثْتُونِي بِكُلِّ سِعِدٍ عِلِينهِ

mookie. Mose 81.Na vĩla awe invw'i nīwamatavisve. kĭla 'Ikvai mūkwīkva.'

82. Na yīla mo maminie kwīkya, Mose aisye, 'Kīla inyw'ī mūetete nī ūoi mūthei Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akaūtw'ikithya vathei. Niw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaekaa wia wa eki ma mawathe waile.

83.'Na Ngai Mwene Vinya W'onthe aŭlūlūmīīlasya w'o na ndeto Syake, ona ene naī maŭlea.'

LUKU 9

84. Na vai ona úmwe wamwiw'ie Mose ateo nzyawa îmwe katî wa andû make, nûndû wa wia wa Valao na anene make. we ndakese kūmathīny'a. Na niw'o. Valao ai mūsumbi mūng'endu nthini wa nthĩ ĩsu, na kwa úla w'o, we al katl wa eki ma naĩ.

85. Na Mose aisye, 'Inyw'l andu makwa, ethwa nîmūmwîtîkîte Ngai Mwene Vinya W'onthe, îndî iai wîkwatyo wenyu nthînî invw'7 ow'o ethwa Wake. nîmwînenganîte kwendanî Kwake.

'Ithyī maisve. tw'iîte 86 Na mo wikwatyo witu kwa Ngai Mwene Vinya كَعَانُوا عَلَى اللهِ تَوَكِّلُنَا رَبِّنَا لِاتَّجُعُلْنَا فِتْنَهُ لِلْقَوْمِ Mwlai the. ndůkatůtw'íkíthye ithyí ta útato kwa andů eki-ma-naĩ.

87.Na tumye ithyi na tei Waku kuma andūnī matetīkīlaa.

مُلْقُدُن

فَكُنَّا ٱلْقُوْا قَالَ مُوسِ مَا حِنْتُمْ بِهِ الشِخْرَانَ اللَّهُ سَيُنطِلُهُ إِنَّ اللهُ لَا يُضلِحُ عَمَلَ الْمُفسِدِينَ ۞

عَيْ وَ يُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكِلِنتِهِ وَلَوْكِرَةِ الْمُجْرِمُونَ ﴿

فَكَأَ أَمَنَ لِمُوْسَى إِلاَ ذُرِيَّةٌ فِن قَوْمِهِ عَالِحُوْفِ مِنْ فِزعَوْنَ وَمَكُ يِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِزَعَنَ لَعَالِ فِي الْأَرْضُ وَإِنَّهُ لِمِنَ الْنُسْرِفِينَ ﴿

وَقَالَ مُوْسَى لِقَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ أَمُنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تُكُلُّدُ آن كُنتُمْ مُسلبان

وَ نَجِنَا بِرُحْمَتِكَ مِنَ الْقُوْمِ الْكَفِيٰنَ ۞

88.Na ithyī nīt vaneenie na Mose na mwanaa nyinyia, tūkyasya, 'Akai nyūmba kwa andū menyu nthīnī wa mūsyī na akai nyūmba syenyu syelekele ngalī īmwe, na lūlūmīīlyai Mboya. Na matavyei etīkīli ūvoo mūseo. 1*

89. Na mose aisye, 'Mwlali waitu, We nůmůnengete Valao na anene make mathaa na ûthw'ii nthĩnĩ wa thayũ ũũ. Mwiai waitū ŭla űtumíte mamathyoekya andū kuma nzīanī Yaku tů. Mwiai waitů, vetanga vyů mothwiii moo na îthwa wi mwai îûlû wa ngoo veoneka syoo. nündü kana mo maiketīkīla okūvika mo mone ūsilīlo wī woo.'

90. We Ngai asya, 'Mboya yaku nīyeetīkīlwa. Kwa ūu inyw'elī Ithīwai mwī yūmīīsye, na mūikaatīle nzīa ya asu ala matesī.

وَاُوْجَيْنَاۤ إلى مُوْسَى وَ اَخِيْهِ اَنْ تَبُوَّا لِقَوْمِحُكُمُا بِمِصْرَ يُنُوْتًا وَاجْعَلُوا بُنُوْسَكُمُ وَبَلَةٌ وَاَقِيْمُوا الضَّلَةُ وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۞

وَ قَالَ مُوْلِيهِ رَبِّنَا إِنَّكَ الْتَبْتَ فِرْعَوْنَ وَ مَدَلاً كَا زِيْنَةً وَ اَمْوَالَا فِي الْحَلِوةِ الدُّنْيَا لَّ رَبَّنَا لِيُضِلَّفُا عَنْ سَبِيْلِكَ ۚ رَبَّنَا الْمِسْ عَلَى اَمْوَالِهِمْ وَ اشْدُدْ عَلْ تُلُوْمِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا يَحَثَّى يَرُوا الْعَذَابَ الْاَلْيَكِ

قَالَ قَدْ أُجِيْبَتْ زَّغُوتُكُمُّنَا فَاسْتَقِيْمَاوُلَاتَثِيَكُونِ سَبِيْلَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُونَ۞

Ethwa ūalyūlo wa kelī nūkūatīīwa īndī nī mūvw'ano wa nyūmba ila syaakiwe syelekanīle nūndū wa kūsūvīa mūuo. Ithyī twiendeew'a nī ūalyūlo wa katatū ūla ūkwasya, akai nyūmba syenyu syelekanīle ngalī imwe. Isu syīna ūtandīthyo kūtonyethya atūi onthe ma i nyūmba kūthaitha ngalī imwe īla yīkwonany'a woni wa ngwatanīo na kīkīo katī woo.

O mītūkī ītina wa mwīao ūū, etīkīli nīmataviw'e malūmye Mboya ila ilūlūmīīlasya woni nūndū ndeto īno ya Kīalavu 'Aqeem as-salaat' ndīkw'īyīaa mboya ya mūndū eweka īndī yīkīaa vinya Mboya ya īkomano kana ya andū aingī.

Ndeto īno ya Kīalavu 'waj'aloo boyootakuma qiblatan' nthīnī wa mūsoa ūū nītonya kwasya kwelekela qibla kūla ūthaithi wambīiīīle kana kwelekanīla mūndū na ūla ūngī ngalī īmwe. ualyūlo wa mbee ndwoseka nesa nūndū vayaī kibla kyatw'ītwe kwa Aana-ma-Isilaeli mbee wa kwakwa kwa yīla Ikalū ya Solomoni.

91 Na Ithví nítwamakílilve Aana-ma-Isilaeli ükanga; na Valao na nguthu syake sya ita niwamaatiie mo ena kieleelo kîthûku na ûmaitha, kivika, vîla mbanga va kûthitw'a vamûkwatie we, we aisve, 'Nyie ningwitikila kana vai Ngai ateo We Ula Aana ma Isilaeli metīkīlaa, na Nvie nī wa asu ala menyivasya Kwake We.'

mwī mbaa-matū mbeenī na mwaī katī wa النَّذِي وَ قَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْفُيدِينَ الْفُيدِينَ 92. Ata! Yu! Oyila inyw'i mwithlitwe asu ala mwikaa mawathayu.

93.Kwa müthenva On ŪŨ Ithvĩ nītūkūtangīja mwīj waku wĩ w'oka nîkana we ûtonye kwîthwa wî Kvama kwa asu ala makoka itina waku. Na vate nzika, aingī katī wa andū maisūvīaa Svama Siitū.

LUKU 10

94. Na Ithyî nîtwamaile Aana ma Isilaeli útúo múseo vvú, na nítwamanengie mo syīndū nzeo, namo mayaavathūkangana kůvika víla ůmanyi wamavikíie. nzika. Mwiaii waku akatw'a kati woo Müthenyanî wa Uthayüükyo îülü wa maŭndŭ ala mo mavathūkanganīaa.

95.Na ethwa we wina nzika lulu wa maûndû ala Ithyî tûûtheesye we, makûlye asu ala methīītwe maiyīsoma Ivuku mbee Ow'o, úla w'o núkůvikíe we, waku. kuma kwa mwiai waku: kwa uu. ndůkethwe katí wa asu ala mena nzika.

96.Na we ndûkethwe katî wa asu ala mamileaa Misoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kwa uu ndukethwe kati wa ala mena nzika.

وَجُوَزُنَا بِبَنِي إِسْرَاءِيْلُ الْبِحْرُ فَأَتَّبُعُهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بِغَيَّا وَعَدُواْ خِنْ إِذَا اذْرِكُهُ الْعُرَقُ وَالْ امَنْتُ أَنَّهُ لَآ إِلَّهُ إِلَّا الَّذِي امْنَتْ بِهِ بُنُوْآ إِنْمُ إِنْكُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۞

كَالْيَوْمَرُ نُغِيْنُكَ بِبَكَانِكَ لِتَكُوْنَ لِيَنْ خَلْفُكَ أَيَةً يْ وَإِنَّ كَثِيثًا هِنَ النَّاسِ عَنْ أَيْتِنَا لَغَفِلْوَنَ ﴿

وَلَقَدْ بَوَاْنَا بَنِي إِسْرَاءِنِكُ مُبَوّاً صِدْقٍ وَرَزَقْلُهُمْ فِنَ الطَّيْنَاتِ فَمَّا اخْتَلَفُوا حَتَّ جَاءَهُمُ الْعِلْمُرَّانَ رَبُّكُ يَقُضِي بَيْنَهُمْ بَوْمَ الْقِيلِيةِ فِنْهَا كَانُوا فِيلِهِ يَخْتَلْفُ نَ 6 فَإِنْ كُنْتَ فِي شَالِي مِنْ آنَزُلْنَا إِلَيْكَ فَسْعُلِ الَّذِينَ يَقْرَهُ وْنَ الْكِتْبُ مِن قَبْلِكُ لَقَدْ جَاءَ كَ الْحُنُّ مِن زَيْكَ فَلَا تَكُونَنَ مِنَ الْمُنتَدِيْنَ ٥ وَ لَا تُكُوْنَنَّ مِنَ الَّذِينَ كُذَّ بُوْا بِالَّتِ اللَّهِ فَتَكُوْنَ مِنَ الْحِسمِ نْنَ

97. Vate nzika, ala ūtw'io wa ūsilīlo ūminīte kūvītūkīthw'a lūlū woo, maiketīkīla.

98.Ona makavikīwa nī Kyama ona kīva, no mūvaka mone ūsilīlo wī woo.

99.Nīkī vayai andū angī, ateo andū ma Yona, ala maaīlīte nī kwītīkīla nīkana wītīkīlo woo ūmaune? Yīla mo meetīkīlile, Ithyī nītwamavetangīe ūsilīlo wī nthoni kuma kwoo īūlū wa nthī īno, na nītwamanengie kyaūya kwa Ivinda.

100.Na takethwa Mwiaii waku niweekiie kwenda kwake vinya, vate nzika, onthe ala me iülü wa nthi methwa meetikilile me vamwe. Indi we, ükamaingiisya andu kütw'ika etikili?

101.Na vai thayū ūtonya kwītīkīla ateo kwa ūthei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na We atumaa ūthatu Wake ūtheea Tūlū wa asu ala matathūkūmīthasya kīlīko.

102.Asya, 'Sūanīai kīla kī kwīkīka matunī na īūlū wa nthī.' Indī Syama na Akaanany'a iimauna andū ala metetīkīlaa.

103.Nī kyaŭ īndī mo mekwatītye ateo ngelekany'o ya matukū ma ūsilīlo ūla wamakwatie asu ala makw'ie mbee woo? Asya, 'Eteelai īndī, na Nyie nī vamwe nenyu katī wa ala meteelaa.

نَ الَّذِيْنَ حَقَّتْ عَلَيْهِ مُركِلِكُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ٥

وَلَوْ جَاءَنَهُ مُ كُلُّ الْمَهِ حَتَّى مُرُوا الْعَنَابَ الْآلِيْمَ ﴿

فَلُوْ لَا كَانَتْ قَوْمَةٌ الْمَنْتَ فَنَفَعَهَا آلِيْمَا نُهَا آلِا قُومَ

يُونُ مُنْ لَتَا الْمَنْوَاكُمُ فَنَا عَنْهُمُ عَذَابَ الْعِذْ فِي عَنْ

وُكُوْشَآءَ رَبُّكَ لَامَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلْهُمُ جَيْيُعُا اقَأَنْتَ تُكُرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُوْنُوا مُؤْمِنِينَ ۞

الْحَلُوةِ الذُّنْيَا وَ مَتَعْلَهُمْ إِلَّى حِيْن ٠

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الإِجْسَ عَلَى الَّذِيْنَ لَا يَعْقِلُونَ ۞

قُلِ انْظُرُوا مَا ذَا فِي السَّلُوتِ وَالْاَدْضِ وَمَا تُغْنِى الْإِنَّهُ وَالنَّذُرُ عَنْ قَوْمُ لَا يُؤْمِنُونَ ۖ

فَهَلْ يُشْطَوْرُونَ إِلَّا مِثْلُ أَيَّا مِ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِن تَبْلِهِمْ ثُلُ فَانْتَظِوْرُوْآ إِنِي مَكَكُوْمِنَ الْنَتَظِيْنَ ۞ 104.Indī Ithyī tükamatangīla Atūmwa Maitū na asu ala metīkīlaa. Uu nīw'o kwīkīkaa mavinda onthe; nīkūtwaīlīte Ithyī kūmatangīla etīkīli.

ثُمَّرُ نُنَجِّقُ رُسُلَنَا وَ الَّذِيْنَ اَمَنُوا كُلْ اِللَّا حَقَّا عَلَيْنَا فِي نُنْجِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿

LUKU 11

105.Asya, 'Inyw'ī andū! Ethwa inyw'ī mwīna nzika na ndīni yakwa, Indī manyai kana Nyie ndithaithaa isu ila inyw'ī mūthaithaa ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Indī Nyie nthaithaa Ngai Mwene Vinya W'onthe E-weka Ula ūtumaa inyw'ī mūkw'a, na Nyie nīnīyīaīwe kwīthwa katī wa etīkīli.

106.'Na ota ûu, Nyie nĩnỹ ĩa ĩwe kwasya: Elekelya ûthyû waku vala ve ndĩni ta umwe ûla wînenganîte kwa Ngai kîla îvinda, na we ndûkethwe katî wa asu ala mamwiananasya We na ngai ingĩ.

107.'Na ndůkekaîle kĩndữ ona kĩva ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla kîtatonya kůkůuna we kana kîkakwîka naî. Na we weeka ûu, vate nzika, ûkeethwa îndî katî wa eki-ma-naî.

108.Na ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwaŭkiita we na ūthūku, vai utonya kuvetanga ateo We: na ethwa We endaa useo, kwaku, vai ula utonya kusiila inee Yake. We atumaa yo yimuvikia ula ona wiva We wendaa kati wa athukumi Make. Na We ni We Muekanii-Ula-Munene Vyu, Usuitwe ni tei.

109.Asya, 'Inyw'ī andū, yu w'o nūminīte kūmūvikīa inyw'ī kuma kwa Mwīai wenyu.

قُلْ يَالَيُّهُا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِيْ شَاقِيْ مِنْ دِينِيْ وَلَا آعَبُكُ الَّذِينُ تَجُكُ وْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَ لَكِنْ آعَبُكُ اللهَ الَّذِينِ يَتَوَفَّمُكُمْ اللهِ وَ اللهِ وَ لَكِنْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞

وَاَنۡاۡوَمۡ وَجۡهَكَ لِللِّيۡنِ عَنِيۡفًا ۚ وَلَاتَكُوۡنَۤ مِنَ الْنُشۡرِكِيۡنَ⊙

وَ كَا تَدْعُ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُكُ وَانْ نَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَّا شِنَ الظّلِيينَ ۞

وَ إِنْ يَنْسَسْكَ اللهُ بِضُيْ فَلاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاَهُوَ وَ إِنْ يُرُدُكَ بِحَيْرٍ فَلا رَآدٌ لِفَضْلِهُ يُصِيْبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِةٌ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيْدُ

قُلْ يَائِهُمَا النَّاسُ قَدْ جَآءِكُمُ الْكُنُّ مِنْ زَيَّكُمْ فَتَنِ الْهَتَدْى قَائِنَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهُ ۚ وَمَنْ ضَلَ قَائِمًا يَضِلُ عَلَيْهَا ۚ وَمَا آنَا عَلَيْكُمْ بِوَكُيْلِ۞ Kwa ūu, ūla ona wīva ūatīīaa ūtongoi, we aūatīīaa kwoondū wa ūseo wa thayū wake mwene tū, na ūla ona wīva ūvītasya, aūvītīasya thayū wake mwene tū. Na Nyie ndi mūsūvīi īūlū wenyu.

110.Na atīīa kīla kīvuanītwe kwaku na ūmīīsya kūvika Ngai Mwene Vinya W'onthe aumye ūtw'io Wake. Na We nī We Ula-Mūseo Vyū katī wa asili. وَاتَبَغَ مَا يُوْنَى اِلَيْكَ وَاصْبِرَحَتَّى يَعُكُمُ اللَّهُ ۗ وَهُوَ إِنَّ خَيْرُ الْحٰكِمِيْنَ ۞

HUUD

(Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Üsûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إنسيرالله الزّخلين الزّديسو

2.Alif Laam Raa Nyie nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Woni-W'onthe. Yīī nī Ivuku yīla Mīsoa yayo īlūlūmīīlw'e na īkeanīīw'a na īndī īkavuanw'a kwa ūkuvī. Nī kuma kwa Umwe Mūī, na Mūmanyi-wa-Syonthe.

الْزَسَ كِنَابُ ٱخْكِمَتْ النَّهُ ثُمْرَنُضِلَتْ مِنْ لَـُكُنْ عَلِيْهِ مِنْ لَـُكُنْ عَلِيْهِ مِنْ لَـُكُنْ عَ

3. Yo yīmanyīasya kana inyw'ī muyaïle nī kuthaitha ungī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, Nyie nī Mukaanany'a kwenyu, na mueti-wa-uvoo museo kuma Kwake We.

الْا تَعْبُدُ وَآلِلَا اللَّهُ إِنَّنِي لَكُوْمِنْهُ نَذِيرٌ وَيَشْيُرُ ﴿

4.Na kana inyw'ī mūmanthe ūekeo wa Mwīai wenyu, na īndī mūimwelekela We. We akaumya kyaūya kīseo kwenyu kūvika īvinda yīla yītw'ītwe. Na We akamūnenge mumo Wake kīla ūmwe wīna nguma nzeo. Na ethwa inyw'ī nīmūkūalyūka, vate nzika īndī, Nyie nīna w'ia īūlū wenyu nūndū wa ūsilīlo wa ūla mūthenya mūnene.

وَآتِ اسْتَغْفِرُهُ ارْبَكُمْ تُمْرُ أُونُوا النّه يُمُتِغْكُمْ مُنَاعًا حَسَنًا إِلَى الْمَعْفِي مُتَغِكُمْ مُتَاعًا حَسَنًا إِلَى اَجَلِ فَسُكَمَّ وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَصْلَهُ وَإِنْ تَوَلَوْا فَإِنِّى آخًا فَى عَلَيْنَكُمْ عَدَابَ مَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَوْا فَإِنِّى آخًا فَى عَلَيْنَكُمْ عَدَابَ مَنْ مِرْكِيدِ فِي

5.Kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkw'o ūalūko wenyu; na We ena ūtonyi lūlū wa sylndū syonthe.

إِلَى اللهِ مَزْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلِي كُلِ شَيٌّ قَدِيْرٌ ۞

6.Yu vate nzika, mo meng'utha ithūi syoo nīkana matonye kwīvitha mo ene vala ūī. Iī ona yīla meevw'īka na ngūa syoo ene, We nūmesī maūndū ala mo mavithaa na ala maumbūlaa. Vate nzika,

ٱلاَّ إِنْهُمْ يَشْنُوْنَ صُكُوْرَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ ۗ ٱلاَّ حِيْنَ يَسْتَغْشُوْنَ ثِيَابَهُمُ ۗ يَعْلَمْ مَا يُبِيْرُوْنَ وَ مَا يُعْلِنُوْنَ ۚ إِنَّهُ عَلِيْمُ بِنَاتِ الضُّكُوْرِ ۞ We nûmesî nesa maûndû ala me nthînî wa ithûi syoo.

7.Na vai kyūmbe kiendaa iūlū wa nthi, indi ni iūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kūkinenge ūtethyo. Na We niwisi vandū vakyo va kwikala kwa ivinda na va kūtinika. Maūndū aa onthe nimaandike nthini wa Ivuku Itheu.

8.Na We nī We Ula woombie matu na nthī kwa mavinda thanthatū, na kīvīla Kyake kya Usumbī kīthūmūīte īūlū wa kīw'ū, nīkana We atonye kūmūtata inyw'ī katī wenyu ūla wīna mwīkalīle mūseo mūno. Na ethwa we wīasya, 'Inyw'ī vate nzika mūkathayūūkw'a ītina wa kīkw'ū, asu ala metetīkīlaa makaasya, 'Kīī ti kīndū īndī nī ūvūngū mūthei.'

9.Na Ithyî tûkatîsya ûsilîlo kûvika îvinda yîla yîtw'îtwe, mo vate nzika, masya, 'W'o ûkwetwe nî kyaû?' Yu vate nzika, mûthenya ûla ûkavika kwoo, ndûkaveteka kuma kwoo, na maûndû ala mo mamavûîaa ngûî makamathyûlûlûka.

LUKU 2

10.Na Ithyī tūkamūsamīthya mūndū tei kuma Kwitū, na indī tūkīūvetanga kuma kwake, niw'o we nūyītūkaa na ndatūngaa mūvea.

11. Na ethwa ītina wa thīna kūmūkiita we Ithyī tūmūsamīthasya mumo, na vate nzika asya, 'Mothūku nīmaendū kuma vala nīī.' Asi! We nīwenenevasya na kwīkathīia;

﴿ وَمَا مِنْ دَانَةٍ فِى الْاَرْضِ إِلَّا عَلَى اللهِ سِ اَرْقُهَا وَ يَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا * كُلُّ فِنْ كِتْبٍ مَّهُ يَنِ ۞

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّلُوتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةَ اَيَّامِ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبُلُوكُمُ اَيُكُمْ اَيَّامِ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبُلُوكُمُ اَيُكُمْ الْحَسَنُ عَمَلًا وَلَيِنَ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَنَبُعُوثُونَ مِنَ بَعْهِ الْمُوتِ لَيَقُولُنَ الَّذِينَ كَفُرُ وَا إِن هٰذَا اللهِ سِحْدً فَهُنِنَ ٥٠

وَ لَيِنَ ٱخْرَنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَّعْدُهُ وُوَةٍ لَيَقُوْلُنَّ مَا يَحْدِسُهُ ٱلَّا يَوْمَ يَأْمِينِهِ مُلَيْسَ مَضُرُوفًا عِلْ عَنْهُمْ وَحَانَ بِهِمْ هَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْ إِدُونَ ۚ

وَ لَيِنْ اُذَفَنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةٌ ثُوْ نُرُعْنَهَا مِنْهُ ۖ إِنَّهُ لَيُنُوْشُ كَفُوْرُ۞

وَ لَمِنْ اَذَفْنَهُ نَعْمَاءً بَعْلَىٰ ضَرَّاءَ مُسْتَنْهُ لَيَقُوْلَنَّ وَهَبُ الشَّيِّالْتُ عَنِّيْ إِنَّهُ لَقَرِحٌ فَخُوْرٌ ۚ 12.Ateo asu ala momīlasya, na kwīka mawīa maseo. Asu nīmo ala makethwa na ūekeo na ītuvi īnene.

13.Mo matalīthasya kana we ûkaeka kīlungu kīmwe katī wa ila we ûvuanīw'e; na ngoo yaku yīthīnīka mûno nûndû wa

ūvoo ūsu nūndū mo maasya, 'Aleile kūtheew'a kīnandū nīkī kana mūlaīka akoka nake?' Ow'o we wī Mūkaaanany'a tū, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūsūvīi lūlū wa syīndū syonthe.

14.Mo maasya, 'We nüyîseüvîtye?' Asya, 'Etei îndî, ilungu îkûmi iilyî ta klî, nzeûvye, na mwîkaîlei ûla mûtonya ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa inyw'î mwî ma w'o.

15.Na îndî malea kûmwîtîka inyw'î, îndî manyai kana yo yîvuanîtw'e yusûñe ûmanyi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kana vai Ngai ateo We. Indî inyw'î nîmûkwînengane Kwake?

16.Ula ona wiva ûwendaa thayû 00 na motanu maw'o, Ithyi tûkamaiva nesa kwianana na mawia moo nthini wa athayû 00 namo maikavitiw'a nthini waw'o.

17. Asu nimo matakethiwa na kindu Ituni ateo *Ola* Mwaki, na maundu ala mo meekie nthini wa thayu uu, makatwika vathei, na maundu ala mo meekaa makatwika ma mana.

إِلَّا الَّذِيْنَ صَابُرُوا وَعَمِلُوا الطّٰلِحٰتِ اُولَيِّكَ لَهُمُ مَغْفِرَةٌ وَ اَجْزُكُبُرُ۞

فَكُ لَكُ تَارِكُ بَعْضَ مَا يُولِى إِلَيْكَ وَضَا بِقُ بِهِ صَدُرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوُلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُنْزُ أَوْجَاءَ مَعَهُ مَلَكُ لِنَمَا آنْتَ نَذِيرٌ وَاللهُ عَلَى كُلِ تَنْ وَكِيْلٌ ﴿

اَمْرَيَقُوْلُوْنَ افْتَرَالُهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِسُورٍ مِّشْدِلِهِ، مُفْتَرَيْتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ صَٰدِينَى

ٷٳڵڡ۫ؽؗۺۼۣؽؠؙۏٳڰڴۯٷٵڡؙڵٷٙٳؽۜؽؖٵٛڹٛڗؚۣڷؠڡؚڶۄؚٳۺۅ ۮٵڽ۠؆ٚٙٳڶؗۿٳٷۿۅٷٷۿڶٳؙۺؙؿؙۄ۫ۺؙڵؽۏۛڽ۞

مَنْ كَانَ يُونِيكُ الْحَلِيَّةِ الذُّنْيَا وَزِيْنَهَا نُوَتِي إِلَيْهِمْ اَعْمَالُهُمْ إِنْيَهَا وَهُمْ إِنْيَهَا لَا يُجْمُنُونَ ۞

ٱولَيْكَ الَّذِيْنَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاخِرَةِ إِلَا النَّاكُرُّ وَحَبِطُمَا صَنَعُوْا فِيْهَا وَ لِطِلُّ مَّا كَانُوا يَعْمَـٰ لُوْنَ۞

18 We îndî. nűtonya kwīthwa mükengani, üla wina kiikiithva kitheu kuma kwa Mwiaii wake, na kokosiia ola w'o 0la ng0si kuma Kwake ikam0atiia we, na Ola watongoew'e ni Ivuku ya Mose, ūtongoi na tei? Mo nīmetīkīlaa we; na 0la ona wiva kuma kati wa nguthu sví klvathůkany'o imůleaa we. Mwaki ūkatw'īka ÜtÜO wake 0la wathitwe. Kwa uu ndûkethwe na nzika ĩ0lū waw'o. Vate nzika, niw'o kuma kwa Mwiai waku: Indī andū aingī mavītīkīlaa. *1

افَدَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ ذَنِهِ وَيَنْلُوهُ شَاهِدٌ فِينَهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتُبُ مُوْتَى إِمَامًا وَرُحْمَةً * أُولِيكَ يُوْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكُفُرُ بِهِ مِنَ الْاَخْوَابِ فَالنَّارُ مُوْمِدُهُ * فَلَاتَكُ فِي مِوْمَتَةٍ مِنْهُ ۚ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ ذَتِكِ وَلَكِنَّ ٱلْفَرَّالِنَاسِ لَا يُؤْمِنُونَ۞

¹ Nī Ondū wī kītumi kūmanva ndeto īno mo īweta aaû. Nî andû eli tû ala mawetetwe nthînî wa műsoa űű ni Mwathani Mútheu s.a.w na ngűsi Ntheu ila imuatile we. undu ukonil Mose, ti we îndî ni Ivuku yake nivo viQwetwa nûndû mavuku mayîtîkîlaa. Yo yîtûtiaa ithyî na wîkwatyo kana nguthu ya andû nîyo yîûwetwa nthînî wa mûsoa 00. Na ndeto îno ndîûneena îûlû wa Mwathani we mwene t0 îndî ona ng0sî ila nini na and0 angî. Mūsoa ūū nīwaīlīte nī kūmanyīka kana ti Mwathani eweka na ngūsī yake metīkīlaa ū-w'o wa Mwathani na kūkūsīla w'o, Indl ota ūu andū aingī katī wa aatīli moo nīmetīkīlaa ūu. Nīkwaīlīte nī kūlilikanw'a kana mavinda amwe Athani anene nîmawetetwe ta mûndû ûmwe îndî mo nîmatonya kwongeleka na kūnyaTīka. Mo metawa 'umma' nguthu nene ya andu nthini woo ene. Kwa sisya Kīlungu 16 Mūsoa wa 121. Amwe nīmamanvīte kana 'ulaaika' mo ni Mose na andū make ala meūwetwa.

19.Na nöü üla üte mülüngalu küvita üla ümüseüviasya Ngai Mwene Vinya W'onthe üvüngü? Ta asu nimakavikw'a mbee wa Mwiaii woo.' Na ngüsi ikaasya, 'Aa nimo ala makenganie iülü wa Mwiaii woo.' Yu vate nzika, kiumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe ki iülü wa ala mate alüngalu:

20. Ala mamalüngasya andü kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmantha kūmīthyoekya. Na aa nīmo matetīkīlaa ūvoo wa Itunī.

21.Ta asu maitonya kūsiīla mawalany'o ma Ngai Mwene Vinya W'onthe īūlū wa nthī, ona mai na anyanya ona amwe ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Usilīlo ūkaingīvw'a kwoo kūndū kwīlī. Mo maitonya kwīw'a ona maitonya kwona.

22.Aa nīmo ala manangīte mathayū moo, na maūndū ala mo mawetaa makamaīa.

23. Vate nzika, asu nimo ala makethwa mena wasyo munene vyu Ituni.

24.Nīw'o, asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo, na kwīnyivya mo ene mbee wa Mwīaiī woo----aa nīmo ekalima-Itunī. Vo nīvo mo makekalaa.

25. Ngewa ya nguthu ili ni ta ya kilalinda na mundu ute matu, na mundu wiw'aa na wonaa nthi. Ngelekany'o ii syeli ni undu umwe? Indi inyw'i nomukamanya?

وَ مَنْ اَظْلُمُ مِثَنِ افْتَرِكِ عَلَى اللهِ كَذِبًا أُولَدٍكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَنِهِمْ وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هَوُلاَ إِ الْذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَنِهِمْ اللهَ الْاَشْهَادُ هَوُكُولاً إِ الْذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَنِهِمْ اللهَ عَلَى الظّلِدِينَ كَنْ بُوا عَلَى رَنِهِمْ اللهِ عَلَى

الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ وَيَنْغُونَهَا عِحَجَّأُ وَهُمْ فِالْاِخِرَةِ هُمْ كُفِهُوْنَ ۞

اُولِیِّكَ لَمْ يَكُونُواْ مُعْجِزِیْنَ فِي الْاَرْضِ وَمَا كَانَ وَقَدَعَهُ مَ لَهُمْ مِثِنَ دُوْنِ اللهِ مِنْ اَوْلِیَا آءً یُضْعَفُ لَهُمُ الْعَلَاابُ مَا كَانُولْ يَسْتَطِيْعُوْنَ السَّمْعَ وَمَا كَانُواْ یُنْجِمُ وْنَ ۞

اُولَيْكَ الَّذِينَ حَيِمُ فَآ اَنفُسُهُمْ وَصَلَّ عَنهُمْ مَا كَانُواْ يَفْتَرُفْنَ ﴿ كَانُواْ يَفْتَرُفُنُ فِي الْاَخِرَةِ هُمُ الْاَحْسَرُوْنَ ﴿ لِاَجْرَمَ الْهُمُ الْخِرَةِ هُمُ الْاَحْسَرُوْنَ ﴿ إِنَّ الْمَائِنَ الْمَنُوا وَعِمَلُوا الصَّلِحَةِ وَانْحَبَتُوْا إِلَى

مَثُلُ الْفَرِنِقَيْنِ كَالْاَعْمُ وَالْاَصَوْرِ وَالْبَصِيْرِ وَ غُ السِّينِعُ هَلْ يَسْتَوِيْنِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ۞

رَبِهِ مُرْاُولَيْكَ أَصْخُبُ أَجَنَّةً إِهُمْ فِيهَا خِلِدُونَ ﴿

LUKU 3

26.Na Ithyi nitwamutumie Noa kwa andu make, nake asya, 'Ow'o Nyie ni Mukaanany'a wi utheini kwenyu,

27.Nīkana inyw'ī mūikamūthaithe ūngī eka Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ow'o Nyie nīna w'ia īūlū wenyu nūndū wa ūsilīlo wa mūthenya wī woo.'

28. Anene ma andū make, ala maleile kwītīkīla mamūsūngīie, 'Ithyī tūikwona kīndū kī nthīnī waku, īndī we wīo mūndū otaitū ithyī, na twīona kana vai ūkūatīle īndī no asu ala, kwa kwoneka kwoo kw'onthe, nī ala onzu vyū katī waitū. Na ithyī tūikwona ūnene wī nthīnī waku īūlū waitū; aiee, ithyī twīīkwatya kana inyw'ī mwī akengani.'

29. We Noa aisye 'Inyw'ī andū makwa, ndavyei, ethwa nyie nīna ūkūsī mūtheu kuma kwa Mwīaīi wakwa na We nūnengete tei mūnene kuma Kwake ūla ūvithīkīte kwenyu, ithyī nītūūmūingīīsya na vinya o mūleete?

30.'Na inyw'ī andū amakwa, Nyie ndiūmwītya inyw'ī uthw'ii ona wīva īūlū wa ūndū ūū, ītuvi yakwa nī kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka. Na Nyie ndikamalūngya asu ala metīkīlaa. Mo vate nzika, makakomana na Mwīaīi woo. Indī Nyie nīmūsūanīaa inyw'ī kwīthwa andū mwīkaa naī na ūtumanu.

31.Na inyw'ī andū makwa, nūū ūla ūtonya kūndetheesya vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa Nyie وَلَقُدُ ٱرْسُلْنَا نُوْعًا إِلَى قَوْمِيَهُ ۚ إِنِّي لَكُ مُرَنَذِيرٌ ۗ مَٰمِينٌ ﴾

أَنْ لَا تَعْبُدُنَا اللَّهُ اللَّهُ النَّهُ انْ آخَافُ عَلَيْكُفْرَعَلَابَ يَوْمُ النِيمِ@

فَقَالَ الْمُلَاُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهُ مَا نَوْكَ الْآ بَشُوَّا فِشْلَنَا وَكَا نَوْلِكَ النَّبَعَكَ اِلَّا الْمَانِيْنَ هُمْ اَرَاذِلْنَا بَادِى الرَّاٰئِ وَمَا نَرَى تَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلُ نَظْنَكُمْ كُذِيدِيْنَ۞

قَالَ لِقَوْمُ آرَءَ يَتُمْ إِن كُنْتُ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ سَرَ فِي وَالْتَٰفِيٰ رَحْمَةُ مِنْ عِنْدِهِ فَعْنِيتُ عَلَيْكُ مُوْ اَنْفُوْمُكُنُوْهَا وَاَنْتُمْ لَهَا كُوهُوْنَ ﴿

وَ يُقَوْمِ كُمَّ آمْثُلُكُمْ عَلَيْهِ مَالَا أِن آخِرِيَ إِلَّا عَلَى اللهِ وَمَا آنَا بِطَارِدِ الَّذِيْنَ امَنُوْ أُونَّهُمْ مُلْقُوْا رَيِّهِمْ وَكِيْنَ آرْكُمْ وَقُومًا تَجْهَلُوْنَ ۞

وَ لِقَوْمُ مَنْ يَنْصُهُ إِنْ مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدَتُهُمُ الْكُ تَذَكُّونُونَ @ ngamaiūngya mo? Inyw'ī īndī

32.'Na Nyie ndiûmwla inyw'l, 'Nyie nīna inandū sya Ngai Mwene Vinya W'onthe,' ona Nyie ndimesí maundu ala matonekaa, ona Nyie ndiûneena lûlû maûndû ala metho menyu wa Mwene Vinva mavüthasya, Ngai W'onthe ndakanengane ûseo ona wîva woo----Ngai Vinva Tolo Mwene W'onthe niwisi nesa

vyū maūndū ala me ilīkonī syoo---- vate nzika, Nyie īndī nīthwa katī wa ala mate alūngalu.'

33.Mo maisye, 'We Noa, we nūkaananīīte naitū mūno kwa īvinda īasa na nūkaananīīte naitū kwa mavinda maingī; yu tūetee maūndū ala we ūtūteelemangasya namo, ethwa we wī katī wa asu ala maneenaa w'o.'

34.We Noa asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka akamuetee inyw'i enda, na inyw'i muitonya kusiiia kieleelo kya Ngai.

35.'Na ûtao wakwa ndûkamûuna inyw'î, ona Nyie nenda kûmûtaa inyw'î, ata, ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nûeleele kûmwananga inyw'î. We nî Mwîaîi wenyu na Kwake nîkw'o inyw'î mûkatûngwa.'

36.Mo maasya, 'We nüyîseüvîtye?' Asya, 'Ethwa Nyie nînîyîseüvîtye, naî yakwa yîthwe îülü wakwa na Nyie nî mütheu kuma kwa naî ila inyw'î mwîkaa.

وَلاَ اَفُولُ لَكُمْ عِنْدِى خَزَانِنُ اللهِ وَلَا اَعْلَمُ الْغَيْبُ وَلَا اَقُولُ إِنِي مَلَكُ وَلَا اَقُولُ اِلْمَانِينَ تَوْدَى مَى اَغِينُكُمْ لِن يَّوْتِيَهُمُ اللهُ خَيْرًا اللهُ اَعْلَمُ مِمَا فِي اَنْفُرِهِمْ أَإِنِّى إِذًا لَيْنَ الظّٰلِينِينَ ﴿

قَالُوَا لِمُوْتُ قَلْ جُلَالْتَنَا فَأَحْتُرُتَ جِلَالَنَا فَأَتِنَا بِمَا تَعِدُنَاۤ إِن كُنْتَ مِنَ الصّٰدِوَيْنَ ۗ

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللهُ إِنْ شَاءَ وَمَا آنَتُهُمْ بِمُغِيزِيْنَ ﴿

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْعِثَى إِنْ اَدَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللهُ يُوِيْدُ اَنْ يُغْوِينَكُمْ لَهُوَ مَهَ بَكُمْ وَإِلَيْنِهِ ثُرْجَعُوْنَ ۞

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرْمَهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعُلَا إِنَّا فَتَرَيْتُهُ فَعُلَا إِنَّا فِي

LUKU 4

37.Na nīkwavuaniw'e kwa Noa, 'Vai katī wa andū maku maketīkīla ateo ala maminīte kwītīkīla; kwa ūu we ndūkew'e kyeva lūlū wa maūndū ala mo methīltwe makīka.

38.Na we seuvya Ngalawa uungu wa metho Maitu na kwianana nondu wiyiaiwe ni uvuany'o Witu. Na ndukaneene Nakwa Nyie iulu wa andu eki-ma-nai. Mo vate nzika, nimekuthitw'a ni kiw'u.'

39.Na we nīwaseūvasya Ngalawa; na kīla īvinda anene ma andū make nīmesīlaa vala ūī, na mo nīmamūthekeeaa. Nake asya, 'Ethwa yu inyw'ī nīmūūtūthekeea ithyī, Īvinda nīyūkīte yīla ithyī tūkamūthekeea inyw'ī tondū inyw'ī mūūtūthekeea yu.

40.'Indī inyw'ī mūkamanya nūū we ūla ūsilīlo wa kūmūsonokya ūkamūvikīa, na ūla ūsilīlo wa mūminūkīlyo ūkamūvalūkīla.'

41.Kūvika, yīla mwīao Witū wookie, na mbuluti sya nthī syavulutangya. Ithyī twaisye, 'Ikiai nyamu ilī sya kīla mūthemba nūme na nga, na andū ma nyūmba yaku, ateo asu ala ūtw'io ūminīte kūtuwa lūlū woo, na asu ala metīkīlaa.' Namayaaltīkīla na kwīkala vamwe nake ateo avūthū.

42.Na we aisye, 'Likai nthīnī. Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe

ۅؘٵؙڡٛڃؽٳڮڹؙٛٷڿٵٮؘۜۼؙڶۘڽ۬ؿ۫ۏؙڡؚؽڡؚؽٷۊ۫ڡؚڲٳڷؚٙ مَنْ قَدْامَنَ فَلا تَبْتَيِسْ بِمَا كَانُوْا يَفْعَلُوْنَ۞

وَاضَنَع الْفُلْكَ بِأَغَيُنِنَاوَ وَحْيِنَا وَلاَ تُحَاطِبْنِي فِي الَّذِيْنَ ظَلَمُوْ أَ نَهُمْ مُنْغَرَقُونَ۞

وَيَضَنَعُ الْفُلْكَ وَكُلْمَنَا مَزَّ عَلِيْنِهِ مَلاَّ مِّنْ تَوْمِهِ سَحِنُوُا مِنْهُ ۚ قَالَ إِنْ تَسْخَوُوا مِنَّا فَإِنَّا لَشَحُوُوا مِنَّا فَإِنَّا لَشَحُوُمِنِكُمْ كُمَا تَسْخَوُوْنَ ۚ ۞

ئَسُوْفَ تَعْلَمُوْنٌ مِّنْ يَأْتِيْهِ عَذَابٌ يُنُخْوِيْهِ وَ يَــِحِلُ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيْمٌ۞

حَنَّ إِذَا جَاءً أَمْوُنَا وَفَادُ التَّنْوُرُ ۚ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوْجَانِ اثْنَيْنِ وَاهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ إِمَنَ وَمَا امْنَ مَعَمَ الْاقِلِيْلُ

وَقَالَ ازَكَبُوْا فِيْهَا بِسْمِ اللهِ مَجْدِيهَا وَمُرْسُهَا * إِنَّ دَنِيْ لَغَفُوْدٌ زَحِيْمُ kwithwe kûthi kwayo na kûûngama kwayo. Kwa ûla w'o, Mwiai wakwa ni Mûekanii-Mûno Vyû, Usûltwe ni tei.

43.Na yo niyakûisye namo nthini wa itulumo sylana ilma. Na Noa niwamwitie

mwana wake e vaasa, 'We mwana wakwa, lika vamwe naitū na ndūkethwe vamwe na alei

44.We nīwasūngīie, 'Nyie o mītūkī nīngūlīsa kīlma kīnzille kīw'ū kīl.' We aisye, 'Vai wīvitho kwa mūndū ona ūmwe ūmūnthī, kuma kwa ūtw'io wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ateo asu ala We ūmew'īaa tei.' Na kītulumo kyooka katī woo elī; kwa ūu we aī katī wa ala mooaiwe nī kīw'ū.

45.Na nīkwatavaniw'e, 'We nthī, melya kīw'û kyaku, na we ītu eka kua.' Na kīw'û nīkyang'alīthiw'e na ūvoo nīwaminiwe. Na Ngalawa nīyathūmūie īūlū wa Ali-Yuuti. Na nīkwaneeniwe, 'Kīumo kīthwe īūlū wa andū eki-ma-naī.

46.Na Noa niwamuiie Mwiaii wake na asya, 'Mwiai wakwa, ow'o mwana wakwa ni umwe wa ala ma nyumba yakwa, vate nzika, utianio Waku ni wa w'o, na We Nue wa W'o vyu kati wa asili.

47. We Ngai aisye, 'We Noa, we ti wa nyūmba yaku; we nī mūndū wīna mwīkalo ūte wa ūlūngalu. Kwa ūu, ndūkangūlye Nyie ūvoo wa maūndū ala ūtena ūmanyi wamo. Nyie nīngūūtaa we ndūkese kwīthwa *ūmwe* wa ala atumanu.'

وَهِى تَجْدِى بِهِمْ فِيْ مَوْجَ كَالْجِمَالِ وَنَادَى نُوْحُ إِبْنَهُ وَكَانَ فِيْ مَعْزِلٍ يَنْبُنَى ازْكَبْ مَعْنَاوَ ﴿ لَا تَكُنْ فَعَ الْكِٰفِي نِنَ ۞

قَالَ سَأُونَى إلى جَبَلٍ يَعْصِنُونَى مِنَ الْمَاَدُ قَالَ لَاعَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْوِاللّهِ إِلّا مَنْ زَحِمٌ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِيْنَ ﴿

وَقِيْلَ يَاكَنُ الْبَلِئَ مَا آلِكِ وَيُسَمَا أَ اَفَلِيعِىٰ وَغِيْضَ الْمَاءُ وَقُضِى الْاَفْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَالْخُورِيِّ وَقِيْلَ الْعَدُ الْفَقُومِ الظّلِينِينَ

وَ نَادٰی نُوْحٌ زَبَنَهُ فَقَالَ دَثِ إِنَّ ابْنِي مِنْ اَهْلِی وَإِنَّ وَعٰدَكَ الْحَقُّ وَٱنْتُ اَخْكُمُ الْعِكِيدِیْنَ ۞

قَالَ يُنْوَحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ ۚ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٌ ۗ فَلَا تَشَعُلِنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۗ لِإِنْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجِهِلِيْنَ ۞ 48.We Noa aisye, 'Mwlai wakwa, Nyie nluvoya We unzille kuukulya We maundu ala ndena umanyi wamo. Na We walea kundekea Nyie na kwlthwa na tei lulu wakwa, Nyie ngeethwa kati wa ala mena wasyo.

49.Na nīkwatavaniw'e, 'We Noa, theea Indī na mūuo kuma Kwitū na maūathimo lūlū waku na lūlū wa mbal sya andū alamakasyawa nī ala me vamwe naku we. Na vakeethwa andū angī ala Ithyī tūkamanenge kyaūya kwa lvinda, na lndī ūsilīlo wī woo ūkamakwata mo kuma Kwitū.'

50.Uû nî katî wa ûvoo ûla ûtonekaa ûla Ithyî tûûkûvuanîsya we. We ndwamesî mo, owe kana andû maku, mbee wa ûu. Kwa ûu, we ûmîlsya; nûndû mûminûkîlyo nî wa akîi-ma-Ngai.

LUKU 5

51.Na kwa Aati *Ithyī nītwamotomie* mwanaa nyinyia woo Uuti. We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka. Inyw'ī mūi na Ngai ūtee Wake. Inyw'ī mwī aseūvya ma movūngū tū.

52.'Inyw'ī andū makwa, Nyie ndiūmwītya ītuvi ūndūnī ūū. Ituvi yakwa yīi vakuvī ateo kuma Kwake We Ula wambūmbie Nyie. Inyw'ī īndī nomūmanyaa?

53.'Na inyw'ī andū makwa, ītyai ūekeo wa Mwīai wenyu, na īndī mwelekelei We, We akaete mathweo īūlū wenyu قَالَ رَبِ إِنْ آعُودُ بِكَ آنَ آسُكُكَ مَا كَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَ إِلَّا تَغْفِرُ لِي وَ تَوْحَمْذِي آكُنْ فِنَ الْخَسِيدِينَ ﴿

قِيْلَ لِمُنْفِحُ اهْبِطْ بِسَلْمِ قِينًا وَبُرَكُتٍ عَلِيْكُ وَ عُلَّا اُمْرِمِ فِتَنْ مَعَكَ لَوَ اُمَكُر سَنُنَتِعُهُمْ ثَمْ يَتُنَهُمْ فِنْاَعَنَ ابُ اَلِيْدً۞

تِلْكَ مِنَ اَنْبَكَا ِ الْغَيْبِ نُوْحِيْهَاۤ الِيُكَ مَا كُنْتُ تَعْلَمُهَاۤ اَنْتَ وَلاَ قَوْمُكَ مِنْ تَبْلِ هٰلَا ۚ فَاصْدِرْ ۚ ﴿ اِنَّ الْغَاقِبُةَ لِلْمُتَّقِيْنَ ۞

رُالَى عَادٍ أَخَاهُمْ مُؤُدُّا قَالَ لِقَوْمُ اعْبُدُوااللهُ مَا لَكُنْ فِن اللهِ غَيْرُهُ إِن أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُوْن ۞

يْقَوْمِكُا اَسْتُلُكُوْ عَلَيْنُهِ اَجْدًا إِنْ اَجْدِى إِلَاعَلَى الَّذِي فَطَرَفِ الْمَكُوْ تَعْقِلُونَ ﴿ وَيْقَوْمِ اسْتَغْفِهُ وَا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْهُوْ آلِيْنِهِ يُوسِلِ السَّمَاءُ عَلَيْكُوْ فِذَوَا لَا وَيَوْذِذَكُمْ ثُوَّةً إِلَى تُوْتِكُمُ وَلَا تَتَوَلُّوا مُجْرِمِينَ ﴿ metîkîte mbua mbingî, na akongela vinya wenyu. Na mūikamalūngye ene naĩ.

maisye, 'We 54.Namo Uuti. ndûnatûetee ükûsî mûtheu ona vanini na ithyl tūitia ngai siitū nūndū wa ūneeni waku tū ona ithyl tūikwltlklla we.

55.'Ithyi tūtonya kwasya tū kana imwe sya ngai siit0 nik0th0k1tye we. asva, 'Vate nzika, Nyie ningumwita Ngai Mwene Vinya W'onthe ta ngūsī. nenyu ota ûu Îthîwai na ûkûsî kana Nyie nī vaasa na isu mūmwīananasya Ngai nasyo.

56.'Utee Wake.' Kwa ûu nzeŭvîsyei nzaama nyie inyw'i inyw'onthe ya kumbika nai, ona muikanenge ivinda.

57.'Ow'o, Nyie nilte wlkwatyo wakwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwlai wakwa na Mwlai wenyu. Vai kyumbe klendaa lolo wa nthi ateo We nūkīkwete ūthīa. Vate nzika, Mwīai wakwa aungamaa nziani ila ndungalu.

58. 'Ethwa Indī, inyw'ī nīmūkūalyūka, Nyje niniminite kūmūvikisya inyw'i kila Nyie natůmiwe nakyo kwenyu, na Mwiai wakwa akamaete andu angi mekale vandů venyu. Na inyw'7 můitonva kůmwíka naí We ona vanini. nzika. Mwlali: wakwa Vate Mūsvalīsva lūlū wa sylndū syonthe.'

nîtwamûtangîle Uuti asu ala meetīkīlile vamwe nake, kwa tei Witū wa

قَالُوا لِهُوْدُ مَا جِنْتُنَا بَهِيْنَةِ وَمَا نَحْنُ بِتَأْمِهِيْ المَتِنَا عَن قَولِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بُعُومِنِنَ ٢

انْ نَقَدْلُ الَّا اعْدَاكَ بَعْضُ الِهَتِنَا بِسُوَّهُ قَالَ إِنَّى الشعب الله والشهد والشهد والتهابي بري متا تشركون

مِنْ دُونِهِ فِكُنْكُ وَنِي جَنِيعًا ثُمُّ لَا تُنْظِرُونِ ۞

إنِي تَوْكُلُتُ عَلَى اللهِ رَبِي وَرَبِكُفُرُمَا مِن دَآبَةٍ إلَّا هُوَ أَخِذُ بِنَاصِيَتِهَا ﴿إِنَّ رَبِي عَلَى صِدَالِ

فَأَنْ تُولِوا فَقَدْ اللَّغَتْكُمْ مِنَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلْنَكُمْ وَ يَسْتُغُلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرُكُمْ ۖ وَلَا تَضُوُّونَهُ شَنَّا إِنَّ رَنْ عُلِي كُلِ شَيْ حَفِيظُهِ

59. Na yila mwiao Witu wookie, Ithyi مُعَنَّ أَمُنُوا مَعَنَ أَمُنُوا مَعَنَ أَعُوا مَعَالَ أَمُوا مَعَنَ أَمُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا أُونَجْنَيْهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ mwanya. Na nitwamatangiie mo kuma usililoni mwai.

60.Na aa mai Aati. Mo nimaleile Syama sya Mwiaii woo na malea kumew'a Atumwa Make na maatila uneeni wa nthu ya ula w'o ila ng'endu.

61.Na kiumo kyaekwa kimaatile kuu nthi ino, na Muthenya wa Uthayuukyo. Sisyai mbal ya Aati niyekalile ite kutunga muvea kwa mwiai woo. Sisyai, Aati ni aumanie, andu ma Uuti!

وَ لَكَ عَالَا شَحَكُوا بِأَيْتِ رَبِّهِ خُوعَصُوا رُسُلَهُ وَاتَّبُعُواۤ اَمْرُكُلِ جَبَّارِعِننِ ۞

وَ ٱنْتِيعُوٰا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيُوْمُ الْقِينَةُ ٱلْآ عُ إِنَّ عَادًا كَفَرُوٰا رَنَّهُمْ ٱلَا بُعْدًا لِيَّادٍ قَوْمُ هُوْدٍ ۞

LUKU 6

62.Na kwa mbal ya Athamuti Ithyl nitwamutumie mwanaa nyinyia woo Salee. We aisye, 'Inyw'l andu makwa, muthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe; inyw'l mui Ngai ateo We. We niwamukliliye inyw'l kuma lulu wa nthi, na amutusya inyw'l nthini wayo. Kwa uu, ityai uekeo Wake, na indi mwelekelei

We na ngoo-syonthe. Niw'o Mwiaii wakwa e vakuvi, na nosongiaa mboya.

63.Mo maisye, 'We Salee, we wi umwe kati wa andu maitu ala tuneekwetye. We wituvata ithyi kuthaitha kila maaithe maitu mathaithaa? Vate nzika, ithyi twina nzika itathela iulu wa maundu ala we uutwitia.'

64.We Salee aisye, Inyw'l andû makwa, ndavyei Nyie, ethwa Nyie nlûngeme lûlû wa ûkûsî mûseo kuma kwa Mwlali wakwa, na We nûnengete Nyie tei kuma Kwake-Mwene, nûû îndî, ûla

أَيْ وَالْ ثُنُودَ أَخَاهُمْ مُطِئاً قَالَ يُقَوْمِ اغْبُدُوا اللّهُ مَا لَكُمْ مِنْ الْآرْضِ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ انْشَا كُمْ مِنْ الْآرْضِ وَاسْتَغْمَرُكُمْ فِيْهَا فَاسْتَغْفِرُ وَهُ ثُمَّرَ تُونُو الْآلِيْ مُ اِنَ رَبِّنَ قَرِيْكِ مُجِيْبٌ ۞

قَالُوَا يُطِلِحُ قَدْكُنْتَ فِينَا مَرْجُوَّا تَبْلَ هٰلَالَنَهُنَّا اَنْ نَعَبُدُ مَا يَعْبُدُ ابْاَوُنَا وَرَاتُنَا لِغِي شَكِّ فِيتَا تَدْعُونَاۤ اِلَيْهِ مُونِي

قَالَ لِيَقُومُ اَرَءَ يُنْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ ذَ فِيْ وَاللّٰهِ فِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْضُرُ فِي مِنَ اللّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَا تَزِيْدُوْنَنِيْ غَيْرَ تَخْسِيْرٍ ۞ ŭkandethya Nyie vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa Nyie ningūlea kūmwiw'a We? Kwa ūu inyw'i mūkeethwa mūimbongeleela wanangiko wakwa.

65.'Na inyw'î andû makwa, îno nî ngamîle-nga ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ta Kyama kwenyu, Kwa ûu mîekei îye îûlû wa nthî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mûikamîkiite na ûthûku ûsilîlo wa vakuvî ndûkese kûmûkwata inyw'î.

66.Indî mo nîmamîtilangile maûû; na îndî we nîwamatavisye, 'Itanîthyei nthînî wa nyûmba syenyu kwa matukû atatû. Kîî nî kyathî kîla kîte ûvûngû.'

67.Kwa ûu yîla mwîao Witû wookie, Ithyî nîtwamûtangîle Salee na asu ala meetîkîlile vamwe nake na tei Witû wa mwanya, na *Ithyî nîtwamatangîle mo* kuma nthekonî ya mûthenya ûsu. Vate nzika, Mwîali waku E-na ûtonyi, Wî-Vinya.

68.Na kītundumo kya kītalalīki nīkyamakwatie asu ala meekīte naī, na kūikya kīoko mo mavalūkangīte na mothyū moo nthīnī wa nyūmba syoo.

69.Mo ta matasyīkalīte nthīnī wasyo. Sisyai! Athamuti nīmeekie maūndū mate ma kūtūnga mūvea kwa Mwīaīi woo; sisyai! mbaīya Athamuti nī numanīe.

وَ يُقَوْمُ هٰذِهِ نَاقَةُ اللهِ لَكُوْ اَيَةٌ فَدُدُوهَا تَأَكُّلُ فِي آرْضِ اللهِ وَلَا تَسَتُّوْهَا بِسُوْمٍ فَيُلُخُذُكُمُ عَذَابٌ قَرِيْبُ ۞

فَعَقَرُ وْهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلْثُهُ آيَامِرُ ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُمَكُنْ وْبٍ۞

مُلْتَا جَآءٌ ٱمْرُنَا نَجَيْنَا طِيلِهَا وَالَّذِيْنَ امَنُوامَعَهُ بِرَخْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْي يَوْمِبِنِهُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَذِيْرُ

وَ اَخَذَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبُحُوا فِي دِيَالِهُمْ جُثِينِنَ ﴾

كَانَ لَمْ يَغْنُوْا فِيهَا ۗ الْآلِانَ تُنُودُ ٱلْفَهُوْا رَبَّهُمُورُ إِنَّ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَشَ

LUKU 7

70.Na vate nzika, Atūmwa Maitū nīmookie kwa Avalamu mena ūvoo mūseo. Mo maisya, 'Ithyī twīkwendea mūuo we.' Nake aisye, 'Mūuo wīthwe nenyu,' na we ndaaīkala mūno atanaete nyama ya kasaū yī mbīvye.

71.Indî yîla we woonie moko moo matekw'ivikîa, we amosie ta aeni *mate aseo*, na nîweew'ie w'ia nîmo. Na mo mamwîa, 'Ndûkakîe, nûndû ithyî tûtûmîtwe kwa andû ma Loto.'

72.Na kīveti kyake kyaūngeme vakuvi, na kyathekela nthīnī, vala Ithyī twakītavisye ūvoo mūseo wa īsyawa ya Isaaka, na ītina wa Isaaka ya Yakovo.

73.Kyo kyaisye, 'Aa, woo nī wakwa! Nyie ngasyaa kana nī kīveti kīkūū, na mūūme ūū wakwa nī mūkūū? Kīī ow'o nī kīndū kīeni!

74.Mo mamūkūlya, 'We wisengw'a nī ūtw'io wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Tei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na maŭathimo Make syi īūlū wenyu. Inyw'ī andū ma nyūmba mo. Vate nzika, We nī We Ula-Utaīawa, Mwene-Utheu.

وَلَقَدُ جَاءَت رُسُلُنَا إِبْلِهِ يْمَ بِالْبُشُرِٰ عَالُوْاسُلَا الْمُ الْمُ الْمُ الْمُ الْمُ الْمُ الْمُ ال

فَلَمَّا رُآ آیَدِیَهُم لا تَصِلُ اِلیَّه نِلُوَهُمُ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِیْفَةٌ قَالُوا لاَ تَعَفْ اِنَّا أُرْسِلْكَ آلِك قَوْمِ لُوْطِ ۞

وَامْرَاْتُهُ قَالِمِنَةٌ فَضَيِكَتْ فَبَشَرَنْهَا بِالْسَلَىَّ ۗ وَ مِنْ وَدَادِ السَّحَقِ يَعْقُوْبَ۞

قَالَتْ يُونِيُكَنَّى ءَ ٱلِدُ وَانَا عَبُوْزٌ وَهٰلَابَعْلِىٰ شِيغًا ۗ إِنَّ هٰذَا لَنَنْيٌ عَجِيبٌ ۞

قَالُوْاَ اَتَعْجَبِيْنَ مِنْ اَخْدِاللهِ رَخْمَتُ اللهِ وَبَوْلُتُهُ عَلِيْنُكُذِ اَخْلَ الْبَيْنِ إِنَّهُ حَيِيْدٌ خَجِيْدٌ ۞ 75.Na yıla w'ia wamulekilye Avalamu, na uvoo museo wamuvikia, we nıwambılıılıye kukaananıa Naitu ıulu wa andu ma Loto.

76.Ow'o Avalamu al mwene tei, na ngoo mbololo, na mwelekeli-wa-Ngai Kaingl.

77. We Avalamu, uma ündünî üü. Vate nzika, mwîao wa Mwîaîi waku nîmüvîtüku, na vate nzika, üsilîlo niükîte kwoo üla ütatonya küsilîka.'

78.Na yīla Atumwa Maitū mavikie kwa Loto, we nīweew'ie kyeva nūndū woo na eethwa atetonya īūlū woo na asya, 'Uū nī mūthenya wa thīna.'

79.Na andū make nīmookie masembete kūmwelekela we, makīthīlīa nī ūuthatu; na mbee wa ūu mo nīmeekaa naī. We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, aa nī eītu makwa. Mo nī atheu mūno kwenyu. Kwa ūu mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mūikanzonokye nyie mbee wa aeni makwa. Vai ūmwe katī wenyu wīna kīlīko kīseo? *1

80.Na mo nīmamūsūngīie, 'We vate nzika, nīwīsī nesa kana ithyī tūi na ūndū na eītu maku, we vate nzika, nīwīsī kīla ithyī tūkwenda.'

إِنَّ إِبْرُهِيْمُ لَحِلْنِمُ أَوَّاهُ مَّنِيْبُ

ێٙٳؙڹؙڒۿؚؽؙۿؙٲۼڔۣڞ۬ۼۜؽ۬ۿؽۜٲٝٳڹؘۜۿؙػٙۮ۫ۻۘٵؖؖٛ؞ۘٛٲڡؙۯؙ ڎؾؚڮؙۜڎٙٳڹٚۿؙۿؙٳڶؾ۬ڽۣۿؚڡ۫ػۮؘٲۘڰؙ۪ۼؽؙۯؙڡٞۯۮٛۏۮٟ۞

وَلَتَا جَاءَتُ رُسُلُنَا لَوْطَا سِنَى يَهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا ذَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيْبٌ ۞

وَجَآءَ اللهِ تَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهُ وَمِن تَبَلُ كَالْمُوا يَعْمَلُونَ السَّيَاٰتِ قَالَ لِقَوْمٍ هَوُلُآرِ بَنَاتِيْ هُنَّ اطْهُو لَكُوْ فَاتَقُوا الله و لا تُخزُونِ فِي ضَيْفِي اللَّيْسَ مِنْكُوْ رَجُلٌ زَشِيْدٌ ۞

قَالُوٰا لَقَدْ عَلِمْتَ مَالَنَا فِى بَنْتِكَ مِنْ حَقِّىٰ ۚ وَانَّكَ تَتَعْلَمُ مَا نُرِيْدُ⊙

فَكُتَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرُهِيْمَ الزَّوْعُ وَجَآءُنْهُ الْبُثْنَا ﴾ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمٍ لُوْلٍ ۞

¹ *Waïlu vyū na wa kūmina vinya vyū kwa andū ala matendeeaw'a nī wanake wa iveti. Kwa Ola w'o, iveti nīsyo syaĭ ntheu kwoo. Na nīkyo kītumi we waisye 'nī atheu mūno.' Indī andū athūku nīmaalyūlile Öneeni ūū namaūtw'īkīthya Loto ta wamanengie eitu make nīkana ndaīa ya aeni make sūvīīke nūndū woo. Na ta we wamathokasya mo nīkana manange ūlūngalu woo. Nī ūtheinī kana ūsūngīo ūū waī īūlū wa mwīkalo woo wa ūlei.

81.We Loto aisye, 'Takethwa nīna útonyi ī0lū wenyu kana ngevitha Nyiemwene kītuīnī kīlūmu.'

82. At Omwa mamwīa, 'We Loto, Ithyī twī At Omwa ma Mwīaīi waku. Mo maika Ūvikīa we ona vanini. Kwa Ūu uma we na and Ū maku ma mūsyī nthīnī wa kīlungu kya Ūtukū, na Ūmwe wenyu ndakasisye ītina ateo kīveti kyaku. Vate nzika, kīla kīlūmakwata mo kīkamūkwata we ota Ūu. Vate nzika, īvinda yoo yīla yītw'ītwe nī kīoko. Kyo kīoko kīi vakuvī?' * 1

83.Kwa 0u, yīla mwīao Wit0 wookie, Ithyī nītwa0kulumanilye mūsyī usu na twausya mbua ya mavia ma y0mba 1010 wa w'o, mailīanīlw'e ngoi 1010 wa ngoi,

84. Syeekliwe Ovano kwoondû woo nthinî wa ûtw'io wa Mwîali waku. Na Usilîlo ta Osu ndwî vaasa na eki-ma-nal ma Ninda yîl.

LUKU 8

85.Na kwa Amitiani, Ithyī nītwamūtūmie mwanaa nyinyia woo Suaivu. We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe.

قَالَ لَوْاَنَ لِي بِكُمْرَقُوَّةٌ الواْدِي إلى زُكْنٍ شَدِيدٍ

قَانُوا يَلُوْطُ إِنَّا رُسُلُ رَتِكَ لَنْ يَصِـكُوَّ إِلِيَكَ فَلَّمِ بِإَهْلِكَ بِقِطْعِ مِنَ الْيَكِ وَلَا يَنْتَفِتْ مِنْكُمُ اَحَدُّ إِلَّا اَمْرَا تَكُ إِنَّهُ مُصِيْبُهَا مَاۤ اَصَابَهُمُ إِنَّ مَوْعِدُهُمُ الضُبُحُ الْيُشَ الصُّبُحُ بِعَرِيْبٍ ۞

نَلْنَا جَآرُ ٱمُوُلَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَٱمْطُوْنَا عَلِيَهَا حِجَارَةً فِنْ سِجْنِيْلِ أَ مَنْضُوْدٍ ﴿

مُسْوَمَةً عِنْدَ رَبِكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظّٰلِيبُيْنَ لَجَ إِنْ بِبَيِنِيدٍ ﴿

وَ إِلَى مَذَيْنَ أَخَاهُمْ شُعَيْنَا مُقَالَ يُقَوْمِ اغْبُدُوا الله كَالكُمْ فِنْ إِلَهِ غَيْرٌة وَلا تَنْقُصُوا الْهِكَيْالُ وَ الْهِيْزَانَ إِنِّ آلِدكُمْ بِجَيْرٍ وَ إِنِّ أَخَافُ عَيْنَكُمْ عَذَابَ يَوْمِ فَيُنْطِ Múi na Ngai ûngī ateo We. Na mūikathimanīe ithimo iteanīe na ithimi ngoleku. Nyie nīngwona inyw'ī mwī mwīkalonī wa ūthw'ii na Nyie nīna w'ia lūlū wenyu nūndū wa ūsilīlo wa mūthenya wa wanangīko.

86.Na inyw'ī andū makwa, nenganei kīthimo kyusūu na kīanīu mwīna ūlūngalu, na mūikamavene andū syīndū ila syaīlīte kwīthīwa syī syo ona mūikeke ūthyoeku īūlū wa nthī, mūkīetae kīthokoo.

87.'Kyu kīla kītiītwe vamwe nenyu nī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kīseo kwenyu, ethwa inyw'ī mwī etīkīli. Na Nyie ndi mūsūvīi īūlū wenyu.'

88.Mo mamūsūngīie, 'We Suaivu, Mboya yaku yīkwīa kana ithyī twaīlītwe nī kūeka ila maaīthe maitū mathaithaa, kana tūeke kwīka ūndū tūkwenda na ūthw'ii witū? We wī mūī mūno vyū na wīna kīlīko kīseo.'

89. We aisye, 'Inyw'l andu makwa, ndavyei: ethwa Nyie niongeme iolo wa ūkūsī mūtheu kuma kwa mwīaīi wakwa, na We nûnengete nyie kyaûya kyanake Kwake-Mwene. invw'ī kuma műkaműnenge űsűng so mwau? Na Nyie ndikwenda kûmûkaananîsya Tülü wa maundu ala Nyie ngumwia muikeke. Nyie nienda wailu ûndû Nyie ndonya. Vai ūtonyi wī nthīnī wakwa ateo kwīsīla kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Nyie nīīkīīaa nthīnī Wake na Kwake nīkw'o Nyie nzyokaa.'

وَ لِقُوْمُ اَوْقُوا الْمِكْيَالَ وَ الْمِبْزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَعْدُوا نَ الْمُفْسِطِ وَلَا تَعْدُوا النَّاسَ الشَيَا مَهُمُ وَلَا تَعْدُوا فِي الْأَدْضِ مُفْسِدِيْنَ ﴿ وَلَا تَعْدُوا فِي الْأَدْضِ مُفْسِدِيْنَ ﴾

بَقِيَتُ اللهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ مُخْمِنِينَ \$ وَمَا اَنَا عَلَنكُمْ سَحَفْظِ

قَالُوَا يُشُكِّيُبُ اَصَلُوتُكَ تَأْمُوُكَ اَنْ تَغَرُّكَ مَا يُعْبُدُ اٰبَآوُنَاۤ اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِيۡ اَمْوَالِنَا مَا نَشَّوُا ُ اذَكَ لَانْتَ الْحَلْمُ الرَّشِيْدُ۞

قَالَ لِقَوْمُ ارَءَ نِتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى يَيْتَ فِي فَنَ زَنِ وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزَقًا حَسَنًا وَمَا أُرِينَ دُ اَنْ أَخَالِفَكُمُ إِلَى مَا آنَ لَهُ كُمْ عَنْهُ * إِنْ أُرِينَ لَا لاَ الْإِضَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيْقِي إِلَا بِاللهِ * عَلَيْهِ تَوَكَّلُتُ وَ الْنِهِ أُنِيْبُ @ 90.'Na inyw'ī andū makwa, ūng'endu wenyu kwakwa ndūkamūtwae ūmūvītūkye mūkwatwe nī ūndū ūla wamavalūkīle andū ma Noa kana andū ma Uuti kana andū ma Salee; na andū ma Loto mai vaasa nenyu inyw'ī.'

91.Na manthai ūekeo wa Mwīaīi wenyu na Indī mwelekelei We na ngoo Imwe. Nīw'o Mwīaīi wakwa Ausūītwe nī tei, Mwendani Mūno Vyū.

92.Na mo mamūsūngīie, 'We Suaivu, ithyī tūiūmamanya maūndū maingī ma ala we ūūneena, na vate nzika, ithyī twīkwona we wī mwonzu katī waitū. Na takethwa ti ūndū wa mbaī yaku, ithyī vate nzika, nīūkūkimanga na mavia we. Na ta we ndwīna ūtonyi īūlū waitū.'

93.We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, mbaī yakwa yīna vinya mbee kwenyu kūvīta Ngai Mwene Vinya W'onthe? Nenyu mūkamwīkya We ītina wa mīongo yenyu ta ūla ūtiītwe. Vate nzika, Mwīaīi wakwa nūmathyūlūlūkīte maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.

94.'Na inyw'ī andū makwa, Ikai nesa mūno vyū ūndū mūtonya, nakwa Nyie nongwīka ota ūu. O mītūkī inyw'ī mūkamanya nūū ūla ūnūūvalūkīlwa nī ūsilīlo wa kūmūsonokya, na nūū ūla mūkengani. Na eteelai, vate nzika, Nyie nīneteele nī vamwe nenyu.'

95. Na yila ūtw'io Witū wookie, Ithyi nitwamūtangiie Suaivu na asu ala meetikilile vamwe nake kwa tei Witū wa mwanya; na ūsililo niwamakwatie asu

وَيٰقُوْمُ لَا يَجْدِمَثُكُمْ شِقَاقِ آنْ يُصِيْبَكُمْ فِشْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوْجِ اَوْقَوْمَ هُوْدٍ اَوْقَوْمَ صَلِحَ وَمَا قَوْمُ لُوْطٍ فِئْكُمْ بِبَعِيْدٍ ۞

ۘٷ١ڛ۬ؾڣ۬ۼؙۄؙۏٳۯڹػؙؙۿ۬ڔؿؙۿؘڗٷؠؙۏؖٳٳڶؽؘٷؚٳؿؘۜۯڣۣؽڂۣؠۿؙ ۊؙۮؙۏڎٞ۞

قَالُوَا لِشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَلِيْثِرٌا قِنَا تَقُولُ وَانَا لَنَوْلِكَ فِينَا ضَعِيْفًا ۖ وَكَوْلَا رَهْ طُكَ لَرَجْمُنْكَ ۗ وَ مَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيْنِ

قَالَ يْقَوْمُ اَدَهْطِنَى اعَزُّ عَلَيْكُوْمِّنَ اللهُ وَاتَّكَنْهُوُهُ وَرَآءُ كُمْرَ ظِهْرِيًّا ﴿ إِنَّ رَبِّىٰ بِمَا تَغَلُوْنَ مِجْيَنُكُ۞

ٷيڠۏۄؚٳۼٮۘڵۏؙٳۼڵؠۿڰاڹؾۘػٛۿٳڹٙؽۼٵڡؚٟڷٛٷڛۏڬ تَۼڬٮؙۏٛڬٚڡؘڽ۫ؽٲؾؽؚۼػؘۮاڰ۪ؿؙڂۏؚؽڢؚۅڡٛٯٛۿۅؙڰٳڎؚؚڰٛٚ ۅٵۯٮٙؿؿؙٷۤٳڹٝؽؚڡؘڡؘػؙۿۯڗقؚؽڰ۪۞

وَكِنَا جَاءَ اَمُوُنَا بَخِيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِيْنَ اَمُنُوامِعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَا وَكَنَدُّتِ الَّذِيْنَ ظَلَمُواالظَيْمُةُ فَالْحُجُولُ فِي دِيَادِهِمْ جِثِيدِيْنَ ﴾

kvavikwa.

ala meekite nai, namo nimavalukangile na mothyu moo nthini wa nyumba syoo.

96.l lo komataalkala nthlnl wasyo. Sisyai! Undu Mitiani yatililwe otondu Athamuti matililwe.

LUKU 9

97.Na vate nzika, Ithyi nitwamūtūmie Mose ena Syama Siitū na ūtonyi wiyonanitye.

98.Kwa Valao na anene make; îndî mo nîmaatîle mwîao wa Valao, na mwîao wa Valao ndwal wa w'o ona vanini.

99.We akaenda mbee wa andû make Mûthenya wa Uthayûûkyo na akamatwaa mo nthînî wa îima ya Mwaki tondû ng'ombe îtwaawa kînyw'îîonî kya kîw'û. Na nî kînyw'îîo kîthûku ata kîla

100.Mo nīmalûngītw'e nī kīumo nthīnī wa thayū ūū na Mūthenyanī wa Uthayūūkyo. Nī mūthīnzīo mūthūku na asu ala maūnengetwe.

101.Usu nī katī wa movoo ma mīsyī īla myanange, Ithyī tūūkūtavya we. Imwe yayo nīyīūngeme na īmwe nī mīīmīe nthī ta īja.

102.Na ithyī tūiaameka naī mo, īndī nīmo meevītīsye ene, na ngai syoo ila masyīkaīlaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe iyaī na ūuno kwoo ona vanini yīla ūtw'io wa Mwīaīi waku

كَأَنْ لَوْ يَغْنُوْا فِيْهَا ۗ أَلَا بُعْدًا لِمُسَدِّينَ كَالَهِدَتْ عَى ثَنُودُهُ

وَلَقَدُ اَرْسُلْنَا مُوْسِطِ بِأَلِتِنَا وَسُلْطِنٍ مُبِينٍ ٥

إِلَّى فِرْعُونَ وَمَكَثْمِهِ فَاتَبَعُواْ اَمْرَفِوْعُونَ وَمَا اَمْرُ فِرْعُونَ بِرَشِيْدِهِ

يَقُنُكُمُ قَوْمَهُ يَوْمُ الْقِلِمَةِ فَأَوْرُدَهُمُ النَّارُويَئِسَ الْوِزْدُ الْمَوْرُوْدُ۞

وَأُنْتِعُوا فِي هٰذِهِ لَعْنَكَ ۚ وَيَوْمَ الْقِيْمَةُ بِنُسَ الِوَفْلُ الْنَافُذُوْ۞

ذٰلِكَ مِنْ اَثِبُكَاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا كَالْإِمْرِ وْحَصِيْدُكُ⊙

وُمَا ظَلَنَنْهُمْ وَلَاِنْ ظَلَمُواۤ اَنْفُسُهُمْ وَثَمَاۤ اَغَنَتْ عَنْهُمْ الِهَتُهُمُ الَّتِیْ یَدْعُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ مِنْ شَنْقُ لَتَاجَاءٌ اَمْرُ رَبِّكَ وَكَازَادُوْمُ غَيْرَ تَتْغِينِسِ wookie; IndI syo syamongeleele vathei ateo kwaa vyū.

103.Ukumbatīlyo wa Mwīaīi waku nī ta 00, yīla We wamīkwata mīsyī īla andū mayo mekwīka naī. Vate nzika, kūkumbatīlya Kwake kwī woo na nī kwai.

104.Nthīnī wa ūndū ūū vate nzika ve Kyama kwake we ūla ūkīaa ūsilīlo wa Itunī. Usu nīw'o mūthenya ūla mbaaandū onthe makombanw'a vamwe na ūsu nīw'o mūthenya ūla kūvika kwaw'o kūkakūsīīwa nī andū onthe ma nthī.

105.Na Ithyl tüiylkalasya müno ateo kwa lvinda ylla yltalltwe.

106.Mûthenya nīûkīte, vai thayû Ükaneena vate ûthei Wake; na Indī amwe moo makeethwa matena Ivuso Iseo.

107.Na ta kwa asu ala makethwa na Ivuso Ithūku, makeethwa nthini wa Mwaki, vala nthini waw'o vakethwa kimeto, na kūkivakiva,

108.Makīkala nthīnī wa w'o kūvika yīla matu na nthī ikethīawa vo, ateo ūndū Mwīaīi waku ūkenda vate nzika, Mwīaīi waku aetae kīla We wendaa.

109.Indī kwa asu ala makethwa na īvuso īseo, mo makeethwa Itunī; makīkala vo kūvika ūndū matu na nthī ikethīawa vo, ateo ūndū Mwīaīi waku ūkenda-----mūthīnzīo ūla ūtakatilwa.

110Kwa ūu we ndūkethwe na nzika Tūlū wa kīla andū aa mathaithaa. Mo

وَكُنْ لِكَ اَخْذُ دَتِكَ إِذَا اَخَذَ الْقُوٰى وَهِى طَالِمَهُ ۗ إِنَّ اَخْذَةُ ۚ اَلِيْكُرْشُدِيْدُ ۞

إِنَّ فِىٰ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِبَنْ خَافَ عَذَابَ الْاَفِرَةَ ذٰلِكَ يَوْمُرُ مَجْدُوعٌ لَا لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمُرُّ مَشْهُودُڰ

وَمَا نُؤْخِرُ اللهُ إِلَّهُ إِلَّهُ إِلَّهُ إِلَّهُ اللَّهُ فَعُدُودٍ ﴿

يُوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلْآ بِالْذَيْةَ فَيِنْهُمْ شَتِقَى ۗ وَسَعِنْدُ ۞

كَامَّنَا الَّذِيْنَ شُعُوا فَفِى التَّارِ لَهُمْ رِفِيْهَا زَفِيْرٌ وَ شَهِنِتُ شِ

لحِلدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ السَّهٰوُتُ وَالْاَدْضُ إِلَّا مَا شَاءَ وَيُكُ اِنَّ رَبِّكَ فَعَالٌ ثِمَا يُونِيُنْ ۞

وَاهَا الَذِيْنَ سُعِدُوا فَغِي الْجَنَةَ خَلِدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ السَّنَوْتُ وَالْاَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ سَ بُكُ * عَطَاءً غَنْرَ مَجْدُدُوْنِ

فَلَا تَكُ فِي مِزِيَةٍ فِيمًا يَعْبُدُ هَؤُلَاءً مَا يَبْدُهُ وَنَ

mathaithaa tondū maaīthe moo mathaithaa mbee, na Ithyī ow'o tūkamaīva kīanda kyoo kyusīe na kītekīolange.

إِلَّاكُمَا يُعْبُدُ الْبَاوَهُمُ مِنْ تَبَلُّ وَإِنَّا لَهُوَفُوْهُمْ ﴿ نَصِيْبُهُمْ غَيْرُكُمْنَتُوْصٍ ۚ

LUKU 10

111.Na ŭla w'o. Ithyĩ kwa nîtwamûnengie Mose Ivuku. Indi ivathūkany'o nîsyaseŭviw'e nthĩnĩ wayo: na takethwa ti 0nd0 wa ndeto Ila vatongoetve kuma kwa Mwiaii waku, vate nzika. 0voo withwa watw'iwe kati woo tene mūno mbee; na vu andū aa mena nzika ivūavūanasya lūlū wayo.

وَلَقَكُ النَّيُنَا مُوْسَى الكِلْتُ فَاخْتُلِفَ فِيْهِ وَكُولاً كِلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ زَبْكِ لَقُضِى يَيْنَهُمْ وُولاً فَهُمُ لِنِيْ شَكِيْ مِّنُهُ مُرِيْبٍ ﴿

112.Na vate nzika, mawīa ma aa onthe mayambīte kūnenganīwa matuvi īndī vate nzika, Mwīaīi waku akamaīva kwa usuu kwīanana na mawīa moo. We vate nzika nūmanyaa maūndū onthe ala mo mekaa.

وَانَّ كُلَّ لَتَا كَيُوَيِّنَهُمْ رَثَٰكِ آعْمَالَهُمُوْ اِنَّهُ إِمَّا يَعْمَلُوْنَ حَيِيْرُك

113.Kwa ûu we ûngama ûlûngele, tondû we wîyîaîwe, na ota ûu asu ala mamwelekele Ngai vamwe naku we; na mûikakîle mîvaka Inyw'î etîkîli; nûndû vate nzika, We nîwonaa ûndû inyw'î mwîkaa.

فَاسْتَقِهٰ كُمَا آُمِرُتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغُوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمُلُوْنَ بَصِيْرُ ﴿

114.Na müikamelekele asu ala mekaa naī, Mwaki ndūkese kūmūkiita inyw'ī. Na inyw'ī mūikethwa na anyanya ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona inyw'ī mūikatetheew'a.

وَلَا تَرُكُنُوٓا إِلَى الَّذِيْنَ طَلَمُواْ نَتَمَسَّكُمُ النَّاكُرُ وَمَا لَكُمْ فِينَ دُوْنِ اللهِ مِنْ اُوْلِيَاۤ ۚ ثُثُمَّ لَا تُنْضَهُوْنَ ۞

115.Na syallsyai Mboya mithyani ili ya muthenya, na ilungu sya utuku vakuvi na muthenya. Vate nzika, maulungalu nimalungasya mothuku. Kii ni

وَ اَقِمِ الصَّلْوَةَ طَرُفِي النَّهَارِ وَزُلُفًّا فِنَ الْيَلِّ إِنَّ

kīlilikany'a kwa asu ala matonya kulilikana.

116.Na we îthwa wîyûmîîsye; nûndû vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaekaa mûthînzîo wa ala alûngalu wanangîke.

117.Nīkī, īndī, vayaī andū mena kīlīko katī wa nzyawa ila syaī mbee wenyu, ala maaīlītwe nī kūvatana ūthyoeku īūlū wa nthī----ateo avūthū ma ala ithyī twamatangīīe kuma katī woo? Indī ekima-naī maatīīe maūndū ala mavūthū ala mamanengie ūtanu na wololo, na mo matw'īka avītany'a.

118.Na Mwīaīi waku ndaī atonya kwananga mīsyī vate ūlūngalu yīla andū mayo maī alūngalu.

119.Na kethwa Mwlali waku niweekilite kwenda Kwake vinya, We vate nzika, ethwa amatw'lkithisye mbaa andu onthe andu o amwe; Indi mo mayal maeka kuvathukangana,

120.Ateo ala Mwlali 2511 waku wamew'Tite tei, na We on nĩw'o wamomblie mo. Indî ndeto va Mwîaîi waku TkeanTw'a: NIw'o. Nvie ngausūsya Iia-ya-Mwaki na Mayini ala mbaa-matū na andū onthe vamwe.'

121.Na movoo onthe ma Atūmwa ala Ithyi tūlūlūmiilasya ngoo yaku namo nitūūtavasya we. Na nthini wa w'o nivokite w'o na ūtao na kililikany'a kwa etikili.

الْمَسَنْتِ يُنْدِبْنَ السَّيِّأْتِ الْلِكَ ذِكْرِي لِلْذُكِرِيْنَ ﴿

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهُ لا يُضِيعُ أَجْرَا لَهُ حَسِنِينَ ۞

فَكُوْ لَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ تَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيتَةٍ يَنْهُوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْآرْضِ الْآقِلِيْلَا شِنَىٰ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَ الْبَعَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوا كَا أَتْوِفُوا دِيْدِهِ وَكَانُوا مُهْرِمِينَ ۞

وَمَا كَانَ رَبُكَ لِيُمْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَ آهُـ لُهَا مُصْلِحُوْنَ ۞

وَلَوْشَاءَ رَبُكَ لَجَعَلَ التَّاسَ أُمَّةً وَّاحِدَةً ۚ وَلَا

إِلَّا مَنْ تَحِمَرُ دُنُكَ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ وْتَنَتْ كِلَهُ رَبِّكَ لَامْنُكَنَّ جَهَنْمَرُمِنَ أَيِخَةٍ وَالنَّاسِ أَجْمِنِيْ

وَكُلَّا لَقُضُ عَلَيْكَ مِن أَنْكَآءِ التُسُلِ مَا نُثَكِتُ بِهِ مُوَادَكَ ۚ وَجَاءَ كَ فِى هٰذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِنَكُ ۚ وَذَكُولَى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ۞ 122.Na matavye asu ala metetikilaa; 'Ikai nesa muno vyu undu mutonya, ithyi ota uu notwikite.

123.'Na înyw'î eteelai, ithyî ota ûu notweteele.'

124.Na syîndû ila mbithe sya matunî na nthî nî sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na ûvoo w'onthe ûkatûngwa Kwake. Kwa ûu, mûthaithei We na iai wîkwatyo wenyu Kwake eweka. Na Mwîaîi waku ndaleaa kûmanya maûndû ala inyw'î mwîkaa.

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِثُونَ اعْلُوْ اعْلَى كَا تَكُمُّ إِنَّا غِلُونَ ۞

وَانْتَظِرُوْلَ إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ۞

وَيْلِهِ غَيْبُ السَّمَالِينِ وَالْاَرْضِ وَالْيَدِرُثُخُ الْاَمُوحُ لَٰهُ ﴿ فَاعْبُدُهُ وَتَوَكَّلُ مَلِنَهُرُومًا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿

YUSUF (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Alif Laam Raa Nyie nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Woni W'onthe, Ino nī Mīsoa ya Ivuku Itheu.
- 3.Ithyi nituyivuanitye yo----Kulani Ivuku yila yisomawa kaingi---- nthini wa Kialavu kithyomo kina uneeni mulungalu--- nikana inyw'i mutonye kumanya.
- 4.Ithyl twikûeea ngewa îla nzeo mûno vyû kwa kûûvuanîsya we Kulani îno, oyîla mbee wayo waî ûmwe katî wa ala matamanyaa.
- 5. Lilikanai Ñinda yıla Yosevu wamutavisye Ithe wake, 'We asa wakwa, Nyie nınonie nthını wa ndoto yakwa ndata Ikumi na ımwe na syua na mwei, iingumanıa iinthaitha Nyie.'
- 6.Nake amwîa, 'We mwana wakwa mwendwa, ndÜkamatavye anaamwenyu ndoto yaku, maikese kûûseûvîsya nzaama nthûku we; nûndû Satani nî mûmaitha wa mûndû wî ûtheinî.
- 7.'Na ûu we wonete nīw'o kûkethīwa, Mwīaīi waku akaûnyuva we na kūūmanyīthya we ūalyūlo wa maūndū ala matavanītw'e na kwīanīīsya īnee Yake īūlū waku na īūlū wa nyūmba ya Yakovo tondū

إنسره الله الزخلين الزّحيسين

الْوَتِهُ تِلْكُ النُّ الْكِتْبِ الْسُبِينِ أَنَّ

إِنَّا ٱنْزَلْنَهُ قُوْءً نَّاعُرَبُّنَّا لَعَلَكُمْ تَعْقِلُونَ ۞

نَحْنُ نَقُضُ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا آوَحَيْنَاً إِلَيْكَ هٰذَا الْقُمُ انَ ﷺ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ تَبْلِهِ لِمِنَ الْغُفِلِيْنَ۞

اِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَ بِنِهِ يَا أَبَتِ اِنْ ذَائِثُ اَحَدَ عَشَرَ كُوْكَبًا وَالشَّسُ وَالْقَدَرَانَيْنُهُمْ لِى سِجِدِيْنَ ۞

قَالَ بَبُنَىٰ لَا تَفْصُصُ رُءُيَاكَ عَلَىٰ اِخْ تِكَ فَيَكِيْدُهُ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّ لَكَ كَيْدًا ۚ إِنَّ الشَّيُطَىٰ الْإِنْسَانِ عَدُوُ فَمِٰ يَنُ ۞

وَكَذْلِكَ يَجْتَنِيْكَ دَنْكَ وَيُعَلِّنُكَ مِنْ تَأْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَّالِ يَعْفُوْبَ Weanīīsye īūlū wa maaīthe maku elī ma mbee---Avalamu na Isaaka. Nīw'o Mwīaīi waku nī Umanyi-W'onthe, Mūī كُنَّا اَنَتُهَا عَلَا اَبُولِكَ مِن قَبْلُ اِبْرُهِ يُمَرَوَا شَخْقُ أَ عُ إِنَّ رَبِّكَ عَلِيْهُ حَكِيْهُ ﴾

LUKU 2

8. Vate nzika, nthīnī wa Yosevu na aneethe ve Syama kwa ala makūlasya.

9.Yīla mo maisye, 'Ow'o Yosevu na mwanaa nyinyia me vata mūno mbee waitū nī īthe waitū, onakau ithyī twī nguthu yīna vinya. Vate nzika, īthe witū ena īvītyo yī ūtheinī.

10.'Mūaei Yosevu kana mūmūtwae nthī yī vaasa, nīkana wendo wa īthe wenyu wīthwe wī wenyu mwī inyw'oka, na īndī ītina inyw'ī nīmūtonya kwīthwa andū alūngalu.'

11.Umwe woo aisye, 'Tüikamüae Yosevu, Indi ethwa inyw'i no küvika mümwike ündü, mwikyei nthini wa kithima kiliku; amwe ma aendi-makyalo makamumya vo.'

12.Namo maisye, 'Ame asa waitū, we wīlea kūtūīkīla ithyl nīkl lūlū wa Yosevu' oyila ithyl twithlawa twi aikilku nthini wa kūmwenda?

13.Mūtūme we vamwe naitū ūnī nīkana atonye kwītanīthya mwene na kūthaūka, na ithyī vate nzika, tūkamūsūvīa.

14.Nake aisye, 'Kūthi nake kwenyu nīkūūmbīkīa kyeva, na nīna w'ia nzūi ndīkese kūmūya yīla inyw'ī mūtamūsyaīīsye.

لَقُدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَانْوَيْتَمَ النِّكَ لِلنَّآبِلِينَ۞

إِذْ قَالُوْالِيُوْسُفُ وَانْحُوْهُ اَحَبُ إِلَى آبِينَنَا مِنْاوَ نَحْنُ عُصْبَةً * إِنَّ آبَانَا لَفِي ضَلْلٍ ثَمِينِينٍ ﴿

إِقْتُلُوا يُوسُفَ آوِاطْرَخُوهُ آرضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اَبِنِكُمْ وَ تَكُوْنُوا مِنَ بَعْدِهِ قَوْمًا صٰلِحِيْنَ ⊕

قَالَ قَآبِلُ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقُودُ فِي غَيْبَتِ الْجُتِ يَلْتَوْطُهُ بَعْضُ النَيْارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فْعِلِيْنَ۞

قَالُوا يَا بَانَا مَالَكَ لا تَأْمَنَا عَلْ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنُصِحُونَ ﴿ إِنَّا لَمُ لَنُصِحُونَ ﴿

ٱڒ۫ڛؚڵهُ مَعَنَا عُدًا يَرْتَعْ وَ يُلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحْفِظُونَ

قَالَ اِنِّىٰ لَيَحْوُنُونَى آَن تَذْهَبُوا بِهِ وَاتَحَافُ آنَ يَّأْكُلُهُ الذِّنْبُ وَآنْتُمْ عَنْهُ غَفِلُونَ ﴿ 15.Namo maisye, 'Vate nzika, ethwa nzūi īkamūya we oyīla twī nguthu yīna vinya, īndī ithyī tūkeethwa twīna wasyo mūnene mūno.

16.Kwa ūu, yīla mo mamūtwaie, na meew'ana kūmwīkya kīthimanī kīliku, Ithyī nītwamūtwaie ūvuany'o ūkyasya, 'We vate nzika, mūthenya ūmwe nūkamatavya ūvoo ūū woo oyīla mo matakethwa maikūmanya.'

17.Namo mookie kwa Ithe woo I-ya wioo, malite.

18.Namo mamwīa, 'Ame īthe waitū, tūendie tūsembete tūikīlany'a maūū, na twamūtia Yosevu na mīio yaitū, na īndī nzūi yamūya, īndī we ndūtonya kūtūīkīla onakau twīneena w'o.'

19.Na mo mookie na kītonyeo kyake kīna nthakame ya ūvūngū. We aisye, 'Aiee, Īndī ilīko syenyu nitumīte kīko kīl kya naī kwoneka kī kya kūmwendeesya inyw'ī. Kwa ūu yu ūmīlsyo mwingī nī mūseo kwakwa. Na no Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka ūla ūtethyo Wake waīlwe nī kūmanthwa ūvoonī ūū inyw'ī mūūweta.'

20.Na műkwili wa aendi ma kyalo niwookie, namo maműtűma műuti woo wa kiw'ű. Na atheesya ndoo yake ya kiw'ű kithimani. Asya, 'Aa, űvoo műseo! 'Vaa ve mwanake! Namo nimaművithie we ta kilungu kya miio yoo ya űtandithya, na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamanyie nesa vyű űndű mo meekie.

قَالْوَاكِنِ اَكُلُهُ الذِّنْ وَ نَحْنُ عُصْبَهُ ۚ إِنَّ إِذَا لَيْ اللهِ مُن عُصْبَهُ ۚ إِنَّ إِذَا لَا لَيْ

فَلَتَا ذَهُبُوٰا بِهِ وَ اَجْمَعُواۤ اَنْ يَجَعَلُوٰهُ فِي غَيْبَتِ اَبُحْثِ وَاَوْحَيْنَاۤ اِلْيَهِ لَتُنَبِّتُنَّهُمْ بِٱمْرِهِمْ هٰذَا وُهُمْ لا يَشْعُرُونَ۞

وَجَأَءُوۤ ٱبَاهُمْ عِشَاءً يَبُكُونَ ۞

قَالُوْا يَالَهَانَآ إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاكُلُهُ الذِّنُبُ وَمَّا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا ﴿ وَلَوْكُنَا صٰدِقِيْنَ ۞

وَجَآءُوْ عَلَى قِينَصِه بِدَمِرَكِنِ ثِقَالَ بَلَ سَوَلَتُ كُفُو ٱنْفُسُكُوْ آمُوًاْ فَصَبْرٌ جَيِنِكُ ثُو اللهُ الْسُتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ۞

وَجَآءَتْ سَيّاٰرَةٌ قَارَسَلُوٰا وَادِدَهُمْ فَاذَلَى دَلْوَةٌ قَالَ يُبُشَّرٰى هٰذَا غُلْمُرُ وَاَسَزُّوْهُ بِضَاعَةٌ وَاللّٰهُ عِلَيْحٌ/بِمَا يَغْمَلُوْنَ ۞ 21.Na mo nīmamūthooisye we kwa thooa mūvūthū, ndiliamu mbūthū, namo mayaī na kīthito kya kwona ūtandīthyo kuma vala ūī.

وَشَرَوْهُ بِشَهَنَ بَخْسِ دَرَاهِمَ مَعُلُودَةٍ وَكَالْوَا اللهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ أَنَّ

LUKU 3

22.Na mündü kuma Misili wamūthooie niwamūtavisve mūka wake. 'Utw'ikithye wikalo wake wa ndala. we nŭtonva kwithwa Vangi *<u><b>Útand</u>ithyo* kwitū: kana ithv1 tůkamŰtw'íkíthva we kwíthwa mwana.' Na ūu nīw'o Ithyi tweekie ūu nīkana tůtonye kůmůmanylthya ota *vu* valyvlo wa maŭndŭ ala matavaniw'e. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi ĩulu wa ūtw'io wake. Indī andū aingī mūno mavīsī ūu.

23.Na yı̃la we wavikie ükūu wa uima wake, Ithyı̃ nı̃twamunengie we utw'io na umanyi. Na uu nı̃w'o Ithyı̃ tumatuvaa eki ma nesa.

24.Nakyo kõveti kõla wal nyümbanī yakyo nõkyendie kümükuua we atekwenda. Na nõkyathongisye mõomo, na kyasya, 'Uka yu.' We aisye, 'Nyie nõmantha wõvitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nõ Mwlali wakwa. We nüseüvõtye kwõkala kwakwa vamwe nenyu kwõthwe kwõ kwa ndala. Nõw'o, eki-ma-nal mayallaa ona Indíl.

25. Nakyo nīkyasūanīie kīlīkonī kyakyo lūlū wake, na we nīwasūanīie kīlīkonī kyake lūlū wakyo takethwa we ndoonete Kyama kītheu kya Mwlaii wake, we ndethwa oonanisye kīthing līšyo ta kyu. Uu nīw'o kweethiwe, nīkana lthyī

وَقَالَ الَّذِى اشْتَرَائُهُ مِنْ فِيضِمَ لِا مُوَاتِمَ اكْرِفِي مَثْوَلِهُ عَشَهَ اَنْ يَنْفَعَنَا آوَ نَتَحِنَنَهُ وَلَدُّ أَوَكُنْكُ مَكْنَا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضُ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ وَاللَّهُ عَالِبٌ عَلَى آمْدِهِ وَلَكِنَ ٱلْمُشَرَ الْنَكُسِ كَا يُعْلَمُونَ ٠٠

وَكَتَا بَلَغَ اَشُدَّهُ اَتَيْنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰ لِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ۞

وَ رُاوَدَتُهُ الْآَيِّ هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَّقَتِ الْاَبُوَابَ وَ قَالَتُ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَادَاللهِ إِنَّهُ رَبِّنَ آخسَنَ مَثْوَائُ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّلِمُونَ ﴿

وَ لَقَدْ هَنَتْ بِهِ ۚ وَهَمْ بِهَا لَوْلَا آنُ زَا أَرُهَانَ رَبِهِ كَذَٰ لِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوْءَ وَالْفَحْشَاءَ ۗ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ akengani.

tūtonye kūvetanga ūthūku na wathavu kuma kwake. Vate nzika, we aĩ *Omwe* wa athūkūmi Maitū anyuve.

26.Na mo elî nîmasembanisye müomonî, na kîveti kyu nîkyatembûie kîtonyeo kyake ngalî ya îtina, na nîmamwîthîie müüme wakyo müomonî; nakyo kyamükülya, 'Ükeethwa üsilîlo mwaü kwa ümwe üla elîna kîeleelo kîthüku kwa kîveti kyaku ateo kyovo kana üsilîlo mwai?

27.We aisye, 'Kyo nîkyo kyamanthie kûnguua Nyie vate kwenda kwakwa.' Na ngûsî yakyo ya mûsyî yaumya ûkûsî îkyasya, 'Ethwa kîtonyeo kyake kîtembûkîle ngalî ya mbee, îndî kyo nîkîneenete w'o, na we e katî wa

28.'Indî ethwa kîtonyeo kyake kîtembûkîte ngalî ya îtina, îndî kyo nîkîkenganîte, na we nî ûmwe wa ala ma w'o.

29.Kwa 0u. yīla we woonie kītonyeo kyake kītembūkīte ngalī ya ītina, aisye, 'Vate nzika, 00 nī 0ī wenyu iveti.' Uī wenyu wī vinya mūno.

30. We Yosevu, thiūūka ume ūndūnī ūū na we kīveti, ītya ūekeo wa naī yaku. Kwa ū---w'o, we nue mūvītany'a.

LUKU 4

31.Na iveti nthînî wa müsyî syaisye, 'Kîveti kya münene Aziz kîenda kükuua kîvîsî ngombo yakyo îteükyenda. Yo

وَ اسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَلَ ثَ قِينِصَهُ مِن دُبُرٍ وَ الْفَيَا سَيِتِدَهَا لَرَاالْبَاثِ قَالَتْ مَا جَزَادُ مَنْ اُلاَهُ بِأَهْلِكَ سُوْءً إِلَّا أَنْ نَنْبَعَنَ اَوْعَذَابُ اَلِيْهُ۞

قَالَ هِى َدَاوَدُنْهِىٰ عَنْ نَفَيْمِىٰ وَشَهِكَ شَاهِدٌهُمِّنَ اَهُلِهَا ۚ إِنْ كَانَ قِينَصُهُ قُدَّ مِنْ تُبْلِ فَصَكَ قَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَذِينِيٰ ۞

وَإِنْ كَانَ قِينِصُهُ قُلَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّدِقِينَ ۞

فَلَنَا كُا فِينَصَهُ قُلَا مِنْ دُبُرِقَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْنَدُكُنُّ عَظِيْهُ۞

يُوْسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا اَ َ وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْ بِلَكِ اَ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللّ إِنَّ اللَّهُ كُنْتِ مِنَ الْخُطِينَ ۚ

وَ قَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِيْئَةِ امْرَاتُ الْعَزِيْزِ تُرَاوِدُ فَتْحَاعَنْ نَفْسِهُ قَدُ شَغَفَهَا حُبُّا ﴿إِنَّا لَتَرْلِهَا فِيْ ضَلْلٍ فُبِيْنِ nīkītumanītye kyo na wendo. Ithyī ow'o, twīona kyo kīna īvītyo yīyonanītye.'

32.Na yīla kyo kyeew'ie walany'o wa maūī nīkyaitūmanie na kyaiseūvīsya mboka na kyainenge kīla kīmwe kavyū, na *īndī* kyatavya Yosevu, 'Umīla mbee wasyo.' Na yīla syamwonie we nīsyasūanīie mūno īūlū wake na syatila moko masyo, na syasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nataīwe! Uū ti mūndū; īndī nī mūlaīka mūtaīīku.' *1

33.Kyo kyaisye, 'Na ūū nīwe ūla inyw'ī mwandūlīlaa mūtī Nyie nīnendie kūmūkuua we vate kwenda kwake, īndī we nīweesūvīie mwene kuma naīnī. Na yu ethwa we ndekwīka ūndū nyie ngūmūtavya, vate nzika, we nūnūkwovwa na akīthwa *Ūmwe* wa ala asonokye.'

قَالَتْ فَلْ لِكُنَّ الَّذِي لُنَتُنَّكِنَ فِيْهِ وَلَقَلْ وَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِه فَاسْتَغْصَمَرُ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلُ مَا الْمُوهُ يَشْجَنَنَ وَلَيَكُوْنًا فِنَ الصَّعِدِينَ ﴿

فَلْقَا سَيِعَتْ بِمَكْرِهِنَ ٱرْسَلَتْ الْيَهِنَ وَاعْتَدَاتَ لَهُنَ مُثَكَاً قَالَتُ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِينِنَا وَ قَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَ *فَلَتَا رَايْنَهُ ٱلْبُرْنَهُ وَقَطّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلْهِ مَا هٰذَا ابْشَرًا إِنْ هٰذَا اللهِ عَلَى اللهِ مَلَكَ كَرِيْهُ

^{1 *} Ndeto Ino 'Qutt'ana aidiyahunna' syatilanga moko masyo; nītonya kūmanyīka oūndū yīilyī kana ta nthimo tondū Imamu Raghib ūwetete mîneenelenî yelî kwîanana nondû yîkîîtwe nthînî wa Kulani Ntheu. Vaa ūalyūlo wa ndeto Ino Ite nthimo ni 'Qutt'ana aidiyahunna' kūtema kw'oko kwa mûndû na kîndû ky0î. Na ûu tiw'o Kulani Teleele na ndřandřkřka Ovoo ta Osu. Na kūalyūla, asomi amwe nimatatite kunyivya kiko kii kya kūtila, makyonany'a nthoo nini, Indī kwīanana na ûneeni wa Kîalavu ûu ndûkwîtîkîlîka, ûndû ûla wa kwika, ni kwitikila u-w'o yi nthimo na ite nthimo. Ndeto îno nîtonya kûmanyîka ta nthimo kwa ûkuvî kva nthīnī wa kīthimo 'Oatta' ĩkyasya ndīkwītīkīlya nzīa īno īte ntheu. Kwa ūu īndī Unyuvi Ula wivo tu ni kati waw'o na nthimo. Ithyi nītūkwītīkīla kana Oneeni OO Onenganītwe nthīnī wa Uneeni UU Utonya tU kUmanyika nthini wa ũalyūlo wa nthĩnĩ wa kĩ-nthimo ūkyasya kana syo nīsveetīkīlile kŪsindwa nūndū wa kūmūsūanīīa we kana ti mundu mbee wa vala moko masyo matai matonya kűvika.

34.We Yosevu aisye, 'Ame Mwlali wakwa, Nyie ningwitikila kyovo mbee wa maundu ala syo iumbitia nyie; na We walea kumbetangia maul masyo, Nyie ningusyelekela na ngithwa kati wa ala atumanu.'

35.Kwa ûu Mwîaîi wake nîweew'ie mboya yake, na nîwavetangie maûî masyo kuma kwake. Nîw'o We nî Wîw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

36.Indî nîkwaumîlile kwoo aûme îtina wa kwona movano ma we atena mavîtyo, nîkana mo masûvîe syîtwa yoo îseo, nîmoonie kana we nîwaîlîtwe nî kwovwa kwa îvinda

LUKU 5

37.Na andū elī ma mūika nīmalikile kyovonī vamwe nake. Umwe woo aisye, Nyie mwene nīnonie nthīnī wa ndoto ngīviva ndivai.' Na ūla ūngī aisye, 'Nyie mwene nīnonie nthīnī wa ndoto nguīte mīkate lūlū wa mūtwe wakwa na nyūnyi iimīīsaa. Tūtavye ūalyūlo wayo; nūndū ithyī twīona we wī katī wa ala alūngalu.'

38. We Yoscvu amūsūngīie, 'Līu ūla inyw'ī mūnengawe ndwlīthwa ūnaetwe ndamūnengete ūalyūlo wayo. Uū nī ūndū ūmwe katī wa ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmanylītye Nyie. Nyie nīnīmīleete ndīni ya andū ala matamwitīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ala nī alei ma Itu.

قَالَ رَبِ السِّجْنُ احَبُّ إِلَى مِمَّا يَدْ عُوْنِيَ ٓ إِلَيْهُ وَ لِآلَا تَضْمِفْ عَنِّىٰ كَيْدَهُنَ اَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَ ٱكُنْ قِنَ الْجِهلِيْنَ ۞

نَاسَبَحَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْنَ هُنَّ إِنَّهُ هُوَالسَّيِنِيعُ الْعَلِينِمُ۞

ثُمْرَبَكَا لَهُمْرِفِنَ بَعْدِ مَا رَاوُا الْأَلِيَّ لَيَسْجُنُنَـٰهُ ﴾ حَتَّى حِيْنٍ ۞

وَدَخَلَ مَعَهُ الشِّجْنَ فَتَيْنِ قَالَ احَدُهُمَا ٓ إِنِّى الْأِنِيْ آغْصِرُخَمُوا ۚ وَقَالَ الْاَخِوُ إِنِّيْ اَلِيْنَ آخِيلُ فَوْقَ دَاٰسِیْ خُہُوَّا تَاکُلُ الطَّائِرُ مِنْهُ نِیْثُنَا بِتَاٰوِیْلِهِ ۚ إِنَّا نَرِٰكَ مِنَ الْمُحْسِنِیْنَ ۞

قَالَ لَا يَاْتِنَكُمَا طَعَامٌ تُوْزَقْنِهَ إِلَّا نَتَا ثَكُمَا بِتَاْوِيْلِهِ تَبْلَ اَنْ يَاْتِيَكُمَا ۚ ذٰلِكُمَامِتَا عَلَمَنِىٰ دَوْنُ إِنْ تَوْكُ مِلَةَ تَوْمُ كَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللهِ وَهُمْ اِلْاَخِرَةِ هُمْ كُفُوْنَ ۞ 39.'Na Nyie niatīle ndīni ya maaīthe makwa, Avalamu na Isaaka na Yakovo. Ithyi tūitonya kŪkīanany'a kindū ona kīva na Ngai Mwene Vinya W'onthe ona indīi. Yīl nī inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe iūlū waitū na iūlū wa mbaa andū onthe, indi andū aingi mūno maitūngaa mūvea.

40.'Inyw'i atindany'a makwa, eli nthini wa kyovo, eiai menyu me ivathûkany'o nimo aseo kana ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Umwe, Mûnene Mûno Vyû?

41.Inyw'î mūthaithaa vathei ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, îndî nî masyîtwa mathei tū ala mūmatw'îte, inyw'î na maaîthe menyu; Ngai Mwene Vinya W'onthe ndatheetye watho lūū wamo. Utw'io wīna Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka. We eylaîte kana inyw'î mūikakīthaitha kīndū ona kīmwe ateo We. Isu nīyo ndîni la ya w'o, indī andū aingī mūno maimīsī. 2*

42.Inyw'î atindany'a makwa nthînî wa kyovo, ûmwe katî wenyu, akamwîkîlîlya Mwîaîi wake ndivai anyw'e; nake ûla ûngî, akambwa mûkelany'onî nyûnyi ikaîsaa kuma îûlû wa mûtwe wake. Uvoo ûla inyw'î mûkûlîtye nûminîte kûtuwa.'

يْصَاحِبِي السِّيْجِينِ ءَ اَزْبَابُ ثَمُتَفَرِّ قُوْنَ خَيْرُ اَمِرِ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَارُ۞

مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهُ إِلَّا اَسْمَاءٌ سَنَيْتُهُوْمَا اَنْتُمُومَا اَنْتُمُومَا اَنْتُمُومَا اللهُ بِهَا مِن سُلْطِنْ إِنِ اللهُ مُمْ الْاَلْتُ اللهُ اللهُلّمُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ

يُصاَحِبِي الشِّحْيِنِ اَمَّنَا اَحُدُكُمُنا فَيَسْقِقَ رَبَّهُ حَرَّاً وَ اَمَّنَا الْاَخُرُ فَيُصْلَبُ فَتَاكُلُ الطَّلِيْرُمِن رَّ اَسِهِ * قُضِى الْاَمْرُ الَّذِى فِيْهِ تَسَتَفْتِينِ ۞

وَاتَبَعْتُ مِلْهُ أَبَارِى آبْرِهِيْمَ وَالْعَقَ وَيَعْقُوبُ مَا كَانَ لَنَا آنَ نَشْرِكَ بِاللهِ مِن شَیْ الله مِن شَیْ النّا مِن شَیْ النّا مِن شَیْ النّا مِن شَیْ النّا مِن النّامِن النّا مِن النّا

^{*}Ndeto 'Quyyim' kwianana na muandikile wa Kulani Ntheu wina nzia yina vinya, yina utonyi wo na yina wikali. Yo ota uu yonanasya kana utonyi wa kulungalya na kuseuvya mavityo. Uu isio ila itaalyulika sya muikiio nthini wa ndini syonthe nthini wa Kulani Ntheu syitawa 'Deemul-Oayyimah' sisya 98:6 Al-bayyina

43.Na **Uniwe** wa elĩ. Yosevu wasūanīaa nīwamūtavisve ŭla ta ūnūūlekw'a. 'Ukangweta nyie kwa mwĩaĩi waku? Indî Satani nīwamūlīthisve kūmūweta kwa mwīaīi wake, kwa ūu nīwekalile kyovonī kwa myaka mina.

 ذَنَالَ لِلَّذِی ظَنَ اَنَّهُ نَاجِ فِنْهُمَا اَذَارُ نِ عِنْدُ
 دَنِكَ ظَانَ الشَّيْطُنُ ذِكْرَ مَ نِهِ قَلِمُتُ فِي الشِّهْنِ
 دِنِكَ ظَانَ الشَّيْطُنُ ذِكْرَ مَ نِهِ قَلِمُتُ فِي الشِّهْنِ
 هُمْ مِنْنَ شَٰ

LUKU 6

44.Na Mūsumbī aisye, 'Nyie nīnonie nthīnī wa ndoto ng'ombe mūonza mosu, na ithuke mūonza nziū na ingī mūonza mbūmū sya mbemba. Inyw'ī anene, ndavyei nyie ūalyūlo wa ndoto yakwa ethwa inyw'ī nīmūtonya kūalyūla ndoto.'

45.Mo masūngīie, 'Syo nī ndoto nthokoanu na ithyī tūyīsī ūalyūlo wa ndoto nthokoanu ta ii.'

46.Na ûmwe wa ala mavonokie, na ûla yu walilikanile îtina wa îvinda îasa, aisye, 'Nyie nîngûmûmanyîthya ûalyûlo wayo, kwa ûu inyw'î ndûmei.

47. Yosevu! 'We mündü wa w'o, tütavye üalvülo wa ng'ombe müonza nou ikiiwa ni ng'ombe müonza mosu, na iia müonza nziü sya mbemba na ingi müonza mbumü; nikana ndonye küsyoka kwa andu nikana mo matonye kümanya.'

48. We asūngīie, 'Inyw'ī mūkavanda kwa myaka mūonza, ĭatīanīe mwīna kīthito, na yīla mūūketha mūieka syīna makonde, ateo nini ila inyw'ī mwīsaa.

49. Na îtina wa myaka îsu myûmû

وَقَالَ الْمَلِكُ اِنْنَ آدَى سَنْعَ بَقَدْتٍ سِمَانِ يَأْكُلُهُنَّ سَنْعٌ عِبَاكٌ وَسَنْعَ سُنْئُلْتٍ خُضْمٍ وَّ أَخَرَائِيلَتٍ أَيْثُمَّا الْمَلَاُ اَفْتُونِیْ فِیْ رُمْیَای اِنْ کُنْتُمْ الِلْزُمْیَا تَعْبُرُونَ۞

قَالُوْاَ اَضْغَاتُ اَحْلَامِ وَمَا نَحُنُ بِتَأْوِيْلِ اَلْاَحْدَلامِ يعلِيننَ ۞

وَقَالَ الَّذِي بَكَا مِنْهُمَا وَاذَكَرَ بَعْدُ أُمَّةٍ إِنَا أُنْتِثُكُمُ بِتَأْوِيْلِهِ فَأَرْسِلُونِ ۞

يُوسُفُ اَيُهَا الضِلْاِئِنَ اَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرْتٍ سِمَانٍ يَّاكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِبَاكَ وَسَنْعِ سُنْبُلْتٍ خُضْرٍ وَ أَخَرَ يٰدِلْتٍ ٰ تَعَلِّى اَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمُ يَعْلَمُونَ ۞

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِيْنَ دَابًا فَهُمَا حَصَدَّةً فَذَرُوهُ فِي سُنْئِلِهَ إِلَّا قِلِيلًا فِمَا تَأْكُونَ ۞ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَعْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلُنَ مَا mūonza, īla īkethwa īminīte kyonthe kīla inyw'ī mūkethwa mūmbanītye kīla mūnaī mūnaketha, ateo kīnini kīla mwīīthwa mwīyile makūmbīnī.

50.'Na īndī mwaka ūmwe wathela, andū makanengwa mbua nyiingī na nthīnī wayo vakeethwa na mosyao maingī na mbeū sya kumya mauta na syaūnyw'a.

LUKU 7

51.Na Mūsumbī aisye 'Mūetei we kwakwa.' Indī yīla mŪtŪmwa wavikie vala ūī we aisye, 'Syoka kwa mwīaīi waku na ūimūkūlya ūndū kwailyī Tūlū wa ila iveti syatilangile moko masyo; Nūndū, Mwīaīi wakwa nūmesī mūno mawalany'o ma maūī masyo.3*

52.We Mūsumbĩ aikūlya ila iveti, 'Inyw'ī mwaī na kyaū yīla mwamanthie kūmūkuua Yosevu we atekwenda?' Nasyo syaisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nataïwe nūndū wa kūmūmba mūndū ta ūū----, ithyī tūyaaona ūthūku wake.' Kīveti kya Mūnene kyaisye, 'Yu ū-w'o nīumīlīte kyeninī. Nyie ninyie nendaa kūmūkuua we atekwenda, na vate nzika, we nī mūndū wa w'o.'

53. Yosevu aisye, 'Nyie nīnakūlilye nīkana ūkunīkīli wīkwe nīkana we Mūnene atonye kūmanya kana Nyie ndyaasuka ūīkīīku wake we atevo na ota ūu kūmanyīka kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndetīkīlasya maūī ma ala mate aīkīīku maendee.

قَدَّمْتُمْ لَهُنَ إِلَا قِلِيْلًا مِتَا تُخْصِنُونَ ۞

ثُمَّ يَأْقِ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَامُرْفِيْهِ يُعَاثُ النَّاسُ فِي وَفِيْهِ يَعْصِرُوْنَ ۞

وَقَالَ الْمَلِكُ انْتُوْنِي بِهِ فَلَمَّنَا عِنَاءُ الرَّسُولُ قَالَ الْحَدِينَ الْمَسُولُ قَالَ الْمَسْوَةِ الْمِثْوَةِ الْمُثَافِعُ مَا بَالْ الْسَنُوةِ الْمِثْوَةِ الْمُثَافِقَةُ مَا بَالْ الْسَنُوةِ الْمِثْوَةِ الْمُثَافِقَةُ مَا بَالْ الْسَنُوةِ الْمُثَافِقُ مَا مَا الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقُ مَا بَالْ الْمُسْتُونُ وَلَيْمُ الْمُثَافِقُ الْمُنْفُولُ وَالْمُثَافِقُ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقُ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقُ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقُ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقُ الْمُثَافِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُنْفِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَافِقِ الْمُثَلِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُثَلِقِ الْمُثَلِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِقِ الْمُنْفِقِيقِ الْمُنْفِقِي الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِيقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِ الْمُنْفِقِل

قَالَ مَا خَطْئُکُنَّ إِذْ رَاوَدْتُنَ يُوسُفَ عَنْ تَفْسِهِ ا قُلْنَ حَاشَ بِلْهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوَةً قَالَتِ امْرَاتُ الْعَزِيْزِ الْنُنَ حَضحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَ إِنَّهُ لِينَ الضّدِ قِيْنَ @

ذٰلِكَ لِيَعْكَمَ َ اَنِّى لَمْ اَخْنَهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللهُ لَا يُمْدِئُ كَيُدُ الْخَالِمِينِينَ ۞

^{3 *}Sisya musoa wa 32

54.'Na Nyie ndikwīyumya nthīnī wa wonzu, nūndū nī ūvūthū thayū kwīka ūthūku ateo vala Mwīaīi wakwa weethwa na tei. Vate nzika, Mwīaīi wakwa nī Mūekanīi Mūno-Vyū, Usūītwe nī tei.

55.Na Mūsumbī aisye, 'Mūetei vala nīī nīkana nyie nīmūnyuve atw'īke wakwa mwene.' Na yīla we waminie kūneena nake, asya 'Umūnthī we wī mūndū wa kīvīla kīnene na wīna ūmanyi.'

56.We aisye, Nyuve Nyie ĩ0lū wa inandū sya nthĩ *mo*, nūndū Nyie nĩ mūsūvĩi mūseo, *na* wĩna ūmanyi.'

57.Na ŭu nïw'o Ithyĩ twamūnenevisye Yosevu nthĩ ĩsu. We nĩwamĩtŪie vala vonthe we wendie. Ithyĩ nĩtừmūnengae ĩnee Yitû üla Ithyĩ twendaa na Ithyĩ tüekaa ĩtuvi ya ala alūngalu yanangĩke.

58. Na vate nzika, Ituvi ya Itunî nî îseo kwa asu ala metîkîlaa na kûmûkîa Ngai.

LUKU 8

59.Na anaaîthe ma Yosevu nîmookie na maumîla mbee wake, na we nîwamamanyie îndî mo mamwosie we ta mûeni.

60.Na yîla we waminie kûmanenge kyaûya kyoo, ameie, 'Ndeteei mwanaa nyinyia wenyu ûla wîna au wenyu. Inyw'î nomûkwona kana Nyie nîmûnenge inyw'î kîthimo kyusîe na kana Nyie nî mûseo mûno vyû katî wa athokany'a?

آ وَمَا أَبْرِئُ نَفْسِئَ إِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةً ۚ بِالشُّوَّ ۗ وَمَا أَبْرِئُ نَفْسِئَ إِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةً ۚ بِالشُّوَّ وَ النَّفْسَ لَاَمَّا رَقِمُ النَّفُوْدُ مَا رَحِمَ رَنِّيْ أِنَّ رَنِيْ غَفُوْدُ مَ حِيْدُ

دَ قَالَ الْمَالِكُ اتْتُوْنِي بِهَۥ آسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِينَ ۚ فَلَهُمَا كُلِّمَتُهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِيْنُ آمِيْنُ ۖ

عَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَلِنِ الْأَرْضِّ إِنِّ حِفِيظٌ عَلَيْمٌ

وَكُذَٰ إِلَى مَكُنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّ أُمِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُونِيُهُ بِرَحْتِنَا مَنْ نَشَآ أُولَا نُونِيعُ اَجْوَالْمُحْسِنِينَ ۞

هُ وَلَاجُو الْأَخِرَةِ خَيْرٌ لِلْإِنْ الْمُنْوَا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ٥

وَجَآءً اِنْوَةُ يُوسُفَ فَلَحَلُوْا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْر لَهُ مُنْكِرُونَ ۞

وَكَنَاجَهَّزُهُمُ بِجَهَازِهِمْ قَالَ انْتُوْنِيْ مِلَحُ لَكُمْرُ مِنْ اَمِيْكُمْ الاَتَرُوْنَ اَنِّيَ اُدُفِي الْكُيْلُ وَانَّا حَنْيُرُ الْمُنْزِلِيْنَ ﴿ 61.'Indī inyw'ī mwalea kūmūete vaa nīī nyie, īndī vaikethwa kīthimo kya līu īngī kwenyu kuma vala nīī, ona inyw'ī mŪikanthengeea nyie.'

62.Mo masongīie masya, 'Ithyī tūkatata kumūsesenga īthe wake etīkīle kūtaanīsya nake, na īndī vate nzika, ithyī tūkeeka ūu.'

63. Na amea athūkūmi make, 'Ikīai mbesa syoo nthīnī wa mīio yoo ota ūu nīkana matonye kwimanya masyoka kwa andū ma nyŪmba yoo; vangī nīmatonya kūsyoka.'

64.Na yīla mo masyokie kwa īthe woo maisye, 'Ame Īthe waitū, ithyī nītŪvatiwe kīthimo kīmgī kya līu, kwa ūu tūtūme twīna mwanaa mwaitū nīkana tūkathimīwe kīthimo kitū, na vate nzika, ithyī tūkamūsūvīa.'

65. We *îihe woo* aisye, 'Nyie nditonya ὑmūĩkīla inyw'i **iūlū** wake, ateo nīmūĩkīle oūndū namūĩkīle **iūlū** wa mwanaa nyinyia mbee.' Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Mūsūvii Ula Mūseo Vyū, na We nī We Usūītwe nī Tei Mūno wa ala mew'anīaa tei.

66.Na yīla mo mathaisye mīio yoo, moona matūngīwe mbesa syoo. Mo maisye, 'Asa waitū, tūtonya kwenda kyaū kīngī ithyī? Mbesa sitū syī vaa tūtūngīwe. Ithyī tūkaete kyaūya kwa andū maitū, na kūmūsūvīa mwanaa nyinyia waitū ona tūkeethwa na mūio wa ngamīle nima. Kyu nī kīthimo kīla nī ūvūthū kūkīkwata.'

فَانْ لَمُ تَأْتُونِيْ بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَكَا تَفْرَرُونِ ۞

قَالُوَّا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ ٱبَاءُ وَرِانًا لَغْعِلُون ۞

وَقَالَ لِفِتْلِيْهِ اجْعَلُوْا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمِهُ نَعَلَهُمْ يَعْرِنُوْنَهَاۤ إِذَا انْقَلَبُوۡۤ اَلۡۤ اَهۡدِهِمۡ لَعَلَهُمُمْ يَرْجِعُوۡنَ۞

فَلَتَا رَجُعُوٓ إِلَى اَيِنْ مِعْمَ قَالُوْا يَابَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَاۤ اَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحْفِظُوْنَ ۞

قَالَ هُلْ امْنَكُمْ عَلَيْهِ إِلَا كُنَّا آمِنْتُكُمْ عِلَا آخِيهِ مِنْ تَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرُ خَفِظًا ذَهُوارْثُمُ الرِّحِيْنَ ۞

وُلَتَا فَتُخُوامِتَاعَهُمْ وَجَكُوا بِضَاعَتُهُمْ مُ دَّتُ
الِيَهِمْ قَالُوا يَابَانَا مَا نَيْغَىٰ هٰذِهِ بِضَاعَتُنَا دُدَتُ
الِيَنَا ۚ وَنَمِيْوُا هُلَنَا وَخَفَفُطُ اَخَانَا وَتُزْدَادُكُيْلُ
بَعِيْدٍ ذِلِكَ كَيْلٌ يَشِيْرُ ۞

67. We aisye, 'Nyie ndiūmūtūma vamwe nake mūtanengete wlvito syltwani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe kana vate nzika, inyw'i mūkamūtūnga vaa nil, ateo mūnathyūlūlūkwa; Na mamina kūmūnenge wlvito woo, aisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmasyalisyaa maūndū ala ithyi tūneenaa.'

68.Na Yakovo aisye 'Inyw'ī aana makwa, mŪikavotele mūomonī ūmwe, īndī votelai mīomonī yī kīvathūkany'o; na Nyie ndi ūndū ndonya kūmwīka inyw'ī mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Utw'io wīna Ngai Mwene Vinya W'onthe tū. Nyie niīte wīkwatyo wakwa Kwake, na onthe ala mena wīkwatyo nīmaie Kwake.

69.Na yīla mo malikile ūndū īthe woo wameyīaīe kŪiaamauna kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ateo kwīthwa kana Yakovo aī na woni nthīnī wake ūla we weanīisye kwa kūneena ūu; na vate nzika, we aī na ūmanyi mūnene nūndū lthyī nītwamūmanyīītye we, īndī andū aingī mūno mayīsī.

LUKU 9

70. Na yīla mo mamūthokeie Yosevu, we amwīkalilye mwanaa nyinyia vakuvī nake mwene. Na we asya, 'Nyie nī mwanaa mwenyu; kwa Ũu yu we ndŪkew'e kyeva nūndū wa maūndū ala mo meethīiwe mayīka!

71. Na yīla we waminie kūmanenge kyaūya kyoo, we nīweekīie kīkombe kya kūnyw'a kīw'ū nthīnī wa ngusu ya wanaa nyinyia. Na īndī mūnyalīkya wa كَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّ ثُؤَتُوْنِ مَوْثِقُا مِنَ اللهِ تَتَاتُنْفَىٰ بِهَ إِلَّاآنَ يُعَاطَ بِكُمْ ثَلَتَا الوَّهُ مُوْفِقَهُمْ قَالَ اللهُ عَلَى مَا نَقُوْلُ وَكِيْلٌ ﴿

وَقَالَ يَنَبُغَى لَا تَلْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبُوابٍ مُتَفَرِقَةٍ وَمَا اَغْنِیْ عَنْکُوفِنَ اللهِ مِنْ تَنْیُ اِنِ الْخَلُمُ إِلَا اللهِ عَلَيْهِ تَوْكُلُتُ ۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتُوكِّ الْنُتُوكِلُونَ ۞

وَكَتَا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمْرَهُمْ اَلُوْهُمْ وَاكَانَ الْمِغْنِي عَنْهُمْ فِنَ اللهِ مِنْ شَنْ أَلَا كَاجَةً فِي تَغْسِ يَعْتُوبُ قَضْهَا لَوَ إِنَّهُ كُنُو عِلْمِ لِمَا عَلَيْنَهُ وَكِنَ ٱكْثَرُ عُ النَّاسَ لا نَعْلَمُونَ شَ

وَلَتَا دَخُلُوا عَلْ يُوسُفَ الْآَى الِنَهِ اَخَاهُ كَالَ اِلْمَا اَنَا اَعُوْكَ فَلَا تَهْتَلِيسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

فَلْنَاجَهُزَهُمْ بِمَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةُ فِي رَحْلِ أَخِيْهِ ثُمَّرًا ذَنَ مُؤَذِّنٌ أَيْتُهَا الْعِيْرُ إِثَّانُولِسِ وَنَنَ ūvoo nīwatavanisye akyasya, 'Inyw'ī antu ma mūkwīlī, nīmweeka īvītyo ya ung'ei.'

72.Mo maisye mamelekele mamakülya, 'Nī kyaŭ kīla inyw'ī mwaasya?

73.Mo masūngīie, 'Ithyī nītwaasya kīkombe kya Mūsumbī kya kūthima na ūla ūnūūkīete enengwa mūio wa ngamīle, na Nyie nīngūūngamīa ūu.'

74.Mo masūngīie, 'Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, inyw'ī nīmwīsī nesa vyū kana ithyī tūyaaūka kūū kwīka ūthyoeku nthī īno, na ithyī tūi ing'ei.'

75.Mo maisye, 'Usilīlo wīīthwa wī mwaū īndī, mweethwa inyw'ī nīmūūkengana?'

76.Mo masûngîie, 'Usilîlo wa ûu nî kana, ûla kîkombe kyu kîkwîthîwa kî ngusunî yake, we nîwe îtuvi yakyo. Uu nîw'o ithyî tûmasilîlaa eki-ma-naî.'

77.Indī we ambīlīīlya kūmantha makunianī moo mbee wa ikunia ya mwanaa nyinyia; na īndī akyumya kyo īkunianī ya mwanaa nyinyia. Uu nīw'o ithyī twalanilye īūlū wa Yosevu. We ndai atonya kwosa mwanaa nyinyia kwa mwīao ma Mūsumbī ateo kwīthwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendete ūu. Ithyī tūnenevasya kwa ūnene wa ivīla ūla ona wīva Ithyī twendaa; na īūlū wa kīla mwene ūmanyi nī Umwe, Mūmanyi Mūno Vyū.

كَالْوَا وَٱفْهُلُوا عَلَيْهِمْ مَا ذَا تَفْقِدُ وْنَ ۞

قَالُوْا نَفْقِكُ صُوَاعَ الْمَالِكِ وَلِيَنْ جَاآءَ مِهِ حِسُلُ بَعِنْدٍ وَانَا بِهِ زَعِيْمُ

قَانُوا تَاللهِ لَقَدْ عَلِنَتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِ الْدُخِي وَمَاكُنَا لِنُفْسِدَ فِ الْدُخِي

قَالُوا فَمَا جَوَا فَوْ إِنْ كُنْتُمْ كُنِوبِينَ

كَالْوَاجَزَآوُهُ مَنْ فُجِدَ فِى رَخْلِهِ فَهُوَجَزَآوُهُ كَلَاكِ نَجْزِى النَّلِينِيْنَ @

فَبُكَا وَالْوَعِيَتِهِمُ قَبْلَ وِعَآءِ اَخِينهُ وَثُمَّ اسْتَخْرَجُهَا مِنْ فِعَآءِ اَخِينُهُ كُذْلِكَ كِدُنَالِيُوسُفَ مَاكَانَ لِيَأْخُذَ اَخَاهُ فِنْ دِيْنِ الْمَلِكِ اللَّآنَ يَشَاءً اللَّهُ لَيَاخُذَ اَخَاهُ فِي مِنْ الْمَلِكِ اللَّآنَ يَشَاءً اللَّهُ لَيْحُونَ مَنْ فَشَاءً وَوَوْقَ كُلِ فِي عِلْمِ عَلِيهُ مَنْ فَشَاءً وَوَوْقَ كُلُ فِي عِلْمِ عَلِيهُ مَنْ فَشَاءً وَوَوْقَ كُلُ فِي عِلْمِ عَلِيهُ مَنْ فَشَاءً وَعَوْقَ كُلُ فِي عِلْمِ عَلِيهُ مَنْ فَشَاءً وَعَوْقَ كُلُ فِي عِلْمِ عَلَيْهُ مَنْ فَسَاءً وَاللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْلِقُلْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللللَّهُ الللَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللّهُ الللّهُ الل 78.Mo maisye, 'Ethwa we nīūyīte, mwanaa nyinyia wake nīwooyīte tene.' Indī Yosevu aia ūndū ūū kīmbithī ngoonī yake na ndaamaumbūlīla mo. Na we aisye, 'Inyw'ī mwīoneka mwī nthīnī wa mwīkalo mūthūku mūno vyū; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa mūno vyū maūndū ala inyw'ī mūneenaa.'

79. Mo maisye, We Mûnenevye we ena îthe mûkûû mûno, kwa ûu, osa ûmwe waitû vandû vake; nûndû ithyî twîkwona we wî wa ala mekaa nesa.'

80.We asūngīie, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nangany'e kana tūikamwose ūngī eka ūla ithyī tweethīa kīndū kitū nake; nūndū tweeka ūu, vate nzika, twīīthwa katī wa ala mate alūngalu.

LUKU 10

81. Na yîla mo maminie kûyîtûka nûndû masyoka, maneenany'e wakwa Mwanaa nyinyia ûla vamwe ütee. műkűű aisye, 'Inyw'l nomwisi kana ithe wenyu niwoosie wivito kuma kwenyu syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'on ûte ûlûngalu the na lilikanai **ūla** mwamwikie Yosevu. Kwa uu, Nyie ndiūma, nthī īno kūvika nau ambītīkīlye nyie kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atw'e ĩulu wakwa. Na We ni We Museo Mûno Vyû katî wa asili.

82.Inyw'ī syokai kwa īthe wenyu na mūimwīa, 'Ame īthe waitū, mwana waku nīūyīte, na ithyī tūneenete ūndū twīsī tū na tūinaī tūtonya kwīthwa asūvīi ma maūndū ala matonekaa.

قَالْزَآ اِن يَسُوقُ فَقَدْ سَرَقَ اَخْ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَالْسَرَقَ اَخْ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَالْسَرَقَ اَخْ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَالْسَرُهَا يُومُ مَالُهُمْ قَالُ اللهُ اعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿ اللّٰهُ اعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿

قَالْوَا يَنَايَّهُا الْعَذِيْزُ إِنَّ لَهُ اَبَّا شَيْعًا كَمِيْرًا فَعُمَّلُ اَحْدَنَا مَكَانَهُ أَنَا نَزِيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ قَالَ مَعَاذَ اللهِ اَنْ تَانَّذُ الْآمَنَ وَجُدْمَا مَتَاعَنَا فَى عِنْدَاهُ ۚ إِنَّا إِذَا لَظِلْمُونَ ﴾

فَكُمَّا اسْتَيْنَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نِيَنَّا ثَالَ كِيْدُوهُمْ الدَّ تَعْلَمُوا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَلَ عَلِيْكُمْ مَوْثِقًا مِّنَ اللهِ وَمِن قَبْلُ مَا فَزَطْتُمْ فِيْ يُوسُفَ فَكَنَ اَبْرَ الْاَرْضَ عَتْ يَاذَنَ لِنَ اَنِيَ اَوْ يَعَكُمُ اللهُ لِنَّ وَهُوَ خَيْرُ الْكِلِيْنَ

اِرْجِعُوَّا لِكَ اَبِيْكُوْ فَقُولُوا يَا اَبَاكَ اَبْنَكَ سَرَقَ عَ وَمَا شَهِدُنَا آلَا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَا اللَّهُ بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَا اللَّعَيْبِ خُفِظِيْنَ ﴿ 83.'Na makulye andu ma musyi ula ithyi tunai nthini wa w'o, na ma mukwili ula tunookanisye naw'o, na ow'o ithyi twineena w'o.'

84. We asûngîie, 'Aiee, îndî ilîko syenyu nîsyamûkengete inyw'î kwa kûete ûndû ûû ta kîndû kîseo. Kwa ûu nyie nîîthwa na ûmîîsyo mûlûmu. Nokwîthwa Ngai Mwene Vinya W'onthe akamaete mo onthe kwakwa nyie; nûndû We nî Umanyi-W'onthe, Ula-Mûî.'

85.Na we Yakovo auma vala mai na asya, Uui kyeva kyakwa iülü wa Yosevu!' Na metho make mausüitwe ni methoi nündü wa kyeva, na we niwasiilaa kimako kyake.

86.Mo maisye, 'Ithyī twīīvīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe, we ndūkaeka kūneena ūvoo wa Yosevu okūvika ūwae ona kana kūkw'a.

87.We Yakovo asüngiie, 'Nyie nitwaa kyeva kyakwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Nyie ninisi kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ûndû ûla inyw'i mûtamesi.'

88.'Inyw'ī aana makwa, inyw'ī endai mūkamūmanthe Yosevu na mwanaa nyinyia na mūikakw'e ngoo ĩūlū wa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; nūndū vai ūkusaa ngoo īūlū wa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo andū ala matetīkīlaa.

89.Na yı̃la mo mavikie mbee wake Yosevu manıwı̃ie, 'Ame we mūkumye, ūkya nūtūkūnı̃te ithyı̃ na andū ma nyūmba yaitū, na ithyı̃ tüetete mbesa وَسُئِلِ الْقُرْيَةَ الْآَقِىٰ كُنّا فِيْهَا وَالْفِيْرَالْزَىٰ ٱفْبَلْنَا فِيْهَا ۗ وَإِنَّا لَصْدِقُونَ۞

قَالَ بَنْ سَوَلَتْ لَكُمْرِ اَنْفُسُكُمْ اَمْدُاد فَصَدُرُ جَيِيْكُ عَسَم اللهُ اَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَيِيْعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ﴿

وَ تُوَلَّى عَنْهُمُ وَقَالَ يَاكَسَفَعُ عَلى يُوْسُفَ وَابْيَضَّتُ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُو كَظِينَمُّ۞

قَالُوا تَاللهِ تَفْتَوُ اتَذَكُرُ يُوسُفَ حَقْتَالُونَ حَرَضًا اَدْتُلُونَ مِنَ الْهٰلِكِينَ۞

قَالَ إِنْهَا آشَكُوا بَثِي وَخُزْنِيَ إِلَى اللهِ وَاعْلَوْمِنَ اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿ اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴾ اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴾

لِكَنِينَ اذْهُبُوْا فَتَكَمَّنَسُوا مِنْ يُنْفِسُفَ وَاجَيْهِ وَلَا تَايْتَسُوْا مِنْ تَرْفِح اللهُ إِنَّهُ لَا يَايْنَسُ مِنْ رَفِح اللهِ إِلَا الْقَوْمُ الْكَلْفِرُوْنَ ۞

فَلْنَا دَخَانُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَالَيُّهَا الْعَذِيْزُمُسَنَا وَاهْلَنَا الفُّذُ وَجِئْنَا بِبِصَاعَةٍ مُزْجِبةٍ فَاوَفِ لَنَا الْكَيْلَ وتَصَدَّقُ عَلَيْنَأُ إِنَّ اللَّهُ يَجُوْى الْمُتَصَدِّقِيْنَ ⊕ 356 mbūthū, kwa ūu we tūnenge kīthimo kyusīe, na īthīwa wī mūlau kwitū. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amatuvaa ala alau.'

90.We Yosevu amakülilye, 'Inyw'î nîmwîsî ündü mwamwîkie Yosevu na mwanaa nyinyia yîla mwaî atumanu?

91.Namo mamūsūngīa, 'Ow'o we nue Yosevu? Nake amasūngīa, īī, Nyie ninyie Yosevu na ūū nī mwanaa mwaitū. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīthīītwe e mūlau mūno kwitū ithyelī. Ow'o, ūla w'onthe mūlūngalu na e mūmīīsya----Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaekaa ītuvi ya asu ala mekaa meko maseo yae.

92.Namo masūngĩa, Ithyĩ twĩIvĩta na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūkūnenevetye we ĩūlū waitū na ithyĩ nĩtwĩthĩītwe twĩ ene-naĩ mūno.'

93. Nake amea, 'Vai ĩvĩtyo yĩūtalwa ĩūlū wenyu ūmūnthĩ; Ngai Mwene Vinya W'onthe namūekee inyw'ĩ! Na We nĩ Ula Usūïtwe nĩ tei katĩ wa ala mew'anĩaa tei.

94.'Endai na kîtonkyeo kīī kyakwa mūkakie mbee wa īthe wakwa; we akakīmanya. Na īndī mūindetee mūsyī wenyu w'onthe.'

LUKU 11

95.Na yīla mūkwīlī wataanīsye, īthe woo aisye, vate nzika, Nyie nīngwīw'a mūuke wa Yosevu, onakau inyw'ī mwīmbosa ta mūndū mūkūū ūtena kīlīko.'

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مِنَا فَعَلْتُمْ بِيُوْشُفَ وَآخِيْهِ إِنْهِ ٱنْتُمُ جِهِلُوْنَ۞

قَالْوَا مَرَانَكَ لَاَنْتَ يُوسُفُهُ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَلَمْنَا اَنَا يُوسُفُ وَلَمْنَا اَنِيْ فَلَ مَنْ يَتَقِى وَيَصْدِرْ اَنِيْ مَنْ يَتَقِى وَيَصْدِرْ فَإِنَّ اللهُ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ ۞

قَالُوْا تَاللهِ لَقَدُ اثَرَكَ اللهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخْطِينَ

قَالَ لَا تُنْرِيْبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمُ لِيَغْفِرُ اللهُ لَكُفُرُوهُو ارْحُمُ الرُّحِينِينَ ۞

إِذْهَبُوا بِقِينِصِى لَهُ أَا فَٱلْقُوهُ عَلَى وَجُرَا فِي كَاتِ الْحُدُولُ عَلَى وَجُرَا فِي كَاتِ اللهِ الم

وَلَتَا فَصَلَتِ الْعِيُوُقَالَ اَبُوْهُمْ إِنِي الْاَحِدُ سِ فِحَ يُوسُفَ لَوْلَا اَنْ تُفَيِّدُونِ 96.Mo masūngiie, 'Kwa w'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, we vate nzika, wio nthini wa ivityo yila ikūū.'

97.Na yīla mūeti wa ūvoo mūseo wookie, nīwakiie kītonyeo kya Yosevu mbee wake na īndī atheew'a. Indī we Yakovo akūlya, 'Nyie ndyaamūtavya inyw'ī; Nyie nīnīsī kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūndū ūla inyw'ī mūtawīsī?'

98.Mo maisye, 'Ame īthe waitū, twītīsye ūekeo wa naī sitū; ithyī nītwīthīītwe twī ene-naī.'

99.Nake asya 'Kwa Ula W'o Nyie ningumwitisya uekeo wa Mwiaii wakwa. Vate nzika, We ni We Muekanii Munene Muno, Usuitwe ni tei.'

100.Na yila mo mookie kwa Yosevu niwamaile asyai make vamwe nake mwene, na asya, 'Likai Misili na muuo, ethwa nikuumwendeesya Ngai Mwene Vinya W'onthe.'

101.Na we niwamokililye asyai make ĩulu wa kĩvĩla kva usumbĩ, na onthe mavalūka nthĩ mothyū na moo matulîtye-ndu kwoondû wake. Na asya. 'Ame asa wakwa, ũũ nĩ wĩanĩu wa ndoto yakwa ila ya tene. Mwiaii wakwa nůmítw'íkíthítye ya w'o. Na We nīweethīiwe na īnee īūlū wakwa yīla We wanumisye kyovonî na amuete inyw'î kuma weŭnî wa mūthanga îtina wa Satani kūthokoany'a ngwatanio yakwa na anaasa. Vate nzika, Mwiaii wakwa ni Muuu kwa ula ona wiva We wendaa: nûndû We nî Umanvi-W'onthe, Mûî.

وَ قَالُوْا تَاللهِ إِنَّكَ لِفِي صَلْلِكَ الْقَدِيْمِ

فَلَتَا آَنْ جَاءَ الْبَشِيْرُ الْفَهُ عَلَى وَخِيهِ فَارْتَكَ بَصِيْرًا قَالَ الْمُرَاقُلُ الْكُرُةُ إِنْيَ اَعْلَمُ مِنَ اللهِ مَا لا تَعْلَمُونَ ۞

قَالُوايَّاكِانَا اسْتَغْفِرْلَنَا ذُنُوْبَنَآ إِنَّاكُنَّا خُطِيْنَ ۞

قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِيْ اللَّهُ هُوَ الْغَفُوسُ الرَّحِيْمُ الْغَفُورُ الْعَفُورُ الرَّحِيْمُ

نَلَتَا دَخَلُوا عَلْ يُوسُفَ أَوَى النَّهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِضْرَانَ شَآءً اللهُ أَمِنِيْنَ ۞

وَرَفَعُ اَبُونِهِ عَلَى الْعُرْشِ وَحَزُوالَهُ شَخَدًا ا وَ قَالَ يَابَتِ هٰذَا تَاٰوِيْكُ رُءُيَاى مِن قَبَلُ فَى جَعَلَهُ ارَتِیْ حَقًا أُوقَدُ اَحْسَنَ بِنَ إِذَ اَخُوجَیٰ مِن الشّیُطُن بَیْنی وَبَانَ اِخُوتِیْ الْبَدُومِن اَبَدُی اَنْ تَوَیْ الشّیُطُن بَیْنی وَبَیْنَ اِخُوتِیْ اِنْ رَقِیْ لَطِیْفٌ لِمَا یَشَاءً اِنْ لَهُ هُو الْعَلِیْمُ الْحَکِیٰمُ 102.'Ame Mwīaīi wakwa, We nūnengete ūathimo na kīanda kya ūsumbī, na nīwamanyīisye maūalyūlo ma syīndū. Ame We Mūseūvya wa matu na nthī, We Nue Mūsūvīi wakwa nthī īno na Itunī. Eka kīkw'ū kīkambīthīa Nyie nī nthīnī wa mwīkalo wa kwīnengane kwendanī Kwaku na ngwatany'a nyie na ala alūngalu.'

رَبِ قَدُ أَتَيْنَتِنَىٰ مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَمْتَنِیٰ مِنْ تَأُونِلِ ۗ الْاَحَادِیْثِ ۚ فَاطِرَالسَّلُوٰتِ وَالْاَرْضُ آمَٰتَ وَلِیّٖ فِے الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ تَوَفِّیۡ مُسْلِمًا وَالْفِیْقِ ْ بِالْضِٰلِیٰنَ۞

103.Usu nī katī wa maūndū ala matonekaa, ithyī tūūkūvuanīsya we. Na we ndwaī namo yīla mo meew'anie īūlū wa walany'o woo yīla mo masamaa.

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَكَاءَ الْغَيْبِ نُوْحِيْهِ الِنَيْكَ ° وَمَا كُنْتَ لَدَيْمُ اِذْ اَجْمُعُوۤا اَمْوَهُمْ وَهُمْ يَمْنُكُوُونَ ۞

104.Na andū aingī mūno maiketīkīla ona we wenda ūu mūno.

وَمَا ٱلْنُو النَّاسِ وَلَوْحَرَصْتَ بِمُؤْمِنِيْنَ

105.Na we ndůkwîtya îtuvi nůndů wa ůndů ůů. Ni útao tů kwa mbaa andů onthe. عُ وَمَا تَشَالُهُمْ عَلِيْدِمِنَ آجْرِان هُوَ الْآذِكْرُ لِلْعَلِمِينَ ٥

LUKU 12

106.Na nī Syama syīana ata ila syī matunī na īūlū wa nthī, ivītūkaa, maisyathūkīaa.

وَكَأَيِّنْ فِنْ اٰيَةٍ فِي السَّلَوٰتِ وَ الْاَرْضِ يَمُزُّوْنَ عَلَيْهَا وَهُوْعَنْهَا مُعْرِضُونَ⊖

107.Na aingī mūno moo maimwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe mateūmwīanany'a We na atindany'a ota ūu.

وَ مَا يُؤْمِنُ ٱكْثَرُهُمْ وَإِلَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُّشْوِكُونَ ۞

108.Mo îndî, mew'aa me eanîe îulu wa usilîlo ula ukite kwoo na kithuulumukilo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana kuvika kwa mituki kwa ula Saa iulu woo mo matekumanya?

ٱفَاَمِنُوۡۤا اَنْ تَاٰتِيَهُمۡ غَاشِيَةٌ ۚ مِنْ عَذَابِ اللهِ ٱوْ 'مُالسَّاعَةُ بُغْتَةٌ وَهُمۡ لِا يَشۡعُرُونَ۞

109.Asya, 'Ino niyo nzia yakwa: Nyie nitanaa kwa Ngai Mwene Vinya

W'onthe. Nyie ningwete kilio kya umanyi mutheu, ona asu ala mambikilaa Nyie ota uu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mutheu; na Nyie ndi kati wa asu ala mamwiananasya Ngai na ngai ingi.

110.Na Ithyī tūyaatūma mbee waku andū Atūmwa ateo aūme, ala Ithyī twamavuanīsye, kuma katī wa andū ma mīsyī. Mo īndī, nomangangīte ĭūlū wa nthī na makona ūndū mūminūkīlyo wa asu ala maī mbee woo wailyī? Na vate nzika, wīkalo wa Itunī nī mūseo kwa asu ala mamūkīaa Ngai. Inyw'ī īndī nomūkamanya?

111.Kūvika īvinda, yīla Atūmwa meeyītūkie na meeyona mo ene matw'īkīthītw'e ta akenganni, ūtethyo Witū nīwavikie na mītūkī kwoo na īndī atangīīwa ūla Ithyī twendaa. Na ūsilīlo Witū ndūtonya kūsilīka kuma kwa andū ene naī.

112.Kwa üla W'o, nthīnī wa ngewa yoo ve kīsomo kwa andū ala mena kīlīko. Ti kīndū kīseūvītw'e, īndī nī wīanīu wa ūndū ūla waī mbee wayo na ūalyūlo wa syīndū syonthe kwa ūkuvī, na ūtongoi na tei kwa andū ala metīkīlaa.

وَ مِن اللَّهِ مَنْ اللَّهِ مَدِينِ إِنْ اللَّهِ أَدْعُواْ إِلَى اللَّهِ أَعَلْ بَصِيْدَةٍ أَنَا وَمَن مَنْ صَلَّهِ عِلَى النَّبُعَنِي وَمُنْ اللّٰهِ وَمَا اَنَا مِنَ النُّسُوكِينَ ۖ ۞

وَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ تَبْلِكَ اِلَا رِعِالَا ثُوْجِنَ اِلَيْعِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرَىٰ اَفَلَمْ يَسِيْرُوا فِي الْاَرْضِ فَيُنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ تَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْاَجْرَةِ خَيْرُ لِلَّذِيْنَ الْتَكَوْلُ اَفَلَا تَتْقِلُونَ۞

حَتَّى إِذَا اسْتَيْصَ الْزُسُلُ وَكَلَنْوَا اَنْهُمُ وَلَىٰ لَا اَسْتَيْصَ الْزُسُلُ وَكُلَنْوَا اَنْهُمُ وَلَا لُورُهُ الْمُلِكَا جَلَّا هُمُ الْصُورِ الْمُنْجُومِ مِنْ اللَّهُ الْمُؤْمِ الْمُنْجُومِ مِنْ اللهُ عَنِ الْقُومِ الْمُنْجُومِ مِنْ اللهِ

لقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُدلِ الْآلْبَابِ مَمَا كَانَ حَدِيثًا يَٰفَقَلَى وَلَكِنْ تَصْدِيْقَ الْزَى بِيْنَ يَدَيْهِ وَ تَفْصِيْلَ كُلِ شَنْ وَهُدَّى وَ مَرْحَدَثُ إِنَّ لِقَدْمِ يُنْوُمِنُونَ شَ

AL-RA'D (Wavuaniw'e Makka)

1. Svîtwanî va Ngai Mwene Vinya W'onthe. Üla Usüîtwe nî ülau. Usüîtwe nî tei

إنسيرالله الرّخين الزّحين

- 2. Alif Laam Miim Raa Nyie Ninyie Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Umanvi-W'onthe. Woni W'onthe. Ino ni Misoa va Ivuku. Na maŭndū ala mavuanītw'e kwaku ni ma w'o, indi andu aingi muno mavîtîkîlaa.
- 3.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula wookililye matu vate itui ila inyw'i mūtonya kūsyona. Na indi We atinika We-Mwene Kîvîlanî-kya-Usumbî. We aivinyīja syua na mwei syalika wiani: kila kimwe kiatilaa nzia vakvo kūvika įvindanį yila yitw'e. We asyumĩasya mĩao syonthe. We avuanasya Misoa nesa ütheini nikana invw'î mwîthwe na mūlkilo mūlūmu ĩulu wa kukomana na Mwiai wenyu.
- 4. Na We ni We Ula wanyaiikisye nthi na eekīa iīma na mbūsī nthīnī wayo. Na matunda We aseŭvîtye elî elî, îûme na We atumaa ütukü üvw'lka Nthînî waw'o, niw'o ve mūthenva. Syama kwa andū ala masūanīaa.
- 5.Na nthînî wa nthî ve ilungu syî kĩvathūkany'o ikwatene kĩmwe na kĩla kīngī, na mīūnda ya mīsavivū, na mīūnda va malīu, na mītende, īmeete mwlini umwe vamwe na ingi itameete ūu: svo ing'ithaw'a na klw'ū o kyu, Indl Ithvī nītūtumaa imwe isyaa mosyao

الْنَارَة تِلْكَ أَيْتُ الْكِتْبِ وَالَّذِيْنَ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ زَّبْكَ الْحَقُّ وَلَكِنَ ٱلْتُرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۞

اللهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوتِ بِغَيْرِعَمَدٍ تُرَوْكُمَا ثُمُّ السُّولِي عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَرَ الشَّمْسَ وَالْقَدُو كُلُّ يَجْرِي لِاَجْلِ مُسَتَّى يُدَبِّرُ الأَمْرَيْفَضِلُ الْأَيْتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءَ رَنِكُمْ تُوقِئُونَ ۞

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْآرْضَ وَجَعَلَ فِنْهَا رَوَاسِيَ وَ انْهُوَّا أُومِنْ كُلِّ الثَّنَوْتِ جَعَلَ فِيهُا زُوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِهِ الَّيْلَ النَّهَارُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَا يَٰتٍ لِّقُوْمٍ يَّتَعُكَّرُونَ ۞

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّنتَجُورُتُ وَجَنَّتُ مِّن اعْنَابِ وَ ڒؘۯڠ ۏٚٮؘڿؽڵٞڝؚٮ۫ۅٲڽٞۊۜۼؘؿڔؙڝؚ۬ۏٳڹ ؽؙٮڟؠ ؠؠؠٵ**ٙ؞** وَاحِدِتُ وَنُفَضِلُ بَعْضَهَا عِلْ بَعْضِ فِي الْأُكُلُ اتَ maingī kūvīta ila ingī. Nthīnī wasyo ve Syama kwa andū ala mamanyaa. فِي ذَٰلِكَ لَاٰيْتٍ لِقُوْمٍ يَعْقِلُونَ ۞

6.Na ethwa we nūūseng'a, Indī ūneeni woo nīw'o wa kūsengy'a mūno; 'Ata! Ila ithyī tūkatw'īka kītoo, ithyī Indī, nītūkethwa na mwīkalo wa kyūmbe kyeū?' Aa nīmo ala maleaa kūmwītīkīla; Mwīai woo, na aa nīmo makethwa na mīnyololo ngingonī syoo, namo makeethwa me ekali-ma-Mwakinī, vala nīvo mo makekalaa.

وَإِنْ تَغِيَّ فَعَجَبُ قَوْلُهُمْ عَ إِذَا كُنَّا تُرَيَّا وَالْمَا إِنَّا إِنَّا الْفَيْ خَلْقِ جَدِيْدٍ هُ أُولِيْكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْ الْبِيَّةِ مِثْ وَاللَّهِكَ الْاَيْنَ كَفَرُوْ الْبِيَّةِ مِثْ وَاللَّهِكَ الْفَارِّ هُمْ فِيْهَا الْفَارِّ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ ۞ خَلِدُونَ ۞

7.Na mo mena wendi wa kūkūlya kuma kwaku nīkana mo maetewe ūthūku īūlū woo mbee wa ūseo, oyīla ūsilīlo wa kīla mūthemba nūminīte kumīla mbee woo. Na nīw'o, Mwīaīi waku Ausūītwe nī ūekeo kwa mbaa andū onthe ona wīki wa naī woo wīvo, na ow'o, Mwīai waku ota ūu nī Mwai kwa kumya ūsilīlo.

وَ يَسْتُعْجِلُوْنَكَ بِالسَّيِئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَلْ عَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمُثُلُثُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَدُّوْمَغْفِرَ ﴿ لِلنَّاسِ عَلْ ظُلْمِهِمْ ۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيْدُ الْحِقَابِ ⊙

8.Na asu ala metîkîlaa maasya, 'Nîkî Kyama kîitheetw'e kwake kuma kwa Mwîai wake?' We, vate nzika, wî Mûkaanany'a. Na ve Ndongoi kwa kîla mbaî ya andû.

وَ يَغُولُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ إِيهٌ مِنْ عُ تَتِهُ إِنْكَا آنْتُ مُنْذِلاً وَلِكُلِ قَوْمٍ هَادٍ ۞

LUKU 2

9.Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kīla kīka kīsyaa, na mavu ala maumaa na ala mavikaa. Na kīla kīndū kī kīthimo kyakyo kīanīe Kwake.

ٱللهُ يُعْلَمُ مَا تَحْدِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيْضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَنْوَدَادُ وَكُلُّ شَيْ عِنْدَهُ بِيقْدَادٍ ۞

10. We nî We Mûmanyi wa maûndû ala matonekaa na ala monekaa, Ula Mûnene, Uteananîka-na-Kîndû, Ula-Wî-Iûlû Mûno.

عْلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيْدُ الْمُتَعَالِ ۞

11.We katî wenyu ûla ûvithaa ndeto yake, na we ûla ûmîwetaa ûtheinî nûndû ûmwe mbee wa metho Make; na ota ûu, ûla wîvithaa ûtukû, na we ûla ûendaa ûtheinî mûthenya.

12.Kwoondū wake Mūtūmwa ve ūatīanīo wa alaīka mbee wake na ītina wake; mo nīmamūsūvīaa we kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaalyūlaa mwīkalo wa andū okūvika mo maalyūle maūndū ala me nthīnī wa ngoo syoo. Na yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe wenda kūmasilīla andū, vai kīsiīīi, ona mo mai na mūtetheesya ona wīva ūtee Wake.

13. We nī We Ula ûmwonasya inyw'ī ûtisi kûmwikĩa w'ia na wīkwatyo, na We nīûkīlasya mathweo maito.

14.Na kītalalīki nīkīmūtaīaa We na ndaīa Syake na ota ūu alaīka kwoondū wa w'ia Wake; na We nūtumaa makūna ma ūtisi na aimūkūna namo ūla We wendaa, īndī mo nīmakaananīaa īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyīla We nī mwai kwa kūsilīla.

15.Kwake We eweka nīkw'o mboya ya w'o ītwaawa. Na isu ila mo masyīkaīlaa ūtee Wake iimasūngīaa ona vanini, tondū ūndū we ūla ūtambūūkasya moko make elī kūkyelekela kīw'ū nīkana kīvike kanyw'anī kwake ūsūngīawa, īndī kīiūvikīaa. Na mboya ya alei nī kīndū kyanangīku.

سَوَآءُ قِنْكُمْ مَنْ اَسَوَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفِيْ بِالنَّلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ۞

لَهُ مُعَقِّبِكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَعْفُطُوْنَهُ مِنْ آمْدِاللَّهُ إِنَّ اللَّهُ لَا بُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّ يُغَيِّرُوْا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَّا اَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوْمًا فَلَامُرَدَّ لَهُ ۖ وَمَا لَهُدُ مِّنْ دُوْنِهِ مِنْ وَالْهِ ۞

هُوَ الَّذِي يُدِينُكُمُ الْبَرْقَ خَوْقًا وَّلَمُمَّا وَيُنْتِئُ التَّحَابَ الثَّقَالَ ﴿

وَيُسَيِّحُ الرَّعْلُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلْيِكَةُ مِنْ خِيْفَتِهُ وَ يُوسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيْبُ بِهَا مَنْ يَشَآءُ وَ هُـمْ يُجَادِلُونَ فِي اللهِ ۚ وَهُوَ شَدِيْدُ الْمِحَالِ ۚ

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهِ كَا يَسْتَجِيْبُوْنَ لَهُمْ بِشَىٰ الْاَكِبَاسِطِ كَفْيَهِ إِلَى الْمَآءِ لِيَبُلُغُ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِخِهُ وَمَادُعَآءُ الْكَفِرِيْنَ إِلَّا فِي صَلْلِ@ 16.Na kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩkw'o kwînenganawe nĩ ủla w'onthe ona wĩva wĩ matunĩ na ĩulu wa nthĩ akyenda na ate kwenda na ota Đu syuu syoo now'o syĩkaa, ma-kĩoko na ma-wĩoo.

17. Asya, 'Nūū ūla Mwīai wa matu na Asya, 'Nî Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, inyw'i indi mwosete atetheesya angi ütee Wake ala matena ŭtonyi wa ŭseo kana ŭthŭku ona lulu woo ene?' Asya, 'Kîlalinda na mūndū ûnûkwona nthî nîmatonya kwîthwa ûndû űmwe?' Kana, mo makwatanasya atindany'a na Ngai Mwene Vinya W'onthe na ala mombite ila ivw'anene na ûmbi Wake nîkana svelî svonekae ivw'anene kwoo?' Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka ni We Mumbi wa svîndû svonthe na We nî Umwe. Ula Mûnene Vyû.

18.We atheeasya kiw'ū kuma ituni, nīkana syanda itheesye kīw'ū kwīanana na kīthimo kyasyo, na kīw'ū kyu nīkīkuaa īvūyū yimbu īūlū wakyo. Na kuma nthînî wa klw'û klla mavyûvasya na mwaki, maimantha kūseūvva mathaa kana mījo ya kūkita, nīvaumaa īvūyū vívw'anene nayo. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe wonanasya w'o Yu, ĩ0lũ wa ĩvũyũ, na ûvûngû. nīvīendaa ta mavuti, īndī kwa kīla kîmaunaa andû, kîkalaa îûlû wa nthî. Ũu nĩw'o Ngai Mwene Vinya W'on the ûnenganae ngelekany'o.

19.Kwa asu ala mamwitikaa Mwiai woo ni useo wa tene na tene; na kwa asu ala matamwitikaa We, ona makethwa na

وَ يَلْهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي الشَّلُوتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَ كَرْهًا وَظِلْلْهُمُ وِالْفُدُ فِي وَالْاصَالِ ۖ ﴿

ثُلُ مَن زَبُ السَّلُوتِ وَالْاَرْضُ قُلِ اللّهُ قُلُ ا اَفَا تَخَذُ تُمُ مِنْ دُونِهَ اَوْلِيكَا لَا اللّهُ اللهُ خَلَقُ اللهُ اللهُ عَلَيْهِمُ اللهُ اللهُ خَلَقُ اللهُ عَلَيْهِمُ اللهُ اللهُ خَلَقُ كُل اللهُ خَلَقُ اللهُ اللهُ عَلَيْهِمُ اللهُ اللهُ خَلَقُ كُل اللهُ عَلَيْهِمُ الْوَاحِدُ القَهَادُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ

أَنْزُلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا أَ نَسَالَتُ أَوْدِيَةٌ بِقِدَرِهَا فَاحْتَمَلَ الشَّيْلُ زَبَكَ ازَابِيًا وَمِتَا يُوْقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِعَاءَ حِلْيَةٍ أَوْمَتَاعٍ زَبَدُ فِثْلُهُ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِعَاءَ حِلْيَةٍ أَوْمَتَاعٍ زَبَدُ فِثْلُهُ كَلْ لِكَ يَضْيِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ هُ فَأَمَّا الزَّبُدُ فَيُنْهُ مُنْ جُفَاءً * وَامَا مَا يُنْفَعُ النَّاسَ فَيَمَكُثُ فِي الْوَرْضِ كُذْلِكَ يَغْمِيبُ اللهُ الْوَمْعَالَ شَ

لَّهُ وَ لِلَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْا لِرَيْهِمُ الْحُسْنُ ۖ وَالَّذِيْنَ لَمَ يَنْجَيْنُوا

syīndū syonthe ila syī īūlū wa nthī, ona makongeleelwa ingī syīana ta isu, maitonya kwīyovosya mo-ene nasyo kuma vo. Asu nīmo makethwa na ūtalo mūthūku, na wīkalo woo nī Ngienanī. Nī vandū vathūkīte ata īndī va kūthūmūa!

لَهُ لَوَ أَنَ لَهُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَيِيْعًا وَمِثْلَهُ مَعَى مَ لَكُ لَوْ أَنَ لَهُمْ مَّا فَي الْأَرْضِ جَيِيْعًا وَمِثْلَهُ مَعَى مَ لَا فَتَكَ وَابِهُ أُولَيْكَ لَهُمْ مُنَوَّءُ الْحِسَابِ هُ وَالْمُمُ لَوَّ مَا لَيْهَا دُهُ

LUKU 3

20.We îndî, ûla wîsî kana maûndû ala we wavuanîw'e kuma kwa Mwîai waku nî maw'o, ûndû ûmwe na ûla nî kîlalinda? *Indî* no ala manengetwe mîthînzîo ya ûmanyi tû makasûanîa:

21. Asu ala meaniasya mwiw'ano wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na matanangaa ūtianio;

22.Na ala makwatanasya undu Ngai Mwene Vinya W'onthe wiyiaite makwatanw'e, na kumukia Mwiai woo, na makiaa utalo muthuku.

23.Na asu ala momīlasya makīmantha mumo wa Mwīaīi woo, na kūsyalīlisya Mboya, na kumya katī wa ila Ithyī tūmanengete mo, kīmbithīnī na ūtheinī, na kūkūany'a ūthūku na ūseo. Aa nīmo makethwa na ītuvi yīla īseo vyū ya Utūo wa mūminūkīlyo----

24. Mīunda ya Tene-W'onthe. Mo makamīlika yo na ota Ou asu ala alungalu kuma katī wa maaīthe moo, na iveti syoo na syana syoo. Na alaīka makalika kwoo kuma kīla mbingīlo, makyasya;

اَفَىنُ يَعْلَمُ اَتَمَا اَنْزِلَ إِلِيَكَ مِن رَبِكَ الْحَقُّ كَمَنُ الْمُولِّ الْمَالِكَ الْحَقُّ كَمَنُ المُولِيةِ الْمَالِدِينَ الْمُولِيةِ الْمُؤْلِدُ الْوَلْمِينَ فِي الْمُعَلِيدِينَ الْمُؤْلِدُ الْوَلْمِينَ وَمِنْ وَمِنْ الْمُؤْلِدُ الْوَلْمِينَ وَمِنْ وَمِنْ وَلِينَ الْمُؤْلِدُ الْوَلْمِينَ وَمِنْ وَمِنْ وَمِنْ وَمِنْ وَمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ وَلَوْلِينَ الْمُؤْلِدُ اللَّهِ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ وَلِي الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ اللّهِ الْمُؤْلِدُ الْمُولِي الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِلِلْمُ لِلْمُؤْلِدُ لِلْمُؤْلِلُولُ لِلْمُؤْلِلُ لِلْمُؤْلِلِل

الَّذِيْنَ يُوْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلاَ يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿

وَالَّذِيْنَ يَصِلُونَ مَا آمَرَ اللهُ بِهَ آنُ يُوْصَلُ وَ يَخْشُونَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوْمٍ الْحِسَابِ ﴿

وَالَّذِينَ صَبُرُوا ابْتِغَاءٌ وَجُهُ رَبِيهِ مُرَوَا قَامُوا الصَّلَوَة وَانْفَقُوا مِتَا رَزَقْنَهُ مُرسِزًّا وَعَلَانِيتَ قَ يَدْرُدُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِبَةَ قَ أُولِيكَ لَهُمُ عُقْبَهُ الدَّادِ ﴾ الدَّادِ ﴾

جَنْتُ عَدْنٍ يَّدُ خُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ابَآبِهِمْ وَاذْ وَاجِهِمْ وَذُرِّ نِيْتِهِمْ وَ الْمَلْبِكَةُ يُدُخُلُونَ عَلَيْمُ مِنْ كُلِ بَابٍ ﴿ 25.'Mūuo withwe nenyu, nūndū nīmwoomīisye; sisyai ūndū ituvi ya Utūo wa mūminūkilyo yiseūvite mūno wiana.

26.Na asu ala manangaa ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Itina wa kūtianīa na kūaany'a ūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe wīyīaīte ūkwatanw'e, na kwīka ūthyoeku lūlū wa nthī---lūlū woo ve kīumo namo makeethwa na ūtūo wī woo.

27.Ngai Mwene Vinya W'onthe athanthaasya kyaûya Kyake kwa ûla w'onthe ona wiva We wendaa na kûkînyivya kwa ûla w'onthe we wendaa. Namo nimataniaa thayû wa nthi ino, oyila thayû wa nthi ino no ûtanu wa pinda ûkielekanw'a na ûla ûkoka.

LUKU 4

28.Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Nīkī Kyama kīitūmawa kwake kuma kwa Mwīaīi wake?' Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe amaekaa mae asu ala We wendaa na kūmatongoesya Kwake-Mwene asu ala mamwelekelaa We.

29.'Asu ala metīkīlaa, na ala ngoo syoo syonaa üthūmūo nthīnī wa kūmūlilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe. Iī, no nthīnī wa kūmūlilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe vala ngoo itonya kwona ūthūmūo;

30.'Asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo----Utanu ūkeethwa wī woo, na vandū vaseo mūno vyū va kūsyoka.

سَلْمُ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبُونَتُمْ فَيَغُمُ عُقِبَ الدَّارِ اللَّهُ

وَ الَّذِيْنَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيْثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا آمَرَاللهُ بِهَ اَنْ يُؤْصَلَ وَيُفْسِلُونَ فِى الْاَرْضِ اُولِبِكَ لَهُمُ اللَّغَنَةُ وَلَهُمْ شُوْءُ النَّادِ۞

الله يَنْهُ عُلَا الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاكُمُ وَيَقْدِوُرُوْ فَوِحُوْا بِالْحَيْوةِ الدُّنْيَأُ وَمَا الْحَيْوةُ الدُّنْيَا فِى الْاَحْرَةَ إِلَا عَمْ مَتَاعٌ شَ

وَ يَقُوْلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَوْلَا ٱنْزِلَ عَلَيْهِ أَيَةٌ قِنْ زَنِهُ قُلْ إِنَّ اللهَ يُغِلُّ مَنْ يَشَكَأَءُ وَيَهْ لِكَا إِلَيْهِ مَنْ اَنَابَ ﷺ

ٱلَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَ تَطْمَيِنُ غُلُوْ بُهُمُ مِنِهِكُرِ اللَّهِ ۗ 1 كَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَيِنُ انْقُلُوبُ ۞

ٱلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَيِلُوا الصَّلِحَتِ طُوْبِي لَهُمْ

31.Uu nīw'o Ithyī tūūtūmīte kwa andū, ala angī maminie kūkw'a, nīkana we ūtonye kūmasomea mo kīla Ithyī tūūvuanīsye we, na nomeūlea kūmwītīkīla Ngai Ula Usūītwe nī ūlau. Asya, 'We nī Mwīaīi wakwa; vai Ngai ateo We. Nyie nia mūīkīīo wakwa nthīnī Wake na kūmwelekela We nīw'o ūalūko wakwa.'

32.Na takethwa kwal Kulani Ila nundu wayo īima syaī itonya kūthamw'a kana nûndû wayo nthî îkatûanîlw'a katî kana nûndû wayo akw'û makaneenw'a namo. mo, maikamītīkīla vo. Aiee, ūvoo wīna Ngai Mwene Vinya W'onthe vyū. Mo etîkîli nomaamba kumanya takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendie kwikia kwenda Kwake vinva. We vate nzika. ethwa atonvie kūmatongoesva mbaa andū onthe? Na ala matetīkīlaa. kwa asu Mbanga ndīkaeka kūmavalūkīla mo nūndū wa maŭndŭ ala mo mekîte kana kūvika vakuví na můsví woo, kůvika útianío wa Ngai Mwene Vinya W'onthe üvike. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaleaa kwianiisya utianio Wake.

LUKU 5

33.Na vate nzika, Atūmwa ala maī mbee waku nīmavūthiw'e; īndī Nyie nīnamanengie īvinda asu ala maleile kwītīkīla. Na īndī Nyie nīnamakwatie mo, na ūsilīlo Wakwa wailyī ata īndī!

34.We îndî, Ula 00ngamaa î010 wa kîla thayû kûmanya ûndû wîkaa, akamaeka mo mathi mate asilîle? Namo no

كَذَٰ إِلَى اَرْسَلَنْكَ فِي اَمْهُ وَقَدْ خَلَتْ مِن تَبْلِهَا أَمُمُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ مَثَابٍ ۞

وَلَوْاَنَ قُوْافًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْفَطِعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْكُلِّمَ بِهِ الْهَوْلَىٰ بَلْ لِلْهِ الْاَمْرُجِينَعَا الْكَامَ كَايْنَسِ الَّذِيْنَ امْنُوْآان لَوْ يَشَاءُ اللهُ لَهُدَى النَّاسَ جَيْنِعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِيْنَ كَفُرُوْا تُصِيْبُهُمْ لِيَا صَنَعُوْا قَالِيَةٌ أَوْ تَكُلُّ قَرِيْكًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى عَنْهُوا قَالِيَةٌ أَوْ تَكُلُّ قَرِيْكًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى عَنْهُوا قَالِيَةٌ إِنَّ اللهِ إِنَّ اللهُ لا يُغْلِفُ الْمِيْعَادَةً

وَ لَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ قِنْ تَبَلِكَ فَأَمْلَيْتُ اللَّذِينَ كُفُرُوْا ثُمَّرُ اخَذْ تُهُمْ اللَّهِ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ⊕

ٱفَنَنْ هُوَ قَآلِهُ عَلَى كُلِ نَفْسَ بِمَاكَسَبُتْ ذَجَعَلُوا لِلهِ شُرِكَآءً فَلَ سَتُوهُمْ أَمْرُ ثُنَتِئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي

mamwīananasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na atindany'a. Asya, 'Mawetei mo.' Inyw'ī mūkamūmanyīthya We undu utesi iulu wa nthi? Kana, no ūneeni mūthei tū? Aiee, Indī walany'o wa alei nīwamakavītw'e methonī moo, namo nīmatūngītwe Itina kuma nzīanī īla ya w'o. Na we ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūekaa ae ndakethwa na mūtongoi.

35. Ve üsililo kwoo nthini wa thayü üü wa yu, na vate nzika, üsililo wa Ituni ni mumangu, namo maikethwa na mumasiili kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe.

36.Ngelekany'o ya Itu yila yathiwe akiima-Ngai, ni yila yivulutasya tülüsi: matunda mayo ni ma tene na tene, na ota uu kyau kyayo. Yu ni ituvi ya asu ala alungalu; na ituvi ya alei ni Mwaki.

37.Na asu ala Ithyī tūmanengete Ivuku, nīmatanaa nūndū wa maūndū ala mavuanītw'e kwaku. Na katī wa nguthu syī kīvathūkany'o ve amwe ala maleaa kīlungu kīmwe kyayo. Asya, 'Nyie nīyīaīwe kūmūthaitha Ngai Mwene Vinya W'onthe tū na ti kūseūvya atindany'a Make. Nyie nītanīaa Kwake, na Kwake nīkw'o ūalūko wakwa.'

38.Na ûu nīw'o Ithyī tüyīvuanītye ta utw'io mutheu. Na ethwa we wiatlīa mawendi moo mathuku ītina wa umanyi ula ukuvikīe we, we ndukethīwa na munyanya kana musili kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

الْاَدْضِ آمُر بِطَاهِرِ مِّنَ الْقُولِ كُلُ نُدِّنَ لِلَّذِيْنَ كُلُهُ الْاَدْضِ مَلْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ كَا مَكُرُهُمْ وَصُدُّ وَاعَنِ السَّينِيلِ وَمَنْ يَضْلِل اللهُ كَا لَهُ عِنْ هَادٍ ۞

كَهُمْ عَنَابٌ فِي الْحَيْوةِ الدُّنْيَا وَلَمَنَابُ الْأَخِوَةِ اَشَقُّ وَمَالَهُمُ فِينَ اللهِ مِن وَاقِ

مَثُلُ الْجَنَّةِ الْيَّىٰ وُعِدَ الْمُتَّقُونَ بَّيَوِیٰ مِنْ تَحَوِّهُ الْاَنْهُرُ مُ اُكُلُهَا دَآلِمٌ وَظِلْهَا تِلْكَ عُقْمَ الَّذِيْنَ اتَّقَوَّا وَعُقْبَى الْكِفِيْنَ النَّارُ۞

وَالَّذِينَ اتَيْنَهُمُ الْكِتْبَ يَفْرَخُونَ بِمَا أُنْزِلَ الِيَنَكَ وَمِنَ الْاَحْزَابِ مَن يُنْكُونُ بَعْضَهُ * قُلْ إِنْمَا أُمُوتُ اَنْ اَعْبُدُ اللهُ وَلَا أَشْرِكَ بِهُ إِلَيْهِ اَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَاْبِ

وَكُذُٰ لِكَ اَنْزَلْنَهُ مُكُلِمًا عَرَبِيًّا أُوكِينِ الْبَغَتَ اَهُوَاتُوهُمُ بَعْدَ مَاجَاءً كَ مِنَ الْعِلْمِ مَالَكَ مِنَ اللهِ مِنْ وَلِيْ * وَلاَ وَاقٍ ﴿

LUKU 6

39.Na, mūno, Ithyi nitwamatūmie Atūmwa mbee waku, na nitwamanengie mo iveti na syana. Na kūitonyeka Mūtūmwa kūete Kyama ateo kwa mwiao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Nūndū kila ivinda yina ūtw'io mūtheu.

40.Ngai Mwene Vinya W'onthe avetangaa kīla We wendaa, na akītwaīiaa kīla We wendaa Na uumo wa motw'io onthe wī vamwe Nake We.

41.Na ona Ithyl tukakwor. y'a wlanlu wa maundu amwe ala ithyl tumatelemasya namo, kana Ithyl tukaukw'lthya we, vethwa ve klanlukany'o klini, nundu wla waku we no kuvikya Utumane tu, na lulu Waitu Ithyl ni kutala.

42.Mo nomonaa kana Ithyi nitumithokee nthi, tükimiola kuma mivakani yayo? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nütusaa; vai wa küalyüla ütw'io Wake. Na We E-mituki kwa kütala.

43.Na asu ala maí mbee woo onamo nímaseűvisye úsûanío ota úú, índí masûanío onthe ala mathúkûmaa ní ma Ngai Mwene Vinya W'onthe. We níwisí úndú kíla thayú wíkaa; na alei omítúkí makamanya ítuvi ya můminúkílyo ya útůo 00 yíkeethwa yí yaú.

44.Na asu ala matetīkīlaa masya, 'We ndwī Mūtūmwa.' Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīanīe kwīthwa ta Ngūsī katī wakwa nenyu, na ota ūu, we ūla wīna ūmanyi wa Ivuku.'

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمَ اَزْوَاجًا وَذُمْرَيَةً مَ وَمَا كَانَ لِرُسُولِ اَنْ يَأْتِيَ بِأَيةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللهُ لِكُلِّ اَجَلِ كِتَابُ۞

يَنْحُوا اللهُ مَا يَشَاءُ وَ نَيْنِتُ ﴿ وَعِنْدَةً أَفْرَالِينِ

وَإِنْ ثَمَا ثُوِيَنِكَ بَعْضَ الَّذِيْ نَعِدُهُمْ اَوْنَتَوَثَيْنَكَ كَانَمُا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ۞

ٱوَلَمْرِيَوْا آنَا نَأْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِن ٱطْوَافِهَا * وَاللَّهُ يَخُلُوا إِنَّا الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنَ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ اللَّهُ يَاحِلُونَا إِنَّ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ الْمُؤْمِنِ اللَّهُ الْمِثَانِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّالَةِ اللَّهُ اللَّالَّالَّالَالَّالَّالَالَّالَةُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّلَّالَّال

وَتَنْ مَكُوَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبُلِهِمْ فَلِلْهِ الْمَكُوْجِينِعًا ﴿
يَعْلَمُ مَا تَكُينُ كُلُ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفُّرُ لِكَنْ
عُنْكُ الْكُادِ۞
عُقْبَى الدَّارِ۞

وَيَقُولُ الّذِيْنَ كَفَرُ وَالسَّتَ مُرْسَلًا ثُمُّلُ كَفَى وِاللهِ ﴿ شَهِمْدُكَا بَيْنِيْ وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الكِتْبِ ﴿

سُوْرَةُ الرهيمُ مَكِينًا

IBRAHIM (Wayuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Alif Laam Raa Nvie Ninvie Ngai Ula Mwene Vinva W'onthe. Woni Yīī nī Ivuku yīla Ithyī W'onthe. tūūvuanīsye we nīkana we ūtonye kūmaumya mbaa andū onthe kuma nthīnī wa kila mûthemba wa kivindu kumatwaa kyenini, kwa mwiao wa Mwiaii woo, Ula-Wi-Vinya, Ula-wanzĩanĩ va Kütalwa.

3.Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula nī Syake syonthe ila syī matunī na syonthe ila syī lūlū wa nthī. Na woo nī wa alei nūndū wa ūsilīlo ūla mūthūku vyū;

4. Asu ala mawendaa thayū wa nthī īno mbee wa Itunī, na kūmasiīla andū nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmantha kūmīthyoekya. Asu nīmo malikīte kūasa mūno īvītyonī.

5.Na Ithyi tuimutumaa Mutumwa ona umwe ateo ena kithyomo kya andu make nikana we atonye kumatheesya mo syindu. Na indi Ngai Mwene Vinya Wonthe amuekaa ula We wendaa ae, na kumutongoesya ula We wendaa. Na We ni Ula-Wi-Vinya, Mui.

6.Na ithyi nitwamutumie Mose na Syama Siitu, tuyasya, 'Maumye andu maku kuma nthini wa kila muthemba wa kivindu kumatwaa kyenini, na malilikany'e mo matuku ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Vate nzika, nthini wa undu uu ve Syama kwa kila mundu umiiasya na utungaa muvea.

إسمراللوالرخلين الرونير

الَّذِتُ كِتُبُّ ٱنْزَلْنَهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ التَّاسَ مِنَ الظَّلْبِ إِلَى النَّوْرِكُمْ إِلْذُنِ زَبِّهِمْ إلى حِمَّاطِ الْعَزِيْزِ الْحِينِدِنِ

اللهِ الذِي لَهُ مَا فِي السَّلُوتِ وَ مَا فِي الْاَرْضُ وَوَيْلُ لِلْكُفِرِيْنَ مِنْ عَذَابِ شَدِيْدِ ﴿ لِلْكَفِرِيْنَ يَسْتَحِبُونَ الْحَلُوةَ التَّنْيَا عَلَى الْاَخِرَةِ لِلْكِبِيْنَ يَسْتَحِبُونَ الْحَلُوةَ التَّنْيَا عَلَى الْاَخِرَةِ وَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا اللهِ وَيَنِغُوْنَهَا عِوَجًا اللهِ وَيَنِغُوْنَهَا عِوَجًا اللهِ وَلَيْغُوْنَهَا عِوْجًا اللهِ وَلَيْغُوْنَهَا عِوْجًا اللهِ وَلَيْغُوْنَهَا عِوْجًا اللهِ وَلَيْغُونَهُ فَعَا عِوْجًا اللهِ وَلَيْهُ فَيْ صَلْلِ بَعِيْدٍ ﴿

وَمَآ اَزُسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلْآمِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيْبَ بِنِي لَهُمْ * فَيُضِلُّ اللهُ مَنْ يَشَاءٌ وَيَهْدِىٰ مَنْ يَشَاءٌ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْنُمُ۞

وكَقُدْ أَرْسَلْنَا مُوْسَى بِأَيْتِنَا آنُ أَخْرِجْ تَوْمَكَ مِنَ الظُّلُتِ إِنَّ أَنْ أَخْرِجْ تَوْمَكَ مِنَ الظُّلُتِ إِلَى النَّوْرِةِ وَدَكِّرْهُمْ بِأَيْتِمِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَا يَتِي اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَا يَتِي الْكُلْ صَبَادٍ شَكُوْمٍ ۞

7.Na lilikanai yīla Mose wamatavisye andū make, 'Lilikanai īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe lūlū wenyu, yīla We wamumisye inyw'ī kuma kwa andū ma Valao ala mamūthīnisye inyw'ī na ūsilīlo wī woo, makīsyūaa syana syenyu sya ivīsī na kūtialya iveti syenyu,; na nthīnī wa ūndū ūsu vaī ūtato mūnene kwenyu kuma kwa Mwīaīi wenyu.

LUKU 2

8. Na ota vu lilikanai vinda yila Mwiaii wenyu watavanisye, 'Ethwa inyw'i nimuutunga muvea, Nyie vate nzika, ngamunenge inyw'i manee maingi; Indi ethwa inyw'i mui na muvea, mdi manyai kana usililo Wakwa ni mwai muno.

9.Na Mose aisye, 'Ethwa inyw'ī nīmūūlea kwītīkīla, inyw'ī vamwe na asu ala me ĩūlū wa nthĩ inyw'onthe, mūitonya kūmwīka Ngai Mwene Vinya W'onthe naĩ; ow'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Wīyīanīe-We-Mwene, Ula Waīlwe-Nī-Kūtaīwa.'

10. Uvoo wa ala maī mbee wenyu nowaamūvikīa inyw'ī, Andū ma Noa na mbaī ya Aati na Athamuti, na ala maī ītina woo? Vai ūmesī yu ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe. AtŪmwa moo nīmookie kwoo mena Syama ntheu, Indī mo nīmakunīkie makanyw'a moo na moko moo, na maasya, 'Ithyī nītūūmalea maūndū ala we ūtūmītwe namo, na vate nzika, ithyī twīna nzika ītathela Tūlū wa

وَ إِذْ قَالَ مُوْسَى لِقَوْمِهُ إِذَكُرُوْا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ اَنْجُسَكُمْ مِنْ الدِفِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ شُوْءَ الْعَدَابِ وَيُذَرِّجُوْنَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَخَيُّوْنَ نِسَآءً كُمُّ وَفِيْ ذٰلِكُمْ فِي بَلَآءٍ مِنْ زَنِبِكُمْ عَظِيمٌ ۞

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُكُوْ لَهِنْ شَكَرْتُهُ لِكَوْنِيْدَ تَكُمُ وَلَهِنَ كَفُرْتُهُ إِنَّ عَلَى إِنْ نَشَدِيدٌ ۞

وَقَالَ مُوْسَى إِنْ تَكُفُرُوْا اَنْتُمْ وَمَنْ فِ الْأَسْمِ فِ جَيِيعًا لَا فَانَ اللهَ لَنَنِيْ حَيِيْدٌ ۞

اَكُمْ يَاْتِكُمْ نَبَكُ اللّهِ إِنْ مِنْ فَبَلِكُمْ فَوْمَ نَحْ وَعَادٍ قَتُنُودَ أَهُ وَالّهَ إِنَ مِنْ بَعْدٍ هِمْ لَا يَعْلَمُهُمُ الْآالَٰةُ جَاءَ تُهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيْنَةِ فَرَدُوْ آئِدِيمُهُمْ فَيَ افْواهِمْ وَ قَالُوْ آوَنَا كُفُهُ فَا بِمَا أَرْسِلْتُمْ يِهِ وَ إِنَّا لَهِى شَلْقٍ قِبْنَا إَنَّهِ مَنْ عَنْ مَنْ الْمِنْ الْمِنْ مِنْ مِنْ فِي ۞ maûndû ala we ûûtwîtîa ithyî. 1*i

11. Atūmwa moo maisye, 'Inyw'ī mwīna nzika ĩulu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mûseûvya wa matu na nthī? We nůmwítaa inyw'î nîkana atonye kūmūekea inyw'î naî svenyu, invw'ī **Tvinda** kūmūnenge īvindanī vītw'e.' Mo maisve, 'Inyw'ī mwio andu otaitu ithyi-ene, inyw'i mwendaa kütumva ithvi kuma nthini wa kîla maaîthe maitû mathaithaa. Indî tűeteei űkűsű műtheu.'

12. Atūmwa moo nīmamatavisye, 'Ithyī now'o twī andū otenyu tū, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe amūnengae īnee Yake ūla ona wīva We wendaa kuma katī wa athūkūmi Make. Na ti īūlū waitū kūmūetee inyw'ī ūkūsī ateo kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na no nthīnī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe tū eweka ūla etīkīli maīlītwe nī kw'ia mūīkīīo woo.

13.Na ithyî twaîlîtwe nî kûlea kw'ia mūĭkīīo witū nthînî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nîkî, 'oyîla We nūtwonetye ithyî nzîa sitū? Na vate nzika, ithyî tūkoomīīsya ūthūku w'onthe ūla inyw'ī mūtwīkaa. Kwa ūu,

w'onthe üla inyw'i mütwikaa. Kwa üu, asu ala maikiiaa nimaje müikiio woo

قَالَتُ رُسُلُهُمْ اَفِى اللهِ شَكَّ فَالْحِوالتَّمُوْتِ وَالْاَهِنُ يَدْعُولُمْ لِيَغْفِمَ لَكُمْ فِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُوَتَحِرُكُمْ إِلَى اَجَلٍ فَسُحَةٌ * قَالُوْآ اِنْ اَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ فِشْلُنَا * تُونِيدُونَ اَنْ تَصُدُّ وَنَا عَنَا كَانَ يَعْبُدُ الْإَوْنَا فَأَنْتُونَا بِسُلْطُنِ ثَمْدِيْنٍ ۞

قَالَتْ لَهُمْرُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشُرُّ فِشْلَكُمْ وَ لَاَنَّ اللهُ يَمُنُ عَلَامَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِمْ وَمَاكَانَ لَنَا آنَ نَاْتِيَكُمْ بِسُلْطِنِ اِلَّا بِاذْتِ اللّٰهِ وَ عَسَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكِّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿

وَمَا لَنَآ اَلَا تَتَوَكَّلَ عَلَى اللهِ وَقَلْ هَلْ اللهِ لَكَا اللهِ وَقَلْ هَلْ اللهِ فَلْكَتُوكِّلَ وَ لَنَصُبِرَتَ عَلَے مَا اَدَیْتُنُونَا وَعَلَى اللهِ فَلْیَتُوكِّلِ مِیْ الْمُتُوكِٰوُونَ شَ

¹ Ngewa ino ya Kulani 'Faraddoo aidiyahum fi afwahihim' matüngie moko moo makanyw'ani moo yitwony'a müvw'anano wa mündü ekiite moko make kanyw'ani wake ni kükunika. Mbee wa küvuany'a ngewa ino ya mwanya, mündü niwailwe ni kümanya üla ünüwetwa nthini wa müsoa üü nüü. Ni ütheini kana kiko kii ni iülü wa alei, kwa üu kina moalyülo eli, ala mekwitikilika. Nivatonya

nthīnī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.'²

LUKU 3

14.Na asu ala maleile kwītīkīla nīmamatavisye Atūmwa moo, 'Ithyī vate nzika, tūkamūlūngya kuma nthī īno yaitū mwalea kūsyoka nthīnī wa ndīni yaitū.' Na īndī Mwīaīi woo nīwamatūmīie ūvuany'o; Ithyī vate nzika, tūkamananga alei.

15.'Na vate nzika, Ithyī tūkatuma mūtūa nthīnī wa ī-nthī ītina woo. Uu nī kwa we ūla ūūngamaa ena w'ia na ūtw'io Wakwa na ūla ūsūvīaa ūkany'o wakwa. 16.Namo nīmavoyie kwoondū wa ūkīlyo, na nūndū wayo kīla mūmaitha mwīkathīīi wa ūla w'o atw'īkie vathei. 17.Mbee wake ve Ngiena; nake akanyw'īthw'a kīw'ū kītheūkīte.

18. We akakinyusaa ikunda kwa ikunda, ate kûkyenda, atatonya kûkimelya. Na kîkw'û kîkamumîliila kuma kila ngalîko, onakau ndakakw'a. Na mbee wa ûu, yakeethwa ûsilîlo mwai kwake.

وَ قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لِوُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ فِسْنَ اَدْضِنَاۤ اَوۡ لَتَتُوۡدُنَّ فِی مِلۡتِنَا ۖ فَاوۡنَیۤ اِلۡیۡمُ رَبُّهُمُ کُنُهۡلِکَنَ الطِّلِمِیْنَ۞

وُكَنُسْكِمَنَكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمِسَ عَافَ مَقَائِىٰ وَخَافَ وَعِيْدِ۞ وَاسْتَغْتَخُوْوَ خَابَ كُلِّ جَبَّادٍ عَنِيْدٍ۞ مِنْ وَلَآيِهِ جَهَنَّمُ وَ يُسْفُصِ مَآيٍ صَدِيْدٍ۞ مِنْ وَلَآيِهِ جَهَنَّمُ وَ يُسْفُصِ مَآيٍ صَدِيْدٍ۞

يُتَجَزَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيْغُهُ وَيَأْتِيْهِ الْمَوْتُ مِنَ كُلُّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَآبٍ مَذَابٌ غَلِيْظُ۞

² küalyülwa ta mo, alei, mekisye moko moo makanyw'anî moo ene. Küu nî kwasya kana mo nîmaîle küea ngewa na Atümwa na avikîli moo. Vau nîvavikawa yîla mündü üvikaa müthya na akethwa atena ündü ütonya kwasya. Kwa üu we endeeaw'a nî mwîkalo üü wa külea kwonany'a kana ndena ündü üngî wa küncena.

Nthīnī waūalyūlo wa kelī nīvatonyeka kana makany'a nī ma Atūmwa. Ota ūu veonany'a kana nūndū wa kwamba kūeka kūneena īndī kwa nzīa yī kīvathūkany'o. Indī ū-w'o nī kana alei nīmamaūngamasya Atūmwa maikatavany'e maimatavasya mavinge makany'a moo. Ualyūlo ūū naw'o nūūtw'īīkwa nī Kīlungu kīla kyatiala kya mūsoa ūū vala alei maendeee na kūseūvya kītumi makyasya: 'Ithyī nītūleete maūndū ala we ūtūmītwe namo na vate nzika ithyī twīna nzīa kūndū kwilī īūlū wa kīla we ūūtwītīā ithyī.'

19. Uvoo wa asu ala metîkîlaa Mwîaîi woo nî kana mawîa moo nî ta mûu ûla ûvalaanaw'a nî kîseve kî vinya mûthenya wa kîuutani kînene. Mo Maikethwa na ûtonyi îûlû wa maûndû ala mo meekie. Usu ow'o, nî wanangîko mûnene.

20.Inyw'î nomwonaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe oombie matu na nthî na ûla W'o. We akenda nîûmûvetanga inyw'î, na kûete kyûmbe kyeû.

21.Na uu ti vinya kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ona vanini.

22.Mo makaumīla onthe mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na îndî ala makamatavya ala mekaa onzu mong'endu; 'Vate nzika, ithyl twal aatili inyw'î ĩndĩ, menyu; műitonva kūtūtethya na kīndū lūlū wa ūsilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?' makamasungia, 'Takethwa Ngai Mwene Vinva W'onthe niwatūtongoesye ithyi, twithwa vate nzika. ithyī twamūtongoesye inyw'i. Indi yu no ũndũ ũmwe kwitũ, twoonany'a kůlea kûmīīsya kana twoonany'a ûmīīsyo; kwitū vai ŭkillo.

LUKU 4

23.Na yīla ūvoo ūkatuwa, Satani akaasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe amwathie kyathī kya w'o, Indī nyie nīnamwathie inyw'ī na nīnamūvalūkilye. Na nyie ndyaī na ūtonyi īūlū wenyu ateo nyie nīnamwītie nenyu nīmwambīw'ie nyie. Kwa ūu, mūikandūle mūtī nyie, Indī ītūlei inyw'ī ene. Nyie nditonya kūmūtetheesya nyie. Nyie nīnīminīte kūlea kūmbīanany'a na Ngai kwenyu. Nūndū vate nzika, vakeethwa na ūsilīlo wī woo kwa eki-ma-naī.

مَثُلُ الَّذِيْنَ كَفُرُوا بِرَنِهِمْ اعْمَالُهُمْ كَرَمَادِ إِشْتَكَتْ بِهِ الرِّيْحُ فِي يَوْمِ عَاصِفٍ لَا يَقْورُونَ مِتَاكَسُبُوا عَلْ شَقَ الْمَالِكُ هُوَ الضَّلُّلُ الْبَعْنِيدُ ﴿

ٱلْهُرُّدُاَثَ اللَّهُ حَلَقَ السَّلُوتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَتِّى * إِنْ يَشَا يُذُهِبْكُمْ وَكَاْتِ بِعَلْقِ جَدِيْدٍ ﴿ وَمَا ذٰلِكَ مَلَى اللهِ يعَزِيْزِ۞

وَ بَرُدُوْا لِلْهِ جَيِيْعًا فَعَالَ الضَّعَفَّوُّا الْأِيْنَ اسْكَبْرُوْاً إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَهُمُّا فَهُلْ آنْتُمْ مُغَنُونَ عَتَّا مِن مَذَابِ اللهِ مِن شَيْ ثَالُوا لَوْ هَمَا مَنَا اللهُ لَمَا يُلِكُمُ هِ سَوَادٌ مُلَيْنَا آجَوِعْنَا آمُرصَبُرُ فَاكُوا لَا هَمَا مَا اللهُ لَمَا يَنْكُمُ

وَقَالَ الشَّيْطُنُ لَتَا قَضِى الْأَمْرُانَ اللَّهُ وَعَلَكُمُّ وَعُدَ الْحَقِّ وَوَعَلْ شُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَكَاكُانُ لِيَ مَلَيْكُمْ فِنْ سُلْطِي الْآنَ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِئَ فَلَا تَلُومُونِيْ وَلُومُوۤ آنَفُسَكُمْ مَآانَا لِمُصْدِخِكُمْ

وَكَا اَنْتُمْ لِمُصْمِنِينَ الْفَارْتُ بِمَا اَشْرَكْتُمُوْنِ مِنْ تَبَلُّ إِنَّ الظِّلِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْكُرْ۞ 24. Na asu ala metikilaa na kwika meko maseo makeetikilw'a kulika nthini wa Miunda ila ivitilaa mbusi kati wayo, nivo mo makekalaa kwa mwiao wa Mwiaii woo. Ngethi syoo vo ikeethwa 'Muuo.'

25. We nowonaa ûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe ûnenganae ngelekany'o ya ndeto nzeo? Nī ta mūtī mūseo, ūla mwīi waw'o nī mūlūmu na ūla mbonge syaw'o ivikaa ītunī.

26.Usyaaa üsyao waw'o mavinda onthe kwa Mwiao wa Mwiali waw'o. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganae ngelekany'o kwa andu nikana matonya kusuania.

27.Na ūvoo wa ndeto nthūku nī ta ūla wa mūtī mūthūku, ūla ūkūawa kuma īūlū wa nthī na ndwīna ūlūmu.

28.Ngai Mwene Vinya W'onthe ameklaa etlkili vinya na ndeto ila ivanditwe ikaluma nesa nthini wa thayu uu wa yu na Ituni; Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amaekaa alei mae. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ekaa undu We wendaa.

LUKU5

29. We noumonaa asu ala maalyulile inee ya Ngai Mwene Vinya Wonthe na ulei wa kutunga muvea na mamalikya andu moo nthini wa wikalo wa wanangiko----30. Ngiena ni yiva? Vo nivo mo makaviia; na ni vandu vathuku vau va kuthumua.

31.Na mo nimaseuvitye akilany'a ma Ngai Mwene Vinya W'onthe kumathyoekya andu kuma nziani Yake. Asya. 'Itanithyei inyw'i ene kwa ivinda, na indi, vate nzika, kyalo kyenyu kyelekele Mwakini.'

وَأُدْخِلَ الَّذِيْنَ امْنُوا وَعِيلُوا الْمُولِخْتِ جَنْتِ تَجْدِيْ مِنْ تَخْتِهَا الْإَنْهُرُ خِلدِيْنَ فِيْهَا بِإِذْنِ رَقِيمٌ ثَجَيَتُهُمُّ فِيْهَا سَلَمُّ

ٱلَهۡرَٰتُوكَیْفَ ضَمَٰکِ اللّٰهُ مَثَلًا کِلِمَٰتُهٗ کَلِیَنَهُ کَشَجَرَةٍ عَلِیۡمَةٖ اَصْلُهَا ثَارِتُ وَفَرْعُهَا فِی السَّمَاۤ اِنْ

ثُوْتِيَّ أَكُلُهَا كُلَّ حِيْنٍ إِلْذِنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَلَكُّرُونَ ﴿ وَمَثَلُ كِلنَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَتَة لِخِثْثَتُ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قُرَادٍ ﴿ يُثَيِّتُ اللهُ الَّذِيْنَ أَمَنُوا بِالْقُولِ الثَّابِتِ فِي الْكِلوةِ الذُّنْيَا وَفِي الْاَخِرَةِ أَدَيْضِلُ اللهُ الظّلِمِينَ الْوَ

ٱلُمْ تَرُالَى الَّذِيْنَ بَدَّ لُوا نِعْمَتَ اللهِ كُفْرًا وَاحَلُوْا تَوْمَهُمْ دَارُ الْبَوَارِ ﴿

جَهَنَمُ يُضَلُونَهَا وَ بِلْسَ الْقُرَارُ

وَجَعَلُوا لِلهِ اَنْدَادُا لِيُضِلُوا عَنْ سَبِيْلِهُ قُلْ ثَمَتَّعُواْ فَإِنَّ مَصِيْرَكُمْ إِلَى النَّارِ۞ 32.Matavyei athūkūmi Makwa ala metīkīlīte, kana mo maīlītwe nī kūsyaīsya Mboya, na kumya katī wa ila Ithyī tūmanengete mo, kīmbithīnī na ūtheinī, mbee wa ūtanavika mūthenya ūla nthīnī wa w'o vatakethwa mwīw'ano kana ūnyanya.

33.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula woombie matu na nthī na atūma kīw'ū kītheea kuma mathweonī, na kyaete vamwe nakyo matunda kwoondū wa kyaūya kyenyu, na atūma ngalawa imwīw'a inyw'ī nīkana itonye kwīsīla ūkanganī kwa mwīao Wake, na mbūsī ota ūu atuma imwīw'a inyw'ī.

34.Na We atumîte syua na mwei ilika wîanî wenyu iendete kavola. Na ota ûu We nûsyîyîaîe ûtukû na mûthenya imûthûkûme inyw'î.

35.Na We nīwamūnengie inyw'ī syonthe ila mwendaa kuma Kwake; na mūkatata kūtala maūathimo ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, mūitonya kūmatalīkya. Ow'o mūndū nī ūla ūte mūlūngalu mūno, ūte mūvea ona vanini.

LUKU 6

36.Na *lilikanai* yīla Avalamu waisye, 'Mwīaīi wakwa, ūtūngīthye mūsyī ūū mūsyī wa mūuo, na mbetange nyie na syana syakwa kuma ūthaithinī wa mīvw'anano.

37.'Mwīaīi wakwa, ow'o mo nīmamathyoeketye aingī katī wa andū ma nthī. Kwa ūu ūla ona wīva ūmbikīlaa nyie, vate nzika, we nī wakwa. Na ūla ona wīva ūleaa kūmbīw'a nyie----We vate nzika, Wī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī Ulau. 38.'Mwīaīi waitū, Nyie nīndūītye syana syakwa imwe nthīnī wa mwanda

ūtaīmīka vakuvī na Nyūmba Ntheu----

قُلُ لِعِيَادِى الَّذِينَ امْنُوا يُقِينُوا الصَّاوَةُ وَكُيُوفُوا مِنَا رَزَقْنَهُمْ سِرًّا وَعَلَائِيةٌ مِن قَبْلِ انْ يَأْتِينَ يَوْمُرُ لَا بَنِيعٌ فِيْهِ وَكَا خِلالَ ۞

اللهُ الَّذِي عَلَقَ السَّنَاؤِةِ وَالْآَرْضَ وَ اَنْزَلَ مِنَ اللَّهُ الَّذِي وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّنَاءِ وَالْآَرْضَ وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّنَاءِ وَزَقًا لَكُمُّ السَّنَاءُ مِنَ الشَّنَاءِ وَزَقًا لَكُمُّ السَّنَو بِإِلَى اللَّهُ وَمِنَ الْمَنْوِ بِإَمْوِهِ وَسَنَّكُو لَكُمُ الْاَنْفُرُ ﴿
وَسَنَعُولَ لَكُمُ الْاَنْفُرُ ﴿

وَسَخْوَ نَكُمُ الشَّنْسَ وَالْقَبَوَ وَآبِينِنْ وَ سَخْوَ لَكُمُ الْيَلَ وَالنَّهَادَ ﴿

وَاشْكُوْ مِنْ كُلِّلِ مَا سَالْتُنْوَةُ وَإِنْ تَعُدُّوَا نِعْمَكَ عُيُّ اللّٰهِ كَا تُحْصُوْهَا ۚ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَطَلُوْمُ كَفَارُهُ

وَإِذْ قَالَ آِبُولِهِيْمُرَدَتِ اجْعَلْ لَمِنَ الْبَكْلَ لَمِنًا وَالْبَكَلَ لَمِنًا وَالْمَنَامَ الْمَلَدُ المِنَا وَالْمَنَامَ الْمَا الْمَنَامَ الْمَا الْمَا الْمُلْدُ الْمَا الْمُلْدُ الْمُنْ الْمُلْدُ الْمُلْدُ الْمُنْعُلُ الْمُلْدُ الْمُلِمُ الْمُلْدُ الْمُلُولُ الْمُلْدُ الْمُلْدُ الْمُلْدُ الْمُلْدُ الْمُلْدُ الْمُلْ

رَتِ إِنَّهُنَّ اَضَلَلْنَ كَيْثِيرًا فِنَ النَّالِ فَنَ تَبِعَنِي وَانَهُ مِنِى "وَمَنْ عَصَانِي وَانَّكَ عَفُورٌ رَعِيْدُ وَتَبَنَّا إِنِّي اَسْكُنْتُ مِن دُسِّ يَتَى بِوَادٍ غَيْرِ دِى نَنْعِ عِنْدَ يَنْتِكَ الْهُحَرِّمْ رَبِّنَا لِيُقِينُوا الصَّلُوةَ فَاجْعَلْ عِنْدَ يَنْتِكَ الْهُحَرِّمْ رَبِّنَا لِيُقِينُوا الصَّلُوةَ فَاجْعَلْ Mwīaīi waitū, nīkana syo itonye kūlūmya Mboya. Kwa ūu, tuma ngoo sya andū isyelekele syo na ūimanenge matunda, nīkana matonye kūtūnga mūvea----

39.'Mwĩaĩi waitů, kwa ŭla w'o We nĩwĩsĩ ŭndũ ŭla ithyĩ tũvithaa na ŭla tumbūlaa. Na vai kĩndǔ ona kĩva kĩvithĩku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, kĩ ĩulū wa nthĩ kana kĩ ĩtuni.

40.'Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula ûnengete Nyie ona nthĩnĩ wa ukuu wakwa, Isumaeli na Isaaka. Vate Nzika, Mwĩaĩi wakwa nĩ Mwĩw'i wa Mboya.

41.'Mwīaīi wakwa, ndwīkīthye nyie wa kūlūmya Mboya, na syana syakwa ota ūu. Mwīaīi waitū, ītīkīla Mboya yakwa. 42.'Mwīaīi waitū, nenga nyie ūekeo vamwe na asyai makwa na etīkīli mūthenya ūla ūtalo ūkekwa.

LUKU 7

43.Na mūikasūanīe kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamanyaa maūndū ala eki-ma-naī mekaa. We amanengae īvinda tū kūvika mūthenya ūla metho moo makaketeea masyaīīsye vandū vamwe,

44. Mekalaatīte nī kūteelema, mokīlītye mītwe yoo, kūketeea kwoo kūteūmasyokea, na ilīko syoo syī nthei yvū.

45.Na makaany'e andū ma ūmūnthī lūlū wa ūsilīlo ūla wathaniwe ūkoka lūlū woo, na eki-ma-nal makaasya, 'Mwlali waitū, tūnenge ithyl lvinda lkuvl. Ithyl tūkeew'a wltano Waku na tūkamaatila Atūmwa.' Inyw'l mūyaalvita mbee wa ūu kana inyw'l mūikethwa na ūvalūku?

ٱفْهِدَةٌ فِنَ النَّاسِ لَهُوِئَ [لَيْحِمُ وَازُزُقَهُمْ فِنَ الثَّنَاتِ لَعَلَّهُمُ يَشْكُرُونَ۞

رَبَّنَاۤ إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِقْ وَمَا نُعُلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَىٰ اللّٰهِ مِنْ ثَنْئُ فِي الْاَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاۤ الْحَ

الْحَدُّدُ اللهِ الَّذِئ وَهَبَ إِنْ عَلَى الْكِبَرِ إِسْلِعِيْلُ وَالسَّحْقُ الْقَ رَبِّى لَسَيْئِعُ الدُّعَاءِ ۞ رَبِّ اجْعَلِٰنِي مُقِيْمَ الصَّلُوةِ وَمِنْ ذُرِّيْتِيَ الْرَبَّنَا وَتَقَبَّلُ دُمَا ۗ ﴿

رَيَّنَا اغْفِرْ فِي وَلِوَالِدَئَّ وَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ يُهُمُ يَعُوْمُ فِي الْحِسَابُ ۞

وَلَا تَعُسَبُنَّ اللهُ غَافِلَاعَتَا يَعْمُلُ الظَّلِمُوْتَ الْمُعَا يُوَّذِّرُهُمْ لِيُوْمِ تَشْخُصُ فِيْهِ الْأَبْصَادُ ﴿

مُهْطِعِيْنَ مُغْنِينَ دُوُوسِهِ هُرَلاَيْزَتَكُ اِلَيْهِمُ طَرُفَهُمُّ وَٱلْمِنَ تُهُمُوهُكَاءً ﴾

وَ اَنْذِادِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيْهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِيْنَ ظُلُنُوا رَبَّنَا آغِزْنَا إِلَى اَجَلِ قَرِنْ إِنْ ثُجِبُ دَّعُوتُكَ وَ نَشَيعِ الرُّسُلُ اُولَهِ تَكُونُوا اَفْسَسُمُّمَ فِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ فِنْ ذَوَالِي ﴿ 46.'Na inyw'î mûtûaa nthînî wa mawîkalo ma asu meevîtîsye ene, na nîkwonekete ûtheinî kwenyu ûndû Ithyî tweekanie namo; na Ithyî tûseûvîtye ngelekany'o ntheu kwoondû wenyu.

47.Na mo nīmathūkūmīthisye ūvūngū ona wīva w'onthe ūla mo maī matonya, īndī mumīlīīlo wa ūvūngū woo wīna Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona ethwa ūvūngū woo waī na ūtonyi wīanīe kūthamya iīma.

48.Mūikasūanie indi kana Ngai Mwene Vinya W'onthe akaemwa ni kūlūmya ūtianio Wake kwa Atumwa Make. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Evinya, Mwiai-Wa-Uivanisyo.

49. Mûthenya ûla nthî îno îkaalyûlwa kwîthwa nthî ingî, na matu ota ûu, na mo makaumîla onthe mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umwe, Mûnene Vyû.

50.Na we ŭkamona avĩtany'a mūthenya ůsu movetwe na mĩnyololo.

51.Itonyeo syoo ikeethwa syi sya lami, na mwaki ŭkamavw'ika mothyū moo.

52.Kûkeethwa küilyî ŭu nîkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye küîva kîla thayû kwîanana nondû w'o weekie. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Mîtûkî kwa kûtala.

53.Uu nī ūtūmane ūetetwe ūtheinī kwa ūtandīthyo wa mbaa andū onthe ma nthī nīkana mo matonye kūkanw'a naw'o, na matonye kūmanya kana We nī We Ngai Umwe tū, na kana ala manengetwe ūmanyi matonye kūsūanīa.

وَّسَكُنْتُمْ فِي مَسٰكِنِ الَّذِيْنَ ظُلُمُواۤ الْفُسُهُمْ وَتَبَكِنُ الْمُثَلَّا الْفُسُهُمْ وَتَبَكِنُ الْمُثَالَ۞ لَكُمْ كَيْفَ فَعُلْنَا بِهِمْ وَفَعَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ۞

وَقَلْ مَكُرُوْا مَكْرَهُمْ وَعِنْكَ اللَّهِ مَكُرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُوْلَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۞

فَلَا تَحْسَبَنَ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْلِهُ دُسُلُهُ إِنَّ اللَّهُ عَزِيْدٌ ذُو انتِقَامِ ﴿

يُؤْمَرُ ثُمَّكَ أَنُ الْأَرْضُ غَيْرُ الْأَرْضِ وَالشَّلُوْتُوَمَّوُلُكُا وَلُهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ۞

وَتَرَى الْنُجْرِمِيْنَ يُوْمِيْنٍ مُقَرِّنِيْنَ فِي الْاَصْفَادِثَ مَوَانِيلُهُمْ مِنْ تَطِرَانٍ وَ تَغْفُ وُجُوْهَهُمُ التَلَاثِ

لِيُمْزِى اللَّهُ كُلِّ نَفْسِ قَاكُسُتُ إِنَّ اللَّهُ سَوْنِعُ الْحِمَابِ

هٰذَا بَلْغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْلَدُوا لِهِ وَلِيَعْلَمُوَّا أَشَاهُوَ ﴿ لِلٰهُ وَاحِدُ وَلِيدًا كُوْ أُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿

وَرَةُ الْحِجْدِ مَكِيَّتُ

AL - HIJR (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'on the, ûla Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
  2.Alif Laam Raa. Nyie Ninyie Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Woni-W'onthe. Ino nî mîsoa ya Ivuku yîanîu na ya Kulani îla îmulîkaa.
- 3.Kaingī alei makenda takethwa
- 4. Ekanai namo nīkana mo matonye kūya na kwītanīthya mo-ene nīkana wīkwatyo wa mana ūtonye kūmakenga; īndī o mītūkī-mo makamanya.
- 5.Na Ithyī tūyaananga mūsyī ona wīva ateo vaī ūtw'īo mūtw'e nūndū wa w'o.
- 6. Vai ūndū matonya kūvītūka īvinda yoo yīla ītw'e, ona maitonya kūtiwa ītina.
- 7.Namo maasya, 'Ame we üla ütheew'e ūtao ūū, vate nzika, we wī mūndū wa ndūūka.
- 8.'We wilea kutuetee alaika niki, ethwa we wi wa ala ma w'o?'
- 9.Ithyī tûitheeasya alaīka ateo ve vata wamo, na îndī, mo mainengawe īvinda.
- 10.Nīw'o Ithyī-Ene nītūtheetye Utao ūū, na kwa ūla w'o vyū, Ithyī tūkeethwa twī Mūsūvīi waw'o.
- 11.Na Ithyî nîtwamatûmie Atûmwa mbee waku katî wa nguthu sya andû ala maî ma mbee syîna kîvathûkany'o.
- 12.Na vayaaûka Mûtûmwa ona wîva kwoo ateo mo nîmamûvûle ngûî.
- 13. Uu nĩw'o Ithyĩ tử tumaa mwîkalo ữ wa kữ vữa ngữĩ ữ lika ngoonĩ sya andữ ene-naĩ.

إِنْ عِرَاللهِ الرَّحْلُونِ الرَّحِيْمِ ﴿ الْمُعَلِّنِ الرَّحِيْمِ ﴿ الْمُونِينِ ﴿ الْمُونِينِ ﴿ الْمُونِينِ ﴿ الْمُونِينِ الْمُؤْمِنِينِ ﴿ الْمُؤْمِنِينِ الْمُؤْمِنِينِ ﴿ الْمُؤْمِنِينِ الْمُؤْمِنِينِ الْمُؤْمِنِينِ الْمُؤْمِنِينِ ﴿ الْمُؤْمِنِينَ الْمُؤْمِنِينِينَ الْمُؤْمِنِينَ الْمُؤْم

هِ كُبُمَا يُودُ اللَّهِ يُن كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِينِينَ ﴿

ذَرُهُمْ يَاْ كُنُوا وَ يَتَمَتَّكُوا وَ يُلْهِهِمُ الْأَصَلْ فَسَوْنَ يَعْلَمُونَ ﴿

يَعْلَمُونَ ﴿

وَمَا اَهُلَكُنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّوْلَهَا كِتَابٌ مَعْلُوْمُ۞ مَا تَشَيِثُ مِنْ اُمَّةٍ إَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُوْنَ ۞ وَقَالُوْا يَأْيُهُا الَّذِئ نُزْلَ عَلَيْمِ الزِّكُرُ إِلَّكَ لَجَنُوْنَ ۞

كُوْمَا تَأْتِيْنَا بِالْمَكَلِّيكَةِ إِن كُنْتَ مِنَ الصَّدِوَيْنَ ۞ مَا نُنْزِلُ الْمَكْمِكَةَ الْآواِلْحَقِّ وَكَا كَا فُوْارَدُا أَمْنَظِيِنَ ۞ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكُرُ وَإِنَّا لَهُ لَحْفِظُونَ ۞ وَلَقَدْ اَرْسُلْنَا مِنْ تَعْلِكَ فِى شَيْعِ الْاَوَّلِيْنَ ۞ وَكَا يَأْتِنْهِمْ مِّنْ تَشُوْلٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْوَ ُوْنَ ۞ كَذَ إِلَى نَسْلُكُهُ فِي فُلُوبِ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿ 14.Mo maimītīkīlaa, onakau ngelekany'o ya andū ala ma mbee nīendete *mbee woo*.

15.Na ona takethwa Ithyi twamaving0ie mo muomo kuma ituni, na makambiliilya kwambata mawisilite,

16.Mo vate nzika, masya 'Metho maitu nīmatūlūlany'e tu; ateo ithyī twī andu aoe.

LUKU 2

17.Nīw'o nthīnī wa matu, Ithyī nītūseūvītye syīkalo sya ndata na tūkasyanakavya kwa ala masyīloelaa.

18.Na Ithyl nltuylsille ltu kwa kila Satani mulee.

19.Indī ethwa ūmwe ona wīva ew'aa kavola na kīmbithī, we aatīlawa nī ūmūī mūtisu.

20.Na nthīnī Ithyī nītūmīnyatīkītye, na tūkaia iīma nūmu lūlū wayo na tūkatūma kīla kīndū kīmea lūlū wayo na mūaanilye mwianīu.

21.Na Ithyi nitumuseuvisye inyw'i maundu ma kumwikalya thayu nthini wayo, ona ota uu kwa asu ala onthe inyw'i mutamanengae.

22.Na vai kindū indi ateo Twina inandū syakyo na Ithyi tūikitheeasya kwa kithimo kisikie.

23. Na Ithyl nitw'itumaa iseve ila ikuaa, mbeu, na indi tuitheesya kiw'u kuma mathweoni, na indi Ithyl nitumunengae kyo inyw'i mukanyw'a; na inyw'i mukisuviaa.

24.Na Nīw'o, Nithyī tūnenganae thayū, na Nithyī Ala tūetae kīkwū; na Nithyī Mūtiīwa tū.

لاَيُوْمِنُوْنَ بِهِ وَقَلْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَقْلِيْنَ۞ وَلَوْ فَتَعَنَا عَلِيْهِمْ بَابًا مِّنَ الشَّكَاءِ فَظَلْوَافِيرَ يَعْرُفُونَ۞

﴿ لَقَالُوْآ اِنَّهُمَا سُكِّرَتُ ٱبْصَارُنَا بُلْ عَن قُومٌ مَنْ فُورُونَ ﴿

وَلَقَلْ جَعُلْنَا فِي التَّكَارَ مُؤُدِّجًا وَزَيَّنُهُما لِلنَّطِدِيْنَ ۖ وَحَوْظُنُهَا مِنْ كُلِّ شَيْطِنٍ تَجِيْدٍ ﴿

إِلَّامَنِ اسْتَرَقَ السَّنَعَ فَأَنْبَعَهُ شِهَابُ تَهِ بِنَّ ۞ وَالْاَرْضَ مَلَدُنْهَا وَالْقَيْنَا فِيهَا دَوَاسِى وَ اَنْبَتْنَا فِيْهَا مِن كُلِّ شَيْ مُوْدُونٍ ۞ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيْهَا مَعَا بِيْسَ وَمَنْ لَسُنَّهُمْ لَهُ بِوازِقِيْنَ ۞

وَإِنْ ثِنْ شُئُّ اِلَّاعِنْدَنَا خَزَاّ بِنُكُ^نَ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَدٍ مَعْلُومٍ۞

وَ اَرْسَلْنَا الرِّيْحَ لَوَاقِحَ فَأَنْوَلْنَا مِنَ السَّسَاءِ مَالَةٍ فَانْسَقَيْ لَكُمُوهُ وَمَا آنْتُهُ لَهُ بِعِٰذِينِينَ ۞

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُخِي وَنُمِينتُ وَ نَحْنُ الْوَرْثُونَ ﴿

25.Na Ithyi nitumesi asu ala maendaa mbee kati wenyu, na Ithyi nitumesi asu ala matiawa itina.

26.Na vate nzika, ni Mwiai waku Ula ukamombany'a mo vamwe. Vate nzika, We ni Mui, Umanyi-W'onthe.

LUKU 3

27.Na vate nzika, Ithyi nitwamombie mundu kuma yumbani yumu yumasya wasya, yiseuvitw'e kuma ndakani ngamu.

28.Na Mayini Ithyi nitwamombite mbeange kuma nthini wa iseve sya mwaki iuutanaa.

29.Na lilikanai yila Mwiaii wenyu wamatavisye alaika, 'Nyie ngililye kumba mundu na yumba yumu yikuuma, kuma ndakani nziu yikiitwe

mūvw'anīle:

30.'Kwa ûu Nyie namina kûmûseûvya we na wîanîu, na kûmûveveea Veva Wakwa nthînî wake, mûvalûkîlei nthî inyw'î na mothyû menyu mûmwînyivîsye we.

31.Kwa ûu alaîka nîmamwînyivîsye, onthe vamwe.

32.Ateo Ivilisi; we niwaleile kwithwa kati wa asu ala menyivasya.

33.Ngai aisye, 'We Ivilisi, wīna kī we 0nd0 ûtanethwa katī wa asu ala

menyivasya?'

34.We asûngîie, 'Nyie ndikwînyivîsya mûndû ûla We ûmbîte na yûmba yûmû yîkumya wasya, kuma ndakanî nziû yîna mûmbîlwe.'

35.Ngai aisye, 'Uma vaa IndI, nündü we vate nzika wi mülee.

36.'Na vate nzika, ĩũlũ waku kûkethwa kĩumo Kyakwa kũvika Mũthenya wa Utw'io.

وَلَقَكْ عِلْمُنَا الْمُسْتَقْدِمِيْنَ مِنْكُوْ وَلَقَلْ عَلِمُنَا الْمُسْتَأْخِوِيْنَ @

﴾ وَإِنَّ رَبُّكَ هُوَ يَمْشُهُمْ أَنَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلِيمٌ عَلِيمٌ فَ

وَلَقَدُ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ فِنْ حَمَا مَنْسُنُونٍ ﴿

وَالْجَأْنَ خَلَقْنْهُ مِن تَبْلُ مِنْ نَارِ السَّنُومِ

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمُلَمِّكُةِ إِنِّى خَالِقٌ بَشُوَّاقِنْ صَلْصَالٍ قِنْ حَمَاً مَسَنُوُنٍ۞

كَإِذَا سَوَّنِيُّهُ وَلَقَكُمُ لُثَيِّةِ مِنْ ثُوْرِيْ فَقَعُوْا لَهُ الْجِيدِيْنَ⊙

مُسَمِّكُ الْمُلَمِّكُةُ كُلُّهُمُ اَجْمَعُوْنَ ﴿ اللَّهِ النَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ عِلَيْنَ ﴿ اللَّهِ اللَّهُ اللَّ

قَالَ يَاْ بَلِيْسُ مَالَكَ اَلَّا تُكُوْنَ مَعَ الشَّجِدِيْنَ ۞ قَالَ لَوْ اَكُنْ إِذَ سَجُكَ لِبَشَيِ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْحَمَالٍ قِنْ حَمَاٍ مَسْنُوْنٍ ۞

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيْمٌ

وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّغَنَّةَ إِلَى يَوْمِ الدِّيْنِ ۞

37.We aisye, 'Mwlai wakwa, Indl nenge livinda, kuvika muthenya ula mo makokilw'a.'

38.Ngai aisye, 'We wī ūmwe wa asu ala manengetwe īvinda.

39.'Kûvika mûthenya wa Ivinda yîla yîtw'îtwe.'

40. We asunglie, 'Mwlali wakwa, nundu We nundw'lle ta wa kwaa, Nyie vate nzika, ngatuma *uthuku woneka* ta mwanake kwoo kuu nthl, na vate nzika, Nyie ngamathoekya onthe.

41.Ateo athūkūmi Maku ala anyuve katī woo.

42.Ngai aisye, 'Ino nī nzīa yūkīte kwakwa īlūngalīte.

43.'Vate nzika, we ndûkethîwa na ûtonyi îûlû wa athûkûmi Makwa, ateo ala mavîtîtye makanyuva kûkûatîîa we.'

44.Na vate nzika, Ngiena ni vandū vathanitwe kwoondū woo onthe.

45.Yo yī mbingīlo mūonza: *na* kīla mbingīlo yīna kīlungu kyayo kīla īnengetwe.

LUKU 4

46.NIw'o, ala alûngalu *makaiwa* katī wa mīûnda na mbuluti.

47.'Likai nthīnī na mūuo, ūsūvīonī.'

48.Na Ithyī tūkavetanga kīla ūthyoeku ona wīva ūkethwa nthīnī wa ithūi syoo na ūu, mo makeethwa ta masyaanīw'e maīle mīto, melekanīle mūndū na ūla ūngī.

49.Minoo ndikamakiita mo vau, onamo maikaumw'a vo ona indii.

50.Matavye athūkūmi Makwa kana vate nzika, Nyie nī Umwe Mūekanīi Mūno Vyū, Ula Usūītwe nī tei.

51.Na ota Ou kana Usililo Wakwa ni Usililo wi woo muno.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنَى إلى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۞ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظِرِيْنَ ۞ إلى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمُعْلُوْمِ۞

قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوَيْتَنِىٰ لاُزَيِنَٰنَ لَهُمْرِ فِي الْاَرْضِ وَلاُغُورَيْنَهُمْ اَجْمَعِيْنَ ۖ

إلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿
قَالَ هٰذَا صِرَاطُاعَكَ مُنْتَقِيْمُ ﴿
اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطُنَّ إِلَّا مَنِ
التَّبَعَكَ مِنَ الْغُوِيْنَ ﴿
التَّبَعَكَ مِنَ الْغُوِيْنَ ﴿

وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُوْعِلُهُمْ إَجْمَعِيْنَ ۖ عَمَّ لَهَا سَبْعَةُ ٱبْوَارِبُّ لِكُلِّ اَإِنِ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مُقَنُّورُ ۗ

اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِي جَنَّتٍ وَّعُيُونٍ ۚ اُدُخُلُوْهَا بِسَلْمِ اٰمِنِيْنَ۞ وَنَرَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غِلْ اِنْحَاثًا عَلَىٰ سُرُرمُّتَقْبِلِنْنَ۞

لايكَشُهُمْ فِيْهَا نَصَبُّ وَمَاهُمْ قِنْهَا بِعُثْرَجِيْنَ۞ نَتِّىٰ عِبَادِنَى اَنِّنَ اَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيْمُ۞

وَأَنَّ عَذَانِي هُوَ الْعَدَّابُ الْأَلِيْمُ

52.Na matavyei ūvoo wa ala aeni ma Avalamu.

53. Yīla mo malikile kwake na masya, 'Mūuo.' Nake asūngīa, 'Nīw'o ithyī nītūūmūkīa inyw'ī.'

54. Namo maisye, 'Ndūkakie, ithyi twiūnenge ūvoo mūseo wa mwana *Ola wiithwa* ausūitwe ni ūmanyi.'

55.Nake amūkūlya, 'Inyw'ī mwīnenge ūvoo mūseo oyila ūkūū nūmbikie Nyie?' 'Inyw'ī indī, mwīnenge ūvoo mūseo wakī?'

56.Namo maasya, 'Ithyī nītūūnengete ūvoo mūseo īndī kwa ūla w'o; kwa ūu, we ndūkethwe katī wa asu ala mayītūkaa.

57.Na akūlya, 'Na nūū ūla ūtonya kūyītūka īnee ya Mwīai wake ateo asu ala maaa?

58.Nake amakûlya, 'Yu wîa wenyu nî mwaû, inyw'î Atûmwa?'

59.Mo masūngīie, 'Ithyī tūtūmītwe kwa andū avītany'a.

60. Tûmavetangîte andû ma nyûmba ya Loto. Mo tûkamatangîla onthe.

61.'Ateo kīveti kyake. Ithyī twīsūanīa kana kyo kīkeethwa katī wa asu ala matiawa ītina.'

LUKU 5

62.Na yīla atūmwa mookie kwa andū ma nyūmba ya Loto,

63. We aisye, 'Nīw'o inyw'ī mwī nguthu ya aeni.'

64. Namo maisye, 'Aiee, Indi ithyi tükite vala ül we vamwe na üvoo üla mo meethliwe na nzika naw'o.

65.'Na ithyl tůklte kwaku twlna úw'o, vate nzika, ithyl twl ma w'o.'

66.'Kwa ûu uma ûthi na andû maku kîlungu kya *mbee* kya ûtuku, naku ûimaatîla îtina woo. Na ûmwe wenyu

أَ وَنَتِنْهُمُ عَنْ صَيْفِ إِبْرِهِيْمَ ۗ إِذْ دَخُلُوا عَلَيْهِ وَتَقَالُوا سَلْمًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ۞ قَالُوا لَا تَدْجُلُ إِنَّا لَنَشْهُ إِنَّ مَثْلًا مِنْكُمْ

قَالُوْا لَا تَوْجَلُ إِنَّا نَبَشِّمُ لاَ بِغُلْمٍ عَلِيْمٍ ۞ قَالَ اَبَشَّرْتُمُوْنِي عَلَمَانَ فَتَغِمُ الْكِبُرُونَمُ تُنْتِرُونَ ﴿

قَالُوا بَشَوَٰنِكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِنَ الْقَيْطِينَ ﴿

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهَ إِلَّا الضَّالَّذِينَ ﴿

قَالَ فَمَاخَطْنَكُمْ اَنَّهُا الْمُرْسَلُوْنَ ﴿
قَالُوْا اِنَّا الْرُسِلْنَا اِللَّهُ قَوْمٌ مُجُومِيْنَ ﴿
اِلْاَ الْمُواْرِيْنَ الْمُنْجُوفُهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿
إِلَّا الْمُواْتَهُ قَلَارْنَا الْمُنْجُوفُهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿

نَلْتَاجَآءُ الَ لُوْطِ إِلْمُرْسِكُونَ ﴿ قَالَ اِنَكُمْ قَوْمُرُ مُنْكُرُونَ ﴿ قَالُوا بَلْ جِفْنَكَ بِمَا كَانُوا فِيْهِ يَمْتَرُونَ ﴿ وَاتَيْمَٰكُ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِ قُونَ ﴿ فَانْتِرِ بِإِمْلِكَ بِقِطْعٍ فِنَ الْيَلِ وَاتَّيْعُ أَذَارُهُمْ وَكَيْلَتَفِتْ عَنْكُمْ اَحَدُّ قَامُضُوا حَرْثُ تُؤْمَرُ وَنَ ﴿ ndakasisye îtina, na yu endeea küvika vala we wîyîaïwe.'

67.Na Ithyl nitwam0vikisye we 0tw'io 00 kana mii yoo ikatilangwa kioko.

68.Na andů ma můsyl nilmookie matanite.

69. Nake amea, 'Aa nī aeni makwa, kwa ūu mūikambīkīe nthoni;

70.'Na můkiei Ngai Mwene Vinya W'onthe na můikanzonokye!

71. Namo mamūkūlya, 'Tūyaakūvata we kūmathokya andū ma mīthemba yonthe?'

72.Nake asya, 'Eĭtu makwa ota Ou maongeme vaa. Soaniai ondo oo ethwa inyw'i nimokwenda kwika ondo ona wiva.'

73. Ithyi twiivita na thayo waku, aa ota uu nundu wa kutoonw'a ni nduuka yoo meanganga na kivuavuano----

74.Indī ūsilīlo nīwamakwatie mo syua yīkyuma.

75.Ithyī nītwaūkulumanilye w'o, na nītwamauīsye mo mbua ya mavia ma yūmba lūlū woo.

76. Vate nzika, nthīnī wa ûndû ûû ve Syama kwa asu ala matonya kûsoma movano.

77.Na w'o wĩ ĩũlũ wa lelũ ũla ũtũaa ona vu.

78. Vate nzika, ündünî üü ve Kyama kwa etîkîli.

79.Na Andū-ma-Kīthekanī ota ūu vate nzika, maī eki-ma-naī,

80.Kwa ûu, Ithyî nîtwamasilîle mo. Na yelî îvw'îkîtwe nî nzîa nene ya vata.

LUKU 6

81.Na Andū-ma-Ayili *ota ūu* nīmamatw'īkīthisye Atūmwa ta akengani.

82.Na Ithyī nītwamanengie mo Syama Siitū, īndī mo nīmaalyūkile maitia.

وَ تَضَنُيَّا الَيْهِ ذَٰلِكَ الاَمْرَانَ دَابِرَهُوُلَآ مَقَٰلُوعٌ مُصْبِيئِنَ۞

> وَجَآ أَهُ لُ الْمَالِينَةِ يَسْتَبْشِهُونَ ۞ قَالَ إِنَّ هَوُلَا مَشِيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ۞

وَاثَقُوا اللهُ وَلَا تُخُوُّونِ ۞ كَالْوَا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَلْمِيْنَ ۞ قَالَ لَهُوُلِا مَ بَنْتِنَ إِنْ كُنْتُمْ فُعِلِيْنَ ۞

لَعُنُوكَ إِنَّهُمْ لِفِيْ سَكُرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿
قَاخُنَ نَهُمُ القَيْحَةُ مُشْرِقِيْنَ ﴿

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَٱمْطُوْنَا عَلِيَهِمْ حِجَارَةُ قِنْ سِجْنِلٍ ۞

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰلِتٍ لِلْمُتَوَشِّمِينَ۞ وَانْهَا لِسَبِيْلٍ مُقْفِيْمٍ۞ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ۞ وَإِنْ كَانَ مَصْبُ الْاَيْكَةِ لَطْلِمِيْنَ ۞ فَانَتَقَلْنَا مِنْهُمْ وَانْهُمُنَا لَيِا مَامٍ مُمِينِيْنٍ ۞

وَلَقَدُ كُذَّبَ اَصْحُبُ الْحِجْرِالْكُوْسِكِلْيْنَ ۗ وَالْتَيْنَاهُمُ اٰلِيْنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُغْرِضِيْنَ ۖ 83.Na mo makothaa kwasa nyumba iimani, nundu wa usuvio.

84.Indî üsilîlo nîwamakwatie mo kîoko,

85.Na maûndû onthe ala mo meekÎte mayaamauna.

86. Na Ithyi tuyumbite matu na nthi na ila syi kati wasyo syeli ateo kwa ula woo; na ula Saa ukavika vate nzika. Kwa uu, taanisya namo ume vala mai, kwa mutaanisyo wi mumo.

87.Nīw'o, Mwīai waku nī We Ula Mūmbi-Mūnene, Umanyi W'onthe.

88.Na mūno Ithyi nitūūnengete we Misoa mūonza ila isyokeawa kaingi, na Kulani ila Nene.**

89.Mūikatambūūkye metho menyu na Itomo Iūlū wa ūtanu wa kavinda ūla Ithyī tūnenganīte kwa nguthu Imwe kuma katī woo, na ndūkew'e kyeva Iūlū woo, na theesya ūthwau waku na tei kwoondū wa etīkīli.

90.Na asya 'Nyie ni Mûkaanany'a wi ûtheini vyû.'

*Ithyi twiendeew'a ni kūalyūla misoa 88-92 ūū kwa Ivinda yūkīte mbee wa Ivinda Ivītu vlandikitwe ta ivinda yivitu nûndû twiûsûanîa kwithwa na Ukaany'o wi woo kwa Musilamu. Vai īvītyo kwona īvinda yīvītu yīandīkītwe ta īvinda vOkīte, n0nd0 mawathani maingī m0no ala no kūvika meanīīw'e maandīkītwe nthīnī wa īvinda īvītu nthīnī wa Kulani Ntheu. Ivinda vivitu yīialyūlīka. Mawathani me nthīnī wa Īvinda yīvītu malûlûmîîlasya 0-w'o. Kwa ûu, ûalyûlo waîle kwithwa ta uu: 'Na Ithyi nituunengete misoa mūonza īla īsyokeawa kaingī na Kulani Ntheu īla Ndúkakoote metho maku na îtomo Nene. kwelekela ûtanu wa îvinda vîla Ithvî tûnenganîte kwa nguthu Imwe kati woo, na we ndûkew'e kyeva TÜlÜ woo: na theesya Üthwau waku wa tei kwoondû wa etîkîli. Na asya, Mūkaanany'a wī ūtheinī. Ota kīla īvinda, Ithyī tÜkatheesva üsilīlo īūlū wa asu ala makaanīka tūlungu, na ala matonya kūaany'a Kulani Ntheu tÜlungu.'

وَكَانُواْ يَنْجِتُوْنَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا أَمِنِيْنَ ۞ فَأَخَلَ تُهُمُ الصَّيْحُةُ مُصْحِيْنَ ﴿ فَمَا اَغَنْ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْمِبُونَ ۞ وَمَا خَلَفْنَا السَّلُوتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَّا إِلَّا إِلَيْ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَاٰ تِيَةً فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَيْلَ۞

إِنَ رَبِّكَ هُوَ الْحَلْقُ الْعَلِيْمُ۞ وَلَقُلْ الْيَنْكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِيٰ وَالْقُرَانَ الْحَظِيْمُ۞ لَا تَهُٰذُنَ عَيْنَيْكَ إلى مَا مَتَّغَنَا بِهَ آذُواجًا فِنْهُمْ وَ لَا تَخْزُنُ عَلَيْهُمْ وَ اخْفِضْ جَنَاحُكَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ ۞ وَقُلْ إِنِّيَ آنَا النَّذِيْرُ الْمُبِيْنُ ۞ 91.Ota kīla īvinda, Ithyī tūkatheesya ūsilīlo īūlū wa asu ala matilīkanganaa tūlungu,

92.Na asu ala makamītilanga Kulani ītwīke tūmīsevū.

93.Kwa ûu, Ithyî twîîvîta na Mwîai waku, vate nzika, Ithyî tûkamakûlya mo onthe.

94. Iûlû wa ûndû mo meekaa.

95.Kwa ūu, tavany'a ūtheinī maūndū ala we weeyīaīwe namo na īvete ūtee wa asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī.

96.Ithyī vate nzika, tūkakwīanīa we īūlū wa asu ala mavūaa ngūī;

97. Ala maseŭvasya Ngai ŭngî ŭtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, îndî o mîtûkî mo makamanya.

98.Na, mūno, Ithyl nitwisi kana kithūi kyaku nikiūthina nūndū wa maūndū ala mo maneenaa.

99.Indî mûtaîe Mwîai waku ûimûkumya We, na îthwa wa asu ala mevalûkasya nthî na mothyû moo ene *mbee Wake*.

100.Na endeea kūmūthaitha Mwīai waku, kūvika kīkw'ū kīūvikīe we.**

*Ualyūlo ūū wītw'īka kana nīwaīlīte mūno twasūanīa kīeleelo kya mīsoa īno na tūkamanya kana mīsoa īla ītongoetye yambīlīīlye wambīlīīlyo wa Usengy'o wa Kulani Ntheu ta Ivuku Inene. Kwa ūu, onthe ala, ona eka kwisa kūtetheesya mbee wa na wa Kulani. nīmaūvūthasva ūvoo ūla mūnene mūno wa ngwatanio, na makiaanika na kūmiaany'a Kulani tūlungu; kīla nguthu īlūmīte mīsoanī īmwe maimīalvūla kwīanana na mawendi moo na kūīkīīthya maūalyūlo moo ene matw'īke ma w'o. můminůkilyo woo ni kůaanika na kůmitilanga tülungu maimakaananisya ala angi. Uaaniku üü Útavanítw'e kwíthwa wí mwai můno mūminūkilyo vai mwiw'ano woneka kati wa nguthu ila syīkūkita. Uu ūtumaa andū ma mbaī îmwe Ummah maanîka nthînî wa nguthu na kwa nzīa o isu, makīaany'a Kulani tūlungu.

كُمَّ آنْزُلْنَا عَلَى الْمُقْتِيدِيْنَ ﴿
الَّذِيْنَ جَعَلُوا الْقُرْانَ عِضِيْنَ ﴿
الَّذِيْنَ جَعَلُوا الْقُرْانَ عِضِيْنَ ﴿

لَهُ عَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

فَاصْنُعْ بِمَا ثُوْمُمُو وَاغْرِضْ عَنِ الْنَشْرِكِيْنَ ؈ إِنَّا كَفَيْنَكَ الْنُسْتَهْزِهِ بَنَ ۚ الذِّيْنَ يَجْعَلُوْنَ مَعَ اللهِ إِلهَّا الْحَدَ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ؈

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَتَكَ يَغِينَقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُوُلُونَ ۖ مُسَيِّحْ بِحَمْدِ رَتِكَ وَكُنْ مِّنَ السَّجِدِيْنَ ﴿ بِيْ وَاعْبُدْ رَبِّكَ حَثْمَ يَأْتِيكَ الْيَقِيْنُ ۚ

AL - NAHL (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, üla Usüîtwe nî ülau, Usüîtwe nî tei.
- 2.Mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīūkīte, kwa ūu inyw'ī mūikamanthe 'kūūkalaata. We nī Mūtheu na E-Iūlū mbee wa syīndū ila mo mamwīananasya We nasyo.
- 3.We amatheeasya alaīka mena ūvuany'o kwa mwīao Wake kwa ūla ona wīva We wendaa katī wa athūkūmi Make, akyasya, 'Makaany'e andū, kana vai Ngai ateo Nyie; kwa ūu, ngīei Nyie Nīnyioka.
- 4. We ombîte matu na nthî kwîanana na mavata ma ûî. We E-Iûlû Mûno mbee wa ila mo mamwîananasya *We* nasyo.
- 5. We ombîte mûndû na îlovoto ya kîw'û kîtweku, na îndî wee! We nî mûkaananîi wîvumîlîtve ûtheinî.
- 6.Na ng'ombe ota ûu We nûsyûmbîte; inyw'î nîmûkwataa muutîa kuma kwasyo na motandîthyo angî maingî; na imwe syasyo nîmûsiîsaa.
- 7. Na nthini wasyo ve wanake kwoondu wenyu ala yila musyinukitye iya wioo na yila muusyumaalya mukasyiithye kioko.
- 8.Na nikuaa miio yenyu kutwaa kula inyw'i mutatonya kuvika ateo kwa thina munene kwenyu ene. Vate nzika, Mwiaii wenyu ni Muuu, Usuitwe ni tei.

إنسيرالله الرّحلين الرّحيسيس

اَتَى اَمْرُ اللهِ فَلَا تَسْتَعُجِلُوهُ اللهُ عَمَّا فَيَعُلَى عَمَّا فَيُعْمَدُهُ وَتَعْلَى عَمَّا فَيُعْمِكُونَ ﴿

يُنَزِّلُ الْمَلَمِّكَةَ بِالرُّوْجِ مِنَ اَمْرِمُ عَلَامَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِمَ اَنْ انْذِرُوْاَ اَتَّهُ لَآ اِللهَ اِلَّا اَنَّا فَاقَتُوْنِ

خَلَقَ السَّلُوٰتِ وَالْكَرْضَ بِالْحَقِّي * تَعُلَى عَبَى ا يُشْرِكُونَ۞

خَلَقُ الْإِنْسَانَ مِنْ نَالْفَتِهِ فَإِذَا هُوَ حَصِيْمٌ مَّيْ يَنَّ

وَالْأَنْعَامُرَخَلَقَهَا ۚ لَكُمْرِفِيْهَا دِفَّ وَمُنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ۖ

وَكُمْ إِنْهُا جُمَالٌ حِيْنَ تُرِيْحُونَ وَحِيْنَ تَسْرُحُونَ ۖ

وَتَغَمِلُ اَثْقَالَكُمُ إِلَى بَلَدٍ لَمُرَّكُونُوا المِنِيْهِ إِلَّا بِشِقِ الْاَنْفُسِ إِنَّ رَبِّكُمْ لَوَمُوثُ تَحِيْدُ ۖ 9.Na We næyombite mbalasi na nyombo na mang'oi nikana mailisae syo, ikamokua inyw'i, ta wambiliilyo wa wanake. Na We akoomba kila inyw'i motanamba kokimanya.

10.Na kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nivo ve wonany'o wa nzia ila ya w'o, na ve nzia ingi syathukite utee na nzia ila ya w'o. Na takethwa We niweekiie kwenda Kwake vinya, We ethwa amutongoesye inyw'i inyw'onthe.

LUKU2

11.We nī We Ula ûmûtheeasya inyw'ī kīw'û kuma mathweonī; na kuma nthīnī wakyo, inyw'ī mwīna kyaûnyw'a, na nûndû wakyo nīvameaa mītī Ila inyw'ī mūīthasya indo syenyu nayo.

12.We numeasya imea sya kila muthemba kwoondu wenyu nakyo, na mithata na mitende, na misavivu, na mithemba yonthe ya matunda.

13.Na We nûsyîkîîte ûtukû na mûthenya wîanî wasyo kwoondû wenyu, na syua na mwei; na ndata ota ûu nîsyîkîîtwe wîanî kwa mwîao Wake. Vate nzika, nthînî wa ûndû ûû ve Syama kwa andû ala mathûkûmîthasya ilîko syoo.

14. Na We næsyikite wiani syindû ila We ûmbîte kwoondû wenyu lûlû wa nthî, syîna malangi mena kivathûkany'o. Vate nzika, nthînî wa ûndû ûû ve Kyama kwa andû ala masûyiaa.

15.Na We ni We Ula utumaa ukanga umwiw'a inyw'i nikana muisae nyama nzeo, na mutonye kwosa mathaa kuma vo ala inyw'i mwikiaa. Na inyw'i

وَّالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَيِيْرَ لِتَرَّكُبُوْهَا وَزِيْنَةٌ وُيَعْلَقُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ۞

وَعَلَىٰ اللهِ قَصْدُ السَّبِيْلِ وَمِنْهَا جَآلِرٌ ۗ وَلَوْ شَآءَ إِنَّ لَهَالْ مُكُوْرَا جَمَعِيْنَ شَ

هُوَ الَّذِي َ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَا الْمَاءَ لَكُمْ رَمِنْمُ شَرَابُ وَمِنْهُ شَجَرُ فِيْهِ تُسِينَهُونَ ۞

يُنْفِتُ لَكُمْ بِلِهِ الزَّنَعُ وَ الزَّنَيُّوْنَ وَالْفِيْلُ وَالْفَتَابُ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَارِثُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰسِهُ ۚ فِقَوْمٍ يُتَفَكَّدُونَ۞

وَ سَخْرَلَكُمُ النَّلَ وَالنَّهَارُهُ وَالشَّهْسَ وَالْقَسَرُ وَالنُّجُوْمُ مُسَخَّرْتُ بِآمُومٌ إِنَّ فِي ذٰلِكَ كَايَٰتٍ لِقَوْمِ يَعْقَلُونَ ﴿

 nīmusyonaa ngalawa syīsīle nthīnī waw'o syatuīte kīw'u, nīkana mutonye kumantha mumo Wake, na mutonye kutunga muyea.

16.Na We nîwiîte iîma nûmu îûlû wa nthî nîkana imûsûvîe inyw'î na mbûsî na nzîa nîkana mûendele nzîanî îla ya w'o.**

17.Na movano ang i ota uu; ala nondo wamo na ndata mo maatilaa ngali ila nzeo.

18.Indī We, Ula ûmbaa nûndû ûmwe na we ûla ûtombaa? Indî inyw'î nomûsûvîaa?

لْفُلْكَ مَوَاخِرَفِيْهِ وَلِتَبْتَغُواْ مِنْ فَضْلِهِ وَلَتَبْتَغُواْ مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّهُ شُكُوُوْنَ ۞

وَٱلْقَى فِى الْاَرُضِ رَوَاسِىَ اَنْ تِبَيْدُ كَابِكُمْ وَٱنْهُوَّا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمُ تَهْتَكُوْنَ ۞

وَ عَلَيْتٍ وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَكُونَ ۞ اَهُنَنْ يَغْلُلُ كُنْ لَا يَغْلُقُ اللَّا تَكُاكُونِ ۞

^{*}Asomi anene nîmaalvûlîte 'an tameeda bikum' ta kīthingitho, ethwa īla nīvīkwītīkīlwa nī kwasya kana Ngai etala mumo Wake Tülü wa andu onthe nthī kwa kūmalilikany'a kana Ithyī nītūsvūmbīte iīma iete itetemo sva nthī na wanangīko kūasa na kūthathau. Kwa Īvuso Īthūku, nileetwe nûndû 'tameeda' yumîtw'e nthînî wa 'maaida' îla îandîkîtwe nthînî wa Kulani Ntheu îla yīkwasya kūnengane līū! Ndeto īno 'maaida' īla vlandikitwe nthini wa Kulani Ntheu yumite nthini wayo. Vamwe na ŭalvūlo ūū wlovo, ūmanyi nűkűalvűlwa. w'onthe wa műsoa ÛΘ Ukamalilikany'a andū onthe ma nthī kana Ngai Mwene Vinva w'onthe n\u00ed\u00fcmb\u00fcte i\u00edma ila n\u00ed sya vata mūno kwa kūnengane kwa syūmbe ila itūaa Kīw'ū nīkyūkīlaw'a kuma maianī na nganganî nene na nini kwa nzîa ya mîuke îkakuwa nī kīseve kūvika ūkīlīīlunī ūkatw'īka ta matu maito. Iima nī sya vata Undūnī UU kwa kūalyūla mluke îkatw'îka klw'û îngl, na îndî nîkuaa mbua Înyalîkîte îla îtûngawa îngî îûlû wa nthî îkaete lîu mwingi. Uu niw'o QalyQlo Qla Qkwaila misoa ino na núkwiw'ana na kilungu kila kingi kyatiala.

19.Na ethwa inyw'i mûkatata kûmatala manee ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, mûikethwa mûtonya kûmatala mo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe ni tei.

20.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe númesī maūndū ala inyw'ī mūvithaa na ala mumbūlaa.

21.Na asu ala mo mamekaĩlaa útee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mayūmbaa kĩndū, ĩndĩ mo ene nĩmombĩtwe.

22.*Mo nî* akw'û, mai thayû, namo mayîsî yîla makokîlw'a.

LUKU 3

23. Ngai wenyu ni Ngai Umwe. Na ta kwa asu ala matetikilaa Itu, ngoo syoo ni ngeni kwa 0la w'o, namo mausuitwe ni ngathilo.

24. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī maūndū ala mo mavithaa na ala maumbūlaa. Vate nzika, We ndamendaa ala mekathījaa.

25.Na yıla mo makulw'a, Mwisuanıa ata inyw'ı ıulu wa kıla Ngai Mwene Vinya W'onthe utheetye?' Mo maasya, 'Nı moyoo ma tene.'

26.Nīkana mo matonye kūkua mīio yoo yī mīima nthīnī wa Mūthenya wa Uthayūūkyo, na ota ūu, kīlungu kya mīio ya ala mamathyoekasya matena ūmanyi. Sīsyai! Maūndū ala makuīte nī mathūku.

LUKU 4

27. Asu ala mai mbee woo nimaseuvisye walany'o ota uu, indi Ngai Mwene Vinya W'onthe niwookie lulu wa myambiliilyo ya mwako woo kwa uu

وَإِنْ تَعُثُواْ نِعْمَةُ اللهِ لَانُعْصُوْهَا اللهَ اللهَ كَعُفُوزٌ تَرْجِيْدُ ﴿

وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَسِوَّ وْنَ وَمَا تُعْلِنُونَ۞ وَ الَّذِيْنَ يَلْ عُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَا يُعْلَقُوْنَ شَيْعًا وَهُمْ يُعْلَقُونَ۞ ﴿ اَمْوَاتُ عَيْدُ اَحْيَا ﴿ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ نُبْعَثُونَ۞

الْهُكُمْرَالُهُ وَاحِدٌ ۚ قَالَذِيْنَ لَا يُوْمِنُونَ بِالْاخِرَةِ قُاوُبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْرَمُنْتَكَابِرُونَ۞

لَاجَوْمَ اَنَّ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِئُوْنَ ۖ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ النُسْتَكْبِرِيْنَ ۞

وَلَوْاتِيْلَ لَهُمْمِعًا ذَا اَنْزَلَ رَجُكُمْزُوَالْوَا اَسَاطِيْدُ الْاَوْلِيْنَ فِي

لِيَحْمِلُوٓا اَوۡزَارَهُمُ كَامِلَةً يَوۡمَرالۡقِيلُمَةِ ۗ وَمِن اَوۡزَارِ ﴾ الّذِيْنَ يُضِلَّوُ نَهُمْ بِغِيْرِعِلْمِ الرّسَاءَ مَا يَزِدُوْنَ ۖ

قَلْ مَكَرَالَّذِيْنَ مِنْ تَبْرِلِهِ مِنَاتَى اللهُ بُنْيَا لَهُ مُرْمِّنَ الْقَوَاعِدِ فَخَذَ عَلِيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَاللَّهُمُ kīala nīkyamavalūkīle kuma īūlū woo; na ūsilīlo nīwookie īūlū woo kuma vala mo matavesī.

28.Na Indī Mūthenya wa Uthayūūkyo, We akamasonokya mo na akamakūlya, 'Meīva atindany'a Makwa ala kwoondū woo inyw'ī mwamakaananīasya Athani?' Asu manengetwe ūmanyi makasūngīa, 'Umūnthī nthoni na thīna vate nzika, niūvalūka īūlū wa alei.

29.Asu ala alaīka mamakw'īthasya yīla mavītīsye mathayū moo. Na īndī mo makoonany'a wīnyivyo makyasya, 'Ithyī tūyeekaa naī ona yīva.' Aiee, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī nesa maūndū ala inyw'ī mweekaa.

30.Kwa uu, likai mbingiloni sya Ngiena mwikalae vo. Wikalo wa ala mekathilaa ni muthuku muno.

31.Na yīla ala alūngalu makūlw'a, inyw'ī mwīs vanīa ata īviv wa kīla Mwīai wenyu vuuanītye?' mo maasya, 'Nī kīseo vyv,' nundu kwa asu ala mekaa moseo ve vseo īviv wa nthī īno, na mūsyī wa Itunī nī mūseango mbee. Wīkalo wa ala alūngalu nī mūseo mūno vyv----

32.Mīunda ya Tene-W'onthe, īla mo makamīlika; katī wayo vavītīlaa tūlūsī. Mo makeethwa na kīla kyonthe makenda vo. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe umatuvaa ala alungalu.

33. Asu ala alaīka mamakw'īthasya me atheu. Mo maasya, 'Mūuo wīthwe nenyu!' Likai Itunī nūndū wa maūndū ala inyw'ī mweekaa.'

الْعَلْابُ مِن حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ @

ثُمُّ يَوْمُ الْقِلِمَةِ يُخْذِنْهِمْ وَيَقُوْلُ أَيْنَ شُرِكَآءِى الَّذِيْنَ كُنْتُمْ تُشَاّقُنُونَ فِينِهِمْ قَالَ الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْفِلْمَ إِنَّ الْخِذْى الْيُوْمَ وَالشَّوْءَ عَلَ الْكِفِرْيَنَ ۖ

الَّذِيْنَ تَتَوَفَّهُهُمُ الْمَلْمِكَةُ ظَالِئِنَ ٱنْشُيهِمْ فَٱلْقُوا السَّلَوَمَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوَةً بِلَاّ إِنَّ اللهَ عَلِيْمُ بِمَا كُنْ تُمُ تَعْمَلُونَ ۞

فَادُخُلُوٓاً اَبْوَابَ جَهَنَّمَرَ خَلِدِيْنَ فِيْهَا لَمَلِيْشَ مُثْوَى الْمُتَكَانِيْنَ ﴾ ۞

وَقِيُلَ اِلْآنِيْنَ اتَّقَوَا مَا ذَآ اَنزَلَ دَجُكُمُ وَالْوَاحَيُواُ اِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوا فِي لِهٰذِهِ الدُّنْيَاحَسَنَةٌ * وَ لَدَاسُ الْاِخِرَةِ خَيْرٌ * وَلَيْعَرَ وَازْ الْمُتَّقِينَ ﴾

جَنْتُ عَدُنِ يَدُخُلُونَهَا تَجْرِى مِن تَخْتِهَا الْأَنْهُورُ لَهُمْ نِيْهَا مَا يَشَاءُ وْنَ كَذَٰ لِكَ يَجْزِى اللهُ الْمُتَقِينَ ۞

الَّذِيْنَ تَتَوَفْقُمُ الْمَلَيِّكَةُ كَلِيْمِيْنَ يُقُولُونَ سَلَّمُّ عَلِيْكُمُّ ادْخُلُوا الْجَنَّةُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞ 34.Mo meteele kya0 ateo alaīka moke ī010 woo kana ūtw'io wa Mwīai waku wīanīe? Uu nīw'o ala maī mbee woo meekie. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaamavītīsya mo, īndī mo nīmo meevītīasya ene.

35.Kwa ûu, *Us Ong ĩo* mùthûku wa 0ndû mo meekie nïwamavalûkile, na kila mo mavûlaa ngûl nîkyamathyûlûlûkile.

LUKU 5

36. Asu ala mamwīananisye Ngai na ngai ingī maasya, 'Ta kethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwendie Ou, ithyī tūyīthwa twakīthaithie kīndū ona kīva ūtee Wake, ithyī kana maaīthe maitū, ona ithyī tūyīthwa twavatanie kīndū vate mwīao kuma Kwake. 'Uū nīw'o ala maī mbee woo meekie. Indī mo Atūmwa mena ūtonyi wa ūndū ateo kūvikya Utūmane wī ūtheinī?

37.Na Ithyī vate nzika, nītwamūkīlilye Mūtūmwa kuma kwa kīla andū, aitavany'a, 'Mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe na īvathanei na Ula-Mūthūku.' Na īndī amwe katī woo ve ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wamatongoesye na katī woo ve ala maaīlīte nī kūminwa. Kwa ūu, tambūkai īūlū wa nthī, mwone ūndū wailyī mūminūkīlyo wa ala mamatw'īkīthisye Athani ta akengani!

38.Ethwa we wina vata na kutongoew'a kwoo, indi manya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, ndamatonngoeasya asu ala mamathyoekasya ala angi. Na ta kwa asu vai atetheesya.

هَلْ يَنْظُوُونَ اِلَّا آَنْ تَأْنِيَهُمُ الْمَلَيْكَةُ أَوْ يَأْقِيَ اَمْرُ مَ بِكَ كُذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَيْلِهِمْ وَمَاظَلَهُمُمُ اللهُ وَلِينَ كَانُوْآ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿

فَاصَابَهُمْ مِنِيَاتُ مَاعَبِلُوْا وَحُاقَ بِهِمْ مِمَا كَانُوْا ﴾ يَهْ يَهُ مَنَا كَانُوْا

وَقَالَ الَّذِيْنَ اَشْرُكُوا لَوْشَاءَ اللهُ مَا عَبَكُ مَنَامِنَ دُونِهِ مِنْ شَيْ نَحْنُ وَلَا أَبَا وُنَا وَلَا عَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْ كُلْلِكَ فَعَلَ الذِّيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ عَلَى الذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ عَلَى الْذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ عَلَى الدُّيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ عَلَى الدُّيْنِ مِنْ قَبْلِهِمْ عَلَى الْمُعِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مَنْ فَهِلَا الدُّيْنِ مِنْ قَبْلِهِمْ الْمُعَلِيمُ الْمُعَلِيدُ مَنْ الْمُعْلِيمِ اللهُ الْمُعِينَ فَيْنَ الْمُعَلِيمُ الْمُعَلِيمُ الْمُعْلِيمُ الْمُعْلِيمُ اللهُ الْمُعْلِيمُ الْمُعْلِيمُ اللهُ المُعْلِيمُ اللهُ الْمُعْلِيمُ اللّهُ الْمُعْلِمُ اللّهُ الْمُعْلِمُ اللّهُ اللّهُ الْمُعْلَى اللّهُ الْمُعْلِمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُعْلِمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْمُعْلَى اللّهُ اللْمُعْلِمُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ

وَلَقَدُ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُوْلًا آنِ اعْبُدُ وا اللهُ وَاجْتَنِبُوا الطَّاعُنُونَ ۚ فَيَنْهُمُ مَنْ هَـ لَ ـ اللهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتُ عَلَيْهِ الضَّلَلَةُ مُوتِيدُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ مَاقِبَةُ الْمُكَلَّذِينِينَ ۞

إِنْ تَخْرِضْ عَلْ هُدانهُمْ فَإِنَّ اللهُ لَا يَهْدِي مَنْ يَكُونِ مَنْ يَعْدِي مَنْ يَخْدِي مَنْ يَخْدِي مَن

39. Namo mevitaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe na mawivito moo me vinya muno, kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamathayuukya ala makusaa. Aiee, We kwa Ula w'o akamokilya mo --- Utianio We mwene Urw'ite, Indi andu aingi muno mayisi.

40. We akamokilya mo nikana atonye kumavathukanisya kati wa maundu ala mo mavathukanganiaa, na nikana asu ala maleile kwitikila matonye kumanya kana mo mai akengani.

41.Ndeto Yaitū īūlū wa kīndū, yīla Ithyī twakyenda kyo, Ithyī tūkītavasya tū, 'Tw'īka!' na ūu nūu.

LUKU 6

42.Nata asu ala matiie mīsyī yoo kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Itina wa kūvītīw'a kwoo, Ithyī vate nzika, tūkamanenge ūtūo mūseo Iūlū wa nthī Ino; na kwa ūla w'o Ituvi ya Itunī nī Inenange mūno, Indī takethwa mo nīmamanya---

43.Asu ala momīlasya na kw'ia wīkwatyo woo nthīnī wa Mwiai woo.

44.Na Ithyī tūyaatūma ta Atūmwa mbee waku ateo aūme ala Ithyī twamatwaīe ūvuany'o, kwa ūu, makūlye asu ala nīmo aūngamīi ma Maandīko Matheu, ethwa we ndwīsī.

45. Ithyī twamatūmie mo mena Syama na Maandīko Matheu. Na Ithyī nītūūtheesye we Kīlilikany'a nīkana we ūtonye kūtavany'a kwa mbaa-andū onthe ma nthī kīla kītheetw'e kwoo; na nīkana mo matonye kūsūanīa.

46.Mo îndî, ala maseûvasya nzaama nthûku, mew'aa me mûuonî na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe وَٱَفْنُكُوْا بِاللَّهِ جَهْدَ اَيْدَانِهِ مُرْلَايَدَئُ اللَّهُ مَسَنُ يَنُوْتُ بِلَى وَعَدَّا عَلَيْهِ حَقًّا وَكِكَ ٱلْثَرَّ الشَّاسِ كَا يَعْلَكُوْنَ فَي

لِيُنَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَغْتَلِغُونَ فِينَهِ وَلِيعُلُمَ الَّذِينَ كَغُوُلْاَ اَنْهُمْ كَانُوْاكُذِينَ ۞

اِتَّمَا تَوْلُنَا لِشَيْ إِذَا آرَدْنَهُ أَنْ تَتُوْلَ لَهُ كُنْ فَكُولَ لَهُ كُنْ فَكُولُ لَهُ كُنْ

وَالَّذِيْنَ هَاجُرُوْا فِي اللهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظِلْوُا لَنْہَوْنَهُمُ إِلَّى فِي الذُّنْيَا حَسَنَهُ * وَلَاَجُوُ الْاَخِرَةِ ٱكْبُرُ كُوْ كَا نُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿

الَّذِيْنَ صَبَوُوْا وَعَلَى رَئِيهِ مْ يَتَوَكَّلُوْنَ ۞ وَمَّا آزَسَلْنَا مِنْ مَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا ثُوْجَةَ اِلِيَهِمْ تَشَكُّا اَمُلَ الْإِكْرِانَ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۞

مِالْبَيْنَٰتِ وَالأَبُوْ وَاَنْزُلْنَاۤ اِلنَّيْكَ الذِّحْدَ لِتُبَيِّنَ لَّذَ لِلتَّاسِ مَا نُزِلَ النِّهِمْ وَلَعَلَهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ۞

اَفَاكَونَ الَّذِيْنَ مَكُرُوا الشَّيْاتِ اَنْ يَغْسِفَ اللهُ بِهِمُ الْاَدْضَ اللهُ الله

ndakamalikya nthī mathekelye, kana üsilīlo ndūkavika īūlū woo kuma vandū matavesī?

47.Kana We ndakamakwata mo muendeleni woo kuu na kuu nikana maikethwe matonya kwananga mawalany'o ma Ngai?

48.Kana We ndakamakwata mo kwa nzīa ya wanangīko wa kavola? Ow'o, Mwiai waku ni Muuu, Usuitwe ni tei.

49.Mo nomonete kana syuu sya kila kindu Ngai Mwene Vinya W'onthe umbite kiendaa kuma kw'okoni kwa aume na kw'oko kwa aka, syivalukitye nthi kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe inyivitw'e?

50. Na kyonthe ona kīva kīla kī matunī na kyūmbe ona kīva kīla kī īūlū wa nthī kīnyivasya kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na wīmyivyo, ona alaīka ota ūu, namo mayīkathījaa.

51.Mo nīmamūkīaa Mwīai woo īūlū woo, na mo mekaa ūndū mo meeylaīwa.

LUKU 7

52.Ngai Mwene Vinya W'onthe aîtye, 'Mūikose kwa Othaithi ngai ilī. Ve Ngai o Umwe tū. Kwa ūu, nglei Nyie nīnyioka.'

53.Na nī Kyake kyonthe ona kīva kīla kī matunī na īūlū wa nthī na ūtonyi wa kūnyuva nzīa nī Wake tene na tene. Inyw'ī īndī mūkamūkīa ūngī ona wīva mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? 54.Na ūathimo ona wīva ūla inyw'ī mwīna w'o, nī kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na yīla thīna wamūkwata inyw'ī, mwītasya *ūtethyo kuma* kwake.

55.Indî yîla We wamûvetangîa inyw'î thîna, sisya! Nguthu îmwe katî wenyu

ٱڎٚؽؙڬٛۮؙۿؙڡ۫ڒۣڣ تَقَلِّيهِمْ فَمَا هُمْ يُنْجِينِنَ

اَوَ يَاخَذَهُمْ عَلَى تَعْوَّنُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَدُوْثُ زَحِيْمُ ۞ اَوَكُمْ يَكَرُوْا لِلْ مَاخَلَقَ اللهُ مِن شَىٰ يَتَعَيَّوُا طِلْلُهُ عَنِ الْيَهِيْنِ وَالثَّمَا إِلِ سُجَدًّا اللهِ وَهُمْ لَمْخِدُوْنَ۞

وَ وَلَٰهِ يَنْهُدُ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَنْهُ مِن مِن وَآجَةٍ وَالْمَلَيِّكَةُ وَهُمُ لِايَسْكُلِرُونَ ۞ مِنَافُونَ رَبَّهُمُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَغْمَلُونَ مَا مِنْهُ يُؤْمَدُونَ ۞ مِنْهُ مِنْوُدَةً ۞

وَ قَالَ اللهُ لَا تَتَمَّذُ فَآلِلْهَ نِي الْمُنَيْنَ اِنْسَا هُوَ اِللَّ وَاحِدُ وَاٰيَاكَ فَازْهُبُونِ۞

وَّلُهُ مَا فِي السَّنَاوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ لَهُ الرِّيْنُ وَاصِبُّا اَفَغَيْرُ اللهِ تَتَكَّنُونَ ۞

وَمَا بِكُوْمِنْ نِعْمَةٍ فَيِنَ اللهِ ثُوْلِوَا مَسَكُمُ الضَّوُّ وَالَيْهِ تَجُوُونَ ۞

تُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّزَعَنَكُمْ إِذَا فَدِيْنُ مِثْكُمْ بِرَيْهِمْ

yambīlīīlasya kūseūvya ngai ingī ūtee wa Mwīai woo,

56.Kwa ūu mo nīmaleaa syīndū ila Ithyī tūnenganīte īūlū woo. Nūseo, ītanīthyei inyw'ī ene o vanini, īndī o mītūkī mūkamanya.

57. Namo mavetangaa ütee kilungu kya syindü ila Ithyi tümanengete kwoondü wa ngai syoo sya ÜvÜngÜ ila itesi üvoowasyo. Niivita na Ngai Mwene Vinya W'onthe, inyw'i vate nzika, mükeetwa mükülw'e iülü wa maündü onthe ala inyw'i müseüvitye.

58.Na mo mamūwetanĩasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na eĩtu----We nĩ Mūtheu!--- O yĩla *mo-ene* mena kĩla mo mendaa.

59.Na yīla ûmwe wenyu watavw'a ûvoo wa *īsyawa ya* mūndū mūka ūthyū wake nūtukaa, avinganīsye ūthatu nthīnī wake. 60.We nīwīvithaa mwene kwa andū nūndū wa ūvoo mūthūku ūla ūmūkwatīte; we ona ethwa ena nthoni, akamūsūvīa mwana kana akamwīnzīa nthī mūthanganī?' Nīw'o, mo nīmatusaa maūndū mathūku.

61. Asu ala matetīkīlaa Itu mena ngelekany'o nthūku mūno vyū; oyīla kīla kīasa mūno vyū nī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwene Vinya, Ula Mūī.

LUKU 8

62.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kūmasilīla andū kwoondū wa wīki-wa-naī woo, We ndakītialya kyūmbe ona kīmwe kī thayū, īndī We ainengae īvinda kūvika īvinda yīla yītw'ītwe; na yīla īvinda yoo yavika, mo

يشركؤن

لِيكُفُو وَا بِمَا الْيَنْافُمُ فَتَسَعُوا فَسَوْقَ تَعْلَمُوْنَ ٥

دَيَجْعَلُوٰىَ لِمَا لَايَعْلَمُوْنَ نَصِيْبُنَا مِِنَا اَرَوَقَنْهُمْوْ ثَاللهِ لَشْمَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُوْنَ ۞

وَ يَجْعَلُونَ لِلهِ الْبَنْتِ شَيْطَنَهُ وَلَهُمْ ثَا يَشْتَكُونَ ۞

وَلِذَا أَبُشِّرَ اَحَدُّهُمْ بِالْأَنْثَى ظُلَّ وَجَهُهُ مُسُودًا وَهُوكَظِيْرُهُ

يَتَوَازَى مِنَ الْقَوْمُ مِن سُوْهَ مَا اَيُشِرَيهُ اَيُمُرِكُهُ عَلَى هُوْتِ اَمْرِيكُ شُهُ فِي التَّرَابِ * الاَ سَسَاءُ مَا يَخَكُنُونَ ۞

لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاخِرَةِ مَثَلُ الشَّوْءَ وَيِلْهِ غُ الْسَّلُ الْاعْلَ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْعَكِيْمُ ۞

وَلَوْيُوَاخِذُ اللهُ النَّاسَ بِطُلِيهِ مْرَهَا تُرَكَ عَلِيَّهَا مِنْ دَآبَةٍ وَلِكِنْ يُتُوخِرُهُمْ إِلَى آجَلٍ مُسَمَّىًا فَإِذَا maitonya kūtiwa ītina ona saa ūmwe, ona maitonya kūvītūka mbee wayo.

63.Namo nimamwiliilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe syindû ila mo ene matasyendete na nimi syoo ineenaa ûvûngû kana mo makeethwa na kila kindû kiseo mûno. Vate nzika vyû, Mwaki ûkeethwa wi woo, namo makavinganiw'a vau nthini, na makatiwa vo.

64.Nīīvīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ithyī nītwamat0mie At0mwa kwa mbaī syonthe sya and0 mbee waku we; Indī Satani nīwamanakavisye mawīa moo mooneka me manake kwoo. Kwa 0u, we nīwe mūsyaīīsya woo 0mūnthī, namo makeethwa na 0silīlo wī woo.

65.Na Ithyl tuyaakutheesya Ivuku we ateo we utonye kumatavya mo lulu wa maundu ala mo mavathukanganlaa, na ta utongoi, na tei kwa andu ala metikilaa.

66.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûtheetye kîw'û kuma îtuni, na nûmîthayûûkîtye nthî îtina wa kîkw'û kyayo. Vate nzika, nthînî wa ûndû ûû ve Kyama kwa andû ala matonya kwîw'a.

LUKU 9

67.Na vate nzika, nthīnī wa ng'ombe ota Ou ve kīsomo kwenyu. Ithyī nītūmūnengae inyw'ī kūnyw'a kīla kyumaa mavunī masyo, kuma katī wa kyaa na nthakame, īia īthumo na ya kwendeesya kwa ala mayīnyusaa.

68.Na katī wa mosyao ma mītende na mīsavivu, vala inyw'ī mumasya kyaūnyw'a kya kūtoony'a na līu mūseo. Nīw'o, nthīnī wa 0nd0 ū0 ve Kyama kwa andū ala mathūkūmīthasya kīlīko kyoo.

جَاءَ اَجَالُهُ مْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةٌ وَ لَايَسْتَقْدِمُونَ ۞ وَيَجْعَلُونَ اللهِ مَا يَكُومُونَ وَ تَصِفُ ٱلْسِنَتُهُمُ الكَّذِبُ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَاجَرَمَ اَنَّ لَهُمُ التَّارُ وَ اَنْهَامُ مُنْعُ كُلُونَ ۞

تَا لَهُ لَقَدُ اَرْسَلْنَا ۚ إِلَى اُمُهُ فِئْنَ قَبَٰلِكَ فَزَيْنَ لَهُمُ اللَّهُ لَهُ لَهُمُ اللَّهُ لَا لَكُ فَرَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطِنُ اَعْمَالُهُ مُ فَلُوكُ وَلِيُتُهُمُ الْيُوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ الشَّيْطِنُ اعْمَالُهُمْ عَذَابٌ الشَّيْطِينَ

وَمَا آَنُزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتْبُ إِلَّا لِنَّبُونَ كُمُ الْزَى اخْتَلَقُوا فِيْكُ وَهُدُى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤُمِنُونَ ۞ وَاللَّهُ آَنُولَ مِنَ السَّمَاءِ مَا أَوْ فَاخَيَا بِهِ الْارْضَ بَعْلَ غُ مُوْتِهَا أَنِنَ فِيْ ذٰلِكَ لَائِنَةٌ لِقَوْمٍ يَنْمَعُونَ ۞

وَإِنَّ نَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً النَّسْقِيْكُمْ فِمَّا فِي الْطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَوْثٍ وَّدَمُ إَبْنَا خَالِصًا سَآيِفًا لِلشَّرِينِينَ۞

وَمِنْ ثَمَارِتِ النَّخِيْلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَخِذُونَ مِنْهُ سَكُرًّا وَرِزْقًا حَسَنَا إِنْ نِي ذٰلِكَ لاَيُرَّ تِفْوَمُ يَنَقِلُونَ۞ 69.Na Mwiai waku n0miveveee nzūki, akyasya, We seūvya nyūmba syaku iimani na nthini wa maima ma miti na nthini wa myatu ila andu masaa.

70. Indī yai kīla mūthemba wa matunda, na īndī atīlai mwīnyivītye nzīa īla Mwīai wenyu wīyīaīte. Mavunī masyo nīvaumaa kyaūnyw'a kīna mīvw'anīle yīna kīvathūkany'o. Nthīnī wakyo ve mūiito kwa andū. Vate nzika, nthīnī wa ūu ve Kyama kwa andū ala masūanīaa.

71.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numumbaa inyw'i na We numukw'ithasya; na ve amwe kati wenyu ala mavikaa ūkūū mūvitūku makasya ūmanyi itina wa kwithwa naw'o. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Umanyi-W'onthe, Mwene-Utonyi.

LUKU 10

72.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmanengete amwe katî wenyu syîndû kûvîta ala angî nthînî wa mîthînzîo ya nthî îno. Indî asu ala manengetwe mbee wa angî, maikaumya kîlungu ona kīmwe kya mîthînzîo ya nthî kwa asu ala moko moo ma aûme mamaûngamîe, nîkana makethwa mena ianda syîanene nthînî wayo. Indî mo makayîlea înee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe?

73.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmūseūvīsye inyw'ī atindany'a kuma katī wenyu ene, na nūmūseūvīsye inyw'ī kuma kwa atindany'a asu syana sya ivīsī na nzūkūlū, na nūmūnengete inyw'ī syīndū nzeo. Mo Indī makeetīkīla syīndū sya mana na kūyīlea īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe?

74.Na mo mathaithaa ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ila ite na ûtonyi wa kûmanenge mûthînzîo ona wîva وَ اَوْلَى دَبُكَ إِلَى النَّحُلِ اَنِ انَّخِذِی صَ الْجِبَلِ مُثِیْنَاً وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِنَا يُعْرِشُوْنَ ۖ

ثُوْرُكُنْ مِن كُلِ الشَّمَرٰتِ فَاسْلِكِنْ سُبُلَ رَبِّكِ ذُ لُلَامُ يَخُرُجُ مِن بُطُونِهَا شَرَابٌ هُنْتَلِفٌ آلُوانُهُ فِيْهِ شِفَآهُ لِلنَّامِثُ إِنَ فِي ذٰلِكَ لَايَةٌ لِقَوْمِ يَتَعَكَّرُونَ ۞ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ رُثُورَ يَتَوَفْمُ كُفَرِ وَمِنْكُومُ مَن يَخُرَدُ إِلَى اَزَذَٰلِ الْعُنُولِكِيُ لَا يَعْلَمُ بَعْنَدَ عِلْمٍ شَيْئاً إِنَ اللَّهُ عَلِيمُ

في عَدِيْرُ۞

وَاللهُ فَضَلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضِ فِي الدِّزْقِ فَمَا الَّذِيْنَ فَضَلَا بَعْضِ فِي الدِّزْقِ فَمَا الَّذِيْنَ فُضِّلُوا بِرَآدِى دِنْقِصِهْ عَلَى مَا مَلَكَ اَيُمَا لَهُمُّ فَعُمُ فِيْهِ سَوَآرُ الْهِ يَجْحَدُونَ ۞

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُوْمِنْ اَنْفُرِكُوْ اَذُولِهَا وَجَعَلَ لَكُوْ فِمْنُ اَذْوَاجِكُوْبَنِيْنَ وَحَغَدَةٌ وَ رَزَقَكُوْقِنَ الطِّيّنِيْتِ الْهَالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِغَتِ اللهِ هُمْمَ يَكُفُهُونَ ۖ

وَ يَعْبُدُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لَا يَمُلِكُ لَهُمْ مِرْزَهُا مِنَ التَهُلُوتِ وَ الْاَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِلْعُوْنَ ﴿ kuma matunī na īūlū wa nthī, ona syo iikethīwa na ūtonyi ta ūsu ona *īndīī*.

75.Kwa 0u, m0ikase0vye mĭvw'anano ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ngai Mwene Vinya W'onthe nĭwīsī na inyw'ī m0yīsī.

76.Ngai W'onthe Mwene Vinva anenganae ngelekany'o ya ngombo yi mwene. Itena Otonvi Tülü wa kIndû ona kīva: na mūndū wīna ūthasvo ūla Ithvī tůmůnengete kuma Kwitů-Ene kyaůya kīseo, na we aumasva ūtheinī na kîmbithînî. Mo nûndû ûmwe? Ndala sylthwe kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe! Indi aingi muno moo mayisi. 77.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe enengane ngelekany'o ya andû elî, ûmwe woo ndaneenaa, atena ūtonyi wa Undū, na nī mūio kwa mwīai wake: yīla we wamūtūma, ndaetae ūseo. Nútonya kwithwa 0nd0 úmwe na 0la wiyiaaa OlOngalu na Ola we mwene wi nzīanī īla ndūngalu?

LUKU 11

78.Na ila itonekaa syī 1010 wa nthī na matunī nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na 0voo wa 0la Saa nī ta koveny'a kwa itho, aiee, yī vakuvangī mbee. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na 0tonyi 1010 wa syīndo syonthe.

79. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamūetie inyw'ī kuma mavunī ma maa-nyinyia menyu yīla inyw'ī mūteesī kīndū, na nīwamūnengie inyw'ī metho na matū na ngoo, nīkana mūtonye kūtūnga mūvea.

80.Mo nomasyaasya nyûnyi ilûmîte *ĩơlû* yayayanî katî wa îtu. Vai ûtumaa iluma *ĩữlů* mûno yayayanî ateo Ngai Mwene

فَلَا تَضَوِيُوا بِلُو الْاَمْثَالُ إِنَّ اللهُ يَعْلَمُ وَ اَنْتُوْلِا تَعْلَمُوْنَ ۞

ضَرَبَ اللهُ مَثَلَا عَبْدُا مَنْهُ لُوْكَا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْهُ وَمَنْ زَزَفْنَهُ مِنَا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَيُنْفِقُ مِنْهُ سِرَّا وَجَهُرًاْ مَلْ يَسْتَوَانَّ الْحَمْدُ لِلْهِ بَلْ ٱلْمُرْهُمُ لَا يَعْلَمُونَ ۞

وَضَرَبَ اللهُ مَثَلًا تُجُلَيْنِ اَحَدُهُمَآ اَبْكُوُلَا يَغْلِرُ عَلَّ ثَنْثُ وَهُوكُلُّ عَلَى مَوْلَـهُ ٱلْيَنَـالَـيُوجِهُهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرُهُلْ يَسْتَوِىٰ هُورُ وَمَنْ يَاأَمُو بِالْعَدْ الِّ وَهُوَ يَجْ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِلْمِرْ۞

دَيلُهِ غَيْبُ السَّلَوْتِ وَالْاَرْضُ وَمَّااَهُوُالسَّاعَةِ إِلَّا كُلْنَحَ الْبَصَرِ اَوْهُوَ اَقْرَبُ إِنَّ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَیْعُ فَکِهِ نِدُوْ

وَاللّٰهُ ٱخْرَجَكُوْ فِنْ بُطُوْنِ اُخَفِيَكُوْ لَاتَنَائُوْنَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُرُ السَّنْعَ وَالْاَبْصَادُ وَالْاَفْدِينَ لَّا كَلْكُرُ مَشْكُرُ وُنَ۞

ٱلْمَرْيُرُوْالِلَ الطَّلِيْرِمُسَخُواتٍ فِي جَوِّالتَّمَا أَرْمَ مَنَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّاللَّهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰسِتِ لِقَوْمٍ يُغْفِئُونَ ۞ Vinya W'onthe. Ow'o, nthīnī wa undu uu ve Syama kwa andu ala metīkīlaa.

81.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numuseuvisye inyw'i misyi yenyu, vandu venyu va kuthumua, na numuseuvisye inyw'i mbua sya nyamu ta wikalo wa kavinda malwanda ila mwonaa syi mbuthu yila muendete kyalo na ivinda yila mwaungama; na nthini wa w'ia wasyo, na maw'ia masyo, na nginga syasyo We numunengete inyw'i syindu sya musyi na syindu sya kumwaila kwa ivinda.

82.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmūseūvīsye inyw'ī, katī wa ila We 0mbīte, syīndū sya kūmwīkīa muunyī; na akamūseūvīsya inyw'ī syīvitho nthīnī wa iīma ngunga, na akamūseūvīsya inyw'ī itonyeo ila imūsūvīaa ūvyūvu, na ngūa sya iaa ila imūsiīīaa inyw'ī īvinda ya makaū. Uu nīw'o We wīanīīasya mumo Wake lūlū wenyu, nīkana inyw'ī mūtonye kūmwīnyivīsya We.

83.Indī ethwa mo nīmekūalyūka, īndī wīa waku no kūvikya Utūmane ūtheinī.

84. Mo nimesi nesa vyū mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe tondū mo mawonaa indi nimaūleaa; na aingi mūno moo maitūngaa mūvea.

LUKU 12

85.Na *lilikanai* mūthenya ūla Ithyī tūkamyūkīlya ngūsī kuma kwa kīla andū, na īndī asu ala matetīkīlaa maiketīkīlw'a *kūthaithana* ona kūthaithana kwoo kūiketīkīlwa.

86. Na yīla asu ala meekie naī makawona ūsilīlo vyū, w'o ndūkatw'īkīthw'a kwīthwa wī mūvūthū kwoo, ona mo maikanengwa īvinda.

87.Na yila asu ala mamwiananasya Ngai na ngai ingi makasyona ngai isu

وَاللهُ حَعَلَ لَكُمْ فِنَ اُئِنُوتِ كُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُوْ فِنَ اللهُ عَلَى لَكُوْ فِنُ اللهُ وَلَا اللهُ وَاللهُ وَاللّهُ واللّهُ وَاللّهُ وَاللّه

وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ فِينَا خَلَقَ ظِلْلاَ وَجَعَلَ لَكُمْ فِنَ الْجِمَالِ ٱكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيْلَ تَقِينَكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيْلَ تَقِيْكُمْ مَالْسَكُمْ كُنْ الِكَ يُبْتِمُ نِعْسَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَكُلُمْ تُسْلِئُونَ۞

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنْتُنَا عَلِيْكُ الْبُلِغُ الْنُهِيْنُ ۞ يَغْرِفُونَ نِعْمَتَ اللهِ ثُمَّرِيُنِكُرُوْنَهَا وَ ٱكْثَرُهُمُّرُ عُ الْكُفِرُوْنَ ۞

 atindany'a masyo, mo makasya, 'Mwlai waitu, ii nisyo ngai siitu ila ithyi twasyikailaa vandu Vaku We.' Kavindani kau syo ikamakuuthukia na kumatavya, 'Vate nzika, inyw'i mwlakengani.'

88.Namo makaumya winyivyo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe muthenyani usu, na maundu onthe ala mo maseuvasya makamaia.

89. Ta kwa asu ala matetīkīlaa na kūmalūngya andū kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ithyī tūkongeleela ūsilīlo īūlū wa ūsilīlo woo nūndū mo nīmeekie mothyoeku.

90.Na lilikanai müthenya üla Ithyi tükamyükilya ngüsi kuma nthini wa kila mbai kati woo ene, na Ithyi tükaküete we ta ngüsi iülü wa aa. Na Ithyi nitüütheesye we Ivuku ya kütavany'a kila kindü, na ütongoi, na tei, na üvoo müseo kwa asu ala menyivasya kwa Ngai.

LUKU 13

91.Niw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa mwîkalae na ülüngalu, kutethya na mumo, na nenganei ta kūnengane nyūmba kwa nyūmba; na nűvatanaa wathavu. na **0th0ku** wiyonanitye, wa wiki-wa-nai. We invw'î nīkana mūtonve númútaaa kwisūvia.

92.Na lanılsyai ûtianıo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe yıla mwatianıa; na müikatüle mawıvıto menyu İtina wa kumalulumılya, oyıla mumutw'ikithitye Ngai Mwene Vinya W'onthe ta muungamıı wenyu. Ow'o vyu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nıwısı undu inyw'ı mwikaa.

إ فَانْقُوْا النَّهِمُ الْقُولَ إِنَّكُمُ لَكُو بُونَ ٥

وَٱلْقُوْالِكَ اللهِ يُوْمَدِنِ إِلسَّلُمَ وَصَٰلَ عَنْهُمْ مَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ۞

ٱلَّذِيْنَ كَفُرُوْا وَصَدُّوْاعَنْ سَبِيْلِ اللهِ زِدْنَهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ۞

وَيُوْمَرَ مَنْعَتُ فِى كُلِّ أَمَّةٍ شَهِيْدًا مَلَيْمِ مِنْ اَنْفُيهِمْ
وَجِثْنَا بِكَ شَهِيْدًا عَلَى مَؤُلَدٌ * وَنَزَّلْنَا عَلِيْكَ الكِتْبُ
إِنْ تِنْمِيَانًا الْكِلِّ تَنْقُ وَهُدَّى وَرَحْمَةٌ ذَبْثُمْ الْمِلْلِلِيْنَ ۚ ۚ

إِنَّ اللهُ يَأْمُوُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِنْتَأَيِّي ذِهِ الْقُدْلِي وَالْمَثَانِي وَإِنْتَأَيِّي ذِه الْقُدْلِي وَيَنْظِي عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكِرِ وَالْبَغِيَّ يَعِظُكُمْ لِمَتَكُمْ تَذَكَّوُنَ ۞

وَاوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ إِذَاعْهَدْ تُثُمُ وَلاَ شَعْضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيْدِهَا وَ قَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْنَكُمْ كَفِيدُكُهُ إِنَّ اللهُ يَعْلَمُ مَا تَغْعَلُونَ ۞ 93.Na müikethwe müilyi ta kyo kiveti kila, itina wa kwokotha müiümu, kyatilangile kilinga kyakyo tülungu. Inywi nimumatwiikithitye mawivito menyu ta nzia sya kükengana kati wenyu, müikia nguthu imwe ya andu ndikese kwithwa na vinya mbee wa ila ingi. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya Wonthe amutaa inywii kwa nzia isu, na Müthenyani wa Uthayuukyo We akamuvathukanisya inywii maundu ala inywii mwavathukanganiaa.

94.Na takethwa Ngai Mwene Vinya Wonthe nñweekiie kwenda Kwake vinya, vate nzika, We ethiwa amūtw'ikithisye inyw'i inyw'onthe kwithwa o andū amwe; Indi We amūekaa ae ūla we wenda; na amūtongoeasya ūla We wendaa; na vate nzika, inyw'i mūkakūlw'a lūlū wa ūndū ūla inyw'i mweethiawa mūkika.

95.Na mūikaitw'īkīthye ithitū syenyu ta nzīa sya Ūkengani katī wenyu; kana kūū kwenyu kūikese kūtiūūka ītina wa kwīthīwa kwī kūlūmu, na inyw'ī mūkasama ūthūku nūndū nīmwaalyūlile andū kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na inyw'ī mūkeethwa na ūsilīlo wī woo.

96.Na mūikakūany'e ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na thooa mūvūthū. Vate nzika, kīla kī vamwe na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kīseo mbee kwenyu takethwa inyw'ī nīmwamanyie tū.

97.Kīla inyw'ī mwīna kyo kīkeethwa vathei, na kīla ona kīva kīna Ngai Mwene Vinya W'onthe kīkekala tene na tene. Na Ithyī vate nzika, tūkamanenge asu ala momīīasya ītuvi yoo kwīanana na mawīa moo ala maseo mūno vyū.

وَلَا تَكُونُوا كَالْتَىٰ نَقَضَتْ عَنْ لَهَا مِنْ بَعْدِ تُوَةٍ اَنْكَاثُا تُنْقِنْدُونَ اَيْمَانَكُوْرَ عَلَا يَنْكُونُونَ تَكُونَ اَمْكَ هَى اَذِنى مِنْ اَمْتَةِ إِنْمَا يَبُلُونُكُو اللهُ بِهُ وَلَيْبَتِنَ الْكُمْ يَوْمَ الْقِيلِمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُونَ ۞

وَلَوْشَاءَ اللهُ لَجُعَلَّكُوْ اُمَّتَةً وَاحِدَةً وَلِان يُمُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِىٰ مَنْ يَشَاءُ * وَلَتُشَكُنُ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمُلُونَ۞

وَكَا تَلْقِذُ فَآايُمَا نَكُمُ دَخَلًا بَيْنَكُمُ فَتَوْلَ قَدَمُّ بَعْدَ ثُبُوْتِهَا وَتَدُوْثُوا الشُّؤَةِ بِمَاصَدَ دَثَمُّ عَنْ سَبِيْلِ اللَّهِ وَتَكُمْ عَذَابٌ عَظِيْدُ ﴿

وَلاَ تَشْتُوُوْا بِعَهْدِ اللهِ ثَمَنَا ظَلِيْلاَ اِنْمَا عِنْدَ اللهِ هُوَخَيْدٌ لَكُرُ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۞

مَاعِنْدُكُمْ بِنْفُدُ وَمَاعِنْدَ اللهِ بَاقِ وَكَلْيَوْيَنَ الّذِيْنَ صَبُونُا آجُرَهُمْ بِأَخْسَنِ مَاكَ انْوُا يَغْمُلُونَ @ 98. Ula wonthe ona wīva wīkaa ülūngalu, e mūndūūme kana e mūndūmūka, na e mwītīkīli, Ithyī vate nzika, tūkamūnenge we thayū mūtheu; na Ithyī tūkamanenge ala mailyī ta asu ītuvi yoo kwīanana na ūseo mūnene vyū wa mawīa moo.

99.Na yıla we üüsoma Kulani, mantha wıvitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nundu wa Satani ula uleetwe.

100. Vate nzika, we ndena ūtonyi ĩulu wa asu ala metîkîlaa na maiaa wîkwatyo woo kwa Mwiai woo.

101.Utonyi wake wī lūlū wa ala matumaa ndūū nake tū na ala mamwīananasya We na atindany'a.

LUKU 14

102.Na yīla Ithyī twaete Kyama vandū va kīngī—na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū kīla We ūvuanasya—mo maasya. 'We wī mūkengani' Aiee, īndī andū aingī mūno mayīsī.

103.Asya, 'Veva wa ütheu nüyîtheetye yo kuma kwa Mwîai waku na w'o, kana We atonye kümekîa mo vinya asu ala metîkîlaa, na ta ütongoi na üvoo müseo kwa Masilamu.'

104.Na ow'o Ithyi nitwisi kana mo maasya, 'kana ni mundu umumanyiasya we. Indi kithyomo kyake ula mo mamutaliihasya ni kieni, oyila kii ni kithyomo kya Kialavu, kitheu na kilungalu.

105.Ta asu ala matasyītīkīlaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'on the ndakamatongoesya mo, namo makeethwa na ūsilīlo wī woo.

106.No asu tū ala matasyītīkīlaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ala

مَنْ عَيلَ صَالِحًا مِنْ ذَكْرِ أَوْ أُ نَثَى وَهُومُوُ مِنْ فَلَنُخِيبَنَّهُ حَيلُومٌ طَيْبَهُ مُ وَلَنَجْزِبَنَهُ مُ اَخِوهُمُ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿

فَاذَا قَوْاْتَ الْقُوْاْنَ فَاسْتَعِدُ بِاللهِ مِنَ الشَّيُظِيِ الرَّحِيْدِ فِي السَّيْظِيِ الرَّحِيْدِ فِي

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطِنَّ عَلَى الَّذِينَ اٰمُثُوّا وَعَلَى رَبِيهِمْ يَتَوَكَّلُونَ۞

إِنْمَا سُلْطُنُهُ عَلَى الَّذِيْنَ يَتُوَكَّوْنَهُ وَالَّذِيْنَ هُمْ بِهِ يُّ مُشْرِكُوْنَ أَنْ

وَلِوَا بَدُنْنَا آيَةٌ مَكَانَ آيَةٍ وَاللهُ آغَلَمُ بِسَا يُنَزِّلُ قَالُوْآ إِنِّنَا آنَتَ مُفْتَرٍ مِنْ آكَ ثَرُهُمْ

قُلْ نَزَّلَهُ دُوْحُ الْقُلُسِ مِنْ دَّتِكَ بِالْخِقِّ لِيُثَيِّنِتَ الَّذِيْنَ الْمُنُوْا وَهُدَّى وَّ بُشْرَى لِلْمُسُلِمِينَ۞

وَلَقُلْ نَعْلُمُ الْهُمْ يَقُولُونَ إِنَّا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌّ

لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُ وْنَ الِيَنِهِ آعْجَيْنُ وَهُلَا لِسَانُ عَرَبِيُّ وَهُلَا لِسَانُ عَرَبِيُّ مُمِينٌ

إِنَّ الَّذِيْنَ كَا يُؤُمِنُونَ بِأَيْتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيْهِمُ اللَّهُ وَكَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ

إِنْتَا يَفْتَرِكَ الْكَانِبَ الَّذِيْنَ كَا يُؤْمِنُونَ سِأَيْتِ

woo.

maseūvasya ūvūngū, namo nomo akengani.

107. Üla ona wīva üleaa kūmwītīkīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ītina wa kwītīkīla ateo üla wathing'īīw'a na kūkīla mīvaka ya ūmīīsyo wake oyīla ngoo yake yīkalaa īlūmīte nthīnī wa mūīkīio. Indī asu ala ngoo syoo syīanīīwe nī ülei, ūthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkavalūka īūlū woo na vakeethwa na ūsilīlo mūnene kwoondū

108.Kītumi nūndū mo nīmendie thayū wa nthī īno mbee wa Itunī, na nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū ala matetīkīlaa.

109...Mo nīmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wīkīīte ūsiīlo īūlū wa ngoo syoo na matū moo na metho moo. Na nomo ala matasūvīaa.

110. Vate nzika, mo nimo makethwa na wasyo Ituni.

111. Indī, vate nzika, Mwīai waku ---- kwa asu ala makīie kuma mīsymī yoo ītina wa kūthīnw'a na īndī meething'īīsya na vinya nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na mekala meyūmīīsye---īl, vate nzika, ītina wa ūu Mwīai waku nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

LUKU 15

112.Müthenya üla kila thayü ükoka wineenee w'o mwene, na kila thayü ükatuvwa vyü kwianana nondu w'o weekie, namo maikavitiw'a.

113.Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganae ngelekany'o ya musyi ula wataniie usuvio na muuo; liu waw'o wauvikiaa kwa wingi kuma kila vandu; indi w'o niwamaleile manee ma Ngai

اللهُ وَأُولَيِكَ هُمُ الْكَذِبُونَ

مَنْ كَفَرَ بِاللهِ مِنْ بَعْدِ اِنْهَانِهَ إِلَّا مَنْ أُحَنِهُ وَ قُلْبُهُ مُطْمَدِنُ ۚ بِالْإِيْمَالِي وَلِكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالكُفْرِ صَدُدًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبُ ثِنَ اللهِ وَكُمْ عَلَابٌ عَظِيْمُ

ذٰلِكَ بِأَنْهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيْوَةَ اللَّهُ ثِنَاعَلَى الْأَخِرَةِ وَ اَنَّ اللَّهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ الْكَفِي بْنَ۞

أُولِيكَ الَّذِينَ عَلَيْحُ اللَّهُ عَلَا قُلُوْ بِهِمْ وَسَنعِهِمْ وَ اَبْصَارِهِمْ وَ اُولِيكَ هُمُ الْغَفِلُونَ ۞ لاَجَوَمَ انَّهُمْ فِي الْاَخِرَةِ هُمُ الْخَسِرُونَ ۞ ثُمْرَاتَ رَبِّكَ لِلَّذِيْنَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوْا ثُمْرَجْهُدُوْا وَصَبُرُوا لُونَ رَبِّكَ مِنْ بَعْدِ هَا لَعَقُورُ ثَمْرَجْهُدُوا وَصَبُرُوا لُونَ رَبِّكَ مِنْ بَعْدِ هَا لَعَقُورُ ؟ عَلَيْمُ شَعْدِهُ الْمَعْدُونَ وَسَبُرُوا لَوْنَ رَبِّكَ مِنْ بَعْدِ هَا لَعَقُورُ ؟ عَلَيْمُ شَعْدِهُ الْمَعْدُونَ وَسَبُرُوا لَانَ رَبِّكَ مِنْ بَعْدِ هَا لَعَقُورُ ؟

يَوْمَ تَأْنِى كُلُّ نَفْسٍ بَّادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُولَٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّاعِيلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿ وَخَرَبَ اللهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِتَ لَّ مُظْلَمِنَةً يَّأْنِيْهَا رِزْقُهَا رَغَدًا قِن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَهَات يِأْنِيْهَا رِزْقُها رَغَدًا قِن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَهَات فِأَنْعُمِ اللهِ فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوْجِ وَالْخُوْفِ Mwene Vinya W'onthe, kwa 0u, Ngai Mwene Vinya W'onthe niwatumie ekali maw'o masama thay0 wovanitw'e ni nzaa na w'ia ta 0syao wa maundu ala mo meekaa.

114.Na ow'o Mūtūmwa nīūkīte kwoo kuma katī woo ene, īndī mo nīmamūtw'īkīthisye we ta mūkengani, kwa ūu ūsilīlo nīwamakwatie mo yīla maī eki-ma-naī.

115.Kwoondû wa ûu yai katî wa syîndû ila mbîtîkîlye na nzeo ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûnengete inyw'î; na îthîwai mwîna mûvea nûndû wa mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa nî We inyw'î mûthaithaa.

116.We nūmūvatīte inyw'ī tū kūya nyama sya nyamū ila ngw'ū na nthakame na nyama sya ngūlūe na ila iwetewe syītwa yīngī eka ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī ūla ūnūkūingīīw'a nī ūndū ūtathūkīīka kana atekwenda na atena kīeleelo kya kwīka naī, īndī vate nzika, Ngai Mwene Viya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

117.Na mūikasye-- nūndū wa ūvūngū ūla nīmī syenyu ineenaa----'Kīī nīkītīkīlye, na kīī nī kīvatane,' ta kūseūvya ūvūngū īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, ala maseūvasya ūvūngū īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mayaīlaa.

118.Itina wa Utandithyo munini. Ve Usililo wi woo kwoondu woo.

119.Na kwa asu ota Ou ala ni Ayuti, Ithyi nitwavatanie mbee wa uu syindu ii syonthe ila Ithyi tuutavitye we. Na Ithyi tuyaamavitisya mo, indi mo nimo meevitiasya mo ene.

بِمَا كَانُوْا يَصْنَعُوْنَ ۞

وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ فِنْهُمْ قُلَّذَ ثِخُهُ قَالَحَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظِلِمُونَ ۞

فَكُوُّا مِنَا رَزَعَكُمُ اللهُ حَلاَّ كَلِيَّا ۚ وَاشْكُرُوْا نِعْمَتَ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ إِنَّاهُ تَعْبُدُونَ ۞

اِنَّمَا حَوْرَعَلَيْكُمُ الْمَيْنَةَ ۚ وَالدَّمَرُولَحْمَ الْخِنْزِيْرِ وَمَآ الْمِلَّ لِحَيْرِاللهِ بِإِنْ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَائِغ وَّ لَاعَادٍ فَإِنَّ اللهُ عَفُوْدٌ زَحِيْمُ۞

وَلا تَقُوْلُوا لِمَا تَصِفُ الْسِنَتُكُمُ والكَذِبَ هٰذَا حَلْلٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتُرُوا عَلَى اللهِ الْحَذِبُ إِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الكَذِبَ كَانُفِلُونَ

مَتَاعُ وَلِيْلُ وَلَهُمْ عَذَابُ اَلِيْمُ الْ وَلَهُمْ عَذَابُ اَلِيْمُ الْ وَعَلَى الْذِيْرُ اللهِ مُنَاعًا وَعَلَى اللَّذِينَ هَا دُوْا حَرَّمْنَا مَا تَصَصْنَا عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَمَا ظَلَنْهُمْ وَلَان كَانُوْا الْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ الللَّلْمُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللّ

120.Indî vate nzika, Mwîai waku-kwa asu ala mekaa naî matena ûmanyi na kwîlila na kûseûvya mavîtyo--- Iî, vate nzika, îtina wa ûu Mwîai waku nî Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

LUKU 16

121. Avalamu ai mbai nima we mwene, mwiw'i wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mavinda onthe ola weenenganite; Kwake kila ivinda; kwa ula w'o, we ndai kati wa athaithi ma mivw'anano.' 1*

122.Ena mûvea kwoondû wa manee Make mavinda onthe; We nîwamûnyuvie we na nîwamûtongoesye nzîanî îla ndûngalu.

123.Na Ithyī nītwamūnengie we ūseo nthīnī wa nthī īno, na Ituni vate nzika, we akeethwa katī wa ala alūngalu.

124.Na yu İthyî nîtûkûvuanîsye we, tûkyasya, 'Atîla nzîa ya Avalamu ûla wamwelekele Ngai mavinda onthe na we ndal ûmwe wa asu ala mamwiananasya We na atindany'a.

125.Savato nīyaiiwe īūlū wa asu ala mavathūkanganie īūlū wake Avalamu na

ثُمُّرَانَّ دَبَّكَ لِلَّذِيْنَ عَيِلُوا الشُّوْءَ بِعَهَا لَهَ ثُحَرِّ تَابُوْا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكِ وَاصْلَخَوْ إِنَّ دَبَّكَ مِنْ بَعْدِ هَا چٌ لَغَغُوزُ ثَرَحِیْدُرُ ﴿

إِنَّ إِبْرِهِيْمَكَانَ أُمَّةً قَانِتًا تِلْهِ حَنِيْفًا ۗ وَلَمْرِيكُ مِنَ الْنُشْرِكِيْنَ أَهُ

شَاكِرُ الْاِنْغُمِةُ إِجْتَلِمُهُ وَهَدْمَهُ اللَّ صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمِ

وَ الْتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَإِنَّهُ فِي الْاَحْرَةِ لَيْنَ الْمُعْلِحِيْنَ ۗ الْمُعْلِحِيْنَ أَلِيَّكَ آنِ النَّيْعُ مِلَةَ إِبْرُهِ يُمَ حَنِيْفًا الْمُعْرَحَنِيْفًا الْمُثَرِكِيْنَ ۞ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۞ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۞ إِنْنَا جُعِلَ النَّهُ عُكَمَ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُو افِيْهِ وَرَانَ رَبِّكَ لَيَحْكُمُ يَيْنَهُ مْ يَوْمَ الْقِيلَةِ فِيْمَا كَانُوا فِيْهِ رَبِّكَ لَيَحْكُمُ يَيْنَهُ مْ يَوْمَ الْقِيلَةِ فِيْمَا كَانُوا فِيْهِ رَبِّكَ لَيَحْكُمُ يَيْنَهُ مْ يَوْمَ الْقِيلَةِ فِيْمَا كَانُوا فِيْهِ

¹ *'Avalamu aĭ mbaĭ nima we mwene' nĭ kwasya kana we aĭ na mbeû na wïkwatyo wa mbaĭ nene îla wathiwe.

ndīni yake na Mwīai waku vate nzika, akatw'a katī woo Mūthenyanī wa Uthayūūkyo lūlū wa maūndū ala mo mavathūkanganīaa.^{2*}

126. Itana nzīanī ya Mwīai waku wīna ūī na ūtao wīna ūseo, na kaananīa namo na nzīa īla yaīle mūno vyū. Vate nzika, Mwīai waku nīwīsī nesa vyū ūla welelūkīte kuma nzīanī Yake; na We nūmesī asu ala matongoew'e nesa.

127.Na ethwa invw'ī mw lenda masilīlei kūmasilīla avinvīanīi. Indī nondū invw'ī mwikitwe kwianana Othůku mwoonany'a wlana: Indi ŭmīīsvo, vate nzika, ūu nī ūseo mūno vvů kwa asu ala momilasva.

128.Na we ūmīīsya wīna ūmīīsyo; na nīw'o ūmīīsyo waku nūtonyeka tū vamwe na ūtethyo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na we ndūkamew'īe kyeva mo, ona ndūkaūūye nūndū wa mawalany'o moo mathūku.

129.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na asu ala alûngalu na asu ala mekaa moseo

أَدْعُ إِلَى سَبِينِلِ رَبِكَ بِالْحِلْمَةِ وَالْمُوْعِظَةِ الْعَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالْتِّىٰ هِى آخْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ صَلَّ عَنْ سَبِيْلِهِ وَهُواَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ۞

وَ إِنْ عَاقَبُتُمْ فَعَاقِبُوا بِرِشْلِ مَاعُوْقِبْتُمْ رِبِهُ ۗ وَلَهِنْ صَبُوْتُهُ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصِّيرِيْنَ ۞

وَاصْبِرْوَمَا صَبُوكَ إِلَا بِاللهِ وَلَا تَخْزُنُ عَلَيْهِمَ وَلاَتَكُ فِيْ ضَيْقٍ مِثَا يَسَكُرُونَ ۞

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَّ الَّذِينَ هُـمُ يَّخٍ مُحُسِئُوْنَ هُ

Savato nthini wa ngewa ino wioneka ute muthenya wa kuthumua indi ni muthenya wa kwithesya na kwilija

² *Uvoo nī mūseo. Vai kindū kingi kiūneenwa vaa ateo Avalamu na kwiyumya kwake kūtathingithika na winengani wake kwa U-Umwe wa Ngai wa w'o nīw'o ūūneenanīwa. Na nūndū wa Avalamu ūūwetwa, na ivathūkany'o ila Aisilaeli mai nasyo katī woo ene iūlū wa mūikilo wake naw'o na mwikalo wake. Aingi katī woo nīmatw'ikite ngombo mithaithileni ya mīww'anano yī kīvathūkany'o na nī ūtheini kana nīkana maendee na mīkile yoo nīmatonya kwithwa meekwatanisye na Avalamu ota ūu.

BANI ISRAIL

(Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nîtei.

2.Utheu withwe Kwake We wamūkuje Mūthūkūmi Wake űtukű kuma Müsikitini Mütheu kűvika Mūsikitinī-wa-Vaasa: ŭla wakîtwe vandů vala ithyl tůvaathimite, níkana, Ithyî tûtonye kûmwony'a we imwe katî wa Svama Siitū. Vate nzika. We eweka nî We Wîw'i, Mwoni.

3.Na Ithyi nitwamunengie Mose Ivuku, na nitwayitw'ikithisye yo ta utongoi kwa Aana-ma-Isilaeli, tukyasya, Muikamwose musuvii utee Wakwa Nyie.

4.'Inyw'ī nzyawa sya asu ala ithyī twamakuie nthĩnĩ wa ngalawa vamwe na Noa. We aĩ mũthûkûmi wĩ ndaĩa mũno.'

5.Na Ithyi nitwamavuanisye Aaana-ma-Isilaeli nthini wa Ivuku tükyasya, 'Vate nzika, inyw'i mūkeeka mawathavu keli nthini wa nthi, na inyw'i vate nzika, mūkeethwa andū mūtomiika,

6.Kwa ūu, yīla īvinda ya kwīanīīw'a kwa mokaany'o ala elī yavikie, Ithyī nītwamatūmie amwe ma athūkūmi Maitū mena ūtonyi mūnene wa kaū ala malikile nthīnī wa nyūmba syoo vyū; na w'o waī ūkaany'o ūla ūtaī ūlea kwīanīīw'a

7.Na îndî Ithyî nîtwamûnengie inyw'î ūtonyi îngî îūlū woo, na twamūtetheesya inyw'î na ūthw'ii na syana, na twamwingîvya inyw'î nthînî wa ūtalo.

8.Ethwa inyw'î mûkeeyîkalya nesa inyw'î-ene nî kwoondû wa ûtandîthyo

إنسيراللوالزخلن الزجيسير

شَبُعُثَ الذِی آسُزی بِعَبْدِه لِنَلَامِنَ السّنِجِدِ
 الْحَوَاهِ إِلَى الْسَنْجِدِ الْاَقْصَا الّذِی بِرُکْنَا حَوْلَهُ
 لِنُورِیهُ مِنْ اٰلِیْنَا اِنَهُ هُوَالسّینیعُ الْہَصِیْرُی

وَالْتَيْنَا مُوْسَى الْكِتْبُ وَجَعَلْنَهُ هُــُدُّ هــُ لِيَكِنَّىَ الْمِيْنَ الْمُلْكِثِينَ الْمِيْنَ الْمُؤْلِقِينِ الْمُؤْلِقِينَ الْمُؤْلِقِينِ الْمُؤْلِقِينِ الْمُؤْلِقِينِ الْمُؤْلِقِينِي الْمُؤْلِقِينِ الْمُؤْلِقِينِي الْ

ذُرِيتَةً مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحِ إِنَّهُ كَانَ عَبْلُ شُكُورُان

وَتَضَيْنَا إِلَّى بَنِي إِسْرَا فِيلًا فِي الكِيْنِ كَتُفْسِدُنَ فِي الْكِيْنِ كَتُفْسِدُنَ فِي الْكِيْنِ كَتُفْسِدُنَ فِي الْكِيْنِ كَتُفْسِدُنَ فَي الْأَنْفِي كَتُفْسِدُنَ فَالْآلِكِينِ اللَّهِ فَالْآلِكِينِ وَلَتَعَلَّنُ مُلُوًّا كَيْنِرُا ۞

فَإِذَا جَآءً وَعُلُ أُولِهُمُنَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَآ الْهَا الْمِنَا وَلَهُمُنَا الْمِنَا لِمُكَا الْفِيَا فِرَكُانَ وَمُدًا الْفِي كَأْنِي شَدِيْلِ فَكَاسُوا خِلْلَ الْفِيكَا فِرُكُانَ وَمُدًا مَعْفُولًا ﴿

ثُمَّ رَدَّدُنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَٱهْدُدْنَكُمْ مِأْمُوالٍ وَبَنِيْنَ وَجَعَلْنَكُمْ ٱكْثَرَ نَفِيْرًا۞

إنْ أَحْسُنْتُهُ إَحْسَنْتُمْ لِإَنْفُسِكُمْ وَإِنْ اَسَأْتُهُ فَلَكُمَّا

wa mathayû menyu ene, na mwalea kwîyîkalya nesa, nî kwa wasyo wa mathayû menyu. Kwa ûu, yîla ûla saa wathanîtwe wa matukû ma mûminûkîlyo ûkavika, mo makamwîkîa inyw'î nthînî wa nthoni, na kûlika mûsikitinî tondû malikile nthînî waw'o îya mbee na kûkyananga vyû kîla kîndû mo makîkîlilye vinya.

9.Nokwithwa Mwiai wenyu yu akeethwa na tei iulu wenyu; Indi mwasyoka nthini wa mwikalo wenyu ula mukuu, Ithyi ota uu tukasyoka, na Ithyi nituyitw'ikithitye Iia ya Mwaki kolokolo kwoondu wa alei. 10.Vate nzika, Kulani ino itongoasya unduni ula wa w'o muno vyu; na imatavasya etikili uvoo museo ala mekaa meko maseo kana mo makeethwa na ituvi inene.

11.Na kana kwa asu ala matetīkīlaa maūndū ala makoka ītina, Ithyī nītūseūvītye ūsiiīlo mwai.

LUKU 2

12.Na můndů nůvoyaa 0thůku ta ůnůůvoya 0seo; na můndů e mítůkí.

13.Na Ithyi nitutwikithitye utuku na muthenya Syama ili, na Ithyi nitwavetie Kyama kya utuku tweekia muthenya vandu vaw'o na Kyama kya muthenya Ithyi twikiite kyeni, nikana inywii mutonye kumantha mumo kuma kwa Mwiai wenyu, na nikana inywii mutonye kumanya utalo wa myaka na umanyi wa kutala. Na Ithyi nituvuanitye kila kindu kwa ngewa nguvi.

14.Na Ithyî nîtûmoveee motalo ma meko ma kîla mûndû ngingonî yake, na Mûthenyanî wa Uthayûûkyo Ithyî tûkamûetee we îvuku yîla we ûkayîthîa yî îvuany'e.

فَإِذَا جَأَءٌ وَعَدُ الْاَخِرَةِ لِيَسُوْءًا وُجُوْهَ كُوْرِولِينَ خُلُوا الْسَنْجِدَ كُمُنَا دَخُلُونُهُ أَوَلَ مَزَةٍ وَلِيئَتَ بِرُوْا مَا عَلَوْا تَنْفِيثُوا ۞

وقت الله عَلْمُ وَكُلُوانَ يَوْحَكُونَ وَإِنْ عُلْ تَمُوعُونَا وَجَعَلْنَا جَعَلْنَا جَعَلْنَا جَعَلْنَا جَعَلْنَا جَعَلْنَا حَصِيْرًا ۞

لِنَّ هٰذَا الْقُرُانَ يَهُدِىٰ لِلِّنَّ هِى اَقُومُ وَيُبَشِّرُ الْمُوْمِنِيْنَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الشَّلِخَتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كِبِنِيَّالُ

وَّانَّ الَّذِيْنَ لَايُغُمِنُونَ بِالْخِورَةِ اَعْتَدُنَا لَهُمْ مَلَابًا إِنْ اَلِنِيًّا شَ

وَ يَذْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَ أَهُ بِالْخَيْرُ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عُخُولًانَ

وَجَعَلْنَا النَّيْلُ وَالنَّهَا رُايْتَيْنِ فَمَكُوْنَا آيَةَ الْيَهْلِ
وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِمُنْصِمَّ الْ لِتَبْتَغُوْا فَضْ لَا مِّنْ
رَجِعُلْنَا آيَةَ النَّهَارِمُنْصِمَّ الْ لِتَبْتَغُوْا فَضْ لَا مِّنْ
رَجِكُمْ وَلِتَعْلَمُوْاعَدُ وَالسِّنِيْنَ وَالْحِسَابُ وَكُلَّ
شَى فَضَلْنَهُ تَغْضِيْلًا ۞

وَكُلَّ اِنْسَانِ ٱلْزَمْنَٰهُ طَلِّرَةُ فِي عُنُقِهُ وَ نُخْدِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِلِمَةِ كِشْمًا يَلْقُدهُ مَنْشُوْرُهِ 15.'Soma īvuku yaku.' Thayū waku mwene nīwīanīe ūmūnthī kwīthwa ta mūtali īūlū waku we.'

16.We üla ümiatiiaa nzia ila ya w'o, we amiatiiaa kwoondu wa üseo wake mwene tu; na we üla üendaa ütee, aendaa kwa wasyo wake mwene tu. Na vai mükw'ii wa miio ükakua müio wa üngi. Ithyi tüisiiilaa o küvika tümütüme Mütümwa. 17.Na yila Ithyi twaeleela küwananga müsyi, Ithyi nitümetikilasya ala athw'ii kwika ündü mo mekwenda kati woo. Kwa üu, mo nimalikaa nthini wa mithemba yonthe ya nai nthini wa w'o, küvika ütw'io wa küüvalükila ükavika. Na indi Ithyi nitüwanangaa vyü.

18.Nī nzyawa syīana ata ila Ithyī tūsyanangīte ītina wa Noa! Na Mwīai waku nīwīanīe ta Mūmanyi na Mwoni wa naī sya athūkūmi Make.

19. Ula ona wiva wendaa thayû wa yu, Ithyi nitûkalaataa kwoondû wake nthini wa w'o ûndû Ithyi twendaa ----kwa ta asu moo ûndû Ithyi twendaa; indi Ithyi nitûnyuvîte Iia-ya-Mwaki kwoondû wake we; we akavila vo, e mûumanie na e mûlee.

20. Na we üla wendaa Itu, na aiyükitla ündü yo yallwe ni kükitlwa, na we e mwitikili----aa nimo ala kithing'ilsyo kyoo kikona inee ya Ngai.

21 Kwa onthe Ithyi nitumanengae utethyo---eli aa na aya—muthinzio kuma kwa Mwiai waku. Na muthinzio wa mwiai waku ti musiiie.

22. Sisyai, ÜndÜ Ithyl tümanenevetye amwe moo lülü wa ala angi nthml wa thayü ÜÜ; na vate nzika, Itunl ylkeethwa yl inenange kwa ivila na nenange kwa ütheu.

إفْرَا كِتْمِكُ كُفْ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيْبًا ١

مَنِ اهْتَدَى فَانَنَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهُ وَمَنْ صَلَّ فَانَّهُا يَضِلُ عَلِيْهَا ۚ وَلَا تَزِدُ وَانِهَ ۚ قُوْزُو ٱخْدِكَ وَ مَا كُنَّا مُمُلِّ بِيْنَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُّولًا ۞ وَ إِذَا اَدُدْنَا آنَ نَهْلِكَ قَرْيَةٌ ٱمُوْنَا مُشْرَفِيْهَا فَفَسَقُوٰ فِيْهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَكُ ثَرِّنْهَا تَدْوْلِاً۞

وَكُمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوْجَ وَكَهٰى بِرَزِكَ بِذُنْوْبِ عِبَادِهٖ خَبِيْرًا بَصِيْرًا

مَّنْ كَانَ يُزِيدُ الْعَاجِلَةُ عَلَيْنَالَهُ فِيْهَا مَا تَشَكَّأُ لِمِنْ غُوِيْدُ ثُغُرْجَعَلْنَالَهُ جَهَنَّكُ يَصْلُهَا مَـنْدُمُوْمًا مَذَخُذًا ۞

وَمَنْ آزَادَ الْاخِرَةُ وَسَلَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُو مُؤْمِنُ فَا وَلِيَكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشَكَاذُرُا۞ كُلَّا نُمِنُ مُؤَلِّاهُ وَهَؤُلِّاهِ مِنْ عَطَا ۗ وَرَبِكُ وَمَا كَانَ عَطَا ۚ رَبِكَ مَحْظُورُا۞ أَنْظُرْكَيْفَ فَضَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَغْضٍ وَلَلْاخِرَةُ ٱلْكِرُ وَرَجِتِ وَ ٱلْكِرُ تَفْضِلُا۞ 23. Mûikamûseûvîsye Ngai Mwene Vinya W'onthe Ngai ûngî we ndûkese kwîkala nthî wî mûsonokye na wîmûkîle.

LUKU 3

24.Mwiai waku niwiyiaite, 'Muikamuthaithe ungi ateo We na onany'ai useo kwa asyai menyu. Ethwa umwe woo kana eli nimatumia me vamwe naku, muikamatavye ndeto ona yiva ya kwonany'a uthatu ona muikamatetye mo, indi neenai namo na ndeto nduu.

25.Na matheesyei asyai üthwau wa ŭuu wina wololo. Na asya, 'Mwiai wakwa, ithwa na tei iulu woo tondu mo mandeie nthini wa wana wakwa.'

26.Mwīai wenyu nīwīsī nesa vyū maūndū ala me ilīkonī syenyu; ethwa inyw'ī mwī alūngalu, īndī vate nzika, We nī Mūekanīi Mūno Vyū, kwa asu ala mamwelekelaa We īngī na īngī.

27. Na we mûnenge mûndû wa ndûû ya mûkautî kîla kîmwaîlîte, na ngya, na mûendi-wa-kyalo, na ndûkanange *ûthw'ii waku* kwa nzîa ya wanango.

28.Niw'o, aanangi ni anaa nyinyia ma masatani, na Satani nde muvea kwa Mwiai wake.

29.Na ona ethwa we nootaanisya namo okimantha tei wa Mwiaii waku, ola we wikwatitye, ona koilyi ou indi, maneeny'e na ndeto yina ouu.

30.Na ndûkekale woveee kw'oko kwaku ngingonî yaku nûndû wa ngoa ona ndûkakûtambûûkye kwa wanango; we ndûkese kûminûkîlya wî mûumanîe na ûkathelelwa.

31 Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe athanthaasya kyauya Kyake kwa ula We Wendaa, na We akinyivasya

لَاتَجْعَلْ مَعَ اللهِ اللهَا اُخَرَ نَتَقْعُكَ مَذْمُـوْمًـّا لِيْ مَهْذُوْلًا ﴿

وَ قَطْى رَبُكَ الاَ تَسْمُلُوا الْآاِيَاءُ وَبِالْوَالِدَيْنِ

اِحْسَانًا الْمَايَبُلْغَنَ عِنْدَكَ الْكِبْرَاحُدُ هُمَا اَوْ

اِحْسَانًا الْمَايَبُلْغَنَ عِنْدَكَ الْكِبْرَاحُدُ هُمَا اَوْ

كِلْهُمَا فَلَا تَقُلُ لَهُمُا أَنْ وَلاَ تَنْهُوْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا

قَوْلاً كَيْهُمَا فَلَا لَهُمُا

وَاخْفِضْ لَهُمَاجُنَاحُ الذَّلِ مِنَ التَّخْمَةِ وَ ثَمُّ لَ رَبِ ازْحَمْهُمَا كُمُّارِبَيْنِى صَخِيْرًا۞ دَبُكُمْ اَعْلَمْ بِمَا فِى نُفُوْسِكُوْلُنَ تَكُوْنُوا صَٰلِحِيْنَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَا بِنِنَ خَفُوْلًا۞

وُ أَتِ ذَا الْفُرْ لِي حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّمِينِ لِ وَلاَثُهُ لِمُ نَذِيدُ نِيرًا ۞

إِنَّ الْمُبَدِّدِينَ كَانُواۤ إِخْوَانَ الشَّيْطِينِ وَكَانَ

الشَّيْطُنُ لِرُيْهِ كَفُورًا ۞ وَإِمَّا تُغْرِضَنَّ عَنْهُمُ الْبَتِغَاَّ أَرَحْمَةٍ مِنْ مَ يَكُ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَنْسُولًا ۞ وَلَا يَجُعُلْ يَدُكُ عَمْفُلُولَةٌ إِلَى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطُهَا كُلُّ الْبَسْطِ فَتَقْعُكَ مَلُومًا مَحْسُورًا ۞ إِنَّ رَبِّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِيمَنْ يَشَا أَوْ وَيَقْدِرُ لَا نَسَهُ عَ كَانَ بِعِبَادِم خَيِئْرًا بَصِيْرًا ۞ kwa Ula We Wendaa. Niw'o, We numanyaa na numonaa athukumi Make nesa vyu.

LUKU 4

32.Mūikasyūae syana syenyu nūndū wa kūkīa ūkya. Ithyī Nithyī tw'inengae syo līu onenyu. Vate nzika, kūsyūaa syo nī naī nene mūno.

33.Na mūikathi vakuvī na ūlaalai; vate nzika, w'o nī kīndū kyathe na nzīa nthūku.

34.Na mūikaūae thayū ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvatanīte ateo kwa ūlūngalu. Na ūla ūaītwe kwa mavītyo, Ithyī vate nzika, nītūmūnengete mūtiīwa wake mwīao kwītya ndīvi ya ūñanīsyo īndī we ndakavītūkye mīvaka īla ītw'ītwe ya kūaana; nūndū nthīmī wayo we nūtetheew'e nī mwīao.

35.Na inyw'i mūikaithengee syindū sya ndiwa, ateo kwa nzia nzeo mūno, okūvika ivikye wianiu wa ūima wayo, na ianisyai ūtianio; nūndū ūtianio nūkakūlw'a.

36.Na nenganei kīthimo kyusūu yīla mūūthima na thimai na kīthimi kyaw'o; ūndū ūsu nīw'o mūseo vyū na mūkathīīku mūminūkīlyonī.

37.Na ndůkaatíle kila ûtena ûmanyi wakyo. Niw'o, kûtû na itho na ngoo—ii syonthe ikeetwa ikûlw'e.

38.Na ndûkatambûke ĩũlũ wa nthĩ na ngathĩĩo, nữndữ we ndữtonya kumĩvondolya nthĩ, ona ndữtonya kuasava ūkeanana na mĩthya ya iĩma.

39.Uthūku wa maūndū aa onthe nī ūthatyo mbee wa metho ma Mwīai waku.

40.Kīī nī kīlungu kya ūla ūī Mwīai waku ūkūvuanīsye we. Na ndūkaseūvye Ngai ūngī ona ūmwe ateo Ngai Mwene Vinya وَلا تَقْتُلُوْا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَهُ الْمِلَاقُ يَحْنُ نُوزُوْقُهُمْ
وَايَّاكُمْ إِنَّ مَنْلَهُمْ كَانَ خِطْأُ كَبِيْرُا۞
وَايَّاكُمْ الرِّنْيَ النِّهُمُ كَانَ خِطْأُ كَبِيْرُا۞
وَلا تَقْرَبُوا الرِّنْيِ اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةٌ وَسُلَمْ سَبِيْلًا۞

وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِى حَزَمَ اللهُ إِلَا بِالْحَقِّ وَمَنْ ثُمِّلَ مَظُلُوْمًا فَقَدُ جَعَلْنَا لِوَ لِيتِهِ سُلْطُنَّا كَالْمِينِيفِ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿

ۉۘۘ؆ؾؘڤٚۯؠؙۏٚٳڝؙٲڶڶؽؾؚؽڔٳڷڒڽ۪ٵڵؿٙؽ۫ۿؽٲڂٮؙڽ۫<u>ػڟۛ</u> ؽؠؙڟؙۼٵۺؙڎۥ؞ٚٷٲۏٷ۫ٳۑٳڶۼۿڵؚؖٳؾٞٲڶۻٚۮػڶؽڡ۫ٷٛڒٛ۞

وَٱوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْرُونِكُوا بِالْقِسُطَاسِ الْنُسَتَقِيْتِهِ ذٰلِكَ غَيْدٌ وَٱخْسَنُ تَأْوِنِيلًا ۞

وَلَا تَقَفَ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمُ إِنَّ السَّنَعُ وَالْبَصَرُ والْفُؤُادُ كُلُّ اُولِيْكَ كَانَ عَنْهُ مَسْنُولُا ﴿ وَلَا تَتَشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ عَنْقِ الْاَرْضَ وَلَنْ تَتَبُلُغُ الْجِبَالَ طُولُا ﴿ وَلَنْ تَتَبُلُغُ الْجِبَالَ طُولُا ﴿ كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِنْفُهُ عِنْدَ رَبِكَ مَكُرُوهُا ﴿ ذٰلِكَ مِثَا اَوْنِي إِلَيْكَ رَبُكَ مِنَ الْجِكْمَةُ وَكَرَبُعُلُ W'onthe, ndûkese kwîk'wa Iianî-ya-Mwaki, wî mûumanîe na wî mûlee.

41. We îndî, Mwîai wenyu amûnengete inyw'î ndaîa na syana sya ivîsî, na akeyosea We-Mwene aka kuma katî wa alaîka? Vate nzika, inyw'î mûneenaa ûneeni wî woo.

LUKU 5

42. Ithyi nitutavanitye üla w'o nthini wa Kulani ino kwa nzia syi kivathukany'o, ni kana mo matonye kutaika, indi yo imongeleelaa mo üleini.

43.Asya, 'Takethwa kwal ngai ingl vamwe Nake We, tondû mo maasya, îndl mo avoyi ma mñw'anano methwa mamanthie nzla ya kûthi kwa Mwenewa-Kivila kya Usumbi.

44.We nī Mûtheu, na mûnenevye îûlû vaasa wa ûndû mo maasya.

45. Ala matu mūonza na nthī na syonthe ila syī nthīnī wasyo itaīaa ūtheu Wake; na vai kīndū ona kīmwe kītamūtaīaa We na ndaīa Yake; īndī inyw'ī mūimanyaa ūtaīo wasyo. Nīw'o, We nī Mūmīīsya, Mūekanīi Mūno Vyū.

46.Na yīla we 00mīsoma Kulani, Ithyī nītwīkīaa tūtū mūvithe katī waku na asu ala matetīkīlaa Itu;

47. Na ĭūlū wa ngoo syoo Ithyī nītwīkīīte ngunīko nīkana mo maikamanye w'o na matūnī moo tweekīie kūlea kwīw'a.

48.Ithyī nītwīsī nesa vyū kīla mo methukīīsye, yīla makwīthukīīsye we, na yīla meūsūanīa me oka, yīla eki-ma-naī maasya, 'Inyw'ī mūatīlaa vathei ateo no mūndū usūītwe nī ūkengani.'

49.Sisya, ŭndū mo maseŭvasya ngelekany'o kwoondū waku na ŭu mo nīmathyoekete vyū, ükethīa mo maitonya kwona nzīa.

مَعَ اللهِ إِلْهَا أَحَرَ فَتُلْفَى فِي جَهَلْمَ مُلُوثًا مَنْ كُورُا ۞ اَفَاصْفُكُمْ رَبَّكُمْ الْمَبْنِيْنَ وَالتَّخَذَ مِنَ الْمَلْمِكَةِ ﴿ إِنَا ثُلَّا إِنَّكُمْ لِمَعُولُونَ قَوْلًا عَظِينًا ۞

وَ لَقَدْ صَّرَفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْاٰتِ لِيَذَّكُوْوَْاْوَا اِنْفِيلُهُمُّ إِلَّا نُفُوْرًا۞

قُلْ لَوْكَانَ مَعَكَ الِهَةُ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا كَانِتَعُوْا إِلَى فَلَوْلُونَ إِذَا كَانِتَعُوْا إِلَى إ

مُبْعِنَهُ وَ تَعْلَى عَنَا يَقُونُونَ عُلُوًّا كَبِيْرًا ۞

تُسَيِّحُ لَهُ السَّلُوكُ السَّنْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهُونَ وَإِنْ مِنْ ثَنَّ إِلَّا يُسَنِحُ بِحَنْدِ * وَلَكِنْ كَا تَفْقَهُونَ تَنْهِيْحُهُمْ إِنْهُ كَانَ جَالِيمًا غَفُوزًا۞

وَإِذَا قُرَاتَ الْقُرْانَ جَعَلْنَا يَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ

لَايُؤُمِنُونَ بِاللَّاخِرَةِ حِجَابًا مَسَنُوْرًا ﴿ وَجَعَلْنَا عَلَاثُلُومِهِمْ ٱلِكَنَّةُ انْ يَفْقَهُوهُ وَفِي اذَانِهِمْ وَخْرًا ۗ وَلِذَا ذَّكُرْتَ رَبِّكَ فِي الْقُزْاٰتِ وَخْدَهُ وَلَوْا

عَكَّ آدُبَّادِهِمْ نُفُوْرًا ۞ غُنُ آغُمُ مِنَا يَشَقِعُونَ بَهَ إِذْ يَسْتَعِعُونَ التَّكَ وَإِذْ هُمْ فَيُوْرَ وَ إِذْ يَقُولُ الظّٰلِمُونَ إِن تَشَيِّعُونَ الْآرَجُكُ مَسْعُورًا ۞ أَنْظُرُ كِنْفَ ضَعَرُنُوا لِكَ الْآمَثَالَ فَصَلْوًا فَلَا يَشَتَظِينُونَ

هَ سَبِينًا لا ۞

50.Namo makūlasya, 'Yīla ithyī tūkatw'īka mavīndī na tūlungu tūtilīkangu, ithyī ow'o nītūkathayūūkw'a ta kyūmbe kyeū?

51. Asya, 'Inyw'î tw'îkai mavia kana kîaa,

52. Kana kīndū kvūmbe kva kīla mūthemba ona wīva kīla kvonekaa kī kyūmū mūno vyū ilīkonī syenyu, īndī kÜilvi invw'Ĩ ona ta Ūи n ĩm Đkathay ĐĐkw 'a. ' Indî mo makakûlya, 'Nûû ûla ûkatûtûnga thayû?' 'We Ula wamombie invw'ī Asya, īvinda ya mbee.' Na Indi mo makavyůly'a mītwe yoo vala we 01 na kwasva, 'Uū ūkeethwa īndīī?' 'Nokwithwa wi vakuvi.'

53. 'W'o Okeethīwa mūthenya ūla We ūkamwīta inyw'ī; na īndī inyw'ī mūkeetīka mūimūtaīa We na mūkasūanīa kana inyw'ī mwīkalīte kwa kavinda o kanini.

LUKU 6

54.Na matavye athükümi Makwa kana mo maîlîtwe nī küneena maündü ala maseo vyü. Vate nzika, Satani auluaa kīthokoo katī woo. Vate nzika, Satani nī mümaitha wa mündü wī ütheinī.

55.Mwlai wenyu nûmwlsl inyw'l nesa vyû. We akenda, We akeethwa na tei lûlû wenyu; na We enda, akamûsillla inyw'l. Na Ithyl tûlûtûmlte we kwlthwa mûsûvli lûlû woo.

56.Na Mwiai waku numesi nesa vyu asu ala me matuni na iulu wa nthi. Na Ithyi nitwamanenevisye amwe ma Athani iulu wa angi na Ndaviti Ithyi nitwamunengie Zahoor 'Savuli.'1*

يَوْمَ يَدْعُوْكُمْ فَتَنْسَتَجَمْدُبُوْنَ مِحَمْدِهٖ وَتَظْنُوْنَ اِن ﴿ لَيِثْنُمُ اِلَا قِلِيْلًا ۞

وَقُلْ آوِبَادِى يَعُوْلُوا الَّتِي هِي آخْسَنُ إِنَّ الشَّيُطْنَ يَنْفَعُ بَيْنَهُمُ إِنَّ الشَّيْطِنَ كَانَ الْإِنْسَانِ عَلُوَّا مُهِينَنَا ۞ رَجُكُو اَعْلَمُ مِيكُوْ إِن يَشَا يُوْحَلَكُوا وَإِن يَشَا

مَعَ فَرَبُكُمُ وَمَّا اَرْسَلْنَكَ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا ﴿
وَرَبُكَ اعْلَمُ بِمِنْ فِي السّلوتِ وَالْآزَفِ وَ لَقَلْ
فَضَّلْنَا بَعْضَ السَّيِهِينَ عَلَى بَعْضٍ وَالْتَلْنَا وَاوَدُودَ
وَكُورًا ﴿

وَقَالُوْا عَلِدُاكُنَا عِظَامًا وَرُفَاتًا عَلِا اللَّهِ عُوَتُونَ خَلْقًا جَدِيْدُانِ فَلْ كُونُوا حِجَادَةً اَوْ حَدِيْدُانِ اَوْ خَلْقًا فِتَا يَكُبُرُ فِي صُدُورِكُمْ وَسَيَعُولُونَ مَنْ يُعِيْدُنَا وَ فَلِ الَّذِي فَكُورَكُمُ مَ اَوَلَ مَرْوَةً فَسَيْنُوضُونَ النَّكَ دُونُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَسَىٰ هُمَ فَلْ عَنْهَ مَانَ تَكُونَ قَرْمُكًا ﴿

^{*&#}x27;Zaboor' ylasya mbua sya malondu ila syaandikawa Maandiko Matheu.

57. Asya, 'Mekaïlei asu ala mūsūanīaa kwīthwa ta ngai ūtee Wake; na mdī inyw'ī mūkamanya kana mo mai na ūtonyi wa kūmūvetangīa inyw'ī thīna kana kūwūalyūla.'

58. Asu ala mo meyītīaa mo ene onamo mamanthaa kūthengeanīa na Mwīai woo---- ona asu ala moo me vakuvī mūno vyū--- na kwīkwatya tei Wake, na kūkīa ūsilīlo Wake. Vate nzika, ūsilīlo waku nī kīndū kya ūkīwa.

59. Vai müsyl Ithyl tütakawananga mbee wa Müthenya wa Uthayuukyo, kana küsilla w'o na üsillo mwai. Uu nl üandike nthini wa Ivuku.

60.Na vai kīndū kītonya kūtūsiīīa Ithyī kūete Syama, ateo ethwa andū ala maī mbee nīmaileile, *mdī kīī ti kīsiīīi*. Na Ithyī nītwamanengie Athamuti ngamīlenga ta Kyama kītheu, īndī mo nīmakīleile vate ūlūngalu. Na Ithyī tūtūmaa Syama Indī nī kūkaany'a.

61.Na lilikanai vinda vila twakutavisye nzika.Mwiai waku we: 'Vate Ithyī nůmathyůlůlůkíte andû: Na tūyaaūtw'īkīthya woni ŭla Ithvī twakwonisye we îndî ta ūtato kwa andū, ota mūtī ūla mūumanīe nthīnī wa Kulani. Na Ithyĩ nĩtūmakanasya mo, ĩndĩ w'o umongeleelaa mo nthini wa wiki-wa-nai münene.

LUKU 7

62 Na lilikanai vinda yila ithyi twatavisye alaika, 'Mwinyivisyei Atamu,' na onthe nimeenyivisye, ateo Ivilisi. Nake Ivilisi akulya, 'Nyie ngeenyivisya umwe ula We umumbite na yumba?'

63.Na akūlya, 'We wisuania ata? Uu ūmūnengete ndaia iūlū wakwa nūtonya kwithwa mūnene wakwa? Ethwa We قُلِ ادْعُوا الَّذِيُنَ زَعَمْتُوْمِنَ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّعَنْكُوْوَلَا تَصْحِيْلًا@

اُولَیِكَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ یَمْتَغُوْنَ اِلْیُ رَیِّمُ الْوَسِیْلَةَ اَیْهُمْ اَفْرَبُ وَ یَرْجُوْنَ رَحْمَتَهُ وَ یَخَافُوْنَ عَذَابَهُ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْدُوْرًا@

وَمَا مَنَعُنَا آنُ ثُرُسِلَ بِالْالِيَّ اِلْآآن كَذَّب بِهَا الْآقَانُونُ وَانَيْنَا شَهُودَ النَّاقَةُ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا ثُرْسِلُ بِالْالِيَ اِلْآتِخونِهُا ۞ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبِّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَاجَعُلْنَا الزُّمْ يَا النَّيِّ آرُيْكَ إِلَّا فِتْنَةٌ لِلنَّاسِ وَ الشَّجَدَةَ الْمُلْعُونَة فِي الْقُرْانِ وَنُجَذِّفُهُمْ فَمَا يَرِيْدُهُمْ بِمْ الْمُلْعُونَة فِي الْقُرْانِ وَنُجَذِّفُهُمْ فَمَا يَرِيْدُهُمْ بِمْ الْمُلْعُونَة فِي الْقُرْانِ وَنُجَذِّفُهُمْ فَمَا يَرِيْدُهُمْ

وَاذْ قُلْنَا الْمَلَلَّمِكَةِ اللهُجُدُوْ الْإِدَمُ فَجَدُدُ وَآ الْكَلَّ اِبْلِيْسَ ۚ قَالَءُ ٱسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ لِمِينَا ۚ

قَالَ اَرَءُيْتَكَ هٰذَا الَّذِئ كَرَمْتَ عَلَى ۖ لَإِن الخَرْتَيَ إِلَى يَوْمِ الْقِيلِمَةِ لَاَحْتَئِكَنَ ذُرِيْتَكَ ۚ الْا قِلِيلًا ۞ ūkanenga ĩvinda kūvika Mūthenya wa Uthayūūkyo, Nyie vate nzika vyū, ngaia nzyawa syake uungu wa nzīa yakwa nthyoeku ateo avūthū.'

64. Ngai amwīa, 'Thi! na ūla ona wīva ūkakūatīīa we kuma katī woo, vate nzika, Iia-ya-Mwaki yīkeethwa nīyo ītuvi yenyu inyw'onthe ---ītuvi yīanīu.

65.'Na we müsesenge oüla ona wiva woo we ütonya, na wasya waku, na mombanisye mo andü maku ala malisaa mbalasi na andü maku ala maendaa na maaü na ithwa mütindany'a woo kati wa üthw'ii na syana, na ümatha mo syathi.' Na Satani amathaa mo vathei na ükengani.

66.Ta kwa athūkūmi Makwa, we vate nzika, ndūkethwa na ūtonyi ĩūlū woo, na Mwīai waku nĩwĩanĩe kwithwa ta mūsūvīi.

67.Mwiai wenyu ni We Ula ütwaa ngalawa ükangani kwoondü wenyu, nikana inyw'i mütonye kümantha mumo Wake. Vate nzika, We ni Mwene-Tei kwa kümwelekela inyw'i.

68.Na yı̃la üthüku wamükiita inyw'ı̃ ükanganı̃, syonthe isu ila müsyıkaı̃laa eka We, nimwaı̃aa inyw'ı̃. Indı̃ yı̃la We wamüvikya nthı̃ nyūmū kwa mūuo, inyw'ı̃ nı̃mwathükaa ütee; na mūndū nde müvea ona vanini.

69.Inyw'î îndî nîmwîw'aa mwîo vaseo kana We ndakatuma inyw'î mûthelekelya nthî, ûtee wa nthî kana amûtûmîe inyw'î kîuutani kînene kya mûthanga na mavia na îndî mûilea kwona mûsûvîi kwoondû wenyu ene?

70.Kana inyw'ī mwiw'aa mwio vaseo kana We ndakamūtūnga nthini wayo īvinda ya keli, na indi aimūetee kiuutani kya kiw'ū kyai, na kūmūthitya inyw'i

قَالَ اذْهُبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْوْوَانَ جَهَنَّمُرَجَزَآوُكُمْ جَزَاءٌ مَوْفُوْرًا ۞

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَنْوَتِكَ وَٱجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخِيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِلْ هُمْ وَكَايَعِنُهُمُ الشَّيَطَىٰ الْآغُوٰوَاْ ۞

اِنَّ عِبَادِیْ کَیْسَ لَکَ عَلَیْصْ مُنْظِحٌ کُو کَفْ بِرَیْکَ وَکِیْدُّدُ۞

َ دَبُكُمُ الَّذِىٰ يُزْجِىٰ لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَخِرِ لِتَبْنَتَغُنُوْا مِنْ فَضْلِهُ إِنَّهُ كَانَ بِكُوْ رَحِيْمًا ۞

وُاذَا مَتَكُمُ الضُّرُ فِي الْبَحْرِضَلَ مَنْ تَنْكُوْنَ إِلَّا إِيَّاهُ * فَلَتَا يَخْلُمُ إِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُوْرًا ۞

ٱفَاۡمِنْتُمْرَاۡنَ يَمۡنِيفَ بِكُمۡرَجَانِبَ الْبَرِّ اَوْبُوۡسِكَ عَلَيۡكُمۡرَحَامِبًا ثُغَرَّلا تَجِدُوۡا لَكُمۡرَوَكِيۡلَاۤ۞

اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيْدَكُمْ زِينهِ تَارَةٌ اُخْرَى قَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِقًا مِّنَ الرِّيْحِ قَيُغْرِقَكُمْ مِمَاكُمْ تَمْ تُمْ لَا يَجْدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تِينِعًا ۞ nûndû wa ûlei wenyu? Inyw'î îndî mûikona vo mûtetheesya kwoondû wenyu mbee Waitû Ithyî.

71. Ithyi ow'o nitomataiite Aana ma Atamu, na nitwamakuie mo nthi nyomo na okangani, na nitomanengete mo syindo nzeo na komanenevya mo mono mbee wa aingi ma asu ala Ithyi tombite.

LUKU 8

72.Lilikanai mūthenya ūla Ithyī tūkameta kīla andū na Mūtongoi woo. Na īndī ūla ona wīva ūkanengwe Ivuku yake na kw'oko kwa aūme----asu makasoma Ivuku yoo, namo maikavītīw'a ona vanini.

73. Na oʻula kilalinda iʻulo wa nthi ino, we akeethwa e kilalinda Ituni na koʻasa mono kuma nziani.

74. Namo maī vakuvī mūno kūtuma we úlika thīnanī mwai na mūnene mūno vyū īūlū wa maūndū ala tūūvuanīsye we, nīkana ūtonye kūtūseūvīsya Ithyī kīndū kīngī eka kyu; na īndī mo methwa makwosie we vate nzika, ta mūnyanyae wa mwanva.

75. Na takethwa Ithyi tuyaakwikia we vinya na Kulani, we withwa wamelekele mo o vanini.

76.Na nundu wa uu Ithyi twithwa twatumie we usama mathina mailyi ta asu ma kikw'u na indi we ndwithwa woonie mutetheesya kwoondu wakumwene ona umwe mbee wa Ithyi.

77. Na ow'o mo me vakuví kūūthamya we kuma nthí ino nikana maūlūngye we kuma vo; indi ūvooni ūsu mo ene

mayîthwa mekalile vo îtina waku ateo vanini.

78.lno nīyo yīthīītwe yī nzīa Yaitū vamwe na Athani Maitū ala Ithyī

وَ لَقُدْ كُوْمُنَا بُنِىَ ادْمَرُوحَكُنْهُمُ فِي الْبَرِّوْ وَالْهَنْدِ وَرَزَقَنْهُمْ رَقِّنَ الطَّلِيّبَاتِ وَفَضَّلْنَهُمْ عَلَى كَثِيْدٍ قِتَنَ ﴿ خَلَقْنَا تَفْضِیْلًا أَنْ

يُوْمَ نَدُعُواكُلُّ اُنَايِئِ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ اُوْقِ كِتْبَكَ يِيمَنِيْهُ فَالْلِهِ كَقْوَرُوْنَ كِتْبَهُمْ وَلاَيْظَلَمُوْنَ وَيَكَا وَمَنْ كَانَ فِي هَٰلُوآهَ آغْلَهُ فَهُو فِي الْاٰحِرَةِ آغْلُهُ وَاَضَلُّ سَهِيْلًا ﴿

وَإِنْ كَادُوْا لِيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِيْ اَوْحَيْنَاۤ إِلَيْكَ لِتَفْتَرِىَ عَلَيْنَا غَيْرَةُ ﴿ وَإِذَّا لَاَ غَنْدُوكَ عَلِيْلًا ۞

ٷٷڵآڽؙؿؘؿ۬ڬڵڠۮڮۮ*ؿٷۧڰڽؙٳؽڹڡ۪ۮۺؽڰٲ* ۊٙڸؽڰڒڞٞ

إِذَّا لَاَقَتَٰنَكَ ضِعْفَ الْحَيْوةِ وَضِعْفَ الْسَمَاتِ ثُمُّرُلاً تَجِمُّ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيْرًا۞

وَمَانَ كَادُوْا لِيَسْتَفِرُّ وَنَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْوِجُوْكَ مِنْهَا وَاذَاكَا يُلْبَتُوْنَ خِلْفَكَ اِلَّا قِلِيُلَّا ۞ مُنْهَا مَنْ قَذْ اَرْسَلْنَا قَبْلُكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَكِيدُ twamatūmie mbee waku; na we ndūkona ūalyūlo ona wīva nzīanī Yaitū.

LUKU 9

79. Syaīlsyai Mboya yīla syua yeeka na kūthūa kūvika kīvindunī kya ūtukū na ūsomi wa Kulani Mboyanī masangya. Nīw'o, ūsomi wa Kulani masangya nīkwītīkīlīkaa na nzīa ya mwanya mūno nī Ngai.

80.Na amūkai kwoondū wayo Kulani nthīnī wa kilungu kya mbee kya ūtukū ta w'o wia wa mbee ūla mūnene kwaku we. Vangī nokwithwa Mwiai waku akakūkilya we kūvika kikalonī kitūūlu mūno.

81.Na asya, 'Ame Mwīai wakwa, tw'īkīthya kūlika kwakwa kūlika kūseo na īndī ūinumya na uumi mūseo. Na nenga nyie ūtonyi wa kūndetheesya kuma Kwaku-Mwene.

82. Na asya, 'W'o nī mūviku na ūvūngū nī mwau. Ow'o ūvūngū ūthelaa mītūkī.' 83. Na Ithyī notūvuanītye Kulani kavola kavola īla nī ūvosyo na tei kwa etīkīli; īndī vo īmongeleelaa alei wasyo tū.

84.Na yîla Îthyî twamûnenga mûndû manee Maitû, we nûsyokaa îtina na kwathûka ûtee; na yîla we wakwatwa nî ûthûku, we nîwînenganae mwene kûvika kûyîtûka.

85. Asya, 'Kīla mūndū ekaa kwīanana na nzīa yake mwene, na Mwīai waku nīwīsī nesa vyū ūla ūtongoew'e nesa vyū.

LUKU10

86.Na mo meūkūlya we lūlū wa thayū. Asya, 'Thayū nī kwa mwlao wa Mwlai wakwa; na lūlū wa ūmanyi waw'o inyw'i nimūnengetwe līndlo vanini. Nenyu mūnengetwe ūmanyi mūnini wa w'o.

مُ لِسُنْتِنَا تَخْوِنِلًا ﴿

أقِمِ الصَّلَوْةَ لِلْ لُؤلِي الشَّنْسِ إلى عُسَنِ الْبَيْلِ وَ قُوْانَ الْفَجْرُّ إِنَّ ثُوْانَ الْفَجْرِكَانَ مَشْهُودًا ﴿

وَ مِنَ الْيُلِ فَتَعَجَّدُ بِهِ نَافِلَةٌ لَكَ مُعَضَّدَانُ يَبَعَثَكَ رُبُكَ مَقَامًا مَتَحْمُوْدًا ۞

وَقُلْ تَتِ اَدْخِلْنَ مُذْخَلَ صِدْقِ وَانْخِ خِنْ كُنْنَ مُدْخَلَ صِدْقِ وَانْخِ خِنْ كُنْنَ مُدْفَا صِدْقِ وَانْخِ خِنْ كُنْنَ مُدْفِيَّا الْمُصَالِّ الْمُعْلَلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ الْمَالِلُ اللهَ الْمُلَالُ اللهَ الْمُلَالُ اللهَ الْمُلْلُ اللهَ الْمُلَالُ اللهَ اللهُ ال

وَ نُكُزِّلُ مِنَ انْفُهُ إِنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَ مَرْحَدَةً لَا لَمُؤْمِنِينَ وَلَا مَرْحَدَةً لَا لَلْمُؤْمِنِينَ وَلَا خَسَارًا ﴿
وَإِذَا انْعُنَا عَلَى الْإِنْسَانِ آغُرَضَ وَنَا بِجَانِيهِ * وَإِذَا مَنْسَهُ الشَّرُّ كَانَ يَنُوسًا ﴿

قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَّ شَاكِلَتِهُ فَرَبُكُو اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اللهِ الْمُلْكِنَ اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ

وَ يَنَعَلُوْنَكَ عَنِ الأُوْجُ قُلِ الأُوْحُ مِنَ اَصْوِمَ إِنْ وَحَآ اُوُتِيْتُمُ مِّنَ الْعِلْمِ لِآثَةَ قَلِيْلًا ۞ 87.Na takethwa Ithyi nitwendie, vate nzika, Ithyi twithwa twoosie kila twauvuanisye we na indi *ondoni osu* ndwona musuvii kwoondu Witu.

88Ateo tei kuma kwa Mwiai waku. Vate nzika, mumo Wake kwa kukwelekela we ni munene.

89.Asya, 'Mbaa andū onthe na Mayini makombanw'a vamwe maseūvye ngelekany'o ya Kulani Ntheu Ino, maitonya kūmīseūvya yīilyī tayo, ona makatetheanīsya mūndū na ūla ūngī.'

90.Na Ithyi vate nzika, nitunenganite ngelekany'o syi kivathukany'o kwa mbaa-andu nthini wa Kulani ino, indi andu aingi muno nimaleaa kila kindu ateo ulei.

91.Na mo maasya, 'Ithyī tūikakwītīkīla we ona vanini kūvika we ūtūme kīthima kyume nthī kīvulutye kīw'ū;

92.'Kana we withwe na mionda ya mitende na misavivo, na indi oivulutya mbuluti kwa wingi;

93.'Kana ütüvalükangīlye ilungu sya ītu ĩũlū waitū, tondū we waītye, kana ümüete Ngai Mwene Vinya W'onthe na alaīka mbee waitū ūthyū kwa ūthyū.

94.'Kana we wīthwe na nyūmba ya thaavu, kana we wambate ītunī; na ithyī tūiketīkīla kwambata kwaku kūvika we ūtūtheesye ithyī īvuku tūtonya kūyīsoma. 'Asya, 'Mwīai wakwa nī Mūtheu! Nyie ti kīndū īndī nīo mūndū ūtūmītwe ta Mūtūmwa.'

LUKU 11

95.Na vai kīndū kyamasiīle andū kwītīkīla yīla ūtongoi wookie kwoo ateo mo maisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe amūtūmīte mūndū ta Mūtūmwa?'

َ لَبِنْ شِمْنَا لَنَذْ هَبَنَّ بِالَّذِئَ اَوْحَيْنَاۤ اِلَيْكَ ثُـمَّرَ لَا تِجَدُّ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيْلًا ۞

اِلْارَحْمَةُ مِنْ رَبِّكُ إِنَّ نَضْلَهُ كَانَ عَلِنَكَ كَبِيرًا۞

كُلْ لَيْنِ اجْمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْحِثُّ عَلَى اَنْ تَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْانِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَاكَانَ بَعْضُمُ لِبَعْنِي ظَهْدًا ۞

وَلَقَدْ حَوَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي لَمِنَا الْقُرَٰ إِن مِن كُلِ مَثَلٍ ُ قَالَىٰۤ ٱكْثُوالنَّاسِ إِلَّا كُفُوْرًا۞

وُقَالُوَّا كُنْ تَكُمِينَ لَكَ عَلَمُ تَغَجُّرُ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوْعًا ﴿

ٱۮ۫ٮۧڴؙۉ۬ڽۜٙڵڰؘڄڐٞڰٞۛ ؿؚۧڹ ٮٚۧڿؽڸ۪ٷؘڝؚ۬ۑؚٷؿؙۿڿؚڔؘ ٵ۫ڒٮؙؙۿڒڿؚڶڶۿٵؾؘڡ۫ڿؚؽڒؙ۞

ٱۅ۫ۺ۬ۊڟٳڛۜٵؖ؞ٚػٵڒؘۼٮ۫ؾؘڡڵؽۜٮٚٵڮۺۿٵۯڗٵ۫ؾ ؠۣٵۿ۬ۅػٳڶٮٙڷۧؠۣڲۊؚۼؽڸؙڰ۞

ٱوْ يَكُوْنَ لَكَ يَهَٰ ثُنَّ مِنْ ثَنْ ثُوْنِ اَوْ تَرَقَ فِي السَّمَا وَ مُنْ لَكُونِ اَوْ تَرَقَ فِي السَّمَا وَ وَلَنْ نُؤُمِنَ لِوُقِيِّكَ خَفْرُتُنَوْلَ مَلَيْنَا كِتِبَا نَفْرَوُهُ * فَى قُلْ شُبْعَانَ رَبِيْ هَلْ كُنْتُ إِلّا بِشَرَّا رَبُولًا هُو

وَ مَا مَنْعَ النَّاسَ اَنْ يُؤُمِنُوا إِذْ جَا مَمُمُ الْهُ لَآ كَ وَلَا اَنْ قَالُواْ اَبَعْثَ اللهُ بَشَدًا رَسُولًا ﴿ 96.Asya, 'Takethwa kwai alaika iolo wa nthi ila mo matambokaa na mouo makilitye, vate nzika, Ithyi twithwa twamatheesye mo molaika kuma ituni ta motomwa!

97. Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīanīe kwīthwa ta Ngūsī katī wakwa nenyu; vate nzika, We nīwīsī na nūmonaa athūkūmi Make nesa vyū.'

98.Na we üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütongoeasya, nowe eweka ütongoew'e nesa tü indi kwa asu ala We witikilaa manangike, we ndükamonea atetheesya ütee Wake. Na Müthenyani wa Uthayüükyo Ithyi tükamombany'a onthe vamwe mavalükite na mothyü moo, me ilalinda, mateüneena na mate matü. Utüo woo ükeethwa ni Iiani-ya-Mwaki; kila ivinda waleelanga, Ithyi tükongeleelaa ülilinzi wa Mwaki kwoondü woo.

99.Yu nîyo îtuvi yoo, nûndû mo nîmaileile Syama Siitû na maasya, 'Kyaû! Yîla ithyî tûkatw'îka mavîndî na tûlungu, ow'o ithyî nîtûkathayûûkw'a ta kyûmbe kyeû?'

100.Mo nomonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula woombie matu na nthi ena ūtonyi wa kūmba andū mailyi tamo? Na We nūmanyuvie mo īvinda, yīte nzika nthini wayo. Indi eki-ma-nai nīmaleete kīla kīndū ateo ūlei.

101. Asya, 'Ona műkethwa na inandű sya tei wa Mwiai wakwa, inyw'i vate nzika, nikwisiiia nűndű wa w'ia wa kűsyananga; nűndű műndű ni műtoonu.

LUKU 12

102.Na kwa ū-w'o Ithyi nitwamūnengie Mose Syama kenda ntheu. Kwa ūu, makūlyei *indi* Aana-ma-Isilaeli. Yila we wamavikie mo, Valao amwie, 'Nyie قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْاَرْضِ مَلْبِكَةً يَتَشُونَ مُطْيَرِنِينَ لَنَزُلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّهَاءِ مَلَكًا رُسُولًا ﴿

قُلْ كُفْ بِاللهِ شَهِيْدًا بَيْنِي وَ بَيْنَكُوْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادٍةٍ خَيِيْرًا بَصِيْرًا وَ مَنْ يَهْلِ اللهُ فَهُوَ الْهُهْتَذِ وَ مَنْ يُضْلِلْ فَلَنَ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَآءً مِنْ دُونِهُ وَ نَحْشُمُ هُمْ يَوْمَ الْقِلْمَةِ عَلْ وُبُحْدِهِهِمْ عُنْيًا وَ بَكْمًا وَكُمَّا مُأْوَلَهُمْ إِنَّ جَهَنَّمُ كُلَمًا خَبَتْ إِذَنْهُمْ سَعِيْرًا ۞

ذٰلِكَ جَزَاْوُهُمْ بِاَنَهُمْ كَفَرُوْا بِأَنِيّنَا وَقَالُواْ مَاذَا كُنَا عِظَامًا وَرُفَاتًا مَانَا كَبَهْمُوْثُونَ خَلْقًا جَدِيْلًا®

اُوَلَمْ يَدُوْا اَنَّ اللهُ الَّذِيٰ خَلَقَ السَّلُوٰتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَى اَنْ يَخْلُقُ مِثْلُهُمْ وَجَعَلَ لَهُمُ اَجَلَّا لَا وَنْهَا فِيْهِ ۚ فَأَبِى الظَّلِمُوْنَ إِلَّا كُفُوْرًا ۞

قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَنْلِكُوْنَ خَوَآلِنَ رَحْمَةِ رَنِّيَ إِذَّا لَاَصَكُمُمُ إِلَى الْمُصَكَّمُمُ الْمُسْلَمُ

وَلَقَنْ اتَّيْنَا مُوسَى تِسْعَ الْيَرِّ بَيْنَاتٍ فَسَنَّلْ بَنِّي إَمْرَ إِنَّا

nīsūanīa kana we Mose wī mūndū usūītwe nī ūkengani.'

103.We Mose aisye, 'We nīwīsī nesa kana vai ūtheetye Syama ii ateo nī Mwīai wa matu na nthī ta mokūsī maingī; na Nyie kwa ūla w'o nīsūanīa we Valao kwīthwa mūndū mwanangīku.'

104.Kwa uu, we niwatw'ie kumalungya kuma nthi isu; indi Ithyi nitwamunyw'ithisye kiw'u vamwe na ala mai nake onthe vamwe.

105.Na îtina wake Ithyî nîtwamatavisye Aana-ma-Isilaeli, 'Tûai-inyw'î nthî îno; na yîla îvinda ya watho ya matukû ala mokîte yîkavika, Ithyî tûkamûete inyw'î vamwe îngî.

106.Na kwa ŭla w'o, Ithyī nītwamītheeisye yo nayo nīyatheeie na ŭla w'o. Na Ithyī tūūtūmīte we ta mūetiwa-ūvoo tū na Mūkaanany'a.

107.Na Ithyi nitwamiaanisye Kulani ilungu nikana inywii mutonye kumisomea mbaa-andu onthe kwa mavinda, na Ithyi tumitheetye yo kavola. 108.Asya, 'Inywii Mwamitikila kana mwamilea, asu ala manengetwe umanyi nimavalukaa nthi na mothyu moo yila meumisomewa.

109.Na kwasya, 'Mwlai waitu ni Mutheu. Vate nzika, utianio wa Mwlai waitu ndulea kwlaniiw'a.

110.Mo mavalūkaa nthī na mothyū moo maīīte, na yo īmongeleelaa mo ūuu nthīnī woo.

111.Asya, Mwīkaīlei Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mūmwīkaīlei Rahman, kwa syītwa ona yīva yīla inyw'ī mūūmūvoya We nayo, masyītwa onthe ala manake na maseo mūno vyū nī

إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِزعَوْنُ إِنِّي لَاَظُنُّكَ يَنُوْكُ مَسْكُوْرًا ۞

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا آنَزُلَ هَؤُلاَ ﴿ إِلَارَبُ التَّمَوْتِ وَالْاَرْضِ بَعَلَاِرْ وَإِنْ لَاَظْنُكَ يَفِرْعُونَ مَنْبُورًا ۞ فَالْرَادُ أَنْ يَنْتَفِزُ هُمْ مِنَ الْاَرْضِ فَاغْرَفْنَهُ وَمَنْ مَعَهُ جَنِيعًا فَي

وَ قُلْنَا مِنَ بَعْدِهِ لِبَنِيَ إِسْرَاوِيْلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِمُنَا بِكُمْ لَفِيْقًا ۞

وَ بِالْحَقِّ اَنْزَلْنَهُ وَ بِالْحَقِّ نَزَلُ وَمَاۤ اَزَمُلْنَكَ إِلَّا معدده مُكَشِّرًا وَ نَذِيْرًا ۞

وَقُوْانًا قَرَفْنُهُ لِتَغْرَاهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكُنْثٍ وَنَزَلْنُهُ تَنْزِيْلًا ۞

قُلْ أَمِنُوا بِهَ آوُلَا ~~تُوْمِ~~ئُواْ إِنَّ الْلَيْنِ َ اُوْلُا الْمِلْمَ مِنْ قَبْلِهَ إِذَا يُتِظْ عَلِيَهِمْ يَخِرُّوْنَ الْاَذْقَانِ سُحَدًا إِذِهِ سُحَدًا إِذِهِ

دَّ يَغُولُونَ مُنِّحٰنَ رَبِّنَآ إِنْ كَانَ وَعَلَّ رَبِّنَا لَمَغْنُولُا؈ وَ يَخِذُونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَنِيْلُامُ نُحْشُوْعًا ۖ ۚ ۖ

قُلِ انْعُوا اللهُ آوِا دْعُوا الرَّمُّنُ اَيَّا مَا تَدْعُوا فَلَكُ الاَنْعَارُ الْمُعَالِدُ الْمُعْلَمُ الْمُ الْحُسُنَةُ ۚ وَلا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُحْافِتُ بِهَا وَ ابْتَعْ بَيْنَ ذٰلِكَ سَيِنْلُا ۞ Make.' Na ndūkavoye Mboya yaku na wasya mūtūūlu, ona ndūkaneene na wasya wī ītheo mūno, īndī mantha nzīa ya vu katī.

112.Na asya, 'Ndaïa syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula utaaiyosea mwana We-Mwene, na Ula ute mutindany'a nthini wa Usumbi Wake, ona We nde umwe ona wiva wa kumutetheesya nundu wa wonzu.' Na taiai Utheu Wake na Utaïo Wake w'onthe.

وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي لَوْ يَقَيْلُ وَلَدًا وَلَوْ يَكُنُ لَهُ وَلَدًا وَلَوْ يَكُنُ لَهُ وَلِنَّ مِنَ الذَٰلِ لَهُ شَرِيْكُ فَلَهُ وَلِنَّ مِنَ الذَٰلِ اللهِ عَرَادَ مَنْ فَا وَلِنَّ مِنَ الذَٰلِ اللهِ عَرَادَ مُن الذَٰلِ اللهِ عَرَادَ مُن الذَٰلِ اللهُ عَرَادُهُ وَكُرِدُ وُ تَكُمِدُ وَاللهُ عَرَالُهُ وَلَا مَن الذَٰلِ اللهُ عَرَادُ مُن الذَٰلِ اللهُ عَرَادُ مُن الذَٰلِ اللهُ عَرَادُ مُن اللهُ اللهُ عَرَادُ مُن اللهُ اللهُ عَرَادُ اللهُ عَرَادُ مُن اللهُ اللهُ عَرَادُ مُن اللهُ اللهُ اللهُ عَالَهُ عَلَى اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ الله

AL - KAHF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula ûtheetye Ivuku kwa mûthûkûmi Wake na We ndaaîkĩa ûthyoeku nthĩnĩ wake kana ûseûvyanĩ wayo ona wĩva. 1*

3. We nûyîtw'îkîthîtye yo mûsûvîi nîkana yîtonye kûnengane ûkaany'o îûlû wa ûsilîlo wî woo kuma Kwake, na nîkana yîtonye kûmanenge etîkîli ala mekaa meko maseo ûvoo mûseo kana mo makeethîwa na îtuvi îseo.

4. Vala mo makekalaa tene na tene;

5.Na nīkana yo yītonye kūmakaany'a asu ala maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīyosee mwana We-Mwene.'

6.Mo mai na ūmanyi ūndūnī ūū, ona maaīthe moo mayaī naw'o. Ndeto ino ila yumaa makanyw'ani moo ni ya

إنسيرالله الرَّحْمُن الرَّحِينيون

ٱلْحَمْدُ لِلهِ الَّذِينَ ٱنْزَلَ عَلَى عَبْدِةِ الْكِتْبُ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴾

وَيِتُنَا لِيُنْذِهُ رَبَأْسًا شَدِيْدُا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْدُوُمِنِيْنَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُونَ الضَّلِحْتِ اَنَّ لَهُمْ اجْرًا حَسَنًا ﴾

مَاكِثِينَ فِينِهِ أَبُدُانَ

وْيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدَّانَ

مَا لَهُمْ يِهِ مِنْ عِلْمِرَوَ لَا لِإِنَّالِيهِمْ كَبُرَتَ كِلِمَةً تَخْرُجُ مِن آفْوَاهِهِمْ انْ يَقُوْلُونَ إِنَّا كُلِمَةً

^{1 *}Ndeto îno 'hoo' nthînî wa 'lahoo' yaasyaa müthûkûmi wa Ngai ota Ûu-mwosi wa Ivuku –na Ivuku mbene. Nûndû yîitonya kûalyûlwa na Kîngelesa ndeto îno yî nthînî Tvindanî yîmwe iandîkîtwe syelî vamwe. Umwe akaalyûla ta ûu 'Ngai ndekîîte ûthyoeku nthînî wayo,' yîthwa yamûvetanga Mûtûmwa Mûtheu mûuo wîthwe lûlû wake kuma nthînî wa ûtianîo ûû wa ûtheu êthwa ûmwe emîalyûla yo ta We ndekîîte ûthyoeku ona wîva nthînî wake we, 'îndî Ivuku nîyatiwa ûtee wa ûtheu ûû. Kûlûngalya ûneeni ûû Ithyî nîtûalyûlîte mûsoa ûû kwa nzîa yîkîvathûkany'o twîthîîtwe twî aîkîîku vyû kwa kîveva vandû va kwongeleela i ndeto vinya.

kwïw'īthya woo mūno. Mo maineenaa kīndū ateo ūvūngū.

7.Kwa ûu, vangî we nûtonya kwîyîw'îa kyeva we mwene ûkakw'a nûndû woo îtina wa mo kûmîlea ngewa îno.

8.Nīw'o, Ithyī nītwitwīkīthītye syīndū syonthe ila syī 1010 wa nthī ta mathaa kwoondū wayo, nīkana Ithyī tūtonye kūmatata mo tūmanye ūla wīna mwīkalo mūseo mūno.

9.Na Ithyī tūkaitw'īkīthya syonthe ila syī Tūlū wayo mūthanga mūthei ūte ūsyao.

10.We wisuania kana Andu-ma-Ngunga na Muandiko mai usengy'o kati wa Syama Siitu?

11.Yila ala anake masembie kwivitha Ngungani na maasya, 'Mwiai waito, tonenge ithyi tei kuma Kwaku-Mwene, na tonenge otongoi ola molongalu ondoni oo wito.'

12.Kwa 0u, Ithyi nitwamasiile kwiw'a na matu moo *Ovoo wa nthi kuma nza* kwa myaka mivuthu.

13.Indî Ithyî nîtwamokîlilye mo nîkana Ithyî tûtonye kûmanya nî nguthu yîva katî wa syelî ala matonya kûmanya îvinda yîla mo mekalîte.

LUKU 2

14.Ithyl tûkaûtavya we ûvoo woo na ûla w'o; mo mal andû ma mûika ala meetîkîlile Mwlai woo, na Ithyl nîtwamongeleele mo ûtongoinî.

فَلَعَلَكَ بَاحِثُ نَفْسَكَ عَلَمَ أَثَارِهِمْ إِنْ أَدُيْوَمِنُوا بِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَسْفًا ۞

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِيْنَةٌ لَهَا لِنَبْلُوهُمْ

وَإِنَّا لَجِعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيْدًا جُوزًا أَنْ

ٱمْرَحَسِبْتَ ٱنَّ ٱصَٰحِٰبَ الْكَمْفِ وَالتَّعَيْنِمِ كَانُوْا مِنْ الِيَنَا عَبَال

إِذْ أَوَى الْفِشْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبِّئآ أَيْتَا

مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةٌ وَهَيِّيْ لَنَامِنْ آفِرْنَا رَشَكُ

فَضَرَّبْنَاعَكَ أَذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِيْنَ عَدُدًا ﴿

ثُمَّرَ بَعَثْنَهُمْ لِنَعْلَمَ اَئُ الْحِزْبَيْنِ اَحْطَى لِيَا عَ لِيَتُوُّا اَمَدُا ﴿

نَحْنُ نَقُصُ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ مِإَلِيَّنَ إِنَّهُمْ فِسْيَةٌ الْمَعْمُ فِسْيَةٌ الْمَنْوَا بِرَبِيهِمْ وَ زِذَنْهُمْ هُدَّى ۖ

15.Na Ithyl nîtwasylklie ngoo syoo vinya, ylla mo maûngamie na maasya, 'Mwlai waitû, nî Mwlai wa matu na nthl. Ithyl tûikamwlta ûngl ûtee Wake ona vanini; na ethwa ithyl tûkeeka, ithyl tûkeethwa vate nzika, twaneena ûvûngû mûvltûku.

16.Aa, andû maitû nîmasyosete ngai ingî kwa Othaithi ûtee Wake. Mo maleaa kûete mwîao mûtheu Iûlû wasyo nîkî? Na nûû ûla ûte mûlûngalu mbee wake we ûla ûseûvasya ûvûngû îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?

17.'Na yu yila inyw'i mwamina kuma vala mo mai na kuma vala ve kila mo makithaithaa vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe, Indi manthai wivitho Ngungani; Mwiai wenyu akamutambuukisya inyw'i tei Wake na akaete ukiakisyo kwoondu wenyu unduni uu wenyu.'

18.Na we waī Otonya kwona syua, ûndû yaumie kwisila ûtee wa Ngunga yoo kw'okoni kwa aûme, na yiithûa, yamakelana mo ngali ya kw'oko kwa aka, namo mai nthini wa iima yai na ûthei. Kii ni kati wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe. We ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûtongoeasya, we nûtongoew'e nesa; Indi we ûla We ûmûtw'iiaa wa kwaa, ndûkona mûtetheesya wake kana mûtongoi.

LUKU 3

19.We nûtonya kûsûanîa kana mo nîmaamûkîte, oyîla mo nîmakomete; na Ithyî tûkatuma mo maalyûke ngalî ya وَ رَبُطْنَا عَلِ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوْا رَبُّنَا وَبُ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ لَنُ نَدْعُواْ مِنْ دُونِهَ الهَّا لَقَدْ قُلْنَا إِذًا شَكِطًا ۞

وَ اِذِ اعْتَزَلْتُنُوْهُمْ وَمَا يَعْبُكُ وْنَ اِلَّالَهُ مَا أَوَا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرُ لَكُمْ رَبَّكُمْ فِيْ تَحْسَتِهِ دَيُجِيَّى لَكُمْ شِنْ اَمْرِكُمْ فِرْوَقَقًا ۞

وَ تَرَى الشَّنَسُ إِذَا طَلَعَتْ تَزُورُعَنْ كَهَهِ فِهِمْ ذَاتَ الْيَهِ بِنِ وَإِذَا غَرَبَتْ ثَقْوِضُهُ مْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِنْ فَجُوتٍ مِنْهُ الْلِكَ مِنْ الْيَتِ اللهِ مَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُو الْمُهْتَذَ وَمَنْ يَغْلِلْ فَكُنْ غُودَ لَهُ وَإِيَّا مُزْشِدًا أَنْ

وَ تَحْسَبُهُمْ آيَقَاظًا وَ هُمْرُمُ قُوْدٌ ﴿ وَ نُقَلِبُهُمْ اللَّهِ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّا اللَّا اللَّهُ اللَّا اللَّالَّةُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الل

kw'oko kwa aûme na ya kw'oko kwa aka, ngitî yoo îtambûûkîtye maaû mayo ma mbee kîtuînî. Na takethwa we nîwamasyaisye mo, vate nzika we wîthwa waumie vala maî wîna w'ia, na vate nzika, we wîthwa usûîtwe nî kyeva nûndû woo.

20. Na kwa ûu, Ithyî nîtwamokîlilye mo nīkana matonye kūkūlany'a ene kwa ene.Umwe woo aisye, 'Inyw'l mwlkalite kwa ivinda viana ata?' Mo masungiie, 'Ithyi twikalite kwa mothenya Omwe kana kilungu kya muthenya.' Angī maisve, 'Mwlai wenyu niwisi nesa vyū vinda yila inyw'i mwīkalīte. mūtūmei ūmwe wenyu na mbesa ii svenyu nthini wa mūsyi; na aimūmantha mwīkali waw'o ūla wīna līu mūseo vyū, amūetee inyw'ī kyaūya kuma vo. Na esűvílte nlethlwe mûno na ndakamůtavve můndů ona ůmwe ůvoo wenyu.

21,'Nûndû, ethwa mo makamûkîlya vinya, nîmatonya kûmûkimanga na mavia, kana makamûtûnga nthînî wa ndîni yoo na îndî mailea kwîsa kwaîla.

22.Na ûu nîw'o Ithyî twamonanisye kwa andû nîkana mo matonye kûmanya kana ûtianîo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe waî wa w'o, na kana, îûlû wa ûla Saa, vayaî na nzika nthînî waw'o. Na lilikanai Ñinda yîla andû makaananîie katî woo îûlû woo, na amwe masya, 'Akai mwako îûlû woo.'²* Mwîai woo nîwamesî mûno vyû. Asu ala masindie

وَكُذَٰ لِكَ بَعَشَنْهُمْ لِيَسَّكَ أَنُوا بَيْنَهُمْ وَقَالَ قَالَمِلُّ مِنْهُمْ كُمْ لَمِثْنُمُ قَالُوا لِيثَنْنَا يَوْمَّا اَوْبَعْضَ يَوْمُ كَانُوا رَجُكُمْ اعْلَمُ بِمَا لِيثَنَّمُ ظَانِعَتُوا احْدَاكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهَ إِلَى انْسَوِيْنَةَ فَلَيْنُظُوا يُقَاآ اَرَىٰ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهَ إِلَى انْسَوِيْنَةَ فَلْيُنْظُوا يُقَاآ اَرَىٰ فَهُ كَلَّامًا فَلْيَا تِكُمْ يِرِزْقٍ قِنْهُ وَلْيَتَلَظَفْ وَلَا يُشْعِرَقَ بِكُمْ احَدًا اِنْ

إِنَّهُ مُرَانَ يُنْظَهَرُوْا عَلَيْكُوْ يَرْجُنُوْكُوْرَوْ يُعِيْدُولُمْ فِي مِلْتَكِيمِ وَكَنْ تُفْلِحُوْآ إِذًا اَبِكَ ان

وَكُذُلِكَ آغَثُرُنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوْآ آَنَ وَعُدَاللهِ حَنَّ وَاَنَ السَّاعَةَ لَا رَئِبَ فِيهَا * إِذْ يَسَنَازَعُونَ بَيْنَهُ مُ اَمْرُهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانَا أَرَبْهُمُ اَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ عَلَبُوا عَلَى اَمْرِهِمْ لَنَتْحَيْدَ قَالَ الْمَذِينَ عَلَبُوا عَلَى اَمْرِهِمْ لَنَتْحَيْدَ قَالَ عَلَيْهِمْ مَسْنِجِدًا ۞

ذِرَاعَيْدُ بِالْوَحِينِدِ لَوِ اطَلَعْتَ عَلَيْهِمْ وَكَنْتَ مِنْهُمْ فِرَادًا وَلَمُلِفْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ۞

^{2 *&#}x27;Akai mwako ĨÚlŪ woo' nī kwasya kwakwa ŭlilikany'o vala ngunga yoo yaï.

ngaananīonī syoo, maisye, 'Vate nzika, ithyī tūkaaka vandū va ūthaithi īūlū woo.'

23. Amwe maasya, 'Mo maī atatū, ya kana yaī ngitī yoo,' na angī masya, 'Mo maī atano, ya thanthatū yaī ngitī yoo,' makītalīthasya. Na oyīla angī masya, 'Mo maī mūonza na ya nyaanya yaī ngitī yoo.' Asya, 'Mwiai wakwa nīwīsī nesa vyū ūtalo woo.Vai ūmesī mo ateo avūthū.' Kwa ūu, mūikakaananīe īūlū woo ateo kwa kūea ngewa, ona mūikamanthe kūkūlya ūvoo woo kuma kwa ūmwe woo.

سَيَقُوْنُونَ ثَلْكَةٌ زَّابِمُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ حَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كُلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبُ وَ يَقُوْلُونَ سَبْعَةٌ وَ ثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ وَلَلْهُمْ فَلْ رَبِّنَ اعْلَمُ بِعِلْدَتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اللَّا قَلِيْلُ آثَةَ فَلَا ثُمَّارِ بِعِلْدَتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اللَّا قَلِيْلُ آثَةَ فَلَا ثُمَّارِ فِيْهِمْ اللَّا مِرَآءً ظَاهِرًا ۖ وَلَا تَسْتَفْتِ فِيْهِمْ فِي فِيْهُمْ الْحَدَاقُ

LUKU 4

24.Na mūikasye lulo wa undu, Nyie ngawika uni,'

25.Ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe enda. Na mūlilikane Mwlai waku ylla we woolwa, na asya, 'Nyie nlikwatya Mwlai wakwa akandongoesya nyie kwa klla kl vakuvangi mbee wa kli nziani ila ndongalu.'

26.Na mo mekalile nthīnī wa Ngunga yoo kwa myaka maana atatū, na nīmongelile ingī kenda.

27. Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū ūndū mo mekalile vo mūno wīana. Ila itonekaa syī matunī na īūlū wa nthī nī Syake. We E-Woni ata na wīw'i ata! Vai mūnyanya kwoondū woo ateo We na We ndamwītīkīlasya ona ūmwe kwīthwa na kīanda nthīnī wa ūtonyi Wake.

وَلَا تَغُوٰلُنَّ لِشَائَ إِنِّي فَاعِلُّ ذَٰلِكَ غَدُالَ

إِلَّا اَنْ يَشَاءُ اللهُ وَاذْكُو رَّبَكِ إِذَا نَسِيْتُ وَقُلْ عَضَانَ يُفَوِينِ رَبِي لِإِقْرَبَ مِنْ هٰذَارَشُدُا۞

وَلَمِثُواْ فِي كَهْفِهِمْ ثُلُثُ مِاكَةٍ سِينِينَ وَ ازْدَادُوْا تِسْعًا ۞

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لِيثُواْ لَهُ غَيْبُ الشَّمُوٰتِ وَالْاَئِينُ اَبْصِرْ بِهِ وَ اَسْمِعْ مَالَهُمْ قِنْ دُوْنِهِ مِنْ وَ لِيْ^{نَ} وَلا يُشْرِكُ فِيْ خَكْمِهَ اَحَدًا ۞ 28. Na we soma maŭndū ala ūvuanīw'e ma Ivuku va Mwiai waku. Vai ona ûmwe ûla ûtonya kûalyûla ndeto Syake, na we ndûkona wîvitho ûtee Wake.

29. Na îkala we-mwene ûkwatene na ala mamwikailaa Mwiai woo, kioko na wloo, maimantha utanu Wake; na ndûkaeke metho maku mamakîlîîle mo 0imantha wanake wa thayū wa nthī īno; ndūkamwīw'e na we **üla** tūmyūlīthītye ngoonī yake ūlilikany'o Witū na ūla ūatīlaa mawendi make mathūku, na ūvoo wake nūvītūkīte mīvaka yonthe.

30.Na asya, 'W'o ni w'o umite kwa Mwiai waku: kwa eka Üu. **Ola** űnűkwenda. etîkîle. eka ŭla na ūtekwenda, alee kwītīkīla Nīw'o, Ithyī nîtûseûvîtye Mwaki kwoondû wa alei Ola wiio wa w'o OkamathyOlOlOkTlya mo. Na mo meetya ūtethyo. makatetheew'a na kĩw'0 kĩilyi ta ĩvulů yltheukltw'e, kila kikamavivya mothyu moo. Ni kyaunyw'a kithuku ata, na ni Mwaki mūthūku ata ta vandū va kūthūmūa!

31.Nīw'o, asu ala metīkīlaa na kwīka mawla maseo---vate nzika, Ithyl tůjekaa ītuvi ya asu ala mekaa mawīa maseo yae.

32. Aa nîmo ala makethwa na Mîŭnda ya Tene-W'onthe Îla îkavîtîlaa tûlûsî katî wayo. Navo makaanakavw'a na masoa na itang'a sya thaavu, na makeekla itonyeo sya kīsūnzūni sya lili mūseo, na sva lili muito, maile mito myukiliilu.

وَ اثْلُ مَا أُوْجِي إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِكَ ثُلِ مُبَدِّ لَ لِكِللتِهُ وَكُنْ يَجُدُ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدُّانَ وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَلْ عُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَلُاوةِ وَالْعَشِيْ يُرِيْدُونَ وَجْهَةَ وَلَا تَعْدُ عَيْنَكَ عَنْهُمَّ تُونِيلُ زِينَكَ الْحَيلوةِ الدُّنيَأَ وَلَا تُطِعْ مَن آغْفَلْنَا قُلْبَهُ عَنْ ذِكْرِيَّا وَالَّبْعَ هَوْمَهُ إ و كان آمرة فرطان

وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَبِّكُمْ فَكُن شَاءٌ فَلَنْ مُن وَمَنْ شَأَةً فَلْيَكُفُرُ إِنَّا اَعْتَدُنَا لِلظَّلِينِ نَارًا * إَحَاظَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۚ وَإِنْ يَسْتَغِيْثُوا يُغَاثُوا بِمَا ۗ كَالْمُهْلِ يَشْدِي الْوُجْوَةُ بِنْسَ الشَّرَابُ وُسَاءَتُ مُوْتَفَقّاص

إِنَّ الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَيلُوا الصَّالِحَتِ إِنَّا لَانَضِيعُ آجر من أحسن عَدُلاه أُولَيْكَ لَهُمْرِجَنْتُ عَدْنٍ تَجْدِىٰ مِنْ تَخْتِهِمُ

الْأَنْهُارُ يُحَلَّوْنَ فِينْهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَكْمِ وْيَلْبَسُوْنَ يْنِيَابَّا خَضْمًا مِنْ سُندُ سِ وَ إسْتَنْرَقٍ مُتَّكِينَ فِيْهَا عَلَى الْأَرَابِكِ نِعْمَ لَهُ النَّوَاتُ وَحَسُنَتُ مُوْتَفَعًا أَمُ 427

LUKU 5

- 33.Na matavye mo ngelekany'o ya andû elî; ûmwe woo Ithyî nîtwamûnengie mîûnda îlî ya matunda, na twamîthyûlûlûkîlya na mîtende, na katî wa yelî Ithyî tweekîie mîûnda ya malîu.
- 34.Kīla ūmwe wa mīūnda īsu nīwasyaie mosyao maw'o *kwa wingī*, nayo ndyaaola kīndū ona kīmwe. Na katī wa yelī Ithyī twavītīlya kalūsī ka kīw'o.
- 35.Na we ai na matunda kwa wingi. Na niwamutavisye munyanyae wake aikaanania nake ena ngathilo, 'Nyie ni muthw'ii wa syindu kuuvituka we na ni na ndaia nene mbee waku kwa andu.'
- 36.Na we nīwalikile mūūndanī wake evītīsye thayū wake. Na asya, 'Nyie ndikūsūanīa kana ii nikanangīka;'
- 37.'Na Nyie ndiûsûanîa kana ûla saa nûkavika ona îndîî. Na ona ethwa Nyie ngatûngwa îtina kwa Mwîai wakwa, Nyie vate nzika, ngeethîa wîkalo mûseango mbee wa ûû.'
- 38.Mūnyanyae nīwamūtavisye yīla waneenanasya nake, 'We wīlea kūmwītīkīla Ula wakūmbie we kuma kītoonī, na Indī kuma īlovotonī ya manzī, na Indī We aūseūvya we watw'īka mūndū mwīanīu?
- 39.'Indî Nyie nîngwîtîkîla kana Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka nî We Mwîai wakwa, na Nyie ndikamwîanany'a ona Omwe na Mwîai wakwa.

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَنْثُلَا رُجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِإِحَدِ هِمِنَا جَنْسَيْنِ مِنْ اَعْنَابِ وَحَفَفْنْهُمَا إِنَّالٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴾

كِلْتَا الْجَنَّتَيُنِ التَّتُ اُكُلُهَا وَلَمْ رَتَظْلِمْ فِينَهُ شَيِّئًا ۗ وَفَجَرْنَا خِلْلَهُمَا نَهُرًا ﴿

زُكَانَ لَهُ ثُمَرُهُ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُعَادِرُهُ اَنَا ٱلْثُرُ مِنْكَ مَا لَا زَاعَزُ نَفَرُا۞

وَ دَخَلَ جَنْتَهُ وَهُوَ ظَالِكُمْ لِنَفْسِهُ قَالَ مَنَا أَخُنُ أَنْ فَيهُ قَالَ مَنَا أَخُنُ أَنْ تَنِينَدَ هُلَامٌ أَبَكُ أَنْ اللهَ تَلِينَ ذُوذِكُ إِلَى اللهَ اللهَ اللهَ اللهَ اللهَ اللهُ ال

قَالَ لَهُ مَنَاحِبُهُ وَهُوَ يُخَاوِرُهَ ٱلْفَرْتَ بِالَّذِئَ حَلَقَكَ مِنْ تُرَابِ ثُغَرِّمِنْ نُطْفَةٍ ثُغَرِّسُوْلَى رَجُلًا ﴿

لكِنَاْ هُوَ اللَّهُ رَتِيْ وَ لَآ أَشْرِكُ بِرَتِيْ آحَدُّا۞

40.'Na yīla we walikile mūūndanī waku waleile kwasya, 'Undū Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa tū nīw'o ūtwīkaa nīkī. Vai ūtonyi ateo nthīnī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Ethwa we wīmbona Nyie nīna ūthw'ii mūnini na syana.

41.'Nokwithwa Mwiai wakwa akanenge kindo kiseango kovita moonda oo waku, na akatoma kitalaliki iolo wa wo kuma Ituni na oitwitka ing'alata itendeu.

42. 'Kana kiw'û kyaw'o kikang'ala ûkalea kwambila kûkyona.'

43.Na matunda make ow'o nīmaanangiwe vyū, na ambīlīfīlya kūvuunza syaa syake nūndū wa syīndū ila we waanangie mūūndanī ūsu, naw'o nīwavalūkīte w'onthe na mītaū yonthe yaw'o yaī mīombokangu. Na we aisye; 'Takethwa Nyie ndyaamwīanany'a ona ūmwe na Ngai wakwa!

44.Na we ndal na nguthu ya kumutetheesya kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona we ndal atonya kwisilla we mwene.

45. Mavindanî ta asu ûtethyo nîumaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe tû, Ula-W'o. We nî Ula Mûseo mûno vyû kwa îtuvi, na Ula Mûseo mûno vyû kwa kûete ûsûngîo.

LUKU 6

46.Na manengei mo ngelekany'o ya thayū wa nthī īno; nī ta kīw'o kīla Ithyī tūtheeasya kuma ītunī na imea sya nthī

وَ لَوْلَا اِذْ دَخَلْتَ جَنْتَكَ قُلْتَ مَا شَكَاءُ اللهُ لاَ لَا فُوَّةً اِلَّا بِاللهِ اِنْ تَرَتِ اَنَا اَقَلَ مِنْكَ مَالًا وْ وَلَدًا ۞

فَعَلَى رَبِّيَ أَنْ يُؤْتِينِ خَيْرًا قِنْ جَنْتِكَ وَيُزْمِلُ مَلَيْهَا حُسْبَانًا فِنَ السَّمَاءِ فَتُصْمِحَ صَعِيْدًا ذَلَقًا ﴿

اُوْ يُضِيحَ مَا أَوُهَا غَوْرًا فَكَنْ تَسْتَطِيْعُ لَهُ طَلَبُا ا

وَأُحِيْطَ بِثَنَرِهِ فَأَصْبَعُ يُقَلِّكُ كَفَيْهِ عَلَى مَا اَنْفَقَ فِيْهَا وَهِى خَاوِيَةٌ عَلِلْ عُرُوْشِهَا وَيَقُولُ بِلَيْنَتِنِيْ لَمْ أُشْدِكَ بِرَنِيْ آحَدًا ۞

وَكُمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَّنْصُهُ وْنَهُ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرُاهُ

مُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلْهِ الْحَقِّ مُوَخَيْرٌ ثَنُوا بَّ أَوَّ مُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلْهِ الْحَقِّ مُوَخَيْرٌ ثَنُوا بَا قَ

وَ اضْدِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيُوةِ الدُّنِيَا كُلَكَ إِلَّوْلَلْهُ مِنَ الشَّمَاءَ فَاغْتَلَطَ بِهِ نَبَّاتُ الْاَدْضِ فَأَصْبَحَ iivulana nakyo, na IndI iitw'Ika nyeki mb0m0 ndiIIkangu t0lungu t0la t0nyaIIkaw'a nI kIseve. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na 0tonyi I0l0 wa kIla kInd0.

هَشِيْمًا تَذْرُوهُ الرِّيْحُ وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَكْمُ مُقْتَدِدًا۞

47. Uthw'ii na syana nī mathaa ma thayū wa nthī īno. Indī meko maseo ala mekalaa nī maseango mbee wa metho ma Mwīai waku īūlū wa Ituvi ya vakuvī, na maseo īūlū wa wīkwatyo wa īvinda yīla yūkīte.

الْمَالُ وَالْبَنُوْنَ زِنِيْنَةُ الْحَيْوةِ اللُّهُ نِيَا ۚ وَالْبَقِيتُ الصَّالِحَةُ خَيْرٌ اللَّهِ اللهُ اللهُ اللَّهِ الصَّالِحَةُ خَيْرٌ المَلَّانِ

48.Na kwas Oan iai mothenya Ola Ithyi tûkavetanga ilma, na we ûkasyona mba i sya nthi iivithûkan ia mba i na ila mg i na Ithyi tûkamombany'a onthe vamwe na tûikamûtia ona ûmwe woo itina.

وَ يُوْمَ نُسَيِرُ الْجِبَالَ وَ تَرَى الْأَوْضَ بَادِنَّةً فَحَشَنَهُمْ فَلَمْ نُغَادِدْ مِنْهُمْ اَحَدًّا ۞

49.Na mo makaetwe mbee wa Mwiai waku, maûngamite mithia 'Yu nimwooka Kwitu tondo inyw'i mwasuaniie kana Ithyi tuikamuiia ivinda kwoondo wa wianiu wa utianio Witu kwenyu.'

وَعُرِضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِنْتُنُونَا لَكَا خَلْقَنْلُو اوَلَ مَزَوْ بِلْ زَعَمْتُمْ اَكَنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْمِلًا ۞

50.Na lvuku yīkaiwa mbee woo, na we ūkamona ala avītany'a mena w'ia nūndū wa maūndū ala me nthīnī wayo; namo makaasya, 'Woo nī witū! Nī lvuku ya mūthemba mwaū yīī! Yīitiaa kīndū kīnene kana kīnini īndī nīyīkīandīkīte! Namo makamethīa maūndū onthe ala meekie mamelekele mo, na Mwīai waku ndamūvītīasya mūndū ona ūmwe.

وَوُضِعَ الْكِتْبُ فَكَّرَكِ الْمُجْرِعِينَ مُشْفِقِينَ مِثَا فِيهِ وَيَفُولُونَ يُوَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتْبِ لَا يُغَادِدُ صَغِيْرَةً ۚ وَلَا كَبِيْرَةً ۚ إِلَّا اَخْصُهُا ۚ وَوَجَدُوا مِسَا إِنْ عَبِلُوْا حَاضِرُا ۗ وَلَا يُظْلِمُ رَبُكَ اَحَدُّا ۞

LUKU 7

51.Na lilikanai ñinda yila Ithyi twamatavisye alaika, 'Mwinyivisyei Atamu,' na onthe mamwinyivisya, ateo

وَإِذْ تُلْنَا لِلْمَلَيِكَةِ اللهُجُدُوْ الْإِدْمُ فَسَجَدُ وَآ اِلَّا الْمَائِينَ كَانَ مِنَ الْجِنْ فَفَسَقَ عَنْ آخْدِسَ إِلَّا

Ivilisi. We al *Omwe* wa Mayini; na alea kwitikila mwiao wa Mwiai wake. Inyw'i Indi, mukamwosa we na nzyawa syake ta anyanya vandu Vakwa Nyie oyila mo ni amaitha menyu? Kila ekima-nai makakuaniw'a ni kithuku.

52. Nyie ndyaamatwikithya mo . ma kūkisila ūmbi wa matu na nthi, ona ūmbi woo ene; ona Nyie ndyai ndonya kūmosa ala mamathyoekasya andū ta atetheesya.

53.Na lilikanai muthenya ula We ukasya, 'Metei ala inyw'i mwametaa atindany'a Makwa.' Na Indi mo makameta mo, Indi mo maikamasungia; na Ithyi tukeekia tutu kati woo.

54.Na ala avītany'a makawona Mwaki na makamanya kana mo maendete kūvalūka nthīnī wa w'o; namo maikona nzīa ya kūkīa kuma vo.

LUKU 8

55. Na vate nzika, Ithyi nitūtavanītye na nzia syi kivathūkany'o nthini wa Kulani ino, kwoondū wa *treo* wa mbaa andū onthe, *mithemba yonthe ya* ngelekany'o, indi nthini wa syindū syonthe, mūndū ni mūkaananii mūno vyū.

56.Na vai kīndū kyamasiīle andū kwītīkīla na kūmantha ūekeo wa Mwīai woo, yīla ūtongoi wookie kwoo, ateo kana mo manyuvie kūatīla nzīa sya andū ala ma mbee o vamwe na ūsūngīo oūsu kana

اَفَتَتَّيَّنُهُ وَنَهُ وَذُرِّيَّتُكَةَ آوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِي وَهُمُ كُلُوْمَكُوُ مِنْسَ لِلظِّلِينِ بَدُلًا۞

مَا ٓ اَشْهَدْ تُهُمْ خَلْقَ السَّلَوْتِ وَالْاَرْضِ وَلَاَ خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ وَ مَا كُنْتُ مُتَيِّنَ الْمُضِلِّيْنَ عَضُدًّا ﴿

وَ يُوْمَ يَقُوْلُ نَادُوْا شُوكَآءَى الَّذِيْنَ زَعْمَمُ فَلَوْهُمُ فَكَمْرِيَسْتَجِيْنُبُوْا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَّوْبِقًا ⊕

وُكَا الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنْوُٓ ٱنَّهُمْ مُثَوَاقِعُوْهَا وَ ﴿ لَمْرِيجِكُ وَاعَنْهَا مَصْمِرُفًا ۞

وَلَقَدْ صَّوْفَنَا فِي لِهٰذَا الْقُوْاٰتِ الِلتَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلِ تُوكانِ الْوِنْسَانُ ٱلْشَرَشْئُ جَدَلًا ۞

وَمَا مُنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُواۤ اِذْ جَاۤ َهُمُ الْهُلٰى وَ يَسُتَغْفِهُ وَا رَبَّهُمُ اِلاَّ اَنْ تَأْبِيَهُمُ سُنَّتُ الْاَوْلِيْنَ اَوْ يَأْنِيَهُمُ الْعَذَابُ تُبُلاَّ meeteelile üsilllo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ümakwate üthyü kwa üthyü.

57.Na Ithyī tūimatūmaa Atūmwa ateo nī aeti-ma-ūvoo mūseo na ta Akaanany'a. Na asu ala matetīkīlaa makaananīaa na ūvūngū nīkana matonye kūlea ūla w'o naw'o. Namo mosaa Syama Syakwa na maūndū ala mo mataawa namo ta ngūī tū.

58.Na nöü üla üte mülüngalu mbee wake we üla ülilikanaw'a Syama sya Mwlai wake, indi akialyüka na kwitia, na ülawa ni maündü ala moko make matongoetye? Niw'o Ithyi nitwikiite tütü lülü wa ngoo syoo nikana maikamanye, na külea kwiw'a matüni moo. Na we ükameta ütongoini, maiwitikila ona vanini.

59.Na Mwīai waku nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei. Takethwa We nīkūmakwata kwoondū wa maūndū ala mo meekīte, īndī vate nzika, ethīwa akalaatīte ūsilīlo kwoondū woo. Indī mo mena īvinda yītw'e yīla mo matakona vandū va kwīvitha.

60.Na mīsyī īno-Ithyī nītwamyanangie yīla mo meekie mothūku. Na Ithyī nītwanyuvie īvinda yītw'e kwoondū wa wanangīko woo.

LUKU 9

61.Na lilikanai vinda yila Mose wamūtavisye mwanake mūnyanyae, 'Nyie ndikaūngama kūvika nivike makomanioni ma nganga ili, kana Nyie niende myaka na myakaka.'

وَ مَا نُوْسِلُ الْمُؤْسَلِيْنَ إِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِنِيَّ وَيُجَادِلُ الَّذِيْنَ كَفَهُ وا بِالْبَاطِلِ لِيُدُ حِصُوْا بِهِ الْحَقَّ وَانْخَذُوْاَ الْبِيْنَ وَمَا انْذِدُوا هُزُواْ هُزُواْ

وَمَنُ آَظُلُمُ مِثَنُ ذُكِّرَ بِأَيْتِ رَبِّهِ فَاغَرَضَ عَهُمَّا وَمَنُ آَظُلُمُ مِثَنُ ذُكِّرَ بِأَيْتِ رَبِّهِ فَاغَرَضَ عَهُمَّا وَنَسِينَ مَا قَلَامَتُ يَلاهُ أُوانَا جَعَلْنَا عَلْ قُلُوْنِهِمْ الْكِنَّةُ آَنُ يَغْفَقُهُوهُ وَفِي الْوَانِهِمْ وَقُوَّا وَ إِنْ الْمُعَلَى فَلَنْ يَخْتُدُوْ آَلِوْ الْبَدُالِ تَلْمُعُمْ وَلَا اللهُ لَا فَلَى فَلَنْ يَخْتُدُوْ آَلِوْ الْبَدُالِ

وَرَبُّكَ الْغَفُوْرُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُوَاخِنُ هُمْ بِمَا كُسَّبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَّوْعِكُ كَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهٖ مَوْيِلًا ۞

وَ تِلْكَ الْقُرْى آهْلَكُنْهُمْ لِنَا ظَلَمُوْا وَجَعَلْتَا عِنْ لِمَهْلِكِهِمْ مَّوْعِدًا أَنْ

وَإِذْ قَالَ مُوْسَى لِفَتْمَهُ لَا ٱبْرُحُ حَتْمَى ٱبْلُغُ مَجْمَعُ الْبَحْرَيْنِ ٱوْ آمْضِي خُفْبًا ۞ 62.Indī yīla mavikie makomanīonī ma nganga ilī, nīmoolilwe nī īkūyū yoo, nayo yalika ūkanganī yīendete na mītūkī mūno.

63. Namo yila mo maendangie mbee, we niwamutavisye mwanake *munyanyae;* tuetee ithyi liu wa kioko. Vate nzika, Ithyi nitwithiitwe na minoo mingi nundu wa kyalo kii kitu.'

64. We amusungiie, 'We niwonie yila twikalile iulu wa Onyanzaa wa ivia tuthyumuite, Nyie ninulilwe ni ikuyu---na vai ungi utumie nulwa ni kuuwetea we ateo Satani—yo yikwatie nzia yayo yalika ukangani kwa nzia ya usengy'o,?'

65. We aisye, 'Uu nīw'o ithyī twīthīītwe tūimantha.' Kwa ūu elī nīmasyokie maatīīe nyaīī syoo.

66.Indī mo nīmamwīthīie ūmwe wa athūkūmi Maitū ūla Ithyī twamūnengete tei Witū, na ūla Ithyī twamūmanylītye ūmanyi kuma Kwitū-Ene.

67.Mose niwamūkūlilye we, 'Nyie nindonya kūkūatīla we ethwa we nūtonya kūmanyisya ūtongoi ūla we ūmanyiitw'e?'

68. Nake asungia, 'We ndutonya kuendany'a nakwa wina umiisyo.

69.'Na we ütonya ata kwithwa na ūmīīsyo īūlŪ wa syindū ila ūtena ūmanyi wasyo?' فَلْتَا بَلُفَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا عُوْنَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيْلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا۞

فَلَتَاجَاوُزَا قَالَ لِفَتْمَهُ اٰتِنَا غَدَآءُنَا لَقَدُ لَقِيْنَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصُبُّا۞

قَالَ اَرَءَيْتَ إِذْ اَوَيُنَا إِلَى الصَّخُورَةِ وَالْيَ نَسِيْبُ الْحُوْتُ وَمَا اَنْنَوْيْهُ إِلَا الشَّيْطُنُ اَنْ اَذْكُرُهُ وَاتَّخَذَ سَبِيْلَهُ فِي الْبَحْرِةِ عَجَبًا ﴿

كَالَ ذَٰلِكَ مَا كُنَّا بَنْغَ ۚ فَارْسَدَاعِلَا التَّارِهِمَا تَصَعُّالُهُ

فَوَجُكَا عَبْكًا مِّنْ عِبَادِنَّا أَتِيْنَهُ رَحْمَةٌ مِّنْ عِنْدِنَا وَمَلَنَنْهُ مِنْ لَكُنَّاعِلْمُا ۞

قَالَ لَهُ مُوْلِى هَلْ اَتَبِعُكَ عَلَى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِتَا عُلِمْتَ رُشْدًا۞

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَشْتَطِيْعٌ مَعِي صَبْرًا

وَكُنْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تَحْفِظ بِهِ خُنْرُا ١

70. Nake asya, 'We ûkoona nyie nîna ûmîîsyo Ngai Mwene Vinya W'onthe enda, na nyie ndikalea kûkwîw'a nthînî wa kîndû ona kîva:

71.Nake amwīa, 'Nūseo ethwa we nūūmbikīla Nyie, īndī ndūkangūlye makūlyo īūlū wa kīndū ona kīva okūvika Nyie nīneene naku lūlū wakyo.'

قَالَ سَيِّحَدُنِيَّ إِنْ شَاءَ اللهُ صَابِرًا وَلَا اَعْضِيْلُكُ اَمْدًا ۞

قَالَ فَإِنِ الْبَعْتَنِىٰ فَلَا تَسَعَلِنَىٰ عَنْ شَیْ خَشَا الْهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللّ ﴿ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا أَنْ

LUKU 10

72.Kwa ūu elī nīmakūisye kūvika, yīla mo malikile ītalūnī, we ayīvūthūa. Mose amūkūlya, 'We wayīvūthūa nīkana asu ala me nthīnī wayo mathite? Vate nzika, we nīwīkīte kīndū kīthūku.'

73. Nake asūngla, 'Nyie ndineekūtavya we kana ndūtonya kūendany'a nakwa na ūmīlsyo?'

74.Mose amwīa, 'Ndūkanenge wīa nūndū wa kūlwa kwakwa na ndūkethwe wī mūmū īūlū wakwa nthīnī wa kavinda kaa kakwa.'

75.Kwa ûu, mo nîmaendeeie na kyalo, kûvika, yîla makomanie na kavîsî, we akoaa. Mose amûkûlya, 'We wamûaa mûndû ûte na îvîtyo na ûla ûtamûaîte mûndû ona ûmwe? Vate nzika, we nîweeka ûndû wa kwîw'îthya woo.'

فَانْطَلَقَا أَثْنَحَتْ إِذَا زَكِبًا فِي السَّغِيْنَةِ خُرَقَهَا ثَالَ اَخَرَفْتُهَا لِتُغُوِقَ اَهْلِهَا لَقَدْ جِثْتَ شَيْئًا إِمْرًا

قَالَ ٱلدُاقُلُ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعٌ مَعِي صَابُرًا ﴿

قَالَ لَا تُوَّاخِذُنِيْ بِمَا نَشِيْتُ وَلَا تُرْهِفُرِيْ مِن آمْرِي عُسُرًا@

فَانْطُلُفَا أَمِّ حَتَّ إِذَا لَقِياً غُلْمًا فَقَتُلُهُ قَالَ اَتَتَلْتُ فَلَا فَقَتُلُهُ قَالَ اَتَتَلْتُ نَفْسُ لَقَدُ جِمْتَ شَيْعًا فَكُرُا @
فَكُرُا @

76.Nake we amûkûlya, 'Nyie ndineekûtavya we kana ndûtonya kûendany'a nakwa na ûmîîsyo?

77. Mose asya, 'Ethwa nyie ninguukulya kindu itina wa uu kuma yu, ndukambie nthini wa ngwatanio yaku, nundu yu wiithwa unakwata ukusi wakwa mwianiu.'

78.Kwa uu mo nimaendeeie kuvika, yila mamavikiie andu ma musyi umwe ala mametisye liu, indi mo nimaleile kumatwikithya mo ta aeni moo. Na meethia nguka nthini wawo ila yai vakuvi kuvaluka, na we amitungiia. Ta kethwa we niwendie withwa weetisye ituvi nundu wa uu.'

79.Nake amwīa, 'Uû nīw'o mūtaanīsyo wa nzīa katī wakwa naku we. Nyie yu nīngūūtavya ūalyūlo wa ūndū ūla we ūtanaī ūtonya kūkua na ūmīīsyo.

80.'Iùlū wa yīla ītalū, yaī ya andū *ana* ngya ala mathūkūmaa ūkanganī; na Nyie nendaa kūyananga, nūndū ītina woo vaī mūsumbī ūla wakwataa kīla ītalū na vinya.

- 81.'Na ĩũlũ wa ŭla mwanake, asyai make maĩ etĩkīli, na ithyĩ nĩtwakĩaa we ndakese kūmalikya thĩnanĩ eana kwa nzĩa ya ūemu na ūlei.
- 82.'Kwa uu, ithyi nitwendaa kana Mwiai woo amanenge mo *kana* kaseango mbee wa kau kwa utheu na kathengee wendoni ta ula wa asyai mako.

﴿ قَالَ ٱلْمُ ٱقُلْ لَكَ إِنَّكَ أَنْ تَسْتَطِيعُ مَعِي مَنْرُا ۞

قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَنْ أَبْكَا بَعْدَهَا فَلَا تُصْعِنِينَ قَلْ بَكَفْتَ مِنْ لَدُ فِي عُذْرًا@

قَانْطَلَقَا ﷺ زَزَا آتَيَا اَهٰلَ تَوْرِية إِنْسَطْمَا اَهْلَهُا فَابُوْا اَن يُضَيِّفُوهُمَا ثَوجَدَا فِيْهَا جِدَارًا يَكُونِيلُ اَن يَنْقَضَ فَاقَامَهُ قَالَ لَوْشِئْتُ لَتَحَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا

قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِيْ وَ بَيْنِكَ ۚ سُأَيْتَعُكَ بِتَأْوِيْلِ مَا لَدُ تَنَتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۞

اَمَا السَّفِيْنَةُ فَكَاتَ لِسَلِيْنَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْدِ
فَأَرَدُ ثُ اَنُ اَعِيْبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ فَلِكُ يَاْخُذُ
كُلِّ سَفِيْنَةٍ عَصْبًا ۞
وَاَمَا الْغُلُمُ فَكَانَ اَبَوْهُ مُؤْمِنَيْنِ فَحَشِيْنَ اَنْ
فَرُومَةَ هُمَا طُفْنَانًا وَكُفْوًا ﴿

فَأَرَدْنَا آنَ يُنِيلِلُهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكُوهُ وَٱقْرَبَ رُحْمًا 83.'Na lūlū wa lla ngūka, yal ya tūvisi twili twa ndiwa nthini wa mūsyi, na uungu wayo val kinandū kyatw'o, na lithe watw'o al mūndū mūlūngalu, kwa tūu Mwiai waku niwendie nikana tūvikile tima watw'o na twithwe na vinya na tūkyumya kinandū kyatw'o, na tei kuma kwa Mwiai waku; Na Nyie ndineelka tu kwa kwenda kwakwa. Usu niw'o talyūlo wa maūndū ala we tal tonya kūmakua na kūmomilsya.'

وَامَا الْحِكَارُ فَكَانَ لِغُلْتَيْنِ يَتِنِيَيْنِ فِ الْمَوْنِيَةُ وَكَانَ الْجُوهُمَا صَالِحًا الْحَكَانَ الْجُوهُمَا صَالِحًا اللهِ فَكَانَ الْجُوهُمَا صَالِحًا اللهُ فَالَادَ رَبُّكِ آنْ يَتَكُفَآ اَشْدَهُمَا وَيُسْتَخْرِعَا كَنْزُهُمَّ اللهُ فَالَادَ مَنْكِ مَنْ اللهِ عَنْ اللهِ عَنْ الْمِرْنَ اللهِ عَلَيْهِ صَنْرًا اللهِ عَنْ الْمِرْنَ اللهِ عَلَيْهِ صَنْرًا اللهِ عَنْ المُرتَسَطِعْ عَلَيْهِ صَنْرًا اللهِ

LUKU 11

84.Namo meŭkulya we uvoo wa Dhul Qarnain. Asya, 'Vate nzika, Nyie ngausomea we kindu 1010 wa uvoo wake.'

85.Ithyl nîtwamûnenevisye we lûlû wa nthî na twamûnenge we kwlanîlsya ûtonyi wa kîla kîndû lûlû wa ûvoo wake.'

86. Indî we nîwaatîle nzîa na.

87. Kūvika yīla wavikie ūthūīlonī wa syua, eethīa yīithūa nthīnī wa ndia yī kīw'ū kīthokoanu, na vakuvī nayo, nīweethīie andū. Ithyī twaisye, 'Ame we Dhul Qarnain, masilīle kana ūmathūkūme kwa ūseo.'

88. Nake asya, 'Kwa ûla we wîkaa naî, vate nzika, ithyî tûkamûsilîla; na îndî we akatûngwa kwa Mwîai wake, Ula ûkamûsilîla we na ûsilîlo wî w'ia.'

89.Indī kwa üla witikilaa na wikaa molüngalu, we akeethwa na ituvi iseo,

وَ يَسْتَلُوْنَكَ عَنْ ذِى الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتُلُوا عَلَيْكُمْ فِنْهُ ذِكْرًا۞

رِنَّا مُكَنَّا لَهُ فِي الْاَرْضِ وَ اَيَيْنُهُ مِنْ كُلِّ شُمُّ سَبَيًّا فِي

كَأَتْبُعُ سُبُبُا۞

حَثْمَ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّنْسِ مُجَدَهَا تَغُرُّبُ فِي عَيْنِ حَمِيَةَ الْمُنْ الشَّنْسِ مُجَدَهَا تَغُرُّبُ فِي عَيْنٍ حَمِيَةٍ وَ وَجَدَ عِنْدَهَا فَوَمًّا أَهُ قُلْنَا يلدُا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا اَنْ تَثْفِيْدُ فِيهِمْ الْقَرْنَيْنِ إِمَّا اَنْ تَثْفِيْدُ فِيهِمْ

قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسُوْفَ نُعُلِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إلى رَبِهِ يَهُعُلِّبُهُ مَنَ اَبًا ثُكُرًا ﴿

وَامَنَا مَنْ اَمَنَ وَعَيِـلَ صَالِحًا فَلَهُ جُزَّادً لِلْحُسْنَىٰ وَعَيِـلَ صَالِحًا فَلَهُ جُزَّادً لِلْحُسْنَىٰ وَسَنَعُونًا يُسْرًا أَنْ

na Ithyl tūkaneena nake ndeto mbūthū sya mwlao Witū.

90.Indî we mûno, aatîle nzîa îngî.

91.Kīvika yīla we wavikie Umīlonī wa syua, eethīa yīimaumīa andū ala Ithyī tūtaamaseūvīsya muunyī wa kūyīsiīla naw'o.

92. Uu mūno, nīw'o kwailyī. Nīw'o Ithyī nītwakīthyūlūlūkīte na ūmanyi Witū kyonthe kīla kyaī vamwe nake.

93.Indî we nî waatîle nzîa Îngl.

94.Kūvika, yīla we wavikie vandū katī wa iīma ilī, eethīa uungu wasyo andū ala mataī mamanya ndeto ateo vanini.

95.Namo maisye, 'We Dhul Qarnain, Niw'o Ngoki na Makoki nimeūseūvya kīthokoo iūlū wa nthī; ithyi indī, nitūūkumisya koti nikana we ūtwikile kisiili kati waitū namo?'

96.We asungiie, Utonyi üla Mwiai wakwa ünengete lülü wa undu üü ni müseo, indi inyw'i nimutonya kundethya Nyie na vinya wa mii; Nyie nigwikia wiio kati wenyu namo.

97.'Ndeteei ilungu sya klaa.' Mo nlmeekie uu kuvika ylla we weananisye myanya ngall syell sya ilma, nake asya, 'Vuvilai na myua yenyu.' Mo nlmavuvile mwaki, na asyoka asya, 'Ndeteei lvulu yltheuku ya kwitikisya lulu wakyo.' ثُمْرَ أَنْبُعُ سَبُبًا۞

عَلَّهُ إِذَا بَكَغَ مُطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تُطْلُعُ عَلْ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمُ مِنْ دُوْنِهَا سِثْرًا ﴿

كَذٰلِكُ وَقُدُ أَحُطْنَا بِمَا لَدُيْهِ خُبُرًا ۞

ثُمْرُ أَتُبُعُ سُبُبًا

كُمْ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّكَيْنِ وَجَدَ مِنْ دُوْفِهَا قَوْمًا لَا نِطَادُوْنَ يَفْقَهُوْنَ قَوْلًا۞

قَالُوْا يِلْدُا الْقَهْ نَيْنِ إِنَّ يَأْجُوْجَ وَمَأْجُوجَ مُفْيِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَا اَنْ تَجْعَلُ بَنْنَنَا وَ بَنْنَهُمْ سَدَّا ۞

قَالَ مَا مَكَنِّىٰ فِيْهِ رَبِّىٰ خَيْرٌ فَأَعِيْنُونِ بِقُوَّةٍ اَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ۞

اُثُونِنُ زُبَرَ الْحَدِيْدِ حَشَّ إِذَا سَاوْ عَبَيْنَ الصَّدَ فَايْنِ قَالَ انْفُخُواْ حَتَّ إِذَا جَعَلَهُ نَادًا قَالَ اٰتُونِيْ اُفْوِغُ عَلَيْهِ قِطْوًا ۞ 98.Kwa 0u mo *Ngoki na Makoki* mayaatonya kûlîsa kana kûvûthûa.

99.Na mbee wa ûu we aisye, 'Uu nî tei kuma kwa Mwîai wakwa. Indî yîla ûtianîo wa Mwîai wakwa ûkeanîîw'a, We akaûtilanga w'o tûlungu. Na kyathî kya Mwîai wakwa vate nzika nî kya w'o.'

100.Na mūthenyanī ūsu Ithyī tūkamaeka amwe mamokīlīīle ala angī, na soo ūkavuvwa. Indī Ithyī tūkamombany'a mo onthe vamwe.

101.Na mūthenyanī ūsu tūkayumīlya Iiaya-Mwaki, ūthyū kwa ūthyū, kwa alei---

102.Ala metho moo mai uungu wa tütü nikana maikas Dvie ükaany'o Wakwa, ona mayai matonya kwiw'a.

LUKU 12

103.Mo alei mesûanîa kana nîmatonya kûmosa athûkûmi Makwa ta amasûvîi vandû Vakwa Nyie? Vate nzika, Ithyî nîtûseûvîtye Iia-ya-Mwaki ta ûthokyo kwa alei.

104.Asya, 'Ithyī tūmūtavye inyw'ī asu ala mena wasyo mūnene vyū nūndū wa meko moo?-----

105.'Asu ala wia woo w'onthe waite maimantha syindu ila ikwatene na thayu wa nthi ino, namo masuaniaa kana mekaa mawia maseo.'

106. Asu nimo ala matasyitiki laa Syama sya Mwiai woo na kukomana nake We.

فَهَا اسْطَاعُوْا اَنْ يَنْظَهُرُونُهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا۞

قَالَ لِهٰذَ، رَحْمَتُهُ فِنْ تَانِىٰ ۚ وَإِذَا جَآءً وَعُدُ سَ إِنْ جَعَلَهُ دَكَآءٌ ۚ وَكَانَ وَعُدُ سَ إِنْ حَقَّالُ

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَهِلٍ يَنُوْجُ فِيْ بَعْضٍ وَلَفِحُ فِي الصُّوْدِ وَجَمَعْنَاهُمُ جَنْعًا ﴿

وَعَرَضْنَا جَهَلَّمَ يَوْمَهِ إِللَّافِرِيْنَ عَرْضَاۤۗ إِلَّذِيْنَ كَانَتُ ٱعْيُنَهُمْ فِى غِطَآءٍ عَنْ ذِكْرِىٰ وَكَانُوا ﴿ لَا يَسْتَطِيْنُوْنَ سَمْعًا شَ

اَنُحَسِبَ الَّذِيْنَ كَفُوُوْاَ اَنْ يَنَتَخِذُوْا عِبَادِى مِنْ دُوْنِيَ اَوْلِيَا أَوْ إِنَّا اَعْنَدُنَا جَهَنَّمَ لِلْحَافِينِينَ نُوُلُا ۞

قُلْ هَلْ نُنَزِئُكُمْ إِلْاَخْسَرِيْنَ اعْمَالًا ﴿

اَكَذِيْنَ صَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيْوةِ الدُّنْيَا وَ هُمْ يَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ۞

أُولَلِكَ الَّذِيْنَ كُفُرُوا بِأَيْتِ رَبِّهِمْ وَ لِقَالْدِم

Kwa uu mawla moo nl vathei, na Muthenyanl wa Uthayuukyo, Ithyl tuikamanenga mo uito.

107.Yu nīyo ītuvi yoo----- lia-ya-Mwaki; nūndū mo nīmaleile kwītīkīla, na mavūa ngūī na Syama Syakwa, na Atūmwa Makwa.

108. Vate nzika, asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo, makeethwa na Mīūnda ya Itunī ta wīkalo,

109.Vo nīvo mo makekalaa; na mo maikenda ūalyūko wa kuma vo.

110.Asya, 'Ona ükanga ükatw'īka ingi kwoondū wa ndeto sya Mwlai wakwa, vate nzika, ükanga nlūng'ala mbee wa ndeto sya Mwlai wakwa itanavika mūthya ona tükaete üngl ta üsu kwongeleela ta ütethyo.

111. Asya, Nyie nio mundu otenyu ene; indi Nyie ningwatite uvuany'o kana Ngai wenyu ni Ngai Umwe tu. Kwa uu we ula wikwatasya kukomana na Mwiai wake, nieke meko maseo, na ndakamwianany'e We na umwe ona wiva nthini wa uthaithi wa Mwiai wake.'

قُحَمِكَتْ اَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيْمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيامَةِ وَذَنَاهِ

ذٰلِكَ جَزَآوُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كُفُرُوا وَاتَّخَذُوۤاَ الْيَّيِّ وَنُسُولِي هُزُوُا⊕

إِنَّ الَّذِيْنَ أَمَنُوْا وَعَيِلُوا الضَّلِحْتِ كَانَتُ لَهُمْ بَحْنُتُ الْفِزْدُوْسِ نُزُلاَثِي لِحِلْدِيْنَ فِيْهَا لَا يَبْغُوْنَ عَنْهَا حِوَلَاقِ

قُلْ لَوْ كَانَ الْهَخُومِدَادًا تِكْلِلْتِ دَنِيْ لَنَفِ لَهُ الْهَخُو تَعْلَ أَنْ تَنْفَدَ كِلِلْتُ دَنِيْ وَلَوْ جِصْنَا بِيشْلِهِ مَدَدًا ۞

قُلْ إِنْكَا أَنَا اللهُمُ فِيثُلُكُمْ لِمُونِي إِلَى اَنْتَا اِلْهُلُو اِلْهُ قَاحِدٌ * فَنَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءُ رَبِّهٖ فَلْبِعْمُلْ عَمَّاً ﴿ صَالِحًا وَ لَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ ٱحَدُّ إِنْ

MARYAM (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إنسيرالله الزخلين الزديسون

2.Kaaf Haa Yaa 'Ain Saad. We nīwīanīe kwa onthe na We Nue ndongoi ya w'o, Ame Umanyi-W'onthe, Ngai wa-w'o!

كَلِيْعُصُ ﴿

3.*Uū nī* ūtalo wa tei wa Mwīai waku ūla *wooniw'e* mūthūkūmi wake, Sakalia. ذِكُو رَخْمَتِ رَبِكَ عَبْدَهُ وَكُوكِا اللهِ

4.Yīla we wamwīkaīlile Mwīai wake, wīkaīli wa kīmbithī.

إِذْ نَادَى رَبُّهُ نِدَأَءً خَفِيًّا ۞

5.We aisye, 'Mwlai wakwa, mavindi makwa ni monzu, na mutwe wakwa nukwakaka ni mbui, indi Nyie ndyaaithwa nde muathimiku mboyani yakwa Kwaku ona vanini.

قَالَ دَبِ إِنِّى وَهَنَ الْعَظْمُ مِينِّى وَاشْتَعَلَ الرَّاسُ شَيْبُنَا وَكُمْ ٱكُنْ بِدُعَا إِلَى دَبِّ شَيْعِيْنًا ۞

6.Na Nyie nīna w'ia īūlū wa andū ma nyūmba yakwa ala me ītina wakwa, nakyo kīveti kyakwa nī ngūngū. Nenga Nyie īndī, mūtiīwa kuma Kwaku-Mwene. وَا نِيْ خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَآ وَى وَكَانَتِ امْرَالِيَّ عَاقِرًا فَهَبْ إِنْ مِنْ لَكُنْكَ وَإِيَّاكُ

7.'Nîkana atonye kûtwîka mûtiîwa wakwa na nyûmba ya Yakovo. Na Mwîai wakwa, mûtw'îkîthye we wa kûkwendeesya We.'

يَّرِثُنِیْ وَيَرِثُ مِنْ الِ يَعْتُوْبَ الْوَاجْعَلْهُ رَبِ رَضِيًّا۞

8.'We Sakalia, Ithyī twīūtavya we ūvoo mūseo wa mwana ūla syītwa yake nī Yoana Yahya. Ithyī tūyaaūmba ūngī ona wīva mbee wake wīna syītwa yīī.

يْزَكَرِيَّا اِئَا نُبَشِّرُكَ بِعُلْمِ إِسْمُهُ يَخِيْرٌ مَ بَعَنَلُ لَهُ مِنْ تَبْلُ سَيِيًّا ۞ 9. Nake akūlya 'Nyie ngeethwa na mwana ata na kīveti kyakwa nī ngūngū, na nīnīminīte kūvikīīa ūkūū mūvītūku?

10.We aisye, 'Uu nĩw'o kũilyĩ. 'Indĩ Mwĩai waku easya, 'Nĩ ũvũthũ Kwakwa Nyie, na ow'o Nyie nĩnakūmbie we mbee, yĩla we waĩ vathei.'

11.We Sakalia asya, 'Mwlai wakwa, mbile uvano.' Ngai asya, 'Uvano waku ni kana, we ndukaneena na mundu ona umwe vandu va matuku atatu maima utuku na muthenya.

12.Na îndî we amaumîlîîle andû make kuma ûthembeonî na amony'a na moko na kûmatavya na kîwe mamûtaie Ngai kîoko na wîoo.

13.'We Yoana, kwata Ivuku ülümîtye. 'Na Ithyî nîtwamûnengie we ûî e kana.

14.Na wololo wa ngoo kuma Kwitū-ene, na ūtheu. Na we al mūtheu.

15.Na kûmathûkûma asyai make. Na we ndaî mwîkathîli kana mbaa-matû.

16.Na mūuo waĩ ĩūlū wake mūthenya ūla wasyaiwe, na mūthenya ūla wakw'ie, na mūuo ūkeethwa nake mūthenya ūla ūkathayūūkw'a ethwe thayū m̃gĩ.

LUKU 2

17.Na tavany'a *Ovoo wa* Malia *tondO Owetetwe* Ivukuni. Yila we waumie kati wa ando make athi vando ngali ya Umiloni wa syua,

قَالَ رَبِّ الْ يَكُوْنُ لِنْ عُلْمٌ وَكَانَتِ امْرَانِيَ عَاقِرُا وَقَدُ بَكَفْتُ مِنَ الْكِبَرِعِتِيَّا۞ قَالَ كُلْلِكَ ۚ قَالَ رَبُّكَ هُوَعَلَىٰ هَنِنَ ۖ وَصَلْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْعًا۞

قَالَ رَبِ اجْعَلْ فِنَ اٰ اِنَهُ عَالَ اٰ اِنَّكَ اَلَا تُنَكَّ اَلَا تُنَكِّمُ مَا اللَّهُ اَلَا تُنَكِّمُ م النَّاسَ ثَلْكَ لِيَالٍ سَوِنَا ۞ فَخَرَجَ عَلْ قَوْمِهُ مِنَ الْدِخْوَابِ فَاوْنَى إِلَيْهِمْ اَنْ سَنِخُوا مِنْكُرَةً وَعَشِيًّا ۞

يٰئِيْ هُٰذِ الْحِئْبَ بِقُوَةٍ ۚ وَاتَيْنَاهُ الْهُكُمْرَ صَبِيتًا ﴾ وَكَنَانًا مِنْ لَدُنَا وَزَكُوةً ۚ وَكَانَ تَقِيئًا ﴾ وَكَنَانًا مِوَالِدَيْهِ وَلَمُرِيكُنْ جَبَارًا عَصِيًّا ۞

رَ سَلْمُ عَلِيْنهِ يَوْمَرُ وَلِدَ وَيُوْمَ يَنُوْثُ رَيُومَ يُنْهُ ثُنَّ رَيْمَ يُنْبَعُثُ اللهِ حَيَّالُ

مَّتُ وَاذْكُرْفِ الْكِتْبِ مَزْكِمُ اذِانْتَبَكَ تُصُنَ اَفِلِهَا مَكَانُا شُرْوَيُّانُ 18.Na eeyīkīla tūtū we mwene kwivathana namo, Indi Ithyi nītwamūtūmie mūlaīka Waitū vala ūi, na amumīliīla we ailyi ta mūvw'ano wa mūndū mūima mwianīu.

19. We aisye, *Malia*, 'Nyie nimantha wivitho kwa Ngai-Wa-Ulau kuma vala ūī ethwa we ow'o nūmūkiaa We.'

20. We asungiie, 'Nyie ni Mutumwa wa Mwiai waku tu, nikana Nyie ndonye kuunenga we mwana mulungalu.'

21.We Malia akūlya, 'Nyie ndonya kwīthwa na mwana ata oyīla vate mūndū ūngiitīte Nyie, na Nyie ndyaaīthwa nde mūtheu?

22. We Molaika amūsūngia, 'Uu niw'o.' Indi Mwiai waku easya, 'Uū ni ūvūthū Kwakwa Nyie. Na Ithyi tūkeeka ūu nikana tūtonye kūmūtw'ikithya we Kyama kwa andū, na tei kuma Kwitū, na ni kindū kitw'itwe.'

23.Kwa ûu we nîwamûitavie we na auma vamwe nake athi vandû vaasa ûtee.

24.Na woo wa kusyaa wamutwaa kitinani kya mutende. Na we *Malia* asya, 'Aa! Takethwa Nyie ninakw'ie mbee wa undu uu na kutwika kindu kyulite yyu!'

25.Indî we nîwamwîtie kuma îtheo wake, akyasya, 'Ndûkew'e kyeva. Mwîai waku nîwiîte kalûsî îtheo waku we:

فَا تَخَذَتْ مِنْ دُونِهِ فرحِجَا بُاَ ۖ فَٱرْسُلْنَاۤ اِلِيُهَا رُوحَنَا فَتَشَكَّلَ لَهَا بَشُرًّا سَوِيًّا ۞

قَالَتُ إِنِّي آعُوْدُ بِالرَّحْلِينِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ يَقِيُّا ۞

قَالَ إِنَّمَا اَنَا رَسُولُ رَبِّكِ ۖ لِإِهْبَ لَكِ عُلْتًا زَكِيُكُ۞

قَالَتْ اَنَّى يَكُوْنُ لِيْ غُلَّمُّ وَكَمْ يَمْسَسْنِيٰ بَشُوُّ وَ قَ كَمْ اَكُ بَغِيًّا۞

عَالَكُذٰلِكِ ۚ قَالَ رُتُبِكِ هُوَ عَلَىٰ هَبِّنُ ۗ ۚ وَلِنَجْعَلُهُ اَيُهُ لِلتَّاسِ وَرَحْمَةٌ مِّنَا ۚ وَكَانَ اَمْرًا مَّقْضِيًّا ۞

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَتْ بِهِ مُكَانًا قُصِيًّا

فَأَجَأَدَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخُلَةِ ۚ قَالَتُ يَلْيَتَنِيْ مِثْ قَبْلَ لِهٰذَا وَكُنْتُ نَسُيًّا مَنْسِيًّا۞

نَنَادْىهَا مِنْ تَخْتِهَا ٱلْاَتَخْزَنِيْ تَنْجَعَلَ رَبُكِ تَخْتَكِ سَرِئًا@ 26.'Na thingithya îtina ya mutende yelekele vala we uî; na nuukuvalukilya we ndende nzeo na mbiu.'

27.Kwa ûu, ya na ûinyw'a, na voovya itho yaku. Na woona mûndû ona umwe, asya, 'Nyie nînîvîtîte kwa Ngai-Wa-Ulau kûtîla kûya; kwa ûu, Nyie ûmûnthî ndiûneena na mûndû ona wîva.'

28.Indî Malia aete kana kwa andō make, akakuîte, namo masya, 'We Malia, we noetete kindō kieni!

29.'We mwiitu-a-inyia wa Aluni, au ndai mundu mwathe ona nyinyia waku ndai kiveti kilaalai!'

30.Indî we ooloota kana. Namo makûlya, 'Tûtonya ata kûneena na ûmwe ûla nî kana kaûkenge?'

31. We Yesu asya, 'Nyie nī mūthūkūmi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nūnengete Nyie Ivuku, na kūndw'īkīthya Nyie Mwathani:

32.'Na We nūndw'īkīthītye Nyie mūathimwa ovonthe vala ngethwa nīī, na nūmbīyīaīe Nyie Mboya na kumya nthembo īvinda yonthe yīla Nyie nī thayū;

33.Na We nundw'ikithitye Nyie wa kumuthukuma mwaitu, na We ndandw'ikithitye Nyie kwithwa ni mung'endu na ute muathime.

34.'Na mūuo wal iūlū wakwa mūthenya ūla nasyaiwe, *na mūuo ūkeethwa iūlū wakwa* mūthenya ūla ngakw'a, na وَ هُزِّنَى إِلَيْكِ بِحِنْعَ النَّخْلَةِ تُنقِظَ عَلَيْكِ رُطِبُنَا جَنِيًّا ﴾

فَكُولَىٰ وَاشْدَفِ وَقَوْىٰ عَيْنَا ۚ فَإِمَّا تَرْيِنَ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدُّ اَ فَقُولِنَّ اِنِّىٰ نَذَرْتُ لِلرَّحْمِٰنِ صَوْمًا فَكَنُ اُكِيْمُ الْيَوْمَرُ الْسِنَاجَ

فَأَتَثَ بِهِ قَوْمَهَا تَغَيِلُهُ قَالُوا يُمَوْيَهُ لَقَدْ حِنْتِ شَيْنًا فَدِيًّا ۞

يَانُختَ لهٰرُوْنَ مَا كَانَ ٱبُوْكِ الْمَرَاسَوْءِ قَمَاكَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّا ﷺ

فَأَشَارَتْ إِلِيَهُ قَالُوْاكِيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَهِيًّا ۞

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ۗ الْعَنِي الْكِلْتُ وَجَعَلِيٰ نَهِيًّا ﴿

وَجَعَلَنِیْ مُبْرَکًا اَیْنَ مَاکُنْتُ ّوَاوْطَینیٰ بِالصَّلَوْةِ وَالزَّلُوةِ مَادُمُتُ حَیّاً ﷺ

وْ بَرَّا بِوَالِدَ تِنْ وَكُوْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَفِيًّا

وَالسَّلُمُ عَلَىٰ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ اَمُوْتُ وَيَوْمَ اَبُعَثُ حَيًّا⊕ můthenya úla ngathayůůkw'a níthwe thayů mgi.'

35.Usu al Yesu mwana wa Malia. *U0* ni ûneeni wa w'o lulu wa uvoo ula mo methlawa na nzika naw'o.

36.Kuiwallite *Utonyi wa* Ngai Mwene Vinya W'onthe kwiyosea mwana We-Mwene. Ni Mutheu We. Yila We watw'a undu, We autavasya, 'Tw'ika!' na uitw'ika.

37. Yesu aisye: 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwīai wakwa, na Mwīai wenyu. Kwa ūu, mūthaithei We eweka; īno nīyo nzīa ya w'o.

38.Indī nguthu nīsyavathūkanganie katī wasyo, kwa ūu, woo nī wa asu ala matetīkīlaa ūmbano wa mūthenya ūla mūnene.

39.Kwiw'a kwoo na kwona kwoo kûkeethwa kwii kwa ûsengy'o ata mûthenya ûla mo makoka Kwitû! Indî ûmûnthî eki-ma-naî me nthinî wa îvîtyo yî ûtheinî.

40.Na makaany'e mo lülü wa müthenya wa kyeva yila üvoo ükatuwa. Indl yu mo me nthini wa mwikalo wa külea küsüvia, kwa üu, mo mayitikilaa.

41. Nithyī ala tūkatiīwa nthī na onthe ala me īūlū wayo; na Kwitū nīkw'o mo onthe makatūngwa.

 U_{O} ذٰلِكَ عِنْسَى ابْنُ مَرْكِيَرٌ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِيٰ فِيهُmo يَنْتَرُوْنَmo

مَا كَانَ لِلهِ اَنْ يَتَٰتَِّنَدُ مِنْ وَلَلٍا مُجْمَنَكُ ۚ إِذَا تَحْمَى اللهِ عَلَى اللهِ ال

وَاتَ اللهَ وَإِنْ وَرَبِكُمُ وَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطُ اللهَ وَإِنْ هَذَا صِرَاطُ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى ال

فَاخْتَلَفَ الْاَخْزَابُ مِنْ يَيْنِهِ مَرْفُويُلُّ لِلَـٰنِينَ كَفَرُوا مِن مَشْهَدِ يَوْمِ عَظِيْمِ

آسْمِعْ بِهِمْ وَٱبْصِهُ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لِكِنِ الظَّلِيُوْنَ الْيَوْمَ فِيْ صَلْلِ تَمُبِيْنِ۞

َ أَنْذِنْهُمْ يَوْمَ الْحَسْمَةِ إِذْ قُضِى الْاَفْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُوْمِنُونَ ۞

إِنَّا نَحْنُ نَوِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ مَلِيَهَا وَ إِلَيْنَا إِنَّ يُرْجَعُونَ ﴾

LUKU 3

42.Na tavany'ai 0voo wa Avalamu tondo owetetwe Ivukuni. We ai mondo wa w'o na Mwathani.

43. Yīla we wamūtavisye īthe wake, 'We asa wakwa, nīkī we ūūkīthaitha kīla kītew'aa nthī kana kīkona nthī, ona kītaūnenge we kīndū.

44.We asa wakwa, Ow'o Nyie nîmbikîwe nî ûmanyi ûla ûtaûvikîe we; kwa ûu mbikîla Nyie, ngaûtongoesya nzîanî îla ya w'o.

45.'We Asa wakwa, ndûkamûthûkûme Satani, vate nzika, Satani nî kîema kwa Ngai-wa Ulau.

46.'We Asa wakwa, Ow'o, Nyie ningükia üsililo wa Ngai-Wa-Ulau ndükese küükwata we, na üitw'ika münyanyae wa Satani.'

47.We amūsūngīie, 'We nūūitia ngai syakwa we Avalamu? Ethwa we ndūkūeka, Nyie vate nzika, ngatila vyū ngwatanīo yonthe yakwa naku we. Yu ekana nakwa kwa īvinda īasa:

48.Avalamu amwīa, 'Mūuo wīthwe naku. Nyie nīngwītya ūekeo wa Mwīai wakwa kwoondū waku. We ow'o nī mūlau kwakwa.

49.'Na Nyie ningwivetanga kuasa naku na syonthe ila we usyikailaa utee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Nyie ningumuvoya Mwiai wakwa; nokwithwa وَاذَكُونِ الْكِنْ إِبْرُهِيْمَهُ إِنَّهُ كَانَ صِدْنِيْقًا نَبْيًا ﴿

اِذْ قَالَ لِأَمِنِهِ يَابَتِ لِمَرْتَعْبُكُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَايْبُورُ وَلَا يُغْنِيْ عَنْكَ شَيْئًا ۞

يَّاأَبَتِ إِنِّيْ قَلْ جَآءَنِيْ مِنَ الْعِلْمِرِمَا لَمْ يَاْتِكَ فَاثْبَعْنِیَ اَهْدِكَ حِمَّاطًا سَوِیًّا۞

يَّابُتِ لَا تَعْمُٰكِ الشَّيَطُنُّ إِنَّ الشَّيَطُنَ كَانَ لِلرَّعْلِيٰ عَصِيًّا۞

يَّأَبُتِ إِنِّيَ اَعَافُ اَنْ يَسَنَّكَ مَذَابٌ مِِنَ الرَّحْلِي فَتَكُوْنَ لِشَيْطِنِ وَلِيَّكَ۞

قَالَ اَدَاعِبُ اَنْتَ عَنْ الِهَتِىٰ يَانِوْمِ يَمُوْ لَهِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَاَدْجُمَنْكَ وَاحْجُوْنِ مَلِيثًا۞

قَالَ سُلْمُ عَلَيْكَ مَا سَأَسْتَغْفِي لَكَ دَبِّيْ إِنَّهُ كَانَ فِي عَلَيْ اللَّهُ عَانَ فِي عَنِينًا ﴿

وَاَعْتَزِلْكُوْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَ اَدْعُوا رَئِيْ * عَنْ اَلاَ اَكُوْنَ بِدُعَا إِ رَبْيَ شُوَيْنا ۞ kana, nthini wa kuvoya kwakwa kwa Mwiai wakwa, Nyie ndikew'ithwa woo.'

50.Kwa ûu, yîla we waminie kwîvathana namo we mwene na syîndû ila mathaithaa vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ithyî nîtwamûnengie we Isaaka na Yakovo, na kîla ûmwe woo nîtwamûtw'îkîthisye Mwathani.

51. Na Ithyī nītwamanengie mo tei Witū; na twamaseūvīsya ndaīa syaw'o na sya īūlū.

فَلُمَّا اغْتَرَاكُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ

وَ وَهَبْنَا لَهُمْ قِن رَّضَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ ﴾ صِدْقٍ عَلِيثًا ۞

LUKU 4

52.Na tavany'ai *tvoo wa* Mose *tondu twetetwe* Ivukuni. Ow'o we al ula munyuve; na we al Mutumwa, Mwathani.

53.Na Ithyi nitwamwitie we kuma ngali ya kw'oko kwa aume kwa Kiima, na twamuthengeesya we vakuvi Naitu kwa uthengeaniu wa mwanya.

54.Na Ithyi kwa matei Maitu, nitwamunengie mwanaa-nyinyia Aluni ta Mwathani.

55.Na tavany'ai vvoo wa Isumaeli tondu vwetetwe Ivukuni. We ow'o ai na kithito kya kwianiisya motianio make. Na We ai Mutumwa, Mwathani.

56.We nīwamathing'īīasya andū make Mboya na kumya nthembo na nīwamwendeeasya Mwīai wake nesa. وَاذْكُوْنِهِ الْكِتْبِ مُوْسَىٰ اِنَّهُ كَانَ مُعْلَصًّا وَكَانَ رَسُولًا يَبَيَّنا

وَ نَادَيْنُهُ مِنْ جَانِبِ الظُّوْرِالَاَيْسَ وَقَرَّبْنُهُ نَجِيًّا۞

وَ وَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَاۤ اَخَاهُ هٰرُونَ بِنِيثًا ۗ

وَاذْكُزْ فِى الْكِيْتِ إِسْلِعِيْلُ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَثْهِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيَّا ﴾

وَ كَانَ يَأْمُوا هَلَهُ بِالصَّلَةِ وَالزَّكُوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِهِ مَرْضِيًا ۞ 57.Na tavany'ai *Ovoo wa* Idris *Enoko* tondo *Owetetwe* nthini wa Ivuku. We ai mondo wa w'o na Mwathani.

58.Na Ithyî nîtwamûnenevisye we kûyika kîkalonî kîtûûlu.

59.Aa nī andū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wamanengie maūathimo Make kuma katī wa Athani, ma ūsyao wa Atamu, na ma ūsyao wa asu Ithyī twamakuie nthīnī wa ngalawa vamwe na Noa, na ma nzyawa ya Avalamu na Isilaeli; namo me katī wa asu ala Ithyī twamatongoesye na twamanyuvie. Yīla Mīsoa ya Ngai-Wa-Ulau yasomiwe kwoo, nīmavalūkile nthī na mothyū moo, mo ene mbee wa Ngai maīīte.

60.Na îtina woo nîvookie nzyawa ila syaekie Mboya, na maatīla mawendi mathûku. Kwa ûu mo makakomana na wanangîko,

61. Ateo ala melilaa na kwitikila na kwika meko maseo. Aa makalika Ituni, namo maikavitiw'a ona vanini.

62.Mīûnda ya Tene na Tene îla Ngai-Wa-Ulau wamathie athûkûmi Make kûla kûtonekaa. Vate nzika, ûtianîo Wake nokûyika ûke.

63.Mo maikew'a kindû kithûku vo, îndî no ngethi sya Mûuo; namo makeethwa na motethyo moo vo, kioko na wioo.

64.Yu niyo Itu yila Ithyi tümanengae athükümi Maitü ala alüngalu ta ütiiwa.

وَاذْكُرْ فِي الْكِتْبِ إِدْرِنْسَ ٰ إِنَّهُ كَانَ صِيدٌ يْقَالَبْيَّا ۖ

وْ رَفَعْنٰهُ مَكَانًا عَلِيًّا

ٱولَٰلِكَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ قِنَ النَّيهِ إِنَّ مِنْ ذُرِّيَةِ اٰدَمَّ وَمِتَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوْجُ وَمِنْ ذُرِْيَةٍ إِبْرُهِيْمَ وَإِسْرَادِيْلُ وَمِثَنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبُيْنَا إِبْرُهِيْمَ وَإِسْرَادِيْلُ وَمِثَنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبُنَا وَاجْتَبُنِنَا كُوْنًا مُجَدُّا اَوْكِيْنًا كُنَّ

فَخَلَفَ مِنَ بَعْدِ هِمْ خَلْفٌ أَضًاعُوا الصَّلْوَةَ وَاتَبَعُوا الشَّهَوٰتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيَّالُ۞

اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَبِلَ صَالِحًا نَأُولَإِكَ يَدْخُلُنَ الْحَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُوْنَ شَيْئًا ﴾

جَنْٰتِ عَذْنِ إِلَّتِىٰ وَعَدَ الرَّحْلُنُ عِبَادَ * بِالْغَيْنِ * إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيَّانَ

لَا يَسْمَعُونَ إِنِهَا لَغُوا إِلاَ سَلْمًا وَلَهُمْ رِزَةُمُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيتًا ﴿ لِلْكَ الْجَنَّهُ الَّتِى نُوْرِكُ مِن عِبَادِنَا مَن كَانَ تَفْتًا ﴿ 65.'Na ithyī alaīka tūitheeaa ateo kwa mwīao wa Mwīai waku. Nī Syake ila syī mbee waitū na syonthe ila syī Itina waitū na syonthe ila syī katī; na Mwīai waku ti wa kūlwa.'

66.We nī Mwlai wa matu na nthl na syonthe ila syl kati wa syeli. Kwa uu, muthukumei We, na Ithlwai na umilsyo wlani Wake. We numwisi ona umwe wlanene Nake?

وَكَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْدِمَ ثِلْهَ لَهُ حَابَيْنَ ٱيْدِيْنَا وَحَا خَلْفَنَا وَحَابَيْنَ ذٰلِكَ وَكَا كَانَ دُبُكِ ثِيثًا ۞

رَبُ السَّلُوتِ وَالْاَدْضِ وَ مَا يَيْنَهُمَا فَاغَبُدُهُ وَاصْطَلِدُ * لِيبَادَتِهُ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَيِيًّا ﴿

LUKU 5

67.Na mûndû aasya, 'Kyaû! Nyie nakwa, nîngatûngwa thayû Îngî?'

68.Mündü noülilikanaa kana Ithyî twamümbie mbee, yîla we waî vathei?'

69.Na nīlvīta na Mwīai wakwa, Ithyī kwa ūla w'o tūkamombany'a mo vamwe, na masatani ota ūu; na īndī tūkamaete matulītye-ndu kūthyūlūlūka lia-ya-Mwaki.

70.Indī Ithyi vate nzika, tūkamakusya nza, kuma kīla nguthunī, asu ala amwe moo maī omū mūno vyū nthīnī wa ūlei makyūkita na Ngai --Wa-Ulau.

71. Na vate nzika, Ithyi nitumesi nesa vyu ala mailite ni kuviviwa vo.

72.Na vai ūmwe wenyu ūtakoka vo. Uu nī ūtw'io mūtw'e wa Mwīai waku.

73.Indî Ithyî tûkamatangîîa ala alûngalu na tûkamatia eki-ma-naî vo matulîtyendu.

وَيَقُولُ الْإِنسَانُ ءَ إِذَا مَا مِثْ لَسُوفَ أُخْرُجُ حَيًّا ۞

ٱوَلَا يَذَكُرُ الْإِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنُهُ مِنْ ثَبِّلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ۞

فَوَرَنِكِ لَنَحْشُهُ نَهُمُ وَالشَّيٰطِينَ ثُخَ لَنُحْخِهَ نَهُمُ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ۞

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَ مِنْ كُلِّ شِيْعَةٍ اَيْهُمُ اَشَدُ عَلَى الرَّحْلُنِ عِتِيَّانَ

ثُمْرَلَنَحْنُ أَعْلُمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَى بِهَا صِلِيًّا

دَاِنَ فِئَكُمْ إِلَّا وَارِدُهَأَ كَانَ عَلَى سَ بِلِكَ حَتْمُنَا مَغْضِيًّا ۞

ثُغُونُنَجِّى الَّذِيْنَ اتَّقَوا وَ نَذَرُ الظَّلِمِينَ فِيْهَا

74.Na yıla Mısoa Yaitu mıtheu yasomwa kwoo, alei mamakulasya etikili, 'Nı nguthu yıva katı wa ii syeli nzeo *ıulu wa* unene yına andu aingi?

75.Na ni nzyawa syiana ata ila Ithyi tusyanangite mbee woo, ila syai nthw'ii mbee wasyo na ndungalu ikyoneka!

76.Asya, 'Ngai-Wa-Ulau amanengae asu ala me nthīnī wa īvītyo īvinda īasa kūvika, yīla mo makona kīla mateelemaw'a nakyo- ethwa nī ūsilīlo kana ūla Saa—mo makamanya nūū ūla wī vathūku mūno *īūlū wa ūnene* na ūla mwonzu nthīnī wa nguthu sya ita.

77.'Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmongelaa ûtongoinî ala maatîlaa ûtongoi. Na mawîa maseo ala mekalaa nî maseo vyû mbee wa metho ma Mwîai waku ta îtuvi, na maseo vyû ta ûsûngîo.

78.We îndî, nûmwonete we ûla ûmîleaa Mîsoa Yaitû, na waasyaa, 'Nyie vate nzika, nganengwe ûthw'ii na syana?

79. We numanyîte uvoo na maundu ala matonekaa, kana we niwosete kyathi kuma kwa Ngai-Wa-Ulau?

80. Aiee, Ithyi tükaandika maündü ala we üneenaa na Ithyi tükaasavya üsililo müno kwoondü wake.

81. Na Ithyi tükamünenge we maündü onthe ala we üneenaa ta ütiiwa, na we akooka Kwitü eweka vyü.

82. Namo nimosete ngai ingi útee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, nikana

وَاِذَا تُتُلَّى عَلَيْهِمْ الْتُنْنَا بَيْنَاتٍ قَالَ الْزَيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ امَنُوَّا أَيُّ الْفَرِيْقِيْنِ غَيْرُ مُقَامًا وَ اَحْسَنُ بَدِيكًا ﴿

وَكُمْ اَهْلَكْنَا قَبُلَهُمْ قِنْ قَرْتٍهُمْ أَحْمَنُ اَتَاثُنَا وَرِءْيًا

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلْلَةِ فَلْيَمْنُدُدْ لَهُ الرَّحْلُنُ مَلَّاةً حَتَّ إِذَا رَاوا مَا يُوْعَدُونَ إِمَا الْهَذَابُ وَإِمَّا التَّاعَةُ مَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَشَرُّ مُكَانًا وَاضْعَفُ جُنْدًا ۞

وَ يَنِيْدُ اللهُ الَّذِيْنَ اهْتَدَوْا هُدُّى كُواْلِوْيَتُ الفَّلِكُ حَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَاجًا وَ حَيْرٌ هَرَدُّا ۞

اَفَرَءَيْتَ الَّذِيٰ كُفَّهُ بِأَيْتِتَا وَقَالَ لَأُوْتَكِنَّ مَالًا وَوَلَكًا ۞

ٱظُلُعُ الْنَيْبُ آمِ إِنَّهُ كَا عِنْدَ الرَّحْلُنِ عَهْدًا الْ

كُلًا مُسْتَكُنُّ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَلْمَا ﴾

وَ نَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَ يَأْتِيْنَا فَرْدًا

وَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللهِ أَلِهَةً لِيكُونُوا لَهُم عِنَّا اللهِ

itonve kwithwa uumo wa **Ütonvi** kwoondű woo.

83.Tiw'o ona vanini! Mo makaŭlea Othaithi woo, na maitwika amaitha moo.

عِنْ كُلَّاء سَيَكُفُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَكُونُونَ عَلَيْمْ ضِلًّا ﴿

LUKU 6

84. We nowonaa kana Ithyi nitumatumite masatani lūlū wa alei maimakathīla kwika meko ma wau-wa-mat0?

85.Kwa ûu, we ndûkekalaate kwoondû woo, Ithyi nitw'iite Utalo mwianiu wa meko moo.

müthenya ūla Ithyĩ 86.Lilikanai tükamombany'a ala alüngalu mbee wa Ngai wa-Ulau ta aeni ma nda la.

87.Na Ithyi tukamatwaa avitany'a Iianiya-Mwaki ta ndîthya ya indo îtwaîtwe vandů va kůnyw'a klw'ů.

88.Vai ükethwa vinya na kwiw'anithya ateo we ula wosete utianio kuma kwa Ngai-Wa-Ulau.

'Ngai-Wa-Ulau 89.Namo maasya, nīwīyoseete mwana We-Mwene.'

90.Kwa üla w'o, inyw'l nimwikite kindû kya üsengy'o na kya kûmakya mûno!

91.Nī vakuvī matu kwatūkana nondo كَادُ السَّالُوكُ يَتَفَطَّرُنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُ الْرَرْضُ وَ الْمَالَةُ السَّالُوكُ يَتَفَطَّرُنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُ الْرَرْضُ وَ السَّالُولُ السَّالُوكُ يَتَفَطَّرُنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُ الْرَرْضُ وَ wakyo na nthi yatukanile kati na ilma ivalükange nthī syī ilungu.

92.Nūndū mo mamūwetanīasya Ngai-Wa-Ulau na mwana.

ٱلَهُ تَوَ ٱنَّآ ٱزْسُلْنَا الشَّيٰطِينَ عَلَى الْكُغِينَ تَـوُّزُهُمِّ

فَلا تَعْجُلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَّانَ

يَوْمَ نَحْشُمُ الْمُثَقِّانَ إِلَى الرَّحْلِي وَفَدًا إِلَى

وَنَسُونُ الْمُخْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمُ وِزَدًا اللهِ

لَا يَهْلِكُونَ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنِ اتَّخَذُ عِنْدُ الزَّحَلِّي بنسن عَفْدُ الْمُ

وَ قَالُوا اتَّخَذَ الزَّحْلُنُ وَلَدُّا فَ

لَقُدُ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَّانَ

تَخِرُ الْجِيَالُ هُذَّا الْ

أَنْ دُعُوا لِلْوَحْلِنِ وَلَكُ إِنَّ

93.Oyîla kûtatonyeka Ngai-Wa-Ulau kwîyosea mwana We-Mwene.

94. Vai ona ümwe nthînî wa matu na nthî ütakoka kwa Ngai-Wa-Ulau ta mūthükümi.

95.Nīw'o, We nūmathyūlūlūkīte mo *na ūmanyi Wake* na nūmatalīte mo onthe vyū.

96.Na kila umwe woo akooka Kwake eweka Muthenyani wa Uthayuukyo.

97.Asu ala metîkîlaa na kwîka meko maseo Ngai-Wa-Ulau akaete wendo nthînî wa ngoo syoo.

98.Kwa üu, Ithyi nitümitw'ikithitye Kulani yithwe yi mbüthü kwa kithyomo kyaku nikana we ütonye künengane üvoo müseo na yo kwa ülüngalu, na kümakaany'a nayo andu ala manengetwe kükaanania.

99.Na nī nzyawa syīana ata ila ithyī tūsyanangīte mbee woo! We nūtonya kwona ūmwe woo, kana kwīw'a ona kīwe kyoo?

وَمَا يَنْبَقِي لِلرَّحْلِينِ أَنْ يَنْفِيذَ وَلَدُّال

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّلُوٰتِ وَ الْاَرْضِ إِكَّا أَتِي الرَّعْلِينِ عَبْدًا ۖ

لَقُذُ أَخْصُهُمْ وَعَلَّاهُمْ عَلَّاهُمْ عَلَّاهُ

وَكُلُهُ مُ التِّنهِ يَوْمَ الْقِيلَةِ فَرُدُّا

إِنَّ الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَعَيِلُوا الضَّالِحْتِ سَيَجُعْلُ لَمُ الرَّعْلُنُ وُدُّا۞

ٷؙڷؽۘٵؽؿؠؙڶهٔ پلِسَانِكَ لِثُبَشِّرَ بِهِ الْمُثَقِينَ وَ شُنْذِسَ رِهِ قَوْمًا لُكُرا۞

وَكُمْ اَهْلَكُنَا تَبَالَهُمْرِيِّنَ قَدْنٍ هَلْ تُحِثُ مِنْهُمْ إِنَّا بِنِّ فِينَ احَدٍ اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْرِيكُزًا ﴿

TAA HAA (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinva W'onthe. Ula Usuîtwe ni ulau. Usuîtwe nî tei
- لمنسيرالله الزخيكسن التجنب
- 2. Taa Haa. We Mundu Mwianiu! 3.Ithyî tûimîtheetye Kulani nîkana we Üthinike.

ر ظه ف مَا ٱنْزُلْنَا عَلِيْكَ الْقُرْآنَ لِتَسْقَى ﴿ إِلَّا تَذْكُرُةً إِنَّنَ نَغَيْمِ تَنْزِيْلًا فِينَنْ خَلَقُ الْأَرْضَ وَالتَّمَاوْتِ الْعُلاْق

4.Indî nî ta ûtao kwake we ûla ûmûkîaa Ngai.

الرَّحْمِلُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوْي ()

5.Na úvuany'o kuma kwake We Ula woombie nthì na matu matūūlu.

> لَهُ مَا فِي الشَهْوَةِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا وَمَا @حالثًا تغن

6.We ni Ngai-Wa-Ulau Ula ûtînîkîte We Mwene Kîvîlanî-Kya-Usumbî.

وَإِنْ تَجْهَرُ بِالْقُوْلِ قُائِنَهُ يَعْلُمُ النِّوْ وَأَخْفَى

7.Nī Syake syonthe ona syīva ila syī matunī na syonthe ona syīva ila syī īūlū wa nthĩ, na syoonthe ona syĩva ila syĩ katī wasyo, na syonthe ona syīva ila syī uungu wa mūthanga ūla wī kīmeu.

اللهُ لا إله الله مُؤ لهُ الاستاءُ الخيف

8.Na ona we Okaneena na wasya műtűűlu. vai kñvathűkanv'o, nűndű We niwisi usuanio wa kimbithi na maundu ala meteele küvithwa müno

> منت وزير و هَلْ اللَّهُ كُولُونَ مُولِي اللَّهُ مُولِي اللَّهِ إذ رَا نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُنُوا إِنَّ انْتُ مَامًا

9.Ngai Mwene Vinya W'onthe --- Vai Ngai ateo We. Masyitwa onthe ala manake můno vyů ní Make.

10. Na úvoo wa Mose nûkûvikîe we?

11.Yîla we woonie mwaki, amatavisye andu make, 'Ikalai inyw'i vau, Nyie nîngwona mwaki; vangî nîndonya

kūmūetee inyw'ī kīsinga kuma vo kana ngona Otongoi u-mwakini.'

12.Na ylla we wookie vala OĨ. nīkweetaniwe, 'We Mose,

13.Niw'o, Nyie ni Mwiai waku, kwa uu, umya iatū syaku; nûndû we wî Mwandani mutheu wa Tuwaa.

14. Na Nyie nîngûnyuvîte we; kwa ûu. îthukîîsye maûndû ala meûvuanw'a.

15.Niw'o Nyie ni Ngai Mwene Vinya W'onthe; vai Ngai ûtee Wakwa Nyie; Kwa ūu, nthūkūmei Nyie, na lūmyai Mboya kwa Ulilikany'o Wakwa.

16.'Vate nzika, ŭla Saa ŭkavika; Nyie nīndonya kuwumbula w'o, nīkana kīla إِنَّ السَّاعَةُ أَمَّادُ أُخْفِهُمَا لِتُجْزِّي كُلُّ نَفْسٍ إِ thayû ûtonye kûtuvwa kwianana na kīthing'īīsyo kya w'o.

17.Kwa ûu, we ûla ûtetîkîlaa ûvoo ûsu, na 0atīlaa mawendi make mathûku. ndakakumye vo. we ndűkese kwanangika.

18.'Na ni kyaŭ kyu ki kw'okoni kwaku kwa aŭme, we Mose?'

19. Mose asûngĩa, 'Ino nĩ ndata yakwa, Nyie ninimyailaa, na Nyie ningunaa matů navo kwoondů wa malondu makwa, na nina mawia angi na vo ota Ũи.

20.Ngai amwla, 'Milekye nthi, we Mose.'

لْعَلِنَ إِينِكُونِهُا بِقَبِسِ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّاسِ مُدُّے فَلَنَّا آتُهَا نُودِيَ لِمُولِي إِنْ وَلَي ٣ إِنَّ آَكَا رَبُّكَ مَاخْلَعْ نَعَلَيْكَ أَنَّكَ بِالْوَادِ الْمُعَدُّينِ mc 3

وَ إِنَّا اغْتَدْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُولِي ﴿

إِنَّنِينَ آنَا اللهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنَا فَأَعْبُدُ نِنْ * وَ ٱقِيمِر الضَّاوة لِذَكُوني الصَّاوة

بئا تشغي

فَلا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاحْبَعَ هَايهُ فَدُرُدي

وَ مَا تِلْكَ بِيَبِيْنِكَ لِمُوسَى ۞

قَالَ هِيَ عَصَائَ ۚ أَتَوَكَّ أُو عَنَّهَا وَاهُشُّ بِهَا عَلَى عَنَيْنَ وَلِيَ زِيْهَا مَارِبُ أَخْرِك ا

قَالَ ٱلْقِفَا نُهُوْ عِلْيِهِ

21.Kwa ŭu niwamilekilye nthi, na sisya! yal nzoka isembete.

YUSUU 16

فَالْقُهُا فَاذَا فِي حَيَّةٌ تَسْعُ ۞

22.Ngai amwīa, 'Mīkwate, na ndūkakīe. Ithyī nītūūmītūnga nthīnī wa mwīkalo wayo üla wa mbee.

الأذلى

23.Na īkīa kw'oko kwaku vakuvī na nzakwava yaku. Kw'o kwiuma kwi nzakwava yaku. Kwo kwiuma kwi فَاهُمُ مِنَاكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءُ مِن لللهِ kweû, kûtena ûwau ona ûmwe-----Kyama kingi.

غَيْرِسُونِهِ أَيْةً أُخْدِهِ

24.'Kana Ithyi tûtonye kûkwony'a we katī wa Syama Sitū ila nenange.

لنُريكَ مِن النَّمَا الْكُنْدِكِ شَ ع إِذْهَبُ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كُلُّغُ

25.'Enda we kwa Valao; vate nzika, we nûkîlîte mîvaka yonthe.

LUKU 2

26.Mose aisye, 'Mwlai wakwa, ving0a kīthūi kyakwa kwoondū wakwa,

27.Na vūthya wia kwoondū wakwa,

28.'Na kwatany'a Tkundo ya 01m1 wakwa.'

kūmanya matonye 29.'Nîkana mo uneeni wakwa,

30.'Na nenge nyie mûtetheesya kuma andūnī ma nyūmba yakwa---

31.'Aluni mwanaaia:

32.Ongeleela vinya wakwa nake.

33.'Na mūtwīkīthye we wa kūkwata wīa ūmwe wakwa.

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ إِنْ صَدْدِيْ ﴿ وَ يَتِيْمُ إِنَّ أَمْرِي ٥ وَاخِلُلُ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِيٰ آ

وَاحْعَلْ تِي وَ زِنْوًا مِنْ أَفِلْ فَي

هُوُ وْنَ أَخِي آهِ اشُدُد بِهُ أَزْدِي اللهُ وَاشْرُكُهُ فِي آمْرِي ﴿

يَفْقَهُوا قُولَيْ

34.'Nīkana tūtonye kūūtaīa We mūno.

35. Na kūūlilikana We mūno.

36.We wina 0manyi mwianiu witu.'

37.Ngai aisye, 'Mboya yaku nīyeetīkīlwa we Mose!
38.Na ow'o, Ithyī nītweew'anīte kw'ia īnee īūlū wake īvinda yīīngī ota Ou,

39.Yīla Ithyī twamūvuanīsye nyinyia waku, ūla waī ūvuany'o wa vata tūkyasya,

40.'Mwīkīei ngalawanī, na mūimīkya ūsīnī, na īndī ūsī ūmwīkya we ūtee, na Dmwe Ola nī mūmaitha Wakwa na ota ūu mūmaitha wake akamwosa.' Na Nyie nīnaūlingile we na wendo kuma Kwakwa; na Nyie neekie Ou nīkana we ūeewe mbee wa itho Yakwa.

41.Yīla mwīītu wa nyinyia waku wesīle akülya, 'Nvie nIndonya vau kūmwony'a inyw'ī ûla wīmūsūvīa?' Kwa ûu, Ithyî nîtwaûtûngie we kwa nyinyia waku nikana itho yake vithiwe na muuo na ndakethiwe na kveva. Na we niwooaie mûndû. IndI Ithví nîtwakumisye we nthînî wa kyeva. Indî Ithyî nîtwaûtatie we na nzîa svî kîvathûkany'o. Na we nîwekalile myaka mingî katî wa andû ma Mitiani. Indî we weanīja ūima ūla wendekaa, we Mose.

42.'Na Nyie nîngûnyuvîte we kwoondû Wakwa-Mwene.

ى ئىنېنىڭ كۈپۇاڭ دَنْدُكُوك كۈپۇرۇ انك گئت بِنا بَعِنْدُا⊖

قَالَ قَدْ أُوْتِيْتَ سُؤُلُكَ يُكُولِى 9 وَلَقَدُ مَنَنَا عَلِيْكَ مَزَةً أُخْزَى ﴿

إِذْ ٱوْكَيْنَا ۚ إِلَّىٰ أَمْلِكَ مَا يُوْتَى ﴿

اَنِ اقْلِي فِيْكِ فِي التَّابُوْتِ قَاقْلِي فِيْكِ فِي الْكَابُوْتِ قَاقْلِي فِيْكِ فِي الْكَابُوْتِ فَاقْلِي الْمُؤْلُولُهُ * وَ الْمَدُولُ اللهُ * وَ الْمَدُولُ اللهُ * وَ الْمُدُولُ اللهُ * وَ الْمُدَاتُ عَلَيْنُونُ صَالِحَةً مِنْنَ اللهُ وَلِمُعْمَعُ عَلَيْمُونُ صَالِحَةً مِنْنَ اللهُ وَلِمُعْمَعُ عَلَيْمُونُ صَالِحَةً مِنْنَ اللهُ وَلِمُعْمَعُ عَلَيْمُونُ صَالِحَةً مِنْنَا اللهُ اللّهُ اللهُ
إِذْ تَنْشِنَى اُنْتُكَ تَتَغُولُ مَلْ ادْلُكُمْرَعَلَ مَنْ يَكُفُلُهُ فَرَجْعَنْكَ إِلَى اُمِنِكَ كَنْ تَقَنَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ أُوْكُلْكَ تَفْسًا فَنَجَيْنُكَ مِنَ الْفَهْرَ وَكَتَنْكَ فَتُونًا أَهْ فَلَمِثْتَ سِنِيْنَ فِي اَهْلِ مَذْيَنَ لَا لُغَرِجِئْتَ عَلَقْدَوْمُرُكَا

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِينَ ﴾

43. 'Enda we, na mwanaa nyinyia waku, vamwe na Syama Syakwa, na müikaleele nthini wa kundilikana Nyie.

44. 'Endai, inyw'ell, kwa Valao, nûndû we nûkîlîte mîvaka yonthe vyû.

45.'Na neenai nake we inyw'ell, na ndeto nduu vangi we nûtonya kûsûvîa kana kûkîa.

46.Namo masûngĩa, 'Mwĩai waitû, ithyĩ nĩtūūkĩa we ndakese kūtūetee kĩthokoo, kana kūkīla mĩvaka yonthe nthĩnĩ wa wĩki-wa-naĩ.

47.Ngai amea, 'Mūikakie; nūndū Nyie ninenyu inyw'eli. Nyie niniw'aa na Nyie ninonaa.'

48.'Kwa ûu endai kwake mwî elî na mûimwîa, 'Ithyî twî Atûmwa ma Mwîai waku; kwa ûu, maeke Aana-ma-Isilaeli mathi naitû; na ndûkamathîny'e. Ithyî ow'o tûkûetee we Kyama kuma kwa Mwîai waku; na mûuo ûkeethwa îûlû wake we ûla ûatîîaa ûtongoi;

49.'Ow'o, nīkūminīte kūvuanwa kwitū kana, ūsilīlo ūkooka kwake we ūla ūleaa na kūalyūka.'

50. Valao akulya, 'Mwiai wenyu mwi eli nuu indi we Mose?'

51. Asûngîa, 'Mwîai waitû nî We Ula wakînengie kîla kîndû mûmbîlwe wakyo na îndî akîtongoesya wîanî wakyo ûla waîlîte.

إِذْهَبْ انْتَ وَ انْخُوكَ بِالنِّينَ وَلَا تَنِيًّا فِي ذِكْرِى ﴿

إِذْ هَبَا إِلَّى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ ظُفَّ اللَّهِ

نَقُولًا لَهُ قُولًا لَيْنًا لَعُلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَغْلَى

قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَغَافُ آنْ يَغُوْلِا عَلَيْسْنَا آوْ آنْ يَطْفى@

قَالَ لَا تَغَافَآ اِنَّذِيٰ مَعَكُمُّا ٱشْبُحُ وَأَرَى@

غَانِينُهُ فَقُولًا إِنَّا رَسُولًا رَبِّكَ فَادْسِلْ مَعَنَا بَنِيَّ السَّارَ اللَّهِ فَقُولًا إِنِّكَ فَادْسِلْ مَعَنَا بَنِيَّ السَّرَآءِنِيلَ أَهُ وَلَا تُعَذِّبْهُمُ ثُمَّ قَدْحِنْنِكَ بِأَيْةٍ مِّن رَبِّكُ وَالسَّلُمُ عَلَى مَنِ النَّبَعَ الْهُدَى ۞

اِتَا قَدْ أُوْجِى إِلَيْنَا آنَ الْعَدَابَ عَلَى مَنْ كُذَبَ وَتَوَلَى ۞

قَالَ فَنَنْ رَبُّكُما لِيُنُوسَى ﴿

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي آعْطَى كُلَّ شَيْ خُلْقَدُتُمْ هَدى ﴿

52. Valao akūlya, 'Kūkeethwa kūilyī ata īndī, īūlū wa nzyawa ila syaī sya mbee.

53.We aisye, 'Umanyi wasyo wina Mwiai wakwa *Oandikitwe* nthini wa Ivuku. Mwiai wakwa ndavitasya ona ndolawa.'

54.We nī Ula 0mbīte nthī kwīthwa ta 0komo kwenyu, na n0m0se0vīsye nzīa sya kwīsīlaa, na Ula 0theeasya mbua kuma ītunī, na Indī n0nd0 wayo t0imesya imea syī kīvath0kany'o.

55.Inyw'ī yai na īthyai indo syenyu. Nīw'o, nthīnī wa ūndū ūū ve Kyama kwa asu ala manengetwe kīlīko.

LUKU 3

56.Kuma kwa mūthanga ūū, Ithyī nītūmūmbīte inyw'ī, na nthīnī wayo, Ithyī tūkatuma mūsyoka, na Ithyī tūkamumya vo īngī.

57.Na Ithyî nîtwamwonisye *Valao* Syama Sitū, syonthe vyū; ĩndĩ we nīwaileile *syo* na nĩwaleile *kwĩtīkīla*.

58. Valao akūlya, 'We ūkīte kūū kwitū, we Mose, kūtumya nthīnī wa nthī yaitū na ūoj waku?'

59.'Indī vate nzika, Ithyī nītūūkūetee ūoi ūilyī ota ūū; kwa ūu, we tw'a kyathī katī waitū naku we mwene kīla ithyī tūtalea kwīanīsya; ithyī kana we vandū vala vatwaīlīte ithyelī.'

60.Mose asya, 'Kyathī kyenyu kīkeethwa mūthenya wa Mboka, na andū

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولِي الْأُولِي ۞

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّنِ فِي كِتْبٍ لَا يَضِلُ رَبِّى وَ لَا يَشْكَى فِي

الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًّا ذَسَلَكَ لَكُمُ فِيْهَا سُبُلًا وَّانْزَلَ مِنَ السَّمَا ﴿ مَا ۚ ثَا فَاخْرَجْنَا بِهَ اَذْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَفْي۞

كُلُوْا وَارْعَوْا آنْعَامَكُمُّرْاِنَ فِي ذَٰلِكَ لَاٰيْتٍ ۚ لِإَوْلِي ﴿ النَّالُمِي ۚ النَّالُمِ ۚ فَ

مِنْهَا خَلَقْنَكُمْ وَ فِيْهَا نُمِيْكُ كُثْرَوَمِنْهَا نُخْدِجُكُمْر تَارَةٌ ٱخْرَى۞

وَ لَقَدُ ارْنَيْهُ أَيْتِنَا كُلُّهَا قُلَّذُبُ وَأَلِي ۞

قَالَ آجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنَ آرْضِنَا بِسِحْـدِكَ يْمُوْسٰى۞

فَلْنَا تَيْنَكَ يِعِيْمِ مِنْثَلِهِ فَاجْعَلَ بَيْنَنَا دَ بَيْنَكَ مَكَانَا مَعْلَى مَاكَانَا مَكَانَا مُكَانَا مُكَانَا مُكَانَا مَكَانَا مُكَانَا مُكَانِعُونَا مُكَانَا
قَالَ مُوْعِدُكُمْ يُوْمُ الزِّيْنَةِ وَ أَنْ يُخْشُرَ النَّاسُ ضُمَّى۞ nīmombanw'e syua yamina kwambata nesa.

61.Indî Valao nîwaendie na oombany'a maûî make onthe, îndî we nîwookie nthînî kwîanana na kyathî.

62.Mose ameie, 'Woo nī wenyu; mūikaseūvye ūvūngū īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, We ndakese kūmwananga inyw'ī na ūsilīlo mūna; na vate nzika, we ūla ūseūvasya ūvūngū akaanangīka.'

63.Indî mo nîmakaananîie ûvoo woo katî woo ene na maneenany'a na kîmbithî.

64. Namo maasya, 'Kwa üla w'o aa eli ni aoi, ala mekwenda kumumya inyw'i kuma nthi yenyu na uoi na kwananga syithio syenyu ila nzeo muno vyu.

65.Kwa ûu Tw'anai Indī, Tûlû wa walany'o wenyu na Indī mûiûka mbee waitû mwl mīthīa. Na vate nzika, we ûla ûnûkwosa ûnene mûthenya ûû,

66.Namo maasya, 'We Mose, amba kwīkya mbee, kana ithyī twīthwe ma mbee kwīkya.'

67.Mose asya, 'Aiee, inyw'i īkyai.' Indī we! Ndii syoo na ndata syoo syooneka kwake ta isembete *inyaiīkīte* nūndū wa ūoi woo.

68.Na mose eethwa na w'ia kīlikonī kyake.

69.Ithyī twamwīie,' Ndūkakīe, nūndū we nue ūkūsinda.'

فَتُولَىٰ فِرْعُونُ فَجَمَعَ كَيْدُهُ أَثْرُالُ

قَالَ لَهُمْ مُوْسِٰى وَيُلَكُمُ لَا نَفْتُرُوْا عَلَىٰ اللهِ كَلِدِبُّا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ * وَقَلْ خَابَ مَنِ افْتَرْ عَنَ

فتنازعوا أمرهم بينهم وأسروا التجوى

قَالُوَا إِنْ هٰذَائِ لَسْجِدْتِ يُونِيَدْنِ اَنْ يُخْرِجُكُمْ مِّنَ اَرْضِكُمْ بِمِخْرِهِمَا وَيَنْ هَبَا لِطَوْيَقَتِكُمُّ الْشُلْھ

فَأَخِوعُوٰا كَيْنَكُلُمُ ثُنَمَ اخْتُوٰا صَفًّا وُقَدْ اَفْلُحَ الْيَوْمَرُمَنِ انشَفِظْ ۞

قَالُواْ لِنُوْسَى إِمَا آنُ ثُلِقَى وَإِمَا آنُ ثُلُونَ اَوَلُ مَنْ اَلْقِي ﴿

قَالَ بَلْ اَلْقُوٰا ۚ فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيْهُمُ يُخَيَّلُ الْمُوا ۚ فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيْهُمُ يُخَيِّلُ الْمِيْدِ مِنْ سِخوهِمْ أَنْهَا تَشْعُ ۞

كَازَجَسَ فِي نَفْسِهِ خِينَفَةً مُوْسُد ۞ مُلْنَا لَا تَعَفْ إِنَّكَ اَنْتَ الْأَعْلى ۞ 70.'Na īkya kīla kī kw'okonī kwaku kwa aūme; nīkīkw'imelya syonthe ila mo maseūvītye nūndū kīla mo maseūvītye nī maūī ma mūoi tū. Na mūoi ndakasinda, ona athi va.

71.Indî aoi nîmavalûkangilw'e nthî matulîtye-ndu. Namo maasya, 'Ithyî nîtûkûmwîtîkîla Mwîai wa Aluni na Mose.'

72. Valao amakūlya, 'Inyw'ī mwimwitikila We ndamūnengete ūthei? We nokūvika ethwe nīwe mūnene wenyu ūla ūmūmanylītye inyw'ī ūoi. Kwa ūu, Nyie vate nzika, nīngūtila moko menyu na maaū menyu ngalī ivītene, na vate nzika, Nyie ngamwamba mūkelany'onī matinanī ma mītende; na inyw'ī mūkamanya nūū ūla mwai mūno mbee waitū na wīna ūsilīlo wīkalaa.'

73.Namo mamwīa, Ithyī tūitonya kūūvītūkya we mbee wa Syama Ntheu ila itūvikīe ithyī, ona tūikūvītūkya we mbee Wake We Ula watūmbie ithyī. Kwa ūu,we tw'a ūndū ūūtw'a; we ūtonya kūtw'a īūlū wa thayū ūū wa yu tū.

74. 'Vate nzika, ithyl nîtûmwîtîkîlîte Mwlai waitû, nîkana We atonye kûtûekea nal sitû na atûekee ithyl ûoi ûla we ûtûingîlsye kwlka na vinya. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûseo Vyû, na Mwlkali wa Tene na Tena.

75.Nīw'o, we ûla ûkaa kwa Mwlai wake e mwene naî, lia-ya-Mwaki nî kwoondû wake; we ndakakw'a ona ndakethwa thayû nthînî wayo.

وَٱلْقِ مَا فِي يَمِيْنِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوْأُ إِثْمَا صَنُعُوْ كَيْدُ سُحِرُ وَلَا يَغْلِحُ الشَّاحِرُ حَيْثُ ٱلْى ۞

كَأُلْقَى النَّكِكَرَةُ سُجَدًا قَالُوَّا أَمَنَا بِرَبِ هُرُوْنَ وَمُوْلِى @

قَالَ امَنتُمْ لَهُ قَبَلَ آنَ انَنَ لَكُنْزَانَهُ لَكُيْدُكُمُ الَّذِئ عَلَمَكُمُ الشِّخِرَ ۚ فَلاُ قَطِعَنَ آيَدٍ يَكُمْرُو انْجُلَكُمْرِيْنَ خِلَافٍ وَلاُوصَلِّبَنَكُمْ فِنْ جُدُوْع النَّخْلِ ٰ وَلَتَعْلَمُنَ ٱيُّنَاۤ آشَكُ مَذَابًا وَٱبْقَى۞

قَالُوْا لَنْ نُؤْثِرُكَ عَلَى مَاجَآءَ فَا مِنَ الْبَيِّنْتِ وَ الَّذِي قَطَرُنَا فَافْضِ مَا اَنْتَ قَاضِ لِثَنَا تَقْفِفْ هٰذِهِ الْحَلِوةَ الدُّنْيَا ۞

اِنَّا اٰمَنَا بِمَنِيْنَا لِيغَفِرَ لَنَا خَطْلِنَا وَمَا ٱكْرَفْتَنَا إِنَّا مُلَيْهِ مِنَ التِنجِرُ وَاللهُ خَيْرٌ وَ ٱلْهِٰ ۞

اِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا كَانَ لَهُ جَهَنَّمَ لاَ يَخْدُمُ لَا يَخْدُمُ لاَ يَخْدُمُ لاَ

76.Indî we üla ükaa Kwake e mwîtîkîli na ekîte meko maseo, kwa ta üsu ve ivîla sya îülû mûno.

77. Mīunda ya Tene W'onthe, Îla Îvîtîlaa mbūsī uungu wayo; makekalaa vo tene na tene. Na yu nīyo îtuvi ya ala mayīkalasya me atheu mo-ene.

وَمَنْ يَّأْتِهِ مُؤْمِثًا قَدْعَمِلَ الضَّلِخْتِ فَأُولِيِّكَ لَهُمُرالدَّدَجْتُ الْعُللٰ۞

جَنْتُ عَلَىٰ تِخْدِيٰ مِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ * فِيْهَا أَوَ ذٰلِكَ جَزَّوُا مَنْ تَزَكِّي ۚ

LUKU 4

78.Na Ithyl nlitwatūmie ūvuany'o kwa Mose tūkyasya, 'Matwae athūkūmi Makwa ūtukū, na kūna kwoondū woo nzla nyūmū kwisila ūkanganī. Na we ndūkakle kūvlitūkwa, ona ndūkethwe na w'ia ūngl ona wlva.'

79.Na îndî Valao nîwamaatîle mo ena nguthu syake sya ita, na nîmavw'îkiwe ûkanganî nî kîla kyamavw'îkie.

80.Na Valao nīwamathyoekisye andū make na we ndaamatongoesya nesa.

81.'Inyw'ī Aana-ma-Isilaeli, Ithyī nītwamumisye inyw'ī kuma kwa amaitha menyu, na Ithyī nītweekīie ūtianīo nenyu ngalī ya kw'oko kwa aūme kwa Kīīma, na nītwatheeisye Manna na Salwaa īūlū wenyu.

82. Yai katī wa syīndū nzeo ila Ithyī tūnenganīte kwoondū wenyu inyw'ī, na mūikeke naī nthīnī wasyo, ūthatu Wakwa ndūkese kūtheea īūlū wenyu; na we ūla ūthatu Wakwa ūmūtheeaa, akaanangīka;

وَلَقَدْ اَوْجَيْنَآ إِلَى مُوْلِى اَ اَنْ اَسْرِ بِيَادِى فَاغْرِبُ لَهُمْ كُلْرِيْقًا فِي الْبَحْرِيَبَكُ ۚ لَا تَخْفُ دَرَكَا ۚ وَلَا تَخْتُلَى۞

فَٱتَبْعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُوْدِةٍ فَغَشِيَهُمْ قِنَ الْيَحِرِ مًا غَشِيَهُمْ ﴿

وَ أَضَلَّ فِرْعُونُ قَوْمَهُ وَمَا هَدْى ۞

يلَبَنَى اِسْرَآءِيْلَ قَدْ آنْجَيْنْكُمْ قِنْ عَدُوْكُمْ وَ وْعَدْ نَكُمْ جَايِنَ الطُّوْرِ الْأَيْسَى وَنَزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلُوى@

كُلُوْا مِن كِلِيْلِتِ مَا رَزُقْنَكُمْ وَلاَ تَطْغُوْا فِيهِ فَيَحِلُ عَلَيْنَكُمْ غَضَمِى ۚ وَمَنْ يَهُلِلْ عَلَيْهِ عَظَمِى فَقَدْ هَوْ ﴾ 83.Indī ow'o, Nyie nī Mūekei wa ūla we wīlilaa na wītīkīlaa na wīkaa meko maseo, na īndī ūlūmaa ūtongoinī.'

84.Na nî kyaû kîla kîûkalaatîte we kuma kwa andû maku, we Mose?"

85. We aisye, 'Mo me vakuvī maatīle nyaīī syakwa na Nyie nīnīkalaatīte Kwaku, Mwīai wakwa, nīkana We ūtonye kwendeew'a.'

86.Ngai aisye, 'Ithyî nîtûmatatîte andû maku we ûtevo, na Saamili nûmathyoeketye mo.'

87.Kwa ûu, Mose niwasyokie kwa andû make e mûthatu na mûmaku. Nake asya, 'Inyw'i andû makwa, Mwiai wenyu ndaamwatha inyw'i ûtianio wa ûlau? Inyw'i îndi, îvinda ya kwianiiw'a kwaw'o yithiwe yi yiasa kwenyu, kana inyw'i mwendie ûthatu wa Mwiai wenyu ûtheee lûlû wenyu, kuma kwa Mwiai wenyu, ûndû mûnaanangie ûtianio wenyu kwakwa?.

88. Namo masūngīa, 'Ithyī tūineeananga ūtianīo witū kwaku kwa kwenda kwitū ene; īndī ithyī nītwakuīthiw'e mīio ya mathaa ma andū na twamekya ītheka na ūu now'o Saamili wekisye.'

89.Indî we nîwamaseûvîsye mo kasaû—mûvw'ano tû waumasya kawasya kanini. Indî we na anyanyae maasya, 'Uû nî we ngai wenyu, na ngai wa Mose, Îndî we nîulîtwe nî yo na we nîwoolilwe nî kûmûwetea yo inyw'î.'

وَ اِنْيَ لَنَغَاَّدُ لِمَنَ تَابَ وَ اٰمَنَ وَعَبِلَ صَالِعًا ثُمَّرَ اختذى@

وَمَا الْجُلُكُ عَنْ تَوْمِكَ لِنُوسَى ۞

قَالَ هُمْرُ اُولَاهِ عَلَى آتَدِيْ وَعِجَلْتُ اِلَيْكَ سَ بَ

قَالَ فَإِنَّا قَلْ فَتَنَا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاصَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ

فَرَجَعَ مُوْسَى إِلَى تَوْمِهِ عَضْبَانَ أَسِقًا أَ قَالَ لَهُ فَكَالًا فَعَضَانَ أَسِقًا أَ قَالُ لَا يُقَوْمِ الْمَوْرَفِكُمْ وَعَلَى الْمَسَنَّا أَ أَفَطَالُ عَلَيْكُمُ الْمَقَلُ الْمُؤَدِّدُ مُرَانَ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبُ مِنْ مَنْ بَكُورُ فَأَخْلَفَتُمْ مَوْعِينِى
فِنْ مَنْ بَكُورُ فَأَخْلَفَتُكُمْ مَوْعِينِى
فَنْ مَنْ بَكُورُ فَأَخْلَفَتُكُمْ مَوْعِينِى
فَنْ مَنْ بَكُورُ فَأَخْلَفَتُكُمْ مَوْعِينِى
فَنْ مَنْ بَكُورُ فَأَخْلَفَتُكُمْ مَوْعِينِى
فَا فَا مَا اللَّهُ الْفُلْمُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِمُ ا

قَالُوْا مَاۤ اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمُثَلِكِنَا وَلِيَنَا حُتِّـ لُنَّا اَذَوَادًا فِنْ زِنِيَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنُهَا فَكُذْلِكَ ٱلْقَى التَّامِرِئُ ﴾

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَلًا لَهُ نُحَازُ فَقَالُوا لِهٰلَا إِلٰهُكُمُ وَ إِلٰهُ مُوْلِى هِ فَنَسِى ۚ 90.Mo mayaî matonya kwona kana w'o ndwaamatungia mo usungio, na kana w'o ndwai na utonyi wa kumeka nai kana nesa?

ٱفَلَا يَرَوْنَ ٱلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًاهُ وَلَا يَنْلِكُ لَمُمْ عَوْلًاهُ وَلَا يَنْلِكُ لَمُمْ

LUKU 5

91.Na Aluni nīwamatavītye mo mbee wa 0u, 'Inyw'ī andū makwa, inyw'ī nīmūtatītwe na ko kasaū tū. Vate nzika, Ngai-Wa-Ulau nī Mwīaīi wenyu; kwa 0u, mbikīlai Nyie na īw'ai mwīao wakwa.'

92.Mo masüngiie, 'Ithyi tüikaeka kükathaitha ko küvika yila mose witüsyokea ithyi.

93. Mose aisye, 'We Aluni, nī kyaŭ kyaŭsiīle we, yīla woonie mathyoekete,

94.Kūeka kūmbikīla Nyie? Indī onaku we nīwaleile kwīw'a mwīao wakwa?

95.We, asūngiTe, 'Mwana wa mwaitū, ndūkangusye nyie kTng'ee kyakwa, ona kana nzwTI sya mūtwe wakwa. Nyie nTnakTie we ndūkese kwasya, 'We nTwTkTIte ūaany'o katī wa Aana-ma-Isilaeli, na we ndwaaeteela ndeto yakwa.' 1*

96.Mose akulya, 'Naku wiasya ata we Saamili?

97.Nake asya, 'Nyie noonie kila mo mataakyona. Na nyie noosie kilungu

وَ لَقَدُ قَالَ لَهُمْ هِ لُوْنُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمُ إِنْتُنَا فُتِنْتُمْ يِهُ ۚ وَإِنَّ رَبِّكُمُ الرَّحْلُنُ فَالِّبِعُنِينَ وَالطِيْعُوْلَ الْمُدِينِ ﴿

قَالُوْا لَنْ نَبُرُحُ مَلَيْنهِ عَلَمْفِينَ حَثْمَ يُوْجِعَ إِلَيْنَا مُولِي

قَالَ لِهُرُونُ مَامَنَعُكَ إِذْ رَأَيْتُهُمْ ضَلُوْآ ﴿

اللهُ تَشِعَنْ انْعَصَيْتَ اَمْرِيْ

قَالَ يَبْنَؤُهُ لَا تَأْخُذُ بِلِخِيرَىٰ وَلَا بِمَأْتِنَ ۚ إِنِّي خَشِيْتُ أَنْ تَقُوْلَ فَزَفْتَ بَيْنَ يَبْنَ اِسْرَآءِ نِلَ وَلَمْ تَزْفُبْ قَوْلِيٰ ۞

قَالَ نَمَا خَطْبُكَ لِسَامِرِئُ ﴿

قَالَ بَصُمُتُ بِمَا لَمْ يَيْضُمُ وَابِهِ فَقَبَضُتُ تَبَضَةً فِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَهُذَ تُهَا وَكُذَٰ لِكَ سُؤَلتَ فِي نَفِيْفِ

¹ *Uneeni 00 'Ndûkangwate nyie kingee kyakwa, kana nzwii ya mûtwe wakwa' ndyalle kwoswa ta ûndû waw'o. Nitonya kwasya: ndûkanthiny'e nyie.

kīmwe kya umanyīsyo wa Mutumwa, indi onakyo kyu ninakikisye itheka ota uu. Uu niw'o kiliko kyakwa kyambiyiale nyie.'

98.Mose amwîie, 'Uma vaa. Ukeethwa wî ûndû waku nthînî wa thayû 00 w'onthe kwasya, 'Ndûkangiite nyie;' na kyathî kya Ûsilîlo kwoondû waku we ûla Ûtakalea kwîanîîw'a Îûlû waku we. Yu sisya, ngai yaku Îla we ûtw'îkîte mûthaithi wayo vate nzika Ithyî nîtûûmîvîvya na Îndî tûimînyaîîkya ûkanganî'. Wayo mûlûmu. Ithyî vate nzika, nîtûûmîvîvya na tûimînyaîîkya yo ûkanganî.'

99.Ngai wenyu ni Ngai Mwene Vinya W'onthe tû, vai ngai ûngi ateo We. We niwikumbatilye syindû syonthe nthini wa ûmanyi Wake.

100.Uu nīw'o Ithyī tūūkūtavya we ūvoo wa maūndū ala meekīkie mbee. Na Ithyī nītūūnengete we kuma Kwitū Kīlilikany'a.

101. Ula ona wīva ūalyūkaa na kūkītia, we vate nzika, akakua mūio *mūito* nthīnī wa Mūthenya wa Uthayūūkyo,

102.Makikala uungu waw'o, na muio ükeethwa wi muthuku kwoo Muthenyani wa Uthayuukyo,

103.Müthenya üla soo ükavuvw'a. Na Ithyi tükoombany'a ene nai vamwe, müthenyani üsu mena metho mailyi müu.

قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْجَيْوَقِ آنُ تَقُوُلُ كُلَّ مِسَاسٌ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِكَا لَنَ تُخْلَفَهُ ۚ وَانْظُمْ إِنَّ الِهِكَ الَّذِي طَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحْزِقَنَهُ ثُمُّمَ لَنَنْسِفَنَهُ فِي الْبَيْمِ نَسْفًا۞

إِنْنَآ إِلٰهُكُمُ اللهُ الَّذِیٰ كَاۤ إِلٰهَ اِلَّاهُوَ ۗ وَسِحَ كُلَّ شَیُّ عِلْمًا ۞

كَذٰلِكَ نَقُشُ عَلِنَكَ مِنْ اَنْبَكَآءِ مَا قَدْ سَبَقَ * وَقَدْ الْبَكَآءِ مَا قَدْ سَبَقَ * وَقَدْ الْيَذَكُ وَكُمُّ الْمُ

مَنْ أَغْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَخْمِلُ يُوْمُ الْقِلَةُ وِزْلًا ﴿

خْلِدِيْنَ فِيْهُ وَسَاءً لَهُمْ يُوْمُ الْقِيمُةُ حِنْلًا أَنَّ

يَّوُمُ يُنْفَحُ فِي الْصُّوْدِ وَ نَحْشُواْ لَهُجْدِمِنِّنَ يَوْمَهِ لِمِ زُدُقًا ﷺ زُدُقًا ﷺ 104.Mo makaneenany'a ene kwa ene na wasya munini *makyasya*, 'Inyw'l mwekalile kwa *matuk0* Tkumi tu ---

.105.Ithyī nītwīsī nesa vyū ūndū mo makasya----yīla ūmwe wa ala mena mwīkalo mūlūngalu vyū ūkasya, 'Inyw'ī mwekalile o mūthenya ūmwe tū.' يَّخَاَفَتُونَ بَيْنَهُمْ اِنْ لَبِئْتُمْ اِلْاَعَشُرُا۞ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ اِذْ يَقُولُ اَثَنَاهُمْ طَرِيْقَةٌ ﴿ اِنْ لَيَثْتُمُ الْآيَوْمَا ۞

LUKU 6

106.Namo meŭkūlya we ūvoo wa ilma. Asya, 'Mwlai wakwa akaitilanga syo tūlungu na kwinyalikya ta kltoo.

107.Na We akaitia syo syī nthei, mbūmū na mbīananu.

108. Vala nthīnī wasyo ūtakavona ūliku kana ūkīlīīlu.

109.Mûthenyanî ûsu mo makamûatîla mwîtani ûla mûlûngalu ûtena ûthyoeku nthînî wake; na mawasya onthe makeenyivya mbee wa *Ngai*-Wa-Ulau ona mûikew'a ateo îuumî ya nyaî.

110.Müthenya Üsu wlw'anıthya ndükauna ateo we Üla Ngai-Wa-Ulau Ümwltikilitye na Üla ndeto yake ya mülkilo yamwendeesye We.

111. We númesí maúndú *onthe* ala me mbee woo na *onthe* ala me itina woo, indi mo maitonya kûmalûmya na umanyi woo.

112.Na mothyū *onthe* makeenyivya mbee wa Ula-WI-Thayū, Ula-WIyikalasya Mwene, Ngai-Mwikalya wa وَيَسْتُلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِعُهَادَنِيْ نَسْفًا ﴾

فَيُذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا فَ

لَا تَرَى فِيهَا عِوْجًا ذَلَّ امْتُناكُ

يُوْمَهِنِي يَنْتَهِعُوْنَ اللّااِئ لَاعِنَجَ لَكُ ۚ وَخَشَعَتِ الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْلِنِ ثَكَا تَسْمَعُ إِلَّا مَسْسًا۞

يُؤَمِّ إِنْ كَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ آذِنَ لَـهُ التِحْنُنُ وَ رَفِى لَهُ قَوْلًا۞

يَعْلُمُرُمَا بَيْنَ ٱيْلِدِيْهِمْ وَ مَاخَلْفَهُمْ وَكَا يُحِيْطُونَ بِهِ عِلْمَا۞

وَعَنَتِ الْوُجُوٰهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّوْمُ وَقَلْ خَابَ مَنْ كَلَّ ظُلْمًا @ onthe. Na ow'o, ūla ūkuaa *mūio wa* ūthūku akaanangīka.

113.Indî we ûla wîkaa mawîa maseo, e mwîtîkîli, ndakakwata ûla ûte ûlûngalu kana wasyo.

114.Na ūu nīw'o Ithyī tūmītheetye Kulani na Kīalavu---na Ithyī nītūtavanītye nthīnī wayo mūthemba mūna wa mokaany'o, nīkana mo matonye kūmūkīa Ngai na kana yo ītonye kūmekīa kīlilikano kya kīveva nthīnī woo.

115.Ula-WĨ-IŪlŪ Mūno ĨndĨ nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mūsumbī Wa-W'o! Na we ndūkethwe ūte mūmīīsya kwoondū wa Kulani mbee wa ūvuany'o wayo ūtathelete kwaku, ĪndĨ we asya tū, 'Mwĩai wakwa, ongeleela ūmanyi nthĩnĩ wakwa.'

116.Na nīw'o Ithyī nītweekīīte ūtianīo na Atamu mbee, īndī we nīwoolilwe, na Ithyī nītwoonie vate kīeleelo kya kūlea kwīw'a nthīnī wake.

LUKU 7

117.Na yīla Ithyī twamatavisye alaīka, 'Mwīnyivīsyei Atamu,' na onthe nīmamwīnyivīisye. Indī Ivilisi ndaaīnyivya. We nīwaleile.

118.Indî Ithyî nîtwamûtavisye, 'We Atamu, ûû nî mûmaitha waku, na wa kîveti kyaku; kwa ûu, mûikaeke amûlûngye inyw'elî kuma mûûndanî, ndûkese kûkwatwa nî kyeva;

وَمَن يَعَدُلُ مِنَ الضَّلِحْتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ كَا يَعْفُ كُلُنَّا وَلَا مَضْمًا ۞

وَكُذُلِكَ آنْوَلْنَهُ ثُوْانًا عَرَبِيًّا وَصَوَفَنَانِيْهِ مِنَ الْوَعِيْدِ لَعَلَّهُ مُرِيَتَّقُونَ أَوْ يُعْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا

فَتَطَا اللهُ الْمَالِكُ الْحَثُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْفُرْا بِ مِن تَبَلِ أَن يُغْضَ إِلَيْكَ وَخِيُهُ ﴿ وَقُلْ لَاثِ زِنْنِ عِلْمًا ﴿

وَلَقَذُ عَهِدُنَاً إِلَىٰ اٰدُمُرِمِنْ ثَبَٰلُ فَنَيِىَ وَكَمْرَ بَجِكَ إِنْ لَهُ عَنْمًا أَهُ

وَ إِذْ قُلْنَا لِلْمَلَيْكَةِ الْبُحُدُوا لِأَدَمَ فَسَجَكُ وَالِّذَالِلِيْنَ ۗ آبى@

فَقُلْنَا يَاٰدَمُ إِنَّ هٰلَا عَدُوُّلَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يَعُلُمُ اللَّهِ الْمَا غَدُوُّلَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا

119. 'Nīkūtw' ītwe kwoondū waku we kana ndūkew' a nzaa nthīnī waw' o, ona mūkethwa mwī athei mūte na ngūa.'

120.Na kana we ndûkew'a waûni nthînî waw'o, ona we ndûkanîkîwa syua yîtv ñye.

121.Indî Satanî nîwamûveveee we na kîwe masûanîo mathûku; na amwîa, 'We Atamu, ngûtongoesye kwa mûtî wa tene na tene, na wa ûsumbî ûla ûtoaa ona îndîî?

122.Mo eli nimaie maw'o; kwa uu uthei woo niweeyonanisye kwoo. Kwa uu nimambiliiliye kwivw'ika mo ene na matu kuma muundani. Na Atamu niwaleile kumwiw'a Mwiai wake na eeleluka kuma nziani. 2*

إِنَّ لَكَ ٱلْاَ تَجُوعَ نِيْهَا وَلَا تَعْلِى أَنْ

وَانَكَ لَا تَظْمُؤُ انِيْهَا وَكَا تَضْلَى ﴿

هُوَسُوسَ إِلَيْهِ الشَّيَطُنُ قَالَ يَأْدُمُ هُلَ ٱذَٰلُكَ عَلَٰ شَجَّرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكِ كَلَّيْبُكِ®

نَأْكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سُوْاتُهُمَّا دَطُوْقَا يَغْوِفُنِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةُ وَعَضَا دُمُرَبَّهُ فَنُوى ۖ

^{22 *} Aalvūli aingī nīmosete wonany'o 00 ta waw'o literal, ovila vena üküsi mwianiu nthini wa ûneeni 00 0la 0kwonany'a kana w'o nd0k0neena nond0 w'o Uandīkītwe. Naī īla īwetetwe vaa nī Utheinī kana ikonanitye na mwikalo wa k0luluutika kiveva tondů kwonanítw'e ní kilungu kimwe kya mūsoa ūū vala vekwasya, kana 'sau' aatohuma' Wonzu woo wameyuanîsya mo. Takethwa nî ûthei wa kimwii, mo methiwa mekalile matawisi ata kuma īvinda yoo ya kūsyawa kūvika ya kīko kīī kīwetetwe? Kwa ūu, nī ūtheinī, kana ūalvūlo ūte waw'o nûwetetwe nthînî wa Kulani Ntheu. Ndeto Ino 'sau'aa' Othei, muno muno Iwetete meko ma nthoni na mawendi math0ku. Ivindanî ya küluluutika müluluutiki nümanyaa mawonzu make mwene ala mavithīku. Wonzu 00 nī wa Kī-nthīnī na ndwonekaa Üthein I psychological ŭkonanitye na kiliko na ngoo, ndūtonya kūvw'īkīka na kūvithwa kwa kwīliīla matu īūlū wa mwll wa Omwe. Kwa Ou nthini wa Oneeni wa īvītyo yīī, ona ethwa yaī yaū, yīla Atamu na Eva meekie, 'Kwīvw'īka' nīkūtonya kwīthwa ne kwitya üekeo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe tū na kūmantha ūekeo kuma Kwake. Na ta Qu matQ ma 'jabbat' .

123.Na îndî Mwîai wake nîwamûnyuvie we kwoondû wa înee Yake na nîwamwelekele we na tei na nîwamûtongoesye we.

124.Ngai amea, 'Umai vaa, inyw'ell, kuma vaa, amwe menyu me amaitha ma ala angl. Na ethwa Utongoi Ukooka kwenyu kuma Kwakwa, Ula Indl, ona wiva UkaUatlia Utongoi wakwa, we ndakathyoeka ona ndakethwa na kyeva.

125.Indî üla ükaalyüka na kütia Ulilikany'o, Wakwa, thayû wake ükeethwa wî wa thîna na Müthenyanî wa Uthayûükyo Ithyî tükamüthayûükya e kîlalinda.'

126.Nake akakūlya, 'Mwīai wakwa, We wanthayūūkya nī kīlalinda nīkī, na *mbee* nīnoonaa nthī?

127.Ngai akamūsūngīa, 'Uu nīw'o kwaī na yīkala; Mīsoa Yaitū nīyookie kwaku we na we ndwaamīnenge ndaīa; na ota ūu we ndwīnengwe ndaīa mūthenyanī ū0!

128.Na uu niw'o Ithyi tumutuvaa we ula mwanangi na utamitikilaa Misoa ya Mwiai wake; na usililo wa Ituni ni mwai muno, vate nzika, na ni wa kwikalaa.

129.Mo nomaamanya ni nzyawa syiana ata ila Ithyi twasyanangie mbee woo, ala

ثُغُرَ اجْتَلِمْهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَّى

قَالَ الْهِيطَا مِنْهَا جَينِعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضِ عَلُ وَ كَاتَا يَأْتِيَنَّكُمُ مِنْ هُدًى لا فَسَنِ النَّبَعَ هُدَا اللَّهَ عُدُا اللهِ يَضِلُ وَ لَا يَشْقَى ﴿

وَمَنْ اَعُرَضَ عَنْ ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُ مَعِيْشَةٌ ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيْمَةِ اَغِيلِهِ

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيَ آعْلَى وَقَلْ كُنْتُ بَصِيْرُا

قَالَ كُذٰلِكَ اتَتْكَ اٰيَّتُنَا فَنَيْيَتَهَا ۚ وَكُذٰلِكَ اٰيَوْمَ تُنْدى

وَكُذٰلِكَ نَخْذِىٰ مَنْ اَسْرَىٰ وَكَمْ يُؤْمِنَ بِالنِتِ رَبِّهُ وَلَعَذَابُ الْاخِرَةِ اَشَتْتُ وَاَبْقَى۞

اَنَكُمْ يَهْدِ لَهُمْ كُمْ اَهْلَكُنَا تَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَنْشُونَ فِي مَسْكِيْهِمْ أِنَ فِي ذَٰلِكَ لَايْتٍ كُوْ وَلِي عَ النَّهُى ﴿ yu mangangaa maanzoni moo? Nthini wa undu uu vate nzika, ve Syama kwoondu wa asu ala manengetwe kiliko.

LUKU 8

130.Na takethwa ti kwoondū wa ndeto Ila yaminīte kūtongosya kuma kwa Mwīai waku, na īvinda yītw'ītwe, ūsilīlo woo wīthwa ūtūaa.

131.Ithiwa na ūmīisyo indi nūndū wa ūndū mo meūneena na mūtale Mwlai waku na ndala Syake mbee wa kuma kwa syua na mbee wa kūthūa kwayo; na mūtale We mavinda ma ūtukū na ilunguni sya mūthenya, nīkana we ūtonye kwona ūtanu wa w'o.

132.Na ndůkaiketeee syindů imwe ila Ithyi tümanengete andů ma ivila imwe kati woo nikana maitanie kwa ñinda ikuvî nthini wa nthi ino, nikana tütonye kümatata nasyo. Na kyaüya kya Mwiai waku ni kiseo mbee na nikikalaa.

133.Na we mathing'īīsye andū ma nyūmba yaku Mboya, na lūma nthīnī wayo. Ithyī tūiūkwītya we kyaūya, Ithyī Nithyī tūnenganae kwoondū waku we. Na mūminūkīlyo nī kwoondū wa ūlūngalu.

غَاصْدِرْعَلَى مَا يَقُوْلُوْنَ وَسَنِحْ بِحَمْدِدَرَنِكَ تَبْلُ طُلْوْعِ الشَّهْسِ وَ قَبْلَ غُرُوْبِهَا ۚ وَمِنْ الْمَآثِي الَّيْلِ فَسَبِحْ وَ الْطُوَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تُوْضَى ۞

وُلا تَسُكَنَ عَيْنَيْك إلى مَا مَثَمَنَا بِهَ أَزُواجًا فِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيْوةِ اللَّهٰ نِيَاهُ لِنَفْتِنَهُمْ فِيْهُ وَدِنْفُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَ ٱبْفَى ۞

وَأَمُواَهٰلَكَ بِالصَّلَةِ وَاصْطَبِرْعَلَيْهَا ۗ لَانَسَكُكَ رِزْقًا ۚ نَحْنُ نَزْرُقُكُ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّغْوٰى ۞

رُ لَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ زَنِكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاجَلًّا مُسَدَّقُ شَ

³ mõõnda nomõvaka mamanyīke ta kī nthimo metaphorically kwasya kõmantha wīvitho kana kwīlingya uungu wa õekeo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na õu nīw'o vyū Atamu weekie kwīanana na Kulani vala vawetetwe ütheinī kana Ngai We-Mwene nīwamūmanyīisye we ndeto ila itonya kūmūvetanga we kuma īvītyonī yake na kwoondū wa kwīw'a ndeto isu, Ngai nīwamwelekele we vamwe na tei na ūekeo.

134.Namo maasya, 'Nīkī we ndatūeteae ithyī Kyama kuma kwa Mwīai wake?' Vo vayaaūka kwoo ūkūsī mūtheu nthīnī wa maūndū ala me nthīnī wa Maandīko Matheu ala ma mbee?

135.Na takethwa Ithyi nitwamanangite mo na üsililo mbee wa yo vate nzika mo methwa maisye, 'Mwiai waitü, waleile kütüetee Mütümwa niki nündü ithyi twithwa twaatiie miao Yaku mbee wa tütananyivw'a na küsonokw'a?

136.Asya, 'Kīla Ūmwe nīweteele; kwa ūu, inyw'ī eteelai, na mūkamanya andū ala ma nzīa ya w'o naaū na ala maatīlaa ūtongoi wa w'o.'

وَ قَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَنَا بِأَيَةٍ مِنْ زَيِّهِ أَوُلَهُ تَأْرِيهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولِي ﴿

وَكُوْاَتَا ٓ اَهُلَكُنْهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ تَبْلِهِ لَقَالُوْا رَبَّنَا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُوْلًا فَنَتَّكِعَ اٰلِيتِكَ مِنْ تَبْلِ اَنْ نَذِلَ وَ نَخُوٰى۞

قُلْ كُلَّ مُنْتَرَيِّضٌ فَتَرَكِّضُوا عَنْسَتَعَلَمُوْنَ مَنْ اَخْطُ غُج الصِّوَاطِ الشَّوِيِّ وَمَنِ الْهَتَالَى ۞

سُورَةُ الْحَانِيَانِ مَدِينَةُ

AL - ANBIYA (Wavuanīw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Andû nîmakuîvîw'e ûtali woo, îndî mo nîmaalyûkaa me nthînî wa kûlea kwîthwa na wîsûvîi.
- 3. Vayūkaa ūtao ona ūmwe mweū kuma kwa Mwiai woo, indi mo nimawithūkiisyaa na makiūvūia ngūi.
- 4.Na ngoo syoo nīsyūlawa. Na nīmaiaa mbŪmbano syoo syī sya kīmbithī----asu ala mekaa makyasya Mūndū ūū nī kīndū ateo no mūndū otenyu-inyw'ī ene? Indī inyw'ī nīmūkwītīkīla ūoi omūwene w'o?
- 5.Ngai nīwamūtavisye Mwathani, Asya, Mwīai wakwa, nūmesī maūndū ala maneenawa ītunī na īūlū wa nthī. Na We nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.'
- 6.Aiee, mo maasya, *Iī nī* ndoto nthokoanu; aiee, we nīwīseūvītye; aiee, we nī mūtili wa myalī. Indī we natūetee ithyī ūvano tondū *Athani* ala maī mbee matūmiwe na Syama.
- 7. Vai mūsyī waī mbee woo, ūla Ithyī twawanangie, waaītīkīla ona vanini. Mo Indī nīmekwītīkīla?

إنسيرالله الزّخلن الزّحينين

ٳ۬ڡ۬ٚتُوَبُ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَ هُمْ فِي غَفْ لَهٍ مُغْرِضُونَ ۞

مَا يَأْتِينِهِمْ قِنْ ذِكْرِقِنْ تَرَبِّهِمْ مَكْمُكَ ثِ إِلَّا اُحَمَّوُّهُ وَهُمْرِيَكْمَبُونَ ﴿

لَاهِيَةٌ قُلُوْبُهُمْ وَاسَرُوا النَّجْى الَّذِينَ طَلَكُوْاتُهُ هَلْ هٰذَاۤ اِلَّابَشُرُّ مِّشْلُكُمْ الْعَثَانُوْنَ السِّعْرَوَانْتُرُ تُبْعِمُ وْنَ۞

قُلَ دَنِيْ يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَا ۚ وَالْاَيْضِ ۗ وَهُوَ السَّينِيُّ الْعَلِيْمُ ۞

بَلْ قَالُوْاَ اَضْغَاتُ اَحْلَامُ بَلِ افْتَرْبُهُ بَلْ هُوَشَاعِرٌۗ مُلْيَاٰتِنَا بِأِيةٍ كَمَا اُرْسِلَ الْاَوْلُوْنَ ۞

مَا امْنَتْ تَبْلَهُمْ فِنْ قَدْيَةٍ أَهْلَكُنْهَا أَوْمُ يُوْفِؤْنَ ۞

8.Na Ithyi tuyaatuma ona umwe ta Atumwa mbee waku ateo aume ala twamatwaie movuany'o. Kwa uu makulyei asu ala mesi maandiko matheu nesa, ethwa inyw'i muyisi.

9.Na Ithyi tuyaamanenge mo mii itaisaa liu, ona mayai ma kwikala thayu tene na tene.

10.Ithyi indi, nitweaniisye utianio Witu kwoo; na Ithyi nitwamatangiie mo na asu ala twendie; na nitwamanangie ekima-nai.

11.Ithyl yu nitumutheesye inyw'l Ivuku yila nthini wayo ve maundu *onthe ala inyw'i mutonya kwenda kwoondu* wa utao wenyu: inyw'i indi nomukamanya?

وَ مَا اَرْسَلْنَا قَبَلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْجَى الِيَهِمْ فَسُمُلُوّاً اَهْلَ الذِّحْرِان كُنْتُمْ كَا تَعْلَمُوْنَ ﴿

وَ مَا جَعَلْنُهُمْ جَسَدُاكُ يَأْكُلُوْنَ الطَّعَامَرِ وَ مَسَا كَانُوا خِلِدِينَ ۞

ثُمَّرَ صَكَ تَنْهُمُ الْوَعْلَ فَأَنْجَيْنُهُمُ وَ مَنْ نَشَاءً . وَاللَّهُ مَنْ نَشَاءً . وَاللَّهُ النُّسُم فِينَ ۞

ه لقد انزُلنا إلينكُمْ كِتْبًا فِيهِ وَكُرُكُمُ افلاتعَقِلُون اللهِ

LUKU 2

12.Na nī mīsyī yīana ata īla yeekie mavītyo īla Ithyī twamyanangie vyū, na Ithyī twookīlya andū angī ītina wayo!

13.Na yıla mo masamie üsililo Witü, we nımambılıılıye küsemba maükılte.

14.'Mūikasembe, ĩndĩ syokai motanunĩ menyu ala inyw'ĩ mwamatanĩaa mūno, na syīkalonĩ syenyu nīkana inyw'ĩ mūtonye kūetwe kwa ūtalo.

15.Mo maisye, 'Woo nī witū, ithyī twaī eki-ma-naī ow'o!

16.Na ūū ndwaaeka kūtw'īka kīīo kyoo kūvika yīla Ithyī twamaīmīie nthī, matw'īkīthītw'e ta mūu.

وُكُمْ قُصَّنْنَا مِن تَزْيَاةٍ كَانَتْ ظَالِمَةٌ وَٱنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا أَخِرِ نِنَ۞ فَلَتَا آحَسُوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ فِينَهَا يَرَكُضُونَ۞ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا ٱنْرِفْتُمْ فِيْهِ وَمَسْلِكِنِكُمُ لَا تَرْكُشُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا ٱنْرِفْتُمْ فِيْهِ وَمَسْلِكِنِكُمُ لَا تَرْكُلُمُ نُشْكُونَ۞

قَالُوْا يُونِيُنَا إِنَّا كُنَّا ظُلِمِينَ @

فَكَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوْبِهُمْ حَتَّى جَعَلْنَهُمْ حَصِيْلًا لْحِيدِيْنَ @ 17.Na Ithyī tuyaaumba matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo syelī na ītha0.

18. Takethwa ithyi nitwendie kumantha ithau, Ithyi vate nzika, twithwa twayonie nthini wa ila Ithyi twina syo Ithyi ethwa Ithyi twai na yika ya kindu ta kyu ona vanini.

19. Aiee, Ithyi twiliilaa w'o iülü wa üvüngü na w'o niwanangaa mütwe wa w'o, na niwanangikaa. Na woo ni wenyu nündü wa maündü ala inyw'i mümüwetaniasya Ngai namo.

20.Ula wonthe ona wiva wi îtunî na îûlû wa nthî ni Wake. Na asu ala me mbee Wake maivûthasya kûmûthaitha We, ona mainoaa.

- 21.Mo nimamūtaiaa ūtukū na mūthenya na maileelaa.
- 22.Mo nīmosete ngai kuma īūlū wa nthī īla īthayūūkasya akw'ū?
- 23. Takethwa nīveethīītwe katī wa syelī *tīu na nthī* ngai eka Ngai Mwene Vinya W'onthe, syo Indī syelī matu na nthī syīthwa syeethīiwe na kīthokoo. Ngai Mwene Vinya W'onthe Indī nataīwe, Mwīai wa Kīvīla-Kya-Usumbī, Iūlū wa undū mo mawetaa.
- 24.We ndatonya kūkūlw'a īūlū wa ūndū We wīkaa, īndī mo makakūlw'a.
- 25.Mo nīmosete ngai ūtee Wake We? Asya, 'Etei ūkūsī wenyu. Yīī nī Ivuku ya asu ala me vamwe nakwa, na Ivuku ya asu ala maī mbee wakwa ' Aiee,

وَمَا خُلُقُنَا السَّمَاءُ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُا لِعِينِينَ ﴿

لَوْ اَرُدْنَا آَنْ نَتَّخِذَ لَهُوا لَا تَّخَذُنْهُ مِنْ لَكُنَا اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ ال

بَلْ نَقْذِنْ مِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ ثِنَدْمُنْهُ وَإِذَا هُوَ ذَاهِقُ ۚ وَكُمُّ الْوَيْلُ مِنَا تَصِغُوْنَ۞

وَ لَهُ مَنْ فِي السَّلُوٰتِ وَ الْأَرْضِ وَ مَنْ عِنْكَ لَهُ لَا يَنْتَكُٰبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَخْسِمُوْنَ۞

يُسَبِّحُونَ الْيَكَ وَالنَّهَارُ لَا يَفْتُرُونَ ۞

آمِ اتَّخُذُو ٓ اللَّهَ ۗ فِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِهُ وْنَ ﴿

لَوْكَانَ فِيهِمَا اللِهَةُ إِلَّا اللهُ لَفَسَدَتَا أَحَبُهُ حَنَ اللهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿

لَا يُسْتُلُ عَبَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْتَلُونَ ﴿

ٱمِراتَّخَذُوْامِنْ دُوْنِهَ اللَّهَةُ * قُلْ هَاتُوَا بُرْهَانَكُمٌّ

aingĩ mũno moo mayĩsĩ ũla w'o, na kwa ũu, nĩmaalyūkaa.

26.Na Ithyi tuyaamutuma Mutumwa mbee waku indi Ithyi nitwamuvuanisye we tukyasya, 'Vai Ngai ateo Nyie; kwa uu, nthaithei Nyie ninyioka.

27.Na mo maasya, 'Ngai-Wa-Ulau nïwïyosee mwana We-Mwene.' We nï Mūtheu. Tiw'o mo nī athūkūmi atalīku tū.'

28.Mo maineena mbee wa We ataneenete, na mo mekaa na mwiao Wake ti).

29. We nīwīsī maundu ala me mbee woo na ala me ītina woo, na mo maithaithanaa ateo ūla We-Mwene umwītīkīlaa, namo mathūkumaa mesūvīīte kwoondu wa w'ia Wake.

30.Na úla ona wíva woo útonya kwasya, 'Nyie ni Ngai útee Wake,' Ithyi tûkaműiva na Ngiena. Uu niw'o Ithyi tûmaivaa eki-ma-nai.

LUKU 3

31.Mo alei nomonaa kana nthī na matu syaī *mbumbu* oīmwe īkwatene, īndī Ithyī twaithaany'a? Na Ithyī nītwaseūvisye kīla kīndū kī thayū kuma kīw'ūnī. Indī mo nomaketīkīla?

32.Na Ithyī nītūseūvītye iīma nūmu īūlū wa nthī ndīkese kūthingitha vamwe namo; na nthīnī wayo Ithyī nītūseūvītye nzīa nthanthau, nīkana mo matonye kūtongoew'a nesa.

هٰذَا ذِكْوُمَنُ مِّنِى وَذِكْوُمَنْ فَبَالُّ بُلْ ٱلْثَوْهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ الْحَقَّ فَهُمْ مِّغُوضُونَ ۞ وَمَاۤ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبَالِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوْجِىۤ إِلَيْهِ اَنَّهُ لَاۤ اِلٰهُ إِلَّا اَنَا فَاعْبُدُونِ ۞

وَقَالُوا اتَّخَذَ الزَّحْمٰنُ وَلَنَّ اسْبَحٰنَكُ * سَلْ عِبَادٌ ۗ مُكْرَمُونَ ۗ

لَا يُسْبِقُوْنَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ۞

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ ٱيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ لَا لِللَّهِ لِمَا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللّ

وَمَنْ يَقُلُ مِنْهُمُ اِنْيَ اللَّهُ مِنْ دُوْنِهِ مَنْ اِنَهُ عَلِيهِ بَخْوِيْهِ ﴾ جَهَلْمَ ۖ كَذٰ لِكَ نَجْزِى الظّٰلِمِينَ ۚ ۞

اُدَكُمْ يُكُو الَّذِينَ كُفُوُواْ اَنَّ السَّلُوتِ وَالْاَرْضَ كَانَتُا رَتْفًا فَفَتَفْنُهُمَا ۚ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَا ۚ عُلَّى كُلُّ مَنَّ عَيْ اَفَلَا يُؤْمِنُونَ ۞

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ تَبِيْكَ بِثِمْ وَجَعَلْنَا فِيْهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُ مْ يَهْتَدُونَ ۞ 33.Na lthyĩ nĩtūseūvĩtye ĩtu ta kĩala, kĩsūvĩīku nesa; ĩndĩ mo nĩmaalyūkaa makaitia Syama syayo.

34.Na We nī ·Ula woombie ūtukū na mūthenya, na syua na mwei, kīla kīmwe kīvingilitīte kilingenī kyakyo.

35.Ithyĩ tủyaamûnenge mũndũ ona wĩva thayũ wa tene na tena mbee waku we. Ethwa ĩndĩ we ūkakw'a, mo makekala vaa tene na tene?

36.Kīla thayū ūkasama kīkw'ū; na Ithyī nītūmūimīthasya inyw'ī na ūthūku na ūseo kwa nzīa ya ūtato. Na Kwitū nīkw'o inyw'ī mūkatūngwa.

37.Na yıla alei makwona we, nımauvulaa we ngul to. Mo makulasya, 'Uu nıwe uwetaa ngai syenyu nai?' Oyıla mo nımo ene ala maleaa na kwuthya kuwetwa kwa Ngai-Wa-Ulau.

38.Mûndû ombîtwe na mîtûkî. Nyie kwa ûla w'o ngamwony'a Syama Syakwa îndî mûikangûlye Nyie nikalaate.

39.Namo makulasya, 'Kyathī kīl kīkeanīīw'a īndīī, ethwa we wī wa w'o?'

40. Takethwa alei nimamanyie tu ivinda yila matakethiwa matonya kusiiia mwaki kuma mothyuni moo kana kuma miongoni yoo, na mo maikatetheew'a!.

41. Aiee, w'o ükamaumīlīīla lūlū woo mateumanya na w'o ükamavūavūany'a mo vyū; na maikethwa matonya

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقُفًا مَهُ فُؤظًا ﴿ وَهُمْ عَنْ السِّمَاءَ وَهُمْ عَنْ اليِّهَا مُعْرِضُونَ ﴿

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ الْيَنَلُ وَالنَّهَارُوَ الشَّنْسَ وَ الْقَدَرُ كُلُّ فِي فَلَكِ يَشَبُحُوْنَ ﴿ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرِقِنْ تَبُلِكَ الْخُلْلِ الْفُلْلِ الْفُلْلِ فِتَ فَهُمُ الْخُلِلُ وَنَ ﴿

كُلُ نَفْسٍ ذَآبِقَةُ الْهَوْتُ وَنَبْلُؤُكُمْ بِالشَّرِّوَ الْمَانِيَّةُ وَالشَّرِوَ الشَّرِوَ الْمَانُونُ وَالنَّذَاتُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنَاتُونُ وَالْمَنَاتُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمَنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُ وَالْمُنْاتُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْ والْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْتُونُ وَالْمُنْاتُونُ وَالْمُنْالُونُ وَالْمُنْالِقُونُ وَالْمُنْالُونُ وَالْمُنْتُونُ وَا

وُإِذَا رَٰاكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا إِنْ يَتَثِيَّدُوْنِكَ اِلْاَهُزُوَّا ۗ اَهٰكَا الَّذِى يَذَكُرُ الْهَتَّكُفُّ وَهُمْ بِذِكْمِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كُفِهُ وَنَ۞

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِن عَجَلٍ سَأُورِنِكُمْ الْمِنِي فَلَا تَنتَفْجِلُونِ ۞

وَ يَقُولُونَ صَتْحَ هٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ طَدِقِيْنَ ۞ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا حِيْنَ لَا يَكُفُونُ عَنْ وَبُوهِمُ النَّارَ وَلَاعَنْ خُلِهُوْ رِهِمْ وَكَاهُمْ يُنْحَرُونَ ۞

بَلْ تَأْتِيْهِمْ بَغْتَةً فَتَنْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيْغُونَ رَوَّهَا وَ لَاهُمْ يُنْظَرُونَ ۞ kutungīthya, ona mo maikanengwe īvinda.

42.Na ow'o Atūmwa nīmavūīwe ngūī mbee waku, īndī amwe katī wa ala mavūīaa ngūī nīmamathyūlūlūkile asu moo ala mavūthasya.

LUKU 4

43. Asya, 'Nuu ula utonya kumusuvia inyw'i utuku na muthenya vala ve Ngai-Wa-Ulau?' Indi mo nimaalyukaa makauma ulilikanoni wa Mwiai woo.

44.Mo mena ngai ona īmwe īla ītonya kūmasūvīana Naitū? Syo iitonya kwītetheesya syo mbene ona iitonya kwīw'anīthw'a Naitū nī mūndū ona ūmwe.

45. Aiee, Ithyi nitwamanengie asu na maaithe moo symdu nzeo sya nthi mo kuvika thayu wamaasavia muno mo. Mo nomonaa kana ithyi nitumithokeete nthi tukiminyivya mivakani yayo? Mo indi, nimatonya kutwika asindi?

46.Asya, 'Nyie ndiûmûkaany'a inyw'î Îndî nî kwîanana na ûvuany'o *mûtheu*.' Indî ala mate matû maitonya kwîw'a wîtano yîla mo meûkaanw'a.

47. Na ona mívevo ya usililo ya Mwiai waku ikamakiita mo, vate nzika, mo nikuia, 'Woo ni witu! Ow'o, ithyi twai eki-ma-nai.'

48.Na Ithyl tükaseüvya ithimi sya w'o sya ülüngalu kwoondu wa Müthenya wa Uthayuukyo nlkana klla thayu

وَ لَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِوُسُلٍ مِّنْ تَبْلِكَ فَكَانَ بِاللَّذِيْنَ عَيْ سَخِوُوْا مِنْهُمْ قَاكَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِهُ وْنَ شَ

قُلْ مَنْ يَكْلُؤُكُمْ بِالْيَلِ وَالنَّهَادِمِنَ الرَّحْلُنِ * بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِرَ لِمِهِمْ مُعْرِضُوْنَ ۞

ٱمْرَلَهُمْ الِهَنَّةُ تَلْنَعُهُمْ مِنْ دُوْنِكَا لَايَنتَطِيْعُوْنَ نَصْمَ اَنْفُسِهِمْ وَلَاهُمْ مِنْنَا يُصْحَبُوْنَ ۞

بَلْ مَتَعْنَا هَوُلَا وَ الْهَاءَ هُمُ حَتَّ كَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ الْفَلَا يَرَوْنَ آنَا نَاْتِي الْكُمْ ضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا الْفَهُمُ الْغَلِمُونَ ۞

تُلُ إِنَّنَآ أُنْذِرُكُمْ بِالْوَعِي ﴿ وَلَا يَسْمَعُ الصُّـدُ اللُّعَاءُ إِذَا مَا يُنْذَرُونَ۞

وَلَيِنْ مَّشَتْهُمْ نَفْحَةٌ قِنْ عَدَابِ رَبِكَ لَيَغُولُنَّ يُونِيَنَا آيَنَا كُنَّا طٰلِمِينَ۞

وَ نَضَعُ الْمَوَاذِيْنَ الْقِسُطَ لِيُوْمِ الْقِينَمَةِ فَكَا تُظُلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ نَوْدَلٍ اَتَنْنَا بِهَا وَكَفْى بِنَا لَحْسِينِينَ۞ ndúkavítíw'e ona vanini. Ona ethwa ní ŭito wiana wa kaveke ka kalandalī, Na Ithyl nitwianie Ithvī tūkaumīlya. kwithwa ta atali.

49.Na Ithyi nitwamunengie Mose na Aluni Kîvathukany'a na Kyeni Kīlilikany'a kwa ala alūngalu,

50.Asu ala mamūkīaa Mwīai woo kīmbithini, na ala maūkīaa ūla Saa wa Utw'io.

51.Na kīī nī Kīlilikany'a kīathime kīla tůkítheetye, inyw'7 îndî. Ithví nîmûûkîlea?

LUKU 5

- 52. Na mbee wa $k\tilde{n}$ Ithyl nltwamunengie wake na Ithyi Avalamu **Ūtongoi** nītwamwīsī we nesa.
- 53Yīla we wamatavisye īthe wake na andū make, Ino nī mīvw'anano myaū invw'ī mûmīkwatītye mûno?
- 54.Mo nîmasûngîie, 'Ithyî tweethîie maaîthe maitû maimîthaitha yo.'
- 55.Nake amea, 'Ow'o, inyw'l inyw'lene oundu umwe na maalthe menyu nthĩnĩ ĨvĨtvo nīmwīthīītwe wa Othein [.'
- 56.Mo maműkűlya, 'We ütűetee ithyl w'o wa w'o kana we wi umwe wa ala mayūaa ngūĩ?'
- nī Mwīai wa matu na nthī, We Ula

وَ لَقَدُ أَتَيْنَا مُوْلِى وَهٰرُوْنَ الْفُرْقَانَ وَضِياءٌ وْذَكُرًا لِلْمُتَّقِبُنَّ أَنَّ لَكُنَّ عَنْ الْمُ

الَّذِيْنَ يَخْشُوْنَ رَبَّهُمْ مِا لْغَيْبٍ وَهُمْ مِنْ السَّكَامَةِ مشفقون ۵

إِنَّهَ يَعْ وَهٰذَا ذِكْرُ مُنْدِرُكُ أَنْزَلْنَهُ ۚ أَفَائَمُ لَهُ مُنْكُونِنَ ﴿

وَ لَقَدْ أَتَنْنَا إِبْرِهِ نِهِ رُشْدَهُ مِنْ قِنْلُ وَكُنَّا يه غلبين ه

إِذْ قَالَ لِأَبِيْهِ وَقَوْمِهِ مَا هٰذِهِ التَّمَا ثِيْلُ الَّتِينَ اَنتُمْ لَهَا عَكَفُوْنَ @ قَالُوْا وَجَدُنَّا أَبَاءَنَا لَهَا غِيدِيْنَ ﴿

قَالَ لَقَذَ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَانَّأُوْكُمْ فِي ضَا

قَالُوْآ أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ آمْرَانْتُ مِنَ اللَّعِينِينَ @

قَالَ بُلْ رَبُّ السَّلُوتِ وَ الْاَمْرِضِ الَّذِي 57.We amasungiie, 'Aice, Mwiai wenyu قَالَ بُلْ رَبُّ السَّلُوتِ وَ الْاَمْرِضِ الَّذِي

wasy0mbie svo: na Nvie ni 0mwe wa asu ala mena úkūsī wa ūu.

58.'Na Nyie nīīvīta na Ngai Mwene Vinva W'onthe. Nvie vate nzika. nîngüsüanîa lülü wa mivw'anano venvu îtina invw'î mwamina kūthi na mwathelekelva.'

59.Kwa ûu, we nîwamîtûlangile ilungu vonthe ateo üla wal münene katl wavo. matonye kusyoka kwa nIkana mo makūlvo.

60.Mo makūlya, 'Ula wikite ngai sitū ūū nuu? Vate nzika, we nokuvika ethwe e mwiki-wa-nai

61.Mo maisye, 'Ithyî nîtwamwîw'ie mwanake umwe aimineenea vo nai: we etawa Avalamu.'

62.Namo maasya,'Müetei Indi mbee wa metho ma andu, nIkana mo methwe na űkűsű.

63. Na îndî mo mamûkûlya Avalamu, 'We nue Ula wîkîte ngai sitû ûû, we Avalamu?

64. We asûngîie, 'IÎ, vate nzika mûndû mûna nîwîkîte ûu. Vaa ve ûla mûnene

فَطَرَهُنَ ﴿ وَانَا عَلَا ذَٰلِكُمْ فِنَ الشَّهِدِينَ ۞ وَ تَاللُهِ كَا حَدِيدَ اَنْ تُولَدُ مُذُبِرِيْنَ ﴿

تَجَعَلُهُ خِذَاذًا إِلَّا كِنْرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ النَّدَرُ

قَالُوْا مَنْ فَعَلَ هٰذَا يِالِهَتِنَ ۚ إِنَّهُ لِينَ الظَّلِيٰنَ ۞

قَالُوْاسِنِعْنَافَتَ يَنْأُرُهُمْ يَقَالُ لَهُ إِبْرِهِنِيمُ۞

قَالُوا فَأَنُوا بِهِ عَلَمْ اعْنُنِ النَّاسِ لَعَلَّمُ يَثْهَكُ وَنَ الرَّاسِ لَعَلَّمُ يَثْهَكُ وَنَ

عَالْوُآءَ اَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِأَلِهَتِنَا يَأْبُرْهِنِهُ۞

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ ﴿ كَيِيْرِهُمْ مِلْمَا فَتَمَكُّونُهُمْ إِنْ كَانُدُا سُطِقُونَ ٦ Unutalithw'a. Indi mikulyei yo ethwa nitonya kuneena. 1*

65.Na îndî mo nîmeelekanîle mûndû na ûla ûngî na maasya, 'Inyw'î ene vate nzika, mwî îvîtyonî.'

66.Na mītwe yoo yakumanīw'a nthī nī nthoni na mamwīa, 'Kwa úla w'o, we nīwīsī nesa kana yo ndīneenaa.'

67. Avalamu amakulya, 'Inyw'i Indi muthaithaa vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe ila itamutandithiasya kindu ona vanini kana kumwika nai?

68.Nthoni sylthwe lulu wenyu na ila inyw'l muthaithaa vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe! Inyw'l lulu nomukamanya?'

69.Mo maisye, 'Mūvlvyei na tetheesyai ngai syenyu, ethwa inyw'ī nīmūtwīte kwīka ūndū ona wīva.'

قَرَجَعُوۤ آلَى اَنْفُسِهُمْ فَقَالُوۤ التَّكُوْ اَنْتُمُ الظَّلِمُوْنَ ۞ ثُمَّ تُكُسُوٰ عَلَىٰ اُرُوسِهِ هُوَ لَقَلْ عَلِنْتَ مَا هَـُوُلَآ مَنْ عَلَيْهُوْنَ ۞ قَالَ اَفَتَعُبُدُونَ مِنْ دُوْتِ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا كَا يَنْفَعُكُمُ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ مَا تَعْلَمُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهُ المُعْلَمُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ المُنْ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ المُنْ اللهُولِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ ا

^{*}Aalvūli amwe ow'o nīmelelūkaa ūalvūlo wa maikla Ou nOtonya műsoa ŨŨ kana kûmûtw'îkîthya Avalamu ta mûkengani. Ow'o ti művw'anano üla műnene waanangīte mīvw'anano īla mīnini Avalamu mwene nīwe weekie ūu. Kwoondu wa uu, kwasya kana Avalamu niwe waisye, '00 niw'o monene woo, kwithiwa kwi kūthūku na nī kūmwilīīla Avalamu ūvūngū. Kwa ûu, nîkwaîlîte nî kûmanyîka kana, kûyaî kûlea kūandīkīka īndī nī ūkany'o wī vinya. amwe kindu nikithiawa ki Utheini mUno kwa mûndû kwîtîkîla ûvoo ta ûsu. Ithyî nîtwîtîkîlaa kana Avalamu niwe waneenie atena kieleelo ona vanini kya kůmathyoekya mo Indi kwa nzia va ngaananio yi vinya iülü wa üvüngü wa mülkilo woo. Uu niw'o mo moosie Uvoo Usu. Mamina kūmwīw'a Avalamu, vai ona ūmwe waasyoka kūmwīta mūkengani. Indī kwīanana na Kulani Ntheu, yo yal nguthu ya kūsisya maūndū ma nthini ala maingilw'e kûmanya ûtumanu wa mûlkilo woo. Undû ûû nûtheetw'e nesa nî mîsoa îno sisya mUsoa wa 65-68. Na Ingi ni kwallitwe ni kūlilikanwa kana mbee wa kīko kīī; Avalamu mwene niwaetete mbee wa andû ûtw'io wake wa kūmvananga mīvw'anano yoo sisya mūsoa wa 58.

70.Ithyl twaisye, 'We Mwaki, Ithwa wl muvoo na Ithwa wl umo wa muuo kwoondu wa Avalamu.'

71.Namo nimamanthite nzīa ya kumwika nai we, indi Ithyi nitwamatwikithisye mo kwithwa ala mai na wasyo munene vyu.

72.Na Ithyi nitwamutangile we na Loto na twamaete nthi mo ila Ithyi twamiathimie kwoondu wa mbaa-andu.

73.Na Ithyi nitwamunengie Isaaka na mwisukuue, Yakovo, na onthe twamatwikithya andu alungalu.

74.Na Ithyī nītwamatw'īkīthisye mo atongoi ala mamatongoesye andū kwa mwīao Witū, na Ithyī nītwatwaie ūvuany'o kwoo tūimeyīaīa kwīka mawīa maseo, na ūsyaīīsya wa Mboya, na kumya nthembo. Namo maī athaithi Maitū twī ithyoka.

75.Na Loto Ithyi nitwamunengie ui na umanyi. Na Ithyi nitwamutangiie we kuma nthini wa musyi ula weekie mothatyo. Ow'o mo mai athe na andu mbaa-matu.

76.Na Ithyi nitwamwitikilile we nthini wa tei Witu; vate nzika, we ai umwe wa ala alungalu.

LUKU 6

77. Na *lilikanai* yila Noa watūiie Ithyitene, na Ithyi nitweew'ie mboya yake na nitwamumisye we na andū ma nyūmba yake kuma thinani mūnene.

وَالْادُوْا بِهِ كَيْنَدُا فَجَعَلْنَهُمُ الْأَخْسَىٰ يُنَ ۗ

وَ نَجْنَينُهُ وَ لُوْطًا إِلَى الْاَرْضِ الَّذِيْ بِلْوَكُنَا فِيْهَا الْعُلِيدِيْنَ ۞

وَ وَهَبْنَا لَهَ ۚ اِسْلَحَقُ ۗ وَيَعْقُوْبَ نَافِلَةً ۗ وَكُلَّا جَعَلْنَاطِيلِجِيْنَ ۞

وَجَعَلْنُهُمْ اَبِتَةً يَهُذُونَ بِأَمْوِنَا وَ اَوْحَيْنَا اِلنَهِمْ فِعْلَ الْحَيُوْتِ وَإِقَامُ الصَّلُوةِ وَلَيْتَاءُ الزَّكُوةِ ۚ وَكَانُوا لِنَا عُهِدِيْنَ ۖ

وَلُوْطُا اٰتِينَٰهُ حُلُمًّا وَعِلْمَّا وَنَجَيْنَٰهُ مِنَ الْقَلْمِيَةِ الَّذِيْ كَانَتْ تَغَمَّلُ الْخَبِّيِثُ الْمُصْمِّكَا نُوْا فَوْمَ سَوْدٍ طُسِقِينَ فِي

مع وَازْخَلْنُهُ فِي رُحْمَتِنَا أَنَّهُ مِنَ الصَّلِحِيْنَ ﴿

وَنُوَحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبَلُ فَاسْتَكَبْنَا لَهُ فَنَجَيْنُهُ وَاهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ۞ 78.Na Ithyi nitwamütetheesye we iülü wa andu ala maleile Syama Siitü. Vate nzika, mo mai andu athe; kwa uu, Ithyi nitwamanyw'ithisye kiw'u mo onthe.

79. Na lilikanai Ndaviti na Solomoni yila mo maumisye motwio iūlū wa imea ila malondu ma andū maite mūūndani *Otukū*; na Ithyi twai ngūsi ya ūtw'io woo.

80.Ithyī nītwamūnengie Solomoni ūmanyi wa w'o wa ūvoo ūsu na kīla ūmwe woo Ithyī twamūnengie ūī na ūmanyi. Na Ithyī nītwasyīw'īthisye iīma na nyūnyi sya yayaya kūtanīa ndaīa sya Ngai Mwene Vinya W'onthe vamwe na Ndaviti. Na Nithyī twīkaa maūndū onthe ta asu.

81.Na Ithyī nītwamūmanyīisye we kūseūvya itonyeo sya kīaa sya kaū kwoondū wenyu, nīkana syo itonye kūmūsiīīa inyw'ī vinya wa ala angī nthīnī wa kaū wenyu. Indī inyw'ī nomūtūngaa mūvea?

82. Na Ithyi nitwakiyiaie kiseve ki vinya kimwiw'e Solomoni. Kyo ni kyauutanie kwelekela nthi ila twaathimite. Na Ithyi twina umanyi wa syindu syonthe.

83.Na Ithyi nitwameyiaie athambii ala anene kumwiw'a we ala mathambiaa kwoondu wake, na kwika wia ungi utee wa usu; na Nithyi Ala mamaungamie mo.

84. Na *lilikanai* Yovu yila wamwikailile Mwiai wake, *akyasya*, 'Thina nungwatite nyie, na We Nue Usuitwe ni وَ نَصَوْنُهُ مِنَ الْقُوْمِ الَّذِيْنَ كُنَّ ابُوْا بِأَيْرِتِنَا ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا قُوْمُ سُوْدٍ فَأَغْرُقُنْهُمْ رَاجْمَعِيْنَ ۞

وَدَاوُدَ وَسُلِيَمْكَ اِذْ يَخَلَّمُنِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيْهِ غَنَمُ انْقَوْمٌ ۚ وَكُنَّا كُلِّهِمْ شِٰهِإِنَّكُ

فَعُهَنَنْهَا سُلِيَّنِانَ ۚ وَكُلَّا اٰتِيَنَا حُكَّنَا وَعِلْمَانَ وَ سَخُونَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالُ يُسَبِّخْنَ وَالطَّلِزُ وَكُنَّا فيلِيْنَ ۞

وَعَلَنْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوْسٍ لَكُمْ لِلْفُصِتَكُمْ فِـنَ[،] بَاْسِكُمْ ْ فَهَلْ اَنْتُمْ شٰكِرُوْنَ۞

وَلِسُلَيْهُ نَ الرِّيْحَ عَاصِفَةٌ تَجْدِى بِأَنْوَةَ إِلَى الْاَرْضِ الَّتِي بُرُلْنَا فِيْهَا وَكُنَا بِكُلِ شَيْءُ طليبين ﴿

وَمِنَ الشَّلِطِيْنِ مَنْ يَّغُوْصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عُمَّا دُوْنَ ذٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ خِفِظِيْنَ ﴿

وَ أَيْوُبَ إِذْ نَادَى رَبِّهُ آَنِيْ مَسْمِنَى الظُّهُ وَاَنْتُ الْمُحُودَانَتُ الْمُحُودَانَتُ الْمُحُودَانُ الْمُعَالِمُ اللّهُ الل

tei wa onthe kati wa onthe ala mew'aniaa tei.

85.Kwa ūu, Ithyī nītweew'ie mboya yake na twavetanga thīna ūla we waī naw'o, na Ithyī nītwamūnengie andū ma nyūmba yake na angī ota ūu vamwe namo, ta tei kuma Kwitū, na ta ūlilikany'o kwa athaithi.

86.Na *lilikanai* Isumaeli na, na Enoko *Idris* na Esikieli *Dhul Nun*. Onthe maī katī wa omīīsya.

87.Na Ithyi nitwametikililye mo nthini wa tei Witu. Vate nzika, mo mai kati wa ala alungalu.

88. Na lilikanai Yona Dhul-Nun, yīla we waendie ena ūthatu. Na we nīwasūanīie kana Ithyī tūikamwīw'īthya kyeva. Indī iīndīnī sya kīvindu we nīwaīie akyasya, 'Vai Ngai ateo We, We wī Mūtheu. Ow'o, Nyie nīnīthīītwe nī katī wa ekima-naī.'

89.Kwa ûu Ithyî nîtweew'ie mboya yake na twamumya we thînanî. Na ûu nîw'o Ithyî tûmatwaa etîkîli.

90.Na lilikanai yila Sakalia wamwikailile Mwiai wake akyasya, 'Mwiai wakwa, ndukandeke nyie nde kaana, na We Nue Ula-Museo Vyu kati wa atiiwa.'

91.Kwa ûu Ithyî nîtweew'ie mboya yake na nîtwamûnengie Yoana Yahya na twamûvoesya mûka. Mo nîmakîlanasya mûndû na ûla ûngî nthînî wa kwîka mawîa maseo, namo nîmatwîkaîlile Ithyî

فَاشَقَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضَرِّ وَالْيَشْرُاهَلَهُ وَ مِثْلَهُ مُمْعَهُ مُرَحْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرُك يَلْعُدِدِيْنَ ۞

وَ إِسْلِعِيْلَ وَإِدْرِيْسَ وَ ذَا الْكِفْلِ كُلْ فِنَ الصَّيِدِيْنَ ﴾

وَأَذَخُلْنُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ فِنَ الصَّلِحِينَ @

وَ ذَا النُّوْنِ إِذْ ذَهَبَ مُفَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ تَقَٰلِهُ عَلَيْهِ مَنَادًى فِي الظُّلُنتِ اَنْ كَآلُهُ إِلَّا اَنْتَ شُخِئنَك ﷺ إِنْ كُنْتُ مِنَ الظَّلِمِينَ ﴿

عَاشَكِبُنَا لَهُ وَ تَجَيِّنُكُ مِنَ الْعَفِّرُ وَكُذْ لِكَ نُسْجِي الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿

وَ زَكْرِيَآ اِذْ نَالَى رَبَّهُ رَبِ لَا تَذَذَنِي صَدْدًا وَانْتَ خَيْرُ الْوَرِثِينَ ﴾

فَاسْتَجْبَنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَخِيهُ وَاصْلَحْتَا لَهُ زُوْجَهُ الْهُمُ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْحَيْراتِ وَ يَدُعُونَنَا رَغَبًا وَرَهُبُا أَوْكَانُوا لَنَا خَشِعِيْنَ ۞ mena wikwatvo na w'ia. na nîmeenyivisye mo ene mbee Waitū.

92.Na lilikanai kila kiveti kyasuviie Othei wakvo: kwa Ou Ithvi nitwavevee wakvo ndeto nthini Yaitū nitwakitwikithisve kvo na mwana wakvo Kyama kwa mbaa-andū.

93.Ow'o, aa nîmo andû maku andû amwe; na Nyie ni Mwiai wenyu, kwa ou, nthaithei Nvie.

94.Indi mo nimaanikite kati woo ene nthînî wa ûndû woo: onthe makasyoka Kwitū.

LUKU 7

95.Kwa ūu, ūla ona wīva wīkaa mawīa maseo na nī mwītīkīli, kīthito kyake فَكُنْ يَعْبُلُ مِنَ الصِّلِحْتِ وَهُوَمُوْمِنٌ فَكَ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ الل kīikalea kūkathīīwa na vate nzika, Ithyī tůkakíandíka.

96.Na w'o ni mwiao utaalyulika kwa můsví úla Ithví tůwanangíte kana mo maitonva kūsvoka.

97.Kūkeethwa kūilvĩ ūu ona vila Ngoki makalekw'a Makoki makeekalaata müno kuma kila ükiliiluni

98. Na kyathi kyaw'o nikithengee; indi sisvai, metho ma asu ala matetīkīlaa makamaketeea masvalisve na mo makaasya, 'Woo ni Witu! Ithyi! Ow'o, ithyl tuyaasuvla undu uu; aiee, ithyl twal eki-ma-naī!

99.'Vate nzika, inyw'l na ila muthaithaa ütee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī

والبكى أخصنت فرجها فنفخنا فهامن زوجنا وَجَعَلْنُهَا وَابْنَهَا اللهُ لِلْعُلِمِينَ @

إِنَّ هَٰذِهَ أَمْتُكُمْ أَمَّةٌ وَّاحِدَةٌ ﴿ وَإِنَا رَكُهُمْ فَأَغْبُدُون 💬

فِي رَتَقَطَعُوْآ امْرَهُمْ يَيْنَهُمْ كُلِّ الْيَنَا رَجِعُونَ ﴿

كُفْرَانَ فِيكنيهُ وَإِنَّا لَهُ كُتِنُونَ هِ

وَحَامٌ عَلَى قُوْمَةِ آهٰلَكُنْهَا أَنْقُعُهُ لَا يَوْجُونَ @

حَتَّى إِذَا فَيْعَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِثِّن كُلِّ حَدَب يَنْسِلُونَ ۞

وَاقْتُوكَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاحِصَةٌ ٱبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُواْ يُونِيكُنَا قَدُ كُنَّا فِي عَفْلَةٍ مِنْ لَمِنَّا كُلُّ كُنَّا ظِلْمِنْنَ ۞

إنَّكُمْ وَمَا تَعْبُكُ وَنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ حَصَبُ اَنْتُهُ لَهَا و ردُون ﴿ ngū sya Iia-ya-Mwaki. inyw'onthe nimūkoka vo.'

Inyw'ī

100. Takethwa ii nisyeethiitwe syi ngai, syo iiithwa syookie nthini wayo; na onthe makekalaa vu nthini.

101. Vau nthíní! Wía woo ükeethwa ní küluma nthíní wayo navo maikew'a kĩndū kĩngĩ.

102.Indī īulu wa asu maminīte kwathwa Ituvi īseo kuma Kwitu, aa makavetangwa kūasa mūno nayo.

103.Mo maikew'a kawasya ona kanini vo; namo makekalaa nthini wa mwikalo ula mathayu moo makendaa.

104.Ula-Thina Münene ndükamew'ithya mo kyeva, na alaika makakomana namo, *makyasya*, 'Uü niw'o müthenya wenyu üla inyw'i mwathiwe.'

105.Lilikanai műthenya ŭla Ithyī tūkalinga matu tondū Ĩthangū ya maandīko matheu yilingawa nĩ mūthembi. Tondo Ithyi Twambiliilye ûmbi wa mbee, Ithyl tûkaûtûngîlîlla ota 0u--- 0tianio 0la umanite Naito; vate nzika, Ithył tūkawika w'o.

106. Na Ithyi nituminite kuandika nthini wa Savuli ya Ndaviti, itina wa utao kana athukumi Makwa alungalu makatiiwa nthi.

107.Nthînî waw'o, vate nzika, ve ūtūmane wa vata kwa andū ala mamūthaithaa Ngai. لَوْكَانَ هَوُلِآهُ أَلِهَةً مَّا وَرُدُوهَا ﴿ وَكُلُّ فِيْهَا خُلِدُونَ ۞

لَهُمْ فِيْهَا زِفِيرٌ وَهُمْ فِيْهَا لَا يُسْمَعُونَ ؈

إِنَّ الَّذِيْنَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنْنَا الْحُسْنَةِ اُولَيِّكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾

لَا يَسْمَعُوْنَ حَسِيْسَهَا ۚ وَهُمْ فِيْ مَا اشْتَهَتْ
اَنْفُسُهُمْ خٰلِدُوْنَ ﴿
لَا يَخُونُهُمُ الْفَزَّعُ الْآكَ بَرُوَتَتَكَقَّهُمُ الْمَلَلِكَةُ
هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوْعَدُوْنَ ﴿

يُوْمَ نَطْدِى السَّمُّاءَ كَلَمْ السِّجِلِ لِلْكُشُّ كَمَا بَدَاْنَاۤ اَوَّلَ خَلِق نُعِيْدُهُ ۚ وَعُدًّا عَلَيْمَاۤ أِنَّا كُنَّا فَعِلِيْنَ ۞

وَ لَقُدُ كُنَّبُنَا فِي الزَّنُوْرِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ كُنْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهُا عِبَادِى الصَٰلِحُونَ۞

إِنَّ فِي هٰذَا لَبُلْغًا لِقَوْمٍ غِيدٍيْنَ ﴿

108.Na Ithyi tüiütümite we indi ni ta inee kwa mbaa andu onthe.

109.Asya, 'Vate nzika, nîkûvuanîtw'e kwakwa kana Ngai wenyu nî Ngai Umwe. Indî inyw'î mûkeenyivya?'

110.Indī mo masyoka ītina, asya, 'Nyie nīnīmūkaanītye inyw'ī inyw'onthe ūndū ūmwe, na Nyie ndyīsī kana kīla inyw'ī mwathītwe kī vakuvī kana kī vaasa.

111.Nīw'o, We nīwīsī ndeto ila mbumbūle, na We nīwīsī ila inyw'ī mūvithaa.

112'.Na Nyie ndylsi lndl uu nutonya kwithwa wi utato kwenyu, na utanu wa lvinda tu'

113.We ota ou aisye, 'Mwiai wakwa, We umya Utw'io wa w'o. Mwiai waitu ni Ula-Ngai wa Ulau, Ula utethyo Wake wailite ni kumanthwa iulo maundu ala inyw'i muwetaa.'

وَمَا آرْسَلْنَكَ إِلَّا رَحْمَةٌ تِلْعُلَمِيْنَ

قُلُ إِنْنَاكُوْنَى إِنَّ ٱنْتَأَ إِلْهُكُمْ إِلَٰهٌ وَّاحِدُهُ ۗ فَهَلْ ٱنْتُمْ مُشْلِئُوْنَ ۞

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ اذَنْتُكُوْعِظ سَوَآهُ وَإِنْ اَدْرِيَّ اَقَرِيْبُ اَمْ بَعِيْدُ مِّنَا تُوْعَدُونَ ﴿

إِنَّهُ يُعْلَمُ الْجَهْرَمِنَ الْقُوْلِ وَيُعْمَمُ مَا تَكُمُّونَ®

وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّا فِتْنَةٌ لَكُوْ وَمَتَاعٌ إِلَى حِيْنٍ @

قُلَ رَبِّ اخْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْنُ الْسُتَعَانُ إَنَّ ﴾ عَلَى مَا تَصِفُونَ ۚ

AL - HAJJ (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Inyw'ï andů, můkïei Mwïai wenyu; ow'o kïtetemo kya nthĩ kya ûla Saa nĩ kĩndů kĩnene.

3.Müthenya üla inyw'i mükawona, na kiveti kila kikwongya kikoolwa ni kwongya kwa kyo na kila kiveti kiito kikaumya muio wakyo; na ukamona andu ta amile oyila matakethwa manyw'ite, indi usililo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ow'o ukeethwa wi mwai.

4.Na katī wa andū ve ala makaananīaa ĭūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mate na ūmanyi, na mo maatīlaa kīla Satani mbaa matū.

5.Ula ütw'io umītw'e īūlū wake, kana ūla ona wīva ükatuma ndūū nake, we akamūthyoekya we na akamūtongoesya we ūsilīlonī wa Mwaki.

6.Inyw'ī andū, ethwa mwīna nzika īūlū wa Uthayūūkyo, *īndī sūanīai kana* Ithyī nītūmūmbīte inyw'ī kuma kītoonī, na īndī kuma īlovotonī ya manzī, na īndī kuma īanganī ya nthakame, na īndī kuma kīlungunī kya nyama, kīmwe kyūmbe na kīngī kīte kyūmbe, nīkana Ithyī tūtonye kwonany'a *ūtonyi Witū* ūtheinī kwenyu. Na Ithyī nītūkīkalasya mavunī kīla twenda

لِسُعِراللهِ الرَّحْلِين الرَّحِيْعِينَ يَاكُنُّهُا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُّ إِنَّ زُلْزَلَةَ التَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِنْهُ ۞

يُؤمُرَ تَرُوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُوْضِعَةٍ عَكَا اَنْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلِهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكْرِك وَمَا هُوْرِشِكُولى وَ لِكِنَّ عَلَىٰ اللهِ شُكْرِك وَمَا هُوْرِشِكُولى وَ لِكِنَّ عَلَىٰ اللهِ شَدِيْدَكَ۞

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ يَتَّبِعُ كُلُّ شَيْطِنِ مَّرِيْدٍ ﴿

كُتِبَ عَلَيْهِ اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَاَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَعْلِيْهِ إلى عَذَابِ السَّعِيْرِ۞

يَّائِهُا النَّاسُ إِنْ كُنْتُوْنِ فَى رَبْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ وَاَنَّا حَلَقُنْكُوْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّرِمِنْ نَظْفَةٍ ثُمَّرِمِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّرِمِن مُّضْغَةٍ مُحَلَّقَةٍ وَغَيْرِ فِكُلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُوْدُ نُقِدُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَآزًا لَى اَجَلِ شُسَتَّ Kūvika Ivinda yīla yītw'ītwe; na Ithyī nītūmumasya vo mwī tūūkenge; na nītūmūeaa inyw'ī nīkana mūvikīle ūima wenyu mwīna vinya mwīanīu. Na ve amwe menyu ala makusaa me anini, na ve amwe katī wenyu ala manengawe ūkūū mwingī makethwa mateūmanya undū lina wa kwīthīwa na umanyi. Na we numyonaa nthī īte thayū, īndī yīla Ithyī twatheesya kīw'ū īulo wayo, nīkyulusanaa na nīyimbaa, na nīmeasya kīla mūthemba wa imea mbanake. I*

ثُمَّ نُخْوِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبُلُغُواۤ اَشُلَّ لَكُوْ وَمِنْكُمْ مَّن يُتُوَفَّى وَمِنْكُمْ مَن يُرُدُ إِلَى اَرْدُلِ الْعُمُولِكِيلًا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمِ شَيْئًا * وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِلَةً تَوَاذًا اَنْزُلْنَا عَلِيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَنَّتُ وَرَبَتُ وَاَبْتَ وَالْبَتَ وَالْمَاتَ الْمِنْجَ ۞

7.Kītumi nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We W'o, na kana We nī We Ula ūmekīaa ala akw'ū thayū, na kana We ena ūtonyi īūlū wa syīndū syonthe.

ذٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَثَّ وَانَّهُ يُخِي الْمُوْثَى وَ اَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَنَّى قَدِيْدُ ۞

8. Na núndů vate nzika, 0la Saa ůkooka, ndwîna nzika nthini wa w'o, na nůndů Ngai Mwene Vinya W'onthe akamokilya asu ala me mbůani.

وَّانَ السَّاعَةَ الرَّيَةُ كَا رَبْيَ فِيهَا لِاوَ اَنَّ اللهُ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقَبُوْدِ۞

9.Na katī wa andū ve we ūla ūkaananīaa lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ate na ūmanyi na ate na ūtongoi na ate na Ivuku yīmūmulīkīle,

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللهِ يِغَيُدِعِلْمِرَةَ لَاهُدًى وَكَاكِتْنِي ثُمَنِيْدٍ۞

10. Akîmilanga *na ngūlū*, nīkana we atonye kūmathyoekya *andū* kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kwake ve nthoni lūlū wa nthī ino; na nthinī wa

تُكَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ لَهُ فِي اللهُ لَهُ فِي اللهُ لَهُ فِي اللهُ لَهُ فِي اللهُ نَيْ عَذْمَ الْقِيلَةِ عَذَا اللهُ اللهُ لَهُ اللهُ اللهُ عَذَا اللهُ الْحَدِيْقِ ﴿ الْقِيلَةُ عَذَا اللهُ الْحَدِيْقِ ﴾ وَفُوا اللهُ اللهُ اللهُ لَهُ اللهُ ¹ *Ndeto Ino 'yoraddo' Iandīkawa kwonany'a kana kwīanana na mwambīlīīlyo kana katī vinya na kaitonya kwīsūvīa ko kene kwa ūu mūndū ota ūu e nthīnī wa ūkūū mūnene asyokaa mwīkalonī ūilyī ta ūsu. Nzīa Ino nīyīūtwīīkwa nī mūsoa 'man noammirho nonakkisho fil khalq' yasin ch: 36 verse 69.

Mûthenya wa Uthayûûkyo Ithyî tûkamûsamîthya ûsilîlo wa kûvîvw'a.

11.Uu n0nd0 wa ma0nd0 ala moko maku matongoisye mbee, na Ngai Mwene Vinya W'onthe ti 0la 0te m0l0ngalu kwa ath0k0mi Make.

ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتُ يَدُكَ وَأَنَّ اللهُ كَنَسَ بِطَلَامٍمَ

LUKU 2

12.Na katī wa andū ve we ūla ūmūthaithaa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūteenī wa mūlkīlo, Indī ethwa ūseo nīwamūvikīa we, nīwīanīawa nīw'o; na ītatwa yamūvalūkīla we, nūalyūkaa akauma vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nīwaasya īūlo wa nthī īno na Itunī. Usu nī wasyo wī ūtheinī.

13.We asyīkaīlaa ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ila itamûetee ûthûku kana kûmûuna kûû ow'o nī kwelelûka kûasa mûno.

14.We nûmwîkaîlaa ûla ûthûku wake wî vakuvî mûno kûvîta ûtandîthyo wake. Usu nî mûsûvîi, na mûtindany'a mûthûku.

15.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe akatuma asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo malika Mīūndanī īla īvītīlaa mbūsī uungu wayo; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ekaa ūndū We wenda.

16.Ula ûsûanîaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamûtetheesya we Mwathani 1010 wa nthî îno na Itunî, we nîaekwe, ethwa we nûtonya, amanthe

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَغَبُّكُ اللهُ عَلَا حُرُفٍ ۚ فَكِنَ اللهُ عَلَا حُرُفٍ ۚ فَكِنَ اَصَابَتُهُ فَوضَنَهُ أ اَصَابَهُ خَبُرُ إِطْمَاكَ ثَيَهِ أَكَانَ اَصَابَتُهُ فِضَنَهُ ۚ إِنْقَلَبَ عَلَا وَجْمِهِ تَنْ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْاَخِرَةُ لَٰ فَٰلِكَ هُوَ الْخُسُرَانُ الْهُبِينُ۞

يَنْ عُوا مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لَا يَضُمُّهُ وَ مَا كُلُّ يَضُمُّهُ وَ مَا كُلُّ يَنْعُمُهُ وَ مَا كُلُّ

يُدْعُوْالَكُنْ ضَرَّةٌ آقْرَبُ مِنْ نَّفْعِهٌ لَمِسْتُسَ الْمُوْلِي وَلِيكُسَ الْعَشِيْرُ۞

اِتَّ اللهَ يُدُخِلُ الَّذِيْنَ أَمُنُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحٰتِ جُنَّتٍ تُجْدِی مِن تَحْتِهَا الْاَنْهٰوُ ُ اِنَّ اللهَ يُفْعُلُ مَا يُرِئِدُ ۞

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنَ يَعْصُرُهُ اللهُ فِي الدُّنْكَ وَ الْاَخِرَةِ فَلْيَمْدُلُهُ بِسَبَبِ إِلَى السَّمَا وَثُمَّ لُيَقْطَعُ كَلْيُنْظُرُ هَلْ يُذْهِبَنَ كَيْدُهُ مَا يَغِيْظُ ۞ nzīa ya kūvika Itunī, na nīaekwe atile Otethyo mūtheu. Indī we nīaekwe one kana maūī make makamūvetangīa we kīla kīmūthatasya we.

17. Na ûu Ithyî nîtûmîtheetye yo Kulani ta Syama ntheu, na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amûtongoeasya ûla We wendaa.

18. Ta asu ala metīkīlaa, na Ayuti, na Aklisto, na Masavii, na Mayusi, na avoyi ma mīvw'anano, nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe akaumya ūtw'io katī woo nthīnī wa Mūthenya wa Uthayūūkyo; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī Tūlū wa syīndū syonthe.

19.We nowonete kana We nī We wīnyivīaw'a nī kīla kyonthe kī īūlū wa nthī na kīla kyonthe kī matunī, na syua, na mwei, na ndata, na iīma, na mītī, na nyamū sya weū, na aingī katī wa mbaa-andū? Indī kwī aingī ala maīlītwe nī ūsilīlo. Na ūla ona wīva Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūsonokasya, vai ūtonya kūmūkīlya we akethwa na ndaīa. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ekaa ūndū We wendaa.

20.Ii, nī nguthu ilī sya akaananīi ala makaananīaa īūlū wa Mwīai woo. Na ta asu ala matetīkīlaa, itonyeo sya mwaki ikatilwa kwoondū woo; na kīw'ū kītheūkīte kīketīkīw'a īūlū wa mītwe yoo,

21. Nakyo kīkatheŭkya kīla kī nthīnī wa mavu moo, na ikonde *syoo*, ota ŭu ikoomīthw'a;

وَكُذٰلِكَ ٱثْزُلْنُهُ الْيَرِّ بَيِنْتِ ۗ وَآنَ اللهَ بَعْدِى مَنْ يُرِنْدُ ۞

إِنَّ الْذِيْنَ أَمَنُواْ وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالْضِيبِيْنَ وَ النَّطُولِي وَالْمَجُوْسَ وَالَّذِيْنَ اَشُوكُوْاَ لِهِ إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلْ بَيْنَهُمُ مُ يَوْمَ الْقِلْمَةِ فِي إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِ شَقْ شَهِيْدٌ ۞

اَلَمْ تَوَاتَ اللّهَ يَنْجُكُ لَهُ مَنْ فِي السّلُوتِ وَمَنْ فِي السّلُوتِ وَمَنْ فِي السّلُوتِ وَمَنْ فِي الشّلُوتِ وَمَنْ فِي الْكَرْضِ وَالشَّهُسُ وَالْقَسُرُ وَالنَّمُوثُ وَالنّهُوثُ وَكَثِينٌ مِنَ النّاسِ وَكَثِينٌ حَقَى النّهُ فَمَا لَهُ مِنْ حَتَى عَلَيْهِ اللّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكُومُ إِنَّ اللّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكُومُ إِنَّ اللّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكُومُ إِنَّ اللّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ اللهِ فَمَا لَهُ مِنْ مُكُومُ إِنَّ اللّهُ فَعَالُهُ مِنْ اللّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكُومُ إِنَّ اللّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ اللهِ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ اللّهُ مَنْ اللّهُ اللّهُ مَا لَهُ مَنْ اللّهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَنْ اللّهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَا لَهُ مَا مُعْلَى مَا مُعْلَى اللّهُ مَا مُسْتَاعُ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا لَهُ اللّهُ مَا اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُعْلَى مَا مُنْ اللّهُ مَا اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مَا اللّهُ مَا اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مِنْ مَا مُنْ اللّهُ مِنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ مُنْ اللّهُ مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مُنْ مَا مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ اللّهُ مَا مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ مُنْ اللّهُ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ أَلّهُ مُنْ مُنْ أَلْمُ مُنْ مُنْ مُنْ أَلّهُ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ مُنْ أَلْمُ مُنْ مُنْ مُنْ أَلّهُ مُلْ مُنْ مُنْ مُنْ أَمُنْ مُنْ أَلّهُ مُنْ أَلّهُ مُنْ مُنْ مُنْ م

هٰذٰنِ حَصْلُوا خَتَصَهُوْا فِنْ رَبِّهِ مُزُّوَّلَآ بِنَ كُفُّهُا تُطِّعَتُ لَهُمُ ثِيَابٌ مِّنْ نَّالٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوْسِهِمُ الْحَمِيْمُ۞

يُصْهَرُولِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ أَ

22.Navo vakeethwa nzūma sya kiaa kwoondū woo sya kūmasilīla-mo.

23. Yīla mo makamantha kwenda kuma nthīnī wa woo; makatūngawa nthīnī; na makatavw'a, 'Samai inyw'ī ūsilīlo wa kūvya!

LUKU 3

24.Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe akatuma asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo malika nthīnī wa Mīūnda īla īvītīlaa mbūsī uungu wayo. Na vo mo makaanakavw'a na itang'a sya thaavu na lūlū; na ngūa syoo vo ikeethwa syī sya lilī.

25.Namo makatongoew'a nthini wa Oneeni wa Olongalu to, na makatongoew'a nziani ya *Ngai*-Ula-Utaiawa.

26.Ta kwa asu ala matetīkīlaa, na kūmasilīa andū nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kuma Mūsikitinī ūla Mūtheu, ūla Ithyī tūnyuvīte kwoondū wa andū onthe, mo me ekali maw'o kana me aeni kuma weūnī wa mūthanga, na ūla ona wīva ūmanthaa kwelelūka na ūthyoeku kuma nzīanī īla ya w'o-----Ithyī tūkatuma mo masama ūsilīlo wī woo.

LUKU 4

27.Na lilikanai Ñinda yıla Ithyı twamuaie Avalamu kıtuto kya ila Nyumba na twasya, 'Ndukambıanany'e Nyie na kındu ona kıva, na mıkalye Nyumba Yakwa yı ntheu kwa asu ala

وَلَهُمْ مَعَامِعُ مِنْ عَدِيْدٍ ۞

كُلْمُنَّا اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّ

إِنَّ اللهُ يُدُخِلُ الَّذِينَ امْنُوْا وَعَيلُوا الطَّرِلُطِيَّ الْمَنُوا وَعَيلُوا الطَّرِلُطِيِّ ا جُنْتٍ تَجْدِئ مِنْ تَخْتِهَا الْاَ نَهُوُ يُحَلُّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَادِدَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُوْلُوَّا * وَلِمَا لُهُمُ فِيهَا حَدِيْرُ

وَهُدُوْا إِلَى الطَّلِيْدِ مِنَ الْقُولِ ﴿ وَهُدُوْا إِلَى الْمُؤْا إِلَى الْمُؤْا اللَّهِ الْمُؤْدُ

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَيَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَوَامِ الَّذِيْ جَعَلْنُهُ لِلنَّاسِ سَوَآءُ إِلْعَاكِفُ فِيْهُ وَالْبَادُ وَمَنْ يُرِدْ فِينِهِ بِإِلْحَادٍ عَ بِظُلْمِ نُنْدِقْهُ مِنْ عَذَابِ اَلِيْمِ ۞

وَلَهُ بَوَّاْ مَا لِإِبْرُهِ خِرْمَكَانَ الْبَيْتِ اَنْ كَالْتُنْهِكَ بِىٰ شَيْئًا وَكُلِهِ لَمَدْقَى لِلطَّلَإِفِينَ وَالْقَاَلِيدِيْنَ وَالرُّحَيْعِ الشُجُورِ@ mamīthy01010kaa, na asu ala maungamaa, na asu ala makumanaa *na* k0val0ka nthī matulītye ndu vamwe na mothy0 moo nthīnī wa Mboya.

28,'Na tavany'ai kwa mbaa-andû onthe ûvoo wa Haji. Mo makooka vala we ûl maendete na maaû, na lûlû wa kîla ngamîle mosu, maumîte kîla nzîa ya vaasa.

29.'Nīkana mo matonye kūkūsīla motandīthyo mayo kwoo na matonye kūweta syltwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, nthini wa matukū ala matw'itwe, lūlū wa nyamū sya maaū ana ta mūthemba wa ng'ombe ila We ūnenganīte kwoondū woo. Kwa ūu, indi inyw'i yai katī wasyo na manengei ilu ala mena thina, na ala mena vata.

30.Indī, maekei meanīīsye wīa wa kwīthesya mo ene, na meanīīsye mawīvīto moo, na maimīthyūlūlūka īla Nyūmba Ngūū.

31. Usu nī mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ūla ona wīva winengae ndaīa syīndū ila ntheu sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kīkeethwa kī kīndū kīseo kwake kwa Mwīai wake. Na ng'ombe nī mbītīkīlye kwenyu inyw'ī Indī ti ila itavanītw'e kwenyu. Kwa ūu, īvathanei na ūvukyo wa mīvw'anano, na īvathanei na ūneeni wa ūvūngū.

32.Mûkîkala mwînenganîte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla îvinda, mûtekwîanany'a kîndû Nake We. Na Ola ona wîva wîananasya kîndû na Ngai Mwene Vinya W'onthe, avalÛkaa ta

وَاَذِن فِي النَّاسِ بِالْحَتِّي يَأْتُوٰكَ رِجَالًا وَ عَلَىٰ كُلِّ ضَامِدٍ يَّالْتِيْنَ مِنْ كُلِ فَيِجْ عَينْتٍي ۞

لِيَتْهَكُ وَامَنَافِعَ لَهُمْ وَيَنْ كُوُوا اسْمَ اللهِ خَيْ اَيَّامِ مَّعُلُومْتِ عَلْ مَا دَرَقَهُمْ مِّنْ بَهِيْمَةِ الْانْعَارُ فَكُلُوْا مِنْهَا وَٱلْعِمُوا الْبَآيِسَ الْفَقِيْرَ ﴾

تُغَرِّلْيَقْضُوا تَفَتَّهُمْ وَلْيُوْفُوا نُذُودُهُمْ وَلَيْطَوَّفُوا بِالْهَيْتِ الْعَرِّيْقِ۞

ذُلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمْتِ اللهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْكَ
رَبِّهُ وَ أُحِلَّتَ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اللهِ فَهُو خَيْرٌ لَهُ عِنْكُ
فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْتَانِ وَاجْتَنِبُوا فَوْلَ
الزُّوْرِ ﴿
الزُّوْرِ ﴿
حُنْفَا مَ يَلْهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهُ وَمَن يُشْدِ لِكَ
عِنْفَا مَ يَلْهُ فَكَانَهُا حَرَّمِنَ السَّمَا وَقَدَّطُفُمُ الطَّلِيرُ
اوْتَهُونَى بِهِ الزِيخ فِي مَكَانٍ سَحِيْقٍ ﴿

umīte vandū vatūūlu, na nyūnyi nimūvulasya, kana kīseve kīkamūkua kīkamūtwaa vandū vaasa.

33.Uu niw'o. Na Ola w'itaiaa Syama ntheu sya Ngai Mwene Vinya W'onthe—ow'o, Uu *umanaa* na Olongalu wa ngoo.

34.Nthini wasyo nthembo ve motandithyo kwoond0 wenyu kwa Ivinda yitwe, Indi vand0 vasyo va kumiw'a ni nthini wa ila Ny0mba-ya-Tene.

LUKU 5

35.Na kīla mbaī ya andū, Ithyī nītwamaseūvīsye myumīlye yoo ya nthembo, nīkana mo matonye kūweta syītwa ya Ngai Mwene Vinya Wonthe lūlū wa nyamū ila sya maūo ana sya mūthemba wa ng'ombe ila We ūnenganīte kwoondū woo. Kwa ūu, Ngai wenyu nī Ngai Umwe; kwa ūu, īnenganei inyw'ī inyw'onthe Kwake. Na matavyei ūvoo mūseo ala auu.

36.Ala ngoo syoo syus0awa ni w'ia yila Ngai Mwene Vinya W'onthe wawetwa, na ala momilasya kila kyonthe kyamakwata na ala masyallasya Mboya, na kumya kati wa ila Ithyi tunenganite kwoondu woo.

37.Na katī wa Syama Ntheu sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ithyī nītūnyuvīte kwoondū wenyu ngamīle sya kūthembwa. Nthīnī wasyo ve Œseo mwingī kwenyu. Kwa ūu, iwetei syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe

ذٰلِكَ ۚ وَمَن يُعَلِّمِ شَعَآ إِرَا اللهِ وَالْهَا مِن تَقْوَے الْقُلُوبِ ⊕

لَكُوْفِيْهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ فُسَتَّعُ ثُغَ مَجِلُهَا ﴾ إِلَى الْبَنْيِتِ الْعَتِيْقِ ﴿

وَيُكُلِ أَمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَكُلُّ وُالسُمَ اللهِ عَلْ مَا رَزَقَهُمْ فِنْ بَهِيْمَةِ الْاَنْعَالُمُ وَالهُكُمْ إِلَّهُ وَاحِدُ نَلَهُ آسُلِمُواْ وَبَشِّرِ الْمُخْسِتِيْنَ ﴾

الَّذِيْنَ إِذَا دُكِرَ اللهُ وَجِلَتَ تُلُونُهُمْ وَالضَيدِينَ عَلَى مَا اَصَابَهُمْ وَ النُقِينِي الصَّلُوةُ وَمِنَا رَزَقْهُمْ يُنْفِقُونَ ۞

وَالْبُدُنَ جَعَلْنُهَا لَكُمْ فِنْ شَعَآلِهِ اللهِ لَكُمْ فِنْ شَعَآلِهِ اللهِ لَكُمُ فَيْ اللهِ اللهِ لَكُمُ فِيْهَا خَيْرًا فَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا صَوَّافَ كَاذُا وَجَهَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوْا مِنْهَا وَٱطْومُوا الْقَالِعُ وَ الْمُعْتَرَدُ كَذْلِكَ سَخَرْنُهَا لَكُمْ لِمَكَلَمُ تَشْكُرُونَ ٥ iungeme syovetwe mīthīanī. Na yīla syavalūka nthī na wea syī ngw'o, īndī yai katī wasyo na munengei līu ula wīna vata īndī e mwīanīe na ula uvoyaa. Uu nīw'o Ithyī tutumīte syīthwe syī mbīw'i kwenyu, nīkana mutonye kutunga muyea.

38.Nyama syasyo iimuvikiaa Ngai Mwene Vinya W'onthe ona kana nthakame yasyo, indi ulungalu wenyu niw'o umuvikiaa We. Uu niw'o We wainyivisye syo kwoondu wenyu, nikana inyw'i mutonye kumutaia Ngai Mwene Vinya W'onthe kwoondu wa kumutongoesya inyw'i. Na matavyei uvoo museo asu ala mekaa moseo.

كَنْ يَتُنَالُ اللهُ لُخُومُهَا وَلاَ دِمَا وَلَا مِنَالُهُ التَّقُوٰى مِنْكُوْرُ كُذَٰ لِكَ سَخْرَهَا كُكُوْرِلِتُكَبِرُوْاللهُ عَلَّا مَا هَذِي كُوْرُو بَيْشِوالْمُحْسِنِينَ ۞

39.Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe numasiilaa asu ala metikilaa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwendaa ona umwe ula ute mulkiiku kana ula ute muvea.

اِتَّ اِللهَ يُلْ فِعُ عَنِ الْنَوْنِيُ امَنُوْاْ اِنَّ اللهُ لَايُمِيُّ إِنَّهُ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿

LUKU 6

40. Uthei wa kūkita nīmūnengane kwa ala makwatīw'e kaū nūndū mo nīmavītīw'e--- na Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtonyi wa kūmatethya mo--

أُذِنَ لِلَذِيْنَ يُقْتَلُونَ بِأَنْهُمُ ظُلِمُوْاْ وَإِنَّ اللهَ عَلَّا نَصْرِهِمْ لَقَدِيْرُ ﴾

41. Asu ala malūngītw'e kuma mīsyīnī yoo vate ūlūngalu kītumi nūndū mo maisye, 'Mwīai waitū nī Ngai Mwene Vinya W'onthe tū,' na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaamalūngya andū amwe kwoondū wa ala angī, vate nzika, Makalū na Makanisa na Nyūmba sya kūvoyea na Mīsikiti na Masinakoke ila nthīnī wasyo syītwa ya Ngai Mwene

إِلَّذِيْنَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِحَقِّ اِكْمَ آنُ تَقُوْلُوا رَبُّنَا اللهُ وَلَوْ لَا دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُمُ يَبَعْضٍ لَهُذِمَتْ صَوَامِعُ وَ بِيَعٌ وَصَلَوْتَ قَ مَسْجِكُ يُذْكُرُ نِيْهَا اللهُ اللهِ كَثِيْرًا وَكَيَنْصُمَّنَ اللهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيًّ عَزِيْزُ Vinya W'onthe yīweteawa kaingī. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, akamūtethya ūla we ūmūtethasya We. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ow'o, nī Mwene-Utonyi, Mwene-Vinya.

42. Asu ala, Ithyi twamaia iülü wa nthi, makalümasya Mboya na küiva Saka na kwiyiaa kwikwe maündü ala maseo. Na küvatana mothüku. Na müminükilyo wa maündü onthe, wikalaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe.

43.Na ethwa mo mekwita we mukengani, uu now'o ala mai mbee woo, Andu-ma-Noa na Mbai sya Aati na Athamuti ota uu nimametie Athani moo akengani.

44.Na ûu now'o andû ma Avalamu na andû ma Loto meekie.

45.Na andû ala matûaa Mitiani. Na Mose ota ûu nîweetiwe mûkengani. Indî Nyie nînamanengie alei îvinda. Indî Nyie nînamakwatie mo, na nî ûalyûlo mûthûku wîana ata ûla Nyie naetie nthînî woo!

46.Na nī mīsyī yīana ata īla Ithyī tūmyanangīte, īla yo yanengiwe wīkiwa-naī, kūvika yang'uthūlangwa na iala syayo; na nī ithima syīana ata ila syatiiwe na masūmba manenena mbenge mbūkīlīīlu!

ٱلْذِيْنَ إِنْ مَكَنَّهُمُ فِي الْاَدْضِ اَقَامُوا الصَّلَوْةَ وَاتَّوْا الذَّكُوْةَ وَامَرُوْا بِالْمَعُوُوْفِ وَنَهَوُا عَيِن الْمُنْكَرِّ وَ لِلْهِ عَلِيْهَةُ الْاُمُوْدِ ۞

ەَاِنْ يُكُلِّوْبُوْكَ فَقَلْ كُذَّبَتْ قَبْلَهُمْ تَوْمُرُ نُوْجٍ وْعَادُّ وَتُنُوْدُكُ

وَتُوْمُرِ إِبْرُهِيْمُ وَتُوْمُ لُوْطٍ ﴿

وَّ اَصْحُابُ مَلْ يَنَ ۚ وَكُلِّرِبُ مُوْسَى قَانَلِيَتُ لِلَّافِمُ إِنَّ ثُمَّرَ اَخَذُتُهُمُ ۚ قَلَيْفَ كَانَ نَكِيْرِ ۞

فُكَايِّنْ فِنْ قَرْيَةٍ ٱهْلَكُنْهَا وَهِى ظَالِمَتُّرْفَهِى خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوْشِهَا وَ بِثْرِمْعُطَلَةٍ وَقَصْدٍ مَشِيْدٍ ۞

اَفَكُمْ يَسِيْدُوْا فِي الْاَرْضِ فَتَكُوْنَ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَغَقِلُونَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُوْنَ بِهَا ۚ فَإِنْهَا لَا nthī, īndī ngoo ila syī ithūinī nīsyo ilalinda.

48.Namo meûkûlya we ûkalaate ûsilîlo, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakananga ûtianîo Wake. Na nîw'o, mûthenya ûmwe kwa Mwîai waku nî myaka ngili ûtalinî wenyu.

49.Na nī mīsyī yīana ata īla Nyie namīnengie īvinda, yīla ekali mayo matwīkie eki-ma-naī? Na Nyie īndī nīnamīkwatie, yo na Kwakwa nīkw'o ūalūko.

LUKU 7

50.Asya, 'Inyw'l mbaa andü, Nyie nl Mükaanany'a wl ütheinl kwenyu.'

51. Asu ala metîkîlaa na kwîka meko maseo, ve 0ekeo kwoo na kyaûya kya ndaîa.

52.Indī ala mething'īīasya kūkita na Syama Siitū, makyenda kūkyasya kīeleelo Kitū vinya ,---aa nīmo makatw'īka ekali ma Mwakinī.

53. Ithyī tuyaamutuma Mwathani ona Indīī kana Mutumwa mbee waku we, Indī we yīla wendie kūkūna wīa wake Ola we waeleele, Satani nīweekīie isiīī nzīanī īla we wendaa. Indī Ngai Mwene Vinya Wonthe nūvetaa isiīī ila Satani wiīte. Na Indī Ngai Mwene Vinya Wonthe nūlūlūmīlasya na Vinya Wonthe Syama Syake. Na Ngai Mwene Vinya Wonthe, Noī.

تَعْنَىُ الْاَبْضَارُ وَلِكِنْ تَعْنَى الْقُلُونُ الَّذِيْ لِيْحِ الشُّدُورِ@

دَ يُسْتَغْجُلُونَكَ بِالْعَنَابِ وَكُنْ يُخْلِفَ اللهُ وَعُلَاثًا وَإِنَّ يُوْمًّا عِنْدَ رَبِّكَ كَالْفِسَنَةِ ثِمَّا تَعُثُنُونَ ۞

وَكَائِنْ مِنْ قَرْيَةٍ امْلَيْتُ لَهَا وَهِى ظَالِمَةٌ ثُمُّ في اخَذْتُهَاه وَإِلَىٰ الْمَصِيْرُ ﴿

فُلْ يَأْيُّهُا النَّاسُ إِنْكَا آنَا لَكُمْ نَذِيْرٌ مُّمِيْنُكُ ﴿

كَالَّذِيْنَ امَنُوْا وَعَيلُوا الطَّلِحَتِ لَهُمْ مَغْفِهَ الْحَدِيدِ لَهُمْ مَغْفِهُ الْحَدِيدِ لَهُمْ مَغْفِهُ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْمُعْدَمُ مَغْفِهُ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَلْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَلْحُدُونَ الْحَدِيدُ لَكُونَ الْحَدِيدُ لَلْحُدِيدُ لَكُونَ الْحَدْدُ لَذِي الْحَدْدُ لَعُلْمُ الْحَدِيدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَاكُونُ الْحَدْدُ لِللَّهِ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لَاكُونُ الْحَدْدُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لِللَّهُ لَاكُونَ الْحَدْدُ لِللَّهُ لَاكُونُ اللَّهُ لَلْحُدُونَ الْحَدْدُ لِللَّهُ لَاكُونُ الْحَدْدُ لِللَّهُ لَاكُونُ اللَّهُ لَلْكُونُ اللَّهُ لِلللَّهُ لِللَّهُ لَلْفُونُ اللَّهُ لِللَّهُ لَاللَّهُ لِللَّهُ لَمُعْمُونَ اللَّهُ لِلللَّهُ لَمُعْمُ لَمُعْلَى اللَّهُ لِلْعُلُونُ اللَّهُ لِللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِللَّهُ لَلْمُ لَلْمُ لَاللَّهُ لِللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلَّهُ لِلللَّهُ لِلَّهُ لِلللَّهُ لِللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِللللَّهُ لِللللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللّهُ لِلللَّهُ لِللللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِللللَّهُ لِللللَّهُ لِللللَّهُ لِلللللَّهُ لِللللَّهُ لِلللللَّهُ لِلللللَّهُ لِللَّهُ لِلللَّهُ لِلللَّهُ لِلللللَّهُ لِلللللَّالِيلُونَ الللّ

وَالَّذِيْنَ سَعُوا فِي التِينَا مُعْجِزِيْنَ أُولِيكَ أَصْحُبُ الْجَحِيْمِ

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ تَبَلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَكَا بَتِي اِلَاّ إِذَا تُسَكِّى اَلْقَ الشَّيْطُنُ فِيّ اُمْنِيتَتِهُ فَيَنْسَحُ اللهُ مَا يُلْقِى الشَّيْطُنُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللهُ أَيْتِهُ وَاللهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿ ﴾ 54. We nīwītīkīlasya Ou nīkana isitīt ila Satani wīkīaa nzianī sya Athani Otato kwa asu ala nthīnī wa ngoo syoo ve Owau na asu ala ngoo syoo syūmīthītw'e---na vate nzika, eki-ma-naī nīaendu vaasa mūno vītyonī.

55.Na kana asu ala manengetwe 0manyi matonye k0manya kana ni w'o kuma kwa Mwiai waku, na nikana mo matonye kwitikila na ngoo syoo itonye k0mwinyivisya We. Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe n0matongoeasya asu ala metikilaa nziani ila ya w'o.

56.Na asu ala matetīkīlaa maikaeka kwīthwa na nzika 1010 wa w'o kūvika 0la Saa ūvike kwa kīthūūlūmūkīlo 1010 woo kana voke 0silīlo kwoo wa mūthenya wa wanangīko.

57. Usumbī mūthenya ūsu ūkeethwa wī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We akatw'a katī woo. Kwa ūu asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo makeethwa Mīūndanī ya Utanu.

58.Indī asu ala metetīkīlaa, na kwilea Syama Sitū, makeethwa na ūsilīlo ūthīnasya.

LUKU 8

59.Na asu ala mamītiaa mīsyī yoo kwoondū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na īndī makyūawa kana maikw'a, Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, akanengane kyaūya kīseo kwoondū woo. Na vate nzika, Ngai

لِيَخِعَلَ مَا يُلِقَى الشَّيَطِنُ فِتْنَةٌ لِلَّذِينَ خِنْ تُلُونِهِمْ مَرَثُ وَالْقَاسِيَةِ تُلُونُهُمْ وَإِنَّ الظَّلِينَ بَعْنُ شِقَاقٍ بَعِيْدِهِ

قَلَيْعُلَمُ الَّذِيْنَ أُوْنُوا الْعِلْمُ اَنَّهُ الْمَقُّ مِنْ زَبِكَ فَيُؤْمِنُوْا بِهِ فَتُخْمِتَ لَهُ قُلُوْبُهُمْ وَ إِنَّ اللّٰهَ لَهُ أُو الَّذِيْنَ اٰمَنُوْاَ إِلَى صِرَاطٍ مَّسْتَقِيْمٍ ۞

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوْا فِيْ مِنْ يَاةٍ مِنْ هُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةٌ أَوْ يَالْتِيهُمُ مُعَلَّا بُكُمُ عَقِيْمٍ ۞ اَلْمُلُكُ يَوْمَهِ فِي وَلَٰهُ يَحْكُمُ يَيْنَهُمُ وْقَالْذِيْنَ امْنُوْ وَعَهِلُوا الضَّلِ لِحَٰتِ فِيْ جَنْتِ النَّعِيْمِ ۞

وَ الَّذِينَ كُفُرُوْا وَكُنَّ بُوْا بِالْيِتِنَا فَالْوَلِهِكَ لَهُمُّ ﴿ عَذَابُ شُمِهِنْ ۚ ۚ

وَالْإِيْنَ هَاجُرُوا فِي سَبِيْلِ اللهِ ثُغَرَقُتِلُوْا اَوْ مَاتُوا لَيُوزُوَّنَهُ هُمُ اللهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزِقِيْنَ ﴿ Mwene Vinya W'onthe nī We Munengani-Ula-Museo Vyu.

60.We vate nzika, akatuma mo malika vandū vala vakamendeesya mo mūno. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ow'o nī Umanyi-W'onthe, Mūmīsya.

61.Uu *Okeethwa Ou*. Na Ola ona wiva Oivaniasya kwianana na Othoku Ola we wikitwe, na Indi aivitiw'a, Ngai Mwene Vinya W'on the vate nzika akamotethya. Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Movetangi-wa-nai, na ni Moekanii.

62.Uu nundu Ngai Mwene Vinya W'onthe alikasya utuku nthini wa muthenya, na akalikya muthenya nthini wa utuku, na nundu Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i W'onthe, Woni-W'onthe.

63.Uu nondo, ni Ngai Mwene Vinya W'onthe ola ni We w'o, na kila mo makikailaa otee Wake ni ovongo, na nondo Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Ula-Wi-Iolo, Ula-Monene.

64.We nowonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atheeasya klw'û kuma ltunî na nthî litwîka ya klsûnzûni? Ngai Mwene Vinya W'onthe nî We Ula Mûkunîkîli Mûno Vyû, Mûmanyi-Wa-Syonthe.

65. Syonthe ila syl matuni na syonthe ila syl 1010 wa nthi ni Syake. Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Niwiyianisye-We-Mwene, Ula-wa-Kotaiwa.

ؽؙۮڿؚڵؾؘۿؙڡٚۄؙۿ۬ۮڂؘؖڰڒؾٙۯۻٙۅ۫ڬۿٷڔڮٙ۩ڷۿڬڡؚڸؽٞٛ ؙۘػؚڸؽڴ۞

ذٰلِكَ ۚ وَمَنْ عَاٰقِبَ بِمِثْلِ مَاعُوْقِبَ بِهِ ثُمُ يُنِيَ عَلَيْهِ لَيُنْصُرُنَّهُ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهُ كَعُوْرٌ عُفُورٌ ۞

ذٰلِكَ مِأَنَّ اللهُ يُوْلِجُ الْيَلَ فِي النَّهَارِ وَ يُوْلِجُ النَّهَارُفِ الْيَٰلِ وَاَنَّ اللهُ سَمِيْجٌ بَصِيْرُ۞

ذْلِكَ بِأَنَّ اللهُ هُوَالْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهُ هُوَالْبَاطِلُ وَأَنَّ اللهُ هُوَالْحِلُّ الْكِيْرُ

ٱلَمْ تَوَاَّنَّ اللَّهُ ٱنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا يَّوْدَنَّصُبِحُ الْاَنْضُ مُخْضَمَّةً الآنَّ اللهُ لَطِيْفٌ حَبِيُدُّ ﴿

لَهُ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِنَّ اللهُ عَلَى اللهُ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِنَّ اللهُ عَلَى اللهُ الْعَرِيدُ وَ اللهُ الْعَرِيدُ وَ اللهُ الْعَرِيدُ وَ اللهُ اللهُ الْعَرِيدُ وَ اللهُ

LUKU 9

66.We nowonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe noumwiw'Ithisye inyw'i kila ona kiva ki iolo wa nthi, na ngalawa ila syisilaa okangani kwa mwiao Wake? Na We nosiiiaa syindo sya matuni iikavaloke iolo wa nthi vate othei Wake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mouu na Ausoitwe ni tei kwa ando. 24

67.Na We nī We Ula wamûnengie inyw'ī thayû, na Indî We akamûkw'îthya, na Indî akamûnenge thayû mgĩ. Vate nzika, mûndû nî mwene kûlea kûtûnga mûvea vyû.

68.Kwa kila mbai ya andū Ithyi nitūnyuvite nzia sya ūthaithi ila mo maatiiaa; kwa ūu, mo maikakaananie naku iūlū wa ūndū; na we ithokye we kwa Mwiai waku, nūndū vate nzika, we ūatiie ūtongoi ūla wa w'o.

69.Na ethwa mo nimeukaanania naku, asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa vyu undu inyw'i mwikaa.

70.'Ngai Mwene Vinya W'onthe akatw'a katī wenyu Mūthenya wa Uthayūūkyo īūlū wa maūndū ala inyw'ī mwavathūkanganīaa.'

71. We nowîsî kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nûkîsî kîla ona kîva kîla kî matunî na îûlû wa nthî? Vate nzika, syonthe nisûvîîtwe nthînî wa Ivuku, na

وَهُوَ الَّذِنِيَ اَحْيَاكُهُ ۚ ثُمَّرَ يُمِينَتُكُمُ رُثُمَّ يُجْيِيكُمُ ۗ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَ هُوْرًٰ۞

لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مُنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُمُنَازِعُنَكَ فِى الْاَصْرِ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ لِمَنَّكَ لَعَلَىٰ هُدَّے مُسْتَقِيْمٍ۞

وَ إِنْ جِدَالُوكَ فَقُلِ اللَّهُ آغَمْ بِمَا تَعْمَالُونَ ﴿

ٱللهُ يَحْكُمُ كِينْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيلِكَةِ فِيْمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُوْنَ۞

ٱكُمْرَتَعْلَمُ آنَ اللهُ يَعْلَمُ كَا فِي السَّكَمَ إِوَالْارْضِ الْمَالِيَ وَالْاَرْضِ اللهُ اللهِ يَسِيْرُ و

اَكُمْ تَوَاَنَّ اللهُ سَخَّ وَلَكُمْ مَا فِي الْوَضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِئ فِي الْبَحْرِ مِأْمُومٌ وَيُنسِكُ السَّكَاءُ ان تَتَعَ عَلَى الْاَرْضِ إِكَّا مِإِذْ نِهُ إِنَّ اللهُ بِالتَّاسِ لُوَاوْقُ تَحِيْدُ الْاَرْضِ إِكَّا مِإِذْ نِهُ إِنَّ اللهُ بِالتَّاسِ لُوَاوْقُ تَحِيْدُ الْاَ

² *Veonany'a kana ndeto Ino '0thei' Uwetaa k0val0kanga kwa iilo sya Itu, na syIndo ingi sya matuni ila imival0kangilaa nthi kwa mavinda.

ûu ni ûvûthû kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

72.Namo nīmathaithaa ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kīla We ūtakītheesye mwīao, na kīla mo mate na ūmanyi wakyo. Na kwa asu ala mekaa mothūku vai mūtetheesya.

73.Na yıla Misoa Yaitu yı ütheini **Okoona** kwoo. we **Olei** yasomwa matetīkīlaa. ala mothyūnī ma asu Ovakuvi / mamavithűkle ala meūmasomea Mīsoa Yaitū. Asya, 'Nîmûtavye inyw'î kîndû kîthûku mûno vyū kūvīta kyu? Kyo nī ūla Mwaki! Mwene Vinya W'onthe Ngai nijwathanite w'o kwa asu ala metikilaa. Nīw'o ūsu nī wīkalo mūthūku!

LUKU 10

74.Inyw'ī andū, ngelekany'o nīnengane, kwa ūu, mīthuklīsyei yo. Vate nzika, asu ala inyw'ī mūmekaīlaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe maitonya kūmba *ona* ngi, ona makombana onthe vamwe nūndū wa kīeleelo kīī. Ona ngi īkavulya kīndū kuma kwoo, maitonya kūkyosa na kūkītūnga. Ow'o, *elī* nī onzu mūmanthi na mūmanthwa.

75.Mo maimutalaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ndala ila imwallite We. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwene-Utonyi, Mwene-Vinya.

76.Ngai Mwene Vinya W'onthe amanyuvaa Atumwa kuma kati wa alaika, na kuma kati wa ando. Vate

يَاتَنُهُا النَّاسُ ضُوبَ مَثَلٌ فَاسْتَعِعُوْالَهُ وَإِنَّ اللَّهِ لَنْ يَعُوْالَهُ وَإِنَّ اللَّهِ لَنْ يَعُوْلُهُ وَدُبَابًا اللَّهِ لَنْ يَعُلُقُوا دُبُابًا اللَّهِ لَنْ يَعْلُقُوا دُبُابًا اللَّهِ مَا اللَّهِ مُوالذَّبَابُ شَيْئًا وَلَيْ اللَّهُ مُ الظَّالِبُ وَالْمُلُوبُ ﴿ لَا يَسْلَمُهُمُ الطَّالِبُ وَالْمُلُوبُ ﴿

مَا قَدَرُوا اللهَ حَتَّى قَدْرِهُ إِنَّ اللَّهُ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ ﴿

ٱللهُ يَصُطِفْ مِنَ الْهَلَيْكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللهُ سَمِيْحٌ بَصِيْرٌ ۞ nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Woni-W'onthe.

77. We nīwīsī kīla kī mbee woo na kīla kī ītina woo; na maūndū onthe makatūngwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

78.Inyw'ī ala mwītīkīlaa, kumanai na tulyai-ndu na mothyū menyu Mboyanī, na mūthaithei Mwīai wenyu, na īkai meko maseo nīkana mūtonye kwaīla.

79.Na Ithing'IIsyei kwoondu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe undu kumwallite invw'ī kwīthing'īīsya. We nūmūnyuvīte inyw'I, na ndailllle mūio mūito lolu wenyu nthini wa ndini; kwa Ou atiiai mūlklio wa ithe wenyu Avalamu; We amwîtie inyw'î Masilamu kwelî mbee na nthini wa Ivuku yii, nikana Mûtûmwa atonye kwithwa ngosi iolo wenyu, na nīkana inyw'ī mūtonye kwīthwa ngūsī mbaa-andū-onthe. Kwa svallsvai Mbova na Ivai Saka, mwîkwatîlei Ngai Mwene Vinva W'onthe mulumItye. We ni Monera Mûnene Mûseo vvū wenvu. Műtetheesya Műseo vyű!

يَعْلَمُ مَا يَئْنَ اَيْدِيْ فِهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وْ وَإِلَى اللّٰهِ تَرْجُعُ الْأُمُوذُ ۞

يَّالَيُّهُا الْزَيْنِ الْمَنُوا الْأَكُولُ وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمُ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ رَّفُولِحُونَ ۖ ﴿

وَجَاهِدُوا فِي اللهِ حَقَّ جِهَادِهُ هُوَ اجْتَبْكُمْرُ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّيْنِ مِنْ حَرَجٌ مِلْةَ اَمِنِكُمْ اِبْرِهِيْمُ هُوَسَتْمَكُمُ الْسُلِمِيْنَ لَا مِنْ اَمِنِكُمْ اِبْرِهِيْمُ هُوَسَتْمَكُمُ الْسُلِمِيْنَ لَا مِنْ قَبْلُ وَفِي هٰذَا لِيكُونَ الرَّسُولُ شَهِيْكُا عَلَيْكُمْر وَاتُوا الزَّلُوةَ وَاغْتَصِمُوا بِاللهِ هُومَوْلُكُوْنَ التَّطُونَ فَيْ الْمُولَى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ فَيَ

AL - MUMINUUN (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūltwe ni ūlau. Usūltwe nî tei.
- 2. Vate nzika, ūkīlyo nīūkaa kwa etīkīli, 3. Ala mena winyiyyo nthini wa Mboya syoo,
- maŭndū mevathanaa 4 Na ala mathůku onthe.
- 5.Na ala mena kîthito nthînî wa kumya Saka.
- 6 Na ala masúvíaa úthei woo----
- 7.Ateo kwa iveti syoo kana ala me uungu wa moko moo ma aume, nundu اللهُ عَلَّى أَزْوا جِهِمْ أَوْ مَا مُلَكُ أَيْمًا نُهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ مُؤَلِّقُهُمْ أَوْمًا مُلَكُ أَيْمًا وَمُعَالِمُهُمْ فَإِنَّهُمْ فَأَنَّا لِمُعْلِقُتُهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّ فَعُمْ فَإِنَّ فَعَلَى اللَّهُمُ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّ فَعَلَاكُ اللَّهُ لِللَّهُ لِلللَّهُ لِلْمُعِلِّمُ لِلللَّهُ لَا لِمُعَلِّمُ لَعِيمُ لِلْمُعُمِّلِكُ لِنَّ لِمُعْلِمُ لِلْمُعُمْ فَإِنْ فَعَلَيْكُمْ لِلْمُعِلِّمُ لِمُعَلِّمُ لِلْمُعْلِمُ فَالْمُعُمُ لِللَّهُمْ فِلْ فَالْمُعُلِمُ لِلْمُعُلِمُ لِلْمُعُمْ فِلْكُمُ لِلْمُعُمْ فِلْكُمْ لِلْمُعِلَّمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلِّمُ لَهُ لِعِلْمُ لِلْمُعُمْ فِلْمُعُلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُعُمْ فِلْمُعِلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعُلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلَّمُ لِلْمُعِلَّمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلَّمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعِلِمُ لِمُعْلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِمِنْ لِمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِلْمِعْلِمُ لِمُعْلِمُ لِلْمُعْلِمُ لِمُعِلْمُ لِلْمُعِلِمُ لِلْمُ Indī asu nīmo mate nthoni namo;
- 8.Indî asu ala mamanthaa kīndu kingî ĩũlũ wa ữu nĩ eki-ma-naĩ----
- 9. Na ala masúvlaa mawivito moo na motianio moo.
- 10.Na ala masúvíaa nesa úsyaíísya wa mboya syoo.
- 11. Aa nimo atiiwa,
- 12.Ala makatilwa Itu. Mo nĩvo makekalaa.
- 13.Nīw'o, Ithyī nītwamūmbie mūndū kuma kîtoonî kya yümba;

إنسم الله الرَّحْمٰن الرَّحِيْمِ

وَلُ أَفْلَحُ الْمُؤْمِنُونَ أَن

وَ الَّذِينَ هُمْ لِلزَّكُوةِ فَعِلْوْنَ ﴿

وَ الَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ خِفِظُونَ ﴿

عَدُ مَلُومِينَ مِنْ

قَيَنِ ابْتَغِي وَرَاءٌ ذٰلِكَ مُلُولِيكَ هُمُ الْعِدُونَ ٥

أُولَيْكَ هُمُ الْوٰرِثُونَ ٥

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدُوسَ مُمْ فِيْهَا خِلْدُونَ ﴿

وَلَقُلْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن سُلْلَةٍ مِنْ طِيْنِ ﴿

500

14.Na îndî Ithyî nîtwamw'iie ta îlovoto ya manzî vandû vasûvîîku;

15.Na Indī Ithyī nītwayīseūvisye īlovoto ya manzī yatwīka yīanga ya nthakame; na Indī ithyī nītwayīseūvisye yīanga ya nthakame yatwīka kīndū kāte mūvw'anīle; na nthīnī wa kīndū kyu kīte mūvw'anīle tweekīa mavīndī na mavīndī asu twamavw'īka na nyama; na kuma vau Indī, twakīany'a kwīthwa kyūmbe kīngī. Kwa ūu, kūathimwa nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Mūmbi Mūseo Vyū katī wa ombi.

16.Na îtina wa 0u îndî, vate nzika mûkakusaa.

17.Indî Mûthenyanî wa Uthayûûkyo inyw'î mûkathayûûkw'a.

18.Na Ithyi nitumbite matu muonza iulu wenyu mekalanile yimwe iulu wa yingi, na Ithyi tuiuvuthasya umbi.

19.Na Ithyi nitwatheeisye kiw'u kuma ituni kwianana na kithimo, na Ithyi nitwatumie kyo kikala iuio wa nthi----na ow'o Ithyi Nithyi twiyiaiaa kwiveta kwakyo----

20.Na Ithyi nitwase0visye mionda ya mitende na misavivo kwoondo wenyu; na matunda maingi nthini wayo; na amwe mamo inywii nimomaisaa.

21.Na muti ula umeaa Kiimani kya Sinai; umasya mauta na syauny'wa nyingi kwa asu ala maisaa.

نُمْرَجَعُلْنَهُ نُطْفَةً فِي قَرَارِ مِكِيْنٍ ۞

المُعَلَقَنَا التُطَعَرَعَلَقَرُ كُلُقَنَا الْعَلَقَدُمُ مُعَدَّدُ لَقَنَا الْمُسْتَعِظًا فَكُلُونَا الْمُسْتَعِظًا فَكُونَا الْمُسْتَعِظًا الْحُدَءُ فَكُلُفًا الْحُدَءُ فَلَكُمُ الْمُعَلِّذِينَ فَي الْمُعَلِّذِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ عَلَيْكُ أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ فَي أَمْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ فَي الْمُعْلِقِينَ وَالْمِنْ اللَّهُ الْمُعْلِقِينَا الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَ الْمُعْلِقِينَا الْمُ

ثُمُّ إِنَّكُمْ بَعْلَ ذَٰلِكَ لَكَيْتُونَ ١

ثُمْرًا عُكُمْ يَوْمُ الْقِيْمَةِ تُبْعَثُونَ ۞

وَكَقَدُ خَلَقْنَا فَوْقَكُمُ سَنِعَ طَرَآنِنَ ۖ وَمَا كُنَاعَ بِالْتَلِقَ غُولِيْنَ ۞

وَٱنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآ أَ ِ كَأَزَّ بِعَدَ دٍ فَأَسْكَلَتْهُ فِى الْاَرْضِّ وَإِنَّا عَلْ ذَهَابٍ بِهِ لَعْدِرُونَ ۞

﴾ ﴾ فَانْتَانَاكُمُ بِهِ جَنْتٍ قِنْ نَخِيْلٍ وَاعْنَابٍ كَالْمَزِيْهَا فَوَاكِهُ كَثِيْرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ۞

وَ شُجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ كُلْوْرِ سَيْنَكَأَزُّ تَنْئُتُ بِاللَّهْنِ وَمِبْنِغ لِلْإِكِلِيْنَ ۞ 22. Na nthini wa ng'ombe ve Isomo ota Ou kwenyu. Ithyi nitumunengae kyaunyw'a kila ki mavuni masyo na nthini wasyo mwina motandithyo maingi, na imwe syasyo ota Ou nimusyiisaa;

23.Na 1010 wasyo na nthini wa ngalawa inyw'i nim0kuawa.

وَلِنَّ لَكُذُ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً 'نُسْقِينَكُمْ مِّمَّا فِي بُطْوَيْهَا وَكُفُرْ فِيْهَا مَنَافِعُ كَثِيْرَةً ۚ وَمِنْهَا تَأْنُلُونَ ۗ

الله وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْدَلُونَ ﴿

LUKU 2

24.Na Ithyl nlitwamutumie Noa kwa andu make, nake asya, 'Inyw'l andu makwa, muthukumei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Inyw'l nomukethwa mwl alungalu?

25.Na anene ma ando make, ala maleile kwitikila maisye, 'We no mondo otenyu inyw'i; we amanthaa kwitw'ikithya monene wenyu. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwendie, vate nzika We ai atonya kwithwa atheeisye alaika. Ithyi toyaaiw'a kindo ta kyu kuma kati wa maaithe maito ala ma mbee ona yanini.

26.We nī m0nd0 0kwatītwe nī nd00ka t0; kwa 0u, eteelai, 0voo wake kwa īvinda.'

27. We *Noa* aisye, 'Ame Mwiai wakwa, ndethye Nyie nondo mo nimandwikithitye nyie ta mokengani.'

28.Kwa ûu, Ithyî nîtwamûtwaîe we ûvuany'o *tûkyasya*, 'Seûvya Ngalawa uungu wa metho Maitû na kwianana na ûvuany'o Witû. Na yîla mwiao Witû wavikie, na mbuluti sya nthî syavulutya,

وَكُفَّذُ ٱرْسُلْنَا نُوْمًا إِلَى تَوْمِهِ فَقَالَ يُقَوْمِ اعْبُدُوا الله مَا لَكُوْرِقِنْ إِلَٰهِ غَيْرُهُ أَفَلاَ تَتَقَوْنَ ۞

فَقَالَ الْمَلُوُّا الَّذِينَ كُفُرُوْامِنَ تَوْمِهِ مَا لَمُلَّا الْاَبْشُرُّ فِيثْلُكُمْ يُونِيهُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْنَكُوْرُونَشَاءُ اللهُ لَاَثَرُلَ مَهْرِكَةً * مَّا سَمِعْنَا بِلِهْ لَمَا فِنَ ابْآيِنَا الْاَوْرَلِيْنَ ﴿

إِنْ هُوَ إِلَّارَجُلُّ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَبَّثُوا بِهِ حَتَّى عِيْنٍ

قَالَ رَبِ انْصُرْنِي بِمَا كَنْدُوْنِ ﴿
فَاذُكُنْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْنِنَا وَ وَخِينَا
فَاذُكُنْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْنِنَا وَ وَخِينَا
فَإِذَا جَاءً أَمُونَا وَفَارَ التَّنَّوُرُ فَاسْلُكْ فِيْهَا مِن
كُلِّ تَعْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ

likya ilī ilī sya kīla mūthemba, nūme na nga, na andū ma nyūmba yaku, ateo asu moo ala ndeto iminīte kūvītūkīthw'a. Na we ndūkandavye Nyie ūvoo wa asu ala mekīte naī; mo makanyw'īthw'a kīw'ū.

الْقَوْلُ مِنْهُمْ ۚ وَلَا تُخَاطِبُنِيٰ فِي الَّذِيْنَ ظَلَمُوْأَ إِنَّهُمُ مُّغُرَقُوْنَ ۞

29.'Na we wamina kwikala Ngalawani we na asu ala me vamwe naku---asya, 'Ndaia syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula ūtūtangiie ithyi kuma andūni mate alūngalu!

فَإِذَا اسْتَوُنْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَكَ الْفُلْاِ فَقُلِ الْحَمْثُ لِلْهِ الَّذِی نَجْسُنَا مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِينِينَ۞

30.'Na asya, 'Mwïai wakwa, nenge nyie kuungama kuathime, nundu We Nue Ula Museo Vyu wa ala matumaa andu maungama.'

وَقُلْ رَّبِ ٱنْزِلْنِیْ مُنْزَلًا مُلٰزِکًا وَٱنْتَ خَلْرُ الْمُنْزِلِیْنَ⊙

31.Nīw'o, nthīnī wa ûndû ûû ve Syama. Na nīw'o, Ithyī nītwīthīītwe mavinda onthe tûimatwaa andû Itatwanī.

اِنَ فِي ذَٰلِكَ لَاٰلِتٍ وَانْ كُنَّا لَكُبْتَلِيْنَ ۞

32.Na īndī Ithyī nītwamyūkīlilye nzyawa īngī ītina woo.

تُخَرَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِ هِن مَقْوَلًا أَخَدِيْنَ ﴿
فَأَرْسُلُنَا فِيْهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنِ اعْبُدُ واللهُ مَالَّةُ

33.Na Ithyl nîtwamatûmie amwe moo ta Atûmwa kuma katî woo ene *ala maisye*, 'Mûthûkûmei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mûi na Ngai ûngî ateo We. Indî inyw'î nomûkamûkîa Ngai?

فَارْسِلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمُ إِنِ اعْبَدُواللَّهُ عُ مِنْ اللهِ غَيْرُهُ أَفَلًا تَتَقَوْنَ أَهُ

LUKU 3

34.Na anene ma andū make, ala maleile kwitikila na malea ūmbano wa Ituni na ala Ithyi twamatonyethisye kwikala nesa nthini wa thayū wa nthi ino, maisye, 'Uū ni mūndū otenyu inyw'i. We aisaa okila inyw'i mūisaa, na kūnyw'a okila inyw'i mūnyusaa.

وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِيْنَ كَفَهُ وَا وَكُذَ بُوْا بِلِقَاءَ الْاٰخِرَةِ وَٱتْرَفْنَاهُمُ فِي الْحَيْوةِ الدُّنِيَّا مَا لَهُ لَاَ الْاَبْشُرُ مِشْلُكُوْ يَأْكُلُ مِنَا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِنَا تَشْرَبُونَ ﴾ ﴿ 35.'Na ethwa inyw'i nimuumwiw'a o mundu tenyu inyw'i ene, indi inyw'i mukeethwa mwina wasyo.

36.'We emwîa kana inyw'î yîla mûkakw'a na kûtw'îka kîtoo na mavîndî, nîmûkasyoka kûthayûûkw'a *îng î*?

37.'Maûndû ala inyw'l mwathitwe me vaasa, vaasa mûno na ûla w'o.

38.'No vaa tū vala ithyl twlkalaa thayūni witū. Ithyl tūkw'llaa vaa na tūtūaa vaa, na ithyl tūikathayūūkw'a lngl ona indll.

39.'We no mûndû tû ûseûvîtye ûvûngû îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na ithyî tûikamwîtîkîla-we.'

40. We aisye, 'Mwīai wakwa, ndethye nyie, nūndū mo nīmambosete nyie ta mūkengani.'

41.Ngai aisye, 'Mo makeethwa me ma kwilila nthini wa ivinda ikuvi.'

42.Indî ûsilîlo nîwamakwatie mo kwîanana na w'o, na Ithyî nîtwamatwîkîthisye mo ta mavuti. Nîmethwe me aumanîe îndî, andû ala mekaa naî!

43.Indî Ithyî nîtwookîlilye nzyawa ingî îtina woo.

44. Vai andū matonya kūvītūka īvinda yoo yīla yītw'ītwe, ona mo maitonya kūtiwa ītina wayo.

وَ لَإِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا فِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِنَّا الْخُورُ، وَنَّ ٥

ٱؾڮۮؙڬٛۄ۬ٲؽؙڰؙڎٳڎؘٳڡؚؾؙ۠ۿؗۅٞڴؙڹؿؙؿؙڗؙڲٵ۪ٞۊؘعِظامًا ٱتَّكُوۡمُمُخۡرُخُونَ ۗ۞

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿

إِنْ هِيَ اِلَّاحِيَاتُنَا اللَّهٰ نِيَا نَهُوْتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَهْعُوْشِيْنَ ﴿

اِنْ هُوَ إِلَا رَجُلُ إِفْتَلِ عَلَى اللهِ كَذِبًا وَمَا نَخَنُ لَهُ مِنْ مُوَالِدَ مَا خَنُ لَا اللهِ كَذِبًا

قَالَ رَبِ انْعُمُ فِي بِمَا كُذَّ بُونِ ۞

قَالَ عَنَا قَلِيْلٍ لَيُضِحُنَّ نُدِمِيْنَ ٥

فَأَخَانَاتُهُمُ الضَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَهُمْ غُثَاۗ ۗ ثَبُغْذًا الْفَقُوْمِ الظَّلِمِيْنَ۞

تُغْرَانْتُأْنَا مِنَ بَعْدِهِمْ قُرُوْنًا أُخَدِنَ ٥

مَا تَنْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ إَجَلَهَا وَمَا يَنْتَأْخِرُونَ ﴿

45.Indî Ithvî nîtwamatûmie Atûmwa Maitu umwe îtina wa ula ungî. īvinda andū mavikīwe nī Mūtūmwa woo nīmamūtw'īkīthasva mo ta műkengani. Kwa ŭu. Ithvi nîtwamaatîanîsye ûmwe îtina wa ūngĩ nthînî wa wanang iko Ithvĩ nîtwamatwîkîthisye mo ta mbano tû. Methwe me aumanie, indi, ando ala matetīkīlaa!

ثُمَّرَ اَرْسَلْنَا رُسُلُنَا تَـٰتَرُا كُلْمَا جَاءَ اُمِّـَةً رَّسُولُهَا كُذَّ بُوهُ فَاتَنِعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلَنْهُمْ اَحَادِيْتٌ فَبُعْدًا لِقَوْمُ لَا يُوْمِئُونَ ۞

46.Indî nîtwamûtûmie Mose na mwana nyinyia Aluni, mena Syama Siitû na ûtonyi mûtheu,

ثُغَرَانْ سَلْنَا مُوْسِٰ وَاخَاهُ هٰرُوْنَ لَهُ بِالْيِتِنَا وَسُلْطِن مُبِيْنِ ﴾

47.Kwa Valao na anene make; Indi mo nimeekathilie namo mai andu ang'endu.

اِلْى فِرْعَوْنَ وَمَلَاْبِهِ فَاسْتَكُبُرُوْا وَ كَانُوا فَوْمًا عَلَيْهُ وَا وَكَانُوا فَوْمًا عَالِيْنَ ﴾ عَالِينِنَ ﴾

48. Namo makūlilye, 'Ithyī twīmetīkīla andū elī ala mailyī otaitū oyīla andū moo nī athūkūmi maitū?

نَقَالُوٓا اَنْؤُمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقُوْمُهُمَا لِنَا غِيدُوْنَ ۞

49.Kwa ûu, mo nîmametie akengani, na mo maî katî wa asu ala maanangiwe.

فَكُذَّ بُوٰهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِيْنَ ۞

50.Na Ithyi nitwamunengie Mose Ivuku, nikana mo matonye kutongoew'a.

وَلَقَدُ اتَّنِينَا مُوْسَى الْكِتْبَ لَعَلَّهُمْ كَفْتُدُونَ۞

51.Na lthyl nîtwamûtwîkîthisye mwana wa Malia na nyinyia wake Kyama, na lthyl nîtwamatangîle mo na nîtwamatetheeisye mo kûvika nthî îla mbûkî!îîlu, vandû va ûthûmûo na mbuluti ivîtîtye kîw'û.

وَجَعُلْنَا ابْنَ مَوْيَمَ وَاُمْنَةَ اٰيَةً وَاٰوَيْنِهُمَاۤ اِلْى عَجَ دَبُوَةٍ ذَاتِ قَرَادٍ وَمَعِيْنٍ ۞

LUKU 4

يَّا يَنْهَا الرَّسُلُ كُلُوا مِنَ الطِّيِّلْتِ وَاعُلُوا صَالِحًا * انْ بِنَا تَعْمَلُونَ عَلِنْمُ ﴿

52.Inyw'î Atūmwa, yai katî wa syīndū ila ntheu, na îkai mawîa maseo. Nīw'o, Nyie nînîsî nesa ûndû ûla inyw'î mwîkaa.

53.Na *manyai* kana nguthu ino yenyu ni nguthu oimwe, Na Ninyie ni Mwiai wenyu, Kwa uu, ngiei Nyie ninyioka.

54.Mo nîmanyaîîkisye ûvoo woo kîlungu kwa kîlungu katî woo ene, kîla nguthu îkîtanîa mûno kîla yîna kyo.

55.Kwa uu, maeke mo nthini wa kithokoany'o kyoo kwa ivinda.

56.Mo mesūanīa kana kwoondū wa ūthw'ii na syana ila Ithyī tūmatethasya nasyo,

57.Ithyī tūkakalaata kūmeka mo nesa? Aiee, īndī mo maimanyaa.

58.Nīw'o, asu ala nundu wa wīa wa Mwīai woo mavinda onthe maungamaa mes uv īte naī.

59.Na ala metîkîlaa Syama sya Mwîai woo.

60.Na asu ala matamūwetanīasya Mwīai woo na atindany'a.

61 Na asu ala maumasya kila maumasya ngoo syoo syusüitwe ni w'ia nündü kwa Mwiai woo nikw'o makasyoka---

62.Aa nīmo ala mekalaataa kwīka meko maseo, na aa nomo me vaasa mbee woo.

63.Na Ithyī tūiūkuĩthasya thayū ona wīva mūio ūla w'o ūtatonya kūvikya, na Ithyī twīna Ivuku yīla yīneenaa w'o, na mo maikavītīw'a.

وَاِنَّ لَمْنِهَ أَمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَاَنَارَبُكُمْ فَاتَّقُوْنِ @

ڡؘۜؿؘڟؘۼؙۏٙٳؘٲڡ۫ڒۿؙڡ۫؍ؠؽؙڹۿؙڡۯؙڹؙڒۘٳ؞ؙػڷؙڿؚۯۑؙ۪ؠؚڡؘٲڶڎؿٛؠٝ ڡؘڕؙٟڂٛۏڽؘ۞

نَذَرُهُمْ فِي غَنْرَتِهِمْ حَثَّى حِيْنٍ

ٱيكْسَبُوْنَ ٱنَّمَا نُبِدُّ هُمْرِيهِ مِنْ تَالٍ وَبَنِيْنَ اللَّهِ

نُسَارِعُ لَهُمْرِفِ الْخَيْرِاتِ بَلْ لَا يَشْغُرُونَ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مَشْفِقُونَ ۞

وَالَّذِينَ هُمْ إِلَيْتِ رَبِّهِمْ يُؤُمِنُونَ ۗ

وَالَّذِيْنَ هُمْ بِرَنِهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ۞

وَالَّذِيْنَ يُؤْتُونَ مَا اَتَوَا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنْهُمُ إلى رَيْهِمْ لٰجِعُونَ۞

اُولَيْكَ يُسْرِعُوْنَ فِي الْغَيْراتِ وَهُمْ لَهَا سِيْقُوْنَ ۞ وَلَا نُكُلِفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَبُ يَسْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ كِلا يُظْلَمُوْنَ ۞ 64. Aiee, ngoo syoo iiyisuviaa Ivuku yii ona vanini, na mbee wa uu, mo nimakwatene na meko angi.

65.Kūvika, yīla Ithyī twamakwata na Ūsilīlo, amwe moo ala malikīte motanunī, sisyai, mo nīmaīīaa ūtethyo.

66.Mūikaīle ūtethyo mūthenya ūū, ow'o inyw'l mūitethw'a Nithyl.

67.Nīw'o, inyw'ī nīmwasomeawa Mīsoa Yaitū, īndī inyw'ī nīmwamītiaa mūkasyoka na ītina na itiinyo syenyu,

68.'Anene mwi na ngulu, muitavany'a movoo iulu wa yo *Kulani* utuku, mukineena maundu ma mana.'

69.Mo îndî, nomasûanîîte îûlû wa Ndeto Ntheu kana komavikîwe nî kîla kîtaamavikîa maaîthe moo ma tene?

70.Kana mo nomeûmanya Mûtûmwa woo, ûndû mo meûmûlea we?

71.Kana mo maasya, 'Nthīnī wake ve ndūūka? Aiee, we amaetee mo ūla w'o, na aingī mūno moo nīmamenaa ūla w'o.

72.Na takethwa ûla w'o nīkūatīla mawendi moo, matu na nthī na syonthe ila syī nthīnī wasyo syīthwa syalikile ithokoonī. Aiee, Ithyī nītūmaetee mo ūtao woo, īndī kuma kwa ūtao woo ene, mo yu nīmekwathūka ūtee.

73.Kana we nûmakûlasya amwe moo îtuvi ona yîmwe? Indî îtuvi ya Mwîai waku nîyo

بَلْ قُلُوْبُهُمْ فِي عَنْرَةٍ مِنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِّن دُوْنِ ذٰلِكَ هُمْرِلَهَا عٰبِلُوْنَ ﴿

حَتَّى إِذَا اَخَذُنَا مُتْرَفِيْهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ

لَا تَخْدُوا الْيَوْمُ ﴿ إِنَّكُمْ مِّنَا لَا تُنْصَرُونَ ۞ قَدْ كَانَتْ الِّنِيْ تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنْ تُمْ عَظَ اَعْقَا لِبُكُمْ تَنْكِصُونَ ۞

مُنتَكْبِرِيْنَ ﴾ به سيرًا تفجُو ون

ٱفَكُمْ يَكَ بَنُوا الْقَوْلَ ٱمُرجَآءَ هُمُومَا كَمُ يَأْتِ اَبَاءَهُمُوالْاَوْلِيُنَ ۞

ٱمْرَكَمْ يَغْدِثُواْ رَسُوْلَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِدُوْنَ ۞ ٱمْرِيَقُوْلُوْنَ بِهِ جِنْنَةٌ ۚ بُلْ جَآءًهُمْ بِالْحَقِّ وَٱكْثَرُهُۥ لِلْحَقِّ كِرِهُوْنَ ۞

وَكُوا تَّبَعَ الْحَقُّ اَهُوَا تَهُمُ لَفَسَكَ تِ السَّلُوتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِنِهِنَ لَهُ اللَّهُ اللَّهُ مُرِيْدِ كُرِهِمْ فَهُمُ عَنْ ذِكُرِهِمْ مَّغُرِضُونَ ۚ

اَمُرْ تَنْكُلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ ﴿ وَهُوَغَيْرُ اللَّهِ الْمُوْفَيْرُ اللَّهِ اللَّهِ وَهُوَغَيْرُ

îseo Mūno Vyū; na We ni Ula-Mūnengani Mūseo Vyū.

74.Na kwa ûla w'o vyû, we ûmathokasya nzîanî îla ya w'o.

75.Na asu ala matetīkīlaa Itu, ow'o mo nīmelelūkīte kuma nzīanī īsu.

76.Na takethwa Ithyi nitweew'ite tei iulu woo, na kumaumya thinani woo, mo vate nzika, methiwa maendeeie kwithiwa nthini wa wiki-wa-nai woo, makyanganga ta ilalinda.

77. Ithyi nitwamakwatie mo na ūsililo. Indi mo mayaainyivya mo ene kwa Mwiai woo ona kana makathaithana mena winyivyo.

78.Kūvika yila Ithyi twamavingūie mūomo wa ūsililo mwai, sisya, mo nimeyitūkaa.

LUKU 5

79.Na We nī We Ula wamumbīie inyw'ī matu, na metho, na ngoo; *īndī* inyw'ī mutungaa muvea munini.

80.Na We ni We Ula ûmwingîvîtye inyw'î îûlû wa nthi, na Kwake We nîkw'o inyw'î mûkombanw'a.

81.Na We nī We Ula ûnenganae thayû, na ûetae kîkw'û, na mokonî Make ve ûalyûko wa ûtukû na mûthenya. Indî inyw'î nomûkamanya?

82.Indī mo maasya ündü andü ala maī mbee woo maisye.

وَ وَإِنَّكَ لَتُدْعُوهُمْ إِلَّى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ ﴿

وَانَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤُمِّنُونَ بِالْخِيْرَةِ عَنِ القِسرَاطِ لَنْكِبُوْنَ ۞

وَلُوْرَحِنْنَهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِّنْ ثُمِّ لِلَجُوْا فِي نُلْغُيَانِهِمْ يَعْمَهُوْنَ ۞

وَ لَقَدُ اَخَذُ نُهُمُ وِالْعَذَ ابِ ثَمَا الْسَكَا أَوْ الِرَبْهِمُ وَمَا يَتَضَمَّ عُوْنَ ۞

حَتَّ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَلَى ابٍ شَدِيدٍ ﴾ إِذَا هُمْ فِيْكِ مُبْلِسُونَ ۞

وَهُوَ الَّذِينَى َ اَنْشَا كَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْآفِيكَةُ قِلِيْلًا مَّا تَشَكُرُونَ۞

وَهُوَ الَّذِيْ ذُرًّا كُمْرِ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تَخْشَرُ وْنَ

وَهُوَ الْذِیْ يُئِی وَ يُمِیْتُ وَلَهُ اخْتِلَاثُ الْیَلِ وَ النَّهَارُ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۞

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوْلُونَ ۞

83.Mo maasya, 'Kya0! Ithyi twakw'a na kutwika muthanga na mavindi *tu*, ow'o, ithyi nitukathayuukw'a ingi?

84.'Uu nīw'o ithyī twathiwe mbee, ithyī na maaīthe maitū. Kīī ti kīndū īndī nī mbano sya tene.'

85. Asya, 'Nthī na syonthe ila syī nthīnī wayo nī syaū, ethwa inyw'ī nīmwīsī?.'

86.'Mo makasya, 'Nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe,' Asya, 'Inyw'ī īndī nomūkataīka?'

87. Asya, 'Nūū ūla Mwīai wa matu mūonza na Mwīai wa Kīvīla Kīnene-kya-Usumbī?'

88.Mo makaasya, 'NI sya Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, 'IndI inyw'I nomukekala mwina w'ia?'

89. Asya, 'Nūū ūla kw'okonī Kwake ve ūsumbī wa syīndū syonthe na Ula ūsūvīaa, na Ula Kwake vate sūvīīka, ethwa inyw'ī nīmwīsī?'

90.Namo makaasya, 'Uu W'onthe nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, Inyw'ī Indī, mūkengekaa ata?'

91.lī, Ithyī nītūmaetee mo ūla w'o, namo vate nzika, nī akengani.

92.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndeyoseete mwana We-mwene, ona vai Ngai *Ongī* ona Omwe wī vamwe Nake We; kūkethwa Ou, kīla ngai yīthwa yoosie kīla yo yoombie, na vate nzika, imwe syīthwa syaisumbīkie ila ingī.

قَالُوْاَ ءَ إِذَا مِشْنَا وَكُنَا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَ إِنَا لَنَهُوُونُونَ ۞

لَقُدُ وُعِدُنَا نَحْنُ وَأَبَآؤُنَا هٰذَا مِنْ تَبُلُ إِنْ هٰذَا إِلَّا آسَاطِيْدُ الْاَوْلِيْنَ ۞

قُلْ لِنَيْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيْهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلُؤُنّ ۞

سَيَقُوْلُونَ لِلْهِ ثُلْ أَنْلًا تَذَكَّ كُرُونَ ۞

ثُلُ مَنْ زَبُ السَّلُوتِ السَّنْعِ وَرَبُ الْعَزْشِ الْعَظِيْمِ ()

سَيَقُولُونَ لِلهِ قُلْ افَلا تَتَقُونَ ۞

كُلْ مَنَ بِسَدِهٖ مَلَكُؤُتُ كُلِّ شَقَّ وَهُوَ يُجِيْرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۞

سَيَقُونُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحُرُونَ ۞

بُلْ ٱتَيْنَاهُمْ مِالْحَقِّ وَانْهُمْ لَكُلْ بُونَ ٠

مَّا اتَّخَذَ اللهُ مِنْ قَلَدٍ قَرَمَا كَانَ مَعَـهُ مِنْ اللهِ إِذَّا لَّذَهَبَ كُلُّ اللهِ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَّى بَعْضِ شُنِخْ اللهِ عَتَّا يَصِغُونَ ۖ Ngai Mwene Vinya W'onthe Nataïwe ïulu wa syonthe ila mo mamwiananasya We nasyo!

93. Mūmanyi wa maūndū ala matonekaa na ala monekaa! Kwa ūu, We E-Iūlū mūno mbee wa syonthe ila mo mamwīananasya We nasyo!

mo

LUKU 6

94. Asya, 'Mwlai wakwa, ethwa We ūkambony'a nyie maūndū ala mo mateelemetw'e namo.

95.'Mwlai wakwa, lndl, ndukambie nyie vamwe na andu eki-ma-nal.'

96.Na vate nzika, Ithyl twlna utonyi wa kukwony'a we kila Ithyl tumateelemasya nakyo.

97.Lûngyai ûthûku na ûla mûseo vyû. Ithyî nîtûimanyîîte *syîndû* ila mo mawetaa.

98.Na asya, 'Mwlai wakwa, Nyie nimanthaa wivitho nthini Waku nundo wa miteelemangany'o ya Masatani.

99.'Na Nyie nimantha wivitho nthini Waku We, Mwiai wakwa, mo maikese kunthengeea nyie,'

100.Kûvika, yîla kîkw'û kyamûkîa ûmwe woo, *akîsûvana* asya, 'Mwîai wakwa, ndûnge îngî nyie,

101.'Nīkana Nyie ndonye kwīka *meko* ma ūlūngalu nthīnī *wa thayū* ūla nyie ndiīte *ītina*.' Tiw'o, īno no ndeto we

قُلْ تَرْبِ إِمَّا تُرِينِينَ مَا يُوْعَدُونَ ۗ

عُ عُلِمِ الْغَيْبِ وَالشُّهَادَةِ فَتَعْلِ عَمَّا يُشْرِكُونَ أَنْ

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقُوْمِ الظُّلِينِينَ

وَإِنَّا عَلَا آنَ نُوْلِكَ مَا نَعِدُ هُمْ لَقَدِدُونَ ®

إِذْفَعْ بِالْزَىٰ هِيَ اَحْسَنُ التَّيِيْتَةَ ۚ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ۞

وَ قُلْ رَبِّ ٱغْوْدُ بِكَ مِنْ هَمَزْتِ الشَّيْطِيْنِ ﴿

وَٱعْوَدُ بِكَ رَبِ أَنْ يَحْضُمُ وَتِ

حَقَّ إِذَا جَآءُ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ دَبِ الْجُوْنِ أَنَّ لِكَالَةُ إِذَا جَآءً اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ دَبِ الْجُوْنِ أَنَّ لَكُلَّ إِنَّهَا كَلِمَةً لَكُلِّ اَعْمَالُ الْفَاءَ وَمِنْ وْسَرَآبِهِمْ بَرْزَجٌ إِلَى يُوْمُ فَرَيْ وَالْمَ يُوْمُ فَرَقَ إِلَى يُوْمُ فَرَقَ إِلَى يُوْمُ فَرَقَ إِلَى يُوْمُ فَيْ وَالْمَ يَوْمُ فَيْ وَمَنْ وْسَرَآبِهِمْ مَبُوزَجٌ إِلَى يُوْمُ فَيْ وَالْمَ يَوْمُ الْمُؤْمِدُونَ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَالّهُ وَاللّهُ وَلَا لَهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا لَهُ وَلَا لَهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَالْمُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا لَهُ وَاللّهُ ولَا لَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلّهُ وَاللّهُ وَلَّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلّهُ وَلّهُ

Ünüüneena tü. Na Îtina woo ve tütü kuvika muthenya ula mo makathayüükw'a Îngî.

102.Na yīla soo ūkavuvwa, vaikethwa ndūū sya mūkautī katī woo mūthenyanī ūsu, ona maikakūlany'a mūndū na ūla ūngī.

103.Indī, asu ala ithimo syoo ikethwa syī ngito *nthīnī wa meko*, aa nīmo ala makethwa me aīlu.

104.Indī ala mawīa moo maseo makethwa me mav0th0—aa nīmo ala manangaa mathay0 moo; namo makekala Iianī-ya-Mwaki.

105.Mwaki ŭkavīvya mothyū moo namo makamang'utha *nī woo* vau nthīnī.

106.'Mīsoa Yakwa ndyaasomwa kwenyu inyw'ī, nenyu mwamyosa ta ūvūngū?'

107.Mo makaasya, 'Mwiai waitū, ūthūku witū niwatūkililye ithyi vinya, na ithyi twai andū avitany'a.

108.'Mwiai waitu, tumye vaa, na indi twasyoka nthini wa wau wa matu, ow'o, ithyi tukeethwa twi eki-ma-nai.'

109.Ngai akamatavya, Alai vau nthini na muikaneene Nakwa Nyie.'

110.'Kwaī nguthu īmwe katī wa athūkūmi Makwa ala maisye, 'Mwīai waitū, ithyī nītwītīkīlaa; kwa ūu, tūekee ithyī naī sitū, na twīw'īe tei; nūndū We

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصَّوْمِ فَلَآ ٱنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوَمِنٍ وَلَا يَتَسَادَ لُوْنَ ⊕

فَكُن ثَقُلُتْ مَوَا زِينُهُ فَأُولِيِّكَ هُمُ الْمُفْلِخُن ۞

دَمَنْ خَفَٰتْ مَوَازِنْينُهُ فَأُولَٰإِكَ الَّذِيْنَ خَيِمُ وَۤا ٱنْفُسَهُمْ فِئْ جَهَنَّمَ خٰلِلُوْنَ ۖ

تُلْفَحُ وُجُوٰهَهُمُ التَّارُوَهُمْ فِيْهَا كُلِحُونَ ۞

ٱڬۯ؆ؙڬ۫ڹؗٳڽؾؚؽ تُتْلَى عَلَيْنَكُمْ فَكَغُنْتُمْ بِهَا تُكَدِّبُوْنَ⊙

قَالْوْارَبَّنَا عَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا صَالِيْنَ ۞

رُبِّنَآ ٱخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدُنَا فَإِنَّا ظٰلِمُوْنَ ⊙

قَالَ اخْسَنُوا نِيْهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ۞

إِنَّهُ كَانَ فَرِنْقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا الْمَنَا فَاغْفِوْ لِنَا وَازْحَبْنَا وَانْتُ خَيْرُ الرَّحِيثِينَ فَيْ

Nue Ula-Mûseo Vyû wa ala mew'anîaa tei.

111.'Indî inyw'î nîmwamatw'îkîthisye mo kîndû kya kûthekeea na matwîka kîtumi kya kûmûlîthya inyw'î ûlilikany'o Wakwa yîla inyw'î mwaendee na kûmathekeea.

112.'Nyie ümünthi üü ninimatuvite mo nündü wa ümiisyo woo, kwa üu nomo tü matanite.'

113.Ngai akakulya, 'Inyw'l mwekalile lulu wa nthi kwa myaka yiana ata?'

114.Mo makasûngĩa, 'Ithyî twekalile kwa mūthenya ūmwe kana kīlungu kyaw'o, īndī makūlye ala maiaa ūtalo.'

115.We akamatavya, 'Inyw'ī mwekalile o vanini tū, takethwa inyw'ī nīmwamanyie!'

116.'Inyw'ī īndī mwasūanīie kana Ithyī twamūmbīte inyw'ī vate kīeleelo, na kana inyw'ī mūikatūngwa Kwitū?'

117. Ula-Wī-lūlū Mūno īndī nī ethwe Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mūsumbī-Wa-W'o, vai ngai ateo We, Mwīai-Wa-Kīvīla kya Utheu kya Usumbī.

118.Na we üla wikailaa Ngai üngi ütee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, üla ütena üküsi wake, we akaumya ütalo kwa Mwiai wake. Kwa üla w'o, alei maikaila.

فَاتَّخَذْ نُنُوهُمْ سِخْرِنَّا حَثْثَ اَنْسُوْلُمْ ذِلْرِي وَكُنْتُمُ مِنْهُمْ رَتَضُعَّلُوٰنَ @

إِنْي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبُرُوا ۗ اللَّهُ مُمُ الْفَا إِرُونَ ٣

قُلُ كُمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَكَدَ سِينَيْ ا

قَالُواْ لِبَثْنَا يَوْمًا أَوْبَعْضَ يَوْمٍ فَنَيْلِ الْعَآذِيْنَ

عُلَ إِنْ لَيِثْتُمُ إِلَّا قِلِيْلًا ثَوَّا نَكُمْزِكُنْتُمْ تَعْلَمُونَ @

ٱفَكَسِبْنُتُمْ ٱنَّمَا خَلَقْنَكُمْ عَبَثَا وَٱتَّكُمْ اِلنَّيِنَالَا تُرْجَعُونَ @

فَتَعُطُ اللهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُ الْفَرْشِ الْكَرِنِيرِ۞

وَمَنْ يَكُنْعُ مَعُ اللهِ إِلْهَا اُخَوَد لَا بُهْ هَاتَ لَهُ بِهِ لا فَإِنْتَنَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِهُ إِنَّهُ لِا يُفْلِحُ الْكُوْرُونَ ؈ 119. Na asya, 'Mwiai wakwa, ekea na آنْ دُنْتِ اغْفِهُ وَارْحَمْ وَانْتَ خَيْرُ الرَّحِينَ ﴾ آنت خَيْرُ الرَّحِينَ ﴾ آنت خَيْرُ الرَّحِينَ ﴾ آنت خَيْرُ الرَّحِينَ ﴾ آنت خَيْرُ الرَّحِينَ ﴾ آنت خيرُ الرَّحِينَ الرَّعَلِينَ الرَّعَالَ الرَّعِينَ الرَحِينَ الرَّعَالَ الرَّعَالِ الرَّعِينَ الرَّعَالِ الرَّعَالِ الرَّعَالِ الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعِينَ الرَّعَالِقُ الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعَالِي الرَّعَالِ الرَّعِينَ الرَّعَالِي الرَّعَالِي الرَّعَالِي الرَّعَالِي الْعَلَى الْعَ

AL - NUR (Wavuaniw'e Madina)

 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Kīī nī Kīlungu kīla Ithyī tūkīvuanītye na kīla Ithyī tūkītwīkīthītye mwīao wa kūatīīwa; na nthīnī wakyo Ithyī nītūvuanītye Syama ntheu, nīkana inyw'ī mūtonye kūsūvīa.

3.Mūndū mūka kīlaalai na mūndūūme kīlaalai kana mūndūūme kīlaalai na mūndūūme kīlaalai na mūndū-mūka kīlaalai----mūkūnei kīla ūmwe myūnzyū īana yīmwe. Na mūkakwatwe nī tei īūlū wa elī yīla mūkwīanīīsya ūtw'io ūū mūtheu, ethwa inyw'ī nīmwītīkīlīte Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo. Na nguthu ya etīkīli nīkūsīle ūsilīlo woo.

4.Mūndūūme kīlaalai akatwaa mūndūmūka kīlaalai kana mūvoyi wa mīvw'anano, na mūndū — mūka kīlaalai akatwawa nī mūndūūme kīlaalai kana mūndūūme mūvoyi wa mīvw'nano. Undū ūū nīmūvatane mūno kwa etīkīli.

5.Na asu mailīīlaa iveti mbītīkīli ūvūngū na mailea kūete ngūsī inya---- makūnei myūnzyū mīongo nyaanya, na *ītina wa ūu*, mūiketīkīle ūkūsī woo, namo nīmo eki-ma-naī,

6.Ateo asu ala melilaa îtina wa ûu na kwîlûngalya, nûndû ow'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi – Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

إنسيرالله الرّخين الرّجنيم

سُوْرَةُ ٱفْزَلْنَهَا وَفَوَضْنُهَا وَ ٱنْزَلْنَا فِيهَاۤ الْيَوَبَيْلِٰتِ لَكَلَّكُوْ تَكُ كُوُّوۡنَ۞

اَنَزَانِيَهُ وَالزَّانِيُ فَأَجْلِدُواكُلُّ وَاحِدٍ قِنْهُمَا مِاكَةً جَلْدَةٍ وَلا تَأْخُلُ كُمْ بِهِمَا رَافَةٌ فِي دِيْنِ اللهِ إِن كُنْتُمْ تُوْمِئُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْانِيْزِ وَلَيْثُهَدُ عَلَابُكُمَا كَلْبُعَةٌ فِينَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۞

ٱلْنَانِىٰ لَاینَکِحُ اِلْاَزَانِیَةُ اَوْمُشْرِکُةُ ۖ وَالزَّانِیَـــَّهُ لَاینَکِحُهَاۤ اِکَازَانٍ اَوْمُشْرِكُ ۚ وَحُزِمَ ذٰلِكَ عَلَى الْنُوْمِنِيْنَ۞

وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ الْمُحْصَنَٰتِ ثُمْ لَمْ يَأْتُوا بِالْهَعَةِ شُهُكَاءٌ فَاجْلِلُ وَهُمْ ثَمْنِيْنَ جُلْدَةً وَلَا تَقْبُلُوْا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدَا وَأُولِلِكَ هُمُ الْفُسِقُوْنَ ۞ لِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاصْلُحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَجِيْمٌ ۞ 7.Na asu ala mailīlaa iveti syoo ūvūngū, na matena ūkūsī ateo mo ene---- ūkūsī wa ūmwe wa andū ta asu *ūkeethwa wī mwīanu* ethwa we akeevīta na syītwa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe mavinda ana *akyasya*, kana we vate nzika, e vamwe na asu ala maneenaa w'o.

8.Na wîvîto wake wa katano ûkeethwa nî kwasya kana kîumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa we e katî wa ala akengani, kîthwe îûlû wake.

9.Indî üsilîlo ükavetangwa kuma kwa kyo ethwa kyo kîkeevîta na kumya üküsî mavinda ana syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe *kîkyasya* kana müüme nî ümwe wa akengani.

10.Na kīthitū kya katano kyakyo kīkeethwa nī kwasya kana, Kīumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kīthwe lolu wakyo ethwa mūūme eneena w'o.

11.Na takethwa ti ūndū wa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na tei Wake īūlū wenyu, na kūtwīka kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūuu na Mūī, inyw'ī mwīthwa mwakwatiwe nī kyeva.

LUKU 2

12.Nīw'o, asu ala maetie ūvūngū nī nguthu ĩmwe katĩ wenyu inyw'ī. Mūikasūanīe kana ūndū ūū nī mūthūku kwenyu; aiee, nī ūseo kwenyu. Kīla ūmwe woo akoosa kĩanda kyake kya naī īla we weekie; na we ūla katī woo waī na kīlungu kīnene akakwata ūsilīlo mwai, na wī woo.

وَ الَّذِيْنَ يُوْمُوْنَ اَذْوَاجَهُمْ وَكُمْ يَكُنْ لَمُّ شُهُلَكَ أَهُ اِلَّا اَنْفُسُهُمْ وَمَسَّهَا دَوَّ اَحَدِهِمْ اَدْبُعُ شَهْدُتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لِبِنَ الصَّدِقِيْنَ ۞

وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللهِ عَلَيْـ فِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذِيِيْنَ ۞

وَ يَدْرُؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ آنَ تَشْهَدَ اَزْنَعُ ثَهٰدَوْ بِاللّٰهِ إِنَّهُ لِمِنَ الْكَذِيدِيْنَ ۖ

وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللهِ عَلَيْهَا إِنْ حَالَ مِنَ الصْدِقِيْنَ ﴿

وَ لَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللهُ ﴾ تَوَابٌ حَكِيْدُرُ ۚ

إِنَّ الَّذِيْنَ جَآءُ وْ بِالْإِنْكِ غُصْبَةٌ مِّنِكُمُ لَاكْتَسُوهُ شَرُّا لَكُمُّ بُلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئُ فِنْهُمْ مَا الْمُسَبَ مِنَ الْإِثْمِیْ وَ الَّذِیْ تَوَلَٰی کِبْرَهٔ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِیْمٌ ۞ 13.Nīkī aūme etīkīli na iveti mbītīkīli, yīla inyw'ī mweew'ie ūu, maleile kūmasūanīīa andū moo nesa, na kwasya, 'Uū nī ūvūngū wī ūtheinī?

14.Nīkī mo maleile kūete ngūsī inya sya kūīkīīthya? Nūndū mo nīmaleile kūete ngūsī ila syendekaa, mo nī akengani mūno mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe!

15. Takethwa ti Ündü wa Înee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na tei Wake lülü wenyu, lülü wa nthi îno na Ituni, üsililo münene withwa wamükwatie inyw'i nündü wa wilianili üla inyw'i mwai nthini wa w'o.

16.Yīla inyw'ī mwoosa ndeto inyaīīkītw'e nī nīmī syenyu na mukambīlīīlya kūneena na makanyw'a menyu maūndū ala inyw'ī mūte na ūmanyi wa w'o wamo na kūsūanīa kana no kaūndū kanini, oyīla mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī ūndū mūnene.

17.Na nīkī yīla inyw'ī mwawīw'ie mwaleile kwasya, 'Ti ūseo kwitū kūneena īūlū wa w'o. We wī Mūtheu, Ame Ngai, ii nī nzukū mbai!

18.Ngai Mwene Vinya W'onthe nunuumutaa inyw'i muikasyokee ona vanini undu uilyi ta uu, ethwa inyw'i mwi etikili.

19.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūnūūmūvathūkanīsya inyw'ī mīao; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūī.

لَوْكُا إِذْ سَيِعْتُمُوْهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَ الْسُـؤُمِينُكُ بِإَنْفُسِهِمْ خَيْرًا ۗ وَ قَالُوا لِمِنْدَا إِنْكُ ثُمِينُنُ ۞

لُؤَكَا جَآءُوْ عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءٌ ۚ فَإِذْ لَمُرِيَأْ تُوَّا بِالشُّهَدَآءِ فَأُولِيِّكَ عِنْدَ اللهِ هُمُ الْكَٰذِيُوْنَ ۞

إِذْ تَلَقَّوُنَهُ بِٱلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفُواهِكُمْ قَالِيُسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَتِبِنَا اللهِ عَلَمْ وَعَنْدَ اللهِ عَظِيْهُمُ ۞

وَكُوْلَا إِذْ سَيِعْتُمُوْهُ قُلْتُمُ مَا يَكُونُ لِنَا اَنْ تَتَكَلَّمُ بِهٰذَا اللهِ سُبِعُنِكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيْمٌ۞

يَعِظُكُمُ اللهُ أَنْ تَعُوْدُوْا لِيثْلِهَ أَبَدُّا إِنْ كُنْتُمْ فَوُمِينِيْنَ ﴾ فَمُومِينِينَ ﴾ فَمُومِينِينَ ﴿

وَيُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْأَيْتِ وَاللهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿

20. Asu ala mendaa wathavu Onyalike kati wa etikili, makeethwa na Osililo wi woo nthini wa nthi ino na Ituni. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi na inyw'i moyisi.

21. Na nundu wa Inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na tei Wake Iulu wenyu, na kutw'Ika kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muuu na UsuItwe ni tei, inyw'i mwithwa mwaanangitwe.

LUKU 3

22.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikaatīle nyaīī sya Satani na ūla ona wīva ūatīlaa nyaīī sya Satani aīlwe nīkūmanya kana we vate nzika atavanasya maūndū ma wathe na ūthūku wī ūtheinī. Na nūndū wa īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na tei Wake īūlū wenyu, vai ona ūmwe wīthwa e mūtheu ona vanini, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe amūtheasya ūla We wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

23.Na ala mena 0thw'ii na wingi wa svindů katí wenyu maikevite kúlea kūmanenge svīndū ala ma ndūū va mûkautî na ala mena vata na ngya na ala matiie misyi yoo kwoondu wa nzia va Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mo nîmaekee na kumīīsva. Invw'I nomwendaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe aîlîtwe nî ûmûekea inyw'î? Na Ngai Mwene Vinva W'onthe nĨ Műekanli-Műno Vyű, Usűltwe nl tei.

24.Nīw'o, asu ala mamailīīlaa ūvūngū aka atheu, mate wathavu, iveti mbītīkīli

إِنَّ الْذِيْنَ يُحِبُّوْنَ آن تَشِيْعَ الْفَاحِشَةُ فِي الْإِنْنَ امَنُوْا لَهُمْ مَذَابٌ اَلِيْمُ ْ فِي الدُّنْيَا وَالْحَوْمَةُ وَاللهُ يَعْلَمُ وَاَنْشُوْلَا تَعْلَمُوْنَ ۞

وَلَوْلَا نَضْلُ اللهِ عَلَيْنَكُمْ وَرَخِسَتُهُ وَاَنَّ اللهُ زَيْنَكُ إَذَ غِي تَحِيْمٌ شَ

يَّأَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوا لَا تَشَيَّعُوا خُطُوْتِ الشَّيْطِنُ وَمَنْ يَتَّفِّعُ خُطُوْتِ الشَّيْطِي قِانَّهُ يَامُرُ بِالْفَتَسَآ إِ وَالْنَكُوْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرُحْتُهُ مَا ذَكَى مِنْكُوْمِنْ أَسَهِ اَبَكَدًا ۚ وَكِنَ اللهَ يُوَكِّيْ مَنْ يَشَا أَمُ وَاللهُ سَمِنْعَ عَلِيْكُنَ اللهُ سَمِنْعَ

وَلَا يَاٰتَكِ أُولُوا الْغَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُوْاً اُولِي الْقُرْبُ وَالْسَلَكِيْنَ وَالْمُهْجِيِنْنَ فِي سَيْدِلِ اللَّهُ وَلَيَعْفُواْ وَلْيَصْفَحُواْ اَلَا يُحَبَّوْنَ اَنْ يَعْفِرَ اللَّهُ لَكُمْرُ وَاللهُ غَفُولًا وَيَعِيْدُهِ

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَلْتِ الْغَفِلْتِ الْمُؤْمِنْتِ

nī aumanīe īūlū wa nthī īno na Itunī. Na ve ūsilīlo mwai kwoondū woo.

25.Müthenya üla nīmī syoo na moko moo na maaŭ moo ikaküsīīa īülü wa maündü ala mo meekaa.

26.Müthenya üsu Ngai Mwene Vinya W'onthe akamatuva matuvi moo ma w'o, namo makamanya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka ni We W'o-Wi-Utheini.

27. Syīndū nthūūku nī kwoondū wa andū athūku, na andū athūku nī kwoondū wa syīndū nthūku. Na syīndū nzeo nī kwoondū wa andū aseo na andū aseo nī kwoondū wa syīndū nzeo; aa mai na īvītyo īūlū wa maūndū onthe ala ailīanīli maneenaa. Ve ūekeo kwoondū woo na kyaūya kya ndaīa.

LUKU 4

28.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikalike nyūmbanī ila ite syenyu ateo mwītītye 0thei na mūkamakethya andū ma nyūmba isu. Uū nī ūseo mūno kwenyu, nīkana mūtonye kwīthwa mwī esūvīi.

29.Na mwalea kwithia mundu ona umwe vo, mukalike omuvaka munengwe uthei. Na mweewa, 'Syokai', indi syokai; uu ni utheu muno kwenyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwisi nesa undu inyw'i mwikaa.

30.Ti üthüku külika nthīnī wa nyūmba ita itekalawa nī andū vala ve syīndū syenyu. Na Ngai Mwene Vinya

لُمِنُوْا فِي الدُّنْيَا وَالْاجِوَةِ * وَلَهُمُ عَذَا بُ عَظِيْمٌ ﴾

يَّقُمُ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ الْسِنَتُهُمْ وَايْدِيْهِمْ وَالْجُلْهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ @

يَوْمَهِ فِي يُحُوِّفِنَهُمُ اللهُ وِيْنَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُوْنَ أَنَّ اللهُ هُوَ الْحَقُّ الْلِينُ ۞

ٱلْخَيِنِيْتُ لِلْحَيِنِثِينَ وَالْخَيِنِتُوْنَ لِلْخَيِنِيْتُونَ الْخَيِنِيْتُو ۗ وَ الطَّلِيْبُكُ لِلطَّلِيْبِيْنَ وَالطَّلِيْبُوْنَ لِلطَّلِيْبُو مُبَدَّءُ وْنَ مِثَا يَقُوْلُونَ ۖ لَهُمْرَمَغْفِورَةً ۚ وَرِذْقُ ﴾ كَونِيمُ ۚ

يَّايَّهُا الَّذِيْنَ امْنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُونَّا عَيْرَ بُيُوْتِكُمْ عَثْمَ تَشَتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَّ اَهْلِهَا الْمُرْكُمُ خُيْرٌ الْكُرُ لَعَلَّكُمُ تَذَكَّرُونَ۞

فَإِنْ لَكُمْ يَجَكُ وَاغِيُّهَا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوْهَا حَتَّا فِوْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيْلَ لَكُمُ الْحِعُوْا فَالْحِيْمُوا هُوَازَلَى لَكُمُّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ عَلِيْرُ۞

كَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ آنْ تَدْخُلُوا بُيُوْتًا غَيْرَ مَسْكُوْنَةٍ فِيْهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ مَا أَبُدُوْنَ وَمَا تَلْمُوْنَ

W'onthe niwisi undu invw'i mumbulaa na 0nd0 m0vithaa.

31.Matavye ala aūme etľkili makumany'e metho moo na masuvie 0thei woo. Uu ni 0theu muno kwoo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa ūndū mo mekaa.

32.Na itavvei iveti ila mbîtîkîli ikumany'e metho masyo na isūvīe mothei masyo, na iikonany'e wanake wasyo na mathaa ateo ala menekee, na niyeesye isungi syasyo ithuini syasyo, na iikonany'e wanake wasyo ateo kwa aŭme masyo kana maaîthe masyo, kana kwa maaithe ma aa muume masyo, kana syana syoo, kana syana sya aa mūūme masyo, kana kwa anaa-nyinyia masyo, kana syana sya anaa nyinyia masyo, kana syana sya eitu a nyinyia masyo, kana iveti syoo, kana ala moko moo me uungu wasyo, kana athūkūmi ma aūme ala mate Itomo yasyo, kana syana nini ila itanamba kwithwa na ûkûû wa النِّسَاءِ وَلَا يَخْرِبُ بِأَرْجُلِهِنَ لِيُعْلَمُ مَا يُخْفِينَ kūmanya kīmbithī kya iveti. Na iikaende na mūendele wa kwonany'a mathaa masyo ala syo ivithaa. Na Ithiūei inyw'I kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe inyw'onthe vamwe, invw'T etikili, nīkana mūtonve kūsinda.

33.Na twaai iveti sya ndiwa kuma kati wenyu, na ngoombo syenyu sya aûme na ngombo svenyu sva aka ila svaile ni Ethwa mo nī ngya, kūtwaaan īthw'a. W'onthe Ngai Mwene Vinya akamamanthīa nzīa sya ūtethyo kuma mumonī Wake; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mûnengani-Mûlau, Umanyi-W'onthe.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوا مِنْ ٱبْصَارِهِمْ وَيَغَفَّظُوا وُزُوِّجُمُّ ذٰلِكَ أَذْكُى لَهُمْ إِنَّ اللهُ خَبِيْرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۞

وَ قُلْ إِلْمُوْمِنْتِ يَغْضُمُنَ مِنْ أَيْصَارِهِنَّ وَيُعْفُطْنَ وُوْجَهُنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِيْنَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهُرُ مِنْهَا وَلْيَضْ إِنَّ رِخُدُومِنَ عَلَاجُيُوْ بِهِنَّ ﴿ وَلَا يُهُ زِيْنَتَهُنَّ إِلَّا لِبُغُولَتِهِنَّ أَوْ أَبَآبِهِنَّ أَوْ أَبَآءٍ بُغُولَانًا أَوْ اَبْنَا لِهِنَّ أَوْ أَبْنَا إِي بُعُولِتِهِنَّ أَوْ إِخْوَا بِنِهِنَّ أَوْ يَنِيَ إِنْحَانِهِنَ إَوْ بَنِيَ آخَوْتِهِنَ ٱوْنِيَا إِنِهِنَ ٱوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُفُنَّ آوِ التَّبِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِزْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ آوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ كَمْ يَظْهُرُوْ عَلَاعُوْلِيَ مِنْ زِيْنَتِيهِنَ * وَ تُوْاُوْآ إِلَى اللهِ جَيْنِعًا أَنَّهُ الْهُوْ يُوْنَ لَعَلَّحُمْ تَفْلُحُونَ ۞

وَ ٱنِّكِحُوا الْاَيَا فِي مِنْكُمْ وَالصّْلِحِينَ مِن عِمَادِكُمْ وَإِمَا بِكُمْ إِنْ يَكُوْنُوا فُقُولَةٍ يُغِينِهُمُ اللَّهُ مِ وَاللَّهُ وَالسَّعُ عَلَيْكُ هِ

34.Na asu ala matekwona sy indū sya mútwaano nimailite ni kwiyikalya me atheu ene, küvika Ngai Mwene Vinya W'onthe amanenge syindu nthini wa mumo Wake. Na ngombo Ila yikwenda valūa wa ūthasyo nūndū wa kūnyivya ûkoombo, iandîkîei ethwa nîmûkwona Oseo nthini wasyo na inengei kuma 0thw'iini 0la kwa 0la w'o ni wa Ngai W'onthe We Mwene Vinya ŭla **Unenganîte** Tolo Na wenyu. mūikamaingTīsye athūkūmi menyu nthînî wa thayû mûvuku kwa kûmaia mo mate atwae ethwa mo meenda kwikala me atheu, nīkana inyw'ī mūtonye kûmantha nzīa ya thayû ûû wa yu. Indī ethwa ūmwe akamainglisya mo, indi ītina wa kuingīīw'a kwoo Ngai Mwene Vinya W'onthe akeethwa Müekanli na Mwene tei kwoo.

35.Na Ithyī nītūtheetye Mīsoa Mītheu kwenyu, na ngelekany'o ya asu ala mavītie mbee wenyu, na ūtao kwa akīima-Ngai.

LUKU 5

36.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Kyeni kya matu na nthl. Ngelekany'o ya kyeni Kyake ni ta uvya ula üthinikitwe taa nthini waw'o. Taa usu Nakyo kisisyo naw'o wī kīsisyonī. ndata Tkūtisatisa. kīkekala ta kuma kwa m0tl-----Yakanîtw'e muathime wa muthata---- ute wa umiloni kana uthūīlonī ūla mauta maw'o me vakuvî kwakana ona mwaki ütaüvikîe. Kyeni ĩulu wa kyeni! Ngai Mwene Vinya W'onthe nutongoeasya kyeni Kyake kwa ula We wendaa. Na Ngai

وَلْيَسْتَغْفِفِ الْإِنْ كَا يَجِدُونَ نِكَا عَاضَةً يُغْنِيهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهُ وَالْذِينَ كَا يَعْنَفُونَ الْكِتْبُ مِمَّا مَلَكَتْ اللهُ مِنْ فَضْلِهُ وَالَّذِينَ يَنْتَغُونَ الْكِتْبُ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَا نَكُمْ وَيُهِمْ خَيْرًا وَالْآوُهُمُ ايْمَا نَكُمْ وَكَا تُكُمْ هُوا فَتَلْتِكُمُ مَنْ مَنْ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ وَمَنْ يَكُوهُ فَى قَالَ الله عَنْ اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفُودٌ لَا فِي اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفُودٌ لَا فِي اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفُودٌ لَا فَاللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفْودٌ وَقَالَ اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفْودٌ لَا فَلَا اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفْودٌ وَقَالَ اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَلْمُ وَلَا اللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَفْودُ لَا فَاللهُ مِنْ بَعْدِ إِلْوَاهِمِنَ عَلَى اللهُ عَلَيْ اللهُ هُونُ وَاللهُ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ مَنْ اللهُ عَلْمُ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ النِيِّ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلَا مِنَ اللَّذِينَ ﴾ خَلَوْا مِنْ مَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُنْقِينَ ﴿

الله أنُورُ السَّنَاوَتِ وَالْاَرْضُ مُثُلُ أَنُورِمْ كَيْشُكُوةٍ بِنِهَا مِصْبَاحُ النِصْبَاحُ فِى نُرْجَاجَةٍ الرُّبُاجَةُ كَاتَبَاكُوبَكِ دُرِئَ يُوْدَلَكُ مِنْ شَجَرَةٍ مُنْزَكَةٍ زَيْنُونَةٍ لَاَثُمُ وَيَئَةٍ ذَرِئَ يُوْدَيَةٍ لِاَيْكُورُ زَيْتُهَا يُضِئَّ وَلَوْلُورَةٍ مَنْ يَشَافِهُ كَارَّ الْوَرْعَ مَنْ يَشَاآَوْ Mwene Vinya W'onthe nûmanengae andû ngelekany'o, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nûsylsî sylndû syonthe nesa vyû.

37. Kyeni kīī yu nīkyakene nthīnī wa nyūmba īla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtw'īte kana nīsyakūnenevw'a na kana syītwa Yake yīlilikanīlwe nthīnī wasyo. Na Mūtaīei We nthīnī wasyo ma-kloko na īya mawīoo;

38.Andû ala mataalyûlawa nî ûtandîthya kana ûthoosya wa syîndû makolwa nî ûlilikany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ûsyaîîsya wa Mboya, na ûîvi wa Saka. Mo nîmakîaa mûthenya ûla ngoo na metho ikathingithangw'a.

39.Nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe amanenge mūthīnzīo woo ūla mūseo vyū wa meko moo, na amaingīvīsye syīndū kuma mumonī Wake. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amūnengae ūla w'onthe We wendaa vate kīthimo.

40.Na ta *î0l0 wa* asu ala matetîkîlaa, meko moo nî ta kyuu kya kîw'û kîla kîkengaa weûnî. Ula wîna waûni akasûanîa nî kîw'û, îndî avika vala kîl, akîthîa nî vathei. Na we amwîthîaa Ngai Mwene Vinya W'onthe vo, Ula ûmûîvaa we ûtalo wake; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Mîtûkî kwa kûtala.

41. Kana meko moo nī ta kīvindu kīnene mūno īūlū wa ūkanga mūnene na mūliku, kīla kīvw'īkawa nī kītulumo, vala itulumo syūkīlaa īūlū wa itulumo, īūlū wakyo ve mathweo, kīvindu kīyilīanīlye ngoi īūlū wa ngoi. Yīla we

وَيَضْهِ اللهُ الْآمَثَالَ لِلنَّاسِ وَ اللهُ بِكُلِ شَيْعً عَلِيْمٌ هِ

فِيْ بُنُيُوْتٍ اَذِنَ اللهُ أَنْ تُوْفَعُ وَيُذَكِّرَ فِيهَا السُهُاثُّ يُتَنِّحُ لَهُ فِيْهَا بِالْغُدُةِ وَالْإِصَالِ ﴾

رِجَالٌ ۚ لَا تُلْهِنِهِ مُ رَجَارَةٌ ۚ وَلَا بَنِيعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ وَ إِقَامِ الصَّلَوْةِ وَ إِنْتَا ۚ الزَّكُوةِ مِ يُخَافُونَ يَوْمُنَا تَتَقَلَّبُ فِيْهِ الْقُلُوْبُ وَالْاَبْصَارُ ۖ

لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا عَبِلُوٰا وَيَزِيْدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهُ وَاللهُ يُزْذُقُ مَنْ يَشَا ٓ بِعَنْرِحِسَابٍ ۞

وَالْإَيْنَ كُفُرُوْآ اَعْمَالُهُ مُركَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْانُ مَا مَّرُحُثُ إِذَا جَاءَءُ كُمْ يَجِدُهُ شَيْعًا وَوَجَلَا اللّٰهَ عِنْدَءُ فَوَنْسُهُ حِسَابَهُ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ۞

اَوْكُطْلُنَاتٍ فِيْ بَمْرِلَّتِنَ يَنَشْلُهُ مَنْجٌ مِّنْ ثَوْتِهِ مَنْجٌ مِِّنْ فَوْقِهِ مَعَاكِّ ظُلُلُتَ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ الذَّا اَخْجَ يَدَهُ لَمْ يَكُذْ يَرَامِهَا ۚ وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللهُ لَهُ نُوْرًا فَهَا إِنَّ لَهُ مِنْ نُوْرِقُ watambuukya kw'oko kwake, akwonaa na vinya; na ula Ngai Mwene Vinya W'onthe utamunengae kyeni----vai kyeni ona vanini.

LUKU 6

42.We nowonaa kana nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula ndaīa Syake itanīawa nī onthe ala me matunī na īūlū wa nthī, na ota ūu, nyunyi itambūūkītye nthwau syasyo? Kīla kīmwe nīkīsī nzīa yakyo ya mboya na ndaīa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa ūndū mo mekaa.

ٱلْحَرَّرَانَ اللهُ يُسْتِحُ لَهُ مَنْ فِي السَّنْوَتِ وَالْارَضِ وَالطَّلْيُرُ ضَفَّتٍ كُلُّ قَنْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيفَ ثُنَّ وَاللهُ عَلِيْمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ۞

43.Na üsumbī wa matu na nthī nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na ūalūko ükeethwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

وَيْلِهِ مُلْكُ السَّلُوتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَّى اللَّهِ الْمَيْدُ

44.We nowonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe amatwaa mathweo, na Indī We aimakwatany'a vamwe, na aimomba mbumbu na ûkyona mbua yuīte kuma katī wamo? Na We nūtheasya mathweo kuma Itunī mailyī ta iīma nthīnī wamo ve mbua ya mavia, na Indī We nūmūkūnaa nayo ūla We wendaa, na nūmīvetangaa kuma kwa ūla We wendaa. Nī vakuvī kyeni kya ūtisi kūvulya woni wa metho moo.

اَلَهُ تَرَانَ اللهُ يُزْيَىٰ سَكَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنِهَ ثُمُّ يَجْعُلُهُ زُكَامًا فَتَرَّ الْوَدْقَ يَنْخُرُجُ مِنْ خِلْلِهِ * وَ يُنْزِلُ مِنَ السَّمَا ۚ مِنْ جِبَالٍ فِيْهَا مِنْ بَرُدٍ يَكُمِينِهُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْمِ فُهُ عَنْ مَنْ يَشَاذَ مِيكَادُ سَنَا بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْمِ فُهُ عَنْ مَنْ يَشَاذَ مُنَكَادُ مِنَا لَا مِنْ يَشَاذَ مُنَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْ هَبُ بِالْاَبْصَادِ ﴿

45.Ngai Mwene Vinya W'onthe akūanasya ūtukū na mūthenya. Vate nzika, nthīnī wa ūndū ūū ve ūmanyīsyo kwa asu ala mena metho.

يُقَلِّبُ اللهُ الْيَنَلَ وَالنَّهَا زُّانَّ فِى ذَٰلِكَ لَحِبْرَةً لِإُولِي الْاَبْحَارِ۞

46.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīūmbīte kīla nyamū kuma kīw'ūnī. Katī wasyo ve imwe ila iendaa na mavu

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَ آبَةٍ مِّن مَّا إِنَّ فَينْهُمْ مَّن يَكُتُكُ

masyo, na kati wasyo ve ila iendaa na maaû eli, na kati wasyo ve ila iendaa na maaû ana. Ngai Mwene Vinya W'onthe ombaa kila We wendaa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na vinya wa kwika maûndû onthe ala We wendaa

47.Ow'o, Ithyl nitotheetye Syama Ntheu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amotongoeasya ola We wendaa nziani Ila ya w'o.

48.Namo maasya, 'Ithyi nitûmwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa, na ithyi nitwiw'aa;' na indi itina wa uu, amwe moo nimaalyukaa. Indi asu ti etikili.

49.Na yila mo meetwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake nīkana we atonye kūmatw'īla katī woo, wee! Nguthu īmwe yoo nīalyūkaa īkasyoka.

50.Na ethwa *mo mestania* kana û-w'o wi ngali ila yoo, mokaa kwake masembete mena winyiyyo w'onthe.

51.Uu nûndû vena ûwau ngoonî syoo? Kana mo mena nzika, kana mo komeûkîa makyona kana Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake akeethwa ate mûlûngalu kwoo? Aiee, mo nîmo-ene eki-ma-naî

LUKU 7

52.Kwîtîka kwa etîkîli, yîla mo meetwa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake nîkana We atonye kûmatwîla katî woo, mo maasya tû,

عَلْ يَظْنِهُ ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْشِيْ عَلَى رِجْلَيْنَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَشِيْ عَلَى اَدْ يَهِمْ يَخْلُقُ اللهُ مَا يَشَآ وُ إِنَّ اللهَ عَلَيْمُ لِلْ شَنْ قُورُ رُو

لَقَدُ ٱنْزُلْنَا آلِي مُبَيِّنَتِ وَاللهُ يَهْدِى مَنْ يَثَا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمِ ۞

وَيَغُولُونَ أَمَنَا بِاللهِ وَ بِالرَّسُوٰلِ وَاَطَعُنَا ثُغَ يَسَوَلُ وَرِئِنَّ مِنْهُمْ مِّنْ بَعْلِ ذٰلِكُ وَكَا اَلْهِكَ بِالْهُوْمِينِينَ ۞

وَاِذَا دُعُوَّا إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ اِيَعَلُّمَ يَيْنَهُمْ إِذَا خَرِيْقٌ مِنْهُمْ مُثْنِيضُوْنَ ۞

وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُواۤ إِلَيْهِ مُنْ عِنِيْنَ ۞

اَفِ قُلُوْمِهِمْ مِّرَضٌ آمِرازِتَابُوۤ آمُرَيُّنَافُوْنَ اَن يَجِيْفَ إِنَّا إِنَّ اللهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ * بَلْ أُولِيِكَ هُمُوالطِّلِمُوْنَ ﴿

إِنْتَاكَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِيْنَ إِذَا دُعُوْآ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ لِيُمَكُّمُ بَيْنَهُمْ اَنْ يَقُولُوا سَبِعْنَا وَاطَعْنَا * وَالْوَلْبِكَ هُمُ الْمُغْلِمُونَ ۞ 'Ithyī nītw'īw'aa na nītwītīkīiaa.' Na mo nīmo ala makaīla.

53.Na Ola Omwīw'aa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na Omūkīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Omwosaa We ta ngao ya kwīsiīīa, asu nīmo ala makasinda.

54.Namo mevītaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe na ithitū syoo syī vinya kana, ethwa We nūkūmeylala mo, vate nzika, mo nīme kūthi. Asya, 'Mūikevīte; kīla kīkwendeka nī wīw'i wa w'o ūndūnī ūla wa w'o. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū ūndū inyw'ī mwīkaa.'

55. Asya, 'Mwīw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mwīw'ei Mūtūmwa.' Na ethwa mo nīmekūalyūka Īndī lilikanai, Ola ona wīva wīkaa Ou nīwe ūkakūlw'a kīla kiītwe nthīnī wake, otondū nenyu mūkakūlw'a kīla kiītwe nthīnī wenyu. Na ethwa inyw'ī nīmūūmwīw'a we, mūkatongoew'a nesa. Na Mūtūmwa ti mūūngamīi Īndī no ūeti wī ūtheinī wa Utūmane.

W'onthe 56.Ngai Mwene Vinya nůmathíte asu katí wenvu ala metíkílaa na kwika meko maseo kana We vate nzika, akamatwīkīthya mo Atiīwa Tūlū wa nthl, tondů We wamatwlklthisye Atiīwa katī wa asu ala maī mbee woo; na kana We vate nzika, akamīlūlūmīīlya ndîni yoo îla We ûmînyuvîte kwoondû woo: na kana We vate nzika. akamanenge mo úsúvio na mûuo amakūanīsye ītina wa w'ia woo; mo makanthaithaa Nyie, namo

وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَنْشَ اللهُ وَيَنْقُوهُ أَلِيِّهِ هُمُ الْفَاكَيْرُوْنَ ۞

وَٱفْسَنُوْا فِاللهِ جَهْدَ أَيْدَانِهِمْ لَإِنْ ٱمَرْتَهُمْ يَهُوْمُنَّ قُلْكَا تُفْسِنُوْاْ طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ * إِنَّ اللهَ خَيْئِرُمِيَا تَعْدَلُوْنَ ۞

قُلْ اَطِيْعُوا اللهُ وَالطِيْعُوا الرَّمُولُ وَاَنْ كُولُوا وَالْمَا عَلَيْهِ مَا حُيْلُ وَعَلَيْكُوْمَا حُيِّلْتُهُ وَإِنْ تُطِينُونُ تَفْتَكُنُواْ وَمَا عَلَى الرَّمُولِ إِلَّا الْبَلْغُ الْدُيِينُ ۞

وَعَكَ اللهُ الذِّينَ المَنْوَا مِنْكُوْدَ عَيِلُوا الضَّرِلِحَةِ
لَيُسْتَعْلِفَنَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِنَّ وَكِيْمَكِّنَ لَهُمْ دِيْنَهُمُ الَّذِي الْتَضْلَهُمُ
وَيُنِهُ وَلَيْمَكِّنَ لَهُمْ وَيْنَهُمُ الَّذِي الْتَضَلَّهُمُ
وَيُنِهُ وَلَيْمَكِنَ اللَّهُ مُونَ اللَّهُ وَيُعَلِّهُ وَلِيهُمُ اللَّهِ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الللْلِي الللْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُنْ الْمُنْ الْمُ

maikambīanany'a Nyie na kīndū ona kīva. Indī ūla ona wīva ūtena mūvea ītina wa ūu, mo makeethwa mbaa matū.

57.Na syaîîsyai Mboya na îvai Saka na mwîw'ei Mûtûmwa, nîkana mûtonye kwîw'îwa tei.

58.Mûikasûanîe kana asu ala matetîkîlaa nîmatonya kwananga kieleelo Kitû îûlû wa nthî; wîkalo woo nî lianî-ya-Mwaki; na nî vandû vathûku mûno va kûthûmûa.

LUKU 8

59.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Ekai ala moko menyu ma aûme mamaûngamle, na ala menyu matanamba kūvikīla ūima woo, mamwîtye inyw'î ûthei katatû mbee wa matanalika nthīnī wa nvūmba svenvu sva nthînî: mbee wa Mboya ya kîoko na yîla műkumya ngŭa syenyu inyw'ī katambaanga yīla kwī ūvyūvu, na ītina wa Mboya ya Utuku. Aa ni mavinda atatů ma kímbithí kwenyu. Mavinda ala angī eka aa, vai ūthūku kwenyu kana kwoo: nundu makekalaa maithvululuka vaa na vaa mamweteele inyw'i, amwe menyu maimathūkūma ala angl. niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtheeasya inyw'ī Mīsoa; nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Umanyi-W'onthe, Ula-Mūl.

60.Na yīla syana katī wenyu syavikīla üima wasyo, ona syo ota ūu nomūvaka syītye ūthei, tondū asu ala mawetetwe vau mbee meetisye ūthei. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtavasya inyw'ī ūtheinī mīao Yake; وَلَقِيْمُوا الصَّلُوةَ وَالْوُاالزَّكُوةَ وَالطِيْعُواالرَّسُولَ تَعَلَّكُوْ تُوْحَنُونَ ﴿

لَا تَحْسَبَتُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضُِ عُجْ وَمَا ۚ وْنِهُمُ النَّالُ ۗ وَلَهِلْسَ الْمَصِيْرُ ۚ

يَائِهُا الَّذِيْنَ امْنُوا لِيَسْتَا ذِنْكُمُ الْدِيْنَ مَلَكَتْ ايْمَانُكُمْ وَالَّذِيْنَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ تَلْكَ مَوْتِ مِنْ قَبَلِ صَلَوةِ الْفَجْرِ وَجِيْنَ تَعَمُّوْنَ ثِيَابَكُمُ فِنَ الظِّهِيْرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَوةِ الْعِشَآ أَوْتُ ثَلَكَ عُولَةٍ فَنَ الظِّهِيْرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَوةِ الْعِشَآ أَوْتُ ثَلَكُ عُولَةٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاكُ بَعْدَ هُنَ قَلَى عَلَيْهِمْ جُنَاكُ بَعْدَ هُنَ قَلَى عَولا لَهُ فَلَا لَهُ مَلْمُ عَلَيْهُمْ جُمَاكُ اللَّهِ اللَّهُ عَلَيْهُمْ عَلَيْكُمُ وَلَا عَلَيْهُمْ عَلَيْكُمُ وَلَا اللَّهُ عَلَيْهُمْ عَلَيْكُمُ وَلَا عَلَيْهُمْ عَلَيْكُمُ وَلَا اللَّهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ وَلَا اللَّهُ عَلَيْكُمُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ وَلَا اللَّهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ وَلَا الْمُعْ عَلَيْكُمْ وَلَا الْعَلْمُ عَلَيْكُمْ وَلَا الْعَلْمُ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ وَلَا الْعُلُولُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْكُمْ وَاللّهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ الْعُلْمُ اللّهُ الْمُ اللّهُ ال

وَإِذَا نَكُعُ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلْمَ فَلَيْسَتَأْذِنُوا كَدَا اسْتَأْذَنَ الَّذِيْنَ مِنْ تَبْلِعِهِ فُركَلُ لِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ كُمُّ اليته والله عَلِيْثُرَ حَكِيْزُ ۞ na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūī.

61.1010 wa iveti ila nguu, ila ivitite Ivinda ya kutwawa, vai uthuku 1010 wasyo kuvetanga ngua syasyo ila sya 1010 utee Indi iikeyonany'e utheini mawanake masyo. Na ethwa syo nikwenda kwithwa na usuvio mbee wa kusuvia utheu wasyo ni useo muno mbee kwasyo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

62. Vai üthüku kwa kilalinda na vai üthuku kwa kiema ona vai üthüku kwa úla múwau ona kwenyu ene, ethwa nīmūkūya līu nthīnī wa nyūmba syenyu ene kana sya maaîthe menyu kana nyumba sya maa nyinyia menyu, kana nyūmba sya anaa nyinyia menyu, kana nyūmba sya eltu a nyinyia menyu, kana nyūmba sya eltu a nyinyia ma maalthe menyu, kana nyūmba sya eltu ma nyinyia ma maa nyinyia menyu, kana kuma kwa ala mbunguo syi mokoni menyu, kana nyumba ya munyanyae wenyu. Vai ūthūku kūya vamwe kana kūva mūtaanīsve. Indī vīla mwalika nyūmba, kethyai andū menyu, na ngethi sya mūuo, ngethi kuma kwa mwlai wenyu, syusülte maūathimo na ūtheu. Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûvuanîasya inyw'î mîao, nīkana můtonye kůmanya.

LUKU 9

63. Niw'o, etikili ma w'o ni ala metikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake na ala mataendaa وَالْقُوَامِلُ مِنَ النِّسَآءِ الْتِيَ لَا يُرْجُونَ نِكَامُهُمُّ الْفَيْ لَا يُرْجُونَ نِكَامُّا الْفَلْسَ مَلْنِهِنَ جُنَاحُ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَا بَهُنَّ غَيْرُ لَمُنَّ الْمُنْ عَلَيْرُ لَمُنَّ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللهُ سَمِنِيعٌ عَلِيْدُ ﴿

كَيْسَ عَلَى الْاَعْلَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمُعْرَانُ ثَاكُاكُواْ مِنْ الْمُعْرِفِ مَنَ الْمُعْرَاوُ اللَّمْ اللَّهُ الْمُعْرَاوُ اللَّهُ الْمُعْرَاوُ اللَّهُ الْمُعْرَافُولُولُ اللَّهُ الْمُعْلِمُ الْمُلْكُلُولُولُ اللَّهُ الْمُعْلِمُ اللْمُعْلَمُ اللَّهُ الْمُعْلَمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْمِ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ اللْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ الْمُعْلِمُ ال

إِنْهَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِيْنَ الْمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا

matetītye üthei kuma kwake yīla mo me nake nūndū wa ūndū wa vata ūmakony'e ūla ūmaetete onthe vamwe. Vate nzika, asu ala metasya ūthei kwaku we, nīmo asu ala ow'o metīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa wake. Kwa ūu, yīla mo makwītya we ūthei, nūndū wa ūndū woo, manenge ūthei asu ala we ūkwenda, katī woo na metīsye ūekeo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

64. Mūikatw'īkīthye wītano wa Mūtūmwa ta ūndū ūmwe na ūmwe wenyu aimwīta ūngī. Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmesī asu ala mevithaa na kīmbithī. Kwa ūu, ala maleaa kwīw'a mwīao Wake nīmeesūvīe thīna ndūkese kūmethīa kana kūkwatwa nī ūsilīlo wī woo.

65.Ithukīſsyei inyw'ſ! Nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila syſ matunſ na ſūlū wa nthſ. Nſw'o, We nſwſsſ ūndū inyw'ſ mūilyſ. Na mūthenya ūla mo makatūngwa Kwake We, We akamamanyſthya ūndū mo meekie. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nſwſsſ kſla kſndū nesa vyū.

كَانُوامَعَهُ عَلَّ اَمْرِجَامِعِ لَمْ يَذُهَبُوْا حَفَيْنَا وَوَقَا إِنَّ الَّذِيْنَ يَشْتَأْ ذِنُونَكَ اُولِبِكَ الَّذِيْنَ يُؤْمِئُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهُ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِيَعْضِ شَأْنِهِمْ كَأْذَنُ لِنَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِمْ لَهُمُ اللهُ إِنَّ

لا تَجْعَلُوْا دُعَا آدَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُوْ كُلُ عَا ﴿ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ۗ قَلْ يَعْلَمُ اللَّهِ الَّذِينَ يَتَسَكَّلُونَ مِنْكُوْلِاَ الْآدَادُ الْفَيْحَالَ لِ اللَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ اَمْرِغَ آنْ تُصِيْبَهُمْ وَفِتْنَا أَالْهُ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِنِيْرُ۞

ٱلْآَلِنَ يَلْهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ قَنْ يَعْلَمُ مَّا أَثَمُّ عَلَيْهُ وَيَعْمَرُ مُرْجَعُونَ النِّهِ فَيُنَتِّعُهُمْ بِمَا عَلِمُواْ وَاللَّهُ إِنَّ مِكْلِ ثَنْ عَلِينِمُ ﴿

AL – FURKAAN (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Usuîtwe nî ulau, Usuîtwe nî tei.
- 2.Kūathimwa ni Ula ūtheetye Kīvathūkany'a kwa mūthūkūmi Wake, nīkana we atonye kwithwa e Mūkaanany'a kwa andū ma nthī syonthe-----
- 3.We Ula üsumbî wa matu na nthî nî Wake. Na We ndeyoseete mwana We-Mwene, na nde mütindany'a üsumbînî, na nîumbîte kîla kîndü, na nükîyîaîe kîthimo kyakyo kwa w'o.
- 4.Indī mo nīmosete ngai ingī ūtee Wake, ila itombaa kīndū īndī syo mbene nī syūmbītwe, na ila itena ūtonyi wa kwīka naī kana kwītandīthīsya syo mbene na itena ūtonyi īūlū wa kīkw'ū kana thayū kana ūthayūūkyo.
- 5.Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Kīī nī vathei īndī nī ūvūngū ūla we ūseūvītye, na andū angī nīmamūtetheesye we naw'o.' Ow'o, mo maetete ūla ūteūlūngalu na ūla ūte-w'o.
- 6.Namo maasya '*li nī* mbano sya tene; na we nūsylandlklthltye na nlwisomeawa kloko na wloo.'
- 7. Asya, 'We Ula wisi kila kimbithi ki matuni na iulu wa nthi nuyivuanitye-yo. Niw'o, We ni Muekanii-Muno Vyu, Usuitwe ni tei.'

إنسيرالله الزّخلن الرّحيسين

تُبْرَكَ الَّذِي تَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِ إِلِيَكُوْنَ لِلْعَلِمَيْنَ نَذِيْرًا ﴿

إِلَّذِى لَهُ مُلْكُ التَسَاوٰتِ وَالْاَدْضِ وَلَوْبِيَّخِفْ وَلَدُا وَكَوْرِيكُنْ لَهُ شَوْيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ ثَنْ ثَقَلَاً تَغْدِيْدًا ۞

وَاتَّخَدُّوْا مِنْ دُوْنِهَ الِهَةُ لَا يَخْلُقُوْنَ ثَيْنَا قَهُمُ يُخْلَقُوْنَ وَلَا يَنْلِكُوْنَ لِاَ نَفْسِهِمْ ضَوَّا وَلَا نَفْمُ وَلا يَنْلِكُونَ مَوْتًا وَلاَ خِلوةٌ وَلا نُشُوْلًا۞

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْآ إِنْ هَٰذَاۤ إِلَّا إِنْكُ إِفْتَرَاٰ الْهُ وَالْمَا الَّهِ الْفَالُوفَ وَفَالُمُ وَ اعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمُ الْحُرُوْنَ ۚ فَقَدْ جَآرُوْظُلْمَا قَ دُوْرًا ۞

وَ قَالُوْاَ اَسَاطِيرُ الْاَوْلِيْنَ الْمَتَبَهَا فَعِي ثُنْلَى عَلَيْهِ بِكُرَةً وَ اَصِيْلًا ۞

قُلُ آنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّزَفِي السَّلُوتِ وَالْآدْخِيُّ انَّهُ كَانَ غَفُوْرًا زَحِيْهُا ۞ 8.Namo maasya, 'Mûtûmwa 00 ailyî ata ûndû ûnûûya lîu, na kwanganga maûendelonî? Aleete kûtheew'a mûlaîka nîkî nîkana atonye kwîthwa e mûkaanany'a e vamwe nake?

9. 'Kana kinandu kyaile kwithwa kyekiw'e kula ui, kana kwake kwithiwe na muunda we akaisaa nthini waw'o.' Na eki-ma-nai maasya, 'Inyw'i muatilaa mundu muoe.'

10.Sisya ûndû mo meŭkûnenge we ngelekany'o! Kwoondû wa ûu, mo nî athyoeku na maitonya kwona nzîa.

وَقَالُوْا مَالِ هٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامُ وَمَنْشِىٰ فِ الْاَسُواقِ لَوَلَا أُنْزِلَ إِلَيْنِهِ مَلَكُ فَيَكُوْنَ مَعَهُ مَنْدِيْرًا ﴾

آوْ يُلْقَى النِّيهِ كُنزُ اوْ تَكُوْنُ لَهُ جَنَّهُ يَالْمُلْ مِنْهَا وَقَالَ الظَّلِمُوْنَ إِنْ تَتَيِّعُوْنَ اللَّا رَجُلًا مَسْخُورًا ①

ٱنْظُرْكَيْفَ ضَرَّبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلَّوا ثَالَيْتَطِيْعُونَ غِ سَبِيْلًا ۞

LUKU 2

11. Kūathimwa nī We Ula, We akenda, akūnenge maūndū maseo mbee wa aa, onthe ---Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī katī wayo---na ota ūu nīūkūnenge we masūmba ma kī-ūsumbī.

12. Aiee, Mo nīmaūleaa ūla Saa, na kwa asu ala maūleaa ūla Saa, Ithyī nītūseūvītye mwaki wakene.

13.Na yīla w'o wamona me vandū vaasa mūno, mo makeew'a ūthatu waw'o na kīuumo.

14.Na yila mo makekw'a vandû vavivinyanu nthînî wa w'o, movanîtw'e vamwe mo makavoya vau kwoondû wa wanangiko.

15.Umunthi muikavoye kwoondu wa wanangiko umwe, indi voyai kwoondu wa mawanangiko maingi.

تُبُرُكَ الَّذِئَ إِنْ شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذُلِكَ جَنَٰتٍ تَخْدِئ مِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُرُ الْوَيَجُعَلْ لَكَ قُصُوْرًا ۞

بُلْكَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ ﴿ وَاعْتَدُنَا لِمِنْ كَذَبَهِ بِالسَّاعَةِ سَعِيْرًا ﴿

ٳۮؘٵۯؘٲٮۛ۬ۿؙؙڡٝڔڡۣٚؽ۬ مَّڴٲڽٵؘؚۼؽؠڛڝۼؗۏٵٮۘۿٵؾؘۘؿؙؾؙڟؙٵ ۊؙۮؘڣؽٵ۞

وَاِدَّٱ الْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُّقَرَّ نِيْنَ دَّعُواهُنَالِكَ ثُبُوْرًا ۞

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ نُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كُتْنِيرًا ۞

16. Asya, 'Vau nī vaseo kana nī Mūūnda wa Tene na Tene, ūla wathiwe ala alūngalu? W'o ūkeethwa mūthīnzīo woo na wīkalo.'

17.Mo makakwata kyonthe kila mo makenda vo, makikala vo Tene W'onthe. Ni Utianio kuma kwa Mwiai waku, Ukivoyewa mavinda onthe.

műthenya ūla We 18.Na ûkamombany'a asu ala mo na mamathaithaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe, We akakûlya, 'Inyw'I ninyw'l mwamathyoekisye athûkûmi Makwa kana nĩ mo-ene aa. meevītīthisye nzīa?'

19.Mo makasngīa, 'WI Mūtheu We! Ithyī tūyaaīlītwe nī kwosa asūvīi angī ateo We; Indī We nīwamanengie mo na maaīthe moo syīndū nzeo nthīnī wa thayū ūū kūvika moolwa nī ūtao Waku na matwīka andū anangīku.'

20.Indī Ithyī tūkamatavya athaithi ma mīww'anano, 'Yu nī kūmūkenga mo mamūkengete kwīanana nondū inyw'ī mūneenete, kwoondū wa ūu, inyw'ī mūitonya kūwathūkīa ūsilīlo kana mūkona ūtethyo.' Na ūla w'onthe ona wīva wīkaa ūthūku katī wenyu, Ithyī tūkamūsamīthya ūsilīlo wī woo.

قُلْ اَذٰلِكَ خَيْرٌ اَمْ جَنَّهُ الْخُلْدِ الْآِيِّ وُعِدَ الْمُتَقُونُ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَ مَصِنْدًا ۞

لَهُمْ فِيْهَا مَا يَشَآ أُوْنَ خَلِدِيْنُ كَانَ عَلَارَبِّكَ وَعَلَا مَسْئُولًا ۞

وَيُوْمَرَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُكُ وْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ فَيَقُولُ ءَانْتُمْ اَضْلَلْتُمْ عِبَادِى هَوُلَاّ مِامُ مُمْ ضَلُوا السَّمِيْلَ ۞

قَالُوْا سُبِحْنَكَ مَا كَانَ يُنْبَئِى لَنَاۤ اَنْ تَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَآ وَكِنْ مََتَّعْتَهُ وَوَابَاۤ دَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكُوَّ وَكَانُوْا قَوْمًا بُوُزًا ۞

فَقَذْكَذَّ بُوْكُمْ بِمَا تَقُوْلُونَ ۖ فَمَا تَسْتَطِيْغُونَ مَرَفًا وَكَا نَصْرًا ۚ وَمَنْ يَظْلِمْ فِنْكُمْ نُذِقْهُ عَدَّ اجًا كَبِنِدًا ۞ 21. Na Ithyi tuyaamatuma Atumwa mbee waku we ateo mo nimaisaa liu na nimangangaa moendeloni. Na Ithyi nitumatwikithasya amwe utato kwa ala angi. Inywii indi nomwiyumiiasya? Na Mwiai waku ni Woni-Wonthe.

وَمَا آذِسُلْنَا قَبْلُكَ مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ إِلاَّ إِنَّهُمُ لَيُنَاكُلُونَ الطَّعَامُرَوَ يُشْدُونَ فِى الْاَسُوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَ كُمْرِلِبَعْضِ فِتْنَةً * أَتَصْبِرُونَ * وَكَانَ غُ رَبُّكَ بَصِيْرًا شَ

LUKU 3

22.Na asu ala matamanthaa umbano Naitu Ithyi maasya, 'Ithyi tüleaa kütheew'a alaika niki? Kana Ithyi tüleaa kümwona Mwiai waitu niki? Vate nzika, mo ni ang'endu muno kati woo ene na nimakilite mivaka muno vaasa vyu.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أَسْدِلَ مَلَيْنَا الْوَلَا أَسْدِلَ مَلَيْنَا الْمَالِمِكَةُ أَوْ نَرْى رَبَّنَا الْقَدِ اسْتَكْبُرُوْا فَيْ الْفُسِحْمُ وَعَتَوْعُتُوْا كِينِرُّانَ

23. Müthenya üla mo makamona alaika--vaikethwa na üvoo müseo kwa avitany'a müthenya üsu; na mo makaasya, 'Takethwa nivethiwa kisiili kinene!

وْمَ يَرَوْنَ الْمَلَيِّكَةَ لَا بْشْرَى يَوْمَهِ بِ لِلْمُجْرِمِيْنَ يَقُولُونَ حِجْزًا مَتْحُجُوزًا۞

24.Na Ithyi tükathiüükia kila meko moo ala mo meekie na kümatwikithya kitoo kya müthanga kinyaiiku.

وَ قَلِهُ مُنَا إِلَى مَا عَبِلُوْا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَهُ هَبَآاً * مُنْثُورًا ﴿ فَعَلَمُهُ هَبَآاً * مُنْثُورًا ﴿ فَاللَّهُ مُنَاتُهُ وَاللَّهُ مُنَاتُونًا ﴿ فَاللَّهُ مُنَاتُونًا ﴿ فَاللَّهُ مُنَاتُهُ وَاللَّهُ مُنَاتُهُ وَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتُونًا ﴿ فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنَاتًا * فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَلَّهُ مُنْ أَلَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَلَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَلَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ أَلَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ فَاللَّهُ مُنْ أَنْ أَنْ أَلّا لِمُنْ أَنْ أَلْمُ لَلْمُ لَا أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا لَا لَا مُنْ أَلَّا لَا مُنْ أَلَّهُ مُنْ أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا لَا لَّالِمُ لَا أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا لَا أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا لَا لَّا لَا مُنْ أَلَّا مُنْ أَلَّا مُنْ أَلَّا مُنْ أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا مُنْ أَلَّا لَا مُنْ أَلَّا 25.Na ekali-ma-Itunī makeethwa vaseo müthenya üsu ündü ükonie wikalo woo na vaseo müno vandü voo va küthümüa.

ٱڞ۠ڂؙؙؙۘٵڶڿڬؘۊ ؽۏڡٙؠٟڹ۬ؠڬؽٷٛ مٛڛ۬ؾؘڠڗٞٳۊؘٲڂڛؙ مَقِينگُ۞

26.Na mūthenya ūla ītu yīkatūanw'a vamwe na mathweo, na alaīka makatheew'a kwa ūtalo mwingī.

وَيُوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْعَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلْبِكَةُ تَنْزِیْلًا۞

27. Usumbī wa w'o muthenya usu ukeethwa wi wa Ngai Ula Usuitwe ni ulau; na ukeethwa wi muthenya mumu kwa alei.

ٱلْمُلْكُ يَوْمَهِذِ إِلْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِّ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكِفِينَ عَسِيْرًا۞

28. Is Oviei muthenya ula mwiki-wa-nai ukaumanga syaa sya moko atetethya; we akaasya, 'Takethwa nyie ninakinyie nziani imwe na Mutumwa!'

دُيُوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَّ يَكَنْهِ يَغُولُ يٰلِتَتَنِى اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سِيْلاً ۞

29.'Aa, woo ni wakwa nyie! Takethwa nyie ndyaamutwikithya ona umwe ta munyanyawa!

يُونِلَقُ لِنَتَنِي لَمْ آغِنِذُ فُلَاقًا خِلِيلاً

30.'We niwanthyoekisye nyie itina wa kuvikiwa ni Kililikany'a.' Na Satani ni mutiani munene muno wa mundu.

لَقُلْ اَضَلَيْنَ عَنِ الذِّكُرِ بَعْدَ اِذْ جَآ عَنِ * وَكَانَ الشَّيْطُنُ لِلْإِنْسَانِ خَلُولًا ۞

31.Na Mūtūmwa akasya, 'Ame Mwlai wakwa, andū makwa nlmamltwlklthisye Kulani lno ta kmdū kltie.'

مَقَالُ الرَّسُولُ يُرَبِّ إِنَّ قَوْمِي الْخُذُلُوا هَلَا الْقُرْانَ كَجُوُرًا @

32.Uu nïw'o Ithyï twamüseüvïsye kîla Mwathani mümaitha kuma katî wa ene-naï; na Mwïai waku nïwïanîte kwīthwa ta Ndongoi na Mütetheesya.

33.Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Kulani yaleīle kūvuanw'a kwake oyīmwe nīkī?' Ithyī nītūmīvuanītye yo ūu nīkana tūtonye kwīkīa ngoo yaku vinya nayo. Na Ithyī nītūmyalanītye na walany'o ūla mūseo vyū.

34.Namo maikūeteae we ngelekany'o îndī Ithyī tūūnengae we ūla w'o na ūtavany'a ūla mūseo vyū.

35. Asu ala makombanw'a matulityendu na mothyu moo liani-ya Mwaki---mo makeethwa me uthukuni munene mwikaloni woo, na me athyoeku muno vyu kuma nziani ila ya w'o.

LUKU 4

36.Ithyī nītwamūnengie Mose Ivuku, na nītwamūnyuvie vamwe nake mwanaa nyinyia wake Aluni ta mūtetheesya wake.

37.Na Ithyi twamea; 'Endai inyw'i mwi eli kwa andu ala maleete Misoa Yaitu;' indi Ithyi nitwamanangie mo, wanangiko munene.

38.Na ta kwa andū ma Noa yīla mo maleile Atūmwa, Ithyī nītwamathitisye mo ta Kyama kwa mbaa-andū onthe. Na Ithyī nītūseūvītye ūsilīlo wī woo kwoondū wa eki-ma-naī.

وَكُلْلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نِيْنِ عَدُوَّا فِنَ الْمُجْدِمِيْنُ وَكُفْ بِرَتِكَ هَادِيًّا وَ نَصِيْرًا ۞

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَ لَا نُزِلَ عَلَيْهِ الْقُرَانُ جُنَاةً وَاحِدَةً فَكَ لَهِ اللَّهِ لِنُتَوِّتَ مِهُ فُوَادَكَ وَرَتَلُنْهُ تَرْتِيْلًا ۞

وَلَا يَأْتُوْنَكَ بِمَثَلِ الْآجِئُنْكَ بِالْحَقِّ وَٱخْسَنَ تَفْسِنَرًا ۞

ٱلَّذِيْنَ يُخْشَرُوْنَ عَلَّ وُجُوْهِهِمْ الْجَمَّامُّ أُولِيْكَ مَّ شَرُّ مَكَانًا وَاصَلُ سَبِيْلًا ﴿

وَلَقَدُ اٰنَيَٰنَا مُوْسَى الْكِتْبُ وَجُعَلْنَا مُعَهَّ اَنَاءُ هُوْدَنَ وَذِنِيْزًا ﴾

نَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوا بِالِيَّالَّ لَكَ مَوْا بِالِيَّالُّ لَكَ مَوْمُ

وَقَوْمَ نُوْجٍ لَكَاكُذُبُوا الزُّسُلَ اَغْرَقْنُهُمْ وَجَعَلَنْهُمْ لِلتَّاسِ اٰيَةٌ ۖ وَاَعْتَدُنَا لِلظِّلِينِينَ عَذَابًا اَلِيْنًا ۖ 39.Na Ithyi nitwamanengie Aati na Athamuti na Andu-ma-Kithima, na nzyawa nyingi kati woo.

40.Na kwa kila amwe moo Ithyi nitwamatavisye ngelekany'o ya andu ala mai ma mbee; na Ithyi nitwamanangie umwe na onthe vyu.

41.Na aa nokūvika methwe maūvikīie mūsyī ūla wauwīwe nī mbua nthūūku. Mo īndī, nomawonete w'o? Aiee, mo mai na wīkwatyo wa kūthayūūkw'a ītina wa kīkw'ū.

42.Na yıla mo makwona we, mauvulaa ngul tu: Uu nl we ula Ngai Mwene Vinya W'onthe umutumite ta Mutumwa?'

43.'We ow'o, aī vakuvī kūtūthyoekya tūeke ngai sitū, takethwa ithyī tūyaaīlūlūmīīlya nthīnī wasyo.' Namo makamanya, yīla mo meona ūsilīlo, ūla mūthyoeku mūno vyū kuma nzīanī īla ya w'o.

44. We nûmwonete ûla ûmatw'îkîthasya mawendi make mathûku kwîthwa ngai yake? We iîndî nûtonya kwîthwa wî mûsûvîi îûlû wake?

45. We wisuania kana nyingi syasyo nisyiw'aa nthi kana kumanya? Syo no ta ng'ombe ---aiee, mo nimaite yaa inene vyu kuma nziani.

LUKU 5

46.We nowonaa ûndû Mwlai waku ûasavasya kyuu? Na takethwa We وَعَادُا ذَنْنُؤِدُاْ وَاصْلِهَ الزَّيِّ وَقُرُونَا بَيْنَ ذَٰ إِلِكَ كَيْنُوْا ۞

وَكُلُّ خَرَبْنَا لَهُ الْاَنْشَالُ وَكُلُّ تَبْزَنَا تَتْبِينًا @

وَ لُقَلْ اَتَوَا عَلَى الْقَرْيَةِ الْإِنَّى ٱمُطِرَت مَعُلُوالسَّوْدُ اَفَلَهْ يَكُوْنُوا يَرُونَهَا ثَهْل كَانُوا لاَ يَرْجُونَ نُشُوُدًّا۞

وَإِذَا رَاتَكَ إِنْ تَنَيَّخَذُوْنَكَ لِلَّا هُزُوُّا الْهُلَا الَّذِي بَعَثَ اللهُ رَسُولًا ﴿

إِنْ كَادَ يُكْضِلُنَا عَنْ الِهَتِنَا لَوُلَا آنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا ۗ وَ سَوْفَ يَعْلَنُوْنَ حِنْنَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُ سَيْنَلَا ۞

ٱرَءُنْتَ مَنِ اتَخَذَ إِلٰهَهُ هَوْمُهُ أَفَأَنْتَ تَكُوْنُ عَلَيْهِ وَكِيْلًا ﴿

ٱمْرَتَحْسَبُ آنَ ٱكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ آوْ يَعْقِلُونَ ۗ إِن ﴾ هُمْرِالَا كَالْاَنْعَامِرِ بَلْ هُمْرَاضَلُ سَبِيْلًا ﴿

اَلَهُ تَرَالِي رَبِكَ كَيْفَ مَنَ الظِّلْ وَلَوْشَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنَا ۚ ثُورَجَعَلْنَا الشَّنْسَ عَلَيْهِ وَلِيْلًا ﴿ 534 nīwendete, ethīwa akīūngamisye ki. Na īndī Ithyī tūyītwīkīthasya syua kwīthwa ndongoi yakyo.

47.Na îndî Ithyî nîtûkîkusasya kwelekela Kwitû-ene, kûkusya kûvûthû.

48.Na We nī We Ula ûtw'īkīthītye ûtukû kwīthwa kīndû kya kūmûvw'īka inyw'ī, na Ula *@se@vītye* too kwoondû wa ûthûmûo, na We nûseûvîtye mûthenya kwoondû wa kûamûkwa.

49.Na We nī We Ula ûtumaa kīseve ta ûvoo mūseo mbee wa tei Wake, na Ithyī nītûtheeasya kīw'û kītheu kuma ītunī,

50.Nīkana Ithyī tūtonye kūnengane thayū nakyo kwa nthī ila ngw'ū, na kūmīnenge kya kūnyw'a kwoondū wa kyūmbe kiitū—ng'ombe na andū kwa ūtalo mwingī.

51. Na Ithyi nitumavuanisye Kulani kati woo na nzia nyingi syi kivathukany'o nikana masuvie, indi andu aingi muno moo nimaleaa kila kindu ateo ulei.

52. Takethwa Ithyi nitwendie, Ithyi vate nzika, twithwa twamukililye Mukaanany'a kuma kila musyi.

53.Kwa uu, muikamew'e alei, na kaananiai namo nayo *Kulani* kukaanania kunene.

54.Na We ni We Ula ütümite nganga ili itheea, ümwe wina kiw'ü ki müyo kiminaa waüni, na üngi wina kiw'ü ki

ثُمْ تَبَضْنُهُ إِلَيْنَا تَبْضًا يَبِيْرًا ۞

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ تَكُوُ الْيَّلَ لِبَاسًا وَّالتَّوَمُ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُوْدًا۞

وَهُوَ الَّذِيِّ اَرْسَلَ الزِّلْحَ بُشُوَّا بَيْنَ يَدَى دَحْسَيَةً وَٱنْزُلْنَا مِنَ السَّمَا ۚ مَاءً كُلهُوْزًا ۞

نِنُخِيَّ بِهِ بُلْدَةً مَيْتًا وَ نُسْقِيَةُ مِثَاخُلَقْنَاۤ اَنْعَامًا وَانَاسِئَ كَيْنُرُا۞

وَ لَقَدْ صَرِّفْنَهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَكَّرُوا ﴿ فَأَنِّي آكَثَرُ اللَّهُ عَالَى آكَثَرُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّ

وَلَوْشِنْنَا لِبَعْثُنَا فِي كُلِّ قَرْكِيْمْ نَكُونِكُمْ فَيْ

فَلا تُطِعِ الْكِنْمِيْنَ وَجَاهِدْ هُمْرِيهِ جِهَادًا كَيْدُا

وَهُواللَّذِي مَرَجَ الْمَحْوَثِينِ لَهَذَاعَلْكُ فُولَتُ وَ لَهُذَا مِلْحُ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزُخًا وَحِجْرًا مَدُونُونَا mûnyû na ki ûû; na katî wasyo We nîwîkîîte kîvingo na tûtû mûnene.

55.Na We nī We Ula ūmūmbīte mūndū kuma kīw'ūnī, na nūmūseūvīsye we ndūū sya mūkautī kwa kūsyawa na kwa kūtwaanīa; na Mwīai waku nī Mwene-Utonyi W'onthe.

56.Namo nīmathaithaa ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ila itatonya kūmeka nesa kana kūmeka naī. Na mūlei mavinda onthe athūkūmaa aimatw'īīka asu ala mokitaa na Mwīai wake.

57.Na Ithyī tūiūtūmīte we ateo ta mūetiwa-ūvoo mūseo na Mūkaanany'a.

58.Asya, 'Nyie ndiûmwîtya inyw'î ĭtuvi kwoondû wa w'o, ateo ûla ona wiva ûnûkwenda kwinyuvia atonye kûkwata nzia ya kwa Mwiai wake.

59.Na we müīkīīe Umwe Ula-Wī-Thayū, Ula ūtakusaa, na mūtaīe We na ndaīa Syake. Na We nīwīanīe ta Mūmanyi wa naī sya athūkūmi Make,

60.We Ula woombie matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo nthīnī wa mavinda thanthatū, na īndī We atīnīka We-Mwene Kīvīlanī-kya-Usumbī. Ngai Ula Usūītwe nī ūlau, kūlyai kuma Kwake ta ūmwe ūla wīsī nesa.

61.Na yīla mo matavw'a, 'Inyivyei kwa Ngai-wa-Ulau,' makūlasya, 'Na Ngai-wa-Ulau nūū?' Ithyī tūkeenyivīasya o kīla ona kīva we watūtavya?' Na ūu w'o nūmongeleelaa ūlei woo.

وَهُوَ الَّذِیْ خَلَقَ مِنَ الْمَا ۗ بِشُرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَّ صِمْرًاْ وَكَانَ رُبُّكَ تَدِيْرًا@

وَيُعْبُدُونَ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَا لَا يَغْفُعُهُمْ وَ لَالْ يَغْفُهُمْ وَ لَا يَغُمُّمُ وَ لَا يَغُمُّمُ وَ يَخُثُمُ هُمُرُ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّ طَهِيْلًا ۞

وَكَا السَلْنَكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَ نَذِيْرًا ﴿

قُلْ مَنَّ اَنشَلَكُوْ مَلَيْهِ مِنْ اَجْدِ الْا مَنْ شَاءَ اَنْ يَقِيَّذَ إِلَى رَبْهِ سَينِلاً

وَتُوكُّلُ عَكُ الْحَيِّ الِّذِي لَايَنُوْتُ وَسَيِّحْ بِحَمْدِةً وَكَفَى بِهِ بِذُنُوْبٍ عِبَادِهِ خَبِيْرًا فَي

ڸِلَّذِي ْ خَكَّ الشَّلُوتِ وَالْآرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا نِي بِئَةٍ اَيَّامِ ثُغَرَ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۚ اَلرَّعْلُنُ فَسَئَلَ بِهِ خَيْنِيُرًا⊙

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ اشْجُدُ وَالِلزِّعْلِينَ قَالُوْا وَمَا الْوَعْنُ الْمُؤْدُولُ الْأَوْلُونُ الْمُؤْدُولُ الْأَوْلُونُ الْمُؤْدُولُ الْأَوْلُونُ الْمُؤْدُولُ الْأَوْلُولُ الْمُؤْدُدُ اللَّهِ الْمُؤْدُدُ اللَّهِ الْمُؤْدُدُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّلَّا اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِي اللَّهُ اللَّالِي اللَّهُ اللّه

LUKU 6

62.Koathimwa ni We Ula weekie تَبْرِكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السِّمَا لِمِ بُرُوجًا وَجُعَلَ فِيهُا syīkalo sya ndata ītunī navo nīwīkīīte Syua na Mwei ila syelī itisaa.

63. Na We ni We Ula úseúvitye útukú na můthenya, kila kimwe klatile kila kīngī, kwake we úla wendaa kūlilikana, kana wendaa kwithwa aitunga muvea.

64.Na athūkūmi ma Ngai-Wa-Ulau nī asu ala maendaa Tülü wa nthī mena winyivyo, na yila ala mate na ūmanyi mamaneeny'a, mo maasya, 'Mūuo!'

65.Na ala maminaa ütukü me mbee wa Mwlai woo. matulîtve-ndu na maungeme,

66.Na ala maasya, 'Mwlai waitu, vetanga ūsilīlo wa Mwaki kuma kwitū: nundu usililo wa vo ni wa kwikalaa.

67.'Vo ni vathůku můno ta vandů va kūthūmūa na wīkalo;'

68.Na asu ala yila mekumya, mate anangi kana ekathīīi, īndī mo nīmosaa mwîkalo ûla wa katî.

69. Na asu ala matamwikailaa Ngai ungi vamwe na Ngai Mwene W'onthe, kana kūaa mūndū ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûvatanîte ateo kwa 0l0ngalu, ona kana kwika 0laalai, na ūla wīkaa ūu, akakomana na ūsilīlo wa naĩ.

70.Usililo wingivitw'e kundu kwoondu wake Muthenyani wa

سِرْجًا وَ قَدْا مُنارًا

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةٌ لِّيمَن أَمَادَ أَنْ تَنْكُورُانَ شُكُورُانَ

وَعِبَادُ الرَّحْلِي الَّذِينَ يَنشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطِيهُمُ الْجِهِلُونَ قَالُوا سَلْمًا

وَالَّذِينَ يَهِيْتُونَ لِوَيْهِمْ مُجَّدًّا وَتِيَامًا

وَالْذَنْنَ يَقُولُوْنَ رَبِّنَا احْرَفْ عَنَّا عَذَابَ حَمَّةُ انَ مَذَابُهَا كَانَ غَرَامًا أَنَّ

إِنَّهَا سَآءَت مُستَقَرًّا وَّمُقَامًا ١٠

وَ الَّذِيْنَ إِذْاً اَنْفَقُوا لَمُ لِيسُونُوا وَلَمْ يَغْثُرُوا وَكَانَ كَنْنَ ذٰلِكَ قَوَامًانَ

وَ الَّذِينَ لَا يَدْ عُونَ مَعَ اللَّهِ إِلْهَا أُخُرُولَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّذِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَكَا يَزْنُونَ ۖ وَمَنْ تَفْعَلْ ذَلِكَ يُلْقَ آثَامًا أَن

تُضْعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقَلْكَةِ وَ يَخْلُنُ فَنَهُ مُفَانًا في

Uthayūūkyo, na we akekalaa vo e mūsonokye,

71. Ateo asu ala melilaa, na kwitikila na kwika meko maseo; nundu ta kwa aa, Ngai Mwene Vinya W'onthe akaalyula meko moo mathuku matwike meko maseo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii-Muno Vyu, Usuitwe ni tei.

72.Na asu ala melilaa na kwika meko maseo, ow'o mo methiûaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe mena wililo wa w'o;

73.Na asu ala mataumasya ŭkūsī wa ŭvūngū na yīla mo mesīla vandū ve kīndū kīthūku mavītīlaa vo mena ndaīa;

74.Na asu ala, yila malilikanw'a Misoa ya Mwiai woo, mataleaa kumiw'a na kumyona;

75.Na asu ala maasya, 'Mwïai waitū, tūnenge ithyi ūtanu wa metho maitū kuma kwa iveti sitū na syana, na tūtw'ikithye kila ūmwe waitū mūtongoi kwa ala alūngalu.'

76.Nī ta asu, ala makanengwe kīkalo kītūūlu *Itunī* nūndū mo maī omīīsya, namo makathokw'a vau nthīnī na ngethi na mūuo.

77. Makīkalaa vau nthīnī. Vo nī vandū vaseo vyū ta vandū va kūthūmūa na ta ūtūo.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَأَمَنَ وَعَيِلَ عَمَلًا صَالِمًا فَأُولِيكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَنِياتِهِمْ حَسَنْتٍ وَكَانَ اللهُ عَنُولًا رُجِيْمًا ۞

وَمَنْ تَابَ وَعَيِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوْبُ إِلَى اللهِ مَتَاجًا⊕

دَالَّذِيْنَ لَا يَشْهَكُوْنَ الزُّوْرُ وَإِذَا مُزُوا بِاللَّغُوِ مُزُّوا چِكِامًا⊕

وَالَّذِيْنَ إِذَا ذُكُرُوا بِالِتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِزُوا عَلَيْهَاً مُثًا ذَعُمُنَانَاكِ

وَالَّذِيْنَ يَقُولُوْنَ رَبَّنَاهَبْ لَنَا مِنْ اَذْوَاجِنَا وَ ذُرِيْنِيَنَا قُوَّةً اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْنُتَّقِيْنَ إِمَامًا؈

اُولَيِّكَ يُجْزَوْنَ الْغُزْمَةَ بِمَا صَبَرُوْا وَيُلَقَّوْنَ فِيْهَا تَحَجِيَّةً ۚ وَسُلْمًا۞

خْلِدِيْنَ فِيْهَأْحَسُنَتْ مُسْتَقَدًّا وَمُقَامًا

78.Matavyei alei: 'Indī Tūlū wa mboya yenyu Kwake, Mwīai wakwa ndakamūsūvīa inyw'ī. Ow'o inyw'ī nīmwaleile ūla w'o, na ūsilīlo wa Ulei wenyu yu nūūmwīkwatīla inyw'ī.

تُلْ مَا يُعْبُوُّا بِكُمْرَ مِنِ لَوْلَا دُعَا ۗ وُكُمْ عَ فَعَدُ لَهُ اللهِ مَا يَعْبُوُا بِكُمْرَ فِي لَوْلَا دُعَا وَكُمُ عَلَى اللهِ مَا أَنْ اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ اللهِ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ # AL – SHU'ARAA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Taa Siin Miim. Mwene-Uuu, Wwi'i-W'onthe, Ngai Mumanyi wa syonthe.

3. Ino ni Misoa ya Ivuku Itheu.

4. Vangî we nûtonya kûkw'a we mwene nûndû wa kyeva kya kûlea kwîtîkîla kwoo.

5.Ithyl tükenda, nitutonya kütheesya Kyama kuma ituni, nikana ngingo syoo ikakumana mbee wakyo.

6.Na vayūkaa Kīlilikany'a kyeū kwoo kuma kwa Ngai-Wa-Ulau, īndī mo nīmaalyūkaa kuma vala kī.

7.Mo ow'o, nīmakītw'īkīthītye kyo ta kya ūvūngū, na o mītūkī ūvoo wa kīla mo mavūīaa ngūī ūkamavikīa.

8.Mo nomaaīloela nthī makona, nī imea syīana ata sya kīla mūthemba ila Ithyī tūmeetye nthīnī wayo?

9.Ow'o, nthīnī wa ūndū ūū ve Kyama; īndī aingī mūno ma aa maitonya kwītīkīla.

10.Na nīw'o, Mwīai waku nī We Mwene-Vinya, Usuītwe nī tei.

إنسم الله الرخلي الرحيسون

طستمن

ئِلْكَ الْمُتُ الْكُتْبِ الْمُبِيْنِ ۞ تَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْكَ كَ الَّذِيكُونُوا مُؤْمِنِيْنَ ۞

إِنْ نَشَا مُنَزِّلُ عَلَيْهِ مْ مِّنَ السَّكَآءِ أَيَّ مُظَلَّفُ اَعْنَاقُهُمْ لَهَا حَضِعِيْنَ۞

وَ مَا يَأْتِيْهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ الزَّحْسُنِ مُحْدَّثٍ إِلَّا كَانُوْاعَنْهُ مُعْرِضِيْنَ۞

فَقَدُ كَذَّ بُوا فَسَيَأْتِيْهِمْ أَنْتُواْ الْمَافَانِ بِهِ يَنْتَأْزُونَ

ٱوكَذِيرُوْا إِلَى الْاَرْضِ كَذَا نَبْتُنْنَا فِيْهَا مِن كُلِّ زَفْجٍ كرنيمِ ۞

إِنَّ نِي ذَٰلِكَ لَاٰيَةٌ وَمَا كَانَ ٱكْتُوْهُمْ مُؤْمِنِينَ ۞

إِ وَإِنَّ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيْرُ الزَّحِيْدُ أَلَّ

LUKU 2

11.Na *lilikana* yīla Mwīai waku wamwītie Mose *akyasya*, 'Enda kwa andū eki-ma-naī-----

12.'Andū -ma-Valao. Mo nomakamūkīa Ngai?

13.Nake Mose asya, 'Mwlai wakwa, Nyie ningukla maikandungithye nyie ta mukengani;

14.'Na kīthūi kyakwa ti kyaīlu na ūīmī wakwa nūthyomaa; kwa ūu, tūma ndeto kwa Aluni.

15.'Na Nyie ningwendeka nimo nundu wa ivityo ina, kwa uu, Nyie ningukia mo nimatonya kumbuaa.'

16.Ngai aisye, 'Uu tiw'o, Indi endai, mwi eli, mwina Syama Siitü; Ithyi twi vamwe nenyu na Ithyi nitwiw'aa.

17.'Kwa üu, endai kwa Valao, na mükyasya, Ithyi twi Atümwa ma Mwiai wa nthi syonthe.'

18. 'K Ü Ütavya we Üekane na Aana-ma-Isilaeli maendany'e naitü.'

19. Valao amakûlya, 'Ithyî tûyaakûea we wî katî waitû wî kaana? Na we nîwekalile myaka mingî katî waitû nthînî wa thayû waku.

20.'Na we nîweekie kîko kyaku kîla weekie, na we wî ûmwe wa ala matatûngaa mûvea.'

وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى آنِ اثْتِ الْقُوْمَ الظَّلِينِينَ أَن

قُوْمَ فِرْعُونَ الا يَتَقُونَ ا

عَالَ رَبِ إِنْ آخَافُ آنَ يُكُلِّذُ بُونِ ۞

وَ يَغِينُتُ صَدْرِى وَ لَا يَنْطَلِقُ لِسَانِىٰ فَآذَسِلْ اِلْ هٰزُونَ ۞

وَ لَهُمْ عَلَىٰ ذَنُّ فَأَغَافُ أَن يَقْتُلُونِ ١

قَالَ كَلَا ثَاذَهَبَا بِالنِّنَآ إِنَّامَعَكُمْ مُسْتَبِعُونَ®

فَأْتِيَّا فِرْعَوْنَ فَقُولًا إِنَّارِسُولُ رَبِّ الْعُلَمِينَ ۞

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِّي إِسْرَاءِ بِلَّ ۞

تَالَ اَلَهُ نُوَتِكَ فِينَا وَلِيْدُا وَلَهِ ثُلَتَ فِينَا مِنْ عُمُركَ سِينِينَ ﴾

وَ فَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي نَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَفِرِائِنَ

21. Mose aisve. 'Nvie nineekie īvindanī vu, na naī ūmwe wa ala mavîtasva.

عَالَ فَعَلْتُهُمَّ ادُّاوَ أَنَا مِنَ الضَّالِانَ ()

فَفَرَرْتُ مِنْكُوْ لَنَا خِفْتُكُوْ فَوَهَ لِي رَنْ كُلُمُ] 22. 'Kwa uu Nyie nInaumie vala inyw' أ můl, vila nvie namůklie invw'l; Indi Mwiai wakwa niwanengie nyie utonyi na ûl na andw'îklthva nvie ûmwe wa Atūmwa

وْجَعَلَىٰ مِنَ الْهُ سَلَانَ

23.'Na úsu níw'o úseo úla we wambíkie nyie na wambūthya; na waitwikithya Syana-sya-Isilaeli ngombo.'

وَ تِلْكَ نِعْمَةٌ تُمُنُّهُا عَلَىٰ أَنْ عَبُدْتَ بَنِيَ إِنْرَاوِنِكُرْ

24. Valao akulilye, 'Ngai wa nthi syonthe nī kvaū?

قَالَ فِرْعُونُ وَمَارَتُ الْعُلَمِينَ هُمَ

25. Mose amūsūnglie, 'NI Mwlai wa matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo syell, ethwa inyw'l nlmûkûlklla.'

قَالَ رَبُّ السَّمُوْتِ وَالْآرْضِ وَمَا يَيْنَهُمَا إِن كُنتُمْ مُوقِدُ اللهِ اللهِ

amakülva ala 26.Valao "Inyw'ī maműthvűlűlűkíte. nomůkwíw'a?'

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَنْتَمُونَ ۞

27. Mose aisye, 'Mwlai wenyu, na Mwlai wa maaîthe menyu ala ma mbee.'

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ ابَّآبِكُمُ الْاَزَلِيْنَ

28. Valao aisye, 'Kwa ûla w'o vyû, Műtűmwa űű wenyu űla űtumítwe kwenyu ni mundu wa nduuka.'

قَالَ إِنَّ رَسُولُكُو الَّذِي أُرْسِلَ النَّكُو لَمَجْنُونٌ ٢

29. Mose aisve, 'Mwiai wa Umiloni na Uthūiloni, na wa syonthe ila syi kati wa svelī, takethwa inyw'ī nīmūmanya.'

قَالَ رَبُ السَّمْرِيِّ وَ الْمُغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُوٰنَ 🕜

30. Valao aisye, 'Ethwa we wimwosa ungi eka nyie nzika, Ngai vate nîngûkwîkîa kololonî.'

قَالَ لَبِن اتَّخَذْتَ إِلْهَا غَيْرِي لَآجْعَكُمَتُكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ۞ 31. Mose aisye, 'Kyaū, ona ethwa nyie nīkūetee kīndū kītheu!'

32. Valao aisye, 'Indî kîete, ethwa we wîneena w'o.'

33.Kwa 0u, we niwekisye ndata yake nthi, na sisya! Yai nzoka yenekee 0theini.

34.Na atambūūkya kw'oko kwake, na sisya! Kweethīiwe kwī kweū kw'ū kūkyoneka nī akw'īloeli.

قَالَ أَوَ لَوْجِئْتُكَ بِشَيْ مَبْيِيْنٍ ﴿

قَالَ فَأْتِ بِهَ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّدِقِيْنَ ﴿
قَالَ فَأْتِ بِهَ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّدِقِيْنَ ﴿
قَالُمْ عَصَاهُ فَإِذَا هِي تُعْبَاكُ مُبِيْنٌ ﴿

﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَاهِيَ بَيْضَاءُ لِلتَّظِينَ ﴿

LUKU 3

35. Valao niwamatavisye anene make ala mamūthyūlūlūkite we, Uū vate nzika, ni mūoi mūī.

36.'We emantha kūmumya inyw'ī nthī īno yenyu na ūoi wake. Yu inyw'ī mwīumya ūtao mwaū?'

37.Mo masûngĩa, 'Művete we na mwanaa nyinyia kwa ivinda na ûitûmana nthĩnĩ wa műsyĩ maketane,

38.Ala, meûkûetee we kîla mûoi mûî.'

39.Kwa ûu aoi nûmoombaniw'e vamwe Ivindanî yîla yatw'îtwe mûthenyanî mûtw'e.

40.Na andů namo nímakůlilw'e, 'Nímůkůmbana inyw'onthe vamwe,

41.'Nīkana ithyī tūtonye kūmaatīīa aoi ethwa nīmo asindi?'

قَالَ لِلْمَلَا حَوْلَهُ إِنَّ هٰذَا لَسْحِدٌ عَلِيْمٌ ﴿

يُرْنِدُ اَن يُخْرِجَكُمْ قِنْ اَرْضِكُمْ بِسِيخْرِةٍ \$ فَعَا ذَا تَأْمُرُونَ ۞

قَالُوٓا اَرْجِهُ وَ اَخَاهُ وَالْعَثْ فِي الْمَكَ آبِنِ حُثِيمَٰتِ ۞

يَأْتُوْكَ بِكُلِّ سَخَارٍ عَلِيْمٍ۞ تَجْمِعَ السَّحَرَةُ لِينِقَاتِ يَوْمٍ مِّعْلُوْمٍ۞

وَقِيْلَ لِلنَّاسِ هَلْ آنْتُهُم مُجْتَمِعُونَ ٥

لَعَلْنَا نَشِّعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْعَلِمِينَ @

42. Na yıla aoi mookie, mamokulilye فَلْتَاجِأَةُ السَّحَرُةُ قَالُوْا لِفِرْعُونَ آبِنَ لَنَا لَآجِدًا Valao, ithyl tūkakwata mūthinzlo ethwa nītūūsinda?

43. We aisye, 'II, na vate nzika IndI, inyw'i mükeethwa kati wa asu ala mendetwe.'

44. Mose amea, 'Yu, Tkyai inyw'l klla mūkwīkya.'

45.Kwa ŭu mo nimekisye ndii syoo, na masya, 'Kwa ndala ya Valao, ithyl nithyl vate nzika tūūsinda.'

46.Na îndî Mose nîwekisye ndata yake, Yamelya syonthe ila mo na sisya! maseŭvitye.

47 Kwoondû wa ûu aoi nîmavalûkilw'e nthī matulītye-ndu.

48. Namo maisye, 'Ithyl nltūkwltikila Mwiai wa nthi syonthe,

49 Mwiai wa Mose na wa Aluni.'

50.Valao amakūlya, 'Inyw'î mwimwitikila we nyie ndamunengete ûthei? We vate nzika, nîwe mûnene wenyu üla ümümanyllitye inyw'l üoi. Indî nîmûûmanya umîlîîlo wa w'o. Nyie vate nzika, ngatilanga moko menyu ngīkūanasya kīla ngalīko, na vate nzika mûkelany'onî inyw'ī ngamwamba invw'onthe.'

51. Namo maisye, 'Vai Othūku, ithyī tūkasyoka kwa Mwiai waitū.

إن كُنَّا نَحْنُ الْعَلِيِينَ

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَيْنَ الْمُقَرِّ بِنِينَ ﴿

قَالَ لَهُمْ مَّوْسِّي ٱلْقُوا مِنَّا أَنْتُمُ مُّلْقُونَ ۞

نَأَلْقُوْ حِبَالُهُمْ وَعِصِنَّهُمْ وَقَالُوا يعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَلِّبُونَ ۞

وَ ٱلْقِي مُوسِي عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿

فَأَلْقِيَ السَّحَدَةُ سُحِدني أَمْ

رَبِ مُولِي وَ هَرُونَ ﴿

قَالَ امَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ اذَنَ لَكُمْ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ ذُكُمُ الَّذِي عَلْمَكُم السِّحْرُّ فَلَسُوفَ تَعْلَمُونَ دُلَافَظِعَتَ أيْدِيكُفْرُوَ أَرْجُلَكُفْرَقِنْ خِلَافٍ وَ لَأُوصَلِبَنَكُمْ آخيعين آ

قَالُوا لَا ضَيْرُ إِنَّا إِلَّى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ٥

52.'Ithyl twllkwatya kana Mwlai waitu akatūekea ithyl nal siitū, nūndū ithyl twī ma mhee katī wa etīkīli...

إِنَّا نَطْمُعُ أِنْ يَغْفِرُ لِنَا رَثِّنَا خَطْلُنَا آنٌ عُنَّا أَوَّلَ يَّ الْمُؤْمِنِانَ أَنْ

LUKU 4

53.Na Ithyi nitwamuvuanisye Mose tokyasya, 'Osai athūkūmi Makwa ūtukū, وَأَوْصَيْنَا إِلَى مُوسِمَ إِنْ أَسْرِيعِياً إِنَّى أَوْسَدُ أَنْ أَسْرِيعِياً إِنَّى أَوْسَدُ أَنْ أَسْرِيعِياً إِنَّى أَوْسَدُ أَنْ أَسْرِيعِياً إِنَّى أَوْسَدُ أَنْ أَسْرِيعِياً إِنَّى أَنْ أَسْرِيعِياً وَكُلُو مُشْتَعُونَ كُونَ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلْمُ عَلَيْهِ عَلْمُ عَلَيْهِ عَلِي عَلَيْهِ عِلِلْمِ عَلَي vate nzika, inyw'î mūkaatiīwa.'

54.Na Valao atūma etani nthini wa műsyl makvasya,

فَأَرْسُلُ فِرْعُونُ فِي الْمَكَ آبِن خِيشِدِينَ ﴿

55.'Aa nī nguthu nini,

إِنَّ مَّؤُلُآءَ لَشِرْ ذِمَةٌ قَلِيْ لُوْنَ ﴿

56.'Na nîmatûthatîtye ithyî;

وَانْهُمْ لِنَا لَغَا يَظُونَ ﴿

وَإِنَّا لَجَسْعٌ لِلْدُوْنَ ٥

nene 57.'Na ithyl twl nguthu vñyûmbanîtye vyû na nîtûsyalîsye.'

فَأَخْرُجْنُهُمْ مِنْ جَنَّتٍ وَّ عُيُونِ ﴿

58.Kwa ŭu Ithyi nitwamaumisye mo mīūndanī na mbulutinī sya kīw'ū,

وْكُنُوْزِوْ مَقَامِ كَرِيْمِ اللهِ

59 Na inandunī na wikaloni wa ndaja.

كُذٰلِكُ وَأُورَثُنْهَا بَنِيْ إِسْرَاءِيْلُ ۞

60.Uu ow'o niw'o kwailyi; na Ithyi twainengane ta ūtilwa kwa Aana-ma-Isilaeli-

فَأَتُنُونَهُمْ مُشْرِقِنَ ١

61. Namo nimaatile na nimamakwatie mo syua yikyuma.

فَلْتَا تُرْآءُ الْجَمْعُن قَالَ أَصْفُ مُوسِيِّهِ إِنَّا لَكُ ذَكُّونَ ٣٠٠

62.Na vila nguthu isu ili sya ita syoonanie Imwe na Ila Ingl anyanyae ma Mose maisye, 'Vate nzika, ithy' twl akwate.

قَالَ كُلاَ اِنْ مَعِي رَبْنِ سَيَهْدِيْنِ نِ

63. Aiee, mūikaneene ūu! Mwiai wakwa e vamwe nakwa. We nūkūndongoesya nyie nesa.'

64.Indî Ithyî nîtwamûvuanîsye Mose tûkyasya, 'Kûna ûkanga na ndata yaku. Kavinda o kau ûkanga wataanîsya, na kîla kîlungu kyooneka kîyûmbîte ta kîîma kînene.

65.Na Ithyî nîtwametîkîlilye angî kûthengeea vandû vau.

66.Na Ithyl nitwamûtangîle Mose na asu ala mai vamwe nake.

67.Na îndî Ithyî nîtwamanyw'îthisye kîw'û ala angî.

68.Nthīnī wa kīko kīī vate nzika, ve Kyama; īndī aingī mūno ma aa mayītīkīlaa.

69.Na vate nzika, Mwlai waku—We nl Mwene-Vinya, Usultwe nl tei.

LUKU 5

70. Na matavye mo úvoo wa Avalamu.

71.Yīla we wamūkūlilye īthe wake na andū make, 'Inyw'ī mūthaithaa kyaū?

72.Namo mamūsūngīie, 'Ithyī tūthaithaa mīvw'anano, na ithyī twīendeea kwinengane kwayo.'

73.We aisye, 'Yo nîtonya kûmwîthukîîsya inyw'î yîla mwamîta?'

74.'Kana kūmwīka inyw'ī nesa kana naī?'

75. Namo masungia, 'Aiee, indi ithyi tweethiie maaithe maitu mekaa uu.'

ئَازَخَيْنَآ إِلَى مُوْسَى آتِ اضْرِبْ تِعَصَاكَ الْبَحْرَ ۗ فَانْفَلَقَ نَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالظَّوْدِ الْعَظِيْمِ ﴿

> رَٱزْلَفْنَا ثَمَّ الْاَخْرِنْنَ ۚ رَٱغِیْنَا مُوْسٰی وَمَنْ مَعَهَ ٱجْمَعِیْنَ ۗ ثُمَّ ٱغْرَقْنَا الْاَخْرِیْنَ۞

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰمِيَّةً ﴿ وَمَا كَانَ ٱلْشَرْهُمْ مَٰفُومِينِينَ ۞

ع وَإِنَّ رَبِّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ الْ

سسه وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ اِبْرَهِيْمَ۞ اِذْ قَالَ لِأَبِيْهِ وَقَوْمِهِ مَا تَغَبُدُوْنَ۞

قَالُوْا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُ لَهَا عَكِفِيْنَ ۞

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿

اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ ·

قَالُوْا بَلْ وَجَدْنَا أَبَاءَنَا كَذَٰ إِلَى يَفْعَلُونَ

76.Nake asya, 'Inyw'l mwls0anla ata lolo wa kila mwlthlitwe moiklthaitha----

77.Inyw'i na maaithe menyu ala mai mbee wenyu.

78.'Mo onthe nī amaitha makwa, ateo Mwīai wa nthī syonthe;

79.'Ula ümbümbîte nyie, na nî We Ula ündongoeasya nyie;

80.'Na Ula ūndīthasya nyie na ūnengae kyaūnyw'a;

81.'Na yīla nyie nī mūwau, We nī We ūmboasya;

82.'Na üla ükatuma nyie nīkw'a, na īndī akīnenge thayū īngī;

83.'Na Ula, nyie niīkwatya, nowe ūkandekea mavītyo makwa Mūthenyanī wa Utw'io.

84.'Mwīai wakwa, ete ūī nthīnī wakwa na ngwatany'e nyie na ala alūngalu;

85.'Na nenge nyie nguma ya w'o katī wa nzyawa;

86.'Na ndw'ikithye nyie umwe wa atiiwa ma Muunda-Wa-Utanu;

87.'Na mūekee ĩthe wakwa; nūndū nĩ ūmwe wa ala mavĩtasya;

88.'Na ndûkanzonokye nyie mûthenyanî ûla mo makathayûûkw'a, قَالَ اَفَرَءَيْشُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ۗ اَنْشُمْ وَ ابَا وَ كُو الْاَقْدَمُونَ ۗ اَنْشُمْ وَ ابَا وَ كُو الْاَقْدَمُونَ ۗ فَا نَهُمْ مَدُدُّ لِنَ الْاَرْتِ الْعَلَمِيْنَ ۗ الّذِي خَلَقَنِى فَهُو يَهْدِيْنِ ۗ الّذِي خَلَقَنِى فَهُو يَهْدِيْنِ ۗ

وَالَّذِيٰ هُوَ يُطْعِمُنِيْ وَ يَسْقِيْنِ^٣

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْغِيْنِ ۗ

دَالَذِى بُرِيْتُنِىٰ ثُمَّرَ يُخِينِنِ ﴿

وَ الَّذِي ٓ ٱطْمَعُ آنُ يَغْفِرُ لِى خَطِّيْنِينَى يَوْمُ اللِّينِ

رَبِّ هَبْ إِنْ خُلْمًا وَّ الْحِقْنِي بِالصّْلِحِينَ ٥

وَاجْعَلْ إِنْ لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْأَخِدِيْنَ ﴿

وَاجْعَلْنِي مِن وَرَثَة جَنَّةِ النَّعِيْمِ

وَاغْفِزْ لِاَنِيْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِيْنَ ﴿

وَكُا تُخْذِنِ يَوْمَرُ يُبْعَثُونَ ۞

89.'Mûthenya ûla ûthw'ii na syana sya ivîsî ûtakauna;

90.'Indî we eweka akatang îiwa Ula Ukaa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ngoo yina winyivyo.'

91.Na Itu yikathengeew'a vakuvi na ala alungalu.

92.Na Iia-ya-Mwaki yikavinguwa kwa asu ala mathyoekie.

93.Na îndî mo makakûlw'a, 'Kîîva kîla inyw'î mwathaithaa?

94.'Vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe? Kyo nîkîtonya kûmûtethya inyw'î kana kîketethya kyo mbene?

95.Na îndî mo makekw'a vo na mîtwe voo, mo na asu ala mathyoekie.

96.Na nguthu sya ita sya Ivilisi, onthe vamwe.

97.Namo makasya maikaanania kati woo yau nthini:

98.'Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ithyī twaī īvītyonī yī ūtheinī,

99. Yîla ithyî twakwosie we ta wîanene na Mwîai wa nthî syonthe;

100.'Na vai ona ūmwe watūthyoekisye ateo ala avītany'a

101.'Na yu, ithyî tûi na ew'anîthya,

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُوْنَ ﴿

إِلَّا مَنْ أَنَّ اللَّهُ بِقُلْبٍ سَلِيْمٍ ﴿

وَٱزْلِفِتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿

وَ بُرِّزَتِ الْجَحِيْمُ لِلْغُوِيْنَ ﴿

وَقِيْلَ لَهُمْ اَيْنَا كُنْتُهُ تَعْبُدُونَ ﴿

مِنْ دُوْتِ اللَّهِ هُلْ يَنْصُرُوْنَكُمْ أَوْ يَنْتَكِيرُوْنَ ۞

فَكُبْكِينُوا نِنْهَا هُمْرُو الْعَاوُنَ

وَجُنُودُ إِبْلِيْسَ أَجْمَعُونَ ﴿

قَالُوْا وَهُمْ فِيْهَا يَخْتَصِنُونَ

تَاشُّهِ إِنْ كُنَّا لَهِيْ ضَلْلٍ مُّبِينِينٍ ﴿

إذ نُمَونِكُمْ بِرَبِ الْعُلَمِينَ ۞

وَمَا آضَلُنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ٠

فَمَا لَنَا مِنْ شَانِعِيْنَ أَنَ

102.'Ona kana munyanya utwendete.

103.'Takethwa ve küsyoka kwitü *īūlū* wa nthī, nīkana tūtonye kwīthwa katī wa etīkīli!

104.Nthīnī wa ūndū ūū, vate nzika, ve Kyama īndī aingī mūno ma aa mayītīkīlaa.

105.Na ow'o, Mwlai waku---We ni Mwene-Vinya, Usultwe ni tei.

LUKU 6

106.Andū-ma-Noa nīmamatw'īkīthisye Atūmwa ta akengani,

107.'Yīla mwanaa nyinyia woo Noa wamakūlilye, 'Inyw'ī nomūkethwa mwī alūngalu?

108.'Vate nzika, Nyie ni Mûtûmwa kwenyu, mûîkîîku wiani wakwa.

109.'Kwa ûu, mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mbîw'ei nyie.

110.'Na nyie ndiūmwitya inyw'i ituvi kwoondū wa ūu. Ituvi yakwa yina Mwiai wa nthi syonthe tū.

111.Kwa uu, muklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mblw'ei nyie.'

112.Namo mamūkūlya, 'Ithyī twīkūatīla we oyīla ala onzu nīmo makūatīlaa we?'

وكا صدنق حينم

فَلُوْ أَنَّ لَنَّا كَزَّةً فَنَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ €

إِنَ فِي ذَٰلِكَ لَاٰئِيَّ ۚ وَمَا كَانَ ٱلْتُوهُمْرُمُ وُمِنِيْنَ ۞

هُ وَإِنَّ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَذِيزُ الرَّحِيمُ ۞

كَذَّبُتْ قُومُ نُوْجِ إِلْمُرْسَلِنِينَ ﴿

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ الْا تَنْقُوْنَ ۞

إِنِّنَ لَكُمْ رَسُولُ آمِينٌ ﴿

فَأَتَّقُوا اللَّهُ وَ أَطِيْعُونِ ﴿

وَمَاۤ اَسۡکُلُوۡءَلَیۡهِ مِن اَجْوٍ ٓ اِن اَجْرِی اِلَّا عَلَٰ رَبِ الْعٰلَیۡنِیۡ شَ

فَاتَعُوا اللهَ وَ أَطِيْعُونِ أَهُ

تَالُؤآ اَنُوْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْآزْذَلُوْنَ ۗ

113. Nake akūlya, 'Na nyie nina ūmanvi mwaŭ lulu wa undu mo methiltwe makika?

قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ شَ

114.'Utalo woo wina Mwiai wakwa tu, takethwa inyw'i nimumanyie!

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلِّي رَبِّي لَوْ تَشْعُرُ وَنَ ﴿

115.'Na Nyie ndikamalungya etîkîli.

وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ١ ان آنا إِلَّا نَذِنُّو مُّهِنَّ ﴿

116.'Nyie nio Můkaanany'a tů.'

قَالُوا لَيْنِ لَّمْ تَنْتَهِ لِيُنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْخُولِينَ ﴿

117. Namo mamwīa, 'Ethwa we Noa ndůkůekana na maůndů aa, vate nzika, űkeethwa ûmwe wa asu makŭkimangwa na mavia.'

أُ قَالَ رَبِ إِنَّ قَوْمِيٰ كُذَّ بُونِ أَ

118. Nake Noa asya, 'Mwlai wakwa, andů makwa, nímandw'íkíthítye nyie ta mükengani.

نَافَتَحْ بَنْنِيْ وَ بَيْنَهُمْ فَتْحَاوَ نَجْنِيْ وَمَنْ فِيمُن مِنْ فَيْمُونَ اللهِ 119.'Kwa ûu, umya ûtw'io katî wakwa

namo; na ndangīle nyie na etīkīli ala me vamwe nakwa.'

فَأَنْ خَنْنَا لُهُ وَمِنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمُشْخُونِ ﴿

120.Kwa ûu. Ithvî nîtwamatangîle mo, na asu ala mai vamwe nake nthini wa Ngalawa ila yakuithitw'e muno.

ثُدَ آغَ قِنَا يَعْدُ الْبِقِينَ شَ

Ithvi 121.Na **î**tina nîtwamanyw'îthisye kĩw'ũ ala matiiwe Itina.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰ إِنَّ مُا كَانَ ٱلْكُوْهُمْ مُؤْمِنِينَ ٢

122. Nthînî wa ûndû ûû, vate nzika, ve ĩndĩ aingī műno moo Kyama, mayîtîkîlaa.

غ وَإِنَّ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الزَّحِيْمُ الْعَرِيْمُ

123.Na ow'o, Mwlai waku----We ni Mwene Vinya, Usultwe ni tei.

LUKU 7

124.Mbaī-ya-Aati nīyaleile Atūmwa,

125.Yīla mwanaa nyinyia woo Uuti wamakūlilye, 'Inyw'ī nomūkethwa mwī alūngalu?

126.'Vate nzika, Nyie nī Mūtūmwa, mūīkīīku mūno kwenyu.

127.'Kwa ūu, mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mblw'ei Nyie.'

128.Na nyie ndiūmwītya inyw'ī ītuvi īūlū wa ūu. Ituvi yakwa yīna Mwīai wa nthī syonthe tū.

129.'lnyw'l nlimwakaa nyumba sya molilikany'o kila vandu vokiliillu mukimantha utheu wa mana,

130. Inyw'î nîmwakaa mbeenge na mūkambīlīliya itulo nîkana mūtonye kwīkala thayū tene na tene?'

131.'Na yīla inyw'ī mwamwilīīla moko Omwe katī wenyu, mūmwilīīlaa ta andū ang'endu.

132.'Kwa úu, műklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mblw'ei nyie.

133.'Na můkřei We Ula úmútethetye inyw'ī vamwe na maŭndů ala onthe inyw'ī mwīsī.

134.Na We númútethetye inyw'ī na ng'ombe na syana sya ivīsī,

كَذَّبَتْ عَادُ إِنْمُوْسَلِيْنَ اللهُ

إِذْ قَالَ لَهُمْ آخُوهُمْ هُوْدٌ ٱلْا تَتَعَوْنَ ٥

اني لَكُمْ رَسُولُ آمِيْنُ ﴿

فَاتَّقُوا اللَّهُ وَ أَطِيْعُونِ ١٠

وَمَا آنَتُلُكُمْ عَلَيْهِ مِن آجْدٍ ۚ إِن ٱجْدِي الْآعَةُ رَبِ الْعَلَمِينَ ۞

اتَبْنُوْنَ بِكُلِّ دِنْجِ إِيةٌ نَعْبَتُوْنَ ﴿

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخَلَّدُونَ ٥

وَ إِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّادِينَ ﴿

فَأَتَّقُوا اللَّهُ وَ أَطِيْعُونِ ١٠

وَ اتَّقُوا الَّذِينَ آمَدُّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿

اَمَدُّكُمْ بِأَنْعُامٍ وَ بَنِيْنَ ﴿

135.'Na mīūnda, na mbuluti.

136.'Ow'o, Nyie nîna w'ia nûndû wenyu îûlû wa ûsilîlo wa mûthenya mûnene.'

وَجَنْتٍ وَعُيُونٍ ﴿ إِنِّي آخَافُ عَلَيْكُمْ عَلَىٰ اَبَ يَوْمٍ عَظِيْهِ ﴿

137. Namo mamwia, 'No undu umwe kwitu, watutaa ithyi kana weethwa ute wa ala matataanaa.'

مَّالُوٰا سَوَآءٌ عَلَيْنَا ۗ اوَعَظت امْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوعِظِينَ

138.'Kīī ti kīndū ateo nī kīthīo kya tene.

إِنْ هٰذُ آ إِلَّا خُلُقُ الْاَوْلِيْنَ ﴿

139.Na Ithyī tūikasilīlwa.'

140.Kwa ûu, mo nīmamūleile we, na Ithyī nītwamanangie mo. Ow'o ûndûnī ûû, ve Kyama, îndī aingī mûno ma aa mayītīkīlaa.

وَمِا نَحْنَ بِمَعَدَ بِينَ ﴿ وَمَا نَحْنَ بِمَعَدَ بِينَ ﴿ وَمَا نَحْنَ لِمُعَدِّ لِنَ فَي ذَلِكَ لَا يَكُّ وَمَا كَانَ

141.Na ow'o, Mwlai waku----- nl Mwene-Vinya, Usultwe nl ulau. عُ وَإِنَّ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ الْ

أَلْتُ مُمْ مُؤْمِنِينَ

LUKU 8

142. And ū-ma-Mba ĩ ya Athamuti nımamaleile Atūmwa,

143.YTla mwanaa nyinyia woo Salee wamakülilye, 'Inyw'T nomükethwa mwT alüngalu?

144.'Vate nzika, Nyie ni Mūtūmwa, mūlkilku mūno vyū kwenyu.

145.'Kwa ûu, mûklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mbîw'ei nyie.

146.'Na nyie ndiūmwītya inyw'ī ītuvi kwoondū wa ūu. Ituvi yakwa yīna Mwīai wa nthī syonthe. كَذَّبَتْ تُنْوْدُ الْمُوْسَلِيْنَ ﴿

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صِلِحٌ ٱلاَ تَتَعُونَ ١٠

إِنْ لَكُمْ رَسُولُ آمِينٌ ﴿

فَاتَّقُوا اللهُ وَالطِيْعُونِ ﴿ وَمَا السَّلُكُ مُ عَلَيْهِ مِنْ اَجْزٍّ إِنْ اَجْرِى اِلْاَعَالُ رَبِّ الْعُلَمِيْنَ ﴾ 147.lnyw'î mûkeethwa mwî vaseo î0l0 wa syîndû *ila mwî nasyo* vaa,

148.'Katī wa mīūnda na mbuluti sya kīw'ū,

149.'Na mīūnda ya līu na mītende yīna itūngo ngito syī vakuvī kūtūlīka?

150.'Inyw'i nimwasaa nyomba syenyu ilmani mwina omanyi monene.

151.'Kwa uu, mukiei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mbiw'ei nyie.

152.'Na mūikamīw'e mīao ya ala mamīkīlaa mīvaka, 153.'Ala maetae kīthokoo īūlū wa nthī na matamvaīlasya.'

154.Mo maisye, 'We wl kati wa ala aoe;

155.'We wi mundu otaitu ithyi ene. Kwa uu ete Kyama, ethwa we wi umwe wa ala ma w'o.

156.Nake amea, 'Ino nī ngamīle-nga: yo yīna īvinda ya yo ya kūnyw'a kīw'ū, nenyu mwīna īvinda yenyu ya kūnyw'a nthīnī wa mūthenya Ola ūtwītwe.

157.'Na mūikamīkiite yo na ūthūku ūsilīlo wa mūthenya mūnene ndūkese kūmūkwata inyw'ī.'

158.Indî mo nîmamîtilangile maaû, na Îndî mo matwîka ma kwîlila. أَتُنْزُكُونَ فِي مَا هُهُنَآ أَمِنِيْنَ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّ

وَّ زُرُوعِ وَ نَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِينُمُ اللهُ

وَ تَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُونًا فُرِهِ نِنَ ﴿ فَاتَّقُوا اللهُ وَ اَطِلْهُون ﴿

وَكَا تُطِيْعُوٰۤا اَمْرَ الْنُسُرِيٰ فِنَ ۞ الَّذِيْنَ يُفْسِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُوْنَ قَالُوۡا اِنۡنَاۤاتَ مِنَ الْمُسَخَدِیْنَ ۞ مَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرُ مِثْلُنَا ﴾ فاْتِ بِایتة اِنْ کُنْتَ مِنَ الصَٰدِةِ إِنْ كُنْتَ

قَالَ هٰذِهٖ نَاقَةُ لَهَاشِرَبُ وَ لَكُمْرَشِـرَبُ يَوْمٍ مَعْنُومِ

وَلَا تَنَسُّوْهَا بِشُوْهِ ثَيَاٰخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيْهٍ

فَعَقَرُوْهَا فَاصْبَحُوا نَدِمِيْنَ

159.Kwa ûu, ûsilîlo nîwamakwatie mo. Nthînî wa ûu, vate nzika, ve Kyama, îndî aingî mûno moo mayîtîkîlaa.

160.Na vate nzika, Mwiai waku ni Mwene-Vinya, Usuitwe ni tei.

LUKU 9

161.Andū-ma-Loto īmamaleile Atūmwa,

162.Yīla mwanaa nyinyia woo Loto wamakūlilye, 'Inyw'ī nomūkatw'īka alūngalu?'

163. 'Vate nzika, Nyie ni Mütümwa, mülkilku müno vyü kwenyu.

164.'Kwa 0u, mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mblw'ei nyie.

165.'Na Nyie ndiūmwitya inyw'i ituvi kwoondū wa ūu. Ituvi yakwa yina Mwiai wa nthi syonthe tū.

166.Inyw'ī katī wa andū onthe mwīmathengeea aūme,

167.Na kūeka iveti syenyu ila Mwlai wenyu ūmblte kwoondū wenyu? Aiee, inyw'l mwl andū ala mwlkaa nal.'

168.Namo mamwia, 'Walea kueka kuneena uu we Loto, vate nzika, we ukeethwa umwe wa kulungw'a.'

169.We aisye, 'Nyie vate nzika ningomena moendele wenyu mothoku.'

عَأَخُذُهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَايَةً وَمَا كَانَ

﴿ وَاِنَّ رَبُّكَ لَهُو الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوْطِ إِلْمُوْسِلِيْنَ ﴿

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوْظُ ٱلَّا تَتَّقُونَ ﴿

انْ لَكُمْ رَسُولٌ آمِيْنٌ ﴿

فَاتَّقُوا اللَّهُ وَ أَطِيْعُونٍ ﴿

وَ مَا آمَنُكُ حُمْ عَلَيْهِ مِنْ آجْزٍ إِنْ آجْدِي إِلَّا عَلْ رَبِ الْعَلَيْنَ ١٠٥

اَتَأْتُونَ الذُّكُرَانَ مِنَ الْعَلَمِينَ ﴿

وَتَكَذَرُوْنَ مَاخَلَقَ لَكُوْرَئِكُوْ قِنْ اَزْوَاجِكُوْ بَكْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عِلَىٰوْنَ ۞

عَالُوْا لَبِنْ لَمْ تَنْتَهِ يلُوْطُ لَتَكُونَنَ مِنَ الْخُرِينِ

قَالَ إِنْ لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿

170.'Mwiai wakwa, ndangile nyie na andu ma nyumba yakwa iulu wa maundu ala mo mekaa.

171.Kwa ûu, Ithyî nîtwamûtangîle we na andû ma nyûmba yake onthe,

172.Ateo kīveti kīkūū katī wa asu ala matijwe Itina.

173. Na îndî nîtwamanangie ala angî.

174.Na Ithyî nîtwauisye mbua lulu woo; na nî mbua nthûku la litheeaa lulu wa asu ala makaaniw'e.

175.Nthīnī wa ūndū ūsu ve Kyama, īndī aingī mūno moo mayītīkīlaa.

176.Na vate nzika, Mwlai waku We nl Mwene-Vinya, Usultwe nl tei.

LUKU 10

177.Andû-ma-Kîthekanî nîmamaleile Atûmwa,

178.Yīla Suaivu wamakūlilye, 'Inyw'ī nomūkethwa mwī alūngalu?'

179. 'Vate nzika, Nyie ni Mûtûmwa kwenyu mûlkilku mûno vyû.

180.'Kwa ūu, Mūklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mblw'ei nyie.'

181.'Na nyie ndiūmwītya ītuvi īūlū wa ūu. Ituvi yakwa yīna Mwīai wa nthī syonthe. رَبِّ نَجِّنِيْ وَ أَهْلِيْ مِتَّا يَعْمَالُونَ ﴿

فَنَجْيُنَّهُ وَأَهْلَهُ ٱجْبَعِيْنَ ﴿

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَيْرِيْنَ شَ ثُمَّ دَفَرْنَا الْاخَرِيْنَ شَ

وَ ٱمْطَوْنَا عَلَيْهِمْ مُطَوَّأَ مَنَاءً مُطَوُّ الْمُنْدَدِينَ

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰمِتُ ﴿ وَمَا كَانَ ٱلْشُرْهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿

أَ وَانَ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْدُ ﴿

كُذَّبَ أَضْعُبُ لْتَيْكُةِ الْمُزْسَلِيْنَ الْمُ

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ الا تَتَقُونَ ﴿

إنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿

فَأَتَّقُوا اللهَ وَ أَطِيْعُونِ ﴿

وَمَا اَسْتُلَكُمُ عَلَيْهِ مِنْ اَجْزِانَ اَجْدِى اِلْاَعَالِ رَبِّ الْعَلَيْنَ أَهُ

kīthimo kyus0u, 182.'Nenganei müikethwe katī wa asu ala manenganae kłoleku.

183.'Na thimai na kithimi kianene.

184.'Na mūikamaīve andū thooa mūnini ĩtheo wa thooa wa w'o wa syindu, ona műikeke mothyoeku lőlű wa nthi, műkíkaa mawathavu.

185.'Na mūklei We Ula wamūmbie inyw'i na syûmbe ila sya mûmbîlwe wa mbee.'

186. Namo mamwia, 'We wi umwe wa ala age.

187.'Na we wlo mondo otaito, na ithyl twikwona we wi kati wa akengani.

188.Kwa ûu, we tûma illo sya Itu itovalokangile Tolo waito, ethwa we wi فَأَسْقِطْ مَلَيْنَا كِسَفًا صِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتُ مِن timwe wa ala ma w'o.

'Mwlai wakwa 189.Nake asya, nůmanyaa maûndů ala inyw'î mwîkaa.

190.Kwa uu, mo nimatavanisye kana we nî mûkengani. Na Indi Osililo wa mûthenya wa mûumbalo nîwamakwatie mo. Usu vate nzika, wal ūsililo wa műthenya őla műthűku vyű.

nthînî 191 Vate nzika. wa ûu, ve aa Kvama, Indî aingl mūno ma mayîtîkîlaa.

192.Na vate nzika, Mwiai waku ni Ula Wī-Vinya, Usūītwe nī tei.

ا وفوا الكيل و لا تكونوا من المخسرين ٥

وَذِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْسُتَقِيْمِ أَهُ

وَكُمْ تَهُنْخَسُوا النَّالَ اَشْيَآ أَوْهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مفسدين

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُو وَالْجِبِلَّةُ الْأُوَّلِيْنَ ٢

قَالُوْآ اِنْكُآ آنْتَ مِنَ الْسُحَدِيْنَ ﴿

وَمَا أَنْتَ إِلَّا نَشَدُ مُعْلُنَا وَإِنْ نُطْتُكَ لَدَى الكَذِيدَ كُ

قَالَ رَبِّنَ آعْلُمُ بِمَا تَعْمُلُونَ ﴿

فَكُذَّ بُوْهُ فَأَخَذَ هُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةُ إِنَّهُ كَانَ مَذَابَ يَوْمِ عَظِيْمِ٠

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَائِكُ * وَمَا كَانَ ٱلْثُرُهُمْ مُؤْمِنِانَ ١٠

عُ وَإِنَّ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الزَّحِيْمُ اللَّهِ

LUKÜ 11

193.Na ow'o, öö ni övuany'o kuma kwa Mwiai wa nthi syonthe.

194.Ula Veva. Mülkliku nthini wa Můlkilo, nůtheete navo,

195. Jūlū wa ngoo yaku, nīkana we ûtonye kwîthwa wî katî wa Akaanany'a,

196.Kwa kithyomo kitheu kya Kialavu.

nīvīwetetwe nthInI 197.Nayo Maandīko Matheu ma andū ala maī ma mbee.

198.Na yo ti Kyama kwoo kila ala asomu katī wa Syama-sya Isilaeli اَوْلَوْ يَكُنْ لَهُمْ اَبِ أَنْ يَعْلَمُكُ عُلَيْدُ ابِينَ makīsī? 199.Na takethwa Ithyi twayivuanitye

kwa mundu ote Moalavu,

200 Na akamayisomea we mo. mayîthîwa mayîtîkîlile ona vanini.

201.Uu niw'o Ithvi tweeklie ülei walika nthînî wa ngoo sya ene-naî.

202.Mo maikayītīkīla o kūvika yīla makawona ūsilīlo wī woo. 203.Indī w'o ūkooka kwenyu kwa

kīthūūlūmūkīlo, yīla mo mateūmanya,

makakülva. Ithyī 204 Namo nîtûkanengwe îvinda ona yîmwe?'

205 Ata! Mo memantha kūkalaata ūsilīlo Witū?

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيْلُ رَبِّ الْعُلِّمِينَ ﴿

نَزُلَ بِهِ الرُّوْحُ الْأَمِنْ فِي

عَلَى قَلْمِكَ لِتَكُذُنَ مِنَ الْمُنْدُدِيْنَ أَهُمُ بلسّان عَرَقِ مُبِينِي ﴿ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُر الْأَوَّلِيْنَ ۞

اسْرَآءِنِلَهُ

وَلَوْ نَزَلْنَهُ عَلَى بَغْضِ الْأَعْجَبِيْنَ ﴿

فَقُواْءُ عَلَنْهِمْ مَّا كَانُوابِهِ مُؤْمِنِنْنَ ١

كُذُ الكَ سَلَكُنْهُ فِي قُلُوْبِ الْمُجْرِمِينِينَ

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَفْرِيرُوا الْعَذَابَ الْاَلْمَةِ فَنَاتَهُمْ نَعْتَهُ وَهُمْ لَا تَشْعُرُونَ آج

> فَنَقُولُوا هُلُ نَحْنُ مُنْظُرُونَ اَفْيعَذَا بِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ۞

206.We wisuania ata? Ethwa Ithyi tukamaeka mo kwitanithya na sy mdu nzeo sya nthi mo, kwa myaka;

207.Na îndî kîla mateelemaw'a nakyo nîkîmavikîaa mo.

208.Sylndû ila mo meetîkîlilw'e kwîtanîthya nasyo iikethwa na ûuno lûlû woo.

209.Na Ithyī tūyaananga mūsyī ona wīva ateo waī na Akaanany'a.

210.Uu nī útao; na Ithyī tùi ala mate alûngalu.

211.Na ala athūku maiyītheetye yo.

212.Mo mayaîlîtwe ni yo ona maitonya kwika uu.

213. Vate nzika, mo nímasiííwe kwiw'a.

214.Kwa ûu, mûikamwîkaîle, Ngai ûngî vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe, we ndûkese kûtwîka ûmwe wa ala asilîle.

215.Na makaany'e andû maku ma ndûû sya mûkautî,

216.Na theesya úthwau waku wa tei julu wa etikili ala makuatiiaa we.

217.Indī mo malea kūkwīw'a we, asya, Nyie nīneevetanga ngwatanīonī ya maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.' فرعيت إن مَتَعنهُ مُرسِنِين في

ثُمْرَ جَاءَ هُمْ مِنَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿

مَا آغَني عَنهُم مَا كَانُوا بُسَتُعُونَ ١

وَمَا اَهْلَكُنَا مِنْ قَوْيَةٍ إِلَّا لِهَا مُنْذِرُونَ ﴿
وَمَا اَهْلَكُنَا مِنْ قَوْيَةٍ إِلَّا لِهَا مُنْذِرُونَ ﴿

وَمَا تَنَوَّكُتْ بِهِ الشَّيْطِيْنُ ﴿
وَمَا يُنْبَنِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيْفُوْنَ ﴿

إِنَّهُمْ عَنِ السَّنْعِ لَمَعْرُ وَلُونَ ﴿

فَلَا تَدْعُ مَعُ اللهِ إِلْهًا أَخَرَفَتَكُونَ مِنَ الْمُدَانِينَ

وَ أَنْذِ دُعَثِيْرَ تَكَ الْأَفْرَ بِيْنَ ﴿

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِينِ البَّعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿

فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيِّئُ مِّنَّا تَعْمَلُونَ ﴿

218.Na ia wikwatyo waku nthini wa Ula-Wi-Vinya, Usuitwe ni tei.

219.Ula ükwonaa we yila waungama nthini wa Mboya.

220.Na *Ula wonaa* miendele yaku kati wa ala matulasya-ndu mo ene *mbee wa Ngai*.

221.We ow'o, nī We Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

222.Nyie ngamûtavya inywî ala matheeawa nî ala athûku?

223.Mo mamûtheeaa kîla mûkengani mûnene na mwene naî,

224. Maisyokea űndű mo mew'aa, na aingĩ műno vyű moo nĩ akengani.

225.Na ĩũ lữ wa atili-ma-movoo----no ala avîtany'a mamaatsta mo.

226We noumonaa undu mo mangangaa mana nthini wa kila mwanda,

227.Na kana mo maneenaa ûndû mo matekaa? -----

228.Ateo asu ala metikilaa na kwika mawia maseo, na mamulilikanaa Ngai Mwene Vinya Wonthe muono, na kuivanisya yila mavitiwa tu. Na ekima-nai o mituki makamanya vandu va kusyoka ni va vala mo makasyoka.

وَ تَوَكَّلُ عَلَى الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ 💮

الَّذِي يَرْبِكَ حِيْنَ تَقُوْمُ 💮

وَ تَعَلَٰمِكَ فِي السِّجِدِيْنَ ﴿

إنَّهُ هُوَ السَّمِنيعُ الْعَلِينِهُ ۞

هَلْ أَنَيْنَكُنْ مُعَلَّى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيْطِيْنُ ﴿
عَنْزُلُ عَلَى كُلِّ آفَاكِ آشِيْمِ ﴿
عَنْزُلُ عَلَى كُلِّ آفَاكِ آشِيْمِ ﴿
يُلْقُونَ السَّنْعَ وَ آحَ تَرُّهُمْ مَلَٰذِ بُونَ ﴿

وَالشُّعَرَآءُ يَشِّعُهُمُ الْعَادَتُ اللَّهُ

ٱلَمْ تَدَ أَنَّهُ مُ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيْمُونَ اللهُ

وَ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا كَا يَفْعَلُونَ ﴾ اِلْاَ الَّذِيْنَ اَمَنُوا وَعِيلُوا الضَّالِحةِ وَ ذَكَرُوا اللهُ كَيْنِيْزًا وَّا نُتَصَرُوا مِنْ بَعْدٍ مَا ظُلِمُوا * وَ سَيَعْلَمُ عَ الَّذِيْنَ ظَلَمُواْ اَئَ مُنْقَلِبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿ 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe,Ula Usûîtwe nî Ulau, Usûîtwe nî tei.

2. Taa Siin *Ngai-Wa-Uthesyo*, *Ngai-wñw'i-W'onthe*. Ino ni Misoa ya Kulani, na ya Ivuku yila yimulikaa,

3. Utongoi na Uvoo mūseo kwa asu ala matonya kwitikila,

4.Ala malūmasya Mboya na kūīva Saka, na mena mūīklīo mūlūmu wa Itunī.

5.Iûlû wa asu matayîtîkîlaa Itu, Ithyî nîtûmanakavîsye meko moo, kwa ûu, mo meanganga ta ilalinda.

6.Mo nīmo makethwa na ūsilīlo wī woo, na mo me oka nomo makethwa na wasyo ūla mūnene vyū Itunī.

7.Nīw'o, we ûnengetwe Kulani kuma mbee wa Umwe-Mûl, Umanyi-W'onthe.

8.Lilikanai yila Mose wamatavisye andu ma nyumba yake, 'Nyie ningwona mwaki. Nyie ningumuetee inyw'i uvoo kuma vo, kana nimuetee kisinga kyakene, nikana inyw'i ene mutonye kwota.

9.Kwa ûu yîla we wavikie vala ûî, nîweetiwe nî wasya: 'Kûathimwa nî we ûla wî nthînî wa mwaki na ota ûu ala maûthyûlûlûkîte; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nataîwe, Mwîai wa nthî syonthe.

إنسير الله الرَّعْلَيْ الرَّحِيْدِي

طُسَّ تِلْكَ النَّ الْقُرْانِ وَكِتَابٍ مُبِيْنِ ﴿

هُدُّى وَ بُشْدِكِ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ الْذِيْنَ يُقِينُوْنَ الصَّلَوْةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكُوةَ وَهُمْ بِالْخِرَةِ هُمْرِيُوْقِنُونَ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْآخِرَةِ زَيْنَا لَهُمْ اَعَالَهُمْ فَهُمْرِيَعْمَهُوْنَ ۞

أُولِيكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوَّءُ الْعَذَابِ وَهُمُ فِي الْالْخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُ وْنَ ۞

إ أَنَّ لَتُكُفُّ الْقُرْآنَ مِن لَّدُن حَلِينم عَليْمٍ عَليْمٍ ٥

اِذْ قَالَ مُوْسَى كِآهَلِهِ إِنْ آانَتُ نَادًا أَسَاٰ بِيَكُمْ مِنْهَا بِحَبْرِ آوْ ابَيْكُمْ بِشِهَا بٍ قَبْسٍ تَعَلَّكُمْر تَصْطُلُوْنَ ۞

نَكُنَّا جَاْءَهَا نُؤْدِى اَنْ بُوْدِكَ مَنْ فِي النَّاسِ وَ مَنْ حَوْلَهَا * وَسُبْحْنَ اللهِ رَبِّ الْعٰلِينِيْنَ ۞ 10.'We Mose, Nīw'o Nyie nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Wī-Vinya, Mūī.

11.'Na īkya ndata yaku nthī.' Na yīla we woonie yīinyaunyia ta nzoka, nīwasyokie na syomūtete na ndaasisya ītina, 'We Mose, ndūkakīe. Nīw'o, Nyie nī vamwe naku we; Atūmwa mayaīle kwīthwa na wia me mbee Wakwa.

12.Ta kwa asu ala mekaa naī, na īndī maikūany'a ūseo na ūthūku; Nyie nī Mūekanīi Mūno Vyū kwoo, Ula-Usūītwe nī tei.'

13.'Na likya kw'oko kwaku nzakwavani yaku uungu wa ng0a yaku, kwiuma kwi kwe0, kūtena ūthūku. Kīī nī kati wa Syama kenda kwa Valao na andū make; nūndū mo ni andū mbaa matū.'

14.Indī yīla Syama Siitū ila syonanasya kyeni syamavikīie, mo maisye, 'U0 nī ūoi wī ūtheinī.'

15.Namo nīmaileile kwa mavītyo, na ngūlū, oyīla ngoo syoo nīsyamanyie ū-w'o wasyo. Sisyai īndī, ūndū wailyī mūminūkīlyo wa ala meekie mothyoeku!

LUKU 2

16.Na Ithyi nitwamunengie Ndaviti na Solomoni ui, namo maasya, 'Ndaia syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula utunenevetye ithyi iulu wa aingi ma athukumi Make ala metikilaa.'

17.Na Solomoni ai mūtiiwa wa Ndaviti. Nake aisye, 'Ame inyw'i andū, ithyi يْمُوْسَى إِنَّهُ أَنَّا اللهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ لَ

وَٱلْتِي عَصَاكُ فَلَمَّا رَاْهَا تَهْتَزُ كَانَهَا بَآنَّ وَلَىٰ مُذْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبُ يُنُوسَى لَا تَخَفَّ اِنْ لَا يُخَافُ لَدَى غَالْمُرْسَلُونَ أَنَّ

إِلَا مَنْ ظَلَمَ ثُغُرَ بَلَالَ حُسْنًا بُعْلَ سُوْمٍ فَسَاحَظَ غَفُوْدٌ تَرَحِيْدُ ﴿

وَٱدْخِلْ يَكَاكَ فِيْ جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوَّةٍ "فِيْ تِسْعِ اليتِ إلى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ۖ اِنْهُمْ گَانُوْا قَوْمًا فْسِتِمِيْنَ ۞

فَلْنَاجَ إِنْ تُهُمْ الْمُثَنَّا مُبْصِرَةً قَالْوَاهْ نَا الْحِرْ ثَمِيْنُ ﴿

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَاۤ انْفُسُهُمْرُفُلْكَا وَعُلَوْاً ﴿ فَانْظُرْكَیْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِیْنَ ﴿

وَلَقَدْ اتَيْنَا دَاوَدَ وَسُلَيْهُنَ عِلْمُاءَ وَقَالَا الْحَمْدُ لِلْهِ الَّذِي فَضَلَنَا عَلْ كَثِيْرٍ قِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِدِيْنَ ﴿

وَوَرِثَ سُلَيْنُنُ وَاوُدَ وَقَالَ يَأْلَيْهُا النَّاسُ مُلِّتَنَا

nītūmanyīītw'e kīthyomo kya nyūnyi, na nītūnengetwe kīla kīndū. Nīw'o ylī nī īnee ya Ngai yīyonanītye.'

18.Na Solomoni niwoombaniw'e nguthu syonthe sya ita syake, sya Mayini na andū na nyūnyi, nasyo syaiwa syi nguthu syī kwathūkany'o,

19.Kūvika yīla mo mavikie Mwandanī wa Namuli, kīveti kya Ki-Namuli kyaisye, 'Inyw'ī Anamuli, likai mawīkalonī menyu, Solomoni na nguthu syake sya ita maikese kūmūvevenza inyw'ī, mo matekūmanya.'

20.1010 wa uu we niwakenisye vanini, akithekeea ndeto syakyo, na aisye, 'Mwiai wakwa, ndonyethye nyie kwithwa nina muvea nundu wa Inee Yaku yila We unenganite iulu wakwa na asyai makwa, na kwika mawia maseo ala matonya kukwendeesya We, na mbitikilye nyie, kwa tei Waku, kati wa athukumi Maku alungalu.'

- 21. Na we nïwathūimie nyūnyi, na asya, 'Kūilyī ata īndī, ūndū nyie ndeūmwona Utiuti? We ko wī katī wa ala matevo?
- 22. 'Nyie ngamwikia we nthini wa usililo mwai kana nyie nimuae na uvyu, ateo we andetee nyie kitumi kitheu kya kulea kwithwa yo kwake.'
- 23.Nake we ndaaîkala mūno *mbee wa Utiuti atanoka* na kwasya, 'Nyie nĩnĩmanyĩte ŭmanyi wa ūndū we ŭtaŭmanyīte; na Nyie nūkīte kwaku kuma Savaa na ūvoo wa w'o.

مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأُوْتِيْنَا مِنْ كُلِّ شَیْ الصَّالَ الْعُوَ الْفَصَٰلُ الْدُبِیْنُ ۞

وَحُشِرَ لِسُلَيْنَ حُنُودُهُ مِنَ الْحِقِ وَالْإِنْسِ وَالطَائِرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ۞

عَثْمَ إِذَا اكَوْا عَلَى وَاوِ التَّمْ لِلْ قَالَتْ نَمُلُهُ أَيَّا يُفْعَ النَّمُكُ ادْخُلُوا مَلْكِ تَكُوْ لَا يَخْطِمَتُكُمْ سُلَيْلُنُ وَجُنُودُهُ وَ هُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ اَوْزِغْنَىٰ اَنْ اَشْكُر نِعْمَتَكَ الَّتِنَ اَغْمَتَ عَلَى وَعُلَى وَالِدَئَ وَانَ اعْمَلَ صَالِحًا تَرْضُهُ وَاَدْخِلْنِي بِمَخْمَتِكَ فِيْ عِبَادِكَ الضْلِحِيْنَ ۞

وَ تَفَقَّدُ الطَّيْرَ فَقَالَ مَالِى لَآارَى الْهُذُ هُدَّ * آمُرِكَانَ مِنَ الْغَالِبِيْنَ ۞

ٷؙڡٙڵۣؠؘؾؘۿؘ عَذَاجًا شَكِ يُنگُ ا اَوَكُا أَذْ بَحَثَ ۗ ٱ وُ ۢڮٳ۬ؾؽڹٚؽ بِمُلْظِي مُّبِيْنٍ۞

مُكَتُ غَيْرَ بَعِيْدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَوْتُحِظ بِهِ وَجِفْتُكَ مِن سَبَإَ بِنَبَإِ يَقِيْنٍ 24.'Nyie nîneethîie mûndû mûka asumbîkîte lûlû woo, nake nûnengetwe kîla kîndû, na ena kîvîla-kya-ûsumbî kî vinya.

25.'Nyie ninamwithie we na andû make maithaitha syua vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Satani nûmanakavîsye meko moo *makoneka* me manake kwoo, na ûu, nûmasille vyû kûlika nzianî îla ya w'o, nîkana mo maikaatîle ûtongoi;

26.Na Satani numavatite mo kumuthaitha Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula ukieteae kyeni kila kivithitwe matuni na iolu wa nthi, na Ula wisi maundu ala inyw'i muwbulaa makamanyika.

27.'Ngai Mwene Vinya W'onthe! Vai Ngai ateo We, Ngai wa Kīvīla-Kya-Usumbī kī vinya.'

28. Solomoni aisye, 'Ithyī nītūūmanya kana we ūneenete w'o, kana wī katī wa ala makenganaa.

29. 'Enda we, wîna valûa ûû wakwa, na ûiw'ia mbee woo; na îndî ûkyuma vala maî, twone mo metûnga ôs ông ĩo mwaû.'

30. Mūsumbĩ wa mūndū mūka aisye, 'Inyw'ī anene, nīkūetiwe valūa wa ndala kwakwa

31.'Umite kwa Solomoni, na ni: Syitwani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuitwe ni ulau, Usuitwe ni tei.

إِنِّيْ وَجَدْتُ امْرَاتًا تَمْلِلُهُمْ وَالْزِيَتُ مِنْ كُلِ مَنْ قَلَهَا عَرْشٌ عَظِيْمٌ ﴿

وَجَدْ تَهُا وَقُوْمَهَا يَنْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُوْنِ اللهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطُنُ اَعْمَالَهُمْ وَصَدَّهُمْ عَنِ التَّبِيْلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿

ٱلْاَيَسْجُدُوْا لِلَهِ الَّذِى يُخْرِجُ الْخَبْ َ فِي السَّمُوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُنْخَفُوْنَ وَمَا تُعْلِئُوْنَ ۞

ٱللهُ لَا اللهُ إِلَّا هُوَدَبُ الْعَرْشِ الْعَظِيْرِ ﴿

عَالَ سَنَنْظُو الصَّدَقْتَ الرَّكُنْتَ مِنَ الكَذِينِينَ ﴿

ٳۮ۬ۿڹ۫؆ؚڲؾ۬ؽ۬ ۿٰۮٙٵڡؘؙٲڶۊۣ؋ٳڷؽڡؚۣۣڡ۬ۯؙؿؙڗۜۊؘڷؘؘؘۘۘڠڹؙؠؙٛۥٚ ڡؘٵ۬ٮٛڟ۬ڒڡٵۮؘٳؾۯؚجٷڽۘڿ

عَالَتْ يَأْيُهُا الْمَكُولِ إِنْ أَلِقَ إِلَى كَيْكُ كِينُكُ كِينِهُ كَانِي اللهِ عَلَيْهُ

إِنَّهُ مِن سُلَيْنُنَ وَإِنَّهُ لِشِمِ اللَّهِ الرَّحْنِي الرَّحِيْمِ ۗ

32.'Mūikang'endee nyie, ĩndĩ 0kai kwakwa mwĩna wīnyivyo.'

يْ ٱلْاَتَعْلُوْا عَلَى وَأَنُونِي مُسْلِمِينَ أَ

LUKU 3

33.Nake mūsumbī wa mūndū mūka asya, 'Inyw'ī anene, ndaaei lūlū wa ūndū ūū wī mbee wakwa. Nyie nditusaa ūndū inyw'ī mūte vamwe nakwa na nengei nyie ūtao wenyu.'

34.Mo masûngîie, 'Ithyî twîna ûtonyi na ithyî twî okiti ai, îndî nî lûlû waku we kumya mwîao; kwa ûu we sûanîa ûndû we ûkwîyîaa.'

35.Mūsumbī aisye, 'Vate nzika, yīla asumbī mamīlika nthī, nīmamyanangaa, na kūmatūnga ala anene ma andū mayo kwīthwa ala me ītheo vyū. Na ūu nīw'o mo meīka.

36.'Indî Nyie nîngûmatwaîa mo mûthînzîo; na ngyeteela none ûsûng îo ûla atumîa meûsyoka naw'o.'

37.Kwa 0u, yīla Motumīa wa Mosumbī wavikie kwa Solomoni, we aisye, 'Inyw'ī mwīenda kondethya nyie na Othw'ii wenyu? Indī kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe onengete nyie nī kīseo kovīta kīla We omonengete inyw'ī. Aiee, Indī inyw'ī nīmotanīaa mothīnzīo wenyu.

38.'Syoka vala mo maĩ, nũndũ ithyĩ vate nzika, tũkooka kwoo twĩna nguthu sya ita ila mo mateĩthwa na ūtonyi wa kūsyeteela, na ithyĩ tūkamalūngya mo kuma vo me asonokye, namo makeethwa me anyivye.

عَالَتْ يَأْيُهَا الْمَلُؤَا انْتُونِ فِي اَمْرِئَ مَاكُنْتُ قَاطِعَةً اَمْرًا حَثْمَ تَشْهَدُونِ۞

قَالُوْا نَحْنُ أُولُوا تُؤَةٍ وَ أُولُوا بَأْسٍ شَدِيْدٍهُ وَّ الْاَمْزُ الِيَكِ فَانْظُرِي مَا ذَا تَأْمُدِيْنَ ﴿

قَالَتْ اِنَّ الْمُلُوْكَ إِذَا دَخَلُوْا قَرْيَةٌ ٱفْمَدُوْهَا وَ جَعَلُوْٓا ٱعِزَّةَ ٱخْرِلِهَاۤ آزِلَةٌ ۚ وَكَلْدَٰلِكَ يَفْعَلُوْنَ۞

وَا نِنْ مُرْسِلَةٌ اِلَيْهِمْ بِهَدِينَةٍ مُنْظِدَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْدُسُلُونَ ۞

فَلَتَاجَآءُ سُلَيْنَ قَالَ اَثِيدُ وَنِي بِمَالِ فَمَا الْحَيْنَ اللهُ عَيْرُ مِثَا اللّٰكُوْ بَلْ اَنْتُونِهَ بِيَكُمْ تَفَرُحُونَ ۞

اِرْجِعْ اِلَيَّهُمْ فَكُنَّا تِيَّنَّالُمْ رِجُنُوْدٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ قِنْهَا اَذِلَةٌ وَهُمْرِطْغِهُوْنَ ۞ 39.We aisye, 'Inyw'l atallwa, nûû ûla katl wenyu ûnûkûndetee klvîla kya ûsumbî kyake mbee wamo matanoka kwakwa manenganîte winyivyo? 1*

40.Na ngūmbaū īmwe katī wa Mayini yasya, 'Nyie nīngūkūetee kyo mbee wa ūtanokīla kīkalonī kyaku; na ow'o nyie nīna ūtonyi wa ūu na nī mūīkīīku.'

41.Umwe üla wal na ümanyi wa Ivuku aisye, 'Nyie ningüküetee kyo mitüki mbee wa Iveny'a yaku ya itho. Na yila we wakyonie kiltwe mbee wake, aisye, 'Uü ni kwoondü wa mumo wa Mwiai wakwa, nikana We atonye kündata nyie kana ni müvea kana ndi müvea. Na o üla ütüngaa müvea atüngaa müvea kwoondü wa üseo wa thayü wake mwene; indi üla ona wiva ütatüngaa müvea, ow'o, Mwiai wakwa ni Wiyianitye-We-Mwene, Mülau.'

42. We aisye, 'Kîtw'īkīthyei Kîvîla-kya-Usumbī kyake kwoneka ota vandū vala va kīla kyake kya kīla īvinda kwake, na ekai twone kana we nūatīlaa nzīa īla ya w'o kana we nī *ūmwe* wa ala mataatīlaa nzīa īla ya w'o.' قَالَ يَاأَيُّهَا الْمَكُوُّ اليُّكُمْ يَأْتِيْنِي بِعَرْشِهَا قِبَلَ ان يَأْتُونِ مُسْلِمِينَ ﴿

قَالَ عِفْرِيْتٌ فِنَ الْجِنِّ اَنَا اٰبِيْكَ بِهِ قَبُسْلَ اَنْ تَقُوْمَ مِنْ مَقَالِكَ ۚ وَانِيْ عَلَيْهِ لَقَوِيْ ٱمِيْنُ ۞

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمُ فِنَ الْكِتْبِ اَنَا أَيْنِكَ بِهِ قَبْلَ اَن يَرْتَدُّ النَّكَ طَرْفُكُ فَلَتَا اللهُ مُسْتَقِمًّا عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا مِن فَضْلِ دَبِنَ عُلِيبُلُونِيْ مَا أَشَكُرُ اَمْ الفُدُه وَمَن شَكَرَ وَانْهَا يَشَكُو إِنَّهُ الفَيْهِ * وَمَن كَفَرَ وَإِنْ دَنِنْ عَنِيًّ كَوْنَهُ هِ

عَالَ نَكِّرُوْا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ اَتَهْتَلِينَ آمُرتَكُوْنُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُوْنَ ۞

¹ *Kwianana na Misoa ino iatianie kwioneka kana Solomoni ndeuweta kivila kya usumbi ki kyoka. We nutonya kuweta kivila kivw'anene na kyu kyakyo kituwe kana muvw'anano mwanake wa kivila kyakyo kietwe kwake. Mbee wa kitanamba kueleela kuthoka usumbini wa

43.Na yı̃la we wookie, nı̃wakulilw'e, 'kı̃vı̃la-kya-² usumbı̃ kyaku kı̃ilyı̃ ta kı̄ı̃? We asungı̃ie 'Nı̃ ta undu umwe nakyo. Na Ithyı̃ nı̃twanengetwe umanyi mbee wa uu, na ithyı̃ nı̃tuminı̃te kwı̃nyivya.'

44.Na kîla we wakîthaithaa vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe nîkyamûsiîle we kwîtîkîla, nûndû we aumîte kwa andû alei.

45.Nake niwataviw'e, 'Lika nyūmba ya ūsumbi.' Na yila we wakyonie kyo, we

فَكَتَا جَآءَتْ قِيْلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ ْ ثَالَتْ كَانَهُهُوْ وَاُوْتِيُنَا الْعِلْمَ مِنْ تَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِيْنَ ۞

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَغَبُّدُ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ * اِنْهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَفِي يُنَ ⊕

قِيْلَ لَهَا ادْخُلِي الضَّمْحُ ۚ فَلَتَا رَآتُهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً

² Solomoni, kyo nīkīŪseng'a vyū nī kwīthīa kīvīla kya Usumbi kivw'anene vyū na kila kyakyo mwane kina Solomoni. Kuma misoani ila iatile, wonany'o ûla ûkumîla ûtheinî nî kana kîla ûmwe wa anene nthīnī wa Osumbī wake nīwendaa anengwe wla Osu newe, kila Omwe akikathila kûtethya na mîtûkî na nesa mbee wa akîlany'a make. Mūminūkilyoni, yila ūvano wa mūsumbi waetiwe kwake mbee, we niwamutaile Ngai nundu waw'o na aumya mwamūlo ūnenevw'e mūno nīkana ūvw'anane na ūla wa kīvīla kya ūsumbī wa Műsumbî wa Savaa kîthengeanîe vakuvî nakyo vyū na kūnyivya ngathīlo syakyo sya kwithwa na kīvīla kya Osumbī kya mwanya. Uneeni 00 'nakkeroo laha Arshaha' nüütwiika üalvülo üü na własya kana ethwa nitwoonie kivila kyakyo kya Osumbi kivw'anene na kila kyakyo mwene, kyo nīkyai kitonya kūmanya kana kivila kyakyo kya üsumbî kîyaî kya üsengy'a na kya mwanya tondü kyo kyasûanîaa kyailyî. Kwa ûu ûalyûlo wa nthīnī 'nakkeroo' kīlungu wa nīkīkūkītw'īkīthya kīvīla kyakyo kya ūsumbī kwoneka klilyl ota ila ingi. Ylla kyo kyoonie kīvīla kya ūsumbī kīla kyaseūvītw'e nī aseūvya ma Solomoni, külkila kwakyo küyal küla kwa Műsumbî wa műndű műka űla kívíla kyake kyal kînooonywa îvinda îvîtûku, kana kya Mūsumbī wa mündü müka üla ütal atonya küvathükany'a klvila kva úsumbí wake mwene nûndû aseûvva nîmakîthûkûmîte **Ükethīa** kīivathūkanīka. Kumanya kwakyo kwal oundu mundu wonaa kındu kıvw'anene na kyake. Uu wionany'a ütheini kana woni Ola ithyi twonete vaa nūkwitikilika mbee mūno ta w'o wa w'o.

nīwasūanīie kyo nī kīw'0 kingī, na avua ngūlimū syake. Solomoni aisye, 'Nī nyūmba ya ūsumbī īla ndendeu yalanītw'e ilungu sya isisyo.' Nake aisye, 'Mwīai wakwa, ow'o Nyie nīnaūvītīsye thayū wakwa; na nyie nīngwīnengane nyie-mwene vamwe na Solomoni kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wa nthī syonthe.'3*

وَّ كَشُفَتْ عَنْ سَاقِيَهَا ﴿ قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَدٌ مِنْ تَوَارِيْرَهُ قَالَتْ رَبِ إِنِيْ ظَلَنْتُ لَغْسِى وَالْمَثُ عَمْ سُلَيْنَانَ لِلْهِ رَبِ الْعَلَمِيْنَ ﴿

LUKU 4

46.Na kwa Athamuti Ithyi twamūtūmie mwana nyinyia woo Salee, *Ola waisye*, 'Mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indi sisya, mo nimatw'ikie nguthu ili iikaanania nguthu na ila ingi.

47. Nake aisye, 'Inyw'l ando makwa, niki inyw'l mukwenda kwikalaata lulu wa uthuku vando va useo? Mwilea kwitya uekeo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe niki nikana mutonye kwiw'lwa tei?

48.Mo maisye, 'Ithyī twīsūanīa kwīthwa na īvuso Īthūku nūndū waku we na ala me vamwe naku.' Nake aisye 'kītumi kya īvuso yenyu Īthūku kīna Ngai Mwene Vinya W'onthe. Tiw'o, īndī inyw'ī mwī andū me nthīnī wa ītatwa.'

وُلَقَدْ اَرْسَلْنَا ۚ إِلَى تُنُوْدَ اَخَاهُمْ طِيلِحًا اَنِ اغْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَوِنْظِنِ يَخْتَصِئُونَ ۞

قَالَ لِقَوْمُ لِمَ تَشَتَعْجِلُونَ بِالشَّيِّنَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةُ نَوْ لَا تَشَتَغْفِمُ وْنَ اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحُنُونَ۞

قَالُوا اطْيَرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَإِزُكُمْ عِنْدَ اللهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ۞

³ *Kïsisyo kĭtheu kiseo kyalanītw'e nthī nesa, nīkītonya kwonany'a wonany'o wa kīw'0, na ûu nīw'o kweekīkie. Uvoo ûla watwaiwe kwa Müsumbī wa mûndû mûka, ûla waī mûī mūno kūvītūka, waī kana mavinda amwe syīndû syī kīvathūkany'o mūno kwīanana na mawonany'o ala syo iseūvasya, na mīkalo īla syonanasya, īte yasyo. Ota ûu, wonany'o wa ūtheu na ûtonyi ûla ûseûvītw'e nī syua, ti wayo, īndī nī wa Mümbi eweka tû.

49.Na vai nguthu ya ando kenda nthini wa musyi ala meekaa ung'endili nthini wa nthi, na malea kwiyialyula.

50.Mo maisye, 'Ivītanīei mūndū na ūla ūngī kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana ithyī vate nzika, tūkamūvithūkīa we vamwe na andū ma nyūmba yake ūtukū, na īndī tūkamūtavya mūtiīwa wake, 'Ithyī tūyaaona mūthelo wa andū ma nyūmba yake, na vate nzika vyū, ithyī twī ma w'o.'

51. Namo nimoovie nzaama, Na Ithyi nitwoovie nzaama *ingi* ya k0komana na isu indi mo mayamisi yo.

52.Indī kwa sisyai ūndū mūminūkīlyo wa nzaama syoo wathūkīte! Nīw'o, Ithyī nītwamanangie vyū na andū moo onthe vamwe. Syake, na inyw'ī mūkaimanya syo.' Na Mwīai waku ndaleaa kūmanya ūndū inyw'ī mwīkaa.

53.Na vau ve nyûmba syoo ivalûkangîte syî nthei, nûndû wa wîki-wa-naî woo. Nthînî wa ûû, nîw'o, ve Kyama kwa andû ala mena ûmanyi.

54.Na Ithyi nitwamatangiie asu ala meetikilile na mamukiie Ngai.

55.Na lilikanai Loto ylla wamatavisye andū make, 'Inyw'l andū makwa, inyw'l mwllka ūvukyo omwene ūthūku waw'o?'

دَ كَانَ فِي الْسَكِيْنَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ وَكَا يُصْلِحُونَ ۞

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللهِ لَنُهَيِّتَنَّهُ وَاهْلَهُ ثُغُرُلَنَقُوْلَنَّ لِيَعْلَمُ اللهِ لَنُهَيِّتَنَّهُ وَاهْلَهُ ثُغُرُلَنَقُوْلَنَّ لِيَعْلِيْ وَالْعَالَمُ اللهِ وَإِنَّا الصَّدِيَّوْنَ ۞

وَمَكُرُوْامَكُوا وَمَكُوناً مَكُوا وَهُمُولا يَشْعُرُونَ@

فَانْظُرْكَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْدِهِمُ انَّا دَمَرْنٰهُمُ

مَتِلْكَ بُيُوْتَهُمْ عَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوْ أَلِنَ فِي ذَٰلِكَ لَايَةً تِقَوْمٍ يَعْلَمُوْنَ ﴿

وَ ٱنْجَيْنَا الَّذِيْنَ امْنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ @

وَ لُوْكُا إِذْ قَالَ لِغَوْمِهَ آتَأَتُوْنَ الْفَاحِشَةَ وَٱنْتُمُو تُنْصُرُونَ ۞ 56. 'Kyaŭ! Inyw'î mwîmathengeea aŭme muimenda mbee wa iveti? Tiw'o, inyw'î mwî andu ala mutasuanîaa umîlîîlo wa undu.'

57.Indî kwîw'a kwa andû make kwaî kwa mana ateo mo nîmamakathî îne andû na maasya, 'Malûngyei avikîli ma Loto kuma mûsyî wenyu. Ow'o mo nî andû metw'îkî thasya kwî thwa me atheu.'

58.Kwa ûu, Ithyî nîtwamûtangîie we na andû ma nyûmba yake, ateo kîveti kyake; kyo Ithyî nîtwakîtw'îie kwîthwa kya ala matiiwe îtina.

59.Na Ithyĩ nĩtwamauisye ĩ010 woo mbua; na mbua ya asu ala makaaniw'e yaĩ nthũ0ku.

LUKU 5

60. Asya, 'Ndaïa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mūuo wīthwe īūlū wa athūkūmi Make ala We ūnyuvīte. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī mūseo mbee kana nī ila mo mamwīananasya We nasyo?"

61.Kana, Ula woombie matu na nthī, na Ula watheeisye kīw'û kuma Itunī kwoondû wenyu kīla Ithyī tūtumaa kīmesya mīūnda myanake ya matunda? Inyw'ī mūyaī mūtonya kūtuma mītī yayo īmea. Ve Ngai ūngī ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Aiee, mo nī andū ala melelūkaa kuma nzīanī īla ya w'o.

اَيِتَكُمْ لَتَاٰنُونَ الرِّحَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَآ اِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ۞

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهُ إِلَّا اَنْ قَالُوْا اَخْوِجُوا اللَّ لُوطِ فِنْ قَرْيَتِكُمْ ۚ اِنْهُمْ اٰنَاسٌ يَتَطَهْرُونَ۞

فَأَنْجَيْنُهُ وَاهْلَهُ إِلَّا امْرَاتَهُ فَكَرُنْكَامِنَ الْفِينِينَ @

م وَامْطُونَا عَلَيْهِمْ مَّطُرًا فَسَاءً مَطُو الْمُنْفَدِينَ ﴿

قُلِ الْحَمْدُ يِنْهِ وَسَلْمٌ عَلْ عِبَادِهِ الْآيِيْنَ اصْطَفَةُ آلَنْهُ خَيْرٌ آمًا يُشْرِكُونَ ۞

﴿ آَمَنُ خَلَقَ الشَّهُوْتِ وَ الْاَرْضَ وَانْزَلَ لَكُمُوْنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَنْبُنْتُنَا بِهِ حَلَمَآلِقَ ذَاتَ بَهْجَةً مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْكِيتُوا شَجَرَهَا مَالِلَاً مَعَ اللهُ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِ نُوْنَ ﴿ 62.Kana nûû, Ula wamîtwîkîthisye nthî vandû va kûthûmûa, na eekîa mbûsî katî wayo, na eekîa ilma nûmû lûlû wayo, na eekîa tûtû katî wa nganga ilî? Ve Ngai ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Aiee, aingî mûno moo mayîsî.

63.Kana nûû Ula ûmûsûngîaa ûla wî thînanî yîla we wamwîkaîla We, na ûvetangaa ûthûku, na kûmûtw'îkîthya inyw'î atiîwa îûlû wa nthî? Ve Ngai ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Inyw'î mûsûanîaa maûndû mavûthû.

64.Kana Ula ūmūtongoeasya inyw'ī nthīnī wa kīla mūthemba wa kīvindu kya nthī na kya ūkanga, na Ula ūtūmaa kīseve ta ūvoo mūseo mbee wa tei Wake? Ve Ngai ūngī ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Iūlū Mūno wa ila mo mamwīananasya nasyo We.

65.Kana Ula wambīlīīlasya kyūmbe, na īndī aikītūngīlīla na Ula ūnenganae kwoondū wenyu kuma ītunī na nthī? Ve Ngai ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Asya, 'Etei ūkūsī wenyu ethwa inyw'ī mwī ma w'o.'

66. Asya, 'Vai ūmanyaa maūndū ala matonekaa lūlū wa nthi na ltuni ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, namo mayisi yila mo makathayūūkw'a.'

67. Aiee, ūmanyi woo nūvikīte mūthya wa w'o makīyīnenge Itu ndaīa; aiee, ow'o mo mena nzika nayo; aiee, mo nī ilalinda syayo.

اَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلْلَهَآ اَنْهُرُّا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِقَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزُاْ عَلَا يُعْلَمُونَ ۚ ﴿ عَالَٰهُ مَعَ اللّٰهِ بَلْ ٱكْشُرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۚ ﴿

آمَّنْ يُجِيْبُ الْمُضْطَرُّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ الشُّوَّءُ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءُ الْاَرْضِ مَ اللهُ مَّعَ اللهِ قَلِيْهُ مَّا تَذَكَّرُونَ اللهِ

ٱمَنْ يَهْدِينَكُمْ فِى ظُلْمَتِ الْبَرِّ وَالْبَحْدِوَمَنْ يُمْدِلُ الدِّيْحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَى رَحْمَتِهُ ۚ مَا اللَّهُ صَعَ اللَّهِ ۚ تَعْلَىٰ اللهُ عَنَا يُشْرِكُونَ ۚ ۞

اَمَنْ تَيْبَدَوُّا الْحَلْقُ ثُمَّ يُعِينُكُ لاَ وَمَنْ يَرْزُوْكُمُ مِنَ السَّمَا مِوْلاَوْضِ عَاللهُ مَعَ اللهُ قُلْ هَاتُوَابُوْهَا كُمُّ إِنْ كُنْ تُمُ طِيدِيْنَ ﴿

قُلْكَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّلْوٰتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّااللَّهُ ۚ وَمَا يَشْغُرُوْنَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۞

بُلِادْٰسَ كَ عِلْمُهُمْ فِى الْاخِرَةِ ۚ بَلْ هُمْ فِى شَاكِ عُ مِّنْهَا تَثِبَلْ هُمْ مِّنْهَا عَنُوْنَ ۞

LUKU 6

68.Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Ata! Yīla ithyī na maaīthe maitū tūkatw'īka kītoo, ow'o ithyī nītūkatūngwa īngī?

وَقَالَ الَّذِيْنَ كُفُرُوْآ ءَ إِذَا كُنَّا تُرْبُا وَّا إِبَآهُ اَ آَبِئَا اللهِ عَلَى الْمُنَا وَالْمَا ال

69.'Vate nzika, ithyī nītwathiwe ūu mbee—ithyī na maaīthe maitū; kīī ti kīndū īndī nī mbano sya tene.'

لَقَدْ وُعِدْنَا هٰنَا نَحْنُ وَابَأَوْنَا مِنْ قَبْلُ النَّ هٰذَآ إِلَّا آسَاطِيْرُ الْاَوْلِيْنَ ۞

70. Asya, Angangai ĭūlū wa nthī mwone ūndū mūminūkīlyo wa ene naī wathūkīte!' قُلْ سِيْرُوْا فِي الْاَمْرِضِ فَانْظُرُوْاكِيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُخْرِمِيْنَ ۞

71. Na we ndůkew'e kyeva kwoondů woo ona ndůkethwe na thína íůlů wa masůanío mathůku ala mo masůaníaa.

وَلَا تَخْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلِا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَا يَكُونون @

72.Namo maasya, 'Utianīo 00 0keanīīw'a indīl ethwa inyw'i mwi maw'o?'

وَيَقُولُونَ مَتْهِ هٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ طِدِقِينَ @ mwī

73. Asya, 'Nīkūtonya kwīthwa kana kīmwe kya ūla *ūsilīlo wathaniw'e*, kīla inyw'ī mūkwenda na *ngathīīo* kīmūvalūkīle īūlū wenyu, kī itiinyonī syenyu.'

قُلْ عَنْے آن يَكُونَ رَدِكَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَتَعْجِلُونَ ⊕

74.Na, ow'o, Mwlai waku nl mulau kwa andu onthe ma nthl, indl aingl muno vyu moo mai muvea.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُوْفَضْلٍ عَلَى النَّامِ، وَلَكِنَّ ٱلْتُوهُمُ لَا يَشْكُرُوْنَ ۞

75.Na vate nzika, Mwiai waku niwisi kila ithui syoo ivithaa na kila syumbulaa.

وَ إِنَّ رَبُّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُّوْرُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ @

76.Na vai kindū kivithe ituni na nthi, ateo nikiandike nthini wa Ivuku itheu.

دَمَاْمِنْ غَالِبَةٍ فِي السَّمَاۤ ۚ وَ الْاَرْضِ اِلَّا فِي كِتْبٍ فُهِيْنٍ ۞ 77.Nīw'o, Kulani īno īmatavasya Aanama-Isilaeli maūndū maingī mūno ala mo mavathūkanganīaa.

78.Na vate nzika, nī ūtongoi na tei kwa etīkīli.

79.Nīw'o, Mwīai waku akatw'a katī woo na ūtw'io Wake, Na We nī We Ula-Wī-Vinya, Umanyi-W'onthe.

80.Kwa ûu, ia wîkwatyo waku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; vate nzika, we ûûngeme îûlû wa w'o wî ûtheinî.

81.Nīw'o we ndūtonya kūtuma akw'ū mew'a nthī, ona ndūtonya kūtuma ala mate matū mew'a wītano, yīla mo maalyūka masyokete ītina.

82.Na we ndûtonya kûtongoesya ilalinda kuma îvîtyonî yasyo. We ûtonya kûmew'îthya asu tû ala metîkîlaa Syama Siitû, nîkana mo methwe me ew'i.

83.Na yîla ütw'io ükaumw'a îülü woo, Ithyî tükaete *kyūmbe* kwoondû woo kuma nthî kîla kîkamokita mo nündû andû mayaasyîtîkîla Syama Sitû.

LUKU 7

84.Na malilikany'e mo mūthenya ūla Ithyī tūkamombany'a vamwe kuma kīla nguthu ya andū ala maleile Syama Sitū, namo makaiwa nthīnī wa ianda syī kīvathūkany'o.

اِنَّ هٰذَا الْقُزُاٰنَ يَقُضُّ عَلاَيُكَى ٓ اِسْرَاءِٰيْلَ اَكُٰتُرُ الَّذِيٰ هُمْوْفِيهِ يَخْتَلِفُوْنَ ۞

وَإِنَّهُ لَهُدَّى وَرُحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

إِنَّ رَبَّكَ يَقْفِىٰ بَيْنَهُمْ بِعَكْمِهِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ۚ ۚ

فَتُوكُّلُ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَتِّي الْمُبِينِ

إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْثَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءُ إِذَا وَكَالَّهُ عَامُ إِذَا وَكَا

وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِى الْعُنْيِ عَنْ ضَلَلَتِهِمُّ اِنْ تُنْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِالِتِنَا فَهُمْ مُسْلِئُوْنَ ۞

وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمُ آخُوجُنَا لَهُمْ دَآبَةً ثُونَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ آنَّ النَّاسَ كَانُوا بِأَيْرِنَا إِلَّا لَاَيْوِتُنُونَ ۞

وَيُوْمَرِنَحْشُرُمِن كُلِّ أَمَاةٍ فَوْجًا فِتَن يُكَلِّ بُوبِأَلِيّنًا فَهُمْ يُوزَغُونَ@ 85.Kūvika, yīla mo mevika, We akasya, 'Inyw'ī nīmwaileile Syama Sitū na mītūkī oyīla mūtaī mūnakwata ūmanyi musūu īūlū wasyo? Ethwa ti ūu īndī, waī ūndū ūngī mwaū, ūla inyw'ī mweekaa?'

حَتَّ إِذَا جَآءُ وَقَالَ ٱلذَّ بَثَنُ بِأَيْتِي وَلَمَرُ يَعِينُكُوا بِهَا عِلْمًا امْنَا ذَاكُنْ تُمْرِ تَعْمَلُونَ ﴿

86.Na ūtw'io ūkavalūka lūlū woo nūndū mo nīmeekie nal, na mo maikethwa matonya kūneena.

وَ وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلْمُوْانَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ۞

87.Mo nomonete kana Ithyi nituseuvitye utuku nikana mo matonye kuthumua nthini wa w'o; na muthenya umatonyethasye kwona nthi? Niw'o, nthini wa undu uu ve Syama kwa andu ala metikilaa

ٱلَهُرِيرُوْا أَنَّا جَعَلْنَا النَّيلَ لِيَسْكُنُوْا فِينِهِ وَالنَّهَارَ مُنْصِرًا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰيتٍ لِتَقَوْمُ أَيُّوْمِنُوْنَ ۞

88.Na mûthenya ûla soo ûkavuvwa, ûla ona wîva w'onthe wî matunî na ûla ona wîva wî îûlû wa nthî akakwatwa nî w'ia, ateo ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa. Na onthe makooka Kwake manyivîtw'e.

وَيُوْمَرُيُنْفَخُ فِى الصُّوْرِ فَفَيْعَ مَنْ فِى السَّلُوٰتِ وَ مَنْ فِى الْاَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللهُ وَكُلَّ الْوَالْا الْوَالْا الْوَالْا

89.Na inyw'î nîmûsyonaa iîma mûkasûanîa niûngeme, oyîla syo nithambalele ota kûthambalala kwa mathweo. Usu nî wîa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula watw'îkîthisye kîla kîndû kîlûmîte na kî vinya. Nîw'o, We nîwîsî nesa vyû ûndû inyw'î mwîkaa.

وَ تَرَّتُ الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِى تَسُرُّ مَسَرَّ الشَّحَابُ مُنْعَ اللهِ الَّذِنَى اَنْقَنَ كُلَّ شُکُّ إِنَّهُ خَبِيْرُ بِمَا تَفْعَلُونَ ۞

90.Ula ona wīva wīkaa kīko kīseo, akeethwa na ītuvi īseo mūno mbee wa ŭu, na ūsu akeethwa e mūuonī mūthenyanī ūsu.

مَنْ جَآَّءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ قِنْهَا ۚ وَهُمْ قِنْ فَذَعِ يَوْمَهِنٍ اٰمِنُوْنَ ۞

91.Na asu ala mekaa mothūku, makekw'a nthīnī wa Mwaki na mothyū

وَمَنْ جَآءَ بِالسَّنِئَةِ ثَكُنَتْ وُجُوْهُهُمْ فِ النَّالَّهِ هَلُ تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُهُ تَعْمَلُوْنَ۞ moo. Inyw'l mûiûtuvwa kwoondû wa maûndû ala mweekaa?'

92. Asya, 'Nyie nīyīaīwe kūmūthūkūma Mwīai wa mūsyī 00 tū ūla We ūūtw'īkīthītye mūtheu, na syīndū syonthe nī Syake We; na Nyie nīyīaīwe kwīthwa katī wa asu ala menenganae kwa Ngai.

93.'Na kûmīsoma Kulani.' Kwa ûu, ûla ona wīva batīlaa ûtongoi, aûatīlaa tû kwoondû wa ûseo wa thayû wake mwene; îndî kwa ûla we ûthyoekaa, asya, 'Nyie nīo Mūkaanany'a tû.'

94.Na asya, 'Ndaīa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; omītūkī We akamwony'a Syama Syake, na inyw'ī mūkaimanya syo.' Na Mwīai waku ndaleaa kūmanya ūndū inyw'ī mwīkaa

إِنْمَآ ٱمُونُ أَنُ آعُبُكَ دَبَ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي َىٰ حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْ الْمَالِيُكُ

دَانُ اَتُلُوا الْقُرَٰ انَّ فَهَنِ الْهَدَّلِى فَإِنْسَا يَلْهَتَدِىٰ لِنَسَا يَلْهَتَدِىٰ لِنَسْسَا اللهُ النَّسَا آمَنَا مِنَ النَّسُسَا آمَنَا مِنَ النَّسُسَا آمَنَا مِنَ النُسُنْ فِدِنِنَ ﴿ الْمُنْ فِدِنِنَ ﴿ الْمُنْ فِدِنِنَ ﴿ الْمُنْ فِدِنِنَ ﴿ الْمُنْفِدِنِنَ ﴾

وَ قُلِ الْحَمْنُ لِلْهِ سَنُونِكُمْ الِيّهِ فَتَعْرِفُوْنَهَا ۗ وَمَا عُ دَبُكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ۞

AL – KASAS (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe,Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Taa Siin Miim. Ngai Ula Utheasya, Www'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

3.Ino ni Misoa ya Ivuku itheu.

4.Ithyī twitūngīliīla kwoondū waku kīlungu kya ūvoo wa Mose na Valao kwa ūla w'o, kwa ūtandīthyo wa andū ala metīkīlaa.

5.Nīw'o, Valao nīweekathīle lūlū wa nthī, na amaany'a andū ma kūū matw'īka nguthu; we nīwendie kūmyonzethya nguthu līmwe yasyo, akīsyūaa syana syoo sya ivīsī, na akītia iveti syoo. Kwa ūla w'o, we aī katī wa ala-eki-ma-mawathavu.

6.Na Ithyī nītwendie kwonany'a īnee Yitū kwa asu ala masūanīawa kwīthwa me onzu īūlū wa nthī, na kūmatw'īkīthya mo atongoi na atiīwa ma manee Maitū,

7.Na kumanenge vinya lulu wa nthi, na kumony'a Valao na Amana na nguthu syoo sya ita kila mo makiaa kuma kwoo.

8.Na Ithyi nitwamuvuanisye nyinyia wa Mose tükyasya, 'Mwongye na weew'a w'ia iülü wake, indi mwikye üsini na ndükakie, ona ndükakwatwe ni kyeva; nündü Ithyi tükaütüngia we, na

السير الله الرّخمين الرّحيني

طسم ا

تِلْكَ أَيْتُ الْكِتْبِ الْبُينِ

نَتْلُوْاعَلَيْكَ مِنْ نَبَا مُوْسٰى دَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمُ يُؤُمِنُونَ۞

اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْاَرْضِ دَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيمُعًا يَّسْتَضْعِفُ طَآيِفَةً مِنْهُمْ يُذَيِّحُ اَبْنَآءُهُمْ وَيُسْتَخَى نِسَآءُهُمُ النَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِيْنَ ۞

وَ نُونِيُهُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوْا فِ الْاَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ إَيِنَةً ۚ وَنَجْعَلَهُمُ الْوٰرِثِيْنَ ۞

دَ نُسَكِٰنَ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ دَنُرِى فِرْعُونَ وَهَامْنَ وَجُنُوْدَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْدُرُوْنَ ۞ دَاوْحَيْنَا ۚ إِلَى أُمْرِمُوْسَى اَنْ اَرْضِعِيْلِا ۚ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَالْقِيْلِهِ فِي الْيَحْرُوكِا تَغَافِى وَكَا تَحْذَفِنْ إِنَّا وَلَدُوْهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْدُرْسَلِيْنَ ۞ tūkamūtw'īkīthya we kwīthwa *ūmwe* wa Atūmwa.

9.Na andû ma Mûsyî wa Valao nîmamwosie we mate ûmanya ona vanini kana we akatwîka mûmaitha na wambîlîîlyo wa thîna woo. Nîw'o, Valao na Amana na nguthu syoo sya ita maî eki-ma-naî.

10.Na kîveti kya Valao kyaisye, 'We akeethwa ütanu wa itho yakwa na kwaku we. Ndükamüae. Vangi nütonya kütüuna, namo mayaamanya kieleelo Kitü.

11.Na ngoo ya nyinyia wa Mose yeethwa yina ûthasyo nûndû wa kiûûyû. We ethiwa eeyumbûlile mbai yake, takethwa Ithyi tûyaaîkia ngoo yake vinya nîkana we atonye kwithwa kati wa etikili alûmu.

12. Nake amwîa mwîîtu-a-inyia, 'Mûatîle we.' Kwa ûu we nîwamûsyaîîsye e vaasa namo mayaamanya.

13.Na Ithyī nītwaminīte kūtūma ongany'a mamūlea we; kwa ūu we aisye, 'Nīmūtongoesye kwa nyūmba īla yīmūae kwoondū wenyu namo makeethwa me aīkīīku kwake?'

14.Kwa uu Ithyi nitwamutungie kwa nyinyia wake nikana itho yake yitonye kutana na we ndakatonye kwithwa na kyeva na nikana atonye kumanya kana utianio wa Ngai Mwene Vinya Wonthe ni wo. Indi aingi muno moo mayisi.

فَالْتَقَطَةَ الْ فِرْعَوْنَ لِيَكُوْنَ لَهُمْ عَكُوَّا وَحَزَمَّا وَالْتَقَطَةَ اللهُ وَعَوْنَ لِيَكُوْنَ لَهُمْ عَكُوَّا وَحَزَمَا اللهُولِي اللهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ

وَقَالَتِ امْرَاتُ فِرْعَوْنَ ثُرَّتُ عَيْنٍ لِيْ وَ لَكَ ۖ لَا تَقْتُلُونُهُ مِنْ عَلَمْ اَنْ يَنْفَكُنَا آوْ نَتِخَذَنَ ﴿ وَلَدًا وَهُمُ لَا يَشْعُرُونَ ۞

وَ اَصْبَحَ فُوَّادُ أُمْرِ مُوْسَى فَرِغًا ﴿ إِنْ كَادَتْ لَتَبُعِوىٰ بِهِ لَـوْلَاۤ اَنْ زَّرَبُطْنَا عَلِے قَلْبِهَا لِتَكُوْنَ مِنَ الْنُومِيْنِ

وَقَالَتَ لِأُخْتِهِ قُضِيْهُ فَبُصُّرَفَ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمُ لَا يَشْعُرُونَ ۗ

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلَاَدُهُمُّ عَلَّ آهْلِ بَيْتٍ يَكُفْلُوْنَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نُصِحُونَ ۞

فَرَدُدْنٰهُ إِلَى أَمِّهٖ كَىٰ تَقَرَّعَيْنُهَا وَلَا يَخَرَنَ وَلِتَعْلَمَ ﴿ إِنَّ مَعْدَ اللهِ حَثَّ وَلِكِنَّ ٱلْنَرْهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ۚ

LUKU 2

15.Na yila we wavikile *Oima* wake na vinya mwianiu na indi aima, Ithyinitwamonengie we Oi na Omanyi; na Ou niw'o, Ithyi tomaivaa asu ala mekaa Oseo.

16.Na we nîwalikile nthînî wa mûsvî o andů makomete; navo eethla andů ell makvūkita—ūmwe wa andû make mwene, na ūla ūngī wa amaitha make, Na ŭla wal wa andu make amwitya ütethyo Tülü wa üla wal wa amaitha make. Kwa ûu, Mose nîwamûkûnie we na ngundi, na vo vaete kikw'ú kyake. We aisye, 'Kīī nī kīko kya Satani: we mūmaitha. műkengani ow'o ηĨ wivonanitve.'

17. Nake asya, 'Mwlai wakwa, Nyie nliniovitisye thayo wakwa, kwa ou, ndekea Nyie.' Kwa ou We nliwamoekeie we; We nli Moekanli Mono Vyo, Usolitwe nli tei.

18. Nake aisye, 'Mwlai wakwa, nundu We nunengete Nyie Inee Iulu wakwa, nyie ndikethwa mutetheesya wa avitany'a.'

19.Na we niwambilillye muthenya wake nthini wa musyi aendete na maau esuviite, asyalisye; na sisya! We ula wamwititye utethyo ta loo yu amwikalla mgi amunenge utethyo. Mose amutavya we, 'Ow'o, we wi mwiki-wanai wiyumilitye.'

وَلَمَا اللَّهُ اَشُدَّةُ وَاسْتَوْى التَّيْنَهُ خُكُمًا وَعِلْمًا * وَكُلْمًا * وَعِلْمًا

وَدَخَلَ الْمَدِيْنَةَ عَلَى حِيْنِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا قَوَجَكَ فِيْهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلْنَ هُلْاً مِنْ شِيْعَتِهِ وَهٰذَا مِنْ عَذْوِمْ فَاسْتَعَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيْعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوْمٌ فَوَكَرَهُ مُولِي فَقَضَ عَلَيْهُ قَالَ هٰذَا مِنْ عَلِى الشَيْطِنِ إِنَّهُ عَدُورٌ مَّضِلٌ ثَمِينٌ ﴿

قَالَ رَبِّ إِنِّى ظَلَنْتُ نَفْسِى فَاغْفِي لِى فَغَفَرَ لَهُ * إِنَّهُ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ۞

قَالَ رَبِ بِمَا اَنْعَمُتَ عَلَىٰ فَلَنَ اَكُونَ ظَهِيْرًا لِلْمُخْدِمِيْنَ @

فَأَصْبَحَ فِي الْمَايِنِيَّةِ خَآلِهِ النَّذِي فَاذَا الَّذِي الْمَايِنِيَّةِ خَآلِهِ اللَّذِي الْمُؤتَى السَّنَاءُ مَا اللَّامِي السَّنَاءُ مَا اللَّهُ مُؤتَى السَّنَاءُ مَا اللَّهُ مُؤتَى النَّاكَ لَعَوِيَّ مُعْمِيْنُ ﴿
النِّكَ لَعَوِيَّ مُعْمِيْنُ ﴿

20.Na yīla we wasūanīie kūmūkwata mūndū ūla waī mūmaitha woo elī, amūkūlya, 'We Mose, wīenda kūmbūaa tondū ūnamūaie mūndū īoo? We wīenda kwīthwa wī kīng'endilī nthī īno ona we ndūkwenda kwīthwa katī wa ala mew'īthanasya.'

21.Na vooka mündü kuma vaasa, ütee wa müsyl, asembete. Amwla, 'We Mose ow'o anene ma müsyl nimombene maisüanla küküaa we. Kwa üu, thi ume küü; vate nzika, Nyie ni kati wa ala meükwendea üseo.'

22.Kwa uu, we niwaendie auma kuu, aikia, etuile. Nake asya, 'Mwiai wakwa, mbumya nyie kuma andoni mate alungalu.'

LUKU 3

23.Na yīla we weelekelye ūthyū wake ngalīko ya Mitiani, asya, 'Nyie nīīkwatya Mwīai wakwa akandongoesya nyie nzīanī īla ya w'o.'

24.Na yı̃la we wavikie vandu ve kı̃w'u ku Mitiani,vau nı̃weethı̃ie nguthu ya aume yı̃ing'ithya indo syoo. Na utee wamo nı̃weethı̃ie iveti ili isiı̃le indo syasyo. Nake amakulya, 'Mwı̃na kyau inyw'ı̃?' Nasyo syamusungı̃a, 'Ithyı tuitonya kung'ithya indo situ kuvika yı̃la aı̃thi meı̃nukya indo syoo, nake ı̃the waitu nı̃ mundu mukuu muno.'

25.Kwa ūu, we nīwamang'ithīsye indo syoo. Indī aathūka, ūtee muunyīnī, na asya, 'Ame We Mwīai wakwa, Nyie nī

فَلَتُا آنُ الاَدَ آنُ يَنْطِشُ بِالَّذِي هُوَ عَدُوُّ لَهُمُا فَكَالَ آنُ الاَدَ آنُ يَنْطِشُ بِالَّذِي هُوَ عَدُوُّ لَهُمُا فَاللَّهُ الْمُنْكَا قَتَلْتَ نَفْتًا فِالدَّفِي فِالْاَمْسِ إِلْاَمْسِ إِلْاَمْسِ إِلْاَمْسِ أَلْفَ الدَّفِي الْاَمْسِ فَالْمُعْلِدِينَ ﴿ وَمَا تُونِدُ الدَّفِي الْمُعْلِدِينَ ﴿ وَمَا تُونِدُ الدَّفِي الْمُعْلِدِينَ ﴾

وَجَاءَ وَجُلَّ مِنْ اَفْصَا الْسَدِينَةِ يَسْنَى قَالَ لِمُوْسَدَ إِنَّ الْسَكَةَ يَا أَتِسَرُونَ بِكَ لِيَغْتُلُوكَ فَانْحُرُجُ إِنِيْ لَكَ مِنَ النِّعِيجِيْنَ ۞

نَخَنَ مِنْهَا خَآرِهَا يَتَرَقَّنُ قَالَ رَبِ نَجِينُ مِنَ ﴾ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿

وَكِتَا تَرَجَّهَ تِلْقَاءُ مَذَيْنَ قَالَ عَلَيْ سَرَيْنَ آنَ يَهْدِينِيْ سَوَاءُ السَّبِيْلِ

وَكَتَا وَرُدَ مَاءً مَذَيْنَ وَجُدَعَكَيْهِ أُصَّةً فِنَ النَّاسِ يَسْفُونَ أَهُ وَرَجَدَ مِنْ دُوْنِهِمُ الْمَرَاتَيْنِ النَّاسِ يَسْفُونَ أَهُ وَوَجَدَ مِنْ دُوْنِهِمُ الْمَرَاتَيْنِ تَذُوْدُنِ قَالَتَا لَا نَسْقِى حَثَى يُصْدِرَ الرِّيَاءَ وَالْوَنَ الْشَيْعُ كُلِيْدًى

فَسَعْ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ دَبِ إِنِّى لِمَا َ ٱنْزُلْتَ إِلَىٰ مِنْ خَيْدٍ فَقِيْرٌ ۞ mūvoyi wa kīla kīseo ona kīva We wiaa īūlū wakwa Nyie.

26.Na kīmwe katī wa ila iveti ilī nīkyookie vala ūī, kīendete kīna nthoni. Nakyo kyamwīa, 'Nau nūnūūkwīta we nīkana atonye kūūnenge ītuvi nūndū wa kūtūng'ithīsya indo sitū.' Kwa Ūu, yīla we wookie kwake, na amūtavya ūvoo ūsu, amwīa, 'Ndūkakīe; we nūminīte kuma andūnī mate alūngalu.'

27.Kīmwe katī wa ila iveti kyaisye, 'Ame Asa wakwa, mūandīke we, nūndū mūndū ūla mūseo vyū we ūtonya kūmūandīka nī ūla wīna vinya na mūīkīīku.'

28.Ithe wasyo amūtavya Mose, 'Nyie nīna kīeleelo kya kūūnenge we mwīītu ūmwe wakwa ūmūtwae ethwa we nūūnthūkūma ngūandīkīte kwa myaka nyaanya. Indī we wamina myaka īkūmi, nī kwīanana na kwenda kwaku mwene. Na Nyie ndikaūnenge wīa wī vinya, Ngai Mwene Vinya W'onthe enda we ūkambona nyie nī katī wa ala alūngalu.'

29. We aisye, 'Uu nīweew'anw'a ninyie naku we. Oyīla nyie nīngwīanīsya katī wa asu elī, vaikethwa ūndū ūte ūlūngalu kwakwa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī lūlū wa ūndū ithyī tūneenaa.'

LUKU 4

30.Na yīla Mose weanīīsye īvinda yu, na athi kyalo na andū ma nyūmba yake, we nīwoonie mwaki ngalīko ya Kīlma. Nake amatavya andū ma nyūmba yake,

فَجَآءَتُهُ إِخِلَ مَهُمَا تَنْشِىٰ عَلَى انْتِخِبَآءُ قَالَتْ إِنَّ الْمُنَا وَنَكَ إِنَّ الْمُنَا وَلَا الْمُن عَلَى الْجُرَمَا سَقَيْتُ لَثَا وَلَكَ الْمُرَمَا سَقَيْتُ لَثَا وَلَكَ الْمُرَمَا سَقَيْتُ لَثَا وَلَكَ الْمُرَمَّا سَقَيْتُ لَثَا وَلَا مَن عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفَّ الْمُجَوْتُ مِن الْقَوْمِ الظَّلِينِينَ ﴿

قَالَتْ إِحْلَىٰهُمَا يَأْبَتِ اسْتَأْجِزُهُ ۚ إِنَّ حَيْرٌ صَنِ اسْتَأْجَزْتَ الْقَوِئُ الْاَحِيْنُ ۞

قَالَ إِنْ آأُرِيْدُ آنُ أُنْكِحُكَ اِخْدَى اَبْنَتَى هُتَايْنِ عُلَّى آنَ تَأْجُونِي ثَلْنِي حِجَةٍ فَإِنْ أَثْنَتَ عَشْرًا قِينْ عِنْدِكِ قَ مَمَّا أُرِيْدُ آنْ آشُقَى عَلَيْكُ مُجَمِّدُنِ إِنْ شَكَادُ اللهُ مِنَ الصَّلِحِيْنَ ۞

قَالَ ذٰلِكَ بَنْيَنِي وَ بَيْنَكَ ۚ أَيْمَا الْاَجَلَيْنِ تَضَيْتُ كَالَّا يَّ عُلْدُوانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكَيْلٌ ۞

فَلَنَا قَطْمُوْسَى الْاَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهَ الْنَسَ مِنْ جَانِبِ الظُّوْرِ نَارًا ۗ قَالَ لِإَهْلِهِ الْمُكُنُّوُ آلَيْ الْنَتُ 'Eteelai Nyie ningwona mwaki; vangi nindonya kumuetee inyw'i uvoo wa vata kuma vo kana kisinga kuma umwakini nikana inyw'i ene mutonye kwota.'

31.Na yīla we wavikie vala 0ī, nīweetiwe na wasya kuma ngalīko ya kw'oko kwa aûme kwa Mwanda ūsu, nthīnī wa vandū vaathime, kuma kīla kītinī: 'We Mose, vate nzika, Nyie, vate Ongī eka Nyie, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwlai wa nthī syonthe.'

32.Na ota ūu, wamwīa 'Lekya ndata yaku nthī.' Na yīla we wamyonie īimyaumyia ta nzoka, nīwasyokie na syomūtete na ndaaeteela. We Mose, ūka mbee na ndūkakīe; vate nzika wī ūmwe wa asu ala mena mūuo.

33.'Likya kw'oko kwaku nzakwavanî kwaku na kwîuma kwî kweû kûte na ûthûku na tûnga kw'oko kwaku vala ûî we wîthwe ûtena w'ia. Kwa ûu, ii ikeethwa syî iîkîîthya ilî kuma kwa Mwîai waku kwa Valao na anene make. Vate nzika mo nî andû mbaa-matû.

34.We aisye, 'Mwiai wakwa, Nyie ninooaie mundu kuma kati woo, na nyie ningukia maikambuae.

35.Na mwanaa mwaitu Aluni ni muneeni museo muno kumbita nyie; kwa uu, mutume aendany'e vamwe nakwa, ethwe mutetheesya wakwa nikana we atonye kwithwa na ukusi iulu wa uw'o wakwa. Nyie ningukia mo maikese kumbita mukengani.'

ڬٲڒؙڷڰؚۘؽؙٚؽٚٳؾؽڴؙڡ۫رقِنْهٵؠ۪ڂؘؠٙڕٟٱۏۘڿڶ۫ڡۯۊ۪ڡۣٙؾ۩ڶؾۧٵڕ ڵڡؙڴڴؙۄ۬ تَصۡطُلُونَ۞

فَكُتَا اَتُهَا نُوْدِى مِن شَاطِئُ الْوَادِ الْاَمْسِ فِي الْبُعْعَةِ الْمُنْزِكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ اَنْ يَٰهُوْسَى لِآنِ اَثَامَتُهُ دَبُ الْعُلَمِيْنَ ﴾

وَانَ اَلَٰنِ عَصَاكُ فَلَتَا زَاٰهَا تَهْتَزُكَا تَهَاجَانَ وَلَٰ مُدُيِرًا وَكَدُيُعَقِّبُ لِمُوْسَى آفِيلُ وَكَا يَخَنَّ اِنَكَ مِنَ الْأَمِنِينَ ۞

أَسُلُكُ يَدَكَ فِي جَنْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَآءٌ مِن عَبْرِسُوٓءُ وَاضْمُ مُرالِيُكَ جَنَاكَ كَ مِنَ الرَّهْبِ فَلْ نِكَ بُوْعَانِ مِن زَبِكَ إِلى فِرْعَوْنَ وَمَلَاْ بِهُ إِنْهُمْ كَانُوا قَوْمًا فِسْقَ نَنَ۞

قَالَ رَبِّ إِنِّى تَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا صَاحَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ۞

وَاَنِی هٰرُوْنُ هُوَاَفْصَحُ مِنِی لِسَانًا فَأَرْسِلْهُ مَرِی رِدْاً يُصَدِّفُونَيُ ۚ إِنِّيَ اَخَافُ اَن يَكُلُو بُوْنِ ۞ 36.Ngai aisye, 'Ithyī tūkeekīa kw'oko kwaku vinya vamwe na mwanaa nyinyia waku, na tūkamūnenge ūtonyi inyw'eli nīkana mo maikatonye kūmūvikīa inyw'ī. Endai na Syama Sitū. Inyw'elī na asu ala mamūatīīaa mūkeethwa mwī asindi.'

37.Na yı̃la Mose wookie kwoo ena Syama Siitu ntheu, mo maisye, Kıı̃l ti kı̃ndu ateo nı̃ uoi museuvye, na ithyı̃ tuyaamew'a maundu ta aa ona ı̈ndıı̃ kuma kwa maaıthe maitu ma tene.'

38.Mose aisye, 'Mwlai wakwa, nlwisi nesa vyū we ūla ūetete ūtongoi kuma Kwake, na ūla ltuvi ya ūtūo wa mūminūkilyo ylkethwa yi yake. Nlw'o, eki-ma-nal maikalla ona Indil.'

39.Na Valao aisye, 'Inyw'ī anene, Nyie ndimwīsī Ngai wenyu ūngī eka nyie mwene; kwa Ūu, mbīvīsyei mavali ma yūmba, we Amana, na mbakīai nyie mbaasya nīkana ndonye kūmūng'ethesya Ngai wa Mose, onakau nyie nīngūīkīīa we kwīthwa nī ūmwe wa akengani.'

40.Na we na nguthu syake sya ita nîmeekathîle mûno lûlû wa nthî matena kîtumi kîanîu. Namo masûanîie kana maikatûngwa Kwitû Ithyî ona îndîî.

41.Kwa ūu, Ithyi nitwamūkwatie we na nguthu syake sya ita, na twamekya ūkangani. Sisyai indi, ūndū mūminūkilyo wa eki-ma-nai wathūkite!

42.Na Ithyi nitwamatw'ikithisye mo atongoi ala mamathokasya andu malike

قَالَ سَنَشُكُ عَضُدَكَ بِأَخِيْكَ وَنَجْعَلُ تَكُمَا الْمَالْقَا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمُمَا ﴿ إِنْتِنَا ۚ أَنْتُمَا وَمَنِ الْبَعَكُمُمَا الْغَلِيُونَ ۞

فَلَتَا جَآءَهُمُ مُّوْسِى بِأَيْتِنَا بَيِنْتِ قَالُوْا مَا هَٰنَ اَ إِلَّاسِحُوَّمُّ فُتَرَّ وَمَا سَمِعْنَا بِهِٰنَا فِنَ اَبَالِمِنَا الْاَسِحُوَّمُّ فُتَرَّ وَمَا سَمِعْنَا بِهِٰنَا فِنَ اَبَالِمِنَا اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ ال

وَ قَالَ مُوْسَى رَئِنَ آعْلَمُ بِهَنْ جَآءُ بِالْهُلٰى مِنْ عِنْدِهُ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِّ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّلِمُونَ۞

وَ قَالَ فِرْعَوْنُ يَآئِهُمَا الْمَلَا مُا عَلِنْتُ لَكُوْ مِّنَ الْمَلَا مُا عَلِنْتُ لَكُوْ مِّنَ اللهِ عَنْدِئْ قَافَتِ فَالْمَانُ عَلَى الطِينِ فَالْجَعَلْ إِلَى إِلَى اللهِ مُوْلِئَةٌ وَإِنْي لَا ظُنْتُهُ مِنَ الْكُوْرِينِينَ ﴿ وَالْمَالَةُ اللَّهِ مُوْلِئَةٌ وَالْمَالِكُونِ اللَّهِ مُوْلِئَةً وَالْمَالَةُ لَا اللَّهِ مُوْلِئَةً وَالْمَالَةُ لَا اللَّهِ مُوْلِئَةً وَالْمَالَةُ اللَّهُ اللَّهُ مُوالِئَةً وَالْمَالُونِ اللَّهِ مُواللَّهُ اللَّهُ مُواللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّاللَّالَةُ اللَّاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ الللَّالَ

وَاسْتَكُبْرَهُو وَجُنُودُهُ فِي الْاَمْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَ ظَنُوْاً اَنْهُمْ لِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿

قَاَخُذُنْهُ وَجُنُوْدَةُ فَنَبَذُنْهُمْ فِي الْيَوْ ۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاتِبَةُ الظّٰلِيئِينَ ۞

وَجَعَلْنَهُمْ آيِنَةً يُذَعُونَ إِلَى التَّازُّو يَوْمُ الْقِيْهِ

nthini wa Mwaki na nthini wa Muthenya wa Uthayuukyo mo maikakwata utethyo.

43.Na Ithyi nitwatumie mo maatiiwa ni kiumo iolo wa nthi ino; na Mothenyani wa Uthayookyo mo makeethwa kati wa asu ala mayenetwe oseo w'onthe

LUKU 5

44.Na Ithyi nitwamunengie Mose Ivuku, na Ithyi nitwasyanangie nzyawa ila syai sya mbee, ta mwambiliilyo wa kumulikilwa kwa andu, na utongoi na tei, nikana mo matonye kusuania.

45. Na we ndwaî ngalî ya Uthûîlonî wa syua ya Kîlma yîla Ithyî twamûvuanîsye Mose mwîao ona we ndwaî katî wa ngûsî.

46.Indī Ithyī nītwaetie nzyawa ingī ītina wa Mose, na thayū nīwaasavangiw'e kwoondū woo. Na we ndwaī mwīkali wa Mitiani, ūitūngīlīīla Mīsoa Yaitū kwoo; Indī Nithyī twamatūmie Atūmwa.

47.Na we ndwai ngaliko ya Kiima, yila Ithyi tweetanie. Ithyi nitootomite we ta tei kuma kwa Mwiai waku, nikana we utonye kumakaany'a andu ala mataamba kuvikiwa ni Mukaanany'a mbee waku, nikana mo matonye kusuania.

48.Na nīkī, mo, yīla thīna wamakwata nūndū wa meko moo, maleaa kwasya, 'Mwīai waitū, We waleile kūete Mūtūmwa Waku kwitū nīkī na twaī

د پنصرون 6

وَٱتْبَعَنْهُمْ فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَغَنَهُ وَيُوْمُ الْقِيْمَةِ هُمْ ﴾ قِنَ الْمَقْنُوجِيْنَ ﴿

وَلَقَدُ اَتَيْنَا مُوْسَدَ الْكِتْبَ مِنْ بَعْدِ مَا اَهْلَمُنَا الْفُرُونَ الْأُولَى بَصَالِمَ لِلنَّاسِ وَهُدُنَّ عَ وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمُ مُتَذَكِّرُونَ ﴿

وَمَاكُنْتَ بِمَانِنِ الْغَزْنِيَ إِذْ قَضَيْنَا ۚ إِلَّى مُوْتَ الْاَمُوْتَ الْاَمْرَوَ مَاكُنْتُ مِنَ الشَّهِدِيْنَ ﴿

وَلِكِنَّا اَنْشَانَا فُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْغُمُوُّ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِيَ اَهْلِ مَذَيْنَ تَتْلُوْا عَلَيْهِمُ الْيَتِنَا ُ وَكِنَا كُنَا مُنْا مُرْسِلِيْنَ۞

وَمَاكُنْتَ بِجَانِبِ الطُّوْدِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَّحْمَـهُ فِنْ زَّنِكَ لِشُنْذِدَ وَوَمَّا مَّاۤ اَتْهُمُ فَرِقِنْ فَذِيْدٍ فِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ مِيَّذَكَ كُوْنَ۞

وَلَوْلَا اَنْ تُصِيْبَهُمْ مُصِيْبَةٌ بِمَا قَذَمَتْ اَيْدِيْمُ نَيْقُولُوْا رَبَّنَا لَوْلَا اَرْسَلْتَ النِّيْنَا رَشُولًا فَنَثَيْعُ النِيكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ۞ tūtonya kūatīīa Syama Syaku, na kwīthwa katī wa asu ala meetīkīlile?¹ *

49.Indī yīla w'o wookie kwoo kuma Kwitū, mo maisye, 'We aleete kūnengwe ta ala manengetwe Mose nīkī?' Takethwa mo mayaamaleete maūndū ala manengetwe Mose mbee mo maisye, 'Aoi elī tū meūtetheanīsya mūndū na ūla ūngī.' Namo maisye, 'Ithyī, twīmalea mo ūmwe na onthe.' * *

50. Asya, 'Indī etei Ivuku kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe yīla nī ndongoi nzeo mbee wa aa elī—Tola na Kulani----nīkana nyie ndonye kūyīatīla, ethwa inyw'ī mwī ma w'o.'

51.Indī mo malea kūūsūngīa we, īndī manya kana mo maatīīaa mawendi moo mathūku. Na nūū ūla mūvītany'a mūnene kūvīta we ūla ūatīīaa mawendi make mathūku vate ūtongoi ona ūmwe kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe?

فَلْتَا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِن عِندِنَا قَالُوَالُوَّلَا أَوْقِى مِثْلُ مَا أُوْتِيَ مُوْسِى اَوَلَمْ يَكُفُرُوْا بِمَا أُوْقِي مُوْسِٰ مِن مَبُلُ قَالُوْا سِحْوْنِ تَظْهُرَاتِيْنَ وَقَالُوْا إِنَّا يُكُلِّ كِفِوْوْنَ ﴾ كُفِوْوْنَ ﴾

قُلْ قَأْتُواْ بِكِيْتٍ مِنْ عِنْدِ اللهِ هُوَاهَدْ فَى مِنْهُمَا اَتَبِعْهُ إِنْ كُنْتُمْ صَدِقِيْنَ ۞

فَاِنْ لَمُ يَسْتَحَيْبُوْالِكَ فَاعْلَمْ اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهُوَّا عُمُّ وَمَنْ اَصَلُّ مِثَنِ اتَّبَعَ هَوْمَهُ بِغَيْرِهُدَّى فِنَ اللهِ عُ اِنَّ اللهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّلِينِينَ ﴿

¹ *Usûngïo wa îkûlyo yîî nî mûmanyîku na kîtumi kîla mo matatonya kûmûtûla Ngai Mwene Vinya W'onthe mûtî nûndû mavinda onthe We atumaa akaanany'a kwa andû mbee wa kûmasilîla nûndû wa meko moo mathûku sisya Kîlungu kya 6:132.

^{**} Katī wa amaitha atatū anene ma Kīsilamu---Ayuti, Aklisto na Athaithi ma mīvw'anano----Ayuti nīmo meūneenwa namo nthīnī wa mūsoa ūū. Uneeni ūū waī ūtonya kwīthwa waneeniwe nī Ayuti. Yīla Kulani Ntheu yaasya kana mo nīmaleete maūndū ala manengetwe Mose mbee, ndūtonya kwīthwa waasya kana andū ma Mūtūmwa Mūsmati wa Isilamu nīmaleete Mose Kīlungu kya Mūsoa ūū ūla ūkwasya 'Innaa bi kullin kaafiroon' ithyī nītūūmalea ūmwe na onthe' ota ūu wīasya kana 'ithyī nītūūmalea asu onthe ala mokaa na syītwa ya Ngai mena ila syītawa Syama.' Uu, wolootaa ūwau ūaanītwe nī onthe asu ala mamūleaa Mwathani wa īvinda yoo.

Nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū mate alūngalu.

LUKU 6

52.Na ow'o, Ithyl nltumaviklsye ila Ndeto nesa muno vyu, nlkana mo matonye kutalka.

53.Ala Ithyī twamanengie Ivuku mbee wayo nīmamītīkīlaa;

54.Na yīla yo yasomwa mbee woo, maasya, 'Ithyī nītūūyītīkīla yo. Nīw'o, ūū nī w'o kuma kwa Mwīai waitū. Ow'o ona mbee wayo, nītweenyivītye ithyī ene mbee wa Ngai.'

55.Aa makanengwe îtuvi yoo kelî, nûndû nîmeethîiwe momîisye na nîmakûanasya ûthûku na ûseo, na mo nîmaumasya katî wa syîndû ilî ithyî tûmanengete mo.

56.Na yı̃la mo meew'a ngewa nthūku, mevathanaa nayo na kwasya, Ithyı̃ twina mawı̃a maitu nenyu mwı̃na mawı̃a menyu. Muuo wı̃thwe nenyu. Ithyı̃ tuimamanthaa andu mate na ũmanyi.

57.Vate nzika, we ndûtonya kûmatongoesya onthe ala we wendete; ĩndĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe amûtongoesya ûla We wendaa; na We nûmesĩ nesa vyû ala matonya kûwîtîkîla ûtongoi.

58.Na mo maasya, 'Ethwa ithyī tūkaatīla ūtongoi twī vamwe naku we, tūkavulw'a kuma nthī yaitū.' Ithyī tūiseūvītye vandū va mūuo kwoondū

وَلَقَدْ وَضَلْنَا لَهُمُ الْقُولَ لَعَلَّهُمْ يِتُذَكِّرُونَ ١

إُنَّ ٱلَّذِيْنَ الْيَنْهُمُ الْكِتْبُ مِنْ تَيْلِهِ مُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ

دَاذَا يُنْظَ عَلَيْهِمْ قَالْوَآ اٰمِنَا بِهَ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَاً اِنَّا كُنَّا مِنْ تَبْلِهِ مُسْلِمِيْنَ ⊕

اُولَيِكَ يُوْتَوْنَ اَجُرَهُمْ مَّرَّتَيْنِ بِسَاصَ بَرُوْا وَ يُكْ رَّنُوْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِئَةَ وَمِثَا رَزَقَنْهُمْ يُنْفِقُوْنَ۞

وَإِذَا سَبِعُوا اللَّغُوَ آغَرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوَا لِنَاۤ آغَمَا لُنَا وَلَكُمْ آغَمَالُكُوْ سَلَمْ عَلِيَكُوْ لَا نَبْتَغِى الْخِيمِلِيْنَ ۞

إِنَّكَ لَا تَهْدِئ مَنْ آخْبَنْتَ وَالِكُنَّ اللهُ يَهْدِئ مَنْ يَثَاكُمُ وَاللَّهُ اللهُ يَهْدِئ مَنْ يَتَاكُمُ وَالْمُهْ تَدِيْنَ ﴿

وَ قَالُوْآ اِنْ نَّشِيعِ الْهُدَّى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِن اَرْضِنَا الْمُوْلَى مُعَكَ نُتَخَطَّفْ مِن اَرْضِنا الْمُؤْلِدُ اللَّهِ الْمُؤْلِدُ اللَّهِ الْمُؤْلِدُ اللَّهِ الْمُؤْلِدُ اللَّهِ الْمُؤْلِدُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّ

woo, vala vatwaawa mosyao ma matunda ma kila müthemba wa syindü syonthe, na kyaüya kuma Kwitü Ithyi? Indi aingi müno moo mayisi.

59.Na ni motuo meana ata ala Ithyi twaanangie ala meenenevisye mwikaloni wa thayu! Na aa nimo motuo moo ala mataatuwa itina woo ateo vanini, Na Nithyi ala twatwikie Atiiwa.

60.Na Mwīai waku ndakamyananga mīsyī ona vanini ateo We okīlītye Mūtūmwa kuma nthīnī wa Nyinyia wa Mīsyī ūnūūmasomea mo Mīsoa Yaitū; ona Ithyī tūikananga mūsyī ateo ekali mayo me eki-ma-naī.

61.Na syīndū ona syīva ila inyw'ī mūnengetwe fūlū wa nthī ino ni ūtanu wa ivinda wa thayū ūū wa yu na wanake wayo; na ila syina Ngai Mwene Vinya W'onthe nisyo nzeo vyū na syikalaa mūno. Indī inyw'ī nomūmanyaa?

LUKU 7

62. We îndî, ûla Ithyî tûmwathîte kyathî kîseo wîanîu wa maûndû ala we ûkamethîa ûndû ûmwe na ûla Ithyî tûmûnengete syîndû sya thayû ûû, na îndî nthînî wa Mûthenya wa Uthayûûkyo ûkaetwe mbee wa Ngai e wa kûsilîlwa?

63.Na mūthenya ūsu, We akameta mo, na kūmakūlya, 'Meīva ala mwambīananasya Nyie namo, ala inyw'ī mwamasūanīaa?

كُلِّ شَيْ تِزْنَقًا مِنْ لَدُنَّا وَلِكِنَّ ٱلْثُرَهُ فَوْلَا يُعْلَمُونَ ۞

وَكُمْ اَضَلَمُنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيْشَتَهَا أَتِنْكَ مَسْكِنْهُمُ لَمُرْتُنْكُنْ مِنْ بَعْدِ هِمْ اِلَّا قِلِيْلَاءُ وَ كُنَّا نَحْنُ الْورِثِيْنَ ۞

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُهٰى حَثْمَ يَبْعَثَ فِيَّ أَمِّهَا رَسُوْلًا يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ الْيِنَا ۚ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُهَى اِلَّا وَاهْلُهَا ظِلِمُوْنَ۞

وَمَآ أُوْتِيْتُمْ مِّنْ شُنْ فَمَنَّاعُ الْحَيْوةِ الدُّنْيَا وَ ﴿ ذِنْنِتُهَا ۚ وَمَا عِنْدَ اللهِ خَيْرٌ وَ ٱبْقَىٰ آفَا تَفَوْلُونَ ۞

اَفَكُنْ وَعَلْنَهُ وَعَلَ احْسَنًا فَهُو كَتِيْكِكُنْ مَتَعَنَهُ مَتَاعَ الْحَيْدِةِ الذُّنْيَا ثُمَّ مُوَيَوْمُ الْقِيْكَةِ مِنَ الْخُصَّرِيْنَ

وَيَوْمَ يُنَادِيْهِ فَ فَيَقُوْلُ أَيْنَ شُرَكًا عِي الَّذِيْنَ كُنْتُمْ تَزْعُنُونَ ﴿ 64.Na asu ala ūtw'io wa ūsilīlo ūkethwa ūthengee Tūlū woo, makasya, 'Mwīai waitū, aa nīmo ala ithyī twamathyoekisye, otondū ithyī ene twathyoekete. Ithyī yu nītūūtaanīsya namo mbee Waku na kūkwelekela We. Ti ithyī mo mathaithaa.'

قَالَ الَّذِيْنَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَتَّنَا لَمُؤُلِّهِ اللَّهِ إِنْ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ ا اغْوَيْنَا الْعُورَيْنَا اللَّهُ مُكَاعُورِينَا اللَّهِ الْمَا اللَّهُ مَا كَانُوا إِلَيْكُ مَا الْعَانُونَ ﴿

65.Na mo makatavw'a, 'Metei atindany'a menyu.' Namo makameta Indi mo maikamasūngia. Namo makawona ūsililo. Ta kethwa mo nīmaatīle ūtongoi!

وَقِيْلُ ادْعُوْا شُرِكًا ۚ كُمْ فَكَ عَوْهُمْ فَكُمْ يَسْتَجِينُهُوْا لَهُمْ وَدَا وَالْعَنَابُ ۚ لَوَانَّهُمْ كَانُوْايَهْ تَكُوْنَ۞

66.Na Müthenyanī üsu We akameta mo na kūmakūlya, 'Inyw'ī mwamanengie Atūmwa ūsūngīo mwaū?'

وَيُومُ يُنَادِنِهِمْ فَيُغُولُ مَا ذُا ٱجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ

67.Indī maundu onthe makamaīa mo muthenyanī usu, ona maikakulany'a mundu na ula ungī.

نَعِينَتْ عَلَيْهِمُ الْأُنْبَأَأَ يُومِينٍ نَهُمْ لِا يَسَارَاؤُنَ

68.Indî ta kwa we ûla wîlilaa na wîtîkîlaa na wîkaa meko ma ûlûngalu, nokwîthwa we akethwa katî wa ala makaîla.

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَامَنَ وَعَيِلَ صَالِ<u>كًا فَعَنْ</u> اَنْ يَكُوْنَ مِنَ الْمُفْلِحِنْنَ ۞

69.Na Mwiai waku ombaa kila We wendaa na amunyuvaa oula We wendaa. Ti vandu voo mo kunyuva. Ngai Mwene Vinya W'onthe nataiwe na We e iulu vaasa mbee wa ila mo mamwiananasya We nasyo.

وَرُبُّكَ يَغُلُّنُ مَا يَشَا ۚ وَيَغْتَارُهُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيْرَةُ ۗ مُغْنَ اللهِ وَتَعْلَمْ عَنَا يُشْرِكُونَ ۞

70.Na Mwiai waku numanyaa kila ithui syoo ivithaa, na kila syumbulaa.

وُ رُبُكَ يَعْلُمُ مَا تَكِنْ صُدُورِهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۞

71.Na We nī Ngai Mwene Vinya W'onthe; vai Ngai ūngī ateo We. Ndaĩa syonthe nĩ Syake mwambīlīīlyonĩ na

وَ هُوَاللّٰهُ كَاۤ إِلٰهَ إِلَّاهُوا لِهُ الْحَمْدُ فِى الْأُولَى وَالْخِوَّةُ وَلَهُ الْحُكُمُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞ Itunî. Utw'io nî Wake We, na Kwake inyw'î mûkatûngwa.

72. Asya, 'Ndavyei nyie, Ngai Mwene Vinya W'onthe akatuma ûtukû ûendeee kûvika Mûthenya wa Uthayûûkyo, nî ngai ûngî wîva ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ûla ûtonya kûmûetee inyw'î kyeni? Indî inyw'î nomûkew'a nthî?

73. Asya, 'Ndavyei nyie, Ngai Mwene Vinya W'onthe akatuma müthenya üendee küvika Müthenya wa Uthayüükyo, ve ngai üngī wīva üla ütonya kümüetee inyw'ī ütukü üla inyw'ī mütonya küthümüa nthīnī wa w'o? Inyw'ī indī nomwonaa nthī?

74.Na kwa **Inee** Yake We nůmůseůvísve invw'i **ūtukū** na inyw'ĩ mūthenva, nīkana mûtonye kūthūmūa nthīnī wasvo, na nīkana inyw'i mútonve kümantha mumo Wake, na inyw'i műtonye kütünga můvea.

75.Na mūthenya ūla We ūkameta mo na kūmakūlya, 'Meīva ala atindany'a Makwa ala inyw'ī mwamasūanīaa?

76.Na Ithyī tūkaumya ngūsī kuma kīla mūvathūko na andū na tūkaysa, 'Etei ūīkīīthyo wenyu.' Na īndī mo makamanya kana w'o nī wa Ngai mwene Vinya W'onthe. Na maūndū ala momaseūvasya makamaīa mo.

قُلْ اَرَدَيْ تُعُرِانَ جَعَلَ اللهُ عَلَيْكُمُ الْيَكَ سَوْمِدًا إلى يَوْمِ الْقِيْمَةِ مَنْ إِلَّهُ عَيْرُ اللهِ يَأْتِيَكُمْ بِضِيمَا ﴿ اَهُ لَا تَسْمَعُونَ ۞

قُلْ اَرَءَ يُنْفُر إِنْ جَعَلَ اللهُ عَلَيْكُمُ النَّهُ اَرَسُومَدُا إِلَى يَوْمِ الْقِيْمَةِ مَنْ إِلَّهُ غَيْرُ اللهِ يَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَنكُنُونَ فِيْهِ أَفَلَانَبُعِمُ وْنَ۞

وَمِنْ تَخْمَتِهُ جَعَلَ لَكُمُ الْيَلَ وَالنَّهَارُ لِتَسَكُنُوا فِيْهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَسْكُرُونَ۞

وَيَوْمُ يُنَادِنِهِمْ نَيَقُولُ اَيْنَ شُوكَآءَِى الَّذِيْنِ ُكُنْمُ تَزْعُنُوْنَ⊕

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيْدًا فَقُلْنَا هَاتُوا أَبُوهَا لُكُمُ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيْدًا فَقُلْنَا هَا تُوَا أَبُوهَا لُكُمُ اللهِ وَصَلَ عَنْهُمْ كَا كَانُوا يَفْتُرُونَ ۗ

LUKU 8

77.Nīw'o, Kola aī katī wa andū ma Mose. ĩndĩ we nīweethīiwe mũng'endu kwoo. Na Ithyī nītwamūnengete we inandū mbingī mūno ūndū mbungūo syasyo syaī itonya kūmaema nguthu ya andū aingī me vinya. Yīla andū make mamūtavisye we, 'Ndûkenenevye, vate nzika Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala menenevasya.

78.'Na nthīnī wa maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkūnengete we, mantha mūsyī wa Itunī; na ndūkavūthye kīanda kyaku īūlū wa nthī īno; na mekae andū ala angī nesa; tondū Ngai Mwene Vinya W'onthe wīkīte ūseo kwaku we; na ndūkendeew'e nī kūete wanangīko īūlū wa nthī, nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendaa ala maetae wanangīko.'

79.Nake asya, 'Nyie nīnengetwe kīl nī ūmanyi ūla nīnaw'o.' We nowamanyie kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwasyanangīte nzyawa mbee wake ila syaī na vinya mwingī mūno? Na avītany'a maikakūlw'a matavany'e īūlū wa naī syoo.

80.Kwa ûu, we nīwamaumīlīlie andû make ena mawanake make onthe. Ala maī na mawendi ma nthī īno maisye, 'Mwa takethwa ithyī twīna syīndû ta ii Kola ûnengetwe! Vate nzika, we nī mûnene wa īvuso īnene.'

81.Indī asu ala manengetwe ūmanyi maisye, 'Woo nī wenyu.' Ituvi ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nī īseo mūno vyū kwa asu ala metīkīlaa na kwīka إِنَّ قَارُوْنَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوْسَى قِبَغَى عَلَيْهِمٌ وَاٰتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوْنِ مَا إِنَّ مَعَاتِمَهُ لَتَنُوْا وَالْعُضِيَةِ وُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحُ إِنَّ الله لا يُحِبُ الْفَرِحِيْنَ ۞

وَابْتَغِ فِيْمَا اللهُ اللهُ اللّهَ الْالْحِرَةَ وَ لَا تَنْسُ نَصِيْبَكَ مِنَ اللُّ نِيَا وَآخِسِنْ حَسَماۤ آخْسَنَ اللهُ اِلّذَكَ وَكَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِى الْاَرْضِ إِنَّ اللهُ لَا يُحِبُ الْنَفْسِدِينَ

قَالَ اَنَمَآ اُوْرِينَتُهُ عَلَى عِلْمِ عِنْدِى أَوَلَوْ يَعْلَمُ اَنَّ اللهُ قَلْ اَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُوْنِ مِنْ هُوَاشَلُ مِنْهُ قُوَةٌ وَ ٱكْثَرُ جَمْعًا * وَ لَا يُنْتَلُ عَنْ ذُنْنِهِمُ الْهُجُومُونَ ۞

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِ ﴿ فِي زِيْنَتِهُ قَالَ الَّذِيْنَ يُوِيْدُوْنَ الْحَيْوَةُ الذُّنْيَا يلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوْتِى قَامُ وْنُ إِنَّهُ لَذُوْ حَنْلِ عَظِيْمِ ۞

وَ قَالَ الَّذِيْنَ أُوْنُوا الْعِلْمَ وَنَلِكُمُ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ اللَّهِ خَيْرٌ اللَّهِ خَيْرٌ اللَّهِ فَي اللَّهِ خَيْرٌ اللَّهِ فَي اللَّهِ خَيْرٌ اللَّهِ فَي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ فَي اللَّهِ فَي اللَّهِ فَي اللَّهِ فَي اللَّهِ فَي اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ فَي اللَّهُ اللَّهِ فَي اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ فَي اللَّهِ اللَّهِ فَي اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّ

meko maseo; nayo yiikanengwe ona umwe ateo asu momilasya.'

82.Indī Ithyī nītwatūmie nthī īmūmelya we na ūtūo wake; na we ndaī na nguthu ya kūmūtetheesya vala Ngai Mwene Vinya W'onthe, ona we ndaī wa asu maī matonya kūsinda *ūtwio wa Ngai Mwene Vinya W'onthe*.

83.Na asu ala makīw'īaa kīvīla kyake ītomo ta īoo yu mambīlīīlya kwasya, 'Aaa! Ow'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We ūthanthaasya kyaūya kwa athūkūmi Make ta asu ūndū We wendaa na akakīthekevya mūno kwa ūla We wendaa. Takethwa ti Ngai Mwene Vinya W'onthe kwīthwa e mūlau kwitū, We ethwa atumīe nthī īkatūmelya ota ūu. Aaa! Ala matatūngaa mūvea maikaīla ona īndīī.'

غَنَسُفُنَا بِهِ وَ بِكَارِةِ الْأَرْضَ ۚ فَكَاكَانَ لَهُ مِنْ فِعَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْلَتَهِمِيْنَ۞

وَإَضَبَحَ الَّذِيْنَ تَمُنَّوَا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يُقُولُوْنَ وَيُكَانَّ اللهُ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ يَقْلِدُنْ لَوْلَا آنْ مَّنَّ اللهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا أُونِيكَانَهُ لَا يُظْلُحُ فِي الْكِفُرُونَ حَنَّ

LUKU 9

84.Uu nī Mūsyī wa Ituni! Ithyī tūmanengae asu ala matendaa kwīnenevya mo ene lūlū wa nthī, kana ūthyoeku. Na mūminūkīlyo nī kwoondū wa ala alūngalu.

85. We üla wikaa kiko kiseo akeethwa na ituvi iseo küvita üü; na iülü wake we üla wikaa kiko kithüku---asu ala mekaa meko mathüku maikatuvwa ateo kwianana nondu mo meekie.

86.Kwa ûla w'o vyû, We Ula watûmie *Omanyîsyo wa* Kulani wovanw'a naku we akaûtûnga we vandû vaku va kûsyoka. Asya, Mwîai wakwa, قِلْكَ الذَّارُ الْاخِرَةُ بَجَعَلُهَا لِلَّذِيْنَ لَا يُمِرْنِكُ وْنَ عُلُوًّا فِى الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاتِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنَ⊕

مَنْ جَآءً بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَأْ وَمَنْ جَآءً بِالتَّيِئَةِ فَلَا يُجْزَّ لَلْذِيْنَ عَبِلُوا الشَّيِّاتِ اِلَّا مَا كَانُوايَهُوُنَ۞

إِنَّ الَّذِي فَوَضَ عَلَيْكَ الْقُزْانَ لَوَّاذُكَ إِلَّى مَعَادٍ قُلُ زَيِّنَ آعُلُمُ مَنْ جَاءً بِالْهُلَى وَمَنْ هُوَ فِيحُ صَلْلٍ مُبِيْنِ nûmwîsî nesa vyû ûla ûetae ûtongoi, na ûla wî îvîtyonî yumîlîte.'

87.Na we ndwaasūanīa kana Ivuku yīī nīyīvuanw'a kwaku; īndī nī tei kuma kwa Mwīai waku; kwa ūu, we ndūkaaīthwe mūtetheesya wa ala matetīkīlaa ona īndīī.

88.Na ndûkamaeke mo makwathûkye ûtee wa Mîsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, îtina wa yamina kûtheew'a kwaku; na mete andû onthe ma nthî kwa Mwîai waku, na ndûkethwe na ala mamwîananasya We na ngai ingî.

89.Ona ndûkamwîkaîle ngai ûngî ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vai Ngai ûngî ateo We. Kîla kîndû kîkaanangîka ateo We-Mwene. Utw'io nî Wake, na Kwake We nîkw'o mûkatûngwa.

وَمَا كُنْتَ تَوْجُوْاَ اَنْ يُلْقَى اِلِيَّكَ الْكِتْبُ اِلَّارَحْمَةً مِنْ زَنِكَ فَلَا تَكُوْنَنَ ظَهِيْزًا لِلْلَهِمِيْنَ ۖ

وَلاَ يَصُدُّنَكَ عَنْ أَيْتِ اللهِ بَعْدَ إِذَا أَزِلَتْ الِيُكَ وَلاَ يَصُدُنَّ اللهِ عَنْ أَيْدَ اللهِ عَنْ أَيْدُ اللهُ وَلاَ تَكُوْنَنَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿

هُ مَنْ مُلَاثَنَعُ مَعُ اللهِ إِلْهَا أَخَرُ كُلَّ اللهِ إِلَّهُ وَتَنْكُلُ إِنَّهِ إِنَّ مُنْ مُلِكُ الْآوَجْهَةُ لَهُ الْحُكُمُ وَالْيَهِ تُرْجُنُونَ فَي

AL - 'ANKABUUT (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūltwe ni ūlau, Usūltwe nî tei
- 2.Alif Laam Miim Nyie ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umanyi-W'onthe.
- 3. Andū masūanīaa kana makatiwa me nūndū mo maasya. oka 'Ithyī nītwītīkīlaa.; na kana mo maikatatwa?
- 4.Na Ithyī nītwamatatie ala maī mbee W'onthe akamavathûkanv'a asu ala ma na We nzika. akamavathûkanya akengani.
- 5.Kana mo ala mekaa meko mathūku nîmaketangîîa kuma Kwitû? Undû ûla mo matusaa ni mūthūku.
- 6.Ula ona wiva wakwatasya kûkomana na Ngai Mwene Vinya W'onthe, n lekw ly Umban lsye kw'o, nůndů lvinda ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ylla vitw'itwe vate nzika, nivûkîte. Na We nī Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.
- 7.Na ûla ona wîva wîthing'îlasya, ething'ilasya kwoondu wa thayu wake mwene; ow'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe Niwiyianitye-We-Mwene iulu wa nthi vonthe.
- 8. Na kwa ala metikilaa na kwika meko maseo, Ithyi vate nzika, tûkamavetangia mothūku moo, na vate nzika, Ithyī

لنسورالله الزّخين الزّجينيون

الغرج

أَحَسِبُ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُّواۤ أَنْ يُقُولُوٓاۤ الْمُنَّا وَهُمْ لا يُفتَنُونَ

Kwa ou, Ngai Mwene Vinya وَلَقُدُلُ فَتُنَا الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَّقُوا وَلِيَعْلَمَنَّ الْكَذِينِينَ

> آمْرَحَسِبَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الشَّيِّياٰتِ أَنْ يَشَبِعُوْنَا سَاءً مَا يَخَكُنُونَ۞

> مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَالَةُ اللهِ فَإِنَّ أَجُلُ اللهِ كَانِي ا وَهُوَ السَّمِينِ الْعَلِيْمُ

وَ مَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهُ إِنَّ اللَّهُ لَغَنِيٌّ عَن الْعٰلَمِينَ ٢

وَالَّذِينَ امْنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحْتِ لَنُكَّافِهُ أَنْ عَنْهُمُ سَيِّأَتِهِمْ وَلَنَجْزِيَتُهُمْ أَحْسَنَ الْذَى كَانُوا يَعُلُونَ ٥ tůkamanenge mo lituvi lseo můno vyů kwoondů wa mawla moo.

9.Na Ithyi nitumwiyiale mundu ekae nesa kwa asyai make; indi mo makaananiaa naku nikana we onaku utonye kumbianany'a Nyie na ngai ingi; ila we utena umanyi wasyo ona vanini, indi ndukamew'e mo. Kwakwa niw'o ualuko wenyu, na Nyie ningamumanyithya inyw'i undu inyw'i mweekie.

10.Na ala metīkīlaa na kwīka meko maseo---Ithyī vate nzika, nītūkamalikya mo nthīnī wa nguthu ya ala alūngalu.

11.Na katī wa andū ve amwe ala maasya, 'Ithyī nītūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īndī yīla mo mathīnw'a kwoondū wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, maūtw'īkīthasya Ūthīny'o wa andū ta ūsilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ethwa ūtethyo nīwooka kuma kwa mwīai waku, mo mena w'o wa kwasya, 'Kwa ūla w'o, ithyī twaī vamwe nenyu.' We Ngai Mwene Vinya W'onthe ndesī nesa vyū kīla kī nthīnī wa ithūi sya syūmbe Syake?

12.Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamavathūkany'a ala metīkīlaa, na vate nzika, We akamavathūkany'a angangani kuma kwa etīkīli.

13.Na ala matetīkīlaa mamatavasya ala metīkīlaa, 'Atīīai nzīa yaitū, na ithyī vate nzika, tūkakua naī syenyu.' Na mo mai mīio ya naī syoo makakua. Vate nzika, mo nī akengani.

وَوَضَيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَانْ جَاهَلْكَ لِشُنْدِكَ بِنَ مَا لَبْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا * إِلَّىَ مَرْجِعُكُمُ فَأُنْيَتَكُمْ بِمَاكُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ۞

وَالَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَيلُوا الضَّالِحْتِ لَنُكْ حِلَتَهُمُ فِي الضَّالِحِينَ النَّفُ الْمَنْوَا الضَّالِحِينَ الصَّالِحِينَ الصَّالِحِينَ الصَّالِحِينَ الصَّالِحِينَ الصَّالِحِينَ السَّالِحِينَ السَّلِحِينَ السَّالِحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحِينَ السَّالِحِينَ السَّالِحِينَ السَّالِحِينَ السَّالِحَالَ السَّلَّحَالَ السَّلِحَالَ السَّلَّحَالَ السَّلَّ السَّلَّحَالَ السَّلَّحَالَ السَّلِحَالَ السَالِحَالَ السَالِحَالِقِينَ السَّلَّالِحَالَ السَالِحِينَ السَالِحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَالَّ السَالِحِينَ السَالِحَالَ السَلَّمَ السَالِحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالِحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَلَّحَالَ السَ

وَمِنَ النَّاسِ مِنْ يَقُولُ أَمَنَا بِاللهِ فَاذَا آوْذِى فِي اللهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَنَ ابِ اللهِ وَلَهِنْ جَآءَ نَصْرٌ مِّنْ رَبِّكَ يَتَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللهُ بِأَعَلَمَ بِمَا فِي صْدُورِ الْعَلَمِينَ

﴿

وَلَيُعْلَمَنَ اللهُ الَّذِينَ امْنُوا وَلَيُعْلَمُنَّ الْمُنْفِقِيْنَ @

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ اٰمُثُوا اخَبِعُوْا سِينَكَ وَلْنَحْمِلُ خَطْيَكُمُّ وَمَا هُمْ بِخِيلِيْنَ مِنْ خَطْيَهُمْ مِنْ شَيُّ اِنْهُمْ لَكَذِبُوْنَ۞ 14.Indî mo vate nzika makakua mîio yoo ene oündü ümwe na mîio *mgî* îte yoo.Na mo vate nzika, makakülw'a Müthenya wa Uthayüükyo lülü wa maündü ala mo maseüvisye.

وَ لَيَخْمِلُنَّ ٱثْقَالَهُمْ وَٱثْقَالَا مِّعَٱثْقَالِمُ وَلَيُّعَلُنَّ عِلَيْمَالُنَّ عِلْمُعَالِثِمْ وَلَيُعُمَلُنَ عِلَى يَوْمَ الْقِيلِمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۚ

LUKU 2

15.Na Ithyī vate nzika, nītwamūtūmie Noa kwa andū make, na we nīwekalile katī woo kwa myaka ngili īmwe īoletwe mīongo ītano. Indī kīla kīw'ū kīngī nīkyamakwatie mo, oyīla maī eki-manaī.

16.Indī Ithyī nītwamūtangīie we na asu ala *maī nake* Ngalawanī; na Ithyī nītwamītw'īkīthisye yo ta Kyama kwa mbaa andū onthe.

17.Na *lilikani* Avalamu yı̃la wamatavisye andū make, 'Mūthaithei We. Uu wı̃thwa wı̃ ūseo kwenyu kethwa inyw'ı̃ nı̃mwamanyie tū.

18.Inyw'î mûthaithaa mîvw'anano tû ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nîmûseûvasya ûvûngû. Asu ala mûseûvasya ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mai na ûtonyi wa kûmûnenge inyw'î ûtethyo. Indî manthai ûtethyo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mûthaithei We, na ithîwai na mûvea Kwake. Na Kwake We, nîkw'o inyw'î mûkatûngwa.

19.Na ethwa inyw'i nimuulea, indi nzyawa nyiingi ila syai mbee wenyu ota u nisyaleile. Na wia wa Mutumwa ni kuvikya Utumane wi utheini tu.

وَ لَقَدُ اَرْسَلْنَا نُوْحًا إِلَى تَوْمِهِ فَلِيَثَ فِيْهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَنْسِيْنَ عَامًا فَا خَلَهُمُ الطُّوْفَالُ وَ هُمْ ظَلِئُوْنَ ۞

فَأَجْيُنلُهُ وَ آضِعٰبَ السَّفِينَةِ وَجَعُلُهُ اَيَةٌ لِلْعَلِينِينَ ۞

وَ إِبْرُهِيْمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اغْبُكُوا اللهَ وَاتَّقُوهُ * ذٰلِكُمْحَنْدُ لِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَغَلَّوُنَ ۞

إِنْهَا تَعْبُكُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ اَوْتَانَا وَتَعَلَّقُوْنَ اللهِ اَوْتَانَا وَتَعْلَقُوْنَ اللهِ اللهُ وَاشْكُونُونَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُونُوا لَهُ وَلِيْهِ تُرْجَعُونَ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهِ الل

وَإِنْ ثُكَذِّبُواْ فَقَدْكَانَّ بَ أُمَدُّ مِّنْ قَبْلِكُمْ وْمَا عَلَى الزَّسُوٰلِ إِلَّا الْبَلْغُ الْبِينُ۞ 20.Mo nomonaa ündü Ngai Mwene Vinya W'onthe wambīlīīlasya kyūmbe, na īndī aikītūngīlīīla? Uu vate nzika, nī üvūthū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

21. We nīwambīlīīlye kyūmbe īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe akookīlya kyūmbe kingī *ītina.* 'Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtonyi lūlū wa syindū syonthe. 1*

22. We amūsilīlaa ūla We wendaa na amwīw'īaa tei ūla We wendaa; na Kwake nīkw'o inyw'ī mūkatūngwa.

23.Na inyw'î mûitonya kûmasiîîa mawalany'o ma Ngai Mwene Vinya W'onthe Iûlû wa nthî kana îtunî; ona mûi na mûtetheesya kana mûnyanya ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

LUKU 3

24. Asu ala matamītīkīlaa Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūkomana kwitū Nake We, nīmo ala mayītūkīte kūkwata tei Wakwa. Na mo makeethwa na ūsilīlo wī woo.

25.Na w'o usungio wa andu make wai kana mo maisye, 'Muaei kana mumuvivye na mwaki. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe niwamutangile

ٱوكَمْ يَوْفَا كِيَّفَ يُبْدِئُ اللهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْ لُهُ الْ إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيْرُ ﴿

قُلْ سِيْرُدُا فِي الْآرْضِ فَانْظُرُوْا كَيْفَ بِكَ الْهَاْقَ ثُمَّ اللهُ يُنْتِقُ النَّشُاءَ الْاضِرَةَ * إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ تَشَقُّ قَدِيْرٌ ﴿

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحُمُ مَنْ يَشَاءُ وَالنَّهِ تُعْلُؤن ا

وَمَآ اَنْتُوْ بِمُعْجِنِيْنَ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَآ أَوْ ﴿ مَا لَكُوْ رِثْنَ دُوْنِ اللهِ مِنْ فَالْيِّ وَلَا نَصِيْرِ ۞

وَ الَّذِيْنَ كَفَهُوْا بِأَيْتِ اللهِ وَ لِقَالَمِهِ ۗ أُولَمِكَ يَهِسُوُا مِنْ مَهُ حَمَّتِىٰ وَ اُولِمِكَ لَهُمْ عَذَابٌ ٱلِيْهُرُ

فَهَاكَانَ بَحُوابَ تَوْمِهَ إِلَّا أَنْ قَالُوا اثْتُلُوهُ ٱذَحْرِقُوهُ فَأَنْجُهُ اللهُ مِنَ النَّارِّ إِنَّ فِيْ ذَٰلِكَ لَاٰئِتٍ لِغَوْمٍ تُؤْمِئُونَ۞

¹ *Wonany'o ūū nīwonanītw'e nthīnī wa Mūsoa ūngī ūilyī ta w'o--53:48 Al-Najm wīna ūalyūlo mūnini ūnyuvinī wa ndeto vandū va 'aakhirah' vau ndeto 'Ukhraa' nīyo yīleetwe. 'Aakhirah' nītonya kūalyūlwa tū ta 'Itina' ukhraa yaasya 'ingai'. Nī ūtheinī Indī ndeto 'ukhraa' na 'aakhirah' yīla syakwatanw'a ūalyūlo wasyo nī mūthemba ūngī wa ūmbi myakanī ya ītina.

kuma mwakini. Nthini wa undu uu vate nzika, ve Syama kwa andu ala *matonya* kwitikila.

26.Na we aisye, 'Vate nzika, inyw'ī nīmwīyoseete mīvw'anano inyw'ī ene ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, nūndū wa wendo wa mūndū na ūla ūngī nthīnī wa thayū ūū wa yu. Indī Mūthenyanī wa Uthayūūkyo inyw'ī mūkaleana mūndū na ūla ūngī, na mūndū kūumanīa ūla ūngī. Na wīkalo wenyu ūkeethīwa wī Mwakinī na inyw'ī mūikethwa na atetheesya.'

27.Na Loto niwamwitikilile we; na Avalamu aisye, 'Nyie nimantha wivitho vamwe na Mwiai wakwa; vate nzika, We ni Ula Wi-Vinya, Moi.

28.Na Ithyī nītwamūnengie we Isaaka na Yakovo, na nītwaiie mūthīnzīo wa wathani na Ivuku katī wa nzyawa syake, na nītwamūnengie we ītuvi yake nthīnī wa thayū ūū na Itunī vate nzika, we akeethwa katī wa ala alūngalu.

29.Na Ithyĩ nữwamữtừmie Loto; na nĩwamatavisye andū make, 'Inyw'ĩ nĩmwĩkaa ữvukyo ûla katĩ wa mbaa andû mataawīka ona Indiī ala maĩ mbee wenyu.

30.Na 'inyw'I mūno mūendaa kwa aūme mūimenda na kūtila nzīa nene kwa aendi-ma-kyalo? Na inyw'I nīmūlikaa nthīnī wa wathavu w'onthe nthīnī wa ūmbano wenyu!' Indī ūsūngīo wa andū make waī kana maisye, 'Ete ūsilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe īūlū waitū ethwa we wīneena w'o.'

وَقَالَ إِنَّهَا اتَّكُذْكُمْ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ اَثَكَاثًا مُوَدَّةً بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَّوةِ اللُّنْيَا "ثُمَّ يَوْمَ الْقِيئَةِ يَكْفُدُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضِ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَكَالْوَكُمُ النَّادُومَا لَكُمْ فِنْ نَّصِينِينَ ﴿

سنم فَأَمَنَ لَهُ لُؤُكُّا وَقَالَ إِنِيْ مُهَاجِرٌ اللَّ رَبِيَ ۖ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ

وَوَهَبْنَا لَهَ إِسْمَى وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُوْتِيَةٍ التُبُوَّةَ وَالْكِلْبُ وَاٰتِيْنَهُ ٱجْرَهُ فِي الدُّنْيَا ۚ وَإِنَّهُ فِي الْاَخِرَةِ لِيَنَ الصَّلِحِيْنَ۞

وَلُوْطًا اِذْقَالَ لِقَوْمِهَ اِنتَكُمْ لَتَنَاثُوْنَ الْهَاحِشَةَ مَا سَبُقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ شِنَ الْعَلَيْنَنِ

أَيِثَكُمْ لَتَأْتُوْنَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُوْنَ السَّبِينَلَ اللهُ وَ تَأْتُوْنَ فِي نَادِيْكُمُ الْمُنْكَرُّ فَكَاكَانَ جَوَابَ قَوْمِهَ إِلَّا أَنْ قَالُوا اثْتِنَا بِعَذَابِ اللهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الضْدِقِيْنَ 31.Nake aisye, Ndethye Nyie, Mwlai wakwa, lulu wa andu aathe.'

LUKU 4

- 32.Na yīla Atūmwa Maitū mamūeteie Avalamu ūvoo mūseo ūsu, mo maisye, 'Ithyī nītūūmamina andū ma mūsyī ūū, vate nzika, andū ma w'o nī eki-ma-naī.'
- 33. We aisye, 'Indî Loto evo.' Namo mamwîa, 'Ithyî nîtwîsî nesa ûla wîvo. Ithyî vate nzika, tûkamûtangîîa we na andû ma nyûmba yake, ateo kîveti kyake, kîla nî katî wa asu ala matiawa îtina.'
- 34.Na yīla athūkūmi Maitū mavikie kwa Loto, we nīwathīnīkie kwoondū woo na eethwa atena ūtonyi īūlū woo. Na mo mamwīie, 'Ndūkakīe, ona ndūkew'e kyeva; ithyī nītūūkūtangīīa we na andū ma nyūmba yaku ateo kīveti kyaku, kīla nī katī wa ala matiawa ītina.'
- 35.'Ithyi vate nzika, nîtûûmatheesya andû ma mûsyî ûû ûsilîlo kuma îtunî nûndû mo nîmethîîtwe me mbaa-matû.'
- 36.Na Ithyi nītūūtiīte Kyama kīthandīku nthīnī wa w'o kwa andū ala matonya kūmanya.
- 37. Na kwa Amitiani Ithyi nitwamotomie mwanaa nyinyia woo Suaivu ula waisye, 'Inyw'i andu makwa, 'muthukumei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na kiai Muthenya wa Muminukilyo na muikeke uthuku iulu wa nthi, mukietae kithokoo.'

إِ قَالَ رَبِ انْصُرْنِي عَلَمَ الْقَوْمُ الْمُفْسِدِينَ الْصُ

وَلَنَا جَآءَتْ رُسُلُنَا [بُراهِيْمَ بِالْبُشْلِى قَالُوْآ [نَا مُهْلِكُوْآ اَهُلِ لَهُنِهِ الْقَرْيَةِ ۚ إِنَّ اَهْلَهَا كَانُوْا ظٰلِمِيْنَ ﴾

قَالَ إِنَّ فِيْهَا لَوْطَأْ قَالُوا غَنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيْهَا لَٰتَهُ لَنُغُمِّيَنَهُ وَ آَهْلَهُ إِلَّا امْرَاتَهُ أَ كَانَتْ مِنَ الْمُغِيِّنَ ﴿

وَلَتَآ اَنْ جَآ أَتْ رُسُلُنَا لُوَطَّا سِخَةً بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَخَزَن ۖ إِنَّا مُغَزُّكَ وَاَهْلَكَ إِلَّا امْرَاتَكَ كَانَتْ مِنَ الْخَيْرِيْنَ۞

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَّـاَهُلِ هٰذِهِ الْقَرْكِةِ رِجُزَافِن التُهَآءِ بِمَا كَانُوْا يَفُسُقُوْنَ۞

وَ لَقَدْ تُرْكُنَا مِنْهَا آيَةُ بَيْنَةً لِقَوْمٍ يَغَقِلُونَ

وَ إِلَى مَذْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَقُومُ اغْدُوااللهَ وَاللهُ مَذْيُوا اللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَال

38.Indî mo nîmamwîtie we mûkengani. Kwa ûu kîtetemo kya nthî kî vinya nîkyamakwatie mo, na mavalûkanga nthî na mothyû moo nthînî wa mîsyî yoo.

39.Na Ithyĩ nữwamanangie Aati na Athamuti; na ủu nĩ útheinĩ kwenyu kuma motuonĩ moo. Na Satani nĩwamanakavîsye meko moo mooneka me maseo kwoo. Na ủu nĩwamaalyūlile mo kuma nzĩanĩ ona vala mo maĩ oĩ.

40.Na Ithyī nītwamanangie Kola na Valao na Amana. Na Mose nīwookie kwoo ena Syama syumīlīte, īndī mo nīmekathīie nthīnī wa nthī, onakau mo mayaī matonya kūtūvītūka Ithyī.

ŭu, kīla 41.Kwa 1mwe woo. nîtwamûkwatie nûndû wa naî vake: amwe moo mal asu ala ithyl twamatwale kluutani kya klseve kya muthanga kl vinya, na katí woo maí asu ala makwatiwe ni kitundumo, na amwe kati woo ni asu ala ithyi twatumie mamelw'a nī nthī, na amwe moo nī asu ala twamanyw'īthisye kīw'ū. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaī amavītīsya mo. Indī mo nīmo meevītīasva mathavū moo ene.

42.Ngewa ya asu ala mosaa atetheesya ŭtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ni ta ngewa ya mbūambūi, ila iseūvasya mūsyi wayo; na vate nzika nyūmba ila mbonzu vyū mbee wa nyūmba syonthe ni ya mbūambūi, indi takethwa mo nimamanyie! فَكُذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَكُوْ افِي دَارِهِمْ خِسْنْنَ۞

وَعَادًا وَ ثَنُوْداً وَقَدْ تَبَيْنَ لَكُمْ فِنْ صَلَى بِهِمْ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطُنُ آعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُ هُمْ عَنِ السَّبِيْلِ وَ كَانُوْا مُسْتَبْصِ إِنَ ﴾

وَقَارُوْنَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامُنَّ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُوْسِٰتِهِ بِالْبَيِّنَٰتِ فَاسْتَكْبَرُوْا فِي الْاَرْضِ وَمَا كَانُوْا سُبِقِيْنَ ۖ

فَكُلَّا اَخَذْنَا مِذَنْئِهُ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَاعَلَيْرِ عَلْصِبَّا وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ اَحْسَلُهُ مِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَاء وَمَا كَانَ اللهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَإِنْ كَانْوَا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۞

مَثَلُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُوْنِ اللهِ اَوْلِيَاءً كَمْثَلِ الْعَنْكَبُوْتِ الْآَيَٰنَ تَبَيْتًا وَإِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَهَنَّ متعدن الْعَنْكَبُوْتِ لَوْكَانُوا يَعْلَمُوْنَ ۞ 43.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūkīsī kīla kyonthe mo makīkaīlaa ūtee Wake; Nake nī We Wī-Vinya, Mūī.

44.Na ii nī ngelekany'o ila Ithyī twaseūvisye kwoondū wa andū onthe ma nthī, īndī no ala mena ūmanyi tū maimanyaa.

45.Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwoombie nthī na matu na ūla w'o. Nthīnī wa ūu vate nzika ve Kyama kwa etīkīli.

LUKU 5

46. Soma maundu ala we uvuaniw'e ma Ivuku na syaiisya Mboya. Vate nzika, Mboya nivathanaa mundu na maundu ma wathavu na nai yumilite, na ulilikano wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ow'o ni ulungalu munene vyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numesi maundu ala inyw'i mwikaa.

47.Na we ndûkakaananîe na Andû ma Ivuku ateo ngaananîo sya maûndû ala maseo, îndî we ndûkakaananîe ona vanini na asu ala moo mate alûngalu. Na asya, 'Ithyî nîtûmetîkîlaa maûndû ala mavuanîtw'e kwenyu, na Ngai waitû na Ngai wenyu nûmwe, na ithyî nîtwînenganae Kwake.

48.Na ota ûu, Ithyî nîtûkûtheesye we Ivuku, kwa ûu asu ala Ithyî tûmanengete ûmanyi waw'o wa Ivuku nîmayîtîkîlaa Kulani; na katî wa andû ma Makka ota ûu ve amwe mayîtîkîlaa. Na vai mamîleaa Mîsoa Yaitû ateo ala matena mûyea.

إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يَدْ عُونَ مِن دُونِهِ مِن شُنْ أُو مُو مُونَ مُونَ مُونَ

وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْمِرُبُهَا لِلنَّاسِّ وَمَا يَعْقِلُهَاۤ اِلَّا الْعُلُمُونَ۞

خَلَقَ اللهُ السَّمُوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِى ذَٰ لِكَ عَى لَاٰئِةً لِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿

إِ أُثْلُ مَا أُوْجَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتْبِ وَ آقِمِ الضَّلَوَةُ إِنَّ الصَّلَوَةُ إِنَّ الصَّلَوَةُ إِنَّ الصَّلَوَةُ أَنَّ الشَّالُوَّ وَلَذِكُوْ اللهِ الصَّلَوْةُ وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿

وَلاَ ثِمُنَادِثُواۤ اَهْلَ الِكُتْبِ اِلَّا بِالَّذِيْ هِى اَحْسَنُ ۗ إِلَّا الَّذِيْتِ ظَلَمُوْا مِنْهُمْ وَتُوْلُوٓا اَمَنَا بِالَّذِيْ اَنْزِلَ اِلْيَنَا وَأُنْزِلَ اِيۡنِكُمْ وَالْهُنَا وَالْهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُوْنَ ۞

وَكُذَٰ لِكَ ٱنْزَلْنَاۤ اِلِيَّكَ الْكِتٰبُّ فَالَّذِيْنَ اتَّيْنُهُمُ الْكِتْبُ يُوْمِئُونَ بِهُ ۚ وَمِنْ هَوُلآ مَنْ يُؤْمِنُ بِهُ وَ مَلَخَحُهُ بِالْبِيْنَاۤ اِلَّاالْکَهِرُونَ۞ 49.Na We ndwaasoma Ivuku ona yiva mbee wa yii ona we ndwaandika yimwe na kw'oko kwaku kwa aume; kwa nzia isu akengani methwa mai na kitumi kya kwithwa na nzika nayo.

50. Aiee, nī *Ot Ong ĩan ĩo* wa Syama ntheu nthĩnĩ wa ngoo sya asu ala manengetwe Ūmanyi. Na vai maileaa Syama Sitū ateo eki-ma-naĩ.

51.Namo makulasya, 'Syama ileaa kutheew'a kwake niki kuma kwa Mwiai wake? Asya, 'Syama syina Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Nyie ni Mukaanany'a wi utheini.'

52.Kûimeanîe mo nûndû Ithyî nîtûkûtheesye we Ivuku yîla mo masomeawa? Vate nzika, ve tei nthînî wayo na ûlilikany'o kwa andû ala metîkîlaa.

LUKU 6

53. Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwianīe kwīthwa ta Ngūsī katī wakwa nenyu. We nūmesī maūndū ala me ītunī na ala me nthī. Na ta kwa asu ala mawītīkīlaa ūvūngū na kūlea kūmwītīkīla Ngai Mwene Vinya W'onthe, mo nīmo ala mena wasyo.

54.Mo meūkūlya we nīkana ūkalaate ūsilīlo; na takethwa vayaī īvinda yīla yītw'ītwe, ūsilīlo wīthwa ūkīte īūlū woo. Na vate nzika, w'o ūkamavikīa mate ūtalīthya na mateūwona.

وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِن قَبْلِهِ مِن كِتْ ٍ وَ لَا تَتْظُهُ مِيْنِكَ إِذَا لَازْتَابَ الْمُنْطِلُونَ ۞

بَلْهُوَ أَيْتُ مَيْنَٰتُ فِي صُدُوْرِ الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْمِيلَمُّ وَمَا يَجْحَدُ بِأَنِيْنَآ إِلَّا الظَّلِمُونَ۞

وَ قَالُوا لَوْلَا أَنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّهُ مِن زَنِهِ * قُلْ اِعْمَا اللَّهُ عِنْدَ رَنِهِ * قُلْ اِعْمَا الله عِنْدَ الله وَ وَانْمَا آنَا نَذِيْرٌ مُهِيْنٌ ۞

ٱوكَمْ يَكْفِهِمْ آنَآ ٱنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتْبَ يُتْلَى عَلَيْهُمْ أَوْمَ يُكُونِكُمْ الْمَالِمَةُ إِنَّ فَاللَّهُمْ الْمَالِمُ اللَّهُ اللَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِي اللَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِمُ اللْمُواللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ الللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ الللْمُواللَّالِمُ اللْمُولِمُ الللْ

قُلْ كَفَى بِاللهِ بَيْنِي وَ بَيْنَكُمْ شَهِيْدًا * يَعْلَمُ مَا فِيهِ السَّلُوٰتِ وَالْاَنْضُ وَالَّذِيْنَ الْمَثُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوْا بِاللهِ أُولِيكَ هُمُ الْخِيرُونَ ﴿

وَيَسْتَغِمُلُوٰنَكَ بِالْعَدَابِ وَلَوْلَا لَجَلَّ تُسَتَّعٌ لِجَآءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِينَنَهُمْ بَغْتَةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ۞ 55.Mo meûkûlya we nîkana ûkalaate ûsilîlo; îndî nîw'o, Ngiena nîmathyûlûlûkîte alei.

56.Lilikanai müthenya üla üsililo ükamavw'ika umite lülü woo, na uungu wa nyali syoo, na We akamatavya, 'Samai inyw'i üsyao wa meko menyu.'

57.'lnyw'î athûkûmi Makwa ala mwîtîkîlaa! nîw'o, nthî Yakwa nî nene, kwa ûu nthaithei Nyie nînyloka.'

58.Kīla thayū ūkasama kīkw'ū; na īndī inyw'ī mūkatūngwa Kwitū.

59.Na ala metīkīlaa na kwīka meko maseo----- vate nzika, Ithyī tūkamekalya nthīnī wa nyūmba mbūkīliīlu sya Itunī, ila ivītīlaa mbūsī uungu wasyo. Namo makekalaa vo. Nī ītuvi īseo mūno vyū ya asu ala mathūkūmaa nesa,

60.Asu ala momīlasya, na kwia wīkwatyo woo kwa Mwīai woo.

61.Na nī nyamū syīana ata ila itakuaa līū wasyo! Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwinengae syo nenyu. Na We nī We Wīw'i-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

62.Na we ûkamakûlya mo, 'Nûû ûla ûmbîte matu na nthî na asyîkîa syua na mwei wîanî?' Vate nzika, mo masya, 'Nî Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indî mo mathyoekaw'a ata kuma nthînî wa w'o?

63.Ngai Mwene Vinya W'onthe amūthanthalasya nz la kwiyonea

يَسْتَغِلُوٰنَكَ بِالْعَذَاثِ وَإِنَّ جَمَٰمَ كَيْنِكُمُّ بِالْكِفِرْئِينَ ۗ

يُوْمَ يَغْشُمُهُمُ الْعَذَابُ مِن فَوْقِهِمْ دَمِن تَخْتِ اَزُجُولِهِمْ وَيَقُوْلُ ذُوْقُوا مَا كُنْنَتُو تَنْسَاؤُنَ

يٰعِبَادِى الَّذِيْنَ امُنُوَّا إِنَّ اَدْخِنْ وَاسِعَهُ ۚ فَإِيَّائَ عَاعْبُدُونِ ۞

كُلُّ نَفْسٍ ذَآبِعَهُ الْهَوْتِ ثُمَّرَ الْيَنَا تُرْجَعُونَ ۞ وَالَّذِيْنَ امْنُوا وَعِلُوا الضْلِحٰتِ لَنُبَتِ نَنْهُمُ مِنَ الْمَنْدِينَ امْنُوا وَعِلُوا الضْلِحٰتِ لَنُبَتِ نَنْهُمُ مِنَ الْجَنَّةَ وَعُونًا تَخْوِيٰ مِنْ تَعْتِهَا الْآنُهُ وَخُلِدِينَ فِيهَا لِنَهُمُ الْخُدُوا لَغِيلِينَ فِيهَا لَا مُعْرَاخُوا لَغِيلِينَ فَيْ

الَّذِينَ صَبُّووْا وَعَلَى رَبْهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۞

دَكَايَّنْ فِينْ دَآبَةٍ لَا يَخِيلُ دِزْقَهَا قَدَ اللهُ يُرَزْقُهَا وَإِيَّاكُنْ مِ^{مِن}َ وَهُوَ السِّينَةُ الْعَلِيْهُ ۞

وُكِيِنْ سَأَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ الشَّلُوتِ وَالْاَرْضَ وَسَّتْزُرُ الشَّبْسَ وَالْقَمَّرُ لِيَقُوْلُنَّ اللَّهُ ۚ فَأَلَىٰ يُؤْفَكُونَ ۞

ٱللهُ يَنْسُطُ الزِزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِةٍ وَ يَغْدِرُ لَهُ ۚ إِنَّ اللّٰهَ يُكِلِّ شَنْ عَلِيْهُ۞ kyaûya üla We wendaa katî wa athûkûmi Make, na aithekevasya kwa üla We wendaa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ûmanyi mwîanîu wa syîndû syonthe.

64.Na we ÜkamakÜlya, 'NÜÜ Üla Ütheeasya kĩw'Ü kuma Ĩtunĩ na kümĩnenge nthĩ thayŨ Ĩtina wa kÜkw'a kwayo?' Mo vate nzika makwĩa, 'Nĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, 'Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indĩ aingĩ mũno moo maimanyaa.

وَلَيْنِ سَالْتَهُمْ مِّنَ تَزَلَ مِنَ السَّمَا آمِ مَا أَهُ فَالْحَيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَ اللهُ ثُلِ الْحَمْدُ ﴿ لِلّٰهِ بَلْ اَحْتُرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿

LUKU 7

65.Na thayū ūū wa nthī īno ti kīndū ateo nī īthaū na ngūī, na Mūsyī wa Itunī---ūsu nīw'o Thayū vyū, takethwa mo nīmamanyie!

66.Na yîla mo malika Ngalawanî, nîmamwîkaîlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, me ew'i na mena mūīkīlo ūmwe Kwake. Indî yîla We wamavikya nthî nyūmū nesa kwa mūuo, sisya, mamwîananasya We na ngai ingî.

67.Nīkana mo matonye kūmalea maūndū ala Ithyī tūmanengete, na nīkana mo matonye kwītanīthya mo ene kwa ñinda. Indī o mītūkī makamanya.

68.Mo nomonete kana Ithyī tūūtw'īkīthītye mūsyī kwithwa wīkalo wa mūuo kwoondū woo, oyīla andū ala matūanīe namo meūvulw'a maitwawa? Indī mo makeetīkīla ūvūngū na kūyīlea īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe?

وَمَا هٰذِهِ الْحَيْوةُ الذُّنِيَّ الِهَّا لَهُوَّ وَلَوِبُ وَإِنَّ الدِّارَ الْاَخِرَةَ لَهِمَ الْحَيْوَانُ لَوْكَانُوا يَعْلَمُوْنَ

غَاذَا تَكِبُوْا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللّهَ تَخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۗ فَلَتَا نَجْهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ۞

لِيكُفُرُ وَا بِمَا الْيَنْهُمْ وَلِيتَمَنَّعُوا أَنْ فَسُوْفَ يَعْلُونَ

لُوَّةٌ يُرُوْا أَفَا جَعَلْنَا حَرَمًا أَمِثَا قَرَيْعَ طَفُ التَّاسُ مِنْ حَمْلِهِمْ أَفَيَا الْبَاطِلِ يُوْمِنُونَ وَنِيْعِكَةِ اللهِ يَكُفُرُونَ وَنِيْعِكَةِ اللهِ يَكُفُرُونَ ۞

69.Na nuu üla üte mülüngalu münene mbee wake we üla üseüvasya üvüngü Tülü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana üleaa w'o yila wamüvikia? Vo vai ütüo nthini wa Iia-ya-Mwaki kwa asu ala metetikilaa?

رَمَن ٱظْلَمُ مِنْنِ افْتَرْك عَلَى اللهِ كَذِبًا ٱوْكَذَّبَ بِالْمَقِّ لَتَاجَاءَةُ ٱلَيْسَ فِي جَهَنْتُمَ مُثْدَى لِلْلْفِئِينَ۞

70.Na ta kwa asu ala mokitaa nzīanī Yaitū---Ithyī vate nzika, tūkamatongoesya mo nzīanī Sitū. Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-vamwe na asu ala mekaa moseo.

وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِينَا لَنَهْدِينَكُهُمْ سُبِلَنَا وَإِنَّ اللَّهُ إِلَّ لَكُمُ الْمُحْسِنِيْنَ أَنَّ

AL – RUUM (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Alif Laam Miim. Nyie Ninyie Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umanyi-W'onthe.

3. Alomi nîmakîlîtw'e vinya.

4.Nthīnī wa nthī īla yī vakuvī, namo ītina wa kūkīlw'a vinya kwoo, mo makakīlany'a vinya.

5.Nthīnī wa myaka mīvūthū, mwīao nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mbee na ītina wa ūu---na mūthenya ūsu etīkīli makatana,

6. Vamwe na ûtethyo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We amûtethasya ûla We wendaa; na We nî Ula-Wî-Vinya, Usûîtwe nî tei.

7. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Orw'ñe Utianīo UU. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndanangaa Utianīo Wake, īndī andu aingī muno mayīsī.

8.Mo mesĩ *mwîkalo* wa nza wa thayû wa nthĩ îno *tũ*, na mayîthînasya na wa Itunî ona vanini.

9.Mo nomasûanîaa ilîkonî syoo? Ngai Mwene Vinya W'onthe ndombîte matu na nthî na syonthe ila syî katî wasyo syelî îndî nî kwîanana na mavata ma ûî

إنسيرالله الرَّحْلُنِ الرَّحِينِ مِنَ

غُلِبَتِ الرُّوْمُ ﴿

فِنَ أَذْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْلِ غَلِيهِمْ سَيَغْلِمُونَ ﴾

نِيْ بِضْعِ سِينِيْنَ أَهْ لِلهِ الْأَمْرُونِ ثَبْلُ وَمِنَ أَبَعْلُ * وَيُومَهِذٍ يَفْرُحُ الْمُؤْمِنُونَ۞

بِنَصْرِاللَّهُ يَنْفُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوالْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (نَ

وَعْدُ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَةً وَلَكِنَ ٱلْثُرُ النَّاسِ لَا يَعْلَنُونَ۞

يَعْلَمُوْنَ ظَاهِرًّا فِنَ الْحَيْوةِ الذُّنْيَاعُ وَ هُمْ عَنِ ٱلْأَخِرَةِ هُمْ غَفِلُوْنَ⊙

ٱۅؙڬۿ يَتَفَكَّرُوا فِيَ ٱنْفُسِهِمْ مَا عَلَقَ اللهُ التَّمَالُوتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ إِلَّا بِالْحَقِّ وَٱجَلِ مُسَمَّى na kwa īvinda yīla yītw'ītwe. Indī aingī katī wa andū mayītīkīlaa kwīsa kūkomana na Mwīai woo.

10.Mo nomangangīte lūlū wa nthī nīkana makona ūndū mūminūkīlyo wa asu ala maī mbee woo wathūkīte? Mo maī na vinya mbee wa aa nthīnī wa ūtonyi na mo nīmamīlmie ī-nthī na mamītūa kwa wingī nesa mūno mbee wa aa ūndū mamītūīte. Na Atūmwa moo nīmookie kwoo mena Syama syīyonanītye. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaī atonya kūmavītīsya mo, Indī mo nīmamavītīsye mathayū moo ene.

11.Na îndî mûminûkîlyo wa asu ala meekie ûthûku waî mûthûku, nûndû mo nîmaleile Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mamavûthya mo.

LUKU 2

12.Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwambīlīīlasya kyūmbe; na īndī nūkītūngīlīīlaa; na īndī Kwake We inyw'ī nīmūkatūngwa.

13.Na mūthenya ūla, ūla-Saa ūkavika ala avītany'a makeethwa me nthīnī wa kūyītūka.

14. Namo maikethwa na ew'anithya kuma kati woo ala mo mameananasya Nake We; namo makamalea ala mo mameananasya Nake.

15.Na mūthenya ūla, ūla Saa ūkavika----mūthenya ūsu mo makataanw'a mūndū na ūla ūngĩ.

وَانَّ كَثِيْدًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَآئِي رَبِّهِمْ لَكُوْرُونَ۞

ٱوَكُمْ يَسِيْدُوْا فِي الْآرْضِ فَيَنْظُرُوْا كَيْفَكُانَ عَالَمْهُ الَّذِيْنَ مِنْ تَبْلِهِمْ كَانُوْا اَشَكَ مِنْهُمْ ثُوَّةً وَ اَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهُمَا آكُثُرُ مِنْا عَمَرُوْهَا وَجَاءَتُهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيْنَةِ فَمَا كَانَ اللّهُ لِيَظْلِمُهُمْ وَ لَكِنْ كَانُوْا اَنْفُسُهُمْ مِيْظْلِمُوْنَ ثَنَى

ثُورٌ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ اَسَآءُوا الشُّوْاَى اَنْ گُذَهُا عَيْ بِأَيْتِ اللهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْذِءُونَ ۚ

W'onthe na Indī

وَ يَوْمُ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ١٠

وَكَهٰ يَكُنْ لَهُمُومِنْ شُرَكَآبِهِهٰ شُغَغَّؤُا دَڪَائُوا بِشُرَكَآبِهِهٰ كِفِينِنَ ۞

وَ يَوْمُرَنَقُوْمُ السَّاعَةُ يَوْمَ إِنِّي يَتَفَوَّرُونَ ۞

16.Indî asu ala meetîkîlile na meeka mawîa maseo makanengwe ndaîa na kûtanîthw'a nthînî wa mûûnda.

17.Indî ta kwa asu ala maleile kwîtîkîla na mamîleile Mîsoa Yaitû, na îkomano ya Itunî, aa makaetwe ûsilîlonî.

18.Kwa ŭu, mūtalei Ngai Mwene Vinya W'onthe ylla mwavika wloo na ylla mwavika kloko.

19.Na ndala ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe matuni na lolo wa nthi na motalei We syua yeeka na yila mwavika lvinda ya syua yiithoa.

20.We amumasya üla wi thayü kuma kwa üla mükw'ü, na amumasya üla mükw'ü kuma kwa üla wi thayü; na We nüminengae nthi thayü itina wa kikw'ü kwayo. Na ota üu, now'o inyw'i mükaumilw'a.

LUKU 3

21. Na kīmwe kya Syama Syake nī kīn, kana We nīwamūmbie inyw'ī kuma kītoonī; sisya īndī, inyw'ī mwī andū ala mwangangaa īūlū wa ūthyū wa nthī.

22.Na kõmwe kya Syama Syake nī kīī, kana We nīwamūmbīe inyw'ī iveti nīkana mūkwatae mūuo nthīnī wasyo, na We nīwīkīlite wendo na wololo katī wenyu. Nthīnī wa ūu vate nzika, ve Syama kwa andū ala masūanīaa.

23.Na katī wa Syama Syake nī mūmbīlwe wa matu na nthī, na iyathūkany'o sya ithyomo syenyu na

فَافَنَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الضَّرِلَحْتِ نَهُمْ فِي دَوْضَةٍ يُحْبَرُوْنَ ۞

وَامِّنَا الَّذِيْنَ كُفُرُوْا وَكُذَّبُوا بِأَيْتِنَا وَلِقَا ثِي الْاَخِرَةِ فَالْمَالَاخِرَةِ فَا الْمُؤْرِ

فَسُبُحْنَ اللهِ حِيْنَ تُنسُونَ وَحِيْنَ تُصْبِحُونَ

وَكَهُ الْحَمْدُ فِي الشَّلُوٰتِ وَالْإَدْضِ وَعَشِيًّا وَيَعِيْنَ تُظْلِعُذُوْنَ ۞

يُخْوِجُ الْحَقَّ مِنَ الْكَيِّتِ وَيُخْوِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيْ وَيُغِي الْاَرْضَ بَعْلَ مَوْتِهَا ۗ وَكَذْلِكَ إِنَّ تُخْرَجُونَ أَنْ

ۉمِنٰ ایٰتِهٖۤ اَنْ خَلَقَکُوْرِمِنْ ثُوَابٍ ثُمُّرَ اِذَاۤ اَنْشُوٰ بَشَوُّ تَنْتَقِيمُ وْنَ۞

وَمِنْ الْيَتِهُ آنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ آنْفُرِكُمْ آ ذَوَاجًا لِتَسْكُنُوْآ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْسَكُمْ مُوذَةً وَرَحْمَةً * إِنَّ فِنْ ذَٰلِكَ لَالِيْتٍ لِقَوْمٍ يُتَكَفَّرُوْنِ قَ

وَمِنْ الْمِيَّةِ خَلْقُ السَّلُوْتِ وَالْاَرْضِ وَانْتِيَّاكُ ٱلْسِنَتِكُذُ وَٱلْوَائِكُذْ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰئِتٍ لِلْعَلِينِينَ mīvw'anīle na langi. Nthīnī wa ûu vate nzika, ve Syama kwa ala mena ûmanyi.

24.Na katī wa Syama Syake nī too wenyu ūtukū na mūthenya, na mūmanthīle wenyu wa mumo Wake. Nthīnī wa ūu, vate nzika, ve Kyama kwa andū ala mew'aa.

25.Na kmwe kya Syama Syake nī kn̄, kana We amwonasya inyw'ī ūtisi ta uumo wa wia na wlkwatyo, na kana We nūtheeasya kl̄w'ū kuma l̄tunl̄, na nūthayūūkasya nthl̄ nakyo l̄tina wa kl̄kw'ū kyayo. Nthl̄nl̄ wa ūndū ūū vate nzika, ve Syama kwa andū ala mamanyaa.

26.Na katī wa Syama Syake nī kīī, kana matu na nthī nī nomo kwa mwīao Wake. Na īndī, yīla We ūkamwīta inyw'ī na wñano kuma īolū wa nthī, sisyai, inyw'ī mūkooka.

27. Nake ni We Mwene wa w'onthe ona wiva ula wi matuni na nthi. Onthe nimamwiw'aa We.

28.Na We nī We Ula wambīlīīlasya kyūmbe, na īndī aikītūngīlīīla, na ūu nī ūvūthū mūno vyū Kwake. Mwīkalo wī īūlū mūno vyū matunī na īūlū wa nthī, na We nī We Ula-Wī-Vinya, Mūī.

LUKU 4

29.We amūseūvīasya inyw'ī ngelekany'o imūkonie inyw'ī ene. Inyw'ī mwīna mo, katī wa ala moko menyu ma aūme mamaūngamīe, atindany'a menyu katī wa maūndū ala

وَمِنْ ايْتِهِ مَنَامُكُمْ بِالْيَلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَا َوُكُمْ مِنْ فَضْلِهُ ۚ إِنَّ فِيْ ذَٰلِكَ لَاٰيْتٍ لِقَوْمٍ يَسْمُعُونَ۞

وَمِنَ الْيَتِهِ يُعِرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَعَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَا ثَمُّ فَيُهُم بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا * إِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰلِتٍ لِقَوْمُ يَنَقِلُونَ ۞

وَمِنْ الْبَيَّةَ أَنْ تَقُوْمُ السَّمَاءُ وَالْاَنْهُ بِأَمْرِةً ثُخَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً ﴿ فِي الْاَرْضِ ۗ إِذَّا أَنْتُمْ تَخُونُونَ ۞

وَلَهُ مَن فِي السَّلُوتِ وَالْدَرْضِ كُلُّ لَهُ فَيْتُونَ ۞

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَ وُاالْخَاقَ ثُمَّ يُعِيْدُهُ وَهُوَاهُونُ عَلَيْهِ ۚ وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلِ فِي السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ ﴿ يَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْدُ ۗ

ضَرَبَ لَكُوْمَنَكُ فِينَ اَنْفُوكُوْ هَلَ لَكُوْفِنْ مَّا مَلَكَتْ اَيْمَا نَكُوْمِ فِي شُرَكًا أَيْ فِي مَا رَزَقُنْكُوْ فَانَتُمْ فِيْهِ سَوْا } تَحَافُونَهُ مَرَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمُ لَالِكَ نُفَضِّلُ اللَّيْتِ لِقَوْمٍ يَغْقِلْونَ ۞ Ithyĩ tūmūnengete okūvika mweethĩwa na ianda nene, na kūmakĩa mo tondū mūkĩanĩte mūndū na ūla ūngĩ? Uu nĩw'o Ithyĩ tūvuanasya Mĩsoa kwa andū ala mamanyaa.

30.Aiee, Indi asu ala mate alungalu maatiiaa mawendi moo mathuku matena umanyi. Na Indi nuu ula utonya kumutongoesya we ula Ngai Mwene Vinya Wonthe umutwile wa kwaa? Vaikethwa atetheesya kwoondu woo.

31.Kwa ûu elekelya ûthyû waku vala ve ndîni, wînenganîte mavinda onthe nthînî wa w'o----na atîîa kîthîo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kîla Îtina wakyo We waseûvisye mbaa andû. Vai ûalyûlo wa ûmbi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Isu ow'o nîyo ndîni îla lûngeme na ûlûmu îlûngalîte na îtw'îîkaa ila ingî syîthwe ilûngele. Indî andû aingî mûno vyû mayîsî. Î*

32. Elekelyai mothyū menyu vala ve Ngai, mūkimūalyūkila mwina wililo, na mūkiei We na lūmyai Mboya, na بُلِ اثَبَعُ الَّذِيْنَ ظَلَنُوْ الْهُوَا يَهُمْ يِغَيْرِ عِلْمٍ فَكُنْ يَهْدِىٰ مَنْ اصَّلَ اللهُ وَمَا لَهُمْ هِنْ تُصِيئِنَ ۞

غَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلِذِيْنِ حَيْنِفُأُ فِطْرَتَ اللهِ الْبَىٰ فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ﴿ لَا تَنْهِ لِيلَ لِخَنْقِ اللهِ فَلِكَ اللِّينُ الْقَيِّمُ ۚ وَوَكِنَ ٱلْمُثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۗ

مُنِينْ ِينَ إِلَيْهِ وَ اتَّقُوهُ وَاَقِيْهُوا الصَّلَوَةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

¹ *Vaa kīthīo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kûweta ndaĩa Syake. Nthīnī wa ngewa īno yīasya kana mūndū nūseūvītw'e ethīwe atonya kwīyīelekany'a na ndaĩa sya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Isu noyo nzĩa tũ īla mũndū ūtonya kwīana kīveva. Ow'o nyamū ila ingī iitonya kwīthwa na kīanda kīī kya ūsengy'o kya mūndū. Na kwa ndeto îngī, kūthengeanīa na Ngai Mwene Vinya W'onthe kūtonya kwoneka tū ethwa ndaĩa sya Mūtaīīwa nikwoneka. Ona kūilyī ūu, nīkwaīlītwe nīkūlilikanwa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nī wa tene na tene oyīla mūndū nī wa kavinda. Na ota ūu, mūndū nūtonya kwīyīelekany'a Nake nthīnī wa īvinda yake yīla wī thayū.

mūikethwe ma asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī.

33.Kwa asu ala maanasya ndīni yoo, na makaanīka nthīnī wa nguthu; kīla nguthu īitanīa maūndū ala yī namo.

34.Na yīla thīna wamakwata andū, maīaa kwa Mwīai woo, makīmūalyūkīla We mena wīlilo; na Indī, yīla We wamasamīthya tei kuma Kwake, we! nguthu īmwe yoo īmwīananasya Mwīai woo na ngai ingī.

35.Kwa ûu, kwa kûlea kwîthwa na mûvea îûlû wa maûndû ala Ithyî tûmanengete mo. Kwa ûu, îtanîthyei inyw'î-ene kwa *îvinda*. Îndî o mîtûkî mûkamanya.

36.Ithyi nitumatheesye mo mwiao ona umwe ula uneenaa *Okimendeesya* mo ala mamwiananasya We namo?

37. Na yīla Ithyī twamendethya andû ma nthī na mūsamo wa tei mo nīmatanīaa nthīnī wa w'o, īndī ethwa ūthūku nīwamavalūkīla mo nūndū wa maūndū ala moko moo mekīte mo ene sisyai! Mo mambīlīīlasya kūyītūka.

38.Mo nomonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe amuthanthaisyaa kyauya ula We wendaa ona wiva, na kumunyivisya kyo ula ona wiva We wendaa? Kwa uu w'o, nthini wa uu, ve Syama kwa andu ala metikilaa.

39.Kwa ûu, nengei andû ma ndûû sya mûkautî ianda i-syoo, na ala mena vata, na mûendi-wa-kyalo. Uu nîw'o ûseo

مِنَ الَّذِيْنَ فَزَقُوا دِيْنَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا ۚ كُلُّ حِزْبٍۗ بِمَا لَدَيْنِهِمْ قَرِحُوْنَ ۞

وَ إِذَا مَسَى النَّاسَ صُّرَّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيْدِيْنَ إِلَيْهِ ثُخَ إِذَا اَذَاقَهُمْ فِينَهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِنِيْنَ فِينَهُمْ بِرَيْنِمْ يُشْرِكُونَ ﴾

لِيَكُفُرُوا بِمَا اللَّهُ اللَّهُمُ فَتُمتَّعُوا أَفْسُوفَ تَعْلُمُونَ ۖ

اَمْاَنَزُلْنَاعَلِيَهِمْ سُلْطُنَا فَهُوَيَتَكَلَّمُ بِمَاكَانُوْا بِهِ يُشْرِكُوْنَ⊕

وَاِذَآ اَذَفْنَا النَّاسَ رَحْمَةٌ فَرِحُوْا بِهَاْ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِتَكَةٌ بِمَا قَذَمَتْ اَيْدِيْقِهْ رِاذَا هُمْ يَقْنَطُونَ۞

اَوَكَمْ يَرَوْا اَنَ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّرْزَقَ لِمَنْ يَشَكَأَءُ وَ يَقْدِدُرُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰ لِكَ لَائِيرٍ لِقَوْمٍ يُؤُمِنُونَ ۞

قَاٰتِ ذَا الْقُرْبِي حَقَّهُ وَالْمِسْكِيْنَ وَابْنَ التَبِيْلِ ثَوْلِيَ ذَلِكَ عَنْ الْتَبِيْلِ ثَوْلِيكَ وَلِمُ اللّهِ وَالْوَلِيكَ وَجُهُ اللّهِ وَالْوَلَيِكَ هُدُ اللّهُ وَالْوَلَيْكَ هُدُ اللّهُ وَالْوَلَيْكَ هُدُ اللّهُ وَالْوَلَيْكَ

vyo kwa asu ala mamanthaa inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na nomo ala makaila.

40.Kīla ona kīva inyw'ī mūīvaa ta ūsyao wa mbesa *liva* nīkana kītonye kwongeleela kīndū mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īndī kīla mumasya Saka mūimantha īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe----aa nīmo ala makongeleela *ūthw'ii woo* kūndū kwīlī.

41.Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula ûmûmbîte inyw'ī, ĩndĩ We na We númúnengete inyw'ī; na invw'ī. We akamūkw'īthya na akamūthayūūkya mwīthwe thayū. úmwe ona wiva kati wa 'atindany'a' menyu ütonya kwika ündü ümwe kati

maūndū aa? We nataīwe na E-īūlū mūno mbee wa ila mo mamwīananasya We nasvo.

LUKU 5

42. Uthyoeku niumilite iülü wa nthi nyūmū na ükangani nūndū wa ūndū moko ma andū mekite, Nikana We atonye kūmasamithya mosyao ma amwe ma meko moo, nikana maalyūke maume nthini wa ūthūku.

43. Asya, 'Tambûkai Tûlû wa nthî mwone ûndû mûminûkîlyo wa asu ala maî mbee wenyu wathûkîte! Aingî mûno vyû moo maî athaithi ma mîvw'anano.'

وَمَا أَنْ يَنْتُوْ قِنْ زِبَا لِيُوْمُواْ فِنَ أَمُوالِ النَّالِسِ فَلَا يَرْبُوْ اعِنْكَ اللَّهِ وَمَا أَنَيْتُهُ فِنْ زَكُوةٍ تُرِيْدُونَ وَجُهَ اللهِ فَأُولِلِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ۞

ٱللهُ الَّذِئِي خَلَقَاكُمْ ثُنُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيئُكُمْ ثُمُّ مُنْ يَعْمِيثُكُمْ ثُمُّمَ يُخيِنِكُمْ مَلْ مِن شُكَا إِبْكُوْمَنْ يَغْمُلُ مِن ذَلِكُمْ ﴾ مِن شَكْءُ سُنجنته وَ تَعْلَى عَمَا يُشْدِرُونَ ﴿

ظَهُوَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّوَ الْبَغْدِيمَا كُسَبَتْ آيُـ لاك النَّاسِ لِيُدِيْقَهُمْ بَعْضَ الَّذِى عَيلُوا لَعَلَّهُمُ يَدْجِعُونَ ۞

قُلْ سِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُوُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِن تَبْلُ كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُثْشُورِكِيْنَ۞ 44.Kwa üu, elekelyai mothyü menyu vala ve Ndīni īla ndūngalu na ītetheeasya ala angī kwīthwa me alūngalu mbee wa ūtanavika mūthenya kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla vatakethwa na kīsiīīi. Mūthenya ūsu, mo makaanīka nguthu syīna kīvathūkany'o īmwe na īla īngī.

45.Ala matetīkīlaa makakua mosyao ma kūlea kwītīkīla kwoo; na ala mekaa meko maseo ma ūlūngalu maseūvasya ūseo woo ene,

46.Nīkana, We atonye kūmaīva ala metīkīlaa na kwīka meko ma ūlūngalu. Vate nzika, We ndamendete alei.

47.Na katī wa Syama Syake nī kīī, kana We nīwitūmaa iseve ta ikuīte ūvoo mūseo na nīkana We atonye kūmūsamīthya inyw'ī īnee Yake, na nīkana ngalawa iendae ūkanganī kwa ūtonyi Wake, na nīkana inyw'ī mūtonye kūmantha mumo Wake, na nīkana inyw'ī mūtonye kwīthwa na mūvea.

48.Na vate nzika, Ithyī nītwamatūmie Atūmwa mbee waku kwa andū moo ene, namo nīmamaeteie mo Syama syumīlīte. Na īndī Ithyī nītwamasilīle asu ala maī avītany'a. Na vate nzika, kwaī īūlū Waitū kūmatetheesya etīkīli.

49.Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula witwaa iseve nīkana iseūvye īthweo. Na īndī We nūyīnyalīkasya ītunī ūndū We wendaa na kūyīilīanīlya yo ngoi lūlū wa ngoi na īndī we nūmyonaa

كَأَوْمُ وَجْهَكَ لِلدِّيْنِ الْقَيْتِمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ سَأَلِّى يَوْمُرُّ لَا مَرَدُ لَهُ مِنَ اللهِ يَوْمَهِ فِي يَصَّلَّكُوْنَ ۞

مَنْ كُفُرُ فَعُلَيْهِ كُفْرُهُ ۚ وَمَنْ عَبِلَ صَالِحًا فَلِاَنْفُرِمُ يَبْهَدُونَ ﴾

لِيَجْذِى الْغَيْقِ امَنُوْا وَعَيِلُوا الضَّلِحْتِ مِنْ نَفْلِةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكُذِينِيَ ۞

وَمِنْ الْيَهَ اَنْ يُرْسِلَ الزِّيَاحُ مُبَشِّرُتٍ وَلَيْدِيْقَكُمْ مِنْ رَخْمَتِهِ وَلِتَجْدِى الْفُلْكُ بِأَمْرِةٍ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ۞

وَلَقَدْ اَرْسُلْنَا مِنْ تَبُلِكَ رُسُلًا إِلَى تَوْمِمْ فَكَآءُوهُمْ بِالْبَيِّنْتِ فَالْنَقَبْنَا مِنَ الَّذِيْنَ اَجْرَمُواْ وَكَانَ حَقَّا عَلَيْنَا نَصْمُ الْنُوْمِنِيْنَ۞

اَللهُ الَّذِي يُرْسِلُ الزِيْحَ فَتُثَيَّرُ مَعَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَعْعُلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَعُعُرُجُ مِنْ خِلِلهِ ۚ فَإِذَا اَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ mbua îkyuma vu nthînî wayo. Na yîla We wamyusya îûlû wa ûla We wendaa katî wa athûkûmi Make, sisyai! Mo nîmatanaa.

50.Ona kau mbee wa ūu---mbee wa ītanamba kūtheew'a ītīlū woo mo nīmeyītūkaa.

51. Sisyai, Indī, movano ma Inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe: ûndû we ûmīthayūūkasya nthī Itina wa kīkw'ū kyayo. Nīw'o, Ngai o ¿su, akamathayūūkya ala akw'ū; nūndū We E-Vinya Iūlū wa syīndū syonthe.

52.Na ethwa Ithyi nitwakituma kiseve na makyona ngetha yoo iikalaa, indi mo itina nimambiliilasya kumalea manee Maitu.

53.Na we ndūtonya kūtuma ala akw'ū mew'a nthī, ona kana ndūtonya kūtuma ala mate matū mew'a wītano, yīla mo maalyūka monanītye mīongo yoo.

54. Ona we ndûtonya kûitongoesya ilalinda kuma îvîtyonî yasyo. We ûtonya kûmew'îthya tû ala matonya kwîtîkîla Mîsoa Yaitû na menyivasya.

LUKU 6

55.Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula wamūmbie inyw'ī nthīnī wa mwīkalo wa wonzu, na ītina wa wonzu nīwamūnengie vinya; na Indī Itina wa vinya, nīwamūeteie wonzu na ūkūū. We ombaa kīla We wendaa. We nī We Umanyi W'onthe, Ula-Utonyi-W'onthe.

عِبَادِةَ إِذَا هُمْ يَسْتَنْشِي وَنَ اللهِ

وَإِنُ كَانُوامِن قَبْلِ اَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ فِن قَبْلِهِ لَهُبْلِسِيْنَ ۞

فَانْظُوْ إِلَى الْمُورَخِمَتِ اللهِ كَنفَ يُعِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا * إِنَّ ذٰلِكَ لَكُني الْمَوْثَىٰ وَهُوَ عَلَى كُلِ شَكْمُ عَدِيْرُ @

وَلَيْنَ اَرْسَلْنَا دِيْكًا فَرَازُهُ مُصْفَعًا الطَّلْوُ امِنَ بَعْدِهِ * يَكُفُرُونَ ۞

فَإِنَّكَ لَا تُسْبِعُ الْمُؤْنَى وَلَا تُسْبِعُ الصَّمَّ الكُعَلَّ إِذَا وَلَوَّا مُذْبِرِنْنَ ۞

وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِ الْعُنيعَنُ صَلَلَتِهِمْ أِنْ تُسْمِعُ اِلْأَ عُجُ مَنْ يُؤْمِنُ بِأَيْتِنَا فَهُمُ مُسْلِمُوْنَ ۞

الله الذي خَلَقَكُمْ مِنْ ضُعْفٍ ثُمَّرَجَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ ثُوَّةً ثُمَّرَجَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضُعْفًا وَشَيْبَةُ يَعْلُنُ مَا يَشَاءُ * وَهُوَ الْعَلِيْمُ الْقَدِيْرُ 56.Na müthenya üla, üla Saa ükavika ala avītany'a makeevīta kana mo mekalile kwa īsaa-ūu nīw'o mo maalyūlilwe kuma nzĩanĩ īla ya w'o.

57.Indī ala manengetwe ümanyi na mūīkīīo makasya, 'Ow'o, inyw'ī mwīkalīte kwīanana na Ivuku ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kūvika Mūthenya wa Uthayūūkyo, na ūū nīw'o Mūthenya wa Uthayūūkyo; Indī inyw'ī mūyaaenda kūmanya.

58.Kwa ûu, mûthenya ûsu, syîkwatyo syoo iikamauna eki-ma-naî; ona mo maiketîkîlw'a ûthei kûlika nguthunî Yake.

59.Na kwa ûla w'o, Ithyî nîtûnenganîte ngelekany'o ya kîla mûthemba nthînî wa Kulani îno; na ow'o, ethwa we ûkamaetee Kyama, asu aia matetîkîlaa vate nzika, makaasya, 'Inyw'î mwî akengani.'

60.Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe üsiilaa ngoo sya asu ala matena ümanyi.

61.Kwa ûu, we ûmîîsya. Vate nzika, ŭtianîo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nî wa w'o; na ndûkamaeke asu ala mate na û-w'o wa mûîkîîo maûvûthye. وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يُفْسِمُ الْمُجْوِمُوْنَ هُ مَالِبِشُوا غَيْرَسَاعَةٍ ۚ كَذٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ۞

وَقَالَ الَّذِيْنَ أُوْثُوا الْعِلْمَ وَالْإِيْمَانَ لَقَلْ لَيِثْتُمُ فِي كِتْبِ اللهِ إلى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهْذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَ لَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

فَيُوْمَبِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِيْنَ ظَلَمُواْ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَاهُمْ مُسْتَعْتَبُونَ ۞

وَلَقَدُّ ضَرَّبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْانِ مِنْ كُلِّ مَثَالٍ وَلَهِنْ حِثْنَاهُمْ فِايَةٍ لَيَقُوْلَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْلَ إِنْ اَنْتُمْ إِلَّا مُنْطِلُونَ۞

كَنْ لِكَ يَظْبُعُ اللَّهُ عَلْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُونَ ۞

فَاصْدِرَاتَ رَعْدَ اللهِ عَثَّ زَلَا يَسْتَخِفَّنَكَ الَّذِينَ إِلَّى لَا يُعْرِفِنُونَ شَ

LUQMAN (Wavuaniw'e Makka)

 1.Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau. Usūītwe nī tei.

2.Alif Laam Miim. *Nyie Ninyie Ngai* Mwene Vinya W'onthe, Umanyi-W'onthe

3.Ino ni Misoa ya Ivuku ya Ui,

4. Utongoi na tei kwa ala mekaa moseo,

5.Asu ala malūmasya Mboya na kūlva Saka na ala mena mūlklio mūlūmu wa Ituni.

6.Mo nimo ala maatiiaa ütongoi kuma kwa Mwiai woo, na nomo ala makaila.

7.Na katī wa andū ve ūmwe ūla ūkūanasya *ūtongoi* na mbano sya mana kūmathyoekya *andū* kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, atena ūmanyi, na kūmīvūīa ngūī. Kwa asu, vakeethwa na ūsilīlo ūthīnasya.

8.Na yīla we wasomewa Mīsoa Yaitū, asyokaa ītina ekathīie, ta ūtanamīw'a, ko vena ūito matūnī make elī; kwa ūu, mūtavye we ūvoo wa ūsilīlo wī woo.

9. Vate nzika, asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo—mo makeethwa na Mīūnda ya Utanu, إنسوالله الزّخدن الرّحيسون

الغرق

وَلُكُ أَيْتُ الْحِيْدِ الْكِلْمِينِ

هُدّى وَ رَحْمَةٌ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿

الَّذِيْنَ يُقِينُهُوْنَ الصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكُوٰةَ وَ هُمْ بِالْاِحِرَةِ هُمْ يُوْقِئُونَ۞

اُولَٰلِكَ عَلَّے هُدًى قِنْ ذَيْتِهِمْ وَ اُولِيكَ هُـهُ الْمُفْلِحُونَ⊙

وَ مِنَ النَّالِي مَنْ يَشْتَرِىٰ لَهُوَ الْحَدِيْثِ لِيُعِلُ عَنْ سَبِيْلِ اللهِ بِنَيْرِعِلْمِ ﴿ وَيَثَيِّنَ هَا هُرُوَّا * اُولَيِّكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِيْنٌ ۞

وَاذَا يُنْظُ عَلَيْهِ النِّنُنَا وَلَى مُسْتَكَفِرًا كَانَ لَرَيَسْمَعْهَا كَانَ فِنَ أَذُنَيْهِ وَفَوًا * فَهَيْنَهُ وَعِذَابٍ اَلِيْجٍ۞

إِنَّ الَّذِينَ أَمَنُوا وَعَمِلُوا الضَّالِحْتِ لَهُمْ جَنْتُ النَّوِيْمِ ﴿

10. Vala mo makekalaa. Ngai Mwene Vinya W'onthe *notifie* utianio wa w'o; na We ni We Wi-Vinya, Ula-Mui.

11.We ombīte matu vate ituī ila inyw'ī mūtonya kūsyona, na We nīwiīte iīma nūmū īūlū wa nthī nīkana iikese kūthingitha vamwe nenyu, na We nūnyalīkītye syūmbe sya kīla mūthemba nthīnī wayo; na Ithyī nītūtheetye kīw'ū kuma mathweonī, na tūkamesya imea nzeo sya kīla mūthemba.

12.Uu nī ūmbi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Yu mbony'ei nyie kīla ala angī ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mombite. Aiee, Indī eki-manaī me nthīnī wa īvītyo yī ūtheinī.

LUKU 2

13.Na Ithyl nlitwamunengie Lukumaan uli, akyasya, 'Tungai muvea kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe:' na ula utungaa muvea, atungaa muvea kwoondu wa useo wa thayu wake mwene tu. Na ula we utatungaa muvea, lndl vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Nlwlylanltye-We-Mwene, Ula-Wallite-Nl-Kutalwa.

14.Na lilikanai yila Lukumaani wamutavisye mwana wake aimutaa, 'Ame mwana wakwa mwendwa! Ndukaamwianany'e Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingi. Vate nzika, kumwianany'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingi ni ivityo yi woo.'

خْلِدِيْنَ فِيهَا وَعْدَ اللهِ حَقَّا وَهُوَ الْعَنِيْزُ الْحِكْيْمُ

خَلَقُ السَّنُوْتِ بِغَيْرِعَمَدٍ تَرُوْنَهَا وَ اَلَّتَى فِي الْآرْضِ رَوَاسِى اَنْ تَبِيْدَ بِكُمْ وَ بَثَ فِيْهَا مِنْ حُكْلِ دَاّبَةً وَانْزَلْنَا مِنَ الشَمَاءَ مَا آءٌ قَالْبَتْنَا فِهَا مِنْ كُلِ دَوْجٍ كُرِيْدٍ ۞

هٰذَاخَلْقُ اللهِ فَأَرُونِيْ مَا ذَاخَلَقَ الْذِيْنَ مِنْ دُونِيةً غُ بَلِ الظَّلِيُونَ فِيْ صَلْلٍ مُهِيْنٍ ﴿

وَ نَقَدُ أَتُهُنَا لُفَلْنَ الُوكُمَةَ اَنِ اشْكُونِلُهِ * وَ مَنْ يَشْكُو فَإِنْهَا يَشْكُرُ لِنَفْسِه * وَمَنْ كَفَرَفَإِنَّ اللهَ عَنِيْ تَهِيْدٌ ۞

وَاذْ قَالَ لُقَنْ لِإِنْهِ وَهُوَ يَعِظُهُ بِبُنَى لَا تُشْمِكُ فَيْ أَنْهِ إِنَّ الشِّرُكَ لَظُلْمٌ عَظِيْمٌ ﴿ 15.Na Ithyī nītūmwīyīaīe mūndū ethwe e mūseo kwa asyai make---nyinyia wake amūsyaa e nthīnī wa wonzu īūlū wa wonzu, na kwonga kwake kūkuaa myaka īlī---Ndūngīei mūvea Nyie na asyai menyu. Kwakwa nīkw'o ūalūko wa mūminūkīlyo.

16.'Na ethwa asyai maku nîmeûkaananîa naku we nîkana ûmbîanany'e Nyie na kîla we ûtena ûmanyi wakyo, îndî, ndûkamew'e, îndî îthîwa wî mûnyanyae woo îûlû wa maûndû onthe ma nthî; na nthînî wa maûndû ma kñeva atîla nzîa yake we ûla ûmbelekelaa Nyie. Na Kwakwa îndî nîkw'o kûkethwa kwî ûalûko waku, Nakwa nîngamûmanyîthya inyw'î maûndû ala mweekaa.

17.'Ame mwana wakwa! Undū w'onthe ona wīva ona ethwa wīna ūito wīana wa mbeke ya kalandalī, ona wī nthīnī wa īvia, kana wī matunī, kana wī īūlū wa nthī, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūkaumīlya ūtheinī; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūmanyi-wa-Syīmbithī syonthe, Mūmanyi-Wa-Syonthe.

18.'Ame mwana wakwa mwendwa! Lülümīīlya Mboya, na tavanasya maūndū maseo, na ūivatana ūthūku, na ūmīīsya na ūmīīsyo īūlū wa kīla kyonthe kītonya kūūkwata we. Vate nzika, ūū nī ūmwe katī wa maūndū ala mendaa ūsūanīo mūlūmu.

19.'Na ndûkamethiûie andû na ûthîa waku na ûng'endu ona ndûkatambûke lûlû wa nthî na ngathllo, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe

وَ وَضَيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهُ عَمَلَتْهُ أُمَّهُ وَهَنَا عَلَى وَهُنِ وَ فِطْلُهُ فِي عَامَيْنِ آنِ اشْكُرُلِى وَلِاَلِيْكُ إِنَّى الْمَصِيرُ ﴿

وَ إِنْ جَاهَدُكَ عَلَمْ آَنُ ثُشُرِكَ بِنْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ْ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَامُعُمُّوفًا وَّانَيْعُ سَبِيْلَ مَنْ اَنَابَ إِلَىٰۤ ثُخَرَ إِلَّ مَرْجِعُكُمُ فَانْنِیْنَکُمْ بِسَاکُنتُمْ تَعْمَلُوْنَ ⊕

يئِبْنَى إِنْهَآ إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْنَ تَحْوَدُ لِ مَتَكُنَ فِيْ صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّنُوتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللهُّ إِنَّ اللهَ لَطِيْفٌ خَبِيْرٌ ۞

يْبُنَىَّ أَفِيرِالصَّلُوةَ وَأَمُوْ بِالْمَعْمُ وْفِ وَانْهَ عَيِ الْنُنْكَرِ وَ اصْبِرْعَلَى مَا آصَابَكَ إِنَّ ذٰلِكَ مِنْ تَخْمِ الْأُمُوْدِ ۞

وَلَا تُصَعِّمٰ خَذَكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَنْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللهَ لَا يُمِذِّ كُلِّ هُنْسًا لٍ فَخُرْيِشَ ndamwendaa kila m**ondo mong**'endu, mwlkathii.

20.'Na we tambûka na mûendele ûla wîanîle wa katî, na theesya wasya waku; vate nzika, wasya ûla ûtetîkîlîkaa vyû nî wa îng'oi.

وَاتْصِدُ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُصْ مِن مَوْتِكَ وَنَ إِنْكُوالْوَصُوَاتِ لَصَوْتُ الْجَيدُوشِ

LUKU 3

21.Inyw'ī nomwonaa kana Ngai Mwene Vinya W'on the akīkīīte wīanī kyonthe kīla kī natunī na kyonthe kīla kī 1010 wa nthī, na nīwīanīīsye īnee Yake 1010 wenyu, kwelī ngalī ya nza na ya nthīnī? Na katī wa andū ve amwe ala makaananīaa 1010 wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mate na ūmanyi kana ūtongoi kana Ivuku yīla yīmulīkaa.

22.Na yīla mo matavw'a, 'Atīlai maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvuanītye,' mo maasya, 'Aiee, Ithyī twīatīla maūndū ala ithyī tweethīle maaīthe maitū maatīle.' Ata! Ona ethwa Satani amathokasya mo ūsilīlonī wa Mwaki wakene?

23.Indî we ûla wînenganae vyû kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na nî mwîki-wanesa, we vate nzika, nîwîkwatîle ngwatîlo îla yî vinya. Na mûminûkîlyo wa maûndû onthe wîna Ngai Mwene Vinya W'onthe.

24. Na ta kwa üla we ütetīkīlaa, ülei wake ndūkakwīkīe kyeva we. Ualūko woo wī Kwitū, na ithyī tūkamatavya mo maūndū ala meekie; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū maūndū ala me nthīnī wa ithūi syoo.

اَلَمْ تَرُوْاَنَ اللهُ سَخْرَ لَكُمْ هَا فِي السَّمُوْتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاسْبَعَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَ بَاطِئَهَ وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يُجُادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمِ وَلَاهُنَّ وَنَ النَّاسِ مَنْ يُجُادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمِ وَلَاهُنَّ

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ الْقَبِعُوْا مَا آنْزَلَ اللهُ قَالُوْا بَلْ نَشَعُعُ مَا وَجَذَنَا عَلَيْهِ أَبَا وَنَا اللهُ قَالُوْا بَلْ نَشَعُعُ مَا وَجَذَنَا عَلَيْهِ أَبَا وَنَا الْوَكَانَ الشَّيْطُنُ يَعْدُمُ وَهُمُ وَالْ عَذَابِ السَّعِيْدِ ﴿

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَةَ إِلَى اللهِ وَهُوَ مُعْسِنٌ فَقَدِهِ اسْتَسْسَكَ بِالْعُزُوَةِ الْوُثْفَىٰ وَ إِلَى اللهِ عَاقِبَهُ الْأُمُوْرِ

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفُرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَوْجُعُمُ مُنْنَتِّبُهُمُ بِمَا عَِمْكُواْ إِنَّ اللَّهُ عَلِيْمٌ ۚ بِذَاتِ الصُّدُورِ۞ 25.Ithyī tūkamaeka mo ene metanīthye vanini; na īndī tūkamatwaa ūsilīlonī mwai.

26.Na ükamakülya mo, 'Nüü üla woombie matu na nthī?' Vate nzika, mo maūsūngĩa, 'Nī Ngai Mwene W'onthe.' Asya, 'Ndaĩa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Indī aingī mūno vyū moo mayīsī.

27.Kīla kyonthe kī matunī na īūlū wa nthī nī kya Ngai Mwene Vinya W'onthe.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīyīanīsye We-Mwene Ula Waīlītwe-Nī-Kūtaīwa

28.Ona mītī yonthe ī0lū wa nthī Ikatwīka iandīki, na ūkanga ūkatw'īka ingi na nganga mūonza na kwongela ingī, ndeto sya Ngai Mwene Vinya W'onthe iitonya kūthela kūandīkwa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūī.

29.Kûmbwa kwenyu na kûthayûûkw'a kwenyu nota kûmbwa na kûthayûûkw'a kwa mûndû ûmwe tû. Niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Wiw'i-W'onthe, Woni-W'onthe.

30.We nowonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atumaa ūtukū ūlika nthlīnī wa mūthenya, na akatuma mūthenya ūlika nthlīnī wa ūtukū, na akeklā syūa na mwei wlanī; klla klimwe klatīle nzla yakyo kūvika Ivinda ylla yltw'ltwe, na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanyaa nesa mūno vyū maūndū ala inyw'ī mwlkaa?

نُتَنِعُهُمْ قِلِيْلًا ثُمَّر نَضْطَرُهُمْ إِلَّى عَذَابٍ غَلِينظٍ ۞

وَ لَمِنْ سَأَلْتَهُمُ مِّنْ خَلَقَ السَّمَوٰتِ وَالْاَزْضَ لَيُتُمُولُنَّ اللّٰهُ ۚ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلَ ٱلْثَرَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

يِلْهِ مَا فِي السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَبَيْنُ الْحَيْنِدُ ۞

وُلُوَانَ مَا فِي الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَثَلَامُ وَ الْهَحُرُ يَمُذُّهُ مِنْ بَعُدِم سَبْعَةُ اَبْحُرِمًا نَفِكَ ثَكِيلَتُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِينِهُ۞

مَاخَلْفُكُوْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلْاَكْنَفْسِ وَاحِدَةٍ * إِنَّ اللهَ سَينيَّةُ بَصِيْرُ

ٱلَّهْ تَرَاَقَ اللَّهُ يُوْلِجُ الْيَلُ فِي النَّهَارِ وُنِوْلِجُ الْهَارُ فِي الْيَّلِ وَسَخْوَ الشَّنْسَ وَالْعَسَوَ كُلُّ يَجْرِيَ اِلْيَاجَلِ مُسَنَّى وَاَنَّ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيْرُ۞ 31. Kītumi nūndū no Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka Ula nī Ngai-Wa-W'o, na kīla makīkaīlaa ūtee Wake nī ūvūngū, na nūndū nī Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka Ula-Wī-Iūlū-Mūno, Ula Mūnene-Utaelekanw'a na kīndū.

ذٰ إِكَ بِأَنَ اللّهَ هُوَالْحَقْ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُوْمِهِ هِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللّهَ هُوَالْعَلِيُّ الْكَبِيْنُ ﴿

LUKU 4

32.We nowonaa kana ngalawa iendaa ŭkangani kwa inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana We atonye kūmwony'a inyw'i Syama Syake? Nthini wa ūndū ūū vate nzika, ve Syama kwa kila ūmwe mūmiisya na ūtūngaa mūyea.

33.Na yīla itulumo syamavw'īka ta ngunīko nyingī mườno nīmamwīkaīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, me aīkīīku Kwake nthīnī wa mūīkīlo, Indī yīla We wamavikya nthī nyūmū na mūuo, amwe moo īndī nīmosaa nzīa īla ya w'o. Na vai wileaa Syama Sitū ateo mūndū ūla ūte mūīkīīku, ūte mūvea.

34.Inyw'ī andū, manthai ūsūvīo kwa Mwīai wenyu na kīai mūthenya ūla īthe ūtakamūuna mwana, ona mwana ndakethwa na ūuno kwa īthe ona vanini. Utianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, nī wa w'o. Kwa ūu, thayū wa nthī īno ndūkamūkenge inyw'ī ona Mūkengani ndakamūkenge inyw'ī īdlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

اَلُمُّرَانَ الْفُلْكَ تَجْدِىٰ فِى الْبَحْدِ بِنِعْمَتِ اللهِ لِيُرِيكُمُ قِن الْبَيْهُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَالْبَتِ يْكُلِّ صَبَّارٍ ثُكُوْرٍ ۞

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَّمْوَجٌ كَالظُّلُلِ دَعُوااللهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الذِيْنَ ۚ فَلَمَّا نَجْهُمْ إِلَى الْبَرْقِينْهُ مُرْفُقَتُصِدٌ * وَمَا يَجْحَدُ بِالنِّنَا ٓ إِلَّا كُلُّ خَتَادٍكَ هُوْرٍ۞

يَّاأَيُّهُا النَّاسُ اتَّقُوا رَجَكُمْ وَاخْشُوْا يَوْقًا لَا يَجْزِىٰ وَالِلْ عَنْ ذَلَدِهٖ وَلَامُولُوْدٌهُوجَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا ۚ إِنْ وَمَدَ اللهِ حَتَّى فَلا تَغْرَّكُكُمُ الْفِيْوَةُ الدُّنْسِكَةِ وَلَا يَغُرَّنَكُمْ بِاللهِ الْغَرُورُ۞ 35.Nīw'o, ümanyi wa Ola Saa wina Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na We nütheeasya mbua, na nīwisī kīla kindū nthīnī wa mavu. Na vai thayū wisī undū wiīka ūnī, na vai thayū wisī vala ūkakw'īa. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi W'onthe, Mūmanyi wa Syonthe.

إِنَّاللَّهُ عِنْكَهُ عِلْمُ السَّاعَةُ وَيُنَزِّلُ الْفَيْثُ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْعَامُ وَمَا تَدْرِيْ نَفْسٌ مَا ذَا كُلِّيْكِ غَدَّا وَمَا تَدرِيْ نَفْسٌ بِأَيْ آرْضٍ تَنْوُثُ إِنَّ اللَّهَ عِلْمُ عَمَّ خَوِيْدٌ ﴿

AL – SAJDA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei

إنسيرالله الزّخلين الزّحينين

2.Alif Laam Miim. Nyie Ninyie Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umanyi-W'onthe.

الغرق

3.Uvuany'o wa Ivuku yīī ndwī nzika nthīnī waw'o-----umīte kwa Mwīai wa nthī syonthe.

تَنْزِيْلُ الْكِتْبِ لَارَبْ نِيْهِ مِنْ زَنِ الْعٰلَمِينَ ۞

4.Mo measya, 'We nûyîseûvîtye? Aiee, $\mathcal{O}u$ nî w'o kuma kwa Mwîai waku, nîkana we ûtonye kûmakaany'a andû ala mataaîthîwa na Mûkaanany'a mbee waku, nîkana vangî matonye kûatîîa ûtongoi.

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرْبُهُ "بَلْ هُوَ الْكَفَّ مِن زَنْكِ لِثُنْدِرَ قَوْمًا مَا اَتُهُمْ فِنْ نَذِيْرِ فِي ضَيَاكَ كَلَلَمْ يَعَلَّكُ وَنَ

5.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Ula woombie matu na nthī na symdū ila syī katī wasyo nthīnī wa mavinda thanthatū; na īndī We atīnīka Kīvilanī-Kya-Usumbī. Inyw'ī mūi na mūtetheesya kana mwīw'anīthya ūtee Wake. Inyw'ī īndī nomūsūanīaa?

اَلَمُهُ الَّذِی خَلَقَ السَّلُوٰتِ وَالْاَدْضَ وَ مَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِشَّةِ اَیَّامِ ثُغَ اسْتَوٰی عَلَى الْعَرْشِ مَالکُمُ فِیْنُ دُوٰدِهِ مِنْ ذَلِیْ ذَلَ شَفِیْحُ اَفَلَاتَتَکُاکُوْدَتَ ۞

6.We akalany'a Mwiao Motheu kuma ituni uvike nthi, na indi w'o ukambata Kwake nthini wa muthenya umwe ula nundu umwe na myaka ngili kwianana nondu inyw'i mutalaa.

يُلَاثِرُ الْاَفَرَمِنَ السَّكَآ إِلَى الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْنُجُ إِلَيْهِ فِي يُوْمُ كَانَ مِفْدَارُهُ ٱلْفَ سَنَةِ مِّمَّا تَكُثُّونَ ۞

7.Usu ni We Mûmanyi wa maûndû ala matonekaa, Mwene-Vinya, Usûîtwe ni tei.

ذْلِكَ عْلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿

8.Ula ûkîanîîsye kîla kîndû We ûmbîte. Na We nîwambîlîîlye ûmbi wa mûndû kuma yûmbanî.

9.Na îndî We nîwaitw'îkîthisye nzyawa syake syumae nthînî wa tûsamû twî kîw'ûnî kîtweku.

10.Indî We nîwamwîananisye we na amûveveea veva Wake nthînî wake. Na We nûmûnengete inyw'î kwîw'a na metho na ngoo. *Indî* inyw'î mûtûngaa mûvea mûvûthû! 1*

11.Namo makülya, Ata! Yīla ithyī tūkaa Tūlū wa nthī, Indī ithyī tūkatw'īka kyūmbe kyeū? Aiee, Indī mo makeethwa me alei 0mbanonī wa Mwīai woo.

12.Asya, 'Mūlaīka wa kīkw'ū ūla wiītwe kwīthwa mūnene wenyu akamūkw'īthya inyw'ī: na īndī mūkatūngwa kwa Mwīai wenyu'

LUKU 2

13. Takethwa we nûtonya kwîsa kûmona avîtany'a yîla mo makakumany'a mothyû moo mbee wa Mwîai woo, na kwasya, 'Mwîai waitû, ithyî nîtwonete na nîtwîw'îte, kwa ûu, tûtûnge ithyî îtina nîkana tûtonye kwîka mawîa maseo; nûndû yu nîtûîkîîe na w'o maûndû ala tûtavîtw'e.'

ثُغُرَجَعُلُ نَسْلُهُ مِن سُلَلَةٍ مِن مَا إِ مَهِينِن ﴿

تُغَرَّسَوْمَهُ وَنَفَحَ فِيهِ مِن زُوْجِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّنْعَ وَالْإَبْصَارُ وَالْآنِيْدَةَ * وَلِيْلًا خَا إِتَشَكُرُونَ ۞

وَقَالُوْاَ مَ إِذَا ضَلْلَنَا فِي الْاَرْضِ ءَ إِنَّا لَفِي خُلِي جَدِيْلِهِۥ بُلْ هُمْ بِلِقَاۡلِهِ رَنِيهِمْ كُفِرُونَ ۞

قُلْ يَتَوَفَّمُكُوْ مَلَكُ الْمُؤْتِ الَّذِي وُكِلَ بِكُمْ ثُمَّمَ عُ إِلَّ رَتِبُكُوْ تُرْجَعُوْنَ ﴿

وُلَا تَنَكَ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا لُوُوسِهِمْ عِنْدَ رَبَّهِمُّ رَبَّنَآ اَبْصَٰرِنَا وَسَمِعْنَا قَارْحِيْمَنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوْقِئُونَ ۞

الَّذِئَ اَحْسَنُ كُلِّ شُکْمُ حَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِيْنِ ۚ۞

¹*Ndeto îno 'fo'add' ngoo tondû îandîkîtwe nthînî wa Kulani Ntheu, ndîûweta o ngoo tû, îndî nîyîkwonany'a kîvîla kya mÛthya kya Ûmanyi. Sisya, 28:11 al-kasas, 53:12 Al-Kasas, Al-Najm 46:27, Al- Ahqaf na Avalamu 14:38.

14.Na takethwa Ithyi nikweekile vinya kwenda Kwitu, twithwa twaunengie kila thayu utongoi waw'o, Indi ila ndeto kuma kwakwa nitwikite w'o kana Nyie ngaususya Iia-ya-Mwaki na Mayini na andu onthe yamwe.

andû onthe vamwe.

15.Kwa ûu, samai inyw'î ûsilîlo wa meko menyu nûndû nîmwoolilwe nî ûmbano wa mûthenya ûû wenyu. Ithyî o Naitû nîtûlîtwe ninyw'î ota ûu. Na

16.Mo nīmaililikanaa Syama Sitū tū ala yīla maililikanw'a mavalūkaa nthī matulītye-ndu na mothyū moo, na mataīaa ndaīa ya Mwīai woo, namo mayīkathīaa.

inyw'ī samai ūsilīlo wa kwīkalaa nūndū wa maūndū ala inyw'ī mweekaa.

17.Mbau syoo nisyivetaa mokoni moo; na mamwikailaa Mwiai woo mena w'ia na wikwatyo, na kumya kila ithyi tunenganite iulu woo.

18.Na vai thayû ûmanyaa ûtanu wa metho ûla wiîtwe ûvithîtwe kwoondû woo, ta îtuvi ya mawîa moo maseo.

19.Ula îndî we nî mwîtîkîli, nûndû ûmwe na ûla ûte mwîw'i? Mo ti ûndû ûmwe.

20. Na ta kwa asu ala metikilaa na kwika mawia maseo, mo makeethwa na Miunda ya Wikalo wa Tene na Tene, ta uthokyo, nundu wa maundu ala mo meekaa.

21.Na ta kwa asu ala mate ew'i, wikalo woo ükeethwa ni Mwakini. Kila ivinda

وَلَوْشِئْنَا لَاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُلْ بِهَا وَلَكِنَ تَقَ الْقَوْلُ مِنِيْ لَامْلُكَنَّ جَهَنَّهُ مِنَ الْجِنَّرِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ۞

فَذُوْتُواْ بِمَا نَسِيْتُمْ لِقَاآمٌ يَوْمِكُوْ هَٰذَاۚ إِنَّا نَسِيْنَكُمُ وَذُوْتُواْ عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَاكُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ۞

اِنتَكَا يُؤْمِنُ بِالنِتِنَا الَّذِيْنَ إِذَا ذُكِّرُواْ بِهَا خَزُوا مُجَكَّدًا وَسَبَكُوا بِعَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمُولَا يَسْتَكُمُوُوْنَ ۖ ۖ

تَغَنَّافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْنَضَاجِعِ يَدْ عُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْقًا وَطَمَعًا ۚ وَمِنَا رَزَقَنْهُمْ يُنِفِقُونَ ۞

فَلَا تَعْلَمُ نَفْشُ مَّآ أُخْفِى لَهُمْ مِّنْ قُرَةَ اَغَيُنٍ ۚ جَوَآ ٤ُ بِمَا كَانُوْا يَعْمَكُونَ ⊙

افَكُنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَكُنْ كَانَ فَاسِقًا ﴿ لَا يُسْوَلُ ۗ لَا يُسْوَلُ ۗ لَا يُسْوَنَ ۞

اَمَّا الَّذِيْنَ اَمْنُوْا وَعِيلُوا الطَّلِحْتِ فَلَهُ مُرجَنَّتُ الْكَأُوْنَ نُزُلِّا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞ وَآمَا الَّذِيْنَ فَسَعُواْ فَمَا وْمُهُمُ النَّادُ كُلْمُنَّا ٱدَادُوْا اَنْ

يْخُرْجُوْا مِنْهَا ٓ اُعِيْدُوْا فِيْهَا وَقِيْلَ لَهُمْ رَنْفُوا عَدَابَ

makenda kuma vo, makatungawa nthini waw'o, namo makatavw'a, 'Samai usililo wa Mwaki ula inyw'i mwauleaa.'

النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ ﴿ ثُكَّدِّبُونَ ۞

22.Na kwa ûla w'o vyû, Ithyî tûkatuma mo masama ûsilîlo ûla mûnini mbee wa ûsilîlo ûla mûnenange, nîkana mo matonye kûsyoka Kwitû mena wîlilo.

وَلَنُذِيْ يَقَنَّهُمُ مِّنَ الْعَذَابِ الْاَدْنَى دُوْنَ الْعَلَابِ الْاَكْبَرُ لَعَلَّ**هُ مُ** يَرْجِعُونَ ۞

23.Na nûû ûla wîkaa îvîtyo înene mbee wa we ûla ûlilikanaw'a Mîsoa ya Mwîai wake na îndî akîalyûka na kûmîtia? Ithyî vate nzika, tûkamasilîla avîtany'a.

وَمَنْ اَظْلُمُ مِثَنْ ذُلِّكَ بِأَيْتِ رَبِّهِ ثُوَّاكُوْرَضَ عَنْهَا أَ إِذَا مِنَ الْمُجْرِمِيْنَ مُنْتَقِئُونَ ۞

LUKU 3

24.Na Ithyī nītwamūnengie Mose Ivuku—mūikethwe Indī na nzika Iūlū wa kūkomana ----Nake---na Ithyī nītwayītw'īkīthisye yo ūtongoi kwa Aana-ma-Isilaeli.

وَلَقُدُاْ تَيْنَكَامُوْسَى الْكِتْبُ فَلَا تَكُنُ فِي مِزْيَتِهِ فِنْ لِقَالِهِ وَجَعَلْنُهُ هُدًى لِيَبِنَى إِسْرَآهِ يِلَنَّ ﴿

25.Na Ithyī nītwamatw'īkīthisye amwe katī woo kwīthwa atongoi, ala mamatongoesye andū kwa Mwīao Witū oyīla mo-ene maī na ūmīīsyo na maī na mūīkīlo mūlūmu nthīnī wa Mīsoa Yaitū.

رَجَعَلْنَا مِنْهُمْ إَيِسَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَتَاصَبُرُثَّاً وَكَانُوا بِالتِنَا يُوْفِئُونَ ۞

26.Nīw'o, Mwīai waku We akasila katī woo Mūthenya wa Uthayūūkyo nthīnī wa maūndū ala mo matetīkīlanaa nthīnī wamo.

اِتَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيْمَةِ وَمُمَّا كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ۞

27.Nokumatongoesya mo kumanya ni nzyawa syiana ata, ila ithyi tusyanangite ila syai mbee woo, ila kati wasyo mo yu maendelaa nduani syoo? Nthini wa uu vate nzika, ve Syama. Indi mo nomakethukiisya?

ٱوكَمْ يَهْدِ لَهُمْ كُمْ آهْلَكُنَا مِنْ تَبْزِاهِمْ مِّنَ الْمُرُونِ يَهُشُونَ فِيْ مَسْكِينِهِمْ لِكَ فِي ذَٰ إِلَىٰ كَاٰ يَٰتٍ * ٱخَلَا يَسْمُعُونَ ۞ 28.Mo nomonete kana Ithyi tutwaa kiwiu iulu wa nthi nyumu na indi tukamesya imea nakyo ila indo syoo iisaa, ona mo ene, indi mo nomonaa?

29.Namo makûlasya, 'Ukīlyo ûû ûkavika îndīī, ethwa inyw'ī mwī ma w'o?

30.Asya, 'Müthenyanı wa ükilyo, kwitikila kwa alei küikamauna mo, ona maikanengwe ivinda.'

31.Kwa ûu, umai katî woo, na eteelai. Namo nometeele ota ûu.

أَوْلُوْ يَرُوْا أَنَا نَسُوْقُ الْمَا أَدُ إِلَى الْاَرْضِ الْجُدُوْ فَنُخْوِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُمُمْ أَنَّ اَفُلاَ يُبْصِرُونَ ۞

وَيَقُوْلُونَ مَتِّي هٰذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْثُمُّ صَٰدِقِيْنَ۞ قُلْ يَوْمَ الْفَتْجَ كَا يَنْفَعُ الْذِيْنَ كُفُرُ وَّا اِيْمَانُهُمْ وَلَاهُمْ يُنْظَرُونَ ۞

ي فَأَغْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ۞

AL - AHZAAB (Wavuaniw'e Medina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nî tei

2.Ame we Mwathani, mantha ūsūvio kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ndûkaatîle mawendi ma alei na angangani.

3.Na atīīa maundu ala uvuanīw'e we kuma kwa Mwiai waku. Niw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmanyaa nesa maundu ala inyw'i mwikaa.

4.Na ia mūīkīlo waku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie kwithwa ta Musuvii.

Vinya W'onthe 5.Ngai Mwene ndaamûmbîa mûndû ona ûmwe ngoo ilî nthînî wa kîthûi kvake; ona We ndaalyūlaa iveti syenyu kwīthwa maa nůndů inyw'í nvinvia menyu vyū műsyítaa maa nyinyia menyu műkaeka kűmatethva ala ma ndűű sya mūkautī, ona We ndamaalyūlaa ala inyw'i mumatw'ikithasya syana syenyu makatw'īka syana syenyu vyū. Isu nī ndeto sya makanyw'a menyu to; Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe aneenaa w'o, na We atongoasya nzīanī īla va w'o.

6. Syîtei syo na masyîtwa ma maaîthe masyo. Uu niw'o wailu mbee wa Ngai Indi ethwa Mwene Vinya W'onthe. inyw'î mûimesî maaîthe masyo, mo ni anaa

بسمالله الأخبان الأجنم

يَّأَيُّهُا النَّبِيُّ اثَّتِ اللَّهُ وَلَا تُطِعِ الْكُفِيْنَ وَالْمُفِقِيْنُ إِنَّ اللَّهُ كَانَ عَلَيْنًا حَكُنَّا أَنَّ

وَّا نَيْنَ مَا يُوْتَى إِلَيْكَ مِن زَنِكَ إِنَّ اللهُ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيْرًا ﴿

وَتُوكُّلُ عَلَى اللهِ وَكُفَّى بِاللَّهِ وَكُنَّاكُ

مَاجَعُلَ اللهُ لِرُجُلِ فِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ وَكَاجَعُلَ ٱزْوَاجَكُو الَّيْ تُظْهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهٰ يَكُوْرُواجَعُلُ ٱۮ۫ۼۣؽٵؖٚ؆ؙؙؙڡٚۯٲڹۜٵٚٙٵؙڬڎڒۮڸػؙۏۊۜۏۘڷػؙۿ۬ؠٳؙڣٛۅٵۿۣڴؠ۫۠ۉٳڷڷؖڰ يَقُولُ الْحَقُّ وَهُو يَهْدِى السَّبِنيلَ @

أَدْعُوْهُمْ لِإِبَالِهِمْ هُوَاتْسُطْ عِنْدَ اللَّهِ ۚ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُواْ اٰبَاءَهُمْ وَإِنْوَائِكُمْ فِي الذِيْنِ وَمَوَالِينِكُمْ nyinyia menyu na anyanyae menyu kati wa mūlkilo. Na vai ūthūku lūlū wenyu nūndū wa lvityo yila inyw'i mweekie mūte na kieleelo ateo yila ngoo syenyu syeekie kwa kwenda. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mūekanli — Mūno, Usūltwe ni tei.

7. Mwathani e vakuvī mūno na etīkīli mbee wamo ene, na iveti syake nī ta maanyinyia moo. Na amwe ma ndūū sya mūkautī me vakuvī kwa mūndū na ūla ūngī mūno kūvīta angī katī wa etīkīli na Athami kwīanana na Ivuku ya Ngai Mwene Vinya W''onthe, ateo kwa manee ala inyw'ī mūtonya kūnengane kwa anyanyae menyu ma mwanya kwa mwīkalo mūseo; ūū nīw'o ūnenganītwe nthīnī wa Ivuku ya Mūmbīlwe.

8.Na lilikanai yīla Ithyī twoosie ūtianīo kuma kwa Athani, na kuma kwaku we, na kuma kwa Noa, na Avalamu, na Mose, na Yesu mwana wa Malia, na ow'o, Ithyī nītwatianīe namo ūtianīo mūlūmu;

9.Nīkana We atonye kūmakūlya ala ma w'o lūlū wa U-w'o woo. Na We nūseūvītye ūsilīlo wī woo kwoondū wa alei.

LUKU 2

10.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Lilikanai īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yīla yī īulū wenyu, yīla nguthu sya ita syamūtheee inyw'ī, na Ithyī nītwaitwaīe syo kīseve na nguthu sya ita ila inyw'ī mūtaasyona. Na Ngai Mwene

وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيْمَا آخْطَأْنُمُ رِبِهُ ۗ وَلَكِنْ مَّا اللهِ عَلَيْكُ مَا اللهُ عَفُورًا تَحِيْمُا ۞ تَعَنَّذَتُ فَأُوبُكُمُ وَكَانَ اللهُ عَفُورًا تَحِيْمُا ۞

اَلنَّيِئُ اَوْل بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنَ اَنْفُسِهِمْ وَ اَنْرَوَاجُهُ اَمْهَ تُهُمُّ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلى بِبَعْضِ فِي كِتْبِ اللهِ مِنَ النُّوْمِنِيْنَ وَالْمُهٰجِدِيْنَ الْكَآنَ تَفْعَلُوْ آلَى اَوْلِيَلْمِكُمْ مَعْدُوفًا كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكَتْبِ مَسْطُوْرًا ۞

وَإِذْ اَخُذْ نَاصِ النَّبِينَ مِنْ ثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ تُوْج وَ اِبْرِهِ نِمْ وَمُوْسِ وَعِيْسَى ابْنِ مَوْ يَكَرٌ وَاخَذْ نَا مِنْهُمْ مِنِينًا قًا غَلِنظًا ﴿

لِيَسْتُكَ الضَّدِقِيْنَ عَنُ صِدْقِهِمْ وَاعَلَى لِلْكَٰفِرِيْنَ فَي عَذَابًا اَيْسًا أَنْ

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوا اذْكُونُ نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَآءَ تَنْكُوْجُنُودٌ فَازَسُلْنَا عَلَيْهِمْ دِيْعًا وَجُنُودًا لَّهُ تَرُوْهَا وَكَانَ اللهُ إِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيْرًا ۞ Vinya W'onthe niwonaa 0nd0 inyw'i mwikaa.

11.Yīla syo syamumīlīīle inyw'ī kuma īūlū wenyu, na kuma ītheo wenyu, na yīla metho *menyu* mavūavūanie, na ngoo *syenyu* syathaanyūka syavika mīmeonī yenyu mwamūsūanīla Ngai Mwene Vinya W'onthe masūanīo me *kīvathūkany'o*.

12. Vau kwa *vau*, etīkīli nīmatatiwe tū, na nīmathingithangiw'e na īthingithangw'a yī vinya.

13.Na yīla angangani na ala maī na ūwau ngoonī syoo maisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake mayaatwatha kīndū ateo nī ūvūngū mūthei.

14.Na yīla nguthu īmwe yoo yaisye, 'Inyw'ī ekali ma Yathilivu Medina! ¹* Inyw'ī mūi na vinya wa kūmomīšya amaitha, kwa ūu, syokai ītina.' Ona kīlungu kīmwe kyoo nīkyeetisye ūthei kuma kwa Mwathani, makyasya, 'Nyūmba sitū nī nthei na ii na ŪsŪvīo; Na kwa ūla w'o, syo iyaī nthei. Mo mamanthaa o kūkīa mathi tū.

15.Na takethwa mo nīmalikīlīīlwe nī nguthu sya ita kuma ngalī syonthe ila syamathyūlūlūkīte, na īndī maikūlw'a malike ithokoonī isu, mo methwa meekie ūu na mītūkī, na mo mayīthwa mekalile nyūmbanī syoo ateo o vanini.

إِذْ جَاءُوْكُوْ مِنْ فَوْقِكُوْ وَمِنْ اَسْفَلَ مِنْكُوْدُاذِ زَاغَتِ الْاَبْصَادُ وَ بَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْكَنَاجِرُونَظْنُونَ بِاللهِ الظُنُونَا ۞

مُنَالِكَ انْتُولَ الْنُوْمِنُونَ وَزُنْزِنُوا زِلْزَالًا شَدِيْدُا

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مُرَضٌّ عَاوَعَكَ نَا اللهُ وَرَسُولُهُ إِلَا غُرُورًا ۞

وَاذْقَالَتْ طَلَّالِمَةٌ مِنْهُمْ رِيَالَمْلَ يَثْرِبَ لَامُقَامَرَ لَكُوْفَارْجِعُوْاً وَيَسْتَأْذِنُ فَوِنْقٌ مِنْهُمُ النَّيَ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوْتِنَاعُوْرَةً * وَمَامِي بِعُوزَةٍ * إِنْ يُمُرِيْدُونَ إِلَّا فِرَارًا ۞

وَلَوْدُخِلَتْ عَلَيْهِمْ فِنْ أَقطارِهَا ثُغَرُسُلُوا الْفِتْنَةَ لَا تَوْهَا وَمَا تُلَبَّتُوا بِهَا إِلَّا يَسِيْرُا۞

^{1 *}Medina yeesîkîwe na syîtwa yîî mbee wa Hijra.

16.Na kwa ûla w'o, mo, nîmaminîte kûtianîa ûtianîo na Ngai Mwene Vinya W'onthe kana mo maikamony'a mîongo yoo. Na ûtianîo wîna Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, nûkûlaw'a.

17. Asya, 'Kūkīa kūikamūuna inyw'ī ethwa mwīkīa kūkw'a kana kūawa; īndī ona kūilyī ūū, īndī inyw'ī mūkeetanīthya o vanini.'

18.Kūlya, 'Nūū ūsu ūtonya kūmūtangīla inyw'ī kuma vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa kwenda Kwake nī kūmwīka inyw'ī naī kana ethwa kwenda Kwake nī kūmwīw'īa inyw'ī tei? Namo maikemanthīa mo ene mūnyanya kana mūtetheesya ona ūmwe ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe.

19.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmesī asu ala masiīīaa andū na asu ala mamatavasya anaa īthe moo, 'Ukai kwitû;' namo mayûkaa kūkita ateo o vanini,

20. Mena ngathījo jūlū wenyu. Indī vila mūisyo wooka. nûmonaa mo makūsvalisve we. metho moo maisalûkangya ta ma ûmwe ûla wîna malita ma kīkw'ū. Indî vîla w'ia wavītūka, mo nīmaūthilīkasya na nīmī syoo mbai, mena îtomo ya ûthw'ii. Aa mayaaîtîkîla ona vanini; kwa ûu. Ngai Mwene Vinya W'onthe nůmatw'íkíthítye mawía moo ma mana na vathei vyů. Na kyu ní kíndů kívůthů kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

21.Mo masuaniaa kana mbai ila imavithukiaa ti nendu; na mbai isu

وَلَقَدُكَانُوْا عَاْهَدُوا اللهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّوْنَ الْوَذِبَارُ وَكَانَ عَهْدُ اللهِ مَسْئُولًا ۞

عُلْ لَنَ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُمْ فِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْفَوْتِ اَوْ الْفَوْتِ الْوَ

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِیْ یَعْصِمُکُمْرْ فِینَ اللهِ اِنْ اَرَادَ بِکُمْرْ سُوْمًا اَوْ اَسَمَ ادَ بِکُفْرَرَحْمَةٌ * وَ کَا یَجِدُونَ لَهُمْر فِیْنَ دُوْنِ اللهِ وَلِینًا قَالَا نَصِیْرًا ۞

قَنْ يَعْلَمُ اللهُ الْمُعَوْقِيْنَ مِنْكُمْ وَالْفَا لِلِيْنَ لِإِنْوَائِمْ حَكْمَ الْيَنَاءَ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيْلًا ﴾

اَشِحَةً عَلَيْكُمْ اللهِ قَالَا الْمَاءُ الْعَوْفُ سَمَا يَتَكُمُ مُ الشِحَةُ عَلَيْكُمْ كَالَّذِى يُغَطُّمُ عَلَيْهُمْ كَالَّذِى يُغَطُّمُ عَلَيْهُمْ كَالَّذِى يُغَطُّمُ عَلَيْهُ مِنَ الْمَوْتِ عَلَيْوَا ذَهَبَ الْمَوْفُ سَلَقُوْكُمْ بِالْسِنَةِ حِدَادٍ اَشِحَةً عَلَى الْفَيْدُ الْوَلَلِيكَ لَمُ يُؤْمِنُوا فَأَخْبَطُ اللهُ اَعْمَالُهُمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللهُ يَسِينُوا اللهُ اَعْمَالُهُمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللهُ يَسِينُوا اللهُ يَسِينُوا اللهُ اَعْمَالُهُمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللهُ يَسِينُوا اللهُ اَعْمَالُهُمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللهُ يَسِينُوا اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللّهُ اللهُ اللّه

يَحْسُوْنَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهُبُواْ وَ إِن يَأْتِ الْاِحْزَابُ

ikavithûka *mg î*, mo mendeew'a nî kwîthwa me katî wa Aalavu ma weûnî, maikûlya ûvoo îûlû wenyu inyw'î.

يَوَدُوْا لَوْانَهُمُ بَادُوْنَ فِي الْاَغْزَابِ يَسْأَلُوْنَ عَنْ ﴿ اَنْبَآهِكُذُّ وَلَا كَانُوا فِيَكُمْ مَا قَتُلُوۤاۤ إِلَّا قَلِيْلًا ﴿

LUKU 3

22.Nīw'o, inyw'ī mwīna ngelekany'o nzeo mūno nthīnī wa Mwathani wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa ūla we ūmūkīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūthenya wa Mūminūkīlyo na ūla ūmūlilikanaa Ngai Mwene Vinya W'onthe mūno.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يُرْجُوا اللهُ وَالْيُوْمُ الْالِحْرُ وَذَكَرَ اللهُ كَيْنِيْرا اللهِ وَاللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ الله

23.Na yīla etīkīli mamonie ala maī na wīw'ano namo, maisye, 'Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe watwathie ithyī; na Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake maneenie w'o.' Na ūu nīwongeleele mūīkīlo woo tū na wīnyivyo.

وُلَتَا ذَا الْمُؤْمِنُونَ الْاَتَوَابُ قَالُوْا لَهُذَا مَا وَعَلَاكَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ * وَمَا زَادَهُمْ إِنْ آينِنَا يَا وَ تَسُلِينَا ﴾

24.Katī wa etīkīli ve andū ala methīītwe me ma w'o ūtianīonī ūla mo matianīe na Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ve amwe moo ala meanīīsye wīvīto woo, na amwe ala no-meteele, namo mayaalyūla mwīkalo woo ona vanini.

حِنَ اٰلُمُوْمِنِيْنَ دِجَالٌ صَدَفُوا مَا عَاصَدُوا اللهُ عَلَيْهُ مِنْهُوْمَنَ تَعْلَى عَنَبُهُ وَمِنْهُ مُرَمِّنَ يَنْتَظِرُ ۖ وَمَا بَذَكُواْ تَذِدِيَّةٌ ﴿ Vinya.

25.Nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūmaīva ala ma w'o nūndū wa ū-w'o woo, na kūmasilīla angangani ethwa We akendeew'a nī ūu, kana amathiūūkīe na tei. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno vyū, Usūītwe nī tei.

26.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamatūngie alei ītina nthīnī wa ūthatu woo; mo mayaaona ūseo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwameanīie etīkīli nthīnī wa kaū woo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Utonyi, Wī-

27.Na We nīwamaetie asu ala ma Andûma-Ivuku ala mamatetheesye mo kûmaumya nthīnī wa mbeenge syoo na kwīkīa w'ia nthīnī wa ngoo syoo. Amwe inyw'ī nīmwamoaie na amwe mwamakwatie ta ngombo.

28.Na We nīwamūtonyethisye inyw'ī kwīthwa atiīwa ma nthī yoo na nyūmba syoo na ūthw'ii woo, na nthī īla inyw'ī mūtaamīkinya na kūū. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Utonyi īūlū wa syīndū syonthe.

LUKU 4

29.We Mwathani! Tavya iveti syaku, 'Ethwa inyw'ī mwīenda thayū wa nthī ino na wanake wayo, ūkai Indī, Nyie ngamūnenge inyw'ī motethyo na kūmumaasya inyw'ī na nzīa nzeo.

30.'Indī ethwa inyw'ī mwīmwenda Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na Mūsyī wa Itunī, īndī vate لِيَجْزِى اللهُ الضّدِوَيْنَ بِصِندَتِمْ وَيُعَلِّبَ الْمُنْوَتِيْنَ إِنْ شَاءَ اَوْ يَتُوْبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللهَ كَانَ غَفُوْرًا زَخِيمًا ﴿

وَرَدَ اللهُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَتَالُوْا خَيْرًا ۗ وَكَفَى اللهُ النُّوُمِنِيْنَ الْقِتَالُ وَكَانَ اللهُ قَوِيكًا عَزِيْزًا ﴿

وَٱنْزُلَ الَّذِيْنَ ظَاهَرُوْهُمْ قِنْ اَهْلِ الْكِتْبِ مِنْ صَيَاصِيْهِمْ وَقَلَافَ فِى تُلُوْمِهُمُ الرُّعْبَ فَرِيْقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُوْنَ فَرِيْقًا ۞

وَاذَرَتَكُمْ اَرْضَهُمْ وَ دِيَارُهُمْ وَامْوَالَهُمْ وَاَرْضًا إِنَّ اَمْرَتَكُنُوهَا * وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِ شَى ۚ قَدِيرًا ۚ

يَايَهُمَا التَّهِيُ قُلْ لِإِزْ وَاحِكَ إِنْ كُنتُنَ تُودْتَ الْحَيْوَةَ اللَّهُ نِيَا وَزِيْنَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّفِكُنَّ وَأُسَتِخْكُنَ سَرَاحًا جَمِيْلًا ۞

وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْأَخِرَةُ وَإِنْ اللهَ اَعَدَ لِلْمُحْسِنْتِ مِنْكُنَّ اَجُرًّا عَظِيْمُا۞ nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūseūvītye ītuvi īnene kwoondū wa asu ala mekaa moseo.

31.Inyw'i iveti sya Mwathani! Ethwa ūmwe wenyu ena ivityo, ya mwikalo úte wa ndaia, ūsiiilo ūkongelwa kūndū kwili kwake. Na ūu ni ūvūthū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

32.Indī ūla ona wīva katī wenyu mwīw'i wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake na wīkaa mawīa maseo, Ithyī tūkamūnenge we ītuvi yake kūndū kwīlī īūlū; na nītūseūvītye kyaūya kya ndaīa kwoondū wake.

33.Inyw'ī iveti sya Mwathani! Inyw'ī ti ta iveti ila *ingī* ona syīva syonthe ethwa mwī alūngalu. Kwa ūu, mūikethwe mwī ololo ngewanī, ūla we wīna ūwau ngoonī yake ndakese kūtatwa; na neenai ūneeni mūseo.

34.Na Tkalai nthīnī wa nyūmba syenyu mwma ndasa na mūikeyanakavye inyw'ī ene kwa nzīa ta īla ya īvinda ya mathaa mīthenyanī īla ya ūtumanu na syaīsyai Mboya, na Ivai Saka na mwīw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe endaa kūvetanga maūndū onthe ala mate matheu kuma kwenyu, Inyw'ī Andū-ma-Nyūmba, na kūmūthesya inyw'ī vyū.

35.Na malilikanei maŭndū ala matūngīlīīlawa nyūmbanī syenyu ma Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ma ūī. Nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūmanyi wa Maūī onthe, Mūmanyi-Wa-Syonthe.

LUKU 5

36. Vate nzika, aûme ala menenganae kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na iveti ila sylnenganae Kwake, na aûme

ينِيَا آ النَّبِي مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضْعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَ اللهِ يَمِيْدُا ۞

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمُلُ مَالِكُم

نُّوْنَهَا اَخْرُهَا مُرَّتَانِيُّ وَاعْتَدُنَا لَهَا رِزْقًا الْرِيْمُا ﴿
يَنْهَا أَوْ النَّيْمِ لَسْتُنَ كَأَحَلٍ فِنَ النِّسَاءِ إِنِ الْفَيَانُ لَيْهِا تَخْصَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْمِهِ مَرَثًى وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْوُوفًا ﴾

وَقَوْنَ فِي بُيُونِيَكُنَّ وَلَا تَبْزُخِنَ تَبَنَّحُ الْجَاهِلِيَةِ الْأُولَى وَاَقِنْنَ الصَّلُوةَ وَاٰتِينَ الزَّكُوةَ وَالْطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ * إِنَّنَا يُمُونِكُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجُسَ آهٰلَ اٰئِينَتِ وَيُكِلِهُ وَكُو يَظْلِهِ يَكُو تَظْلِهِ يَكُلُ

وَاذَكُوْنَ مَا يُنْلَى فِي بُيُوْتِكُنَّ مِنْ أَيْتِ اللهِ وَالْحِكْمَةُ عَ إِنَّ اللهُ كَانَ لَطِيْفًا خَبِيْرًا ﴿

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمْتِ وَالْدُوْمِنِينَ وَالْوُمِنْتِ

etīkīli na iveti mbītīkīli, na aūme ew'i na iveti mbīw'i, na aūme ma w'o na iveti sya w'o, na aūme ala alūmu mūīkīīonī woo na iveti ila nūmū mūīkīīonī, na aūme ala maumasya nthembo, na aūme ala masūvīaa mothei moo na iveti ila isūvīaa mothei masyo na aūme ala mamūlilikanaa Ngai Mwene Vinya W'onthe mūno, na iveti ila imūlililanaa We mūno, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmaseūvīsye asu onthe ūekeo na ītuvi Inene.

37.Na kūimwailīte mūndūūme mwitīkili kana mūndū mūka mwitīkili, yila Ngai Mwene Vinya W'onthe watw'a ūndū ūmakony'e, kwithwa na kiosyo iūlū wa w'o. Na ūla ona wiva ūleaa kūmwiw'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, vate nzika, elelūkaa vaasa ivityoni yiyonanitye.

38.Na lilikana vila we wamūtavisve ūla Mwene Vinva W'onthe Ngai wamûnengete manee Make na ûla we ota ūu wamūnengete manee: Lūmany'a na kiveti kyaku mwene, na můkie Ngai Mwene Vinya W'onthe.' ndwaavitha ngooni yaku maundu ala Ngai Mwene Vinya W'on the wendaa kūmaumīlya kyeninī, na we nīwamakīaa andū, oylla Ngai Mwene Vinya W'onthe nî We waaîlîte nî kûmûkîa. Indî, vîla Saiti waminie vata wa kumwenda mundũ mũka ũsu, na eethwa atena vata nake Ithyl nlitwaukwatanisye nake wamūtwaa, nīkana vaikethwe kīsiīli kwa etīkīli īūlū wa iveti sya syana sya kwosa, ila syamina vata wa kūsyenda. mwiao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe no kūvika wlanilw'e.

وَالْقُنِتِيْنَ وَالْقُنِتْتِ وَالْصَّدِقِيْنَ وَالصَّدِفْتِ وَالصَّدِفْتِ وَالصَّدِيْنَ وَالصَّدِفْتِ وَالصَّيِرِيْنَ وَالْخُشِعْتِ الصَّيِرِيْنَ وَالْخُشِعْتِ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْخَشِعْتِ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْخَشِعْتِ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَالْمَالِيِيْنَ وَاللَّهُ اللهُ لَهُمْ مَنْفِيرَةً وَ الجَدَّا اللهُ لَهُمْ مَنْفِيرَةً وَ الجَدَّا عَظِينًا ۞

وَ مَا كَانَ لِمُؤْمِنِ وَلَا مُؤْمِنَةٍ لِزَا فَضَ اللهُ وَرَسُولُهُ ۗ اَمْرًا اَنْ يَكُوْنَ لَهُمُ الْحِيرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ يَغْصِ اللهُ وَرَسُولُهُ فَقَدْ صَلَّ صَلْلاً مَيْنِينًا ۞

وَإِذْ تَقُوْلُ لِلَّذِي كَانْهُمُ اللهُ عَلَيْهِ وَانْعَمْتَ عَلَيْهِ وَانْعَمْتَ عَلَيْهِ الْمُعْتَلِقُ اللهُ عَلَيْهِ وَانْعَمْتَ عَلَيْهِ الْمُعْتَلِقُ عَلَيْهِ وَانْعَلَى اللهُ وَتُغْفَى فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُهُمْدِيْهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللهُ احَقَّ اَن تَخْشُهُ مُنْكِنَا فَطُرًا وَوَجْنَكُمَا لِكُ تَخْشُهُ وَطُرًا وَوَجْنَكُمَا لِكَ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ حَرَجٌ فِي اَزْوَاجٍ اَدْعِيكَ إِيهِمْ لِوَا تَصُوا مِنْهُنَ وَطُرًا وَكَانَ اَمْرُ اللهِ مَفْعُولًا ﴿

39. Vaitonya kwithwa na kisiiii kwa Mwathani iulu wa maundu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wiyiaite iulu wake. Niw'o, isu yai nzia ya Ngai kwa ala mavitite mbee—na mwiao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ni utw'io mutw'e.

40. Asu ala matwaie Movoo ma Ngai Mwene Vinya W'onthe na mamūklie We, na malea kūmūkla ūngī ona wlva ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe niwianie ta Mūtali.

41. Mūamati ti īthe wa mūndū ona wīva katī wa aūme menyu, īndī we nī Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na nī Usiīlo-wa-Athani; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūmanyi musūu wa syīndū syonthe.

LUKU 6

42.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mülilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe ülilikano mwingî;

43. Na můtařej We křoko na wřoo.

44.We nî We Ula ûetae maûathimo îûlû wenyu, na ota ûu alaîka Make, nîkana We atonye kûmumya inyw'î mîthembanî yonthe ya kîvindu kûmûtwaa kyeninî. Na We nî Usûîtwe nî tej kwa etîkîli.

45.Ngethi syoo mūthenyanī ūla makakomana Nake ikeethwa, 'Mūuo.' Na We nūseūvītye Ītuvi ya ndaīa kwoondū woo.

مَا كَانَ عَلَى النَّذِي مِنْ حَرْجٍ نِيْمَا فَرَضَ اللهُ لَهُ سُنَّةً اللهُ اللهُ لَهُ سُنَّةً اللهُ اللهِ قَدَرًا اللهِ قَدَرًا اللهِ قَدَرًا مُفُواللهِ قَدَرًا مُفُولاً فَا اللهِ عَدَرًا مُفُولاً فَيْ اللهِ عَدَرًا مُفْادُولاً أَنْ

إِلَّذِيْنَ يُبَلِّغُوْنَ رِسْلَتِ اللهِ وَ يُخْشُوْنَهُ وَلاَ يَخْشُوْنَهُ اَحَدًا اِلَّا اللهُ وَكُفْ بِاللهِ حَسِيْبًا ۞

مَا كَانَ هُمَنَدُّ اَبَا آحَدِ فِينَ زِجَالِكُمْ وَلَاِن رَسُولَ ﴿ اللهِ وَخَاتَمَ النَّهِ إِنْ وَكَانَ اللهُ وَكُلِ أَنْثُى عَلِيْمًا ﴾

يَّاتُهُا الذِّيْنَ أَمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذَكُوا كَيْثِيْرًا ﴿ اللهِ وَلَا كَيْثِيْرًا ﴿ اللهِ وَاللهِ اللهِ

هُوَ الَّذِی يُعَلِّىٰ عَلَيْكُوْ وَ مَلْهِكَتُهُ لِيُخْدِجَكُوْ مِنَ الظُّلُنْتِ إِلَى النُّوْرُ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ دَحِيْمًا ۞

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَرِيلْقَوْنَهُ سَلْمُ ﴿ وَاعَدَ لَهُمْ اَجْدُ ا

46.We Mwathani; kwa ûla w'o, Ithyî tûûtûmîte we ta Ngûsî, na Mûeti-wa-Uvoo Mûseo, na Mûkaanany'a,

47.Na ta Mwitani kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa mwiao Wake, na ta Taa ûla ûnenganae kyeni kiisu.

48.Na matavye etîkîli ûvoo mûseo kana mo makeethîwa na mumo mwingî kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

49.Na ndūkamaatīle alei na angangani, na ndūkethukīlsye ithokoany'o syoo, na ia wlkwatyo waku kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwlanle kwithwa ta Mūsūvli

50.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla inyw'ī mwatwaa iveti mbītīkīli na mūkinenge talaka mbee wa mūtaikiitīte syo, īndī inyw'ī mūi na watho īūlū wasyo īūlū wa īvinda yīla yītwītwe ya kweteela yīla inyw'ī mūtalaa. Kwa ūu, inengei kyaūya kyasyo na mūisyumaasya na mwīkalīle mwanake.

51. We Mwathani! Ithyi nitûkwitikilitye iveti syaku ila we umīsve ngaasva syasyo, na ila syl uungu wa kw'oko kwaku kwa aume kati wa ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ükûnengete we ta Útandíthyo wa mútavo wa kaú, na eltu ma mwendw'au waku ūla mūkūū kana ŭla mūnini, na eltu ma nalmiu, ona eltu ma naîmîu ala we wathamie namo, ona kīveti kīngī ona kīva kīla kītīkīlīte ethwa nīkīkwīnengane kyo mbene kītwawe nī Mwathani na ethwa Mwathani nûnîkwenda kûkîtwaa: ûndû ûû nî

يَّايَّهُا النَّبِيُّ إِنَّا اَرْسَلْنَكَ شَاهِدٌا وَمُبَيِّ رَاوَ مَذِيْرُكُ

دَّدَاعِيًّا إِلَى اللهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُّنِنِرًا

وَ بَشِيرِ الْمُؤْمِنِيْنَ بِأَنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ نَضُمٌّ لَيُنِرًا ۞

وَلَا تُعِلِعِ الْكُفِدِيْنَ وَالْمُنْفِقِيْنَ وَدَعْ اَذْمَهُمْ وَتَوْكَلُ عَلَى اللّٰهُ وَكُفَى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا۞

يَّالَيُّهُا الَّذِيْنَ الْمَنْوَآ اِذَا نَكَاحْتُمُ الْمُؤْمِنْتِ ثُمُّ طَلَقَتْنُوْنَ مِنْ تَبْلِ اَنْ تَسَنُّوْهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَ مِنْ عِدَّ ةٍ تَعْتَدُّ وْنَهَا ۚ فَمَنْغُوْهُنَّ وَسَرِّحُوْهُنَّ سَرَاعًا جَيْئًا ۞

يَائِهُا النَّبِيُ اِنَّا اَخْلُلْنَا لِكَ اَزُواجِكَ الْبِيَّ التَّيْتُ الْبُوْرَهُنَّ وَمَا مَلَكُتْ يَمِيْنُكَ مِنَا اَفْاءَ اللهُ عَلَيْكَ وَبَهٰتِ عَلْمَتِكَ وَبَهٰتِ خَالِكَ وَبَهٰتِ خَلْتِكَ اللهُ عَلَيْكَ خَلْتِكَ اللهُ عَلَيْكَ وَبَهٰتِ خَالِكَ وَبَهٰتِ خَلْتِكَ اللهِ عَلَيْكَ وَامْرَاةً مُوْمِنَةً إِنْ فَالْتِكَ اللّهِ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ مَا عَلَيْكَ مَا عَلَيْكَ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلْكُ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْكَ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّه

kwoondū waku wīweka tū, no ti kwa etīkīli ala angī. Ithyī nītūminīte kūtavany'a ūndū kūmaīlīte mo īūlū wa iveti syoo na ila syī uungu wa moko moo ma aūme, nīkana vaikethwe na thīna kwaku we mīthūkūmīlenī ya wīa waku. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

52. We nütonya kütīsya kūtwaa kīmwe ona kīva katī wasyo ethwa we nūkwenda na we nūtonya kwīyosea we mwene kīla we ūkwenda. Na ethwa we nūkwenda kūtūnga kīmwe katī wa ila waiie ūtee, vai ūthūku kwaku. Kūū nīkūvoovya metho masyo, na nīkana iikakwatwe nī kyeva, na nīkana syonthe itonye kwendeew'a nī syīndū ila we winengete syo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūmīīsya.

53.Ti kwitikilye kwaku kūtwaa iveti itina wa ii kana kw'ikūany'a na ingī ona ūseo wasyo wakwendeesya ata, ateo kila ki uungu wa kw'oko kwaku kwa aūme. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mūsyailsya wa syindū syonthe.

LUKU 7

54.Invw'î ala mwîtîkîlaa! Műikalike nyúmbaní sya Mwathani ateo mÜthoketw'e liuni na ona kuilyi uu, ti tene mbee wa liu ûtanamba kûuwa. Indi likai yila inyw'i mwathokw'a, na yila mwamina kuya, nyalikai, mute kwenda Uu kūmantha kūea ngewa. nůmůvíngísaa Mūtūmwa. nawe nīwīw'aa nthoni kūmūkūlya inyw'ī Indî Ngai Mwene mŪthi. Vinya W'onthe ndew'aa nthoni kuneena ula

تُوْفِى مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُنْوِنَى الِيَكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ اللَّهُ مَنْ تَشَاءُ وَمِن ابْتَغَيْت مِتَنْ عَزَلْتَ فَلَاجُنَاحَ عَلَيْكَ فَلْكَ فَلِكَ وَمَن ابْتَغَيْتُ مِتَنْ عَزَلْتَ فَلَاجُنَاحَ عَلَيْكَ فَلِكَ الْمُنَاقِقَ وَكُلا يَخْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمِنَا اللّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُو كِلْمُ وَكَانَ اللهُ عَلِيْمًا حَلِيْمًا ﴿

كَا يَمِلُ لَكَ النِّسَاءَ مِنْ بَعْدُ وَكَا آَن تَبَكَّلَ بِهِنَّ مِن آزُوَاجٍ وَّلُوَ آغِبَكَ حُسُنُهُنَّ اِلْاَ مَا صَلَكَتْ غِي يَمِيْنُكُ وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِ ثَنِّ ثُوْ زَوْنِيَا ۚ

يَاكُهُمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا لَا تَلْخُلُوا اللَّهِيْنَ النَّبِيْ اِلْاَ اَنْ الْمُؤْتَ النَّبِيْ اِلْاَ اَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِينِنَ اللهُ * وَ لَكِنْ إِذَا دُعِينَتُمْ فَاذْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْشَشِرُوا وَ لَا مُسْتَأْنِسِيْنَ لِحَدِيْثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُمُوْذِي w'o. Na yîla inyw'î mūūsyîtya syo syîndū iveti sya Mwathani syîtyei mwî îtina wa tūtū. Uu nî ūtheu vyū kwa ngoo syenyu na kwa ngoo syasyo. Na kūimwaîlîte inyw'î kūmūthîny'a Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ona kwîsa kwitwaa iveti syake ona îndîî îtina wake. Nĩw'o, isu îtonya kwīsa kwīthwa yī naî nene mūno mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

55.Inyw'î mwakyumbûla kîndů kana mwakîvitha, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûsyîsî syîndû syonthe nesa vyû.

56.Ti īvītyo kwasyo *OndOnī OU* kwonana na maaīthe masyo, kana syana syasyo, kana anaa nyinyia masyo, kana iveti ila syī uungu wa moko ma aūme masyo, kana anaa nyinyia masyo, kana iveti ila syī uungu wa moko ma aūme masyo, na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe *inyw'ī iveti sya Mwathani*, nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī īūlū wa syīndū syonthe.

57.Ngai Mwene Vinya W'onthe na alaīka Make nīmatūmaa maūathimo īūlū wa Mwathani. Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Onenyu nīmwaīlīte nī kūmūvoyea maūathimo īūlū wake na kūmūkethya we na ngethi sya mūuo.

58.Niw'o, ala mamūthatasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake----Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmaumanie mo iūlū wa nthi ino na

النَّيِى فَيُسْتَنَى مِنْكُمْ وَاللهُ لا يَسْتَنی مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُهُ وَمُنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُهُ وَهُنَ مَنَاعًا فَسَعُلُوهُنَ مِنْ ذَرَارِجِاتٍ وَلَا اللهُ وَلَكُمْ الْهُورُ لَكُمْ اللهُ وَلَا انْ تَنْكِحُواۤ ازْوَاجَهُ مِنْ اَنْ تَنْكِحُوۤ ازْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِة ابَدُا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمًا ﴿

اِنْ تُبُدُوْا شَيئًا أَوْ تُخْفُونُهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يُكِلِّ شَيْعً عَلِيْمًا

لَاجُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيَّ اٰبَآبِهِنَّ وَلَّا اَبَنَآبِهِنَّ وَكَا اَبَنَآبِهِنَّ وَكَاّ اَلْهَا لِمُعَلِّق اِنْحَانِهِنَ وَلَا اَبْنَآءِ اِنْحَانِهِنَّ وَلَا اَبْنَآءَ اَنْوَنِهِنَ وَلَانِسَآبِهِنَّ وَلَامَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ وَالْقَيْنَ اللهُ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِمُ كُلِّ ثَنَى شَيْهِيْدُا ﴿

اِنَّ اللهُ وَمُلَلِّكُتَهُ يُصَلُونَ عَلَى النَّبِيِّ يَاكُهُا الَّذِينَ اُمَنُوا صَلُوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسَلِينَاً ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ يُؤْذُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللهُ فِي اللهُ فِي اللهُ عِنْدَا اللهُ عِنْدَا وَالْمُؤْمَدُ اللهُ عَذَا اللهُ اللهُ عَنْدَا اللهُ اللهُ عَنْدًا اللهُ اللهُ عَنْدًا اللهُ اللهُ اللهُ عَنْدًا اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ

Itunī, na nūseūvītye ūsilīlo ūsonokasya kwoondū woo.

59.Na asu ala mamasukaa aūme etīkīli na iveti mbītīkīli nūndū wa ūndū ūla mo matekīte, makeethwa na $\tilde{N}\tilde{t}yo$ ya kwilīanīla na naī yīyonanītye.

وَالَّذِيْنَ يُؤُذُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَٰتِ بِعَيْرِمَا غِي ٱلْتَسَبُوْافَقَالِ اخْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا تَبُينُنَا فَى

LUKU

60. We Mwathani! Tavya iveti syaku na eltu maku, na iveti sya etikili, kana syailite nikūtheesya ngūa syasyo iūlū wa mothyū masyo. Uu niw'o kwailite nikana itonye kūvathūkanw'a na iikathīnw'e. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mūekanii Mūno Vyū, Usūitwe ni tei.

61.Ethwa angangani, na asu ala mena ŭwau nthini wa ngoo syoo, na asu ala manyaiikasya ndeto sya mana nthini wa mūsyi, maikaeka, vate nzika, Ithyi tūkatuma we ūūngamana namo; Indi mo maikekala ingi vakuvi naku ateo kwa īvinda Inini

62.Indī mo makeethīwa me aumanīe, ovala vonthe mo makethwa maī, makakwatwa na kūtilangwa ilungu.

63. Usu nīw'o wīthīītwe wī mūtuo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe *īdlū wa* ala mavītie tene, na we ndūkona ūalyūko nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe.

64.Andū meūkūlya we lūlū wa ūla Saa, asya, 'Umanyi waw'o wlna Ngai Mwene W'onthe eweka.' Na nl kyaū klkaūmanylthya we kana ūla Saa nūtonya kwithwa wl vakuvi?

يَّاتُهُا النَّيِّقُ قُلْ ثِلَازُوَاجِكَ وَ بَنْتِكَ وَلِنَا ٓ الْمُؤْمِنِيُّ يُدُنِيْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيْهِنَ ۖ ذٰلِكَ اَدْنَى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنُ وَكَانَ اللَّهُ خَفُوْلًا تَحِيْدًا۞

لَيِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِيْنَ فِي قُلُوْمِمْ مُرَضٌ وَ الْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِينَكَ بِهِمْ ثُـمَّ لَا يُجَاوِدُونَكَ فِنِهَا إِلَّا قَلِيْلاً أَنَّ

مُّلُعُونِينَ ۚ أَيْنَا ثُقِفُوا أَخِذُوا وَقُتِلُوا تَقْتِيلًا ۞

مُنْهُ اللهِ فِي الْمَانِيُ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ۚ وَكُنْ يَجِدَ لِمُنْهَ وَ لَحَ الله تَنْدِ نِلا ﴿

يَسْئُكُ التَّاسُ عَنِ السَّاعَةُ قُلْ اِنْتَاعِلْمُهَا عِنْدَ اللهُ وَ مَا يُدْرِيْكَ لَعَلَ السَّاعَةَ تَكُوْنُ تَرِيْبًا ۞ 65.Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, nūmaumanīe alei, na nūmaseūvīsye mo mwaki wakene,

66. Vala nthīnī waw'o, mo makekalaa tene na tene. Mo maikamwona mūsūvīi kana mūtetheesya nthīnī wa vo.

67.Mūthenya ūla mothyū moo makaalyūlwa nthīnī wa Mwaki, mo makaasya, 'Aa! Mwa takethwa ithyī nītwamwīw'ie Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmwīw'a Mūtūmwa!'

68. Namo makaasya, 'Mwīai waitū, ithyī twamew'ie anene maitū na ala maī lūlū waitū namo nīmatūthyoekisye ithyī kuma nzīanī.

69.'Mwiai waitu manenge mo usililo kundu kwili na maumanie na kiumo kinene muno.'

LUKU 9

70.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûikethwe mûilyî ta asu ala mamûthatisye na kûmûumanga Mose; Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamûvetangie we na kûmûthesya maûndûnî ala mo mamûneeneaa we. Na we aî mûtaîïwa mbee wa metho ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.

71.Inyw'l ala mwltlkilaa! Muklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, na neenai ndeto lla ya w'o.

72.We akaalyūla mwīkalo wenyu kwoondū wenyu na kūmūekea inyw'ī naī syenyu. Na ūla ona wīva ūmwīw'aa

إِنَّ اللَّهُ لَعُنَّ الْكُفِرِينَ وَأَعَذَ لَهُمْ سَعِيْرًا ﴿

خْلِدِيْنَ فِيْهَا آبَدُا ۚ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيدُانَ

يَوْمَرُتُقَلَّبُ وُجُوْهُهُمْ فِ النَّارِيَةُوْلُونَ بِيلَيْدَّنَا اَطَعْنَا اللَّهَ وَاَكَاعْنَا الرَّسُولَا ۞

وَقَالُوْا رَبَٰنَاۤ إِنَّا اَطَعَنَا سَا دَتَنَا وَكُبُرَآءَنَا فَاَضَلُوْنَا الشَبِيْلاَ۞

رُبَّنَا اْرَهِمْ ضِعْفَانِي مِنَ الْعَنْهُمْ لِعُنَّا ﴿ حَيْنِيرًا ۞

يَّايَّهُا الَّذِيْنَ امَنُوْا لَا تَكُوُّنُوا كَالَّذِيْنَ اذَوْا مُوْسِے فَبَرَّاءُ اللهُ مِتَا قَالُوْاْ وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيْهًا ۞

يَانَهُا الَّذِينَ امَنُوا اتَّقُوا الله وَقُولُوا قَوْلًا قَوْلًا مَدِينَدًا

يُّصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْ بَكُمْ وَمَنَ يُطِعِ اللهَ وَ رَسُولُهُ فَقَدْ فَلاَ فَوْلًا عَظِينَتُا⊙ Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, vate nzika akakwata ūkīlyo wī vinya.

73.Nīw'o, Ithyī nītwaumisye Wīkwatyo kwa matu na nthī na iīma, īndī syo nīsyaleile kūkua na syaūkīa. Indī mūndū nīwawosie. Ow'o, we nūtonya kwīthwa ate mūlūngalu, na wa kwīlea we-mwene.

74. Umīlīlo wa Ondo Oo nī, kana Ngai Mwene Vinya W'onthe akamasilīla aūme ala angangani, na aka ala angangani, na aūme athaithi ma .mīvwanano, na aka athaithi ma mīvw'anano, na Ngai Mwene Vinya amethiūlaa na tei aūme aūme ala etīkīli na aka ala etīkīli; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi Mūno Vyū, Usūlītwe nī tei.

إِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّهُوْتِ وَالْاَرْضِ وَ الْحِبَالِ فَأَبَيْنَ ٱنْ يَخْصِلْنَهَا وَٱشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلُهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُوْلًا ﴿

لَيْعَذِّبَ اللهُ النَّافِقِيْنَ وَالْمُنْفِقْتِ وَالْشَهْرِكِيْنَ وَالْمُشْرِكَتِ وَ يَتُوْبَ اللهُ عَلَى الْمُوْمِنِيْنَ وَالْمُوْمِنَا ﴿ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَّهِمِيْنَا ﴿

AL - SABA (Wavuaniw'e Makka)

 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

لِنسوِ اللهِ الرَّحْسُنِ الرَّحِيْسِوِ ()

- 2.Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula nĩ Syake ila syĩ matunĩ na syonthe ila syĩ ĩulu wa nthĩ, na ndaĩa syonthe nĩ Syake Itunĩ; na We nĩ Ula Muĩ, na Mumanyi-wa-Syonthe.
- 3.We nīwīsī maundu onthe ala malikaa lulu wa nthī na onthe ona meva ala maumaa nthīnī wayo, na kila kyonthe kitheeaa kuma lunī na kila kyonthe kyambataa nthīnī wayo; Na We Ausultwe ni tei, Muekanii-Muno Vyu.

4. Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Saa ūla ndūkoka lūlū waitū ona indīl.' Asya, 'II, Kwa w'o wa Mwiai wakwa, Ula ūmanyaa maūndū ala matonekaa. w'o vate nzika ŭkavika ĵūlū wenvu! Ukamūvikia Vai kindū ona kiva kina ŭito wa kaveke îtunî kana liŭlu wa nthi kana kinini mbee wa ũu. kana kĩmũvonokaa kinenange We, îndî syonthe nī nandîke Ivukunî yîla vīvuanasya nesa.

5. Nīkana We atonye kūmatuva ala metīkīlaa na kwīka meko maseo. Aa nīmo ala makethwa na ūekeo na kyaūya kya ndaīa.

6.Indī ta asu ala mething'īlasya kūmīkaananīsya Mīsoa Yaitū, maimantha kūsyamananga mawalany'o ٱلْحَمْدُهُ لِلْهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمْلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاٰخِرَةُ وَهُوَ الْحَكِينِ ثُمُ الْحَبِيْرُ ۞

يَعْلَمُ مَايَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَغْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْذِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيْهَا * وَهُوَ الرَّيِءُمُ الْغَفُودُ۞

وَقَالَ الَّذِيْنُ كُفُهُوا لَا تَأْتِيْنَا الشَّاعَةُ • قُلْ بَلَى وَ رَبِيْ لَتَأْتِيَنَكُمُ عُلِمِ الْغَيْبَ لَا يُغُزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ وَرَةٍ فِي السَّنُوتِ وَلَا فِ الْاَرْضِ وَلَا آصْعَدُ مِن ولا وَلَا اَحْبُرُ الَّا فِي كِيْنٍ مُبِينٍ ﴾

لِْيُجْزِىَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا وَعَيلُوا الضَّالِحَتُّ اُولَيِّكَ لَهُمُ مَغْفِرَةٌ ۚ وَرِزْقٌ كُونِيُرُ۞

وَالَّذِيْنَ سَعُوْ فِيَ النِينَا مُعْجِزِيْنَ اُولِلِّكَ لَمُ عَلَابٌ فِنْ زِجْزِ النِيْرُ ۞ Maitū, mo nīmo ala īūlū woo vakethwa ūthīny'o wa ūsilīlo wī woo.

7.Na asu ala manengetwe ūmanyi monaa kana kila kyonthe ona kiva kivuanitw'e kwaku kuma kwa Mwiai waku ni kyo w'o, na matongoasya nziani ya Ula-wi-Vinya, Ula-Wailitwe-ni-Kūtaiwa.

8.Na asu ala matetīkīlaa maasya, 'Tūmwony'e mūndū ūla ūnūūmwīa inyw'ī kana yīla inyw'ī mūkatilīkanga tūlungu, nīmūkathayūūkw'a ta kyūmbe kyeū?

9.We aseūvītye ūvūngū ĩūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kana akwatītwe nī ndūūka? Tiw'o, īndī nī asu ala matetīkīlaa Itu nīmo makwatītwe nī ūsilīlo na nīmaendete vaasa mūno īvītyonī.

10.Mo nomonaa kīla kī mbee woo na kīla kī ītina woo kya ītu na nthī? Ithyī tūkenda, nīūtuma nthī īthelekelya nthī vamwe namo, kana tūkatuma ilungu imwe kuma ītunī ivalūkanga īūlū woo. Nthīnī wa ūu, vate nzika, ve Kyama kwa kīla mūthūkūmi mwīlili.

LUKU 2

11.Na kwa ūla w'o, Ithyĩ nĩtwamūnengie Ndaviti mumo kuma Kwitū-Ene: 'Inyw'ĩ iĩma, Ithiūei kwa Ngai mwĩna wĩnyivyo musūu mwĩ vamwe nake we, na inyw'ĩ nyūnyi, ota Ou.' Na Ithyĩ nĩtwoololoisye kĩaa kwoondū wake,

وَيَرَ الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْعِلْمَ الَّذِيْ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَّنِكَ هُوَالْحَلَّ وَيَهْدِئَ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِينِزِ الْحَيْدِ ۞

ۅؘۘۊٵڶٵڵٙؽؚؽ۬؆ؘۘػڣؙؠؙۉٳۿڶڹؙڬؙڷڬؙۿڒؚۼڬۯڿڸٟؾؙڹٚؿؚؿٛڬؙۮ۬ ٳڎٙٳڡؙؙڗؚ۬ڨ۬ؾؙؙۄؙڴڶۧڡؙٮڒؘؾؚۨٳؿڰؙۄ۬ڷؚؽؙڂٚؿؚؾڮڍؽؠٳ۞

ٱفْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا ٱمْرِبِهِ حِنَةٌ مُهَلِ الْذَيْنَ لَايُوْمِنْوَ مِالْاخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلْلِ الْهَيْدِي ﴿

اَفُكُمْ يُرُوْا إِلَى كَا بَيْنَ اَيْدِيْ بِهِمْ وَكَاخُلُفُهُمْ مِنَ السَّهَاءَ وَالْاَنْضِ اِن نَشَا نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَنْضَ اَوْ نُسْقِظ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ فِي ذٰلِكَ لَاَيَةً اِثْلَى عَبْدٍ تَنْفِينٍ أَنْ

وَلَقَلُ اٰتَيْنَا دَاوَدَ مِنَا فَضُلَّا لِمِجَالُ اَذِبِى مَعَـهُ وَ الطَّيْرَةِ وَالنَّالُهُ الْحَدِيْدَ ﴾ الطَّيْرَة وَالنَّالُهُ الْحَدِيْدَ ﴾

12. Tokyasya, 'Iseūvīsye ngūa sya kīaa mbīanīu, na seūvya ndīa sya kīthimo kīanīe. Na īka meko ma ūlūngalu, vate nzika, Nyie nīnīmene maūndū onthe ala we wīkaa.'

13.Na Ithvĩ nītwamwīw'īthīsve Solomoni kiseve; na mūendo wakvo wa kloko klmwe wal kyalo kya mwei ůmwe, na můendo wakyo wa klwloo kîmwe kyaî kyalo kya mwei ûmwe ota ou. Na Ithyl nitwamovulutilye mbuluti ya īvulū ītheūku. Na ve Mavini amwe ala mathūkūmie uungu wake, kwa mwiao wa Mwiai wake. Na Ithvī nītwamatavītve mo kana ethwa umwe katī woo, akaalvūka kūtia mwīao Witū. Ithví tůkamůsamíthva ůsilílo wa mwaki wakene.

14.Mo nīmamūseūvīsye we kīla wendaa: nyūmba sya kīsumbī na mīvw'anano, na nyūūngū nene sya kūtuumanaa kīw'ū na mīio mīnene ya kūtu yoveewe kūndū kūlūmu. 'Thūkūmai na ūtanu inyw'ī Nyūmba ya Ndaviti;' Indī nī avūthū matūngaa mūvea katī wa athūkūmi Makwa

15.Na yîla ithyî twatw'ie kîw'û kyake Solomoni, vai kîndû kyamonisye mo kana we aî mûkw'û ateo kîinyû kya nthî kîla kyaîe ndata yake. Kwa ûu, yîla we wavalûkile nthî, Mayini nîmamanyie ûtheinî kana takethwa mo nîmamanyîte maûndû ala matonekaa, mo mayîthîwa

آنِ اعْمَلُ سِٰبِغْتٍ وَقَدِّ رُخِهِ السَّرْدِوَ اعْلُوْا صَالِحًا * إِنْي بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ۞

وَلِسُكَيْلُنَ الرِّنِحَ غُدُوُهَا شَهْرٌ وَّ رَوَاحُهَا شَهْرٌ وَ اَسُلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرُ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمُلُ بَيْنَ يَكَنْهُ بِإِذْنِ رَبِّهُ وَمَنْ يَنِغْ مِنْهُمْ عَنُ الْمِنَا لُنْفَهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ ۞

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ فَعَادِنِيَ وَتَمَائِيُلُ وَخِالٍ كَالْجَوَابِ وَقُلُ وْرِ زُسِيْتٍ إِعْمَلُواۤ الْ دَاوْدَ شُكْرًا ۗ وَقَلِيْلُ فِنْ عِبَادِى الشَّكُورُ۞

فَكُنَا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَادَلَهُمُ عَلَى مَوْتِهَ إِلَا وَآبَهُ الْاَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَنَا خَزَسَبَيْنَتِ الْجِنُ اَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُوْنَ الْعَيْبَ مَا لَمِثُوْا فِي الْعَذَابِ الْمُهِيْنِ ۞ mekalile mwikaloni wa usililo wa kusonokw'a. 1*

16. Vate nzika, kyaī Kyama kwa andū ma Savaa nthīnī wa nthī yoo: mīūnda īlī, ngalī ya kw'oko kwa aūme na ya kw'oko kwa aka; 'Yai katī wa kyaūya kya Mwīai wenyu na mūtūngīei We mūvea. Nthī nzeo na Mwīai waku nī Mūekanīi-Mūno-Vyū.

17.Indī mo nīmaalyūkile; kwa ūu, Ithyī nītwamatwaie mo kīw'ū kyai kuma ndianī mbūthūku. Na Ithyī nītwamanengie mo vandū va mīūnda yoo, mīūnda īlī yīna mosyao me ūū na tamalisiki na mītī mīvūthū ya mīkūnasi.

18.Ithyī nītwamaīvie ūu nūndū wa kūlea kūtūnga mūvea kwoo; na Ithyī tūimaīvaa ūu ateo ala matatūngaa mūvea.

19. Na Ithyi nitwaiie kati woo na misyi ila twaathimite, misyi mgi ila yoonekaa nesa, na Ithyi tweekiie syikalo ithengeanie kati wasyo, twaasya,

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإِ فِي مَسْكَنِهِمْ اٰيَهُ ۚ جَنَّانِ عَنُ يَبِينٍ وَشِمَالٍ هُ كُلُوَا مِنْ زِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُ وَالَهُ بُلْدَةُ كَلِيْبَةُ ۚ وَرَبُّ خَفُورٌ۞

فَاعُوضُوا فَازَسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِّمُ وَبَدَّ لَنْهُمُ رِجَنَتَيَهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَنَ ٱكُلٍ خَنْطٍ وَٱتُلٍ وَ ثَنْيُ مِنْ سِذْرِ قَلِيْلٍ ۞

ذٰلِكَ جَزَيْنِهُمْ بِمَا كُفُرُوْ وَهَلْ غُنِيْ إِلَّا الْكَفُورُنَ

وَجَعَلْنَا يُنْهَكُمْ وَبَيْنَ الْقُهُى الْيَىٰ بُرَكْنَا فِينِهَا قُرَّى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيْهَا التَيْرَ، سِيْرُوا فِيْهَا لِيَالِى وَآيَاهًا أُمِنِيْنَ ۞

¹ *Ndeto Ino 'daa'bah' kñnyû kya nthī īwetaa mīkaiīle yonthe ya thayû ya nyamû. Kwa ûu, ûalyûlo wa 'KIinyû kya nthī ' waliītwe kwoswa ta nthimo kana ngelekany'o ylūtavany'a ûndû ûngī eka kīinyû okīla twīsī. Uû ûwetetwe vaa nī mwana wa Solomoni üla ûtaatiīwa mwīkalo ona ûmwe wa kīveva nī īthe na ûī na ûtongoi mûseo ūla watumie īthe Solomoni amanyīka. Nthīnī wa ûsumbī wake Solomoni nīkwamanyīkie okavola kwa asu anene maī na vinya mamwīlingīlīte na ala we wamasindīte na kūmaia uungu wake mayini kana yu Solomoni nī mūkw'û. Mo nīmaleile kwīw'a mīao ya ūsumbī, na maete mūtilīkangano mūnene wa ūsumbī ūsu mūnene.

Tambūkai nthīnī wayo ūtukū na mūthenya mwīna mūuo.'

20.Indī mo vandū va kūtūnga mūvea, kwa Ngai, maisye, 'Mwīai waitū, īkīa syīkalo ndaasa katī wa syalo sitū.' Namo nīmeevītīsye mo ene; kwa ūu Ithyī nītwamatwīkīthisye mo ta wano na twamatilangany'a mo ilungu, wanangīko mwīanīu. Nthīnī wa ūndū ūū vate nzika, ve Syama kwa kīla mūndū wīyūmīlasya na kūtūnga mūvea.

21. Na Ivilisi eethia kana ūtw'io wake kwoo wai w'o, kwa ūu, mo nimamūatiie we, onthe ateo nguthu ya w'o ya etikili.

22.Na we ndaî na ûtonyi îûlû woo, îndî kwailyî ûu nîkana Ithyî tûtonye kûvathûkany'a asu ala meetîkîlile ûvoo wa Itunî kuma katî wa asu ala maî na nzika îûlû wayo. Na Mwîai waku nî Mûsyaîîsya îûlû wa syîndû syonthe.

LUKU 3

23. Asya, 'Metei asu ala inyw'î mûmetaa kwîthwa ngai ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Mo mai na ûtonyi ona ĩũlũ wa kaindũ kanini ke matunĩ kana ke ĩũlũ wa nthĩ, ona mai na kĩanda katĩ wa syelĩ, ona We nde mûtetheesya katĩ woo.'

24. Vai ūvoyanīi ūkauna mūvoyewa Kwake, ateo kwa ūla We ūmūnengete ūthei waw'o, kūvika yīla ngoo syoo ikethwa ivetangīw'e wia mo makakūlya, 'Mwīai wenyu aneenie ata?' Mo Atūmwa makasūngīa, 'Ula-

فَقَالُوْا رَبْنَا بِعِدْ بَيْنَ اَسْفَارِنَا وَظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنٰهُمْ اَحَادِیْثَ وَمَزْقَنٰهُمْ کُلَّ مُسَزَّقٍ اِنَ فِی ذٰلِكَ لَایْتٍ لِکُلِّ صَبَّادٍ شَكُوْرٍ ۞

وَلَقُدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ اِبْلِيْسُ ظَنَّهُ فَاتَّبُغُوهُ اِلَّا فَرِيْقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ۞

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِّنْ سُلطْنٍ إِلَّا لِنُعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْاخِرَةِ مِتَنْ هُوَ مِنْهَا فِى شَلقٍ وَ رَبُكَ عَلَى كُلِ ﴾ شَنْ حَفِيْظًا ۞

قُلِ اذَعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمُ فِينَ دُوْنِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَزَةٍ فِي الشَّلُوْتِ وَلَا فِي الْكَرْضِ وَمَا لَهُمُ فِيْهِمًا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيْرٍ۞

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَةَ إِلَّا لِمَنْ آذِنَ لَهُ حَتَّمَ الْأَلْمَانُ آذِنَ لَهُ حَتَّمَ الْأَلْوا إِذَا فُزْعَ عَنْ قُلُوْمِهِمْ قَالُواْ مَا ذَاْ قَالَ رَبُكُمُ مُ فَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعِلَى الْكَبِيرُ ﴿ w'o.' Na We ni Ula-Wi-Iûlû, Ula-Mûnene.

25.Asya, 'Nūū ūla ūmūnengae inyw'ī ūtethyo kuma matunī na īūlū wa nthī? Asya, 'Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Ona ethwa inyw'ī kana ithyī twī ūtongoinī ūla wa w'o kana īvītyonī yīyonanītye.'

26.Asya, 'Inyw'ī mūikakūlw'a ūndū Tūlū wa naī siitū, ona ithyī tūikakūlw'a ūndū Tūlū wa ūndū inyw'ī mwīkaa.

27. Asya, 'Mwlai waitū, akatūete ithyl ithyonthe vamwe; indi We akatw'a sila katl waitū na w'o: na We ni We Mūsili, Umanyi-W'onthe.

28. Asya, 'Mbony'ai Nyie asu ala mÜmakwatanītye vamwe Nake We ta atindany'a. Aiee! *Inyw'ī mūitonya kwīka ūu*, nūndū We nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Wī-Vinya, Ula-Mūī.

29.Na Ithyl tüikütümlte we Indl ni ta müeti-wa-üvoo müseo na Mükaanany'a, kwa mbaa andü onthe ma nthi, Indl andü aingl müno vyü maylsi.

30.Namo makūlasya, 'Utianīo ūū Ūkeanīīw'a īndīī ethwa inyw'ī mwī ma w'o?

31. Asya, 'Utianīo wenyu nī ūla inyw'ī mūtatonya kūtiwa ītina waw'o kwa kavinda kanini ona kana inyw'ī mūkaūvītūka w'o mbee.'

قُلْ مَن تَزُزُقُكُمْ فِنَ السَّمَا وَالْأَوْضُ قُلِ اللهُ لَّهُ وَالْأَوْضُ قُلِ اللهُ لَّهُ وَاللَّهُ اللهُ مُ

قُلْ لَا تُنعَلُونَ عَمَا آجُرَمْنَا وَلَا نُسْئُلُ عَمَا تَعَلُونَ @

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُثَرَيَفَتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وُهُوَ الْقَطَّاحُ الْعَلِيْمُ

تُلْ اَرُوْنِيَ الَّذِيْنَ اَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَا ۚ كُلَّا مِلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَذِيْزُ الْحَكِيْمُ۞

وَمَا اَرْسَلْنُكَ إِلَا كَأَفَةُ لِلنَّاسِ بَشِيْرًا وَ نَذِيرًا وَ لَكِنَ أَكْثُرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۞

وَ يَقُولُونَ مَتْ هٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمُ طِدِقِينَ ۞

فُلْ لَكُوْرِفِيْعَادُ يَوْمِ لَا تَسْتَأْخِرُوْنَ عَنْهُ سَاعَةً ﴿ وَ لَا تَسْتَقْدِمُوْنَ ۞

LUKU 4

32.Na ala matetīkīlaa maasya, 'Ithyī tūikamītīkīla Kulani īno, ona maūndū ala maī mbee wayo; na takethwa nūtonya kwīsa kūmona eki-ma-naī yīla makaūngamw'a mbee wa Mwīai woo, maitūlana mūtī mūndū na ūla ūngī. Asu ala masūanīawa ta onzu makamakūlya ala maī ekathīīi, 'Takethwa ndwaī ūndū wenyu inyw'ī, ithyī vate nzika, twīthwa tweethīiwe twī etīkīli.'

33. Asu ala maī ekathīīi makamakūlya ala masūanīawa ta onzu, 'Ithyī nithyī twamūvetie inyw'ī ūtongoinī, Itina wa w'o kūmūvikīa inyw'ī? Aiee, inyw'ī ninyw'ī ene ala mwaī avītany'a.'

34.Na asu ala masūanīawa kwīthwa me onzu makamatavya ala meekathīīaa. 'Aiee, IndI ninyw'I mwasamaa nzama syenyu sya útuků na můthenya, inyw'l mwatûingllasya kûmûlea Ngai Mwene Vinya W'onthe na kŪmwīanany'a We na ngai ingī.' Namo makavitha wililo woo mawona úsilīlo; na Ithvī tŪkeekīa mīnvololo ngingoni sva asu ala maleile kwitikila. Mo makatuvwa kwoondû wa maûndû ala mo meekie.

35.Na Ithyî tûyaamûtûma Mûkaanany'a nthînî wa mûsyî ona ûmwe îridî athw'ii maw'o maisye, 'Vate nzika, ithyî nîtûûmalea maûndû ala we ûtûmîtwe namo.'

36.Namo maisye, 'Ithyî' twîna ûthw'ii mwingî na syana; na ithyî tûikasilîlwa.'

وَقَالَ الْذِيْنَ كَفَرُوا لَنْ نَكُوْمِنَ بِهِذَا الْقُمُ الِي وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَكَيْلُا وَلَوْ تَزْكَ إِذِ الظَّلِمُونَ مَوْقُوْلُنَ عِنْدَ دَنِهِمْ اللَّهِ مِنْ يَعْضُهُمْ إلى بَعْضِ إِلْقَوْلُ الْ يَقُولُ الَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِيْنَ اسْتَكُلَبُرُوا لَوْلَا آنَتُمُ لَكُنَا مُؤْمِنِيْنَ ۞

قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكُبُرُوا لِلَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوا آنَحْنُ صَدَدْنِكُوْعَنِ الْهُدْى بَعْدَ إِذْ جَآءَكُوْبُلْكُنْثُمُ مُجْدِمِيْنَ ۞

وَقَالَ الَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبُرُوْا بَلْ مَكُرُ الْيَلِ وَالنَّهَادِ إِذْ تَأْمُرُوْنَنَا آنْ تَكُفُرُ بِاللَّهِ وَتَجْعَلَ لَهُ آنْدَادًا وَاسَّرُوا النَّدَامَةَ كَتَا وَأَوْا الْعَدَابَ وَ جَعَلْنَا الْآغُلُ لَ فِي آعْنَاقِ الَّذِيْنَ كُفَرُوْا هُلُ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْدَاوُنَ ۞

وَمَآ اَزْسَلْنَا فِي قَوْيَةٍ مِنْ نَذِيْرٍ إِلَّاقَالَ مُتَرَفُوْهَاۤ إِنَّا إِمَاۤ اُرْسِلْتُمْ بِهِ كِفِرُونَ ۞

وَ قَالُوا نَحْنُ أَكْثُرُ أَمُوالَّا وَ أَوْلَادُ أَوَّا أَفَا غَنْ مِعْلَمْ بِينَ

37. Asya, 'Nīw'o Mwīai wakwa athanthaasya kyaūya kwa ūla ona wīva We wendaa na kūmūnyivīsya kyo kwa ūla ona wīva We wendaa; īndī andū aingī mūno vyū mayīsī.'

قُلُ إِنَّ دَنِيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآ أُو يَقْدِرُوَكِنَ عُ مَڪْنُرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۞

LUKU 5

38.Na ti mothw'ii menyu kana syana syenyu ila ikamuete inyw'i vakuvi Naitu Ithyi uneneni, indi asu ala metikilaa na kwika mawia maseo, makeethwa na ituvi kundu kwili nundu wa undu mo meekie. Namo makeethwa na muuo nyumbani nduulu.

39.Na ta asu ala mething'ilasya kwananga kieleelo kya Misoa Yaitu, mo nimo ala makaetwe uthyu kwa uthyu kwa usililo.

40. Asya, 'Vate nzika, Mwiai wakwa athanthaasya kyaüya kati wa athūkūmi Make ta asu kwa üla We wendaa na akinyivasya kwa üla We wendaa. Na kila inyw'i mumasya ona kiva, We akakitūngia; na We ni Ula-Mūnengani Mūseo Vyū kati wa anengani.

41.Na lilikanai mūthenya ūla, yīla We ūkamombany'a mo onthe vamwe; na īndī We akamatavya alaīka, 'Inyw'ī ninyw'ī ene ala mo mathaithaa?

42.Mo makasûngĩa, 'Wĩ Mũtheu We. We Nue Mūsūvĩi waitū kwoo. Aiee, Îndĩ mo mathaithie Mayini; aingĩ mūno vyū moo nĩmo meetĩkĩlile.'

43.'Kwa ūu, ūmūnthī, mūyīlthwa na ūtonyi wa kūmūuna kana wa kūmwīka وَمَا آَمُوالُكُوْ وَلا آوُلادُكُمْ وِالْتِيْ تُقَرِّبُكُوْ عِنْكَ نَا وُلْفَى إِلاَ مَنْ امَنَ وَعِيلَ صَالِحًا ﴿ قَالُولِيكَ لَهُمُ جَزَاءُ الضِغفِ بِمَا عَيلُوْا وَهُمْ فِي الْفُوْلَةِ الْمِنْوَنَ۞

وَالَّذِيْنَ يَسْعَوْنَ فِيَّ الْيَتِنَا مُعْجِزِيْنَ اُولَيِّكَ حِجْ الْعَذَابِ مُحْضَمُّوْنَ۞

قُلْ إِنَّ دَنِيْ يَبْسُطُ الإِزْقَ لِمَنْ يَثَكَا يُمِنْ عِبَادٍهِ وَ يَقْدِدُ لَهُ ۚ وَمَا ٓ اَنْفَقْتُمْ فِينَ شَنْ قَهُو يُخْلِفُهُ * وَ هُوَخَيْرُ الرِّزِقِيْنَ ۞

وَ يَوْمَ يَخْشُرُ هُمْ جَيِيْعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَيِّكَةِ اَهَٰؤُلَآ، إِنَّاكُمْ كَانُوْا يَعْبُكُوْنَ ۞

قَالُوْا سُبْحَنْكَ اَنْتَ وَلِيثُنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْكَالُوْا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ ٱلْثَرُّهُمْ بِهِمْ مُّتْوَمِنُونَ ۞

فَالْيَوْمَ لَا يَهُلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضِ نَفْعًا وَ لَاضَزُّا

nal mûndû na ûla ûngl.' Na îndl Ithyl tûkamatavya asu ala meekie mothûku: 'Samai inyw'l ûsilllo wa Mwaki ûla inyw'l mwaûleile.'

44.Na yīla Mīsoa mītheu Yaitū yasomwa kwoo, mo maasya, 'Uū nī mūndū ūla ūnūūmantha kūmumya inyw'ī nthīnī wa maūndū ala maaīthe menyu mathaithaa.' Namo masya, 'Uū nī ūvūngū mūseūvye.' Na asu ala matetīkīlaa, yīla mavikīwa nī ūla w'o maasya, 'Kīī ti kīndū ateo nī ūoi wīvonanītve.'

45.Na Ithyi tuyaamanenge mo mavuku ala masomie, ona tuyaamatumia mo Mukaanany'a ona umwe mbee waku.

46.Na asu ala mai mbee woo ota ûu nîmaûleile *Ola w'o--*na aa mayaaûvikia ona kilungu kya îkûmi kwa maûndû ala ithyi twamanengie mo, îndî nîmamatw'îkithisye Atûmwa Makwa ta akengani. Kwa ûu, wai ûalyûko *mûthûku* ata ûla *Nyie naetie!*

LÚKU 6

47. Asya, 'Nyie nīmūingīīsya inyw'ī mwīke kīndū kīmwe tū: Mūūngame mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mwī elī-elī na ūmwe-ūmwe na Indī mūisūanīa. *Inyw'ī mdī, mūkamanya kana* mūnyanyae wenyu ndena ndūūka; we nī Mūkaanany'a kwenyu tū īūlū wa ūsilīlo mwai ūla ūkīte.'

48. Asya, 'Ituvi yıla nyie nıthwa naamwıtya inyw'ı---yıtw'ıke yenyu. Ituvi yakwa yı vamwe na Ngai Mwene Vinya W'onthe tu; na We nı Ngusı ıulu wa svındu syonthe.

49. Asya, 'Kwa ûla w'o, Mwîai wakwa ailîllaa w'o *îûl û wa ûvûng û.* We nî Mûmanyi-Mûnene wa maûndû ala matonekaa.'

وَ نَقُولُ لِلَذِيْنَ ظَلَمُوا ذُرْقُوا عَذَابَ النَّارِالَّيَّ ثُمُثُمُّ بِهَا ثَكَذِبُونَ ۞

رَاذَا نَتْ عَلَيْهِمْ إِنْتُنَا بَيِنْتِ قَالُوا مَا هُنَّ الْآلِكَ رَجُلُّ يُرِيدُ أَنْ يَصُدُّكُمْ عَنَاكَانَ يَعْبُكُ أَبَا وَكُنُمَ عَنَاكَانَ يَعْبُكُ أَبَا وَكُنُمَ عَنَاكَانَ يَعْبُكُ أَبَا وَكُنُمُ عَنَاكُانًا مَا هُذَا إِلَّا إِنْكَ مَنْ فَرَّحُ وَقَالَ الَّذِيْنَ كُفُهُ اللَّهِ عَنَا اللَّذِيْنَ كُفُهُ اللَّهِ عَنْ مَنْ اللَّهِ عَنْ كُفُهُ اللَّهِ عَنْ مَعْدَدُ مَعْدِينَ صَلَى اللَّهِ عَنْ كُفُهُ اللَّهِ عَنْ مَنْ اللَّهِ عَنْ مَعْدَدُ مَعْدِينَ صَلَى اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْكُولُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْمُعْمَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى الْعَلَى الْمُعْلَى الْمُعْمِى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْهُ الْمُعْمِي عَلَى الْمُعْمِى الْعَلَى الْمُعْمِعُ عَلَى الْمُعْمِعُ عَلَ

وَمَآ اٰتَیٰہُمُ مِن کُنُتٍ یَدُرُسُونَهَا وَمَاۤ اَرَسُلْنَاۤ اِلَیْہِمْ قَبُلُكَ مِن نَذِیْرِ۞

وَكُذَبَ الَّذِيْنَ مِنْ تَبْلِهِمْ ۗ وَمَا بُلَغُوْا مِعْشَامَ ﴿ مَاۤ اٰتَیْنٰهُمْ نَكَذَبُوا رُسُرِلِیؒ فَكَیْفَ كَانَ نَکِیْرِ ۞

قُلْ إِنْمَآ اَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ ۚ أَنْ تَقُوْمُوا لِلْهِ مَثْنَىٰ وَفُوَاذَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوْاْ مَا بِصَاحِبِكُمْ فِن حِنَةً إِنْ هُوَ اِلْاَ نَذِيْرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَىٰ عَدَابٍ شَدِيْدٍ۞

قُلْ مَا سَالَتُكُفْرِ فِينَ اجْرِفَهُو لَكُوْرُ إِنْ اَجْدِي اِلَّا عَلَى اللهِ ۚ وَهُوَ مَالَى كُلِّ شَكَّ شَهِيدٌ۞

تُلْ إِنَّ رَنِيْ يَقْذِنُ بِالْكَنِّ عَلَامُ الْغُيُوبِ @

50. Asya, 'W'o nūvikīte' na ūvūngū ndwaī ūtonya kwambīlīīlya kana kūtūngīlīīla kīndū ona kīmwe.

51. Asya, 'Ethwa Nyie nı̃mbı̃tasya, Nyie nı̃vı̃tasya kwoondû wakwa mwene; na ethwa nyie nı̃ndongoew'e nesa, kı̃tumi nundû wa maundu ala Mwı̃ai wakwa umbuanı̃sye nyie. Nı̃w'o, We nı̃ Wı̃w'i-W'onthe, Wı̄-Vakuvı́.

52.Na takethwa we nīwīsa kūmona mo yīla makakūnw'a na w'ia! Na īndī vaikethwa na wīvitho, namo makakwatīawa ovandū vakuvī.

53.Na mo makaasya, 'Ithyī yu nītūūwītīkīla.' Indī kūtonyeka ata mo kūkwata mūīkīīo kuma vandū vaasa ta ūū,*2

54.Nīw'o, mo nīmaŭleile w'o mbeenī na makwatana na maŭtalīthyo kuma vandū vaasa.

55.Na kīsiīīi kīkeekīwa katī woo na maūndū ala mo mendaa, tondū kweekiwe kwa ala mailyī tamo mbee. Mo ota ūu maī nthīnī wa nzika ivūavūanasya mūno.

مَٰلْ جَآ إِ الْحَثُّ وَمَا يُنْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيْدُ۞

قُلُ إِنْ ضَلَلْتُ وَإِنْمَآ اَضِلُ عَلَىٰ نَفْرِیْ وَإِنِ انْتَمَانَتُ فِهَا يُوجِیۡ إِنَّ رَقِیۡ إِنَّهُ سَمِیْعٌ قَرِیْبُ۞

وَلَوْ تَزَے إِذْ فَزِعُواْ فَلَا فَوْتَ وَ أَخِذُ وَامِنْ مَكَانٍ قَرِيْبٍ ﴾

زَقَالُوْآ اَمَنَا بِهِ وَالْى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِن مَكَانٍ وَالْى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِن مَكَانٍ المَّنِي بَعِيْدٍ ﴾ وَقَدْ كُفَرُوْا بِهِ مِن قِبَلُ * وَيَقْذِ فُوْنَ بِالْغَيْدِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيْدٍ ۞

وَحِيْلَ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ مَا يَشْتَهُوْنَ كَمَا فُولَى ﴿ وَإِشْيَامِهِمْ قِنْ فَنَلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكِّ مُرْبِهِ

² *Kwa Okuvi, vaa veasya, kana itina wamo kwivetanga m\u00fciloni mo ene k\u00fcasa tene, mo maikethwa matonya k\u00fckwata m\u00fcilino ivindani ya Usiillo

سُومَاةُ فَاطِرِمُ كِيْتُمُ

FATIR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene VinyaW'onthe, ûla Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, MŪmbi wa matu na nthĩ, ūla ūmatw'ĩkĩthasya alaĩka ta Atūmwa, mena nthwau, ilĩ, itatū, na inya. We ongeleelaa ūmbinĩ *Wake* kĩla We wendaa; nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ūtonyi ĩulū wa syǐndū syonthe.

3. Tei ona wiva üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümanengae andū----vatii ona ümwe ütonya kükiila, vatii ona ümwe ütonya kükyathükia kuma vau; Na We ni üla-Mwene-Vinya, üla-Müi.

4.Inyw'ī andū, lilikanai īnee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yīla yī īūlū wenyu. Ve Mūmbi ūngī eka Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla ūmūnengae inyw'ī kuma ītunī na īūlū wa nthī? Vai ūngī waīlwe nī kūthaithwa ateo We. īndī inyw'ī mwīalyūlwa nakū?

5.Na ethwa mo nimeûkûlea we, niw'o, Atumwa ma Ngai ala mai mbee waku nimaleilwe; na maûndû onthe matûngawa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwoondû wa 0tw'io.

6.Inyw'î andû, kwa ûla w'o, ûtianîo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nî w'o, kwa ûu, thayû wa nthî îno ndûkamûkenge inyw'î, ona Mûkengani إنسيرالله الزّخلن الزّديسير

ٱلْمَمْدُدُ لِلَّهِ فَالْطِيرِ السَّمْلُوتِ وَالْأَرْضِ جَاعِــلِ الْمَكَلِّمِكَةِ رُسُلًا اُولِنَ آخِيْمَةٍ مَمْثْنَى وَثُلْكَ وَرُلِيَّ يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْعً قَدِيْدُكُ

مَا يَفْتَحَ اللهُ لِلنَّاسِ مِنْ زَخْمَةٍ فَلَامُنْسِكَ لَهَأْ وَمَا يُنْسِكُ فَلَامُزْسِلَ لَهُ مِنْ بَغْوِةً وَهُوَالْعَذِيزُ الْحَكِيْنُمُ۞

يَّأَيُّهُا النَّاسُ اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْنَكُوْ مَلَ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللهِ يَرْزُقُكُمْ فِينَ السَّمَآ وَالْآوَفِيْ لَوَ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ مِنْ فَأَنْى تُؤْفَكُونَ ۞

وَإِنْ يَكُذِّ بُوْكَ فَقَدْ كُذِّ بَتْ رُسُلٌ هِنْ قَبْلِكُ وَ لِلَ اللهِ تُرْجَعُ الْأُمُوْرُ۞

يّاَيَّهُاۚ النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللهِ حَثَّ فَلَا تَغُرَّكُمُ الْحَيْوةُ الدُّنْيَا ۖ فَنْ وَلَا يَغُرَّنَكُمْ بِاللهِ الْغَمُّ وَرُك ndakaműkenge lőlű wa űndű űkonil Ngai Mwene Vinya W'onthe.

7. Vate nzika, Satani nī mūmaitha wenyu; kwa ūu, mwosei we ta mūmaitha. We ametaa avikīli make nīkana mo matonye kūtw'īka ekali-ma-Mwakinī wakene.

8.Kwa asu ala matetīkīlaa ve ūsilīlo mwai. Na kwa asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo ve ūekeo na ītuvi īnene.

إِنَّ الشَّيْطُنَ لَكُثْرَعَدُ قُ فَانَّخِذُوهُ عَدُوَّا إِثَمَّا يَمْهُوْا حِزْبَهُ لِيَكُوْنُوا مِنْ اَضِيْ السَّعِيْدِ ۞

اَلَذِيْنَ كُفُرُوْا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌهُ وَالَّذِيْنَ اَمَنُوْا عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ الفَلِاتِ لَهُمْ مَغْفِي اللهُ وَالْمَدِينَ الْمُوْلُونِ اللهُ وَعَيْدُوا الضَّلِحَةِ لَهُمْ مَغْفِي اللهُ وَالْمَدُونُ كُونُونُ أَنْ

LUKU 2

9.We ŭla Indī. meko make manakavitw'e na kwoneka me maseo ûndû ûmwe na Ola wîtîkîlaa na kwîka meko maseo w'o? Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amūtw'llaa wa kwaa 0la We wendaa amutongoeasya ula We wendaa. Kwa ou, thayo waku ndokanange okimalia mo. Vate nzika. Ngai Mwene Vinva W'onthe niwisi ûndû mo mekaa.

10.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We witwaa iseve ila syūkīlasya mathweo; na īthyī nītŪmatwaa īūlū wa kīlungu kya nthī kīla kīte thayū, na kūmīthayūūkya nakyo ītina wa kīkw'ū kyayo. Uthayūūkyo ūkethwa ūilyī ta ūu.

11.Ula ona wiva wendaa ndaïa, Indi we namanye kana ndaïa syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ndeto ila nzeo syambataa Kwake na wia wa ûlûngalu

اَفَكُنْ ذُيْنَ لَهُ سُوْءُ عَمَلِهِ فَرَاْهُ حَسَنًا ۚ فَإِنَ اللّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِى مَنْ يَشَاءُ ۖ فَكَا تَذْهَبُ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرْتٍ إِنَّ اللّهَ عَلِيْمُ أَيْمًا يَصْنُعُونَ۞

مَنْ كَانَ يُونِدُ الْعِزْةَ ظَلِلْهِ الْعِزَّةُ جَيِنِعًا * إلَيْنهِ يَضْعَدُ الْكِلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الضَّالِحُ يَوْفَعُهُ* nīwitetheesyaa kwambata. Na ala masūanīaa mothūku, ve ūsilīlo mwai īūlū woo; na ūsūanīo ūsu mūthūku ūkaanangīka.

12.NaNgai Mwene Vinya W'onthe nīwam0mbie inyw'ī kuma kītoonī, na Indī kuma īlovotonī ya manzī, na We nīwamūtw'īkīthisye inyw'ī elī. Na vai kīveti kīkuaa īvu, kana kūsyaa kaana vate ūmanyi Wake. Na vai ūla thayū wake ūasavaw'a mūno, kana kīndū kīkavetwa kuma thayūnī Wake, ateo nīkŪandīkītwe nthīnī wa īvuku. ūu vate nzika, nī ūvūthū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

13.Na nganga ili iivw'anene: 00 wi muyo, na wakwendeesya na kiw'u kyaw'o ni kiseo kwa kunyuwa, na ungi, wi munyu na uu. Na kuma nthini wa kila umwe inyw'i nimuisaa nyama nzeo, na kumya mathaa ala mwikiaa mwii vo. Na we nusyonaa ngalawa itemete itulumo nikana inyw'i mutonye kumantha mumo Wake, na nikana mutonye kutunga muvea.

14.We aulikasya utuku nthini wa muthenya na akaulikya muthenya nthini wa utuku. Na We nusyikiite syua na mwei wiani; kila kimwe kisembelaa nziani I-yakyo ivindani yitw'itwe. usu ni We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wenyu; usumbi ni Wake, na asu ala inyw'i mumekailaa utee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mai kindu ona kayuti kanini.

15.Ona inyw'l mûkameta mo, maikew'a wltano wenyu; ona makawlw'a,

وَالَّذِيْنَ يَسَكُوُوْنَ السَّيَاٰتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْنٌ ۗ وَمَسَكُوْ اُولِيكَ هُوَ يَبُوُوُ ۞

وَاللهُ خَلَقَكُمُ مِنْ تُرَابٍ ثُفَرَمِنُ نُطْفَةٍ ثُفَرَجَعَلَكُمُ اللهُ خَلَقَهُ ثُفَرَجَعَلَكُمُ الْوَاللهُ اَذُوَاجًا وَمَا تَخْفِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَاتَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهُ وَمَا يُعَتَّرُمِنْ مُّعَتَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُومَ إِلَّا فِي كِنْبٍ ۚ إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيرُونَ

وَ مَا يَسْتُوى الْبَحْرُكِ الْمَاعَدُ الْمَدُاعَدُ الْمُوكُ سَآلِغُ شَرَائِهُ وَهٰذَا مِلْحُ الْجَاجُ وَمِن كُلِ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيْكًا وَ تَسْتَخْرِجُونَ عِلْيَةً تَلْبُسُونَهَا وَ تَرَى الْفُلْكَ وْيَهِ مَوَاخِرَ لِتَنْبَعُوا مِن فَضْلِهِ وَ تَرَى الْفُلْكَ وْيَهِ مَوَاخِرَ لِتَنْبَعُوا مِن فَضْلِهِ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ الْفَالِدَ فَيْ الْمُنْوَنِيَ

يُولِجُ النَّكَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الْيَلِ وَسَخَّرَ الشَّهْسَ وَالْقَسَرَ * كُلُّ يَجْدِئ عِهَ جَهٍ مُسَتَّى لَّ لَاكُمُ اللَّهُ رَبِكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِيْنَ تَنَافُونَ مِن دُونِهِ مَا يَهْلِكُونَ مِنْ قِظِيدٍ ۞

إِنْ تَذْعُوهُمْ لَا يَسْتُعُوا ذَعَاءً كُمْ وَكُوسَهِ عُوامًا

maitonya kūmūsūngīa inyw'ī. Na Mūthenyanī wa ūthayūūkyo nīmakalea kūmwīanany'a na Ngai kwenyu. Na vai ūtonya kūūmanyīthya we ta ūmwe ūla-Mūmanyi wa syonthe.

اسْتَجَابُوا لَكُوْرُو يَوْمَ الْقِينَةُ يَكُفُرُونَ بِشِوْكِكُوْرُ إِنَّيْ عِنْ وَلَا يُنَبِّنُكَ مِثْلُ خَبِيْرٍ ۞

LUKU 3

16.Inyw'ī andū, inyw'ī mwī avoyi tū kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyīla Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We ūla ūtethīawa na vata wa kindū ona kimwe, Ula-Utaīawa mavinda onthe.

17.We akenda, We nütonya kümwananga inyw'l, na küete kyümbe kyeü vandü venyu.

18.Na ûu ti vinya kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

19.Na vai thay 0 ûkuîte mûio ûtonya kûkua mûio wa ûngî; na ethwa thay 0 ûla ûkuîte mûio mûito ûkawîta ûngî akue mûio waw'o, w'o vai kîndû kîkakuwa kyaw'o ndûkaûkua ona ethwa nî ndûû ya mûkautî. We nûtonya kûmakaany'a tû ala mamûkîaa Mwîai woo kîmbithînî na malûmasya Mboya. Na ûla wîtheasya mwene, etheasya kwoondû wa ûtandîthyo wa thayû wake mwene tû; na kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nîkw'o ûalûko wenyu.

20.Na kîlalinda na mûndû wonaa nthî maiyw'anene.

21.Ona kana kīvindu na kyeni,

22Ona kana muunyī na muutīa.

يَّا يَّهُمَّا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْعَنِيُّ الْجَمِيْدُ ۞

إِنْ يَثَأْ يُذُهِبَكُمْ وَكِأْتِ عِلْقٍ جَدِيْدٍ ﴿

رَ مَا ذٰلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيْزٍ ۞

وَلَا تَزِدُ وَازِرَةٌ وَزَرَ النَّوْيِ وَإِنْ تَذَعُ مُثْقَلَةٌ اللَّهِ عَنْ اللَّهِ عَلَمَ اللَّهُ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ اللِّهُ اللَّهُ الْمُعْلِمُ اللِّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُعْلِمُ اللْمُ الْمُعْلِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُولُ اللْمُلْكُمُ اللْمُ اللْمُ اللَّهُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللَّلِمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللَّهُ اللْمُ اللْمُ اللَّهُ اللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُ اللَّلْمُ اللْمُ ْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُلْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ اللْمُ

وَمَا يَسْتَوِى الْأَغْفِ وَالْبَصِيْرُ الْ

وَلَا الظُّلُنُ وَلَا النُّوْرُ الْمُؤْرُ الْطَلُلُ وَلَا الْحُوُورُ الْطِلُ وَلَا الْحَوُورُ الْطِلُ

23.Ona maivw'anene ala me thayū na ala akw'ū. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amwīw'īthasya ūla We wendaa; na we ndūtonya kūmew'īthya ala me mbūanī.

24. We wî Mûkaanany'a tû.

25. Nīw'o, ithyī tūūtūmīte na ūla w'o, ta mūeti-wa-ūvoo mūseo na ta Mūkaanany'a, na vai mbaī ya andū ītaatūmīwa Mūkaanany'a.

26.Na ethwa mo mekwosa ta mükengani, asu ala mai mbee woo ota Uu nimamatwikithisye Athani moo ta akengani. Atumwa moo nimamavikiie mena Syama ntheu, vamwe na Maandiko Matheu, na Ivuku imulikaa.

27.Na îndî Nyie nînamakwatie asu ala maleilê kwîtîkîla, na waî ûalyûko mûthûku ata *ûla nyie naetie!*

LUKU 4

28.We nowonaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atheeasya kiw'û ituni, na Ithyi tûkaete mosyao me langi syi kivathûkany'o; na kati wa iima kwi nzoa nzaû na ndune, syi kivathûkany'o, na ingi nziû ki?

29.Na katī wa andū na nyamū na ng'ombe, ota ūu syīna mīkalīle yī kīvathūkany'o? No ala tū katī wa athūkūmi Make mena ūmanyi, mamūkīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe me oka. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūekanīi-Mūno Vyū.

وَمَا يَسْتَوِى الْاَحْيَاامُ وَلَا الْاَمْوَاتُ إِنَّ اللهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاكُمْ وَمَا آنَتَ بِمُسْمِعِ مَنْ فِي الْقُهُوْرِ ۞

إِنْ أَنْتُ إِلَّا نَذِيْرٌ ﴿

اِنَّاۤ اَرُسُلْنُكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا وَنَذِيْرًا ُوَانَ فِمِنَ اُمَّةٍ اِکَا خَلَافِيْهَا نَذِيْرُۗ۞

وَإِنْ يُثَكَذِّ بُوْكَ فَقَدْكَدُّ بَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنْتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتْبِ الْمُنِيْدِ ۞

مْ تُمْ أَخَذُتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ تَكِيْرِ ١

ٱلْعُرْتُواَنَ اللهَ ٱنْزُلُ مِنَ السَّمَاءِ مَا ۗ فَاخْرَخِنَابِهِ ثَسَرٰتِ ثُخْتَلِفًا ٱلْوَانُهَا ۚ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدُ بِنِفُ وَحُنُوَ فَخْتَلِفً ٱلْوَانُهَا وَعَرَابِيْبُ سُوْدٌ ۞

وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَآنِ وَالْاَنْعَامِ مُنْتَلِفُ ٱلْوَانُهُ كُذٰلِكُ ۚ إِنَّمَا يَخْشَى اللهَ مِن عِبَادِةِ الْعَلَمُوَّا أِنَّ اللهَ عَزِيْزُ خَفُوْرُ ۞ 30. Vate nzika, no asu tu ala mayīatīlaa Ivuku ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na malūmasya Mboya na kumya katī wa syīndū ila Ithyī tūnenganīte kwoondū woo, kīmbithīnī na ūtheinī, mekwatasya ūtandīthyo ūtakathela ona Indīī.

31.Nīkana We atonye kūmanenge mo matuvi mausūu, ona kwongeleela lūlū woo mumonī Wake. We vate nzika, nī Mūekanli- Mūno Vyū, ūla Usūltwe nī Mūvea.

32.Na Ivuku yila Ithyi tuuvuanisye we ni w'o muthei, yila yianiiasya maundu ala me mbee wayo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mumanyi wa maundu onthe, Woni-W'onthe, iulu wa athukumi Make.

33. Indī Ithyī nītwamanengie athūkūmi Maitū ala Ithyī twamanyuvie Ivuku ta ūtiīwa. Na katī woo ve amwe ala mekwīyananga mo ene nūndū wa kwenda kūatīīa mawendi moo, na katī woo ve amwe ala maatīlaa nzīa īla ya w'o, na katī woo ve amwe ala mamathing'īlasya angī kwīka meko ma ūseo kwa mwīao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ow'o, kyu nī kīvathūkany'o kīnene.

34.Mīūnda ya Tene-W'onthe! Mo makamīlika yo. Navo, Makaanakavw'a na itanga sya thaavu, na lūlū; na itonyeo syoo vo ikeethwa syī sya lili.

35.Namo makaasya, 'Ndala syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ûla ûvetangîte kyeva kuma kwitû. Vate

إِنَّ الَّذِيْنَ يَتْلُؤُنَ كِنْبُ اللهِ وَاقَامُواالصَّلُوَةُ وَ انْفَقُوْامِنَا دَزُفُنْهُ مُرسِدُّا وَعَلَانِيكَ يَّرَبُوْنَ مَِكَادَةً لَنْ تَهُوْرَكِي

ڸؽٷڣؽۿؙۿٵۼٛٷۯۿؙڡٝۄٷ؉ٟۯؽۮۿڡؙۄ۬ڡۣۧؽ ڡؘۻڸه ٝٳڬؘۿ ۼۼؙٷ۠ڒٞۺڰٷڒٛ۞

وَالَّذِيْ َاوْحَيْنَاۤ النَّيْكِ مِنَ الْكِتْبِ هُوَاٰكَقُّمُصَّدِّقًاۗ لِمَا بَيْنَ يَدَيْثُرُ اِنَّ اللّهَ بِعِبَادِةٖ لَخَبِيْزٌ بَصِيْدُرُّ⊝

ثُمَرَاوُرَثْنَا الْكِتْبَ الْلَيْنَ اصْطَفَيْنَا مِن عِبَادِنَا فَيَنْهُمْ ظَالِمُ لِنَفْسِهُ وَمِنْهُمْ مُفْقَتَصِكُ وَمِنْهُمْ سَابِئُ بِالْخَيْرَةِ بِإِذْنِ اللّهِ ذَٰ لِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكِيْنِرُ۞

جَنْتُ عَدْتٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيْهَا مِنْ آسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَ لُوْلُوُا ۚ وَلِبَاسُهُمْ فِيْهَا حَرِيْرُ۞

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي َ اَذْهَبَ عَنَا الْحَرَّتُ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُوْرُ ﴾ nzika, Mwiai ni Muekanii-Muno Vyu, Mwosi-wa-Muvea.

36.'Ula kwa wingīvo Wake, watūtūisye ithyī nthīnī wa ūtūo wa Tene-W'onthe, vala wīa ūtakatūkiita ithyī, kana ūndū ona wīva wa mīnoo ūtūkwatīe vo.

37.Indî îûlû wa asu ala matetîkîlaa, ve Iia-ya-Mwaki. Kîkw'û kîikatuwa kwoo nîkana matonya kûkw'a; ona ûsilîlo na w'o ndûkaolangwa kwoondû woo. Uu nîw'o Ithyî tûmûîvaa kîla mûndû ûte mûyea.

38. Navo makaīla ūtethyo, 'Ame Mwlai waitū, tumye nza ithyl, na tūkeeka meko ma ūlūngalu eka ala ithyl tweekaa.' 'Ithyl tūyaamūnenge inywl thayū mūasa wlanle nīkana mūndū wa kūsūanla lvindanl yu? Na ota ūu, Mūkaanany'a nīwamūviklie inyw'l. Kwa ūu inyw'l samai ūsilīlo; nūndū eki-ma-nal mai mūsūvli.

LUKU 5

39.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūsyīsī syīmbithī sya matu na nthī. Nīw'o, We nūmesī maūndū ala mavithītwe nthīnī wa ithūi.

40. We nī We ūla ūmūtwīkīthītye inyw'ī anene īūlū wa nthī. Kwa ūu, we ūla ūtetīkīlaa. akathīna we mwene nūndū wa mosyao ma ūlei wake. Na īūlū wa alei, ūlei woo ūkongeleela kīmena mbee wa Mwīai woo, na ūlei woo ūkongeleela wasyo tū.

لِلَّذِئِ اَحَلْنَا دُارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهَ لَا يَسَسُنَا فِيْهَا نَعَبُ وَلَا يَسَشُنَا فِيْهَا أُنُوبُ ۚ

ۘۘۘۘؗۘۘۛؗۛۛۮٵڵۘؽؙؽ۬ڰؙڡؙۯؙۏٳڶۿؙۄ۫ڹؘٵۯؙڿۘۿڹٚۘػٷٙڰٳ۫ڣۣڟۣ۬ؗؗۼؽؘٳٛۿٟؠؙ ؿؠٞٮؙؙۏؙؾؙٛۅ۠ۅؘڰڲؙڡؘڡؘٛڡؙۼڹۿؙڡٝڔڣۣڽ۬ۼۮٙٳؠۿٵۥڰۮ۠ڸڮ ٮۜڿڔؚؽػؙڰۘڰڡؙٛٛۅۯؖٙ

وَهُمْ يَصْطَرِئُونَ فِيْهَا ۚ رَبَّنَاۤ اَخْدِجْنَانَعُلُ صَالِكَا غَيْرَ الَّذِئ كُنَا نَعْمَلُ أَوَكُونَ فَعَيْزُكُوْ مَا يَسَنَدُكُورُ فِيْهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيْرُ فَذُوْقُوا فَمَا إِلْ ظَلِيدِيْنَ مِنْ نَصِيْدٍ ﴿

اِنَّ اللهُ عَلِمُ عَيْبِ السَّلْمُوٰتِ وَالْاَثْمُ ضِّ اِنَّهُ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الضُّدُوْرِ۞

هُوالَّذِي جَعَلَكُمُ خَلِيْفَ فِ الْأَرْضِ فَمَنَ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفُرُهُ وَلاَيَزِيْدُ الْكِفِي نِنَ كُفُرُهُمْ عِنْدَ رَبِهِمْ اِلَّا مَغْتَاءَ وَلاَ يَزِينُ الْكَفِيِ نَنَ كُفُرُهُمْ اِلَا خَسَارًا ۞ 41. Asya, 'Inyw'I nīmūsyonete ila ngai mūsyīkaīlaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe? Mbony'ai nyie īndī kīla syo syūmbīte īūlū wa nthī. Kana syo syīna kīanda nthīnī wa ūmbi wa matu? Kana Ithyī nītūmanengete mo Ivuku nīkana methwe na ūkūsī kuma nthīnī wayo? Aiee, eki-ma-naī mathanaa vathei mūndū na ūla ūngī.

42. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'on the nïwikwatīle matu na nthī iikese kuma vandū vasyo. Na syo ikathūka, vai ūtonya kwikwatīla ateo We. Nīw'o nī Mūmīlsya, Mūekanīl-Mūno Vyū.

43. Namo nimeevitie kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ithitû syoo syi vinya makyasya, 'Takethwa Mūkaanany'a niwookie kwoo, mo methwa maatilie ütongoi mbee wa andū ala angi ona meva. Indi yila Mūkaanany'a wamavikie mo, ūu wamongeleele mo nthini wa ūlei.

44.Nûndû wa ûng'endu îûlû wa nthî na nzaama sya kûsûanîa mothûku. Indî masûanîo asu mathûku maimathyûlûlûkîte andû angî ateo asûanîi mamo. Mo îndî nîmamanthaa kîndû ona kîva ateo nzîa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ya ûndû weekanaa na andû ma tene? Îndî we ndûkona ûalyûko ona wîva nzîanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe ona îndîî.

45.Mo nomaanganga lülü wa nthi makona ündü müminükilyo wa ala mai mbee woo wathükite? Namo mai na vinya mwingi kümavita mo. Vai kindü

قُلْ اَرَءَ يُنتُمْ شُوكَا أَء كُمُ اللَّذِينَ تَلْ عُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّ

إِنَّ اللهُ يُنْسِكُ السَّنْوَتِ وَالْاَرْضَ اَن تَكُوْلَاةً وَ لَهِنْ ذَالْتَأَ إِنْ اَمْسَكُمُنَا مِنْ اَحَدٍ مِنْ بَعْدِم إِنَّهُ كَانَ حَلِيْمًا غَفُورًا۞

وَٱفْسَهُوْا بِاللهِ جَهْلَا ٱیْنَانِهِمْ لَین جَآیَهُمْ نَذِیْرٌ لِیَکُونُنَّ آهٔدٰی مِن اِحْدَی الْاُمَیِّ فَلَتَاجَآءُهُمْ نَذِیْرٌ مَّا زَادَهُمُ إِلَّا نُفُوْرًا ہِ

إِسْتِكْبَازُا فِي الْاَرْضِ وَمَكُرُ السَّنِيُّ وَكَا يَخِينُ الْمَكُو الشَّيِثُ إِلَا بِإَهْلِهُ فَهَلْ يَنْظُرُ وْنَ الْآسُنْتَ الْاَقَلِيْنَ ۚ فَكُنْ يَجِدَ لِسُنْتِ اللهِ تَبْدِيلًا أَوْلَنْ تَجَدَ لِسُنْتِ اللهِ تَحُويُلًا

ٱۅؙۘڬمۡ يَسِيُرُوا فِي الْاَرْضِ ثَيَنْظُرُوْا كَيْفَكَانَ عَاتِبَهُ الْذِيْنَ مِنْ تَبْلِهِمْ وَكَانُوْۤ اَشَدً مِنْهُمْ وَثُوَّةً * وَمَا kītonya kūtulya mawalany'o *Make* matunī na īūlū wa nthī. Nīw'o, We nī Umanyi-W'onthe, Mwene-Utonyi-W'onthe.

46.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kūmasilīla andū nūndū wa maūndū ala mo mekaa, We ndatia kyūmbe kī thayū ona kīmwe īūlū wa thayū wa nthī Ino; Indī We amanengae mo īvinda kūvika īvinda yīla yītw'ītwe; na yīla yītw'ītwe yavika; Indī mo makamanya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ena athūkūmi Make onthe uungu wa metho Make.

كَانَ اللهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْ فِي السَّمْوٰتِ وَلَافِي السَّمُوٰتِ وَلَافِي السَّمُوٰتِ وَلَافِ

وَلَوْ يُوَاخِذُ اللهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوْا مَا تَرَكَ عَلَّهُ فَلْهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوْا مَا تَرَكَ عَلْ خَلْهُ مُلْهُ مُلْهُ مُؤَوْدُهُ مُ إِلَى آجَدٍ فَلْهُ مُنْ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ مُسْتَى * فَإِذَا جَأَءٌ أَجَلُهُ مُ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُسْتَى * فَي نَصِيْرًا أَنْ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ مُنْ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ مُنْ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ مُنْ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ مُنْ فَإِنَّ اللهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ فَا فَا لَهُ مُنْ اللَّهُ كَانَ بِعِبَادِمْ عُلْمُ فَا فَا لَهُ اللَّهُ كَانَ اللَّهُ كَانَ اللهُ اللَّهُ اللهُ اللَّهُ اللَّهُ اللهُ اللَّهُ اللهُ اللَّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللللّهُ اللللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللللّهُ الللّ

YAA SIIN (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2. Yaa Siin. We Mõtongoi Mwĩanĩu! 3. Nyie niivita na Kulani Ila yusüitwe ni 01,

4. We ow'o wī *Omwe* wa ala Atūmwa,

5.Nziani ila ya w'o.

6.*Uū nī* ūvuany'o wa ūla-WĪ-Vinya, Usūītwe nī tei.

7.Nīkana we ūtonye kūmakaany'a andū ala maaīthe moo mataakanw'a, na kwa ūu, mo ti asūvīi ma maūndū.

8. Vate nzika, ndeto nindikiiku kwa aingi moo, nundu mo mayitikilaa.

9.Ithyî nîtwîkîîte masango kwîlingîla ngingonî syoo makavika ngolunî syoo, kwa ûu, mîtwe yoo nîmîûngalalye.

10.Na Ithyī nītwīkīite kīsiīi mbee woo na kīsiīi ītina woo na nītūmavw'īkīte vyū ūkethīa maitonya kwona.

11.Namo no ündü ümwe kwoo, wamakaany'a kana walea kümakaany'a: mo maiketîkîla.

12.We nūtonya kūmūkaany'a ūla tū ūnūkūatīīa Kīlilikany'a na kūmūkīa Ngai-Wa-Ulau kīmbithīnī. Kwa ūu mūtavye we ūvoo mūseo wa ūekeo na ītuvi ya ndaĩa.

إنسيرالله الرّخلين الزّحينير

يْسْق وَالْقُذَاٰتِ الْمُكِينِيِنِ اِنْكَ لَيْنَ الْمُرْسَلِيْنَ فِي عَلْي صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمِ ۞ تَنْزِيْلَ الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ۞ لِتُمْنَذِرَ قَوْمًا مَّا أَنْذِرَ الْإَكْوُهُمْ فَهُمْ غَهُمْ غَفِلُونَ ۞ لِتُمْنَذِرَ قَوْمًا مَّا أَنْذِرَ الْإَكْوُهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَا أَكْثُرُهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞

إِنَّاجَعَلْنَا فِيَّ اَعْنَاقِهِمْ اَغْلُلَافَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُثْفَدُونَ ۞

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيْهِ مُسَدًّا وَ مِنْ خَلِفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشُنْنَهُ مُ فَهُ فِلَا يُعِمُونَ ۞ دَسُوَآءٌ عَلَيْهِ مُ اَنْذُرْتَهُ مُ اَمْ لَمْ تُنْنِ وَهُمْ كَا يُؤْونُونَ ۞

اِنتُكَا تُنْذِدُ مَنِ انتُبَعُ الذِّكُو َ خَشِى الرَّحْلُنَ بِالْغَيُّةِ فَبَشِّهُ هُ بِمَغْفِرٌ ةٍ وَّاجُرِكِرِنِجٍ ۞ 13. Vate nzika, Ithyī ithyoka Nithyī tūmanengae ala akw'0 thayū, na nītūmaandīkaa maūndū ala mamatongoasya mbee na ala mamatiaa ītina; na Ithyī nītūandīkīte syīndū syonthe nthīnī wa Ivuku ītheu.

لَّهُ أَوْ اِنَّا نَحْنُ نُغِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُّ مَاقَدُّمُوْا وَاتَاكَهُمُّ الْهِ أَوْ اِنَّا نَحْنُ نُغِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَاقَدُّمُوْا وَاتَاكَهُمُّ عَلَى وَكُلَّ شَيْ آخْصُيْنَهُ فِنَ إِمَامِ تَبْيِيْنِ شَ

LUKU 2

14.Na matavye mo ngelekany'o ya andū ma mūsyī ūla Atūmwa maūvikīie.

15.Yīla Ithyī twamatūmie Atūmwa elī, namo mamalea me elī; Ithyī nītwamekīie mo vinya na wa katatū, namo maisye, 'Ow'o, ithyī nītūtūmītwe kwenyu ta Atumwa.'

16.Na mo mamasûngîa, 'Inyw'î mwîo andû otaitû na Ngai-Wa-Ulau nde ûndû ûvuanîtye. Inyw'î nîmûûkengana tû.'

17.Namo maisye, 'Ow'o, Mwiai waitu niwisi nesa kana ithyi twi Atumwa *Make* kwenyu.

18.'Na wła witū no kūete Utūmane wł ūtheini.'

19.Namo maisye, 'Vate nzika, ithyî twîna mûthaana nûndû wenyu, na mwalea kûeka kûtûtavya, ow'o ithyî nîtûûmûkimanga na mavia, na ûsilîlo wî woo nûûmûvalûkîla inyw'î kuma mokonî maitû.'

20.Namo masūngīa, 'Mūthaana wenyu, wī nenyu inyw'ī ene. Kītumi nūndū, inyw'ī nīmūtaītwe? Aiee, inyw'ī mwī andū mūkīlīte mīvaka yonthe!

إُ وَاضْرِبْ لَهُ مُرْمَثُكُ اَضْكِ الْقَمْ يَادُّ إِذْ جَاءَ هَا

إِذْ ٱرْسَلْنَاۤ الِيُهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّ بُوْهُمَا فَعَزَّزْنَا شِالِثٍ فَقَالُوۡۤ اِنَّاۤ اِلِيُكُمْ مُرْسَلُونَ ۞

عَالُوْا مَا آنَتُمْ إِلاَ بَشَرٌ فِفْلُنَا لَا مَا آنَزُل الرَّحْدُنُ مِن شَنْ لِن آنَتُمْ إِلاَ تَكُذِبُونَ ۞

قَالُوْا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّآ إِلَيْكُوْرَكُوْسَكُوْنَ ۞

وَمَاعَلَيْنَا إِلَّا الْبَلْغُ الْنُبِينُ ۞

ڠَانُوۤٳۏۜٵ تَطَيَّزَنَا بِكُوْ لَمِنْ لَمُ تَنْتَهُوْ النَّزِجُمُثَكُوْ وَلِيَسُنَكُكُوْ نِيِنَا عَنَابٌ اَلِيْدُ۞

قَالُوٰا طَآبِوُكُوْمَعَكُوْ آيِنَ ذُكِّرَتُمُ ْ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمُ مُسْوِفُونَ ۞ 21.Na kuma kīkonyo kya vaasa kya mūsyī vooka mūndū asembete. Nake asya, 'Inyw'ī andū makwa, maatīlei Atūmwa.'

22.'Maatilei asu ala mateūmūkūlya inyw'i ituvi ona yiva, na ala matongoew'e nesa.

23.'Na Nyie nīna kītumi kya0 nīlee kūmūthaitha ūla We 0mbūmbīte nyie, na ūla inyw'ī mūkatūngwa Kwake?

24. Nyie Indi ngamosa angi ta ngai ûtee Wake? Ethwa Ngai-Wa-Ulau akenda kûmbîka nai, wiw'anithya woo ûkanguna na vathei, ona mo maitonya kûndangiia nyie.

25.Uvoonī úsu vate nzika, nyie nīthwa nī īvīvyonī yī útheinī.

26.'Nyie ningûmwitikila Mwiai wenyu; kwa uu, mbithukiisyei nyie.'

27. Nake we niwataviw'e, 'Lika ituni.' Nake asya, 'Takethwa andū makwa nimamanyie.

28.'Undū Mwlai wakwa unengete nyie uekeo kwa ulau na nundw'lkithitye nyie umwe wa ala ataliku!'

29.Na Ithyī tûyaatheesya nguthu sya ita kwa andû make sya kuma ītunī, ona īthyī tûyaī na vata wa kwīka ûu.

30.Waī mūuumo o ūmwe na sisya! Mo nīmathelile vyū.

وَجَاءُ مِن اَقْصَا الْمَدِينَةُ رَجُلٌ يَسْعُ قَالَ لِفَوْمِ اتْبَعُوا الْمُرْسَدِينَ ﴿

الْبِعُوامَنْ لَا يَنْتُلُكُوْ آجُرًا وَهُمْ مِنْهُمْتُكُونَ ٠

يَ وَمَا لِي لَا اعْبُدُ الَّذِي فَطُرَ إِنْ وَالِيَهِ تُرْجَعُونَ ص

ٵۘؾؘٛڿ۬ۮؙڡؚڽ۬ۮۏڹۿۤ الِهَڐۘٳڽێؙڔۮڽؚٵڶڗؘۼڶؽ؈ؙٟ ڵٲؿؙ۬ڹۅ۫عؚٛؽ۬ۺؙڡؘٛٵڠڗؙۿؙۿڗؿؘٵٞٷؘ۩ؽٚڹۊڎؙۯڹ۞ٛ

إِنِّ إِذًا لَكِنْ ضَلْلٍ مُبِينٍ ۞

إِنَّ أَمَنْتُ بِرَيْكُمْ فَأَسْمُعُونِ ٥

قِيْلُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ثَالَ لِلْنَتَ تَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴾

بِمَاعَفَمَ إِنْ رَبِّنْ وَجَعَلَنِيْ مِنَ الْمُكْرَمِينَ @

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلَے قَوْمِهِ مِنَ بَعْدِهٖ مِن جُنْدٍ فِنَ الشُكَآءِ وَمَا كُتًا مُنْزِلِينَ ۞ إِنْ كَانَتْ إِلْاَصَيْحَةٌ وَأُرِعِدَةً وَإِنَّا هُمْ خِيدُونَ۞ 31.Woo kwa *mbaa-andū!* Vayūkaa Mūtūmwa kwoo ateo mo nīmamūvūlaa ngūl.

32.Mo nomonete nī nzyawa syīana ata ila tūsyanangīte mbee woo, na kana iyaamaasyokea ona īndīī?

33.Na mo onthe, vate nzika, makaetwe mbee Waitū, mombanītw'e vamwe.

LUKU 3

34.Na nthī īla ngw'ū nī Kyama kwoo; Ithyī nītūmīthayūūkasya, na tūkaumya mbeū sya līu kuma vo, ila mo maīsaa.

35.Na nthini wayo Ithyi nitw'iite miunda ya mitende na misavivu, na ithyi nitutumite mbuluti sya kiw'u ikavulutya nthini wayo,

36.Nīkana mo matonye kūya matunda kuma vo, na ti moko moo ala matumie mamea. Indī mo nomatūngaa mūvea?

37.We nī We Mūtheu ūla woombie syīndū syonthe ilī-ilī, sya syīndū ila nthī īmeaa, na syoo ene, na sya maūndū ala mo matamesī.

38.Na ūtukū nī Kyama kwoo ūla Ithyī kuma kwa w'o tumasya mūthenya, na sisya! Mo me kīvindunī.

39. Na syua nîyîendete yîsîle nzîanî îla yîtw'îīwe. Ûsu nî Ûtw'io wa Mwene Vinya W'onthe, Ngai-Ûmanyi-W'onthe.

إُ يَحْسَمَةً عَلَى الْعِبَالِا مَا يَأْتِيْهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَا الْمِعَالَةِ مَا يَأْتِيْهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَا الْمَعَالُولِ الْمَعَالَةُ مَا يَأْتِيْهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَا الْمَعَالُهُ وَنَ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ أَوْلَ إِلَّهُ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَوْلَ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الْ

ٱلُمْرِيَّرُوْا كُمْرَاهُلَكُنَا قَبَلُهُمْ فِينَ الْقُرُوْنِ ٱلْمُهُمُ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُوْنَ ۞

الله عَلَىٰ لَنَا جَنِيعٌ لَدُيْنَا مُخْضَرُونَ ﴿

وَاٰبَةٌ لَهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْنَةَةُ ۗ أَخِينَيْنَهَا وَاَخْرُخِنَا مِنْهَا حَبًّا فِينْنُهُ يَأْكُلُونَ۞

وَجَعَلْنَا نِيْهَا جَنْتٍ فِنْ نَحِيْلٍ وَاَعْنَابٍ وَكَبَرْنَا فِيْهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴾

لِيَاكُلُوا مِن ثَسَرِةٌ وَمَا عَمِلَتْهُ آيني نِيهِمْ أَفَلاً يَشْكُرُونَ ۞

سُبُحٰنَ الَّذِيٰ عَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلُّهَا مِثَا تُنْئِثُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِثَا لَا يَعْلَمُوْنَ ۞

وَأَيْنَةٌ كَهُمُ الْيَكَ ۗ نَسُلَحُ مِنْهُ النَّهَا وَفَإِذَاهُمْ مُظْلِئُونَ۞

وَالشَّنسُ تَجْدِىٰ لِمُسْتَقَيِّ لَهَا ۖ ذٰلِكَ تَقْدِيْدُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ۞ 40.Na w'o mwei Ithyi nituw'ile mavinda, kuvika ukekala ta kauvonge kakuu komu ka mutende.

41.Syūa yīivītūka mwei, ona w'o ūtukū ndūvītūka mūthenya,na syonthe ithambalele kilingenī.

42.Na Kyama kīngī kwoo nīkana Ithyī nītūmakuaa aana moo na ngalawa ikuīthītw'e mījo.

43.Na Ithyĩ tūkoomba kwoondū woo syīndū ingĩ iilyĩ ta isu ila mo makalĩsaa.

44.Na takethwa ithył nitwendie Ou, twithiwa twamanyw'ithisye kiw'u namo mayithwa na umwe wa kumasiila mo ona maitangilka.

45.Ateo tei kuma Kwitū na kyaūya kwa Tvinda.

46.Na yīla mo matavw'a, 'īsūvīei inyw'ī ene, na maūndū ala me mbee wenyu, na ala me ītina wenyu, nīkana inyw'ī mwīw'īwe tei,' mo nīmaalyūkaa.

47.Na vai Kyama kīmavikīaa mo katī wa Syama sya Mwīai woo, Īndī mo nīmaalyūkaa makakītia.

48.Na yîla mo matavw'a, 'Umyai katî wa syîndû ila Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûnengete inyw'î,' asu ala metetîkîlaa mamatavasya asu ala metîkîlaa, tûkamûîthya we ûla Ngai Mwene Vinya W'onthe waîle kwîthwa amûîthîtye, ethwa We nîwendie ûu? Inyw'î mwî îvîtyonî yî ûtheinî.

وَالْقَهُرَ قَلَ زَنْهُ مَنَا زِلَ عَثْمَ عَادَ كَالْعُرْجُوْنِ الْقَدِيْدِهِ

لَا الشَّنْسُ يَنْكَبَغَىٰ لَهَا آنَ ثُنْ رِكَ الْقَدَرُ وَلَا الْيَلُ سَابِقُ النَّهَارُِ وَكُلُّ فِي فَلَكٍ يَسَهَمُّوْنَ ۞ وَايَةٌ لَهُمْ آنَا حَمَلُنَا ذُرِيَّتَهُمْ فِي الْفَالِي الشَّرُونِ

وَخُلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يُرْكُبُونَ ﴿

ۯٳڽ۬ڹٛؽۜٲڶٮؙؙۅۊ۬ۿؙڡٚۄؘڤلاؘڡؘڗۣؽڿٙڶۿؙڡ۫ۄڗ؆ ۿ۬؎۬ ڽؙڹڠؘڎؙۏڽٙ۞

إِلَّا رَحْمُهُ فِئًا وَمُتَاعًا إِلَّى حِيْنِ

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُّ اتَّقُواْ مَا بَيْنَ اَيُدِينَكُمْ وَمَا خَلْقَكُمُ كَمُكُمُّ تُرْحَمُونَ @

وَ مَا تَأْتِيْهِمْ قِنْ أَيَةٍ فِنْ أَيْتِ رَبِّهِمْ إِلَّاكَاثُوا عَنْهَا مُعْرِضِيْنَ۞

رَاِذَا تِيْلُ لَهُمْ اَنْفِعُوا مِمَّا رَزَعَكُمُ اللهُ اعَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لِلَّذِيْنَ امْنُواۤ اَنْطُعِمُ مَنْ لَا يَشَاءُ اللهُ اَطْعَمَهُ ﴿ إِنَ اَنْتُمُ اِلَّا فِيْ صَلْلٍ فَهِيْنٍ ۞ 49.Na mo makulya, 'utianlo uu wa usillo ukeanliw'a Indli, ethwa inyw'i vate nguli mwi ma w'o?

50.Mo meteele kiuumo o kimwe tu kila kikamakwata mo omaikaanania.

51. Na mo maikethwa matonya, kwiyiaa ona maikamasyokea ando moo ma mosyi.

LUKU 4

52.Na soo ükavuvwa, na sisya! Mo makeekalaata kuma mbÜanī maendete kwa Mwīai woo.

53.Mo makaasya, 'Woo ni wit0 ithyi! N00 0la 0t0kilitye ithyi kuma vand0 vait0 va too? Uu niw'o Ngai-Wa-Ulau wathanite, namo At0mwa maneenie w'o.'

54. Vakeethwa na kiuumo o kimwe na sisya! Onthe makaetwe mbee Waitu.

55.Na mūthenya ūsu, vai thayū ūkavītīw'a ona vanini; onenyu mūkatuvw'a kwoondū wa maūndū ala inyw'ī mweekaa.

56.Nīw'o atūi ma-ītunī, mūthenya ūsu, makeethwa makwatene maūndūnī maingī maitana.

57.Mo na iveti syoo makeethwa myuunyini ya kwendeesya, *maily inthi* maile mito myukiliilu.

58.Mo makeethwa na matunda vo, na makeethwa na kila kyonthe mo maketya.

وَ يَقُولُونَ مَتْ هٰذَا الْرَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ طِدِقِينَ۞

مَا يُنْظُوُونَ الْاصَيْحَةُ وَاحِدَةً تَأَخُلُهُمُ وَهُمْ

عَ فَلَا يَسْتَطِيْعُونَ تَوْمِينَهُ وَلا إِلَّ الْهِلْمِ يُرْجِعُونَ ١

وَ نُفِخَ فِي الشُّوْدِ فَإِذَا هُمْرِقِنَ الْاَجْدَاتِ إِلَّى رَبْعِمْ يَنْسِلُونَ۞

إِنْ فَيْ كَانُوا يُونِيكُنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَزْطَدِنَا كُمُ هُذَا مَا وَعَكَ الرَّحْلُنُ وَصَكَ قَ الْمُرْسَلُونَ ۞

ان كَانَتْ إِلَا مَهْمَةُ قَامِدَةً فَإِذَا هُمْ مَجَيْعَ لَدُيْنَا مُحْضَهُ وْنَ ﴿ فَالْيُوْمَلِا ثُظْلُمُ نَفْسُ شَيْئًا وَلَا يَجْزَوْنَ إِلَاّ مَا كُنْنُمُ نَعْمَلُوْنَ۞

إِنَّ آخُهُ الْجَنَّةِ الْيَوْمُ فِي شُغُلٍ فَكِهُونَ ﴿

هُمْ وَ أَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلْلٍ عَلَى الْآزَابِكِ مُتَّكِنُونَ ﴿

لُهُمْ فِيْهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَّا يَذَعُونَ أَيُّ

59. Muuo wiihwe nenyu --- ni nd to ya ngethi yumite kwa Mwiai Ola Usuitwe ni tei.

60.Na Ngai akasya, 'Ivathanei na ala alongo'.u omonthi, ame inyw'i avitany'a!

61.'Nyie ndyaamwlylala inyw'l aana ma Atamu, kana müikamüthaithe Satani, nündü we nl mümaitha wl ütheinl kwenyu,

62.'Na kana inyw'l munthaithae Nyie? Ino niyo nzia ya w'o.

63.'Na we niwamithyoekisye nguthu nene yenyu. Indi inyw'i mwaleile kumanya niki?

64.'Ino niyo Ngiena inyw'i mwathiwe.

65.'Mîlikei ûmûnthî, nûndû nîmwaleile kwîtîkîla.'

66.Umunthī ithyī nītūkwīkīa usiīlo lulu wa makany'wa moo, na moko moo nīmeuneena Naitū, na mauu moo nīmeukusila maundu ala mo mekite.

67. Na takethwa îthyî nîtwendie ûu, Ithyî twîthwa twamaumisye metho moo, na îndî mo methwa masembie k@mantha nzĩa. Îndî mo maî matonya kwona ata?

68.Na takethwa Ithyi nitwendie Ou, twithwa twamaalyolile mo na kumalomya mo mawikaloni moo, matathi na mbee kana kosyoka itina.

سَلْمُ فَوْلًا مِنْ زَبِ زَجِيْمٍ

وَامْتَازُوا الْيَوْمُ ايْهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿

ٱلُمْ اَعْهَدُ إِلَيْكُمْ لِيُبَنِّ أَدُمَ إَنْ لَا تَعَبُّدُوا الشَّيَطُقُّ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوَّ عُبِينَ كُنْ

إُ: ذَاتِ اعْبُدُونِ مَهْدًا حِرَاظُ مُسْتَقِيْمُ

وَلَقَلُ اَصَٰلَ مِنْكُمْ جِبِلْاً كَثِيْرًا ۖ اَفَلَمْ تَكُوْنُوَا تَغْقِلُونَ ۞

هٰذِه جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوْعَكُونَ ﴿
الْمُنْوَعُ الْيُوْمَ بِمَاكُنْتُمْ تَكُفُّهُ وْنَ ﴿

الْيُوْمَ نَخْتِمُ عَلَى اَفْوَاهِمِهُ وَ تُكِيِّنُنَا آيُدِينِهِمُ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمُ بِمَا كَانُوا يَكْنِبُوْنَ ۞

وَكُوْ نَشَكَآءُ لَطَسَسْنَا عَلَ آغَيْنِهِ مُ فَاسْتَبَعُوا الخِمَاطَ فَانْ يُبْصِرُونَ ۞

وَلَوْ نَشَاءٌ لِسَنَخَلَٰهُمْ عَلَى مَكَانَتِهِمْ فِمَا اسْتَطَاعُوا عِ مُضِتًا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿

LUKU 5

69.Na we üla Ithyī tümünengae thayü müasa, Ithyī nītūmütüngaa we akasyoka nthīnī wa mwīkalo wa wonzu. Indī mo nomakamanya?

70.Na Ithyī tūimūmanyīītye we myalī, ona kūimwallīte we. Yo Kulani nī ūlilikany'o na Kulani īla īvathūkanasya sylndū,

71.Nīkana yo ītonye kūmakaany'a onthe ala me thayū, na kana ūtw'io īūlū wa alei ūtonye kwīanīa.

72.Mo nomonaa kana, katī wa syīndū ila moko Maitū maseūvītye, Ithyī nītūmombīe ng'ombe ila mo nīmo masyīyīaīaa?

73. Na Ithyl nitūtumite syo imew'ae mo, nikana makailisaa imwe ikamakua na ingi mo makasilsaa.

74. Namo mena motandīthyo angī nthīnī wasyo ona kyaūnyw'a. Indī mo nomethīawa na mūvea?

75.Namo nîmosete ngai *ingî* ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, nîkana mo matonye kûtetheew'a.

76.Syo iikatonya kūmatethya mo; Indī vandū va ūu, syo mbene ikaumīlw'a vamwe namo ta nguthu imathoketye.

77.Kwa ûu, ûneeni woo ndûkakwîw'îthye kyeva we. Nîw'o Ithyî nîtwîsî maûndû ala mo mavithaa na ala matavanasya.

وَمَنْ نُعُيِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلْوَنَ ۞

وَمَاعَلَنْنُهُ الشِّعْرَوَمَا يَنْبَنِىٰ لَهُ اِنْ هُوَ اِلَّا ۚ ذِكْرٌ وَقُوٰلُ مُهِينٌ ۞

لِيُنْنُورُ مَنْ كَانَ حَيْنًا وَ يَحِقَ الْقُولُ عَلَى اللَّفِينِينَ ۞

ٱوكفريَرُوا آنًا خَلَقْنَا لَهُمْ قِتَا عَبِلَتْ آيْدِينَآ آنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مٰلِكُونَ۞

وَ ذَلَّنْهُا لَهُمْ فِينْهَا رُكُونُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُنُونَ ۞

وَ لَهُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلًا يَشَكُرُونَ ۞

وَالْعَنْدُوا مِن دُوْتِ اللهِ أَلِهَةُ لَعَلَهُمْ يُنْصَرُونَ ٥

لاَ يَسْتَطِينُوْنَ نَصَى هُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدُ مَخْفُرُونَ (عَلَى اللهُ عَنْدُونَ اللهِ عَنْدُونَ اللهِ عَ

يُّ فَلَا يَخُزُنْكَ تَوْلُهُمُ اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِزُوْنَ وَمَا يُعِينُوْنَ وَمَا يُعِينُونَ وَمَا يُعِلِنُونَ ۞

78. Mūndū nowonaa kana Ithyī tūmūmbīte kuma nthīnī wa Ilovoto ya manzī tū? Indī wee! We nī mūkaananīsya wī ūtheinī.

79.Na we nūtūseūviasya ithyi ngelekany'o na akyūlwa ni mūmbilwe wake mwene. Na we akūlasya, 'Nūū ūla ūtonya kūthayūūkya mavindi me mou?'

80. Asya, 'We üla wamombie İya mbee, o We akamathayüükya; Na We niwisi nesa vyü kila müthemba wa ümbi.

81.'We üla ümumlasya mwaki kuma mütini mwiü, na sisya, inyw'i nimuwakanasya kuma nthini wa w'o.

82. We üla woombie matu na nthī ndena ütonyi wa kūmba syīndū ingī iilyī tasyo?' Iī, na ow'o We nī We ūla Mūmbi-Mūnene, Umanyi-W'onthe.

83.Nīw;o, mwīao, Wake, yīla We waeleela kindū, no kūkitavya tū ūkitavasya, 'Tw'ika! Nakyo kiyambiliilya kūtw'ika.

84.Kwa ūu, We nī Mūtheu, ūla ūsumbī wa syīndū wī kw'okonī Kwake. Na inyw'ī inyw'onthe mūkatūngwa Kwake.

اَوَلَمْ يَكِ الْإِنْسَانُ اَنَا خَلَقْنٰهُ مِن نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ حَصِيْمٌ مُبِينٌ

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِى خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُعِي

فُلْ يُخِينِهَا الَّذِيَّ اَنْشَاهُا اَذَكُ مَّزَةٍ وَهُوَيُّكِلِ عُلْنٍ عَلِيْمُرُثُ

اِلَّذِىٰ جَعَلَ لَكُمْرِمِٰنَ الشَّجَوِالْاَخْفَىٰ ِنَازًا فَإِلْاَّ ٱنْتُمْرِمِنْهُ تُوْقِدُوْنَ۞

ٱوُکیْسَ الَّذِی خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِقْدِیدٍ إِنَّ عَلَى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلُمُمُ ۖ بَلِنَّ وَهُوَ الْخَلْقُ الْعَلِيْمُ۞ ﴿

إِنْهُا آَهُوْ إِذَا آوَادَ شَيْعًا أَن يَغُولَ لَهُ كُنْ فَيُكُون ﴿

ڡؙۺؙڹ۫ڂؿ الۧڎٟؽؠؚيڔ؋ مَلگُؤتُ كُلِ ثَقُى وَالَيْهِ عَى نُتُرجَعُونَ ۞

AL - SAAFAAT (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Nīīvīta na asu ala meyīaīaa mīthīa īthengeanīe,
- 3.Na Indi maimalungya amaitha na vinya muno,
- 4.Na îndî maimîsoma Kulani ta ülilikany'o,
- 5.Kwa ûla w'o Ngai wenyu nî ûmwe,
- 6.Mwiai wa matu na nthi na syonthe ila syi kati wasyo na Mwiai wa maumilo ma syua.
- 7.Ithyī nītûyanakavītye ītu tû yīla ya ītheo vyû na wanake wa ndata;
- 8.Na Ithyi nituyisiile kwa masatani ala mbaa-matu.
- 10.Malûngîtw'e, na nî ûsilîlo wa kûendeea kwoo—
- 11.Ateo we üla üvulasya *kmdü* na üng'ei na we aatīlawa nī ümül mwai wa mwaki.
- 12.Kwa ûu, makûlyei mo kana kîla mo matonya kûmba nîkîtonya kwîkala mbee

لِنْسِمِ اللهِ الرِّخْنِي الرَّحِيْسِمِ ()

والصَّفْتِ صَفَّالُ

فَالتَّلِيْتِ ذِكْرًا ﴿ إِنَّ الْهَكُمُ لَوَاحِدٌ ﴿ رَبُّ السَّلُوْتِ وَالْآرْضِ وَمَا يَيْنَهُمَا وَسَ جُ الْمَشَارِقِ ۞

إِنَّا زَنْنَا الشَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِيْنَةِ إِلْكُوَاكِبِ ٥

وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطُنٍ مَّارِدٍ ٥

َّلَ يَشَنَعُونَ إِلَى الْمَلَاِ الْاَعْلَى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۚ ۚ

دُخُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبُ

اِلْامَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَنْبَكَهُ شِهَاكُ ثَأَلِبُ ۞

ڬٵڛ۬ؾٙڡٛؾؚڡۣۿۘۯؘۿؘۿۯؘۺۜڎؙۼؙڶڨۧٵۿؘۄٚڡٛۜڹڂڷڨ۬ڬٵؽڬ ڂؘڵڨٚڹۿؙۮڣؚڽٛڂۣؽڹۣ؆ٛڒؚڣ۪۞ wa kila Ithyi tumbite. Mo Ithyi nitumombite na yumba yikwatanu. 13. Aiee, we nuseng'aa, namo nimayuthasya undu usu.

14.Na yīla mo matavw'a mayīthukīlasya. 15.Na yīla mo moona Kyama, mamanthaa ûndû meûkīvūla ngūl.

16.Na mo maasya, 'Kīī ti kīndû ateo nī 00i wīyonanītye.

17. Ata! Ithyi twakw'a na k0tw'ika kitoo na mavindi, nitokathay00kw'a mgi?
18. 'Na maaithe maito ala ma mbee ota 0u?

19. Asya, 'II, na IndI, mūkanyivw'a.' 20. IndI w'o ūkeethwa witano ūmwe mūmū, na sisya, mo makambiliIIya kwona.

21. Namo makaasya, 'Woo ni wito! 00 ni mūthenya wa Matuvi. 22. Uū ni mūthenya wa Otw'io wa mūthya ūla inyw'i mwaūleaa.

LUKU 2

23.Na alaika makatavw'a, 'Mombany'ei onthe ala meekie mothûku, vamwe na anyanyae moo, na ila mo maithaithaa.

24. Utee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na matongoesyei nziani ya Mwakini;

25.'Na maûngamyei; nûndû mo nomûvaka makûlw'e.'
26.'Mwîna kî inyw'î ûndû mûteûtethany'a mûndû na ûla ûngî?'

بَلْ عِجْبْتَ وَيَسْخَرُونَ

مَاذَا ذُكِرُ وَا لاَ يَذْكُرُونَ ۗ مَاذَا رَافَا أَيَهُ يَتَنَسَّخِرُونَ ۗ وَعَالْوَا إِنْ هَٰذَاۤ اِلْا سِخُرُ مَٰمِينَ ۗ

؞ٙٳۮؘٳڝؿؙڬٵۅؙػؙڬٙٵؿؙۯڋٵڎٙڝڟڶڡؙٵ؞ٙٳڬٙٵڲڹؿڗۊ۬ۯڰٚ ٵؘڎٳ۫ڹٳۧۉؙڬٵٳڒڎؙٷؙؾڽؖ۞

تُلْ نَعَمْ وَٱنْتُمْ دَاخِرُوْنِيَ ﴿

وَقَالُوا يُوَيِّلُنَّا هُدُا يَوْمُ الدِينِ ۞ ﴿ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمُ بِهِ تُكَدِّبُوْنَ ۗ

ٱخشُرُوا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا وَأَذْوَا جَهُمْ وَ مَاكَانُوا يَعْبُدُوْنَ ﴾

وَ مِنْ دُوْكِ اللَّهِ فَاهْدُ وْهُمْرِ إِلَّى صِرَاطِ الْجِيْدِ

وَقِفُوْهُمْ إِنَّهُمْ مَنْشُوْلُونَ۞ مَالِكُوْ لَا تَنَاصُوْنَ ۞ 27. Aiee, muthenyani usu mo makeenengane nemo ene.

28.Na amwe moo makamaneeny'a ala angi maikulany'a mundu na ula ungi.

29.Mo makasya, 'Nīw'o inyw'ī mwookaa vala tūī kuma kwa ūla w'o.' 30.Mo makamasūngīa, 'Aiee, inyw'ī ene mūyaī etīkīli.

31.'Na ithyī tūyaī na ūtonyi Tūlū wenyu; Indī inyw'ī mwaī andū eki-ma-naī.

32.'Yu ndeto ya Mwiai waitû niyeania i0lû waitû kana nokûvika ithyi tûsame ûsililo vate nzika.

33.'Na ithyl nltwam0thyoekisye inyw'l nundu ithyl ene twal athyoeku.'

34.Ow'o, mûthenya ûsu onthe makeethwa na janda nthĩnĩ wa ûsilîlo.

35. Vate nzika, ûu nîw'o Ithyî twîkanaa na avîtany'a:

36. Nûndû yîla mo mataviw'e, 'Vai Ngai *Ongî* ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe,' mo nîmaalyûkile mena ngathîlo,

37.Na mo maisye, 'Twiekana na ngai siitú nûndû wa mûtili-wa-myali wina ndûûka?

38.Aiee, we nûetete w'o na nûîkîîthîtye û-w'o wa Atûmwa onthe.

39.Inyw'ī vate nzika, mūkasama ūsilīlo wī woo.

بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ۞

وَٱقْبُلُ بَعْضُهُمْ عَلِي بَعْضٍ يَتَسَاءً لَوْنَ ۞

قَالُوْٓ الِتَّكُوۡ كُنْتُوۡ تَاٰتُوۡنَنَاعَنِ الْيَعِنْنِ۞ قَالُوا بَلْ لَهۡ تَكُوۡنُوا مُؤۡمِنِیْنَ۞

وَ مَا كَانَ لَنَا عَلِيَكُمْ قِنْ سُلْطِينَ بَلْ كُنْتُمْ وَقَوْمًا طغيينَ ۞

فَكَتَّى عَلَيْنَا قُولُ رَنِيّاً ﴿ إِنَّا لَذَا بِقُونَ ۞

فَأَغُونِين كُمْ إِنَّا كُنَّا غُوِيْنَ @

قَانَهُمْ يَوْمَهِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿ الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿ النَّاكُذُ لِلَّهُ الْمُذَوِمِينَ ﴿

اِنَّهُ مُكَانُوْآ اِذَاقِیْلَ لَهُمْ كُاۤ اِلٰهُ اللهُ اِلَّااللهُ ُ يُسْتَكْبِرُوْنَ ﴾

وَ يَقُولُونَ آبِنَا لَتَارِكُوۤ الْهَتِنَا لِشَاعِرِ فَهَنُوْنٍ ٥

بَلْ جَاءً بِالْعَقِّ وَصَدَّقَ الْمُوسَلِيْنَ ۞

إِتَّكُمْ لَذَا إِقُوا الْعَذَابِ الْآلِيْمِ الْ

40.Na inyw'l mūkatuvw'a kwoondū wa maūndū ala mwlkite tū----

41.Ateo athûkûmi ma Ngai Mwene Vinya W'onthe ala anyuve,

42. Aa makeethwa na kyaūya kīsīkīe.

43. Matunda, namo makanengwe ndaĩa,

44. Nthīnī wa Mīūnda ya Utanu,

45.Mekalîte ivîlanî sya üsumbî, melekanîle mündû na üla üngî.

46.Makîthyülülükw'a kîkombe kya kyaünywa kuma mbulutinî îvulutîtye,

47.Kyeu, kĩ kwakaka, kĩ mùyo kwa ala meūkĩnyw'a,

48. Vala vatakethwa kûmilwa, ona mo maikew'a mainoea vo.

49.Na vakeethwa iveti *ntheu* vamwe namo, syina metho mauu, manene na manake.

50. Mailyî ta matumbî masûvîîku.

51.Na îndî amwe moo makamatavya ala

وَمَا تُخْزُوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴾ اِلَّاعِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِيْنَ ۞

وَلَيْكَ لَهُمْ رِازَقٌ مَعْلُوْمٌ ﴿
فَوَالِكُ نَهُمْ مِلْكُومُوْنَ ﴾
فَوَالِكُ خَذْتِ النّعِيْمِ ﴿
عَلْ سُورِ مُتَقْبِلِيْنَ ﴿
عَلْ سُورِ مُتَقْبِلِيْنَ ﴿

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِيْنٍۗ بَيْضَاءٌ لَذَةٍ لِلشَّدِ بِيْنَ ﷺ

لَافِيْهَا غُولٌ وَلَاهُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ۞

وَعِنْدُهُمْ فَصِرْتُ الطَّانِ عِنْنَ ﴿

كَأَنْهُنَّ بَيْضٌ مَكُنُونٌ ۞ فَأَفْبَكَ بَعْضُهُمْ عَلِي بَعْضِ يُتَسَاّ بَوُنَنَ۞ angĩ, maikūlanasya makūlyo mūndū na 0la ūngĩ. ^{12*}

52.Mûneeni kuma katî woo akasya, 'Nyie naî na mûnyanyawa,

53.Ula waasya, 'ow'o we wi 0mwe wa asu ala metikilaa kana *Othay OOkyo* ni wa w'o?

54.'Ithyî twamina kûkw'a, na twatwîka mûthanga na mavîndî, nîw'o ithyî nîtûkatûngwa îngî?

55.Nake akakūlya, 'Inyw'ī nomūmūsisya we?

56.Na îndî we akasisya na kûmwona we e katî wa Mwaki.

57. Nake akasya, 'Nīīvīta na Ngai Mwene Vinya W'onthe, we waī vakuvī kūtuma nyie nanangīka.

58.'Na takethwa ti Inee ya MwIai wakwa, Nyie vate nzika, nIthwa neethIiwe wa asu ala makwItwa mbee Wake.

ءَ إِذَا مِتْنَا وَكُنَا تُوَامًّا وَعِظْلمًا ءَانَا لَسَدِينُونَ ۞

قَالَ هَلْ ٱلْتُمْ مُغَلِلُعُونَ ١

فَاظُلُعُ فَرَاهُ فِي سَوَآءِ الْجَحِيْمِ

قَالَ تَاللهِ إِنْ كِنْ ثُ لَتُرْدِيْنِ ٥

وَلَوْلَانِغْمَةُ وَإِنْ لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَمِيْنَ ۞

قَالَ قَالِالٌ قِنْهُمْ الْذِي كَانَ لِنَ قَوِيْنَ ﴿ قَالَ اللَّهُ عَلَيْنَ ﴿ يَقُولُ اللَّهُ مَا لَا يَكُ لَ

^{*&#}x27;baizun' ta' baisatun' ītumbī ya nyaa kana o nyūnyi īngī. Yīla kūūneenwa na ndaīa nīkwīawa, 'huwa baizatul balad' kwa ndaīa 'we nī ta ñumbī ya nyaa' yī kaswii nthñī, nūndū nyaa īla nūme nīyo īyīsūvīaa, kana yo nīyo nene vyū ūsūvīinī ūsu, ti ta ītumbī yīla yītiītwe yī yoka, kana we nī mwīai kana mūnene; kana ndena ūngī meananw'a 'balad' ndalanī kana kwa kūla ala angī mekalaa, na ūla ndeto syoo mo masyītīkīlaa kana kana ve nūtanīawa, kana nī mūndū wīsīkīe nesa. Kwa ūu, 'baizun maknoon' nī kwasya ngathīlo sya ītunī isūvīītwe nesa, na ikasiīīwa.

59. Uu tiw'o kana ithyl tuikakw'a ingi,

60. 'Ateo kīkw' ū kitū kīla kya mbee, na kana ithyī tūikasilīlwa?

61.'Vate nzika, 00 nī ūtanu mūnene.

62.'Kwoondû wa ûndû ta ûû, îndî athûkûmi nî mathûkûme.'

63.Uû nîw'o mûseo kana nî mûtî wa Sakkum?

64.Nīw'o, Ithyī nītūūtwīkīthītye we ta ūtato kwa eki-ma-naī.

65.Nī mūtī ūla ūmeaa uungu wa Iia-ya-Mwaki;

66.Na îtunda yaw'o yîilyî ta syongo sya nzoka.

67.Namo makaya ya w'o na kusûsya mavu *moo* naw'o.

68.Na îndî vate nzika, .ūalûko woo ûkeethwa Iianî-ya-Mwaki.

69.Na îndî vate nzika, ûalûko woo ûkeethwa Iianî-ya-Mwaki.

70.Ow'o mo meethiie maaithe moo maivitya,

71.Na, nîmeekalaatile maatīle nyall syoo.

72.Na andū aingī mūno ma tene nīmeekie mavītyo mbee woo,

73.Na Ithyl nitwamatumite Akaanany'a kati woo.

انَّ هٰذَا لَهُ الْفُذُ أَلْعَظِيْمُ لنثل هٰذَا فَلْمَعْمَلِ الْعِمْدُونَ أَذْلِكَ خَنْزٌ نُزُلًّا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ كالمُهَا كَأَنَّهُ رُمُوسُ الشَّيْطِينَ فَإِنَّهُمْ لَا كِلُّوْنَ مِنْهَا فَمَا لِئُوْنَ مِنْهَا الْبُطُونَ ٥ وُّهُ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَثُ نَا مِن حَ ثُنَّ إِنَّ مَ حِعَهُمُ لَا إِلَى الْجَحِيْمِ ١٠ انْهُمْ ٱلْفُوْا أَنَاءُهُمْ ضَالَّانِينَ وُ لَقُدُ أَرْسُلْنَا فِيْهِ مُرْمُنْدُ رِيْنَ ۞

74. Sisyai, IndI, m0min0kIlyo wa asu ala makaaniw'e waI *m0th0ku* ata, 75. Ateo ath0k0mi ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, ala anyuve.

LUKU 3

76.Na ow'o Noa nïwatwîkaîlile Ithyî, na nî ûsûngîo mûseo mûno wîana ata ûla twamînengie *mboya yake!*77.Na Ithyî nîtwamûtangîie we na andû ma nyûmba yake kuma thînanî mûnene;

78.Na Ithyi nitwamûtwikithisye üsyao wake now'o wa küvita tü.
79.Na Ithyi nitwamûtile we syitwaiseo

katī wa nzyawa ila syaatīle ītina---

80.Mūuo withwe iūlū wa Noa kati wa mbaa andū.

81.Uu nīw'o Ithyī tūmatuvaa asu ala mekaa ūseo.

82.Kwa úla w'o, we al *Omwe* wa athúkůmi Maitů ala meetîkîlîte.

83.Na îndî Ithyî nîtwamanyw'îthisye kîw'û ala angî.

84.Na nīw'o, katī wa nguthu yake vaī Avalamu:

85.Yīla we wookie kwa Mwīai wake ena ngoo yīnyivītye.

86Yīla wamūtavisye īthe wake na andū make, 'Kīī inyw'ī mūthaithaa nī kyaū?

87.Inyw'î mûmanthaa movûngû ta ngai vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe?

88.'Kieleelo kyenyu nī kyaū īūlū wa Mwīai wa nthī syonthe?

فَانْطُرُكَيْفَكَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْلَدِيْنَ ﴿

وَلَقَنْ نَادُمْنَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيْبُوْنَ أَنَّ

وَ يَخَيُنُهُ وَ اَهْلَهُ مِنَ الْكَتْبِ الْعَظِيْمِ أَنَّ وَجَعَلْنَا ذُرْنَيْتَهُ هُمُ الْبِقِينَ أَنَّ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِ الْاخِرِيْنَ أَنَّ سَلَمٌ عَلَى نُوجٍ فِي الْعَلَمِينَ
النَّا كُذُ اللّهِ نَجْذِي الْمُحْسِنِينَ
النَّا كُذُ اللّهِ نَجْذِي الْمُحْسِنِينَ
النَّا كُذُ اللّهِ نَجْذِي الْمُحْسِنِينَ
المُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ
الْمُحْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْعُلْمِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُحْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعِينَا الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينَ الْمُعْسِنِينِينَ الْمُعِينِينَ الْمُعْسِنِينِينَ الْمُعْسِلِينِينَ الْمُعْسِنِينِينِينَ الْمُعْسِنِينِينَ الْمُعْسِنِينِينَ الْمُعْسِنِينِينِينِينَ الْمُعْسِنِينِينِينَ الْمُعْسِنِينِينَ الْمُعْسِنِينِينِينِينِينِي الْعِينِينِينِينِي الْمِعْسِينِينِينِينِينَ الْمُعْسِينِينِينِينِينِ

> اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ۞ ثُمِّ اغْرَفْنَا الْاحْدِنْنَ ۞

ماس وَانَ مِن شِيْعَتِهِ كَوْبُرْ هِيْمَ ۗ اِذْجَآءُ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ ۞

إِذْ قَالَ لِآبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿

اَيِفَكَا الِهَةَ دُونَ اللهِ تُونِيُدُونَ ۞ فَمَا ظَنْكُمْزِيرَبِ الْعَلَمِيْنَ ۞ 89. Na îndî we ekya metho vala ve ndata,

90.Na asya, 'Ow'o Nyie ndikw w'a nesa.'

91.Kwa ûu mo nîmaumie vala ûl mamwonetye mlongo yoo.

92. Na îndî we nîwaendie vala ve ngai syoo na kîmbithî na asya, 'Inyw'î nomuîsaa?

93.Inyw'î mwîna kî ûndû mûteûneena?

94.Na îndî kavindanî kau we ambîlîîlya kwikûna ngai na kw'oko kwa aûme.

95.Na kavindanî kau, *andū* mooka mamwelekele mekalaatîte.

96.Nake amakûlya, 'Inyw'î mûthaithaa ila *inyw'î ene* mwasûvîtye,

97. 'Oyîla Ngai Mwene Vinya W'onthe amûmbîte inyw'î na wîa wenyu wa moko?

98.Namo masya, 'Inyw'ī mwakīei kīsumba na mūimwīkya mwakinī.'

99.Uu nïw'o mo masûanîie kûmwîka naî, îndî Ithyî nîtwamasonokisye mûno.

100.Na Avalamu asya, 'Nyie niendete kwa Mwiai wakwa, ula windongoesya Nyie.

101Na Avalamu avoya, 'Mwlai wakwa, nenge nyie mwana mulungalu.'

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النَّجُومِ ﴿
فَقَالَ إِنِي سَقِيمٌ ﴿

فَتُولُواعَنْهُ مُذْبِرِيْنَ ٠

فَرَاغَ إِلَى الِهَتِهِمْ نَقَالَ الاتَأْكُلُونَ ﴿

مَا لَكُمْ لَا تُنْطِقُونَ ۞

غُوَاغَ عَلَيْهِ مَ ضَرِبًا بِالْيَدِيْنِ @

فَأَتْبُلُوٓا الله يَزِفْوُنَ۞

قَالَ ٱتَعَبْدُونَ مَا تَنْجِتُونَ ۞

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ۞

قَالُوا ابْنُوْ لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيْمِ @

فَأَزَادُوْا بِهِ كَيْدُانَجَعَلْنَهُمُ الْأَسْفَلِينَ ۞

وَقَالَ إِنِي ذَاهِبُ إِلَى رَبِي سَيَهٰدِيْنِ _©

رَبِ هَبْ لِي مِنَ الصَّلِحِينَ

102.Kwa uu, Ithyi nitwamunengie uvoo museo wa kusyaa mwana.

103.Na yı̃la we weanie nesa eethwa atonya kuthukuma nake, amwı̃a, ame mwana wakwa, nyie nı̃nonete ndotonı̃ ngı̃kuaa we. Kwa uu, suanı̃a undu ukwona uvoo usu! Nake asungı̃a, 'Ame asa wakwa, ika undu we wıyı̃aıwe; na Nyie nı̃ngwı̃thwa nı̃ katı̃ wa asu ala mena umı̃ısyo Ngai enda.'

104.Na yīla mo elī meenyivisye kwa Wendo wa Ngai na we amūkomya nthī na īvu ūthyū wī nthī,

105.Ithyi nitwamwitie we: 'We Avalamu.

106.'Ow'o we nïwïanïisye ndoto yaku. Ow'o, ūu nïw'o Ithyi tūmaïvaa ala mekaa moseo.

107.Yu vate nzika, yaī ītatwa yīyonanītye.

108.Na Ithyl nitwamwovoisye we na nthembo nene.

109.Na îndî Ithyî nîtwamûtile syîtwa seo katî wa nzyawa ila syaatîle îtina.

110.'Muuo withwe iulu wa Avalamu!'
111.Uu niw'o Ithyi tumatuvaa asu ala mekaa moseo.

112.Vate nzika, we al ūmwe wa athūkūmi Maitū wltīkilite.

113.Na Ithyi nitwamunengie we uvoo museo wa Isaaka, Mwathani, na umwe wa ala alungalu.

فَبَشَّرْنٰهُ بِغُلْمٍ حَلِيْمٍ ۞

فَكْنَا بَكُغُ مَعَهُ السَّمُى قَالَ يَلْبُنَى إِنِّ اَذِى خِ الْمَنَامِ إِنِّ اَذْبَعُكَ فَانْظُوْ مَا ذَا تَزْبِ عُ قَالَ يَابَتِ انْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَيِّحَدُ فِنَ إِنْ شَكَاءَ اللّٰهُ مِنَ الضّيرِيْنَ ۞

> فَلُتَا اَسْلُمَا وَتَلَّهُ الْحَبِيْنِ ﴿ وَنَادَيْنُهُ اَنْ يَٰإِبُرُهِ فِيهُرُ

قَدْ مَدَّقَتَ الزُّمْيَا ۚ إِنَّا كُذْلِكَ بَخِزِى أَغْسِينِينَ

اِنَّ هٰذَا لَهُوَالْبَلَوُّا الْبُيِيْنُ ۞ وَ فَكَ يُنْهُ بِذِيْجٍ عَظِيْمٍ ۞ وَتُرَكُّنَا عَلَيْهِ فِي الْأُخِرِيْنَ ۗ

سَلُمُ عَلَى اِبْرُهِمِيْمُ۞ كَذْلِكَ نَجْزِى الْمُخْسِنِيْنَ۞ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ۞

وَ بَشَارِنْهُ بِإِسْعَى نَبِينًا مِن الصَّالِحِين ٠

114.Na Ithyi nitwanenganie mauathimo iulu wake na Isaaka. Na kuma kati wa nzyawa syoo eli ve eki-ma-nesa aingi na ve umwe ula wiyonanitye mung'endu wiyikaa nai we mwene.3*

وَبْرُكْنَاعَلَيْهُ وَعَلَّ إِسْخَقُ وَمِنْ دُنِ يَتِهِمِنَا مِهَ مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُعِينٌ شَ

LUKU 4

115.Na ow'o, Ithyl nitwamanengie Mose na Aluni mauathimo Maitu.

116.Na Ithyi nitwamatangile mo eli na andu moo kuma thinani munene.

117. Na Ithyl nitwamatetheeisye mo, namo nimo mal asindi.

118.Na Ithyi nitwamanengie mo ivuku yivuanitwe kwa utheu nesa.

119.Na Ithyi nitwamatongoesye mo nziani ila ya w'o.

120.Na Ithyl nitwatiie syliwa ila syaatile.

وَلَقُكُ مَنَنَا عَلَى مُولِى وَهُوُونَ ﴿
وَنَجَيْنُهُمُنَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ ﴿
وَنَصَوْنُهُمْ وَكَا نُواهُمُ الْغَلِينِينَ ﴿
وَاتَيْنُهُمَا الْكِتْبَ الْسُتَمِينَ ﴿
وَاتَيْنُهُمَا الْكِتْبَ الْسُتَمِينَ ﴿
وَهَكَ يَنْهُمَا الْخِيرَاطُ الْسُتَقِيْمَ ﴿

^{3 *}Ndeto Ino 'zalim' ng'endu kana 'zulm' ng'endu' ndiwetawa ta kiumo mana nthini wa Kulani Ntheu. YIla landikitwe na kieleelo kii vlungamaa kwa mithemba vonthe va wathuki kuma nzīanī īla va w'o. Onakau ve ieleelo imwe ila syonanasya Otungi wa movea. NthInI wa 35:33 Al-Faatir, ni Otheini kana Ngai niwikiite kati wa athÜkÜmi Make anyuve, andÜ ta asu nī 'zalmun li nafsihi' ala mekalaa me ang'endu mo ene makyūkita nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Nthini wa nguthu ota isu ve asu ala me nthini wa nguthu ya 1010 asu mawetetwe ta 'muqtasid na savig bil khairat' 35:33. Ota Ou, mundu kwiylete mwene kwika meko maseo no kwenda kithimo kya 00m0 na 0ng'endu wa m0nd0 mwene nthini wa Itambya ya mbee ya ka0 wa kIveva. Asu ala mekaa ûu kwoondû wa Ngai nî atalîku îndî mawetawa ta 'zalimun linfsihi' n Übng 'ndu kwoond D wake mwene.

121.'MŪuo wĩthwe ĩulu wa Mose na Aluni.'

122.Ow'o, ûu nĩw'o Ithyĩ tũmaĩvaa ala mekaa moseo.

123. Vate nzika, mo me elî maî katî wa athūkūmi Makwa meetîkîlîte.

124.Na kwa ŭla w'o, Elia al ūmwe wa Atūmwa ota ūu.

125.Yīla we wamakūlilye andū make, 'Inyw'ī nomūūmūkīa Ngai?

126.'Inyw'I mwīmwīkaīla Mbaalī, na kūmūtia ūla Mūmbi Mūseo vyū katī wa ombi,

127.'Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwlai wenyu na Mwlai wa maalthe menyu ma tene?

128.Indī mo nīmamūtw'īkīthisye we ta mūkengani, na vate nzika, mo makaetwe mbee wa Ngai kumya ūtalo;

129.Ateo athūkūmi anyuve ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.

130.Na Ithyi nitwamutiie syitwa iseo kati wa nzyawa ila syaatiie----

131.'Mūuo withwe iūlū wa Elia na andū make!

132.O'wo, ŭu nĩw'o Ithyĩ tūmatuvaa ala mekaa nesa.

133. Vate nzika, we al *Omwe* wa athukumi Maitu ala meetikilaa.

سَلْمٌ عَلَى مُوسَى وَ هُدُونَ 🕾

إِنَّا كُذٰلِكَ نَجْذِى الْمُحْسِنِينَ ۞

إِنَّهُما مِن عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ۞

وَإِنَّ إِنْكِاسَ لَيْنَ الْمُوسَلِيْنَ ﴿

إِذْ قَالَ لِقُوْمِيَّهُ ٱلاَ تَتَّقُوْنَ،

اتُنْ عُوْنَ بَعْلًا وَ تَذُرُوْنَ آخْسَنَ الْخَالِقِيْنَ الْ

اللهُ رَبُّكُمْ وَرَبّ ابْالْإِكُمُ الْاَوْلِيْنَ اللهُ رَبُّكُمُ الْاَوْلِيْنَ

فَكُذَ بُوهُ فَإِنَّهُمْ لَدُحْضَمُ وَتَ ا

الدعِبَادِ اللهِ الدُخلَصِينَ ٠

وَتُرَكِّنَا عَلَيْهِ فِي الْأَخِرِيْنَ آ

سَلْمٌ عَلَى إِلْ يَاسِيْنَ @

إِنَّا كُذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ۞

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ @

134.Na kwa ŭla w'o Loto al *ūmwe wa* Atůmwa ota ūu,

135.Yīla īthyī twamumisye we na andū make onthe ma mūsyī wake,

136.Ateo kîveti kîkûû kîla kyaî katî wa ala mekalile îtina

137.Na îndî Ithyî twamumisye we na andû make onthe ma mûsyî wake,

138.Na vate nzika, inyw'ī nīmūvītīlaa vakuvī namo kīoko,

139.Na útuků. Nřkí Indí, inyw'í mútamanyaa?

LUKU 5

140.Na kwa ûla w'o, Yona ota ữu, aĩ ữmwe wa Atûmwa.

141.Yīla we wasembie ngalawanī īla yakuīte mīio;

142.Na we niwalimanile na ene ala wai namo ngalawani na we ai wa ala mena wasyo.

143.Na îkûyû nîyamûmelilye we o akîtûla mûtî we mwene.

144.Na takethwa we ndai wa asu ala mamutaiaa Ngai,

145.We vate nzika, ethīwa ekalile īvunī yayo kūvika Mūthenya wa Uthayūūkyo. 146.Na īndī Ithyī nītwamwīkisye we ūtee vandū vomū, na we aī mūwau;

وَإِنَّ لُوْطًا لِبَنَ الْمُرْسِلِينَ ﴿
إِذْ نَجْنَيْنَهُ وَاهْلُهُ أَجْمَعِيْنَ ﴿
إِلَّا جَحُوْزًا فِي الْغَيْرِيْنَ ﴿
ثُمَّ دَمَّرُنَا الْاَخْدِيْنَ ﴿
وَإِنْكُوْرَتَا الْاَخْدِيْنَ ﴿
وَإِنْكُوْرَتَا الْاَخْدِيْنَ ﴿
وَإِنْكُوْرَتَا الْاَخْدِيْنَ ﴿

وَاِنَّ يُؤننُ لِينَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿ إِذْ اَبَقَ إِلَى الْفُلُكِ الْمَشْخُوْنِ ﴿

فَسَاهُمَ فَكَانَ مِنَ الْمُذْحَضِيْنَ ﴿

فَالْتَقَمَّهُ الْمُؤْتُ وَهُوَ مُلِيْمٌ

نَكُوْلًا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْسُيَنِحِيْنَ ﴿

لَّهِ. لَلْبِثَ فِي بَطْنِهَ إلى يَوْمُ يُبْعَثُونَ ﴿
فَنَكِذُنْهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيْمُ ﴿

147.Na Ithyi nitwameisye 00ng0 i0l0 wake.

148.Na Ithyl nlitwamutumie we ta Mutumwa kwa andu ngili lana na mbee,

149.Namo nimeetikilile; kwa uu, Ithyi nitwamanengie kyauya kwa ivinda.

150.Yu makūlye mo kana Mwīai waku ena eītu oyīla mo mena ivīsī.

151.Mo mai ngūsi yila Ithyi twamombie alaika me aka?

152.Isūviei, ow'o ni nthini wa ūvūngū woo yila mo maasya,

153.'Ngai Mwene Vinya W'onthe nūsyaīte syana;' namo vate nzika, nī akengani.

154.We anyuvīte syana sya eltu kūvīta sya ivīsī?

155Inyw'ī mwīna kī? Mūtusaa ata inyw'ī?

156.Indī inyw'ī nomūkasūanīa?

157.Kana, inyw'i mwina mwiao mutheu?

158.Umīlyai īndī īvuku yenyu ethwa mwī ma w'o.

159.Na mo mawetaa ndūū sya mūkautī katī Wake We na Mayini, oyīla Mayini nīmesī nesa vyū kana mo onamo makeetwa mbee Wake.

وَٱنْبُتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً فِن يَقْطِيْنِ ﴿

وَأَرْسَلْنَهُ إِلَّى مِائَةِ ٱلْفِي أَوْ يَنْزِنْدُوْنَ ﴿

فَأَمْنُوا فَمَتَّعْنَهُمْ إلى حِيْنٍ ٢

فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوْنَ ﴿

اَمْ خَلَقْنَا الْمُلْلِمِكَةَ إِنَاثُنَّا وَهُمْ شَهِدُونَ ﴿

ٱلا ﴿ إِنَّهُمْ مِّن إِنْكِهِمْ لِيَقُولُونَ ﴿

وَلَدَ اللهُ وَإِنَّهُمْ لَكُذِبُونَ ۞

اَضِطَفَ الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿

مَا لَكُمْ إِلَيْفَ تَعَكَّمُونَ @

اَفَلَا تَذَكُّونُونَ ﴿

أَمْرِ لَكُوْرُ سُلْطَنَّ مُبِينَ فَي

فَأْتُوْا بِكِتْمِكُوْ إِنْ كُنْتُوْ صْدِقِيْنَ

وَجَعَلُوْا بَيْنِكَ وَبَيْنَ الْجِنْةِ نَسَبَّأُ وَلَقَلْ عَلِيْتِ الْجِنَةُ أِنَّهُ مُر لَدُحْظَرُونَ ﴿ 160.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūtheu na E-vaasa na ila mo mamwīananasya We nasyo.

161.Indî athûkûmi anyuve ma Ngai Mwene Vinya W'onthe mayîkaa ûu.

162.Nīw'o, inyw'ī na ila mūthaithaa----

163. Vatiī ūmwe wenyu ūtonya kūmūthyoekya *ona ūmwe* akamūlea We.

164.Ateo üla we ükavya Iianî-ya-Mwaki.

165.Na alaīka measya, 'Na vai ūmwe waitū ūte vandū wiltwe.

166.'Na nïw'o, Ithyī twī asu ala maûngamaa mīthīanī kwīanana na ivīla.

167.'Na Ithyl ow'o, twl na Ivuku ta yila ya andu ma tene,
168.Namo vate nzika, maasya.

169. 'Kethwa ithyī twaī na Ivuku ta yīla ya andū ma tene,

170.lthyī vate nzika, twīthwa twī athūkūmi anyuve ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.'

171.Indî yîla yo yamavikîa mo nimaleaa küyîtîkîla, îndî o mîtukî makamanya.

172.Na vate nzika, ndeto Yaitū nīyumaalīte īkīmanenge ndaīa athūkūmi Maitū, Atūmwa.

173.Asu vate nzika, nimo makatetheew'a'

سُبُحْنَ اللهِ عَمَّا يَصِيغُونَ ۞

اِلَّا عِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿
وَالْمُخْلَصِيْنَ ﴿
وَاللَّهُ مُا تَعْبُدُونَ ﴿

مَا اَنْتُهُ عَلَيْهِ بِلْتِنِيْنَ۞ إِلَامَن هُوَمَالِ الْجَحِيْمِ۞

وَمَامِئَاۤ إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعَلُوْمٌ ۖ وَإِنَّا لَنَحْنُ الضَآ فَوْنَ ۖ

رَاِنَا لَنَحْنُ الْمُسَيِّحُوْنَ۞ وَإِنْ كَانُوْا لِيَقُولُونَ۞ لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا فِنَ الْاَوَّ لِيْنَ۞

كُنَّا عِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِينَ @

فَكُفُرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ۞

وَلَقَكْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُوْسَلِيْنَ ﴿

ٳٮؘ۬ۜۿؙ*ۮ*ڵۿؙؙؙۮٳڶٮؙڹ۫ڞۏۯۏڹۜۤ

174.Na kana no nguthu Yaitu ya ita Ikasinda vate nzika.

175.Kwa uu we uma vala mai kwa Ivinda.

176.Na we masyaīīsye, núndů o mītůkī mo makoona.

177.Nī ūsililo Witū īndī, mo mekwenda kūūkalaata?

178.Indî yîla w'o wîtheea vu nza kwoo, kîkeethwa kî kîoko kîthûku kwa asu ala makaaniw'e.

179.Kwa ûu, we uma vala maî kwa īvinda.

180.Na we masyaīīsye, nūndū o mītūkī mo makoona.

181.Mwiai waku ni Mutheu, Mwiai-Wa-Ndaia *na Utonyi*, iulu muno mbee wa kila mo mawetaa.

182. Na můuo wíthwe ľůlů wa Atůmwa!

183.Na ndaĩa syonthe nĩ sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwĩai wa nthĩ syonthe.

وَإِنَّ جُنْدَنًا لَهُمُ الْغَلِبُونَ @

نَتُولُ عَنْهُمْ خَتّْ حِيْنٍ ۞

وَ اَبْصِرُهُ مْ فَسُوْفَ يُبْصِمُ وْنَ ١٠

اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُوْنَ

فَإِذَا نَزُلَ بِسَاحِتِهِمْ فَسَآءً صَبَاحُ الْمُنْذُونِينَ

وَتُولَ عَنْهُمْ حَتَّى حِيْنٍ ﴿

دَّ ٱبْجِيرُ فَسَوْفَ يُبْجِيرُ وْنَ[ّ]ِ ۞

سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَتَّا يَصِغُونَ ﴿

وَسَلْمٌ عَلَى ٱلدُّرْسَلِيْنَ ﴿

عُ وَالْحَمْدُ لِلْهِ رَبِ الْعُلِّمِيْنَ ﴿

SAAD (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene VinyaW'onthe, Ula Usoîtwa nî Olau, Usoîtwe nî tei.

2.Saad. *Ngai-Wa-W'o*. Nīīvīta na Kulani,īla yusūīte motao, yo nī ndeto Yaitū mbuany'e.

3.Indī asu ala matetīkīlaa malikīte nthīnī wa Ong'endu wa OvOngŪ na Omaitha.

4.Nī nzyawa syīana ata ila syaī mbee woo Ithyī tūsyanangīte! Mo nīmaīie makītya *Otethyo*, īndī yo yītyaī īvinda ya kūsemba na kūkīa.

5.Namo nīmaseng'aa nī kana Mūkaanany'a nūmavikīe mo kuma katī woo ene; na alei maasya, 'ūū nī mūoi, mūkengani mūnene.

6.We aseûvîtye ngai nthînî wa rai ûmwe? Kīī nîw'o, nî kîndû kîeni mûno vyû kîla ithyî twaaîw'a.

7.Na vau, atongoi moo nīmakaananīie maimataa mo, 'Endai mūkaikwate mūlūmīiye ngai syenyu. Kīī nī kīndū kīkwendeka mūno.

8.'Ithyī tūyaaīw'a kīndū ta kīī nthīnī wa ndīni īngī ona īndīī. Kīī ti kīndū ateo no ūvūngū.

9.Kyaŭ, we nī we katī waitū ithyonthe ūla ūtheew'e ūtao?' Aiee, mo mena nzika īūlū wa ūtao Wakwa. Aiee, īndī mo maiambīte kūsama ūsilīlo Wakwa. إنسير الله الرَّحْمان الرَّحِين مِن

مَّلُ وَالْقُرُانِ ذِي الذِّكُوْنُ

بَلِ الَّذِيْنَ كُفُرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ۞

كَمْ اَهْلَكُنَا مِنْ تَبْلِهِمْ فِنْ قَدْتٍ فَنَادُوْاذَلَاتَ عِنْ مَنَامِن صَادَوْاذَلَاتَ

ۅؙۘعَجِبُواۤ اَنْ جَاءً هُمْ مُنْذِلٌ وَنَهُمُ مُوَالَا اللِّهُ وَنَ هٰذَا اللَّهِ وَكُذَاكِ ثَنْ

ٱجُعُل الْإِلِهَةَ اِلْهَا وَاحِدًا ﴾ إِنَّ لَهُذَا لَشَيْنُ عُبَابُ ۞

وَانْطُلَقَ الْمَلَاُ مِنْهُ حْرَاتِ امْشُواْ وَاصْبِرُوْا عَلَى اٰلِهَ تِكُوْ ۗ إِنَّ هٰذَا لَشَنْ ثَيْرًادُ ۖ

مَاسَيغَنَا بِهٰذَا فِي الْيِلَةِ الْاَخِرَةِ ﴿ إِنْ هٰنَ الِلَّا اللَّهِ الْمُؤْرَةِ ۗ إِنْ هٰنَ اللَّهِ الْم

ءُ ٱنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكُرُ مِنْ بَيْنِئَأَ بَلْ هُمْ فِي شَكِيْ فِنْ ذِكْرِئْ بَلْ لَكَا يَكُ وْقُوْا عَذَابِ ۞ 10.Mo mena inandû sya tei wa Mwlai waku, Mwene-Vinya, ûla Mûnengani-Mûnene?

11.Kana üsumbī wa matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo nī woo? Kwa üu, maeke mo mambate na nzīa ila syoo mekwona.

12.Mo nī nguthu kuma katī wa anyanyae moo ala makalūngw'a vaa.

13.Na mono ota mbee woo ando ma Noa na mbai ya Aati na Valao, mwiai wa ekali ma maeemani, nimaleete.

14.Kwa ûu mbaî ya Athamûti, na andû ma Loto, Na atûi ma Kîthekanî-----ii syaî nguthu ila syaminiwe îmwe syonthe vyû

15.Onthe vate kûtiala *Omwe* nîmamaleile Atûmwa, ûu ûsilîlo Wakwa nîweethîiwe okûvika wîanîe.

LUKU 2

16.Mo mayeteele ateo mbu īmwe yuītwe īla nthīnī wayo vate īvinda īnengane.

17.Mo maasya 'Mwlai waitū tūkalaatile ithyl kilungu kitū kya ūsililo mbee wa Mūthenya wa kūtala.'

18.Ithwai na ūmīlsyo na maūndū ala mo maneenaa, na lilikanai mūthūkūmi Waitū Ndaviti, mūndū wa maūtonyi maing i, vate nzika, we nlwamwelekelaa Ngai mavinda onthe.

ٱمْرِعِنْدَ هُمْرِخَوَا إِنْ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيْرِ الْوَهَادِ أَنْ

ٱمْرَكُهُمْ مُمْلِكُ السَّمَاوٰتِ وَالْاَدْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاتَ فَالْرَيْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاتَ فَالْرَتُقُوا فِي الْاَسْبَابِ ۞

جُنْدً مَا هُنَالِكَ مَهْزُوْمٌ مِنَ الْأَخْزَابِ

ڪڏبَٺ تَبَلَهُمْ قَوْمُ نُوْج وَعَادُّ وَنِوْعَوْنُ
دُوالاَوْتَادِ اُ

وَتُنُوْدُوَقُوْمُرُلُوطٍ وَاضْعُبُ لَيَنَكُهِ ۗ اُولَيِكَ الْاَخْزَابُ۞

هُ إِن كُلُّ إِلَّا كُذَبُ الرُّسُّلُ فَحَقَّ عِقَابِ 6

وَمَا يَنْظُرُ هَوُلُآءِ إِلَّا صَيْحَةٌ وَالْحِدَةُ مَا لَهَا مِنْ وَإِنِّ ٠

وَقَالُوْا رَبُّنَا عَنِلْ لَنَا قِطْنَا تَبُلُ يُوْمِ الْحِسَابِ

ٳڝ۬ڋؗۼڵ مَا يَقُوْلُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَ نَا دَاوُدُ ذَا الْايَٰذِ اِنَّهُ اَوَّابٌ ۞ 19.Ithyĩ nữwatumie iữma '* imwĩw'a we. Syo nĩsyatanĩie ndaĩa sya Ngai vamwe nake we kūituka na syua yĩyuma.

20.Na Ithyl nitwainyivisye nyûnyi kwoondû wake syûmbanîtw'e vamwe: syonthe nisyamûsyokeie we.*

21Na Ithyi nitweekiie üsumbi wake vinya, na twamünenge we üi na umya wa ütw'io.

22.Na ūvoo wa akaananīi nūkūvikītte we yīla mo mambatie īūlū wa ngūka ya nyūmba yake?.

23. Yīla mo malikile vala ve Ndaviti, na we nīwamakīaa mo. Namo mamwīa, 'Ndūkakīe. *Ithyī twī* akaananīi elī, ūmwe waitū nūmūvītīsye ūla ūngī; kwa ūu, sila katī waitū na ūlūngalu, na ndūkathūke kuma nzīanī īla ya w'o na tūtongoesye nzīanī īla ya w'o.

24.'U0 nī mwanaa mwaitū; we ena malondu maka mīongo kenda na kenda, na nyie nīna īlondu yīmwe īka. Indī we easya, 'nenge yu yaku.' Nake nūnūūngīlya vinya na ūneeni wake.'

25.Na Ndaviti asya, 'Vate nzika, we nūkūvītīsye we kūkwītya īlondu yaku yī yīmwe ongeleele ala make. Na nīw'o anyanya aingī nīmeyīananasya mūndū

وَالطِّيرُ مَحْشُورَةً * كُلُّ لَهُ أَوَّابُ

وَشُدُونَا مُلْكَهُ وَاتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَنَصْلَ الْخِطَابِ®

وَهَلَ أَتُنكَ نَبُولُ الْخَصْمُ إِذْ تُسُوَّرُوا الْمِخْوَابُ

اِذْ دَخَلُوْا عَلَّا دَاوَدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوْا لَا تَعَفَّ خَصْلُنِ بَنَى بَعْضُنَا عَلَّا بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَاۤ إِلْى سَوَاۤ ۤ القِحَاطِ ۞

إِنَّ هٰذًا اَخِنَّ لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةٌ وَ لِمَا نَعْجَهٌ ۚ وَاحِدَةً ۚ فَقَالَ اَكْفِلْنِيْهَا وَعَزَّنِي فِي الْحِطَابِ ۞

قَ الَ لَقَلْ ظَلْمَكَ بِسُوَالِ تَعْجَتِكَ إِلَى نِعَاجِهُ وَالَ نَعْجَتِكَ إِلَى نِعَاجِهُ وَإِلَى مَعْنَا مُعْنِي مَا نَعْمُهُمْ عَلَى مَعْنِي مَعْنُهُمْ عَلَى مَعْنِي مُعْنِي مَعْنِي مَعْنِي مَعْنُهُمْ عَلَى مَعْنِي مُعْنَا مِعْنِي مَعْنُهُمْ عَلَى مَعْنِي مُعْنِي مُعْنَا مِعْنِي مَعْنِي مُعْنَا مُعْنِي مُعْنِي مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مِعْنِي مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مِعْنِي مُعْنَا مِعْنِي مَعْنَا مُعْنَا مِعْنِي مُعْنَا مُعْنِي مُعْنِي مُعْنَا مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مُعْنِي مُعْنَا مُعْنِعُ مِنَا مُعْنَا مُعْنَاعُ مِعْنِ مُعْنَا مُعْنَاعُ مُعْمِعُ مُعْنِعُ مُعْمِعُ مُع

اِنَّا سَخَرَنَا الْجِبَالُ مُعَهُ يُسَنِخنَ بِالْعَشِيّ وَ الْإِشْرَاقِ۞

¹*Ndeto Ino 'jibal'i*lma* nītonya kūneenwa nūndū wa mbaī yekalaa ilmanī Ila yasindītwe nī Ndaviti kaūnī, na ota ūu nītonya kūweta 'ūthw'ii wa syīndū ila syīnzawa nthī mines ila syaumbūkīle Findanīvake.

^{*}Ndeto 'attair' nyunyi nI and0 mena inengo sya mwanya ala ma010kaa 1010 m0no na nthwau 1010 wa maendeeo moo.

na üla üngī, ateo ala mamwītīkīlaa Ngai na kwīka mawīa maseo; īndī asu nī avūthū.' Na Ndaviti nīwoonie kana Ithyī nītwamūtatīte we, kwa ūu, we nīweetisye ūekeo wa Mwīai wake, na avalūka nthī akīthaitha na nīwamwelekele We.

26.Kwa ūu, Ithyl nitwamūekeie we ūu, na ow'o we al na mwlkalo wa kūthengeanla Naitū na vandū vaseo mūno vyū.

27.'We Ndaviti, Ithyī nītūūtw'īkīthītye we kwīthwa mūtongoi īūlū wa nthī; kwa ūu, we matw'īīe andū na ūlūngalu, na ndūkaatīīe wendi mūthūku, ndūkese kūkwathūkya we ūtee wa nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Vate nzika, asu ala maendaa ūtee kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe makeethwa na ūsililo mwai, nūndū mo nīmoolilwe nī Mūthenya wa ūtalo.

LUKU 3

28. Na Ithyl tüisyümbite itu na nthi na syonthe ila syl kati wasyo mana. Usu ni woni wa asu ala matetikilaa. Woo, indi, kwa alei nindi wa *Ala* Mwaki

29. Ithyl îndî, tûkameka ala metîkîlaa na kwîka mawla maseo ûndû ûmwe na ala mekaa mothyoeku îûlû wa nthî? Ithyl tûkameka ala alûngalu ta ala aathe?

30. Yīī nī Ivuku yīla Ithyī tūūvuanīsye we, yusūītwe nī maūathimo, nīkana mo matonye kūmīsūanīa Mīsoa yayo, na kana asu ala manengetwe ūmanyi matonye kūsūvīa.

إِلَّا الَّذِينَ أَمَنُوا وَعَبِلُوا الضّٰلِحٰتِ وَقَلِيْلٌ فَاهُمُرُ وَظُنَّ دَاؤُدُ اَنْهَا فَتَنَّهُ فَاسْتَغْفَ رَبَّهُ وَخُوَّ رَاكِعًا وَكَانَابٌ هِيْ

فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَأْبِ ۞

يلدَاؤُدُ إِنَّاجَعُلْنُكَ خَلِيْفَةٌ فِي الْآرْضِ فَاخْلُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلاَ تَتَبِّعِ الْهَوْى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللَّهِ لِأَنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ ﴿ اللهِ لَهُمْ عَذَابُ شَدِيْلٌ إِمَا أَنُوْا يَوْمُ الْعِسَابِ أَنْ

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءُ وَالْاَنْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلاً ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا * فَوَيْلٌ تِلَذِيْنَ كَفَرُوْا مِنَ النَّارِ ۞

ٱمْ نَجْعَلُ الَّذِيْنَ امَنُوْاوَعِلُوا الفَّلِيْتِ كَالْفَيدِيْنَ فِي الْأَرْضِ الْمُنْعَلِيِّ الْمُتَقِينَ كَالْفُجَادِ ۞

كِتْبُ ٱنْزَلْنَهُ الِيَكَ مُنْزِكُ لِيَكَ نَزُوْاَ أَيْتِهِ وَ لِيَتَذَنَّ كُرَّ أُولُوا الْاَلْبَابِ ۞ 31.Na Ithyĩ nĩtwamūnengie Ndaviti Solomoni ŭla waĩ mūthūkūmi mūseo vyū. We nĩwatwelekelaa *Ithyĩ* mavinda onthe.

32.Ivinda yīla mbalasi syaetiwe mbee wake īya wīoo ila syaīthītw'e na mūīthīlye mūseo mūno, na mbūthū kwa kūsemba.

33We aisye, 'wendo wa mbalasi nī mūnene mūno kwakwa nūndū syo nindilikanasya nyie Mwīai wakwa. Kwa ūu, we nīwekalile kūvika syathelekelya ītina wa tūtū.

34.We aisye, 'Itūngei vaa nīī nyie,' īndī we nīwambīlīīlye kwivūūangya maūū masyo na ngingo syasyo.

35.Na Ithyi nitwamutatie Solomoni na twailiila iulu wa kivila kyake kya usumbi mwii tu. Na indi we niwamwelekele Ngai, akimantha tei Wake

36.Akyasya, Mwiai wakwa, nenge nyie ūekeo na iliila ūsumbi iūlū wakwa ūla ūtakamwaila ūmwe ona wiva itina wakwa. Vate nzika, We wi Mūlau mūno vyū.'

37.Kwa uu, Ithyi nitwatumie ew'ika ni kiseve, kikiuutana ki kiuu kwa mwiao wake okw'onthe kula we wendaa kuthi,

38.Na mamûndû manene, *mĩthemba* yonthe ya aaki na athambĩi,

39. Na angī movetwe na mbīngū.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْلُنَ ﴿ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهَ ۗ اَوَابُ ۞

إذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّفِيٰتُ الْجِيَّادُ الْ

نَقَالَ إِنِّيَ آخَبَبُتُ حُبَّ الْخَيْرِعَنْ ذِكْرِسَ لِنَّ حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ۖ

رُدُّوْهَا عَلَىٰ ۖ فَطَفِقَ مَسْمًا بِالشَّوْقِ وَالْآغَنَاقِ ۞

وَلَقَكُ فَتَنَا سُلَيْمُنَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُـرْسِيْهِ جَسَدًا ثُخَرِ إِنَابَ @

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لَآيَنْيَغِ (لِعَدٍ فِنْ بَعْدِئَ إِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَابُ⊖

نَسَخَزَنَا لَهُ الزِيْحَ تَجْدِى بِأَمْدِةِ رُخَآءٌ حَيْثُ أَصَابَ ۞ وَ الشَّيٰطِيْنَ كُلَّ بَنْنَآءٍ وَ غَوَّاصٍ۞ وَ اخْدِیْنَ مُقَرَّرِیْنَ فِی الْاصْفَادِ۞ 40.'U0 nī mūthīnzīo Witū----kwa 0u nengane mana, kana wīkale naw'o – vate kūtala.'

41.Na ow'o we al mwikaloni wa kothengeania Naito na vando vaseo mono.

LUKU 4

42. Na lilikanai mūthūkūmi Waitū Yovu, ylla we wamwlkallile Mwlai wake, akyasya, 'Satani nūnthlnītye nyie na wla mūmū na woo mwingl.'

43.'Ithing'īīsye kwambata kīīma kyaku. Vaa ve kīw'ū kīthithu kya kūthamba na kya kūnyw'a.'

44.Na Ithyī nītwamūnengie we andū ma nyūmba yake na angī mailyī ta mo vamwe namo kwa nzīa ya tei kuma Kwitū, na ta ūlilikany'o kwa andū ala mena ūmanyi.

45.Na Ithyĩ nītwamwîie we, 'Osa tũũvonge tũũmũ kw'okonĩ kwaku ũvĩ mũima na ũkĩkũna we mwene natw'o, na ndũkanange wĩvĩto waku.' Ow'o, Ithyĩ nĩtwamwonie we e mữmĩsya. We aĩ mũthũkữmi műseo vyû. Vate nzika, we nĩwamwelekelaa Ngai mavinda onthe.

46.Na lilikanai athūkūmi Maitū Avalamu na Isaka, na Yakovo, andū ma ūtonyi na woni.

47.Ithyl nlitwamanyuvie mo na muno muno mamalilikany'e andu lulu wa utuo wa Ituni.

هٰذَا عَطَا وُنَا فَامْنُن أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِحِسَابِ

﴿ وَإِنَّ لَهُ عِنْدُنَّا لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَأْبٍ ۞

مدرم وَاذْکُرْعَبْدَنَاۤ اَیُوْبَ اِذْ نَادٰی رَجَّةَ اَنِّ مَشَیٰیَ الشَّیْطُنُ بِنُصْبِ ذَعَذَابِ۞

ٱزْكُفْ بِرِجْلِكَ هٰذَا مُغْتَسَلُ بَارِدٌ وَشَرَابُ

وَوَهَبْنَالَهُ آهُلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً قِنَّا وَذِكْرِ عَلِيُولِي الْآلْبِابِ ۞

ۗ وَخُذُ بِيَدِكَ ضِغْتُا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثُ إِنَاوَجَدْنُهُ صَابِرًا ْنِنَمَالْعَبْدُ اِنَّهَ ٱوَّابٌ۞

وَ اذْكُرْ عِبْلَكَنْكَ إِبْوٰهِيْمَرَوَ اِشْطَىٰ وَكَيْغَفُوْبَ أُولِي الْاَيْدِىٰ وَالْاَبْصَادِ⊕

إِنَّا آخْلُصْنَهُمْ مِعَالِصَةٍ ذِكْرَت النَّادِ ٥

48.Na kwa úla w'o, mo me mbee wa metho Maitū katī wa ala anyuve *na ala* aseo mūno vyū.

49. Na lilikanai Isumaeli, na Elisa, na Esikieli *Dhul-Kifl*; na onthe maí ma ala aseo vyů.

50.Uŭ ni ülilikany'o. Na ala alüngalu vate nzika, makeethwa na vandū vaseo vyū va kūsyoka:

51.Mīūnda ya Tene W'onthe mbingīlo syayo ivingūītwe kwoondū woo,

52.Maīle mūto vau nthīnī; navo makeetasya matunda kwa *ūtanu* ala mo *makendaa* kwa wingī na kyaūnyw'a.

53.Na vamwe namo vakeethwa *iveti* ntheu, iikumany'a mothyū masyo, atindany'a ma mūika ūmwe.

54.Uu nīw'o inyw'ī mūkwathwa kwoondū wa Mūthenya wa ūtalo.

55.Nīw'o, kīī nī kyaûya Kitū kīla kītakanangīka ona īndīī.

56.Kīī nī kwoondū wa etīkīli. Indī kwa mbaa matū ve vandū vathūku mūno va kūsyoka.---

57. Ngiena, vala mo makavīla. Nī vandū vathūku ata indi va kūthūmūa!

58.Uû nĩw'o mo makethwa naw'o. Kwa ũu, eka mo makisame: kiw'ũ kitheûkite na kyaŭnyw'a kithithu mûno vyũ na kiūnyunga nai. وُ إِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَهِنَ الْنُصْطَفَيْنَ الْاَغْيَارِ ۞

وَاذْكُوْ إِسْلِعِيْلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلِّ مِّنَ الْاَخْيَادِ۞

هٰذَا ذِكْرُ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ لَحُسْنَ مَأْبِ ٥

جَنْتِ عَذْنٍ مُفَتَّحَةً لَّهُمُ الْأَبُوابُ

مُتَّكِنِنَ فِيْهَا يَدْعُونَ فِيْهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ وَشَراب

وَعِنْدَهُمْ فَعِلْتُ الظُّرْفِ ٱتْوَابُ

إَنَّ إِمْذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ @

إِنَّ هٰذَا لَرِزْتُنَا مَا لَهُ مِن نَفَادٍ فَى

هٰذَأْ وَإِنَّ لِلظُّغِيْنَ لَشَّزُ مَأْبٍ ﴿

جَهَنَّمُ ۗ يَصْلَوْنَهَا ۚ فِيَئْسَ الْمِهَادُ

هٰذَا 'فَلْيَدُ وَقُوهُ حَمِيْمٌ وَعَشَاقُ ا

59.Na *mīthemba līngl ya mosilīlo* angī me klvathūkany'o mailyl ta asu.

60.'Ino ni nguthu yenyu ila inyw'i musembanitye nayo, inyw'i atongoi ma mawathavu.' Vai uthokyo kwoo. Nokuvika mo mavye nthini wa Mwaki.

61.Namo makaasya, 'Aiee, Inyw'I ninyw'I mwatūseūvisye maūndū aa. Kwa ūu, nī vandū vathūku mūno ata va kūthūmūa!'

62.Mo ota ûu makaasya, 'Mwīai waitû, ûla w'onthe ona wīva watūseūvīsye maûndû aa īndī mwongele ûsilīlo kûndû kwīlī Mwakinī.'

63.Namo makaasya, 'Indi ko kwikikite ata kwitu undu tuteumona andu ala twamatalaa kati wa ala athUku?

64.'Kana nûndû ithyî twamatw'ie ma kûvûthw'a vate kîtumi kana nî metho maitû mate ûmona?'

65.Nīw'o, ūu nī w'o---kūkaananīa vamwe kwa andū ma Mwakinī.

LUKU 5

66.Asya, 'Nyie nio Mükaanany'a tü; na vai Ngai ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, üla-ümwe, üla Münene vyü.

67.'Mwīai wa matu na nthī, na syonthe ila syī katī wasyo syelī, ūla-Wī-Vinya, ūla Mūckanīi-Mūnene.

68. Asya, 'Nĩ ũvoo mûnene,

وَّاْخُرُمِن شَكْلِهَ ٱزْوَاجٌ ﴿

ۿڬٙ١ٷٛڿؓ مُُڤَتِّحَمُّ مَّعَكُمُر ۚ لَامَزْ ِحَبَّا ٰ بِهِنْمْ إِنَّهُمُ صَالُوا التَّارِ؈

قَالْوَا بَلْ ٱنْتُوُ ۗ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ ٱنْتُوْ قَلَّ مُتُنُوّهُ لَنَا ۚ فَيِنْسَ الْقَرَارُ ۞

قَالُوُا رَبُنَا مَنْ قَلَمَ لَنَا هٰ لَدَا فَزِدْهُ عَلَا بَاضِعْفًا فِي النَّارِ ۞

وَ قَالُوُّا مَا لَنَا لَا نَزَى دِيَالَّاكُنَا نَعُثُ هُمُوِّنَ الْاَشُرَادِ ۞

اتَّخُذُنْهُمْ رِهْوِيًّا امْرَزَاعَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ

عُ إِنَّ ذَٰلِكَ لَكَثُّ تَخَاصُمُ الْفَلِ النَّارِقُ

عُلْ إِنَّنَا آَنَا مُنْذِدُ وَ مَا مِن إلهِ إِلَّا اللهُ مَا لَهُ إِلَّا اللهُ وَ اللهُ الْمُعَادِدُ اللهُ المُعَادُ اللهُ ا

رَبُّ السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيْزُ الْغَفَّارُ⊙

قُلْهُوَ نَبُؤًا عَظِيْمٌ ﴿

69.'U la inyw'î mûkûalyûka mûtiîte.

70.'Nyie ndyaî na ûmanyi wa ûmbano mûnene yîla mo maneenanasya îûlû waw'o katî woo ene.

71.'Indî kîla nyie nîvuanîw'e nîkana nyie nî MÜkaanany'a wîyonanîtye \ Ûtheinî.'

72. Yīla Mwīai waku wamatavisye alaīka, ngilīlye kŪmŪmba mŪndŪ kuma yŪmbanī,

73.'Na Indi Nyie namina kūmūmba, na kūmūseūvya vyū na kūmūveveea veva Wakwa nthini wake, inyw'i valūkai nthi mwina winyivyo kwake.'

74.Kwa ûu, alaîka nîmeenyivisye onthe vamwe.

75.Indī Ivilisi ndaaīka ūu, we nīweekathīīie, na we aī wa asu ala maleile kwītīkīla.

76.Ngai aisye, 'We Ivilisi, nī kyaū kīūsiīle we kūmwīnyivīsya ūla Nyie nūmbīte na moko Makwa elī? Wīkīte ūu nī ngūlū kana ow'o we wī wa ala atalīku?

77. We aisye, 'Nyie ni műseo kůművíta we. We ûmbûmbîte nyie na mwaki nake We ûmûmbîte na yûmba.'

78. We aisye, 'Uma vaa îndî, nûndû vate nzika, we wî mûlee.

أنتم عنه مغرضون

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمِرُ بِالْمَلَاِ الْأَعْلَ إِذْ يُغْتَعِمُونَ۞

إِن يُوْخَى إِلَى إِلَّا أَنْهَا آنَا نَذِيرٌ مْبِينٌ ۞

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَكَلِّمِكَةِ إِنِّي خَالِثٌ بَشُرًا مِنْ طِنْدٍ

فَإِذَا سَوَٰنِيَّهُ وَنَفَغُتُ فِيْهِ مِنْ زُوْجِي فَقَعُوْا لَهُ الْجِيدِيْنَ⊙

فَسَجَكَ الْمَلْيِكَةُ كُلُّهُمْ آجْمَعُونَ ﴿

إِلَّا إِنْلِيْسٌ إِسْتَكُنْبُرُ وَكَانَ مِنَ الْكِفِينِينَ

قَالَ يَالِيْلِيْسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدُىٰ اَسْتَكُبُرُتَ اَمْرُكُنْتَ مِنَ الْعَالِيْنَ ۞

قَالَ اَنَاخَيْرٌ مِنْهُ ْخَلَفْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَفْتَهُ مِنْ طِيْنٍ ۞

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيْمُ اللَّهِ

79.Na vate nzika, klumo Kyakwa klikeethwa lulu waku we kuvika Muthenya wa utw'io.'

80.Nake aisye, 'Mwīai wakwa, nenge īvinda īndī, kūvika yīla mo makathayūūkw'a.'

81.Ngai amwīa, Kwa Ola w'o we wī katī wa ala manengetwe īvinda,

82.'Kūvika mūthenya wa īvinda yīla yītw'ītwe.'

83. We aisye, 'Nyie nīīvīta na vinya Waku, Nyie vate nzika, ngamathyoekya mo onthe,

84.'Ateo athûkûmi Maku anyuve katî woo.'

85.Ngai aisye, 'Indī ū-w'o nī, na Nyie nīneena w'o,

86. 'Kana vate nzika, ngausūsya Iia-ya-Mwaki naku we na vamwe na asu ala makūatīlaa we, inyw'onthe vamwe.

87Asya, 'Nyie ndiūmwītya inyw'ī ītuvi ona yīva nūndū wa ūū, ona nyie ndi ūmwe wa asu ala menenevasya.

88.Ti kĩndũ ĩndĩ *nĩ* ülilikany'o kwa mbaa andũ *onthe*.

89.'Na inyw'ī vate nzika, mūkamanya ūyoo wa w'o ītina kwa īvinda īvūthū.

وَّانَّ عَلَيْكَ لَغَنَتِي إلى يَوْمِ الدِّينِ

قَالَ رَبِ فَأَنْظِوْنِ إِلَى يَوْمُ يُبْعَثُونَ ﴿

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَدِيْنَ ٥

إلى يَوْمُ الُوَقْتِ الْمَعْلُؤُمِ۞ قَالَ فَيعنَ تِكَ لَاغُو سَفَهُمْ ٱجْمَعِينَ لِيَ

الدَّعِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ

قَالَ فَالْحَثُّ وَالْكُتَّى اَقُولُ ٥

لَامُلَنَّ جَمَلُمُ مِنْكَ وَمِتَن تَبِعَك مِنْهُمُ آجُمَعِينَ ۞

قُلُ مَآانَسُلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ آجْدٍ زَمَّا اَنَا مِنَ الْتُكُلِّفِينَ

إن هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَلِّمِينَ ۞

عُ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبّاً لَا بَعْدَ حِيْقٍ أَن

AL - ZUMAR (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Uvuany'o wa ĩvuku yĩi umĩte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-wĩ-Vinya, Ula Mũi.
- 3. Vate nzika, nī Ithyī Ala tūvuanītye Ivuku yīī kwaku vamwe na w'o; kwa ūu mūthaithe Ngai Mwene Vinya W'onthe, wīnenganīte mūīkīīonī waku Kwake na ūīkīīku w'onthe.
- Ngai 4.Ithukīīsvei. Mwene Vinva W'onthe eweka no We wallitwe ni wiwi můlklíku. Na asu ala mosaa asûvli angl wake 'Ithvī **ütee** maasva. nītūmathūkūmaa nīkana matūthengeesye vakuvī na Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe akasila katī woo lūlū wa maūndū ala mo Vate nzika, Ngai mayathûkanganîaa. Mwene Vinya W'onthe ndamütongoeasya üla we nī mükengani. ūtatūngaa mūvea.
- 5.Takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwendete kwiyosea mwana We-Mwene, We ethwa anyuvite ula We wendaa kuma kati wa ala We umbaa. Ni Mutheu We! We ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umwe, Musumbiki.
- 6.We niwoombie matu na nthi kwianana na mavata ma ūi. We atumaa ūtukū ūvwika mūthenya na akatuma mūthenya ūvwika ūtukū. Na We

لِسْمِ اللهِ الرَّحْلْنِ الرَّحِيْمِ 0

تُنْزِيْلُ الْكِتْبِ مِنَ اللهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ ﴿

اِنَّا اَنْزَلْنَا اللَّهُ الْكِتْبَ بِالْحَقِّى فَاغْبُدِ اللَّهُ مُخْلِصًا لَهُ الدِيْنِ ۞

الدَّلْهِ الدِّنْ الْخَالِصُ وَالْذِيْنَ الْخَكُوْ ا مِنْ مَعْدِرَ الْمَانَ الْخَكُوْ ا مِنْ مَعْدِرَ الْمَانَ الْخَكُورُ الْمِنْ الْحَدْرِ الْمَانَ اللهُ الْمُعُمْرِ الْمَانَ اللهُ الل

لَوْ ٱ زَادَ اللهُ أَنْ يَتَتِيَّذُ وَلَدُّا لَا صَطِفْ مِتَا يَخْلُقُ مَا يَشَا أُوْسُمْنَكُ مُوَاللهُ الْوَاحِدُ الْقَقَادُ۞

خَلَقَ الشَّلُوتِ وَالْاَدْضَ بِالْحَقِّ ثَيْكَةِ وُالَيْلَ عَكَ النَّهَارِ وَيُكَةِ وُالنَّهَادَ عَلَى الْيَلِ وَسَخَّرَ الشَّنْسَ وَ nûvinyîle syua na mwei; kîla kîmwe kîatîle nzîa yakyo kûvika îvinda yîla yîtw'îtwe. Ithukîlsyei, nî We eweka Ula -Wî-Vinya, Mûekanîa-Mûnene.

7.We amumbie inyw'l kuma munduni ůmwe: na Indī kuma We nīwaseūvisve műtindany'a: We nûtheetye kwoondû wenyu ng'ombe nyaanya ill ill. We amumbaa inyw'l nthînî wa mavu ma maa-nyinyia menyu, kyumbe îtina wa kyumbe, nthînî wa makundo atatū ma kīvindu. Uū nī We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwlai wenyu. Usumbi ni wake. Vai Ngai Indî invw'î mwialvūlwa ateo We. nakū?

nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīvīanīsye-We-Mwene atamw ikwat itye inyw'ī. Na ndendeeaw'a ni kûlea kûtûnga mûyea Indî inyw'î kwa athūkūmi Make. mwoonany'a ütüngi wa müvea, ûu now'o We wendaa kuma vala mūl. Na vai mūkui wa mijo ūkakua mūjo Na indi kwa Mwiai wenyu űngĩ. nokw'o - ŭalyŭko; na akamumanvithya inyw'i maûndû ala mweekaa. Na vate nzika, We nûmesî

8.Ethwa inyw'î mûi na mûvea, vate

9.Na yīla thīna wamūkwata mūndū, nūmwīliīlaa Mwīai wake, ena wīlilo Kwake. Na īndī, yīla We wamwīw'īa īnee kuma Kwake-Mwene, nīūlawa nī ūndū ūla we ūnamūvoyeaa mbee, na nīwambīlīīlasya kūmūseūvīsya Ngai Mwene Vinya W'onthe atindany'a angī

nesa vvů maundů ala mavithītwe nthīnī

wa ithūi.

الْقَكَرَ كُلُّ يَّجْرِىٰ لِاَجَلِ مُّسَمَّىٰ ٱلْاَهُوالْعَزِيْزُ الْعَفَارُ۞

خَلَقُكُمُ قِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُغُرَجُكُلُ مِنْهَ اَزُولِجُهُمُ اَوْجُهُمُا وَانْزَلَ لَكُفُر قِنَ الْانْعَامِ ثَلَنْيَةَ اَزْوَلِجُ يَخْلُقُكُمُ فِي بُطُوْتِ الْمَهْتِكُفْر خَلُقًا قِنْ بُعْدِ حَلَّتٍ فِي ظُلْلَتٍ ثَلْثٍ ذٰلِكُمُ اللهُ رَجُكُمُ لِهُ الْمُلْكُ لَا اللهَ اللّه هُوَ ۚ فَانْ تُصْهَ فَوْنَ ۞

إِن تَكُفُرُوْا فَإِنَ اللهَ غَنَى عَنْكُمْ وَلاَ يَوْضُلِعِيَادِهِ الْكُفْرَة وَإِنْ تَشَكُرُوْا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلاَ تَوْدُوا ذِيَهُ وْذِرُ اُخْرِىٰ ثُمُرَ إِلَى رَبِيكُمْ مَنْ حِعُكُمْ فَيُكَنِينَكُمُ بِمَا كُنْ تُمْ تَعْمَى لَوْنَ اللَّهُ عَلِيمٌ بِلَاتِ الضَّلُ وَلِ

وَإِذَا مَشَ الْإِنْسَانَ ضُرُّ دَعَا رَبَّهُ مُنِنَبًا إِلَيْهِ تُحَرِاذَا خَوَّلَهُ نِعْمَهُ مِّنْهُ نِسَى مَا كَانَ يَدْعُوْاَ الَيْهِ مِنْ قَبُلُ وَجَعَلَ لِلْهِ اَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَدِيْلِهُ قُلْ تَمَتَّعُ بِكُفْهِكَ قَلِيدُكُّ أَنْكَ مِنْ اَضَاءِ النَّارِ۞ النَّارِ۞ nîkana amathyoekye and0 kuma nzîanî Yake. Asya, 'Itandîthîsye we mwene na 0lei waku kwa kavinda kanini; we vate nzika, wî mwîkali-wa-Mwakinî.'

10.We ûla ûvoyaa enenganîte kwa Ngai nthînî wa masaa ma ûtukû, evalûkîtye nthî we mwene na aûngeme, na ûkîaa Itu na wîkwatasya înee ya Mwîai wake, nî ûndû ûmwe na ûla ûtekaa ûu? Asya, 'Asu ala mesî na ala matesî nîmatonya kwîthwa ûndû ûmwe?' Nîw'o ala mena ûmîsyo makeethwa na îtuvi yoo vate kîthimo.'

اَهَنَ هُوَقَانِتُ اٰنَآءُ الْيَلِ سَاجِدُ اوَقَآبِمَا يَخَذَرُ الْاَخِرَةَ وَيُرْجُوارَ عُمَةَ دَيْهِ ثُلُ هَـ لْ يَسْتَوِك الْذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ أِنْمَا يَتَذَكَرُ إِنْ اُولُوا الْوَلْبَابِ شَ

LUKU 2

11. Asya, 'Inyw'î athûkûmi Makwa, ala mwîtîkîlaa, Mûkîei Mwîai wenyu. Ve ûseo kwa asu ala mekaa ûseo nthînî wa thayû ûû. Na nthî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe yîna ûthei. Nîw'o ala mena ûmîlsyo makeethwa na Îtuvi yoo vate kîthimo.'

12.Asya, 'Nīw'o, Nyie nīnīyīaīwe kūmūthaitha Ngai Mwene Vinya W'onthe, nī mūīkīīku Kwake nthīnī wa ndīni.

13.Na Nyie niniyiaiwe kwithwa wa mbee wa asu ala menenganae kwake.

14. Asya, 'Ow'o Nyie ningūkia, ethwa ningūlea kūmwiw'a Mwiai wakwa, ūsililo wa mūthenya ūla mūnene.'

قُلْ يُعِبَادِ الَّذِيْنَ أَمَنُوا اتَّقُوا رَبَكُمُ لِلَّذِيْنَ آخَسُوُّا فِي هَلْهِ هِ الدُّنْيَ احْسَنَةٌ * وَ ٱدْضُ اللهِ وَاسِعَهٌ * إِنْهَا يُوَقَى الصَّيِرُونَ إَجْرَهُمْ يِعِيْرِحِسَابٍ ۞

قُلُ إِنِّي أَمِرْتُ آنَ آعَبُكَ اللَّهُ مُخْلِصًا لَهُ اللِّينَ ﴿

وَ أُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوْلَ الْسُلِمِينَ ﴿

تُلْ إِنْيَ اَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّىٰ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ۞ 15. Asya, 'Nî Ngai Mwene Vinya W'onthe üla Nyie nthaithaa, nî mūîkīīku Kwake nthînî wa ndîni yakwa.

16.'Kwa Üu, thaithai kīla mūkwenda Ütee Wake.' Asya, 'vate nzika, ala makethwa na wasyo Mūthenyanī wa Uthayūūkyo nī ala manangaa mathayū moo na ala *maminaa* andū moo. 'Isūvīei! Üsu vate nzika, Ükeethwa wasyo wīyonanītye.

17.Mo makeethwa na ngunîko sya mwaki îûlû woo, na ngunîko iilyî ta isu uungu woo. Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmakaanasya athûkûmi Make kwoondû wa ii. 'Kwa ûu, inyw'î athûkûmi Makwa! Nglei Nyie Nînyioka.'

18.Na asu ala mevathanaa na ngai sya ūvūngū maikese kwithaitha syo na kūmwelekela Ngai Mwene Vinya W'onthe ----ve ūvoo mūseo kwoo. Kwa ūu, matavyei athūkūmi Makwa ūvoo mūseo.

19. Ala methukīīasya Ndeto na makīatīīa ila nzeo syayo. Mo nīmo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmatongoesye, na nīmo andū ala mena ūmanyi.

20. We üla, îndî, ûtwio wa üsilîlo waîlîte nî kûmûvikîa nîwaîlîte nî kûtangîîwa? We nûtonya kûmûtangîîa ûla wî nthînî wa Mwaki?

21.Indī kwa ala mo mamūkīaa Mwīai woo mena masūmba matūūlu makītwe lūlū wa masūmba angī ma lūlū matūūlu, ala mavītīlaa mbūsī uungu wamo. Ngai

قُلِ اللهَ أَعْبُدُ فَخُلِصًا لَهُ دِينِيْ ﴿

فَاعُبُلُ وَامَا شِنْتُمُ وَمِنْ دُوْنِهُ فُلُ إِنَّ الْخَسِمِيْنَ الَّذِيْنَ حَسِدُ وَآ اَنْفُسَهُمْ وَاخْلِيْعِمْ يُوْمَ الْقِيمَةُ الَّذِيْنَ خَسِدُ وَالْخُسْرَاتُ الْبُينِيْنُ ۞

لَهُمْ فِنْ فَوْقِهِمْ ظُلُلُّ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ تَعْتِهِمْ ظُلُلُ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللهُ بِهِ عِبَادَةُ يْنِبَارِ فَاتَّقُوْنِ

وَٱلَّذِيْنَ اجْتَنَبُوا الطَّاعُوْتَ آنْ يَعْبُكُ وْهَاوَٱنْلَآوَا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَائُ فَلَشِّنْ عِبَادِثْ

الَّذِيْنَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَكَيِّعُونَ اَحْسَنَهُ أُولَهِكَ الَّذِيْنَ هَلَهُمُ اللهُ وَاُولَهِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿ الْفَيْنَ حَقَّ عَلَيْهِ كِلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَا نَتَ شُنْقِتُ مَنْ فِي النَّالِ ﴿ مِنْ فِي النَّالِ ﴿

لَكِنِ الَّذِيْنَ الْتَقَوَّا رَبَّهُمُ لَهُمْ مُغُرَفٌ مِِّن فَوْقِهَا غُرَكٌ مَهْ نِيَّةٌ تَجْرِئ مِن تَخْتِهَا الْاَنْهُوْهُ وَعُلَ اللهِ لاَيُخْلِفُ اللهُ الْبِيْعَادَ ۞ Mwene Vinya W'onthe nī We ūtw'īte kyathī kyu; Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndanangaa ūtianīo Wake.

22.We nowonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atheeasya kīw'û kuma Itunī na akakītheesya kīilyī ta mbuluti īvulutītye kīw'û, na Itina vakamea imea syī kīvathûkany'o nûndû wakyo? Na Indī nīsyûmaa ikekala ta Ilaa ya mūtī; na Indī We nīwitwīkīthasya ta mavuti momû. Nthīnī wa ûndû ûû vate nzika, ve ûlilikany'o kwa andû ala mena ûmanyi.

ٱلُوْتُواَنَّ اللهُ ٱنْزَلَ مِنَ الشَّمَآءِ مَآثَةُ فَسَلَكُهُ يَنَا بِنِعَ فِي الْاَرْضِ ثُمْ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا فَخْتَلِفًا ٱلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيمُ فَتَرْبُهُ مُصْغَرًّا اثْمَ يَجْعَلْهُ يَمُ خُطَاهًا لُونَ فِي ذَٰلِكَ لَذِكُ لِـ كُولُولِ الْاَلْبَابِ ۚ

LUKU 3

23.We üla Indī kīthüi kyake kīvingüītwe nī Ngai Mwene Vinya W'onthe nündü wa wītīkīlo wa Isilamu, na nīkana we akwate kyeni kuma kwa Mwīai wake, nündü ümwe na üla ünüüvavata kīvindu kya ülei? Woo Indī kwa asu ala ngoo syoo syümīthītw'e kwa kümülilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe! Mo me Ivītyonī yīyonanītye ütheinī.

24.Ngai Mwene Vinya W'onthe atheetye Utûmane mûseo mûno kwa nz la ya Ivuku yîla mîsoa yayo lyltwllkaa na lkayîtûngîllîla kwa nz la sya mîthemba mingî yî kîvathûkyo îla ltumaa ikonde

اَفَنَنْ شَكَحَ اللهُ صَدَادَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُوْمٍ قِنْ زَنِهُ فَوَنِيلٌ لِلْقُسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ اُولَیِّكَ فِیْ صَلْلِ فُمِینِیْ

اللهُ نَزَلَ احْسَنَ الْحَدِيْثِ كِتْبًا مُتَشَابِهُ الْمُثَالِّةُ مَنْ الْحَدِيْثِ كِتْبًا مُتَشَابِهُ الْمُثَالِّةُ لَا تَعْشَرُ لَا لَا يَنْ يَنْ يَخْشُونَ كَنَهُمْ تَمُولَانُ كُولَانُهُ ذَلِكَ هُدَى كَ جُلُودُ هُمُ وَقُلُوبُهُمُ إِلَى ذَكْوِ الله ذَلِكَ هُدَى كَ الله الله الله وَيُهْدِى بِهِ مَنْ يَشَا أَمُ وَمَنْ يُضْلِلِ الله فَيْ الله الله فَيْ الله الله وَنْ هَادٍ ﴿

sya ala mamūkīaa Ngai woo syīng'utha; na īndī ikonde syoo na ngoo syoo ikololow'a nī kūmūlilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe; ta ūsu nī ūtongoi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; We amūtongoeasya na w'o ūla We wendaa. Na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe wamūtw'īla wa kwaa---we ndakethwa na mūtongoi.

25.We üla indi, ütena kindü ateo üthyü wake mwene kümüsiila we üsililo müthüku wa Müthenya wa Uthayüükyo nündü ümwe na üla wina müuo? Na ekima-nai makatavw'a, 'Samai inyw'i maündü ala mweekaa.

26. Asu ala maī mbee woo nīmamaleile Atūmwa Maitū, kwa ūu ūsilīlo nīwookie īūlū woo yīla mo matamanyaa.

27.Kwa ûu Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwatumie masonokw'a nthīnī wa thayû ûû na ûsilīlo wa Itunī vate nzika, ûkeethwa wī mûnene kûvîta ûû, takethwa mo nīmamanyie!

28. Na vate nzika, Ithyi nitumanengete andu ngelekany'o sya kila muthemba nthini wa Kulani ino nikana mo matonye kulilikana.

29.lthyi nit Om ivaniatye Kulani yi Ntheu, itana uthyoeku nthini wayo, nikana mo matonye kwithwa me alungalu.

30.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûnenganae ngelekany'o; mûndû wîna ngwatanîo na andû, meana ûna matekwîw'ana mûndû na ûla ûngî, na ya

ٱفَىنَ يَّتَّقِىٰ بِوَجْهِمْ شُوَّءَ الْعَكَ ابِيُوْمَ الْقِيمُةُ وَقِيْلَ لِلظَّلِمِيْنَ ذُوْقُواْ مَا كُنْتُمْ تُكُلِّبُوْنَ۞

كُنُّ بَ الَّذِيْنَ مِن تَبْلِهِمْ فَأَتْهُمُ الْعَذَابُ مِن حَيْثُ كَ يَشْعُرُونَ ۞

فَأَذَاتَهُمُ اللهُ الْخِزْى فِى الْحَيْوَةِ اللَّهُ نَيَا ۗ وَ إِنَّى لَعَكَابُ الْاخِرَةِ ٱلْبَرُمُ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ۞

وَلَقَلُ خَسَرُبُنَا لِلنَّاسِ فِي لِهٰ لَكَ الْقُرُانِ مِسِنْ كُلِّ مَثَلِ لَعَلَّهُمْ يَتَكُ كُرُّوْنَ ۞

قُوْانًا عُرَبِيًّا غَيْرُ ذِي عِوجٍ لَكَلَّهُمْ يَتَقَفُّونَ ۞

ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا زَجُلَافِيْهِ شُرَكَآ أَمْتَظُيمُونَ وَرَجُلًا سَلَمًّا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِينِ مَثَلًا أَلْحَنْلُ فِيغٍ بَلْ آَئِ تُرُهُمُ لِلا يَعْلَمُونَ ۞ mūndū ūngī ūla wīyumītye kwa mūndū ūmwe eweka. Ngelekany'o ya asu elī nūndū ūmwe? Ndaīa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī aingī mūno vyū moo mayīsī.

31. Vate nzika, we ūkakw'a, onamo ota uu makakw'a.

32.Na vate nzika, inyw'ī mūkakaananīa inyw'ī ene mbee wa Mwīai wenyu Mūthenyanī wa Uthayūūkyo.

LUKU 4

33.N00 îndî, ûla mwîki-wa-naî mûnene kûvîta ûla ûkenganaa îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana we ûla ûleaa w'o yîla wamûvikîa? Vo Iianî-ya-Mwaki yai wîkalo wa alei?

34.Indī we üla üetete w'o, na we üla ükūsīīaa w'o ota üu ---aa nīmo ala alūngalu.

35.Mo makeethwa na kila kyonthe makenda vamwe na Mwiai woo; yu niyo ituvi ya ala mekaa moseo.

36.Kwa uu, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamavetangia mosyao mathuku ma maundu ala mo meekie, na aisyoka amanenge muthinzio kwianana na meko moo ala maseo vyu.

37.We Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwīanīe mūthūkūmi Wake? Na īndī mo makenda kūūtelemya we vamwe na asu ala me Nake. Na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īīaa wa kwaa—vai mūtongoi kwoondū wake.

إِنْكَ مَنِتُ وَإِنْهُمْ مَنِيْتُونَ أَ

﴾ تُمُوا تَكُوْرُو الْقِياعَةِ عِنْدَ رَبِكُوْرَ عَنْقِعُونَ الْ

آ ِ فَمَنُ أَظْلَمُ مِتَنَ كَذَبَ عَلَى اللهِ وَكَلَّبَ وَالشِدْقِ إِذْ جَاءً وَ اللَّهِ فِي جَهَنَّمَ مَثُوًى الْكِفِنْ ۞

ۘۘۘۅؘٵڵٙڹؽۼٵٙ؞ٙٵۣڶۻڐۊؚۅؘڝؘۮٙٷؠؚ؋ۤٲۅ**ڵؠٟڬۿؙؙ** ٵٮؙٛؾٞڠؙؙڽؘ۞

لَهُمُ مَّا يَشَآءُوْنَ عِنْكَ دَيِّيْهِمُ ۚ ذٰلِكَ جَزَّوُا الْمُحْسِنِيْنَ ﴾

لِيُكَفِّرَاللهُ عَنْهُمُ اَسُواَ الَّذِی عَبِلُوْا وَيُجْزِيَهُمُ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ الَّذِیْ کَانُوا یَعْمَلُوْنَ ۞

اَيُسَ اللهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُعَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِن دُونِهُ وَمَن يُضْلِلِ اللهُ فَكَالَهُ مِن هَارٍ 38.Na we üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütongoeasya ----vai wa kümüthyoekya. We Ngai Mwene Vinya W'onthe ti Mwene-Vinya, Mwiai wa uïvanisyo?

39.Na we ŭkamakūlya mo, 'Nūū ūla woombie matu na nthī?' Mo vate nzika. makwia, 'Ni Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Asya, 'Mwisuania ata inyw'i, ethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ena kleleelo kya kumbika nal Nyie, asu ala inyw'î mûmekaîlaa ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīmatonva k0mbetangĩa 0th0ku nîkîtwe nî We? Kana ethwa We eenda kûmbîw'îa tei. mo nimatonya kūsiila tei Wake? Asya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe numbianie Nyie. Ala wikwatyo mena nīmamwīkwatye We.'

40. Asya, 'Inyw'ī andū makwa, īkai nesa mūno vyū ūndū mūtonya; Nyie nakwa nonīkīte ota ūu; o mītūkī inyw'ī mūkamanya.

41.Nūū ūla ūsilīlo wa kūmūsonokya ūmūvikīaa we, na nī īūlū waū ūla ūmūtheeaa ūsilīlo wa kwīkalaa.'

42.Nīw'o, Ithyī nītūūvuanīsye Ivuku yīī na w'o kwa useo wa mbaa andū onthe ma nthī. Kwa ūu ūla ona wīva ūatīīaa ūtongoi, aūatīīaa kwoondū wa ūtandīthyo wa thayū wake mwene; na we tuue mūsūvīi īūlū woo.

LUKU 5

43.Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwosaa mathayū ma ala me thayū īvindanī ya

وَمَنْ يَنْهُ لِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مَنْضِلٍ اللَّهُ الَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيْزِ ذِى انْتِقَامِرِ۞

وَلَإِنْ سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلَقَ السَّهُوْتِ وَ الْاَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ اللهُ قُلْ اَفَرَ يَنْتُمْ مِّا تَلْ غُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ إِنْ اَرَادَنِيَ اللهُ بِضُيِّ هَلْ هُنَّ كُشِفْتُ ضُوْةٍ آوُ اَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُسْكِكُ رَحْمَةٍ قُلْ حَسْبِ اللهُ عُلَيْل يَنَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ۞

ثُلْ يَقُومُ اغْمَلُوا عَلَّ مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَامِلُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ آخِ

مَنْ يَكَاٰتِيْهِ عَذَابٌ يَنُخْوِنِهِ وَيَعِلُّ عَلَيْهِ عَلَابٌ مُقِيْدٌ ۞

إِنَّا اَنْزَلْنَا عَلِيْكَ الْكِنْبَ الْمَنَاسِ وَالْحَقِّ فَمَنِ الْهَتَذَى فَلِنَفْسِهُ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنْمَا يَظِلُ عَلَيْهَا * وَمَا اَنْتَ عَلِيَهِمْ مِوَكِيْدٍ أَ

الله يَتُوفَى الْأَنْفُسَ حِيْنَ مُوتِهَا وَالَّتِي لَمُ تَنْتُ

kĩkw'ũ kyoo; na ĩvinda yĩngĩ yĩla ala mate akw'ũ makomete. Na ala We ũtamatwīle kūkw'a nūmaiaa thayū, na amatūngaa angĩ kūvika ĩvinda yĩla yĩtw'ĩtwe. Nthĩnĩ wa ũu vate nzika, ve Syama kwa andū ala masūanĩaa.

44.Mo nomosete ew'anīthya vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe? Asya, 'Ona ethwa mo matil na ūtonyi lūlū wa klndū ona klva ona matil na ūl?

45.Asya, 'Wīw'anīthya w'onthe wīkalaa na Ngai Mwene Vinya W'onthe. Usumbī wa matu na nthī nī Wake. Na Kwake Indī inyw'ī nīkw'o mūkatūngwa.'

46.Na yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe wawetwa ngoo sya asu ala matetīkīlaa nīsyīng'uthaa nī ūlei; īndī asu ala me ūtee Wake mawetwa, sisya, Mo nīmambīlīīlasya kūtana.

47Asya, 'Ame Ngai Mwene Vinya W'onthe; Mwambīlīīlya wa matu na nthī; Mūmanyi wa maūndū ala matonekaa na ala monekaa; We wēweka Nue ūkasila katī wa athūkūmi Maku īūlū wa maūndū ala mo mavathūkanganīaa.

48.Na ona eki-ma-naĩ makethwa na syonthe ila syĩ ĩulu wa nthĩ na ingĩ ta isu ikongeleelwa, mo vate nzika, nĩ umantha kusyumya kwĩyovosya nasyo katĩ wa usillo muthuku Muthenyanĩ wa Uthanyuukyo; ĩndĩ mo nĩmakaumĩlĩlwa nĩ kĩla matakisuanĩaa kuma kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe.

فِيْ مَنَكِمِهَا ۚ فَيُنْسِكُ الَّتِيٰ قَطَٰى عَلَيْهَا الْمُوْتَ وَيُرْسِلُ الْاُخُلِّى إِلَى اَجَلٍ مُسَتَّعُ النَّ فِيْ ذَٰلِكَ لَا يَتِ لِغَوْمُ يُتَفَكَّرُوْنَ ۞

اَمِراتَخَنُولُ مِن دُونِ اللهِ شُفَعَاءٌ ثُلُ اوَلَوْ كَانُوا لَا يَعْلِكُونَ شَيْعًا وَ لَا يَعْقِلُونَ ۞

قُلْ تِلْهِ الشَّغَاعَةُ جَيِيْعًا لَهُ مُلْكُ السَّلُوٰتِ وَ الْاَرْضِ ثُمَّرِ النَّهِ تُرْجَعُوْنَ ۞

وَإِذَا ذُكِرَاللهُ وَحْلَهُ اشْمَا زَتَ قُلُوبُ الَّذِيْنَ لَا يُغُونُونَ بِالْاٰخِرَةِ ۚ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِيْنَ مِنْ دُوْنِهَ إِذَا هُمْ يَسْتَنْشِهُ وْنَ ۞

قُلِ اللَّهُ مِّ فَأَطِرُ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ عُلِمُ الْفَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ تَعَكُمُ بَكِنَ عِبَادِكَ فِيْ مَا كَانُوا فِنْهِ يَغْتَلِغُونَ ۞

وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مَا فِي الْاَرْضِ جَبِيْعًا وَمِثْلَا مَعَهُ لَافْتَكُ وْابِهِ مِنْ سُوَّءِ الْعَنَّ الْإِيْمُوالِْقِيمُةُ وَ بَدَ الْهُمْ مِِّنَ اللهِ مَا لَوْ يَكُونُوا يَخْتَصِبُونَ ۞ 49. Na mosyao mathûku ma maûndû ala mo meekie ûkamevuanîsya, na maûndû ala mo mamavûîaa ngûî makamathyûlûlûka.

50.Na yıla thına wamuvikia mundu, we nutwikaılaa Ithyi. Na yıla Ithyi twamwiw'ia inee kuma Kwitu, we aasya, 'Nyie ninengetwe undu uu nundu wa *Omanyi wakwa* mwene.' Aiee, ni Itatwa tu: Indi aingi muno mayısı.

51. Asu ala mai mbee woo nimaneenie o kindu kyu, oyila kila kyonthe mai nakyo kiyaamauna;

52.Kwa ûu, ûthûku wa maûndû ala mo meekie nîwamakwatie; na asu ala mekaa mavîtyo kuma katî wa alei aa----ûthûku wa maûndû ala mo meekie ota ûu, ûkamakwata. Mo maitonya kûkîa makauma yo.

53.Mo nomesī kana Ngai Mwene Vinya W'onthe amwingīvīasya kyaūya ūla ona wīva We wendaa, na akīnyivīasya *Ola ona wīva We wendaa?* Nīw'o, nthīnī wa ūndū ūū ve Syama kwa andū ala metīkīlaa.

LUKU 6

54. Asya, 'Inyw'î athûkûmi Makwa, ala mweevîtîsye mathayû menyu ene! Mûikeyîtûke înee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nûekeaa naî syonthe. Nîw'o, We nî Mûekanîi Mûno, Usûîtwe nî tei.

55.'Na îthiûei inyw'î kwa Mwlai wenyu, na înyivyei inyw'î ene Kwake, mbee wa

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّاتُ مَا كَسُبُوْا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوْا بِهِ بَسُتَهْ زِنُونَ ۞

فَإِذَا مَشَ الْإِنْسَانَ هُنَّ دُعَانَا نُثُمِّ إِذَا مَوَلَنْهُ نِعْمَةٌ قِتَا ُقَالَ إِتَكَا أُوْتِينَتْهُ عَلَى عِلْمِ لِبِلْ هِي فِتْنَةٌ وَلِكِنَ ٱلْشَرَهُ مُلا يَعْلَمُوْنَ ۞

تَدْتَالَهَا الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَا آغَنَىٰ عَنْهُمْ فَا كَانُوا يَكْسِبُونَ۞

فَأَصَابَهُمْ سَيِّاتُ مَاكُسُبُواْ وَالَّذِيْنَ ظَلَنُوا مِن هَوُلَا مِن مِن مِن مُن مِن اللهُ مَاكُسُواْ وَمَا مُرْ اللهِ وَنَ طَلَقُوا مِن

ٱوكُوْ يَعْكُنُوآ اَنَّ اللهُ يَبْسُطُ الزِّزْقَ لِمَنْ يَثُكُرُ وَيَقُلِّهُ عُ إِنَّ فِيْ ذَٰلِكَ لَاٰمِتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِئُونَ ﴿

قُلْ يُعِبَادِى الَّذِيْنَ اَسْرَفُوا عَلَمَ اَنْفُسِمِهُمْ لَا تَقْتَطُوا مِنْ ذَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذَّ نُوْبَ جَمِيْعًا إِنْهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيْمُ ﴿ وَ اَيْنِهُ اَلْ اَلْ رَضِكُمْ وَ اَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَدَابُ ثُومَ لَا تُعْفَلُ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَدَابُ ثُومَ لَا تُعْفَلُ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَدَابُ ثُومَ لَا تُعْفَلُ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَدَابُ اللهُ عَنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَالَ اللهُ عَنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيكُمُ الْعَدَابُ الْعَدَابُ اللهُ عَنْ قَبْلِ اللهُ اللهُ عَنْ فَبْلِ اللهُ اللهُ عَنْ فَبْلِ اللهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللّهُ الللّهُ الللهُ الللهُ اللّهُ اللهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللل Üsilîlo Ütanamüvikîa inyw'î; nündü Tvindanî yu inyw'î müikatetheew'a.

56.'Na atīlai ūmanylsyo ūla mūseo vyū ūla ūvuanltw'e kwenyu kuma kwa Mwlai wenyu, mbee wa ūsilīlo ūtanavika lūlū wenyu mūtekūmanya, yla mūtekwona.

57. Thayû ndûkese kwasya, 'Ame kyeva kwakwaî! Nyie nînaolekile nthînî wa mwîkalo wakwa ona nînîthîîtwe nî mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na vate nzika Nyie naî katî wa ala mavûie ngûî.'

58.'Kana ndûkese kwasya, 'Takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwandongoesye, vate nzika Nyie nīthwa nī katī wa ala alûngalu.'

59.'Kana ndûkese kwasya, yîla woona ûsilîlo, 'Takethwa ve kûsyoka kwakwa *îûlû wa nthî*, Nyie Îndî nîthwa, katî wa ala mekaa ûseo!.'

60. Ngai akas Ong ĩa 'Tĩ, Syama Syakwa nĩ sya Û vũ ngũ, na waĩ mũng 'endu na waĩ katĩ wa ala alei.'

61.Na Müthenyanı wa Uthayüükyo, ükamona asu ala makenganie lülü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe mena mothyū maiū. Vo Iianı-ya-Mwaki vai wikalo wa ala ang'endu?

62.Ngai Mwene Vinya W'onthe amatwaaa asu ala mamûklaa We vandû voo vala va w'o va ûsûvlo na Ûkîlyo; ûthûku ndûkamakwata mo, ona mo maikew'a kyeva.

وَاتَّبِعُوْ آخْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِّنْ تَا يَكُمْ فِينَ وَيَكُمْ فِينَ فَا يَكُمُ فِينَ فَا يَكُمُ فَيْنَ فَا يَكُمُ فَيْنَ فَا يَتُكُمُ الْعَنْدُونَ فَي اللَّهِ مَا يَعْتَدُ وَانْتُمُ لَا تَشْعُرُونَ فَي اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مُنْ فَا يَعْتَدُ وَانْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ فَي اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهِ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مُنْ اللّه

اَنْ تَتُوْلَ نَفْشٌ يَخْسَرَتْ عَلَا مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللهِ وَإِنْ كُنْتُ لِمِنَ الشَّخِرِيْنَ ۖ

ٱوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهُ هَدَا بِنِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿

اَدْ تَقُوْلَ حِيْنَ تَرَى الْعَلَابَ لَوْ اَنَ لِي كُرَّةً فَاكُوْنَ مِنَ الْمُحْسِينِينَ

عِلْقَدْ جُلَّاءُ ثُكَ أَيْتِيْ فَكُذَّ بْتَ بِهَا وَ اسْتَكَلَبُرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكِفِرِيْنَ ۞

وَيُوْمَ الْقِيْلَةُ تَرَكَ الَّذِيْنَ كُذَ بُواْعَكَ اللهِ وُجُوْهُمُمُ مُسْوَدَةً ﴿ النِّسَ فِي جَهَنَّمُ مُثْوَى لِلْمُتَكَيْدِيْنَ ۞

وَيُنَخِى اللهُ الَّذِيْنَ اتَّقَوَّا بِسَفَازَتِهِمْ لَايَسَتْهُمُ الشُوْزُ وَلَاهُمْ يَحْوَنُونَ ۞ 63. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūmbi wa syīndū syonthe, na Mūsūvīi wa syīndū syonthe.

اللهُ خَالِقُ كُلِ شَنَّ وَهُوَ عَلَا كُلِّ شَنَّ وَكِيْلٌ ﴿

64.Nī Syake mbungūo sya matu na nthī; Ĩndī ĭūlū wa asu ala maileaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, aa nīmo mena wasyo. لَهُ مَقَالِيْنُ السَّلُوتِ وَ الْأَرْضُ وَالَّذِيْنَ كَفُهُوْا يْ بِالْتِ اللهِ أُولَيِّكَ هُمُ الْخُسِمُ وْنَ ﴿

LUKU 7

65. Asya, 'Nī ngai ingī ila mūūningīsya Nyie kwithaitha vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ame inyw'ī mūtena ūmanyi?'

تُل اَنْعَيْدُ اللهِ تَأْمُرُ وَنِي آعَبُدُ اَيْهَا الْمِهِلُونَ

66.Na nīw'o, we nūvuanīw'e maūndū ota asu ala maī mbee waku we: 'Ethwa we wīmwīanany'a Ngai na ngai ingī vate nzika, wīa waku ūkatw'īka vathei na we ūkeethwa katī wa ala mena wasyo.'

وَلَقَدُ اُوْجَى إِلِيُكَ وَإِلَى الْزَيْنَ مِنْ تَبْلِكَ لَهِنْ اَشْرَكْتَ يَهَخْبَطَنَ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخِيرِيْنَ ۞

67.Iī, mūthaithei Ngai Mwene Vinya W'onthe na ĩthĩwai katĩ wa ala matūngaa mūvea.

بَلِ اللَّهُ فَأَعْبُدُ وَكُنْ مِنَ الشَّكِينَ ۞

68.Mo mayaaûnenge ndaĩa usumbī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Îla uwaīlîte. Na nthĩ ikeethwa īkumbatīlw'e kw'okonī Kwake Kwake Müthenyanī wa Muminukīlyo; namo matu makalingwa nī kw'oko kwa aume Kwake. Utheu nī Wake na We E-lūlū wa ila mo mamwīananasya We nasyo.

وَمَاقَدُارُوا اللهَ حَتَّى قَلْ رِمْ ﴿ وَالْاَرْضُ جَعِينُعُكُا تَبْضَتُهُ يَوْمُ الْفِيْكَةِ وَالسَّلُوْتُ مَطْوِثِتُ أِيمَ مِيْنِهُ شُبْخِنَهُ وَتَعَلِّمُ عَمَّا يُشْرِكُونَ۞

69. Na soo ükavuvwa, na *onthe* ala me matuni na *onthe* ala me iülü wa nthi *makaval ükanga nthi mena* malita, ateo asu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ükenda *kümaekea*. Na indi soo

وَ نُفِخَ فِي الصُّوْرِ فَصَعِقَ مَنْ فِي الشَّلُوتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءٌ اللهُ * ثُمَّ نُفِخَ فِيُرِلُخُوك فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُونُونَ ۞ ükavuvwa īvinda ya kelī na sisya! Mo makeethwa maūngeme, meteele.

70.Na nthĩ îkakaka nĩ kyeni kya Mwĩai wayo, na Ivuku yĩkaiwa mbee wayo yĩ rue, na Athani na Ngũsĩ makaetwe, na útwio ûkaumw'a katĩ woo kwa ûlûngalu, namo maikavĩtĩw'a.

71.Na kîla thayû ûkatuvwa vyû nûndû wa maûndû ala w'o weekie. Na We nûmanyaa nesa vyû ûndû mo mekaa.

LUKU 8

72.Na asu ala matetikilaa makatwawa Ijanî-va-Mwaki me nguthu, kûvika vîla mo makavika mbingīlonī syayo yo vīkavingūwa Asūvīi mavo na makamatavya, 'Atūmwa kuma katī mavaamūvikīa invw'l. wenvu ene maimūsomea inyw'ī Mīsoa ya Mwīai wenyu, na kūmūkaany'a inyw'l lūlū wa ûmbano wa Mûthenya ûû wenyu?' Mo makasūngīa, 'II, Indī Otwio wa Osilīlo nűvikíte nesa ľúlů wa alei.

73.Na îndî kûkatavanw'a, 'Likai inyw'î mbingîlonî sya Iia-ya-Mwaki, mwîkalae vo. Na wîkalo wa ala ang'endu nî mûthûku.'

74.Na asu ala mamūkīie Mwīai woo makatongoew'a kūthi Itunī me nthīnī wa nguthu, kūvika yīla mo makayīvikīa, na mbingīlo syayo ikavingūwa, na Asūvīi mayo makamatavya, 'Mūuo wīthwe īūlū wenyu! Ithīwai inyw'ī mwī atanu, na yīlikei mwīkale vo; '

وَاشْرَفَتِ الْاَرْضُ بِنُوْرِسَ إِنْهَا وَ وُضِعَ الْكِتْبُ وَ جِانَىٰ بِالنَّهِبْنَ وَالشُّهَدَا ﴿ وَقُضَ بَيْنَهُمْ بِالنِّنِّ وَهُمْ لَا يُظْلُمُونَ۞

غٍ وَوُفِيَتُ كُلُّ نَفْسٍ مَّاعَبِلَتْ وَهُوَاعْمُ مِمَا يَفْعُلُونَكُ

وَسِنِقَ الَّذِيْنَ كُفَرُوْآ اِلْ جَهَنَّمُ زُمُرًّا أَحَتَّ اِذَا جَآءُوْهَا فَرَحَتُ اَبُوابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَرَتُهَآ اَلَمُ يَأْتِكُذُرُسُلُّ مِنْكُمْ يَعْلُوْنَ عَلَيْكُمُ اليِّ رَئِكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءً يَوْمِكُمْ لِهٰذَا قَالُوْا بَطْ وَلِيْنَ حَفْقَتُ كِلِمَهُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَفِيرِيْنَ ۞

قِيْلَ ادْخُلُوْآ ٱبْوَابَ جَهَنْمَ خْلِدِيْنَ فِيهُ أَفِيشَى مَثْوَى الْمُتَكَّذِيْنَ ۞

وَسِنْقَ الَّذِيْنَ اتَّقَوَّا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرُا الْمَخَنَةِ زُمَرُا الْمَخَةِ زُمَرُا الْمَخ عَتَّ إِذَا جَاَءُوْهَا وَنُحِيْتُ اَبْوَابُهَا وَ ثَالَ لَهُمْ خُوَنَتُهُا سَلْمٌ عَلِيْكُمْ طِبْتُمُ فَاذْخُلُوْهَا خْلِدِيْنَ ۞ 75.Namo makaasya, 'Ndala syonthe ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe üla wianiisye ütianio Wake kwitü na ütünengete ithyi nthi ta ütiiwa, aütw'ikithitye wikalo witü nthini wa Müünda ovala ithyi tükwenda.' Na ni ituvi iseo müno yiana ata indi kwa athükümi ala alüngalu!

76.Na we ükamona alaīka maikīthyūlūlūka Kīvīla-Kya-Usumbī, makīmūtaīa Mwīai woo na ndaīa Syake. Na kūkasilwa katī woo kwa ūla w'o. Na kūkatavanw'a, 'Ndaīa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wa nthī syonthe.'

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْلَاهُ وَاوَرَثُنَا الْاَرْضَ نَتَبَوَّا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَا أَمُّ فَوْهُ مَرُ آجُوُ الْغِيلِيْنَ ۞

وَتَرَى الْمَلَلْمِكَةُ حَالَفِيْنَ مِنْ حَوْلِ الْعَرَّيِّ يُجَعِّوْنَ بِحَنْدِ رَبِّهِمْ ۚ وَقُوْىَ بَيْنَهُمْ لِالْحَقِّ وَ قَفِى لَهَ هِيُ الْحَنْدُ لِلْهِ رَبِّ الْعَلَمِيْنَ ۞

AL – MU'MIN (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Haa Miim. ·Ula -Waīlītwe-Nī-Kūtaīwa, Mwīai-Wa-Ndaīa.

3.Uvuany'o wa Tvuku yii umite kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Wi-Vinya, Umanyi-W'onthe.

4.Müekanîi-wa-Naî, Mwîai-wa-Wîlilo, Mwai-kwa-Küsilîla, Mwingĭ-wa-Ulau. Vai Ngai ateo We. Ualūko wa Müminūkīlyo nī kwelekela Kwake.

5.Vai ūkaananĩaa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ateo asu ala matetīkīlaa, kwanganga kwoo lūlū wa nthī īndī kūikaūkenge we.

6.Andū-ma-Noa na nguthu, ingī ītina woo nisyamileile Misoa Yaitu mbee wa andū aa. na kîla mbaî nîyatatie kūmūkwata Műtűmwa woo. makaanania na ngaananio sya ûvûngû nīkana mawasve ūla w'o na w'o. Na Nyie ninamakwatie îndî na külvanisya Kwakwa kwal küthüku ata Indi!

7.Uu nīw'o ūvoo wa Mwīai waku weeyonanisye kana nī wa w'o īūlū wa alei: kana mo nī ekali ma Mwakinī.

8. Asu ala makuaa Kīvīla-Kya-Usumbī, na asu ala makīthyūlūlūkīte, nīmamūtaīaa Mwīai woo na ndaīa Syake,

إنسيرالله الزّخلين الزّويسيو

خمَّنَ تَنْزِئُلُ الْكِلْبُ مِنَ اللهِ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِينَ

غَافِرِ الذُّنْ وَقَابِلِ التَّؤْبِ شَدِيْ الْعَقَابِ ذى الظَّوْلُ لَآلُهُ الْاَهُ الْاَهُ مُعَالِنَهُ الْمُصَارُ

مَا يُبَادِلُ فِيَ الْسِ اللهو الله الذين كَفَرُوا فَلا يَعْرُرُكَ تَقَلَّبُهُ مُرْفِ الْمِلامِ ۞ كَذَّ بَتْ قَبْلَهُ مُ قَوْمُ نُوْجَ وَالْاَحْزَابُ مِن بَعْدِيمٌ وَهُمَّتُ كُلُّ اُمَّةً إِيرَسُولِهِ مَ لِيَا خُدُوهُ وَجَدَا لُوا بِالْبَاطِلِ الْمُدُحِمُوا بِهِ الْحَقَ فَا خَذْتُهُمْ مَ فَكَيْفَ بِالْبَاطِلِ الْمُدُحِمُوا بِهِ الْحَقَ فَا خَذْتُهُمْ مَ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ۞

وَكُذَٰ إِنَّ حَقَّتُ كُلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَمُ وَآ وَلَيْ اللَّهُمُ اَصْفِ النَّادِ۞ إِنَّوْقَ اللَّهُمُ اَصْفِ النَّادِ۞

الَّذِينَ يَغِيلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّعُونَ إِنَّالِهِ

na nīmamwītīkīliaa We, na nīmetasya ūekeo kwa asu ala metīkīlaa, makyasya, 'Mwīai waitū, We nūsyusūīte syīndū syonthe na īnee Yaku na ūmanyi. Kwa ūu, maekee asu ala melilaa na kūatīla nzīa Yaku; na mavathane mo na ūsilīlo wa Ngiena.

9.'Na Mwiai waitū, malikye mo Miūndani ya Tene-W'onthe ila We wamathie, oūndū ūmwe na maaithe moo na iveti syoo na syana syoo ala alūngalu. Vate nzika, We Nue-wi-Vinya, ūla-Mūi.

10.'Na masille na mothůku; na we üla ůmůsillaa na mothůku můthenya-ůsu, we vate nzika, nůmwlw'le lnee. Na ow'o, úsu ni útanu můnene.'

LUKU 2

11.Kwa 0la w'o, kwa asu ala maleile kwîtîkîla witano űkeetanwa kwoo. kīmena kva Ngai Mwene Vinya kīmena W'onthe nî kînene kūvita vīla invw'ī ene. invw'ī kyenyu mweetiwe mwithwe na mulkilo na invw'i nimwaŭleile w'o.'

12.Namo makaasya, 'Mwīai waitū, We nūtūmīte Ithyī tūkw'e kelī, na We nūtūnengete ithyī thayū kūndū kwīlī, na yu nītūkumbūla naī siitū. Vo ve nzīa īndī ya kumīlīīla?'

13.Uu nündü yîla Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka watavanaw'a inyw'î nîmwaleile wîtano îndî yîla atindany'a meananiw'e Nake We, inyw'î nîmweetîkîlile. Indî ndeto ya

رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُوْنَ بِهِ وَيَسْتَغُفِهُ وْنَ لِلَّذِينَ امْنُواْ ۚ رَبُّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَیُّ رَحْمَهٌ ۗ وَعِلْمُنَا فَاغْفِرُ لِلَّذِیْنَ تَابُوْا وَ اتَّبَعُواْ سَبِیْلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِیْمِ ۞

رُتُنَا وَأَدْخِلْهُ مُرَجَنَّتِ عَدْنِ إِلَىٰ وَعَدْنَهُمُ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ابْآلِهِ مُواَزْوَاجِهِمُ وَدُرُّتِهُمُّ إِنَكَ انْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِينِ مُنْ

وَقِهِمُ الشَّيِّاتِ وَمَنْ تَقِ الشَّيِّاتِ يَوْمَهِنٍ عُ نَقَدْ رَخِنتَهُ ﴿ وَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ أَ

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللهِ آكْبُرُ مِنْ مَّفْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُذْعَوْنَ إِلَى الْإِنْمَانِ فَتَكُفُّرُوْنَ ۞

قَالُوَّا رَبَّنَآ امُتَّنَا افْنَتَيْنِ وَاخْيُيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاغْتَرَفْنَا بِدُنُوْسِنَا فَهَلْ اللّ خُرُوْجِ قِرنَ سَبِينِلِ®

ذٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا مُعَى اللهُ وَحْلَهُ كَفَرْتُمُوْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوْا ۚ فَالْحُكُمُ لِلهِ الْعِيْدِ الْكِيْرِو mūminūkīlyo nī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Mūtūūlu, Mūnene.

14.We nī We ūmwonasya Syama Syake, na akamūtheesya inyw'ī kyaūya kuma ītunī; na vai ona ūmwe ūsūvīaa ateo we ūla ūmwīthiūīaa Ngai.

15.Mwîtei inyw'î îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe, mwî aîkîîku Kwake nthînî wa muîkîîo, onakau alei nîmatonya kulea.

16.Mwambatîsya wa ivîla, Mwîai wa Kîvîla-Kya-Usumbî. We atumaa veva ûtheea wîna mwîao Wake kwa ûla ona wîva We wendaa katî wa athûkûmi Make, nîkana We atonye kûnengane ûkaany'o wa Mûthenya wa Kûkomana Nake

17. Müthenya üla mo *onthe* makaumīla; vai kīndū kīmakony'e mo kīkethwa kī kīvithe kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. 'Usumbī nī waū ūmūnthī?' Nī wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umwe. Ula Mūnene Vyū.

18.'Mûthenya ûû kîla thayû ûkatuvwa kwîanana nondû w'o weekie. Mûthenyanî ûû vaikethwa kyoneo. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Mîtûkî kwa kûtala.'

19.Na makaany'e mo ĩulu wa Müthenya üthengeee, yıla ngoo ikavika mımeonı iitumatuma nı kyeva. Eki-ma-naı maikethwa na anyanyae mamendete, kana mwıı anıthya üla wıı anıthya wake üketikilwa.

20. We núwisi úseleke wa metho na kila ithūl ivithaa.

هُوَالَذِى يُونِكُمُ أَيْتِهِ وَيُنَزِلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ أَيْدِنِ السَّمَاءِ مِنْ يُعِيْبُ ﴿

فَادْعُوا اللهُ غُلْطِينَ لَهُ الدِّيْنَ وَلَوْكَرِهَ الْكُفِرُونَ ۞

رَفِيْعُ الدَّرَجْتِ ذُو الْعَرْشِ مُلْقِى الرَّوْحَ مِنْ اَمْدِع عَلَامَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِم لِيُمُنْذِرَيُومُ التَّلَاتِشُ

يَوْمَرُهُمْ بِلِرِزُوْنَ أَ لَا يَغَنِّى عَلَى اللهِ مِنْهُمْ ثَمْ اللهِ مِنْهُمْ ثَمْ اللهِ مِنْهُمْ ثَمْ اللهِ مِنْهُمْ ثَمْ اللهِ اللهِ مِنْهُمْ ثَمْ اللهِ الوَاحِدِ الْقَهَادِ ۞

وَٱنْذِرْهُمُ يَوْمَ الْأَزِفَةِ إِذِ الْقُلُوْبُ لَدَى الْحَنَاجِرِكُظِيئِنَ أَمْ مَا لِلظَّلِمِينَ مِنْ حَبِيْمٍ وَلَاشَيْفِيْعٍ يُطَاعُ أَهُ

يَعُكُمُ خَا إِنَهُ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الضُّلُورُ ۞

21.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe atusaa na w'o oylla asu ala mo mamekallaa vandu Vake matusaa vathei. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Wiw'i-W'onthe, Woni-W'onthe.

وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدُعُونَ مِنْ دُوْنِهُ لَا يَقْضُونَ لِئَنَى اللّٰهِ اللهَ هُوَ السَّمِينَعُ إِنَّ الْبَصِيْرُ ﴿

LUKU 3

22.Mo nomaanganga ĩ0lũ wa nthĩ na kwona mữminūkīlyo wa ala maĩ mbee woo waĩ mwaũ? Mo maĩ na ữtonyi mwingĩ mbee wa aa nthĩnĩ wa ữtonyi na vinya mbee nthĩnĩ wa movano ala mo maatiie ĩũlũ wa nthĩ. Indĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩwamakwatie mo kwoondũ wa naĩ syoo, na mo mayaĩ na mũsũvĩi kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

23.Kwailyi ûu nûndû Atûmwa moo nîmamavikîie mena Syama ntheu, îndî mo nîmaleile kwîtîkîla; kwa ûu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamakwatie mo. Vate nzika, We Ausûîtwe nî ûtonyi, Mwai kwa kûsilîla.

24.Na Ithyl nitwamutumie Mose, ena Syama Situ na utonyi wiyonanitye.

25.Kwa Valao na Amana na Kola; îndî mo maisye, 'We nî muoi na mukengani munene.

26.'Na yīla we wookie kwoo ena w'o kuma Kwitū, mo maisye, 'ūaai syana sya ivīsī sya ala metīkīlīte vamwe nake, na ekai iveti syoo syī thayū.' Indī walany'o wa alei nī vathei īndī nī wa kwananga.

ذٰلِكَ بِٱنْهَمُ كَانَتُ تَّأْتِيْهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنِيَ ثَلَّهُ وَٰا فَأَخَلَ هُمُ اللهُ إِنَّهُ قَوِئٌ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۞

وَلَقُذُ ٱرْسَلُنَا مُوْسِى بِالتِنَا وَسُلْطَيِ مُبِيْنٍ ﴿

إلى فِرْعَوْنَ وَهَامْنَ وَقَارُوْنَ نَقَالُوَاشِحُرُكُنَّابُ

فَلْتَا جَا َمُهُمْ بِالْحَقِّ مِن عِنْدِنَا قَالُوا افْتُلُوٓ اَبْنَا مَ الَّذِيْنَ اٰمُنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمُ وَمَا كَيْدُ الْكِذِيْنَ اٰمُنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمُ وَمَا كَيْدُ الْكِفِرِيْنَ اِلَافِي ضَلْلٍ ۞ 27.Na Valao aisye, 'Ekanai nakwa nmyioka nikana nyie ndonye kumuaa Mose; na niamwite Mwiai wake. Nyie ningukia we ndakese kualyula ndini yenyu kana amyanange nthi na kithokoo na uthyoeku.

28.Na Mose aisye,'Nyie nimantha wivitho kwa Mwiai wakwa na mwiai wenyu ambathane na kila mondo mong'endu ola otawitikilaa Mothenya wa otalo.'

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَهُوْنِيَ اَفْتُلْ مُوْلِي وَ لَيكُ عُ رَبَّهُ ۚ إِنِّ آخَافُ اَنْ يُبَرِّ لَ دِيْنَكُمُ اَوْاَنْ يُظْلِمُ فِي الْاَرْضِ الْفُسَادَ۞

وَ قَالَ مُوسَى إِنِّى مُذْتُ بِرَيِّىْ وَرَجِكُمْرَقِيْنَ كُلِّى جٌ مُتَكَبِّدٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿

LUKU 4

29.Na mündü ümwe mwîtîkîli kuma katî wa andu ma Valao, ula wavithie mulkilo wake, asya 'Inyw'î mûkamûaa mûndû nundu wa kwasya, 'Mwiai wakwa ni Ngai Mwene Vinya W'onthe,' oylla we amuetee invw'l itumi ntheu kuma kwa Mwiai wenyu? Na ethwa we nī műkengani, naí ya űvűngű wake Tkeethwa Tülü wake, na ethwa we nī wa w'o, îndî amwe ma maûndû ala we Omūteelemasya namo kwa Ola w'o makamūvalūkīla inyw'ī. Vate nzika. Ngai Mwene Vinya W'onthe mwlki-wa-nal, ndaműtongoeasya műkengani.

30.Inyw'ī andū makwa, ūsumbī nī wenyu ūmūnthī, mwī asumbīki nthī īno, īndī nūū ūla ūkatūtethya na kūtūsiīīa ithyī ūsilīlo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ethwa nīwooka īūlū waitū?' Valao aisye, 'Nyie nīmwolootela maūndū ala nyie ngwona mwene tū, na nyie nīngūmūtongoesya na nzīa īla ntheu.'

وَقَالَ رَجُلَّ مُؤْمِنَ ﴿ فِنْ الِ فِرْعَوْنَ يَكُنُمُ إِيْانَةَ اتَقْتُلُونَ رَجُلَا اَنْ تَكُولَ رَبِّى اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيْنَٰتِ مِنْ زَبِحُكُمُ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ * وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يَصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمُ مُ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِئَ مَنْ هُوَ مُسْدِقْ يَعِدُكُمُ مُنَاكِ اللهَ لَا يَهْدِئَ مَنْ هُوَ مُسْدِقْ

يْقَوْمُ نَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظِهِرِيْنَ فِي الْاَمْ ضِ فَنَنْ يَنْضُمُونَا مِنْ بَالْسِ اللهِ إِنْ جَاءَ نَا ْقَالَ فِنْعَوْنُ مَاۤ اُدِينَكُمْ إِلَّامَاۤ اَلٰى وَمَاۤ اَهٰدِينَكُمْ إِلَّا سَبِينَلَ الرَّشَادِ ۞ 31.Indī we üla weetīkīlile aisye, 'Inyw'ī andū makwa, 'Nyie nīna w'ia kwoondū wenyu, ta īvinda ya mbaanga ya ila nguthu,

32.Ta 0voo wa ando ma Noa, na Aati, na Athamuti, na asu ala mal îtina woo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamendeaa athûkûmi *Make* Ola ûte-ûlûngalu.

33.'Na inyw'ī andū makwa, Nyie nĩngūkĩa kwoondū wenyu ĩūlū wa mūthenya wa kwītana mūndū na ūla ūngĩ kwoondū wa ūtethyo.

34.'Müthenya üla inyw'l mükaalyüka müklite. Inyw'l müikethwa na müsilli kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na kwa we üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütw'llaa wa kwaa vaikethwa ndongoi.

35.'Na Yosevu nīwookie kwenyu tene ena mokūsī matheu, īndī inyw'ī mūyaaeka kwīthwa na nzika īūlū wa maūndū ala we wookie namo kūvika yīla we wakw'ie, inyw'ī mwaisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamūkīlya Mūtūmwa ītina wake ona īndīī.' Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmatusaa ma kwaa ala mekaa naī na methīawa na nzika.

36.Asu ala makaananīaa īūlū wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe mate na ūtonyi ona ūmwe ūkite ūkamavikīa mo. Uū nī ūthatyo mūnene mūno mbee wa metho ma Ngai Mwene Vinya W'onthe na mbee wa asu ala metīkīlaa. Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe

وَقَالَ الَّذِينَ أَمَنَ يُقَوْمِ إِنِّنَ آخَانُ عَلَيْكُمْ وَفُلَ يَوْمِ الْاَخْزَابِ أَنَّ

مِثْلُ دَأْبِ قَوْمِ نُوْجٍ وَكَادٍ وَثَنُوْدَ وَ الَّذِيْنَ مِنْ بَعْدِ هِمْ وَمَااللهُ يُونِدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ

وَيْقُوْمِ إِنَّ آخَافُ عَلِيْكُوْ يَوْمَ التَّنَادِ الْ

يُوْمَرَ تُكَوَّلُوْنَ مُذُهِدِيْنَ مَا لَكُوْمِّنَ اللهِ مِنْ عَاصِيْمٍ وَمَنْ يَنْضُلِلِ اللهُ فَكَا لَهُ مِنْ هَادٍ۞

وَلَقَذْ جَآءَ كُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَةِ فَمَا زِلْتُمْ فِي الْبَيِّنَةِ فَمَا زِلْتُمْ فِي الْبَيْنِةِ فَمَا زِلْتُمْ فِي الْبَيْنِةِ فَمَا كُمْ فِلْ تَحْقَ إِذَا هَلَكَ تُلْتُمُ لَنْ يَعْدِلُ لَنْ يَعْدِلُ لَكَ يُضِلُ لَنَ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُنْ رَبّابُ أَنْ

اِلَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِى الْمِتِ اللهِ بِغَيْرِسُلْطِنِ اَتَهُمُّ ا كَبُرَ مَفْتًا عِنْدَ اللهِ وَعِنْدَ اللَّذِيْنَ امَّنُوا ۖ كَذٰلِكَ يَطْبِعُ اللهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَانِدٍ حِبْبَادٍ۞ úsilīlaa ngoo ya kīla mūndū wī ngathīlo, mūng'endu.

37.Na valao aisye, 'We Amana, mbakle nyūmba ndūūlu nīkana nyie ndonye kwona nzīa,

38.'Nzīa sya kūthengeea matunī, nīkana nyie ndonye kūmūsisya Ngai wa Mose, na nyie vate nzika nīsūnīa we kwīthwa mūkengani.' Na ūu nīw'o ūthūku wa meko make waseūviw'e kwoneka wī mūseo methonī ma Valao, na we nīwaalyūlilwe kuma nzīanī īla ya w'o; na walany'o wa Valao wathelile na vathei ateo wanangīko.

LUKU 5

39.Na we Ola weetīkīlile aisye, 'Inyw'ī andū makwa, mbikīlei nyie. Nyie nīngūmūtongcesya nzĭanī ya ūlūngalu.

40.'Inyw'ī andū makwa, 'Thayū ūū wa nthī īno no ūthūmūo wa kavinda; na vate nzika, wīkalo mūlūmu nī Itunī.

41. Ula ona wiva wikaa üthüku akaivwa o ündü ümwe naw'o; indi üla ona wiva wikaa üseo, e mündüüme kana e mündü müka, na ni mwitikili----aa makalika üla Müündani; na makanengwa mithinzio nthini wa w'o yate kithimo.

42.'Na inyw'l ando makwa, nl ondo wa kuseng'ya ata, Nyie nglmwltla inyw'l otanglio nenyu mwlmbltla Nyie Mwaki.

43.'Inyw'l mwinthokya Nyie nilee kumwitikila Ngai Mwene Vinya

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يُهَالِمُنَّ ابْنِ لِى صَرْحًا لَعَكَٰ لِكَّا اَبُلُغُ الْاَسْبَابُ ﴾

أَسْبَابُ السَّلُوْتِ فَأَكَلِكَ إِلَى اللهِ مُوْسِمُ وَ اِنِّى لَاَظْنُهُ كَاذِبًا ۗ وَكُذْلِكَ زُيِّنَ الفِرْعَوْنَ سُوْرُعَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّمِيْلِ وَمَاكِيْدُ فِرْعَـوْنَ الآنِفِيْ عُ تَبَابٍ ۚ

وَقَالَ الَّذِئَى ٰ اٰمَنَ يُقَوْمِ الْيَعُوْنِ اَهْدِكُوْ سَبِيْلَ الدَّشَادِ ۞

يْقُوْمُ اِنْتُنَا لَهٰذِهِ الْحَيْوَةُ الذُّنْيَا مَتَنَاعٌ نَزَاِنَ الْإِذِوَّةَ فِي دَارُ الْقَرَادِ۞

مَنْ عَمِـلَ سَيِئْحُةٌ فَلَا يُخْزَى اِلَّا مِثْلَمَا ۚ وَ مَنْ عَبِـلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكْرٍ اَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنُ فَأُولَلِكَ يَكْ خُلُونَ اْلِحَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيْهَا بِغَيْرِحِسَابٍ ۞

وَ يٰقَوْمُ مَالِنَ اَدُعُوْكُمْ اِلَى النَّجْوَةِ وَ تَكُ عُوْنَزَىٰ } } إِلَى النَّارِشُ

تَكْ عُوْنِيَىٰ لِأَكْفُرَ بِاللهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ بِيْ بِهِ عِلْمُ ۚ وَ اَنَا اَذَعُوْكُمْ إِلَى الْعَزِيْزِ الْغَفَّا رِ۞ W'onthe na kûmwîanany'a na kîla nyie ndena ûmanyi wakyo, oyîla nyie ngûmwîta inyw'î kwa Ula-Wî-Vinya, Ula Mûekanîi-Mûnene.

44.'Vate nzika, üla inyw'ī mūmbītīaa Nyie nde syītwa īūlū wa nthī īno kana Itunī; na kana maūalūko maitū vate nzika, nī kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kana eki-ma-naī makeethwa ekali-ma-Mwakinī.

45.'Kwa ūu, o mītūkī mūkalilikana ūndū Nyie ngūmūtavya inyw'ī. Na nyie nīngūmwīkwatya Ngai Mwene Vinya W'onthe ūndūnī ūū wakwa. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmonaa athūkūmi make onthe.

46.Umīlīīlo wa ūvoo ūsu waī kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamūsūvīie ndakakwatwe nī ūthūku ūla mo mamūseūvīsye ona wīva, na ūsilīlo mwai nīwamathyūlūlūkile andū ma Valao-----

47. Ula Mwaki. Mo makatwawa nthīnī wa w'o kīoko na wīoo. Mūthenya ūla ūla saa ūkavika, kw'o kūkatavanw'a: 'Mekyei andū ma Valao nthīnī wa ūsilīlo ūla mwai mūno vyū.'

48.Na yīla mo makakaananīa mūndū na ūla ūngī nthīnī wa Mwaki, ala onzu makamatavya ala ang'endu, 'Nīw'o, ithyī twaī avikīli menyu; inyw'ī īndī, nīmūtonya kūtūnyivangīsya kīlungu kya Mwaki?'

49. Asu, ala maī ang'endu, makasya, 'Ithyī twī nthīnī waw'o ithyonthe. Ngai

لَاجُومُ اَنْتُنَا تَلْ عُونَوَى إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعُوةٌ يُفِ اللهُ عَلَى اللهِ وَانَ اللهُ إِنْ اللهُ إِنْ اللهُ

مُسَتَذْكُرُوْنَ مَا اَقُولُ لَكُمْ وَالْفَوْضُ اَمْرِيَى إِلَى اللهِ إِنَّ اللهُ بَصِيْرٌ بِالْمِبَادِ

فَوَقْعَهُ اللهُ سَيِّاتِ مَا مَكُرُوْا وَحَاقَ بِالِ فِرْعَوْنَ سُوْءُ الْعَذَابِ ﴿

اَلنَّالُ يُغْرَضُونَ عَلَيْهَا غُلُوَّا أَوَّ عَشِيثًا * وَيَوْمَرُ تَعُوُّمُ السَّاعَةُ سَادُخِلُوَّا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَــنَّ الْعَكَابِ@

وَإِذْ يَتَكَأَنُّهُوْنَ فِي التَّارِفِيَقُوْلُ الضَّعَفَّوُ الِلَّانِيْنَ اسْتَكُنْرُوْاَ إِنَّا كُنَّا لَكُوْرَبَّكًا فَهَلْ اَنْتُوْمُغُنْوُنَ عَنَّا نَصِيْبًا مِِّنَ النَّارِ۞

قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبُرُ وَآ إِنَّا كُلٌّ فِيْهَآ الإِنَّ اللَّهُ قَلْ

حُكُمُ بِنْنَ الْعِبَادِ ﴿

Mwene Vinya W'onthe nûtwîte katî wa athûkûmi *Make*.'

vaki aki, وَقَالَ الَّذِيْنَ فِى التَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ اذْعُوا We رَبَّكُمُ يُعَفِّفْ عَنَّا يَوُمًّا قِنَ الْعَذَابِ ۞

50.Na ala me nthini wa Mwaki makamatavya asūvii ma Iia-ya-Mwaki, 'Voyai kwa Mwiai wenyu nikana We atonye kūtūnyivangisya ūsililo kwa mūthenya o ūmwe.'

قَالُوَّا اَوَكُمْ تَكُ تَأْتِيْكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَةِ قَالُوَا بَلُ قَالُوَّا فَادْعُوا ۚ وَمَا دُغَوُا الْكُفِيدِ نِنَ الْآلِئِ ﴾ خَلْلٍ ۚ

51.Namo makamakūlya, 'Atūmwa menyu mayaamūvikīa inyw'ī mena Syama ntheu?' Mo makamasūngīa, 'Iī.' Asūvīi makamea,. 'Indī voyai.' Indī mboya sya alei nī sya mana.

LUKU 6

52. Vate nzika vyū, Ithyi nitūmatethasya Atūmwa Maitū na asu ala metikilaa, kwelī nthini wa thayū ūū wa yu na mūthenya ūla ngūsi ikaūngama,

53.Mūthenya üla mawīkwatyo moo matakamauna eki-ma-naĩ, na kĩumo kĩkeethĩwa kĩ kyoo na mwĩkalo mūthūku ükeethwa wĩ woo.

54.Na ow'o, Ithyi nitwamunengie Mose utongoi, na twamatwikithya Aana-ma-Isilaeli atiiwa ma Ivuku----

55.Utongoi na ūlilikany'o kwa andū ala mena kīlīko.

56.Kwa ūu, îthîwai na ūmīīsyo. Vate nzika, ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī wa w'o. Na îtyai ūekeo nūndū wa naī syenyu, na mūtale Mwlai waku na ndaīa Syake kioko na wioo.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلُنَا وَالَّذِينَ الْمَنُوا فِي الْحَيْوةِ الدُّنْيَا وَيُوْمَرِيَهُوْمُ الْاَشْهَا دُنْ

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظّٰلِينِيَ مَعْنِ دَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّغَنَةُ وَلَهُمْ شُوْءُ الدَّادِ۞

وَلَقَدُ التَّيْنَا مُوْسَى الْهُدَى وَاوْرُ شَنَا بَيِنَىَ اِسْرَآوِيْلَ الْكِتْبُ ﴿

هُدًى وَ ذِكْرُے لِأُولِي الْأَنْبَابِ ۞

فَاصْدِزانَ وَعْدَاللّٰهِ حَقَّ وَاسْتَغْفِمْ لِذَنْبِكَ وَ سَبِّخ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِنْكَارِ@ 57. Asu ala makaananīaa ī010 wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe mate na ûtonyi ona wīva ūmavikīe mo---Vai kīndū nthīnī wa ithūi syoo ateo ītomo ya ûnene ûla mo matakaûkwata ona īndīī. Kwa ûu, mantha wīvitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kwa ûla w'o, We nī Wīwi-W'onthe. Woni-W'onthe.

58. Vate nzika, umbi wa matu na nthi ni munene kuvita umbi wa mbaa andu; indi andu aingi muno vyu mayisi.

59.Na kîlalinda na ûla wî metho ti ûndû ûmwe; ona ala metîkîlaa na kwîka meko maseo ti *ûndû ûmwe* na ala mekaa mothûku. Înyw'î nîmûsûanîaa maûndû mayûthû.

60. Vate nzika, ūla Saa ūkavika; vai nzika nthīnī wayo; īndī andū aingī mayītīkīlaa.

61.Na Mwiai wenyu asya, 'Mboyei Nyie, Nyie ngamusungia mboya yenyu. Indi asu ala mekathilaa muno iulu wa kunthaitha Nyie vate nzika, makalika Ngienani me asonokye.'

LUKU 7

62.Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe ûla wamûmbîie inyw'î ûtuku nîkana mûtonye kûthûmûa nthînî wa w'o, na mûthenya kûmûtonyethya inyw'î kwona. Nîw'o, Ngai nî Mwîai wa mumo kwa mbaa andû, îndî andû aingî mûno vyû maitûngaa mûvea.

63.Usu ni We Ngai Mwene Vinya W'onthe Mwiai wenyu, Mombi wa

إِنَّ الَّذِيْنَ يُجَادِنُونَ فِيَّ أَيْتِ اللهِ بِغَيْرِسُلْطُنِ اَتْهُمُّ آن فِي صُدُوْرِهِمُ الْآكِبُرُّيَّا هُمْ بِبَالِغِيْةُ فَاسْتَعِذْ بِاللهُ إِنَّهُ هُوَ السَّيْئِ الْبَصِيْرُ

لَخَلْقُ السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ ٱلْكِرُمِنْ خَلِّقِ النَّاسِ وَ لِكِنَّ ٱلْثُرُّ الثَّاسِ لَا يَعْلُنُوْنَ

دَمَا يَسْتَوَى الْاَعْلَ وَالْبَصِيْرُهُ وَالَّذِينَ أَمَنُواْ وَعَيلُوا الصَّلِحْتِ وَلَاالْمُسِنَّ الْمَ قَدِلِينَ لَا مَسَا تَتَكَلَّ كَرُونَ ۞

إِنَّ السَّاعَةُ لَاٰ تِبَتُ كُوْ رَئِبَ فِيهُا وَ لِكِنَّ ٱكْثُرُ النَّاسَ لَا يُؤْمِنُونَ @

وَقَالَ رَبَّكُمُ انْمُمُونَ ٱسْجِّبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ إِنْ يَنْتَكُبُرُونَ عَنْ عِبَادَتِنْ سَيَنَا خُلُونَ جَهَنَّمَ دُخِينِنَ ﴿

الله الذي جَعَلَ لَكُمُ النَّيْلَ لِتَسْكُنُوْ افْفِرُ وَالنَّهَادُ مُبْصِمًا أَنَ اللهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَ لِكُنَّ اكْثُرَ النَّاسِ كَا يَشْكُرُونَ ﴿

مَعَى فِنَا لَمُواللَّهُ رَبُكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَنَّ كُوْ إِلَّهُ إِلَّهُ إِلَّا هُوَدٌّ

syîndû syonthe. Vai Ngai ûngî ateo We. Inyw'î mûalyûlîtwe mûkavetangwa vala We ûî ata?

64.Uu nïw'o maalyülawa ala mamileaa Misoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe.

65.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We
üla woombie nthī kwoondū wenyu
vandū va kūthūmūa, na ītu ta kīndū kya
kwīkwatya na kwa ūtalo We
nīwamūseūvīsye inyw'ī mūmbīlwe
mūseo vyū na amūnenge syaūya syenyu
nzeo. Usu nī We Ngai Mwene Vinya
W'on the, Mwīai wenyu. Kwa ūu,
kūathimwa nī Ngai Mwene Vinya
W'onthe, Mwīai wa nthī syonthe.

66.We nī We Ngai-Ula-Wī-Thayū. Vai Ngai ateo We. Kwa ūu, mūvoyei We, mwī aīkīīku Kwake nthīnī wa ndīni. Ndaīa syonthe nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wa nthī syonthe.

67. Asya, 'Nyie ninivatitwe kumathaitha asu ala inyw'i mumekailaa vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe nundu Nyie nimbikiwe ni mokusi matheu kuma kwa Mwiai wakwa; na Nyie niniyiaiwe kwinengane mwene kwa Mwiai wa nthi syonthe.

68.Usu nī We ūla wamūmbie inyw'ī kuma kītoonī, na kuma nthīnī wa īlovoto ya manzī, na kuma nthīnī wa īanga ya nthakame; na We nīwatumie mūsyawa ta syana; īndī We nūmūekaa inyw'ī mwīane mūtw'īke andū aima mena vinya mwīanīu, na īndī

فَأَنْي تُوْفِكُون ۞

كُذْلِكَ يُؤْفُكُ الَّذِينَ كَانُوا بِأَيْتِ اللَّهِ بَعْدُدُونَ ۞

ٱللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُّ الْاَرْضَ فَكَادًا وَ السَّمَاءُ مِنَا لَاَ وَصَوَّرَكُمُ وَاَحْسَنَ صُوَدَكُمْ وَسَ زَقَ كُمُمْ مِنَ الطِّيِّنِاتِ ذَٰ لِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ اللهُ رَبُ الْعَلِيْنِينَ ۞

هُوَالْتَىُ لَآ إِلَّهُ الْآهُوَ فَاذَعُوهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ أَلْحَمُدُ لِلهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۞

ثُلْ اِنِّى نُعِينَتُ اَنُ اَعْمُكَ الَّذِيْنَ تَكْ عُوْنَ مِنْ دُونِ اللهِ لَتَاجَاءَ فِيَ الْبَيِّنْتُ مِنْ زَنِيْ ُ وُأُمِرْتُ اَنْ اُسُلِمَ لِوَتِ الْعَلَمِيْنَ ۞

هُوالَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّرَمِنْ ثُطْفَةٍ ثُمَّمِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوَّا اَشُكَكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتُوفَى مِنْ قَبُلْ وَلِتَبْلُغُوَّا اَجَلَا مُسْمَى وَ لَعَلَىكُمْ مِنْ قَبُلْ وَلِتَبْلُغُوَّا اَجَلَا مُسْمَى وَ لَعَلَىكُمْ muitw'īka atumīa, onakau amwe katī wenyu nīmaekawa makakw'a mbeange--na We numuekaa inyw'ī mukekala thayu kuvika īvinda yīla yītw'ītwe, na nīkana mutonye kwīmanyīsya uī.

69.We nī We ūla ūnenganae thayū na ūetae kīkw'ū. Na yīla We watw'a ūndū ona wīva aasya tū, 'Ithīwa.' Na w'o ūyīthīwa.

هُوَ الَّذِى يُنْجِ وَيُرِيْتُ ۚ وَاذَا قَطْحَ اَمْرًا فَإِنْبَا ۚ يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۚ

LUKU 8

70.We noûmonete asu ala makaananīaa ĩũlũ wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe? Undū mo maendeee na kûalyūlwa kuma nthmī wa w'o!

71. Asu ala mayīleaa Ivuku na kīla Ithyī tūmatūmaa Atūmwa Maitū nakyo. Indī o mītūkī mo makamanya.

72.Yīla mo makalingīlwa mang'ang'a ngingonī syoo, na mīnyololo ota ûu. Mo makakusw'a.

73.Klw'ûnî klvyû kltheûklte; na îndî makavlvw'a nthînî wa Mwaki.

74.Na indi mo makakulw'a, 'Meiva asu ala inyw'i mwameananasya na Ngai.

75.;'Vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Mo makasūngla, 'Mo nīmatwale ithyl. Aiee, ithyl tūyaavoya kīndū kingl ona kiva mbee.' Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmaminaa alei.

ٱلَهُ تَكُرُلِي الَّذِيْنَ يُجَادِلُأَنَ فِي اللهِ ال

الَّذِيْنَ كَذَّبُوا بِالْكِتْبِ وَبِمَا اَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا مُسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴾ وَذِ الْاَغْلُلُ فِي آغْنَا قِهِمْ وَالسَّلْسِلُ يُعْمِرُونَ ﴾

فِي الْجَينِيمِ أَ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجُرُونَ ﴿
ثُمَّ قِينَلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمُ تُشُورُكُونَ ﴿

مِنْ دُوْتِ اللهِ قَالُوْا صَلُوْاعَنَا كِلْ لَـُمْ وَكُنْ اللهُ نَكْ عُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا ﴿كُذُ إِلَى يُضِــُلُ اللهُ الْكُفِرِيْنَ ﴾ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ الله 76.Kītumi nūndū inyw'ī nīmwatanīaa lūlū wa nthī mūte na wīanīu, na nūndū nīmweekie mong'endu.

77.'Likai inyw'ī mbingīlonī sya Ngiena, mwīkalae vo. Na wīkalo wa ala ang'endu nī mūthūku.

78.Kwa ūu we, īthwa na ūmīīsyo. Vate nzika, ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī wa w'o. Na ona Ithyī tūkakwony'a we kīlungu kīmwe kya maūndū ala ithyī tūmathīte mo, kana tūkaūkw'īthya we mbee wa wīanīu wa Otianīo Witū, mo makatūngwa Kwitū ona kweekwa ata.

79.Na Ithyī nītwamatūmie Atūmwa mbee waku we, na amwe moo nī ala Ithyī twaūweteie we, na amwe moo Ithyī tūyaakūwetea we; na kūitonyeka kwa Mūtūmwa ona wīva kūete Kyama ateo kwa ūthei wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īndī yīla ūtw'īo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wookie, ūvoo nīwatw'iwe na ūla w'o, na īndī ala maneenie ūvūngū nīmaanangīkie.

LUKU 9

80.Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe üla wamumble inyw'ī ng'ombe nīkana mwilīsae imwe syasyo, na mūlsae imwe katī wasyo.

81.Na inyw'i mwina motandithyo angī nthini wasyo, na kana, kwoondu wasyo, mutonye kwianisya wendi ona wiva ala matonya kwithwa nthini wa ithui syenyu. Na iulu wasyo na nthini wa ngalawa inyw'i nimukuawa.

ۮ۬ڸؚڬؙؙؙۮ۬؈ۭؠ۬ٵؘۘػؙٮ۬۬ؿؙۯؾؘڡٛٚڗػۏٛؽؘ؋ۣٵڶٳۯؘۻؚؠؚڬؽڔ ٵٮؙػۊ۫ٙۛۯؠؚؠٮٙٲػؙٮ۬۫ؿؙۯۼۯؽ۞

ٱؙۮؙخُكُاۤاَ اَبُوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِينَنَ فِيْهَا ۚ فَيِمْشَ مَثْوَے الْمُتَكَلِّذِيْنَ۞

فَاصْدِرُ إِنَّ وَمُدَ اللهِ حَقَّ فَإِمَّا نُرِينُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُ هُمْ اَوْنَتُوْفِيَتَكَ فَإِلَيْنَا يُرْجُعُونَ ۞

وُلُقُلُ اَرْسُلْنَا رُسُلًا مِّنْ قَبَلِكَ مِنْهُمُ مَّنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمُ مِّنْ لَمْ نَفْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُوْلِ اَنْ يَأْتِى بِالِيَةِ الْآبِإِذْنِ اللهِ ۚ فَإِذَا جَاْءَ عُمُ اللهِ قَضِى بِالْحَقِّ وَحَسِمَ هُنَالِكَ الْنُبِطِلُونَ ﴿

ٱللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُّ الْاَفْعَامَ لِلَّرُكُبُولُومِهُمَّا وَمِثْهَا تَأْكُلُونَ ﴿

وَلَكُذْ فِيْهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلِيْهَا حَاجَةً لِئِنُ صُدُوْرِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ۖ 82.Na We numwonasya inyw'i Syama Syake; kwa uu indi, inyw'i mukailea Syama syiva sya Ngai Mwene Vinya W'onthe?.

83.Mo nomaanganga ĩ0lũ wa nthĩ nĩkana makatonya kwona mữminûkílyo wa asu ala maĩ mbee woo? Mo maĩ aingĩ kũvĩta aa, na mena ũtonyi mữnene nthĩnĩ wa movano ala mo matiie ĩtina woo ĩulũ wa nthĩ. Indĩ maũndữ onthe ala mo meekie mayaĩ na ữuno kwoo.

84.Na yīla Atūmwa moo mamavikīie mena Syama syīyonanītye, nīmeethīiwe na ūtanu mwingī nūndū wa ūmanyi ūla mo maī na w'o. Na ūndū ūla mo mavūthasya nīwamathyūlūlūkile.

85.Na yīla mo moonie ūsilīlo Witū maisye, 'Ithyī nītūūmwītīkīla Ngai Mwene Vinya W'onthe E-Weka na nītūkwilea syonthe ila ithyī twamwīananasya We nasyo.

86.lndī mŪtkīlo woo ndwal Ūtonya kŪmauna na klndŪ *vinda* ylla moonie Ūsilīlo WitŪ. UŪ nl mwlao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Ūla withlītwe ŪithŪkŪma vyŪ lūlŪ wa athŪkŪmi Make. Na Ūu nlw'o Ithyl twamaminie ala maleile kwltikila.

وَ يُرِينَكُمْ أَيْتِهِ فَأَقَ أَيْتِ اللهِ تُنْكِرُونَ ۞

افَكُمْ يَسِيُرُوا فِي الْأَرْضِ فَيُنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاتِيكَةُ الَّذِيْنَ مِن تَبْلِهِمْ كَانُوا الْكُثْرُفِهُمْ وَاللَّكَ قُوَةً وَالْتَارُا فِي الْاَرْضِ فَكَا اَغْنَى عَنْهُمْ قَا كَانُوا كُلُسُهُونَ ۞

فَكُتَا جَآءَ تَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنْتِ فَرِخُوا عِاعِنْكُمْ فِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ قَاكَانُوا بِهِ يَسْتَهْذِءُونَ ﴿

فَلَتَا رَاوَا بَالْسَنَا قَالُوٓا الْمَنَا بِاللّٰهِ وَحُدَّةُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِيْنَ ۞

فَلَمْرِيكْ يَنْفَعُهُمْ إِيْمَا نُهُمْ لِكَا كَأَوَّا كِأَوَّا كَأَوَّا كَأَوَّا كَأَوَّا كَأَوَّا كَأَوَّا كَأَوْ سُلْتَ اللهِ الَّذِيْ قَلْ خَلَتْ فِي عِبَادِمْ * وَحَسِرَ يْجْ هُنَالِكَ الْكَفِرُوْنَ شَ

HAA MIIM SAJDA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Haa Miim. Ula Walliwe-NFK0talwa, Mwlai-Wa-Ndala

3. Uŭ nĩ ûvuany'o kuma kwa ûla Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

4.Ivuku, Mīsoa yayo ītavanītw'e kwa ŭkuvī----īsomawa kaingī yaseūviw'e ūtheinī kwa ūtheu---kwa andū ala mena ūmanyi.

5.Műeti-wa-űvoo műseo na Műkaanany'a. Indí andű aingí műno moo nímelelűkaa na mayíw'aa.

6.Na mo maasya, 'Ngoo sitû syî uungu wa ngunîko na nî nziîle iikew'e maûndû ala we ûûtwîtîa ithyî, na nthînî wa matû maitû ve kûlea kwîw'a, na katî waitû naku we ve tûtû, kwa ûu we endeea na wîa waku; ithyî ota ûu nîtûthûkûmîte.'

7. Asya, 'Nyie nio mundu tenyu. Nikuvuanitw'e kwakwa kana Ngai wenyu ni Ngai-umwe; kwa uu, endai Kwake mulungele mutekwathukanga na ityai uekeo Kwake.' Na woo ni wa avoyi ma mivw'anano,

8.Ala mataumasya Saka na mo nimo ala mayileaa Itu.

9.Ta kwa asu ala metikilaa na kwika mawia maseo, vate nzika, mo

إنسيرالله الرخلن الركينسون

حمر آ

تَنْزِيْكُ مِّنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۞ كِنْكُ فُصِّلَتُ ايْتُهَ قُرُاكًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعَلَوُنَكُ

ؽڞؚؽٚڒٞٵۊؙٮؙؙۏؚؽ۫ڒۘٵٛڡؙٵؘۼۘڗۻؘٲڵؙؿڗؙۿؙ؞ٝۄڡۿۿڒ؆ ڽۺٮٛۼؙۏؾ۞

وَقَانُوا قُلُوٰبُنَا فِنَ آكِسَةٍ مِتَا تَدْعُونَاۤ اليَّهِ وَفِنَ اٰذَ ابِنَا وَقُرُّ وَمِنَ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ جِابُ إَنِّ فَاعْمَلْ إِنْنَا عَلِمُوْنَ ۞

فُلُ إِنْكَا آنَا بَشَرٌ فِنْلُكُمْ يُونِى إِنْ اَتَكَا إِلَا اَنْكَا إِلَىٰكُمُ اللهُ وَاللهُ اَنْكَا إِلَىٰكُمُ اللهُ وَاللهُ اللهُ وَاللهُ وَلِلْمُواللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَ

الَّذِيْنَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكُوةَ وَهُمْ بِالْخِرَةِ هُمُ كُفِرُونَ ۞ إِنَّ الَّذِيْنَ امْنُوْا وَعَيلُوا الصَّلِحْتِ لَهُمُ اَجْزٌ عَيْدُ makeethwa na Ituvi yIla yItakathela.

غ مُنْنُونِ^قَ

LUKU 2

10. Asya, 'Inyw'î ow'o nîmūūmūlea We ūla woombie nthi nthini wa mavinda eli? Na inyw'i mwimūseūvisya atindany'a Make We?' Usu ni Mwiai wa nthi syonthe.

11. We niweekiie iima numu nthini wayo iungeme lulu wa uthyu wayo, na vo eekia mauathimo nthini wayo na eanany'a nzia sya kyauya nesa nthini wa mavinda ana—mavw'anene kwa onthe ala mamanthaa.

12.Na īndī We ayelekela ītu yīla yailyī kīndū ta syūki, na ayītavya na nthī: 'ūkai inyw'ī inyw'elī, mūkyenda na mūtekwenda.' Nasyo syasya, 'Ithyī nītūkūka nī kwenda.'

13.Kwa ûu, We nîwameanîisye matu mûonza nthînî wa matukû elî, na We nîwayîvuanîsye kîla îtu wîa wayo. Na Ithyî nîtwayanakavisye îtu yîla ya îtheo na mataa ma kyeni kwoondû wa ûsûvîo. Ûsu nî ûtw'îo wa ûla Wî-Vinya, Umanyi-W'onthe.

14.Indî ethwa mo nîmekûalyûka, îndî we asya, 'Nyie nîmûkaany'a îûlû wa ûsilîlo wa kwananga ta ûla wamakwatie Aati na Athamuti.'

15.Yīla Atūmwa moo mamavikīie kuma mbee woo na ītina woo, makyasya: 'Mūikamūthaithe ūngī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe,' Namo maisye, 'Takethwa Mwīai waitū nīwendie ūu,

قُلْ آمِنْكُمْ لِتَكُفُّرُونَ بِالَّذِيٰ خَلَقَ الْاَرْضَ فِيْ يَوْمَيْنِ وَتَجَعَلُوْنَ لَهُ آمِنْكَ ادًا * ذٰ اِلِكَ سَرَبُّ الْعٰلَيْنِنَ شَ

وَجَعَلَ فِيْهَا رَوَاسِىَ مِنْ فَوْقِهَا وَلِمِكَ فِيْهَا وَقَكَرُ فِيْهَا اَقُواتُهَا فِنَ اَزْبَعَةَ اَيَامٍ * سَوَآءً بِلسَّا أَمِلِنِينَ ﴿

ثُغُراسْتَنَى إِلَى السَّكَآءِ وَهِى دُخَانُ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ انْتِياطُوعًا أَوْكُوهًا * قَالَتَا أَتَيْنَا كَالْمِعِينَ ﴿

فَقَضْهُنَ سَنْعَ سَلُوتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَ اَوْسَے فِى كُلِ سَنَا ﴿ اَمْرَهَا * وَزَيَّنَا السَّمَاءُ الدُّنْيَا بِمَصَابِيْحَ * وَحِفْظًا * ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْرِ الْعَلِيْمِ ﴿

فَإِنْ آغَرَضُواْ فَقُلْ آئنُذَرْتُكُفُرضعِقَةٌ قِبْثُلَ صعِقَةِ عَادِ وَتُنُوْدَ۞

إِذْ جَآءَ تُهُمُ الزُسُلُ مِنْ بَيْنِ آيْدِيْهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ ٱلْاَتَعْبُدُ وَآلِالَا اللهُ قَالُوْا لَوَشَاءُ رَبُنَا لَاَنْزَلَ مَلْلِكُةٌ فَإِنَّا إِمَا أَرْسِلْتُمْ بِهِ كُفِرُونَ ۞ We vate nzika, ethīwa amatheeisye alaīka. Kwa ūu, ithyī nītūūmalea maūndū ala we ūtūmītwe namo.'

16.Na ĩũ lũ wa Aati, nĩmeekie mong'endu ĩũ lũ wa nthĩ, matena ũ la w'o, makyasya, 'Nũ ũ ũ la wĩna ũ tonyi mbee waitũ ithyĩ? Ula wamombie mo, ndena ũ tonyi mũ no kwĩ mo? Indĩ mo nĩmaendeeie na kwilea Syama Sitũ.

17.Kwa ûu, Ithyî nîtwamatwaîe kîuutani kyai kya matukû me *mwaa*, nîkana tûtonye kûmasamîthya ûsilîlo wa thîna nthînî wa thayû ûû wa yu. Na ûsilîlo wa Itunî vate nzika, ûkeethwa wî mûnenange, namo maikatetheew'a.

18.Na Tala Athamuti, wa Ithyĩ nîtwamanengie ūtongoi. ĩndĩ mo nîmendie Ûlalinda wa Ûtongoi, kwa Ûu, mbaanga va **Usil**llo wa thīna nīyamakwatie, nūndū wa maūndū ala mo meekite

19.Na Ithyī nītwamatangīle ala meetīkīlile na kwīka ūlūngalu.

LUKU 3

20.Na muthenya ula amaitha ma Ngai Mwene Vinya W'onthe makombanw'a vamwe na kutongoew'a mwakini, mo makaaiiwa nesa.

21.Kūvika yīla mo makavika vala w'o ūī, matū moo na metho moo na ikonde syoo ikaumya ūkūsī īūlū wa maūndū ala mo meethīiwe mayīka.

فَأَمَّاعَادُ فَاسْتُكْبُرُوْا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَ قَالُوْا مَنْ اَشَكُ مِنَّا قُوْةً ﴿ اَوَكُمْ يَرُوْا اَنَّ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَكُ مِنْهُمْ قُوَةً ﴿ وَكَالْنُوا بِأَنْتِنَا رَجْحَدُونَ ۞

فَأَرْسُلْنَا عَلَيْهِمْ دِيْكًا صَرْصَكًا فِيَّ اَكَامٍ نَجِسَاتٍ لِنُذِي يُقَهُمُ عَذَابَ الْخِزْي فِي الْحَيْوةِ الدُّنْيَأُ وُلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ آخْزِے وَهُمُ لَا يُنْصَمُّ وُنَ ۞

وَاتَمَا ثَنُوْدُ فَهَكَ يَنْهُمُ فَاسْتَحَبُّوا الْعَلَى عَلَى الْهُدُونِ الْهُدُنِ الْهُدُنِ الْهُدُنِ الْهُدُنِ إِلَاكُونَ آنَ اللهُدُنِ الْهُدُنِ اللهُدُنِ نِ اللهُدُنِ اللهُدُنِ اللهُدُنِي اللهُدُنِ اللّهُ اللهُدُنِ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللهُ اللهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّ

للهُ وَجُيْنُنَا الَّذِيْنَ امْنُوا وَكَانُوْا يَتَّقُونَ ﴿

وَيُؤْمَرِيُحْشُمُ اَعْدَاءُ اللهِ إِلَى النِّنَاسِ فَهُمْ يُؤذَعُونَ ۞

حَتَّ إِذَا مَا جَآءُوْهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَ ٱبْصَارُهُمْ وَجُلُوْدُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۞ 22.Namo makaikūlya ikonde syoo, 'Inyw'ī mwīumya ūkūsī īūlū waitū nīkī?' Nasyo ikamasūngīa, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe nūtūtonyethetye ithyī kūneena tondū We nūkītonyethetye kīla kīndū kīngī ona kīva kūneena. Na We nī We ūla wamūmbie inyw'ī īvindanī ya mbee, na Kwake We nīkw'o mūtūngītwe.

23.'Na inyw'î nîmwaleile kûkîa yîla inyw'î mweekaa naî na nîkyo kîtumi matû menyu na metho menyu na ikonde syenyu imumbûlîte, nenyu mwasûanîaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndaamamanya mûno maûndû ala inyw'î mweekaa.

24.'Na Osūanīo Osu wenyu, Ola inyw'ī mwasūanīie Tūlū wa Ngai Mwlai wenyu, nūmwanangīte inyw'ī. Kwa Ou, yu inyw'ī nīmūtw'īkīte katī wa asu ala malte.'

25.Yu ethwa mo nimatonya kumiisya, Mwaki niw'o utuo woo; na ethwa mo memantha kwithukiiw'a mo maikethwa kati wa asu ala ma kwiw'ika.

26.Na Ithyl nitwailte kwoondû woo anyanyae ala moonekaa me ma kwendeesya kwoo maûndû ala mavlitite mbee na ala mameteele mbee woo; na ûtwio niwaumiw'e lûlû wa mo otondû waumiw'e andû ala mal mbee woo ma Mayini---andû anene kana andû ala angî. Vate nzika, mo mal na wasyo.

وَ قَالُوْا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْ تُمْ عَلَيْنَا ۚ قَالُوۤا ٱنطَقَنَا اللهُ الَّذِيۡ اَنطَقَ كُلُّ شُئُ وَهُوخَلَقَكُمُ اَوۡلَ مَرۡةٍ وَ لِالنِّهِ تُوْجَعُوۡنَ ۞

وَمَا كُنْتُهُ تِشَتَتِرُوْنَ آنَ يَشُهَدَ عَلِيَكُمْ سَمُعُكُمُ وَلَاّ اَبْصَارُكُمْ وَلَاجُلُوْدُكُمْ وَلَاِنْ ظَنَنْتُمُ اَنَّ الله لا يَعْلَمُ كَثِيرًا فِتَا تَعْمَلُوْنَ ۞

دَ ذٰلِكُمْ ظَنُكُمُ الَّذِى ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَدْدِلْكُمُّ فَأَصْبَحْتُمْ فِنَ الْخَسِدِيْنَ ۞

فَإِنْ يَصْبِرُواْ فَالنَّارُ مَثْوَى لَهُمْ ْوَإِنْ يَتَتَعَيَّوْا قَمَاهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِيْنَ ۞

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَنَا جِيْنَ آيْدِيْهِمْ وَمَاخَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِنَّ أُمَيِهِ قَلْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِ وَالْإِنْنِ إِنَّهُمْ كَانُوا خُرِسِوِيْنَ ﴿

LUKU 4

27.Na ala matetīkīlaa maasya, 'Mūikamīthukīīsye Kulani īno, mīlonzelei yīla *īkūsomwa* nīkana mūtonye kūsinda.'

28.Na ow'o vyū vate nzika, Ithył tūkamasamithya ala matetikilaa ūsililo mwai, na ow'o vyū, Ithył tūkamatuva mo kwoondū wa meko moo ala mathūku mūno vyū.

29.Yu niyo ituvi ya amaitha ma Ngai Mwene Vinya W'onthe---ûla Mwaki. Navo vakeethwa na mûsyî wa kwikala kwoondû woo nûndû mo nimaileaa Syama Sitû.

30.Na asu ala matetīkīlaa makaasya, 'Mwīai waitū, twony'e ithyī ala matūthyoekisye kuma katī wa elī mayini na andū, nīkana ithyī tūtonye kŪmaia uungu wa nyaīī sitŪ, nīkana i-nguthu syelī itonye kwīthwa katī wa ala me ītheo vyū.'

31. Ta kwa asu ala maasya, 'Mwlai waitu ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Indi makithwa na umilsyo, alaika nimatheeaa lulu woo makyasya, 'Muikakie inyw'i, ona muikew'e kyeva; na tanai nthini wa Muunda ula inyw'i mwathiwe.

32.Ithyī twī anyanyae menyu nthīnī wa thayū ūū wa yu na Itunī. Na inyw'ī mūkeethwa na syīndū syonthe vo ila mathayū menyu makenda, na vo inyw'īmūkeethwa na syīndū syonthe ila mūketya.----

وَقَالَ الْذِيْنَ كُفُرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهِذَا الْقُـرُانِ وَالْغَوْا فِيْهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ۞

نَكُنَّذِيُقُقَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيْدُا ۗ وَ لَنَجْزِيَتُهُمُ اَسْوَا الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

ذٰلِكَ جَزَاءُ ٱعْلَى ﴿ اللَّهِ النَّكَارُ ۗ لَهُمْ فِيهُمَا دَاسُ الْخُلْلِ جَزَاءٌ ۚ إِمَا كَانُوا بِأَيْوَنَا يَجْحَلُمُونَ ۞

وَقَالَ الَّذِيْنَ كُفُرُوْا رَثِّنَاۤ اَدِنَا الْذَيْنِ اَضَـلْنَا مِنَ الْحِنِّ وَالْإِنْسِ نَجْعَلْهُمَا ثَخْتَ اَقْدَامِنَا لِيَكُوْنَا مِنَ الْاَسْغَلِيْنَ۞

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَجُنَا اللهُ ثُمُّ السَّقَامُوا تَتَتَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلْهِكَةُ الْاَتَنَافُوا وَلَا تَخَرُّلُوا وَ اَبْوَمُوا بِالْهَنَّةِ الَّتِيْ كُنْتُوْرُوْعَلُ وْنَ

نَحْنُ أَوْلِلَّؤُكُمْ فِي الْحَيْوَةِ اللَّهُ نِيَا وَفِي الْاَخِرَةِ وَلَكُمْ فِيْهَا مَا تَشْتَرُفِى اَنْفُسُكُمْ وَكُلُمْ فِيْهَا مَا تَكَاعُوْنَ ۗ 33,'Uthokyo kuma kwa ûla Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

ا مُنْزُلًا مِنْ عَفُوْدٍ زَجِيْمٍ ا

LUKUS

34.Na nûû ûla mûseango kwa ûneeni kûvîta ûla ûmathokasya andû kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na wîkaa mawîa maseo na waasya, 'Nyie vate nzika, nî ûmwe wa ala menenganae?'

35.Na üseo na üthüku iivw'anene. Lüngyai üthüku na ündü üla müseo vyü. Na sisya, we üla katî wake naku we mwene vanaî ümaitha, akeethwa ta münyanya müno.

36.Indī vayīī ūnengawe kyu ateo asu ala momīīasya; na vai ūnengawe kyu ateo ūmwe ūla wīna kīanda kīnene kya ndaīa.

37.Na ethwa üsesengani wa Satani ükaüsesenga we, Indi mantha wivitho kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, We ni We Wiwi-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

38.Na katī wa Syama Syake nī ūtukū na mūthenya na syua na mwei. Mūīkayītulīlye syua ndu inyw'ī ene kana mwei, īndī īvingilityei nthī mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ūla wasyūmbie syo, ethwa We nī We inyw'ī mūthaithaa na w'o.

39.Indî ethwa mo nîmasyoka îtina na ngathîio, mo mekaa vu kwa kwỹ vn va mo ene. Oyîla asu ala mena mwîai woo nîmamûtaîaa We útukû na mûthenya, namo mainoaa ona vanini.

وَمَنْ آخْسَنُ قَوْلًا قِنْنَ دَعَا إِلَى اللهِ وَعَيلَ صَالِحًا وَعَيلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّانِيْ مِنَ الْنُسْلِدِيْنَ ﴿

وَلَا تَسْتَدِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِثَتُهُ ۖ إِذِفَعُ بِالْتِّئِ عِنَ آخْسَنُ فَإِذَا الَّذِئ بُيْنَكَ وَبَيْنَكَ عَلَاوَةٌ كَانَنَهُ وَلِنَّ حَمِيْمُ

وَمَا يُلَقَّهُاۤ إِلَّا الَّذِينَ صَبُرُوا ۚ وَمَا يُلَقَّهُاۤ اِلَّا ذُوْحَظًا عَظِيْهٍ۞

وَإِمَّا يُنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطِنِ نَزْعٌ فَاسْتَعِلْ بِاللهِ ْإِنَّهُ هُوَالسَّيِنِيُّ الْعَلِيْمُ۞

وَمِنْ الْمِيْهِ الْمُنْكُ وَالنَّهُا وُوَالشَّمْسُ وَالْقَسَرُ * لَا تَنْهُكُ وَالِلشَّنْسِ وَلَا لِلْقَسَرِ وَالْهُكُوٰ الْمِيْلُوٰ خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمُ لِيَّاهُ تَخَمُّكُ وْنَ۞

وَّانِ اسْتَكُلُرُوْا فَالَّذِيْنَ عِنْدَ دَتِكَ يُسَيِّحُونَ لَهُ وَاللَّهِ اللَّهِ عَنْدَ دَتِكَ يُسَيِّحُونَ لَهُ وَالْيَلِ وَاللَّهَادِ وَهُمْرِلَا يَسْتَنُوْنَ ۖ ﴿ 40.Na katī wa Syama Syake nī kīī: kana inyw'ī nīmwonaa nthī yī nyūmū, īndī yīla Ithyī twamītheesya kīw'ū īūlū wayo, nīyulusanaa na nīyimbaa īkethwa na wenze. Vate nzika, We ūla wamīthayūūkisye yo nūtonya kūthayūūkya akw'ū. We ena ūtonyi īūlū wa syīndū syonthe.

41. Vate nzika, asu ala mathokoanaa lõlü wa Syama Sitü ti avithlku Kwitü Ithyl. We, Indi, üla wikitw'e nthini wa Mwaki ni müseo kana ni we üla umaa vo e müima Müthenyani wa üthayüükyo? Ikai inyw'i ündü mükwenda. Vate nzika We nümonaa maündü onthe ala inyw'i mwikaa.

42. Asu ala matawitikilaa ülilikany'o yila wamavikia *nimo mena wasyo*. Na ow'o yo ni Ivuku yi vinya.

43.Uvūngū ndūtonya kūylthengeea yo kuma mbee wayo kana ltina wayo. Yo nī uvuany'o kuma kwa ula-Mul, Wallwe - Nl-Kutalwa.

44. Vai ŭndû we ûûtavw'a ateo ûndû ûla wataviw'e Atûmwa ala maî mbee waku. Ow'o Mwîai waku nî Mûnene wa ûekeo; na ota ûu Mûnene wa ûsilîlo wî woo.

45.Na takethwa Ithyi twamiseuvisye Kulani na kithyomo kieni, mo vate nzika, methwa makulilye, 'Niki Misoa yayo ti mithesye? Kyau! Kithyomo kieni na Mualavu?' Asya, 'Yo ni utongoi na muito kwa asu ala metikilaa.' Indi ta kwa asu ala.

وَمِنْ أَيْتِهَ آنَكَ تَرَے الْأَرْضَ خَاشِعَةً كُلْأَ آثُولُنَا مُلَيْهَا الْمَاءَ الْهَلَزَتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي آخَيَاهَا لَمُنْ الْمُوْلُ إِنَّهُ عَلِمُ كُلِّ شَمْعُ قَدِيْدً؟

لِكَ الَّذِيْنَ يُلْحِدُونَ فِنَ التِينَالَا يَخْفَوْنَ مَلَيْنَا اَنَكُنْ يُلْقَىٰ فِى النَّارِ خَيْرٌ اَمْرْ هَنْ يَأْلِنَ اٰمِنَّا يَوْمَ الْقِيْمَةُ ۚ اِعْمَلُوْا مَا شِئْتُمُ ۚ إِنَّا مِمَا تَخْمَلُونَ بَعِيْرٌ۞

ٳڽؘٵڵٙؽڹؿۘػڡؙٞڒ۠ٳؠؚ**ٳڶؽٷؚڶؾٙٵۼۘٲڎٙۿ**۬ڒۧۯٳڵٙڰؙڶڲڶڰ ۼؽڹٛڒٞۿ

لَايُأْتِيْهِ الْبَاطِلُ مِنْ يَيْنِ يَدَيْهِ وَلَامِنْ خَلْفِهُ تَنْزِيْكُ فِنْ حَكِيْمِ حَيِيْدٍ ۞

مَا يُقَالُ لَكَ اِلْآمَا قَدْ قِيْلَ لِلرَّسُلِ مِن قَبَلِكَ أُ إِنَّ رَبَكَ لَذُومَ غَفِيَةٍ وَذُوْعِقَابٍ اَلِيْهِ وَلَوْجَعَلْنَهُ قُوْانًا الْجُمِيَّا اَقَالُوْالْوَلَا مُصِّلَتُ الْمِيْةُ مَا خَيِئٌ وَعَرَبِيُ مَثْلُ هُوَ لِلَّذِيْنَ امَنُوا هُدَّ اللَّهِ مَا وَالْمَالُ اللَّهِ مَا وَقَدْ وَشِفَا آثِهُ وَالْمَانِيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ فِيَ الْذَانِهِ مَرْوَفَدُ matetīkīlaa, ve kŪlea kwīw'a nthīnī wa matŪ moo, na kwoo nī Ūlalinda. Mo, otondŪ kwailyī, nīmekwītwa kuma vandŪ vaasa.

وَّهُوَعَلَيْهِمْ عَثَىٰ اُولِيِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مُسَكَانٍ عُيْ بَعِيْدٍ ۞

LUKU 6

46.Na Ithyî nîtwamûnengie Mose Ivuku, îndî ivathûkany'o nîsyeethîiwe lûlû wa yo; na takethwa ti îla ndeto yavîtîte mbee kuma kwa Mwîai waku *Ovoo* wîthwa watwiwe katî woo; na vate nzika, mo me nthînî wa nzika itathelaa lûlû wayo.

47.Ula ona wīva wīkaa nesa, nī kwoondū wa thayū wake mwene; na ūla ona wīva wīkaa naī, yo īkamūalyūka we mwene tū. Na Mwīai waku ti ūla ūte mūlūngalu ona vanini kwa athūkūmi Make.

48.Umanyi wa üla Saa ütüngitwe Kwake eweka. Na vai matunda maumaa kuma ikondini syamo, ona kila kiva kiikuaa ivu, ona kiisyaa kaana, ateo nthini wa ümanyi Wake. Na sūaniai müthenya üla We ükameta mo, akyasya, 'Meiva atindany'a ala mawetaniaw'a Nakwa Nyie? Namo makasya, 'Ithyi twiūtavya We, kana vai kati waitū ngūsī ya ūu.'

49. Na kyonthe kila mo makikailaa mbee kikamaia mo, indi mo makamanya kana vai ükiilo kwoo.

50.Mündü ndanoaa nī kūvoyea ūseo; īndī ethwa ūthūku nīwamūkiita, nūkusaa ngoo, na kwīthwa atena wīkwatyo w'onthe. وَ لَقُدْ أَتَيْنَا مُوْسَى الْكِتْبُ فَاخْتُلِفَ فِيْهُ وَكُوْلَا كُلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِكَ لَقُضِى بَيْنَهُ مُرُولِكَ لَوْنَ شَكْقٍ فِينْهُ مُرِئِبٍ ۞

مَنْ عَبِلَ صَالِمًا فِلنَفْسِهِ وَمَنْ اَسَاءٌ فَعَلَيْهَا * وَمَا رَبُكَ بِطَلَامُ الْغَبِيْدِ ۞

﴿ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةُ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَوْتٍ مِن ثَمَوْتٍ مِن ثَمَوْتٍ مِن أَنْى وَلَا تَضَعُ الْمَن أَنْنَى وَلَا تَضَعُ الْاَبِعِلْمِهُ وَيَوْمَ يُنَادِيْهِمْ أَيْنَ شُرَكًا وَى قَالُوْآ الْوَالْفَا الْوَالْمَانُ مَا مِنَا مِن شَهِيْدٍ ﴿

وَضَلَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَنْعُونَ مِن تَبَلُ وَظَنُوا مَا لَهُمْ مِنْ ثَبَلُ وَظَنُوا مَا لَهُمْ مِنْ ثَبِلُ وَظَنُوا

لَا يَسْتُمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَآ الْخَيْرُ وَإِنْ مَسَّمُ الثَّمَّ الْمُثَمُّ فَيُنُوسٌ قَنُوطُ۞ 51.Na ethwa Ithyi nitwamūsamīthya tei kuma Kwitū-ene, itina wa thina *Omwe* ūla ūmūkwatīte we, vate nzika, we akasya, '00 nūmbailīte Nyie; na Nyie ndiūsūanīa kana ūla Mūthenya nūkavika ona indiī. Indi ethwa Nyie ningūtūngwa kwa Mwiai wakwa, Nyie indi, vate nzika, ngakwata maūndū ala maseo mūno vyū ni vamwe Nake We.'

Na Ithyi vate nzika, tûkamatavya alei maûndû onthe ala mo meekie, na vate nzika, Ithyi tûkamasamîthya mo ûsilîlo mûmû.

52.Na yīla Ithyī twanengane īnee īūlū wa mūndū, we nīwīvūthasya yo na nīwathūkaa ūtee; īndī yīla ūthūku wamūkiita we, asi! We e vau e mūvoyi wa mboya ndaasa.

53. Asya, 'Ndavyai Nyie, ethwa nī ūvoo umīte kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, īndī nīmūkūlea kūwītīkīla, nūū ūla mwau mūno mbee wa ūla ūkusītw'e nī nzīa ingī kūasa na Ngai Mwene Vinya W'onthe?'

54.O mītūkī Ithyī tūkamony'a mo Syama Sitū iithandīkīla ūmīlonī wa syua na kuma katī woo ene kūvika syoneke ūtheinī kwoo kana nī w'o. Kw'o ti kwīanīu kana Mwīai waku nī Ngūsī īūlū wa syīndū syonthe?

55.Iī, kwa ūla w'o mo mena nzika īūlū wa kūkomana na Mwīai woo. Iī, We vate nzika, nīwithyūlūlūkīte syīndū syonthe.

وَلَهِنْ أَذَقْنُهُ رَحْمَةٌ مِنَا مِنْ بَعْدِ صَوْرَاءٌ مَشَفَهُ لَيْفُونَ فَاذَوْنَ مُنَافِعُ مَنْ مَنْ مَنَ لَكُونَ لَيْفُونَ هَذَا إِنْ وَمَا أَظُنُ السّاعَةُ قَالِيَةٌ وَلَهِن لَيْحُنَ الْمُعْنَ فَا كُلُنَتِهُنَ لَرُحِعْتُ اللّهِ مِنْ عَلَابٍ الّذِينَ كَفُرُوا بِمَا عَبِلُوا وَلَنُونِ يَقَنَهُمْ مِن عَلَابٍ وَلِينَظٍ (6)

وَ إِذْاَ اَنْعَنْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ اَعْرَضَ وَ نَاٰ بِعِنَانِدِ ۗ وَإِذَا مَسْنَهُ الشَّرُّ فَلُهُ دُعَادٍ عَرِيْضٍ ۞

قُلْ اَرَءُيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللهِ ثُمَرَ كَفَرْتُمُ بِهِ مَنَ اصَلُّ مِتَنْ هُوَ فِيْ شِقَاقًا بَعِيْدٍ ۞

سَنُرِنِهِمْ الِتِنَافِ الْافَاقِ وَفِي اَنْفُسِهِمْ حَثْى يَتَبَيَّنَ ثَهُمُ انَّهُ الْحَقُ الْحَقُ الْوَلَمْ يَكُفِ بِرَبْكِ الْهُ عَلْ كُلِ اللَّيْ شَهِيْدًا ﴿

ٱلاَإِنَّهُمْ فِي مِزْيَاةٍ مِنْ لِقَالَ دَيْهِمُ ٱلاَإِنَّهُ غُ يُكِلِ ثَنْ مُنْجِيْظُ ۞

سُورَةُ الشُّولِي مُحِيِّنَهُ

AL – SHUURAA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene VinyaW'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau. Usûîtwe nî tei.

لنسجرالله الزّخلي الرِّحيسير

2.Haa Miim. Ula wailwe-Ni-Kūtaiwa, Mwiai-Wa-Ndaia.

خمرق

3.'Ain Siin Kaaf. Umanyi-W'onthe, Wiwi-W'onthe, Ola Wina-Utonyi.

عَسَقُ ۞

4.Usu nī Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwene-Vinya, Mūī, avuanasya kwaku we nūvuanītye kwa asu ala maūtongoesye we.

كُذٰلِكَ يُوْعَىٰ النِّكَ وَإِلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكَ ۗ اللهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْدُ۞

5.Kīla kyonthe kī matunī na īūlū wa nthī ona kīva nī Kyake, na We nī ūla-Wī-īūlū, Mūnene-Vyū.

لَهُ مَا فِي السَّهٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَدْضُ وَهُوَ الْعَيِلِيُّ الْعَطِيْمُ۞

6.Matu nīmatonya kwatūkanīla katī nūndū wa ūkīliīlu wamo; na alaīka nīmamūtaīaa Mwīai woo na ndaīa Syake na kwītya ūekeo kwa asu ala me īūlū wa nthī. Sisya! Kwa ūla w'o nī Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla Mūekanīi-Mūno-Vyū, Mwene-tei.

تُكَادُ الشَّنْوٰتُ يَتَغَظَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْكَلَيِكَةُ يُسَيِّحُونَ بِمَنْدِ رَتِهِمْ وَ يَسْتَغْفِمُوْنَ لِمَنْ فِي الْاَرْضِ ٱلَّآ إِنَّ اللهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيْمُ ﴿

7. Na ta kwa asu ala meyoseaa mo-ene asŪvīi angī ūtee Wake Ngai Mwene Vinya W'onthe ekalaa amasyaīīsye mo; na we ndwī mūsūvīi lūlū woo.

وَالَّذِيْنَ اغَنَّذُوْا مِنْ دُوْنِهَ اَوْلِيَآءُ اللهُ حَفِيْظُ عَلَيْهِمْ ۖ وَمَاۤ اَنْتَ مَلِيَهِمْ بِوَكِيْدٍ ۞ 8.Uu Ithyi nitoovuanisye we Kulani kwa Kialavu nikana we otonye kokaany'a Nyinyia-wa-Misyi,* na ila iothyololokite; na kana we otonye komakaany'a mo iolo wa Mothenya wa ikomano ola ote nzika nthini waw'o: kilungu kimwe kikekalaa nthini wa mionda ya Ituni na kilungu kingi kikeethwa nthini wa Mwaki wakene.

9.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwendie ûu, We ethwa amatwikithisye mo kwithwa mbai imwe; indi We amulikasya ûla We wendaa nthini wa inee Yake. Na ta kwa eki-manai, mo maikethwa na asûvii na mutetheesya.

10.Mo nîmeyoseete *mo-ene* asûvîi angî eka We? Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe nî We Mûsûvîi ûla wa w'o. Na We nûthayûûkasya ala akw'û, na We ena ûtonyi îûlû wa syîndû syonthe.

LUKU 2

ll.Na maundu ona meva ala mwina kivath Ukany'o nthini wamo, utwio wamo wikalaa na Ngai Mwene Vinya

¹ *Nyûmba ya mbee vyû Îla yaakiwe kwoondû wa kîeleelo kya ûthaithi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe yaî 'al-kaaba' Kaava Îla yakîtwe nthînî wa mûsyî wa Makka. Mûsyî ûû nîw'o ûkwîtwa 'umm-ul-qura' Nyinyia-wa-mīsyī. Uu nîkwonany'a ûndû wîany'a vata kwa mīsyî Îla Îngî na nûtonya kûtw'îka mûsyî wa mbee ûla waakiwe. Undû ûû wîonany'a kana mavinda ma tene, ovandû vau Makka wakîtwe, Mûsyî nîweanie kavola vakuvî na Nyûmba ya Ngai Îla yaakiwe mwambîlîîliyonî nî andû matesîkîe. Andû ma nthî nîmeemanyîisye kwaka mîsyî maelekanîtye na mûsyî 0û. Na kwa ûu, w'o nûtonya kwîtwa Nyinyia-wa-Mîsyî yonthe.

دَ كُذٰلِكَ ٱوْحَيْنَآ النَّكَ ثُواْفًا عُرَبِيًّا لِتُكْنُودَ أُمُّ الْقُلْى وَمَنْ حَوْلَهَا وَ تُنْلِدَ يَوْمُ الْجُنْعَ لَا ثَنْكِ يُئِهُ قَوِنْتٌ فِي الْجَنَّةِ وَقَوْنِيْنَ فِي السَّوِيْرِ۞

رَكَوْ شَاكَمُ اللهُ لَجُعَلَهُمْ أَهُمَّهُ وَاحِدَةً وَ الْكِنْ يُكْخِلُ مَنْ يُشَكَّمُ فِي رَحْمَتِهُ وَالظَّلِمُوْنَ مَا لَهُمْ مِنْ قَالِيْ وَلَا نَصِيْرِ۞

ٱڝٳؾٛۜڿۘۮؙۏٳڝڹ ۮؙۅ۫ڹة۪ ٱۮڸڽٵؖ؞ٞٝ قَاللَّهُ هُوَالَوَكُ ۼ وَهُوَيُخِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَعَظِ كُلِّى ثَنَى ۚ قَلِينَا ۖ

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهُ وَمِنْ شَيْ كَكُمُهُ آلِلَ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ

W'onthe. Asya, '0su nī We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wakwa, Nyie nīniīte wīkwatyo wakwa nthīnī Wake, na Nyie nīnīmwelekelaa We mavinda onthe.'

12.We nī Mūmbi-Ula-Mūnene wa matu na nthī. We nīwoombie elī kuma katī wenyu na ota ūu ilī katī wa ng'ombe kwoondū wa ūtandīthyo wenyu. We amwingīvīasya inyw'ī vo. Vai kīndū ona kīva kīilyī Take We; na We nī Wīwi-W'onthe, Woni-W'onthe.

13. Mbungûo sya matu na nthî nî Syake We. We amûthanthaîasya kyaûya we ûla We wendaa ona wîva na kûmûthekevesya kyo kwa ûla We wendaa ona wîva. Vate nzika, We nûsyîsî syîndû syonthe nesa vyû.

14. We nůmwíyîale inyw'l mwlao wa ndîni îla wamwîyîaîe Noa, na îla ithyî túmīvuanītye kwaku we. twamwiyiale Avalamu na Mose na Yesu, tokvasva, 'Ithiwai mülümite nthini wa wiwi, na muikaanike nthini waw'o. Ndīni īsu nī mbūmū kwa athaithi ma mīvw'anano īla we ūūmetīa mo. Ngai Mwene Vinya W'onthe niwinyuviaa wendaa. We-Mwene ŭla nůmútongoeasya Kwake-Mwene ŭla wendaa, na nůmůtongoeasya Kwake-Mwene ûla ûmwelekelaa We.

15.Mo mayaavathûkana na kûaanîka, ateo îtina wa ûmanyi kûmavikîa mo, mo meekie ûu nûndû wa kîw'îu katî wa mûndû na ûla ûngî. Na takethwa ti ûndû wa ndeto îla yaî înatongosya kuma kwa Mwîai waku kwa îvinda yîtw'îtwe, vate

فَاطِوُ الشَّلُوْتِ وَالْآوَضِّ جُعَلَ لَكُمُّ مِنْ اَفْشُكِمُ اَذْوَاجًا قَرِينَ الْآفْعَكُمِ اَذْوَاجًا ۚ يَنْ رَوُّكُمْ فِيْهُ لَيْسَ كِيثِلِهِ شُنْ ۗ وَهُوَ السَّيِنِيعُ الْبَصِيْرُ۞

لَهُ مَقَالِيْدُ السَّهٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِئَنْ يَشَاءُ وَيَغْدِرُ لِنَّهُ يُكِلِّ ثَنْ كُا عَلِيْدُ ۞

شَرَعَ لَكُوْ فِنَ الذِيْنِ مَا وَضَى بِهِ نُوحًا وَالَّذِيَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَضَيْنا بِهُ إِبْرُهِ يَمُو وَمُوْفِ وَعِيْنَا النَّكَ وَمَا وَضَيْنا بِهُ إِبْرُهِ يَمُو مُوْفِ وَعِيْنَا النَّهُ وَلَيْهُ الذِيْنَ وَكُا تَتَفَرَّقُوا فِيْهُ كُبُرُ عَلَى النَّشُورِكِيْنَ مَا تَدْعُوهُمُ إِلَيْهُ اللهُ يَعْبَيْنَ إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءً وَيَهْدِئَ إِلَيْكُومَن يُزِيْبُ

وَ مَا تَفَرُّ فُوْا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءً هُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا يَنْنَهُمْ وَكُولًا كُلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ مَهْ بِيْكَ إِلَى اَجَلِ مُسَتَّى لَقَطْنِى بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتْبُ مِنَ بَعْدِ هِمْ لِفِى شَاقٍ قِنْدُمُ إِنِهِ nzika, *Uvoo* ow'o withwa watw'itwe kati woo. Na vate nzika, asu ala matwikithiw'e ma kütilwa Ivuku itina woo me nthini wa nzika itavindithw'a iulu wayo.

16. Mathokve Indi. and on the manthi nthīnī wa ndīni īno. Na we Ithiwa wīvūmīisve ûndū wathiwe, ndūkaatīle mawendi moo mathüku, IndI asya, 'Nyie nînîvîtîkîlaa Ivuku vonthe ona vîva vîla Ngai Mwene Vinya W'onthe Otheetye, na nvie niniviawe kumva ūtwio wa kati wenyu. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwiai waito na Mwiai wenyu. twina ituvi ya mawia maitu, nenyu mwīna ītuvi ya mawīa menvu. Vai kîthokoo katî waitû nenvu. Ngai Mwene Vinva W'onthe akatûmbanv'a ithyl vamwe, na Kwake We nikw'o ūalūko.'

17.Na asu ala makaananiaa iolo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe itina wa We kwitikilika, ngaananio syoo ni sya mana mono mbee wa othyo wa Mwiai woo; na ve othatu wa Ngai iolo woo na kokeethwa na osililo mwai iolo woo.

18. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Üla Ütheetye Ivuku yīna w'o na Ütialyo ota Üu. Na nī kyaŭ kīkaŭmanyīthya we kana Üla Saa wī vakuvī ota mūomonī?

19. Ala matawītīkīlaa ūla Saa, mendaa kūūkalaata, īndī asu ala mawītīkīlaa, nīmaūkīaa, na nīmesī kana nī w'o w'o. Isūvīei! Asu ala makaananīaa īūlū wa ūla Saa me īvītyonī, vaasa mūno.

فَلِذَٰلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كُمَّاۤ أَمُونَ وَلَا تَثَيَعُ اَهُوَا َمُهُمْ وَقُلْ اَمَنْتُ بِمَاۤ اَثُولَ اللهُ مِن كِتْبٍ وَأُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللهُ دَبُنَا وَرَجُكُمُ وَ اَنَاۤ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمُ لَا جُحَةً بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمُ اللهُ يَعْمَعُ بَيْدَنَا ۚ وَإِلَيْهِ الْمَصِيْرُ۞ بَيْنَكُمُ اللهُ يَعْمَعُ بَيْدَنَا ۚ وَإِلَيْهِ الْمَصِيْرُ۞

وَ الَّذِيْنَ يُحَاَّجُوْنَ فِي اللهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيْبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ وَاحِصَةٌ عِنْدَ وَيْهِمْ وَ عَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِنْدٌ ۞

ٱللهُ الَّذِينَ ٱنْزُلَ الْكِلْتُ وَالْحَقِّ وَ الْسِيْزَانُ وَمَا يُدُونِكَ لَعَلَ السَّاعَة قَوْنِهُ۞

يَسْتَغْجِلُ بِهَا الَّذِيْنَ لَا يُغْمِنُونَ بِهَا ۚ الَّذِيْنَ الْمُنْوا مُشْفِقًا ۚ الَّذِيْنَ الْمَنْوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا أَوْ يَعْلَمُونَ انْهَا الْحَقَّىٰ الْمَنْوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا أَوْ يَعْلَمُونَ الشَّاعَةِ لَفِيْ صَلْلٍلَ

بَعِيْدٍ

20.Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muuu muno kwa athukumi Make. We anenganae kwa ula We wendaa. Na We ni Mwene-Utonyi, Mwene-Vinya.

ٱللهُ لَطِيْفٌ بِعِبَادِهِ يَززُقُ مَنْ يَشَآأُو ۚ وَ هُــوَ غُ الْقَوِيُّ الْعَزِيْزُشُ

LUKU 3

21. Ula ona wiva wendaa ngetha ya Ituni, Ithyi nitumunengae wongeleku wa ngetha yake; na ula ona wiva wendaa ngetha ya nthi ino, Ithyi noyo tumunengae, indi Ituni ndakethwa na kianda.

22.Mo mena atindany'a ta asu ma Ngai Mwene Vinya W'onthe ala metîkîlîtw'e nthînî wa ndîni ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ûtetîkîlîtye? Na keka kwaî ndeto Yaitû îûlû wa ûtwio wa mûthya, yu ûvoo wîthwa ûtw'îtwe katî woo na kwa ûla w'o eki-ma-naî makeethwa na ûsilîlo mwai.

23.We ükamona eki ma naī mena wia nündü wa maündü ala mo mekīte, na maiī ndīi ya külea kümavalükīla. Indī asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo, makeethwa uungu wa syuu sya Mīūnda. Namo makeethwa na kīla kyonthe makenda me vamwe na Mwīai woo. Usu nī mumo mwingī wa Ngai.

24.Uu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe Ümanengae üvoo müseo athükümi Make ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo. Asya, 'Nyie ndiümwītya inyw'ī ītuvi nündü wa w'o, ateo kana Nyie nīngümūthokya inyw'ī kwa Ngai nündü wa wendo wa nduü sya mūkautī.' Na üla ona wīva wīkaa kīko

مَن كَانَ يُرِيْدُ حَرْثَ الْاخِرَةِ نَزِدُ لَهُ فِي حَوْثِهُ وَمَنْ كَانَ يُرِيْدُ حَرْثَ اللَّهْ نِيَا نُوْتِهِ مِنْهَا وَ مَا لَهُ فِي الْاخِرَةِ مِنْ نَصِيْبٍ ۞

اَمْ لَهُمْ شُوْلَوُّا شُرَعُوْا لَهُمْ فِنَ الذِّيْنِ مَا لَمَ يَأْذَنُ بِهِ اللهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِى بَيْنَهُمْ وُ إِنَّ الظَّلِمِيْنَ لَهُمْ عَنَابٌ اَلِيْمُ

تَرَى الظّلِينِ مُشْفِقِينَ مِنّاكَسُبُوْا وَهُوَ وَانْعٌ بِهِمْ وَالّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَسِلُوا الصَّرِلَحٰتِ فِي رَوْضَةِ الْجَنَّةِ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاءُ وْنَ عِنْكَ دَيِّهِمْ لَٰ إِلَى هُوَ الْحَنْةِ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاءُ وْنَ عِنْكَ دَيِّهِمْ لَٰ إِلَى هُوَ الْعَضْلُ الْحَيْبِيُنُ

ذٰلِكَ الَّذِنِي يُبَشِّرُ اللهُ عِبَادَهُ الَّذِيْنَ الْمُنُوا وَعَلُوا الضْلِحْتِ قُلُ كُلَّ اَسْتُلَكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا لِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبِ لِمُ وَمَنْ يَفْتَرِفْ حَسَنَةً تَزِدْلَهُ فِيْهَا حُسْنًا * إِنَّ الله عَفُوْزُ شَكُودُ ﴿ kīseo, Ithyī tūmūnengae we wongeleku wa ūseo nthīnī wa w'o. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno-Vyū, Mwītīkīli-Mūno Vyū.

25.Mo maasya, 'We nûseûvîtye ûvûngû îûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe? Takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwendie ûu. We ethwa asiîlile ngoo yaku. Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe nûvetangaa ûvûngû na nûetae w'o kwa Mīao Yake. Vate nzika, We nīwīsī nesa vyû maûndû ala me nthīnī wa ithûi.

26.Na We nī ūla wītīkīlaa wīlilo kuma kwa athūkūmi Make, na We nūekeaa naī. Na We nīwīsī ūndū inyw'ī mwīkaa.

27. Na We nïwîtîkîlaa mboya sya asu ala metîkîlaa na kwîka mawîa maseo, na We nûmanengae mo matuvi kwa mumo Wake; na ĩûlû wa alei, mo makeethwa na ŭsilîlo mwai.

28.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe akaingīvya kyaūya kwa athūkūmi Make, mo nīmatonya kwaa matū īūlū wa nthī; īndī We atheeasya kwīanana na kīthimo kīla kīanīe ūndū We wendaa. Vate nzika, We nī We Umanyi-W'onthe, Woni-W'onthe kwa athūkūmi Make.

29.Na We nī We ūla ūtheeasya mbua ītina wa kwīyītūka kwoo, na We nūnyaīīkasya tei Wake. Na We nī Mūsūvīi, Waīlīte-Nī-Kūtaīwa.

30.Na katī wa Syama Syake nī kūmbwa kwa matu na nthī, na kwa syūmbe ila syī

ٱمْرِيَّقُوْلُوْنَ افْتَرِّے عَلَى اللهِ كَذِبُّا ۚ فَإِلَٰنَ يَّشَا اللهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكُ ۚ وَيَمْحُ اللهُ الْبَاطِلَ وَيُحِثُّ الْحُثَّ بِكِلْتِهُ إِنَّهُ عَلِيْمٌ ۚ بِذَاتِ الصَّدُوْدِ ۞

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِمٍ وَ يَعْفُوْا عَنِ الشَّيِّالَٰتِ وَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ۞

وَيَسْتَخِينُهُ الَّذِيْنَ أَمَّنُوا وَعَيِلُوا الطَّلِحَتِ وَيَزِيُثُهُمُ مِّنْ فَضْلِهُ وَالْكُلِفُرُ وْنَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْلًا ﴾

وَلَوْ بَسَطُ اللهُ الزِزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوا فِي الْآرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَدِ مَا يَشَاءُ النَّهُ إِعِبَادِهِ خَيِيْرُ بَصِيْرٌ ۞

وَهُوَ الَّذِى يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوُا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَالُوكِ الْحَيِيْدُ ۞

وَمِنْ أَيْتِهِ خَلْقُ السَّلُوْتِ وَالْأَدْضِ وَمَا بَثُّ

thayū ona syīva ila We winyalīkitye nthīnī wasyo syelī. Na We E-na ūtonyi wa kūsyūmbany'a syo yīla We wenda. فِيْهِمَا مِنْ دَآبَةٍ وَهُوَ عَلَجُنْعِهِمْ إِذَا يَشَآمُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ ال

LUKU 4

31.Na Tvuso Tthûku ona yīva yīla yīmūkwataa inyw'ī, nûndû wa maûndû ala moko menyu mekīte inyw'ī-ene. Na We nûekeaa naī syenyu mbing ī.

32.Na inyw'î mûitonya kûsiîîa walany'o wa Ngai îûlû wa nthî; ona mûi na mûnyanya kana mûtetheeesya ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

33.Na katī wa Syama Syake nī ngalawa ila iendelaa 0kanganī iilyī ta mīthya ya iīma:

34.We akenda, noküüngamya kīseve kīkaüngama ki kīkaeka kūküsya īūlū waw'o *Ūkanga*— nthīnī wa ūndū ūsu, vate nzika, ve Syama kwa kīla mūndū mūmīīsya mūno na ūtūngaa mūvea.

35.Kana We nûtonya kûsyananga syo nûndû wa maûndû ala *andû* mekîte--îndî We nûekeaa *naî mbingî syoo----*

36.Na We numanangaa mo nikana asu ala makaananiaa iulu wa Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe matonye kumanya kana mo mai na wivitho.

37.Na kyonthe ona kīva kīla inyw'ī mūnengetwe no kyaūya kya īvinda nthīnī wa thayū ūū, īndī kīla kī na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kīseango na nīkīkalaa mūno kwa asu ala metīkīlaa na kwia wīkwatyo woo kwa Mwīai woo,

وَمَآ اَصَابَكُمُ مِنْ مُصِيْبَةٍ فِيمَاكُتِبَ اَيْدِنْكُمُ وَيَعْفُوْا عَنْ كَتِيْرَهُ

وَمَا اَنْتُهُ بِمُعْجِزِنْنَ فِي الْاَرْضِ ﴾ وَمَالَكُمُ

وَمِنْ أَيْتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِكَالْأَعْلَامِ

ٳڬؿۜؿؙٲؙؽؙٮٛڮڹٳڸڕؽڂؘؽۜڟڵڵڹؘۯۘۘۯٳڮۯ<u>ۼڵڟۿ۪ٷؖ</u> ٳڎٙڣ۬ۮ۬ڸؚػڵٳ۬ؽؾؚڷؚػؙڸٙڝؘڹٵڕۺػؙۏڕۣۿ

اَوْ يُوْبِقُهُنَّ بِمَاكْسُبُواْ وَيَعْفُ عَنْ كَرِيْدٍ

وَيُعْلَمُ الَّذِيْنَ يُجَادِلُونَ فِنَ الْيَتِنَا ۖ مَا لَهُمُوْمِّنَ مُحِيْصٍ ۞

مُنَّا أُوْتِينَتُمُ مِّنَ شَيْ مُنَكَاعُ الْحَيْوةِ الدُّنْيَاءَ وَمَاعِنْدَ اللهِ حَيْرٌ كَانْفَى اللّذِيْنَ أَمَنُوْا وَعَلْ وَيَهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿ 38.Na ala mevathanaa na naī ila mbai mūno na mawathavu, na yīla mo mathata, maekeaa,

39.Na asu ala mamwīthukīīasya Mwīai woo, na malūlūmīīlasya Mboya, na ala maūndū moo matusawa kwa nzīa ya kwīw'ana mo ene, na ala maumasya katī wa syīndū ila ithyī tūmanengete,

40.Na asu ala, yīla naī yeekwa ī0lū woo, mesiīlaa mo ene.

41.Na Ndīvi ya ūkite nī ūkite wīana ota ūsu, īndī ūla ona wīva ūekeaa na *kīko kyake* kīiete ūalyūko, Ituvi yake yīna Ngai Mwene Vinya W'onthe. Vate nzika, We ndamendete eki-ma-naī.

42.Indī vai ūthūku kwa asu ala mesiīīaa ītina wa kūvītīw'a.

43. Mūtī wī kwa ala tū mamavītīasya andū na makītw'īka mbaa matū īūlū wa nthī matena wīanīu. Asu nīmo makakwata ūsilīlo wī woo.

44. Na we üla wina ümilsyo, na üekeaa, üsu vate nzika, ni üvoo wa kithing'ilsyo kinene ki vinya.

ۉٵڵٙڶؚؽ۫ڹۜ يَجْتَنِبُوْنَ گَلِلَّهِرَ الْإِثْمِرَوَ الْفُوَاحِشُ وَإِذَا مَاغَضِبُوْاهُمْ يَغْضُرُونَ ۞

دُ الَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْالِرَ يِبِهِمْ وَ اَقَامُوا الصَّلُوةُ وَامْرُهُمُ نُوُلِّ بَيْنَهُمُّ وَمِثَا رَزَقْنَهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۖ

وَالَّذِيْنَ إِذْاً اصَّابُهُمُ الْبَغَي هُمْ يَنْتَصِمُ وْنَ ۞

وَجَزَّوُ اسَيِمْنَةٍ سَيِعَةٌ مِتْدُلُهَا ۚ فَهَنُ عَفَا وَاصْلَحَ فَاَجُوُهُ عَلَى اللّٰهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِيينَ ۞

وَكَسِّنِ انْتَصَرَّ بَعْدَ خُلِيهِ قَاُولَلِكَ مَا عَلَيْهِمِوْرِقِنَ سَيِيْلِ ۞

إِنْهَا السَّبِيْلُ عَلَى الَّذِيْنَ يَظْلِمُوْنَ النَّاسَ وَيَنْغُوْنَ فِالْاَرْضِ بِغَيْرِالْحَقِّ أُولَلِكَ لَهُمْ عَذَابُ اَلِيْهُۗ

﴿ وَلَكُنْ صَبَرُ وَغَفُرُ إِنَّ ذَٰلِكَ لِمِنْ عَنْهِمُ الْأُمُورِ ﴿

LUKU 5

45.Na we üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ümütw'īlaa wa kwaa, vai mümüsüvii itina wa üu, na ükamona ekima-nai, yila makawona üla Mwaki, maikülya, 'Ve nzia ona yiva ya küsyoka?'

وَمَنْ يُضُلِلِ اللهُ فَهَا لَهُ مِنْ وَلِيَّ مِنْ اَبَعْدِهِ * وَ تَرَى الظَّلِمِينَ لَتَا وَاوْا الْعَنَابَ يَقُولُونَ مَلَ إلى مَرَدٍ مِنْ سَبِيْلِ ﴿

46.Na we ükamona mo maetetwe mbee waw'o Mwaki, makumanîtye metho moo nündü wa nthoni, makīūng'ethesya masonokete. Na asu ala metikīlaa makasya, 'Ow'o' ene wasyo nī ala meyanangaa mo ene na mīsyī yoo Mūthenyanī wa ūthayūūkyo. 'Sisyai! alei makatiwa nthīnī wa ūsilīlo wa kwīkalaa.

وَ تَوْلِهُمْ لِغُوَضُوْنَ عَلَيْهَا خَشِعِيْنَ مِنَ الذَّلِ يَنْظُرُوْنَ مِنْ عَلَوْفٍ خَفِي الْوَقَالَ الَّذِيْنَ أَمَنُوْاً إِنَّ الْخُسِمِيْنَ الَّذِيْنَ خَسِمُ وَآ اَنْفُسُهُمْ وَاَ مَلِيْهِمْ يَوْمَ الْقِيلُمَةِ الْآلِانَ الظّلِينِيَ فِي عَلَابٍ مُعَيْمٍ ﴿

47.Na mo mai na aietheesya ma kūmatethya ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īīaa wa kwaa, vai nzīa yake ona vanini.

وَ مَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَآءٌ يَنْصُهُ وْنَهُمْ مِنْ دُوْنِ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيْلٍ ۞

48.Ithukīīsyei Mwīai wenyu mbee wa ūtanavika mūthenya ūla *Ūtwio wa* Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtakathūkīīka. Vaikethwa wīvitho wenyu mūthenyanī ūsu, ona vaikethwa kwoondū wenyu nzīa ya kūkaīa. اِنتَجِيْبُوْا لِرَنِيكُمُ فِينْ تَبَلِ اَنْ يَأْتِى يَوْمُ لَاَ مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللهِ مَا لَكُمُ مِنْ مَلْجَإِ يُوَمَهِذٍ وَمَا لَكُمُ فِنْ نَكِيْرٍ۞ 49.Indī ethwa mo nīmekūalyūka mathi, Ithyī tūikūtūmīte wīthwe mūsūvīi īūlū woo. Wīa waku no kūvikya Otomane tū. Na ow'o, yīla Ithyī twamūsamīthya mūndū tei kuma Kwitū nīūtanīaa. Indī ethwa ūthūku nīwamūvalūkīla mūndū nūndū wa meko moo ala moko moo matongoisye kwīka, īndī sisya! Mūndū nde mūvea.

فَان أَعْرَضُوا فَكَا آلُسُلْنَكَ عَلَيْهِ مُرْحَفِيْ طُا إِن عَلَيْكَ إِلَّا الْبُلْغُ وَإِنَّا إِذَا آذَ فَنَا الْإِنْسَانَ مِتَارَخُمَ فَرَحَ بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُ مُ سَيِّمَةً ، بِمَا قَدَّمَتْ آيْدِينِهِ مُ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُوْرً ﴿

50. Usumbi wa matu na nthi ni wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We ombaa kila wendaa. We amanengae syana sya eitu ala wendaa, na amanengae aaana ma ivisi ala wendaa;

لِلهِ مُلْكُ السَّلُوْتِ وَ الْاَدْضِ يَخْلُثُ مَا يَشَاآَهُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآ أَ إِمَاثًا وَ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآ أُو الذُّكُوْدَ ﴾

51.Kana We nûmavulanasya aûme na aka; na We amûtûngaa ngûngû ûla We

ٱۏؙؽؙڒٙڎؚۣجُهُمْ ذُكْرَانَا وَٓ إِنَانَّا ۗ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَآ ۗ} عَقِينُهُ الزَّنَهُ عَلِيْعٌ قَدِيْرٌ۞ wendaa. Vate nzika, We ni Wiwi-W'onthe, Mwene-Utonyi.

52.Na ti ĩ010 wa mũndũ Ngai Mwene Vinya W'onthe kũneena nake ateo kwa nzĩa ya ũvuany'o kana Ĩtina wa tũtũ kana kũtữma Mữtữmwa wa kũvuanĩsya andữ maũndữ kwa mwĩao Wake ũndữ We wendaa. Vate nzika, We E-Ĩūlū-Mūno, MũĨ.

53.Na ūu nīw'o Ithyī tūūvuanīsye we kwa mwlao Witū. We Ndeto ndwaamanya Ivuku yal yau, ona kana mūlkijoni wiva, indi Ithvi tūūtw'ikithitve Ūvuanv'o ta kveni kīla Ithvĩ tůmatongoeasva athúkůmi Maitů nakvo kwianana nondu Ithyi twendaa. Na kwa ūla w'o, we ūmatongoeasya mbaa andū nzīanī īla ya w'o.

54.Nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula kīla kyonthe ona kīva kī Tūlū wa nthī na kyonthe ona kīva kī matunī nī Kyake. Sisyai! Maūndū onthe matungawa kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

وَمَا كَانَ لِبَشَدِ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللهُ إِلَّا وَحْيَا أَوْمِنَ وَمَا كَانَ لِبَشَدِ أَنْ يُكِلِمَهُ اللهُ إِلَّا وَحُيَّا أَوْمِنَ وَرُوَّا فَيُوْرِى بِالْذِينِهِ وَرَاّتِي حِجَابٍ أَوْ يُوْرِسِلَ رَمُولًا فَيُوْرِى بِالْذِينِهِ مَا يَشَا أَوْ إِنَّهُ عَلَيْ خُلِيدُمُ ﴿

وَكُذَٰ إِلَى اَوْحُنِنَا ٓ النَّكَ رُوْعًا فِينَ اَمْرِنَا مَاكُنْتَ تَكُورِي اَمْرِنَا مَاكُنْتَ تَكُورِي المِنْكَانُ وَلَحِنْ جَعَلْنُهُ وَلَا الْإِنْهَانُ وَلَحِنْ جَعَلْنُهُ وَزُرًا نَهْ مِنْ الْمَاكَةُ مِنْ عِبَادِنَا أُو إِنَّكَ لَتُهْدِنَى إِلَى صِدَاطٍ مُسْتَقِيْدٍ فِي اللهِ عَلَى عَلَى اللهِ عَلَى عَلَى اللهِ عَلَى عَلَى اللهِ عَ

عِمَالِمِاللَّذِي لَهُ مَا فِي الشَّمَاوِتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ هُ الدّ إِلَى اللَّهِ تَصِيْرُ الْاُمُورُ ﴿

AL – ZUKHRUF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ŭlau, Usûîtwe nî tei.

2.Haa Miim. Walliwe-NFKotalwa, Mwlai-Wa-Ndala.

3.Nīīvīta na Ivuku yīī yīvūanasya na kūvathūkany'a maūndū ūtheinī,

4.Ithyî nîtûmîtheetye Kulani na kîthyomo kîtheu na kîlûngalu nîkana inyw'î mûtonye kûmanya.

5.Na vate nzika, yĩ ươ ươ ĩ onĩ vamwe Naitū nthĩnĩ wa Nyinyia-Wa-Ivuku, ¹* yĩta ĩiku na yusu îtwe nĩ oĩ.

6.Ithyi indi tūkaumya Kililikany'a kuma kwenyu *inyw'i*, tūekane *nenyu* nūndū inyw'i mwi andū anangi?

7.Na ni Athani meana ata ala Ithyi twamatumie kati wa andu ma tene!

8.Na vayaaûka Mwathani kwoo ona vanini ateo mo nîmamûvûthisye.

9.Na Ithyi nitwamanangie asu ala mai na vinya wa kujumya mbee wa aa, na

لنسير الله الزّخين الزّجينسير ٠ د ه خم ٠

وَ الْكِيْتِ الْبِينِ الْ

إِنَّا جَعَلْنَهُ قُوْلِنَّا عَرَبَّنَّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿

وَاتَّهُ فِنَ أَمْرِ الْكِتْبِ لَدُيْنَا نَعَرِكٌ عَكِيْدُ

الْفَنْضُرِبُ عَنْكُمُ اللَّهِ كُو صَفْعًا أَنْ كُنْتُمْ وَوَمَّا مُسْرِفِينَ ﴿

وَكُوْ أَرْسُلْنَا مِنْ نِّيْمِي فِي الْأَوْ لِلْيُنَ۞

وَ كَا يُأْتِينُهُمْ مِنْ بِنِّي إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِ مُونَ ﴿

فَأَهْلَكُنَّا أَشَّدٌ مِنْهُمْ رَبْطَشًا وَمَضْ مَثُلُ الْاَوْلِينَ ۞

¹ *'umm-ul-kitab' nyinyia wa ñuku niyiandikitwe kaingi nthini wa kilungu kya mbee kya Kulani Ntheu 'Al-Faatiha' ila ta mbeû yina momanyisyo on the ma mwambilifilyo na mikalo ya Kulani. Indi vaa veoneka vaiwetwa ûvoo wa kûandikwa kwa ivuku itheu yila kûndû kûmwe kûsûviwe vamwe na Ngai, nthini wa ithimo ila itathimika kwa usûu ni mûndû.

ngelekany'o ya and0 ma tene nivitite mbee.

10.Na we ükamakülya, 'Nüü üla woombie matu na nthī?' Mo vate nzika makwīa, nī Ula-Wī-Vinya, Ngai Mūmanyi-Wa-Syonthe, nīwasyūmbie syo.

11.We, ūla ūmūtw'īkīthīsye inyw'ī nthī kwīthwa ūkomo, na nūseūvitye tūsīla nthīnī wayo, nīkana inyw'ī mūtonye kūatīīa nzīa īla ndūngalu.

12.Na ūla ūtheeasya kīw'ū kuma matunī na kīthimo kīanīe, na īndī Ithyī nītūmīthayūūkasya nthī yī ngw'ū; ota ūu inyw'ī mūkathayūūkw'a'

13.Na üla ümbīte nyamū ilī-ilī sya kīla mūthemba, na We nūmūseūvīsye inyw'ī ngalawa na ng'ombe *nyamū* ila imwe imūkuaa.

14.Nīkana inyw'ī mūtonye kwīkala mūlūmīte īūlū wa mīongo yasyo, na Indī, yīla mūsyīkalīle mūlūmīte īūlū, inyw'ī mūtonye kūlilikana īnee ya Mwīai wenyu, na kwasya, 'Nī Mūtheu We ūla ūtw'īw'īthīsye nyamū ii, na ithyī-ene tūyaī tūtonya kwivoovya ithyī ene.

15.'Na kwa Mwiai waitu vate nzika ithyi tukasyoka.'

16.Na mo mamatw'īkīthasya amwe ma athūkūmi Make kwīthwa kīlungu kīmwe وَ لَيِنْ سَٱلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ الشَّمْوٰتِ وَ الْاَثْمِ مَنَ كَيْغُوْلُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْثُرُ ۚ

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْ لَدًا وَجُعَلَ لِكُمْرُ فِيُهَا سُبُلًا لَعَلَكُمْ تَهْتَدُونَ ۚ

وَالَّذِىٰ نَزُّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَا يَّ بِقَلَ إِ فَا فَشَرُ مَا بِهِ بُلْدَةً مَّنِيَّنَا ۖ كَذٰلِكَ تُخْرَجُوْنَ ۞

وَ الَّذِي خَلَقَ الْأَذْوَاجَ كُلَّهَا وَجُعُلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِرِمَا تَزْكَبُونَ ﴿

لِتَسْتَوَا عَلَاظُهُوْدِهِ ثُغَرَّ تَذُكُّرُوْا نِعْمَةَ دَنِيَكُمْ إِذَا اسْتَوَنِيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُوْلُوا سُبْحُنَ الَّذِئَى شَخْرَ لِذَا اسْتَوَنِيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُوْلُوا سُبْحُنَ الَّذِئَى شَخْرَ لِنَا لِهٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْمِ نِيْنَ ۖ

وَإِنَّا إِلَّا رَبِّنًا لَكُنْقَلِبُونَ ۞

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهٖ جُزْمٌ ۚ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكُفُوْرٌ * مُمْبِينٌ ۚ أَ Kyake We. Ow'o mûndû nîwîyonanîtye kwîthwa ate mûvea.

LUKU 2

17. We osete syana sya eltu kuma kati wa ila We umbite, na akamutalithya inyw'l na syana sya ivisi?

18.Indī yīla we ūmwe woo watavw'a ūvoo wa ūndū we ūmwosaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ngai-Wa-Ulau, ūthyū wake nūtukaa na akyusūwa nī ūthatu.

19.Inyw'î mwîmûtûngîthya nî wa Ngai Ola ûeewe katî wa mathaa na mawanake, na ûla ûte mûtheu ngaananîonî?

20. Namo mamatusaa alaīka ala nī athūkūmi ma Ngai-Wa-Ulau, ta aka. Mo mena ūkūsī wa kūmbwa kwoo? Indī ūkūsī woo ūkaandīkwa, namo makakūlw'a.

21.Namo maasya, 'Kethwa Ngai-Wa-Ulau niwendie ûu, ithyi tûyithwa twamathaithie mo.' Mo mai na ûmanyi ona wiva wa ûu ona vanini. Mo mai ûndû mekaa ateo kûtalîthya tû.

22. Ithyi nitumanengete mo Maandiko Matheu mbee wa aa, nikana methwe mamalumitye?

23. Aiee, mo maasya, 'Ithyī tweethīie maaīthe maitū maatīle nzīa na, ithyī tūtongoew'e nī nyaīī syoo.'

24.Na uu nīw'o kwīthīītwe kuilyī mavinda onthe kana Ithyl tuimutumaa

اَمِراتُهُذُ مِنَّا يَعْلَقُ بُنْتٍ وَاصْفَكُو بِالْبَيْنِينَ

وَلِذَا أُنِشِّرَ اَحَدُهُمُ مِنَا طَنَرَبَ لِلرَّعْلَيْ مَكَلًا ظُلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًا وَهُوَكَلِطِيْمُ۞

اَوَمَنْ يُنَشَّوُّا فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِرِعَيْدُ مُبِينٍ؈

وَجَعَلُوا الْمَكَلِّمِكَةُ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُالرَّحْنُونَ إِنَّاكُمُّ اَشْهِدُ وَاخَلْقَهُمْ ﴿ سَتَكْتَبُ ثَبْهَا دَنْهُمُ وَيُشَكُونَ ۞

وَكَالُوْا لَوْ شَكَرُ الرَّحْمَلُ مَا عَبَدُ نَهُمُوْمَا لَهُمْ بِنْ الِكَ مِنْ عِلْمِرْ إِنْ هُمْرًا لَآكِيَّزُ صُوْنَ ۞

آمُ اللَّهُ فَهُمْ كِتُبًّا مِن تَزَّلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَسْكُونَ ۞

بُلْ قَالُوْآاِفَا وَجَلْنَآ أَبَآمُنَا عَلَى أَمَّةٍ وَلِمَّا عَلَمَ أَلْهِمِمْ مُهْتَدُونَ⊖

وَكُذٰلِكَ مَا ٓ اَرۡسَلۡنَا مِنْ تَبَالِكَ فِي **قَرْيَةٍ مِن**َنۡ ثَلَو**ِيْدٍ**

Mûkaanany'a ona wîva mbee waku kwa mûsyî ona wîva îndî athw'ii mayo maisye: 'Ithyî tweethîie maa-ûmae maitû maatîie nzīa; na ithyî tûatîle nyaîî syoo.'

25.Mūkaanany'a woo amakūlya, 'Ata! Ona ethwa nyie nīmūetee ūvoo mūseo mbee wa ūla mweethīie maa-ūmae menyu maatīle?'

26.Kwa ûu, Ithyî nîtweanîîsye ûîvanîsyo kuma kwoo. Sisyai Îndî mûminûkîlyo wa asu mamaleile *Atûmwa* ûndû wailyî!

LUKU 3

27.Na lilikanai yila Avalamu wamutavisye ithe wake ana andu make: Nyie ningwivothya ila syonthe inyw'i muthaithaa,

28.'Ateo úla wambûmbie Nyie, na vate nzika, akandongoesya Nyie.'

29.Na we amītūngīthasya ndeto īno ta wano wa kwīkalaa kwa andū ala masyokie kūka ītina, nīkana mo mamwelekele Ngai.

30.Aiee, Îndî Nyie nînametîkîlilye mo na maaîthe moo ûtanu wa kavinda kûvika yîla w'o wamavikîie na Mûtûmwa ûla ûvuanasya Utûmane Wake.

31.Indî yîla w'o wamavikîie maisye, '00 nî 00i, na ithyî nîtûkûlea.'

32.Namo makūlasya, 'Nīkī Kulani īno ndītheetw'e kwa andū amwe anene ma mīsyī īno yelī?'

اِلَّا قَالَ مُنْتَرَفُوْهَا ۚ إِنَّا وَجَلْنَا اَبَآمَنَا عَلَى أَهْمَةٍ وَ إِنَّا عَلَىٰ الْدِهِدِمُثَقْتُدُوْنَ ۞

قُلُ اَوَلَا حِسْنَكُمْ بِأَفْلَى مِمْاً وَجَدْ ثُمْ عَلَيْهِ اَبْآءَنُمْ قَالُوْآ اِنَّا إِمَا أُرْسِلْتُمْ رِهِ كَفِرُونَ ۞ فَانْتَقَنْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَنْفَ كَانَ عَاقِعَةُ

أَنَا الْمُكَذِّبِيْنَ ﴿

وَإِذْ قَالَ إِبْلِهِيْمُ لِإَبِيْهِ وَقَوْمِهَ إِنَّيْنَ بَوَآءٌ مِنَا تَعْبُدُونَ ۞

إِلَّا الَّذِي فَطُرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِيْنِ

وَجَعَلَهَا كُلِمَةُ بَاتِيةٌ فِي عَقِيهِ لَعَلَهُمْ يُرْجِعُونَ

بُلْ مَتَنَعْتُ هَٰؤُلَآهُ وَابَآءُهُمْ حَتَٰى جَآءُهُمُ الْحَقُّ وَ رَسُوْلٌ مُهِينٌ ۞

وَكُنَّا جَأَنِّهُ مُمُالِّحَقُّ قَالُوْا هِٰنَهَا سِيْحُرُ وَ إِنَّا بِهِ كُلِفِرُونَ۞

وُ قَالُوا لَوَلاَ نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْانُ عَلِيرَجُلٍ مِّنَ الْقَرْبَيْنِ عَظِيْمِ ۞ 33.Mo nī mo makanyaīīkya tei wa Mwīai waku? Ithyī Nithyī tūnyaīīkasya katī woo mīkalīle yoo nthīnī wa thayū 00 wa yu, na Ithyī nītūmokīlasya amwe moo īūlū wa ala angī kwa ivīla, īndī ūu ūtw'īkaa amwe moo kūmasumbīka ala angī. Na tei wa Mwīai waku nī mūseo kūvīta syīndū ila mo mombanasya.

34.Na takethwa andu onthe ma nthī mayaaīthīwa me ma mbaī īmwe, Ithyī twīthwa twamanengie ala matamwītīkīlaa Ngai-Wa-Ulau, iala sya vetha sya nyumba syoo na mbaasya sya vetha sya kūlīsaa īūlū;

35.Na mīomo ya *vetha* ya ny0mba syoo, na mīto ya vetha, īla mo matonya kwaīīa.

36.Na sy md0 ing sya wanake. Ind isu syonthe no mana ateo no sy ndû sya kw tan thya okwa kavinda nth n wa thay û wa nth n to. Na Itun vamwe na Mw ai waku n kwoondû wa ala alûngalu.

LUKU 4

37.Na üla üalyükaa akaeka kümülilikana *Ngai*-Wa- ülau, Ithyi nitümwiie Satani üla ütw'ikaa mütindany'a wake.

38.Na vate nzika, mo nīmamasiīlaa nzīa ya Ngai, Indī mo masūanīaa kana nīmatongoew'e nesa;

39.Kūvika, yila ūmwe wooka Kwitū, akimūtavya mūtindany'a wake, takethwa katī wakwa naku nivethwa na ūasa

اَهُمْ يَقْسِمُوْنَ رَحْمَتَ رَبِكُ نَحْنُ تَسَمَّنَا يَيْنَهُمْ مَعِيْشَتَهُمْ فِي الْحَيْوةِ اللَّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضِ دَرَجْتٍ لِيَتَجْنَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا الْفَرْيَا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِنْمَا يَجْمَعُونَ

وَكُوْلَآ اَنْ يَكُوْنَ النَّاسُ أُمَّةً قَاحِدَةً لَجَعَلْنَالِمَنَ يَكُفُرُ بِالرَّحْلِي لِبُيُوتِهِ فرسُقُفًا مِنْ فِضَرِّ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يُظْهَرُونَ ﴿

وَلِنُيُوْتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُورًا عَلِيْهَا يَتَّكُوْنَ ﴿

وَزُخُوُفًا وَإِنْ كُلُّ ذَٰلِكَ لَتَنَا مَتَاعُ الْحَيْوةِ اللَّهُ نَيَا اللَّهُ فَيَا أَنْ

وَمَنْ يَعَشُّ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْلِينَ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطِكُا فَهُولَهُ قَدِيْنٌ ﴿ وَانَّهُمْ لِيَصُدُّ وُنَهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ وَيَعَسَبُونَ اَنَّهُمُ مُهْتَكُونَ ﴿

حَثَى إِذَا جَآءَنَا قَالَ لِلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْتَ الْمَشْرِقَيْنِ فِيمُسَ الْقَرِيْنُ۞ wīana Umīlonī! Nī mūtindany'a mūthūku ata we!

40. Itina wa kwika mothuku tondu inyw'i mweekie, kwithiwa mwi atindany'a kwenyu kutii na uuno kwenyu nthini wa usiiilo umunthi nundu inyw'i nimweekie mavityo.

41. We îndî, nûtonya kûmwîw'îthya ûla ûte matû, kana kûkîtongoesya kîlalinda kana ûla wî nthînî wa îvîtyo yîyonanîtye?

42.Na Ithyi tûkaûveta we kuma kati woo, vate nzika, Ithyi tûkeaniisya ûivanisyo kuma kwoo.

43.Kana Ithyi tukakwony'a we maundu ala twamathie mo; nundu vate nzika, Ithyi twina utonyi mwianiu iulu woo.

44.Kwa ūu, we kwata ūlūmītye maūndū — ala mavūanītw'e kwaku; nūndū we wī nzīanī īla ya w'o.

45.Na, kwa ŭla w'o, nī ŭlilikany'o kwaku we na kwa andū maku, na inyw'ī mūkeetwa mūkasūngīe.

46.Na makûlye asu katî wa Atûmwa Makwa ala Ithyî twamatûmie mbee waku, Ithyî nîtwanyuvie ngai ingî ona syîva ûtee wa Ngai-Wa-Ulau, ithaithawe?'

LUKU 5

47.Na Ithyi nitwamutumie Mose ena Syama Situ, kwa Valao na anene make, nake asya, 'Vate nzika, Nyie ni Mutumwa wa Mwiai wa nthi syonthe.'

48.lndī yīla we wookie kwoo na Syama Sitū, sisya! Mo nīmaithekeeie.

49. Na Ithyi tuyaamony'a Kyama ateo kila kinene kyaatiie mbee kivw'anene nakyo, na Ithyi nitwamakwatie mo na usililo nikana matonye kutwelekela Ithyi.

وَلَنَ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظُلَنتُمْ اَنَّكُمُ فِي الْعَلَابِ مُشْتَرِكُونَ ۞

اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّرَاوَتَهْدِى الْعُنِيُ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلْلٍ مَٰمِينِي ۞

فَإِمَّا نَدُهَ بَنَ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمُ مَّنْتَقِبُونَ ﴿

اَوْ نُرِينَكَ الَّذِي وَعَلْ لَهُمُ فَإِنَّا عَلَيْمُ مَّفْتَكُونُونَكُ

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِيِّ أُوْرِى النِّكَ النَّكَ عَلَّ صِرَالِمُ مُسْتَقِيْمِ

وَانَهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقُومِكُ وَسُوْفَ تُشَكُونَ ﴿
وَسُمُلُ مَنْ ٱرْسُلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا آجَعُلْنَا

عَنْ دُوْنِ الرَّخْلُنِ الِهَةَ يُغْبُكُ وْنَ ﴿

وَلَقَلُ اَرْسَلْنَا مُوْتَ بِأَلِيْنَا اللَّ فِرْعَوْنَ وَمَكَثْبِهِ فَقَالَ اِنِّى رَسُولُ رَبِ الْعَلَمِيْنَ ۞ فَلَتَاجَا مُهُمْ بِأَلِيْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ۞ وَمَا نُوِيْهِمْ مِنْ أَيَةٍ إِلَّا هِيَ ٱلْكُرُمِنُ الْخَتِهَا وَ اخْذُنْهُمُ بِأَلْعَذَابِ لَعَلَهُمْ يَرْجِعُونَ ۞ 50.Na mo mamwīa, 'Ame we mūoi 00, tūvoyee ithyī kwa Mwīai waku, kwīanana na ūtianīo ūla We watianīe naku: na īndī ithyī nītūkwītīkīla ūtongoi.'

51.Indî yîla Ithyî twamavetangîie ûsilîlo, sisya! Mo nîmaanangie ndeto yoo.

52.Na Valao nīwatavanisye katī wa andū make *akyasya*, 'Inyw'ī andū makwa, w'o ūsumbī wa Misili ti wakwa na mbūsī ii ivītīlaa uungu wakwa? Inyw'ī īndī, nomūkwona?

53. Aiee, Nyie nī mūseo kwī mūndū ūū ūte wa kūnengwe ndaīa na ūtatonya kwītavany'a we-mwene nesa.

54.'Na we aleete kunengwe itanga sya thaavu nīkī, kana alaīka makauma ītina wake maatīanīe?'

55.Uu nĩw'o we wamatumanisye andû make namo mamwĩw'a. Ow'o, mo maĩ andû athûku.

56.Kwa ûu, yîla mo mookîlilye ûthatu Wakwa, Ithyî nîtweanîîsye ûîvanîsyo kwoo, na nîtwamanyw'îthisye kîw'û onthe.

57.Na Ithyi nitwamatw'ikithisye mo ta wano, na ngelekany'o kwa nzyawa ila ikoka.

LUKU 6

58.Na yīla mwana wa Malia wawetwa ta ngelekany'o, asi! Andū maku mokīlasya kīlonzo:

59.Na mo maasya, 'ngai sitū nīsyo nzeo mbee kana nī we?' Mo maikūweteaa ūndū ūū ateo kwoondū wa ngaananīo. Aiee, mo nī andū ma ngusanīsyo.

وَ قَالُوا يَالِيُهُ الشَّحِوُاذِعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَمِدَعِنْدَكَ وَ اللَّهِ مِنْدَكَةَ الشَّحِوُاذِعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَمِدَعِنْدَكَ اللَّهُ

فَكُتَّا كَشَفْنَاعَنْهُمُ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ @ وَنَاذَى فِرْعَوْنُ فِى قَوْمِهِ قَالَ يُقَوْمُ الَيْسَ لِى مُلْكُ مِصْرَ وَ لِهٰ يَعِ الْاَنْهُو تَجْدِي مِن تَخْتِى أَنَكُ بُنِهِمُ وْنَ شَ

ٱمْرَانَا خَيْرٌ مِّنْ هٰذَا الَّذِي هُوَمَهِيْنٌ هُ وَلَا يُكَادُ يُبِيْنُ ۞

فَلُوْلَا الْفِقَ عَلَيْهِ السَّوِرَةُ مِنْ ذَهَبِ اَوْجَاءٌ مَعَهُ الْمَلَلِكَةُ الْفِي الْوَجَاءُ مَعَهُ الْمُلَلِكَةُ الْمُعَالِّذِينَ ﴾ الْمُلَلِكَةُ الْمُعَالِّرِينِينَ

فَاسَّغُفَ قَوْمَهُ ۚ قَالَطاعُوهُ إِنْهُمْ كَانُوا قَوْمًا فِيقِينَ۞ فَلَتَا اسَفُونَا انتَقَنْا مِنْهُمْ فَاغَرُقْنُهُمْ آجْمِينَنَ ۖ

اللهُ فَيُعَلَّنْهُمْ سَلَفًا دَّمَثُلًا لِللَّحِدِيْنَ ﴿

وَ لَتَنَاضُوبَ ابْنُ مَزْيَمُ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ @

وَقَالُوْآ ءَالِهَنُمَا خَيْرٌ اَمْرُهُو ۚ مَا ضَعَرُنُوهُ لَكَ اِلْاَجَكَالُّةُ بَلْ هُمْ وَقُومٌ خَصِمُونَ ۞ 60. We ai mūthūkūmi Waitū tū ūla Ithyi twamūnengie inee Yitū, na twamūtw'ikithya we ta ngelekany'o kwa Aana-Ma-Isilaeli.

61.Na takethwa Ithyi nitwendie uu, Ithyi twai tutonya kumatw'ikithya amwe menyu alaika iulu wa nthi kwithwa atiiwa mayo.

62.Indî nīw'o, we nî ûvano wa ûla Saa.^{2*} Kwa ûu, ndûkethwe na nzika îûlû wa w'o, îndî mbikîlai Nyie. Ino nîyo nzîa îla ya w'o.

63.Na mūikamūeke Satani amūsiīle inyw'ī. Vate nzika, we nī mūmaitha wīyonanītye kwenyu.

64.Na yīla Yesu wookie ena mokūsī matheu, aisye,'Nyie nūkīte vala mūī inyw'ī nīna ūī na kūmūtheesya maūndū amwe ala inyw'ī mūvathūkanīaa, kwa

ûu, mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mbîw'ei Nyie.

65.Ow'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwīai wakwa na Mwīai wenyu. Kwa ūu, mūthaithei We. Ino nīyo nzīa īla ya w'o.'

66.Indī nguthu nīsyavathūkanganie katī wasyo. Kwa ūu, woo nī wa eki-ma-naī nūndū wa ūsilīlo wa mūthenya ūla mwai.

وَلَوْ نَشَآؤُ لَجَعَلْنَامِنْكُوْ مِّلَمِكَةٌ فِي الْاَرْضِ يُغْلُفُونَ۞

وَإِنَّهُ لَعِلُمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَهُ ثَرُنَ بِهَا وَالْبِعُونِ ﴿ الْمِعُونِ ﴿ الْمِهَا وَالْبِعُونِ ﴿ الْمُناجِدِهِ اللَّهِ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ ّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِمُ اللَّالِمُ

وَلاَ يَصُٰذَنَكُمُ الشَّيْطُنُ إِنَّهُ لَكُمْ مَدُوَّ ثَمِينٌ ⊕ وَلَنَا جَاءَ عِيْسَى بِالْبَيْنِةِ قَالَ قَلْ حِثْنَكُمْ إِلْكِمْةِ وَلِاُ بَيْنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِعُوْنَ فِيهُ * فَاتَّقُوا اللهَ وَ اَطِيْعُوْنِ ⊕

اِتَّ اللهَ هُوَ مَ إِنْ وَ دَبَّكُمْ فَاعْبُدُا وُهُ هٰ لَا صِرَاطًا مُسْتَقِيْدُ ۖ

كَاخْتَكَفَ الْكَخْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ ۚ فَوَنِيلٌ لِلْلَهِ يُنَ كَاخَتُكَ الْكَوْيِنَ اللَّهِ يُنَ كَا كُلُوا مِنْ عَذَابِ يَوْجِمُ اَلِينِجِ۞

ٳڬۿؙۅؘٳڵۘاعَبْدُّ ٱنعَنَنَا عَلِيْهِ وَجَعَلْنَهُ مَثَالًالِبْنِيَّ ٳڛ۫ۯٙٳۧ؞۬ؽڶؖڽٛ

² *Ndeto îno 'Al-Saa'h' Ola Saa na ûalyûlîtwe ta saa na yaîlîte nî kûmanyîka tondû yîandîkîtwe nthînî wa Chap.54:2 Al-kamar. Vau maûalyûlo ala masûanîawa kwoneka nûndû wa kÛvika kwa Mûtûmwa Muhammad s.a.w kwîtawa 'AL-Saa'h' Ola Saa. Na kwatûkana kwa mwei nîkwosetwe ta ûkûsî îûlû wa ûalyûko mûnene wa kîveva ûla waî vakuvî kwîkîka. Wonany'o wa kîthyomo kîî tondû kîwetetwe îûlû wa Yesû nthînî wa mûsoa ûû ûla tûkwîmanyîsya kyaîle nî kûmanyîka oûndû ûmwe na mîsoa îla îngî. Oûndû 'ûla Saa' ûla ûkwonany'a kûvika kwa Yesû matukû mokîte na ûalyûko wa kîveva naw'o ûivika îûlû wa w'o.

67.Mo mai ûndû ûngî meteele ateo ûla Saa ûmaumîlîîle ûmavikîe na kîthûûlûmûkîlo o matekûmanya w'o.

68.Ala me ndûû mûthenya ûsu makeethwa me amaitha mûndû na ûla ûngî, ateo ala alûngalu.

LUKU 7

69.'Inyw'ī athūkūmi Makwa, vai w'ia 1010 wenyu ūmūnthī, ona mūikew'a kyeva;

70. 'Asu ala meetīkīlile Syama Sitū meenyivya,

71.'Inyw'ī likai Mūūndanī, inyw'ī na endwa menyu mūkanengwe ndaĩa na kūtanīthwa,'

72.Mo makathyūlūlūkw'a masaani ma thaavu ma kilinge na ikombe, navo vakeethwa sylndū syonthe ila mathayū methlawa na vata nasyo na ila itanīthasya metho. Navo nīvo inyw'ī mūkekalaa.

73.'Na 00 nīw'o Mounda ola inyw'ī mutw'ītwe atiīwa maw'o nundu wa maundu ala inyw'ī mwīthīītwe muyīka.'

74. Nthīnī waw'o ve matunda menyu kwa wingī, ala inyw'ī mūkaīsaa.

75. Ala avītany'a vate nzika, makekalaa nthīnī wa ūsilīlo wa Ngiena.

76.W'o ndúkanyivangw'a kwoondú woo, na mo makakwatwa nthĩnĩ wa w'o na küyĩtūka.

77. Na Ithyi tuyaamavitisya mo, indi nimo ene ala mai eki-ma-nai.

78. Namo makeetana malite, 'We mūsūvii wa Ngiena, Mwlai waku nleylae ithyl tūthele. We akamasūngla, 'Nokūvika inyw'l mwlkale.'

79 Ngai akamatavya, 'Ithyī vate nzika, nītwamūeteie ūla w'o inyw'ī īndī aingī mūno menyu nīmaūleile; ūla w'o.'

هَلْ يَنْظُونُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُ مُرَبَعْتَةً وَ هُمُولاً يَشْعُرُونَ ﴿ هُمُولاً يَشْعُرُونَ ﴿ اَلْاَخِلَا أَنْ يَوْمَهِ إِنَّا بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُولًا إِلَّا إِنْ الْمُنْقِيْنَ أَنْ

يٰمِبَادِ لَاخَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَّا أَنْتُمْ تَخَزَفُونَ ﴿ إِلَيْهِ الْمِنْدِينَ الْمَنُوا بِالْيَتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ۚ ﴿

أَدْخُلُوا الْجَنَّةُ ٱنْتُمْ وَأَزْوَاجِكُمْ تَغُبُرُونَ ۞

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِحِعَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَ ٱلْوَابِ وَنِيْهَا مَا تَشْتِهِيْهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُ الْاَعَيْنُ وَالْتَهُ فِيْهَا خٰلِدُونَ ﴿

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِيَّ أُوْرِثْتُمُوْمَا بِمَا لَنْتُمْ تَعْلُونَ ۞

المُزنِيْهَا فَالِهَةُ كُثِيْرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ۞

إِنَّ الْمُجْرِمِيْنَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَلِدُوْنَ ۖ فَى اللهُ عَنَّالِهُ وَنَ اللهُ وَنِي اللهُ وَنَ اللهُ وَنِهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَنَ اللّهُ وَنَ اللّهُ وَاللّهُ وَلَّا لَا لَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ واللّهُ وَاللّهُ وَلَّا لَا لَا

وَمَا ظَلَنن هُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّلِينَ ۞

وَنَادَوْا يُمْلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكُّ قَالَ إِنَّكُمْ فَلُوْنَ

لَقَدْ جِنْنَكُمْ بِالْحَقِّ وَلِكِنَّ أَكْثُرُكُمْ الْحِقْ كُرِهُونَ ۞

80.Kana mo me ūndū matw'īte kwīka? Ithyī ota ūu, nītūtw'īte.

81.Mo mesūanīa kana Ithyī tūyīw'aa syīmbithī syoo na nzama syoo sya mwanya? Iī, na Atūmwa Maitū mekalaa vamwe namo makīandīka kīla kīndū.

82.Asya, 'Takethwa kwal mwana wa Ngai-Wa-0lau, Nyie nithiwa nal wa mbee kūmūthaitha.'

83.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūtheu, Mwīai wa matu na nthī, Mwīai wa Kīvīla-Kya-Usumbī, na We ndakoneny'e na Ondo ona Omwe wa maūndū ala mo mamūwetanīasya We namo.

84.Kwa ūu, ekanai namo metanīthye na ūneeni wa mana na ngewa nthūku kūvika makomane na ūla Mūthenya woo wathītwe.

85.Na We nī We Ngai wa ītunī, na Ngai wa īūlū wa nthī; na We nī We Mūī, Umanyi W'onthe.

86.Na kūathimwa nī ūla ūsumbī wa matu na nthī nī Wake na syonthe ila syī katī wasyo, na ūmanyi wa ūla Saa wī Nake, na ūla inyw'ī mūkatūngwa Kwake.

87. Na ala asu mamekallaa vandu Vake mai na utonyi wa kumew'anithya ateo ula w'o, namo nimamwisi we.

88.Na we ükamakülya mo, 'Nüü üla wamombie mo?' Vate nzika mo masüngīa, 'Nī Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Mo îndī, mealyülangwa ata?

89. Nyie niivita na witano wake wa kisyokeo, 'Ame Mwiai wakwa, kana aa ni andu ala mataketikilaa.

90.Kwa ûu, ïvete ume vala maï, na asya, 'Mûuo;' na o mîtûkî mo makamanya.

آمُراَبُرُمُوْا آمُرُا فِاتَا مُبْرِمُونَ۞ آمُريُسُبُوْنَ آتَا لاَ لَسْنَعُ سِوَّهُمُ وَجَوْلِهُمْ لِيَا وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكُنُبُوْنَ ۞

قُلْ إِنْ كَانَ لِلزَّحْمْنِ وَلَدُّ فَأَنَّا أَوَّلُ الْعِيدِينَ @

سُبْحٰنَ رَبِّ السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ سَ بِ الْعَمْشِ عَنَّا يَصِفُوْنَ ۞

فَذَرُهُمْ عَنُوْضُوا وَ يَلْعَبُوا حَتْمَ يُلْقُوا يَوْمَهُمُ الْذِي

وَهُوَالَّذِي فِي السَّنَاءِ إِلٰهٌ وَفِي الْاَمْرِضِ إِلَّهُ ۗ وَ هُوَالْحَكِينِهُ الْعَلِيٰهُ ۞

وَ تَبْرُكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا قَوَعِنْدَة عِلْمُ السَّاعَة وَلِيَرُ تُرجُعُونَ مَا بَيْنَهُمَا قَوَعِنْدَة عِلْمُ السَّاعَة وَلَيْرُ تُرجُعُونَ وَلَا يَمْنُ اللَّهُ اللَّذِيْنَ يَدْعُونَ مِنْ دُوْنِهِ الشَّفَاعَةَ وَلَا مَنْ شَهِدَ وَلَيْ يَدْعُونَ مِنْ مُلْقَهُمْ لِيَعُلِمُونَ فَ وَلَيْنَ سَٱلْتَهُمُ مَنْ خَلَقَهُمْ لِيَعُونُ اللَّهُ فَأَلَٰذَ

وَ وَقِينِهِ يَرَبِ إِنَّ مَؤُلُا ۚ قَوْمٌ لَا يُوْمِنُونَ ۖ

﴿ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَمُّ فَسُوْقَ يَعْلَمُونَ ﴾

مُورَةُ اللَّهُ عَانِ مَرْكِيْتُمْ

AL – DUKHAN (Wavuanīw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.*Haa Miim*. Wallitwe-Ni-Kütalwa, Mwlai-Wa-Ndala.

3.Nīīvīta na Ivuku yīī yīvathūkanasya maūndū.

4.Kwa üla w'o, Ithyi nitwayivuanisye nthini wa ütukü müathime. Kwa üla w'o, Ithyi twithiitwe tüikaanany'a *Othūku*.

5.Maûndû onthe ma ûî nîmatw'îtwe nthînî wayo,

6.Kwa mwłao Witū-Ene. Niw'o, Ithyi nitwithiitwe tūimatūma Atūmwa kila ivinda,

7.Ta tei kuma kwa Mwiai waku. Niwo We ni Wiwi-Wonthe, Umanyi-Wonthe.

8.Mwlai wa matu na nthi na syonthe ila syi kati wasyo, ethwa inyw'i mukeethwa na mulkiio tu

9. Vai Ngai ateo We. We nûnenganae thayû na kûete kîkw'û. We nî Mwîai wenyu, na Mwîai wa maa-îthe menyu ala ma mbee.

10.Indī mo nīmathaŭkaa mena nzika.

لِنسجِ اللهِ الرَّحَمُ نِ الرَّحِيسُوِ 0

مر الم

وَالْكِتْبِ الْبُيانِ الْ

إِنَّا ٱنْزَلْنَهُ فِي لِيَكَةٍ مُّبُرِّكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ۞

نِيْهَا يُفْرَقُ كُلُّ آمْرِ حَكِينِمٍ

اَمْرًا فِنْ عِنْدِنَا لِإِنَّا كُنَّا مُزْسِلِيْنَ أَن

رُحْمَةٌ مِنْ زَيْكُ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيْمُ أَن

و. رَبِ السَّنَاوَٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَّا اَنْ كُنْتُمْ الله مُوْوِنِيْنَ ۞ لَاَ اللهُ اِلَّاهُو يُنْنِي وَيُمِيْتُ رَبَّكُمُ وَرَبُ اَبَالِمُمُ الْاَوْلِيْنَ ۞ الْاَوْلِيْنَ۞

بَلْ هُمُ فِي شَكِي يَلْعُبُونَ ٠

11.Indî we syaîîsya mûthenya ûla îtu yîkaumya syûki yenekee,

12.Yīla yīkamavw'īka andū. Usu ūkeethīwa ūsilīlo wī woo.

13*Indî andū makaĩa*, 'Mwlai waitū, tūvetangie ithyi ūsililo; kwa ūla w'o, ithyi twi etikili.'

14.Mo matonya ata kūunwa nī ūtao, oyīla Mūtūmwa nūminīte kūmavikīa, akītavany'a syīndī nesa ūtheinī,

15.Na îndî mo nîmaalyûkile mauma vala we ûî na maasya, 'We nûmanyîîtw'e, mûndû wîna ndûûka?'

16.Ithyl tükaveta üsililo kwa kavinda kanini, indi inyw'i vate nzika, mükasyoka nthini wa *Olei*.

17. Müthenya üla İthyi tükamükwata inyw'i na ikwata inene, na indi vate nzika, İthyi tükeaniisya ülvanisyo.

18. Na Ithyl nitwamatatie andu ma Valao mbee woo, na nimavikiwe ni *Mūtūmwa* mūtaliku,

19. Akyasya, 'Nengei Nyie athūkūmi ma Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kwa úla w'o, Nyie nī Mūtūmwa mūlklīku wlanl wakwa;

20.'Na műikenenevye inyw'l kûművűthya Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, nyie ninűkite kwenyu na mwiao műtheu.

فَا ذَتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَا أَدْ بِدُ خَالِ فَبِينٍ ١

يَّغْشَ النَّاسُ هٰذَا عَذَابٌ ٱلنِيمُ

رَبِّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ۞

أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرِكَ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مَّدِينٌ ﴿

وتعدادا ثُمَّر تُولُوا عَنْهُ وَ قَالُوامُعَلَمٌ مَجْنُونَ ﴿

يَمْنُ اللَّهُ المَّدَّابِ قَلِيْلًا إِنَّكُمْ عَآبِدُونَ ١٠٠

يَوْمَ نَبُطِشُ الْبَطْشَةَ الكُبْرِيْمُ إِنَّا مُنْتَقِبُونَ ﴿

وَلَقَكُ نَتَنَا قِتَلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَآءَهُمْ رَسُوْلُ كَرِيْمٌ ﴿

أَنْ أَذُوا إِنَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولُ اَمِينٌ ﴿

وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّوْ إِنِّي أَتِيكُمْ بِمُنْظِنٍ مُّينِينَ ﴿

21.'Na Nyie nimantha wivitho kwa Mwiai wakwa na Mwiai wenyu, inyw'i muikese kungimanga na mavia.

22.'Na ethwa inyw'ī mūiūmbītīkīla Nyie, īvetangei īndī kūasa nakwa.'

23.Indî we nîwavoyie kwa Mwîai wake, akyasya, 'Ow'o, aa nî andû ene naî.'

24. Ngai aisye, 'Osa athūkūmi Makwa ūmatwae na ūtukū; nūndū vate nzika, inyw'ī nīmūkūatīīwa.

25.'Na we uma ûkanganî *vinda yîla* ûluîlîte ki. Vate nzika, yo nî nguthu îla yîtw'îlwe kûthitw'a nî kîw'û.'

26.Nī mīūnda na ithima syīana ata ila mo matiie ītina woo!

27.Na Mīŭnda ya malīu na kūndū kūtalīku!

28.Na motanu ala mo meetanīthasya namo!

29.Uu nīw'o kwatw'ītwe kwīthīwe. Na Ithyī nītwamombie andū angī kwīthwa atiīwa ma syīndū ii.

30.Na îtu na nthî iyaamaîîa mo, onamo mayaanengwe îvinda.

LUKU 2

31.Na Ithyi nitwamaumisye Aana-Ma-Isilaeli kuma üsililoni üsonokasya.

32. Week îîtwe ni Valao; vate nzika, we ai mung'endu ona kati wa anangi.

وَالِّيْ مُذْتُ بِرَيْنَ وَرَبِكُوْانَ تَرْجُنُونِ

دَان لَّمْ تُوْمِنُوا فِي فَاعْتَدِلُون ﴿

إَنَّ فَدُعًا رَبُّهُ أَنَّ هَوُلاً قَوْمٌ مُخْوِمُونَ

ئاَسْرِ بِعِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُوْ مُثَّبِّعُوْنَ ﴿

وَاتْرُكِ الْبَحْرَرُهُو أِلْهُمْرِجُنِدٌ مُغْرَفُونَ ۞

كَمْرَرُكُوا مِن جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿

وزروع ومقام كرنيس

وْنَعْمَةٍ كَانُوا نِيْهَا عْلِهِ نِيَ

كَذٰلِكَ وَٱوْرَثْنَهَا قَوْمًا أَخَرِيْنَ ۞

فَنَا بَكَتْ مَلَيْهِمُ السَّمَاءَ وَ الْاَثْمُ ضُوَ مَا كَانُوْا ﴿ مُنظَدِيْنَ ۞

وَلَقُدُ نَجْيَنُنَا بَنِي إِنْسَرَآءِنِلَ مِنَ الْعَذَابِ الْبِعِيْنِ ﴿

مِنْ فِرْعَوْنَ أَنَّهُ كَانَ عَالِيًّا مِنَ الْسُرِوفِينَ الْ

33.Na Ithyl nitwamanyuvie mo o tůmesí lůlů wa andů onthe *ma linda yoo*.

34.Na Ithyi nitwamanengie mo Syama imwe ila kati wasyo wai utato wiyonanitye utheini.

35. Andū aa maasya:

36.'Vai kīndū kīngī ateo kīkw'ū kitū kīla kya mbee kī kyoka tū. Itina wakyo vai thayū ūngī na ithyī tūikathayūūkw'a īngī.

37.Kwa ûu, matûngei maaîthe maitû îngî, ethwa inyw'î mwîneena w'o.'

38.Mo nīmo aseo kūvīta andū ma Tuva na ala maī mbee woo? Ithyī nītwamanangie mo nūndū maī ene naī.

39.Na Ithyī tūyaaūmba matu na nthī, na syonthe ila syī katī wasyo, na īthaū.

40. Ithyī tūyaasyūmba syo ateo kwoondū wa mavata ma w'o na *OlOngalu*, Indī aingī mūno moo maimanyaa.

41.Nīw'o, Mūthenya wa ūtwio nī īvinda yītw'ītwe kwoo onthe.

42.Muthenya ula munyanya utakamuuna munyanyae ona vanini, onamo maikatetheew'a.

43.Ateo asu ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ûkamew'īa tei. Vate nzika, We nī Mwene-Vinya, Usūītwe nī tei.

وَلَقَدِ اغْتَرْنُهُمْ عَلَى عِلْمِ عَلَى الْعَلَيْنَ ﴿
وَاتَيْنُهُمْ فِي الْأَلِّ مَا فِيْهِ بَلْوًّا مُبِيْنَ ﴿
وَاتَيْنُهُمْ فِي الْأَلِّ مَا فِيْهِ بَلْوًّا مُبِيْنَ ﴿
وَاتَى هَوُلُا مَ لِيَقُولُونَ ﴿

إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَنَّنَا الْأُولَى وَمَا غَنُ بِمُنْشَرِينَ ۞

فَأْتُوا بِأَبَالِمَا إِن كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ @

ٱهُمْرَخَيْرٌ ٱمْرَقُومُرُبُنِيٍّ وَالْذَيْنَ مِن تَمْيِلِهِمُ ٱهْلَكُنْهُمُّ إِنَّهُمْ كَانُّامُخِيمِنَنَ ۞

وَمَا خَلَقْنَا السَّلُوتِ وَالْارْضَ وَمَا يَنْهُما لِعِينَ ﴿

مَا خَلَقْنُهُمَا ۚ إِلَّا بِالْحَتِّى وَلِكِنَّ ٱلْثَرَّهُمُ لَا يَعْلَمُونَ ۞

إِنَّ يُومَ الْفَصْلِ مِينَقَاتُهُمْ أَجْمَعِيْنَ ﴿

يَوْمَرُلَا يُغْنِيٰ مَوْلًا عَنْ مْوَلَّ شَيَّا وَلَاهُمْ يُنْعُمُونَ ﴾

يْ إِلَّا مَنْ زُحِمُ اللَّهُ إِنْهُ هُوَ الْعَزِيْزُ الزَّحِيْمُ ﴿

LUKU 3

44.Nīw'o mūtī wa Sakuum

45.Ukeethwa liu wa ene-nai,

46.Ta ĩvulũ yĩtheūkye, yĩkatheūka nthĩnĩ wa mavu moo,

47. Ta kūtheūka kwa kīw'ū kīvyū mūno.

48.'Mūkwatei na mūkusyei we kūvika katī wa Mwaki wakene:

49.'Na îndî mwîtîkîsyei üsilîlo wa kñw'Ü kîtheükîte îülü wa mütwe wake.'

50.'U same w'o! We was van îie we mwene ta wi vinya, mûtaîîku.

51.'Uū nīw'o we waī na nzika syaw'o.'

52.Nīw'o, ala alūngalu makeethwa vandū va mūuo ūsūvioni.

53.Katī wa mīūnda na tūlūsī,

54.Mevw'īkīte ngūa nzeo sya lili mwololo na lili mūūmu, melekanīle mūndū na ūla ūngī.

55.Uu nükethīwa. Na Ithyī tūkamakwatany'a na eitu aseo, mena metho mathanthau na manake.

56. Namo makeetya kila *mūthemba wa* matunda vo, kwa *mūuo na* ūsūvio.

57.Mo maikasama kīkw'ū vo, ateo kīkw'ū kīla kya mbee. Na We

إِنَّ شُهُرَّتَ الْأَنْوَّوْرِكُ طُعَامُ الْاَثِيْمِ فُ كَالْمُهُلِثَّ يَغْلَىٰ فِي الْبُطُوْنِ ۖ كَالْمُهُلِثَّ يَغْلَىٰ فِي الْبُطُوْنِ ۖ

كَعْلَى الْجَيِيْمِ ﴿ اللَّهِ مِنْ الْمُحْدِيْمِ اللَّهِ الْمُحِينِيْمِ اللَّهِ الْمُحِينِيْمِ اللَّهِ الْمُحَدِينِيْمِ اللَّهِ الْمُحَدِينِيْمِ اللَّهِ اللَّهِ الْمُحَدِينِيْمِ اللَّهِ الللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ الل

ثُمَّرُصُبُّوا نَوَقَ كَالْسِهِ مِنْ عَلَىٰ إِبِ الْحَيِيْمِ 🚭

دُنَّ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَنِيْزُ الْكَرِيْمُ

اِقَ لَمْذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَنْتَرُوْنَ ۞ إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِى مَقَامِ الْمِيْنِ ۗ فِنْ جَنْتٍ وَعُيُونٍ ۚ

يَّلْبُسُوْنَ مِنْ سُنْكُ سٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقْبِلِيْنَ ﴿

كَذٰلِكُ وَزُوْجَنْهُمْ يُحُوْرٍ عِنْنٍ ۞

يَدْعُوْنَ فِيْهَا بِكُلِّ فَالِهَةٍ أَمِنِيْنَ ﴿

لَا يَنُوْوَقُوْنَ نِيْهَا الْمَوْتَ اِلْاَالْمَوْتَةَ الْأُولِـُّ وَ وَقْهُمْ عَذَابَ الْجَحِيْمِ ﴾ akamatangīīa kuma ūsilīlonī wa Mwaki wakene,

58. Ta kiko kya mumo kuma kwa Mwiai waku. Usu ni utanu munene.

59.Na Ithyĩ từmĩtw'ĩkĩthĩtye Kulani mbữthừ na kĩthyomo kyaku nĩkana mo matonye kūsūvĩa.

60.Kwa ûu, we eteela; onamo ota ûu nometeele.

فضلًا مِنْ رَبِكُ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ۞ فَإِضَّا يَشَرْنُهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّزُوْنَ ۞

عَ فَارْتَقِبْ إِنْهُمْ مُنْرِتَقِبُونَ ﴿

AL – JATHIYAH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Haa Miim. Wall twe-NF-Kūtalwa, Mwlai-Wa-Ndala.

3.Uvuany'o wa Ivuku yii umite kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Wi-Vinya, Mūi.

4.Nīw'o matunī na īūlū wa nthī ve Syama kwa asu ala metīkīlaa.

5.Na nthīnī wa mūmbīlwe wenyu ene na nthīnī wa syūmbe syonthe ila We winyaīſkasya *īūlū wa nthī* nī Syama kwa andū ala mena mūſkīſo mūlūmu.

6.Na nthmi wa Oalyūlany'a wa Otukū na mūthenya, na kyaūya kila Ngai Mwene Vinya W'onthe Otheeasya kuma ituni, kila We Omithayūūkasya nthi nakyo, itina wa kikw'ū kyayo, na nthini wa ūalyūko wa iseve, ve Syama kwa andū ala matataa kūmanya.

7.Ii nīsyo Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe ila Ithyī tūūkūtūngīlīīla we na ūla w'o. Nī ndeto yīva īndī, ītina wa kūmīlea īla ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Syama Syake mo makasyītīkīla?

8. Woo nī wa kīla mūkengani mwīki-wanaī,

9.Ula ūmīw'aa Mīsoa ya Ngai Mwene

إنسيرالله الزّخلين الزّحيسون

حمرق

تَنْزِيْلُ الْكِتْبِ مِنَ اللهِ الْعَزِيْزِ الْعِكَيْمِ ۞ إِنَّ فِي السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ لَالِتٍ لِلْمُوَّمِينِيْنَ ۞

وَفِيْ خَلْقِكُمُ وَمَا يَبُثُ مِنْ دَآبَةٍ إِنْكَ لِقَوْمٍ يُوْقِئُونَ ۞

وَاخْتِلَافِ الْيُلِ وَالنَّهَارِ وَمَا آَنْزَلَ اللَّهُمِنَ النَّهَاءِ مِنْ زِنْتٍ فَاخْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِلْفِ الزِيْج أَيْثُ لِقَوْمٍ يَغْقِلُونَ ۞

یَلُکَ ایْتُ اللّٰهِ نَشْلُوْهَا عَلَیْکَ بِالْحَقِّ فَیِا یَ مَرِیْثُ بَعْدَ اللهِ وَالِیّهِ یُوْمِئُونَ ۞

وَيُلُّ لِكُلِّ اقْاكِ اَثِيْمِ

يَسْمَعُ الْيِدِ اللهِ تُنتَلَّ عَلَيْهِ ثُمَّ يُعِيرُ مُسْتَكْبِرًا كَأَنَ 757 Vinya W'onthe aimīsomewa, na īndī akīendeea nthīnī wa ūlei wake, ta ūtaamīw'a. Indī mūtavye we ūvoo wa ūsilīlo wī woo.

10.Na yīla we weemanyīsya ûndû īûlû wa Mīsoa Yaitû, mamīvûīaa ngûī. Kwa ala mailyī ta asu ve ûsilīlo ûsonokasya.

11.Mbee woo ve Ngiena; namo maûndû ala mo meekie maikamûuna na kīndû ona kana asu ala mamwosie mûsûvîi ûtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Namo makeethwa na ûsilīlo mûnene.

12..Uŭ nī ŭtongoi, na kwa asu ala matasyîtîkîlaa Syama sya Mwîai woo ve ünyamao wa üsilîlo wî woo.

LUKU 2

13.Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We ûla watumie ûkanga ûmwîw'a inyw'î nīkana ngalawa iendelae Ĩûlû waw'o kwa mwīao Wake, na inyw'ī mūtonye kûmantha mumo Wake, na nīkana inyw'ī mūtonye kûtûnga mûvea.

14.Na kyonthe ona kīva kīla kī matunī na kyonthe ona kīva kīla kī īūlū wa nthī, We nūtumīte kīmwīw'a inyw'ī; ii syonthe nī kuma Kwake. Vate nzika, nthīnī wa maūndū asu ve Syama kwa andū ala masūanīaa.

15. Asya kwa asu ala metikilaa, kana methwe na uekeo kwa asu ala matekwatasya kuvika kwa mithenya ila yathaniwe ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana We atonye kumaiva andu kwoondu wa maundu ala mo meekaa.

لَمْ يَسْعُهَا أَفْبُتِنْ أُهُ بِعَذَابِ النَّهِ

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ أَيْتِنَا شَيْنَا إِثْغَنَّ هَا هُزُوَّا أُولِيِّكَ لَهُمْ عَذَابٌ مَهُ مِنْ شَ

مِنْ ذَرَآبِهِ خَرِجَهَنْكُ ۚ وَلَا يُغْنِئُ عَنْهُمْ مَّا كَسُبُوْا شَيْئًا وَلَامًا اتَّخَذُوا مِنْ دُوْنِ اللهِ اَوْلِيكَ ۚ وَكُهُمُ عَذَاتُ عَظِیْعٌ شَ

هٰذَا هُدُّئَ وَالَّذِيْنَ كَفُوُّوْا بِأَلِيَّ تَعْمُ أَنَمُ عَذَاكُ ﴿ مِنْ رِجْزِ اَلِيْمُ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى الله

َ اللهُ الذِي سَخْوَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِتَجْدِى الْفُلْكُ يْنِيرِ بِأَهْرِهِ وَلِتَنْتَغُوا مِنْ فَضٰلِهِ وَ لَعَلَكُمْ تَشْكُرُونَ ۚ

وَسَخُوَ لَكُفْرَهَا فِي الشَّلُوتِ وَحَا فِي الْآدُضِ جَيْلِيًا فِينَهُ إِنَّ نِيْ ذَٰلِكَ لَاٰنِتٍ لِقَوْمُ يَتَفَكَّرُونَ ۞

قُل لِلَّذِيْنَ امَثُوا يَغْفِرُ وَالِلَّذِيْنَ لَا يَوْجُونَ ٱلْتَامَ اللهِ لِيَجْزِى قَوْمًا بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ۞ 16.Ula w'onthe wikaa nesa, ekaa 0u kwoond0 wa thay0 wake mwene; na 0la wikaa nai, ekaa kwoond0 wa wasyo wa thay0 wake mwene. Na indi kwa Mwiai wenyu nikw'o inyw'i inyw'onthe m0kat0ngwa.

17.Na nīw'o, Ithyī nītwamanengie Aana-Ma-Isilaeli Ivuku, na ūsumbī, na wathani; na Ithyī nītwamanengie mo syīndū nzeo na ntheu, na nītwamanenevisye mo lūlū wa andū ma rītwamanenevisye mo lūlū wa andū ma rītwamanengie Aana-Mananengie Namanengie Aana-Mananengie Mananengie Na Ithyi nitwamanengie mo ieleelo ntheu iolo wa ola Mwiao. Na mo mayaavathokana ateo itina wa omanyi wa w'o komavikia mo, kwisila nthini wa kiw'iu kati woo. Niw'o, Mwiai waku akatw'a kati woo Mothenyani wa Uthayookyo iolo wa maondo ala mo mayathokaniaa.

19. Indî Ithyî nîtwakw'île we îûlû wa nzîa ntheu ya Mwîao; kwa ûu mîatîle yo, na ndûkaatîle mawendi mathûku ma asu ala matamanyaa.

20.Nīw'o, mo maikakuuna we na kīndu mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na lūlu wa alei amwe nī anyanya ma ala angī; īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī munyanyae wa ala alungalu.

21.1vuku yīī yīna mokūsī matheu kwa andū onthe ma nthī na ūtongoi na tei kwa andū ala mena mūīkīlo mūlūmu.

22.Mo asu ala mekaa meko mathûku masûanîaa kana Ithyî tûkameka ûndû ûmwe na asu ala metîkîlaa na kwîka

مَنْ غَيِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِةٌ وَمَنْ اسَآءً فَعَلَيْهَا ٰ ثُرَحَ إلى رَبِكُو تُرْجَعُونَ۞

وَلَقَدُ أَتَيْنَا بَنِنَ اِسُرَآءِ مِٰلَ الْكِتْبُ وَالْحُكُمُ وَالنَّبُوْةُ وَلَا الْمُؤْوَةُ النَّبُوْةُ وَ وَدَذَقْنُهُ مُومِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلُنْهُ مُوعَلَى الْعُلْمِيْنَ ۞

وَاٰتَیْنَهُمْ بَیِّنْتِ مِنَ الْآمَرِ فَمَا اخْتَلَفُوْ الِّهَ مِنَ بَعْدِ مَاجَاءَ هُمُ الْعِلْمُ لِهَیْا بَیْنَهُمُ رُانَ رَبَّكَ یَقْضِی بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیْکَةِ فِیْمَا كَانُوا فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ ۞

ثُمْرَجَعَلْنَكَ عَلَّ شَرِيْعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ ثَا تَبِعْهَا وَ لَا تَتَيْعُ آهُوَا ٓ الْإِيْنَ لَا يَعْلَمُونَ ۞

إِنَّهُمْ لَنَ يُغُنُواْ عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّلِمُنِيَّ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَا أَوْ بَعْضٍ وَاللهُ وَلِنُّ الْمُتَّقِيْنَ ﴿

هٰذَا بَصَّاَبِرُ لِلنَّاسِ وَهُدَّے وَرَحْمَةٌ يَقَوْمُ

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّاتِ أَن نَجْعَلَهُمْ

mawla maseo, nlkana klkw'ū kyoo na thayū woo sylthwe ūndū ūmwe? Ow'o, mo matusaa nal.

كَالْلَذِيْنَ امَنُوا وَعَيلُوا الطَّيلِخَتِّ سَوَآةٍ غَمْيَاهُمُ

LUKU 3

23.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe asyûmbîte matu na nthî na ûla w'o na nîkana kîla thayû ûtonye kûtuvw'a kwoondû wa maûndû ala w'o wîkaa; namo maikavîtîw'a.

24.Inyw'ī nīmūmwonete we ūla ūtusaa kwenda kwake mwene mwīai wake, na ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmūtw'īle wa kwaa o esī, na ūla matū make na ngoo yake We ūmasiīlīte, na ūla īūlū wa metho make We wīkīīte ngunīko? Nūū, īndī, ūkamūtongoesya we ītina wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kūmūumanīa we? Inyw'ī īndī, nomwīsūvīaa?

25.Na mo maasya, 'Vai kindu indi thayu witu no w'o uu wa yu; ithyi nitukusaa na ithyi nitwikalaa vaa; indi vai kindu ateo ivinda niyo yituminaa ithyi. 'Indi mo mai na umanyi wa uu; mo maatiiaa kutalithya.

26. Na yila mo masomewa Misoa Yaitu Mitheu, ngaananio syoo ni sya kwasya, 'Matungei maaithe maitu, ethwa inyw'i mwineena w'o.'

27. Asya, 'Nî Ngai Mwene Vinya W'onthe Ola Omûnengae inyw'î thayû, na îndî nowe ûtumaa mûkw'a; na îndî We akamûmbany'a inyw'î vamwe Mûthenyanî wa Uthayûûkyo ûla ûte

وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمُوٰتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجُزِٰكِ كُلُّ نَفْسٍ بِسَاكَسَبَتْ وَهُمْرَكَا يُظْلَمُوْنَ ﴿

دَقَالُوْا مَاهِقَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوْثُ وَنَخَيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ إِلَّا الدَّهُزَّ وَمَا لَهُمُ بِذَٰلِكَ مِن عِلْمِزَّ اِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ۞

دَرِذَا تُتَلَاعَلَيْهِمْ النَّنَا بَيْنَتِ مَاكَانَ حُجَّمَهُمُ النَّنَا بَيْنَتِ مَاكَانَ حُجَّمَهُمُ الْكَنَا بَنْ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْمَالُولُولُولُولُولُولُولُولُولَةُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الْمُنَالِمُ اللْمُعَالِمُ اللَّهُ الْمُنْ اللْمُنْ اللَّهُ الْمُنْتُولُولَ

nzika nthini wa w'o. Indi andu aingi muno mayisi.

LUKU 4

28. Usumbî wa matu na nthînî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na mûthenya ûla Saa ûkavika, mûthenya ûsu asu ala maûleaa w'o makathîna.

29.Na ükamyona kila mbal ya andü itulitye-ndu. Kila mbal ya andü ikeethwa kwianana na maundu mayo undu maiitwe, na mo makatavw'a, 'Inyw'i nimukuivwa umunthi kwoondu wa maundu ala mweekie.'

30.'YII nī Ivuku Yit0; yīneena yīileana nenyu na 0la w'o. Ithyī nītwaandīkīthisye nesa ma0nd0 onthe ala inyw'ī mweekie.'

31. Yu kwa asu ala meetīkīlile na meekie mawīa maseo, Mwīai woo akametīkīlya mo nthīnī wa tei Wake. Usu nī ūtandīthyo mūtheu.

32.Indī kwa asu ala maleile kwitīkīla: Mīsoa Yakwa mūyaamīsomewa inyw'ī? Indī inyw'ī mwaī ang'endu na mwaī andū avitany'a.

33.'Na yîla kwaneeniwe, 'ûtianîo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nî wa w'o vyû, na *î0lû wa* ûla Saa, vai nzika nthînî wa *kûvika kwaw'o*,' inyw'î mwaisye, 'Ithyî tûyîsî ûla Saa nî mwaû; ithyî twîûsûanîa w'o ta ûtalîthyo tû, tûikûîkîîa.'

وَ يَلْهِ مُلْكُ السَّمُوْتِ وَالْاَرُضِ وَيَوْمَ تَعُوْمُ السَّلَاتُ يَوْمَهِنِهِ يَّخْسَدُ الْمُبْطِلُونَ۞

وَتَرْكُ كُلُّ أُمَّةٍ جَاثِيَةٌ سَكُلُّ اُمَّةٍ تُدُخَّ إِلَّ كِتْبِهَا ۖ ٱلْيُوْمُ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۞

هٰذَۥٳێڹؙؠؙڬٳؽۜڹ۫ڟؚؿؙ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ ۚ إِنَّا كُنَّا تَتَنْبِخُ مَاكُنْتُمْ تَمْسَنُونَ ۞

فَأَمَّا الَّذِيْنَ اْمَنُوا دَعَيِلُوا الضَّلِخَتِ فَيُلْ خِلُهُمُ دَتُهُمْ فِي رَحْمَتِهُ ذٰلِكَ هُوالْفَوْزُ الْمِينُنُ ۞ وَ اَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْاً الْفَلَمْ تَكُنُ الْمِينَ تُتَلَّاعَلَيْمُ فَاسْتَكَابُرُوْنُمُ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مَنْجُومِيْنَ ۞

رَاذَا قِيْلَ إِنَّ وَعْدَ اللهِ حَقَّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيْهَا قُلْتُ مِنَا نَدْرِى مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُ إِلاَ ظَكًا وَمُهَا نَحْنُ بِمُسْتَنِقِنِيْنَ ۞ 34.Na mothūku **ma me**ko moo ūkamevuanīsya mo ūtheinī, na maūndū ala mo mamavūīaa ngūī makamathyūlūlūka mo.

35.Namo makatavw'a, '0mūnthī Ithyī nītūkūlwa ninyw'ī, otondū inyw'ī mwoolilwe nī kūkomana kwa mūthenya ūū wenyu. Na ūtūo wenyu nī Mwakinī, na mūikethwa na atetheesya.

36.'Uu nī w'o, nūndū inyw'ī nīmwavūie ngūī na Syama sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na thayū wa nthī nīwamūkengie inyw'ī.' Kwa ūu, mūthenya ūsu mo maikaumw'a kuma vo, ona maikanengwe ūthei wa kūsyoka.

37. Ndaïa syonthe îndĭ, nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwïai wa matu, na Mwïai wa nthĩ syonthe na We nĩ Ula-Wĩ-Vinya, Ula-Mūĩ.

38.Utonyi ni Wake matuni na iulu wa nthi; na We ni Ula-Wi-Vinya, Ula-Mui.

رَبَكَ الْهُمْ سَيِنانُ مَا عَيلُوا وَحَانَ بِهِمْ مَا كَانُوا إِلَيْ يُسْتَهْذِهُ وْنَ ﴿

وَيَّلِ الْيَوْمُ نَنْسُكُمْ كُمَا نَسِيْتُمْ لِقَاءَ يُوْمِكُمْ هٰذَا وَكَاوْمُكُمُ النَّادُ وَمَا كَلُوْقِنْ نَصِينِنَ ﴿

ذٰلِكُدْ بِأَنْكُمُ الْخَذْتُمْ الْمِتِ اللّٰهِ هُزُوَّا وَّ غَرَّتْكُمُ الْحَلِيوَةُ الدُّنْيَأَ فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَكَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ۞

فَلِلْهِ الْحَمْدُ دَتِ الشَّلُوتِ وَرَبِّ الْاَنْضِ دَبْ الْعُلِيئِنَ ۞

وَ لَهُ الْكِنْدِيَآءُ فِي السَّنَاوْتِ وَالْاَرْضِّ وَهُوَالْعَذِيْزُ ﴾ الْحَكِينِهُرُ۞

AL – AHQAF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syitwani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe,Ula Usuitwe ni tei.

2.Haa Miim. Walliwe-NFKOtalwa, Mwlai-Wa-Ndala.

3.Uvuany'o wa Ivuku yii ni kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Wi-Vinya, ula Müi.

4.Ithyī tūisyūmbīte matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo ateo kwa ūla w'o, na kwa īvinda yītw'e; īndī asu ala matetīkīlaa nīmaalyūkaa kwelekela maūndūnī ala mo makaanītw'e.

5. Asya, 'Inyw'i nimwisi ni kyau kila inyw'i m0kikailaa vand0 va Ngai Mwene Vinya W'onthe? Mbony'ei Nvie kīla mo mombīte īūlū wa nthī. Kana mo mena klanda nthini wa Ombi matu? Ndeteei Ivuku vîla wa yavuaniw'e mbee wa yll, kana ûvano ona wiva wa ûmanyi ûla ûûmûtw'iika inyw'l, ethwa ow'o inyw'l mwlneena w'o'

6.Na nöü üla mwau möno mbee wa asu ala, vandö va Ngai Mwene Vinya W'onthe mavoyaa ala matakamasöngīa kövika Möthenya wa Uthayöùkyo, ona mataimanyaa mboya syoo?

7.Na yila andû onthe ma nthi makombanw'a vamwe, makatw'ika amaitha moo, na makaûlea ûthaithi woo.

إنسيرالله الزخلن الزحيسير

خمق

تَنْزِيْلُ الْكِتْبِ مِنَ اللهِ الْعَزِيْزِ الْعَكِينِونَ

مَا خَلَقْنَا السَّلُوْتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ٓ إِلَّا بِالْحَقِّ وَاجَلٍ مُسَتَّ وَالَّذِيْنَ كَغَرُوْا كَآ الْذِيْنَ مُغرضُون ۞

ثُلْ اَرَءَ يُتُمْمُ مَمَا تَلْ عُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللهِ اَرُوْنِيَ مَاذَا خَلَقُوْا مِنَ الْأَرْضِ اَمْرَلَهُمْ مِثْوَكُ فِي السَّمُونِيُّ إِنْتُونِيْ بِكِتْبٍ مِنْ قَبْلِ هٰذَا اَوْ اَثْوَقِ مِنْ عِلْمٍ انْ كُنْتُمْ صُدِقِيْنَ۞

وَمَنْ اَضَلُ مِثَنْ يَلْعُواْ مِنْ دُوْنِ اللهِ مَنْ لَا يُنْجَيْبُ لَهَ إِلْ يَوْمِ الْقِيْمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَالِهِمْ غَوْلُوْنَ ۞

وَلِذَا حُثِيمَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدُأَةً وَ كَانُوا لِهُمْ أَعْدُأَةً وَ كَانُوا بِعِبَادَ تِهِمْ كُفِينِينَ ۞

8.Na yila mo masomewa Misoa Yait0 Mitheu, ala matetikilaa mavikiwa ni ula w'o maasya, 'uu ni uoi wenekee.'

9.Mo maasya, 'We nïwe ūyīseūvītye yo? Asya, 'Ethwa Nyie nīnīyīseūvītye, Mūitonya kūndethya na kīndū mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. We nīwīsī nesa mūno ngewa mbathe ila inyw'ī mwī nthīnī wasyo. We nīwīanīe kwīthwa Ngūsī katī wakwa nenyu. Na We nī We Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

10. Asya, 'Nyie ndi Mütümwa müeni, ona ndyîsî ündü Nyie ngekwa kana ündü inyw'î mükekwa nthmî wa thayu oo. Nyie nîatîla kîla nîvuanîw'e; na nî Mükaanany'a wîyonanîtye.'

11. Asya, 'Ndavyei Nyie, ethwa Kulani Ino yumite kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nenyu nimoomilea, na ngosi kuma kwa Aana-Ma-Isilaeli yina okosi wa kovika kwa omwe oilyi take, na we niweetikilile, Indi inyw'i mwi ang'endu mono, inyw'i mokaendeea ata?' Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya ando eki -ma-nai.

LUKU 2

12.Na asu ala matetīkīlaa nīmamatavasya etīkīli: 'Takethwa yaī nzeo Kulani, mayīthīwa maī mbee waitū kūmītīkīla.' Na nūndū mo mayaī atongoesye nthīnī wayo, mo makaasya ūū nī ūvūngū wa tene.'

13.Na mbee wayo kwal Ivuku ya Mose, ûtongoi na tei; na yil ni Ivuku وَاذَا تُنْكَ عَلَيْهِمْ النُّمُنَا بَيِّنْتٍ قَالَ الَّذِيْنَ كُفُهُوا الْحَقِّ لَنَا جَآمَهُمُ لَمْ مُنَا سِخُرَ مِّمُيْنَ ۞

اَمْ يَهُولُونَ افْتَرْمُهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَعَلِكُونَ فِي مِنَ اللهِ شَنِيًا هُواَعُلُمُ بِمَا تُونِيْضُونَ فِيهِ * كَفَى بِهِ شَهِيدُ البَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُو الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ()

هُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا قِنَ الرُّسُلِ وَمَا آذَرِي مَا يُغْتَلُ بِنْ وَكَا بِكُمُ أَلِنَ ٱلنَّحَ إِلَّا مَا يُوْتَى إِلَىٰ وَمَا آنَا إِلَّا نَذِيْرُ مُنْهِ نِنَ ⊕

قُلْ اَرَمَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَكَفُرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِنَ إِسْرَآءِيْلَ عَلَى مِشْلِهِ ﴾ فَأَمَنَ وَاسْتَكْبُرْتُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَمْثِ الْقَوْمُ الْفِلِيْنِ

وَ قَالَ الَّذِيْنَ كَفُوُوا لِلَّذِيْنَ اٰمُنُوا لَوْ كَانَ غَيْرًا مَّا سَبَغُونَا الِنَهُ وَ إِذْ لَمْ يَهْتَدُنُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هٰذَاۤ إِذْكُ تَدِيْمُ۞

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتْبُ مُوْسِيهِ إِمَامًا وَرَحْمَةٌ وَهٰلًا

yīīkīīthasya mawathani ala mavītie, na kīthyomo kya Kīalavu, nīkana yo yītonye kūmakaany'a ala mekaa naī; na ta ūvoo mūseo kwa ala mekaa moseo.

14.Nīw'o, ala maasya, 'Mwīai waitū, nī Ngai Mwene Vinya W'onthe,' *na* Indī makīkalaa me alūmu, vai w'ia *Okoka* Iūlū woo, ona maikakwatwa nī kyeva.

15.Aa nīmo ekali-ma-Mūūndanī; mo makatūaa vo, mūthīnzīo wa maūndū ala mo meekie.

16. Na Ithví nitůmwiviale můndů kwika nesa kwa asyai make. Nyinyia wake asvaa na woo, na amuea na woo. Na kûmûsyaa we na kûmûea we kûkuaa myei miongo itatu, kuvika akavikila úima wake aivika Okoo wa myaka mlongo ina, we aasya, 'Mwlai wakwa, nenge nyie Otonyi nIkana ndonve kütünga müvea nündü wa Inee Yaku yīla We wanengie nyie na asyai makwa, na nīkana ndonye kwīka mawīa maseo ala ma kûkwendeesya We. Na lûngalya ūsyao wakwa kwoondū wakwa. Na nyie nîngûkwelekela We; na ow'o, nyie nî katī wa ala menganae kwaku.

17. Asu nīmo ala Ithyī tūmetīkīlaa mawīa moo maseo na kūlea kūmona meko moo mathūku. *Mo makeethwa* katī wa ekali ma Mūūndanī, *nthīnī wa wīanīu wa* ūtianīo wa w'o ūla mo maseūvīw'e.

18.Indī ūmwe ūla ūmatavasya asyai make, Mwooīwa inyw'eli! Inyw'ī mwīndeelemya mūimbīa kana Nyie nīngaumīlw'a *īngī*, oyīla nzyawa nyingī nīsyaminie kūvīta mbee wakwa? Na mo

كِتُّبُ مُّصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْهُورَ الَّذِيْنَ طَلَّمُوَّأً وَ بُشْدِے لِلْمُحْسِنِينَ ﴿

إِنَّ الَّذِينَ كَالُوا رُبُّنَا اللهُ ثُغَرِ اسْتَقَامُوا فَلَاحُوفَى عَلَيْهِمْ وَلَا هُونَ ثُنَّ اللهُ مُعَلِينًا مُنْ اللهُ مُعَلِينًا مُنْ اللهُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمُ يَعْزَنُونَ ﴿

اُولَيِكَ أَضْعُ الْجَنَّةِ خَلِدِيْنَ فِيْهَا أَجَزَاءً عِمَا كَافُوا

وَوَقَيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِلَ يَهِ إِحْسُنًا مَمَلَتُهُ امَّهُ كُرُهًا وَوَضَعَتْهُ كُرُهًا وَحَمْدُلُهُ وَخِصْلُهُ تَلْتُوْنَ شَهْوًا حَقَّمَ إِنَا بَلِكَمَ الشَّكَةُ وَبَلِكَ الْجَيْنَ سَنَةٌ قَالَ رَبِّ اوْزِغِنَى آن اَشْكُرُ نِعْسَكَ الْجَنَّ انْعَنْتَ عَلَىٰ وَعَلَى وَالِدَىٰ وَانْ اَعْمَلُ صَالِحًا تَرْضُهُ وَاصْلِحُ لِيْ فِنْ ذُيْ يَرَىٰ قُرْانَ اَعْمَلُ صَالِحًا وَإِنِّي مِنَ الْسُلِمِينَ ۞

اُولَيِكَ الَّذِيْنَ تَتَغَيَّلُ عَنْهُمْ آخْسَنَ مَا عَيلُوَا وَ نَجَّاوَذُعَنْ سَيْلُتِهِمْ فِيْ آخْصِ الْجَنَّلَةُ وَعْلَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوْعَلُونَ ۞

وَالْمَاثِينَىٰ قَالَ لِوَالِدَيْهِ أَنِي الْكُمَّا ٱنْعِلْدَنِيَ آنُ الْخُرَةِ وَقَلْ أَوْ لَكُمَّا ٱنْعِلْدَنِيَ آنُ الْخُرُونُ مِنْ قَنَيْلٌ وَهُمَا

eli nīmamwīkaīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwoondū wa Otethyo na 'Woo nī waku we! Itīkīla; nūndū ūtianīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī w'o.' Indī we aasya, 'Kīī ti kīndū īndī nī mbano sya tene.

19.Aa nīmo ūtwio wa ūsilīlo wamavikīie, ovamwe na mbaī sya Mayini na andū onthe ma nthī ala mavītīte mbee woo. Ow'o mo maī ene wasyo.

20.Na kwa onthe ve ŭkīlīīlu wa ûnene kwīanana na maûndû ala mo maaīka, nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe amaīve vyū, nūndū wa meko moo, namo maikavītīw'a.

21.Na mûthenya ûla asu ala matetīkīlaa makaetwe mbee wa Mwaki, namo makatavw'a, 'Inyw'ī nīmwaanangie syīndū syenyu nzeo nthīnī wa thayū wa nthī, na nīmwaitanīie mūno vyū. Yu ūmūnthī nīmūkūīvwa na ūsilīlo mūthūku nūndū inyw'ī mwaī ang'endu īūlū wa nthī vate wīanīu, na nūndū mweekie maūndū na wau wa matū.

LUKU 3

22.Na mūwete mwanaa Ithe wa Aati, yila wamakanisye andū make kati wa ivumbu, na Akaanany'a nimeethiitwe vau mbee wake na Itina wake makyasya, 'Mūikamūthaithe ūngi ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, nyie ni na w'ia lūlū wenyu nūndū wa ūsililo wa mūthenya ūla mūnene.'

يَسْتَغِيْثُنِ اللهَ وَيْلَكَ أَمِنَ ۖ إِنَّ وَمْدَاللَّهِ حَقَّ ﴾ فَيْتُونُ وَمْدَاللَّهِ حَقَّ ﴾ فَيَتُولُ مَا هٰذَآ إِلَّ آسًا لِيزُ الْإَذِينَ ۞

أولَيِكَ الَّذِيْنَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِيَّ أُمَهِمَ قَلْ خَلَّتُ مِنْ قَبْلِهِمْ فِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ * اِنْكُمْمُ كَانُوا خُسِوِئِنَ ۞

وَلِكُلِّ دَرَجْتُ مِنتَاعَمِلُوٰاْ وَلِيُوَفِيَهُمْ اَعْمَالَهُمْ وَهُمْ كَايُظْلُنُونَ ۞

دَيَوْمَرُيُعْمَ صُ الْلَيْنَ كَفَرُوْا عَلَى النَّالِ الْذَارِ الْمَعْمَةُمُ اللَّهُ اللَّذَامُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّالِيَّالِمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّلَّةُ اللَّذَامُ اللَّهُ اللْمُنْ اللْمُنْ اللَّذَامُ اللَّذَامُ الللْمُ اللَّذَامُ اللَّذَامُ اللْمُلْمُ اللْمُلْمُ اللَّلْمُ اللَّذَامُ اللْمُلْمُ اللَّذَامُ اللْمُلْمُ اللَّلْمُ اللْمُلْمُ ا

دَاذَكُرُ اَحَاعَادٍ إِذَ اَنْدُرَ قَوْمَهُ بِالْآخَقَافِ وَ قَلْ خَلَتِ النُّنُ رُمِنَ بَيْنِ يَكَيْهُ وَمِنْ خَلْفِهَ اَلَّ تُعْبُدُوْ اللَّاللَّةُ إِنِّى آخَافُ عَلَيْكُمْ عَلَى اب يَوْمِ عَظِيْمٍ ﴿ 23.Namo nīmamūkūlilye, 'We ūkīte vaa tūī nīkana ūtūalyūle tūekane na ngai sitū? Yu īndī tūetee kīla we ūūtūteelemangya nakyo, ethwa ow'o we wī katī wa ala maw'o.'

24. Nake amasûngĩa, 'ûmanyi waw'o wîna Ngai Mwene Vinya W'onthe tû. Na nyie nĩmûetee inyw'î kîla ndûmîtwe nakyo, îndî. Nyie nîngwona inyw'î mwî andû atumanu mûno.'

25.Indī, yīla mo moonie kīndū kyūkīte kyelekele myandanī yoo kīilyī ta ītu, maisye, Yīī nī ītu yīla yītūeteae mbua.' Aiee, īndī nī yīla inyw'ī mwendaa kŪyīkalaata, kīseve kīna ūsilīlo mwai nthīnī wakyo.

26.'Kyo kiananga kila kindû kwa mwiao wa Mwiai wakyo.' Na mo matwika kindû kitakasyoka kwoneka ingi, ateo maanzo moo. Uu niw'o Ithyi tûmaivaa andû avitany'a.

27.Na Ithyi nitwamailitye mo mbee wa undu twamwailitye inyw'i; na Ithyi nitwamanengie matu na metho na ngoo. Indi matu moo na metho moo na ngoo syoo iyaamauna nondu ona umwe kuma yila mo mamileile Misoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na kana maundu ala mo mamavuiaa ngui nimamathyululukile.

LUKU 4

28.Na Ithyî nîtwamyanangie mîsyî yonthe kûûthyûlûka we na Ithyî nîtûalyûlîte Syama, nîkana mo matonye kûtûalyûkîla Ithyî.

قَالُوْآ آجِثْتُنَا لِتَأْفِلُنَا عَنْ الِهَيْنَا ۚ فَأَيْنَا مِهَا مَعْ الْهَيْنَا ۚ فَأَيْنَا مِهَا مَعْ الضّدِينِينَ ﴿ تَعِلُ مَنَ الضّدِينِينَ ﴿

قَالَ إِنَّنَا الْمِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ ﴿ وَ اُبَلِّفَكُمْ قَاأُنِيلَتُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ وَالْكِفَّةَ أَوْلِكُمْ قَوْمًا تَجْعَلُونَ ۞

فَلَتَا رَاُوْهُ عَارِضًا مُسْتَغِيلَ اوْ دِيَتِهِمْ قَالُوالهُذَا عَارِضٌ مُسْطِوْنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَغِلَتُسْ دِيهُ دِينَ فِيهَا عَذَابُ آلِيزِيرُ

تُكَ مِنُو كُلِّ شَيْ إِيامُو مَ نِهَا فَأَصْبُحُوالَا يُرْكِ اِلْاَمَسٰكِنُهُمْ كُذْلِكَ نَجْزِكِ الْقَوْمُ الْنُجْرِمِيْنَ ۞

دَلَقَدْ مُكَنَّقُهُمْ فِينَكَآ إِنْ مَسَكَنْكُمْ فِينِهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَ أَبْصَارًا وَ أَنْهِدَةً "َلْمُنَكَآ اَغْنَى عَنْهُمُ سَمْعًا وَ أَبْصَارًا وَ أَنْهِدَةً "َلْمُنَكَّ أَعْنَى عَنْهُمُ سَمْعُهُمْ وَلَا آبْصَارُهُمْ وَ لَا آبْدِدَتُهُمْ شِنْ شَيْعُ إِنْهُ اللّهِ وَحَلَقَ بِهِمْ وَكَاكُوا إِنْهِ مِنْ اللّهِ وَحَلَقَ بِهِمْ وَكَاكُوا إِنْهُ إِنْهِ مِنْ اللّهِ وَحَلَقَ بِهِمْ وَكَاكُوا إِنْهُمْ أَنْهُ إِنْهُ إِنْهُ إِنْهُ إِنْهُ إِنْهُ إِنْهُمْ أَنَا أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَوْلِهُ إِنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَوْلَى أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَنْهُ أَنْهُمْ أَنِلْمُ أَنْهُمْ أَنْمُ أَنْهُمْ أَنْهُمْ أَلْمُ أَلَ

وَلَقَدُ اَهُلَّكُنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُهٰى وَصَرَّفَنَا الْخُهٰى وَصَرَّفَنَا الْالْبِ لَعَلَّهُ مُ يَنْجِعُونَ ۞

29.Nīkī, Indī mo yīla masyosie ta ngai vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe maimanthaa ūthengeanīu wake iyaamatethya kwīsīla kwoo? Aiee, Indī syo nīsyamaïe. Usu nīw'o waī ūsyao wa ūvūngū wasyo, na wa maūndū ala mo maseūvisve.

30.Na lilikanai yīla Ithyī tweelekelye nguthu ya Mayini kwaku ala mendaa kūmīthukīīsya Kulani, na yīla mo meethīiwe vo yīlisomwa, nīmaneenanisye mo ūmwe na ūla ūngī makyasya 'Vindyai na īthukīīsyei,' na īla yo yaminie kūsomwa, nīmasyokie kwa andū moo, makīmakaany'a mo.

31.Mo maisye, 'Inyw'ī andū maitū, ithyī nītwīw'īte Ivuku, yīla yītheetw'e ītina wa Mose, yīkīanīīsya maūndū ala me mbee wayo; yo yītongoasya nthīnī wa w'o, na nzīanī īla ya w'o.

32.'Invw'ī andū maitū. 'Mwîtîkei Mwitani wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mwîtîkîlei We akaműekea inyw'l nal svenyu. na kumusilla invw'i kuma usililoni wĩ woo.

33.'Na ûla ona wîva ûtamwîtîkaa Mwîtani wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, we ndatonya kûmûkîa We îûlû wa nthî ona ndatonya kwîthwa na mûsûvîi ona wîva ûtee Wake We. Ta asu me nthînî wa îvîtyo yîyonanîtye.

34.Mo nomonete kana Ngai Mwene Vinya W'onthe, ûla woombie matu na nthî na ndaanow'a nî ûmbi wasyo, ena ûtonyi wa kûmûnenge thayû ûla

فَلْوَلَا نَصَوَهُمُ الَّذِيْنَ الْخَنَثُوا مِنْ دُوْنِ اللهِ وُوَالْكَا الِيهَةَ مَبْلُ صَلَّوا عَنْهُمْ ۚ وَ ذٰلِكَ إِذَكُهُمْ وَ مَا كَانُوا يَفُتُرُونَ ۞

وَاذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَنْتَكِنُوْنَ الْقُلَّانَّ فَلَتَاحَضَهُوْهُ قَالُوْٓا اَنْصِتُوْاۤ فَلَتَا قُضِى وَلَوَّا اِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِيدِيْنَ۞

قَالُوا يُقَوْمَنَا إِنَّا سَيِعْنَا كِتْبَا أُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوْلِيهِ مُصَدِّقًا إِلَّمَا بَيُنَ يَكَنْ يِهِ يَهْدِي كَلْ إِلَى الْحَقِّ وَالْكَ كلوِيْقِ مُنْتَقِيْدِ ۞

يْقُوْمَنَآ آجِيْبُوْا دَائِى اللهِ وَاٰمِنُوا بِهِ يَغْفِمْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوْبِكُمْرَدَ يُجِزَكُمْ قِنْ عَذَابٍ اَلِيْمٍ۞

وَ مَنْ لَا يُعِنْ دَاعِى اللهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِذِ فِي الْأَرْضِ وَكَيْسَ لَهُ مِنْ دُوْنِهَ آوْلِيَا أَوْ الْوَلِيكَ فِي صَلْلِ مُعْيَنِ

ٱوَكُمْ يُرُوا اَتَّ اللهُ الَّذِئ خَلَقَ السَّنُوٰتِ وَالْاَرْضَ وَكُمْ يَئِي عِمُلْقِهِنَّ بِقْدِدٍ عَلَّانَ يُحُيَّ الْمَوْتُ * يَكَمْ إِنَّهُ عَلِمُ كُلِّ شَّيُّ قَدِيْرُ ۞ můkw'ů? II, nïw'o, We ena ütonyi Tůlů wa sylndů syonthe.

35.Na mūthenya üla ala matetīkīlaa makaetwe mbee wa Mwaki, mo makakūlw'a, 'ūū ti w'o?' Namo makasūngīa, 'Iī, twīīvīta na Mwīai waitū.' Nake akamatavya, 'Indī samai ūsilīlo, nūndū inyw'ī nīmwaleile kwītīkīla.'

36.Ithīwa na ūmīīsyo īndī, ta Atūmwa ala maī na kīthito kī vinya; na ndūkekalaate īūlū woo. Mūthenya ūla mo makamona maūndū ala makaanaw'a namo, kūkooneka kwoo ta mataaīkala mūno īūlū wa nthī ateo kwa īsaa yīmwe ya mūthenya. *Ukaany'o ūū* nīmūete īndī vai andū makanangwa ateo andū ala mbaa matū.

وَيُوْمَ يُعْرَضُ الَّذِيْنَ كَفُوُوا عَلَى النَّارِّ الَيْسَ لَمَذَا بِالْحَقِّ قَالُوْا بَلْ وَ رَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوْفُوا الْعَذَابَ بِنَاكُنْنَدُمْ تَكُفُرُونَ ۞

فَاضِيدُ كَمُنَاصَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِرِمِنَ التَّمُسُلِ وَكَلَا تَشَتَعْجِلْ لَهُمْ كَانَهُمْ يَوْمَ يَوْمَ يَرَوْنَ مَايُوْعَلُونَ لَمْ يَلْبَتُوْآ إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَا إِبْلُكُ نَهُلْ يَعْلَكُ لَهُ ﴾ إِلَّا الْقَوْمُ الفٰسِقُونَ ۞

MUHAMMAD (Wayuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî Olau, Usûîtwe nî tei.

2. Asu ala, matetikilaa na kumasiiia andu nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe---We amatungaa mawia moo ma mana.

3.Indî kwa asu ala metîkîlaa na kwîka mawîa maseo, na metîkîlaa maundu ala mavuanîw'e Muhammad—na nî w'o kuma kwa Mwîai woo--- We akavetanga mothÛku moo kuma kwoo na akaalyula mwîkalo woo.

4.Kītumi nundu ala matetīkīlaa maatīlaa uvungu oyila ala metīkīlaa maatīlaa wo kuma kwa Mwiai woo. Uu niwo Ngai Mwene Vinya Wonthe umanengae ngelekanyo syoo.

5.Na inyw'i mwakomana kaoni wa kila ñinda asu ala matetikilaa, kunai ngingo syoo; na, yila inyw'i mwamakilya vinya mo, movei mbingu mulumitye---Indi Itina wa uu malekyei mo ota inee kana kwa kwosa kyovosya----kuvika kau wie miio ya w'o. Usu niw'o mwiao. Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe niwatw'ite uu, We ethiwa We-Mwene eaniisye uivanisyo kuma kwoo, indi We amekiaa amwe menyu utatoni mokoni ma ala angi.

6.We akamatongoeasya mo na kûalyûla mwîkalo woo.

إنسيم الله الرَّحْلُنِ الرَّحِيْسِ مِن

اَلَذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُواعَنْ سَمِينِلِ اللهِ اَضَلَّ اَعَنْ اللهِ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْنِ

وَالْكَذِيْنَ اٰمُنُوا وَعَيِلُوا الضَّلِحَةِ وَامَنُوا بِمَا نُوْلَ عَلْ هُنَاكِ وَهُوَالْحَقُّ مِنْ تَرَيِّهِ مُلاكَفَّ وَعَنْهُمُ سَيِّلْتِهِمْ وَإَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿

ذُلِكَ بِأَنَّ الْكَنْ مُنْ كُفَرُ وَالتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَآنَ الَّذِيْنَ الْمُونِينَ الْمُنُوا الْبَاطِلَ وَآنَ الَّذِيْنَ الْمُنُوا الْمُنُوا الْمُنُوا الْمُنُوا الْمُنُوا الْمُنُوا الْمُنُولُ وَمُنْ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللللّهُ اللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللل

فَإِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا نَصَرَب الرِّيَّاثِ حَنَى إِذَا المَّنَاثُمُومُمْ اللَّهِ عَلَى الْوَثَاقَةِ فَإِمَّا مَثَنَا بَعْدُ وَإِمَّا مَثَنَا بَعْدُ وَإِمَّا مَثَنَا بَعْدُ وَإِمَّا مَثَنَا بَعْدُ وَلَوْ بَشَاءً فِلْكَ أَوْلَا مَثَنَا بَعْفَ كُمْ بِبَعْمِن وَ اللهُ لانتَصَرَفِنْهُمْ وَكِن لِيَبُلُواْ بَعْضَكُمْ بِبَعْمِن وَ وَاللهُ لانتَصَرَفِنْهُمْ وَكِن لِيَبُلُواْ بَعْضَكُمْ بِبَعْمِن وَ وَاللهُ لانتَصَرَفِنْهُمْ وَكِن لِيَبُلُواْ بَعْضَكُمْ بِبَعْمِن وَ اللهُ لانتَصَرَفِنْهُمْ وَكِن لِيبُلُوا للهِ فَلَن نَيْضِلَ اعْمَالُهُمْ © الذّين يُعْلِل اللهِ فَلَن نَيْضِلَ اعْمَالُهُمْ ©

سَيَهْدِينِهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ أَن

7.Na kūmetīkīlya mo kūlika nthīnī wa Mūūnda ūla We wawanakavisye na aūvathūkany'a kwoondū woo.

8.lnyw'i ala mwitikilaa! Ethwa nimuutetheesya nzia ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, We akamutethya inyw'i na akalulumiilya matambya menyu.

9.Indî ta kwa asu ala matetîkîlaa, kĩanda kyoo nî kwaa tene na tene; Na We akamatw'îkîthya mawîa moo vathei.

10.Kītumi nūndū mo mamenaa maūndū ala onthe Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvuanītye; kwa ūu, We nūmatūngīthītye mawīa moo ma mana.

11.Mo nomaanganga ĩ 0 lũ wa nthĩ makona ũndũ wailyĩ mữ minữ kĩ lyo wa ala maĩ mbee woo? Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ wamanangie mo vyũ, na kũkeethĩ wa na ũ silĩ lo ũ ilyĩ ta ũ c kwa alei.

12.Kītumi nūndū Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūsūvīi wa ala metīkīlaa, īndī kwa alei vai mūsūvīi.

LUKU 2

13.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe akatuma ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo malika nthīnī wa Mīūnda īla īvītīlaa mbūsī uungu wayo; oyīla ala matetīkīlaa metanīthasya mo ene na kūya ūndū nyamū iīsaa, na wīkalo woo ūkeethwa nī Mwakinī.

14.Na nî mîsyî yîana ata, îla yaî na vinya mbee wa mûsyî ûû waku îla îkûlûngîtye

وَيُلْخِلُهُمُ الْجُنَّةَ عَزَّفَهَا لَهُمْ

يَّأَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوَّا إِنْ تَنْصُمُ وَاللّٰهُ يَنْصُمُ كُمْرُ وَ يُئَيِّتُ اقْدَامَكُمْ ۞

وَالَّذِيْنَ كُفُووا فَتَعْسُ الْهُمْ وَاصَّلْ اعْمَالُهُمْ ۞

ذٰلِكَ بِأَنْهُمْ كُرِهُوا مَا أَنْزُلُ اللهُ فَأَخْبُطُ أَعْمَالُهُمْ

اَفَلَمْ يَسِيْدُوا فِي الْآرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَكَانَ عَاتِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ دُمَّرَ اللهُ عَلَيَّهِمْ وَ لِلَّافِيْنَ اَمْثَالُهَا ۞

ذَٰلِكَ مِأْتَ اللَّهُ مَوْلَى الَّذِيْنَ امْنُوْا وَاتَ الْكُفِي أَنَ إِنْ كَامُوْلَ لَهُمْرُهُ

إِنَّ اللهُ يُدُ خِلُ الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّلِحَةِ جَنَّةٍ تَجْرِئ مِن تَخْرِهَا الْاَنْهُرُ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوا يَسَنَتَعُونَ وَيَأْكُلُونَ كُمَا تَأْكُ لُ الْاَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوَء تَهُمْ ﴿

وَكَأَيْنَ فِن قَرْيَةٍ هِيَ اشْتُ قُوَّةً مِّن قَرْيَتٍك

we yîla ithyî twamyanangie, na mayaî na mûtetheesya!

15. We îndî, ûla ûûngeme îûlû wa ûkûsî mûseo na mûtheu kuma kwa Mwîai wake nî ûndû ûmwe na ûla ûthûku wa meko moo matw'îtwe kwôneka me manake na ala maatîîaa mawendi moo mathûku?

16.Ino ni ngelekany'o ya Muunda ula ala alûngalu mathiwe: vo ve mbûsî sya kīw'ū kīla kītanangīkaa, na mbūsī sva īia vīla vītaalvūlaa mūsamo wayo, na mbūsī sva mbinyu vina mūsamo mūseo kwa ala mamīnyusaa na mbŪsī sya ūkī wa nzűkî műkeele' na nthini waw'o makeethwa na mīthemba vonthe va matunda na ŭekeo kuma kwa Mwiai woo. Ala îndî mekwîtanîthya na ûtanu wiana uu nimatonya kwithwa undu 0mwe na ala mekalaa nthini wa Mwaki na ala manengawe kiw'û kitheûkite manvw'e nīkana kîmatembüange mayu moo?

17.Na katī woo ve amwe ala makwīthukīīasya we kūvika, yīla meuma mbee waku, maimakūlya ala manengetwe ūmanyi, 'we eneena ata yu?' Aa nīmo ala ngoo syoo Ngai Mwene Vinya W'onthe wisiīlīte, na ala maatīīaa mawendi moo mathūku.

18.Indî îûlû wa asu ala maatîîaa ûtongoi, We nîwongeleelaa ûtongoi woo na nûnenganae ûlûngalu îûlû woo.

19.Mo mayeteele ateo üla Saa ümavikie na kithüülümükilo. Movano maw'o nimaviku. Indi ütao woo ükamauna na

الْتِيْ آخْرَجَتْكُ أَهْلَكُنْهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ الْ

اَفَكَ كَانَ عَلَى بِيْنَةِ مِنْ زَيِهِ كَنَنْ زُيْنَ لَهُ سُوْءُ عَمَلِهُ وَ الْتَبَعُوْآ اَهُوَاءُ هُمْ ﴿

مَثَلُ الْجَنَّةِ الْكِنْ وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا آنهُ لَهُ مِنْ قَالِمْ غَيْرِ أُسِنَ وَ انْهُرُّ مِنْ لَهُنَ لَهُنَ لَمْ يَتَعَلَّرُ طَعْمُهُ وَ انْهُرُ مِنْ خَبْرِ لَلْةً لِلشَّرِيئِينَ فَوَانْهُرُ مِنْ عَسَلِ مُصَفَّهُ وَلَهُمْ فِيْهَا مِنْ كُلِّ الشَّرَاتِ وَمَغْفِهُ قَالَ مَنْ ذَيْهِمْ كُلُنْ هُو خَالِكُ فِي النَّالِ وَسُفُوا مَا يَحِينِهَا فَقَطَعَ امْعَا مَعْا مَهُمْ (اللهُ اللّهُ اللهُ

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَيَعُ إِلَيْكَ ۚ حَتَّ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِيْنَ أُوثُوا الْعِلْمَ مَا ذَاقَالَ الْفِلَّ وُلِيِّكَ الَّذِيْنَ كُلِنَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَالْبَعُوَّا اَهُمَا أَهُ هُمْ ۞

 kyaŭ y
īla ûla Saa ûkamina kûka $vy\bar{v}$ ĩ
ûlû woo?

<u>ذ</u>ۣڬڒٮۿؙڡ۬ڕ۞

20. Manyai, Indī, kana Vai Ngai Ongī ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Ityai ūekeo kwoondū wa naī syenyu, na kwa aūme etīkīli na iveti mbītīkīli. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī vala inyw'ī mūendaa na vala inyw'ī mwīkalaa.

نَاعْلَمْ اَنَّهُ لَآلِالهُ اِلَّااللَّهُ وَاسْتَغْفِیْ لِذَنْهِكَ وَ لِلْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنْتُ وَاللَّهُ یَ**عُلُمُ مُتَقَلَّبَکُمْ وَ** غِ مَثْوٰمِکُمْرَ ۞

LUKU 3

21.Na asu ala metîkîlaa maasya, 'Nîkî Kîlungu kîiûvuanw'a?' Indî yîla Kîlungu kîna ûtwio kyavuanwa na kûkita kûiwetwa nthînî wakyo, we ûkamona asu ngoo syoo iwaîtw'e maûsyaîtye we na mûsyaîlye wa mûndû ûvw'îkîtwe nî kyuu kîkîtw'e îûlû wake nî kîkw'û. Kwa ûu wanangîko nûmakwate mo!

22. Wiwi na ndeto nzeo ni nzeo mbee kwoondu woo. Na yila uvoo ukethwa wi mutw'e, kukeethwa kwi kuseo kwoo ethwa mo mai ma w'o kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

23.Inyw'ī īndī, mūkanengwe ūnene wa nthī, nī kūete kīthokoo nthīnī wayo na kūtila ndūū syenyu sya mūkautī?

24.Aa nimo Ngai Mwene Vinya W'onthe umaumaniaa na akamatw'ikithya metho moo ilalinda.

25.Mo îndî, nomakasûanîa îûlû wa Kulani, kana îûlû wa ngoo syoo ve ivulî sya mûseûvîlye woo ene?

وَيَقُولُ الَّذِيْنَ امَنُوا لَوْلاَ ثُزِّلَتْ سُوْرَةٌ * فَا وَآ انْزِلَتْ سُورَةٌ مُعْكَمَةٌ قَ ذُكُّرَ فِيْهَا الْقِتَالُّ رَائِيَّ الَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْمِهِمْ مَّرَضٌ يَّنْظُرُوْنَ الِيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَاَوْلِى لَهُمْوْ

كَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُونٌ تَكَاذَا عَزَمَ الْآمَرُ فَكُو صَدَقُوا الله كَاكُانَ خَيْرًا لَهُمْرَ ۚ

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَيْتُمُ أَنْ تُغْيِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُواْ أَرْعَا مَكُمْ ۞

اُولَلِكَ الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللهُ فَأَصَّتَهُمْ وَ اَعْمَى اَوْلَلِكَ الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللهُ فَأَصَّتَهُمْ وَ اَعْمَى

انَلا يَتَدَبُّرُونَ الْقُرْانَ آمْرِعَكَ قُلُوبٍ أَتْعَالُهَا ۞

26. Vate nzika, asu ala masyokaa na îtina wa ütongoi kümetheesya mo, Satani nümasesengete mo, na we ameteelye mawîkwatyo ma üvûngû.

27. Kītumi nūndū mo nīmamatavisye asu ala mamamenete maūndū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūvuanītye, 'Ithyī tūkamwīw'a inyw'ī maūndūnī amwe;'na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī syīmbithī syoo.

28.lndī mo makeeka ata yīla alaīka makamakw'īthya, maimakūna mothyū moo na mīongo yoo?

29.Kweekīkie ūu nūndū mo maatīle maūndū ala matamwendeeasya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mamamena maūndū ala mamwendeeasya We. Kwa ūu, We nīwamatw'īkīthisye mawla moo vathei.

LUKU 4

30.Mo asu ala mena ûwau ngoonî syoo mesûanîa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakaumîlya ûtheinî ûmaamai woo?

31.Na takethwa Ithyi nitwendie, twithwa twakwonisye mo nikana ukamamanya na movano moo. Na vate nzika, ukamamanya mo na muneenele woo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numesi meko menyu.

32.Na Ithyi vate nzika, tūkamūtata inyw'i kūvika Ithyi tūmamanye okiti ma w'o kati wenyu na omiisya, na kwa ūtato Ithyi tūkaumilya vata wenyu vyū.

إِنَّ الَّذِيْنَ ارْتَكُوْاعُكَ اَدْبَادِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَّ تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطُنُ سَوَّلَ لَهُمْ وَاَمْطُ لَهُمْ۞

ذٰلِكَ بِأَنْهُمْ مَّالُوْا لِلَّذِينَ كَرِهُوْا مِسَا سَزَّلَ اللهُ سَنُولِيْعُكُمْ فِي بَعْضِ الْآمُولِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ إِسْرَادَهُمْ ﴿

فَكَتَفَ إِذَا تَوَفَّتُهُمُ الْكَلَبِكَةُ يَضْرِبُوْنَ وُجُوْهَمُمْ وَاذْبَارَهُمْ

ذٰلِكَ بِأَنْهُمُ الْبَعُوا مَا اَسْخَطَاللهُ وَكَرِهُوْا } رِضْوَانَهُ فَأَخْبُطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿

ٱمْرِحَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوْبِهِمْ وَرَكُنُّ ٱنْ لَنْ يَغِيْجَ اللهُ أَضْفَا لَهُمُوْ

وَلَوْ نَشَاكُمُ لِاَرْمَيْنَاكُهُمْ فَلَعَرَفَتَهُمْ بِسِينَهُ هُمُّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعَالَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمُ الْعَالِمُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْعَلَامُ اللَّهُ اللْمُولِي اللْمُؤْمِنُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْ

وَلَنَبْلُوَتَكُوْرَعَتْ نَعْلُمُ الْمُجْهِدِيْنَ مِنْكُمْ وَ الضّيرِيْنُ وَنَبْلُواْ أَخْبَارَكُمْ 33.Asu ala matetīkīlaa na kūmasiīla andū nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmūkaananīsya Mūtūmwa ītina wa ūtongoi kūmevuanīsya ūtheinī, kūikamūthūkya Ngai Mwene Vinya W'onthe ona vanini; na We akamatw'īkīthya mawīa moo kwīthwa mate na ūsyao.

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَوُ وَا وَصَلُّ وَا عَنْ سَيِيْلِ اللهِ وَ شَا قُوْا الرَّسُولُ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُلَىٰ لَنْ يَضُنُّ وَاللَّهُ شَيْطًا وَسُعُيْطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿

34.Inyw'ī ala mwitīkīlaa! Mwiw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mwiw'ei Mūtūmwa na mūikaeke mawia menyu manangike mana.

يَّاتُهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوُّا اَطِيْعُوا اللهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُولَ وَكَا تُبْطِلُوَّا اَعْمَا لَكُمُ

35.Nīw'o, asu ala matetīkīlaa na kūsiīla andū nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na īndī maikw'a me alei----kwa ūla w'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamaekea mo.

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَلَّهُ وَاعَنْ سَبِيْلِ اللهِ ثُغَرَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَارٌ فَكَنْ يَغْفِرُ اللهُ لَهُمْ۞

36.Mūikaleele mūikese kwītya mūuo oyīla inyw'ī no kūvika mwīthwe mwī asindi. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe e vamwe nenyu, na We ndakamūvena inyw'ī ītuvi ya meko menyu.

فَلاَ تَهِنُوا وَ تَدْعُوۤا إِلَى السَّلْمِ ۗ وَ اَنشُرُ الْاَعَلَوْتُ ۗ وَاللهُ مَعَكُمْ وَكُن يَبَرُّكُمْ اَعْمَا لَكُمْ ۞

37.Thayū wa nthī *mo* no īthaū na ngūī tū, na inyw'ī mweetīkīla na kwīthwa mwī alūngalu, We akamūnenge inyw'ī matuvi menyu, na ndakamūkūlya inyw'ī mothw'ii menyu.

إِنْمَا الْحَيْوَةُ الدُّنْ الَّبِّ وَلَهُوَ وَإِنْ تُوْمِنُوا وَتَنَغُوا يُوْ يَكُمُ أُجُورَكُمْ وَلَا يَشَلَكُمُ انْوَاللَّمُ ۞

38.Ethwa We emakûlya mo ûvoo wenyu, na kûmûingīīsya inyw'ī, inyw'ī mûkeethwa mwī atoonu, na We akaumīlya ûseleke wenyu ûtheinī.

اِن يَشَكَلُكُوْهَا يَهُ خَفِكُمْرَ تَبْخَلُوا وَيُخْدِجُ اَهُمُعَا نَكُمُوْهِ

39.Sisyai, inyw'î mwîtîtwe mûke kumya kwoondû wa nzîa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; îndî katî wenyu ve amwe atoonu. Na ûla ona wîva mûtoonu, nî

هَاَنْتُهُ هَاوُلاَء تُلْ عَوْنَ لِثَنْفِقُوا فِي سَمِيْلِ اللَّهِ فَينْكُمْ مَنْ يَبْعَلُ وَمَنْ يَبْغِلْ فِاتْنَا يَبْخَلُ عَنْ mūtoonu kwoondū wa thayū wake mwene tū. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīyīanīsye-We-Mwene, na inyw'ī ninyw'ī mwīna vata. Na ethwa inyw'ī nīmŪŪsyoka Itina, We akamaete andū angī vandū venyu eka inyw'ī, na īndī mo maikethwa mailyī tenyu inyw'ī.

نَّفْسِهُ وَاللهُ الْعَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقُوَ أَغُوْلِا تَوَلَّوْا تَتُولُوْا تَوُلُوْا تَوْمُا غَيْرُكُمْ تُعَرِّلُا يَكُونُوْا آمَتُ الْكُمْنُ

AL – FATH (Wavuaniw'e Madina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Nīw'o, Ithyī nītūūnengete we ūsindi mūthandīku,
- 3.Nīkana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūūvw'īkla we mavītyo maku ala we ūkūilīllwa, ma īvinda īvltūku na yūkīte,na kana atonye kwīanīisya īnee Yake lūlū waku, na atonye kūūtongoesya we nzīanī īla ya w'o.
- 4.Na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūūtetheesya we na ūtethyo wī vinya.
- 5.We ni We üla watheeisye üuu nthini wa mathayü ma etikili nikana mo matonye kwongeleka müikiioni woo, na nguthu sya ita syonthe sya matuni na nthi ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni umanyi-W'onthe, Müi.
- 6.Nīkana We amatonyethye etīkīli aûme na etīkīli aka kūlika nthīnī wa Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī uungu wayo, vala nīvo mo makekalaa, na nīkana We atonye kūmavetangīa mothūku moo, na kana mbee wa ūthyū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nī ūtanu mūnene.
- 7.Na *nîkana* We amasilîle angangani aûme na angangani aka, na athaithi ma mīvw'anano aûme na athaithi ma mīvw'anano aka, ala mathokasya

إنسيراللوالزخلن الزحيسون

إِنَّا فَتَخْنَا لَكَ فَعُنَّا مُّهِينًا ۞

لْيغْفِرَكَكَ اللهُ مَا تَقَكَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرُ وَيُتِغَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيُكَ حِرَاكِمَا مُسْتَفِيْكًا ﴿

وْ يَنْصُهُكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ۞

هُوَالَّذِينَ آنَزَلَ السَّكِينَةَ فِي فَلُوْبِ الْمُؤْمِينِينَ لِيَزْدَادُوْآ إِنِهُاكَا مَعَ إِنْهَانِهِ مَرُوَ وَلِي جُسُوْدُ السَّلُوٰتِ وَالْاَمْ حِنْ وَكَانَ اللهُ عَلِيمًا كَيْنِينًا ﴿

لِيُدُخِلَ الْدُوْمِينِيْنَ وَالْمُؤْمِنْتِ جَنَّتٍ تَجْدِئ مِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُوُخْلِدِيْنَ فِيْهَا وَيُكُوْمُ عَنْهُمُ مَتِاٰتِهِمْ وَكَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ اللهِ فَوْذًا عَظِيمًا ﴾

وَّ يُعُلِّبُ الْمُنْفِقِيْنَ وَالْمُنْفِقْتِ وَالْشُوكِيْنَ وَ الْمُشْوِلَتِ الظَّلَّ نِيْنَ بِاللهِ ظَنَّ السَّوْءُ عَلَيْهِمْ أَلْرَةُ masūanīo mathūku īūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ndaīa ya īvuso īthūku īkamavingilītīla mo; na ūthatu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wī īūlū woo. Na ūsu ow'o nī wīkalo mūthūku.

8. Na nguthu sya ita sya matuni na nthi ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni We Wi-Vinya, Mui.

9.Ithyl tuutumite we ta Ngusi na muetiwa-uvoo Museo na Mukaanany'a.

10.Nīkana inyw'ī mūmwītīkīle Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na mūtonye kūmūtetheesya we, na kūmūnenge ndaīa we, na nīkana inyw'ī mūtonye kūmūtaīa We kīoko na wīoo.

11.Nīw'o, asu ala mekwīvīta nundu wa ngwatanīo kwaku, vate nzika, meīvīta mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kw'oko kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwī lūlū wa moko moo. Kwa uu, ula wanangaa wñño wake, awanangaa kwoondu wa thayu wake mwene; na ula ona wīva wīanīasya utianīo ula we utianīe na Ngai Mwene Vinya W'onthe; We vate nzika, akamunenge we ītuvi īnene.

LUKU 2

12. Asu katī wa Aalavu na weūnī, ala matiiwe ītina, makakūtavya we, 'Syīndū sitū na andū ma mbaitū nīmatūvīngīsie ithyī, kwa ūu, twītīsye ūekeo. 'Mo maneenaa na nīmī syoo. Asya, 'Nūū ūla ūtonya kūmūtethya inyw'ī na ūndū ona

السَّوْةِ وَعَضِبَ اللهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَاعَدَ لَهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتُ مَصِيْرًا ۞

وَ يَلْهِ جُنُودُ السَّنَاوٰتِ وَالْاَزْضِ وَكَانَ اللهُ عَزِيْزًا كَلِنْهُا۞

إِنَّآ اَرْسُلْنَكَ شَاهِدُا ذَ مُبَيْنِمُ اوْ نَذِيْرُانَ

لِتُؤُمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَ نَعَزِزُوهُ وَتُوَوِّدُوهُ ۗ تُسَخِّحُوهُ بِكُوَّةٌ وَاجِئِيًا ۞

اِقَ الَّذِيْنَ يُبَايِعُونَكَ اِنْمَا يُبَايِعُونَ اللهُ أَيُدُ اللهِ فَوَقَ اللهُ أَيْدُ اللهِ فَوْقَ اَيْدِيْنِهِمْ فَمَنْ فَكَكَ فَإِثْمَا يَمَكُثُ عَلَى فَوْقَ آيْدِيْنِهِمْ فَمَنْ فَكَكَ فَإِثْمَا يَمَكُثُ عَلَى نَفْسِهُ وَمَنْ أَوْلَى بِمَاعْهُدَ عَلَيْهُ اللهَ فَسَيُوْتِيْهِ فَا اللهَ فَسَيُوْتِيْهِ فِي الْجُرُاعَظِيْمًا أَنْ

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلِّغُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ شَغَكَتْ نَأَ اَمْوَالْنَا وَاَهْلُونَا فَاسْتَغْفِمْ لِنَا يَقُولُونَ بِٱلْسِنَتِيمْ wīva vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe, ethwa We asūanīīte kūmwīka naī, kana ethwa asūanīīte kūmūuna? Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmesī nesa maūndū ala inyw'ī mwīkaa.

13.Aiee! Inyw'ī mwasūanīie kana Mūtūmwa na etīkīli maikasyoka kwa andū ma nyūmba syoo ona Indīī, na ūu nīwaseūviw'e kwoneka wī wa kwendeesya kwa ngoo syenyu, na inyw'ī nīmwathokisye ūsūanīo mūthūku, na inyw'ī mwaī andū anangīku.'

14.Na *īūlū wa* asu ala matamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, Ithyī vate nzika, nītūmaseūvīsye alei Mwaki wakene.

15.Namo mosumbī ma matu na nthī nī ma Ngai Mwene Vinya W'onthe. We amūekeaa ūla We wendaa, na kūmūsilīla ūla wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei.

16.Asu ala masevisye kotiwa Itina makaasya, 'YIla mūkūthi vala ve syIndū sya mūtavo nīkana mūsyose, 'Ekai ithyī tūmūatīle inyw'I.' Mo memantha kūalyūla ūtwio wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Asya, 'Inyw'ī mūitūatīla ithyī. ūu nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe waneenete mbeenī. 'Na Indī mo makaasya, 'Aiee, inyw'ī mwītwīw'īa kīw'īu.' Tiw'o, Indī mo mamanyaa o vanini.

17. Matavye Aalavu ma weûnî ala matiiwe îtina, o mîtûkî inyw'î mûkeetwa

مَّاكِيْسَ فِي تُلُوْمِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَنَكِكُ لَكُمْ مِّنَ اللهِ شَيْئًا إِنْ اَرَادَبِكُمْ ضَرَّا اَوْارَادَ بِكُمْ نَفْعًا مَلْ كَانَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَيِيْرًا @

بَلْ كَلْنَلْتُمْ إِنْ أَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُتُومِيُّوْنَ إِلَّى اَهْلِيْهِمْ ابَدُّ اوْ زُيْنَ ذَلِكَ فِي قُلُوْمِكُمْ وَ ظَنَنْتُمْ ظَنَ السَّوْءَ الْمَنْ الْمَنْ الْمَنْ الْمَنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمَنْ الْمَنْ الْمَنْ الْمَنْ الْمَ

وَمَنْ لَمْ يُغْمِنْ بِاللهِ وَرَسُوْلِهِ فَإِنَّا آعْتَدْنَا لِلْكُفِرْنَ سَعِيْرًا ۞

وَ لَهِ مُلْكُ السَّلُوتِ وَالْاَوْقِ لَيْ لَعُومُ لِمَنْ يَشَاءُ وَلَا لَهُ عَنْوُرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَنْوُرًا زَحِيْمًا ﴿ وَكَانَ اللَّهُ عَنْوُرًا زَحِيْمًا ﴿

سَيَعُولُ الْمُعَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمُ إِلَى مَعَانِمَ إِتَّاخُذُ وَهَا ذَهُ وَلَا نَتَبِعُكُمْ أَيْرِيْدُ وَنَ آنَ يُبُرِّلُوا كُلُمُ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَبِعُونَا كَذَلِكُمُ قَالَ اللهُ مِنْ تَبَلُ فَسَيَعُولُونَ بَلْ تَعْسُدُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ كَانُوا لَا يَغْقَهُونَ إِلَا قِلْيِلًا ۞

قُلْ لِلْمُخْلَفِيْنَ مِنَ الْاَغْرَابِ سَتُلْ عَوْتَ إلى قَلْ لِلْمُخْلَفِيْنَ مِنَ الْاَغْرَابِ سَتُلْ عَوْتَ إلى

mūkokite na nzamba sylna vinya; mūkokita namo okūvika mo menengane kwenyu. Na mweethwa mwl ewi, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūnenge inyw'l Ituvi Iseo, Indl mwasyoka na Itina, tondū mwasyokie na Itina mbee, We akamūsilla na ūsillo wl woo.

18. Vai üthüku kwa ilalinda, ona vai üthüku kwa kiema, ona vai üthüku kwa üla müwau, külea küthi kükita kaüni. Na üla ona wiva ümwiw'aa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mütümwa Wake, We akamülikya Miundani ila ivitilaa tülüsi uungu wayo; indi üla üsyokaa na itina, We akamüsiilla na üsililo mwai.

LUKU 3

19.Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwendeew'e mûno nī etīkīli yīla mo maīsaa kīthitū kya wīwi mbee waku uungu wa Kītī, na We nīweesī maūndū ala maī nthīnī wa ngoo syoo na We nīwatheeisye ūuu lūlū woo, na We nīwamatuvie mo na ūkīlyo wī vakuvī kw'okonī:

20.Na mūtavo mūnene Ola mo makakua. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mwene-Vinya, Mūī.

21.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmwathîte inyw'î mûtavo mûnene ûla inyw'î mûkosa, na We nûmûnengete inyw'î w'o o mbee, na We nûmasiîle moko ma andû maikamûvikîe inyw'î, nîkana kîthwe kî Kyama kwa etîkîli, na nîkana We atonye kûmûtongoesya inyw'î nzîanî îla ya w'o.

فَإِنْ تُطِيْعُوا يُؤُمِّ كُمُّ اللهُ اَجْرًا حَسَنُا ﴿ وَإِنْ تَتَوَلَوْا كُمَا تُولِيَ اللهُ اَجْرًا حَسَنُا ﴿ وَإِنْ تَتَوَلُوْا كُمَا تَوَلَّيْنَا مُرْضَ فَبَلُ يُعَلِّ بِكُوْمِنَا ابْنَا ﴿ وَإِنْ اللَّهُ اللَّالَةُ اللَّا اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّلَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ ا

لَيْسَ عَلَى الْاَعْلَى حَوَّجٌ وَلَا مَلَى الْاَعْدِجِ حَرَجٌ وَ لَا عَلَى الْمَرِيْضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِعِ اللهُ وَ رَسُولُهُ يُدْخِلْهُ جَنْتٍ بَتَوْنَى مِنْ تَحْتِهَا رَسُولُهُ يُدْخِلْهُ جَنْتٍ بَتَوْنَى مِنْ تَحْتِها إِلَّا غِيْ الْاَنْهُورُ وَمَنْ بَتَوَلَّ يُعَذِّبُهُ عَلَى الْإِلَيْمَانَ

كَفَّذْ دَضِى اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِيْنَ إِذْ يُبَايِعُوْنَكَ عَنَ الشَّحَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوْمِهِمْ فَانْزَلَ السَّكِيْتَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَفَعًا قَرِيْبًا ﴿

وْمُغَانِمُ كَثِيْرُةٌ كِأَخُذُونَهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا ۚ حَكِيْثًا ۞

وَعَدَاكُمُ اللهُ مَعَانِمَ كَشِيْرَةً تَاخُذُونَهَا نَجُلَ لَكُمْ هَٰذِهِ وَكُفَّ آيْدِى النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُوْنَ أَيَّةً لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَيَهْدِيكُمُ وَعِرَّاطًا مَسْتَقِيْمًا ۞ 22.Na We nůmwathíte inyw'ī vsindi ungĩ, ula mutaamba kukwata, Indĩ Ngai Mwene Vinya W'onthe vate nzika, nĩukumbatílye. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na utonyi lulu wa sylndu syonthe.

23.Na ethwa asu ala matetīkīlīte, nīmekūmūkita inyw'ī, mo vate nzika, makaalyūka na mīongo yoo, īndī mo maikakwata mūsūvīi kana mūtetheesya.

24.Usu nīw'o wīthīītwe wī mūtuo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūla weethīiwe ūithūkūma mbee na inyw'ī mūikona ūalyūko ona wīva nthīnī wa mūtuo mūseūvye wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

25.Na We nī We wamasiīle moko moo lūlū wenyu, na moko menyu lūlū woo nthlīnī wa mwanda wa Makka, itina wa We kūmūnenge ūkilyo lūlū woo. Na Ngai Mwne Vinya W'onthe nūmonaa maūndū onthe ala inyw'i mwīkaa.

26.Mo ni mo maleile kwitikila na mamūsilla inyw'7 kuma **M**0sikitinī Mütheu. nthembo ona svenyu ila svaiīīwe kūvika vandū vasvo va kūthīnzīwa. Na takethwa ti 0nd0 wa etīkīli aūme na etīkīli aka, ala invw'ī műtamesĨ na ala mwithwa mwamakinyangiie nthi mutekumanya nīkana mūkwatwe nī ūthūku lūlū woo We ethiwa amwitikililye kÜkita, indi We ndaaîka Ou, nîkana We amûlikye teinî Wake üla We wendete kümülikva. Takethwa nîmataanîw'e na ala matetîkîlîte vate nzika, Ithvî twîthwa

وَّ أُخْرِكَ لَمْ نَقَدِ دُوْاعَلَتَهَا قَدْ أَكَا لَا اللهُ بِهَأَ وَكَانَ اللهُ عَلَا كُلِ شَيْ قَدِيْرًا ۞

وَلَوْ فَتَلَكُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْالُولُوَّا الْاَذْبَارَ ثُنَرَكَ الْوَالْوَالْوَدْبَارَ ثُنَرَكَ الْمَا

مُنْمَةُ اللهِ الَّذِي تَذخَلَتْ مِن تَبْلُ ﴿ وَلَنْ تَجِدَ لِمُنْهَ اللهِ تَبْدِيلًا ﴿

وَهُوَالَّذِي كُفَّ آيْدِيهُ مُعَنَكُمُ وَآيْدِيكُمُ عَنْهُمْ بِيَطْنِ مَكُلَةً مِنْ بَعْدِ آن آظْفَرُكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيْرًا @

هُمُ الذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوكُمْ عَنِ الْسَجْدِ الْحَوامِ وَالْهَدَى مَعْكُوفًا آن يَبْلُغُ عِيلَهُ وَلُولارِ عِالَّ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنْتُ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ اَن تَطُوهُمْ وَتَصِينِ كُمْ مِنْ فَهُمْ مَعَوَّةً ﴿ يَعَيْدِ عِلْهِمْ لِيُدْ خِلَ اللهُ فِن رَحْتِهِ مَنْ يَشَاآ إِلَّ لَوْ تَوَكَيْلُوا لِيُدْ خِلَ اللهُ فِن رَحْتِهِ مَنْ يَشَاآ إِلَيْكُا الْمِينَا الْمِينَا الْمِينَا اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ المَا اللهُ الله twamasilīle asu ala maleile kwītīkīla na ūsilīlo wī woo mūno.

27.Yīla asu ala maleile kwītīkīla maiie nthīnī wa ngoo syoo Othatu wa ngūlū, Othatu Ūla wa Mīthenya ya Otumanu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwatheeisye Ouu Wake kwa Mūtūmwa Wake na Tūlū wa etīkīli, na amathing'īīsya mo kŪkwata kītina kya Olūngalu, na mo nīmaaīlītwe nīw'o mūno. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kīla kīndū nesa vyū.

إِذْ جَعَلَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَبَّيَةَ جَيْئَةً الْجَاهِمُ الْحَبَيَّةَ جَيْئَةً الْجَاهِلِيَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ سَكِيْنَتَهُ عَلْمَسُولِهِ وَ عَلَى الْمُؤْمِينِيْنَ وَ الْزَمَهُ مْ كَلِمُةَ التَّقُوٰى وَكَانُوْاً عَلَى الْمُؤْمِينِيْنَ وَ الْزَمَهُ مْ كَلِمُةَ التَّقُوٰى وَكَانُوْاً عَلَى اللهُ عَلَيْهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى ال

LUKU 4

28. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe kwa Ula w'o nïwïanīisye Woni kwa Mūtūmwa Wake. Inyw'ī vate nzika, mūkalika Mūsikitinī Mūtheu, Ngai enda, kwa mūuo, amwe menzetwe mītwe yoo, na angī nzwīl syoo syīndilange, na mūikethwa na w'ia. Indī We nïweesī ūndū inyw'ī mūteesī. Ona mbee vate nzika, We nīwamūtwīle ūkīlyo wa vakuvī.

29.Na nī We ûmûtûmîte Mûtûmwa Wake, ena ûtongoi na ndîni ya w'o, nîkana We atonye kûmîsindîthya îûlû wa ndîni *ila ingî syonthe*. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nîwîanîe ta Ngûsî.

30.Muhammad nī Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na asu ala me vamwe nake we nī omū kwa alei, ololo katī woo ene. We nūmonaa maikumana na kūvalūka-nthī matulītye-ndu Mboyanī, maimantha mumo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūtanu Wake. Uvano woo wī lūlū wa

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولُهُ الدُّءْ يَا بِالْحِقِّ لَتَنْ خُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَوَامَرِانَ شَكَّةً اللَّهُ أُمِنِيْنٌ نَحُلِقِيْنَ رُءُوسَكُهُ وَ مُقَصِّمِ نِنَ لَا تَخَافَوْنَ فَعَلِمَ مَا لَمُ تَعْلَمُوْا فَجَعَلَ مِنْ دُوْنِ ذَٰ لِكَ فَغْنَا قَوْمُ الْمَ

هُوَ الَّذِي َ ٱرْسَلَ رَسُولُهُ بِالْهُدَٰى وَدِيْنِ الْكِتِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّيْنِ كُلِّةً وَكَفَى بِاللهِ شَهِيْدًا۞

هُمُنَكُ زَسُولُ اللّهِ وَاللّذِينَ مَعَةَ اَشِكَآءُ عَلَى اللّفَارِ رُحَكَآءُ بَيْنَهُمْ تَوْمِهُمْ رُكَّعًا شُجَكًا يَبْنَعُونَ فَضَكَّ شِنَ اللّهِ وَ رِضُوانًا سِنْمَاهُمْ فِي وُجُوهِمِمْ فِن اتَّوِ الشّهُودُ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التّوَوْرة فِي وَمُثَلّمُمُ mothyū moo, me maulsva nūndū wa kūvalūka nthī na ūthyū. Uu nīw'o matavanitw'e nthini wa Tola. Na kūtavanw'a kwoo nthini wa ūvoo-Mūseo nī ta mbeŭ īla īsvaa na kumva nthongoo vayo, na îndî îimîkîa vinya; na îndî nīthungaa. na **T**Ūngamaa îlûmîte mūthambanī wayo, īimatanīthya avandi----nīkana We atonye kūtuma makwatwa ni othatu mamona mo. Ngai Mwene Vinya W'onthe niwathanite, kwa asu moo ala metikilaa na kwika mawla maseo, ūekeo na ltuvi lnene.

فِي الْإِنْجِيْلِ اللهِ الْمَرْزَعِ اَخْرَجَ شَطْتُ كَازُرُهُ فَاسْتَغَلَظَ فَالْاِنْجِيْلِ اللهِ الْمُنْفَاقِ اللهُ ال

مُورَةُ الْحُجُرَاتِ مَدَنِيَّةُ

AL - HUJURAT (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūîtwe nî ūlau, Usūîtwe nī tei.

2.Inyw'ī, ala mwītīkīlaa! Mūikethwe mwī mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, īndī mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Wīwi-W'onthe, Umanyi-W'onthe.

3.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikokīlye mawasya menyu lūlū mbee wa wasya wa Mūtūmwa, na mūikamūneeny'e na wasya mūtūūlu, tondū mūneenanasya mūndū na ūla ūngī, mawīa menyu maikese kūtw'īka ma mana mūte ūmanya.

4.Nīw'o, asu ala matheeasya mawasya moo mbee wa Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīmo ala ngoo syoo Ngai Mwene Vinya W'onthe witw'īkīthītye ndūngalu kwīsīla matatwanī. Kwoondū woo ve ūekeo na ītuvi īnene.

5.Vate nzika asu ala mambīlīlasya kūkwanīlsya we wīo vaasa ūte nyūmbanī syaku----aingī mūno moo nīmaīte ūmanyi.

6.Na takethwa mo nīmakweteelile we na ūmīīsyo kūvika yīla waumaalile nza vala maī, kwīthīwa kwaī kūseo kwoo. Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno Vyū, Usūītwe nī tei. إنسيم الله الزّخلن الزّحيسيون

يَّاَيَّتُهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا لَا تُقَلِّ مُوَابَيْنَ يَكَي اللهِ وَ رَسُوْلِهِ وَاتَّقُوااللهُ لِنَّ اللهَ سَيِنِيَعٌ عَلِيْمٌ ۞

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ المُنُوا لَّا تَرْفَعُوا اَصُوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّيِّيِّ وَلَا تَجْهَمُ وَاللَّهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضِ اَنْ تَخْبَطُ اَعْمَالُكُمْ وَ اَنْتُمُ لَا تَشْهُرُونَ ۞

إِنَّ ٱلَّذِيْنَ يَعُضُّونَ آصُواتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ أُولَيِّكَ الَّذِيْنَ امْتَحَنَ اللهُ قُلُوْبَهُمْ اللِتَّقُولِيُّ لَهُمْ مَغْفِمَ تُو وَأَجْزُ عَظِيْمٌ ﴿

اِنَّ الَّذِيْنَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَّكَ آءَ الْحُجُولَتِ ٱكْتُرُفُولَا يَعْقِلُونَ ۞

وَكُوْاَنَهُمْ صَبُرُوا حَتْى تَخْرُجَ اِلْنَهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمُّ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيْعٌ ۞ 7.Inyw'î mwîtîkîlaa! Ethwa mûndû ûte mûlûngalu nîwamûetee inyw'î ûvoo ona wîva, kunîkîlai nesa *ûw'o wa ûvoo ûsu*, mûikese kûmeka andû naî nûndû wa kûlea kûmanya, na Îndî mûyîlila nûndû wa maûndû ala inyw'î mwîkîte.

8.Na manyai kana katī wenyu ve Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na akatwīka nekwītīkīla mawendi menyu maūndūnī amwe, vate nzika,

inyw'î nî ûlika thînanî; îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nûmwendethetye inyw'î mûîkîlo na *Ûkoneka* wî mwanake kwa ngoo syenyu, na We nûmûmenethetye inyw'î ûlei na wathe na ûemu mûkaimena mûno. Asu vate nzika, nîmo maatîlaa nzîa îla ya w'o,

9.Kwa mumo na inee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Umanyi-W'onthe, Mūi.

10.Na ethwa nguthu ili sya etikili nisyikukita mwe na ila mgi, ikiai muo kati wasyo; na itina wa uu, ethwa imwe niyo yamivitisya ila ingi, mivuei isu yavithukania kuvika isyoke mwiaoni wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na indi yasyoka, ikiai muuo kati wasyo na ulungalu, na silai sila wa kati. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa ala ailu.

11. Vate nzika, etīkīli onthe nī masyaanīo, kwa ūu, seūvyai muuo katī wa anaa-nyinyia menyu, na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkana tei ūtonye kwonanw'a kwenyu.

يَّا يَثُهَا الَّذِيْنَ امَنُوْآ إِنْ جَآ مُكُمْ فَاسِقًا بِنَبَا فَتَبَيَّنُواْ آَنْ تُصِيْبُوْا قَوُمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصُبِحُوْا عَلْ مَا فَعَلْتُمْ نَدِمِيْنَ ۞

KILUNGU 49

وَاعْلَمُوْاَ اَنَّ فِيْكُمْ رَسُولَ اللهُ لَوْ يُطِيعُ كُمْرِنِهُ كَشِيْرٍ قِنَ الْاَمْرِ لَعَنِنَّتُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَبْبَ الْيُكُمُ الْإِيْمَانَ وَزَيْنَهُ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَوَّهَ النَّيْمُ الكُفُرُ وَالْفَسُوْقَ وَالْعِضْيَانَ أُولِيِّكَ هُمُ الرَّشِّ لُوزَكُ

نَضْلًا فِنَ اللهِ وَنِعْمَةٌ وَاللهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۞

وَإِنْ طَآيِفَتَنِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ افْتَنَكُوا فَالْمُعُمُوا بَيْنَهُمَا ۚ فَإِنْ بَنَتْ إِحْلُ سُهُمَاعَكَ الْأُفْلِي نَقَاتُوا الَّتِيٰ تَبْنِيْ كَتَٰ تَغَنَّ إِلَى آمُواللّهِ ۚ فَإِنْ فَآءَتُ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَاقْسِطُوا لِنَّ اللّهَ يُحْبُ الْمُقْسِطِيْنَ ٠

إِنْمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخُوةٌ فَأَصْلِكُوا بَيْنَ اَخُويْكُمْ

LUKU 2

12.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûikamaeke andû ma mbaî îmwe îmavûthye andû ma mbaî îngî, ala matonya kwîthwa me aseo kûvîta mo, ona iveti iikaivûthye iveti ingî, ila itonya kwîthwa syî nzeo kwivîta syo. Na mûikamasuke andû menyu, kana kwîtana masyîtwa ma nzeke mûndû na ûla ûngî. Nî ûthûku mûno kwîthîwa na nguma nthûku îtina wa kwîthwa na mûîkîlo; na asu ala matelilaa nî eki-manaî.

13.lnvw'l ala mwltlkilaa! Ivathanei na kûlea kûîkîanîa kwingî: nûndû kûlea kūlklanla kūmwe vate nzika ni nal. Na mūikathiane kana kūvinganīsya mūndū kwa ûla ûngî. Ve ûmwe wenyu wendaa kūya nyama ya mwanaa nyinyia ūla mūkw'0? Vate nzika invw'I nomůmímene vo. Na můklei Ngai Mwene Vinya W'onthe, ow'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Musyokeania-Wa-Kaingi ena Duu na ni Mwene-Tei.

14.Inyw'ī mbaa-andū, Ithyī nītūmūmbīte inyw'ī kuma kīūme na kīka; na Ithyī nītūmūtw'īkīthītye inyw'ī kwīthwa ngo na mbaī nīkana mūtonye kūmanyana mūndū na ūla ūngī. Nīw'o, ūla mūtaīīku mūno vyū mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, katī wenyu nī we ūla mūlūngalu vyū katī wenyu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Umanyi-W'onthe, Mūmanyi-Wa-Syonthe.

15. Aalavu ma we0nī maasya, 'Ithyī nītwītīkīlaa.' Asya, 'Inyw'ī moinamba kwītīkīla; Indī asyai, 'Ithyī nītwītīkīlīte Isilamu,' nondo wītīkīlo wa w'o

يَّايَّتُهُا الَّذِيْنَ الْمَنُوالَا يَسْخَرْقَوْمُ فِينَ قَوْمِ عَنَى اَنْ يَكُونُوا خَيْرًا قِنْهُمْ وَلَانِسَآ فَمِنْ نِسْآ فِي عَنَى اَنْ يَكُنَّ خَيْرًا فِنْهُنَ ۚ وَلَا تَلْمِنُونَ الْفَسُونَ مَعْدَ تَنَابَرُوا بِالْاَلْقَابِ بِمُنَ الإِسْمُ الْفُسُونَ بَعْدَ الْإِيْمَانَ ۚ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَاُولَيْكَ هُمُ الْظَلِمُونَ وَهَدَ

يَّانَهُمَا الَّذِيْنَ الْمَنُوا اجْتَنِبُوا كَشِيْرًا مِِّنَ الْطَيِّ الْقَ بَعْضَ الظَّنِ إِثْمُ وَ لَا تَجَسَّسُوا وَ لَا يَغْتَبُ بَعْضُ كُوْ بَعْضًا * اَيُحِبُ اَحَدُكُوْ اَنْ يَّاكُل لَحْمَ اَحِيْهِ مَنْ تَنَا فَكُرِهُ اللَّهُ وَالْقُوا اللَّهُ إِنَّ اللَّهُ تَوْابٌ رَحِيْمُ ﴿

قَالَتِ الْاَعْدَاكُ الْمَنَا * فِلْ لَمْ تُوْمِنُوا وَلَكِنْ فَوْلُوْا الْسُكِنْ الْوَلْمَا لَا يُعَالَى فِي قُلُونِكُمُ

ndunamba kulika nthini wa ngoo syenyu.' Indi inyw'i mwamwiw'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake, We ndakaola kindu ona kimwe nthini wa meko menyu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Muekanii-Muno-Vyu, Usuitwe ni tei.

16.Etīkīli nī ala tū, mamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na w'o na Mūtūmwa Wake, na makīthīwa mate na nzika, Indī ala mokitaa nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na syīndū syoo na mathayū moo. Asu nīmo ala ma w'o.

17. Asya, 'Mûkamûmanyîthya Ngai Mwene Vinya W'onthe mûîklîo wenyu, oyîla Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîsî kîla kyonthe ona kîva kî matunî ona îûlû wa nthî, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîsî syîndû syonthe nesa vyû?

18.Mo masûanîaa kana kwîtîkîla Isilamu nîmakwîw'îe we Inee. Asva. 'Mūikonany'e kwitikila kwa Isilamu kwenyu ta wendeesyo kwakwa nyie. Inyw'ī ninyw'ī Ngai Mwene Vinya **ûmûnengete** W'onthe Tnee kwa kůmůtongoesya inyw'ī nthini Mūlkīlo wa w'o, ethwa inyw'l mwl ma w'o ûneeninî wa kwîthwa mwî etîkîli.'

19.Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī syīmbithī sya matu na nthī. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmonaa maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.

وَإِنْ تُطِيْعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِنْكُوْمِّنْ اَعْهَالِكُمُ شَيْئًا ﴿إِنَّ اللهَ عَفُوْرٌ شَرِحِيْمٌ ﴿

إِنْهَا الْهُوُمِنُوْنَ الَّذِيْنَ امْنُوا بِاللهِ وَرَسُوْلِهِ ثُمَّرَ لَمْ يَرْتَا بُوْا وَجْهَلُ وَا بِأَمْوَالِهِمْ وَانْهُرِيهِمْ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ أُولِيِّكَ هُمُ الصِّدِ فُوْنَ ۞

فُلْ اَتَعَلِّمُوْنَ اللهُ بِدِينِكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ مِنَا فِي الشَّمُونَ اللهُ يَعْلَمُ مِنَا فِي الشَّمُونُ وَاللهُ بِكُلِّ شَيْ

يَنُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ ٱسْلَنُواْ قُلْ كَا تَنُنُواْ عَكَ إِسَّاهُمَاً الْهُ بَلِ اللّٰهُ يَنُنُ عَلَيْكُوْ اَنْ هَدْ مَكُوْ لِلْإِيْسَانِ إِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۞

إِنَّ اللهُ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَ اللهُ غُ بَصِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ أَهُ

QAF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Kaaf. Mwene-Otonyi * Ithyī twīmīnengane Kulani ya ūtheu ta ngŪsī kwa ū-w'o waku.

3.Indī mo nīmeūseng'a nūndū nīmavikīwe nī Mūkaanany'a kuma katī woo ene. Na alei maasya, 'Kīī nī kīndū kīeni!

4.Ata! Yīla ithyī tūkakw'a na kūtw'īka kītoo, nītūkokīlw'a twīthwe na thayū ingī? Ku nī kūsyoka vaasa kūtatonyeka.

5.Ithyī nītwīsī maūndū ala nthī īmanyivīasya andū na Ithyī twīna Ivuku yīla yiaa kīla kīndū.

6.Aiee, mo asu nîmaleile û-w'o yîla wamavikîie, kwa ûu, mo me nthînî wa mwîkalo wa kîthokoany'o.

7.Mo nomasyaitye itu yila yi iulu woo undu Ithyi tuyiseuvitye na kuyanakavya, na vai mothyoeku nthini wayo?

8.Na yo nthĩ, Ithyĩ nĩtừmĩnyasīkîtye, na nthĩnĩ wayo, Ithyĩ nĩtwiksite iima nữmu; na tữkamĩmeesya imea mbanake sya kĩla mữthemba nthĩnĩ wayo, قَ الله والقُوالِ الْمَجِيْدِ ﴿

ۘڹڶۼؚۘڹؙۏۜٙٲڹٛڄۜٲءٛۿؙڡٝڔڡؙؙٮ۬ؽڒٞٷڹ۫ۿڡؙۄ۫ڹڡؘۜٲڶٲڵڣ۬ۄؙۏڽ ڂۮؘٳؿؙؿؙ۠ۼۣؽڹ۞ٛ

مَ إِذَا مِثْنَا وَكُنَّا ثُرَابًا ۚ ذَٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيْدٌ ۞

قَلْ عَلِمْنَا مَا تَنْفُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ ، وَعِنْدَنَا كِتْبٌ حَفِيْظٌ ۞

بُلْكَذُبُوا بِالْحَقِّ لَنَاجَآءَ هُمُونَهُ مُ فِيَ آمَٰدٍ مُدِيْجٍ ۞

اَفُكُمْ يَنْظُرُوْآ إِلَى الشَّكَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيَنَهُا وَزَيَّنُهُا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوْجٍ ۞ وَالْاَرْضَ مَدَدْلُهَا وَالْقَيْنَا فِيْهَا رَوَالِيَ وَالْبَنْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ ذَنْحٍ بَهِيْجٍ ۞

إنس والله الرَّحلين الرَّحيب مِن

^{1 *}Ula wina ūtonyi kana Mwene-Utonyi.

9.Ta nzĩa ya kĩlĩko na ülilikany'o kwa kĩla mũthūkūmi ümwelekelaa Ngai.

10.Na Ithyī nītūtheeasya mbua kuma ītunī yusūīte maūathimo, na nītūseūvasya mīūnda na ngetha ya malīu nayo.

11.Na mîtende mîasa, yîna makonde manake meyilîanîlye, yîmwe îûlû wa yîla yîngî,

12.Ta kyaûya kwa athûkûmi *Maitû*; na nîtûmîthayûûkasya nthî yî ngw'û. Uthayûûkyo ûkeethwa ota ûu.

13.Andū-ma-Noa nīmaūleile w'o mbee woo na ota ūu Andū-ma-Kīthima^{2*} na Athamuti now'o meekie.

14.Na Aati, na Valao na aneethe ma Loto,

15.Na Atūi-ma-Kīthekanī, na Andū-ma-Tuvaa *onthe* nīmaleile Atūmwa na mūminūkīlyo wa ūu ūsilīlo Wakwa ūla wakananītw'e nīwamavalūkīle *mo*.

16.Ithyī îndī, nītŪnoetw'e nī ûmbi ûla wa mbee? Aiee, îndî mo mena nzika îûlû wa kyûmbe kyeû.

LUKU 2

17.Na kwa úla w'o, Ithyl nltúmúmbíte műndű na Ithyl nltwisi ûndű thayű wake űműtavasya na klwe nthinl wake, na Ithyl twl vakuvi nake we *ona* mbee wa mwikiva wake wa ngingo.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءُ مُّ لِمُرَكًا فَٱنْبَتَنَا بِهِ جَنِّي وَحَبَّ الْحَصِيْدِ شَ

وَالنَّخُلُ السِّفْتِ لَهَا كُلْكُ نَضِيْدٌ ۗ

ئِرْزَقًا لِلْوِبَادِ ۚ وَاخْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا ۚ كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ۞

كُذَّبَتْ تَبْلَهُمْ قَوْمُرْلُوجَ وَّاعْجَابُ الرَّسِّ وَثَنُودُ ﴾

وَعَادٌ وَيِزْعُونُ وَإِخْوَانُ لُؤِطٍ ﴿

وَ ٱضْعُبُ الْاَيْكَةِ وَقَوْمُ ثُبَيْعٌ كُلُّ كُنَّ بَالرُّسُلَ نَحَقَّ دَعِنْدِ ۞

ٱفَقِيْنَا بِالْخَلْقِ الْآوَٰلِ بُلْ هُمْرِفِى لَبْسٍ مِنْ بِهُ خَلْقِ جَدِيْدٍ ۚ

وَلَقُلُ خَلَفْنَا الْإِنْسَانَ وَلَعْلَمُ مَا تُوسُوسُ بِهِ نَفْسُهُ ﴿ وَنَحْنُ اقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَلِيدِ ﴿

بَصِهُ وَ ذِكْراع لِكُلْ عَنْدٍ مُّنيني ٠

² *Mbal sya tene sya Aalavu.

18.Yīla ala *alaīka* elī atali mekūandīka *meko ma andū ūmwe* ailyī ngalī ya kw'oko kwa aume na *Ola Ongī* ngalī ya kw'oko kwa aka,

19. We ndawetaa ndeto ona imwe indi ve musuvii mulaika uilyi vakuvi Nake eyumbanitye kumiandika.

20.Na malita ma kīkw'ū vate nzika nīmokaa. Kīī nīkyo kīla we watataa kūsemba ūkīkīte.'

21.Na soo ükavuvw'a: Uü nïw'o Müthenya wa Watho.'

22.Na kīla thayū ūkavika vamwe naw'o na vakeethwa mūlaīka wa kūūete na mūlaīka wa kumya ūkūsī.

23.'We ndwaasūvīa ûndû ûû, yu nītūvetangīte tūtū, na woni wa metho maku ûmûnthī nī mwai.'

24,Na munyanyae wake akasya, '00 n'w'o nvie n'ina *Utalo* mumbanu.

25. Mekyei nthînî wa Ngiena elî-elî kîla mûmaitha wa w'o, ûte mûvea,

26.'Mūsilli wa ūseo, mwlki-wa-nal, mwene nzika,

27.'Ula ûseûvasya ngai ingî vandû va Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kwa ûu inyw'elî mwîkyei nthînî wa ûsilîlo mûthûku.'

28.Mútindany'a wake akasya, 'Mwiai waitu, nyie tiinyie natumie we alea

إِذْ يَتَكَفَّى الْمُتَكَفَّى إِن عَنِ الْيَرِيْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيْدٌ ۞

مَا يُلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَ يُهِ رُونِكُ عَتِنِكُ ۞

وَجَاءَتْ سَكُرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَجِيْدُ⊙

وَ نُفِخَ فِي الصُّورِ ذٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيْدِ ۞

وَجَآءَتُ كُلُّ نَفْسٍ مْعَهَا سَآيِقٌ وَشَهِيْدُ۞

لَقَلْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا قَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءًكَ مُبَعِّمُكَ الْيَوْمَرَ حَدِيْدٌ ۞

وَقَالَ قَرِيْنُهُ هِٰذَا مَا لَدَى عَتِيْدُهُ

ٱلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كُفَّادٍ عَنِيْدٍ ﴿

مُّنَّاعِ لِلْخَيْرِمُعْتَدٍ مُرِيْبٍ ﴿

إِلَّذِئ جَعَلَ مَعَ اللهِ إِلهَّا أَخَرَ فَٱلْفِيلُهُ فِي الْعَلَابِ الشَّدِيْدِي

قَالَ قَرِيْنُهُ رَبِّنَا مَا اَطْغَيْتُهُ وَ لَاِنْ كَانَ فِي صَلْلٍ بَعِيْدٍ ۞ kwiw'a; îndî we mwene aî îvîtyonî kûasa vyû.'

29.Ngai Mwene Vinya W'onthe akasya, 'Mūikatetanīsye mbee Wakwa inyw'ī, Nyie nīnamūnengie inyw'ī ūkaany'o mbeenī.

30.'Utwio *omītw'e* Ninyie ndūtonya kūalyūlwa, na Nyie ndimwonei wa athūkūmi *Makwa*.

LUKU 3

- 31.Mûthenya ûsu, Ithyî tûkayîkûlya Iiaya-Mwaki, 'We wî musûu?' nayo yîkasûngîa, 'Ve angî?'
- 32.Na Itu ylkathengeew'a kwa ene ulungalu, yo ylikethwa yl vaasa, Ingl.
- 33.Yīī nīyo inyw'ī mwathiwe, kwa kīla ūmwe ūla wamwīthiūīe *Ngai* kīla īvinda na mūsūvīi wa meko make.
- 34. Ula wamukiie Ngai-Wa-Ulau kimbithini na wookie *Kwake* We na ngoo ya wililo.
- 35.'Inyw'î likai nthînî mwîna mūuo. Uû nî Mûthenya wa Tene-W'onthe.'
- 36.Mo makeethwa vo na kyonthe klla mo makenda, na ve mwikalo wa nesa mbee Kwitu.
- 37.Na nī nzyawa syīana ata ila syaī mbee woo ila syī vinya mbee woo ila Ithyī twasyanangie! mdī yīla tsilīlo wookie, mo nīmangangie ītilū wa nthī. Nī vaī,

قَالَ لَا تَعْتَومُوا لَدَى وَقَدْ قَدَمَتُ النَّكَ مُنَّ النَّكُمُ

﴿ مَا يُبَدُّلُ الْعَوْلُ لَدَى وَمَا آثَا بِظَالَوِ إِلْمِيْدِهِ

يُوْمُ نَقُوٰلُ إِجَهَنْهُمُ هَلِ امْتَلَاْتِ وَتَقُوْلُ هُلَ مِنْ مَنِيْدٍ ۞

وَأُزْلِوَتِ الْجَنَّةُ لِلْكُتَّقِيْنَ غَيْرٌ بَعِيْدٍ ۞

هٰذَا مَا تُؤْمَدُونَ لِكُلِّ أَوَّا بِ حَنِيْظٍ ١٠٠

مَنْ خَشِىَ الرَّحْلَنَ بِالْغَيْبِ وَجَآ ۚ بِقَلْبٍ ثَمِيْكِ ۖ

إِذْخُاوْمًا بِسَلْمِ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ

لَهُمْ مَّا يُشَا أُونَ نِيْهَا وَلَدِّينًا مَزِنيدُ ۞

ٷڴۄؙٳۿڷڬؽٵڣۧڵۿؙؙڡؙڔڣؖؽ۬ٷۯؾٟۿؙڡ۫ٳڷۺۜڎؙڝؚڹ۠ۿؙؙ ڹڟشًا ڡٛنَقَّبُوا فِي الْبِلَاڎٟ۫ڡؘڵ مِنْ فِيَنْصٍ۞ vandû va kwîvitha kwoondû woo ona vamwe?

38. Vate nzika, nthīnī wa 0u ve Kīlilikany'a kwa we 0la wīna ngoo, kana 0la ûnenganae k0tû na kwīthuklīsya.

39.Na nīw'o, Ithyī nītwoombie matu na nthī na syonthe ila syī katī wasyo nthīnī wa mavinda thanthat0, na vai mīnoo yaat0kwata Ithyī.

40.Kwa ûu, we îthîwa na ûmîîsyo îûlû wa maûndû ala mo meûneena, na mûtale Mwîai waku na ndaîa Syake, mbee wa kuma kwa syua na mbee wa yîtanathûa;

41.Na nthīnī wa kīlungu kya Otuku ota Ou mūtale We, na Itina wa kūvalūka nthī na kūtulya-ndu kūla kwathīlwe.

42.Na Ithukīīsyei! M0thenya 0la Mwītani 0ketana kuma vand0 vakuvī,

43.M0thenya 0la yila mo vate nzika makew'a kiuumo. Usu 0keethwa m0thenya wa k0ka kuma mb0ani.

44.Nīw'o, Ithyī Nithyī ala tūnenganae thayū na kūete kīkw'ū, na Kwitū nīkw'o ūalūko wa mūminūkīlyo.

45.Müthenya üla nthi ikatükanila kati kum iülü woo namo makooka mekalaatite---küu kükeethwa kümbany'a vamwe, na ni üvüthü Kwitü Ithyi.

46.Ithyl nitwisi nesa vy0 0nd0 mo maasya; na we *ndūnyuvītwe* kūmaingilsya 0nd0 kwa nzia *ona yīva*. إِنَّ فِيْ ذَٰلِكَ لَوْكُوٰ عَلِينَ كَانَ لَهُ قَلْبُ أَوْ اَلْقَى السَّنْعُ وَهُوَ شَهِيْدٌ ۞

وَ لَقَدْ عَلَقْنَا الشَهٰوْتِ وَالْاَرْضَ وَمَا يَيْنَهُمَا فِحْ سِتَّةِ اَيَّالِمٍ ۗ وَمَا مَسَنَا مِنْ لَعُوْبٍ ۞

كَاصُدِ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَتِخ بِمَنْدِ دَنْكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّنسِ وَقَبْلَ الْفُرُوبِ ﴿

وَمِنَ إِلَيْكِ مُسَيِّحُهُ وَادْبَارَ الشَّيْخُودِ ۞

وَاسْتَمِعْ يَوْمَرُيْنَادِ الْمُنَادِمِنْ مَكَانٍ قَرِيْدٍ ﴿

يَّوْمُ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحِثِّ ذَٰلِكَ يُوْمُ الْخُنْجِ ۞

إِنَّا غَنُن نُخِي وَنُدِيْتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيْرُ ﴿

يَوْمُ لَشَقَّقُ الْاَرْضُ عَنْهُمْ سِمَاعًا ۚ ذَٰ لِكَ حَشَّهُ عَلَيْنَا يَسِنِدُ ۞

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقْوُلُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِمُبَالَيْ

Kwa uu, taa kwa nzia ya Kulani, we ula ukiaa ukaany'o Wakwa.

جٌ فَذَكِّر بِالْقُوْاتِ مَنْ يَخَاكُ وَعِيْدِ أَ

AL - DHAARIYAAT (Wavuaniw'e Makka)

1.Syltwani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usultwe ni ulau, Usultwe ni tei.

2.Nīīvīta na anyaīīkya ala manyaīīkasya--ūnyaīīkya wa w'o.

3.Indī na asu ala makuaa mīio mīito.

4.Indi na asu ala maendaa mate kithing'iisyo.

5.Indî na asu ala maanasya ûtonyi,

6. Vate nzika, kīla inyw'ī mwathawa nī w'o:

7. Na ŭtwio vate nzika ŭkavika.

8. Na îtu yîla yus vîtwe nî mîkululo.

9.Nïw'o inyw'ī mwīna mawoni me kīvathūkany'o.

10.No we tu ukaalyulwa kuma nthini wa w'o Ula wathaniwe ula wailitwe ni kualyulwa.

11.KÜumanīwa kwīthwe kwa atalīthya,

12. Ala mathikītwe ülikunī wa külea kūmanya.

13.Mo makūlasya, 'Mūthenya wa ūtwio ūkeethwa indii?

14.Ukeethwa mūthenya ūla mo makasilīlwa Mwakinī.

إسم الله الرّخان الرّحينم

وَالذُّرِيْتِ ذُرُوًّا ۞

ڡٞٵڶڂۑڵؾؚ ڔۣڣٚٷ۞ٛ ڡۜٵڶڂڔۣڶؾؚڲۺٷ۞ٛ ڡٞٵڶٮٛڡٞؾۣڵؾؚٵڡٛٷ۞

إِنْهَا تُؤْعَدُونَ لَصَادِقٌ ٥

وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ٥

وَالسَّمَاءِ فَاتِ الْمُبْكِنِّ إِنَّكُمْ لَفِيْ تَوْلِ غُنَيْلِفِيْ

يُوْفَكُ عَنْهُ مَنْ أَفِكُ ﴿

قَتِلُ الْخَرْصُونَ ﴿ الَّذِيْنَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿

يَسْكُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الذِّينِ ا

يَوْمَرُهُمْ عَلَى النَّارِيُفْتَنُوْنَ ۞

15.'Samai inyw'î 0silîlo wenyu. Uu nîw'o inyw'î mweelekele.

16.*Indī* vate nzika, ala alūngalu makeethwa katī wa mīūnda na tūlūsī,

17.Makyosa kila Mwiai woo ükamanenge; nündü mo mbee wa üu nimeekaa nesa.

18.Mo makomaa o vanini *mavinda* ma ůtuků;

19.Na nîmamanthie ûekeo wa naî mbee wa masangya;

20.Na nthīnī wa ūthw'ii woo ve kīanda kya mūvoyi na ūla ūtetonya.

21.Na ĩulu wa nthĩ ve Syama kwa ala mena ū-w'o wa mulkilo,

22.Na ota Ou nthini wenyu ene. Inyw'i indi nomwonaa?

23. Na nthĩnĩ wa ĩtu ve ûtethyo wenyu, na maũndũ ala inyw'ĩ mwathawa ota Ou.

24. Na nīīvīta na Mwīai wa matu na nthī ow'o ūū nī w'o, otondū inyw'ī mūneenaa nīw'o.

LUKU 2

25.We nowaavikiwa ni uvoo wa ala aeni ataiiku ma Avalamu?

26.Yīla malikile kwake na masya, 'Mūuo!' nake asya, 'Mūuo!' *Mo maī* aeni onthe.

ذُوْتُوا فِشْنَتَكُوْ هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسَيَّعِ لُيْنَ®

إِنَّ الْنُتُونِينَ فِي جَنَّتٍ وَعُيْرُونِ أَ

أَخِذِينَنَ مَا اللهُمْ مَ بَهُمُمْ اللَّهُمْ كَاكُوا تَبَلَّ ولك مُحْسِنِينَ ﴿

كَانُواْ قِلِيْلًا مِّنَ الْيَلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿ وَالْمِنْ الْيَلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿ وَ إِلْا لَهُ مَا يَنْ فَا إِنْ الْمَالِمُ اللَّهِ مَا يَلْمُ خُونَ اللَّهِ مِنْ الْمَالِمُ اللَّهُ اللَّالْمُ اللَّهُ اللَّاللَّالَا اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّالْمُ الللَّل

وَ فِي آمُوالِهِمْ حَثَّ لِلسَّابِلِ وَالْمَحْزُومِ ۞

وَ فِي الْاَرْضِ النَّكَ لِلْلُوْوِينِينَ ﴿ وَ فِيَ اَنْفُسِكُورُ اَفَلَا تَبْسِعُ وْنَ ﴿

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقَكُمْ وَحَاتُوْعَكُوْنَ ۞

فَوَرَتِ السَّمَا ۗ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَكُنَّ مِثْلَ مَا اَنَّكُمُ ﴿ تُنْطِقُونَ ۞

وتعدام هَلْ اللَّهُ حَدِيثُ ضَيْفِ إبْرُهِ يْمَ الْكُرُويْنَ 6

اِذْ دَخَلُوْاعَلِيَهِ فَقَالُوْا سَلْمًا ۚ قَالَ سَلْمٌ ۚ قَوْمٌ ۚ مُنْكُرُونَ ۞ 27.Na we niwaendie avinditye nyumba kwake, na aete kasau kanou,

28.Na we niwakaiie mbee woo. We aisye, 'Inyw'i nomwiya?'

29.Nake nīweew'ie wia nûndû woo. Mo maisye, 'Ndûkakie.' Na mo nīmamûnengie we ûvoo mûseo wa kûsyawa kwa mwana wina ûmanyi.

30.Indî kîveti kyake nîkyaumîlile kîîîte na kyakûna ûthyû wakyo kyasya, 'Kîveti kîkûû ngûngû!'

31.Namo masya, 'Ona kûilyî ûu, Mwîai waku nûneenete. Vate nzika, We nî Mûî, ûmanyi-W'onthe.

32. Avalamu amakûlya, 'Yu ûtûmane wenyu nî mwaû, Inyw'î atûmwa?'

33.Mo maisye, 'Ithyī nītūtūmītwe kwa andū ene naī.

34.'Nīkana tūtonye kūtheesya īūlū woo mavia ma yūmba,'

35.Mavanītwe vamwe na Mwīai waku, kwoondū wa asu ala mena mothūku mavītūku.

36.Na Ithyl nitwamaumisye etikili ala mai vo vau undu meanaa,

37.Na Ithyī tûyaaīthīa ateo nyûmba īmwe vo ya Masilamu etīkīli.

38.Na vo Ithyi nitwatiie Kyama kwoondu wa asu ala makiaa usililo wi woo.

فَكَاغَ إِلَى اَهْلِهِ نَجَاءً بِعِجْلِ سَمِيْنِ ﴿
فَقَوْبُهُ النَّهِمْ قَالَ الْا تَاكُنُونَ ﴿

فَاوَجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً * قَالُوْا لَا تَعَفَّ وَبَثْنَهُوهُ بِغُلَامِ عَلِيْمِ ۞

فَأَقْبُكُتِ امْرَاتُهُ فِيْ صَرَّةٍ نَصَكَّتُ وَجْهَهَا وَ قَالَتْ عَبُوٰزٌ عَتِيْهُ۞ قَالُوْاكُذٰلِكِ'قَالَ رَبُّكِ الْحَالِيَةُ قَالُوْاكُذٰلِكِ'قَالَ رَبُّكِ الْحَالِيَةُ

يَ قَالَ مُنَاخَظِيكُمْ اَيْهَا الْدُرْسَلُونَ ۞

العَلِنهُ ۞

قَالُوْآ اِنَّا أَرْسِلْنَا آلِي قَوْمِ مَنْجُرِمِيْنَ ﴾

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةٌ فِنْ طِيْنٍ ﴿

مُسَوَّمَةٌ عِنْكَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِيْنَ

فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيْهَا مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿

فَمَا وَجُدُنَا فِيْهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْسُيلِيينَ ﴿

وَتَرَكْنَا فِيْهَا أَيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُوْنَ الْعَذَابَ الْأَلِيْمِ®

39.Na *Ithyĩ nītwatiie Kyama kĩngĩ* na Mose, yĩla Ithyĩ twamūtūmie kwa Valao ena ūtonyi mūtheu,

40.We nīwasyokie ītina vamwe na anene make na asya, 'Mūoi, kana mūndū wa ndūūka.'

41.Kwa ûu Ithyl nîtwamûkwatie we na nguthu syake sya ita na nîtwamekisye mo ûkanganî; na we-mwene nîwe wal wa kûtûlwa mûtî.

42. Na vaĩ Kyama nthĩnĩ wa mbaĩ ya Aati, yîla Ithyĩ twamatwaie kiseve kya kwananga.

43.Kīyaaatialya kīndū ona kīmwe kīla kyo kyeethīie, īndī kyavekalilye ta īvīndī you.

44.Na vaĩ Kyama nthĩnĩ wa Mbaĩ-ya-Athamuti yila mo mataviw'e, 'Itanīthyei inyw'ī ene kwa īvinda.'

45.Indī mo nīmaleile kūwīw'a mwīao wa Mwīai woo. Kwa 0u, mo nīmakwatiwe nī kītalalīki o masyaīīsye;

46.Namo mayaī matonya kūkīla mgī, ona mayaī matonya kwīsiīla mo ene.

47.Na Ithyĩ nữwamanangie And0-ma-Noa mbee woo; mo maĩ and0 mbaamat0.

LUKU 3

48. Na Ithyl nituyakite itu na utonyi na Ithyl tuendee na kuyithanthasya muno vyu.

وَ فِي مُوْسَى إِذْ أَرْسَلْنَهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطُنٍ مُبِينِين ⊕

فَتُولَى بِرُكْنِهِ وَقَالَ سَعِرٌ أَوْ يَخِنُونُ ۞

قَاخَذُنْهُ وَجُنُوْدَهُ فَنَبَذُنْهُمْ فِي الْيَــَيِّرِ وَ هُوَ مُنِيْكُرُهُ

وَ فِيْ عَادٍ إِذْ الرَّسُلْنَا عَلَيْهِمُ الزِّيْحَ الْعَقِيْمَ ﴿

مَا تَذَارُونَ شَيْقً اَتَتْ عَلِيْهِ الْأَجْعَلَتْمُ كَالْزَمِيْهِ

وَفِي ثُنُودَ إِذْ قِيْلَ لَهُمْ تَنْتُعُوا حَفْرِينٍ

فَعَتُواعَنْ أَمْرِى بِهِمْ فَأَخَلَ نُهُمُ الصَّعِقَةُ وَهُمُ يَنْظُرُونَ۞

فَكَا اسْتَطَاعُوا مِنْ تِيَامٍ زُمَّا كَانُوا مُنتَصِمِ إِنَّ ٥

﴿ وَقَوْمَ نُوْجٍ مِنْ تَبُلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فَوْمًا فِيقِينَ ﴿

وَالنَّهَاءُ بَنَيْنُهَا بِأَيْدٍ وَلِنَّا لَنُوسِعُونَ ۞

49.Na Ithyl nituminyalikitye nthi, na Ithyl tuseuvasya sylindu nesa ata!

50.Na katī wa kīla kīndū Ithyī nītūsyūmbīte ilī-ilī, nīkana inyw'ī mūtonye kūsūanīa.

51.Kwa ûu, kîai mwelekele kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, Nyie nî Mûkaanany'a wîyonanîtye kwenyu kuma Kwake We.

52.Na muikaseuvye ngai ungi vandu va Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, Nyie ni Mukaanany'a wenyu kuma Kwake.

53.Ona kûilyî ûu, kûyaaûka Mûtûmwa kwa asu ala maî mbee woo, îndî mo maisye, 'Mûoi kana mûndû-wa-ndûûka!'

54.Mo ma0tw'īkīthītye ūtiīwa wa mūnd0 na ūla ūngī? Aiee, mo nī mbaa matū onthe.

55.Kwa ûu, alyûka ume vala maî; na kûikethwa kwî mûtî kwaku we.

56.Na endeeai na kūtaana; nūndū vate nzika, ūtao nūmaunaa etīkīli.

57.Na Nyie ndyûmbîte Mayini na andû ateo nîkana matonye kûnthaitha Nyie.

58. Nyie ndyendaa ütethyo kuma kwoo, na Nyie ndyendaa nikana mandithye.

59. Vate nzika, ni Ngai Mwene Vinya W'onthe *We-Mwene* ûla Mûnengani-Mûnene, ûla Wî-Utonyi, Wî-Vinya.

وَ الْأَرْضَ فَرَشْنَهُا فَيَعْمَ الْلِهِدُونَ ۞

وَمِنْ كُلِّي شَنَّ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكُّوْنَ ۞

فَوْهُ فَا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُوْمِنْهُ نَذِيْرٌ مُهُيْنٌ ﴿

وَلاَ يَجْعَلُوا مَعَ اللهِ إِلْهَا أَخَرَ الِنِّ لَكُمْ مِنْهُ نَوْيُرُ فَيْ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهِ

كُذٰلِكَ مَا ۚ أَنَّى الَّذِيْنَ مِنْ تَبْلِهِ مُرْمِّنْ تُسُوْلٍ إِلَّهُ قَالُوْا سَاجِزُ اَوْ غِنْوُنَّ ﴾

اتُّواصُوْا بِهُ بُلْ هُمْ قُوْمٌ طَاغُوْنَ ﴿

فَتُولَ عَنْهُمْ فَكَ آلَتَ بِسُكُومٍ ﴿

وَ ذُكِرُ فِإِنَّ الذِّكْرِكِ تَنْفَعُ الْكُوْمِنِيْنَ ۞

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّالِيَعْبُدُونٍ ۞

مَا ٓ اُرِيْكُ مِنْهُمْ فِنْ زِزْقٍ وَكَا ٓ اٰزِنْكِ اَنْ يُطْعِنُونِ

إِنَّ اللَّهُ هُوَالرِّزَّاقُ ذُوالْقُوَّةِ الْمَتِيْنُ ۞

60. Vate nzika, ngelekany'o ya asu ala meekie uthuku ikeethwa yiilyi ta ya andu ala mai mbee woo; kwa uu mo nimaeke kungulya Nyie ngalaate usililo.

ئِانَ لِلَذِيْنَ طَلَمُوا دَنُوْبًا فِشْلَ ذَنُوبِ اَصْحٰيِهِمْر فَلَا يَسْتَغْجِلُونِنِ

61.Woo, îndî, kwa asu ala maleaa kwîtîkîla, nûndû wa ûla mûthenya woo ûla mo mathîtwe.!

﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِٰ إِنَّ كُفُرُ وَامِن يَوْمِهِمُ الَّذِي نُوْمَلُخِنَ ۞

AL – TUUR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na Kīīma;

3.Na Ivuku yiandikitwe

4.I0l0 wa 0a m0k0nz00kye;

5.Na Nyūmba īla yīendangawa kaingī;

6.Na kîala kîla kyûkîlîîlu;

7.Na ûkanga mwimbu;'

8.Usilīlo wa Mwīai waku vate nzika ūkavika;

9. Vai ona ûmwe ûtonya kûsilla.

10.Mûthenya ûla îtu yîkeluuta vamwe na kîthingitho kînene.

11. Na ilma ikakusya na Ikusya Inene,

12. Woo indi ni wa asu ala maûleaa û-wo mûthenyani ûsu,

13.Mo ala mathaŭkaa na kūvūa ngūī na kūea ngewa nthūku.

14. Mûthenya ûla mo makekw'a nthînî wa Ngiena na yîky'a yî vinya.

15.Uú nïw'o úla Mwaki inyw'ī mwaûtw'îkîthasya ta wa ûvûngû.

إنسيرالله الزخنين الزَحينسير

وَ الظُّورُ صُ

وَكِنْنِي مُسْطُوْدٍۗ

نِيْ مَا فِي مُنْشُوبِينَ

وَالْبَيْتِ الْمُعْمُورِ ٥

وَالسَّقُفِ الْهَزْفُوعِ ۞

وَالْبُحُوالْمُسُجُودِنَ

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لُوَاقِعٌ ﴿

عَالَهُ شِنْ دَائِعِ ﴿

يَوْمَرَتُنُورُ السَّمَاءُ مُورًا ۞

وْتَينِرُ الْجِبَالُ سَيْرًا الْ

فَوَيْلُ يُوْمَهِ إِلْمُكُذِّبِينَ ﴿

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يُلْعَبُونَ ۖ

يُؤْمِرُ يُكَ غُونَ إلى نَارِجَهَنَّمَ دَغَّا ﴿

هٰذِهِ النَّازُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكُذِّ بُونَ @

16.'Indī 00 nī 00i, kan a inyw'ī m0ikwona?

17.'Vīīai inyw'ī nthīnī wa w'o: na inyw'ī mwoonany'a ūmīīsyo kana mwalea kwonany'a, ūkeethwa no ūndū ūmwe kwenyu. Inyw'ī nīmūkūīvwa tū kwoondū wa maūndū ala inyw'ī mweekaa.

18.Nīw'o, ala alūngalu me nthīnī wa Mīūnda na nthīnī wa ūtanu,

19.Makîmatanîa maŭndû ala Mwîai woo ûnenganîte kwoondû woo; na Mwîai woo nûmatangîîte mo kuma ûsilîlonî wa Mwaki.

20.'Yai na mūinyw'a mwīna ūtanu, ta ītuvi ya ūndū inyw'ī mweekaa.

21. Maīle ivīla mbololo siītwe mīsonzo, na Ithyī tūkamakwatany'a na eītu atheu mena metho mathanthau na manake.

22.Na asu ala metīkīlaa na ala syana syoo īmaatīlaa nthīnī wa mūīkīlo---Ithyī tūkamakwatany'a na syana syoo. Na Ithyī tūikaola kīndū ona kīmwe kuma *ītuvinī ya* mawīa moo. Kīla mūndū ovanītw'e na maūndū ala we weekie.

23.Na Ithyi tukamanenge matunda kwa wingi na nyama ila mo makethwa maisyenda.

24. Vau mo makanengeleanīlya kīkombe kya ūnyw'a kīla nthīnī wakyo vate ngūī kana naī.

اَفْسِحُو هٰذَا اَمْ اَنْتُمْ لِلا تُبْصِدُونَ ١٠٠٠

اِصْلَوْهَا فَاصْدِرُوْآ اَوْلَا تَصْدِرُوْاْ سُوَآءُ عَلَيْكُمْرُ اِثْنَا تُجْزَوْنَ مَاكُنْتُهُ تَعْمَلُوْنَ ⊙

إِنَّ الْمُثَّقِينَ فِي جَنَّتٍ وَ يَعِيْمٍ ﴿

فْكِوِيْنَ بِمَآ الْهُمُوسَ بَعُهُمْ وَوَقْهُمْ مِرَا تَهُمُمُ عَذَابَ الْجَحِيْمِ۞

كُلُوْا وَاشْرَبُوْا هَوَنَيْكًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۗ

مُثَّكِيْنَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوْنَةٍ ۚ وَزَوْجَنَهُمْ وَمُوْرٍ عِيْنِ ۞

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوٰا وَاتَّبَعَتْهُ مُ دُنْرَيْتُهُ مُ مِلْاِيْمَانِ اَلْحَقْنَا بِعِمْ ذُنْرَثَيْتُهُ مُ وَمَاۤ اَلْتُنْهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَنْ مُكُلُ امْرِئَ بِمَاكسَبُ رَحِيْنٌ ﴿

وَامْدُدْنُهُمْ بِغَالِهَةٍ وَلَهُم مِنْا يَشْتَهُونَ ١

يَتُنَازُعُونَ فِيهَا كَأْمًا لَا نَغُو فِيْهَا وَلَا تَأْشِيْرُ

25.Na anake moo ene makamath0k0ma, mo mailyī ta l0l0 is0vīītwe nesa.

26.Na mo makeelekanīla mūndū na ūla ūngī maikūlany'a makūlyo ma mwīw'ano.

27.Mo makaasya, 'Mbee wa ûndû ûû, yîla ithyî twaî katî wa andû maitû ma mûsyî, ithyî nîtwakîaa mûno, ûthatu wa Ngai;

28.Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwîthîîtwe ausûîtwe nî ûlau kwitû na We nûtûtangîîe kuma ûsilîlonî wa ûmûî wa Mwaki wakene.

29.Ithyī nītwamūvoyaa We mbee. Vate nzika, We nī We Mūseo, Usūītwe nī tei.

يَطُوْفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانُ لَهُمْرِكَا تَهُمْرُ لَوَلُوُّ كُنُوْنُ۞

وَٱقْبُلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتُسَاءُ لُونَ ۞

تَالُوْآ إِنَّا كُنَّا تَبُلُ فِي آهْلِنَا مُشْفِقِينَ ۞

فَكُنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَ وَقَلْنَا عَذَابَ الشَّهُ وَمِ

عْ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَنْ عُولُا إِنَّهُ هُو الْبُرُّ الزَّحِيْمُ ﴿

LUKU 2

30. Tanai Indī, kwa mumo wa Mwiai waku, we ndwi mundu mue ona ndwi wa nduuka.

31.Mo maasya, 'We nī mūtili wa myalī; ithyī nītweteele kyeva kīla īvinda yīkaete īūlū wake?'

32. Asya, 'Inyw'î eteelai îndî! Nyie ota Ou, nî vamwe nenyu katî wa ala meteele.

33.Umanyi woo *na iliko syoo* nisyo imeyialaa kana mo ni andû mbaa matû?

34.Mo maasya, 'We nûyîseûvîtye yo?' Aiee, îndî mo mayîtîkîlaa.

35.Mo, îndî, nîmaete ûvoo ûilyî ta ûû, ethwa mo maneenaa w'o.

ڡؘؙۮؙػؚؚٚٚۮؚۏؙڝؙۜٵۧؠؘؙڶؾؘؠڹۣڠٮؘؾؚۯڗڸؚڰؘڔؚڰٵۿٟڽۣۊؙڒڰ**ۼٛ**ڎٛۏ**ٟ**

اَمْرِيَقُونُونَ شَاعِرٌ نُلُرُبُصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ

قُلْ تَرَبَّضُوٰا فَانِّى مَعَكُمْ مِّنَ الْمُتَرَبِّضِينَ ﴿ اَمْ تَأْمُرُهُمْ اَخْلَامُهُمْ بِهِلْنَآ اَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُوْنَ ﴿

اَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلُهُ " بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿

فَلْيَأْتُوا إِحْدِيثٍ مِثْلِهَ إِنْ كَانُوا طَدِرَقِينَ ٥

36.Mo mombitwe kuma vathei, kana mo ene nimo ombi?

37.Mo nimo moombie matu na nthi? Aiee, indi mo mai na mūlkilo.

38.Mo mena inandū sya Mwiai waku, kana mo nimo asūvii masyo?

39.Mo mena mbaasya ya ituni makethukiisya ndeto? Indi mwithukiisya woo niaete mwiao wiyonanitye.

40. We ena eîtu nenyu mwîna ivîsî?

41.We nīwītasya ītuvi kuma kwoo, makaemwa nī kūkua mūio wa thiī?

42.Mo mena *Omanyi wa* maondo ala matonekaa, nikana mo mamaandike?

43.Kana mo mena nzama nthûku? Indî no asu ala makakwatwa nzamanî îsu nthûku.

44.Mo mena Ngai üngī eka Ngai Mwene Vinya W'onthe? Ngai Mwene Vinya W'onthe E-īūlū MŪno mbee wa syonthe ila mo mamwīananasya We nasyo.

45.Na ethwa mo nimoona kilungu kya Ithweo kitheete, mo maasya; 'Omitûki mathweo nimekûatiania ngoi lûlû wa ngoi.'

46.Kwa ûu maeke mo me oka kûvika makomane na mûthenya ûla woo wathanîtwe, ûla mo makakûnwa nî kîtalalîki.

اَمْرُخُلِقُوا مِنْ غَيْرِشَى أَمْرُهُمُ الْخَلِقُونَ أَ

اَمْرِخَلَقُوا السَّلُوٰتِ وَالْأَرْضَ بُلُ لَا يُوْقِنُونَ ﴿

ٱمُرِعِنْكَ هُمْ خَزَاآيِنُ رَبِكَ ٱمْرُهُمُ الْمُعَلِيْطِرُونَ 🗑

ٱمُرَّلُهُمُ سُلُمُ يَّشَتِيعُونَ فِينَهِ ۚ فَلَيَاتِ مُسْتَجِعُهُمُ بِسُلْطِنٍ مُبِينِنِ ﴿

آمُرلَهُ الْبَنْكُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ۗ أَمْرَتَنَكُهُمْ لِبَرُا ثَمُمْ فِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ۗ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَنْكُ فَعُمْ مِكْنُدُنْ فَهُمْ الْغَنْدُ وَهُمْ

ٱمْ يُرِيْدُونَ كَيْنَا أَ فَالَّذِينَ كَفَرُوا مُمُ الْوَكِيْدُونَ

امْرَلَهُمْ اللَّهُ غَيْرُ اللَّهِ سُجْنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِ كُونَ ۞

وَإِنْ يَوْزَاكِسْفًا مِّنَ السَّمَآءِ سَاقِطُا يَعُوُلُوَا سَمَابُ مَوْلُوُمٌ

فَذُرْهُمْ حَتَّى يُلْقُوا يُومَهُمُ الَّذِي فِيْرِيُضَعَفُونَكُ

47. Muthenya ula nzaama syoo itakamauna na kindu ona kiva, onamo maikatetheew'a.

48. Na nīw'o, kwa asu ala mekaa ûthûku, ve ûsilīlo ûtee wa ûu. Indī aingī mûno moo mayīsī.

49.Kwa ûu, eteela na ûmīlsyo ûtwio wa Mwīai waku; nûndû vate nzika, we wī mbee wa metho Maitû; na mûtale Mwīai waku na ndala Syake yīla we waamûka kuma toonī:

50.Na kīlungu kya ūtuku ota ūu, we mūtale We ona ndata iithūa.

يُؤمُرُلا يُغْنِىٰ عَنْهُمْ كِنَدُمْ شَيْئًا وَلَا مُمْ يُنْعَكُونَ ﴿

وَاتَّ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوا عَنَاابًا دُوْنَ ذَٰلِكَ وَلِأَنَّ ٱلْذَرُجُمُ لا يَعْلَمُوْنَ۞

وَاصْبِوْ لِحُكْمِرَ مَهِكَ فَاتَكَ بِأَعْيُنِنَا وَ يَبْخَ بِجُهْو رَبِّكَ حِيْنَ تَعُوْمُ۞

الله ومن الله فيهنه وإذبار النَّجُومِ ٥

شُوْمَةُ النَّجْمِي مَكِيْتُهُ

AL - NAJM (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî	ya	Ngai	N	I wene	Vinya
W'onthe, Ula	Ust	îîtwe	nĩ	ūlau,	Usültwe
nī tei.					`

2.Nīīvīta na ndata īla īvalūkaa,

3.Mûnyanyae wenyu ndavîtîtye, ona we ti mûthyoeku,

4.Ona we ndaneenaa kwoondū wa kwenda kwake mwene

5.Ti klindû lindî nî ûvuany'o mûtheu ûla ûvuanîtw'e nî Ngai.

6.Mwlai wa motonyi me vinya n0m0manylitye we,

7. Wa ûtonyi Mûnene. Ula îndî watînîkie Kîvîlanî Kyake-Kya-Usumbî,

8.Yīla We waī Umīlonī wa syua mūkīlīīlu mūno vyū,

9.Na Indi we niwathengeeie vakuvangi na Ngai; Indi atheea nthi kwa mbaa-ando onthe.

10.Kwa uu, we atwikie, tondu kwailyi, uasa wa yikya ya musyi kana eli, kana vakuvangi.

11.Indî We nîwamûvuanîsye mûthûkûmi Wake kîla We wavuanisye.

12.Ngoo ya Mwathani ndyaakengana I0lû wa 0ndû we woonie.

إنسيراللوالزَّعْلِن الزَّحِيْسِير

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوْي آ

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوْى ﴿

وَمَا يَنْطِئُ عَنِ الْهَوٰى ﴿

إِنْ هُوَ إِلَّا وَخَيُّ يُوْخِي ﴿

عَلْتَهُ شَدِيْدُ الْقُوْدِ ٥

ۮؙۏؙڡؚڒٞۊۭٵ۫ڬٲڛٛؾٙۅ۠ؽڽٛ

وَهُوَ بِالْأُفْقِ الْإَعْلَىٰ ۞

ثُغُردُنًا فَتُكُلُّ أَنُّ

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿

فَأَوْنَى إِلَّى عَبْدِهِ مَا أَوْلَى ١

مَا كُذَبُ الْفُؤَادُ مَا زُايِ

13.Inyw'i îndî mûkakaananîa nake îûlû wa maûndû ala we woonie?

14.Na vate nzika, we nīwamwonie We īvinda ya kelī ota ūu,

15. Vakuvî na mûtî wa Mûkûnasi ûla waî vaasa mûno,

16. Vakuvî na w'o nî Mûûnda wa Wîkalo wa Tene na Tene.

17.Uu waî yîla kîla kîvw'îkaa kyavw'îkie ûla mûtî-wa-Mûkûnasi.

18.Itho yiyaathüka *Otee*, ona yiyaanganga.

19. Vate nzika, niwoonie Syama ila nene vyū sya Mwiai wake.

20.Yu ndavyei Nyie ûvoo wa Laati na Ussaa.

21.Na Manaati, wa katatu, ngai ungi wa mundu muka!

22.'Ata! Aûme kwenyu na aka Kwake!'

23. Usu ni Qaaniku Qte mûseo.

24.'Aa nī masyītwa ala inyw'ī mûsyītīte—inyw'ī na maaīthe menyu---yīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ûtakyumīsye mwīao.' Mo maatīlaa vathei na kŪtalīthya na maûndû ala mathayû moo mendaa, oyīla ûtongoi nīwaminīte kūmavikīa mo kuma kwa Mwīai woo.

اَفَتُهُ وَنَهُ عَلَّى مَا يَرْك @

وَلَقَدُ زَاءُ نَزَلَةً ٱخْدِے @

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَكِينَ

ونندهاجنّة النأوي

إذ يَغِيثُ السِّدْرَةَ مَا يَغَشُّ 🕜

مَا ذَاخَ الْبَصَرُ وَمَا طَغُ ۞

لَقُدُ رُأى مِن أيت رَبِّهِ الكُنْزِ ع 1

اَفُرُهُ يَنْتُمُ اللَّكَ وَالْعُزْدَ 6

وَمَنْوَةَ الشَّالِثَةَ الْأُخْرِي ۞

اَلكُمُرالذَّكَرُولَهُ الْأُنْثُـ ﴿ تِلْكَ اذَا قِسْمَةٌ صَالِمُكَا

إِنْ هِيَ الْآ اَسْمَاءُ سَمَيْتُكُوْهَا اَنْتُمْرُوْ اَبَا وَكُمْرُ مَا اَنْزَلَ اللهُ بِهَا مِنْ سُلْطِينُ إِنْ يَتَنَبِعُونَ الْآ النَّلَنَّ وَمَا تَهْوَ فِ الْآنَعُسُ ۚ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبْهِمُ الْهُدَى ﴿ 25.Vau ve syonthe ila we m0nd0 wendaa?

26.Aiee, kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe nīkw'o mūminūkīlyo wa kīla kīndū na syonthe ila itongoasya.

LUKU 2

27.Na ve alaīka meana ata matunī, īndī wīw'anīthya woo ndûkauna kīndû ona kīva ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganīte ûthei kwa ûla We wendaa na wendeeaw'a nī we.

28. Asu ala matayītīkīlaa Itu mametaa alaīka na masyītwa ma aka;

29.Indī mo mai na 0manyi 0nd0nī 00. Mo maatīīaa vathei ateo nzika, na nzika iitonya 0nd0 1010 wa w'o.

30.Kwa ūu, Mwathūklei ūla ūalyūkaa na kūtia kllilikany'o Kitū, na ūmanthaa vathei ateo thayū wa nthl īno.

31.Usu nïw'o ûmanyi wa ĭûlû mûno vyû mo mena w'o.

32.Na syonthe ona sylva ila syl matuni na syonthe ona sylva lulu wa nthi ni sya Ngai Mwene Vinya W'onthe, nikana We atonye kulivanisya asu ala mekaa mothuku kwoondu wa maundu ala mo mekite, na kana We atonye kumatuva sylndu nzeo vyu asu ala mekaa useo.

33. Asu ala mekaa naī nene na mawathavu ateo kwa matiūūka manini---nīw'o, Mwīai waku nī mūthanthau nthīnī wa ūekeo. We nūmwīsī inywī

آفريلانسكان مَا تَسَفَّى فَي

وَ غَلِلْهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى ﴿

وَكُمْ مِنْ مَكَكِي فِى السَّهُوٰتِ لَا تُغْنِىٰ شُفَاعَتُهُمُ شُنگًا إِلَّامِنَ بَعْدِ اَن يَاٰذَتَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَ يَرْخِهِ

اِنَّ الْمَانِيْنَ لَا يُؤْمِنُونَ وَالْاَحْرَةِ لَيُسَنُّوُنَ الْمَالْمِكَةُ تَسْمِيَةُ الْأُنْثَى ۞

وَ مَا لَهُمْ مِهِ مِنْ عِلْمُ إِنْ يَتَبِعُونَ إِلَّا الظَّنَ وَ إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِىٰ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿ فَاغْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى لَا عَنْ ذِكْرِنَا وَكُوْ يُوْدِلْاً الْحَدْةَ الدَّشَارُ

ذٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِّنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبِّكَ هُو اَعْلَمُ أَوَ بِمَنْ صَلَّ عَنْ سَبِيْلِهُ وَهُواَعْلَمُ بِيَنِ اهْتَلَى ﴿ وَ لِلْهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ لِيَجْزِكَ اللَّهِ ثِنَ اَسَاءُ وَ الْمِمَاعِلُوا وَ يَعْزِكَ الَّذِيْنَ اَحْسَنُوا بَالْحُسُنُ ﴿

ٱلَّذِيْنَ يَجْتَنِبُوْنَ كُلَّهِ الْإِثْهِ وَالْفُوَاحِشُ إِنَّ اللَّهُ أَنْ يُحْتَنِبُونَ كُلَّهِ الْإِنْ وَالْفُواحِشُ إِنَّا اللَّهَ وَاللَّهُ اللَّهُ فَمُ الْفُلُورِ مِنْهُمْ

nesa vyū kuma Ñinda yīla We wamūmbie inyw'ī kuma nthī, na yīla inyw'ī mwaī ivuno nthīnī wa mavu ma maa-nyinyia menyu. Kwa ūu mūiketw'īkīthye ene ūlūngalu inyw'ī ene. We nūmwisī we mūno vyū ūla mūlūngalu w'o.

إِذَا نَشَا كُمْ فِنَ الْاَرْضِ وَإِذْ اَنْتُمْ اَجِنَهُ فِيْ بُطُوْتِ الْمَهْ تَكُمْ فَلَا تُزَكُّوا الْفُسَكُمُ مُواَعْلَمُ إِنْ بِمَنِ اتَّتَىٰ ﴿

LUKU 3

34.We no0mwonaa 0la 0aly0kaa kuma 0tongoinī.

35.Na umasya kinini, na kokiw'ia kiw'iu?

36.We ena 0manyi wa ma0nd0 ala matonekaa nikana we atonye kwona?

37.We noûmanyîthîtw'e maûndû ala me nthînî wa Maandîko Matheu ma Mose.

38.Na ma Avalamu úla weanīīsye mīao?----

39.Kana vai mūkui wa mūio ūkakua mūio wa ūngī;

40.Na vai klindu kwa mundu ateo mosyao ma ithing'ilisyo syake;

41.Na kana kîthing'îîsyo kyake o mîtûkî kîkamanyîthanw'a;

42.Na îndî we akanengwe îtuvi yîanîu vyû nûndû wakyo.

43.Na kana kwa Mwlai weku nikw'o kuendaa symdu syonthe muminukilyoni;

اقَرَءَيْتَ الَّذِی تَوَلَٰیُ وَاعْظُ قَلِیْلًا وَ اکْدی ۞

أعِنْدَةُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُورَكِك

ٱمْرَكُمْ يُنْبَكَأْ بِمَا فِي هُحُفِ مُوْلِيْهِ ﴾ وَايْرُهِينِمَ الَّذِي وَنَى ۞

ٱلَّا تَزِدُ وَازِرَةٌ قِرْزَرُ الْخَلِي ﴿

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعْ اللَّهِ

دَانَ سَعْيَهُ سُوْفَ يُرْى ﴿

ثُمَّرَ يُجَزِّنُهُ الْجَزَّاءُ الْأُوفَى ﴿

وَاَتَ إِلَّ رَبِّكَ الْمُنْتَعَى ﴿

44.Na kana We ni We ūla ūtumaa and0 matheka na ūtumaa mo maia;

45.Na kana We ni We ūla ūetae kikw'ū na ūnenganae thayū;

46.Na kana We ombaa syindu ili---kiume na kika,

47.Kuma îlovotonî ya manzî yîla metwa nthî;

48.Na kana nî îûlû Wake We kûete ûmbi wa kelî;

49.Na kana We ni We Ola Othuasya na Unenganae Uthwui wa kumwianisya mundu;

50.Na kana We ni Mwiai wa Siliasi muthemba wa ndata ya ituni;

51.Na kana We niwamyanangie mbai ila ya mbee ya Aati,

52.Na mbaFya Athamuti, na We ndaatialya Omwe woo ona Omwe,

53.Na We nīwamanangie Andū-ma-Noa mbee woo---- nīw'o, mo maī mate alūngalu mūno na mbaa matū mūno vyū----

54.Na We niwamisindie misyl ming'uthulange ya andu ma Loto.

55.Kwa ŭu, nîkyamavwîkie mo kîla kya mavwîkie.

56.Nī wīva īndī, We mondo katī wa mumo wa Mwīai waku we ūkakaananīa?

وَاتَّهُ هُوَ اَضْحَكَ وَ اَنْكَى لِيم

وَ أَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَ أَخِيَاكُ

وَانَّهُ خَلَقَ الزُّوجَانِ الذُّكُرُ وَالْأُخْتَا الْ

مِنْ نَّطُفَةٍ إِذَا تُنْخَى

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشَأَةَ الْاُخْدِے ﴿

وَانَّهُ هُوَاغِنْ وَاقْنَدْ ﴿

وَانَّهُ هُوَرَبُ الشِّعْرِكِ ٥

وَ اَنَّهُ آهَلَكَ عَادًا إِلَّافِكَ ۗ

وَ ثُنُودُاْ فَمَاۤ اَيْظُ

وَ قَوْمَ نُوْجٍ فِن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُواهُمْ أَظْلَمُ وَٱلْطَفْ

وَالْمُؤْتَفِكُةُ اَهُوٰى ﴿

فَغَشْهَا مَا غَشْدِ ﴿

فَيِاَيْ اللَّهِ رَبِّكَ تَتَمَّادى ﴿

57.Uû nî Mûkaanany'a kuma katî wa $k\tilde{\nu}$ îla kya ala maî Akaanany'a ma tene.

58. Ula Saa wal na ivika nüthengeee,

59. Vai ona ûmwe ûtonya kûsiîla ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe.

60.Inyw'i îndî nîmūūseng'a ni ûneeni ûû?

61.Na inyw'ī nīmūūtheka, na mūi kūīa?

62.Na inyw'î mwîîkala mwî ang'endu mûte kûsûyîa?

63.Kwa ûu, Îvalûkyei nthî inyw'î-ene mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mûthaithei *We*.

هٰذَا نَذِيْرٌ مِّنَ النَّذُرِ الْأُولَى ﴿

ٱڒۣڣۜؾؚٵڵٳ۬ڒؚڣؘڎؙۿ

لَيْسَ لَهَا مِن دُوْنِ اللهِ كَاشِفَةُ ﴿

أَفِينَ هٰذَا الْحَدِيْثِ تَعْجَبُونَ ۞

وَ تَضْعَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ شَ

وَٱنْتُمُ سٰيِدُوْنَ ®

جَ كَانْبَحُدُوْا يِلْهِ وَاغْبُدُوْا ﴿

AL – KAMAR (Wavuaniw'e Makka)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Ula Saa nüthengeee, na mwei nïmwatüanîlye katî.

3.Na ethwa mo nimoona Kyama, masyokaa na itina na kwasya,'Ni undu wa *vsengy'o wa* uoi.'

4.Mo nīmaleaa *Ūla w'o* na kūatīla mawendi moo. Indī kīla ūtwio *wa Ngai* vate nzika. ūkavika.

5.Na mo nimaminite kūvikiwa ni ūvoo mūnene ūla nthini waw'o ve ūkaany'o—

6.Uī mwīanīu; īndī mokany'o asu maimaunaa mo.

7.Kwa ûu, we īvathane namo. Mūthenya ûla Mwītani ūkameta mo ûndûnī ūtew'anīka.

8.Oyīla metho moo makakumanīa nthī namo makauma mbūanī syoo mailyī ta ngie inyaīīkītw'e,

9.Mekalaatīte mamwelekele Mwītani. Alei makaasya, 'Uū nī mūthenya mūmū.'

10.Andū-ma-Noa nīmaūleile *ūla w'o* mbee woo; lī, mo nīmamūleile mūthūkūmi Waitū na maasya, 'Mūndū wa ndūūka na ūmwe wa ala maminīte kūlewa na kūvūthw'a.

لنسيم الله الرَّخين الرَّحينيم

إِفْتُرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَدُرى

وَلَانَ يَنَوُوْا اَيَةً يُغْرِضُوا وَ يَقُوْلُوا سِحْدَّ مُسْتَبِدُّ ۞

وَكُذَّ بُوْا وَاتَّبَعُوا آهُوا أَوْهُمْ وَكُلُّ آمْدٍ مُّسْتَقِدُّ ﴿

وَلَقَدْ جَآءً هُمْ مِنَ الْأَنْبَاءَ مَا فِيْهِ مُزْدَجَدٌ ٥

حِلْمَةٌ 'بَالِغَةُ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ۞

لَيْ فَتُولَ عَنْهُمْ يُومَ يَدْعُ الذَّاعِ إِلَى شَيْ تُكُونَ

خُشَّعًا اَبْصَادُهُمْ يَخْرُجُوْنَ مِنَ الْاَجْدَاثِ كَانَّهُمُ جَوَادٌ مُّنْتَشِرٌ ۞

مُّهْطِعِيْنَ إِلَى الدَّاعُ يَقُوْلُ الْكَفِرُوْنَ هٰذَا يَوْمٌ عَيِسرٌ ۞

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوْجٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُوْنُ وَاذِذْجِرَ۞ 11.Kwa ûu, we nîwavoyie Mwîai wake akyasya, 'Nyie nîmûkîlye vinya, kwa ûu, *0ka* We ûtethyonî wakwa!

12.Na îvindanî yu Ithyî nîtwavingûangie mbûthi sya îtunî, na kîw'û kîtîkîte;

13.Na Ithyi nitwatumie nthi ivingoanga mbuluti, kwa ou, syiw'o ili nisyakomanie kwoondo wa kieleelo kila kyatw'itwe.

14.Na Ithyi nitwamûkuie we na Kîla kyaseûvîtw'e na mbwaû na misumali.

15. Yo nıyathambalile ııııı uungu wa metho Maitu; ııtıvi yake we ula waleetwe.

16.Na Ithyi nitwamûkuie we na kila kvase û itwe na mbwaû na misumali.

17.Usililo Wakwa wai mūthūku ata Indi na ūkaany'o Wakwa!

18.Na mūno Ithyl nītūmītwīkithitye Kulani kwithwa yl mbūthū kūmīmanya na kūmīlilikana. Indl ve 0mwe ona wiva ūla witikilaa kwosa ūtao?

19. Mba Fya-Aati niyaleile Ola w'o. Usililo Wakwa indi wath Okije ata na Okaany'o Wakwa!

20.Na Ithyi nitwamatumiie kiseve kyai nthini wa ula muthenya wa mbaanga ite muminukilyo,

21.Kīitembūanga andū ta iting'ī sya mītende ikūanīw'e na mīi.

فَدَعَا رَبُّهُ أَنْي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ

فِفَتَحْنَا أَلِاَبَ السَّمَاءَ بِمَا إِهُ مُنْهَدٍ ۖ

وَفَجُونَا الْأَنْهُ ضَ عُبُونًا فَالْتَقَى الْمُآثِ عَلَى آمَدٍ قَدْ قُدِرَ ﴿

وَحَمَلْنَهُ عَلَىٰ ذَاتِ ٱلْوَاجِ وَ ذِسُرِ ﴿

تَجْرِيْ بِأَغَيْنِنَا أَجْزَآءُ لِمَن كَانَ كُفِرَ @

وَلَقَدْ تُوكُنْهَا أَيَّةً فَهَلْ مِنْ مُذَكِرِ

قَكَنْفَ كَانَ عَذَانِيْ وَنُذُرِ

وَلَقَدْ يَشَرْنَا الْقُوْانَ لِلذِكْرِفَهُلْ مِنْ مُذَكِّرٍ ۞

كُنَّ بَتْ عَادٌّ فَكَيْفَ كَانَ عَذَا بِي وَ نُذُرِ ﴿

إِنَّا ٱلْسُلْنَاعَلَيْهِمْ رِبْعًا صَوْصَوًّا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَبِدِ ۚ

تُنْزِعُ النَّاسُ كَأَنَّهُمْ ٱعْجَازُ نُخْلِ مُّنقَعِدٍ ﴿

22.Usililo Wakwa indi wathūkite ata na ūkaany'o Wakwa!

اللُّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَ

23.Na mūno ithyl tūmltwlklthlitye Kulani kwlthwa yl mbūthū kwa kūmlmanya na kūmlilikana. Indl ve ūmwe ona wlva ūtonya kwosa ūtao?

اللهِ وَلَقَد يَسْنَوْنَا الْقُوْانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُذَكِّكِمْ ﴿

LUKU 2

24.MbaFya Athamuti ota Ou, nĭyamaleile Akaanany'a.

25.Na mo maisye, 'Kyaŭ! mūndū, kuma katī waitū ene, mūndū ūmwe! Ithyī tūkamūatīīa we? Ow'o Indī ithyī tūkeethwa twī Ivītyonī Ithūku mūno na tūkwatītwe nī ndūūka.

26.'Kīlilikany'a kīvuanītw'e kwake eweka katī waitū ithyonthe? Aiee, we nī mūkengani wīna ngathīlo.'

27.Uni mo makamanya nuu ula mwikathii-mukengani! 28.'Ithyi tukamituma ngamile-nga ta utato kwoo. Kwa uu, masyalisyei mo,

We Salee, na Ithwa na 0mIlsyo.

29.Na matavyei mo kana kiw'û nîkîaanîtw'e katî woo, kila ivinda ya kûny'wa, îkoonekaa.'

30.Indî mo nîmeetie mûnyanyae woo, na we eeyumya we mwene kûkûna na kûmîtilanga maaû.

31.Usilīlo Wakwa Indī waī mūthūku ata na ūkaany'o Wakwa!

كَذَّبُتْ تُنُوْدُ بِالنُّذُرِ ۞

نَقَالُوْآ آبَشُرُا مِنَا وَاحِدًا نَتَيْعُهُ ۚ إِنَّآ إِذًا لَيْفِي صَلْبٍ وَسُعُونِ

ءَ ٱلْفِي الذِّكُرُ عَلَيْهِ مِنَ بَيْنِنَا بَلْ هُوَكَدُّ ابُّ اَشِرُ۞

سَيُعْلَنُوْنَ غَكَّا مَنِ الْكَذَّابُ الْاَشِرُ۞ إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاعَةِ فِتْنَةٌ لَهُمْ فَاسْ تَقِبْهُمْ وَاصْطَرِدْ ۞

وَنَئِئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُختَضَرُّ

فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَلَظ فَعَقَرُ ۞

فَكُيْفَ كَانَ عَذَا بِي وَ نُذُرِ ۞

32.Ithyi twamatwale mo kiuumo o kimwe tu, namo matwika ta matu momu matumbuuthiku malatiliilwe nthi.

33.Na mūno Ithyl nlitumlitwikithlitye Kulani kwlithwa yl mbuthu kwa kumimanya na kumililikana. Indi ve umwe ona wiva ula utonya kukwata utao?

34.Andū-ma-Loto nīmamaleile Akaanany'a ota Ou.

35.Ithyī twamatwaīe kīuutani kya mavia ĩūlū woo ateo andū ma nyūmba ya Loto, ala Ithyī twamatongoesye kīoko masangya,

36. Ta înee kuma Kwitû. Uu nîw'o Ithyî tûmûtuvaa ûla ûtûngaa mûvea.

37.Na we ow'o, nīwamakaanītye mo īūlū wa ūsilīlo Witū, Indī mo nīmeethījwe na nzika naw'o.

38.Namo nīmatatie kūmūkenga mamumye vala vaī aeni make. Kwa ūu, Ithyī nītwalindanilye metho moo, na twasya, 'Yu inyw'ī samai ūsilīlo Wakwa na ūkaany'o Wakwa.'

39.Na nīvookie īūlū woo kīoko tene ūsilīlo wa kwīkalaa.

40.'Yu inyw'l samai üsililo Wakwa na ükaany'o Wakwa!'

41. Na vate nzika, Ithyi nitumitwikithitye Kulani kwithwa yi mbuthu kwa kumimanya na kumililikana. Indi ve umwe ona wiva ula utonya kwosa utao?

اِتَّا أَرْسَلْنَا عَلَيُهِمْ صَيْعَةً وَّاحِدَةً وَكَانُوا كَهَشِيْمِ النُّحْتَظِرِ

وَلَقَدْ يَسَّنَ فَا الْقُرْانَ لِلذِّكْرِفَعُلْ مِن أَنْدَكْرِ ا

كَذَّبَتُ قَوْمُ لُوْطٍ بِالنُّذُرِ۞

اِنَّا اَرْسُلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا اِلَّا الْ اَلُولَمْ تَخَيَّنُهُمْ بِسَجِرِ ﴿

نِعْمَةً مِنْ عِنْدِنَا كُذٰلِكَ نَجْزِىٰ مَنْ شَكَرَ

وَ لَقُلْ أَنْلُ رَهُمْ رِبْطَشَتَنَا نَتَارُوْا فِالتَّكُونَ

وَلَقَلْ رَاوَدُونُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَيَسْنَآ اَغُنُنَهُمْ فَذُوْقُواْ عَلَى إِنِي وَ نُذُرِ۞

وَ لَقَلْ صَبَّحُهُمْ بُكُرَةً عَلَىٰ ابٌ مُسْتَقِمٌ اللهُ

فَذُوْقُوا عَذَانِي وَ نُذُرِ۞ ﴾ وَلَقَلْ يَشَوْنًا الْقُوْاٰ وَلِلذِّكِرِ فَهَلْ مِن مُّذَكِرٍ۞

LUKU 3

42.Na vate nzika, Andū-ma-Valao ota Ou nīmavikīwe nī Akaanany'a.

43.Mo nîmaleile Syama Siitû syonthe. Kwa ûu, Ithyî nîtwamakwatie na ûkwati wa Umwe-Wî-Vinya na Mwene-Utonyi W'onthe.

44. Alei menyu nimo aseo kumavita asu? Kana inyw'i mwiavetange nthini wa Maandiko Matheu?

45.Mo maasya, 'Ithyī twī nguthu ya ita Ila Isindaa?'

46.Ita sya kaŭ o mitūki ikasindwa na ikaalyūka syonany'e miongo yoo ikine.

47.11, úla Saa nī īvinda yoo yīla yītw'ītwe; na úla Saa ûkeethwa wī wa mbaanga nene mûno na wī úû mûno vyû.

48. Vate nzika, avītany'a me īvītyonī y yumīlītye Utheinī na nī aŭūku.

49. Mūthenya ūla mo makakusīlw'a nthini wa Mwaki na mothyū moo, namo makatavw'a, 'Samai inyw'i kūkiitana kwenyu na Ngiena.'

50.Nīw'o Ithyī nītūkyūmbīte kīla kīndū na kīthimo kyakyo.

51.Na mwlao Witû wlanlaw'a na ndeto limwe tu, ta kuveny'a kwa itho,

52.Na ow'o, Ithyi nitûmanangite andû ala mailyî tenyu mbee wenyu: Indi ve ûmwe ona wiva ûtonya kwosa ûtao?

وَلَقَدْ جَاءَ اللهِ فِرْعَوْنَ النُّذُونَ

كَذَّبُوا بِأَيْتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذَنْهُمْ اَخْنَ غَزِيْمُفْتَدِرٍ ۖ

ٱکُفَّازُکُمْ خَیْرٌ مِن اُولَیِکُمْ اَمْ لَکُمْ مَرَّاءًةً فِي الذُّبُوشِ

اَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَيِيْعٌ مُنْتَصِرٌ

سَيْهُزَمُ الْجَنْعُ وَيُولُؤْنَ الذُّبُرَ

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُ هُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَامَرُ ا

ومناورم إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلْلِ وَسُعُونَ

يَوْمَ يُسْعَبُوْنَ فِ النَّادِعَلَى وُجُوْهِهِمْ الْمُوْقُوْا مَتَى سَقَرَ۞

إِنَّا كُلَّ شَيٌّ خَلَقْنُهُ بِعَدَدٍ ٥

وَمَا اَمُونَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كُلَّنج بِالْبَصَرِ اللَّهِ

وَلَقَدْ أَهْلَكُنَا آشَيَاعَكُمْ فَهُلْ مِن مُثَدَّكِرٍ ۞

53.Na kila kind0 mo mekite nikiandikiatwe nthini wa Mavuku.

54.Na kīla ûndû, mûnene na mûnini, nī mûandīke.

55.Nīw'o, ala alûngalu makeethwa katī wa Mīûnda na tûlûsī.

56.Kīvīlanī kya w'o vamwe na Mūsumbī Mwene Vinya W'onthe.

وَكُلُّ شَنَّى نَعَلُوٰهُ فِي الزَّبُرِۗ وَكُلُّ صَغِيْرٍ وَكَبِيْرٍ مُسْتَطَرُّهُ - يَنْ الْمَا صَغِيْرٍ وَكَبِيْرٍ مُسْتَطَرُّهُ

ا فَعُدِيدِ مِنْ مَفْعَدِ مِنْ وَعِنْدُ مَلِيْكِ مُفْتَدِيدٍ اللهِ

سُورَةُ الرَّحْمُنِ مَكِيْتُهُ

ison Cin

AL - RAHMAAN (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- إنسيرالله الزَّحْلُنِ الرَّحِيْسِ مِن

- 2.Nī Ngai, Usūītwe nī ūlau.
- 3.Ula ûmanyîîtye Kulani.
- 4. We numumbîte mundu.
- 5.We nīwam0manyīisye we ûneeni mûlûngalu.
- 6.Syūa na mwei isembelaa nzīanī yasyo kwianana na ūtalo ūla wiitwe.
- 7.Na mītī īla īte matina na mītī īla īngī nīyīnenganae na wīmyivyo kwa kwenda Kwake.
- 8.Na We nuyukilitye itu na akayiila kithimo,
- 9.Nīkana inyw'ī mūikakyanange kīthimo kyu.
- 10.Kwa ŭu, thimai syındu syonthe na ūlungalu na muikaole kithimo.
- 11.Na We nûmîseûvîtye nthî kwoondû wa syûmbe Syake;
- 12. Nthīnī wayo ve *mīthemba yonthe ya* matunda na mītende yīna ngusu syayo.
- 13. Na mbeke *sy m̃a* iia syasyo na imea sy na muuke museo.

اَرَخُلُنُ ﴾ عَلَمَ الْقُزْانُ ۞ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ۞ عَلْمَهُ الْبَيَانَ ۞

ٱلشَّهُ الْقَدُريِعُ سَبَانٍ ﴿

وَالنَّجُمُ وَالشَّجُرُ يَنْفُونِ

وَالشَّهَاءَ رَفَعَهَا وَ وَضَعَ الْبِينَوَانَ ﴿

أَلَّا تَطْغُوا فِي الْبِيْزَانِ ۞

وَ أَقِيْنُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْيِنُ والْمِيْزَانَ ۞

وَ الْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ

فِيْهَا فَأَلِهَةً ﴿ وَالنَّفَلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ٥

وَالْحَبُ ذُو الْعَضْفِ وَ الرَّيْحَانُ ﴿

14.Nī ūseo wīva īndī, wa Mwīai wenyu inyw'elī mūkūlea, inyw'ī andū na Mayini?

15.We nîwamûmbie mûndû kuma nthînî wa yûmba yûmû *yîla* yîilyî ta nyûngû mbîvye.

16.Na We nīwamombie Mayini na 0m0ī wa mwaki.

17.Nī úseo wīva īndī, wa Mwīai wenyu, úla mūkúlea inyw'elī?

18.Mwiai wa Maumilo eli na Mwiai wa mothuilo eli!

19.Nī üseo wīva īndī, wa Mwīai wenyu, üla mūkūlea inyw'elī?

20.Nīw'o We akaikwatany'a nganga ilī, aikwatany'e syo vamwe.

21.Katī wasyo yu ve tūtū; iilikanaa Okanga na Ola Ongĩ.

22.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu mūkayīlea inyw'elī?

23.Nthīnī wayo vaumaa lūlū na maliyani..

24.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

25.Na Ngalawa ila ndūūlu nī Syake ila syūkīlīīle ūkanganī ta iīma.

26.Nī înee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, inyw'elī mūkayīlea?

فَيِاَيِّ الرِّهِ رَبِكُمًا تُكَذِّبِ ﴿

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالِ كَالْفَخَارِ ١

وَخَلَقَ الْجَاَّتَ مِنْ مَادِحٍ مِّنْ نَادٍ ﴿

يَهِاكِيْ الْآءِ رَبِّكُمُنَا ثُكُلَّا بِينِ رَبُ السَّهْ رِقَيْنِ وَ رَبُ الْمَعُوبَ يَنِيْ هَٰ وَبُ السَّهْ رِقَيْنِ وَ رَبُ الْمَعُوبَ يَنِيْ هَٰ

فِياَيِّ الْآهِ رَبِّكُمَا ثَكَذِّ بْنِ⊕

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يُلْتَقِينِ۞ مُنَكُمُانَ ذُرُجٌ لاَ سَعْنِ ۞

نَبِاَيِّ الْآدِرَبِكُمُنَا ثُكَذِيٰنِ ۞

يَخُرُجُ مِنْهُمَا اللَّؤَلُو وَالْمَزْجَانُ ۞

نَبِاَيْ الْآءِ رَبِّكُمًا ثُكَذِينِ

أَ: وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَئْتُ فِي الْبَحْدِكَا لَاعْلَامِ ﴿

ا فَإِلَىٰ الرَّهِ رَبِّكُما تُكُذِّين ﴿

LUKU 2

27. Syonthe ila syī ĭūlū wayo nthī ikavīta.

28. Nakyo kila kikatiala no Veva wa Mwiai waku t0, Mwiai wa Utheu na Ndaia.

29.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

30. Syonthe ila syī matunī na lūlū wa nthī nī We ithaithaa. Kīla mūthenya We nīwīvūanasya We-Mwene na mwīkalo wī kīvathŪkany'o.

31.Nī înee yīva îndī, ya Mwīai wenyu mwī eli mūkayīlea?

32.O mītūkī Ithyī tūkavika vala mūī, Inyw'ī motonyi elī mwīna vinya!

33.Kwa ūu, inyw'elī mūkaūlea mumo wīva wa Mwīai wenyu?

34.lnyw'i nguthu ya Mayini na andû! Ethwa inyw'i mwina ûtonyi wa kwisila ndeeni sya matu na nthi, indi endai. Indi mûitonya kûthi mûtena mwiao.

35.Kwa ûu, inyw'elî mûkaûlea mumo wîva wa Mwîai wenyu?

36. Vau vakatūmwa ūimi wa mwaki ūte syūki kwenyu na kilungu kya syūki yite mwaki na inyw'i mūikethwa mūtonya kūtethany'a mūndū na ūla ūngi.

37.Nī mumo wīva īndī, wa Mwīai wenyu, mūkaūlea inyw'elī?

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ۗ

وَيَنْفَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُوالْجَلْلِ وَالْإِحْرَامِ

نَبِأَيِّ الزَّءِ رَبِّكُمَا ثُكَذِّبِ

يُسْلُهُ مَنْ فِي السَّلُوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَانِين ۚ

فَيَأَيِّ الَّآءِ رَبِّكُمُا تُكَارِّ بْنِ

سَنَفَرُغُ لَكُمْ اَيُّهُ الثَّقَلْنِ ﴿

فَيِأَيْ الآءِ رَبِكُمًا تُكَذِّبِي

يْمَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمُ إَنْ تَنْفُذُوْا مِنْ اَقْطَارِ السَّلُوْتِ وَالْاَرْضِ فَالْفُلُخُ لَا تَنْفُذُونَ اِلْاَيْسُلُطُنِ ۚ فَهَا يِّ الْآهِ رَبِّكُمَا ثُكُلْدُنِي ۞

يُزْسُلُ عَلَيْكُمُّنَا شُوَاظُ قِنْ ثَارِةٍ وَ نُحَاسُ فَ لَا تُنْتَصِرْتِ ﴿

نَبِأَيْ الآءِ رَبِكُمًا ثُكَذِبنِ

38.Na yīla ītu yīkatūkanīla katī, na kūtunīva ta ua mūtune-----

39.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

40.Mūthenyanī Osu, mūndū kana Iyini ndakakūlwa ūvoo wa naī yake.

41.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, inyw'elī mŪkayīlea?

42.Ala avitany'a makamanyika nundu wa movano moo, namo makakwatwa makundoni ma nzwii sya mothyu moo na mauu.

43.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

44.YII niyo Iia-ya-Mwaki yila avitany'a mayileaa.

45.Mo makathyūlūlūka katī wayo na kīw'ū kyai kītheūkīte.

46.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, inyw'elī mûkayīlea?

LUKU 3

47.Indî kwa ûla we wîw'aa wia nî ûnene mûtûûlu wa Mwîai wake, ve mîûnda îlî.

48.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, inyw'elī mūkayīlea?

49. Yell yına mbonge mbingı.

50.Nī înee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

فَإَذَا انْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿

فَيِأَيِي اللَّهِ وَيَكُمَّا ثُكَّذِّينِ

فَيُوْمَهِ إِلاَّ يُسْتُلُ عَنْ ذَنْنِهَ إِنْسٌ وَّ لَاجَّانُهُ ۗ

فَيِاَيْ الزِّهِ رَبِّكُمَّا ثُكُذِينِ

يُعْرَفُ الْنُجِرِمُونَ بِسِيْلَهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَ الْنَوَاصِي وَ الْكَوَاصِي وَ الْكَوَاصِي وَ الْاَقْدَامِ الْاَقْدَامِ الْحَامِ الْاَقْدَامِ الْحَامِ الْاَقْدَامِ الْعَلَامِ اللَّهُ الْعَلَامِ الْعَلَامِ اللَّهُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ اللَّهُ الْعَلَامُ اللَّهُ اللَّ

فَهِاَيْ اللَّهِ رَبِّكُمَّا ثُكُلِّهِ بن ٢

أُفَيْ هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِيْ يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُوْنَ ﴿

يَكُلُونُونَ بَيْنَهُا وَبَيْنَ حَبِيْمِ أَنِ

الله وَيَأْتِي الله وريكما تكلونين

وَلِمَنُ خَافَ مَقَامَرَوْنِهِ جَنَاتُنِ هُ

نَبِأَيْ الآءِ رَبِكُما تَكُذِينِ

ذَوَاتَا آفْنَايِن

فَهَا فِي اللَّهِ رَبِّكُمَا تُكُذِّينِ

51.Nthînî wayo yelî ve ithima ilî ivîtîtye kîw'û mana.

52.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

53.Nthini wayo vakeethwa kila muthemba wa matunda eli eli.

54.Nī înee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mūkayīlea inyw'elī?

55.Mo makaaīla *īdlū wa mīto* mīkekanī, īla ītumīlwe lili mwanakavye ndeenī syayo. Na matunda meū ma mīūnda īsu yelī makeethwa maniinīte vakuvī kwa kūtuwa.

56.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu, mŪkayīlea inyw'elī?

57.Na nthini wayo ota Ou, vakeethwa aka atheu mena mwikalo wa Ouu ala mondo kana Iyini Otaamakiita.

58.Nī īnee yīva īndī, ya Mwīai wenyu mūkayīlea inyw'elī?

59. Mailyī ta lûlû îla ndune na tûmaliyani tûla tûnini.

60.Kwa ŭu, mūkayīlea īnee yīva ya Mwīai wenyu inyw'elī?

61. Vai Ituvi ya ūseo ateo ūseo.

62.Kwa uu, mukaulea mumo wiva Indi, wa Mwiai wenyu inyw'eli?

63.Na ûtee wa îsu yelî, ve Mîûnda *îngî* îlî----

ڣۣڣؠٵۼؽڶڹ تؘڂڔۣڶڹ۞ ڣؘٲؿ۬ؗٵڵٙٳ۫ڗڗػؙڬٵؿؙؙؙڵؽ۠ٳڹ؈

نِيْمِنَامِن كُلِّ فَالِهَةِ زَوْجُنِ ﴿

فَيِأَيِّ اللَّهِ رَبِيكُمَا تُكُذَّبِ

مُثَّكِرِيْنَ عَلِّ فُرُشٍ بَطَآ بِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ * وَ جَنَا الْجَنَّ تَيْنِ دَانِ ﴿

مَبِاَيٰ الَّآءِ رَبِّكُمَا ثَكَانِّهٰنِ۞ فِيْهِنَّ فَصِهٰتُ الطَّانُفِّ لَمْ يَنْطِيثُهُنَّ اِنْسُ ثَبْلُهُ وَلاَجَانٌ ۞

> نَبِاَيِّ الْآهِ رَبِّكُمَا ثُكَلِّيْ إِنِ فَ كَانَهُنَّ الْيَاقُوْتُ وَالْمَرْجَانُ فَ

نَبِاَقِ اللَّهِ رَبِّكُمَّا تُكُذِّبُنِ ۞

هَلْ جَزَآءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ أَنَّ

نَبِأَيْ ٰ الَّا وَرَبِّكُمَّا ثُكُذِّ لِي

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَاتِنْ ﴿

KILUNGU 55	AL – RAHMAAN	YUSUU 27
64.Nī înee yîva îndî, ya M mūkayîlea inyw'elî?	wlai wenyu,	ڣؚٵٙؾ۫١ؙڵڒٙۥڗؾؚ ؙؚڵؙؠٵڴؙڶ ڔ۬ڹڹؗ۞
65.Sylīna matū mauu ma klkwatu.	kīsūnzūni	مُدُمَامَتُنِ
66.Kwa ûu, inyw'elî, mûk wîva, wa Mwîai wenyu?	aûlea mumo	ؿؠؘٲؾٙ <i>ٵڵٳٚڋڗۘؾ۪ڵؙؽٵڰڲڋ</i> ڹڽ۞
67.Na nthĩnĩ wayo <i>ota ữu</i> tûlūsĩ twilĩ tūvĩtĩtye kĩw'ũ.	, vakeethwa	نِيْهِمَا عَيْنِي نَشَاخَتْنِ ۞
68.Kwa ûu, Îndî inyw'el mumo wîva wa Mwîai weny		نَبِأَيْ الآءِ رَبِّكُمَا ثَكَّذِ بْنِ@
69.Nthīnī wayo yelī vakeeth yonthe ya matunda, na makūngūmanga.		﴿ يَنْهِنَا ثَالِمُهُ ۚ وَنَخْلُ وَ مُمَانًا كُنَّ اللَّهِ عَالِكُ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّ
70.Kwa uu, inyw'eli muk wiva indi, wa Mwiai wenyu		<u>ڣ</u> ٲؠ۬ٵؙٷٚ؞ڗڮؙؙؙؚٮؙٵڴؙڶڋڹؾ۞ٙ
71.Nthînî wayo vakeethwa anake	ellu, aseo na	فِيْهِنَّ خَيْرِكُ حِسَانُ۞
72.Nī manee meva īndī, wenyu inyw'elī mūkamalea		نَبِاَيْ الْآهِ رَبِكُمَا تُكُذِيٰنِ ۖ
73.Eîtu eû mena metho kwendeesya, masûvîîtwe ne malwanda		حُرُرٌ مَعْفُورِكُ فِي الْجِيَامِر ﴿
74.Nī manee meva īndī, wenyu, mūkamalea inyw'eli		<u>ئِبَائِي اٰلَآءِ رَبِّلُمَا ثَكَلْذِي</u> ٰنِ ۞
75.Ala mûndû kana Iyir amakiitîte mbee woo	i ūtakethwa 	لَمْ يُنْطِشْهُنَّ إِنْسُ بَنَكُهُمْ وَلَاجًأَنَّ ۗ

فَبِأَيِّ الآو رَيِكُمُا ثُكَذِينِ

76.Nī manee meva Indī ma Mwlai

wenyu inyw'elî mûkamalea?-----

77.Maīle mito ya langi wa kisonzoni na mikeka myanake.

78.Nī manee meva īndī ma Mwlai waku, ala inyw'elī mūkamalea?

79.Kuathimwa ni syitwa ya Mwiai waku, Mwiai wa Utheu na Ndaia.

ؙڡؙؿڲڔ۬ؽؘ <u>ڲڵڒۮ۬ڒڣ۪</u>ڂؙۼڔڒؘۼڹ۫ڡۧڕؾٟڿؚڝٵؾ۪ۨ۞ ڣؚٵؘؿؙٵڒڒ؞ڗڹؚڴؙٵڎؙڲڶۣؠ۠ڹ؈

مَ تَابُرُكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلْلِ وَالْإِكْرَامِ أَنِ

سُونَى وَ الْوَاقِعِيمُ مَرِيْكُمُ

AL – WAAKIAH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.YTla Undū Mūnene wa kwoneka ūkavika-----

3. Vai kûlea kwa kumîla kwaw'o-----

4.Kûmatheesya amwe na kûmambatya angī.

5.Yīla nthī īkathingithangw'a na kūthingithangw'a kūthūku,

6.Na ilma ikanyallkw'a----ûnyallkya mwlanhu.

7. Nasyo syonthe ikatw'īka ta kītoo kīnyalīkītw'e,

8.Nenyu *mūkaanw'a nthīnī* wa nguthu itatů:

9.Na andů ma kw'oko kwa aka na andů ma kw'oko kwa aůme ata!

10.Na andū ma kw'oko kwa aka na andū ma kw'oko kwa aka ata!

11. Katatů: ala matongoetye vyů; nomo matongoetye vyů,

12.Mo makeethwa makwatite othengeaniu na Ngai.

13.Mo makeethwa nthini wa Miunda ya Utanu----

إنسيرالله الزّخلن الزّحيسير

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۗ إِذَا مَقَعَتِهَا كَاذِبَةُ ۗ خَافِضَةٌ زَافِعَةٌ ۗ

إِذَا رُجَتِ الْأَرْضُ رَجُّانَ

وَ الْمَتَتِ الْجِبَالُ بَشَّانُ

فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا ۞

وَّكُنتُمْ اَزْوَاجًا ثَلْتُهُ ٥

فَأَضَا الْمُنْهَذَةِ لَهُ مَا آضَابُ الْمُنْهَذَةِ ٥٠ فَأَضَابُ الْمُنْهَذَةِ ٥٠

وَأَصْعُبُ الْمُشْتَكِدُةِ مَا آضَعُ الْمُشْتَكِدُ أَن

وَالسِّيقُوْنَ السِّيقُوْنَ (

اُولِيِّكَ الْمُقَرِّبُونَ ﴿

فِيُ جَنَّتِ النَّعِيْمِ ﴿

14. Nguthu nene kuma katī wa andū *ala* maī ma vau mbee,

15.Na nguthu ninangi kuma kati wa andū ma mithenya ya itina,

16.Mekalīle ivīla iseūvītw'e na thaavu na lūlū.

17. Maîle vau melekanîle mûndû na ûla ûngî.

18.Mo makeeteelwa ni anake ala matatumiaa,

19.Makulte mlkeve na mbilika, na ikombe syus üliw'e ni kalusi kavlite--

20.Vai kūlwa ni mūtwe kūkamakwata kuma vo, ona mo maikamilwa-----

21.Na mo makuite matunda 0nd0 mo makanyuva,

22.Na nyama sya nyūnyi ūndū mo makethwa matonya kwenda.

23.Na vau vakeethwa eitu atheu, mena metho mathanthau ma kwendeesya.

24.Ta lūlū, ivithītwe nesa na nzūvīīku.

25.Ta îtuvi ya ûndû mo meekie.

26.Mo maikew'a ngewa nthúku vo, kana úneeni wa nal.

27. Ateo ndeto ya ngethi tũ, 'Mũuo, mũuo,'

ثُلُهُ مِنَ الْإِذَلِيْنَ ﴿

وَ قِلْيْلٌ مِنَ الْأَخِرِيْنَ ١

عَلْى سُرُي مُوَضُونَةً ﴿

مُتْكِينَ عَلَيْهَا مُتَقِيلِينَ @

يَطْوَفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَاتُ مُخَلَّدُونَ ١

بِأَخْوَابٍ وَ اَبَارِنِقَ لَا وَكَأْسٍ مِنْ مَوَيْنٍ ٥ لا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ۞

وَفَاكِهَةٍ مِنَّا يَتَخَيِّرُونَ ١٠

وَ لَخْمِ طَائِرٍ قِمْنَا يَشْتَهُونَ 🕣

وَحُودُ عِنْ ۞

كَامَنَكَالِ اللَّوْلُوُ الْمَكْنُونِ ﴿
جَزَاءً بِمَا كَانُوْ يَعْمَلُونَ ﴿
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿

وَ يَسْمَعُونَ وَيْهَا لَغُوّا وَ لَا تَأْلِيْمُا ﴾

وَ يَسْمَعُونَ وَيْهَا لَغُوّا وَ لَا تَأْلِيْمُا ﴾

الاقِنِلاً سَلْنَا سَلْنَا

28.Andû ma kw'oko kwa a0me na andû ma kw'oko kwa aÛme ata!

29.Mo makeethwa kati wa Mikonasi ite miw'a,

30.Na mīthamba ya maiū masyau,

31.Na muunyl mwaamye,

32.Na kĩw'ũ kĩvĩtĩte,

33.Na matunda maingī,

34. Matathelaa kana kuvatanwa,

35.Na mo makeethwa na endwa moo ataTku muno-----

36.Nīw'o, Ithyī tûmombīte mo na mûmbīlwe mûseo,

37.Na nītwamatw'īkīthisye mo atheu, mate akiite.

38. Mendete, ma mūika ūmwe,

39.Kwoondû wa andû ma kw'oko kwa aûme.

LUKU 2

40. Nguthu nene kuma kati wa *Masilamu* ala ma mbee.

41. Na nguthu nene kuma ala ma ītina.

42.Na andū ma kw'oko kwa aka na asu ala ma kw'oko kwa aka ata!

أَضْفُ الْيَدِيْنِ أَ مَا أَضْفُ الْيَدِيْنِ ﴿

في سِدر مُخْضُود ﴿

قَ طَلْحٍ مَّنْضُوْدٍ۞ ۊَ ظِلِّ مَّنْدُوْدٍ۞ وَ مَا ۚ مَّسُكُوْبٍ۞ وَ فَالِهَةٍ كُثِيْرُةٍ۞ لَا مَقْطُوْعَةٍ وَ لَا مَنْنُوْعَةٍ۞

وَفُرْشِ مُرْفُوعَةٍ ۞

إِنَّا ٱنْشَأْنُهُنَّ إِنْشَآءً ﴿

فَجَعَلْنٰهُنَّ ٱبْكَارًا ﴿

مُمُنَّا آثَرَابًا ﴾ يَمْ لِرَضْعُبِ الْيَمِيْنِ ۗ

ثُلَةٌ مِنَ الْاَوَلِيْنَ ﴿

وَثُلُهُ أُمِنَ الْإِخِرِيْنَ ۗ

وَ أَضْفُ الشِّمَالِ أَ مَا آضُفُ الشِّمَالِ أَ

43.Mo makeethwa kati wa kiseve kivyû na kiw'û kitheûku kya kûvivya,

44. Na uungu wa muunyi wa syūki yiū,

45.Kite kithithu kana kitena useo ona umwe.

46.Mbee wa ûu mo mekalaa thayû mûyûthû na wa motanu.

47.Na mo maendeeaa na wiki wa nal munene.

48. Na mo nīmamanyīīte kūkūlya, 'Ata!' Ithyī twakw'a na kūtw'īka kītoo na mavīndī, ow'o, ithyī nītūkathayūūkw'a īngī,

49.'Na maaîthe mait0 ala ma mbee ota uu?'

50. Asya, 'Ii, ala ma mbee na ala ma Itina

51. Onthe makoombanw'a vamwe nthini wa ivinda yila yiitwe muthenyani munyuve.

52.'Indī, Inyw'ī ala mūthyoekete na mūleete *ūla w'o*.

53. Inyw'l vate nzika, mūkaya ma mūtl wa Sakkum,

54.'Na můkausůsya mavu menyu namo,

55.'Navo můkanyw'a kľw'ů kůtheůkíte,

نِيْ سُنُومِ وَحَبِينِمٍ ﴿

ذَظلٍ مِنْ يَخْنُومٍ ۗ لَا بَارِدٍ وَ لَا ڪَرِيْجٍ ۞

إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ مُثْرَفِيْنَ ﴾

وَكَانُوا يُعِنُهُونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيْمِ ﴿

وَكَانُواْ يَقُولُوْنَ لَهُ آحِنَ امِتْنَا وَكُنَّا ثُوَابًا وَ عِظَامًا مَ إِنَّا كَنِعُوثُونَ ﴿

اَوُ أَبَادُ نَا الْأَوْلُونَ ۞

قُلْ إِنَّ الْاَوَٰلِيْنَ وَالْأَخِدِئنَ۞ لَمَجُنُوْعُونَ لَا إِلَى مِيْقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُوْمٍ ۞

ثُغَرَ لِنَكُمُ إَنْهُا الضَّا لَوْنَ الْعَكَانِ بُوْنَ ﴿

لَاٰكِلُونَ مِنْ شَجَرِمِّنْ زَقْوْمٍ ۞

فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿

نَشْرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحِينُورَ

56. 'Kunyw'a ta ngamile vina wauni yyu.

57.Uû ûkeethwa wî mûthokany'o woo Mûthenvanî wa ûtwio.

58.Ithyl nitumumbite inyw'l. Niki, indi invw'î mûvîîkîîaa ûu?

59. Invw'î mûsûanîaa ata îûlû wa îlovoto ya manzīyīla mumasya?

60.Inyw'l ninyw'l mūyūmblte yo kana Ithvi Nithvi Mumbi?

61.Ithví nítwívíaíte kíkw'ú kwenyu invw'onthe: na Ithyl tůitonya kůsiliwa.

62.Kuma kūalyūlwa kwa myūmbīlwe yenyu ya yu na kumukilya inyw'i kûtw'îka kîndû kîla inyw'î mûtena woni wakyo.

63. Na inyw'l vate nzika, nlmůmanylte umbi ula wa mbee. Nīkī, Īndī, inyw'ī ﴿ وَلَقَدْ عَلِدْتُهُ النَّشَأَةُ الْأُولِي فَاوِّلاتِنْ كُرُون ۚ اللَّهُ النَّشَأَةُ الْأُولِي فَاوِّلاتِنْ كُرُون ۚ اللَّهُ اللّ mûte kûmanya?

64.lnyw'î nîmwonaa kîla mûvandaa?

65.Inyw'î ninyw'î mûkîanasya kana Nīthyī Mûkīmesya?

66. Takethwa Ithyi nitwendie uu Ithyi twīthwa twakīalyūlile ta mavuti, īndī inyw'ī mūitiwa mūkīīa.

67. Mūkyasya, 'Ithyī twī anange!

68. Aiee, ithyi twi avene kila kindu.

69.Inyw'î nîmûkyonaa kîw'û kîla inyw'î mūnyusaa?

نَعْنُ خَلَقْنَكُمْ فَلَوْلَا تُصَلِّقُونَ ۞

المرميتكم مّا تننونهم

ءَ أَنْتُمْ تَعْلُقُونَهُ أَمْ يَحْنُ الْخِلْقُونَ ﴿

نَحْوُ، قَدَّرْنَا بَنْ كُمُ الْمَوْتَ وَمَا غَنُ بِمُسْبُوقِينَ۞

عَلَّان نُعُدُلُ أَمْثَالُكُمْ وَنُنْتِئَكُمْ فِي مَا الم تعلية بن الله

افروبتم ما تحويزي

ءَ ٱنتُمْ تَذْرَعُونَهُ آمْ خَنْ الزُّرعُونَ ۞

لَهُ نَشَاءُ لَحَعَلْنَهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَعَلَّهُونَ ۞

اتًا لَيْغُومُونَ هُونَ

بَلْ نَحْنُ مَحْرُوْمُوْنَ ۞ افَرَدَيْتُمُ الْمَاءُ الَّذِي تُشْرِبُونَ اللَّهِ اللَّهِ مُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللّ 70.Inyw'ī ninyw'ī mūkītheeasya kuma mathweonī, kana Ithyī Nithyī Mūeti?

71. Takethwa Ithyi nitwendie ûu, Ithyi twithwa twakisamithisye 00. Niki, indi inyw'i mûte mûvea?

72.Inyw'l nimwonaa mwaki ola inyw'l muyuyaa?

73. Inyw'ī nīnyw'ī mūseūvasya mūtī nūndū waw'o, kana Nithyī Mūseūvya?

74. Ithyl tüütw'lklthltye ta ülilikany'o na ütandlthyo kwa aendi-ma-kyalo.

75.Kwa ûu, tala syltwa ya Mwlai waku ila-Mûnene

LUKU 3

76.Aiee, Nyie nīīvīta na mwovano wa ndata---

77.Na, ow'o, kyu nī kīīthitū kīnene, takethwa inyw'ī nīmwamanyie.

78. Kana ino ow'o ni Kulani ndaliku,

79. Nthini wa Ivuku isuviiku nesa,

80.Yīla vai ūkayīkiita ateo asu ala matheetw'e.

81.Nī ûvuany'o kuma kwa Mwlai wa nthi syonthe.

82.Inyw'l Indl mûkamyosa ngewa Ino ntheu na wangangani?

ءُ انْتُمْ انْزُلْتُورُهُ مِنَ الْمُزْتِ امْرُخُنُ الْمُزْلُونَ ۞

لَوْ نَشَاءٌ جَعَلْنَهُ أَجَاجًا فَلُولًا تَشْكُرُونَ @

اَفُرْءَيْتُمُ النَّارَ الَّذِي تُؤْرُونَ ﴿

عَ اَنْتُمُ اَنْشَأْتُمُ شَجُرَتُهَا آَمُ خَنُ الْمُنْشِئُونَ ۞ نَحْنُ جَعَلْهُا تَذَكِرَةٌ وَمَتَاعًا لِلْمُغْوِنَ ۞ إِنْهِ عَسَيْحَ بِالسَّمِرَ يِكَ الْعَظِيْمِ ۞

> قَلَا أُفْسِمُ بِهَ فَعِ النَّجُوْمِ ۞ وَإِنَّهُ تَقَسَمُ لَوْ تَعْلَمُوْنَ عَظِيْمٌ ۞

> > رِنَهُ لَقُزَاكَ كَرِنِكُمْ ۗ فِنَ كِنْ مِنْ مَكْنُونٍ ۗ لَا يَسُنُهُ ۚ إِلَّا الْمُطَهِّرُونَ ۗ تَنْزِيْلُ فِن زَبْ الْعَلَمْرُونَ ۞ تَنْزِيْلُ فِن زَبْ الْعَلَمْرِيْنَ ۞

أَفَيِهُ لَا الْحَدِيْثِ أَنْتُمْ مُنْ هِنُوْنَ ﴿

83.Na úlei wayo wenyu mwiutwikithya taw'o nzia ya mútúlle wenyu?

84.NTkī, īndī, yīla thay0 wa mondo onookw'a ovikaa momeonī,

85. Nenyu kavindanî kau o mûsyalîsye---

86.Na Ithyi twithiawa nake vakuvi mUno kumuvita inyw'i, indi inyw'i muyonaa—

87.Nīkī, īndī, ethwa inyw'ī mūimakwītwa mūkūlw'e.

88.Inyw'î mûitonya kûtûnga îtina, ethwa mwî ma w'o?

89.Yu ethwa we ni 0mwe wa asu ala manengetwe 0thengeaniu *na Ngai*,

90.Indî Kwake ve ûkiakisyo na mûuke mûseo na Mûûnda wa Utanu;

91.Na ethwa we ni ûmwe wa ala me kw'okoni kwa aûme.

92.Indī Mūuo withwe iūlo waku we Ola umite kwa asu ma kw'oko kwa aome.'

93.Indî we ethwa nî wa ala maleaa w'o na me îvîtyonî,

94.Indī kwake kūkeethwa mūthokany'o wa kiw'ū kitheūkite,

95.Na kůvya nthíní wa Ngiena.

96.Nī w'o, 00 nī w'o wa w'o.

وَ تَجْعَلُونَ مِنْ قَكُمْ أَنْكُمْ ثَكُلُمْ ثُكُلُ بُونَ ۞

فَلُوْ لَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُوْمَ ﴿

وَ اَنْتُمْ حِيْنَهِ إِنْ تَنْظُرُونَ فَ

وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلِكُنْ لَا تَبْضِمُ ذَنَ @

فَلُوْلاً إِن كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِيْنِيْنَ ۞

تَرْجِعُونَهُ آلِن كُنْتُمْ صديقِيْنَ ۞

فَامَنا آن كَانَ مِنَ الْمُعَرَّ بِيْنَ ٥

فَرُوْحُ ذَرَيْهَانُ لَا ذَجَنْتُ نَعِيْمٍ ۞

وَامَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْلِ الْيَمِيْنِ ﴿

فَسَلْمُ لَكَ مِن آفعي الْيَدِينِ ٥

وَاَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْكُلَّذِينَ الضَّالَلِينَ الضَّالَلِينَ

نَنْزُلُ فِنْ حَبِيْمٍ ﴿

وَتَصْلِيَهُ <u>جَي</u>يْمٍ ۞

إِنَّ هٰذَا لَهُوَحَقُّ الْيَقِيْنِ ﴿

97.Kwa ûu, tala syltwa ya Mwlai waku Ula-Mûnene.

ي فَسَيْخ بِأَسْمِر رَبِّكَ الْعَظِيْمِ ٥

سُوْرَةُ الْحَدِيْدِ مَدَنِيَّةُ

(64)

AL – HÁDIID (Wavuaníw'e Madina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Kīla kyonthe ona kīva kī matunī na īūlū wa nthī nīkīmūtaīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na We nī We Wī-Vinya, Ula- Mūī.
- 3.Usumbî wa matu na nthî nî Wake; We nûnenganae thayû na nûetae kîkw'û; na We Ena ûtonyi îûlû wa syîndû syonthe.
- 4.We nī We Mwambīlīīlyo na Mūminūkīlyo, Wī-Utheinī na Mūvithe, na We nīwīsī syīndū syonthe nesa.
- 5.We nī We woombie matu na nthī kwa mavinda thanthatū, na īndī atīnīka We-Mwene Kīvīlanī-Kya-Usumbī. We nŪmanyaa kīla kīlikaa īūlū wa nthī na nūmanyaa kīla kyumaa nza wayo, na kīla kītheeaa kuma ītunī na kīla kyambataa ītunī. Na We E-vamwe nenyu ovonthe vala inyw'ī mūtonya kwīthwa mūī. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmonaa maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.
- 6.Usumbî wa matu na nthî nî Wake; na maûndû onthe matûngawa Kwake.
- 7. We atumaa ûtukû wîsîla nthînî wa mûthenya na mûthenya wîsîla nthînî wa ûtuku; na We nîwîsî nesa vyû maûndû onthe ala me nthînî wa ithûi.

لِسُعِما للهِ الرَّحْلِين الرَّحِيْدِين

سَبَّحَ وَلٰهِ مَا فِي السَّمَاوٰتِ وَالْاَثَهَضِ ۚ وَ هُوَ الْعَيِنْ يُزُ الْحَكِيْنُهُ ۞

لَهُ مُلْكُ الشّلُوتِ وَالْإَرْضِ ّيُخِي وَ يُمِينِتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِ ثَنَيْ قَرِيْرٌ ۞

هُوَالْاَذَلُ وَالْاِنِوُ وَالنَّطَاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِنْخِلِ شَنْ عَلِينَدُ۞

هُوَالَّذِیْ خَلَقَ السَّنُوتِ وَالْاَدْضَ فِیْ سِسَّةِ اَیَامِ ثُمُّ اَسْتَوٰی عَلَى الْعَرْشِ ثَیْعَلَمُ مَا یَلِجُ فِی الْاَدْضِ وَمَا یَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا یَنْزِلُ مِنَ السَّمَا فِي وَمَا یَعْرُجُ فِیهُ الْمَا وَهُوَ مَعَكُمْ اَیْنَ مَا کُنْتُمُ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِیْرٌ ۞

لَهُ مُلْكُ السَّلُوتِ وَ الْاَمْ خِنْ وَإِلَى اللهِ تُرْجُعُ الْاُمُورُ ۞

يُوْلِجُ النَّلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَاسَ فِي الْيَلِ * وَهُوَعِلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُ، وْرِ۞ 8.Mwîtîkîlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mütümwa Wake, na umyai nzĩanĩ ya Ngai Mwene Vinya W'onthe kuma katî wa ila We ümütwîkîthîtye inyw'î atiïwa. Na ala katî wenyu metîkîlaa na kumya makeethwa na îtuvi înene

9.Nīkī inyw'ī mūtamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyila Mūtūmwa nūmwītaa inyw'ī mūmwītīkīle Mwiai wenyu, na We nūminīte kwosa ūtianīo kuma kwenyu, ethwa ow'o inyw'ī mwī etīkīli?

10.We nī We ūtheeasya Syama ntheu kwa mūthūkūmi Wake, nīkana we atonye kūmumya inyw'ī kuma nthīnī wa kīla mūthemba wa kīvindu kūmūtwaa kyeninī. Na vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī mūuu na Ausūītwe nī tei kwenyu.

11.Na nīkī inyw'ī mūtaumasya nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, oyīla ūtiïwa wa matu na nthī nī Wake? Ala katī wenyu maumisye na mokitie mbee wa ūkīlyo ti ūndū ūmwe na asu ala meekie ūu ñina. Mo me īūlū kwa ivīla mbee wa ala maumisye na mokitie ītina. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūmanyi wa ūndū inyw'ī mwīkaa.

LUKU 2

12.Nūū we ūla ūkamūnenge Ngai Mwene Vinya W'onthe ngova nzeo? Nīkana We akamyongeleela yo kūndū kwili kwoondū wake, na we akethwa na mūthīnzīo mūlau.

امِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَ اَنْفِقُوا مِنَا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلُفِيْنَ فِينَةِ فَالَّذِيْنَ امَنُوْا مِنْكُوراً نَفَقُوا لَهُمْ اَجُرُّكِ يَرُّنَ

وَ مَا لَكُثْمَ لِا تُؤْمِئُونَ بِاللّٰهِ ۚ وَالرَّسُولُ يَلْعُوْلُكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِيكُمْ وَقَلْ اَخَلَ مِيْثَا ظَكُمْ إِن كُنْتُمُ مُؤْمِنِيْنَ ۞

هُوَ الَذِى يُنَزِلُ عَلَاعَهُدِهَ ۚ الْيَّ بَيِّنْتِ لِيُنْخِرِحَكُمُ مِنَ الظُّلُنتِ إِلَى النُّوْرُ وَإِنَّ اللَّهُ بِكُمُ ۚ لَرَءُ وَثُّ وَحِيْدُمُ ۞

وَ مَا لَكُمُ اَلاَ تُنفِقُوا فِي سَبِيْكِ اللهِ وَلِلهِ مِيْرَاكُ السَّهُ وَلِلهِ مِيْرَاكُ السَّهُ وَ مَا لَكُمْ مَنَ اَفْغَقَ السَّهُ وَ وَ الْاَرْضِ لَا يُسْتَوِى مِنْكُمْ مَنَ اَفْغَقَ مِنْ جَبْلِ الْفَتْحِ وَ فَتَلُ الْوَلَيِّكَ اَعْظُمُ وَدَجَةً رُمِّنَ اللهُ اللّهُ اللّهُ الْفَضُوا مِنْ بَعْدُ وَ فَتَكُواْ وَكُلا وَعُدَ اللّهُ اللّهُ الْمُصَلَحْ وَ اللّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيْرٌ شَ

مَنْ ذَا الَّذِى يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا نَيْضُوَّهُ لَهُ وَلَهَ آجُو كِونِيُهُ ﴿

13.Na sŪanĩai műthenva **ūla** ūkamona etīkīli aūme na etīkīli aka. kveni kvoo klisemba mbee woo na mokonī moo ma aŭme. namo makatavw'a. 'Uvoo-müseo kwenvu Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī ūmūnthī! uungu wayo, vala inyw'i mükekalaa. Usu ni ûtanu mûnene.

14.Müthenya üla angangani aüme na angangani aka makamatavya ala metīkīlaa, 'Tweteelei ithyī vanini nīkana twose kyeni kuma kyeninī kyenyu,' na Indī mo makatavw'a 'Syokai, ethwa inyw'ī nīmūtonya, na Indī manthai kyeni.' Na Indī vakeekīwa ngūka katī woo yīna mūomo nthīnī wayo. Na nthīnī waw'o vakeethwa tei w'onthe na mbee, na nza yaw'o, vakeethwa ūsilīlo.

15.Mo makameta mo makvasva, 'Ithyl vamwe nenvu?' Namo tûyaî 0 makamasüngīa. 'II. Indi inyw'ī nîmweelikilve matatwanî invw'î ene na mweethwa na nzika na mawendi menyu mathůku mamůkenga inyw'í kůvika ūtwio wa Ngai Mwene Vinya W'onthe wavika. Na Műkengani niwaműkengie inyw'î lûlû wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

16.Kwa üu, ümünthi, vai kyovosya kikwitikilwa kuma kwenyu, ona kuma kwa ala maleile kwitikila. Wikalo wenyu wa müthya ni Mwakini; üsu niw'o münyanyae wenyu; na ni vandü vathüku va kwikala.

17.Yo îvinda ti îviku kwa asu ala metîkîlaa kwîw'a ngoo syoo syînyivîtye syalilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe

يَوْمَ تَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنْتِ يَسْلَى نُوْرُهُمْ بَيْنَ آيْدِيْهِمْ وَبِآيِنَانِهِمْ بُشُرْسِكُمُ الْيَوْمَ جَنْتُ تَجْرِى مِنْ تَعْتِهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فِيْهَا الْاَنْهُرُ خُلِدِينَ فَيْهَا الْمُؤْدُونِينَ فِيْهَا الْمُؤْدُونَ الْعَظِيْمُ أَنْ

يُوْمَرِيَقُوْلُ الْمُنْفِقُوْنَ وَالْمُنْفِقْتُ لِلَّذِينَ اَمْنُوا انْظُرُوْنَا نَقْتَمِسْ مِنْ نَوْرِكُمْ قِيْلَ ارْجِعُوْا وَسَآءَ كُمْ فَالْتَوَسُوْا نُوْرًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُوْدٍ لَهُ بَابٌ بَاطِئُهُ فِيْهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ بَيْلِهِ الْعَكَابُ الْ

يُنَادُونَهُمْ أَلَهُ نَكُنْ مَعَكُمُ قَالُوْ ابِكَ وَالْكِنَّادُ فَتَنْتُمْ أَفْلُسَكُمْ وَتَرَبَّضَتُمْ وَازْتَبْتُمْ وَغَرَّتُكُرُ الْاَمَانِ تُعَيِّمَا أَامُواللهِ وَغَرَّكُمْ بِاللهِ الْعَرُادُونَ

فَالْيَوْمُرَلَايُؤُخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الْمَانِينَ كَفَرُوْا مُنَاوْمُكُمُ النَّالُ فِي مَوْلَمُكُوْرُوَبِيْسَ انْتِصِيْرُ®

ٱكَمْ يَأْنِ لِلَّذِيْنَ أَمَنُواۤ آنْ تَخْشَعَ قُلُوُ بُهُمْ لِإِكْرِ اللهِ وَمَا نَزُلَ مِنَ الْحَقِّ ۗ وَلَا يَكُونُواْ كَالَّذِيْنَ اُوْتُوا na w'o ūla ūtheete kwoo, na kana mo maikethwe ta asu ala manengetwe Ivuku mbee woo na īvinda yaasavangw'a kwoondū woo, īndī ngoo syoo nīsyoomīthiw'e, na aingī moo nī athūku?

18.Manyai kana Ngai Mwene Vinya W'onthe n0mīthay00kasya nthī ītina wa kīkw'ū kwayo. Ithyī tūitw'īkīthītye Syama kwīthwa ntheu kwenyu, nīkana inyw'ī mūtonye k0manya.

19.Ta kwa aume ala maumasya nthembo na iveti ila syumasya nthembo, na kwa asu ala mamukwatasya Ngai Mwene Vinya W'onthe ngova nzeo-Ikongeleelwa kundu kwiii kwoondu woo, na ota uu, muthinzio wa ndaia ukeethwa wi woo----

20.Na ala mamwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Atūmwa Make, na mo me Maw'o na Ngūsī mbee wa metho ma Mwīai woo, mo makeethwa na mūthīnzīo woo na kyeni kyoo. Indī ta asu ala matetīkīlaa na kūmīlea Mīsoa Yaitū, aa nīmo ekali-ma-Ngienanī.

LUKU 3

21. Manyai kana thayū wa nthī Ino no Ithau na ngūī tū, na wanake, na mwambīlīlyo wa kwīkathīla katī wenyu, na wendi wa kūkīlany'a Ūthw'ii na syana. Thayū oū nī mbua Ila yuaa Ikamesya mboka ila imatanasya aīmi. Na Indī nīsyūmaa na iikalaa ta Ilaa ya mūtī; na iitilīkanga ilungu ta mavūa. Na Itunī ve ūsilīlo mwai, na ūekeo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ota ūu, na ūtanu Wake. Na thayū wa nthī

الكِتْبَ مِنْ قِنَلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوْمُهُمْ وَكِثْنِرُ مِنْهُمْ فِسقُوْنَ ﴿

اِعْلَمُوْاَ اَنَّ اللهُ يُغِي الْاَرْضُ بَعْدَ مَوْتِهَا * قَدْ، يَتَنَا لَكُوُالْاٰيِّ لَعَلَّكُوْ تَعْقِلُوْنَ ۞

إِنَّ الْمُصَّدِّ قِينَ وَالْمُصَّدِّ فَتِ وَاَفْرَضُوا اللهَ اللهُ مَا خُرُكُوا اللهُ اللهُ مَا خُرُكُونُهُ ﴿

وَالَّذِيْنَ امَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ اُولِيْكَ مُمُ الْضِيدِ لِيُعَوَّنَّ وَالشُّهَدَ آذِ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمُ آجُرُهُمُ وَثُورُهُمُ وَالَّذِيْنَ كُفَهُ وَا وَكَذَبُوا بِالنِتِنَآ اُولِيْكَ آضِكِ مَعْ الْجَحِيْمِ ﴿

إغَلُوْا آنَمَا الْحَيْوَةُ الدُّنْيَا لَوَبُ وَلَهُوْ وَ زِيْنَةٌ وَتَفَاخُوُ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرُ فِي الْاَمُوالِ وَالاَوْلاَدُ تَتَوْلِهُ مُضْفَدًّا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَاعًا وَفِي الْاخِرَة فَتَوْلِهُ مُضْفَدًّا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَاعًا وَفِي الْاَخِرَة عَذَابُ شَدِيْدٌ وَمَغْفِمَةٌ فِنَ اللهِ وَرِضْوَانُ وَمَاالْحَيْوَةُ الدُّنْيَا إِلَا مَنَاعُ الْغُرُورِ ﴿ Îno ni mana na Otanu wa kavinda na syindû sya ûkengani.

22.Kīlany'ai mūndū na ūla ūngī mūimantha ūekeo kuma kwa Mwīai wenyu na Itu, yīla ūthanthau wayo nī ta ūthanthau wa ītu na nthī; yo yīsūvīītw'e kwoondū wa asu ala metīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake

23. Vai mbaanga yonekaa lõlo wa nthi kana lõlo wenyu ene, ateo ninandike nthini wa Ivuku mbee wa Ithyi tõtamietete---vate nzika, ou ni ovõtho kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe.

24.Nīkana inyw'ī mūikakwatwe nī kyeva 1010 wa syīndū ila sya kuma kwenyu ona mūikekathīle nūndū wa syīndū ila We ūmūnengete inyw'ī. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamwendaa mwīkathīli ūla wīkengaa we mwene.

25.Na ta asu atoonu na meylalaa and0 methwe me atoonu. Na üla ona wlva üsyokaa Itina, Indi vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Nlwlylanisye-We-Mwene, üla Wallitwe-Nl-Ndala syonthe.

26.Nīw'o, Ithyī twamatūmie Atūmwa Maitū mena Syama ntheu na twamatheesya mo vamwe na Ivuku na Kīthimi nīkana andū matonye kwīka ūlūngalu; na Ithyī nītwatheeisye kīaa, nthīnī wakyo ve mīio yī vinya mwingī wa ūvoo wa kaū na maūtandīthyo maingī kwa mbaa andū, na kana Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye

سَابِعُوْآ الى مَغْفِرَةٍ مِنْ زَنِكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كُعَرُضِ السَّمَآءِ وَ الْاَرْضِ أَعِدَّتْ لِلَّذِيْنَ أَمَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِةٌ ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيْهِ مَن يَشَآءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿

مَا آصَابَ مِنْ مُّصِيْبَةٍ فِ الْاَرْضِ وَلَافِنَ اَفْشِيكُمُ إِلَّا فِي كِيْبٍ مِنْ قِبَلِ آنْ تَنْبُرَا هَا ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِنِيُرُ ﴾

لِكَيْلَا تَأْسَوٰا عَلِّ مَا فَانَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوٰا بِمَاۤا لِمُكُمْ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلِّ مُخْتَالٍ فَخُورِ۞

لِلَّذِيْنَ يَنْعَلَوْنَ وَيَأْمَرُوْنَ النَّاسَ بِالْعُكِلِ وَمَنْ يَتَعَلَّ وَمَنْ يَتَعَلَّ وَمَنْ يَتَكُلُ وَمَنْ يَتَكُلُ وَمَنْ يَتَكُلُ وَمَنْ يَتَكُلُ وَمَنْ يَتَكُلُ الْعَيْمَ لُكُونَ الْحَيْمِيُدُ

لَقَدُ اَ رَسُلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيْنَةِ وَانْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكَتْبُ وَانْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكَتْبُ وَانْزَلْنَا لَلَيْنُ فِالْفَسُطِّ وَانْزَلْنَا لَلْكَاسُ بِالْقِسُطِّ وَانْزَلْنَا الْحَدِيْلَ فِيهُ عِنْسُ شَدِيْدُ وَمُنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيعَلَمَ اللهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ وَانْعَيْبِ إِنَ

kuvathukany'a asu ala mamutethasya We na Atumwa Make ona kau We ekalaa atekwoneka. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausultwe nl Utonyi, Mwene-Vinya.

LUKU 4

27.Na Ithyi nitwamutumie Noa na Avalamu, na kati wa mbeu yoo tweekiie wathani na Ivuku. Kwa uu, amwe moo nimaatile utongoi, indi aingi moo mai mbaa-matu.

28.Indī Ithvī nītwatumie Atūmwa Maitū maatīla nyalī syoo; na Ithyl nītwatumie Yesu, mwana wa Malia, amaatile mo. na Ithvi nitwamunengie we Uvoo-Museo. Na Ithyi nitweeklie Ouu na tei nthini wa ngoo sva asu ala mamwîtîkîlile we. Indî meeseüvisye ŭla wîlei Ithvi tūyaameylala mo indi kwoondu wa kûkwata înee ya Ngai Mwene Vinya W'onthe: Indī mo mavaaútwalla kwlanana na w'o wa w'o. Indî Ithyî nītwamanengie ītuvi yoo amwe katī wa asu ala meetikilile, indi aingi moo ni mbaa-matū.

29.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mwîtîkîlei Mûtûmwa; We akamûnenge inyw'î kîanda kûndû kwîlî kya tei Wake, na We akamûseûvîsya inyw'î kýeni kîla mwîendelaa nthînî wakyo, na akamûnenge inyw'î ûekeo, na nīw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi-Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

30.Nīkana Andū-ma-Ivuku maikasūanīe kana mo Masilamu matil na ūtonyi wa

عَ اللهُ قُوِيُّ عَزِيْزُ ﴿

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا وَ اِبْرٰهِيُمَ وَجَعَلْنَا فِيْ ذُسْرِيْتَتِهِمَا النُّهُوَّةَ وَالْكِتْبَ فَيِنْهُمْ مِثْهُتَ إِنَّ وَ كَتْنُوُ فِينْهُمْ فَسِفُونَ ۞

ثُمُّ قَفَيْنَا عَلَّا أَثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَتَفَيْنَا بِعِيْسَ ابْنِ مَرْيَمَ وَاتَيْنَهُ الْإِنْجِيْلَ أَهْ وَجَعَلْنَا فِيْ قُلُوبِ اللَّنِيْنَ اتَّبَعُوهُ وَأَفَةً وَّرَحْمَةٌ وَرَهْبَائِينَةَ إِبْتَكَ عُوْمَا مَا كَتَبْنَهُا عَلَيْهِمْ الْآ ابْتِعْاَء وَمُوانِ اللهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَاتَيْنَا الَّذِيْنَ امْنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَ وَكَتْبُلُا فَهُمْ أَجْرَهُمْ وَ وَكَتْبُلُا فِنْهُمْ فسقُونَ اهَ فَا اللهِ فَهُمْ أَجْرَهُمْ وَ وَكَتْبُلُا فِنْهُمْ الْمَوْنَ هَا فَاللّهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا الْهَا فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللهِ فَا اللّهِ فَا اللّهِ فَا اللّهِ فَا اللّهِ فَا اللّهِ فَا اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّه

يَّالَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوا اتَّقُوا اللَّهُ وَامِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ زَخْمَتِهِ وَ يَجْعَلُ لَكُمْرُ نُوْرًا تَنشُوْنَ بِهِ وَ يَغْفِرُ لَكُمْرُ وَ اللَّهُ عَفُوْرٌ زَحِيْرُهُ ۚ

لِثَلَا يَعْلَمَ اَهْلُ الْكِتْبِ اَلَا يَقْدِدُونَ عَلَى شَیْ اللَّهِ مُؤْتِنُهُ فَنُ فَضٰلِ اللهِ مُؤْتِنُهُ

ûkwata ûndû wa mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; oylla mumo wl mokonl ma Ngai Mwene Vinya W'onthe vyû We aûnenganae kwa ûla We wendaa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nl Mwlai-Wa-Mumo mwingl.

عُ مَنْ يُشَاءُ وَاللَّهُ ذُوالْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ مَكَ بِنِيَّتُهُ

AL - MUJAADILAH (Wayuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei:

2. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwïw'îte ûneeni wakyo kñeti kîla kîetete kîlo kyakyo kwaku lûlû wa mûûme wakyo, na kîkamwîkaîla Ngai Mwene Vinya W'onthe nïwïw'îte ngewa yenyu. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Wïwi-W'onthe, Woni-W'onthe.

3.Asu katī wenyu malūngasya iveti syoo na kūsyīta maa-nyinyia moo; maa-nyinyia moo no asu ala mamasyaīte tū; na mo vate nzika maeaa ngewa nthūku na īte ya w'o; īndī vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūvetangi-Wa-Naī, Mūekanīi-Mūno Vyū.

4.Na mo asu ala masyītaa iveti syoo maa-nyinyia moo, na īndī maisyoka kūneena oūndū maneenete, ūsilīlo wa ūu, nī kūmīnenge ngombo ūthasyo mbee wa matanamba kūkiitana mūndū na ūla ūngī. Uu nīw'o inyw'ī mūtaītwe naw'o. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīsī-Nesa ūndū inyw'ī mwīkaa.

5.Na ûla ûtena *mwe*, nomûvaka atīle kûya kwa myei îlî latîanie, mbee wa matanakiitana. Na ûla w'onthe ûtatonya kwîka ûu, aîlîtwe ni kūîthya andû ngya miongo thanthatû. Inyw'î mwiyiaiwe ûu, nîkana mûtonye kûmûkîa Ngai Mwene Vinya W'onthe w'o na

إنسورالله الزّخين الزّحينون

قَلْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الْآَى تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَ تَشْتَكِنَ إِلَى اللهِ تَوَاللهُ يَسْمَعُ تَعَاوُرُكُمَا أِنَّ اللهَ سَمِيْعٌ بَصِيْرُ ﴿

اَلَذِينَ يُظْهِرُونَ مِنْكُوْشِ نِكَايِهِمْ مَنَا هُنَ اللهِ مُونَ اللهِ مِنْ اللهِ مِنْ اللهِ اللهِ مِنْ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ مَنْ اللهُ مُولُونَ مُنْكُرًا هِنَ الْقَوْلِ وَدُوْمُ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهُ لَعَفُونَ عَفُوزًى

وَ الَّذِينَ يُظْهِرُ وَنَ مِنْ نِسَآبِهِ مْرَثُمْ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيْدُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَا آسَاً ذٰلِكُمْ تُوْعَظُونَ بِهُ وَاللهُ بِمَا تَعْمُلُونَ حَمِيْدٌ ۞

فَمَنْ لَمْ يَجِلْ فَصِيّامُ شُهْدَنِي مُتَنَابِعَنِي مِن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاّ اَنَا * فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِظْعَامُ سِيّيْنَ مِسْكِينَنَا * ذٰلِكَ لِتُوْمِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهُ وَتِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَلِلْكِفِيئِنَ عَذَابُ اَلِينَا ﴿ Mūtūmwa Wake. Na ino ni mivaka ila yiitwe ni Ngai Mwene Vinya W'onthe; na ve ūsililo wi woo kwa alei.

6.Ala mamukaananiasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na M0t0mwa Wake, makasonokw'a ona mbee woo; Na Ithyi nitominite kutheesya Syama nthandiku. Na alei makeethwa na usililo wa kumathinia.

7.Mūthenya ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkamokīlya onthe vamwe, We akamamanyīthya mo ūndū meekie. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwiīte ūtalo wamo, oyīla mo nīmoolilwe nī mo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ngūsī īūlū wa syīndū syonthe.

LUKU 2

8.We nowonaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nūmanyaa syīndū ila syī matunī syonthe na ila syī īūlū wa nthī? Vai nzaama ya kīmbithī ya andū atatū, īndī We nī wa kana, kana ya atano, kana ya aingī, īndī We E-vamwe namo ovala vonthe mo matonya kwīthwa maī. Na īndī Mūthenyanī wa Uthayūūkyo, We akamamanyīthya ūndū mo meekie. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nūsyīsī syīndū syonthe nesa vyū.

9.We noumonete asu ala mavatiwe kwithwa na nzaama sya kimbithi na ingi kusyoka maunduni ala mavatiwe, na kuneenany'a na kimbithi iulu wa nai na utuli-wa-miao na wau wa matu kwa Mutumwa? Na yila mo mooka vala we ui, maukethasya na ngethi ila Ngai Mwene Vinya W'onthe utaukethetye

إِنَّ الَّذِيْنَ يُحَاَّذُوْنَ اللهَ وَدَسُوْلَهُ كُيُنُوْاكِسَا كُمُتَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبُلِهِمْ وَقَلْ آنْزُلُنَاۤ اليَّتِ بَهَيْ لَٰتٍ * وَ لِلْكُفِوِيْنَ عَذَابٌ مُّيِهِنِنَّ ۞

يَوْمَ يَنْعَنَّهُمُ اللهُ جَمِيْعًا فَيُنْبِئُهُمْ بِمَا عَمِلْوًا هُ احْصٰهُ اللهُ وَتَسُوُّهُ وَاللهُ عَلَا كُلِّ شَى شَهِيْدٌ ﴿

اَكُهْ تَرَانَ اللهُ يَعُلَمُ مَا فِي السَّلُوْتِ وَمَا فِي الْآفِلُ مَا يَكُونُ مِن نَجُوى شَلْتَةِ إِلَّا هُوَ رَا يِعُهُمْ وَكَا خَسُتَةٍ إِلَّا هُوسَادِسُهُمْ وَكَاآدُ نَى مِن ذٰ لِك وَلَا اَكُثُو إِلَّا هُو مَعَهُمْ اَيْنَ مَا كَائُوا * ثُفَر يُنَيِّنُهُمْ مِمَا عَيِلُوا يَوْمَ الْقِيلَةُ إِنَّ اللهَ يُكِلِّ شَنْئُ عَلِينَهُ اللهُ مِنْ اللهَ يُكِلِّ

اَلَهُ تَرَ إِلَى الَّذِيْنَ نَهُ وَاعَنِ النَّجُوى ثُمَّ يَنُودُونَ يِمَا نُهُوا عَنْهُ وَ يَتَغِبُونَ بِالْإِنْهِ وَ الْعُدُونِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَادُوكَ حَيَوْكَ بِمَا nayo we; Indī katī woo ene maasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe aleaa kūtūsiiIla nūndū wa ūndū ithyī tūneenaa nīkī? Ngiena nīmeanīe mo vala mo makavīla; na nī wīkalo mūthūku mūno vyū!

10.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla inyw'ī mūūneenany'a na kīmbithī mwī vamwe, mūikaneenany'a īūlū wa wīki-wa-naī na ūtūli-wa-mīao na wau wa matū kwa Mūtūmwa, īndī neenany'ai īūlū wa kwīka ūlūngalu, na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe, ūla inyw'ī mūkombanw'a Kwake inyw'onthe.

11. Kūmbana mbūmbano sya kīmbithī kwoondū wa ieleelo nthūku nī kwa Satani tū, nīkana we atonye kūmekīa kyeva ala metīkīlaa; īndī ūu ndūtonya kūmathūkya ona vanini, ateo Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganīte ūthei. Na etīkīli nīmaīlītwe nī kwia wīkwatyo woo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

12.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla inyw'ī mwatavw'a, 'Nenganei ūthei!' nthīnī wa mbūmbano syenyu, Indī nenganei ūthei; Ngai Mwene Vinya W'onthe akamūseūvīsya inyw'ī ūthei. Na yīla kweew'a, 'ūkīlai!' Indī ūkīlai; Ngai Mwene Vinya W'onthe akamokīlya asu ala metīkīlaa kuma katī wenyu, na asu ala manengetwe ūmanyi, kwīanana na ivīla syoo. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nūmanyaa—Nesa ūndū inyw'ī mwīkaa.

13.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yīla inyw'ī mūūmwona Mūtūmwa ūtee, umyai

لَمْ يُحَيِّكَ بِاللهُ * وَيَقُولُونَ فِي اَنْفُسِهِمْ لَوْكَ اللهُ يَعَالُونَ فِي اَنْفُسِهِمْ لَوْكَا يُعَلِّ يُعَذِّبُنَا اللهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَمُ نَصْلَوْعًا أَ فِبَنْسَ الْمَصِيْرُ ۞

يَّايَنْهُا الَّذِيْنَ امَنُوْآ إِذَا تَنَاجَيْنَتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِرُوالْعُذُوّانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُوْلِ وَتَنَاجُوُا بِالْبِرِّ وَالتَّفُولَ وَاتَّفُوا اللهُ الَّذِي اليَّهِ تُعْتَرُونَ ۞

إِنْهَا النَّجُوٰى مِنَ الشَّيْطُونِ لِيَحْزُكَ الَّذِيْنَ اَمَنُوْاً وَكَيْسَ بِضَا رِّهِمْ شَيْطًا إِلَّا بِاِذْتِ اللَّهِ وَعَلَى اللهِ وَكَيْسَ بِضَا لِهُوْمِنُوْنَ۞

يَّالَيُهُا الَّذِيْنَ المَنْوَا إِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجْلِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيْلَ انْشُوُّوْا فَانْشُرُوْا يَرْفَعِ اللهُ الَّذِيْنَ امَنُوا مِنْكُفِّ وَالَّذِيْنَ أُوْلُوا الْعِلْمَ دَرَجْتٍ وَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ۞

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوَّا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُوُلُ نَقَرِّمُوْا بَيْنَ يَدَىٰ نَجُولِكُمْ صَدَقَةً ۗ ذٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ nthembo mbee wa kûmwona kwenyu. Uu nî ûseo mûno kwenyu na ûtheu mbee. Indî ethwa inyw'î mûtikwona kĩndû ona kĩmwe kya kumya, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe nî Mûekanîi Mûno Vyû, Usûîtwe nî tei.

14.Inyw'ī komūūkīa kumya nthembo mbee wa kŪmwona kwenyu? Indī ethwa inyw'ī mūikumya na Ngai Mwene Vinya W'onthe amūekee inyw'ī, Indī kūkeethwa kwīanīe nīkana mūlūmye Mboya na kūīva Saka na mwīw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī ūndū inyw'ī mwīkaa.

وَٱظْهُورُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوْا فَإِنَّ اللَّهُ غَفُوزٌ رَّحِيْكُمْ

مَ اَشْفَقْتُمُ اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَكَىٰ نَجُولَكُمْ صَكَ فَهُولَكُمْ صَكَ فَعُولَكُمْ صَكَ فَعَلَمُ اللهُ عَلَيْكُمْ صَكَ فَتِ فَإِذَ لَمْ تَفْعَلُوْا وَ تَابَ اللهُ عَلَيْكُمْ فَاقْوَلُوْ وَاللهُ عَلَيْكُمُ اللهُ وَ عَلَيْكُولُوْ وَالْمِلْعُوا اللهُ وَ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي رَسُولُهُ وَ اللهُ عَبِيْنُ مِمَا تَعْمَلُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلِيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ اللهُ اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ عَلَيْكُونَ فَي اللهُ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ اللهُ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَاكُمُ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ فَي عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمْ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمُ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمُ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمُ اللّهُ عَلَيْكُونَاكُمُ اللّهُ عَل

LUKU 3

15.Na noûmonaa asu ala matumaa ndûû na ala Ngai Mwene Vinya W'on the ûmathatîe? Mo ti menyu inyw'î kana moo, namo mevîtaa ûvûngû omesî.

16.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûseûvîtye ûsilîlo mwai kwoondû woo. Undû mo mekaa nî mathûku mûno.

17.Mo nīmamatwīkīthītye mawīvīto moo ta kīsiīli kya meko moo mathūku, na nīmamaalyūlaa andū maikamīatīle nzīa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu Indī, vakeethwa ūsilīlo ūthīnasya.

18.Uthw'ii woo na syana syoo iikamatethya nondū ona ūmwe kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Asu nīmo makwīkalaa Mwakinī, nthīnī waw'o nīyo mo makekalaa.

اَلَهُ تَوَالَى الَّذِيْنَ تَوَلَوْا قَوْمًا عَضِبَ اللهُ مَلِّهُمُ مَ مَا هُمُ وَتِنْكُو وَلا مِنْهُ فَرْ وَيَعْلِغُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمُ يَعْلَدُونَ ﴿

ٱعَكَ اللهُ لَهُ مُعَدَّعَدَا بَاشَدِيْدًا أَإِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

اِتَّخَانُوْٓ آيْنَانَهُمْ جُنَّةٌ فَصَدَّهُ وَاعَنْ سَبِيْلِ اللهِ فَلَهُمْ عَذَاكِ مُهِيْنٌ۞

كَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ قِنَ اللهِ شَيْئًا اللهِ اللهِ النَّارِهُمْ فِيْهَا خُلِدُونَ 19. Müthenya üla Ngai Mwene Vinya W'onthe ükamok'ilya onthe vamwe, Mo makeev'ita Nake We tondü mo meev'itaa mbee waku we, namo makasüania kana mena kindü kya kwiiw'iika nakyo. Yu vate nzika, mo ni mo ala akengani.

20.Satani nûkwatîte ûnene îûlû woo, na nûmolîthîtye kûmûlilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe. Yo nî nguthu ya Satani. Yu vate nzika, no nguthu ya Satani îla yîna wasyo.

21. Vate nzika, ala mamūkaananīasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, makeethwa katī wa ala me ītheo mūno vyū.

22.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûtwîte mwîao: 'Vate nzika vy0, Nyie nîngasinda, Nyie na Atûmwa Makwa. Nïw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausûîtwe-nî-Utonyi, Mwene-Vinya.

23. We ndwl lvinda Okona ando ona meva ala mamwitikilite Ngai Mwene Vinya W'onthe na M0t0mwa Wake ona Müthenya wa Müminükīlyo maimenda ala mamūkaananīasya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake, ona ethwa ni maaithe moo kana syana syoo kana anaa-īthe moo, kana andū ma ndūū sva můkautí woo. Aa nímo ala Ngai Mwene Vinya W'onthe wikiite mulkiio wa w'o na ala We ûmekîîte vinya na ūvuany'o kuma Kwake-Mwene. Na We akamalikva nthînî wa Mîûnda îla îvîtîlaa túlúsí uungu wayo. Vau nīvo mo makekalaa. Ngai Mwene Vinya W'onthe nliwendeeaw'a nimo namo nîmendeeaw'a nî We. Mo nî nguthu ya

يُومَ يَبْعَثُهُمُ اللهُ جَبِيْعًا فَيَخْلِفُونَ لَهُ حَكَمَا يَخْلِفُونَ لَكُوْ وَيُحْسَبُونَ اَنْهُمْ عَلَى شَيَّ الآَ إِنْهُمْ هُمُ الْكَذِبُونَ ۞

إِسْتَخُودَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطِنُ فَأَنْسُهُمْ ذِكْرَ اللَّهُ أُولِيِّكَ حِزْبُ الشَّيْطِنُ اَلاَّ إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطِي هُمُ الْخِيدُوْنَ ۞

إِنَّ الَّذِيْنَ يُحَاذُوْنَ اللهَ وَمَهُوْلَهُ اُولِيِّكَ فِي الْاَذَلِيْنَ

كَتَبَ اللهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُولِي ۗ إِنَّ اللهُ قَوِيْنُ عَزِنْنِزُّ۞

لَا تَحِكُ تَوْمًا يُتُوْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْبَيُومِ الْالْحِدِ

يُوَاذُونَ مَنْ مَا ذَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَلَوْكَانُواْ الْبَائِمُ

اَوْابْنَا أَمْهُمُ اَوْ اِلْحَالَقِهُمُ اَوْ عَشِيْرَتَهُمُ وُالْوَلِكُ

مُتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيْمَانَ وَايَدَهُمُ بِرُونِي

مُنْهُ وَيُكْ حِلْهُمُ جُنْتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِها

الْاَنْهُ وَيُكْ خِلْهِمُ جُنْتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِها

الْانْهُ وُلِيلِينَ فِيها لَهُ عَنْهُمُ وَرَضُوا اللهُ عَنْهُمُ وَرَضُوا عَنْهُ مُورَوَمُوا

Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ithukīlsyei *Inyw'ī andū!* No nguthu ya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ila Ikasinda. الْمُفْلِحُونَ ﴿

سُوْرَةُ الْحَشِي مَكَ نِيتَ مُ

97 (61)

AL – HASHR (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Syonthe ila syī matunī na syonthe ila syī īūlū wa nthī nimūtaīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na We nī We Wī-Vinya, Mūī.

3.We nī We ūla wamaumisye alei katī wa Andū-ma Ivuku na kuma mīsyīnī yoo *ñinda ya* kūthama kwa mbee. Inyw'ī mūyasūanīaa kana mo nīmatonya kuma, namo masūanīaa kana mbeenge yoo nītonya kūmasiīīa mo vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe. Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwamaumīliīle mo īvindanī yīla mo matatalīthasya, na nīweekīie wia nthīnī wa ngoo syoo, kwa ūu, īmanyīsyei kuma vau, ala mwīna metho!

4.Na takethwa Ngai Mwene Vinya W'onthe ndatwîte kūthama kwoo, We vate nzika, ethwa amasilîle vangī ovaa lūlū wa nthī līno. Na Itunī mo makeethwa na ūsilīlo wa Mwaki.

5.Kîtumi nundû nîmamukaananîisye Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake, na ula umukaananîasya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ow'o vyu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nî mwai muno kwa kulvanîsya.

6.Mītende īla mwatemie kana mwamīeka īūngeme ona yīva waī kwoondū wa Ngai Mwene Vinya إنسيرالله الرّخلين الرّحينير

سَبَّتَ يَلْهِ مَا فِي الشَّلْوٰتِ وَمَا فِي الْاَفْضِّ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَکِیٰثُرُ⊙

هُوَ الَّذِي آخُرَجَ الَّذِينُ كَفَا وَامِنَ آهُلِ الْكِتْبِ

إِذْ مِن دِيَارِهِ فَرِلاَ وَكِ الْحُشْرُ مَا ظَنَفُتُ وَانْ يَخَرُونُا

وَظَنُوا اللّهُ مِن حَيْثُ لَمْ يَعْتَمِبُواْ وَقَلْ كَى فِي قُلُوبِهِمُ

اللهُ مِن حَيْثُ لَمْ يَعْتَمِبُواْ وَقَلْ كَى فِي قُلُوبِهِمُ

الرُّعْبَ يُغْدِدُونَ بُيُوتَ هُمْ مِا يَدِيدِهِمُ وَايْدِي لَهِمْ وَآيْدِي اللهِ فَانْدِي اللهِ فَانْدِي الرُّعْبَ اللهُ مِن عَنْدُ وَالْمَالِي الْمُؤْمِدُ وَآيْدِي اللهُ مِن اللهُ مُن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مَن اللهُ مِن اللهُ مَن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مُن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللهُ مُن اللهُ مِن اللهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ اللّهُ مِن اللهُ مِن اللهُ مُن اللهُ مِن اللهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مُن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللهُ اللّهُ مَا مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللهُ اللّهُ مِنْ اللّهُ مِن اللّهُ مِنْ اللّهُ اللّهُ مِن اللّهُ مِن اللّهُ مِنْ

وَلَوْلَا آنَ كُتَبَ اللهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَا أَ لَعَذَبَهُمْ فِي اللهُ نِيَّا وَلَهُمْ الْجَلَا أَ لَعَذَبَهُمْ فِي اللهُ نِيَّا وَلَهُمْ فِي اللهُ نِيَّا وَلَهُمْ فِي اللهُ فِي عَذَابُ النَّالِ (

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمُ شَا أَفُوا اللهُ وَرَسُولُهُ ۚ وَمَنُ يُشَاَّقِ اللهُ فَإِنَّ اللهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۞

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِيَنَةٍ اَوْتَرَكْتُمُوْمَا قَآلِمَةٌ عَلَى اصُوْلِهَا فِهِاذْتِ اللّهِ وَلِيُخْزِى الْفْسِقِيْنَ ۞ W'onthe, na nīkana We atonye kūmasonokya eki-ma-naī.

7.Na kila ona kiva Ngai Mwene Vinya W'onthe ümünengete Mütümwa Wake kya mütavo kuma kwoo, inyw'i müyaakülya mbalasi kana ngamile. Indi Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganae ütonyi kwa w'onthe üla We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ütonyi lülü wa syindü syonthe.

8.Kīla kvonthe Ngai Mwene Vinya W'onthe **û**mûnengete Mütümwa mūtavo kuma kwa andū ma mīsyī, nī kwoondü wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake na andū make, na ndiwa, na ngya, na muendi-waiikethwe ikīaanīw'a kyalo. nTkana athw'ii to kati wenyu. Na kila kyonthe műtűmwa űnűűműnenge inyw'l, kyosei; na kila kyonthe wamuvata, ekanai nakyo. Na můklei Ngai Mwene Vinya W'onthe: vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nĩ Mwai Műno kwa kūīvanīsya.

9.Motavo Osu ni kwoondu wa Evithi ngya ala malungilwe kuma misyini yoo na mothwii moo maimantha mumo kuma kwa Ngai Mwene Vinya Wonthe, na utanu Wake, na kumutetheesya Ngai Mwene Vinya Wonthe na Mutumwa Wake. Aa nimo ala ma woonthini wa mulikiio woo.

10.Na asu ala maseūvītye mūsyī woo nthmī wa mūsyī vu mbee woo na nī meetīkītie mūīkīto, nīmamendete ala mookie kwoo nūndū wa wīvitho, na mayaī na wendi ngoonī syoo ona wīva

وَمَا آَفَاءُ اللهُ عَلَارُسُولِهِ مِنْهُمُ وَمَا آَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلارِكَابٍ وَلاِنَ اللهَ يُسَلِطُ رُسُلَهُ عَلَامَنْ يَشَاءُ وَاللهُ عَلَامُلِ شَيْ قَدِيْرُ۞

مَا اَفَا لَهُ عَلَا رُسُولِهِ مِن اَهُلِ الْقُدْ اللهُ عَلَاللهِ مِن اَهُلِ الْقُدْ اللهُ عَلَالُهِ
وَ الْاِتَسُولِ وَ اِلْذِى الْقُرْبِي وَالْدَيْتُى وَالْمَسْكِيْنِ
وَ ابْنِ السَّبِيدِ لِى كُنْ كُا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْاَهُ نِيكَارٍ
مِنكُمْ وَمَا اللهُ كُمُ الرَّسُولُ فَخُذُونٌ وَمَا نَهْ كُمْ
فِي عَنْهُ فَانْتَهُوْ اَ وَاتَّقُوا اللهُ إِنَّ اللهُ شَدِيدُ الْوَقَالِ

لِلْفُقَهَ آمَ الْدُهِجِرِيْنَ الْكِيْنَ أُخْرِجُواْمِنْ دِيَارِهِمْ وَامْوَالِهِمْ يَبْتَغُوْنَ فَضُلَّافِنَ اللهِ وَ بِهضُوانَّا وَيَنْصُرُوْنَ اللهَ وَرَسُولُهُ أُولِلِكَ هُمُ الصَّدِقُونَ ۞

ۘۘۅؙٵڵٙۮؚؽؘ تَبُوٞۉؙٵڶڽۜٙٵۯۘۅؘٲڵٟٳ**ؽؠٵؘؽڡؚڹؿ۬ڵؚۿؚؠ۬ڲؙؿؙۏ**ڽٞ ڡ*ؿ*ۿٲۼۯٳڷؽؘڥۣڡٝۯٷڵٳۼؚؚۮؙۏػ؋ۣٛڞۮؙۏڕۿؚۄ۫ I0l0 wa syindo ila mo manengetwe, Evithi indi mo mono nimendeeaw'a nimo mono kovita ona mo ene ona kau mo ene mai na okya. Na oola oekanaa na kiw'iu kya thayo wake mwene ----aa nimo makasinda.

11.Na w'o motavo nī kwoondo wa ala mookie ītina woo ota ou. Mo maasya, 'Mwīai waitu, tuekee ithyī na anaaia maitu ala matutongoesye nthīnī wa muīkīlo na ndukatie īkundo ya uthatu ona vanini nthīnī wa ngoo situ īulu wa asu ala metīkīlaa. Mwīai waitu! We Nue Muuu Muno, Usuītwe nī tei.

LUKU 2

12. We noûmonete asu nî angangani? Mo mamatavasya aneethe moo ala matetîkîlaa katî wa Andû-ma-Ivuku, 'Ethwa inyw'î mûkalûngw'a, ithyî vate nzika tûkaendany'a nenyu, na ithyî tûikamwîw'a ona ûmwe îûlû wenyu inyw'î: ithyî tûkamûtetheesya inyw'î. Indî Ngai Mwene Vinya W'onthe E-na ûkûsî kana mo vate nzika nî akengani.

13.Ethwa mo makalûngw'a, mo maikaendany'a namo ona vanini. Na ona makamatetheesya, kwa úla w'o mo maalyûka na mīongo yoo, Indī mo maikatetheew'a.

14.Kwa üla w'o, mo mena wia münenange nündü wenyu ngooni syoo küvita Ngai Mwene Vinya W'onthe. Kitumi nündü mo ni andü matena kiliko kyonthe.

حَاجَةٌ مِّنَا أُوْتُوا وَيُؤْتِرُونَ عَلَا اَنْفُسِهِ مَوَلُوْ كَانَ بِهِمْرِ حَصَاصَةٌ " وَمَن يُوْقَ شُعُ نَفْسِهِ كَانَ بِهِمْرِ حَصَاصَةٌ " وَمَن يُوْقَ شُعُ نَفْسِهِ

وَالَّذِيْنَ جَآءُوْمِنَ بَعْدِهِمْرِيَقُوْلُوْنَ رَتَيْنَا اغْفِرُ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِيْنَ سَبَتُعُوْنَا بِالْإِيْمَانِ وَكَا تَجْعَلْ فِي قُلُوْمِنَا خِلاَ لِلَّذِيْنَ امَنُوْا رَبَّنَا إِنَّكَ لَهَ ۚ ۚ مِنْ وَفَّ رَحِيْمَ ۚ

اَلَهُ تَرَالَى الَّذِيْنَ نَافَعُوا يَهُولُونَ الْإِخُوا إِلْمُ الَّذِيْنَ كَفُرُوا مِن اَهْلِ الْكِتْلِ لَيِن أُخْرِجْتُمُ لَنَخُوجَنَ مَعَكُمُ وَلا نُطِيعُ فِينَكُو اَحَدُّا اَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمُ لَنَنْصُمُ تَكُورُ وَلا نُطِيعُ فِينَكُو اَحَدُّا اَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمُ

لَهِنْ أَخْرِجُوا لَا يَغْرُجُونَ مَعَهُمْ ۚ وَلَهِنَ قُوْتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ ۚ وَلَهِن نَصَمُ وَهُمْ لَيُولُنَّ الْادْبَالَاتِ لَا يَنْصُرُونَهُمْ ۚ وَلَهِن نَصَمُ وَهُمْ لَيُولُنَّ الْاَدْبَالَاتِ

لاُ نَتُمُ اَشَكُ رَهْبَةً فِي صُكُورِهِ مُرَقِّنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَهُمُ مُوَمِّ لَا يَفْقَهُونَ۞ 15.Mo maikokita nenyu kimwii ateo nthini wa misyi ila milumu kana itina wa nguta sya nyumba kana mbai, kukita kwoo kati woo ene ni kwai. We wisuania kana mo nimakwatene, indi ngoo syoo ni mbaaniku. Kitumi nundu mo ni andu matena kiliko.

16. Uvoo woo nī ta Ovoo wa asu ala kwa Ivinda Ikuvi mai mbee woo, masamie Osyao wa meko moo math0ku. Na ve Osililo wi woo kwoond0 woo.

17. Uilyī ta Ola wa Satani, yīla Omūtavasya mūndū, 'Ndūketīkīle;' Indī yīla we walea kwītīkīla, amwīaa, 'Nyie ndi ūndū ndonya ūkwīka we; Nyie nīmūkīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwīai wa nthī syonthe.

18.Na mūminūkīlyo woo elī nīkana mo makeethwa nthīnī wa Mwaki. Makīkala vo. Yu nīyo ītuvi ya eki-ma-naī.

LUKU 3

19.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe; na kīla thay 0 nūsisye ūndū ūūtongosya kwīka kwoondū wa ūnī. Na mūkīei Ngai Mwene Vinya W'onthe; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe Nūmanyaa-Maūndū onthe ala inyw'ī mwīkaa.

20.Na müikethwe müilyi ta asu ala moolilwe ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, kwa ŭu We niwatumie mo molwa ni mo ene.

لَا يُقَاتِلُوْنَكُمُ جَيِيْعًا اِلَّافِى قُرَّى مُحَصَّنَةٍ اَوْ مِنْ وَرَا مِكُنْ إِبَاسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيْنَكُ عَصَّنَةٍ اَوْ جَيْيُعًا وَقُلُوْبُهُمُ شَتَّى ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمُّ لِاَيْعَلُوْنَ

كَتَثَلِ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيْكًا ذَاقُوا وَبَالَ ٱمْمِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْكُرْ۞

كَنَثَلِ الشَّيُطْنِ إِذْ قَالَ الْإِنْسَانِ الْغُنْوَ فَلَمَّا كَفُرُ وَلَمَّا كَفُرُ قَالَ إِنِي بَرِيْنَ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ رَبَّ الْعَلِينِيْ

فَكَانَ عَاٰوَبَتَهُمُّاَ انَّهُمُا فِي التَّارِخَالِدَيْنِ فِيْهَا ۗ وَ غَ ذٰلِكَ جَزَّوُ الظُّلِيئِنَ ۞

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّعُوا اللهَ وَلْتَنْظُرُ لَغَسُّ مَّا مَّلَامَتُ لِغَيْ وَاتَّعُوا اللهُ إِنَّ اللهَ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۞

وَلَا تَكُوْنُوا كَالَّذِيْنَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ ٱلْفُسَهُمُوْ أُولَيِكَ هُمُ الْفُرِيُّونَ۞ 21.Ekali-ma-Mwakinî na ekali-ma-Müündanî ti ündü ümwe. No Ekali-ma-Müündanî ala makatana.

22. Takethwa Ithyi twamitheetye Kulani ino iulu wa kiima, we vate nzika withwa wamyonie yinyivitye na ikatukanila kati ni wia wa Ngai Mwene Vinya Wonthe. Na ii ni ngelekanyo ila Ithyi twiite kwa mbaa-andu nikana mo matonye kusuania.

23. Vai *Ongī* waīlītwe nī kūthaithwa ateo We, Mūmanyi wa maūndū ala matonekaa na ala monekaa. We nī We Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nī tei.

24. Vai wallitwe ni kuthaithwa ateo We, Umwe-Mütheu. Műsumbl. Mwambīlīīlyo-Wa-Mūuo, Mûnengani-Wa-Usûvîo. Mūsilli. Wi-Vinya, Můkilany'a, Můkiliilu-Můno. Ngai Mwene Vinya W'on the n7 Mütheu ĨŨĬŨ wa svindů ila mo vaasa mamwiananasva We nasvo.

25.We ni We Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mûmbi, Mûseûvya, Mwaîlya. Masyîtwa onthe ala manake nî Make. Kyonthe kîla kî matunî na îûlû wa nthî nîkîmûtaîaa We. Na We nî Ula-Wî-Vinya, Ula Mûî.

٧َ يُسْتَوِى ٓ اَصْحُبُ النَّارِ وَ اَصْحُبُ الْجَدَّةِ ۗ اَصْحُبُ الْجَدَّةِ ۗ اَصْحُبُ الْجَدَّةِ ۗ اَصْحُبُ الْجَدَّةِ الْمُعْبُ الْجَدَّةِ مُصْرًا لَفَا آبِزُونَ ۞

لَوْ اَنْزُلْنَا هَٰنَ الْقُرَانَ عَلَا جَبَلٍ لَرَائِيَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّن حَشْيَةِ اللهِ وَتِلْكَ الْاَمْثَ الْ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۞

هُوَاللهُ الَّذِي كَآ إِلٰهُ اِلْاَهُوَ عَلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَارَةُ هُوَالرَّحْلُنُ الرَّحِيْمُ

هُوَاللهُ الَّذِئ كَآلِلهُ إِلَّا هُوَ الْسُلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلُمُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَنْمِنُ الْعَزِيْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَّيِّرُ سُبُحٰنَ اللهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۞

هُوَاللَّهُ الْعَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّدُلُهُ الْاَثَهَ آَءُ الْمُصُنِّدُ يُسَنِّعُ لَهُ مَا فِي السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَالْعَزِيْزُ ﴾ الْحَكِينُمُ ۞

سُورَةُ الْمُنتَجِنَةِ مَلَى نِعَةُ

AL – MUMTAHANAH (Wayuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

mwltlkilaa! 2.Invw'i ala Muikamatw'īkīthye amaitha Makwa na kwithwa anvanvae amaitha menvu **ütümane** múimatwalaa menvu. wendo, ovila mo matawitikilaa ula w'o kűműlűngva kwenyu wookie na Mūtūmwa nenyu ene kuma mīsyīnī inyw'ī kītumi nūndū venvu nīmumwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe to Mwiai wenyu. Ethwa iny'i nīmwaumaalaa, kumyukitīa nzīa Yakwa na kumantha utanu Wakwa. muikamose mo kwīthwa anyanya, mūimatwalaa mo Otomane wa wendo kwa kimbithi, oyila Nyie nînîsî nesa vyû maûndû ala mumbulaa na ala muvithaa. wenyu ona wiva wikaa uu. vate nzika. we nīwaītye nzīa īla ya w'o.

3.Ethwa mo nimeethwa na ûnene iùlû wenyu tû mo nimeyumilasya ta amaitha ma ûtheini kwenyu, namo makatambûûkya moko moo na nimi syoo kûmwelekela inyw'i mena kieleelo kithûku; na mo mena wendi mûnene nikana inyw'i mûtw'ike alei.

4.Ndûû syenyu sya mûkautî ona syana syenyu iikamûuna inyw'î ona vanini Mûthenyanî wa Uthayûûkyo. We akaumya ûtwio katî wenyu. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwonaa maûndû onthe ala inyw'î mwîkaa.

إنسيم الله الزّعلن الرّحنيم

يَّا يُهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوا لَا تَتَخِذُوا عَنْ وَى وَعَلُ وَكُوْ اَوْلِيَا اَ تُلْقُوْنَ الْمُهِمْ إِلْمُودَةِ وَقَلْ كَفَرُوالِمِا جَاءَكُمْ فِنَ الْحَقِّ الْمُعْرِجُونَ الرَّسُولَ وَايَّالُمْ أَنْ تُوْمِنُوا بِاللهِ وَبِ كُفْرانَ كُنْ تُمْ وَحَرَجْتُمْ جِهَا دُا فَ سَبِيْلِي وَانِيعَا أَ مَرْضَا فِي اللهِ يَهُورُونَ الدَّهِمِمْ بِالْمُودَةِ فَى وَانْ اعْلَمْ بِمَا الْحَقْيَةُ مُورَا الْمُلْمَرِينَ اللهِ عِنْهِ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ وَقَلْ صَلَّ سَوَا عَالَمُ المَا اللهِ اللهِ فَيْلِي وَاللهُ المَّالِيقِيلِ وَ

إِن يَتْقَفُوْكُمْ يَكُوْنُوا لَكُمُّ اَعْلَاثُمُّ وَيَبْسُطُوْاَ الِيَكُمُّ اَيْدِيَهُمْ وَالْسِنْتَهُمُ مِالشُّوْءَ وَ وَذُوْا لَسَوْ تَكُفُرُوْنَ ۞

كَنْ تَنْفَعَكُمْ اَدْحَامُكُمْ وَلَاّ اَوْلاَدُكُوْ يَوْمَالْهِيمَالُوْ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْزُ وَاللّهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْدُ۞

5. Ve ngelekany'o nzeo kwenyu nthini wa Avalamu na asu ala me vamwe nake. vila mo mamatavisve andū moo, 'Ithvi tūtil undu nenyu ona wiva, na kila mūthaithaa vandū va Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ithyi nitūkwilea syonthe ila invw'ī mūsyītīkīlaa. Nīvokīlīte Umaitha katī waitū nenyu tene w'onthe, okūvika mûmwîtîkîle Ngai Mwene Vinya W'onthe eweka' -eka Oneeni 0la Avalamu wamutavisve Ithe wake. 'Nvie vate nzika, nîngûkwîtîsya ûekeo, onakau Nyie ndina útonyi wa komokolya Ngai Mwene Vinya W'onthe kwoondu waku we! Mo nimavoyie Ngai maasya, Mwiai waitū, ithyl nlitwilte wlkwatyo witū nthini Waku na Kwaku twelekelaa na wīlilo, na kūmwelekela We niw'o ualuko wa muminukilvo.

6.Mwlai waitu, nd0kat0tw'lklthye ithyl ūtato kwa asu ala matetlkllaa, na tŪekee ithyl, Mwlai waitu; nundu We wl-Weka Nue Wl-Vinya, Ula Mul.

7.Kwa üla w'o, ve ngelekany'o nzeo nthînî woo kwoondû waku----kwa onthe ala mena wîkwatyo nthînî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Müthenya wa Müminükîlyo. Na üla ona wîva üsyokaa kwa üla w'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe Niwîyîanîsye-Mwene, Waîlîtwe-Nî-Ndaîa syonthe.

LUKU 2

8.Nīkūtonya kwīthwa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe akaete wendo katī wenyu na asu ala katī woo yu mwīna ūmaitha namo; na Ngai Mwene Vinya W'onthe Ausūītwe-Nī-Utonyi-W'onthe;

قَلْ كَانَتْ لَكُمْ أَسُوةٌ حَسَنَةٌ فِي آبِلُو فِيهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ ﴿ إِنَّهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ ﴿ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِ فَا اللهُ كَفَرُنَا بِكُمُ وَكَبُلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَلَاوَةُ وَالْبِعَضَا أُوابَدُا حَثْمُ تُوْمِئُوا وَبَيْنَكُمُ الْعَلَى اللهُ وَعُنْ اللهُ وَعُنْ اللهُ وَعُنْ اللهُ وَعُنْ اللهُ عَنْ الله وَعُنْ أَمْ لِكُ لَكَ وَنَا اللهُ عِنْ الله وَمِنْ أَمْ لِكُ لَكَ عَنَ الله وَمِنْ أَمْ فَي أَرْبَنَا عَلَيْكَ لَكُ وَمَنَا اللهُ عِنْ أَنْ عُرِينًا عَلَيْكَ لَكَ وَمِنَ اللهِ عِنْ أَنْ عُرِينًا عَلَيْكَ لَكُ وَمَنَا اللهُ عِنْ أَنْ عَلَى النّهُ عَنْ الله عِنْ أَنْ عَلَى اللهُ عَنْ اللهُ عَالْمُ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ عَلَا عَلْمُ اللهُ عَلْمُ اللهُ عَلَا عَلَا عَلَا عَا

رَبَّنَا كَا تَجْعَلُنَا فِشْنَةٌ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَاغْفِي لَنَا رَبَّنَا ۚ إِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْدُ۞

لَقَدُكَانَ لَكُمْ فِنِهِ مُرَأَسُوةٌ حَسَنَهٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللهَ وَالْيَوْمَ الْاَخِرُّ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللهَ إِلَيْ هُوَ الْغَذِيْ الْحَيِيْدُ ۞

عَصَاللهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُوْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ

na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno-Vyū, Usūītwe nī tei.

9.Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamuvataa inyw'i, kumanenge ndala ala matokitite nenyu nundu wa ndini yenyu, na ala matamulungitye inyw'i kuma Misyini yenyu, kana mwithwe mwi aseo kwoo na kwikala namo na ulungalu; vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala mekaa ulungalu.

10.Ngai Mwene Vinya W'onthe amūvataa tū, kūmanenge ndaīa asu ala mokitīte nenyu īūlū wa ndīni yenyu, na mamūlūngītye inyw'ī kuma mīsyīnī yenyu, na makamatetheesya angī kūmūlūngya inyw'ī, kana mūikatume ndūū namo, na ūla ona wīva ūtumaa ndūū namo----aa nīmo eki-ma-naī.

11.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Yîla iveti mbītīkīli svooka vala mūī ta Evithi. ikunīkīlei. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwisī nesa vyū mūīkīlo wasyo. Na indi, mweethia ni mbitikili w'o mûikaitûnge kwa alei. Iveti ii ti mbitikilye kwoo, onamo ti etîkîlye iveti ii. Indî manengei avme masvo alei svindu svoo ila maumītye 1010 wasyo. Na ti 0th0ku kwenyu kwitwaa mwainenge ngaasya syasyo. Na mūikaie iveti ite mbītīkīli kyovoni kya mitwaano yenyu, indi syo syasyoka kwa alei, Ityai syInd0 ila mumîtye mûtûngîwe; na alei nîmetye kīla maumītye. Usu nīw'o útwīo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. nûtusaa katî wenyu. Na Ngai Mwene Vinva W'onthe ni Umanvi-W'onthe. MűĨ.

وَنْهُمْ مُودُةً وَاللَّهُ قَدِيْرٌ وَاللَّهُ عَفْوْرٌ رَحِيْمُ

لَا يَنْهُلُكُواللَّهُ عَنِ الَّذِيْنَ لَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ فِي اللَّيْنِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمُ فِنْ دِيَّالِكُمُّوَانْ تَبُرُّوهُمْ وَتُغْسِطُوْا لِيَعِمَّ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُغْسِطِيْنَ ۞

اِثْنَايَنْهٰمُكُمُ اللهُ عَنِ الْإِنِنَ فَتَلُؤُكُمْ فِي الدِّيْنِ وَاَخْرَجُوكُمْ فِينَ دِيَّارِكُمْ وَظْهَدُوْا عَلَّمَ إِخْرَاجِكُمُ اَنْ تُوَلِّوْهُمْ وْوَمَنْ يَتَوَلَّهُمُ وَالْوَلِيكَ فَمُ الْوَلِيكِ وَمَا الْعَلِيْوْنَ ۞

يَأَيُّهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوْآ اِذَا جَآءَكُمُ الْنُوْمِنْتُ مُجُولِتٍ فَامْتَحَنُّوْهُنَّ اللهُ اَعْلَمُ بِإِيْنَانِهِنَ ۚ وَانْ عِلْمُنْوَهُنَ مُوْمِنْتٍ فَلا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى اللَّفَارُ لاهُنَ حِلُّ نَهُمْ وَلا هُمْ يَعَلِّنُونَ لَهُنَ وَاثْوَهُمْ قَآ اَنْفَقُواْ وَكَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اَنْ تَنْكِحُوهُنَ إِذَا انَيْتُنْوَهُنَّ الْجُورُهُنَ وَلا تُنْسِكُوا بِمِصَمِ الْكُوافِرِ مَسْكُوا مَنَا الْفَقْتُ مُر دَلْيَسْكُوا مِنَا الْفَقُواْ ذَلِكُورَ مُنْكُوا اللهِ يَعْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللهُ عَلِيْكُو حَيْمِينَمُ وَاللهُ عَلَيْهُمُ اللهُ 12.Na ethwa kimwe kati wa iveti syaku nikyathi kuma vala ûi kyathi kwa alei, Indi yila mûkûivanisya na kwosa mûtavo ûmwe kuma kwa alei, manengei etikili asu ala iveti syoo iendete syindû syianene na ila mo maumitye kwa alei îûlû wa iveti syoo. Na mûkiei Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula inyw'i mwitikilaa.

13.We Mwathani! Yīla iveti mbītīkīli syooka vala ūī, iia kīthitū kya wīwi mokonī maku kana syo iikamwīanany'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na ngai ingī, na kana syo iikoya, na iikeka ūlaalai, kana kūaa syana syasyo, kana kūete īkoani ya kūsonokya iseūvītye syo mbene na ūseleke, kana kūlea kūkwīw'a we ūndūnī ūla wa w'o, Indī ītīkīla ūkūsī wasyo na ūimūkūlya Ngai Mwene Vinya W'onthe aiekee syo. Nīw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno-Vyū, Usūītwe nī tei.

14.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mūikatume ndūū na andū ala Ngai Mwene Vinya W'onthe ūmathatīe, ow'o, mo nīmayītūkīte kūyona Itu tondū alei mayītūkīte īūlū wa asu ala me mbūanī.

وَإِنْ فَأَتَكُمْ شَنْ أُوْمِ الْمَالَدُولِ مِكُمْ إِلَى الْكُفَّادِ فَعَا تَبْنَّتُمْ فَأْتُوا الَّذِيْنَ ذَهَبَتْ أَذْوَاجُهُمْ فِيثْلَ مَا أَنْفَقُوْ أُو اتَّغُوا الله الَّذِئَ أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۞

يَّانَهُمَّا النَّيِّ إِذَا جَاءَ إِلَى الْدُوْمِنْتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَا اَنْ لاَ يُشْرِكُنَ بِاللهِ شَيْئًا وَلا يَسْرِفُنَ وَلا يَزْنِنَ وَلا يَقْتَلْنَ اَوْلادَهُنَّ وَلا يَأْتِيْنَ بِمُفْتَلِنَ يَقْمَرُنِ بَيْنَ ايْدِيْهِنَ وَانْجُلِهِنَ وَلا يَغْمِينَكَ فِي مَعْرُونِ مَبْنَ ايْمُهُنَ وَاسْتَغْفِمْ لَهُنَ اللهُ إِنْ الله عَعْمُورُنِ وَبَايِمُهُنَ وَاسْتَغْفِمْ لَهُنَ اللهُ إِنْ الله عَعْمُورُنِ

إِنْهُا الَّذِيْنَ امْنُوا لَا تَتَوَلَّوا قَوْمًا غَضِبَ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمْ اللهُ عَلَيْهِمُ اللهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهِمُ اللّهُ عَلَيْهِمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهِ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ اللّهُ عَلَيْهُمُ عَلَيْ

AL - SAFF (Wavianiw'e Madina)

- 1 Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ûlau, Usuîtwe nî tei.
- 2. Kyonthe ona kiva kila ki matuni na kyonthe ona kiva kila ki iulu wa nthi nikimutaiaa Ngai Mwene Vinya W'onthe; na We ni We Wi-Vinya, Ula Mui.
- 3.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Nīkī inyw'ī mûneenaa ûndû mûtekaa?
- 4.Undû ûla ûmenetwe vyû ûthyûnî wa Ngai Mwene Vinya W'onthe nî kûneena ûndû inyw'î mûtawîkaa.
- 5. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe amendaa asu ala mokitaa nziani Yake meyiaiie mithia milomu, ota mwako ov viime'e na ivulo.
- 6.Na lilikanai yila Mose wamatavisye andū make, 'Inyw'i andū makwa, inyw'i mwimbūkitia ki na inyw'i nimwisi kana nyie ni Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kwenyu?'
- 7.Na lilikanai yila Yesu, mwana wa Malia, waisye, 'Inyw'i Aana-ma-Isilaeli, vate nzika, Nyie ni Mutumwa na Ngai Mwene Vinya W'onthe kwenyu, ngianiisya maundu ala me mbee wakwa na Tola,na nginengane uvoo museo wa Mutumwa ula ukoka itina wakwa. Syitwa yake yikeethwa ni Ahmad.' Na yila we wamavikiie mo ena mokusi matheu, mo maisye, 'uu ni uoi wi utheini.'

إنسيرالله الزّخلين الرّحينير

سَتِّحَ يَلِيهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْآرُضِ ۚ وَ هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِينِمُ ۞

يَّايَّهُمَّا الَّذِيْنَ المَنُوْ الِمَرَّتَقُوْلُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ۞ كَبُرَمَقْتًا عِنْدَ اللهِ اَنْ تَقُوْلُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ۞

لَتَ اللهُ يُحِبُ اللَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانْهُمُ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿

رَاذْ قَالَ مُولِه لِقَوْمِ لِقَوْمُ لِمَ تُؤْذُونَنَى وَقَالُمُ وَلِهُ لِقَوْمُ لِمَ تُؤُذُونَنَى وَقَالُمُ اللهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَا زَاعُوا الزَاعُ اللهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَا زَاعُوا الزَاعُ اللهُ قُلُوبُهُمُ وَاللهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمُ الْفَيقِينَ ۞ وَإِذْ قَالَ عِنْسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِيَبَنِي إِلْقَوْمُ الْفَيقِينَ ۞ وَإِذْ قَالَ عِنْسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِيبَنِي إِلْقَوْمُ الْفَيونِيلَ إِنِّي وَالْمَوْلِ عَلَيْنَ السَوَا مِنْكَ مِن وَلَي مَن اللهُ وَاللهُ وَاللّهُ وَلّهُ وَاللّهُ وَلِي اللّهُ وَلِمُواللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلِلْمُ

8.Indī n00 0la 0tonya kwīka īvītyo īnene k0mūvīta we 0la 0se0vasya 0v0ng0 ī0l0 wa Ngai Mwene Vinya W'onthe yīla we weetwa nthīnī wa Isilamu? Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andū eki-ma-naī.

9.Mo nimendaa kûkîvosya kyeni kya Ngai Mwene Vinya W'onthe na mñevo ya makany'wa moo, îndî Ngai Mwene Vinya W'onthe akeanîisya kyeni Kyake, ona alei makîmena kyo.

10.We nī We üla ümütümīte Mütümwa Wake ena ütongoi na Ndīni ya w'o, nīkana We atonye kümīsindīthya Iülü wa ndīni syonthe, ona ethwa asu ala mamwīananasya Ngai na ngai ingī nīmeūmena ūu.

LUKU 2

11.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Nyie nīmwolootele ūtandīthya ūla ūkamūtangīla inyw'ī kuma ūsilīlonī wī woo?

12.Nīkana inyw'ī mūmwītīkīle Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mūtūmwa Wake, na ūkitai nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na ūthw'ii wenyu na mathayū menyu. Uu nī ūseo mūno kwenyu, takethwa inyw'ī nīmwamanyie.

13.We akamüekea inyw'î naî syenyu, na kütuma inyw'î mülike nthînî wa Müînda îla îvîtîlaa tülüsî uungu wayo, na mawîkalo matheu ma kwendeesya nthînî wa Mîünda ya Tene na Tene. Usu nî ütanu münene.

وَمَنْ أَظْلُمُ مِنْ إِنْ تَرْكَ عَلَى اللهِ الْكَوْبَ وَهُوَ يُذْنَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللهُ لَا يَضِدِ هَ الْقَوْمَ الظّلِيدِينَ

يُرِيْكُ وَّنَ لِيُطْفِئُواْ نُوْرَانُهِ بِأَخْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُسِّمُّ نُوْرِةٍ وَلَوْكِرَةٌ الْكَلِمْأُونَ۞

هُوَ الَّذِئَ اَدْسَلَ دَسُولَهُ بِالْهُلْى وَ دِيْنِ الْحَقِّ ﴿ لِيُظِهِوَ عُلَى الدِّيْنِ كُلِّهِ وَلَوَكِرَةَ الْنَشْرِكُونَ ۞

يَّا يَّهُا الَّذِيْنَ امْنُوا مَلْ اَدُلْكُمْ عَلَى يَجَادَةٍ وَلَجْ يَكُمْ قِنْ مَذَابِ الِيْهِرِ ۞

تُؤْمِنُونَ بِاللهِوَ رَسُولِهِ وَتَجَاهِدُونَ فِي سَينِكِ اللهِ بِإَمْوَالِكُمْرِوَ انْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْزِخَنَيْ لَكُوْرِانَ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿

يَهْفِرُ لَكُمْ ذُنْوْبَكُمْ وَيُلْخِلَكُمْ جَنَّتٍ تَجْدِئَ أُمِنْ تَخْتِهَا الْاَنْهُرُ وَمَسْكِنَ طَيْبَكَ ۚ فِى جَنْتِ مَلْنٍ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴾ 14. Na We akam Onenge inyw'i mee y mgi Ola inyw'i mwendete: Otethyo kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe na Okilyo wa vakuvi. Kwa Ou, tavany'ai Ovoo moseo kwa etikili.

15.Invw'i ala mwitikilaa! Ithiwai mwi atetheesya ma Ngai Mwene Vinya W'onthe, tondo Yesu, mwana wa Malia, wamakolilve amanylw'a make, 'Naao ala atetheesva makwa nziani ya Ngai Mwene Vinya W'onthe?' Amanyīw'a mamaûsûnglie, 'Ithyl twl atetheesya ma Ngai Mwene Vinya W'onthe.' Kwa 0u, nguthu Imwe ya Aaana-ma-Isilaeli nguthu Tla oyīla nīvetīkīlile, Ingi Indi Ithví kwītīkīla. nīvaleile nītwamatethisye asu ala meetīkīlile īūlū wa mûmaitha woo, namo meethwa me ma küsinda.

وَٱخْوٰى يُحِبُّوْنَهَا * نَصْرٌ قِنَ اللهِ وَفَخْ وَزِندٍ * وَبَشِّوِالْمُؤْمِينِيْ ۞

يَّايَّهُا الَّذِيْنَ الْمَنْوَاكُوْنُوْ آفْصَارُ اللَّوْكُمَا قَالَ عِنْسَى ابْنُ مَنْيَمَ لِلْحُوارِبِّنَ مَنْ آفْصَارُ اللَّهِ فَالْمَنَتُ اللَّهُ قَالَ الْحُوارِئُونَ نَحْنُ آفْصَارُ اللَّهِ فَالْمَنَتُ ظَارِهَةً فَيْنَ وَفَى إِشْرَاءِ فِلْ وَكُفَرَتْ ظَالَمٍهُ فَالْمَنَتُ فَا يَذَذَ ذَا الَّذِيْنَ الْمَنْوَا عَلَى عَدُوْهِ فَرَفَا صَحَوُوا فَا يَذِذَنَ فَى الْمَنْوَا عَلَى عَدُوْهِ فَرَفَا صَحَوُوا

AL – JUMU'AH (Wavuaniw'e Madina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Kīla kyonthe ona kīva kī matunī ona kīla kyonthe kī īūlū wa nthī nīkīmūtaīaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mūsumbī, Mūtheu, Mwene-Vinya, Mūī.
- 3.We nī We ûla ûmûkîlîtye Mûtûmwa kuma katî wa Andû-Matesî-Kûsoma kuma katî woo ene ûla ûmasomeaa Mîsoa Yake na ûmatheasya mo, na ûmamanyîasya Ivuku na ûî, onakau mo mbee, maî nthînî wa ûthyoeku umîlîte;
- 4.Na angī kuma *katī* woo ala matanamba kūkwatana namo. We nī We Wī-Vinya, Ula Mūī.
- 5.Usu ni mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe; We aonenganae kwa ola We wendaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Mwiai wa mumo mwingi.
- 6.Ngelekany'o ya asu ala matw'iwe kûkwata mwĩao wa Tola na malea kûkua, nī ta ya Îng'oi yīkuïte mữio wa mavuku. Ngelekany'o ya andû ala mamīleaa Mīsoa ya Ngai Mwene Vinya W'onthe nī nthûku. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andû eki-ma-naī.
- 7.Asya, 'Inyw'l ala mwl Ayuti, ethwa inyw'l mwlsuanla kana mwl anyanyae ma Ngai Mwene Vinya W'onthe mbee

إنسيرالله الرَّحْلُنِ الرَّحِيثِون

يُسَبِّحُ يِلْهِ مَا فِي السَّلُوتِ وَمَا فِي الْاُدُضِ الْمَاكِ الْقُذُوسِ الْعَزِيْزِ الْحَكِينِيرِ۞

هُو الَّذِي بَعَثَ فِي الْأَقِبِينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَسْلُوا عَلَيْهِمْ الْيَهِ وَيُزَكِّنُهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتْبُ وَ الْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ تَبْلُ لَنِيْ ضَلْلٍ مُبِينِ قُ

وَّ اٰخِرِیْنَ مِنْهُمْ لَتَا یَلْحَقُوْ ایِمِمْ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَکْنُهُ۞

ذَٰ لِكَ نَضْلُ اللهِ يُؤْتِنِكِ مَنْ يَشَكَّرُ وَاللهُ دُوالفَضْلِ الْعَظِيْمِ @

مَثَلُ الذِيْنَ مُعِنَلُوا التَّوْرَاهَ تُخُرِكُمْ يَخِيلُوْهَا كَسَنَكِ الْحِمَادِيَخِيلُ اَسْفَارًا * يِثْسَ مَثَلُ الْقَوْمُ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِأَيْتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لاَ يَكْدِى الْقَوْمُ الظَّلِينِينَ ۞

قُلْ يَأْتُهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنْكُو أَولِياً أَ

wa andū ala angī onthe, īliīlei kīkw'ū īndī, ethwa mwī ma w'o.'

8.Indī mo maikakīliīla ona īndīl, nūndū wa kīla moko moo matwaie *mbee woo*. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū asu ala mekaa naī.

9.Asya, 'Kīkw'ū kīla inyw'ī mūūkīkīa vate nzika, kīkamwīthīa inyw'ī. Na Indī inyw'ī mūkatūngwa Kwake We ūla wīsī maūndū ala matonekaa na ala monekaa, na We akamūmanyīthya inyw'ī maūndū ala mweethīiwe mūkīka.

LUKU 2

10.Inyw'i ala mwitikilaa! Yila witano weetanwa kwoondû wa Mboya mûthenya Wakatano, ikalaatei kûmûlilikana Ngai Mwene Vinya W'onthe na tiai mawia menyu onthe. Undû ûû niw'o mûseo mûno kwenyu, takethwa inyw'i nimwamanyie.

11.Na īndī īla Mboya yathela, īndī nyaīīkai īūlū wa nthī na manthai mumo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mūlilikanei Ngai Mwene Vinya W'onthe mūno, nīkana inyw'ī mūtonye kwaīla.

12.Indī yīla mo moona ūtandīthyo kana ūtanu wa mūthemba, nīmaisembeaa na kūūtia we ūūngeme. Asya, 'Kīla kīna Ngai Mwene Vinya W'onthe nī kīseo mūno mbee wa ūtanu na ūtandīthya, na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We Mūnengani Ula-Mūseo-Vyū.'

يلْيومِنْ دُوْنِ النَّالِسِ فَتَكَنَّزُوا الْكَوْتَ إِنْ كُنْتُمُ حُدِيةِيْنَ⊙

وَ لَا يَتَمَنَّوْنَهُ آبَدُا بِمَا قَلَمَتْ آيْدِيْهِمْ وَ اللهُ عَلِيْهُ ۖ إِلظْلِينِنَ۞

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِى تَفِيُّ وَنَ مِنْمُ وَالَّهُ مُلْقِيْكُمُ ثُخَرَّتُودُونَ إِلَى عَلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فِيكُنْتِكُمُ ﴿ بِمَاكُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

يَّاَيُّهُا الَّذِيْنَ اٰمَنُوَا اِذَا نُوْدِى لِلصَّلَةِ مِن يُوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَّى ذِكْرِاللَّهِ وَذَهُوا الْبَيْغُ ذٰلِكُمُ خَيْرٌ لَّكُذُ إِنْ كُنْتُوْرَ تَعْلَمُوْنَ ⊙

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلُوةُ فَانْتَشِرُوْا سِجِّ الْأَثْهُ ضِ وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللهِ وَاذْكُرُوا اللهَ كَثِيْرُا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ۞

وَإِذَا رَاوَا تِجَارَةً اَوْلَهُوَا إِنْفَضُوْآ اِلِيَهَا وَتُرَكُونُكَ قَالِمنًا * قُلْ مَا عِنْدَ اللهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهُووَمِنَ غُ الرِّجَارَةُ وَاللَّهُ خَيْرُ الرُّزِقِيْنَ ۞

AL - MUNAAFIKUUN (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'on the, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Yīla angangani mooka vala ūī maasya, 'Ithyī twīna ūkūsī kana we wī Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ow'o. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī kana ow'o we wī Mūtūmwa Wake, īndī Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūkūsī kana vate nzika, angangani nī akengani.

3.Mo maitw'īkīthītye ithitū syoo ta ngao; ūu mo mamaalyūlaa andū kuma nzīanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, vate nzika, maūndū ala mo methīītwe mayīka nī mathūku.

4.Kītumi nūndū mo *mbee* nīmeetīkīlile, na īndī malea kwītīkīla. Kwa ūu, ūsilīlo nīweekīiwe īūlū wa ngoo syoo na *kuma* vau mo maimanyaa ūndū.

5.Na yila inyw'i mwamona mo, myumbilwe yoo nimwendeeasya inyw'i; na ethwa mo nimaneena, inyw'i nimwithukiiasya uneeni woo. Oyila mo ni ta tuuvonge tumu tumbaniiw'e. Mo nimakiaa kuvalukiiwa ni kila kyeva. Mo nimo amaitha, kwa uu isuvianei namo. Kiumo kya Ngai Mwene Vinya W'onthe kithwe iulu woo. Mo maalyulawa ata!

6.Na yīla mo matavw'a, 'ūkai, nīkana Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe atonye kūmwītīsya inyw'ī ūekeo,' mo mathiūaa mītwe yoo ūtee, na nūmonaa matiītwe ītina mausūītwe nī ūng'endu.

لنسعرالله الزخلين الرجينين

اِذَاجَاءَكَ الْمُنْفِقُونَ قَالُوْانَشْهَدُ اِنَكَ لَرَسُولُ متعند اللهُ وَاللهُ يَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُولُهُ * وَاللهُ يَشْهَدُنُ إِنَّ الْنَفِقِينَ لَكُذِبُونَ ۞

ٳؾ۫ؖڂؘڎؙۏؖٳٙٳؘؠ۫ٮٵؘٮؘۿؙڡ۫ڔڂ۪ڹۜۜڎٞۜڣڝۜڎؙۉٳٸڽڛؚؽڸؚٳ۩ٚؿ ٳٮٚۧۿؙڡٚڛٳٓءؘڡٵػٳٮؙؗۏٳؽڣؠۘڶۏڽ۞

ذٰلِكَ بِأَنَّهُ وَٰ اَمَنُوا تُمَرِّكُ وَا فَظِيعَ عَلَى تُلْوَيِهِمْ فَهُمْرًا يَفْقَهُونَ ۞

وَاذَا رَأَيْتَهُمْ تُغِبُكَ اَجْسَامُهُمْ وَانَ يَقُوْلُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَانَّهُمْ خُشُبُ مُسْنَدَةٌ يَحَسُبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُدُّ فَاصْلَ رَهُمْ فَتَلَهُمُ اللهُ اللهُ اللهُ الله وَكُونَ ۞

وَاذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِمْ لَكُمْ رَسُولُ اللهِ لَوَّوَا رُمُوْسَهُمْ وَرَايْتَهُمْ يَصُـــ كُوْنَ وَهُمْ مُسْتَكْمِرُوْنَ ۞ 7.No ûndû ûmwe kwoo, weetya ûekeo kwoondû woo kana walea kwîtya ûekeo kwoondû woo, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamaekea ona îndîî. Vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ndamatongoeasya andû mbaa matû.

8.Mo nīmo ala maasya, 'Mūikaumye Tolo wa asu ala me vamwe na Mūtūmwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe kūvika mo manyaTike na maimūtia we;' oyīla inandū sya matu na nthī nī sya Ngai Mwene Vinya W'onthe; Indī angangani maimanyaa.

9.Mo maasya, 'lthyî tûkasyoka Madina, ûmwe ûla mûtalîku mûno vyû, akamûlûngya ûla mûthîni mûno vyû;' oyîla ndala ya w'o nî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake na etîkîli; îndî angangani mayîsî.

LUKU 2

10.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! ūthw'ii wenyu na syana syenyu iikamūalyūle inyw'ī ūtee na ūlilikany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe. Na ūla ona wīva wīkaa ūu ----asu nīmo ala mena wasyo.

11.Na umyai kati wa syindu ila Ithyi tumunengete inywii mbee wa kikwiu kitanamuvikia umwe wenyu akasya, 'Mwiai wakwa, We ukanenge ivinda kwa kavinda kanini tu, Nyie indi nikumya nthembo na kwithwa kati wa ala alungalu.'

سُوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْرِلُوْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لُنَ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ إِنَّ اللهُ كَا يَهْدِ عَ الْقَوْمَ الْفُرِقِيْنَ ۞

هُمُ الَّذِيْنَ يَقُوْلُونَ لَا تُنْفِقُواْ عَلَى مَنْ عِنْدَرَسُولِ اللهِ يَحِتَّ يَنْفَضُواْ وَيلِٰهِ خَزَا إِنُ التَّمُوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَكِنَّ النَّنْفِقِيْنَ لَا يَفْقَهُونَ ۞

يَقُوْلُونَ لَإِنْ تَجَعْنَاۤ إِلَى الْسَرِيْنَةِ لِيُغْزِجَنَّ الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَ ۗ وَيِنْهِ الْعِزَّةُ وَلِرُسُوْلِهِ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿ وَلَكِنَّ الْسُنْفِقِيْنَ لَا يَعْسَلَمُونَ ﴾

يَأَيُّهُا الَّذِيْنَ امَنُوْا لَا تُلْهِكُمُ اَمُوَالْكُمُّ وَلَا اَوْلَادُمُّ عَنْ ذِلْوِاللَّهُ وَمَنْ يَغْعَلْ ذٰلِكَ فَأُولَةٍ كَ هُمُ الْخْسِرُوْنَ⊙

وَٱنْفِقُوْا مِنْ مَارَزُقْنَكُمْ فِنْ قَبْلِ آنْ يَأْتِي آمَنَكُمُ فِنْ قَبْلِ آنْ يَأْتِي آمَنَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُوْلَ رَبِّ لَوْلَا ٱخْوَتَهِنَ إِلَى آجَـٰلٍ قَرِيْنِ إِنَّا صَّلَىٰ قَرَاكُنْ فِنَ الضَّلِحِيْنَ ۞ 12.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakamunenge thayu Tvinda yila yitw'itwe yavika; Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Numesi-Nesa maundu ala inyw'i mwikaa.

وَكَنْ يُؤَخِّرَ اللهُ نَفْسًا إِذَا جَآءً اَجُلْهَا * وَاللهُ فَفْسًا إِذَا جَآءً اَجُلُهَا * وَاللهُ

AL - TAGHAABUN (Wavuaniw'e Madina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Kīla kyonthe kī matunī na kīla kyonthe kī lūlū wa nthī ona kīva nīkīmūtaīaa Ngai Mwene Vinya W'on the; Usumbī nī Wake na ndaīa nī Syake na We E-na ūtonyi lūlū wa syīndū syonthe.
- 3. We nī We Ola Omombīte inyw'ī, īndī amwe menyu nī alei na amwe menyu nī etīkīli. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwonaa ondo inyw'ī mwīkaa.
- 4. We niwoombie matu na nthi na ū-w'o, na We niwamwanakavisye inyw'i na aseūvya myūmbilwe yenyu miseo mūno vyū, na Kwake nikw'o ūalūko wa mūminūkilyo.
- 5.We nūsyīsī syonthe ona syīva ila syī matunī na syonthe ona syīva ila syī īūlū wa nthī, na We nūmesī maūndū onthe ala inyw'ī mūvithaa na ala inyw'ī mumbūlaa; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa maūndū onthe ala me nthīnī wa ithūi.
- 6.Uvoo wa ala maleile kwîtîkîla mbee nowaamûvikîa inyw'î? Kwa ûu, mo nîmasamie mosyao mathûku ma mwîkalo woo, na maî na ûsilîlo wî woo.
- 7.Kītumi kyaī nūndū Atūmwa moo nīmookie kwoo mena Syama ntheu, īndī mo maisye, 'Andū makatūtongoesya ithyī? Kwa ūu, mo nīmaleile kwītīkīla

إنسيرالله الزخلن الزحينين

يُسَيَّغُ وَلَٰهِ مَا فِي السَّهٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ْلَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ أُوهُوَ عَلَى كُلِّ شَنْقُ قَدِيْرُ۞

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فِيَنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيْرُ۞

حَلَقَ السَّلُوتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَالْيَنِهِ الْسَصِيْرُ۞

يَعْلَخُ مَا فِي السَّنْوٰتِ وَ الْآرْضِ وَيَعْلَمُ الْيُنْهُونَ وَمَا تُعْلِنُوْنُ وَاللَّهُ عِلِيْمٌ ۖ بِذَاتِ الصُّنُوْدِ۞

ٱلمُرِيَاْتِكُمْ نَبُوُّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِن قَبَلُ فَلَااتُوَّا وَبَالَ اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَلَابُ اَلِيْدُو وَبَالَ اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَلَابُ الْلِيْدُو وْلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ ثَنْ لِيَهِمْ رُسُلُهُمْ مِبِالْبَيْنَاتِ فَقَالُوْا اَبْشَرُّ يَهْدُوْنَنَا ۖ فَكَفَرُوْا وَتَوَلَّدُوْا وَ na mo nimaalyükile, indi Ngai Mwene Vinya W'onthe ndai na yata woo ona vanini; na Ngai Mwene Vinya W'onthe Niwiyianisye We-Mwene, Wailitwe-Ni-Ndaia-Syonthe.

8.Asu ala matetīkīlaa maasya kana mo maikathayūūkw'a. Asya, 'II, nīīvīta na Mwīai wakwa, vate nzika, inyw'I nīmūkathayūūkw'a; na vate nzika, inyw'I nīmūkamanyīthw'a maūndū ala inyw'I mweekie. Na ūū nī ūvūthū kwa Ngai Mwene Vinya W'on the.

9.Kwa ûu, mwîtîkîlei Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mûtûmwa Wake, na kyeni kîla Îthyî tûtheetye Îûlû wa nthî. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe Nīwīsī-Nesa maûndû onthe ala inyw'î mwîkaa.

10.Mūthenya ūla We ūkamūmbany'a inyw'ī, nthīnī wa Mūthenya-Wa-Umbano, ūsu ūkeethwa mūthenya wa wasyo na ūtandīthyo. Na ūla ona wīva ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na wīkaa meko maseo---We akamavetangīa mo ūthūku wa meko moo na akatuma malika Mīūndanī īla īvītīlaa tūlūsī uungu wayo, kwīkala vo tena na tene. Usu nī ūtanu mūnene.

11.Indī ta kwa asu ala maleaa kwītīkīla na kūmīlea Mīsoa Yaitū, aa makeethwa me ekali-ma-Mwakinī, vala mo makekalaa: na nī wīkalo mūthūku!

LUKU 2

12. Vai thina ona wiva ûvikaa ateo ni mwiao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

اسْتَغْفَ اللهُ وَاللهُ عَنِي حَبِيدًا ۞

نَعَمَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْآ آنَ لَنَ يُبْعَثُواْ أَفُلُ بِلَاوَرَئِيْ كَتُبْعَثُنَ ثُغَرِّلَتُنْبَوُنَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيْرُهُ

فَأُمِنُوا بِاللّٰهِ وَدَسُوٰلِهِ وَالنُّوْدِالَّذِيَّ اَنْزَلْنَا ۚ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَينِيْرٌ۞

يَوْمَ يَهْمَعُكُمُ لِيَوْمِ الْجَنْعِ ذَٰ لِكَ يَوْمُ التَّعَائِنُ وَمَنْ يُؤْمِنَ بِاللهِ وَيَعْمَلْ صَالِكًا يُكُوفَ عَنْهُ سَيِّاتِهُ وَيُنْ خِلْهُ جَنْتٍ تَجُرِيْ مِنْ تَعْتِهَا الْاَلْهُرُ خِلِدِيْنَ فِيْهَا اَبَدَا ذَٰ لِكَ الْفُوذُ الْعَظِيْمُ ۞

وَالَّذِيْنَ كُفَرُوْا وَكُذَّ بُوْا بِأَلِيْنَا ٱوْلِيْكَ ٱصْحُبُ التَادِ لَيَّ بِيْ خُلِدِيْنَ فِيْهَا * وَ بِيْنُسَ الْسَحِيْرُ ۞

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيْبَةٍ إِلَّا بِإِذْتِ اللَّهِ وَمَنْ

Na Ola ona wiva Omwitikilaa Ngai Mwene Vinya W'onthe----We amitongoeasya ngoo yake nesa. Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nosyisi syindo syonthe nesa.

13.Na mwlw'ei Ngai Mwene Vinya W'onthe na mwlw'ei Mūtūmwa. Indl ethwa inyw'l nlmousyoka ltlna, indl lolo wa Mutumwa Waitu no kuvikya Utumane tu.

14.Ngai Mwene Vinya W'on the! Vai Ngai ateo We; Kwa 0u, etîkîli nîmaie wîkwatyo woo kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

15.Inyw'l ala mwitikilaa! Vate nzika, kati wa iveti na syana syenyu ve amwe ala w'o ni amaitha menyu, kwa 0u,isUvianei namo. Indi mwoomiisya na komaekea, indi vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe ni Moekanii-Mono-Vyo, Usolitwe ni tei.

16.Nīw'o, Othw'ii wenyu na syana syenyu nī Itatwa; Indī Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We wīna Ituvi Inene.

17.Kwa uu müklei Ngai Mwene Vinya W'onthe muno vyu undu mutonya, na Ithukilsyei, na Iw'ai, na umyai nziani yake; Okeethwa wi useo kwenyu ene. Na ula ona wiva utangiiwe kuma nthini wa Itomo yake mwene---aa nimo makethwa na ukilyo.

18.Mwamûkwatya Ngai Mwene Vinya W'onthe ngova nzeo, We akamingīvya yo kwoondû wenyu, na akamûekea

ئۇون باللويقى قلبكاد والله بىكىل شى

وَ اَطِيْعُوا اللّهَ وَالطِيْعُوا الرَّسُولَ ۚ وَإِنْ تَوَلَّيْمُ وَإِلْمُا عَلْ رَسُولِنَا الْبَلْغُ النّبِينُ۞

اللهُ لَا الهُ إِلَّا هُو وَعَلَى اللهِ فَايْتَوْكِلَ الْمُؤْمِنُونَ اللهُ فَايْتَوْكِلَ الْمُؤْمِنُونَ

يَّالَيُّهَا الَّذِينَ امْنُوَّا إِنَّ مِنْ اَذْوَا عِمْنُوْوَا وَلَاوَكُمْ عَدُوَّا لَكُمْ فَاحْدَدُوْهُمْ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوْا وَ تَعْفِرُوْا فَإِنَّ اللَّهُ غَفُوْدٌ سَرِّحِيْمٌ ﴿

إِضَّا آمُوالَكُوْدَ أُولَادُكُمْ فِتْنَكَ وَاللَّهُ عِنْدَالَةَ اللَّهُ عِنْدَالَةَ اللَّهُ عِنْدَالَةَ الْمُ

كَانْتَعُوا اللهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوْا وَاطِيْمُوْا وَ انْفِقُوْا خَبْرًا لِاَنْفُسِكُمْ وْمَنْ يُوْقَ الْمُحْ نَفْسِهِ فَأُولِيْكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۞

إِنْ تُفْرِضُوا اللهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضْعِفُهُ لَكُمْوَ يَغُورُكُمُ وَاللهُ شَكُورٌ حَلِيْمٌ فِي

inyw'ī; na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Ula-Wendeeaw'a-Mûno, Mûmīīsya.

19.Ula-Mūmanyi wa maundu ala matonekaa na ala monekaa, Ula-Wī-Vinya, Ula-Mūī.

غ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشُّهَادَةِ الْعَذِيْزُ الْحَكِينُمُ ﴿

سُوْرَةُ الطَّلَاقِ مَلَ بِيتَّتُ

AL – TALAAK (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'on the. Ula Usūltwe ni olau. Usūltwe ni tei. 2. We Mwathani! Ylla we waeka iveti. ekana nasyo kwa Ivinda yIla yitw'itwe, na tala īvinda; na mūkīe Ngai Mwene W'onthe, Mwlai waku Vinya Ndūkasyumye kuma nyūmbanī syasyo, onasvo mbene iikaume ateo svo sveeka kīko kīla kīkwoneka ūtheinī kī kīthūku. Na îno ni mivaka viitwe ni Ngai Mwene Vinva W'onthe: na ûla ona wîva ûmîkîlaa mîvaka ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, ow'o we aŭvîtĩasva thavů wake mwene. We ndwisi: nokwithwa kana ītina Ngai Mwene Vinya W'onthe akaete kîndû kyeû kîkekîka.

3.Indî, vîla syo syathengeesya küvika īvinda vasyo vīla vītw'ītwe, syīkalye na úseo kana útaanīsve nasyo na úseo, na mete ando eli alongalu ta ngosi kati wenyu, na ûngamyai ûkûsî wa w'o kwoondü Ngai Mwene Vinya wa Uū niw'o ūtaitwe we ūla W'onthe. ûmwîtîkîlaa Ngai Mwene W'onthe na Mûthenya wa Mûminûkîlyo. Na we üla ümüklaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, We akamūseūvīsya nzīa ya kütangīīwa.

4.Na akamûnenge kyaûya kuma vala we ûtavatalîthasya. Na we ûla wiaa wîkwatyo wake kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe—We nûmwîanîe we. Nîw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe akeanîsya kîeleelo Kyake. Nûndû kîla kîndû Ngai Mwene Vinya W'onthe nûkîiîte kîthimo.

إنسيرالله الزّخلين الرّحينير

يَّا يُّهُا النَّبِى إِذَا طَلَقَ تُمُ النِّسَاءَ فَطَلِقُوهُ فَ فَ لَيْ اللَّهِ الْفَالِيَّةُ فَطَلِقُوهُ فَ نَ لِيعِلَّ تِهِنَ وَاتَّقُوا اللَّهُ رَبَّكُمْ لَلَا يُخْرِجُونَ اللَّهُ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُونَ اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُونَ اللَّهَ اللَّهَ وَالْمَاكُ وَلَا يَخْرُجُونَ اللَّهَ اللَّهَ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْحَلَامُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُلْكُولُولُ الللَّهُ اللْمُنْ اللَّلَالَّالِمُ اللَّالَةُ اللَّهُ اللَّلْمُ اللَّلْ

فَاذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَ فَاَمْسِكُوْهُنَ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ فَارِقُوْهُنَ بِمَعْرُوْفٍ وَاشْفِلُوا ذَوَ فَ عَدْلٍ فَارِقُوْهُنَ بِمَعْرُوفٍ وَاشْفِلُوا ذَوَهُ فَا خَالِهِ مَن مِّنْكُمْ وَاقِيْمُوا الشَّهَادَةَ يِلْهُ ذَلِكُمْ يُوعَظْرِهِ مَن كَانَ يُوْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْانِيْرِةُ وَمَنْ يَثَقِ اللّهَ يَبْعَلْ لَهُ عَنْرَجًا ﴾

قَ يُرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَخْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَهُ اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ الآنَ اللهَ بَالِغُ آمْرِهُ قَلْ جَعَلَ اللهُ لِكُلِّ شَيُّ قَدْرًا ﴿ 5.Na ethwa inyw'î mwîna nzika *ĩưlu wa* iveti syenyu küyîtüka îvinda yasyo ya mwei, Indî *manyai kana* îvinda yasyo yîla yîtw'îtwe nî myei îtatû, na no *undu umwe na* yîtanamba kwona. Na ta kwa isu ila syîna mavu îvinda yasyo nî kuvika yîla ikaua muio wasyo. Na ula ona wîva umukîaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, We akamavuthya maundu make kwoondu wake.

6.Usu nïw'o mwïao wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ûla We ûmûvuanîsye inyw'î. Na ûla ona wïva ûmûkîaa Ngai Mwene Vinya W'onthe, We akavetanga ûthûku wa meko make na kûmûthanthaîsya mûthînzîo wake.

7.Sylkalyei syo nthini wa nyumba syenyu ila inyw'ī mwīkalaa, kwa ñinda yîla yîtw'îtwe, kwianana na wingi wa ükwati wenvu: na műikaikaakasve nīkana inyw'T mūtonye kūseūvya mathina kwoondu wasyo. Na svakua mavu, itethyei kūvika syaūe mūio wasyo, na tw'ai maundu menyu kwa kûneenany'a inyw'î ene kwa ûseo; îndî mwoona kwi vinya kati wa mundu na ūla ûngĩ. IndI kĭveti nîkîmwongesye mûndûûme kaana.

8.Ula wina wingi niaumye kwianana na wingi wake, na úla ûnyiviwe, niaumye kwianana nondu Ngai Mwene Vinya W'onthe Omonengete. Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakulthasya thayo ona wĩva mūio mbee **Ond**O wa űűnengete. Ngai Mwene W'onthe omltůki akaete úseo Itina wa thīna.

وَالْنِي يَمِسْنَ مِنَ الْمَحِيْضِ مِنْ لِمَتَأْمِكُوْ إِنِ الْبَنْمُ فَعَدَّ تُمُونَ لِمَتَأْمِكُوُ إِنِ الْبَنْمُ فَعَدَّ تُمُفُنَّ أَمُنْ أَشُهُ لَا قَالَىٰ لَهُ يَمِضْنُ وَ أُولَاتُ الْاَحْمَالِ اَجَلْهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ أُومَنْ يَتَقِقَ اللهَ يَبْعَلْ لَهُ مِنْ اَمْرِهِ يُسْرًا @

ذٰلِكَ اَمْرُاللهِ اَنْزَلَهُ إلَيْكُذُرُ وَمَنْ يَتَّقِ اللهُ يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِناتِهِ وَيُغْظِمْ لَهُ آجْزًا ۞

اَسْكِنُوهُنَ مِن حَيْثُ سَكَنْتُهُ مِنْ وَجْدِكُمْ وَ
لاتُضَاّذُوهُنَ اِتُصَيِّقُوا عَلَيْهِنَ وَإِن كُنَ أُولاتِ
حَمْلٍ فَانْفِقُوا عَلَيْهِنَ حَتْمَ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَ فَإِن
ارْضَعْنَ لَكُمْ فَا تُوهُنَ اجْوْرَهُنَ وَاْتِكُووا بَيْنَكُمْ
بِمَعْدُوفٍ وَإِن تَعَاسَوْتُهُوْمَ الْمُؤْرَهُنَ وَاْتِكُووا بَيْنَكُمْ

لِيُنْفِقُ ذُوْسَعَةٍ مِنْسَعَتِهُ وَمَنْ تُورَعَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلَيْنْفِقَ مِتَا اللهُ اللهُ لَا يُكْلِفُ اللهُ نَفْسًا إِلاَمَا اللهُ اللهُ يَعْدَعُسُرِ تَشْرًا ۚ

LUKU 2

9.Nī mīsyī yīana ata īla yaleile kwīw'a mwīao wa Mwīai wayo na At0mwa Make, na Ithyī nītwamītalile 0talo mwai na twamīsilīla na 0silīlo wī kyeva!

10.Kwa 0u, niyasamie 0th0ku wa mwikalo wayo, na mumin0kilyo wa uvoo wayo wai wanangiko.

11.Ngai Mwene Vinya W'onthe nûseûvîtye ûsilîlo mwai kwoondû wayo; kwa ûu, mûkîei Ngai Mwene Vinya W'onthe, ame inyw'î andû mwîna kîlîko, ala mwîtîkîlîte. Ow'o Ngai Mwene Vinya W'onthe nûtheetye Kîlilikany'a kwenyu.

12.Mūtūmwa, ūla ūmūsomeaa inyw'ī Mīsoa mītheu ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, nīkana We atonye kūmaumya asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo kuma nthīnī wa kīla mūthemba wa kīvindu kūmatwaa kyeninī. Na ūla ona wīva ūmwītīkīlaa Ngai Mwene Vinya W'onthe na kwīka meko maseo---We akatuma we alika nthīnī wa Mīonda īla īvītīlaa mbūsī uungu wayo, ekalae vo tene na tene. Ngai Mwene Vinya W'onthe nūseūvītye kyaūya kīseo mūno kwoondū wake.

13. Ngai Mwene Vinya W'onthe nī We woombie matu mūonza, na nthī ingī iilyī ta mo. Na w'o mwīao wa kñeva ūtheeaa katī wamo, nīkana inyw'ī mūtonye kūmanya kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ena ūtonyi lūlū wa syīndū syonthe, na kana Ngai Mwene Vinya

وَكَايَّنْ قِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ آمْدِ رَبِّقِهَا وَرُسُولِهِ عَمَّاسُنْهَا حِسَابًا شَدِيْدًا أَذَعَذَنْهُمَا عَنَابًا ثُلُورٌ ۞

فَكَاقَتْ وَبَالَ آمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ آمْرِهَا خُسُكًا ۞

اَمَدَّ اللهُ لَهُمْ عَذَابًا شَهِيْدًا فَاتَّعُوا اللهَ يَالُولِ الْالْبَابِ اللهُ الذِينَ امَنُوالْ قَلْ اَنْزَلَ اللهُ إليَّكُمْ وَحَنْدًا فَ

ٱللهُ الَّذِي عَلَقَ سَنْعَ سَلُوتٍ وَمِنَ الْاَضِ مِثْلُهُنُّ يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ يَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُواْ اَنَّ اللهُ عَلَّى كُلِّ W'onthe aithy0l0l0kaa syInd0 syonthe الله عَنْ اَخَاطَ اللهُ قَدْ اَخَاطَ اللهُ قَدْ اَخَاطَ اللهُ قَدْ اَخَاطَ اللهُ قَدْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطَ اللهُ عَنْ اَخَاطُ اللهُ عَنْ اَخْدُ اللهُ عَنْ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَيْ اللهُ عَنْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَنْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْكُواللّهُ عَلَيْكُوا اللهُ عَلَيْكُواللّهُ اللّهُ عَلَيْكُواللّهُ اللّهُ عَلَيْكُوا اللّهُ عَلَيْكُو

مُوْرَةُ النَّخُرِيْمِ مَكَ يِنِيَّتُمُ

AL - TAHRIIM (Wavuanīw'e Madina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.We Mwathani! Nīkī we ūkwīvata wemwene kīla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūkwītīkīlītye we, ūimantha ūtanu wa iveti syaku? Na Ngai Mwene Vinya W'onthe nī Mūekanīi-Mūno-Vyū, Usūītwe nī tei.
- 3.Ngai Mwene Vinya W'onthe nükwltiklilitye we kwananga mawlvito maku, lülü wa maundu ala mawetetwe vau mbeeni, na Ngai MweneVinya W'onthe ni Müsüvli waku; na We ni Umanyi-W'onthe Mül.
- 4.Na yīla Mwathani wakītavisye kīveti kīmwe kyake kīmbithī kya maūndū nakyo kyaumbūla, nake Ngai Mwene Vinya W'onthe amūmanyīthya ūvoo wakyo, we akīmanyīthisye kyo kīlungu kīmwe kyaw'o, na alea kūweta ngalī īla īngī yaw'o. Na yīla wakīmanyīthisye kyo ūvoo ūsu, kyakūlya, 'Nūū ūla ūkūtavisye we ūu? We aisye, 'Umanyi-W'onthe, Ngai Mūmanyi-Wa-Syonthe nūmanyīthītye Nyie.'
- 5.Yu ethwa inyw'ell nlmükümwelekela Ngai Mwene Vinya W'onthe mwllillte, kükeethwa kwl üseo müno kwenyu, na ngoo syenyu sylthwe iminlte kükusliw'a üvoonl üsu. Indl inyw'l mwatetheanlsya mündü na üla üngl kümükita we, vate nzika, Ngai Mwene Vinya W'onthe nl

إنسيرالله الرَّخلين الرَّحنيم

يَّاأَيُّهُا النَّبِيُّ لِمَ يُحْوِّمُ مَا اَحُلَّ اللَّهُ لَكَ ۚ تَبْسَيْغِي مَرْضَاتَ اَذْوَاجِكُ وَاللهُ عَفُوْزٌ رَّحِيْكُ

قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَعِلَّةَ أَيْسَارِكُمْ وَاللهُ مَوْللكُمْ وَ وَهُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْدُ ۞

وَاذْ اسْرَّالْنَيْ فَى إِلَى بَعْضِ اَزْوَاجِهِ حَدِيْثًا " فَلَتَا نَبْنَاتْ بِهِ وَاظْهَرُهُ اللهُ مَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَ اعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَتَا نَبَّا هَابِهِ قَالَتْ مَن اَنْبَاكَ لِهٰذَا قَالَ نَبَّانِ الْعَلِيْمُ الْعَبِيْرُ

إِن تَتُوْبَا إِلَى اللهِ فَقَلْ صَغَتْ قُلُوْ بُكُمًا ﴿ وَإِن تَظْهَرًا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللهَ هُوَمُوْلَهُ وَجِنْدِيْلُ وَ صَالِحُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْتَلْإِكَةُ بَعْدُ ذٰلِكَ ظَهِيْرُ۞ We Mūsūvīi wake, na Kavilieli na ala alūngalu katī wa etīkīli; na mbee wa ūu, alaīka ala angī onthe nī atetheesya make ota ūu.

6.Nīkūtonyeka kana, we akamūnenge inyw'ī valūa wa kūtaanīsya talaka, Mwīai wake akamūnenge iveti ingī nzeo vandū venyu kūmūvīta inyw'ī, ndīkīli, mbītīkīli, mbīwi mūno, imwelekelaa Ngai Mavinda onthe, syīnenganīte ūthaithinī, itīīaa kūya, ndiwa na eītu atheu.

7.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Itangīīei ene na andū ma nyūmba syenyu kuma Mwakinī Ola ngū syaw'o nī andū na mavia, ūla ūnyuvīwe alaīka īūlū waw'o, mate tei, na ai, ala mataleaa kūmwīw'a Ngai Mwene Vinya W'onthe maūndūnī ala We ūmeyīaīaa, na kwīka ūndū mo meevīaīwa.

8.Inyw'î ala mwîtîkîlaa! Mûikaete mawîkwatyo ûmûnthî. Inyw'î nîmûkûîvwa kwoondû wa maûndû ala inyw'î mweekie.

LUKU 2

9.Inyw'ī ala mwītīkīlaa! Mwelekelei Ngai Mwene Vinya W'onthe mwīna wīlilo wa w'o. Nokwīthwa Mwīai wenyu akavetanga ūthūku wa meko menyu na kūmūtonyethya inyw'ī kūlika Mīūndanī īla īvītīlaa mbūsī uungu wayo, mūthenya ūla Ngai Mwene Vinya W'onthe ūtakamūsonokya Mwathani kana asu ala metīkīlīte vamwe nake. Kyeni kyoo kīkasembaa mbee woo na mokonī moo ma aūme. Namo

عَسٰى رَبُٰهُ إِنْ طَلَقَتُكُنَّ اَنْ يُبْدِلُهُ اَزْوَاجًا حَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِلْتٍ مُؤْمِنْتٍ فَيْتُتٍ تَبِّبْتٍ غَيِلْتٍ غِيدْتٍ سَبِحْتٍ ثَيِّبْتٍ وَ ٱنِكَارًا۞

يَّا يَّهُا الَّذِيْنَ اَمَنُوا فُوْاَ انفُسَكُمْ وَاَهْلِيَكُمْ نَارًا وَقُوْدُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَيْكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللهَ مَا آمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۞

يَاَيَّهُا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْتَذِدُوا الْيَوْمُ الْسَاءَ إِنَّ تُخْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۞

يَّائَهُمَّا الَّذِيْنَ امَنُوا تُوبُوَّا إِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوْهَا *
عَنْ دَبُكُمُ اَنْ يُكَفِّمُ عَنْكُمْ سَيِّالِتِكُمُ وَيُدْخِلَكُمْ
جَنْتٍ تَجْرِئُ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهُوُ لِيَوْمَ لَا يُخْزِبُ
اللهُ النَّيْنَ وَالَّذِيْنَ امَنُوا مَعَهُ * تُورُهُ مُ يَسْلَى
بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ وَبَنَا آنَتِهِمْ
بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ وَيَقُولُونَ وَبَنَا آنَتِهِمْ

makaasya, 'Mwīai waitū, īanīīsya kyeni kitū kwoondū witū, na tūekee ithyī; vate nzika, We wīna ūtonyi īūlū wa syīndū syonthe.

10. We Mwathani! Ithing'Tisye kûkita na vinya na alei na angangani; na Ithwa wi mwai kwoo. Utuo woo ni Ngienani, na wikalo muthuku!

11.Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganae kwa asu ala matetikilaa ngelekany'o ya kiveti kya Noa na kiveti kya Loto. Syo syai uungu wa andu eli alungalu athukumi Maitu, indi syo nisyeekie maundu mate ma kuikiika vala mai. Kwa uu, syo nisyaleile kwitethya na undu vala ve Ngai Mwene Vinya W'onthe, nasyo nisyataviw'e, 'Likai Mwakini inyw'eli, vamwe na asu ala malikaa.'

12.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe anenganae ngelekany'o ya kiveti kya Valao kwa asu ala metikilaa yila kyaisye, 'Mwiai wakwa, mbakie nyumba vamwe Naku Muundani, na mbumya nyie kwa Valao na wia wake, na ndongoesye nyie kuma anduni ekima-nai.

13.Na ngelekany'o ya Malia, mwīltu wa Imulaani, ûla wasûvīlie ûthei wake, kwa ûu, Ithyī nītwamūvevee nthīnī wake Veva Witū----na we nīweanīsye thay ûnī wake ndeto sya Mwīai wake, na Mavuku Make na aī ûmwe wa ala ewi.

كنَانُوْرَنَا وَاغْفِمُ لَنَا ۚ إِنَّكَ عَلَا كُلِّ شَيْ قَدِيدُ ٥

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنْفِقِيْنَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ * وَمَأْوْمُهُمْ جَهَنَّمُ * وَ بِلْسَ الْمَصِيْدُ۞

ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا لِلَّذِيْنَ كَفَرُوا الْمَرَاتَ نُوْجِ وَ الْمُرَاتَ لُوْفٍ كَانَتَا تَخْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتُهُمَا فَلَمْ يُغْنِيا عَنْهُمَا مِنَ اللهِ شَيْكًا فَدَيْنَ لَا ذُخُلًا النَّارَ مَعَ الله خِلِيْنَ @

فَيْ وَضَرَبَ اللّهُ مَكَلًا لِلّذِيْنَ الْمَنُوا الْمَرَاتَ فِوْعُونَ اللّهُ وَضَرَبَ اللّهُ مَكَلًا لِلّذِيْنَ الْمَنُوا الْمَرَاتَ فِوْعُونَ الْحَدَى الْمَدَى الْمَدَى الْمَدَى الْمَدَى مِنَ الْعَوْمُ الْطُلِدِيْنَ مِنَ الْعَوْمُ الطّلِدِيْنَ فَي

وُمُوْيَمَ ابْنَتَ عِنْدَانَ الْبَيْ آخْصَنَتْ فَوْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيْهِ مِنْ تُوْجِنَا وَصَدَ قَتْ بِكُلِلتِ رَبْحًا ﴾ وَكُلْتُهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَيْدِيْنَ هُ

AL – MULK (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Kūathimwa nī We ūla ūsumbī wī kw'okonī Kwake, na We E-na ūtonyi lūlū wa sylndū syonthe.
- 3.Ula ûmbîte kîkw'û na thayû nîkana atonye kûmûtata inyw'î---ûla mûseo vyû nthînî wa meko; na We nî We-Wî-Vinya, Mûekanîi-Mûno-Vyû.
- 4.Ula ümbîte matu müonza na mwîw'ano. Vai üalyüku ütonya küwona nthînî wa ümbi wa Ngai-Wa-Ulau. Sisya îngî îndî: we nîwonaa üvîtanu ona wiva?
- 5.II, sisyai IngI, na IngI, woni wenyu 0kam0syokea inyw'I *t0* mwI av0av0anu na mwI anou.
- 6.Na nīw'o, Ithyī nītūyanakavītye ītu yīla ya ītheo vyū na mataa na tūkamatw'īkīthya mo ma kūmalūngya masatani, na nītūmaseūvīsye mo ūsilīlo wa Mwaki wakene.
- 7. Na asu ala matamwitikilaa Mwiai woo ve Üsililo wa Ngiena, na ŭalŭko muthuku!
- 8.Yīla mo makekw'a nthīnī wayo, makawīw'a ūuumīte ūtheūkīte.
- 9.Ukeethwa wî vakuvî küvüthüka nî üthatu. Oyîla nguthu ya alei yekw'a

إنسيرانله الزّخلن الزّحيسيد

تَبْرُكَ الَّذِيثَى بِينِهِ الْمُلْكُ وَهُوَعَلَى كُلِّ شَكْمُ عَدِيدُهُ

إِلَّنِ يُ حَلَقَ الْمَوْتَ وَالْعَنْوَةَ لِيَبْلُوْكُمْ اَيَّكُمْ الْمَحْمُ الْحَسَنُ عَمَلًا وَهُو الْعَزِيْزُ الْفَغُوْرُ فَ الَّذِي عَلَقَ سَنْعَ سَنْوْتٍ طِبَاقًا مَا تَرْع فِلْ الْمَالِّ مَا تَرْع فِلْ عَلْقِ الرَّحْمُ الْمَعَرُ هَلْ عَلْقِ الرَّحْمِ الْبَصَرُ هَلْ تَوْى مِنْ فُطُورٍ فَا فَارْجِعِ الْبَصَرُ هَلْ تَوْى مِنْ فُطُورٍ فَا فَارْجِعِ الْبَصَرُ هَلْ تَوْى مِنْ فُطُورٍ فَا فَارْجِعِ الْبَصَرُ هَلْ اللهِ عَلْمَ اللهِ اللهِ الْمَعَرُ الْعَلْقُ الْمُعْمِلُ اللهِ اللهِ الْمُعَمِدُ الْمُعَلِّ الْمُعْمِدُ الْمُعْمِلُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ اللهُ اللهِ اللهُ اللّهُ اللهُ

ثُمَّ الْجِعِ الْبَصَى كَرَّتَيْنِ يُنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُو حَسِنُوُ۞

وَ لَقَلُ زَيِّنَا السَّمَاءَ الذُّنِيَا بِمَصَائِغُ وَجَعَلُنْهَا رُجُومًا لِلشَّيْطِيْنِ وَ اَعْتَنْ نَا لَهُمْ عَنَ ابَ التَّعِيْرِ۞

وَ لِلَّذِيْنَ كُفُرُوا بِرَبِّهِمُ عَنَابُ جَهَنَمَ وَ بِثْسَ الْتَصِيْرُ ۞

إِذَا ٱلقُوا فِيهَا سَيِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِي تَفُوْرُنَ تَكَادُ نَسَيَّرُ مِنَ الْغَيْظِ كُلْمَا ٱلْفِي فِيهَا فَوْجُ

nthīnī waw'o, asūvīi maw'o makamakūlasya mo, 'Mūkaanany'a nowaamūvikīa inyw'ī?'

10.Mo makasûngîa 'IÎ, nîw'o, Mûkaanany'a nîwookie kwitû, îndî ithyî nîtwamûtw'îkîthisye we ta mûkengani, na ithyî nîtwaisye, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe ndavuanîtye kîndû; inyw'î mwî īvîtyonî înene.'

11.Na mo makaasya, 'Takethwa ithyi nitweethukiisye, kana tükethwa na kiliko, tüyithiwa twi ekali-ma-Mwakini wakene.'

12.Indī mo makaumbūla naī syoo; īndī kūumanīwa kwīthwe kwa ekali ma Mwakinī.

13.Nīw'o, asu ala mamūkīaa Mwīai woo oyīla We nūvithanītw'e kwoo---ve ūekeo na ītuvi īnene kwoondū woo.

14.Na ona inyw'î mûkamavitha maûndû ala inyw'î mûneenaa kana mûkamaneena mbee wa andû; We nîwîsî nesa vyû kîla kî nthînî wa ithûi syenyu.

15. We ûla ûmûmbîte *inyw'î* ndawîsî? We nî Mûmanyi wa maûndû ala matonekaa onthe, Wîsî kîla ûndû.

LUKU 2

16.We nī We Ula ûmbîte nthī yīanene na mbololo kwoondū wenyu; kwa ūu, angangai nzīanī syayo kūla kwīna ūthei, na yai katī wa kyaūya Kyake. Na Kwake nīkw'o kūkethwa ūthayūūkyo.

سَأَلُهُمْ خَزَنَتُهَا ٱلمْرِيَأْتِكُمْ نَذِيْرُ۞

قَالُوْا بَلَى كَلْ جَاءَنَا نَنِيْرُوْهُ ثَكَلَّ بَنَا وَقُلْمَا مَا مُؤَّلَ اللهُ مِن شَنَّ اللهُ إِن اَنشُهُ الآكا عِنْ صَلْبِ لَهُ مِنْ اللهُ مِن شَنْ اللهُ اللهُ مِن شَنْهُ اللهِ عَلَيْهِ مَسْلِلٍ اللهُ عِنْ صَلْبِ

وُقَالُوْا نَوْكُنَا نَسْمَعُ اَوْنَعْقِلُ مَا كُنَا فِيَ اَمُطْدٍ السَّعِيْرِ⊙

فَاغْتَرَفُوا بِنَانِيهِمْ فَنَعْقًا لِأَضْعَبِ السَّعِيْرِ

اِنَّ الَٰذِيْنَ يَخْشُوْنَ دَبَّهُمُ بِالْغَيْبِ لِمَّامَ مَّنْفِهَا وَاَجْوَّكِہْ بِیْ

ۘۅۘٵڛڗؙۉٵڡٞۉڷػؙۮ۬ٳٙۅٳڂڡڰۯۉٳؠۣڮٵڹۧڰؙٷڶؽ*ڰٛؠ*ۣٛڵڮ ٵٮڞؙٮؙؙۉڔ۞

الْ يَعْلُمُ مَنْ خَلَقَ * وَهُوَ اللَّطِيْفُ الْخَبِيرُ فَ

هُوَالَّذِي عَمَّلَ لَكُمُ الْآرْضَ ذَلُوُلَّا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُوُّا مِنْ زِزْقِهُ وَالِيَهِ النَّفُورُ 17.lnyw'i mwiw'aa mwi muuoni Kwake We ula wi ituni kana We ndakatuma nthi ithelekelya nthi vamwe nenyu, yila yambiliilya kuthingitha?

18.Inyw'î mwîw'aa mwî mûuonî kwa We ûla wî îtunî kana We ndakamûetee kîuutani kya mûthanga? Na îndî mûkamanya ûndû ûkaany'o Wakwa wathûkîte.

19.Na ow'o asu ala mai mbee woo, nimamatw'ikithisye Atūmwa Makwa ta akengani ota Ũu; indi osililo Wakwa wai mwai ata!

20.Mo nomonete nyūnyi lūlū woo, ltambūūkltye nthwau syasyo iūlūklte syo iteūthingithanga na lndl iklīyūmba vamwe lūlū wa nzylma yasyo? Vai wa kwikwatila yayayani ateo Ngai-Wa-Ulau. Ow'o We nūsyonaa sylndū syonthe.

21.Kana nûû ûla we ûtonya kûtw'îka nguthu syenyu sya ita kûmûtethiya kûkita na Ngai-Wa-Ulau. Alei me nthînî wa ûkengani tû.

22.Kana we nûû ûla We akaûngamya kyaûya Kyake, ûtonya kûmûnenge inyw'î? Aiee, îndî mo maendeeaa kûlûma nthînî wa wau wa matû na ûalyûku.

23.Kyaŭ! We ûla ŭendaa akungīte na ŭthyŭ wake nīwe ŭtongoew'e nesa kana nī ûla ŭendaa aŭngeme alŭngele nzīanī īla ya w'o ndūngalu?

ءَ ٱمِنْتُوْمَنْ فِي السَّمَآ أَوْانَ يَعْنِيفَ بِكُمُواٰلِاَيْنَ وَإِذَا هِيَ تَنُوْدُ۞

ٱمْرَامِنْ تَلُمْ مَنْ فِى السَّمَاآدِ ٱنْ يُُوْسِلَ عَلَيْكُمُ خَلِيبُّا عُسَتَعْلَمُوْنَ كَيْفَ ذَوْنِيرِ۞

وَلَقَدُ كُذُبُ الَّذِينَ مِنْ تَبْلِعِهِمْ فَكُنَّفَ كَانَ ثَكْلِمٍ

﴿ إِنْ أَوْلَهُ يَرُوا إِلَى الطَّيْرِ فَوْتَهُمْ مَنْ فَيْتٍ وَ يَغْيِضَنَّ ﴿ وَلِي الْمُؤْتُلُ مِنْ الْمُؤْتُلُ مِنْ الْمُؤْتُلُ مِنْ الْمُؤْتُلُ مِنْ إِلَا الرَّحْلُنُ إِنَّهُ الْمُؤْتُلُ مُنْ أَنَّهُ الْمُؤْتُلُ مُنْ أَنَّهُ الْمُؤْتُلُ مُنْ أَنَّهُ الْمُؤْتُمُ مُنْ اللّهُ الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الرَّحْلُنُ إِنَّا الْمُؤْتُمُ مِنْ إِنَّا الْمُؤْتُمُ وَلَهُمْ اللّهُ اللّ

ٱلْمَنْ هٰذَا الَّذِي هُوَ جُنْدُّ لَكُمْرِيُنْصُمُ كُمْرِيْنَ وُوْنِ الرَّحْلُنِّ إِنِ الْكُلِمُرُونَ إِلَّا فِي عُرُوْدٍ۞

ٱمَّنْ هٰذَا الَّذِي بُرْزُقُكُمْ إِنْ ٱمْسَكَ بِرُزُقَهُ بَلْ لَجُوا فِي عُبُّةٍ وَنُفُوْدٍ ۞

ٱفَىنُ نَنْشِىٰ مُكِنَّا عَلَىٰ وَجِهِهَ ٱلْهَدَى مَنْ يَتَشِيُّ سُوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ۞ 24.Asya, 'We nī We ūla wamūtw'īkīthisye inyw'ī kwīthwa andū na amūseūvīsya matū na metho na ngoo; Indī inyw'ī mūtūngaa mūvea mūnini.'

25.Asya, 'We nī We wamwingīvisye inyw'ī Tūlū wa nthī, na inyw'ī mūkoombanw'a Kwake.'

26.Namo maasya, 'Utianio üü *Ukavika* Indii, ethwa inyw'i ow'o mwi ma w'o?

27. Asya, 'Umanyi waw'o wina Ngai Mwene Vinya W'onthe, na Nyie nio Mukaanany'a mumilu tu.'

28.Indī yīla mo makawona vakuvī, mothyū ma asu ala matetīkīlaa makakwatwa nī kyeva, na kūkatavanw'a, 'Uū nīw'o inyw'ī mwekalaa mūikūlya.'

29. Asya, 'Ndavyei Nyie, Ngai Mwene Vinya W'onthe akenda kumbananga Nyie na asu ala me vamwe nakwa, kana akatw'Iw'Ia tei; nuo ola ukamasiiia alei kuma usiiiioni wi woo?

30.Asya, 'We nī Ngai-Wa-Ulau; ithyī nītūmwītīkīlīte We na Kwake nīvo twiīte wīkwatyo witū. Na omītūkī inyw'ī mūkamanya nūū ūla wī īvītyonī yumīlu.'

31. Asya, 'Ndavyei nyie, kĩw'ũ kyenyu kyonthe kĩkathelekelya nthĩ, nũũ ĩndĩ ũla ũmũetee kĩw'ũ kữtheu kĩvǐtĩte?

قُلْ هُوَالَّذِي آنشاً كَمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّنعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْآنِدَةُ وَلِيْلًا مَا تَشَكَرُونَ

فَى هُوَالَّذِي ذَرُاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَالَّذِي عُشَرُاوْنَ

وَ يَقُولُونَ مَتْ هٰذَا الْوَصْلُ إِنْ كُنْتُمْ طُوانِينَ

مُّل اِتَّنَا الْوِلْمُ عِنْلَ اللَّهِ وَ اِنْثَمَّا آَنَا مَٰذِیْرٌ مُهِیٰنُ۞

فَكَتَاكَاوُهُ وُلْفَةٌ سِيْنَتْ وُجُوهُ الْكِايْنَ كَفَرُوا وَقِيْلَ مٰذَا الَّذِيٰ كُنْتُمْ بِهِ تَدَّعُوْنَ ۞

قُلْ اَدَهُ يُتُمْدِ إِنْ اَهُلَكِنَى اللهُ وَمَنْ مُرِعَى اَلْمُ رَحِينَا وَمَنْ مُرِعَى اللهِ وَمِنْ مَنْ مَنْ مَنْ اللهِ اللهِ وَمَنْ مَنْ مَنْ مَنْ اللهِ اللهِ وَاللهِ وَاللّهُ وَلّهُ وَاللّهُ
قُلْ هُوَ الرَّحْنُنُ أَمَنَا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا نَسَعْلُوْنَ مَنْ هُوَ فِي صَلْلِ مُبِينِنِ

مُلْ اَرَ مَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَا أَوْكُمْ غَوْرًا فَمَنْ إِنَّ كَاٰتِكُمْ بِمَا إِن اَصْبَحَ مَا أَوْكُمْ غَوْرًا فَمَنْ

AL – KALAM (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ûlau, Usuîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na kakulu ka ingi *na* kīandīki na kīla mo maandīkaa.

3.Kwa mumo wa Mwiai waku, we ndwi mundu wa nduuka.

4.Na kwaku we, kwa úla w'o vyú, ve múthinzio útakathela.

5.Na we vate nzika wina mwikalo museo muno vyu, wina ndaia.

6.Na we omitůki ůkoona onamo ota ûu makoona

7.Nûû ûla ûkwatîtwe nî ndûûka katî wenyu.

8. Vate nzika, Mwiai waku niwisi nesa vyū ala mathyoekaa kuma nziani Yake na We niwisi nesa vyū ala maatilaa ūtongoi.

9.Kwa ûu we ndûkew'ane na mawendi ma ala maûleaa *ûla w'o*.

10.Mo mendaa we withiwe wi mwololo kwoo nikana mo *ota Ou*, methiwe me ololo kwaku.

11.Na ndûkenengane kwa mûndû mwîvîti ona wîva, mûndû mûthûku. لِسُعِ اللَّهِ الرَّحْسُنِ الرَّحِيْدِي

نَ وَ الْقُلُمِ وَمَا يَسْطُؤُونَ ﴿

مَا اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ٥

وَإِنَّ لَكَ لَاجْرًا غَيْرَ مَنْ نُونٍ ٥

رَانَكَ لَعَلَا خُلْقِ عَظِيْمٍ ۞

نَسَتُهُ صِدُو يُنْجِعُ وَنَ ٥

بِأَنْمِكُمُ الْمُفْتُونُ

اِنَ رَبَّكِ هُوَاعْكُمُ بِسَنْ ضَلَّ عَنْ سَينيلِهُ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۞

فَلَا تُطِعِ الْمُكُذِّ بِيْنَ ۞

وَدُوْا لَوْ تُذْهِنُ نِينُ هِنُوْنَ ۞

ۯڒڗڟۼٷؘڴؘ~~ڂڵڹؠؠٛڣؠڹ~~؈ٛ

12. Mūvinganīsya, 0la 0endaa akyananga masyītwa ma and0,

13.Mūvatani wa moseo, mūtūli-wamīao, mwene-naī,

14. Wīna mwīkalo mūthūku na īūlū wa ūu, ūte īthe mwīanīu.

15.Kītumi nūndū we ena ūthw'ii na syana.

16.Yīla we wasomewa Mīsoa Yaitū aasya, 'Movoo ma tene!'

17. Ithyī tūkamwīkīa kyoo īnyiūūnī yake.

18.Ithyl tükamatata mo tondü twamatatie ene ma müünda ylla mo meevltie kana makoombany'a *mosyao onthe* kwakya kloko.

19.Namo malea küvathükany'a na mayaasya, 'Ngai enda' Inshaallah

20.Indī mbaanga kuma kwa Mwīai waku nīyamathokeie yīla mo makomete;

21.Na kĩoko kyamethĩa ũilyĩ ta mươnda ứkūangĩwe nthĩ *Otukū mữima*.

22.Kwa ûu, mo nîmeetanie mûndû na ûla ûngî kûitheatheana masangya,

23. Makyasya, 'Umaalai ünī kīoko tene müende müündanī wenyu, ethwa inyw'ī nīmüüketha ngetha,'

24.Na mauma, maineenany'a mūndū na ūla ūngī na mawasya manini, مَتَازِ مُشَاَّةٍ بِنَونِهِ ۞

مَنّاع إِلْخَيْرِمُعْتَكِ آثِيْمِ

عُتُلٍ بَعْلَ ذٰلِكَ زُنِيْمٍ ۞

أَنْ كَأَنَّ ذَامَالٍ وَبَنِيْنَ ١

إِذَا يُنْفِعَ عَلَيْهِ النُّمُنَا قَالَ اسَاطِيْرُ الْأَوْلِينَ

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخَوْطُوْمِ ﴿
وَظَا بَلُوَنْهُمْ كُمُنَا بِلُوْنَاۤ اَصْفَبَ الْجَنَّةُ ۚ إِذَا فَسَمُوْا التَّحْهِ مُنْقَامُ صِنْعِينَ ﴿

و كا يَسْتَثُنُونَ ۞

فَطَافَ عَلَيْهَا طَأْرِثُ مِنْ رَّبِّكِ وَهُمْ نَأْرِيْمُونَ۞

قَاصْعَتْ كَالضَرِيْمِ 🖔

فَتُنَا دُوا مُضِيحِينَ

اَتِ اغْدُوٰا عَلَاحَوْظِكُمْ اِنْكُنْتُمْرْطِو**ِيْنَ**۞

فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ ﴿

25.Makyasya, 'Mûiketîkîle mûndû ngya kûlika nthînî waw'o ûmûnthî inyw'î vate kwenda kwenyu.'

26.Na mo maumie kloko tene mena vinya.

27.Indî yîla mo mawonie *muunda* maisye, 'Vate nzika ithyî nîtwaîtye *nzīa* yaitu!

28. Aiee, ithyī nītūvenetwe kīla kīndū.'

29. Ala aseo vyū katī woo maisye, 'Nyie ndyaamūkūlya inyw'ī, Mwīlea kūmūtaīa Ngai nīkī?'

30.Yu mo maisye, 'Utheu withwe kwa Mwiai waitÜ. Vate nzika, ithyi nitwithiitwe twi eki-ma-nai.'

31.Na îndî amwe moo mamathiûûkîa ala angî maitûlana mûtî mûndû na ûla ûngî.

32.Namo maisye, 'Woo nī witū! Nīw'o, ithyī twaī eki-ma-naī mūno.

33.'Nokwithwa Mwiai waitū akatūnenge mūūnda mūseo mbee wa ūū; ithyi nitūūmūthaitha Mwiai waitū twinyivitye.'

34. Usu nīw'o ūsilīlo wa nthī no. Na vate nzika, ūsilīlo wa Itunī nī mūnenange mūno. Takethwa mo nīmamanya!

أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهُا الْيُوْمَ عَلَيْكُمْ فِينَكُمْ فِينَكُمْ

زَغَدُوا عَلَى حُرْدٍ قَدِينِنَ ۞

فَلَتَا دَارُهَا قَالُوْا إِنَّا لَضَا لَّذُونَ ٥

بَلْ نَحْنُ عَخُوُوْمُونَ۞ قَالَ ٱوْسَطُهُمْ الَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْ لَا تُسَيِّفُوْنَ۞

كَالُوْا سُهُمْنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَا لَمُلِمِينَ ۞

فَأَقْبُلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَٰتَكُلُا وَمُوْنَ €

قَالُوْا يُونِيُنَا إِنَّا كُنَّا طُغِينَ ۞

عَنْدَرَئِنَا أَنْ يُبْدِلُنَا عَيْزُا نِنْهَا إِنَّا إِلَى رُبِّنَا زَنْبُونَ۞

مِتَّتُ لِنَّانِ الْعَلَابُ وَلَعَكَابُ الْاَخِرَةِ ٱلْكِزُرُلُوكَاتُوا مِنْجٍ يَعْلَنُونَ أَهُ

LUKU 2°

35.Kwa ala alûngalu, ve Mīûnda ya Utanu yamwe na Mwiai woo.

36.Ithyl Indl, tûkameka asu ala menyivasya Kwitû ûndû Ithyl tûmekaa ayltany'a?

37.Inyw'ī mwīna kī? Inyw'ī mūtusaa ata!

38.Inyw'ī mwīna Ivuku yīla mūsomaa nthīnī wayo?

39.Kana inyw'i vate nzika, mûkeethwa na kila mûkûnyuva ona kiva nthini wayo?

40.Kana inyw'î mwîna ûtianîo ona ûmwe wovanîtw'e Naitû Ithyî kûvika Mûthenya wa Uthayûûkyo kana inyw'î vate nzika, nîmûkethwa na syonthe ila mûketya?

41.Makülye mo nüü katī woo üla ükaüngamīa ündü üsu.

42.Kana mo mena 'atindany'a' ma Ngai? Maekei, IndI, mo maete 'atindany'a' asu moo, ethwa mo maneenaa w'o.

43.Muthenya ula w'o ukavuanw'a utheini, namo makeetwa matulitye-ndu mo ene, maikethwa matonya kwika u;

44.Metho moo makakumanīa nthī, *na* nthoni: ikamavw'īka mo; na ow'o mo nīmeetiwe matulye-ndu mo ene yīla

إِنَّ الْمُتَّقِينَ عِنْدُ رَبِّهِ مْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ ۞

أنتختل السليين كالنجرميان

مَا تَكُونِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ

اَمْ لَكُمْ كِتْبُ فِيهِ تَنْ رُسُونَ ﴿

إِنَّ لَكُوْ فِيهِ لَمَا عُنَيِّرُوْنَ أَنَّ

ٱ؞ٝڒڰؙۮٚڒؘؽؙؽٵڽ۠ۼڷؽڹٵڹٳۼۿؖڔ؈ؾۏؠ؋؈ٚڬڐؚڔڽٛ ڰڴۮؚڵٮٵۼٛڴؽؙؽ۞ٛ

سَلْهُمْ إِنَّهُمْ مِنْ إِكَ زَعِيْمٌ اللَّهُ مُ

ٱمْرَكُهُمْشُوكًا أَنْ فَلْيَأْتُوا بِشُرِكَا أَبِي هِمْرِ اِن ڪَانُوا صٰدِ قِيْنَ⊖

يُوْمَرُ يُكُسُّفُ عَنْ سَاقٍ وَ يُلْ عَوْنَ إِلَى التَّبِخُورِيُّ يَسْتَوْلِيْعُوْنَ ﴿

كَاشِعَةُ أَبْصَارُهُمْ تَرْهَعُهُمْ ذِلَةً * وَقَدْكَانُوا يُنْعَوْنَ إِلَى السُّجُوْدِ وَهُمْ سٰلِمُوْنَ ۞ mai muuoni na me aima, *ñdi mo* n*m̃aleile kw m̃' a*.

45.Kwa ūu, ekanai Nakwa na asu ala maleaa ndeto īno Yaitū. Ithyī tūkamathengeesya mo vakuvī na wanangīko ītambya kwa ītambya kuma vala mo matavesī.

46.Na Nyie ninimanengae mo ivinda; nundu walany'o Wakwa wi vinya.

47.Kana we kometasya mo Ituvi ûndû mekwoneka mailyî ta maemeewe nî thiî mûto?

48.Mo mena maŭndŭ ala matonekaa nīkana mo mamaandīke?

49.Kwa ûu we, îthîwa ûmîîsye kûkua mwîao wa Mwîai waku, na ndûkethwe ta ûla Mûndû wa îkûyû *Yona* yîla wamwîkaîlile *Mwîai wake* ausûîtwe nî kyeva.

50.Kethwa we ndwaavikiwa ni inee kuma kwa Mwiai wake, we vate nzika, ethwa ekiw'e ûtee wa ûkanga iûlû wa kilungu kyûmû kya nthi kithei, oyila wai atonya kwithwa atûlitwe mûtî ni andû make

51.Indî Mwîai wake nîwamûnyuvie we na nîwamûtw'îkîthisye *Omwe* wa ala alûngalu.

52.Na asu ala matetīkīlaa, nomende kūkumya we vandū vala Ngai Mwene Vinya W'onthe Okūnengete na mothyū moo mena Othatu yīla mo meew'a

ڡؙڬؙۯ۬ڹ۬ٷػڡؙؽؗؽؙػڒۣٮؙؠۿۮٙٵڷڮڔؽڿٝڛؙۺٚڒڲؙؙ ۼؚڽ۫ڂؽػؙڵٳؿڬڵٷؽۿ

وَأَمِلْ لَهُمْ إِنَّ كُنْدِى مَتِينًا

ٱمْرْتَشَنَّاهُمْ وَاجْوًا فَهُمْ فِينَ مَغْوَجُمْ مَّنْفَاتُونَ ﴿

المرعند هُمُ الْعَيْبُ فَهُمْ يَكُتُ بُونَ ۞

َ إِنَّ فَاصْدِوْ لِحُكْمِ دُبَاكَ وَلَا تُكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوْتِ لَذْ نَاذَى وَهُوَ مَكْظُوْمُ ۞

لُوٰلَآ اَنْ تَلَادُكُهُ نِعْمَةٌ فِنْ تَرْتِهِ لَئُمِدُ بِالْعَرَاثِ وَهُوَ مَذْمُوْرُ۞

فَاجْتَبْلُهُ رُبُّهُ فَجْعَلُهُ مِنَ الضِّلِحِيْنَ ۞

وَرَانَ يَكَادُ الَّذِيْنَ كُفُرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمُ لَيُ لَتَا سَيِعُوا الذِّكْرَ وَيَعُولُونَ إِنَّكَهُ لَيُجُنُونَ ۖ ﴾ Kīlilikany'a; namo maasya, 'Vate nzika, we ena nd00ka.'

53.Aiee, vai kīndū, īndī nī kīlilikany'a kwa nthī syonthe.

لَهُ إِنَّ وَمَاهُو إِنَّا ذِحْرٌ لِلْعَلِّينَ فَ

AL – HAAKKAH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nī tei.

- 2.Ula Utathûkîîka wa w'o!
- 3.Ula Utathūkīīka nī mwaū?

4.Ula Utathūkīīka wa w'o nī mwaū. Na nī kyaū kītonya kūūmanyīthya we Ula Utathūkīīka na wa w'o nī mwaū?

5.Mbaī ya Athamuti na mbaī ya Aati nīmamītw'īkīthisye mbaanga ya kīthuulumukīlo ta ya uvungu. 1*

6.Indî mo Athamuti nîmaanangiwe na îkūna yī vinya.

7. Namo Aati nīmaanangiwe na kīseve kyai kīuumīte,

8.Kīla We watumie kīuutana kwa motukū mūonza na mīthenya nyaanya ĩatĩanĩe, nīkana we ūtonye kwona andū mavalūkangīte na mothyū matulītye ndu, mailyī ta mīthamba ya mītende mīvalūkangu.

كَنْ بَتُ ثُنُودُ وَعَادُ بِالْقَارِمَةِ ۞

فَأَمَا نُنُودُ فَأَمْلِكُونِهِ إِنظافِيتِهِ ٥

ۄؙٲڡٚٵٵڎؙٷؙؙڡ۬ؽڴؙۏٳؠڔڹڿڞۯڞڕٵؾؽۊ۪۞ ڛۼٚۯڡٵٵؽؘۿؠؗٝۺڹۼۘؽٵڸ۪ٷٞڷؙڹؽؿڎٙٵڝٛٵۄۣ؞ ڂڛؙۄ۫ڡٞٵٚڡؙڹۯٵڶڡٞۅ۫ڡڔڣؽۿٵڝ۬ڗؿٚڰٲٮٛۿؙڞؙٳۼٛٵۮ۫ ڽڂٚڸڂٳۅؽؿڐۣڽٛ

¹ *Ngewa Ino yumitw'e nthini wa 'Kulani Ntheu 'Al-Qariah' Itavanitw'e ta 'Yauma yakuna-al-Naaso kalifraashil mabsus wa takunul-jibaalo kalehnil manfush' Al-Qariah 101:5-6 Müthenya Üla mbaa andü makeethwa mailyī ta syīmbalutya inyalīkāw'e, na iīma ikeethwa iityī ta w'ta mūsanūe. Kwa ūu ti kūvevenzeka kūvūthū Indī kwiwetwa ta mbaanga nene Ila Ietawe ni mbomu ila nene ta H-Bombs na Neutron Bombs na ila ingī. Unene wa mwatūkanīle ūsu ūwetetwe vaa nī ūla ūtonya kūthia iīma īkatwika ta mūtu.

9.We númonaa matialyo moo ona úmwe?

فَهُلْ تَرٰى لَهُمْرِمِنْ بَا**قِ**يَةٍ ۞

10.Na Valao na asu ala mai mbee wake, na misyi ila yang'uthulangilwe nimaendeeje na kwika nai.

وَجَآرَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلُهُ وَالْمُؤْتُولُتُ بِالْفَالِثِينَ

11.Na mo nîmaleile kûmwîw'a Mûtûmwa wa Mwîai woo, kwa ûu We nîwamakwatie mo na ûkumbatîlyo mûlûmu vyû.

فَعُصُوا رُسُولَ لَا يَمْ فَلَخَنَا مُ أَخْلُ و زَامِيةً ١

12.Nīw'o, yīla kīw'û kyambatie ī0lû, Ithyī nītwamûkuie inyw'ī na Ngalawa,

وَيَا لَنَا ظَنَا الْمَا أَنْ كُلُنُكُمْ فِي الْجَارِيَةِ فِي

13.Nīkana Ithyī tūtonye kūkītw'īkīthya ta kīlilikany'o kwoondū wenyu, na kana matū ala maiaa nthī matonye kwia.

لِنجْعَلُهَا لَكُوْ تَذَكِرُةٌ وْتَعِيهَا أَذُكُ وَاعِيّهُ

14.Na yila ivuvwa yimwe ya soo yikavuvwa,

فَإِذَا نُفِحَ فِي الصُّورِ نَفْنَهُ وَاحِدَةً فَ

15.Na nthī na iīma ikyūmbanw'a vamwe na īndī iivevenzwa īvevenza yīmwe,

وْخْيِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالْ فَلُكُلَّنَا وَكُلَّ قَاعِدَةً فَ

16.Mūthenya ūsu nīw'o Undū-Mūnene ūkavika.

فَيُوْمَ إِن وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ الْ

17.Na îtu yîkaatûkanîla katî, nayo yîkeethwa yî yonzu mûthenya ûsu.

وَالْتَقَتْتِ السَّمَا ﴿ فَكِي يَوْمِينٍ وَالْمِينَةُ الْ

18.Na alaīka makeethwa *maūngeme* kīla ngalī, na īūlū woo mūthenya ūsu alaīka *nyaanya* makakua Kīvīla-kya-Usumbī kya Mwīai waku.

وَالْعَلَكُ عَلَمَ اَزْعَآلِهَا ۗ وَيَمْدِلُ عَرْضَ رَبِكَ وُوْمَمْ يَوْمَدِذِ ثُلَوْيَةً ۚ قُ

19.Müthenya Üsu inyw'l mükavikw'a mbee wa Ngai: na vail kati wa sylmbithi syenyu kikatiala ki kivithe.

يُوْمَهِ إِنْ تَعْرَضُوْنَ لَا تَعْلَىٰ مِنْكُمْ خَافِيكُ

20.Na indi kwa ula ukanengwe utalo wake na kw'oko kwa aume, we akasya, 'Ukaj musome utalo wakwa.

21.'Vate nzika, Nyie ninamanyie kana ngakomana na útalo wakwa.'

22.Kwa ūu, we akeethwa na thayū wa ūtanu.

23.Nthīnī wa Mūūnda wī kūndū kūkīlīīlu,

24. Vala itūngo sya matunda ikethwa isūnzūūlīte vakuvī.

25.'Yai na mūinyw'a, mūtanīte nūndū wa meko *maseo* ala inyw'ī mweekie matukūnī ala mathelu.

26.Indī kwa ūla we ūkanengwe ūtalo wake na kw'oko kwa aka, akasya, 'Aa, ona kavaa takethwa ndinanengwe ūtalo wakwa!

27.Kana ngamanya útalo wakwa ní mwaú!

28. Nyie nenda takethwa útwio úsu ní mwíao kwoondú wa kûmbananga nyie!

29.Uthw'ii wakwa ndwina uuno kwakwa.

30.'Utonyi wakwa ni muthelu vyu.'

31.'Mūkwatei mūmwove na mblingū,

32.Indî mwîkyei we Ngienanî.

ڵٲٮؙۜٵڡؙؿؙٲۏڤٲڮڬؠٷؠؽؠؽڹٷٚۿػؙٷڷؙڡٚٙٲٷٞؗؗؗؗٵۛٷٷؖڷ ڮڂۑؽۿ۞ ٳڣٚڬڶڹ۫ڎؙٵڹٚ۩ڶڿ ڝٵڽؽٷ۞ ڡؙۿؙٷڣٷڞؙڎٷڗڂؽؿۄؖ۞

ن جنَّة عَالِيَة ۗ

قُطُوٰفُهَا دَانِيَةً ۞

كُلُوْا دَاشْرَبُوْا هَزَيْنَا بِمَا اَسْلَفَاتُمْ فِي الْاَيَّامِ الْمُعَالِيةِ

وَٱمَّا مَنَ اُوْقِ كِنْهَهُ ہِوْمَالِهِ لِاَ فَيَغُولُ يِلْيَتَيِنَ كُوْاُوتَ كِينْهِيَهُ ﴿

وَلَمْ ادْرِمَا حِسَابِيَهُ ﴿

لْلنَتُهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةُ الْ

مَّا اَغَنْ عَنِّىٰ مَالِيَهُ ۗ مَلَكَ عَنِّىٰ سُلطٰنِيَهُ ۚ مُلُدُوهُ تَعُلُّوهُ ۗ ثُنَّ الْدَحِدْمَ صَلْاً الْمُ 33.'Na mwovei na mūnyololo wa ŭasa wa mīkono mīongo mūonza;

34.'Nīw'o, we ndaamwītīkīla Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula-Münene,

35.'Na we ndaamaingīīsya andū kūīthya ngya.

36.Kwa ŭu, we ndena mûnyanyae vaa ŭmûnthĩ;

37.Kana liu ona wiva ateo mathambyo ma itau,

38.'Ala vate ûmwe ûmaîsaa ateo ene-naî maîsaa.'

LUKU 2

39.Indī aiee, Nyie nīīvīta na syīndū syonthe ila inyw'ī mwonaa,

40.Na syonthe ila inyw'I m0tasyonaa,

41. Isu vate nzika nīyo ndeto īla yaetiwe nī Mūtūmwa mūīkīle;

42.Na yo ti ndeto ya mūtili-wa-myalī; inyw'ī mwītīkīlaa o vanini!

43. Ona ti ndeto ya muoti wa ndoto; inyw'i musuvita o maundu mavuthu!

44.W'o ni úvuany'o kuma kwa Mwiai wa nthi syonthe.

45.Na ethwa we *nūwetete kwa* úvůngů ona kaûneeni kanini lūlů Waitů Ithyl,

فُمْرَنِي سِنْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُونُ

الله كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللهِ الْعَظِيْمِ

وُلا يَمُنْ عَلْ طَعَامِ الْسِنْكِيْنِ

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُهُنَا حِيدُمُ فَ

وَّلَا طُعُامُرُ إِلَّا مِنْ خِسْلِيْنٍ ﴿

إِنَّ الْمُنْ الَّهِ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ

فَلا ٱفْسِمْ بِمَا تُبْعِيهُونَ فَ

وُ مَا لَا تُنْحِمُ وَنَ ثُو إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيْجٍ ثُ

وَمَاهُوَ بِقَوْلِ شَاعِرْ قَلِينَلَا مَّا تُوْمِنُونَ ۗ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِمِنْ قَلِيلًا ثَا تَذَكَّرُونَ ۗ

تُنْزِيْلُ مِن رَبِ الْعٰلَمِينَ ۞

وَكُوْ تَقَوْلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَادِيلِ ﴿

46.Ithyī vate nzika, twīthwa twamūkwatie we na kw'oko kwa aûme,

47.Na îndî vate nzika Ithyî twîthwa twatilile mwîkiva wake wa ngingo.

48.Na vai ona ūmwe wenyu wal atonya kūmūsilla we kuma Kwitū Ithyl.

49.Na nī-w'o nī Olilikany'o kwoondū wa ala alūngalu.

50.Na, ow'o, Ithyi nitwisi kana ve amwe kati wenyu ala maleaa Syama Siitu.

51.Na vate nzika, ükeethwa mwambiliilyo wa kwilila kwa alei.

52. Na vate nzika, nī w'o wa w'o.

53.Kwa ûu, taîa syîtwa ya Mwîai waku, Ula-Mûnene.

وكفلنامنة بالتيين

ثُمَّ لَقُطْعُنَامِنَهُ الْوَتِينَ ﴾

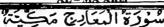
فَا مِنْكُومِن احدٍ عَنْهُ خجِرِيْنَ ٥

وَإِنَّهُ لَتُذْكِرُةٌ لِلْمُتَّقِينَ ۞

وَإِنَّا لَنُعْلُمُ اَنَّ مِنْكُونُمُكَّذِينِنَ @

وَإِنَّهُ لَحَنْوَةٌ عَلَى الْكَفِيٰنِ ۞

وَإِنَّهُ لَحَقُ الْيَقِيْنِ ۞ ﴾ فَسَيِّحْ مِاسْمِرَتِكِ الْعَظِيْمِ۞

AL – MA'ARIJ (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Mûkûlya akûlasya Tûlû wa ûsilîlo ûla ûkilîlye kûvika.
- 3.Iûlû wa alei, ûla vate ona ûmwe ûtonya kûvetanga.
- 4.Nī kuma Kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa ivila nene.
- 5.Alaīka na Veva syambataa Kwake Mūthenyanī ūmwe ūla ūasa waw'o nūndū ūmwe na myaka ngili mīongo ītano.
- 6.Kwa ûu îthwa na ûmîlsyo na ûmîlsyo wa kwendeesya.
- 7.Mo mawonaa w'o wi vaasa muno,
- 8.Indî Ithyî tûwonaa kwîthwa wî
- 9.Mûthenya ûla îtu yîkekala ta îvulû îtheûkye.
- 10.Na iima ikeethwa iilyi ta mavuti ma w'ia wa ilondu,
- 11.Na mūnyanya ndakakūlya ūvoo wa mūnyanyae.
- 12.Mo makaiwa menene mūndū na ūla ūngī, na ūla mūvītany'a akenda kwīyovosya we-mwene kuma ūsilīlonī

ينسير الله الزُّحْمَٰنِ الرُّحِيْسِمِ ٥

سَالَ سَآبِلُ بِعَثَابٍ وَاقِعِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ الل

فِنَ اللهِ ذِي الْسَعَادِجِ ٥

تَعْرُجُ الْمَلْمِكَةُ وَالرُّوْحُ النِيهِ فِي يَوْمِ كَانَ مِغْدَادُةُ عَنْسِبُنَ الْفَ سَنَةٍ ٥

فَاصْبِرْصَنْرًا جَيِيْلًا۞

إِنَّهُ مُ يَرَوْنَهُ بَعِيْدًا ۞ وَنَزَلِهُ قَرَيْنِكِا۞

يُؤِمُّ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهُلِينَ

وَ تَكُونُ الْجِبَالُ كَالْمِهْنِ ٥

ۯڵٳێڟؙڂؠؽڞؙڂؠؽٵڰ

ئېقىرەنئەغ يۇدالىنجور ئۆيفتىرى مىن عَلَاپ يۆمىدى بېزىئە ۋ wa mûthenya ûsu kwa *kumya* syana syake,

13.Na mūka wake na mwanaa nyinyia wake,

14.Na andū ma ndūū sya mūkautī ma nyūmba yake ala mamūnengete ūtūo.

15.Na *kumya asu onthe* ala me ĩ0lũ wa nthĩ, nongi nữtonya kwĩyovosya wemwene *tũ*.

16.Indī aiee! Vate nzika, nī ûm0ī wa Mwaki,

17. Uisuuvüanga kiikonde kya mwii ona küvika maleenyüni ma mwii.

18.W'o ükamwîta we üla waalyükile na küsyoka îtina

19. Na woombanisye Othw'ii na awia.

20.Nīw'o, mûndû asyaītwe ate mûmīīsya na e kīw'īu.

21.Yīla ūthūku wamūkiita we, ausūītwe nī ijo.

22.Indī yīla ūseo wamūvalūkīla, we

23.Indī ti asu ala mavoyaa.

24. Asu ala maaatianiasya Mboya syoo,

25.Na asu ala nthīnī wa ūthw'ii woo, ve kīlungu kyaw'o kīsīkīe.

وصاحبته وآخيه

وَ مَصِيْلَتِهِ الْمِنْ تَنْوِيْهِ

ومَنْ فِي الأرْضِ جَينِعًا ثُمَّرً يُفِيدِي

كلا إنها يظن

نَزَّاعَةً لِلشَّوٰى ﴿

مَنْ عُوا مَن أَذِيرُ وَتُولِي فَي

وَجَمَعَ فَأَوْغُ۞ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ صَلْوُمًا ۞

إِذَا مَسَّهُ الشُّرُجُزُوعُانَ

وْإِذَا مَنَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا فَ

إلا النصلان في

الَّذِيْنَ هُمْرَعَلَ مَنَّا تِهِمْ دَآبِمُوْنَ ﴾ وَالَّذِيْنَ فِنَ آمُوَالِهِمْ حَثَّ مَعْلُوْمٌ ۞ 26.Kwoondū wa mūvoyi na kyonze kila kitavoyaa.

27.Na asu ala metîkîlaa Mûthenya wa ûtwio kana nî wa w'o,

28.Na asu ala mena wia wa ūsilīlo wa Mwīai woo----

29.Nīw'o üsilīlo wa Mwīai woo ndwathūkīīka.

30. Na asu ala masúvíaa mothei moo---

31.Ateo kwa iveti syoo na kwa ala moko moo ma aume mamaungamie; ow'o asu ti ma kutulwa muti;

32.Indī asu ala mamanthaa kūvītūka vau, aa nīmo eki-ma-naī.

33.Na asu ala masyallasya mawivito moo na motianio moo.

34. Na asu ala alûngalu mokûsînî moo.

35. Na asu ala maungamiaa Mboya syoo.

36.Aa makeethwa nthini wa Miunda me ataliku.

LUKU 2

37.Indî ala matetîkîlaa mena kyaû, ûndû mo mokaa kwaku mekalaatîte,

38.Kuma ngali ya kw'oko kwa aume kwaku na kuma ngali ya kw'oko kwa aka, me nguthu syina kivathukany'o?

المتاليل والمعروم

وَالْإِنْ يُنْ يُصَلِّونُونَ بِيَوْمُ اللِّهِ بِنِي ۗ

وَالَّذِيْنَ هُمْ مِنْ عَذَابٍ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۞

إِنَّ عَنَّابَ رَيْهِمْ فَيْرُ مَا مُؤْتٍ ۞

وَالَّذِيْنَ هُمْ لِفُرُوجِهِ مُرخِطُلُونَ ۞ إِلَّا عَلَى اَزُواجِهِ مُراَوْمًا مَلْكَتُ اَيْمَانُهُ مُؤَلِّئَهُ غَيْرُ مَلُومِيْنَ ۞ فَيَنِ ابْتَنِي وَزَامَ ذٰلِكَ فَأُولَٰبِكَ هُمُ الْعُدُونَ ۞

وَالْزِينَ هُمُ إِلَّا مُنْتِهِمُ وَعَهْدِ هِمُ رُعُونَ ٥

دَالَّذِيْنَ هُمْ شِهَالْ تِهِمْ تَالَيِمُوْنَ ۖ وَالَّذِيْنَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُعَافِظُوْنَ ﴿ وَالَّذِيْنَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمُ يُعَافِظُوْنَ ﴿ مَعْ الْوَلِيْكَ فِيْ جَنْتِ مُكْرَمُوْنَ ۗ ﴿

فَمَالِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا تِبَلَّكَ مُهُولِويْنَ ﴿

عَنِ الْيَعِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِيْنَ ۞

39.Kīla mundu katī woo ekwatasya kulika nthīnī wa Muunda wa Utanu?

40.Tiw'o! Ithyī nītūmombīte mo na kīla mo makīsī.

41.Indī aiee, Nyie nīīvīta na Mwīai wa maumīlonī na mothūīlonī, kana Ithyī, twīna ūtonyi----

42.Kūmaete angī aseo kwīmo vandū voo, na Ithyī tūitonya kūsiīīwa nthīnī wa mawalany'o Maitū.

43.Kwa ûu, ekanai namo maendee na ngewa yoo nthûku na mathaûke kûvika makomane na ûla mûthenya woo mo mathawa.

44.Müthenya üla mo makauma mbūanī syoo ta mekalaatīte melekele ieleelonī syoo.

45. Metho moo makumanie na nthi; na mo makavw'ikwa ni nthoni. Usu ni muthenya ula mo mathiwe.

ايُطْمَعُ كُلُّ امْرِيُّ مِّنْهُمُ اَنْ يُّنْ خَلَ جُنَّرَ كَيْمٍ ﴿

فَكُ ٱقْسِمُ بِرَبِ الْكَشْهِ قِ وَالْمُغْدِبِ إِنَّا لَعْدِ وُلْكَ

عَلَّ أَنْ بَبُلْولَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا غَنُ بِمُسْبُوْقِيْنَ ۞

فَذَرْهُمْ يَخُوْضُوا وَ يُلْعَبُوا حَتَّى يُلْقُوا يَوْمَهُمُ الَذِي يُوعَدُونَ۞

يُوْمُ يُخُرُجُونَ مِنَ الْاَجْلَاثِ سِرَاعًا كَأَ نَهُمُ إِلَّى نُصُّبٍ يَنُوْنِهُونَ ﴿

خَاشِعَةً ٱبْصَادُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۚ ذَٰلِكَالُيُومُ ﴾ الَّذِئ كَانُوْا يُوعَلُونَ۞

NUH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Ithyī nītwamūtūmie Noa kwa andū make, *akyasya*, 'Makaany'e andū maku mbee wa ūsilīlo wī woo ūtanamavikīa.'

3.We aisye, 'Inyw'ī andū makwa, vate nzika, Nyie nī Mūkaanany'a mumīlu kwenyu,

4.Nīkana mūmūthūkūme Ngai Mwene Vinya W'onthe na kūmūkīa We na mūimbīw'a Nyie.

5. We akamuekea inyw'l nal syenyu na kumunenge inyw'l lvinda, kuvika lvinda ylla yltw'ltwe. Niw'o, lvinda ylla yltw'ltwe ni Ngai Mwene Vinya W'onthe ylitonya kutungwa ltina ila yo yavika. Takethwa inyw'l nimwamanyie tu!'

6.We aisye, 'Mwlai wakwa, Nyie nlinimetite ando makwa otuko na mothenya,

 7. Indî kûmeta mo kwakwa kûtumîte mo makîa makauma kwakwa îyaa mûno vyû.

8.'Na kīla īvinda nyie nametie mo nīkana We ūtonye kūmaekea mo, mo meekīie syaa syoo nthīnī wa matū moo. na meelingīlile ngūa syoo na maendeea nthīnī wa ūthūku woo, na meethwa na ūng'endu mūvītūku. لِسُعِراللهِ الرَّحْسُنِ الرَّحِيْدِ ٥

إِنا آرْسُلْنَا نُوْحًا إِلْ قَوْمِهُ آنُ آنُونُ وَوَمَكُ مِنُ قَدْلَ أَنْ الْمُؤْمَ عَذَاتُ آلِنِيمُ

قَالَ يِعَوْمِ إِنِّي لَكُوْ نَذِي لِكُوْ مَنِي لِنَّ مُمِينً فَي

اَتِ اغْمُدُوا اللهُ وَاتَّعَوُّهُ وَاَطِيْعُوْنِ ۞ يَغْفِرُ لَكُوْرِمِّنْ ذُنُّوْمِكُمْ وَيُوَّخِوْكُمْ اِلَّى اَجَلٍ ﴿ فَيْ الْمُسَنَّةُ وَانَّ اَجَلَ اللهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّوُمُ لَوَكُنْتُمُ تَعْلَمُوْنَ۞

قَالَ رَبِ إِنْ دَعَوْثُ قَوْمَىٰ لِيُلَاَّ نَهَا رُاقَ

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعُآءِ فِي إِلَّا فِرَازًا ۞

وَا ذِنْ كُلْمَنَا دَعَوْنَهُمْ لِتَغُوْدَ لَهُمْ جَعَلْخَا اَصَائِعُهُمْ فِنَّ اٰذَانِهِمْ وَاسْتَغْشُوا ثِيَّا بَهُمْ وَاَصَرُّوْا وَاسْتَكْبُرُّوا اسْتِكْبَارًا ۞ 9. 'Indî Nyie nînamathokisye mo nzîanî Yaku ütheinî.

10.'Na Nyie ninamatavisye mo ūvoo mbee wa andū, na *ota ūu* nīnaneenie namo kīmbithīnī.

11.'Na Nyie naisye, 'Manthai ûekeo wa Mwlai wenyu; nûndû We nî Mûekanli-Mûno Vyû.

12.'We akamutheesya inyw'ī mbua kwa wingī.

13.'Na We akamwîkîa vinya inyw'î na ūthw'ii *na* syana, na akamūnenga inyw'î mīūnda na We akamūnenge inyw'î mbūsī.

14.Mwina ki inyw'i undu muteuweta ndaia kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

15.'Na kwa úla w'o We númúmbíte inyw'î nthíní wa sylkalo.

16.'Inyw'ī nomwaasisya ûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmbîte matu mûonza ngoi îûlû wa ngoi?

17.Na We niwikiite mwei nthini wamo ta kyeni, na ayitwikithya syua ta taa?

18.'Na Ngai Mwene Vinya W'onthe numukilitye inyw'i Tulu wa nthi ta kukila kwa imea.

19.'Indī We akamūtūnga inyw'ī nthīnī wayo na kūmūete inyw'ī kwa nzīa ya mwanya.

ثُهُ إِنِّ دَعُونُهُمْ جِهَارًا ۞

ثُمَّرِانِيَّ أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمُ إِسْرَارُانَ

نَقُلْتُ اسْتَغْفِي وَارْبَكُمْ إِنَّهُ كَانَ عَفَازًانَ

يْزْمِيلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُوْ مِنْ وَالْأَقْ

وَيُسْدِيوَكُمْ بِأَفْوَالٍ وَبَيَانِنَ وَعَبَعَلْ لَكُمْ جَنَٰتٍ وَيُعْمَلُ لَكُمْ اَنْهُوّا ۞

مَا لَكُوْكَا تَرْجُونَ فِلْهِ وَقَالَاكُ

وَ قُلْ خَلَقًاكُمْ آطُوارُا

ٱلْغِرَّرُواكِيْفَ خَلَقَ اللهُ سَنِعَ مَعْوْتٍ طِبَاقًا ٥

وَجَعَلَ الْقَدَرَ فِيهِنَ ثُوْرًا وَجَعَلَ الشَّيْسَ سِرًا حَاْنِ

وَاللَّهُ ٱنْبُنَكُوْ قِنَ الْاَرْضِ نَهَا ثَالَىٰ لُمَّرَ يُعِيدُ كُنُرْ فِيْهَا وَيُخْرِجُكُوْ إِخْرَاجًا@ 20.'Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amyumbîte nthî yî mbaamu kwoondu wenyu.

21.'Nīkana inyw'ī mūtonye kūkīlanīlya nzīanī īla mbaamu.

LUKU 2

- 22. Noa aisye, 'Mwlai wakwa, mo nimaleete kumbiw'a nyie, na mamuatile ula uthw'ii wake na syana syake syongelete wanangiko wake.
- 23.'Namo nimaseŭvitye nzama yi vinya.
- 24.'Namo nimatavanasya *Omwe na Ola Ongi*, 'Mūikatie ngai syenyu ona vanini. Na mūikatie Waddi kana Suwa, kana Yakuthi kana Yaauku na Nasili.'
- 25.'Namo nīmamathyoekisye aingī; ona We ndūkamongeleele alei ateo nthīnī wa īvītyo vyū!
- 26.Mo nîmanyw'îthiw'e kîw'û nûndû wa naî syoo na matw'îkîthw'a ma kûlika Mwakinî. Namo mayaaîthîa amatetheesya moo ene mbee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.
- 27.Na Noa aisye, 'Mwlai wakwa ndukamutie ona umwe wa alei ta ekali ma lulu wa nthi:
- 28.'Nūndū, ethwa We nūūmaeka mo, makamathyoekya tū athūkūmi Maku na maikasyaa andū aseo ateo mwene naī na mūlei.
- 29.Mwiaii wakwa:Ndekee nai nyie na atu mia makwa, na kila mundu walikile nyum bani yakwa e mwikaloni wa kwitikila,na e tikili na etikili aume na etikili ma aka;ateo Ndukamaingivisye alei ateo mawanangiko!

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُو الْآرْضَ بِسَاطًا إِنَّ

﴾ نِتَسُلُوٰا مِنْهَا سُبُلُا فِيَاجًا ﴿ `

عَالَ نُوحٌ رَّبِ إِنَّهُمْ عَصَوْنِ وَالْبَعُوْا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَا لَهُ وَوَلَكُهُ ۚ إِلَا خَسَارًا ۞

وَمَكُونُوا مَكُوا كُيِّارًا ﴿

وَقَالُوَا لَا تَذَرُّنَ الْهَتَكُمْ وَلَا تَثَارُنَّ وَدَّاوَ

وَقَدْ اَضَالُوا حَكَيْنِهَا هُ وَلَا تَزِدِ السَّلِيلِينَ الْأَ ضَلْلًا ۞

مِثَا حَطِّنِيْتِهِمْ ٱغْرِفُوا فَأَدْخِلُوا فَارَاهُ فَلَغَ بِحَبِلُوْا لَهُوْ مِنْ دُوْنِ اللهِ اتْصَارًا۞

وَعَالَ نُوحٌ زَبِّ لَا تَنَادُعَلَ الْأَرْضِ مِنَ الكَوِيْنَ دَيَّارُانَ

اِكَالَىٰ إِنْ تَنَارُهُمْ يُضِالُوا عِبَادَكَ وَكَا يَلِئُكُوٓ اِلْاَ قَاجِرًا كُفَارًا۞ رَبَّ الْحَمْ لِهَ وَلَا الِدَىٰ وَلِمَنْ وَخَلَ يَهْتَى مُوْمِنَا وَ إِلْمَانُونِيْنَ وَالْمُؤْمِنْتُ وَلَا تَزِدِ الظّلِينِيْنَ الْآتِبَالَاٰ ﴿ فَا (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ulau, Usuîtwe nî tei.

- 2.Asya, 'Nīkūvuanītw'e kwakwa kana nguthu ya Mayini nīyeethukīīsye, namo maasya, 'Kwa ūla w'o, ithyī nītūmīw'īte Kulani īla nī ya kūseng'ya,
- 4.'Na ithyĩ nữwữtkīkīlaa kana ūtonyi wa Mwīai waitū wī Tūlū mūno. We ndeyoseete mūka kana mwana We-Mwene.
- 5.'Na *nī w'o* ala atumanu katī waitū nīmakothaa kūneena ūvūngū mūvītūku ĩūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.
- 6.Na ithyl twasūanlaa kana andū na Mayini maitonya kūneena ūvūngū lūlū wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ona Indīl.
- 7.'Na mûno andû amwe katî wa ala angî makothaa kûmantha ûsûvîo wa andû amwe kuma katî wa Mayinî, na *ûu* mo nîmamongeleele ûng'endu *ala maî ma mbee*:
- 8.Na mūno mo masūanīie, otondū inyw'ī mūsūanīaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe ndakokīlya Mūtūmwa ona ūmwe ona īndīī

بنسيرالله الزّعلن الزّينو

قُلْ أَرْجِي إِنَّ أَنَّهُ السَّكُمُ لَقُرُ قِرَى الْجِيِّ فَقَالُوْآ وَالسَّعْنَا فَزَانًا جَبُّالُ

ؿۿیِی اِلَی الرُّشٰدِ فَأَمَنَا بِهُ وَ لَنْ نُشْرِكَ بِرَیْنَا ۖ احَدَانَ

وَ أَنَّهُ تَعْلَى جَنُّ رَبِّنَا مَا اتَّخُذَ مَاجِبَةٌ وَلَارُلُأُ۞

وْاَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيْهُنَّا عَلَى اللهِ شَطَطُانَ

وَاتَا طَنَنَا آنَ لَنَ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنَّ عَلَى اللهِ كُذِيبًا أَنْ

ٷٞٲٮۜٛٞڰؙڰٲڽؘڔۣۼٳڷؙۺؚٙٵڵٟڹٝڛؽڡؙۏڎؙۏؽؠڔۣۼٳڸ ڝؚۜڽٵڶڿؚؾ۪ٚٷؘڒٲۮؙۏۿؙمُرۯۿڟۧٵ۞

وَانَهُمْ وَطَنُوا كُمَا طَلَنْتُمْ إِنْ لَنَ يَبْعِثَ اللهُ أَمُّلُكُ

9.Na ithyi nitwamanthie kwenda kuvika ituni, indi tweethie yusuite asuvii me vinya na ndata ila iathanaa.

10.Na ithyî twakothaa kwîkala ivîlanî imwe syayo kwîthukîîsya. Indî ûla ona

wīva wīthukīlasya yu, ethīaa ndata īla iathanaa imūmandīkie we.

1 i Na ithyi tuyisi kana uthuku nutw'itwe kwa asu ala me iulu wa nthi kana ethwa Mwiai woo nutw'ite kindu kiseo kwoo.

12.'Na amwe maitu ithyi ni alungalu na amwe maitu ni athyoeku; na ithyi twi nguthu syina mawoni me kivathukany'o.

13.Na ithyī nītwīsī kana tūitonya kūthokoany'a walany'o wa Ngai Mwene Vinya W'onthe Tūlū wa nthī, ona ithyī tūitonya kūkīa kuma vala We ūī.

14.Na yîla ithyî tweew'ie wîtano wa ūtongoi, ithyî nîtwawîtîkîlile. Na we ûla ūmwîtîkîlaa Mwîai wake ndena w'ia wa wasyo kana ûla ûte-ûlûngalu.

15.'Na amwe maitū nīmamwīnyivīasya Ngai na amwe maitū nīmathūkīte kuma nzīanī īla ya w'o. Na asu ala menyivasya kwa Ngai—aa nīmo ala mamanthaa nzīa īla ya w'o.

16.Na ta kwa asu ala *melelūkaa kuma* nzīanī īla ya w'o, mo nīmo ngū sya Ngiena.

17.Na ethwa mo makekala nzīanī īla ya w'o, ithyī vate nzika, tūkamanenge mo kīw'ū kingī kya kūnyw'a,

وَانَا لَسَنَا السَّمَا أَ فَوَهَدُنْهَا مُلِثَتْ حَرَسًا شَدِيْدًا وَشُهُوا ﴾ وَانَا كُنَا نَفْعُدُ مِنْهَا مَعَاعِدَ السَّنْعُ فَنَ لِنَهْمِ الْأِنَّ يَهِدُ لَهُ شِهَابُا رَّصَدُانُ

ٷٵڬٵ؇ٙٮؘؙؽ۬ڔػٙ۩ؘۺۘڒٞٛٵڔ۫ؽؽؠٮۜؽ۬ڣۣٳ؇ؘۯۻؚۄٚڒڒۯۮ ؠڝؚڂڗڹ۠ۿؙڂڔۯۺؘڰڷ۞

ٷٵۘڡٞٵڡڝ۬ٚڸػٷڽ وَمِثَادُوْنَ ذٰلِكَ كُنَّا طُوْآيِقَ قِدَدُا۞

ا َ اَقَا ظَلَنَآ اَنْ لَنْ لُمْجِزَاتُهُ فِي الْأَرْضِ وَلَنَاتُجِزَةُ هَرَيًا هُ

وَٱتَا لَيَّا سَيِعْنَا الْهُدَّى اٰمَنَا بِهُ فَسَنَ يُؤْمِنَ بِرَبِّهِ فَلَا يَنَافُ بَغْسًا وُلارَحَقًا ۞

كَاكَا مِنَا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَا الْفَسِطُونُ مَنَ اسْلَمَ الْفَرِيطُونُ مَنَ اسْلَمَ الْفَرِيطُونُ مَنَ اسْلَمَ

وَأَمَّا الْفْسِطْوْنَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴾

وَّانَ لَوِاسْتَقَامُوٰا عَلَى الطَّوِيْقَةِ لَاسْقَيْنَهُمْ مَّلَاَ ۗ خَدَقًاهُ 18.Nīkana Ithyī. tūtonye kūmatata mo nakyo. Na ūla ona wīva ūalyūkaa kuma ūlilikany'onī wa Mwīai wake---We akamūluuta we nthīnī wa ūsilīlo mwai mūno.

19. Na kūndū kw'onthe kwa ūthaithi nī kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe; kwa ūu, ndūkamwīkaīle ūngī ona wīva ūtee wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

20.Na yīla Mūthūkūmi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe ūūngamaa aimūvoya We, mo nīmamūmbanīaa we, ovakuvī kūmūthitya.

LUKU 2

- 21. Asya. 'Nyie nivoyaa kwa Mwiai wakwa tū, na Nyie ndimwiananasya ona umwe Nake.
- 22. Asya, 'Nyie ndina ûtonyi wa kûmwîka inyw'î naî kana ûseo.'
- 23. Asya, 'Vate nzika, vai ütonya künzüviana na üsililo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, kana ngona vandû va kümwivitha We.
- 24. Utonyi wakwa no kuvikya Uvuany'o tu kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe, na motumane make.' Na kwa asu ala maleaa kumwiw'a Ngai Mwene Vinya W'onthe na Mutumwa Wake ve Mwaki wa Ngiena, vala mo makekala ivinda iasa. iasa muno.
- 25.Mo makaendeea na kūlea kwītīkīla kūvika mone kīla mo mathītwe, na omītūkī mo makamanya nūū ūla

لِنَفْتِنَهُمْ فِيْنِهُ وَمَنْ يَنْعُرِضْ حَنْ ذِكْرِرَتِهِ يَسْلُكُهُ عَذَابًا صَعَدًا آه

وَّانَّ الْسَنْجِكَ لِلْهِ فَلَا تَذْ عُوْامَعُ اللهِ اَعَدُالَ

ٷٵٛڬۜٷڬٵڡٞٲڡڒۼؠ۫ۮؙ۩ڵۄؽڶٷٷٷڰڋۉٳؽڴٷٮؙٷ ﴿ عَلَيْهِ لِبَكْ١١ٛ۞

قُلْ إِنَّا أَذْعُوا رَبِّنْ وَلَّا أَشْرِكُ بِهِ آحَدُوا

قُلْ إِنِّ كَا ٱمْلِكُ لَكُمْ صَرَّا وَلَارَشَدُا ۞ قُلْ إِنِّ لَنْ يَجْنِدَنِي مِنَ اللهِ ٱحَدُّهُ هُ وَكَنْ ٱجِدَ مِنْ دُوْنِهِ مُلْتَحَدُّا ۞

إِلاَ بَلْغُا مِنَ اللهِ وَرِسْلْتِهُ وَ مَن يَعْصِ اللهَ وَ رَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَجَهَ مَ خَلِدِيْنَ فِيهَا آبَدُهُ أَهُ

عَنِّ إِذَا رَاوُا مَا يُوْعَلُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَسَنَ اضْعَفُ نَاصِرًا وَ اعَلُ مَكَدًا @ mûtetheesya mwonzu mûno na wîna útalo mûvûthû wa andû.

26.Asya, Nyie ndyisi kana kila inyw'i mwathitwe ki vakuvi kana Mwiai wakwa akile ivinda yi vaasa.

27. We Mûmanyi wa maûndû ala matonekaa; na We ndamûnengae ona ûmwe ûnene lûlû wa ûsumbîki Wake wa maûndû ala matonekaa.

28.Ateo we ûla We ûmûnyuvaa ta Mûtûmwa *Wake*. Na mbee wake we na îtina wake we vangangaa alaîka ta asûvîi.

29. Nīkana We atonye kūmanya kana mo Atūmwa Make nīmavikītye Motūmane ma Mwīai woo. Na We aithyūlūlūkīte syonthe ila mo mena syo na We nīw'iaa ūtalo wa svīndū syonthe.

قُلْ إِنْ اَدْدِيْ اَقَدِيْتُ مَّا أَوْعَدُوْنَ اَمْ يَجْعُلُ لَهُ رَبِّنَ اَمَدُ ا

عُلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهَ آحَدًا ﴿

ٳڰٙ مَنِ انتَضَٰى مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنَ بَيْنٍ يَكَيْهِ وَمِن خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿

لِيَعْلَمَ آنْ تَدْاَبَلُغُوا رِسْلَتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِسَا فِي لَدَيْهِمْ وَالْحَصْرُكُلُ ثَنَى عَلَادًا ۞

سُوْرَةُ الْمُرَّمِٰلِ مَكِيْعَةُ

TO YEAR

AL - MUZZAMMIL (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إنسيرالله الزخلن الزجير

2. We Ola willingite we-mwene na kitonyeo kiasa.

يَأْيُهَا الْمُزْمِيلُ ۞

3.Ungama *nthīnī wa Mboya* ūtukū ateo kīlungu kīnini kya w'o----

مُوالِيُلَ إِلَّا قِلِيُلَّاقُ

4.Nyunzu ya w'o, kana ûnyivangye mbee wa ûu.

يْضِغُهُ آوِانْقُصْ مِنْهُ وَلِيْلًا ﴿

5.Kana wongelange vanini mbee wa 0u—na misome Kulani kavola na kwa kusuania 1 *

ٱوْزِدْعَلَيْهِ وَرَبِّلِ الْقُوٰانَ تَوْيَيْلًا ۞

6.Nīw'o, Ithyī twīkw'ilīīla we Ndeto ngito.

وكاسَنْلِقِلْ عَلِيْكَ تَوْلَا ثَوْتِيلًا ۞

7.Nīw'o kūkīla ūtukū nī nzīa ya vata mūno vyū kwa kūkīlya thayū vinya na nīkwīkaa ūndū mūnene mūno lūlū wa ndeto sya mbova.

إِنَ نَاشِئَةَ الَّذِلِ هِيَ آشَدُ وَطَأَ وَآقُومُ قِيْلًا ۞

8.We ow'o, mūthenya nīwīthīawa maūndū maingī mūno maatīanīe.

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِسَبْعًا كُلُونُيلًا۞

¹ *Ndeto 'Thiyabaka' nītonya kūweta ngoo îndī īkaneenwa ta nthimo. Indī thīna nīkana ndeto 'thiyab' yaasya ngūa kana itonyeo. Kwa ūu, ikawetwa ta nthimo ūalyūlo ndūtw'īka ngoo. Vangī nīvatonya kwīthwa 'Thiyabaka' nthīnī wa ūneeni ūū nītonya kūneena īūlū wa aatīīi ma Mūtūmwa s.a.w na ala angī me vakuvī nake we. Ualyūlo ūū wīmūnenge mūsomi Ūnyuvi mūnene wa w'o.

9.Kwa ûu, lilikana syîtwa ya Mwîai waku, na înengane we mwene Kwake na ûthaithi musûu.

10.We nī Mwīai wa Umīlonī na Uthūīlonī; vai Ngai ateo We; kwa ūu, mwose We ta Mūsūvīi waku.

11.Na ûmīīsya maûndû onthe ala mo maneenaa; na taanīsya namo na mwīkalo mwaīlu.

12.Na ndekanîlye Nyie Nînyioka na asu ala maleaa *Ula w'o*, mena maundu mavuthu na wingî wa syindu; na manenge mo îvinda înini.

13. Vate nzika, vamwe Naitů ve mbingů ngito na Mwaki wi woo.

14.Na kyaûya kîla kîtaa na ûsilîlo wî

15.Müthenya üla nthī na iīma ikathingitha, na iīma ikeethwa iilyī ta ivumbu iūng'uthalangwa.

16.Nīw'o, Ithyi nītūmūtūmie inyw'i Mūtūmwa, Ula nī ngūsī lūlū wenyu, otondū Ithyi twamūtūmie Mūtūmwa kwa Valao.

17.Indî Valao nîwaleile kûmwîw'a Mûtûmwa, kwa ûu, Ithyî nîtwamûkwatie we na îkwata îthûku.

18.Inyw'î îndî, ethwa inyw'î nîmûûlea kwîtîkîla, mûkeesiîla ata inyw'î ene lûlû wa mûthenya ûla ûkaalyûla nzw'îl sya syana kwîthwa mbuî?

وَاذْكُواسْمَرُدَيْكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْسِينُكُونَ

ۯۻؙٵؙٮؙڂڔؾٷٵڶٮۼۅؠ؆ٚٳڶڎٳڷ<mark>ٳۿؙۅٵۼؖؽؘۮؙڐ</mark> ۅؘڮؽؙڴ۞

وَاصْبِرْعَلْ مَا يَقُولُونَ وَالْمُجُرْمُمُ مُجُوَّا جَيَّكُ ١

وَدُونِ وَالْمُكَذِينِينَ أُولِي النَّعْمَةُ وَمُولُمُ فَلِيُّكُ

إِنَّ لَكَ يَئَا أَنْكَالَّا قَجَدِيمًا ﴿

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَدَابًا ٱلنِيثًا ﴿

يَوْمَ تَرْجُفُ الأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَوْنَيْبًا قَهِنِلًا ۞

إِنَّا آنَهُنْنَا الِيَكُمْرَبُسُولَاهُ شَاهِدًا مَلَيَكُمُ حَكَمَاً آرْسُلْنَا آلِل فِزَعْوْنَ رَسُولًا ۞

كَعَفْ فِرْعَوْتُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَهُ أَخَذَّاهُ رَبِيلًا

فَكَنَفَ تَشَقُرُنَ إِنْ كَفَمْ تُمْرِيَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَاقَ شِيْبَا ٰهُ ۖ 19. Müthenyanî ûsu îtu yîkaatûanîlw'a katî na ûtianîo Wake ûkeanîlw'a.

20.Uu vate nzika nī ülilikany'o. Kwa üu, müeke we üla ünükwenda, akwate nzīa ya kwa Mwīai wake.

LUKU 2

21. Vate nzika. Mwiai waku niwisi kana we nioongamaa oiyoya kwa ilungu ili katī wa Itatū sva ūtukū na na mavinda angī nvunzu kana kīlungu kva katatū kvaw'o, na ota ûu nguthu va asu ala we Na Ngai Mwene Vinya winamo. W'onthe nütalîllaa kîthimo kya ütukü na mûthenva. We niwisi kana inyw'i mūitonya kūsūvīa kīthimo kya w'o, kwa ûu We nûmwelekele inyw'î na tei. Somai Indī, Kulani mūno vala ve ūvūthū We niwisi kana amwe kati kwenvu. wenyu nimatonya kwithwa me awau na angî ala matonya kûkita nzîanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe klanda klseo. wĩva 0la Na űseo ona invw'ī mūūtongosva mbee wenyu kwoondū wa mathavũ menyu, műkawíthía vamwe na Ngai Mwene Vinva W'onthe wi museo mbee na munenange nthini wa Ituvi. Na manthai ūekeo wa Ngai Mwene Vinva W'onthe. Vate nzika. Vinva W'onthe Mwene Ngai Mūekanīi-MŪno-Vvū, Usūītwe nī tei.

إلسَّنَا أَمْنْفَطِنَّ بِهِ كَانَ وَعَلْ لَا مَفْعُولًا ١

إِنَّ هَذِهِ تَذْرَرُونُ فَنَنْ فَأَمْ الْغُذُ إِلَّهُ سَبِيلًا ﴿

إِنْ رَبَّكَ يَعْلَمُ آنَكَ تَعُوْمُ اَذَ فَى مِن شُلْتَي النّيلِ وَيَضْفَهُ وَ ثُلُثُمُ وَطَلْبِفَهُ مِن اللّهِ بْنَ مَعَكُ وَاللّهَارُ عَلِمَ اللّهِ بْنَ مَعَكُ وَاللّهَارُ عَلِمَ انْ اللّهَ بُعُمُوهُ وَاللّهَارُ عَلِمَ انْ اللّهُ انْ تَعْصُوهُ وَاللّهَارُ عَلِمَ انْ اللّهُ اللّهُ وَاللّهَارُ عَلَمُ انْ اللّهُ اللّهُ وَاللّهَا اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللل

AL - MUDDATHTHIR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nî tei.

مِراللهِ الرَّحْلُنِ الرَّحِيثِ مِن

2.Ame we wivw'ikite we-mwene na kîtonyeo kyaku.

3.Ukila na kaanany'a.

4. Na můtale Mwlai waku.

5.Na thesya kitonyeo kyaku, 1*

6.Na îvathane na kûlea kwîthesya,

7.Na ndükanengane manee üimantha kūtūng įwa ang į maing į.

8. Na kwoondû wa Mwiai waku we ikala wivumiisve.

9. Na víla soo úkavuvwa,

10.Müthenya üsu ükeethwa müthenya wa Unyamao munene.

تَأْتُهَا الْكُذَّيْرُنُ عُمْ فَأَنْذِارُهُ وَرَبِّكَ فَكَيْرُهُ وَيُهَابُكُ فَعَلَقُرْمُ وَالرُّخِوْ فَالْمُهُدُّ مِنْ وَلا تُعَنَّىٰ تَسْتَكُمُ أَنَّ

¹ Ndeto ino 'thiyabaka' nitonya kwasya ngoo ateo vosetwe tû ta mwîî wa ûneeni. Indî thîna nî kana ndeto 'thiyabu' yaasya ngūa kana itonyeo. Kwa Ou môndô akamyosa na mwil ûneeni îndî ngoo tiw'o ūalyūlo ūla ūkwendeka. Nīkūtonyeka kana nokwithwa thiyabaka nthini wa ngewa ino nitonya kūweta atindany'a ma Mūtūmwa Mūtheu mūno wîthwe îûlû wake na ala angî me vakuvî nake. Uu ūalyūlo ūū ūngĩ nĩ wa kūmūtonyethya mūsomi Ünvuvi müthanthau wa üalvülo.

ūtianīwe;

11.Na kwa alei ûkeethwa kîndû kîte kîvûthû.	عَلَى الكَفِيهُنَّ غَيْرُ يَسِيْرِ۞
12.Ndekanīlye Nyie na ûla noombie eweka,	ذَرْنِ وَمَنْ خَلَفْتُ وَحِيْلًا أَ
13.Na <i>mdî</i> nyie nînamûnengie we 0thw'ii mwingî.	وْجُعَلْتُ لَهُ مَالَّا مُنْدُودُا ۞
14.Na syana sya ivisi ikikala mbee wake.	و برنین شهودا 🖰
15.Na Nyie ninaseūvisye syindū syonthe ila sya vata kwoondū wake.	وْمَهُدْفُ لَهُ تَنْهِيْدًا ﴿
16.Indî we nîwendaa nîmûnenge nyingangî.	الْزُيْلِكُ أَنْ ٱزِنْيَكُ
17. Vate nzika, ûu tiw'o! Nûndû We al mûmaitha wa Syama Siitû.	ولا إنه كان لِإنتِنا عَنِينا عَنِينا وَاللهِ
18. Nyie omîtûkî ngeekîa thîna mûnene îûlû wake.	عَا دُمِقَهُ صَعُودًا ١٥
19.We! we niwoonie na niwatalile!	وِنَهُ فَكُرُ وَفَكَرُهُ
20. Wanangīko numūkwate we! Undū we watalile!	ثَقْتِلَ كَيْفُ قَتْرُقُ
21. Wanangīko nûmûkwate we îngî, ûndû we watalile!	المُمْ فَرِلَ كِنَفَ مَلَ لَهُ
22.Na îndî we nîwasyaisye,	وللم المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع ا
23. Na îndî we nîwang'uthie 0thy0 wake na nîwatukie nî 0thatu.	ثُرِّ عَبْسُ وَبُسُرَى
24.Na îndî we nîwaalyûkile na aî mwîkathîii,	دُّمْرَادُبُرُ وَاسْتُكْبُرُ ﴾
25.Na aisye, 'KTI ti kIndû Indî nî ûoi	فَقَالَ إِنْ هٰذَا إِلَّا سِخْرُ يُؤْثُرُ فَ

26.'Kīī ti kīndū īndī nī ndeto ya mūndū.'

27.0 mituki Nyie ngamwikya we nthini wa 'Sakali'.

28.Na ni kyaŭ kitonya kûtuma we ûmanya 'Sakali' ni kyaû?

29.W'o ndwiaa na Otiaa vathei.

30.W'o üsuuuvüaa kikonde.

31. Jūlū waw'o ve alaīka īkūmi na kenda.

32.Na alaīka ala vai ateo ithvī tūmatw'īkīthītye asūvīi ma Mwaki ūsu. Na Ithví tůvaaja útalo woo ateo ta ítatwa kwa asu ala matetikilaa, nikana asu ala manengetwe Ivuku matonye kukwata ūw'o, na asu ala metīkīlaa matonye kwongeleka nthini wa muikilo, na asu ala manengetwe Ivuku oundu umwe na etīkīli maikatonye kwīthwa na nzika kana asu ala mena ūwau ngoonī syoo na alei matonye kwasya, 'Ngai Mwene Vinya W'onthe eenda kwasya ata na wonany'o 00?' Uu niw'o Ngai Mwene Vinya W'onthe ûmûtw'llaa wa kwaa ûla We wendaa na kûmûtongoesya ûla We wendaa. Na Vai wisi nguthu sya ita sya Mwīai waku ateo We. Na kīī ti kīndū Indî nî ûlilikany'o kwa mûndû.

LUKU 2

33. Tiw'o, nīīvīta na mwei,

34.Na ütukü yıla üükya.

35.Na masangya küitheatheana.

ان مندا الا قول المشوق مناصليد سقر

دَمَا اَذَرْلِكَ مَاسَقُوْقَ لَا تُنْفِقُ وَلَا تَنَارُقُ لَوْاحَةً لِنَسْتُكُ أَنْ

عَلَيْهَا تِنعَةَ عَشَرَهُ

وَ مَاجَعَلْنَا آضَعٰبَ النَّارِ الْا مَلْبِكَةُ وَ مَاجَعَلْنَا عِذَتَهُمْ الاَ فِننَهُ لِلْمَانِينَ كَفَرُواْ لِيَسْتَيْقِنَ الَاِنِينَ أُوْتُوا الْكِتٰبُ وَ يَزْوَا وَالَّذِينَ إَمَنُوْاَ لِيَسْتَافِلُ الْكِوْتَ فِي الْمَذِيْنَ أُوْتُوا الْكِتْبُ وَالْمُؤْمِنُونَ مَاذَا الْاَيْنَ فِي عُلُوْيِهِمْ مَرَحَى وَالْمُؤْمُونَ مَاذَا الاَوادَ اللَّهُ يَهْدُا مَثَلَا مُلَا اللَّهِ يُعِينُ اللَّهُ مَنْ يَشَاذُ وَيَهْدِى مَن يَشَالَا وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ وَيَهِ الْاَمُونُ وَمَا إِلَا اللَّهِ اللَّهِ وَلَا اللَّهُ مَن يَشَاذُ وَيَهْدِى مَن بِهْ وَكُولِي الْمِنْسَوِقَ

كُلُاوَ الْقَسَرِينَ

وَالْيُلِ إِذْ أَذْبُرُ۞ وَالظُّنْحِ إِذْ آ أَسْفُرَ۞ 36.Nīw'o, kyo nī kīmwe wa kīla kyeva kīnene mūno vyū.

إِنْهَا لِرْحْدَى الْكُبْرُقُ

37.Ukaany'o kwa mūndū.

ندِيرا لِلبَشرِهِ بِينَ ثُاءَ مِنْكُمْ أَنْ تَتَعَلَّمُ أَوْ تَتَأَخَّدُهُ

38.Kwake katî wenyu ûla wendaa kûthi na mbee kana kûtiwa îtina.

كُلْ نَفْسٍ إِمَا كُنْهَتْ رَهِنِينَهُ ۗ

39.Kîla thayû nîwovanîtw'e na maûndû ala wîkîte;

اِلْاَ اَصْلِهُ الْمِينِينَ فَى فَا جَنْتِ ثُنِيَكَا ۚ لُوْنَافُ

40. Ateo asu ala me kw'okonî kwa aûme.

عَنِ الْمُجْرِمِيْنَ ۗ مَا سَلَكُلُمُ فَى سَقَدَ۞

41. Mo makeethwa nthînî wa Mîûnda maikûlany'a mûndû na ûla ûngî.

عالم المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع ا

42. Iülü wa ala avîtany'a.

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّلَيْنَ ﴿

43.Nī kyaŭ kīmūetete inyw'ī nthīnī wa 'Sakali'?

وَكُمْ نَكُ نُطْعِمُ الْبِسْكِيْنَ 6

وُكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْعَآيِضِينَ ﴿

44.Namo makasūngīa, 'Ithyī tūyaī katī wa asu ala malūmasya Mboya,

وَكُنَّا فُكَذِبُ بِينُومُ الدِيْنِينَ

45.'Ona ithyī tūyaaīthya ngya.

ber Steve I

46.Na ithyi nitweelikilye ngewani itetikilika vamwe na asu ala mai nthini wasyo.

عَيْمُ اَتَّنَا الْيَقِيْنُ 6

47.'Na Ithyi nitwauleile Muthenya wa Utw'io,

فَيَا تَنْفُعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّفِونِينَ ۞

48.'Kūvika yīla kīkw'ū kyatūkwatie ithyī.'

فَكَالُهُمْ عَنِ التَّذَكِرُ وَمُغْرِضِيْنَ ﴿

49.Kwa úu, űvoyanîi wa avoyanîi ndűkamauna mo.

50. Yu mo mena kĩ ũndũ mo mekūalyūka na kūtia ūla ūtao,

51.Ota mang'oi mateelemetw'e

52.Makīīte mūnyambū?

53.Aiee, kīla mūndū katī wamo endaa kwīthwa na mathangū mavūe *ma* ūvuany'o ūla we ūnengetwe.

54. Tiw'o! niw'o, mo maiyikiaa Itu.

55.Tiw'o! nīw'o, 00 nī 0tao.

56.Müeke we îndî, ûla ûnûkwenda aûlilikane.

57.Namo maikaülilikana ateo Ngai enda ŭu. We *eweka* nī We waīlītwe nī kūkīwa na We eweka nī We waīlīte kūekea. ڰٵڵۿؙؙؙۿؙڂٷڒڣ۫ڛؾٛۏٚۄٷؖ ڡؙٷؘڬ؈ڽڽ۫ڟٮؙۯڗۅۣٛۿ ۻڵ؞ؙڽڹۮٷڵ؋ڔؿ۠ٷڹۿۿڔٲڽ؞ڶٷڷڡؙڞؙڂڟٵ ڟؙڬۺؙۯٷٛ ڰڵٵڵ؆ػٵٷڽٵڵٳڿۯۊٙۿ ڰڵٳڶڬ؆ؙڶػڎؙۿ ڡٛٮۜؿۺؙؙٵٞۮۮڰڒٷٛ

وَمَا يَذَكُرُونَ اِلْآَانَ يَشَادُ اللهُ هُوَاهُلُ التَّقْوَى وَمَا يَذَكُرُونَ اِلْآَانَ يَشَادُ اللهُ هُوَاهُلُ التَّقْوَى ﴿

AL – KIYAAMAH (Wavuaniw'e Makka)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2. Aiee, Nyie nīīvīta na Mūthenya wa Uthayūūkyo.

3.Na Nyie nīīta thayū ūla wītūlaa mūtī kaingī ta ngūsī.

4.Mūndū asūanīaa kana Ithyī tūikombany'a mavīndī make?

5.II, Ithyi twina Utonyi wa kumutunga ona kuvika mithya ya syaa.

6.Indî mûndû nîwendaa kûendeea na kwîka naî ûndû we ûendete.

7.We akûlasya, 'Mûthenya wa Uthayûûkyo ûkeethwa mbindu,

8.Yīla itho yīkekīwa mbindu,

9.Na mwei ûikwatwa,

10.Na syua na mwei iietwe vamwe,

11.Müthenya üsu mündü akakülya, 'Va kükilla niva?'

12. Aiee! vai wivitho!

13. Vandû va kûthûmûa mûthenya ûsu vakeethwa vamwe na Mwîai waku eweka.

لنسيراللوالزعلن الزحذير

لَّ أَفْسِمُ بِيَوْمِ الْفِلِمَةِ ۞ وَكُلَّ أَفْسِمُ بِالنَّفِي الْوَامَةِ ۞

اَيْسَبُ الْإِنسَانُ اَكُنْ ثَبْعَهُ عِظَامَهُ ﴿
يَلْ غُدِدِينَ عَلَى اَنْ لَنْتُوْى بَنَائَهُ ﴿
يَلْ غُدِيدُ الْإِنسَانُ لِيَعُجُوا مَامَهُ ﴿

يَنَكُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيْمَةُ ٥

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ فَ

ۉڂۺفَ الفَّنَوُ۞ ۉجُمِعَ الثَّمُسُ وَالْعَثُوُ۞ يَغُولُ الْإِنسَانُ يُؤْمَدٍ إِيَّنَ الْمُعَرُّ۞

> ڴڷٳڒۮۏڒۯۿ ٳڶۯؾۭڮؽۏڡٙؠٟۮؚٳٝڵۺؾڡٞڗؙڰٛ

14.Mûthenya ûsu mûndû akamanyîthyw'a maûndû ala we wamatongoisye mbee na ala wamatiie îtina.

15.Aiee, mūndū nīwīyīsī nesa vyū we mwene.

16.Ona kau we nuetae mawikwatyo make.

17.Ndūkathingithye 0īmī waku na ūvuany'o 00 nī kana we 0tonye kwīkalaata kūūsūvīa w'o.

18. Vate nzika, kûmbanw'a kwaw'o na kûsomwa kwaw'o kwî ĩơl v Waitû Ithyl.

19.Kwa ûu, yîla Ithyî tûûûsoma w'o, îndî we atîla kÛsomwa kwaw'o.

20.Na îndî kûwûalyûla w'o *nî îûlû* Waitû.

21. Aiee, îndî inyw'î mwendaa kîla kî vakuyî kw'okonî.

22.Na inyw'î nîmûyîvûthasya Itu.

23.Mothyú amwe múthenya úsu makeethwa me matheu,

24.Masyaīīsye na kīthito kwelekela Mwīai woo:

25.Na mothyū amwe mūthenya ūsu. makeethwa me matuku,

26.Maisūanīa kana mbaanga īla ītūlaa mūongo yī vakuvī kūmavalūkīla mo.

يُنْتَوُّا الْإِنْسَانُ يَوْمَينٍ إِبِمَا قَلَامٌ وَالْخُونُ

بَلِ الْإِنْسَانُ عَلِى نَفْسِهِ بَصِيْرَةً فَي

وْكُوْ اَلْقَى مَعَاذِيْرَكُ ۞

لَا تُحَوِّنُ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ 40 ﴿

إِنَّ عَلَيْنَا جَنْعَهُ وَقُوْانَهُ فَيْ

فَإِذَا قُرْانَهُ فَالْبِغِ قُرْانَهُ ۞

ثُمْ إِنَّ عُلَيْنًا بَيًّا نَهُ ٥

كُوْ بَلْ كُونُونَ العَاجِلَةُ ٥

وَتَنَارُوْنَ الْأَخِرَةُ۞ وُجُورٌ يَزَمَهِإِنِ نَاضِرَةٌ۞ إلى رَبْهَا نَاظِرُ ءُ۞

ۯٷۼٷؿٚۏڡؠٙۑۮ۪ٵٞڛٷؖۿ ڗؙۿٳؙ؞ٳٛڽٷ۫ۿڡؙڶؠۿٵڡؙٳۊۯٷؖۿ 27.II, yila thayū wa mūndū ūnūūkw'a wambataa ūkavika mūmeoni,

28.Na kuikulw'a, 'Nuu muoi wa kumutangiia?'

29.Na we ena w'o kana ni saa wa kutaanisya;

30.Na mūthumo 0ing'0ūthana na mūthumo ūla ūngĩ nĩ kyalya.

31.Kwa Mwiai waku muthenya usu nikwo kukaendwa.

LUKU 2

32.Nundu we ndaawitikila *ula w'o* ona ndavoyaa *Mboya*.

33.Indî we nîwaûleile *Ola w'o* na awony'a mûongo;

34.Indî we nîwaendie kwa andû ma nyûmba yake, atambîtye na ngathîîo.

35.'Woo ni waku we! na woo ingi!

36.Indî woo kwaku we! na woo îngî!

37.Mûndû asûanîaa kana we akaekwa ena ûthasyo kwanganga?

38.We ndaĩ îlovoto ya kĩw'ổ kĩtweku kĩtiku?

39.Na îndî atw'îka îanga ya nthakame na îndî amwîkîa ûmbe na amûmînûkîlya we.

ولا إِذَا يُلْتُ عِ الشَّرَاقِ فَي

ومنال من التو

وْظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ

والتقوالتائي بالتاؤة

فَلَاصَلَقَ وَلَاصَلَهُ وَلَاصَلُقَ وَلَاصَلُهُمْ وَلَازِمُكُونَ وَتَدَلَّيْهِ

ثُغُرِدُهُ إِلَّى أَغْلِهِ يَتَمَتَّظِي اللهِ اللهُ عَلَيْهُ

ٱوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَى ۗ ثُمَّرًا وُلَى لَكَ فَأَوْلَى ۞ اَيُعْسَبُ الْإِنسَانُ آنَ يُكْتَرِكَ سُدَّى۞

ٱلْمَيْكُ نُطْفَةً مِنْ مَيْتٍ يُنْنَى ﴿

ثُمِّ كَانَ عَلَقَهُ فَخَلَقَ فَسَوْي ﴿

40.Indī We nīwamombie elī, m00me na m0ka.

41.We Umwe ta Osu, ndena Otonyi wa kothayookya akw'o makethwa thayo?

فَجَعَلُ مِنْهُ الزُّوْجَيْنِ الذِّكُرُ وَالْأَغْفُ

AL – DAHR (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2. Vate nzika, nīkwavikie īvinda īūlū wa mūndū īla we ūtaī kīndū kīweteka.
- 3.Ithyi nitwamumbie mundu kuma nthini wa ilovoto ya manzi yivulene yila Ithyi tutumaa yisila nthini wa matatwa; indi Ithyi nitwamualyulile we atwika mundu wiwaa na wonaa.
- 4.Ithyl nitūmwonetye we Nzia, aitūnga mūvea na ateūtūnga mūvea.
- 5.Nīw'o,Ithyī nītūseūvītye kwoondū wa alei mīnyololo na mang'ang'a ma kīaa na Mwaki wakene.
- 6.Indī ala alūngalu manyusaa kīkombe, kīvulanītw'e na Kavuli---
- 7. Mbuluti ila athūkūmi ma Ngai Mwene Vinya W'onthe manyw'īlaa. Mo nīmatumaa īvulutya ivulutya yī vinya.
- 8.Mo nīmeanīlasya wivito woo, na kūkia mūthenya ūla ūthūku waw'o ūnyalīkite.
- 9.Na mo núndú wa wendo Wake We, maîthasya ngya, ndiwa na mwovwa,
- 10.Makyasya, 'Ithyl tûmûlthasya inyw'l kwoondû wa ûtanu wa Ngai Mwene Vinya W'onthe tû. Ithyl tûyendaa mûyea kana ltuvi kuma kwenyu.

إنسواللوالزعني الرون و0

حَلْ اَثْ عَلَ الْإِنْسَانِ حِيْنٌ ثِنَ الدَّهْ لِلَهْ يَكُنُ خَنِيًّا مَنْذُكُودُو۞ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن تُغْلِثَةٍ اَمْشَاقٌ مُتَكَوِّلًا لِيَهِ

بِعًا عَلَقْنَا الإنسَانَ مِن نَظفَةٍ أَمْشَائَ ۖ ثَبَّتَانِيْهِ فَجَعَلْنَهُ سَنِيْعًا بَصِيْرُا۞

إِنَّا هَدَيْنَهُ السَّبِيلُ إِمَّا شَأَكُوا وَّإِمَّا كُفُورًا ۞

إِنَّا أَعْتَدْمُنَا لِلْكُفِرِيْنَ سَلْسِكُ وْآفْلُلَّا وْسَعِيرًا ۞

اِقَ الْاَبْوَارُ يَشْرُلُونَ مِنْ كَأْسِ كَانَ مِرَاجُهَا كَانُورًا ﴿

عَيْنًا يُشْرَبُ بِهَاءِبَادُ اللهِ يُفَجِّرُونَهَا تَهِيْرُانَ

يُوْفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمُاكُانَ شُـرُّئُ مُسْتَطِيْرًا۞

وَيُعْلِمُونَ الطَّلْعَامُ عَلَى حُيِّبِهِ مِسْكِيْنَكَأَوْ يَتِيْنَكَا وُأَسِنَوُا۞

ائنًا نُطُومُكُو لَدَجُهُ اللهِ لاَ نُرِيْدُ مِنْكُوجَوَا رُ وَلَا يُشَافِعُهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللّ 11.'Nīw'o, Ithyī nītūkīaa mūthenya wa kyeva na thīna kuma kwa Mwīai waitū.'

12.Kwa ûu, Ngai Mwene Vinya W'onthe akamatang∏a mo kuma kwa ûthûku wa mûthenya ûsu, na akamanenge mo ûsanzamûku na ûtanu.

13.Na We akamatuva mo, nûndû wa ûmîîsyo woo, vamwe na Mûûnda na kîtonyeo kya lili,

14.Maīle lūlū wa mīto, namo maikew'a ūvyūvu mwingī vo kana mbevo mbiingī.

15.Ma myuunyi yaw'o ikeethwa vakuvi iuo woo, na itungo sya matunda ikathengeew'a vakuvi namo.

16.Na mīio ya *kūīa* ya vetha Tkathyūlūlūkw'a katī woo, na ikombe sya ioo ota ūu,

17.Kīkombe kya kīoo kya vetha kīla mo makīseūvisve na ūmanvi mūvītūku.

18.Na vo mo makanengwe kikombe kyaûnyw'a kivulanitw'e na tangaûsi,

19.Kuma mbulutinī yīvo yītawa Salisavili.

20.Namo makeeteelwa ni andu ma muika ala matakatumia. Wamona ukasuaniaa ni lulu inyalikitw'e.

21.Na we wasisya ûkoonaa ve ûtanu na ûsumbî mûnene.

اِنَا غَنَافُ مِنْ زَنِنَا يُومًا عَبُوْسًا قَنَطَوِيْرًا ۞ فُوَّتُهُمُ اللهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمُ وَ لَقُمْهُمُ نَضْمَةٌ وَسُرُورًا ۞

وجَزْيهُ مْ بِمَا صُبُرُوْا جَنَّهُ ۚ وَحَرِيْوُا۞

مُنْكِلِنِنَ فِيْهَا عَلَى الْاَرَابِكِ لَا يَرَوْنَ فِهَا شَنْسًا وَلَازَمْهَ ِفِيرًا ۞

وَ دَانِيَةً مَلَيْهِمْ ظِلْلُهَا وَذُلِّلَتْ تُطُوفُهَا تَذْلِيَّا ﴿

وُيُعَافُ عَلَيْهِمْ بِأَنِيَةٍ مِنْ فِضَةٍ وَ ٱلْوَابِكَانَتْ قُوانُونُ

قَوَارِيْرَاْ مِن فِضَةٍ تَكَرُوْهَا تَغْدِيْرًا ۞

وَيُسْتَوْنَ فِيْهَا كَأْسًاكَانَ مِزَاجُهَا ذَنْجَبِيْلًا^{قُ}

عَيْنًا فِنِهَا تُكنِّي سُلْسَبِيلًا ۞

وَيُطُلِوْفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانَّ هُمُلَكُوْنَ * اِذَا رَايَتُهُمْ حَسِنِتَهُمْ لُوْلُوَّا مَّنْ ثُوْزًا۞ وَاذَا رَائِتَ ثُمَّ رَائِتَ نَوِيْعًا وَمُلْكًا لَكِيدًا۞ 22.Iūlū woo vakeethwa itonyeo sya lili mūseo na mūūmu. Ikailianilw'a na itanga sya vetha. Na Mwiai woo akamanenge mo kūnyw'a kyaūnyw'a kitheu.

23. Namo makatavw'a, 'Uū nī mūthīnzīo wenyu, na wīa wenyu nītīkīlītwe.'

LUKU 2

- 24. Vate nzika, Ithyī nītūūvuanīsye Kulani ilungu-ilungu.
- 25.Kwa ûu, eteela na ûmîîsyo ûsilîlo wa ûtw'io wa Mwîai waku, na ndûkanengane kwa mûndû ona ûmwe katî woo ûla nî mwene naî kana ûtemûyea.
- 26.Na lilikana syitwa ya Mwiai waku kioko na wioo.
- 27.Na tulasya-ndu mbee Wake ûtukû, na tala ûtheu Wake kwa kîlungu klasa kya ûtukû.
- 28.Nīw'o, and a mendaa thay ū ū wa yu, na mai v ū thenya m ū m ū dla w ī m bee woo.
- 29. Ithyi nitumombite mo na tukawikia mumbilwe woo vinya, na Ithyi tukenda, nitutonya kumaete andu angi vandu voo mailyi tamo.
- 30.Na w'o u ni Ulilikany'o. Kwa uu, ula ona wiva wendaa, nutonya kwosa nzia ya kwa Mwiai wake.

وْلِيَكُمْ ثِيَاكِ سُنْدُسِ حُضْرٌ وَاسْتَبْرَقُ وَحُلُواً اسَاوِرَمِنْ فِضَةٍ ۚ وَسَفْهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا كَالْمُوْلُا۞

هِ إِنَّ هٰلَاكَانَ لَكُمْرَجُزَاءً زَكَانَ سَعْيِكُمْزِمَسْكُوْرًا ﴿

اِتًا غَنُ نَوَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُوٰانَ تَلْوِيْلًا ۞ قَاصْبِوْلِعُكْمِرَدِيْكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُ مَرَاشِهُ اَوْ

وَاذُكُرِاسْمَرَيِّكَ بَكُرُةً وَاصِيلًا أَنَّ

كفراه

وَمِنَ الْيَالِ فَالْمُعُلْ لَهُ وَسَبِحْهُ لَيُلَّا طَوِيُلا @

إِنَّ لَمُؤُلَّاءِ يُحِبِّدُنَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُوْنَ وَلَآءَهُمْ يَوْمًا تَقَمْلُا@

نَحْنُ خَلَقَنْهُمْ وَشَدَدُنَاۤ اَسْرَهُمُ °ْوَاذَا شِئْنَا الْمُلْتَآ امْثَالَهُمْ تَبْدِيُلًا۞

إِنَّ هَٰذِهِ تُنْكُرُوا اللَّهِ مَنْ شَاءَ الْخُنْكُ إِلَّى رَبِّم سَبِيًّا

31.Na inyw'I m0itonya k0endeesya mawendi menyu ateo yIla Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa. NIw'o, Ngai Mwene Vinya W'onthe nI Umanyi-W'onthe, M0I.

32.We atumaa üla wendaa alika nthīnī wa tei Wake, na We nūseūvītye ūsilīlo wī woo kwoondū wa eki ma naī.

رَمَا تُنَاأِذُونَ إِنَّا آنَ يَشَاءُ اللهُ أِنَّ اللهُ كَانَ عَلِيثًا عَكِيثًا فَكَيْنًا فَيْ

يُلُخِلُ مَنْ يَشَآءُ فِى رَحْسَتِهُ وَالْكُلِينِينَ اَعَـكَ إِنْ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْثًا هُ

AL – MURSALAAT (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.	إنسوراللوالتخنين الزونسون
2.Nīīvīta na asu ala matūmawa kavola,	وَالْنُرْسُلْتِ عُرْفًانَ
3.Indī mombanasya mūendo na kūthi na mītūkī,	فَالْنُصِفْتِ عَضْفًا ۞
4.Na kwa asu ala manya∏kaa mūnya∏kīle wa w'o,	ٷٵڵؿٝؿۯؾؚٮؘٛڞؙٷ
5.Na Indī mo maithesya ivathūkany'o,	فَا أَغْرِقْتِ ثَرْقًا ٥
6.Na kwa asu ala matwaa KIlilikany'a,	عَالْمُ لَقِيْتِ وَكُوّا ۞
7.Makinengane mo ene iolo wa wia ola mo manengetwe kana kwa nzia ya kokaanany'a,	ئ لْكَا اَوْنَلْدُانَ
8.Nīw'o, maûndû ala inyw'ī mwathītwe no kûvika mekīke.	إِخْمَا نُوْعِدُونَ لَوَاقِعُ ٥
9.Kwa uu, yila ndata ikaaw'a kyeni kyasyo.	وَاذَا النَّبُومُ ولمِسَتْ
10.Na yīla ītu yīkatūkanīla katī	وَإِذَا النَّاكُمُ فُوِجَتْ
11.Na yila iima ikavalaanw'a,	وَإِذَا الْحِبَالُ نُسِعَتْنُ
12.Na yīla Atūmwa makathandīkangw'a īvindanī yīla yītw'ītwe	وَإِذَا الْمُنْلُ أَقِتَتْ ۞
13.Nûndû nî mûthenya wîva ûla w'iîtwe kwoondû wa maûndû aa?	﴿ كَيْ يَوْمِ أَجِّلُتْ ۞
14.Nûndû wa Mûthenya wa Utw'io.	لِيَوْمِ الْفَصْلِ ٥

KILUNGU 77	AL - MURSAL	AAT YUSUU 29
15.Na nĩ kyaŭ kĩữn Mũthenya wa Utw'io nĩ n		وَكَأَ آذُرُكَ كَا يُؤْمُ الْفَصْلِ ١
16.Woo ni wa asu ala muthenyani usu!	maŭleaa <i>w'o</i>	وَيْلُ يُوْمَرِنْ لِلْنُكُلِّرِينِينَ
17.Ithyī tūyaamananga ambee?	ndū ala maī ma	ٱلْمَرْنُمُ لِكِ الْاَقَائِينَ ۞
18.Ithyi tukatuma ala me mo.	îtina mamaatîle	ثُمَّرُ نُتْبِعُهُمُ الْأَخِرِيْنَ @
19.Uu niw'o Ithyi twikan	aa na avltany'a.	كُذْلِكَ نَفْعُلُ إِلْمُجْرِعِيْنَ ۞
20.Woo ni wa asu ala m mûthenya ûsu!	naŭleaa üla <i>w'o</i>	وَنْلُ يَوْمَهِ ذِ لِلْكُلْذِ بِنْيَ©
21.Ithyi tüyaamümba iny wa twilw'ü <i>tütweku</i> tüte v		ٱلَهُ غَلْفَكُمْ مِّنْ مُلَّمْ مِّنِينٍ ﴿
22.Na Ithyi twakikiie ki valûmu,	īw'ū kyu vandū	فَجَعَلْنَهُ فِي قَرَارٍ مِلِينٍ فَهُ
23.Kwa kithimo <i>kya</i> yisikie?	<i>īvinda</i> yītw'e	اِلْى قَدَرٍمْعَلُوْمٍ ۞
24.Uu nïw'o Ithyï twati nîtûthimaa nesa mûno ata		فَقَدُوْنَا فَ فَنِعْمَ الْقَادِرُوْنَ ۞
25. Woo ni wa asu ala m muthenyani usu!	naŭleaa ûla w <i>'o</i>	ۅؙڹ ڐ ٛؾٚۅ۫ڡؘؠۣۮ۪ڵؚڶٮؙڴۮؚٚؠڶۣؾؘ۞
26.Ithyl tůimyumblte nth	I nīkana īlikae	ٱلْمِنْجَعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا كَ
27.Ala me thayū na ala al	kw'0?	اَخْمَاءً وَّالْمُواتًا فَي
28.Na Ithyl nitwaiie iima nitwamunengie inyw'i		وَجُعُلْنَا فِنْهَا رُوَاسِي شَعِيْتٍ وَأَسْقَيْ نَكُومًا أَرُ
ûnyw'a kî mûyo.	5 kg 4	فُرَاتًا 6

29. Woo mûthenyanî ûsu nî asu ala maûleaa ûla w'o!

30.'Yu endai inyw'ī mwelekele kīla inyw'ī mwakītw'īkīthisye ta ūvūngū,

31. 'Ii, endai mwelekele muunyi, kana kusiila umui wa Mwaki.'

32.'Itaetae muunyī, kana kūsiīīa ūmūī wa Mwaki.'

33.W'o wikasya mui sya mwaki iulu ta mbeenge,

34.Uilyī ta waseūvītw'e na ngamīle nyingī syīna langi wa Ivuulū.

35. Woo ni wa asu ala maûleaa w'o Mûthenyanî ûsu!

36.Uū nī mūthenya 0la mo matakethwa *matonya* kūneena;

37.Onamo maiketīkīlw'a kûnengane mawīkwatyo.

38. Woo mûthenyanî ûsu nî wa asu ala mauleaa w'o!

39. Makatavw'a, 'Uū nī Mūthenya wa Utw'io; Ithyī nītūmūmbanītye inyw'ī na andū onthe ala ma tene vamwe.

40. 'Ethwa yu inyw'ī mwī ûndû mûtonya kûmbîka Nyie, mbîkai w'o.'

41. Woo ni wa asu ala maûleaa w'o mûthenyani ûsu!

وَيْلُ يُؤمِّنِهِ لِلْنُكُنِّ بِيْنَ ٥

ٳٮٚڟڸڠؙۅٙٳڸؠٵؙػؙڹؾؙۏؠ؋ڟڲڐؚڣۏؚؽؖ۞

إنْطَلِقُوا إلى ظِلِّ ذِي ثَلْثِ شُعَبٍ ٥

لَوْظَلِيْلٍ وَكَايُغُيِنْ مِنَ اللَّهَ^{عِي}ُّ

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرِكَالْقَصْرِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ

كأنَّهُ جِللَتُ صُفَرُ ﴿

وَمْلًا يُوْمَيِنِهِ الْمُثَكِّنِّ مِيْنَ 🙃

هٰنَا يُومُرُلا يَنْطِقُونَ ٥

وَ لَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فِيَغْتَذِرُونَ ۞

وَيُلُ يُوْمَيِنٍ لِلْمُكَذِبِيْنَ

طَنَ ا يُومُ الْفَصْلِ جَمَعْنَكُمْ وَالْاَوْلِينَ

فَإِنْ كَانَ لَكُوْ كَيْنُدُ فَكِينَدُوْتِ ۞

إِ وَيْلُ يَوْمَهِ إِلَّهُ مُكُلِّهِ بِيْنَ اللَّهُ مُلَّالِهِ بِيْنَ اللَّهُ مُلَّالًا إِنَّهُ مُلَّالًا اللّ

LUKU 2

42.Ala alûngalu makeethwa katî wa myuunyî ta tûlûsî,

43.Na matunda ala mo makethwa makyenda.

44.'Yai na nyw'ai nesa ta m0thinzio wa ma0nd0 ala inyw'i mweekie.'

45.Uu vate nzika, nīw'o t0matuvaa ala mekaa nesa.

46. Woo ni wa asu ala ma0leaa w'o m0thenyani 0su!

47.'Yai na itanīthyei inyw'ī-ene kavinda kanini *īolū wa nthī mo, Inyw'ī alei ma w'o;* vate nzika, inyw'ī ninyw'ī avītany'a.

48. Woo ni wa asu ala ma0leaa w'o mûthenyani 0su!

49.Na yīla mo matavw'a, 'Kumanai mūthaithe,' mo maikumanaa

50.Woo ni wa asu ala maûleaa ûla w'o mûthenyani ûsu!

51.Nī ndeto yīva īndī, ītina wa īno, īla mo makamītīkīla?

إِنَّ ٱلْكُتُومِينَ فِي ظِلْلٍ ذَعُيُونٍ ﴿

ژفواكِه مِنَا يَشْتَهُوْنَ ۞

كُلُوْا وَاشْرَبُوْا هَيْنِيكًا بِمَا كُنْتُهُ تَعْمَلُونَ ۞

إِنَّا كُنْهِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ۞

وَيْلُ يَوْمَهِنِ لِلْمُكَلِّدِيثَ

كُلُوا وَ تَسَتَّعُوا قَلِيْلًا إِنكُمُ مُخْدِمُونَ ۞

وَمْلِكُ يُوْمَيِنٍ الْمُكَلَّوْمِيْنَ ۞

وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ ازْلُعُوا لاَ يَرْكُعُونَ ۞

وَيُلُّ يَوْمَ إِن لِلْمُكَذِّبِيْنَ۞

غٍ فِأَيْ حَدِيْثٍ بَعْدَ لا يُؤْمِنُونَ أَنْ

AL – NABA' (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya	Ngai	Mwene	Vinya
W'onthe, Ula U	sũĩtwe	nī ūlau,	Usültwe
nĩ tei.			

2.Mo makūlanasya ūvoo mwaū mūndū na ūla ūngĩ?

3. Iūlū wa ūvoo ūndū mūnene ūkoka,

4.Iūlū wa maūndū ala mo mavathūkanganīaa

5. Aiee, o mîtûkî mo makamanya.

6. Aiee, Ithyī twīneena īngī, omītūkī mo makamanya.

7. Ithyĩ tũ imy ũmb îte nthĩ ta ûkomo,

8.Na iima ta syambo?

9.Na Ithyi nitūmūmbite inyw'i eli-eli,

10.Na Ithyi tůseůvitye kůkoma kwenyu ta ůthůmůo,

11.Na Ithyĭ nĭtūtwĭkĭthĭtye ūtukū ta kya kwĭvw'ika,

12.Na Ithyī tūūtw'īkīthītye mūthenya kwoondū wa ūtethyo.

13.Na Ithyl nitwakite lülü wenyu *matu* müonza me vinya;

14.Na Ithyi tüyümbite syua ta taa müthen.

إنسيراللوالزَّحْلْنِ الرَّحِيْسِمِ ٥

عُمَّريتُسَاءَ لُؤنَ أَنْ

عَنِ النَّبُ الْعَظِيْمِ

الَّذِي هُمْ فِيْهِ غُنْتَلِقُوْنَ ۞

كُلُّا سَيَعْلَنُوْنَ 6

ثُخَرُكُلاً سَيَعْلَنُوْنَ۞

اَلُمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْدًانَ

تَالْجِبَالِ أَوْنَادُاهُ فَالْجِبَالِ أَوْنَادُاهُ فَا فَالْجَاهُ وَخَلَقْنَاكُمْ أَوْزَاجًا فَ

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۞

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَاسًانَ

وَجَعَلْنَا النَّهَارَمُعَاشًا الْ

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا كُ

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا صُ

15.Na Ithyi tütheeasya kuma mathweoni meulovotanga kiw'ü kwa wingi,

16.Nīkana Ithyī tūtonye kūete mbeū na imea nakyo.

17.Na mīūnda ya imea sya kwītanīthya.

18. Vate nzika, Mūthenya wa Utw'io wīna Ivinda yītw'e.

19.Mūthenya ūla soo ūkavuvwa; na inyw'ī mūkooka nguthu kwa nguthu.

20.Na Itu ylkavinguwa na ylkatw'lka ya mlomo yonthe;

21.Na ilma ikavetangwa na syo ikeethwa iilyl ota kyuu.

22.Kwa 0la w'o, Ngiena nīyoveesye imandīkīte.

23.Műsyl kwoondű wa mbaa-matű,

24.Ala makekala vo myakaka.

25.Mo maikasama kyaunyw'a kithithu kana kya muthemba ona wiva vo,

26.Ateo kĩw'ũ kĩvyũ kĩtheūkĩte kana kǐthithu mũno vyũ.

27.Ituvi yallite.

28.Niw'o, mo mayaaûkîa ûtalo,

29. Na nîmaileile Syama Siitû vyû.

وَٱنْزُلْنَا مِنَ الْمُعْمِعْرِتِ مَا يَعُ يُحَاجِانَ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَيَاتًا ﴿ وَجَنْتِ الْفَاقَاقُ إِنَّ يَوْمُ الْفَصْلِ كَانَ مِنْقَانًا ﴿ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفُواجًا ﴿ وَ وَيَحِتِ السَّمَا وَ فَكَانَتُ أَبُوالُكُانُ وَسُنِيرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَوَابًا ١٠ انَ جَهَلُمَ كَانَتُ مِنْصَادُا ﴿ للطاغنن مَأْتُاكُ لْمِينُونَ فِيهَا أَخْفَانًا ١ لا بَنْ وَقُونَ فِيهُمَا بَرْدُا وَلا شُوانًا إِنَّ الأحبنكا وغشاقاته جُزَآءٌ وْفَاقًاقُ اِنَّهُمْ كَانُوا لَا يُرْجُونَ حِسَابًا ﴿ وَ كُذَبُوا بِالنِّبَاكِ لَلَّهُ اللَّهُ

30.Na Ithyi nitÜkiandikite kila kind0 Iyukuni.

31.'Kwa 0u, inyw'ī samai *Osilīlo:* Ithyī toikamwongeleela inyw'ī ateo nthīnī wa osilīlo.'

ۘۅؙڴؙڷۺؙؽ۫ٲڂڝؽڹ۬ۿؙڮڬػ۪ٲۿ ؠۿ۬ ڡؘۮؙٷؙؿؙٳڡؘڰڶۥ۫ڹؘۘڗڹؽػؙؙڡٝڔٳٷؘڝؘۮٳڰؚٲۿ

LUKU 2

32.Nīw'o, kwa ala alûngalu ve ûtanu:

33.Mīūnda miīle na mīsavivū,

34.Na eltu atheu ma muika umwe

35.Na ikombe sylkwitikanga.

36.Mo maikew'a ngewa nthûûku vo kana kûkengana:

37.Ituvi kuma kwa Mwiai woo----muthinzio kwianana na meko moo-----

38.Mwiai wa matu na nthi na syonthe ila syi kati wasyo, Ula Mulau. Mo maikethwa na wailu kuneena Nake We.

39.Mûthenya ûla Veva na alaîka makaûngama mîthîa, mo maikaneena ateo we ûla Ngai-Wa-Ulau ûkamwîtîkîlya na ûla ûkaneena maûndû ala ma w'o tû.

40.Mûthenya ûsu ow'o ûkavîka. Kwa ûu, mûeke, ûla ûnûkwenda, amanthe nzîa ya kwa Mwîai wake.

41.Nīw'o, Ithyī nītūmūkaanītye inyw'ī Tūlū wa ūsilīlo ūla wī vakuvī ota mūomonī; mūthenya ūla mūndū ūkona maūndū ala moko make matongoisye رِقَ لِلْمُثَقِّقِيْنَ مَغَازًا فَهُ
حَدَّا إِنَّى وَاعْنَا لِلْهُ
وَكُواعِبُ آثَرُا لِلْهُ
وَكُواعِبُ آثَرُا لِلْهُ
وَكُواعِبُ آثَرُا لِلْهُ
وَكُواعِبُ آثَرُا لِلْهُ
وَكُواعِبُ الْفُواوَ لِاكِلُولُكُمُ
خَرَا وَ فِنْ زَنِكِ عَطَا أَوْ حِسَا لِكُهُ
خَرَا وَ فِنْ زَنِكِ عَطَا أَوْ حِسَا لِكُهُ

قَتِ السَّلُوتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمُا الرَّحْسُنِ لَا يَسْلِكُونَ مِنْهُ خِطَا كِاْھُ

يَوْمَرِيَغُوْمُ الرُّوْحُ وَالْمَلْإِكَةُ صَفَّالَةٌ لَآيَتَكَلَّمُوْنَ اِلْاَمَنُ اَذِنَ لَهُ الرَّحْلُنُ وَقَالَ صَوَالُهُ

ذلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَنَنْ شَآءُ اشْخَذَ إلى رَبِهِ مَا كِانَ

إِنَّا آنَدُ رَنَكُمْ عَلَابًا قَرِيبًا لَمْ يَوْمَرَ يَنْظُرُ الْمَوْءُ

mbee, na mûlei akaasya, 'Takethwa أَمُّ الْكُوْمُ لِلْكِنْدُ لِلْكُوْمُ لِلْكِنْدُ لِلْكُوْمُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ الْكُومُ لِلْكِنْدُ كُورُكُ اللّهِ اللّهِ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ ال

سُوْرَةُ التَّازِعَاتِ مُكِيِّتُهُ

AL - NAAZIAAT (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na asu ala maendaa methikīte na kwīkusya mena kīeleelo kya kūlika nthī,

3.Na kwa asu ala maendaa na mītūkī kūkīlanīlya nthī,

4.Na asu ala maendaa na mĩtūkĩ kũndũ kūasa ĩūlū wa nganga,

5.Na kwa asu ala makilanasya mundu na ula ungi kwoondu wa unene,

6.Na kwa asu ala malanasya walany'o na maitwalla wla woo nesa.

7.Uu ükeethiwa müthenya üla nthi ila ithingithaa ikathingitha,

8. Na kīthingitho kya kelī kīkakīatīla kyu.

9. Mūthenya ūsu ngoo ikathīlīa nī w'ia,

10.Na metho moo makakumania na nthi—

11.Mo makūlasya, 'Ow'o, ithyī nītūkatūngwa mwīkalonī witū ūla wa mbee?

12.'Ata! ona twī mavīndī mou?

13.Mo maasya, Indī ūsu nī ūalūko wī wasyo.'

إنسير الله الزَّحلي الزَّحِيْدِ ٥

وَالنَّيْزِعْتِ عُرْقًا ۞

والنشطت نشطاخ

والشيخت سَبْعُكُ

فالفيفت سنقان

يُوْمُ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿

تَنْبُعُهَا الرَّادِ فَاتُّ

مُلُوْبُ يَوْمَهِنِي وَاجِفَةٌ أَنَّ والمناورم أَيْضَازُهَا خَاشِعَةٌ ۞

يَغُولُونَ ءَ إِنَّا لَنَرْدُ وَدُونَ فِي الْحَافِرَةِ ۞

ءَ إِذَا كُنَّا عِظَامًا نَجِرَةً۞ ومَن وَن عَالُوا تِلْكَ إِذَا كَرَةٌ خَاسِرَةٌ۞ 14.Kkeethwa ki kioo o kimwe tû,

15.Na sisya! mo makaumaala onthe nza Otheini.

16.Uvoo wa Mose nûkûvikîe we?

17.Yīla Mwīai wake wamwītie we Mwandanī wa Tuwaa, akyasya,

18.'Enda we kwa Valao; we nûkwenda kûthew'a?

19.'Na ûimûkûlya we, 'We nûkwenda kûthew'a?

20.Na nyie ngaûtongoesya we kwa Mwiai waku, nikana ûtonye kûmûkia We.'

21.Kwa Ou, we niwamwonisye Kyama kinene,

22.Indī we nīwamūleile we na nīwaleile kwīw'a.

23.Indī we nīwaalyūkile kuma vala ve Mose, aikaananīa nake.

24. Na we niwoombanisya and o make na atayany'a,

25. Akyasya, Nyie ninyie Mwlai wenyu, 0la wi lulu muno vyu.'

26.Kwa ûu, Ngai Mwene Vinya W'onthe nîwamuûkwatie na ûsilîlo wa Itunî na wa nthî îno ya yu.

27. Vate nzika, nthĩnĩ wa maûndû asu ve ûmanyisyo kwaké we ûla ûkĩaa. قَوْتُنَا هِنَ زَخِرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿
وَمَعَدُونَ مُوْلِمُهُ ﴿
وَمَعَدُونَ مُلْ اَتَٰكَ حَدِيْثُ مُوْلِمُهُ ﴿
وَمَعَدُونَ مُلُ اَتَٰكَ حَدِيْثُ مُوْلِمُهُ ﴿
وَمَعَدُونَ مُلُولُهُ مَا لِلْهُ فِالْوَادِ الْمُقَلِّ سِ مُلُونَى ﴿
وَفَعُدُونَ اللَّهُ كُلُولُهُ مَا لِلْ فِرْعَوْنَ النَّهُ كُلُولُكُمْ ﴿
وَفَعُلْ اللَّهُ مُلْفَكُمُ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ اللَّهُ اللَّهُ اللّهُ اللَّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الل

نَعُلُ هَلَ لَكَ إِلَى آنَ تَزَكَّىٰ ﴿ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِكَ مَتَخَصُّهُ

عَالِيهُ الْاَيَةُ الْحُبْرِي }

قُلُدُبَ وَعَصْمَ اللَّهُ

ئۆردىر يىنغى ئىخشىر ئىنلاي ت

عَمَّالُ ٱنَا رَجِّكُمُ الْأَعْلِيِّ

فَأَخَذُهُ اللهُ نَكَالَ الْاخِرَةِ وَالْأُولَ الْمُ

عِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَمِبْرُةً لِمَنْ غَنْدُ ﴿

LUKU 2

28.Inyw'î ninyw'î mwî vinya kûmba kana nî îtu yîla We wakîte?

29.We niūkilitye ūtūūlu wayo na akayailya na akayitw'ikithya yianiu.

30.Na We nůseůvítye ůtuků wayo kívindu, na nůetete kíoko kyayo;

31.Na nthī, vamwe nayo, We nīwamīnyalīkisye.

32.We niwaumisye kiw'u kyayo na uithyo wayo kuma vo,

33.Na iĩma, We nĩwaiseūvisye syo syĩ nữmũ.

34.Kiii kyonthe nii kyaûya kwoondû wenyu na ng'ombe syenyu.

35.Indī yīla wanangīko mūnene ūkavika,

36.Mûthenya ûla mûndû ûkalilikana maûndû onthe ala we weething'îsye kwîka.

37.Na Ngiena ikoonanw'a 0theini kwa 0la wonaa

38.Indî kwake we ûla ûleaa kwîw'a.

39. Na úla ûnyuvaa thayû wa nthĩ Ino,

40.Mwaki wa Ngiena vate nzika, úkeethwa műsyl wake.

ءَ ٱنْتُعُرَاشَكُ خَلْقًا آمِرالسَّدَاءُ بَنْهَا ﴿

رَفَعَ سَنَكُهُا فَسَوْلِهَا فَ

وَٱغْظَشَ لَيُلَهَا وَٱخْرَجَ فَعُمْهَا كُ

وَ الْأَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحْمَهُ

اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمُوْعُهَا ﴾ وَالْجِبَالَ اَدْسُهَا ﴾

مَتَاعًا لَكُمْ وَلِانْعَامِكُمْ

فَإِذَا جَاءً تِ الظَامَّةُ الْحُنْزِي ﴿

وَبُزِزَتِ الْجَحِيْمُ لِمَنْ يَزَى وَ كَاٰمَا مَنْ كَلْفَى وَ وَاٰفُرَ الْحَيْوةَ اللَّهُ نِيَا فَ فَانَ الْجَحِيْمَ هِيَ الْسُلُويَةُ 41.Indî kwake we ûla ûkîaa kûûngama mbee wa Mwîai wake, na ûvathanaa thayû wake na mawendi mathûku,

42.Ula Müünda vate nzika, ükeethwa müsyl wake.

43.Mo meŭkûlya ĩulu wa ula Saa: 'ŭkavika îndīī?'

44.Indī we wīna vata mwaû wakūūwetanga w'o?
45.Umanyi wa w'o ūla wa mūminūkīlyo wīna Mwīai waku.

46.We wo Mükaanany'a tû kwake we ûla ûkîaa w'o.

47. Müthenya üla mo makawona w'o, mo makeew'a tamataalkala *lõlū wa nthl* ateo kiwioo kimwe kana kioko kyaw'o.

وَامَّنَا مَنْ حَافَ مَقَامَرَتَهِ ۗ وَنَعَى التَّفْسُ عَنِ الْهَوْى ﴾

فَإِنَّ الْجَنَّةَ فِي الْمَأْوَى ﴿

يَسْ كُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُوسِلهَا ﴿

فِيْمَ اَنْتَ مِنْ فِكْرِيهَا ﴿ اِلْ رَبِّكَ مُنْتَهُ كَالْ

إِمَّنَآ اَنْتَ مُنْذِرُمَنْ بَخَشُهَا ۞

كَانَهُ مُ يَوْمَ يَرُوْنَهَا لَوْ يَلْبَثُوْلَ الْآ عَشِينَهُ أَوْ إِلَى ضُعْلَهَا أَهُ

ABASA (Wavuaniw'e Makka)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.We nîwang'uthie ûthyû na aathûka ûtee.

3. Nûndû kîlalinda nîkyookie vala ûî.

4.Na nī kyaū kītonya kūūmanyīthya we kana we nūtonya kwīthwa aimantha kwīthesya mwene,

5.Kana we nûtonya kûsûvîa na Ulilikany'o ûkamûuna?

6.Na kwa ŭla ŭvŭthasya ndīni ve kīvathūkany'o

7.Usu niwe ûmwithukiiasya,

8.Ona kau ti lõlõ waku we ona alea kõthew'a.

9.Indî we ûla ûkaa kwaku ekalaatîte.

10.Na we nûmûkîaa Ngai,

11. Usu ni we ûmûleaa we.

12. Aiee! nī Ulilikany'o---

13.Kwa ūu, mūeke we ūla ūnūkwenda ethīny'e naw'o----

14. Mathangunī matalīku,

15.Mokîlîtw'e îûlû, me mathesye,

إِسْمِ اللهِ الرَّحْلِينِ الرَّحِيْمِ وَ

اَنْ جَاءَ أَهُ الْأَعْلَىٰ ۞

وَمَا يُدُرِيْكَ لَعَلَّهُ يَزَّلَّى فَ

اَوْ يَلْكُ كُنُنَتُ مُعَدُهُ الذِّكْرِي ٥

اَمًا مَنِ السِيَغِيْرُ ﴾

فَأَنْتَ لَهُ تَصَلِّى وَ مَاعَلَنْكَ الْاَ رَزَّلِيُ

وَامَّامَنْ جَاءَكَ يَسْغَى ﴿ وَهُو يَخْشِهِ ﴾

فَأَنْتُ عَنْهُ تَلَغَىٰ أَنْ

كُلُّ اِنْهَا تَذْكِرُةُ شَ

َ ﴿ فَنَنْ شَاءً ذَكَرَهُ ۞ فِي صُحُفٍ مُكَّزَمَةٍ ۞

مَرْفُوْعَةٍ مُطَهَّرَةٍ أَنَّ

30.Na mīthata na mītende.

ivivinyene,

31.Na mīūnda miīīe īvandītwe imea

KILUNGU 80 ABASA	YUSUU 30
16.Mokoni ma aandiki,	ٱيٰۡذِي ۡسَفَرَةٍ ۗ
17.Ataīīku <i>na</i> alûngalu.	رِدَاوِرُ بُرُرَةِ فِي يِدَاوِرُ بُرُرَةِ فِي
18.Wanangīko nūmūkwate mūndū! We nde mūvea ata!	تِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرُهُ وَ
19.We amumbaa we na kyau?	يِنْ أَيْ شُكُ خَلَقَهُ ﴿
20.Na ĩvoloto ya manzĩ! We nûmûmbaa na akamwaĩlya;	مِنْ نُظْفَةٍ خُلَقَهُ فَقَدُرُهُ ۞
21.Indî We nûmîtw'îkîthasya Nzîa kwîthwa yî mbûthû kwoondû wake,	ثُغُرالسِّينِ لَ يَسْرَهُ ﴿
22.Indī We nūtumaa we akw'a na kūseūvya mbua kwoondū wake;	ثُغُرَامَاتَهُ فَأَقْبُرُهُ ۞
23.Indī, yīla We wīenda, akamūkīlya we īngī.	ثُغَرِا ذَا شَآءً ٱنْشَرَهُ
24. Aiee, we ndambīte kwīka ûndû We wamwīyīaīe kwīka.	كُلَّا لَتَا يَقْضِ مَا آمَرَهُ ﴿
25.Yu eka mündü aüsisye līu wake:	فَلْيَنْظُوالْإِنْسَانُ إلى طَعَامِهِ
26.Undû Ithyî tûkîtaa kîw'û nthî kwa wingî,	انًا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا
27.Indî Ithyî nîtûmyatûangaa nthî mwatûangîle wa w'o	ثُغُرِ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقَّانَ
28.Na Ithyi nitutumaa mbeu imea nthini wayo,	<i>فَ</i> انَبُتُنَا فِيْهَا حَبُّالُهُ
29.Na mísavivů na mboka,	وَعِنْبًا وَقَضْبًا فِي

32.Na matunda na nyūnyi,

33.Kyaûya kwoondû wenyu na indc syenyu.

34.Indī yīla mbu mbai īkavika,

35.Müthenya üla mündü ükamükīla mwanaa-nyinyia,

36.Na kuma vala ve nyinyia wake na Ithe wake.

37.Na kuma vala ve mûka wake na syana syake,

38.Kīla mūndū katī woo mūthenya 0su akeethwa akoneny'e na 0voo wake mwene ena kīvathūkany'o na ala angī.

39.Mûthenya ûsu mothyû amwe makeethwa makyakaka,

40.Makîtheka me asanzamûku nî ûtanu!

41.Na mothyū amwe, mūthenya ūsu, makeethwa mena kītoo īūlū wamo.

42.Mo makavw'īkwa nī kīvindu.

43.Asu nimo ala maleile kwitikila na mai aathe

وَ عَالِيهَا الْ وَالْحَالَ وَالْحَالَ وَالْحَالَ وَالْحَالَ وَالْحَالَ وَلَا تَعَامِلُوْهُ مَنَاعًا لَحُنْمُ وَلَا تَعَالَمُهُ أَنْ فِي الصَّالَحَةُ أَنْ فَي الصَّالَحَةُ أَنْ فَي الْحَيْدِينَ يَوْمَرَيَهُوزُ الْمَرْوُ مِنْ اَخِيْدِينَ وَالْمِنْهُ وَالْهَيْدِةِ فَي الْحَيْدِينِ فَي الْحَيْدِينِ فَي الْحَيْدِينِ فَي

لِكُلِّ امْرِي مِنْهُمْ يَوْمَهِذٍ شَأَنَ يُغْنِيْهِ 6

وُجُوهٌ يَوْمَهِنِ مُسُفِرَةٌ ﴾ فَاحِكَةٌ مُسْتَنْشِرَةٌ ۞ وَ وُجُوهٌ يَوَمَهِنٍ عَلَيْهَا غَبُرَةٌ ۞ تَرْمَعُهَا قَتَرَةٌ ۞ ﴿ اُرْبَاكَ هُمُ الْكُفَرَةُ الْفَجَرَةُ أَلْفَجَرَةُ ﴿

سُوْرَةُ التَّكْوِيْرِ مَكِيْتَا

CADY CONS

AL – TAKWIIR (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Yīla syua yīkavw'īkwa,
- 3.Na yîla ndata îkekîwa kîvindu,
- 4. Na yila iima ikavetwa,
- 5.Na yīla ngamīle-nga, syīna mavu ma myei īkumi, ikatiwa,
- 6.Na yıla nyamu ikombanw'a vamwe,
- 7.Na yīla nganga ikavīta Omwe nthīnī wa Ola Ongī,
- 8.Na yîla andû makaetwe vamwe,
- 9.Na yîla kana ka kelîtu kala kenzîiwe nthî ke thayû kakakûlw'a ûvoo,
- 10.'Kooaïwe īvītyo yaū?
- 11.Na yīla mavuku makanyaīīkw'a mūingo,
- 12.Na yīla ītu yīkatiwa yī īthei,
- 13.Na yîla Mwaki ükavuvwa,
- 14. Na yîla Müünda ükaetwe vakuvî,
- 15.Indî kîla thayû ûkamanya kîla w'o watwaîle na mbee.

إنسيرالله الرّخين الرّحيسون

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتُ۞ُ وَإِذَا النُّجُوْمُ الْكَدَرَتُ۞ُ وَإِذَا الْجِبَالُ سُنِيرَتُ۞ُ وَإِذَا الْجِبَالُ سُنِيرَتُ۞ُ

وَإِذَا الْوَكُوْشُ حُشِرَتُ ۗ ۞ وَإِذَا الْهِمَارُ شُهِعَرَتُ ۞

وَإِذَا النَّفُوُسُ رُوْجَتُ ۗ۞ وَإِذَا الْمَوْدُرَةُ سُيلَتُ۞ بِأَيْ ذَنْكِ تُتِلَتْ۞

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۗ

وَإِذَا النَّيْمَاءُ كُشِظَتْ أَنَّ

وَإِذَا الْجَحِيْمُ سُوْرَتُ ۗ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُذْ لِفِتُ ۖ أَ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا آخْطَهَ شُ 16. Aiee, Nyie nHta ndata ila isyokaa na Itina ta ng0sI

17. lendaa mbee na îndî ikîvitha.

18.Na *nyie nîîta Otukū Okūsîie* yîla vendee ûkathele,

19.Na masangya yila wambiliilya kuveva.

20.Kana îno vate nzika ni ndeto ya ŭvuany'o wa Mütümwa mütailku,

21. Mwene-Utonyi, ülklithitw'e mbee wa üthyü wa Mwiai wa Kivila-kya-Usumbi,

22. Wiw'ikaa kw'o na muikiiku muikiioni wake.

23.Na mūnyanyae wenyu ndena ndūūka.

24.Na kwa úla w'o, we niwamwonie We nthini wa matu matheu maithúa.

25.Na we ndamatooneaa maŭndû ala matonekaa.

26.Ona îno ti ndeto ya Satani, ûla mûlee.

27.Nīva īndī vala inyw'ī mūendete?

28.Ti kindû îndî ni Ulilikany'o wa nthi syonthe,

29.Kwa ala kati wenyu mendaa kūthi malūngele,

نَلَا أُفْسِمُ بِالْمُثْسِينَ الْجَوَادِ الْكُفَّرِينَ

وَالْيُلِ إِذَا عَسْعَسُ فَ

وَالصُّبِحِ إِذَا تَنفُسُ

إِنَّهُ لَقُولُ رَسُوْلٍ كَرِيْمٍ ﴿

ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِيْنِ ﴿

مُطَاعِ ثُغَرَامِيْنِ ١

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِنَجْنُونٍ ﴿
وَلَقَدْ مَااهُ بِالْأَفْقِ النّبِينِ ﴿
وَلَقَدْ مَااهُ وَعَلَى الْعَيْبِ بِضَوْيْنٍ ﴿
وَ مَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِضَوْيْنٍ ﴿

وَ مَا هُوَ بِقَوٰلِ شَيْطُنِ رَجِيهِ

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ®

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَلَّمِينَ فَ

لِتَن شَامٌ مِنْكُمْ أَن يُسَتَقِيْمُ

30.Oyila inyw'i mUtendaa kmdo, ateo kila Ngai Mwene Vinya W'onthe, Mwiai wa nthi syonthe, wendaa.

وَ مَا تَشَاءُونَ الْأَ أَنْ يَشَاءُ اللهُ رَبُ

AL - INFITAR (Wayuaniw'e Makka)

1.Svîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe. Ula Usuïtwe ni olau. Usuïtwe nî tei.

2.Yīla ītu yīkatūkanīla katī,

3. Na vila ndata ikanyalikw'a,

4. Na vîla mbÜsî iketa kîw'û nthînî wa m tai

5.Na ylla mbua ikavw'lkūwa,

6.Kīla thayū mdī, ūkamanya kīla w'o watwailaa na mbee na kila w'o watije Itina.

7.We mûndû, nîkyaû kîla kyakwîkîie ükümbaü üleane na Mwlai waku wa Ulau.

8.Ula wakûmbie we, na îndî akwîanîîsya we, na Indi akwianany'a nesa na akūūngamya?

9.Mûmbîlwenî ona wîva ûla We wendie, We niwaŭseŭvisye we.

10. Aiee, îndî inyw'î nîmûleaa Utw'io.

11.Indî ve asûvîi îûlû wenyu

12. Aandīki aīkīīku.

13.Ala mesī maūndū onthe ala inyw'ī mwlkaa.

المسمالله الرَّحُلُن الرُّحِيُّ وِ0

اذَا السَّمَاءُ انْفَطَوتُ ٥ وَإِذَا الْكُوَاكِبُ انْتَأْرَتُ ۞

وَإِذَا الْبِحَارُفُجُوتُ ۞

وَإِذَا الْقُبُورُ بُغَيْرِتُ ٥ عَلَيْتُ لَفْسٌ مَّا قُلَامَتْ وَٱنْحُرَتُ ۞

نَأْتُهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرْكَ بِرَيْكَ الْكَرِيْج

الذي خُلَقَكَ فَسَوْمِكَ فَعَدَلُكُ

فِي آي صُورَةِ مَا شَآءَ رُكْبَكُ ٥ كُلَّا بَلْ تُكَذِّبُوْنَ بِالدِّيْنِ 6 وَإِنَّ عَلَنَكُمْ لَحْفِظِنَ ٥

14.Nīw'o, ala alūngalu makeethwa nthīnī wa ūtanu;

15.Na ala athe makeethwa Iiani-ya-Mwaki;

16.Mo makaviia vu nthini Muthenyani wa Utw'io;

17.Na mo maikethwa *matonya* kwiyumya vo.

18.Na nî kyaû kîtonya kûûmanyîthya we Mûthenya wa Utw'io nî mwaû!

19.Na îngî, nî kyaü kîtonya kûûmanyîthya we Mûthenya wa Utw'io nî mwaû?

20.Müthenya üla thayü ütakethwa na ütonyi wa kwika thayü üngi ündü! Na mwiao müthenya üsu ükeethwa wi wa Ngai Mwene Vinya W'onthe.

إِنَّ الْاَبُوَارَ لَيْفُ نَعِيْمٍ ﴿

وَإِنَّ الْفُجَّارُ لَفِيْ جَحِيْمٍ®

يُصْلُونَهَا يَوَمِ اللِّينِي ۞

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَالِبِينَ^قُ

رَمَا ٓ اَذَرَٰمُكَ مَا <u>يَوْمُ الذِيْنِ</u> ۞

ثُمْرَما آذريك ما يَوْمُ اللهِ نِينِ ٥

يُوْمَرُ لاَ تَعْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَـُنْكَا ۗ وَالْاَمْرُ رَبَّ عِ: يَوْمَهِـنِهِ تِلْهِ۞

AL – TATFIIF (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إنسير الله الرَّعْلَيْ الرَّحِيْسِمِ ٥

2. Woo ni wa asu ala manenganae kithimo kioleku;

رَيْلُ لِلْمُطْفِفِينَ۞

3.Asu ala, yīla mekwosa kīthimo kwa ando angī, mosaa kīanīe;

الَّذِيْنَ إِذَا ٱلْتَالُوْاصَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۗ كَ

4.Indī yīla meunengane kīthimo kwa andu angī kana kumathimīa, mamathimīaa matausisva.

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُغْيِمُ وَنَ ٥

5.And0 ta asu nomesī kana makathay00kw'a Ingī

الا يَظُنُ اولِيكَ انْهُمْ مَنْعُونُونَ ٥

6.Mûthenyanî mûthûku mûno,

لِيَوْمُ عَظِيْمٍ فَ

7.Mûthenya ûla mbaa andû onthe makaûngama mbee wa Mwlai wa nthi syonthe?

يَوْمَرِيَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَلَمِينَ ٥

8. Aiee, útalo wa ala athe wī kyovonī Sijjin.

كُلَّ إِنَّ كِنْبَ الْفُجَّادِ لَفِي سِجِنْنِي ٥

9.Na nî kyaû kîûmanyîthya we Sijjin nî kyaû?

وَمَا آذُرُوكَ مَا سِجِينٌ ٥

10.Ni Ivuku yiandikitwe yivuanitw'e nesa mono.

کنگ مَرْفومْنْ

11. Woo, mûthenya ûsu, nî wa ala maleaa,

وَيْلُ يَوْمَهُ لِإِللَّهُ كَذِينِينَ ﴾ الذننَ يُكَذِّبُونَ بَيْغِمُ اللِّينِينَ

12. Ala maleaa Müthenya wa Utw'io.

13.Na vai Oleaa ateo mwene nai Okilaa mivaka,

14.Ula yila Misoa Yaitu yasomewa vala 01, waasya, 'Ni mbano sya tene!'

15. Aiee, IndI ma0nd0 ala mo mekIte nImekIIte ngoo syoo nganga.

16.Aiee, vate nzika, mo makasiīīwa kūmwona Mwīai woo mūthenya ūsu.

17.Indī, nīw'o, mo makavya Ngienanī,

18.Na indi mo makatavw'a, 'Undû 00 ni ûla inyw'i mwaûleaa.'

19.Aiee! Indī Otalo wa ala alūngalu wī nthīnī Illiyyiin.

20.Na nî kyaî kîtuma we ûmanya Illiyyiin?

21.Nī Ivuku yīla yīlandīkītwe yñuanītw'e nesa.

22. Ala anyuve ma Ngai makayīkūsīla yo.

23. Vate nzika, ala alûngalu makeethwa nthînî wa ûtanu mûnene,

24. Mekalīle mīto masyalīsye.

25.We ŭkoona lõlü wa mothyū moo mwlkalo wa ūtanu mūnene.

26.Mo makanengwe kya0ya kîtheu kîsiîlîtwe,

وَمَا يُكُذِّبُ بِهُ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيْمِ فَ إذَا تُتُلَّ مُلَيْهِ التَّيَّا قَالَ أَسَاطِيْرُ الْأَوَلِيْنُ كُلَا بُلِكُ ثُرَانَ عَلِمْ قُلُومِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ثُمِّرانهُمْ لَصَالُواالْحَجِنِمِ فَ ثُمَرَ يُقَالُ هٰنَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ ثُلَّذِ بُونَ ٥ كُلَّانَّ كِنْبُ الْإِنْبَارِلِفِي عِلْمَانَ وَمُأَ أَذُرُيكَ مَا عِلْيُونَ ﴿ كتك مرقدم إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيْمٍ ﴿ عَلَى الْاَرَابِكِ يَنْظُرُونَ۞

يُسْقُونَ مِنْ رَحِيْقِ مَ

27.Kûsiîlwa kwakyo kûkeethwa vamwe na Mesiki-----kwa ûu, eka ala mendaa mende----

28.Na kīkavulanw'a na kīw'0 kya Tasniim,

29. Mbuluti Tla ala anyuve makanyw'Tla.

30. Asu ala mai avitany'a nimamathekeeaa ala meetikilile;

31.Na yila mo mesile vala mai, nimavenaniasya mundu na ula ungi.

32.Na yila mo masyokie kwa andū ma nyūmba yoo masyokie mekathile;

33. Na yīla mo mamonie maisye, 'Ow'o, aa nī amwe ma ala au.

34.Indī mo mayaatūmwa ta asūvīi ī0lū woo.

35.Kwa ûu, ûmûnthî, etîkîli nîmo meûmathekeea alei,

36. Mekalîte îûlû wa mîto, masyaîîsye.

37.Mo alei *ti* aïvĩku *vy0* kwoondů wa ůndů úla mo meekie?

كُ وَ فِي ذِلِكَ فَلْمَتْنَافِسِ الْمُتَنَافِينِ الْمُتَنَافِينِ فَكُ عَنْنَا نَثُلُ بُ بِهَا الْمُقَرِّبُونَ 6 انَ الَّذِيْنَ آخِرَهُوا كَأَنُّوا مِنَ الَّذَانَ أَمَنُوا وَإِذَا مُؤُوا بِهِمْ يَتَغَامُرُونَ أَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَّى آهُلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكُهِ إِنَّ فَكُ وَإِذَا زَاوَهُمْ تَالْزَانَ مَثُلُاهُ لَصَالُونَ مَنْ عَلَى الْأِرَابِكِي يَنْظُرُونَ 6

عَ هَلْ ثُونِ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَا

AL – INSHIKAK (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Yīla ītu yīkatūkana,

3.Na kwithukiisya Mwiai wayo—na uu nuyailite yo---

4. Na yîla nthî îkanyaîîkw'a.

5.Na küsyumya syonthe ila syī nthīnī wayo, na kütiwa yī nthei;

6.Na kwithukiisya Mwiai wayo, na uu nikumyailite yo---

7.We, ame mûndû, nîw'o we nue ûmûthûkûmîaa Mwîai waku, kûthûkûma kûmû; îndî we ûkakomana Nake We.

8.Indî kwa we ûla ûnengetwe Ivuku yake ya ûtalo na kw'oko-kwa-aûme,

9.We omitúki akeethwa na útalo můvůthů.

10.Na we akasyoka mûsyl kwake atanîte.

11.Indî kwa 0la we 0kethwa na îvuku *ya 0talo* anengelwe îtina wa m0ongo wake,

12. We o mitūki akeekaila wanangiko,

13.Na we akavya nthīnī wa Mwaki wakene.

إنسيرالله الزّخلن الزّجينير

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتُ أَن

وَانِنَتْ لِرَبْهَا وَخُقَّتْ الْ

وَإِذَا الْارْضُ مُلَاتُ

وَٱلْقَتْ مَا نِيْهَا وَ تَعَلَّتْ ٥

وَاذِنْتُ لِرَبْهَا وَخُقْتُهُ

يَّاَيَّهُا الْإِنْسَانُ اِنَّكَ كَادِثُ الْ رَبِكَ كَدْحًا فَهُلْقِنُهِ قُ

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِي كِتْبَهُ بِيَمِيْنِهِ ٥

فَسُوْنَ يُعَاسَبُ حِسَابًا يَسِيْرًا ٥

وْيَنْقُلِبُ إِلَّى اَهْلِهِ مَسْرُوزًا اللهُ

وَامْنَا مَنْ أُوْتِي كِسْبَهُ وَوَاءٌ ظَهْدِمْ ٥

فسوف يذعوا ثبوران

و يَصْلِ سَعِيْرًا ٥

14.NIw'o, mbee wa Ou we ekalaa atanite kati wa ando ma nyomba yake.

15.We asûanîaa kana we ndakasyoka kwa Ngai ona îndîî.

16.II, vate nzika, Mwlai wake nûmwonaa we nesa mûno.

17.Indī aiee! Nyie nīīta ūtune wa syua yīithūa ngūsī.

18.Na útuků na *syonthe* ila 'w'o úvw'lkaa,

19. Na mwei yila üsüaa,

20.Kana vate nzika, inyw'ī mūkathi kuma kīkalonī kīmwe kūthi kīla kīngī.

21.Kwa ûu, mo mena kyaû kîla kîûtuma matetîkîla,

22.Na yīla mo masomewa Kulani, maikumanaa na kuthaitha mena wīnyivyo;

23.Na kûleana na ûu, asu ala matetîkîlaa nimamileaa vo.

24. Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwīsī nesa vyū kīla mo mavithaa nthīnī wa ngoo syoo.

25.Kwa ûu, matavyei mo ûvoo wa ûsilîlo wî woo.

26.Indī kwa asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo, ītuvi yītakathela nī yoo

إِنَّهُ كَانَ فِنَّ آهَلِهِ مَسْرُورًا ۞

إِنَّهُ ظُنَّ أَنْ لَنْ يَكُورُ فَ

بَلَيْ اِنَ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيْرًا ۞

فَلَّ اتَّسِمُ إِلْشَفَقِينَ

وَالْيَالِ وَمَا وَسَقَىٰ

وَالْقَبَرِ إِذَا الْتَسَقَى

لَتُزَكِّبُنَّ طَمَقًا عَنْ طَبَقٍ۞

مُنَا لَهُمْ لِلا يُؤْمِنُونَ ۞

وَإِذَا خُرِئَ عَلَيْهُمُ الْقُمْانُ لَا يَسْجُمُ وَتَ ﴿

بَلِ الَّذِيْنَ كُفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿

وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿

فَيُشِرْهُمْ يِعَلَىٰ إِن اليَحِ

إِلَّا الَّذِينَ أَمَنُوا وَعَدِلُوا الضَّالِحْتِ لَهُمُ

AL - RURUUJ (Wayuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na ītu yīla yīna imanza sya ndata.

3.Na Müthenya-Ula-Wathaniwe,

4. Na můkůstli na úla ûnůůkůstlwa.

5 Kuumaniwa kwithwe kwa andu ma mītaū----

6.Mwaki Uvuvitwe na ngū----

7.Tondű mekalîte vakuvi mo naw'o.

8. Namo nimakusiie undu mo meekie kwa etîkîli.

9.Namo mayamamenete Indi nûndû mo nīmamwītīkīlile Ngai Mwene Vinya Mwene-Vinva-W'onthe. W'onthe. Wallite-NI-Kutalwa.

10 Ula üsumbî wa matu na nthî nî Wake: na Ngai Mwene Vinya W'onthe nl Ngūsī lūlū wa sylndū syonthe,

11.Asu ala mamathīnasya a0me etīkīli na iveti mbītīkīli na īndī mailea kwīlila. vate nzika, kwoo ve Osililo wa Mwaki, na ve ūsilīlo wa kūvīvw'a.

12 Indī asu metīkīlaa na kwīka mawīa maseo, ve Mīūnda īla īvītīlaa tūlūsī

لنسعرانك الزخلن الزجيه

والسَبَاءِ ذاتِ الْبُرُوجِ ٥

قُتِلَ أَضِفُ الْأَخْدُودِ ٥ النَّارِذَاتِ الْوَقُودِ ٥ إذ هُمْ عَلَيْهَا تُعُودُنُ

الَّذِي لَهُ مُنْكُ السَّبَافِ وَالْأَرْضُ وَاللَّهُ عَلَاكُمَّا شَيْ شَهِيْدُ ۞

إِنَّ الَّذَانِيَ فَتَنُّوا ٱلَّهُ مِنِنِي وَ إِنَّ الَّذِينَ أَمُّنُذَا وَعَمِلُوا الضَّالِحُةِ تَجْرِي مِن تَغِيَّهُا الْأَنْهُرُهُ ذَٰلِكَ الْفُورُ الْهِ uungu wayo kwoondû woo. Usu ni ukilyo munene.

13. Vate nzika, mûkwatîle wa Mwîai waku nî mwai.

14.We ni We Ula wambiiiilasya na 0t0ngiliilaa.

15.Na We nî We Mûekanîi-Mûno-Vyû, Mwendani.

16.Mwiai wa Kivila-Kya-Usumbi, Mwiai-Wa-Ndaia.

17.Mwlki wa undu We wendaa vyu.

18.Uvoo wa ila nguthu sya ita nowa: kûvikîa we?

19. Wa Valao na Athamuti?

20. Aiee, îndî asu ala maleaa kwitîkîla maendeaa na kûlea ûla w'o.

21.Na Ngai Mwene Vinya W'onthe amathy0l0l0kite mo na nzia ila mo matamyonaa.

22. Aiee, IndI yo nI Kulani Ntheu,

23. Nthini wa uvwau usuviitwe nesa vyu.

إِنَّ بَطْشُ رَبِّكَ لَشَدِيْدُ

إِنَّهُ هُوَيُبْدِئُ وَيُعِيْدُ ۞

وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُونَ

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيْدُ ۞

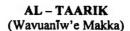
غَغَالُ لِتَايُرِيْدُ۞ هَـٰلَاتَتٰكَ حَدِيْثُ الْجُنُودِۗۗ

فِرْعُوْنَ وَ تُبُودُ ﴿

بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا فِي كَلْذِيْبٍ ۗ وَاللهُ مِنْ وَكَالِمِهِمْ تَحُيْظُ ۖ

> بَلْ هُوَ قُرْانٌ مَجِيْدٌ ۖ غٍ فِنْ لَنْج مَخْفُوظٍ ۚ

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na ītu na Ndata ya Kīoko-----3.Na nī kyaŭ kīūmanyīthya we Ndata ya Kīoko nī myaū?

4.Nī ndata yīna Otisu mwai---

5. Vai thayû ûtena mûsûvîi îûlû waw'o.

6.Kwa ûu, mûndû nasûanîe kîla we ûmbîtwe kuma nthînî wakyo.

7. We ombîtwe kuma kîw'û kîtweku kîvîtîte,

8.Kīla kyumaa katī wa kīnyunyu na mavīndī ma kīthūi.

9. Vate nzika, We E-na útonyi wa kûmûtûnga thayû Îngî.

10.Mûthenya ûla sylmbithî ikaumbûlwa.

11.Indî we ndakethwa na vinya, na vai mûtetheesya.

12.Na matu ala masyokaa-kaingi mena mbua,

13.Na nthī īla īkunūkaa imea,

14. Vate nzika, nī ndeto ndw'e,

15.Na yo ti ngewa ya mana.

إنسم الله الزُّحُلْنِ الزَّحِيْسِ مِنْ

وَالشَّهَآءِ وَالطَّادِقِ۞ وَكَمَّ اَذَرْنِكَ كَاالطَّادِقُ۞ النَّجُمُرالثَّاقِبُ۞

إِنْ كُلِّ نَفْسِ لَتَاعَلَيْهَا حَافِظُهُ اللهُ الْمُنْفُولُ الْإِنْسَانُ مِمْخُلِقَ أَنْ

خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ٥

يَخُرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّوَالِبِ ٥

إِنَّهُ عَلَى رَجُوهِ لَقَادِرُهُ

يُؤمَرُ تُبُلَى السَّوَآيِرُهُ

فَمَالَهُ مِنْ ثُوَةٍ وَلَانَاصِرِهُ وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الرَّجْعِ شُ

وَالْاَرْضِ ذَاتِ الضَّلَاجُ

وَمَا هُوَ بِإِلْهَزْكِهُ

16.Niw'o mo meseuvya nzaama.

17. Nyie ota 0u, ning0se0vya nzaama ya k0komana nayo.

18.Kwa 0u, manenge alei Ivinda. *II*, manenge mo Ivinda, kwa kavinda kanini.

نَهُمْ يَكِيْدُونَ كَيْدُاقَ وَ ٱكِيْدُ كَيْدُاقَ

اللُّفِي إِنَّ المُّفِي إِنَّ المَّهِ لَهُ مُرْدُونِيًّا أَهُ

AL – A'LAA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene VinyaW'onthe, Ula Usoîtwe nî Olau, Usoîtwe nî tei.

2.Taïa syîtwa ya Mwîai waku, Ula-Wî-Iûlû Mûno,

3.Ula ûmbaa na wianiisyaa,

4. Na Ula úseúvasya na útongoasya,

5.Na Ula Omeasya Olthyo,

6.Indî We nûwûalyûlaa ûkatw'îka mwiû, mavuti mou.

7. Ithyī tūkaūmanyīsya we Kulani na we ndūkolwa nīyo,

8.Ateo ûndû Ngai Mwene Vinya W'onthe wendaa.

9.Na Ithyi tûkaûtw'îkithya kîla ûthei ûyûthû kwoondû waku.

10.Kwa ou, we endeea na kolilikanyw'a; vate nzika, kolilikany'a kwi otandithyo.

11. We Ula úkľaa, o mítúkí akeethuklīsya na kūsúvía;

12.Indî ûla mûthûku vyû, akaalyûka, awathûkîe.

13. We üla wakülika Mwakini münene.

14.Na indi we ndakakw'ia vo na ndakethwa thayo.

إنسيرالله الرّخلن الرّحيسي

سَنِيحِ اسْعُرَزنِكَ الْأَعْلَى ﴿

الَّذِيْ عَلَّى قَسُوْى ﴿
وَالَّذِيْ عَلَّى قَلْدُ فَهَدْى ﴿
وَالَّذِيْ آخَوَجَ الْمُوْعِٰ ﴿
وَالَّذِي آخَوَجَ الْمُوْعِٰ ﴿
فَجَعَلَهُ غُثَا أَوُ الْمُوْعِى ﴿
مَنْ فَوْرُكَ فَلاَ تَنْلَى ﴿

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ يُعْلَمُ أَلِحُهُرَ وَمَا يَخْفُقُ

وَ نُيَتِيمُ كَ لِلْيُسْرَى ﴿

فَلُ يُؤِانَ نَفَعَتِ الذِّي كُوى ٥

سَيَذَكَّرُ مَنْ يَخْشُهُ

وَ يَتَجَنَّبُهُا الْاَشْقَى ﴿

الَّذِي يَصُلِكُ الثَّارُ الْمُطَّيِّرِي ۗ ثُمَّرَ لا يَمُوْتُ فِيْهَا وَلَا يَحْيِي ۖ 15.Nīw'o, we ūla witheasya mwene, nīwailaa w'o.

16.Na Olilikanaa syîtwa ya Mwîai wake na Olûmasya Mboya.

17.Indī inyw'ī mwīliīlaa thayu wa nthī īno.

18. Oyîla Itu nîyo îseo mbee na nîyîkalaa.

19.Uu niw'o Ola Omanyiitw'e nthini wa Maandiko Matheu ala mai mbee----

20. Maandīko ma Avalamu na Mose.

قَدُافْلُحَ مَنْ تُزَكِّي

وَذَكْرَاسْمَرَتِهِ فَصَلَّىٰ

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيْوةَ الدُّنْيَا ﴿

وَالْأَخِرَةُ خَيْرٌ وَ ٱبْقُ

إِنَّ هٰنَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿

ئٍ صُحُفِ إِبْرَاهِ يِنْمَوَ مُوْسَى عُ

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِيَّةً

AL – GHAASHIYAH (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî Olau, Usuîtwe nî tei.
- 2.We waavikiwa ni 0voo wa kila kyeva kinene kya kumaumbiia andu vyu?
  3.Mothyu amwe muthenya usu makeethwa na kyeva:
- 4. Maikuna wia wi vinya, me anou.
- 5.Mo makalika Mwakini 0vivanasya;
- 6.Na mo makanyw'īthw'a kyaūnyw'a kuma mbulutinī itheūkīte;
- 7.Mo maikethwa na liu ateo ûla mûmû, wi ûû na nyûnyi sya kinyeelya sya miw'a.
- 8.Ula ütakanosya kana kümina nzaa.
- 9.Na mothyů amwe můthenya úsu makeethwa me matanu.
- 10.Makyendeew'a mûno nĩ ûthûkûmi woo,
- 11.Nthīnī wa Moonda mokīlīīlu na motoolu mono.
- 12. We ndūkew'a ngewa sya mana nthīnī waw'o;
- 13. Navo ve mbuluti ivîtîtye kîw'û,
- 14.Ve ivīla sya ndaīa mbūkīlīīlu vo,

إنسعِ اللهِ الرَّحْلُنِ الرَّحِيْسِ مِنْ

هَلَ اللَّهُ حَدِيْثُ الْغَاشِيَةِ ٥ وُجُوْءٌ يَوْمَهِذٍ خَاشِعَةٌ ۞

كَامِلَةٌ نَاصِبَةُ۞ تَصُلَّ نَادًا حَامِيَةٌ۞ تُسْفَى مِنْ عَيْنٍ أَنِيكَةٍ۞ يُنْسَ لَهُمْ طَعًا مُرالًا مِنْ ضَرِيْعٍ۞ لَيْسَ لَهُمْ طَعًا مُرالًا مِنْ ضَرِيْعٍ۞

ٷؽؙٮٚڽڹؙٷۘڒؽؙۼؽؙڡؚڹٛۻٛٷۼ۞ ۅؙۼۏؠؙٞؾۏمؠٟۮ۪ڹٵڝػؙؖٛ۞ٚ ۫ؠ۠ٮۼڽۿٵۯٳۻؽڎٞ۞ٚ

ڣٚڮؾؘٚ؋ؚٵڸؽ؋ؖ۞

ال تَسْمَعُ فِيْهَا لَاغِيَةً ۞

ڐؙ ؿؙ ڣۿٲۺؙۯڒڡۧڒۏؙۏػڰٛ۞ 15.Na mīkeve yiītwe nesa,

16. Na mīto yiītwe na nzīa mbanake,

17. Na míkeka mínyalíkye nesa vyů.

18.Mo Indī, nomamīsyaasya ngamīle Ond0 y0mbītwe?

19.Na ûndû îtu yûkîlîtw'e îûlû?

20. Na ilmani, undu sylnzilitwe ilumite?

21.Na Tolo wa nthī, ondo yo yīnyaTīkītw'e?

22.Kwa 0u, we taa, n0nd0 we wi m0tai;

23. We ndwî mûsyallsya lûlû woo.

24.Indī ūla ona wīva ūalyūkaa, na ūleaa kwītīkīla,

25.Ngai Mwene Vinya W'onthe akam0sillla na ûsilllo ûla mûnene vyû.

26. Vate nzika, ûalûko woo nî Kwitû,

27.Indī, vate nzika, nī īūlū Waitū kūmeta mo ūtalonī.

دَ اَحُوابُ مَوْضُوٰعَهُ ۗ وَنَمَارِقُ مَضْفُونَهُ ۗ وَزَرَانِ مَنْتُونَهُ ۗ

انَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتُ

وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ⁰

وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِيَّتُ ۖ ثُلَّى وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتُ ۖ ثَثْ

فَلُ لِزُّ إِنْكَا آنَتُ مُذَا لِزُّنَّ

النَّ عَلَيْهِمْ بِمُكَنْ طِرِهُ إِلَا مَنْ تُولِّى وَكَفَرُهُ

فَيُعَلِّيبُهُ اللَّهُ الْعُدَابَ الْأَكْبُرُقُ

رِقَ اِلنِّنَآ اِيَابُهُمْ هُ هُمُوْانَ مَلَيْنَا حِسَابُهُمْ هُ

AL – FAJR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Nīīvīta na Masangya,

3.Na Motuků Ikumi,

4. Na Ila-Syī-Mwaa na Ila-Ite-Mwaa,

5.Na Utukû yîla ûendee mûthyanî waw'o.

6.Vo vai ūkūsī wī vinya kwa mūndū ūla wīna kīlīko?

7. We nowonete undu Mwiai waku weekanie na Aati----

8. Mbaī ya Ilamu, ala maī na mas0mba mat00lu,

9.Myako ta Ila yoo Iyaaakwa ona IndII mbee I010 wa nthI.

10.Na vamwe na athamu ala masaa mavia nthini wa mwanda.

11.Na vamwe na Valao, mwlai wa mawlkalo manene?

12.Ula weekie mothůku nthíní wa nthí.

13.Na meeka mothyoeku maingī nthīnī wayo.

14.Indī Mwīai waku nīwalekilye mūsalisa wa ūsilīlo wamavalūkīla mo.

إنسيرالله الزّخلن الزّحيشير

وَالْفَجْرِثُ وَلَيَالٍ عَشْرٍثُ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِثُ وَالْيَلِ إِذَا يَسْرِثُ هُلُ فِيْ ذَٰلِكَ تَسَمُّ لِلإِي حِجْرِثُ الْمُرَّرِكِنَفَ فَعَلَ دَنْكَ مِعَادٍثُ

إرُمَ ذَاتِ الْعِمَادِيْ

الِّتِي لَمْ يُخْلَقُ مِثْلُهَا فِي الْهِلَادِيُّ

وَثَمُوْدَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّغَرَ بِإِلْوَادِ ۗ

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأُوتَادِ ﴿

الَّذِيْنَ كَلْغُوا فِي الْبِكَادِ ۞

فأحتروا فيها الفساد

فَصَبَّ عَلَيْهِمُ رَبُّكَ سَوْظ عَدَابِ أَ

15. Vate nzika, Mwlai waku no0syallsye.

16.Na Tolo wa mondo, yila Mwiai wake wamotata na komonenge ndala, na komonenge maoathimo, we aasya, 'Mwiai wakwa nonengete ndala nyie.'

17.Indī yīla We wamūtata na kūmūmīthīsya we nzīa sya kwiyonea ūtethyo, we aasya, 'Mwiai wakwa nūnzonoketye nyie.'

18.Aiee, îndî inyw'î m0inengae ndiwa ndaîa.'

19.Na inyw'i miiingianiasya ene kwa ene k0ithya ngya.

20.Na inyw'i nimuisaa utiiwa wa andu angiw'onthe,

21.Na inyw'ī nīmwendete 0thw'ii na wendo mūvītūku.

22.Aiee, yīla nthī īkathiwa kūthiwa kwa w'o:

23.Na Mwlai waku ay0ka na alalka ota ota ou, maltwe mlthia itina wa mlthia;

24.Na Ngiena Tkietwe vakuvi mûthenya úsu; mûthenya ûsu mûndû akalilikana, Îndî kûlilikana kwake kûkeethwa kwi kwa ûuno mwaû?

25.We akasya, 'Aauui, mwa takethwa nyie nineekie *mawia amwe maseo* kwoondo wa thayo wakwa *vaa!*'

26.Kwa ûu, mûthenya ûsu vai ûtonya kûsilîla ûsilîlo ta ûsu Wake.

27.Na vai ūtonya kwova mwovele Wake:

إِنَّ رَبُّكَ لَبِالْمِرْصَادِهِ

قَامَا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلْـهُ رَبُّهُ فَٱلْوَمَـهُ وَ نَعْبَهُ لَا فَيَغُولُ رَبِّنَ ٱخْرَمَنِ۞

وَافَكَآ إِذَا مَا ابْتَلْـ لُهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ مُفَيَّغُولُ رَبِّنَ اَهَانِنَ ﴿

> كُلاً بَلْ لاَ تَكْوِمُونَ الْيَتِيْمَ فَ وَلاَ تُمْفُونَ عَلاَ طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ فَهِ وَتَأْكُلُونَ الشُّرَاتَ الْلاَ لَتُنَاقَ وَتَعْبُونَ الْمَالُ حُبًّا جَتَّاقَ كُلَّا إِذَا ذَكْتِ الْاَرْضُ دَكًا دَقُاقَ وَحَاةً رَبُكَ وَ الْمَاكُ صَفَّا صَفَّا صَفَّا اللَّهُ

وَجِآئَى يُوْمَهِ إِن جَهَلْنَمَ لِهُ يَـوْمَهِ فِي نِتَكَ كُحُوُ الْإِنْسَانُ وَانْى لَهُ الذِكْلِے ۞

يَقُولُ لِلنِّتَنِيٰ قَلَمْتُ لِحَيَّاتِيْ اللَّهِ

فَيُوْمِ إِنَّ أَيْعَالِبُ عَنَابَهُ آحَدُهُ

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَةً آحَكُ ﴿

28.Na we, thay 0 w 1 m 0 u o n 1!

29.Syoka kwa Mwiai waku we wendeew'e mūno nī We na We endeew'e mūno nue.

30.Kwa 0u, we lika kati wa ath0k0mi Makwa anyuve.

31.Na we lika Moondani Wakwa.

ێؖٲؿۘڗؙۿٵڶتؘڡؙؙٮؙۘٵؽؙڟؠؠڹؘڰؗ۞ؖ ٵۮڿؽٚٳڮڒۏڮڒڶۻؽڎٛؖڡؙڒڿؿؘڰۿ

> ئَادُخُولَىٰ فِىٰ عِبَّادِىٰ ۖ يَىٰ وَادْخُولَىٰ جَنَّرِىٰ ۖ

AL - BALAD (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî tei.
- 2. Aiee, îndî Nyie nîîvîta na mûsyî ûû--3. Na we ûtûaa nthînî wa mûsyî ûû----
- 4.Na Nyie nīlvīta na mūsyai na ūla we wasyaie,
- 5.Ithyl nitumumbite mundu wa kwona mathina.
- 6.We asûanîaa kana vai ûmwe wîna ûtonyi îûlû wake?
- 7. We aasya, 'Nyie nanangīte ûthw'ii mwingī.
- 8. We asūanīaa kana vai ūmwe ūmwene?
- 9.Ithyl tůimůnengete we metho ell,
- 10 Na ūlmi na ilomo ili?
- 11.Na ithyĩ nĩtwamwonisye we nzĩa ilĩ syambatīte sya ndaĩa.
- 12.Indî we ndaatîîa nzîa ya Akava.'
- 13.Na ni kyaû kituma we ûmanya 'Akava' ni kyaû?
- 14.Nīkūmīnenge ngombo ūthasyo.
- 15.Kana küminenge liu müthenya üla yina nzaa.

إنسيرالله الزخلن الزجينيم

لَاّ أَفْسِمُ بِهٰنَا الْبَكَينَ وَاَنْتَ حِلَّ بِهٰنَا الْبَكَينَ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَكَنِّ

لَقُلْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَيِنْ

ر ایمنسک آن آن یَقْدِر عَلَیْهِ اَعَلَّهُ مَعْدُلُ اَهْلَکُ مَالَا تُعَدَّانُ

> اَعُسُبُ آَن لَمْ يَرَةَ اَحَكُنُ اَلَوْرَنَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِيَ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِيَ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِيَ وَهَدَيْنِهُ النَّجُدَيْنِيَ

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ أَنَّ اللهُ الْعَقَبَةُ اللهُ مَا الْعَقَبَةُ اللهُ

فَكُ رَفَهَةٍ ۞ اَوْإِطْلِعُمْ فِي يَوْمِ ذِيْ مَسْغَبَاتِهِ ۞ 16.Ndiwa ya nduu ya mukauti,

17.Kana můndů-ngya akomete kitooni.

18.Ingī we aīlītwe nī kwīthwa e ūmwe wa asu ala metīkīlaa na momīlasya mūndū na ūla ūngī ūmīlsyonī na mwīw'anīonī wa tei.

19. Aa nīmo andū ma kw'oko kwa aūme.

20.Indī asu ala maleaa kwītīkīla Syama Siitū, mo nī andū ma kw'oko kwa aka.

21.Iûlû woo nîkûthaanyûka Mwaki ûvinganîw'e.

ڗؽؠؙڰٵۮؘٳڝؙڠۯؠ؋ۣ۞ ؿ؞؞٤٢٤: ١

مُ كَاكِينَ الْإِنْ الْمَا الْوَالِدُ الْمُؤَا وَلَوَا مَوْا بِالصَّبْرِ وَوَاصُوْا بِالْمُزَعَ فِي

ٱولَّمِكَ ٱخْطَبُ الْمَيْمَنَةِ۞ وَالَّذِيْنَ كُفُرُوا فِأْلِتِنَا هُمْ ٱخْطُبُ الْمُصْمَّكَةِ۞ ﴿ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةً۞

AL-SHAMS (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî	ya	Ngai	N	(wene	Vinya
W'onthe, U	Jla U	süĩtwe	nĩ	ūlau,	UsŭĨtwe
nĩ tei.					

KILUNGU 91

2.Nīīvīta na syua na īvinda yīla yambīlīīlasya kumya kyeni, 3.Na mwei üla üviatiiaa syua.

4.Na Mûthenya yîla ûvuanasya ûtheu waw'o. 5.Na ūtukū yīla w'o wīkusīīsyaa tūtū ĩũlũ waw'o.

6.Na ītu na mūmbīlwe wayo,

7.Na nthi na munyalikile wayo,

8.Na thayo na wlanlu waw'o----

9. Na We niwaŭvuanisve w'o ûla ûthûku kwaw'o na úla úseo kwaw'o-----

10.Vate we niwailaa 0la nzika. ūwongeleelaa w'o,

11.Na úla úthyoekasya w'o we nī mwanangīku.

12.Mbaī ya Athamuti niyaûleile üla w'o nữndữ wa wau wa matữ woo.

13.Yīla ūla mūthūku mūno katī woo waungamie,

14.Na Indi Mütümwa wa Ngai Mwene Vinya W'onthe aisye, 'Ekanai nayo yī

إسم الله الرّحمن الرّحيم

وَالشَّمْسِ وَضُعْهَا ۞ وَ الْقَدِرِ إِذَا تُلْهَا ﴿ وَالنَّهَارِإِذَاجَلُهُا ﴾ وَالَّيْلِ إِذَا يَغْشُهُا فَ

وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنْهَا ٥ وَالْأَرْضِ وَمَاطُحْهُا ٥ وَنَفْسٍ وَمَا سَوْبِهَا ۞

فَالْهِيهَا فُحْرَهَا وَتَعْامِهُا فَكُورُهُا وَتَعْامِهُا

قَدْ أَفْلَحُ مِنْ زُكْمِهَا ٥

وَقُدُخُاتُ مَنْ رَشْمُ اللهِ

إذاننكت أشفه عاهم

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقِيلِهَا ﴿

yoka ngamîle-nga ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, na mîekei inyw'e.'

15.Indī mo nīmamūleile we na nīmamītilangile maūū, kwa ūu Mwīai woo nīwamanangie mo vyū nūndū wa naī yoo, na amalalīla mo mūthanganī.

16.Na We ndaasûvîa ûndû kûkaumîla îûlû wa ûu.

اللُّهُ وَهُ فَعَقُرُوهُمُ أَنَّ فَكُمْ عَلَيْهِمُ رَبُّهُمْ بِذَنْ نِهِمْ فَسُوْلِهَا ﴿

لْمُ وَلَا يُخَافُ عُقْبُهَا ۞

سُورَةُ الْيُلِ مَكِينَهُ

AL – LAIL (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūîtwe nî ulau, Usuïtwe nî tei.
- 2.Nīīvīta na ūtukū yīla wīkusīīasya!
- 3. Na můthenya yîla ůmulîkaa,
- 4.Na nthīnī wa kūmbwa kwa kīūme na kīka.
- 5. Vate nzika, ithing'īsyo syenyu syī kīvathūkany'o.
- 6.Indî ta we ûla umasya na nî mûlûngalu,
- 7. Na we akūsīīaa w'onthe ūla mūseo,
- 8. Ithyî tûkamûvûthîsya we kîla ûndû,
- 9.Indī ta kwa úla mútoonu na wīna kīvūthya kī kīvathūkany'o,
- 10. Na úleaa úla w'o.
- 11.Ithyl tükaművűthlsya we nzla ya küthi thlnanl.
- 12.Na ūthw'ii wake ndūkamūuna akyanangīka.
- 13. Vate nzika, kūtongosya nī Tūlū Waitū;
- 14.Na Itu nī Yitu oundu umwe na nthī ino ya yu.

لِسُعِراللهِ الرَّحْلُنِ الرَّحِيْرِي

وَالَيْلِ اِذَا يَغْثُنَى ۚ وَالنَّهَالِ اِذَا تَجَلَّى ۚ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى ۗ

إِنَّ سَغِيكُمْ لِشَتْقَى ٥

فَامَّا مَنْ أَعْظِ وَاتَّفَىٰ ٥

وَصَدَّقَ بِالْحُنْفُ۞ فَسَنُيْتِرُهُ اِلْيُسْدِى۞ وَاحًا مَنْ كَالَ وَاسْتَغُفُ۞

وَكُذُبَ بِالْخُنْفُ

فَسَنْيَتِينُ وَلِلْعُسُوى اللَّهُ اللَّاللَّا اللَّهُ الللَّهُ اللَّا

وَمَا يُغْنِىٰ عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تُرَدِّى ﴿ إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُلَى ۖ

وَإِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةً وَالْأُولَى ۞

15.Kwa ûu, Nyie nîngûmûkaany'a inyw'î lûlû wa ûmûl wa Mwaki.

16. Vai ūkaūlika ateo ala athe mūno vyū,

17.Ula ŭleaa *Ola w'o* na ûalyūlaa mūongo *wake*.

18.Indī *ala* alûngalu makavetangwa kûasa naw'o,

19.Ula ûnenganae ûthw'ii wake nîkana athew'e.

20.Na nde mûndû ona ûmwe ûla we wamwîkie nesa nîkana akaîvwa,

21.Ateo kana we aumasya Othw'ii wake aimantha Otanu wa mwlai wake, Ula-WI-IOIO MOno.

22.Na o mítůkí We akendeew'a můno ní we.

فَأَنْذُرْتُكُونَازًا تَكُفُونَ

ڒؽڝؙڶۿٵۧٳڷٙٳٳؙ۩ؙۺڡؘٙ۞ؖ ٵڷڹؽػػۮۜڹۘۅؘؾۘۅؙڵ۬۞ۛ ؘ*ڔٷڔؿ*ؽڒؽڂؿ

الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَرَّكُنَّ ﴿

وَمَا لِاَحَدٍ عِنْكَاءُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى ۞

الدَّابْرَغَآءَ وَجُهُورَتِهِ الْأَعْلَىٰ

م و كَسُونَ يَرْضَى شَ

ورَةُ الضُّلَى مَكِيتًا

(P) COM

AL – DUHAA (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ûlau, Usuîtwe nî tei.

إنسيرالله الزَّعْلَين الزَّحِيْسِير

2.Nīīvīta na ūtisu ūla wongelekaa wa katambanga,

وَال**ضَّخِي**

3.Na ütukü yila ükilasya ki,

وَ الْيُلِ إِذَا سَجْيَ

4.Mwiai waku ndaŭtiite we, ona We ndathatitw'e nue.

مَاوَدَعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَالِهُ

5. Vate nzika, kīla saa ūvikaa nī mūseo kwaku mbee wa ūla ūtongoasya.

وَ ٱلْإِخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى ٥

6.Na Mwîai waku akaûnenge we na ûkendeew'a nesa mûno.

وَلَسُوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

7.We ndaakwithia we wi ndiwa aûnenge we wikalo?

ٱلَمْ يَجِدُكَ يَتِينِنَّا فَاوْيَ

8.Na We akwithile we Ukyanganga Ukimumantha We na autongoesya Kwake-Mwene. وَ وَجَدِكَ ضَاَّلًا فَهَدٰى ٥

9.Na We nîwakwîthîie we wîna ûkya na nîwaûthuisye we.

وَوَجَدَكَ عَآبِلًا فَأَغَنْهُ

10.Kwa uu, ndukamīvinyīle ndiwa,

عَامَنَا الْيَتِينِمَ فَلَا تَقْهَنَ الْمَا الْيَتِينِمَ فَلَا تَفْهَنَ الْمَا النَّا إِلَى فَلَا تَنْهُرُهُ

11.Na ta lūlū wa mūvoyi, ndūkamitetye,

عُ وَامَا بِنِعْمَةِ رَبِكَ فَحَلْدِفْ

12.Na Tülü wa mumo wa Mwlai waku útavany'e kwa ala angl.

سُورَةُ الْإِنشِيَاكَ مَكِيَّتُهُ

AL – INSHRAA (Wavuaniw'e Makka)

· ·	
1.Syltwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usültwe ni ülau, Usültwe ni tei.	إنسع الله الرّخلن الرّحيه
2.Ithyī tūikīvingūīte kīthūi kyaku kwoondū waku,	ٱلْعُرْنَشْرَحُ لَكَ صَلْدُكُ ﴿
3.Na twauvetangia we muio waku	وَ وَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿
4.Ula wai v <i>akuvī mūno</i> kūtūla mūongo waku,	الَّذِيْ اَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۞
5.Na Ithyi tûyayinenevisye syitwa yaku?	وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرِكَ
6. Vate nzika, ve úthůmůo îtina wa thína.	فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِيُسُوَّانٌ
7.11, vate nzika, ve ûthûmûo Îtina wa thîna.	إِنَّ مَعَ الْعُسُرِيُسُرُّاهُ
8.Kwa ûu, yîla we ûthûmûîte, îthing'îîsye na vinya,	فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۞
 9.Na kwa Mwiai waku we alyūka	ي وَالَىٰ دَيْكَ فَارْغَبْ ﴿

AL – TIIN (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syītwanī ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nī tei.
- 2.Nīīvīta na Mūkūyū na Mūthata,
- 3.Na Kīīma kya Sinaī,
- 4. Na Mūsyl 00, 0t00 wa mūuo.
- 5. Vate nzika, Ithyi nitûmûmbîte mûndû na mawalany'o ala maseo vyû ma ûmbi.
- 6.Indī Ithyī nītwamūtūngie we nthīnī wa mwīkalo wa ītheo vyū na ala me ītheo.
- 7. Ateo asu ala metīkīlaa na kwīka mawīa maseo; kwoo vena mūthīnzīo ūtakathela.
- 8.Itina wa ûu îndî nî kyaû kya kûûkenga we îtina wa *ûu* îûlû wa Utw'io?
- 9.Ngai Mwene Vinya W'onthe ti We Müsili üla müseo vyü katī wa asili?

إنسيراللوالرخلن الزّينسو

وَ الثِّيْنِ وَ الْأَيْثُونِ۞ وُكُوْدِسِيْنِيْنَ۞ وَ لِهٰذَا الْبَكِي الْآمِيْنِ۞ لَقَّلْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِئَ ٱحْسَنِ تَقْوِنِهِ۞

ثُنَّرَ رَدَدْنَهُ آسُفَلَ سُفِلِيْنَ ۗ إِلَّا الَّذِيْنَ امَنُوْا وَعَيِلُوا الصَّلِحَةِ فَلَهُمْ آجُرُّ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ۞

فَهَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِاللِيْنِيْ ﴿
وَهَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِاللِيْنِيْ ﴿
وَالْمُعْلِينِينَ ﴿

AL-'ALAK (Wayuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuïtwe ni ulau, Usuïtwe nî tei.
- 2.Soma syîtwanî ya Mwiai waku ûla woombie.
- 3.Oombie mûndû kuma Tanga Tkwatanu.
- 4.Soma! Na Mwlai waku ni Mutaliku mûno vyű.
- 5.Ula wamanyîisye na kîandîki.
- 6.Amūmanylisye na klandlki.
- 7. Aiee, mūndū nūvitasya mūno,
- 8.Nûndû we asûanîaa kwîthwa eyianîsye we-mwene.
- 9. Vate nzika, kwa Mwiai waku nikw'o Calūko.
- 10. We nůmwonete ůla ůvatanaa.
- 11.Műthűkűmi Waitű ylla we űvoyaa?
- 12. Isůvíei, nata ethwa we al kw'okoní kwa aŭme,
- 13.Kana nïwataanîte îûlû wa ûlûngalu?
- 14.Ingī inyw'ī nīmūsūanīīte ethwa we nīwaneenie ūvūngū vandū va w'o na aalyūka,

حِراللهِ الرَّحْمٰنِ الرِّحِينِينَ

إِثْوَاْ بِالسِّرِرَتِكَ الَّذِي خَلَقَ ۗ

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلِقَ ﴿

اِقْمَاْ وَرَبُّكَ الْآحَةِ مُ لِي

الذي عَلَمَ بِالْقَلَمِنُ

عَلَمَ الْإِنْسَانَ مَا لَهُ يَعْلَمُنُ

كُلُّ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِيُطْلِّينَ أَنْ زَاهُ اسْتَغَمَّ أَنَّ اللَّهُ السَّتَغَمَّ أَنَّ

إِنَّ إِلَّى رَبِّكَ الرُّجْعِينَ

عَبْدُ إِذَا صَلْمُ

أرُءَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْفُلِّينِ

15.We no ûmanyaa kana Ngai Mwene Vinya W'onthe nīwonaa?

16. Aiee, ethwa we ndekūeka, Ithyi kwa ūla ow'o tūkamūkusya we na nzwīī sya ůthvů wake.

17. Uthyū wi ūvūngū, wina nai

18.Indî we nîamete anyanyae make,

19. Ithyi ala makamwikya we Ngienani.

20. Ajee, we ndûkenengane kwake we, Indi tulya-ndu we-mwene Othaithe na thengeea vakuvī na Ngai.

كُلَّا لَيْنَ لَمْ يَنْتَهِ أَهُ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ فَ

فَلْيَكُعُ نَادِيَهُ فَ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةُ 6

في كَلَا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ,

AL – KADR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2. Vate nzika, Ithyi nitwamitheeisye yo

3.Na nî kyaû kîûmanyîthya we ûtukû wa Ndaïa nî mwaû?

4.Utukû wa Ndala ni mûseo kûvîta myei ngili îmwe.

5.Nthĩnĩ waw'o vatheeaa alaĩka na veva vamwe na ūtwio wa Mwĩai woo lulu wa kila kindu.

6.Muuo 00 niwo ukeethiwa ona kuthandika kwa masangya.

إنسيرالله الرّحلين الرّحيسيم

اِئَا اَنْزَلْنَهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْدِ أَنَّ وَمَا اَدُرْكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْدِ ﴿

وَ إِنَّ لِنَالَةُ الْقَدْرِهِ خَيْرٌ مِنْ الْفِ شَهْرِ ﴿

تَنَزَّلُ الْمَلَيِّكَةُ وَالزُّوْحُ بَيْهَا بِإِذْنِ رَيِّهِمْ مِن كُلِ اَمْرِثُ

إِنَّ إِن سَلَمُ الْمِي عَدْمُ مُطْلِعَ الْفَجُونَ

وَرَهُ الْجِيْنَةِ مَلَذِينًا

AL – BAYYINA (Wavuaniw'e Medina)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.Asu ala matetīkīlaa katī wa Andū-ma-Ivuku na athaithi ma mīvw'anano mayaīmaeka *ūlei* kūvika yīla ūkūsī mūtheū wamavikīie mo—
- 3.Mūtūmwa kuma kwa Ngai Mwene Vinya W'onthe asomaa Maandīko Matheu matheetw'e.
- 4. Vau nthini ve momanyisyo ma tene na tene.
- 5.Na asu ala Ivuku yanenganiwe kwoo mayaaanika küvika Itina wa üküsi mütheu kümavikia mo.
- 6.Namo mayaaīyīaīwa ūndū ūngī ateo kūmūthūkūma Ngai Mwene Vinya W'onthe me aīkīīku Kwake, nthīnī wa wīw'i, na me alūngalu, na kūlūmya Mboya, na kūīva Saka. Na īsu nīyo ndīni ya andū ma nzīa īla ya w'o.
- 7.Nīw'o, asu ala matetīkīlaa katī wa Andū-ma-Ivuku na athaithi ma mīvw'anano, makeethwa nthīnī wa Mwaki wa Ngiena, makīkalaa vo. Mo nī athūku mūno vyū katī wa syūmbe.
- 8.Nīw'o, asu ala matetīkīlaa na mekaa mawīa maseo----nīmo aseo mūno vyū katī wa syūmbe.

إسمرالله الزخلن الزجيم

لَوْ يَكُنِ الَّذِيْنَ كَفُرُوا مِنْ آهُلِ الْكِتَٰبِ وَالْشَهِلِيْنَ مُنْفَكِّيْنَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْهَيِّنَهُ ۗ

رُسُولٌ مِنَ اللهِ يَتْلُوْا صُحْفًا مُطَهَّرَةً ﴿

فِيهَاكُتُ قِيْمَةً ۞

وَمَا تَفَتَزَقَ الَّذِيْنَ أُوْتُوا ا**كِلَتُبَ إِ**لَا مِنْ بَعْدِمَا جَاءَتْهُمُ الْبَيْنَــُهُ ۞

وَمَا آمُورُواَ إِلَالِيَعْبُدُوا اللهَ مُعْلِعِدِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ هُ حُنَفَاءً وَيُقِيْدُوا الصَّلُوةَ وَيُؤْدُوا الزَّكُوةَ وَذٰلِكَ دِيْنُ الْقَيْمَةِ ۞

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ آهْلِ الْكِتْبِ وَالْشَهِرِكِيْنَ فِي نَارِجَهَنْ مَخْلِدِيْنَ فِيْهَا * اُولِيِّكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ أَنْ

إِنَّ الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَمِلُوا الضِّلِحَةِ أُولَيِّكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۚ ۞

جَزَّا وُهُمْ عِنْكَ رَبِهِمْ جَنْتُ عَلْنِ تَجْرِى مِنَ تَخْتِهَا الْاَنْهُ رُخٰلِدِيْنَ فِيْهَا آبَدًا لَرَضِى اللهُ إِلَى عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِي رَبَّهُ ۚ

AL - ZILZAAL (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2.Yīla nthī īkathingitha na kīthingitha na kīthingitho kyayo kī vinya,

3. Na nthĩ Tkyumya mĩio yayo,

4. Na mūndū akakūlya, 'Yo yīna kī?'

5.Mūthenya ūsu nthĩ Ikatavany'a ūvoo wayo,

6. Ju ûkeethwa nûndû Mwîai waku akeethwa evuanîtye vyû kwayo.

7. Mūthenya ūsu andū makooka me nguthu inyalīklte nīkana matonye kwonw'a mosyao ma mawīa moo.

8.Indî üla ona wîva wîkaa üseo wîaneny'e üito na kaveke kanini müno akawona,

9.Na ūla ona wīva wīkaa ūthūku wīaneny'e ūito na kaveke kanini *ota ūu* akawona.

إنسيراللوالزخلن الزَحني

إِذَا ذُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿
وَٱخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ﴿
وَٱخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ﴾
وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿

يَوْمَيِنٍ تُحَيِّنُ أَخْبَارُهَا أَ

بِأَنَ رَبِّكَ أَوْجِي لَهَانَ

يَوْمَهِ فِي يَصْدُرُ التَّاسُ اَشْتَاتًا أُولَيُوا أَعْلَكُمْ

فَنَنْ يَعْمَلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يُرَهُ

إِن وَمَنْ يَعْمُلُ مِثْقَالَ ذَرَةٍ إِسْرُا يَرُونُ

AL - AADIYAAT (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usoītwe nī olau, Usoītwe nī tei

2.Nīīvīta na mbalasi sya ita ila isembaa itivîte.

3. Iitalīkangva ngala sva mwaki.

4. Najivithūkaa masangva.

5.Na syūkīlasya mathweo ma kītoo OndOni Osu.

6. Na kwitonyeesya naw'o nthini kati wa ngoo sya ita sya amaitha.

7. Vate nzika, mundu ndatungaa muvea kwa Mwlai wake:

8. Na vate nzika, we nī ngūsī ya ūu;

9.Na vate nzika, we ena kīthing'īsyo kînene nûndû wa wendi wa ûthw'ii.

10.Mûndû ta ûsu nowîsî kana yîla ala me mbūanī makathayūūkw'a,

11.Na kila ki nthīnī : wa ithūi kyaumbūlwa,

12. Vate nzika, Mwiai woo muthenya ūsu, akeethwa amekuūlte mo nesa mūno VVŨ.

فَأَثُنْ لَهُ نَقْعًا أَهُ

وَإِنَّهُ عَلَّمُ ذَٰلِكَ لَشَهِمْ

إِفَلَايُعِلَمُ إِذَا بُعْشِرَ مَا فِي الْقُبُورِ فَ

وَحُضِلُ مَا فِي الضُّدُودِ فَ

AL - KARIAH (Wavuaniw'e Makka)

1.Svîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūītwe nī ūlau, Usūītwe nī tei.

- 2.Kveva Kinene!
- 3. Kyeva Kînene nî kyaû?
- 4.Na nī kyaū kīūmanyīthya we Kyeva Kinene ni kyaú?
- 5.Müthenya üla mbaa-andü makethwa mailyl ta sylmbalutya inyallkitw'e,
- 6.Na ilma ikeethwa iilyi ta w'ia wa malondu wi mūkuue.
- 7.Indī ta kwa ūsu ūla ithimo syake ikethwa syi ngito,
- 8.We akeethwa na thayū wa kwendeesya.
- 9.Indī ta ūsu ūla we ithimo syake ikethwa syi mbūthū,
- 10. Nyinyia wake akeethwa ni 'Haviyah'.
- 11.Na nî kyaû kîtuma we ûmanya kyu nî kyaŭ?
- 12 Ni Mwaki wakene.

المسمرالله الرّخلين الرّحيسون

مَا الْقَارِعَةُ ﴿

ومُمَّا أَذُرْبِكُ مِنَا أَنْفَارِعَهُ ٥

يَوْمَرَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْبَنُّونِ ﴿

وَ تَكُذُنُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۞

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَاذِنَيْهُ فَ

فَهُونِ عِيْشَةٍ رَاضِيةٍ ٥

فَأَمُّهُ هَاوِيَةً أَنَّ

وَمَا آذريك مَاهِيَةُ ٥

الأحامِية

AL - TAKAATHUR (Wayuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ulau, Usuîtwe nî tei.
- 2.Kūkīlany'a ūmwe na ūla ūngī kwoondū wa kūmbany'a ūthw'ii.
- 3.Ona inyw'l mwavika mbuanl.
- 4. Aiee, o mîtûkî inyw'î mûkamanya.
- 5.Aiee Ingī! o mītūkī inyw'ī mūkamanya.
- 6.Aiee, takethwa inyw'i nimwai mumanya umanyi muna.
- 7.Inyw'ī vate nzika, mūkamyona Ngiena nthīnī wa thayū o 00.
- 8.11, vate nzika, mūkamyona yo na itho ya mūlkīlo.
- 9.Muthenya usu IndI, mukeetwa kumya utalo Iulu wa manee ma nthI.

إنسيرالله الزّخلن الرّحيسير٥

الْهُكُوُ التَّكَاثُونَ

حَثَّى زُرْتُمُ الْمُقَائِرُ۞ كُلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ۞ ثُمَّ كُلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ثُمَّ كُلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ

كُلَاكُوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ ٥

لترون الجحينم

ثُخَ لَتَرُونَهُاعَيْنَ الْيَقِيْنِ٥

إ ثُمَّ لَشُنْكُانَّ يَوْمَبِنٍ عَنِ النَّعِيْمِ أَ

AL -ASR (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'on the, Ula Usuîtwe nî ulau, Usuîtwe nî tei.

إنسيرالله الرّخلن الرّحينيون

2.Nīīvīta na ūkūsī wa īvinda,

والعضرن

3. Vate nzika, mûndû e nthînî wa mwîkalo wa wasyo,

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ ﴿

4. Ateo asu ala metīkīlaa na kwīka meko maseo, na kūingīanīsya mūndū na ūla ūngī kwītīkīla ūla w'o, na kūtaana mūndū na ūla ūngī kwīthwa na ūmīīsyo.

إِلَّا الَّذِيْنَ أَمَنُوا وَعَمِلُوا الضَّالِحْتِ وَ تَوَاصَوْا فِي إِلْحَةِ وَ تَوَاصَوْا فِالْضَائِرِ ﴿

AL- HUMAZAH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya					
W'onthe,	Ula	Usültwe	nĩ	Olau,	Usultwe
nī tei.	•				

2.Nīīvīta na ūkūsī wa īvinda.

3.Ula ūmbanasva ūthw'ii na Ütalaa īvinda ītina wa īvinda.

4. We asūanīaa kana ūthw'ii ukamûtw'îkîthya we ûla ûtakusaa.

5. Aiee, we kwa Ola w'o akekw'a nthini wa'Al-Hutamah'?

6.Na nī kyaŭ kītuma we ūmanya 'Al-Hutama' nī kyaū?

7.NI mwaki wa Ngai Mwene Vinya W'onthe muvuve,

8.Ula ûkaithaanyûkîa ngoo.

9.W'o ûkeethwa ûvinganîw'e namo.

10.Ituînî mbaamye.

إنسيرالله الزخلن الزينسون

إِلِّنِي جَمَّعَ مَا لَّا وَعَدُدُهُ ﴿

وُ مُلْكُ أَن مَا لَهُ آخُلُدُهُ ﴿

كُلَّا لَـُنْكِنَانَ فِي الْحُطَعَةِ فَي

وما أذرك ما الخطكة ٥

نَارُ اللهِ الْمُوقَدَّةُ ٥

الِّيَىٰ تَظَلِعُ عَلَى الْآفِيدَةِ ٥

AL - FIIL (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2.We nowonete 0nd0 Mwlai waku weekanie na And0-ma-Nzou?1*
- 3. We ndaatuma ieleelo syoo syanangika.
- 4.Na We niwamatwale iea sya nyunyi,
- 5.Ila syale siimba syoo, aimakimangany'a na mavia ma yumba.
- 6.Na ûu, We amatwīkīthisye mo ta mūangi mūvevenzeku, na mūlīku vyū

لنسيرالله الزّخمين الزّجيسيون

ٱلَمْرَتُرَكِيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَضْعُبِ الْفِيلِينَ

اَنَهُ يَجْعَلْ كَيْنُكُ هُمْ فِي تَضْلِيْلِ ﴿ وَالْرَسُلَ عَلَيْهِمْ طَلِرًّا اَبَابِيْلُ ﴿ وَالْرَسُلُ عَلَيْهِمْ طَلِرًّا اَبَابِيْلُ ﴿ تَنْهِيْهِمْ بِحِجَارَةٍ قِرْنَ سِجِيْلٍ ﴿

ع نَجَعَلَهُمْ كَنَصْفٍ مَاٰكُوٰلٍ ٥

AL – KURAISH (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

إند عِراللهِ الرَّحَمٰنِ الرَّحِيْدِ و

- 2.Kûmoany'a Makulesi vamwe,
- 3.Na kūtwalla ngwatanio yoo Ithyl nitūseūvitye syalo sya ūtandithya sya livinda ya mbevo na ya syua----
- 4.Uu mo mailitwe ni kumuthaitha Mwiai wa Nyumba ino,
- 5.Ula wamanengie mo lĩu ĩvinda ya nzaa, na ûmanengete ûsûvĩo ĩvinda ya w'ia.

رِرِيُلْفِ قَرَيْشٍ۞

الْفِهِمُ رِحْلَةَ الشِّتَآءِ وَالصَّيْفِ ۞

فَلْيَعْبُدُوا رَبّ هٰذَا الْبَيْتِي

غِ الَّذِينَ ٱطْعَمَهُمْ فِنْ جُوْعِهُ وَأَصَهُمْ فِنْ خَوْدٍ ٥

AL – MAA'UUN (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.
- 2. We nůmwonete we úla ůmîleaa ndînî?
- 3.Usu nī ūla ūmīlūngasya ndiwa,
- 4.Na ndamaingīīsyaa andū kūīthya ngya.
- 5.Kwa ūu woo nī kwa asu ala mavoyaa,
- 6.Indî maisûanîaa Mboya yoo.
- 7. Ala meyonanasya.
- 8.Na mo mamavenaa andû ona tûûtandîthya tûla tûnini.

إنسير الله الرّخين الزّحيسيس

أَرَّءُ يُتُ الَّذِى يُكَذِّبُ بِالرِيْنِ ﴿
فَذَٰلِكَ الَّذِى يَكُنِّ الْيَتِيْمَ ﴿
وَلَا يَحُشُّ عَلَى عَلَى الْيَتِيْمَ ﴿
فَوَيُلُ لِلْمُصَلِّيْنَ ﴿
فَوَيُلُ لِلْمُصَلِّيْنَ ﴿
الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ﴿
الَّذِيْنَ هُمْ يُكَزَّ وَنَ نَ ﴿
الَّذِيْنَ هُمْ يُكَزَّ وَنَ ﴿

AL - KAUTHAR (Wavuaniw'e Makka)

1. Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei. بنسيم الله الرَّحْلِين الرَّحْلِين

2. Vate nzika, Ithyl nituunengete we useo mwingi;

إِنَّا اَعْطَيْنَكَ الْكُوْثُونَ

3.Kwa ûu, voya kwa Mwiai waku, na umya nthembo.

مُصَلِّى لِرَبِّكَ وَانْحُرْقَ

4.Vate nzika, mūmaitha waku nīwe ūla ūte ūsyao.

عْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْآبَتُرُ ۞

AL - KAAFIRUUN (Wavuaniw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei. إنسيم الله الزّخلين الزّينيم

2. Asya, 'Ame inyw'ī alei,

قُلْ يَاكِنُهُمَا الْكُفِوُ وَنَ أَنَّ

3.Nyie ndithaithaa kīla inyw'ī mūthaithaa;

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُ وَنَ أَنْ

4.'Nenyu mūithaithaa Ula Nyie nthaithaa.

وَلَا ٱنْشُمْ عٰبِدُونَ مَا ٓ ٱعْبُدُنْ

5.Na Nyie ndikathaitha kīla inyw'ī mūthaithaa;

وَلَآ اَنَاعَابِدُ مَاعَبَدُ ثُمُ

6.Onenyu můikamůthaitha Ula Nyie nthaithaa.

وَلاَ أَنْتُمْ عِبِدُونَ مَا أَعْبُدُنْ

7.'Inyw'ī mwīna ndīni yenyu nakwa nīna ndīni yakwa.'

إِ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَإِنْ دِيْنِ فَ

سُوْرَةُ النَّصِرِ مَكَايِبَّنَا

AL - NASR (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usüîtwe nî ülau, Usüîtwe nî tei.

إنسير اللوالزخلين الزييسون

2.Yīla ütethyo wa Ngai Mwene Vinya W'onthe, ükaa, na ükīlyo,

إِذَا جَأْءً نَصْمُ اللهِ وَ الْفَتْحُ ﴿

3.Na We ŭkyona andŭ mailika ndini ya Ngai Mwene Vinya W'onthe me nguthu,

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَذْخُلُونَ فِي دِيْنِ اللهِ ٱفْوَاجُكُ

4.Mūtale Mwlai waku na ndala Syake, na mantha ūekeo Wake We. Vate nzika, We Nūsyokeaa-Kainglena ūuu. ﴿ وَاللَّهِ اللَّهِ مُسَمِّحٌ مِمُنْكِ وَتِكَ وَاسْتَغْفِرُهُ ۖ إِنَّهُ كَانَ تَوَا بُارُ

Will the second

AL – LAHAB (Wavuaniw'e Makka)

- 1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usūîtwe nî ūlau, Usūîtwe nî tei.
- 2.Nîmethwe me manangîku moko elî ma Avu Laavu, na ota ŭu we nîanangîke.*1
- 3.Uthw'ii wake na syonthe ila ūmbanītye iikamūuna we.
- 4.0 mîtûkî we akalika nthînî wa Mwaki wakene.
- 5.Na mûndû mûka wake *ota ûu*, ûla ûendaa akuîte ngû.
- 6.Kwilingila ngingoni yake vakeethwa ülii mwokothe wa munathi.

إنسيرالله الزّخلي الزّحيسون

تَبَّتْ يَكُا آيِي لَهَبٍ وَتَبَّن

مُ إَنْفُ عَنْهُ مَا لَهُ وَمَا كُسُبُ

سَيَصْلِ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴾ وَامْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطْبِ ٥

 إِنْ جِيْدِهَا حَبْلٌ مِن مَسَدٍ ﴿

¹ *Avu Laavu īthe wa mūī sya mwaki, ewetwa ta mūndū mūvyū na mwīkalo wa wau wa matū, na ūla uvīvasya ala angī.

سُورَةُ الإِخْلَاصِ مَجِينَةً

AL – IKHLAAS (Wavuanīw'e Makka)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuîtwe nî ûlau, Usuîtwe nî tei.

إنسرالله الزّخلن الزّحينم

2.Asya, 'We ni Ngai Mwene Vinya W'onthe, Umwe;

قُلْ هُوَاللهُ أَحَدُ ۞

3.Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Mūthaīku-Vyū na Umanthawa nī onthe kwītw'a ūtethyo.

اللهُ الصِّيكُ ١

4.'We ndaasyaa, Nake We ndaasyawa;

كغريلاة وكغريوكن

5.Na vai űvw'anene Nake We ona űmwe.'

إِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوا احَدُهُ

AL – FALAK (Wavuaniw'e Madina)

1.Syîtwanî ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usûîtwe nî ûlau, Usûîtwe nî tei.

2. Asya, 'Nyie nimantha wivitho vamwe na Mwiai wa kuitheana,

3. Anzūvie na ūthūku wa syindū ila We ūmbite,

4.Na ûthûku wa kîvindu kya ûtukû yîla kînyaTîkaa

5.Na kuma kwa ŭthūku wa asu ala maleelasya makundo mamakundūe,

6.Na kuma kwa ŭthûku wa ûla wî kîw'îu yîla ûnûûmbîw'îa kîw'îu.

لِسَعِراللهِ الرَّحُمٰنِ الرَّحِينِ عِرَى

قُلُ اعُوْدُ بِرَبِ الْفَكِينَ ﴿

مِن شَرِمًا خَلَقَ ﴿

وَمِنْ شَرْغَاسِينِ إِذَا وَقَبَ

وَمِنْ شَرِّ التَّفَّيْتِ فِي الْعُقَدِ ٥

ي وَمِنْ شَرْحَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۗ

يَّةُ السَّاسِ مَكَ نِيمَتُ

AL - NAAS (Wavuaniw'e Madina)

1.Syıtwanı ya Ngai Mwene Vinya W'onthe, Ula Usuıtwe nı olau, Usuıtwe nı tei.

إنسيم الله الزخلين الزّحين مر

2. Asya, 'Nyie nimanthaa wivitho kwa Mwiai wa mbaa-andu,

قُلْ أَعُودُ بِرَبِ النَّاسِ ﴿

3 Müsumbî wa mbaa-andü.

مَلِكِ النَّاسِ ﴿

4.Ngai wa mbaa-andū,

إلٰهِ النَّاسِ ﴿

5.Kuma kwa 0th0ku wa m0veveanii wa kiwe wa kimbithi,

مِنْ شَرِّ الْوَسُوَاسِ أَهُ الْخَنَّاسِ ﴾

6.Ula üveveeaa nthini wa ngoo sya andu,

الَّذِي يُوسُوسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿ إِلَيْ مِنَ الْجِئَةِ وَ النَّاسِ ﴿

7.'Kuma katī wa Mayini na mbaa-andū

والمنتأ المنتن المنتانية المنتانية

MBOYA ITINA WA KUMINA KULANI

اَللَّهُمَّ اٰنِسْ وَخَشَتِیْ فِیْ قَبْرِیْ۔ اَللَّهُمَّ اٰنِسْ وَخَشَتِیْ فِیْ قَبْرِیْ۔ اَللَّهُمَّ اَرْحَمْنِیْ بِالْقُرْانِ الْعَظِیْمِ وَ اجْعَلْهُ لِیْ اِمَامًا وَ نُوْرًا وَ هُدًی وَرَحْمَةً۔ اَللَّهُمَّ ذَکِرْنِیْ مِنْهُ مَا جَهِلْتُ مَا نَسْیِتُ وَ عَلِّمْنِیْ مِنْهُ مَا جَهِلْتُ وَ اَنْ اَنْ اللَّهُ اِللَّهُ اِللَّهُ اَلْاَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ النَّهَارِ وَ اَنْ اَ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ الْمُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللْهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّلَّةُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللْهُلُولُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللْهُ اللْهُ اللْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللللْهُ اللْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْ

Ame Ngai Mwene-Vinya-W'on the,Mbiw'ie tei na Kulani na Mitw'ikithye yithiwe ndongoi kwakwa na kyeni,na utungosya na inee.Ame Ngai Mwene-Vinya-W'on the,Ndilikanye'e mau ndu mayo ala nulitwe,na Manyisye maundu mayo alandamesi , na Nenge vinya kumisoma mavinda ma utuku na muthenya,na Mitw'ikithye yithiwe ikulyo kwakwa,Ame Mwiaii wa syumbe syonthe sya nthi.

